

NYELVEMLÉKTÁR.

RÉGI MAGYAR CODEXEK
ÉS
NYOMTATVÁNYOK.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

NYELVTUDOMÁNYI BIZOTTSÁGA.

XIV. KÖTET.

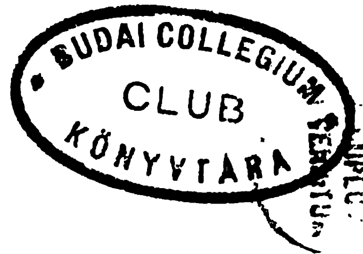
LOBKOWITZ CODEX. — BATTHYÁNYI CODEX. — CZECH CODEX.

Ára 2 forint.

BUDAPEST

1890.

NYELVEMLÉKTÁR.

XIV.

NYELVEMLÉKTÁR.

RÉGI MAGYAR CODEXEK

ÉS

NYOMTATVÁNYOK.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

NYELVTUDOMÁNYI BIZOTTSÁGA.

SZERKESZTIK

BUDENZ J., SZARVAS G., SZILÁDY Á.

BIZOTTSÁGI TAGOK.

XIV. KÖTET.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1890.

RÉGI
MAGYAR CODEXEK.

LOBKOWITZ CODEX.
BATTHYÁNYI CODEX. — CZECH CODEX.

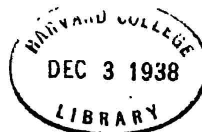
KÖZZÉTESZI

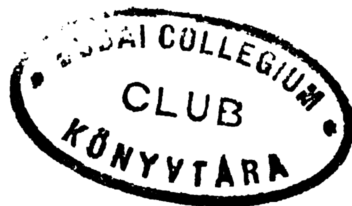
VOLF GYÖRGY.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1890.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ELŐSZÓ.

A Nyelvemléktár XIV. kötetében közölt három régi magyar kézirat közül a Lobkowitz és Batthyányi Codex most először jelenik meg, a Czech Codex már második kiadás. A Lobkowitz Codex nem rég óta ismeretes; apróbb mutatványokat néhány facsimilével fölfedezője, Csontosi János közölt belőle a Magyar Könyvszemle 1879. évi folyamában. A Batthyányi Codexből eddig csak két hymnus volt kiadva: «O magos mennec zentſeges Iſtene» és «Oh menńei mi ſz: Atťank» az eredetinek 108. és 124. lapjáról, melyeket Toldy Ferencz közölt új helyesírással az Ó s középkori magy. nemz. irodalom története II. kötetében (3. kiad. Pest, 1862. 196. és 198. l.). A Czech Codexet Döbrentei Gábor már 1836-ban nyomatta ki «Kinizsy Pálné Magyar Benigna imádságos könyve» néven, bevezetéssel, Czech János észrevételeivel és glossariumával, valamint a codex 1., 16., 149. és 186. lapjának facsimiléjével, a Régi Magyar Nyelvemlékek II. kötetében, mely azonban csak 1840-ben jelent meg. E codexből igen ismeretessé vált «zent Bernald doctor ymadczaga» (er. 43—67. l.) vagyis sz. Bernát hymnusának (a fölfeszített Krisztushoz) verses fordítása, melyet Szilády Áron Temesvári Pelbártnak hajlandó tulajdonítani (Költészetünk I. Mátyás király idejében. A magy. tud. Akad. évkönyvei. XVI. köt. 1. dar. Budapest, 1877. 52. l. Temesvári Pelbárt élete és munkái. Budapest, 1880. 18. l.). Ezt Toldy Ferencz ismételve közölte irodalomtörténeti példatáraiban, először és teljesen, de szokása szerint új helyesírással az Ó s középk. magy. nemz. irodalom története I. kötetében (271. l.). Szintén új helyesírással közölte Szilády Áron a Régi magyar költők tára I. kötetében (Budapest, 1877. Szövegét

V. sz. a. 12—21. l., magyarázatát és latin eredetijét 255—274. l.). Ugyanígy közölte Szilády e codex 151—153. lapjáról az Ave maris stella magyar fordítását is (u. o. Szövegét XXXVI. sz. a. 188. l., magyarázatát és latin eredetijét 365—366. l).

A jelen kiadás az előbbi kötetekből ismeretes eljárást követte. Az eredetiek hűség kedvéért itt is íráshibáikkal, törléseikkel és igazításaikkal együtt vannak közölve. A külsőségek is az eddigiek. Az eredeti lap elejét és számát a külső lapszélre tett vastag szám, végét pedig a szövegbe iktatott || jelöli; (?) olvashatatlan vagy kétes olvasású szót jelent; az olvasható törlések szögletes rekeszjelbe vannak foglalva, az olvashatatlanokat [?], az üresen hagyott helyeket [ ] mutatja; a nyomtatásban föl nem tüntethető rövidítések, valamint a pótolható csonkulások dőlt betűkkel vannak kiegészítve, a pótolhatatlanok helye pedig ki van pontozva; az eredetiekben vörössel, néha kékkel vagy zölddel írott helyek ritkítva vannak szedve s a szentírásbeli részek és versek berekesztett dőlt számokkal vannak jelölve, amazok római, ezek arabs számokkal. A Batthyányi Codex zsoltárainál, melyek katholikus fordításból vannak másolva, a protestáns szám mellé mindig odatettem a katholikus számot is, hogy föltűnővé tegyem az eltérést és megkönnyítsem a Vulgatával való összevetést. A hol ilyen mellévetett (dőlt római) szám nincs (öt helyen), ott a két számozás közül a codex a katholikust tartotta meg. Két helyen az eredetiben a szám egyáltalában hiányzik; oda a katholikust helyeztem következetességből, de cursivval és rekeszszel fölismerhetővé téve, mint minden beiktatottat. A verses darabokat, ha az eredetiben egyfolytában vannak is írva, versesen szedettem; hogy az eredeti lap végét jelölő || mindig verssor végére esik-e vagy belsejébe, az elárulja, hogy az eredetiben is versesen van-e írva a verses darab vagy egyfolytában, mint a próza. Az átírások közül az ȏ az első (Lobkowitz) és utolsó (Czech) codexben ọ alakú, az előbbiben néha nem csak alul, hanem fölül is vesszős o, a Batthyányi Codexben már ȏ; az v̊, ẘ fölül egy, az utóbb említett codexben két vesszős v, w; az y rendesen két pontot vagy két vesszőt visel, de gyakran puszta is; a č némileg hasonló az ʟ-hez. Egyéb betűkre nézve

nincs más eltérés, mint hogy a Batthyányi Codexben a ǵ és ń vesszője kissé jobbra a betű mellé esik, a mi azt mutatja, hogy az író kihagyó jelnek tudja az y vagy i pótlására. Ezek előrebocsátása után áttérek a három codex ismertetésére.

A **Lobkowitz Codex,** mely a Lobkowitz herczegi család raudnitzi (csehországi) könyvtárának tulajdona, nevét fölfedezőjétől, Csontosi Jánostól vette «azon herczegi család után, mely irodalmunknak e nagybecsű nyelvemléket megőrizte» (Csontosi János: Ismeretlen magyar codex herczeg Lobkowitz Mór raudnitzi könyvtárában. Magyar Könyvszemle 1879. 192—193. l.). Jelenben 176 nyolczadrét alakú, czeruzával számozott papiros levélből áll; írása új gót, több helyt a folyóba átmenő; kötése, mely még régi s nyilván eredeti, vörös atlaszszal bevont két kemény tölgyfa tábla; két rézcsatjából az egyik teljesen, a másik félig van meg; metszése arany, csinos besajtolt czifrázattal. Egész kiállítása, jól mondja Csontosi, «azon benyomást teszi ránk, hogy előkelő egyén használatára készült» (id. h. 193. l.), és csakugyan valószínű, hogy a codex «eredetileg valamely magyarországi apácza-fejedelemasszony számára iratott s ennek tulajdona volt» (u. o. 195. l.). Hogy a megrendelő nem volt világi, hanem szerzetes nő, még pedig clarissa apácza, azt a codex számos helye bizonyítja, a miről még alább lesz szó. Korát megmondja a 244. lapja végén (kiadásunk 81. lapja 16. sorában) arabs jegyekkel kitett 1514 évszám. Ez nem azt jelenti, hogy az egész codex ez évben készült, mert van ennél nyilván régibb és újabb része, de egyik sem tehető sokkal hátrább vagy jóval előbbre. Csontosi szerint a legrégibbnek látszó rész (a mostani 16—87. levél) «az írás jelleme után ítélve a XV. század végéről vagy a XVI. század elejéről való» (id. h. 198. l.), a legfiatalabbnak látszó rész pedig (a mostani 133—176. levél) 1514 és 1521 közt készült (u. o. 194. l.). Ez utóbbi számítását a következő helyre alapítja: «ez meg yr imatſagot hiſpaniabely kiralne azzon, Nagy ayandekal es nagy kewniergeſſel nyerte Julius papatol, emoſtani papa elewt ky vala» (er. 342. l., kiad. 117. l. 7—9. s.). «Julius papa» csak II. Gyula és «emoſtani papa» csak X. Leó lehet, ki 1513—1521-ig uralkodott. Az én véleményem szerint

nem kell oly nagy időközt föltennünk; nem igen tévedhetünk, ha az egész codex írásánál 1514-hez közel maradunk. Az okát a terniók vizsgálatánál fogjuk látni.

A codex viszontagságairól egyetlenegy adatunk van. Elül találunk egy csonka maculatura levelet, mely a fatábla belső oldalához borúl. E levélen tollal rajzolt három concentrikus kör van, melyeknek közeibe jobbról balra menő irányban a vasárnapi betűk vannak bejegyezve. A legbelső kerek részen, mely eredetileg tisztán volt hagyva, a következő ötsoros jegyzetet találjuk: «1.5.8.5. Hanns Gebbl von Miltfeldt der Rem. Kay. Mayth. Dienner.» Ebből megtudjuk, hogy a codex 1585-ben már a hazán kívűl Gebbl János birtokában volt. Hogyan s honnan került a codex Gebblhez, «a róm. császz. felség szolgájához» és mikép jutott azután a Lobkowitz herczegek raudnitzi könyvtárába, arról semmit sem tudunk. Csontosi fölvetve azt a kérdést, hogy «milyen viszontagságok között vándorolt az az első birtokostól az utolsóig, s hogyan került Magyarországból Raudnitzba», így vet hozzá (id. h. 195. l.): «Meglehet a Rosenberg grófok útján, kik leányágon a Zrínyiekkel voltak atyafiságban (Rosenberg Éva Zrínyi Miklósnak, a szigetvári hősnek volt második neje) s kiktől a raudnitzi urodalom mint majoratus 1592-ben leányágon a Lobkowitz herczegi családra szállt; meglehet más úton.» Én azt hiszem, hogy a Rosenbergek, ha csakugyan közbenjárók voltak, nem egyenesen Magyarországból, hanem csak Gebbltől juttathatták a codexet Raudnitzba. Gebbl az egyenes összeköttetést kizárja.

A codex fölfedezését Csontosi János a Magyar Könyvszemle 1879. évfolyamában (189—192. l.) így adja elő: «A múlt nyáron, a Nemzeti Múzeum megbízásából, a bécsi, prágai, lipcsei, dresdai és wolfenbütteli könyvtárakban tettem kutatásokat. Tanulmányaim czélját a magyarországi vonatkozású középkori kéziratok és corvincodexek képezték, melyeknek bibliographiájához évek óta gyűjtöm az adatokat. Midőn a prágai egyetemi könyvtárban dolgoztam, Trouhlač J. úr könyvtári tisztviselő s a cseh humanisták jeles monographusa, a herczeg Lobkowitz-család raudnitzi könyvtárára figyelmeztetett, mely körülbelül 600 kézirat, 1200 incunabulum

és 50,000 kötet nyomtatványból áll s tanulmányaimra főleg azért birhatna fontossággal, mert Hassenstein-Lobkowitz Bohuslaw XV. századi cseh humanistának könyveit foglalja magában. Ez ugyanis több évig II. Ulászló udvarában tartózkodott s leveleiben többször említést tesz azon könyvekről, melyek a Corvinából jutottak birtokába. Trouhlač úr tehát valószínűnek tartotta, hogy e herczegi könyvtárban corvin-codexek is lesznek, s tanácsolta, fordulnék ez ügyben felvilágosításért Patera úrhoz, a cseh nemzeti Múzeum könyvtár-őréhez, ki tíz év óta a csehországi vonatkozású középkori kéziratok lajstromozásával foglalkozik s kutatásaiban a raudnitzi könyvtár kéziratait is felhasználta. Patera úr kérésemre egész készséggel kutatta át gazdag collectaneáit, de ezekben a raudnitzi corvin-codexekről semmiféle jegyzetet nem talált. Mindössze a mit számomra kijegyezhetett: egy magyar imádságos könyv volt, mely 1585-ben iratott s vörös atlasz kötésénél fogva figyelmét különösen megragadta. Azonnal Raudnitzba sürgönyöztem, kérve a herczegi könyvtár-őrt, tájékoztatna a kezelése alatti gyüjtemény hungaricumairól. Még az nap megkaptam a feleletet hogy a könyvtár kéziratai között csak egy magyar imádságos könyv 1585-ből, s a levéltárban nagyterjedelmű magyarországi levelezések a XVI—XVIII-ik századból találtatnak. Megvallom, hogy ezen felvilágosítás, specialis tanulmányaim szempontjából, ki nem elégített. Magyar irott nyelvemlékeink 1585-ből már nem ritkák többé, hisz Szabó K. érdemes tudósunk ez ideig már 217 magyar nyomtatványt sorol fel (Régi magyar könyvtár Budapest 1878. 1—110. l.); a tudomásomra hozott magyar kéziratnak tehát nagy fontosságot nem tulajdonítottam. A levéltári correspondentiákról pedig azt hittem, hogy ezeket tudósaink már bizonyára felhasználták. Gondolkozni kezdtem tehát a fölött, valjon a tudomásomra hozott adatok miatt Prágából Drezdába tervezett utamat egyátalában megszakítsam-e? Végre némi habozás után győzött bennem azon szempont: hogy a hol egy magyar kézirat van, ott valószínűleg más hungaricák is lehetnek s elhatároztam magamban, hogy Raudnitzban meg fogok állapodni s átvizsgálom a herczegi könyvtár kéziratait. Prágától két órányira,

a Bodenbach felé vezető vasúti vonalon az Elba folyó mellett, fekszik a város, melynek egyik kimagasló bérczfokán a Lobkowitz herczegek kétemeletes várkastélya emelkedik, s impozáns külsejével az átellenben elterülő Elba völgyön egészen uralkodik. E várkastély egyik földszinti szárnyában van a herczegi könyvtár több bolthajtásos teremben elhelyezve. Hasonlóan földszint, bár egészen más helyiségben, őriztetik a levéltár is, mely körülbelül 70 ezer darab oklevelet, levelet és másolatot foglal magában. Mind a két gyűjtemény a herczegi család hitbizományához tartozik, s rendszeres kezelésök egy szakképzett hivatalnokot foglalkoztat, ki egy személyben a könyvtárnoki és levéltárnoki tisztet viseli. Ez idő szerint dr. Dvorsak Miksa úr áll a gyűjtemények élén, ki tanulmányait a bécsi történeti seminariumban végezte s több alapos publicatiója által a cseh tudósok között ismertebb nevet vívott ki magának. Az ő szíves kalauzolása mellett tekintettem meg mind a két gyűjteményt, melyek kitűnően vannak rendezve s több rendbéli catalogusaik és indexeik által a buvár feladatait nagy mértékben megkönnyítik. Tüzetesen azonban csak a könyvtár kéziratait kutattam át, mivel ezek között magyarországi vonatkozású dolgokat találni reméltem. A könyvtárnok úr előzékenysége igen előmozdította feladatomat, az ő szíves közreműködésével minden egyes kötetet gondos vizsgálatnak vetettem alá. Találtam köztük egy fényes görög Plato-codexet ivrétű hártyán kiállítva, melyet Hassenstein-Lobkowitz Bohuslaw humanista állítólag 2000 aranyon vásárolt, továbbá több XIV—XV. századi görög és latin codexet, úgy mint: Euripidest, Sophoklest, Diogenes Laertiust, Diogenes Areopagitát, Demosthenest, Plutarchust, Virgiliust és másokat, melyek nevezett humanista könyvtárából a herczegi gyűjteménybe kerültek; magyarországi vonatkozású codexet azonban sem e z e n, sem a könyvtár egyéb kéziratai között egyetlen egyet sem találtam. Mint később értesültem, a raudnitzi könyvesház Hassenstein-Lobkowitz Bohuslaw könyvtárának már csak romjait bírja; ennek legnagyobb s legbecsesebb része ugyanis sokáig a komottaui várkastélyban őriztetett, hol egyszer nagyrészben a tűznek, más alkalommal pedig a néplázadásnak esett áldozatul. Ekkor pusz-

tulhattak el valószínűleg a Corvinából ide került példányok is, melyeknek nyomát a raudnitzi könyvtárban hiába kerestem. Kárpótolva érezhettem volna magamat a levéltár gazdag hungaricumai által, melyek hazánk XVI—XVIII. századi történetéhez nagyfontosságú levelezéseket, körülbelül 900 eredeti (mint utólagosan értesültem, eddig fel nem használt) levelet szolgáltatnak, de ezeknek átkutatása ezúttal feladatomon kívül esett. Visszatértem tehát eredeti kiindulási pontomhoz, az 1585-ben írt magyar imádságos könyvhöz, melyet a könyvtárnok úr, még mielőtt Raudnitzba érkeztem volna, szíves volt számomra a könyvtárból dolgozószobájába áthozni, de melynek átvizsgálását, részint mivel a könyvtárnok és Patera urak már ismerték, részint mivel a többi kéziratokat kivántam előbb átböngészni, legutoljára hagytam. Mohó kiváncsisággal vettem a vörös atlaszba kötött könyvet kezembe, s mikor forgatni kezdtem, várakozásom ellenére, igen kellemesen lepett meg az, hogy mindjárt az első leveleken nem az 1585-ki, hanem a XVI. század elejére valló írást találtam. Végig forgattam a leveleket s találtam rajtok régibb irást is, melynek jelleme a XV. század végére vagy a XVI-ik kezdetére tehető, továbbá más irást 1514. évszámmal, végre jegyzetet, melyből kiderül, hogy a codex egy része 1513—1521 közötti időszakban iratott. Nem volt tehát semmi kétségem az iránt, hogy a codex iratási idejére nézve itt okvetlenül tévedésnek kell lenni, mely valószínűleg onnan származhatott, hogy a boríték-tábla belsején az egykori tulajdonos neve mellett 1585-ik évszám jön elő. Ez hozta tévedésbe Patera urat, ki ezt collectaneáiba iratási évnek jegyezte be, s ebben tevedett Dvorsak úr is, ki sürgönyömre gyorsan akarván válaszolni, az egykori tulajdonos által feljegyzett évszámot iratási évnek tartotta. E tévedést, midőn a codexet közelebbről vizsgálni kezdtük, közösen helyreigazítottuk, s tisztában voltunk azirántː hogy ez több kéz által ugyan, de mindenesetre a XV. század vége és 1521 közötti időszakban iratott. E helyreigazítás irodalomtörténetünknek egy egészen ismeretlen magyar codexet gyümölcsözött». A fölfedező adta első pontos bibliographiai leirását is (u. o. 193—207. l.), bőven idézve belőle, fénynyomatú facsimilékkel.

A codex az írás váltakozása szerint hat részre oszlik; az első 15, a második 72, a harmadik 5, a negyedik 18, az ötödik 22, a hatodik 44 levelet foglal magában. E hat rész azonban nem hat, hanem csak három kéz írása. Az első kézé az első, negyedik és hatodik rész, összesen 77 levél, a második kézé a második rész, 72 levél; a harmadik kézé a harmadik és ötödik rész, összesen 27 levél. E szerint az első kéz írása az 1—15., 93—110. és 133—176. levél vagyis 1—30., 185—220. és 265—352. lap; a második kéz írása a 16—87. levél vagyis 31—174. lap; a harmadik kéz írása a 88—92. és 111—132. levél vagyis 175—184. és 221—264. lap. Hogy az első és hatodik rész egy kéz írása, azt Csontosi is észre vette (id. h. 194. l.); de elkerülte a figyelmét, hogy a negyedik rész is e kéz műve valamint hogy a harmadik és ötödik rész írása szintén egytől való; másrészt meg egyazon kéz munkájának veszi a harmadik és negyedik részt, melyek pedig különböző két kéztől származnak. Az ő számítása szerint indulva négy kéznek kellene tulajdonítanunk a codex írását, holott csak három különböztethető meg. E három kézről a terniók is adnak némi fölvilágosítást. A terniók nem egyenlők s alkalmasint ez mondatta Csontosival (193. l.), hogy a codex levelei közt «quaternió beosztás csak igen elvétve észlelhető» és hogy «itt-ott 9 levél esik egy ternióra», a mi nagyon különös volna, ha úgy volna, mivel az ép terniók a dolog természete szerint mindig páros levelűek. Épen ez a párosság van segítségünkre sokszor annak megitélésénél, van-e hézag, hol van s mekkora. A Lobkowitz Codex 19 ternióból áll; ezek közül 1 (1.) hét (3+4), 7 (2., 9., 11., 13., 16—18.) nyolcz (4+4), 4 (3., 5., 8., 14.) tizenkét (6+6), 1 (4.) tizenhat (8+8), 4 (6., 7., 10., 12.) tíz (5+5), 1 (15.) négy (2+2), 1 (19.) öt (3+2) leveles. Az első és utolsó ternió, mint leveleinek páratlan volta mutatja, csonka; amaz eredetileg nyolcz, ez hat leveles volt; amabból, minthogy utolsó levele szabad, a hajdani első, emebből mivel első levele szabad, a hajdani utolsó levél hiányzik. A második kéz még terniói nagyságával is megkülönbözteti magát; nála nincs kisebb ternió tíz levelesnél és az övé a legnagyobb, tizenhat leveles ternió. Aztán a maga hat ternióját csak ő maga tölti be

egyfolytában, a másik két kéznek sehol sem engedi át az írást. Ezeknek tizenhárom terniója közül csak három haladja meg a nyolcz levelet és azonfölül e két kéz többször átveszi egymástól az írást; így a 9. és 14. ternióban az első a harmadiktól, a 11. ternióban pedig megfordítva ez amattól. Ebből világos, hogy e két codexiró teljesen egykorú és egy helyen tartózkodott. Hogy a második író, noha úgylátszik ridegen elválik társaitól, megis szintén egy időben és egy helyen dolgozott velük a codexen, arra mutat a papiros formatuma és minősége. Talán idősebb, tekintélyesebb volt másik két társánál s ez magyarázza különválását. Hogy ő volt a mester köztök, arról bizonyságot tesz az, hogy az ő írása a legszebb, leggyakorlottabb.

A három író azonban sem szerzője, sem fordítója annak, a mit ír, hanem csak egyszerű másolója. Ennek csalhatatlan bizonyítéka mind a háromnál kiváltkép a szóvégi *c*-nek *t*-vel és a *t*-nek *c*-vel való összetévesztése. Az első kéz azt írja: tahat az wtat mind be v o n t a t biboral (vontac, vontak hely. er. 7. l.), ennek vtana veve zent a t i a n t a papa levelet (atianc, atiank hely. 20. l.), el kezde a p r e d i c a c i o k (apredicaciot hely. 22. l.); a második kéz ezt írja: azert felſegős tvdomanvnc leǵőn a criſtoſnac tudomanat. az az. e l e t y c es erkvczet gondolnia (eletyt hely. 31. l.), Bodog en edős iſtennőm az k i k te tanitandaz (kit hely. 95. l.), annak vtanna keſervſegőſőn k e n z a t t a t i t (kenzattatic, kenzattatik hely. 36. l.), az keveľſeg mindőn b i n n e t kezdeti (binnec, binnek hely. 123. l.), es d i c e r i t az vr iſtent (diceric, dicerik hely. 153. l.); a harmadik kéz meg így ír: meli napon aitatoſſal z o k t a t vala komonikalni ahwgok (zoktac, zoktak hely. 181. l.), mikoron miſet mondana a papa es aczaſarok h a l g a t n a i a t (halgatnaiac, halgatnaiak hely. 233. l.). Ilyet mind a három kéz írásából még számosat lehetne idézni. Az itt említettek közül csak predicaciok: predicaciot és kik: kit kíván némi magyarázatot, mivel itt *t* helyett nem *c*-t, hanem *k*-t találunk. Ez onnan van, hogy az írók eredetijök szóvégi *t*-jét *k* jelentő *c*-nek nézték, melyet ők attól eltérve már rendesen, így ez esetekben is *k*-nak írtak. Vannak még más hibák is, melyek ugyanazt bizonyítják. Ismeretes dolog, hogy a XV.

század második felében az *r* és *h* valamint az a jel, melylyel szó vagy sor végén az *m*-et pótolták, sokszor föltünően hasonlított a *z*-hez. Codexünk íróin meg is esett, hogy az említett három jegy helyett *z*-t írtak, annak bizonyságául, hogy másoltak. Igy írja az első kéz: ennek vtanna kezde az ő geryedezny az iſteny zeretetben es f e l e l e z b e n (er. 192. l., kiadásunkban 61. l. 22. s. javítva: felele*m*ben), a mi úgy magyarázható, hogy a három első szótag a másolt eredetiben sor végére esett s így *m* helyett az ismeretes *z* alakú pótló jel volt alkalmazva. Ugyan e kéz írja: mar mind addeg k e z d e z e azegen fratert mignem mind ky veue belelle eleteknek mogiat (kerdeze hely. 194. l.), a hol az eredetiben *z*-hez hasonló *r* volt. A második kéz írásában van: azert en zerető fyam az aldot iſten zol az hiw l e l ő k z ő z (lelőkhőz hely. 107. l.), Mert nem mondatic byzon alazatoſſagnac lenye hog ha az bekeſeg hozia nem egeſſvltleien e m b e r z ő z (emberhőz hely. 133. l.), a hol az eredetinek *h*-ja hasonlított a *z*-hez. Ugyan e kéz botlásai még: vay bizońaval heiaba mondod az l e g e c n e k ſakadiatoc my reianc (hegecnek hely. 80. l.), anneval inkab kőzelb lezőn az aldot vr iſtenhőz es az ő m a l: i a ſ t i a t hamarab meg ńery (malaſtiat hely. 132. l.), a mely utóbbiban a két pont nem más mint az eredetinek sorvégi elválasztó jele. Valamennyi hiba csak magyar eredetinek hibás olvasásából és ennek megfelelő hibás másolásából érthető meg. Különben több darabja e codexnek más régi irott nyelvemlékünkben is megvan; így «zent Bonaventura kőnve az tekeletes eletrvl» a Weszprémi Codexben (Nyelvemléktár II. köt.), «zent elekeznek zentſeges elete» a Peer, Érdy, Tihanyi, Kazinczy Codexben (Nyelvemléktár II., V., VI. köt.), «embernek harom ffew ellenſege» és «a halalrwl» a Bod Codexben (Nyelvemléktár II. köt.), imádságainak legtöbbje a Peer, Winkler, Gyöngyösi, Thewrewk, Gömöry, Teleki, Pozsonyi Codexben (Nyelvemléktár II., XI., XII., XIII. köt.).

Hogy a codex kik számára készült, azt számos elejtett megjegyzésből tudjuk meg. A megrendelő nevében az első író így imádkozik: dicireteket es halakat adok teneked az en teremtetemről meliben ennekem meltatlan z o l g a l o l e a n i o d n a k lelket es

teſteth attal (2. l.), és ugyanez író így kéri a megrendelőt: ezt en erettem minden napon meg mongyad yo N e n e m (342. l.). A megrendelő tehát nő; de vele együtt nők az írók is, mindnyájan szerzetesek, clarissa apáczák. A 111—153. lapon olvasható rész (Zent Bonauentura Atiancnac kōnve az tekeletes eletrvl) már eredetileg clarissa apáczának volt írva (kyt zerzet vala az v hvganac: ky lakozyk vala zent clara azonńal eǵ calaſtromba 111. l.) és magyar fordítása vagy inkább átdolgozása is csak apáczáknak lehet szánva. Ezt világosan mutatja, hogy mindvégig állhatatosan Krisztus szolgálójához (criſtos ieſuſnak aitatos zolgaloia 154. l.) vagy szolgálóihoz (criſtos ieſuſnak zeretō zolgaloi 123. l., ieſuſnac zeretetōs zolgaloi 129. l., criſtoſnac zolgaloy 139. l.), Krisztus szolgáló leányához (criſtoſnac zolgalo leiana 128. l., aldot iſtennec boldog zolgalo leiania 148. l.) vagy szolgáló leányaihoz (vr iſtennec zeretō zolgalo leiani 114. l., criſtos ieſuſnak zolgalo leiani 115—116. l., criſtoſnac zeretō zolgalo leiańny 118. l., criſtoſnac zolgalo leiani 129. l., criſtos ieſuſnac zeretō zolgalo leyani 133. l., iſtennec meg zentōlt zolgalo leyany 134. l.), Krisztus jegyeséhez (criſtoſnac zeretō iegōſe 115. l., criſtoſnac iegōſe 128. l.), megszentelt szűzekhez (meg zentōlt zyzek 130. l.), szerzetes nőkhöz (zōrzetes azzońoc 115. l.) intézi szavait. Hogy ez apáczák assisi sz. Ferencz szerzetebeliek azaz clarissák, azt bizonyítják a következő helyek: atiatok alazatos vot az dichōſeges zent ferencz alazatoſſagnac tikōre (133. l.), ńomiad be az te lelkōdbe az te atiadnac zent Ferencznec ō zeǵenſeget (149. l.), es valion mikepen akartok lennye a bodogſagos zent Ferencznec ō zeretō leiany es az dichōſeges zent clara azzonnac kōvetōy hog ha ty vtaliatoc az zent zeǵenſegnec ō tartaſat (143—144. l.). A szem előtt tartott olvasókkal közös szerzetbe helyezi az írókat, hogy assisi sz. Ferenczet és sz. Bonaventurát mindig «atiank» jelzővel említik (sz. Ferenczet az első kéz a 14., 17., 18., 19., 20., 22., a második kéz a 60., 122., a harmadik kéz a 180., sz. Bonaventurát a második kéz a 111., 112., 121., 134., 135. lapon). Ez megengedné ugyan, hogy az írókat férfi szerzeteseknek gondoljuk, de nőkre vall az írás charaktere is és minden kétséget eloszlat az, hogy az első író így fog sz.

Fruzsina életéhez: Jesvs Maria zent Ferenc kalara (185. l.), a második meg sz. Bernát könyvét a világ megutálásáról szintén így végzi: Jesus. maria. zent ferencz. zent clara (110. l.). A harmadik íróról nincs ugyan ilyen adatunk, de itt bizonyság az, hogy ennek az első íróval, kinek clarissa apácza volta kétségtelen, szükségképen egyazon helyen kellett tartózkodnia, mivel különben nem vehették volna át ugyanazokban a terniókban többször egymástól az írást, a hogy, mint már fentebb említettem, a 9., 11. és 14. ternióban történt. Igy hát nem csak a megrendelőről vagy megrendelőkről, hanem a három íróról is bizonyos, hogy clarissa apáczák voltak.

Az első író többször tesz észrevételt. A mivel a sz. Ferencz nagy búcsújáról szóló példát befejezi (ennek felette nagh ſokat monda kyt nem yrhatok meg mert nem ffer ide 30. l.), az talán eredetijének megjegyzése. De sajátjának kell tartanunk, a mivel befejezi sz. Fruzsina életét (es az yro munkayaert keer Aue mariat Aytatoſſagal: Jesus. Maria Valaky zeretettel ez iraſt olvaſſa: nem lehet oly kemény zyve hog aytatoſſagra vag ſiraſra ne indulyon zent zeretet iratta hezt 220. l.); továbbá sajátja a halálról szóló «rettenetes» példának átkozódásainál a lap szélére írt bocsánatkérés (meg Bocaſſad edes azzoniom maria met ziuemnek keſeruſegevel irtam ezt meg te es edes vram ieſus 329. l.), valamint szintén a halálról szóló részben hasonlóképen a margóra vetett fohászkodás (o edes zyz maria mely nagy kegyeſſeg vagyon te nallad 339. l.), úgyszintén a II. Gyula pápára vonatkozó magyarázata (emoſtani papa elewt ky vala 342. l.), végül pedig a megrendelőnek szóló már egyszer említett kérése (ezt en erettem minden napon meg mongyad yo Nenem 342. l.). A második író egy-egy hálaadó fohászkodáson kívül (Jeſus maria zent ferencz, Jeſus maria zent ferencz zent clara) nem szokott a maga részéről semmit sem hozzá tenni; csak mikor írását befejezi, toldja meg azzal, hogy: ez a vege. Dičerteſſec az edes ieſus öröke. amen (174. l.). A harmadik író szintén nem nagyon közlékeny; sz. Elek életében az «ez eufemianoſ elet mindenkor allanak vala harom ezer ieles nembely yffyak» szavaknál megjegyzi a lap szélén, hogy «Nemely iras harom zazat mond» (221. l.), egy

helyen meg, mint már emlitve volt, kiteszi az 1514 évszámot (244. l.).

Befejezésül kijegyzek néhány oly figyelemre méltó alakot, melyek valami tekintetben alkalmasak a codex és három írója sajátságainak megitélésére. Ki kell emelnem, hogy a látszat a codexet koránál sokszor jóval régibbnek mutatja, mivel a másolók eredetijükből észrevétlenül sok régibb sajátságot vettek át. Az első kéz irásában ilyenek találkoznak: eyeli (éjjel, kiad. 1. l. 11. s.), eiely (5. l. 26. s.), vartali (vártál, 2. l. 6. s.), arroli (arról, 5. l. 22. s.), kerely (kérél, 6. l. 13. s.), regely (reggel, 6. l. 17. s.), azonnaly (asszonynál, 10. l. 6. s.), zoly (szól, 10. l. 30. s.), keli (kell, 12. l. 16. s.); ydvezetôm (1. l. 15. s.), epeteſſere (6. l. 1. s.); nogiob (1. l. 16. s.); porocholatidat (2. l. 5. s.); viseleie (2. l. 19. s.), zozolaya (5. l. 7. s.); hegy (egy, 2. l. 20. s.), hezt (ezt, 72. l. 12. s.); alaas, alas (alvas, 3. l. 18. 20. s.); mine (méne, 3. l. 26. s., 5. l. 29. 30. s.); menie (menj, 4. l. 12. s., 6 l. 25. s.), kerye (kérj, 5. l. 33. s.); gondoliatokze megh (4. l. 24. s.); kery kerôt (4. l. 33. s.); el reytetet (6. l. 1—2. s.); tôrtinik (7. l. 2. s.); tartomanbaly (8. l. 23. s.); vidalmſſagal (7. l. 7. s.); Imalcagra (59. l. 29. s.), imalcagtokra (60. l. 36. s.); valalom (birtokom, 64. l. 24. s.) stb. A második kéz írásából valók: kondolny (14. l. 32. s.), kerieztene (gerjesztene, 52. l. 24. s), kaztagſagocnak (23. l. 34. s.), tyhôs (dühös, 22. l. 6. s.); elnvncz (élnünk, 15. l. 22. s.), eltvncz (éltünk, 15. l. 25. s.); ôrvlcz (örülsz, 23. l. 38. s.); akarya (akarj, 16. l. 16. s.); gwlcz (gyűjts, 17. l. 12. s.), gvltôt (gyűjtött, 17. l. 29. s.); nilvabant (19. l. 8. s.); iobehoc (jobbítsuk, 22. l. 31. s.); keſalgodaſſnac (19. l. 36. s.); hyt (stultus, 21. l. 11. s.); kvtia (gunyhó, 23. l. 28. s.); vſſamik, vzamik (csúszik, 28. l. 10. s., 33. l. 38. s.), vzzamo (30. l. 27. s.) stb. A harmadik kéz írásából valók: ehetneyek (55. l. 6. s.), kerneie (55. l. 8. s.); kerelmeſſere (55. l. 7. s.); ebeliel (ebédelj, 55. l. 10. s.), ebyliônk (56. l. 6. s.), ebilnek (56. l. 21. s.); nekye (55. l. 15. s.); hittegin (itten, 56. l. 6. s.), hot (ott, 57. l. 25. s.), hug (úgy, 73. l. 5. s.), heg (egy 74. l. 1. s.), hegbaznak (egyhaznak, 75. l. 31. s.); mine (mene, 56. l. 8. 31. s.), minenek

(menének, 56. l. 19. 27. s.); ebidnek (56. l. 11. s.), finieffeg (56. l. 20. s.), zarandykoth (zarándokot, 73. l. 11. s.); taly (tál, 56. l. 14. s.), kőrniőli (56. l. 20.s,), kely (kell, 56. l. 29. s.), yoly (jól, 57. l. 19. s.); viradolan (57. l. 4. s.); mikort (73. l. 15. s.), inneten (74. l. 15. s.); hees (hős, ifjú, 74. l. 5. s.); tyzteecz (tisztíts, 83. l. 33—34. s.), zabadeecz (83. l. 34. s.) stb. E csekély tarlózás is mutatja, hogy a Lobkowitz-codex értékesebb nyelvemlékeink közé tartozik.

A **Batthyányi Codex**, melyet erdélyi püspök korában gr. Batthyány Ignácz juttatott a gyulafehérvári püspöki Batthyányi-könyvtárba, elejétől végig egy kéztől eredő nagy rideg újgót betűkkel írt 225 ívrétű papiros levélből áll; mai 340. és 341. lapja közt 6 levélnyi (12 lapnyi), valamint 384. és 385. lapja közt 1 levélnyi (2 lapnyi) hézag, a végén pedig nem tudni hány levélnyi hia. A 159. levél (317—318. lap) nagyobb alsó része ki van vágva, de szerencsére üres volt, a mint a 318. lap megmaradt fölső része ma is üres. Irástalan még a 16., 32., 54., 102., 170., 206., 346. és 382. lap. A 391—392. lapot az eredeti kéz csak kivonalozta hangjegyek számára; későbbi kezek irkáltak rá. Az 1., 3., 17., 25., 27., 33—46., 47., 49., 51., 58., 61., 65., 67., 70., 73., 76., 79—82., 85., 91., 93., 95—101., 115., 116., 119., 120., 130., 132., 135., 136., 138., 140., 144., 147., 150., 152., 154., 155., 157., 159., 161—162., 171—205., 341—345., 347—381., 383—384., 386., 388., 393—450. lapon a szöveg négyvonalu hangjegyek alá van írva, melyek itt-ott szükség szerint a következő lapra is átmennek. Minthogy kiadásunknak csak nyelvtudományi czélja van, e hangjegyeket mellőznie kellett. A codex irása figyelemre méltó szép. Ékes, habár csak téntával rajzolt és festetlen, de többnyire igen izlésesen, egyszer-másszor túlságos gazdagon díszített kezdőbetűk vannak az 1. (U), 3. (A), 17. (A), 85. (J), 95. (T), 124. (O), 207. (B), 275. (V), 285. (A), 287. lapon (M); díszesnek szánt betű körvonalai, még téntával se czifrázva, a 8., 14., 33., 49., 55., 58., 65., 67., 91., 92., 103. és még sok lapon; téntával vastagon írt nagy betű a 19. (J), 26. (N), 27. (G), 61. (J), 105. (M) és még sok lapon; díszes betű számára üresen hagyott hely a 6., 7., 11., 21., 23., 25., 29., 30. stb. lapon. A codex kötése múlt századbeli, új javítású

gyönge bőrháttal, bőrvédte sarkakkal. A hátán fölül körülvonalozott czédulka, melyre mint könyvtári jelzet «N 5», ez alá «III», ez alá pedig «10» van irva. Két táblája fa, virágos papirossal borítva; az első táblán magára a virágos papirosra írva ugyanaz a jelzet, mely a hátán van, mellette szintén a virágos borító papirosra írva ez a szó «Hymnarium». Belül egy-egy szúrágásos fehér borító és védő levél elül-hátul. Az első és hátulsó levelek szélei és sarkai új javítást mutatnak. Gyalulása múlt századi, vörösre festett (már színehagyott). Két fatáblája, melyen még a köldök és két kapocs helye észrevehető, úgylátszik még eredeti kötéséből való. Az ötvenes években valaki elég híven, az írást is utánozva lemásolta a m. tud. Akadémia könyvtára számára.

Toldy Ferencz mindig kitüntetve említette e codexet. Mikor leírja (Az ó s középk. magy. nemz. irod. története. 3. kiad. II. köt. 99. l.), «díszcodex»-nek nevezi és azt mondja róla, hogy «tartalma és alakja szerint valóságos *karkönyv* (chorale), hangjegyekkel», melynek «iratási kora a XVI. század folyta». Később (u. o. 117. l. így szól: «A breviáriumon alapszik a gyulafejérvári könyvtár nagy *hymnáriuma*, tulajdonkép karkönyve (Batthyányi-codex), melyben válogatott zsoltárok, az év fő ünnepeire szóló hymnusok, antiphonák és prózák foglaltatnak. Ezen emlék irodalmi tekintetben azért is fő fontosságú, mert sok énekei átmentek a protestánsok liturgiájába is, a római egyházban pedig, bár változtatásokkal, mind máig fenntartották magokat. Vajon nem azon énekek gyűjteménye-e ez, melyeket a magyar egyház 1460 körül vizsgált és jóváhagyott? Egyébiránt becsök, mert különböző írók által dolgoztattak, igen különböző; egészben még nagy gyámoltalanságot árulnak el a formában, s kifejezésben is a gyakran igen költői eredetiek mögött tetemesen elmaradnak.» A codex énekeit másutt is a római breviariumból származtatja. A középkori egyházi költészetről szólva, azt mondja (A magy. költészet története. 2. kiad. Pest, 1867. 96—97. l.): «Fő forrása az egyházi énekeknek nálunk is a római breviár volt. T. i. nagyobb része azon énekeknek, melyek némely régi codexeinkben, de különösen a károlyfejérvári könyvtár Batthyányi-hymnáriumában találtatnak, abból vétettek,

s különösen azok verses formái is a középkori deák énekekére képeztettek ki.» A XVI. századbeli egyházi költészet tárgyalásakor újra kiemelve a codex szövege egy részének régiségét, így szól (u. o. 179—180. l.): «Mennyiben míveltetett az *egyházi ének* a katholikusok által e században, meg nem tudom mondani. Ismerek ugyan három katholikus karkönyvet, kéziratban, úgymint a Batthyányi-félét a gyulafejérvári, s két mást a sárospataki könyvtárban, melyek kétségkivül ez időszakból valók, de szövegök részben kétségkivül nagy régiségre, tehát a megelőző időszakra mutat, s bajjal állítható: járúlt-e hozzá e században valami egészen új, s kitől, mikor, s mi, miután sem a különben is csonka codexek, sem az egyes énekek évjegyet nem viselnek.» Ama szavaihoz, hogy az említette kéziratok «kétségkivül ez időszakból valók», ezt a jegyzetet csatolja (u. o. 180. l.): «A Batthyányié is, mely régibbnek tartatott volt, s melynek e helye; ‚Hogy a mi nyomorúlt országunkat pogány kéztől megszadítsd' mutatja, miszerint az 1541 után íratott.» Mind ebből látni, hogy Toldy Ferencz véleménye szerint a Batthyányi Codex katholikus, de tulajdonkép nem hymnarium, hanem karkönyv (chorale), melynek forrása a római breviarium, szövege részben igen régi és így jelentősége, különösen minthogy sok éneke a protestáns liturgiába is átment, a katholikus egyházban pedig mind máig fenntartotta magát, igen nagy, írása azonban csak 1541 utánról, de a XVI. századból való.

Azért idéztem ezeket és foglaltam egybe, mivel Toldy véleményének némiben magam is kénytelen vagyok ellentmondani, de kiváltkép, hogy Kálmán Farkas a legmerészebb és csekély kivétellel a legalaptalanabb állításokat veti ellene. Előljáró beszédkép ment világgá 1883-ban a «Protestáns egyházi és iskolai lap» XXVI. évfolyama 687. lapján a következő hír: «Érdekes irodalomtörténeti ujdonsággal lepett meg bennünket t. munkatársunk *Kálmán Farkas,* ki a dunamell. ker. gyül. alkalmával a bpesti különböző k.-tárakban énektörténelmi adatok gyűjtésével foglalkozik. Megvizsgálta u. i. a *Toldy* után az irod. tört. által XVI. százi maradványúl és pedig *pápista hymnarium* gyanánt tartott *Batthyányi* és *S.-pataki Codexeket,* egyelőre röviden kimondja,

miszerint azok *nem XVI. száziak, nem is pápista hymnariumok,* hanem a Gelei-Rákóczi Graduál megjelenése »(tehát 1636)« után másolt (úgynevezett) *református irott Graduálok.* Nagy érdekkel várjuk t. barátunktól a tüzetes ismertetést.» A kinek csak egy kis szeme van a régi írásra és csak némi jártassága is a hajdani magyar orthographiában, ha látta a Batthyány Codexet, nem olvashatta mosolygás nélkül, hogy e codex jó mélyen a XVII. századból való legyen. A «tüzetes ismertetés» (A Batthyány Codex u. o. 996—1003 l.) meg épen 1650 utánra tette. De lássuk Kálmán Farkas állításait rendre. Legelőször is ismétli, hogy «ez a Codex se XVI. századi, se pápista hymnarium, hanem a XVII. százból a Gelei-Rákóczi Graduál megjelenése (1636) után iratott ref. Graduál, vagyis *református rituális* könyv» (996. l.). Azután így fog a bizonyításhoz: «Ha Toldy e Codexben a rituális hymnusokat figyelmére méltatja, eredetüket, megjelenésüket kutatja; ha végire jár annak, hogy a rituális hymnusok elseje, az *,Uj világosság jelenék', 1636-ban, a Gelei-Rákóczi-Graduálban jelent meg először:* mindjárt átlátta volna, hogy e Codexet a XVI. százba tenni nem lehet» (997. l.). Ez állítását meg így támogatja: «Hogy e hymnus ott jelent meg először, bizonyítja az, hogy az 1636. előtt megjelent irott Graduálokban sem pedig a XVII. és XVI. száz Cantionalékban (Gönczi, Bornemisza, Csáktornyai, Huszár stb.) sehol nem található. Irta: *Vékei* (a versfőkből). Erről a Vékeiről régebben sokan azt tanították, hogy a régi Cantionaléban levő hymnusokat egész a 64-ig ő írta volna. Ezt nemcsak felteszi, sőt meg is erősíti Szrógh János is, ,XII Óra' cimű, igen becses énektanító könyvében (Veszprém, 1804). De ez nem lehet. A többi 63 hymnus közül több előjön az *Oreg* megjelenése előtt született Graduálok s Cantionalékban, sok épen a XVI. százban, míg az ,Uj világosság' egyedül és legelőször az Öregben jön elő. *Im, tehát ez az egy hymnus is megmutatja már, hogy a Batthyány-Codex nem a XVI. százból való.* De majd megmutatja még több is!» (998. l.). A «még több» a következőkből áll: 1. «2. Ad eadem: *Csillagoknak teremtője.* Ha ez a Codex XVI. százi volna, így kellene lenni az első sornak:

Hugyak felséges szerzője, mely szószerinti fordítása az eredeti *Conditor alme siderum* szövegnek. Igy láttam én azon Codexekben, melyek a középkori fordítás szerint vették át, s eleinte épen nem tudtam miért fordítá a magyar fordító a *Siderum* (csillagoké vagy csillagoknak) szót *hugyaknak;* mígnem (elszigetelt helyzetemnél fogva) sok és hosszas tapogatódzás után rájöttem, hogy régenten a magyarok a *csillagot hugynak* hívták. Ezt megerősíté Szilády Áron, a ‚Régi magyar költők tára' (Budapest, 1877.) I. kötete 355. lapján, e hymnushoz adott kitünő magyarázatában. A későbbi Graduálok a Székely-féle *Csillagoknak teremtője* kifejezést vették át» (999. l.); 2. «Hymni quadragesimales: Hallgassuk figyelmesen mire Pál apostol *intsen* (nem is *intzen*, mint a XVI. százban), sorrendben az Öreggel» (1000. l.); 3. «Vita Sanctorum: *Udvözlégy Krisztus ez világnak ura*, ez nincs meg az Öregben, de láttam több XVII. százi irott Graduálban, ez nem volt rituális ének, a XVI. százban nyoma sincs még» (1000. l.); 4. «Uj évi invocatió: *Ez esztendőt megáldjad*, husvéti: *Ez husvét ünnepében*, pünkösdi: *Ez pünkösd innepében*. Ha semmi nem, *ez a három ének kétségbevonhatlanul bizonyítja, hogy e Codex a Gelei-Rákóczi-féle Öreg Graduál megjelenési éve, azaz 1636. utáni időből, tehát nem a XVI. százból való, s hogy nem pápista, mutatják a benne foglaltató magyar nyelvű zsoltárok, hymnusok, s az eddigi és ezután bőven következő rituális ceremoniálék*, mert: 1. Történetileg kétségbevonhatlanul bebizonyított tény, hogy ez énekeket Gelei-Katona István írta, szerzette. 2. Hasonlókép, hogy ez énekek az 1636-iki Öreggraduálban jelentek meg először. 3. Lélektanilag lehetetlen is, hogy kéziratban csavarogtak volna a két magyar hazában, mert az ‚Erdélyi Orthodoxus Püspök' nem szokta kiadni, mielőtt az ő elődе Keserűi Dayka által kezdett, s az ő általa — a két nagynevű fejedelem Bethlen és Rákóczi pártfogása s költségén — bevégzett Öreg-Graduálban, annak igazán méltó ékességére — megjelentek volna. Ha semmi más jel nincs e Codexben e három éneknél, — ez a három ének ékesebben s igazabban beszél a világ minden irodalom-történeténél, ezek maguk megmondják: *mi ez a könyv?!*» (1001—1002. l.). A codex református voltának

kimutatására még ezeket említi (1002. l.): «Sequuntur Cerimoniæ de sacro-sancta Cœna Domini. (Csak ezt nézte volna meg Toldy, mindjárt meggyőződhetett volna, hogy e Codex nem ‚katholikus karkönyv' !)», «Alius: Urunk végvacsorájára. (Ezt már a *nagy Toldy sem nézhette pápistának,* mert ilyet Róma nem tűr!)». Hogy a codex az Öreg Graduálnál legalább is 14 évvel fiatalabb, azt így iparkodik bizonyítani: «*És most komoly figyelmet kérek!* Karácsonyi invocatió: *Karácson ünnepében, Karácson ünnepében, Örvendezzünk szivünkben.* Ha ettől az énektől kell meghatároznom e Codex idejét, ugy azt mondom, hogy: *1650 év után való.* Fenntartom ezt az állításomat addig is, mig hivatolt okmánynyal bizonyíthatnám, — most is bizonyítanám, de azon, — már a ‚Debreczeni Prot. Lap'-ban közlött, — ismertetésem, midőn ez éneket először láttam, *nincs itthon nálam,* egy tanulni szerető fiatal társunknál van, mihelyt megjön, azonnal megmondom az évet is» (1001. l.). Mind ennek koronája: «Különben nyugodjék csendesen a gyulafejérvári könyvtár polcán, *fiatalabb Graduált nála még nem láttam, s előttem csak épen ezért érdekes.* A rendetlen berendezésen túl, más épen nincs benne, a mi a buvár figyelmét magára vonhatná, se egy uj hymnus, se egy uj dallam, mind csak az a minden jó ízlés előtt kiállhatatlan rituális gajdolás, nyafogás, még csak a *Kyrie puerorum* sincs benne, a melyben legalább igazi szép dallam-menet található. Különben — mint a bemutatott tartalom mutatja — töredék, s részint az Öreg, részint más irott Graduálokból másolva az egész» (1003. l.). «Időkorát tekintve, az elmondott kimutatások szerint, *határozottan 1650 utánról való»* (1003. l.). Így szól Kálmán Farkas, miután egy előbbi alkalommal (u. o. 773. l.) azt is kimondta: «Ugyanazért csak köszönje meg B.» (Bogisich) «ur a Muzeum szivességét, hogy részére Gyulafehérvárról meghozatta s küldjék vissza a könyvtárba tisztes régiségül, mely irodalom- s istentisztelet-történeti tekintetben megér tán 5 forintot».

Egyetlenegy dolgot kivéve, soha nagyobb gárral tájékozatlanabbúl nem beszéltek. Legelőször is Kálmán Farkas egyáltalában nem illetékes, hogy erről a codexről vagy akármely másról

itéletet mondjon. Értenie kellene a palæographiához, a régi magyar orthographiához, a régi magyar nyelvhez, és főkép ismernie kellene legalább ezt a codexet meg azonfölül, minthogy a Gelei Katona-féle Öreg Graduálból származtatja, ezt a neki tulajdonított forrását is. Mind ezekben vajmi csekély a jártassága. A Batthyányi Codex írását csak az teheti a XVII. századra, sőt még ennek is a második felére, a ki vagy nem látta vagy nem ért a régi írás tudományához. Minden szakértő egy egész századdal régibbnek kénytelen ítélni. Hogy Kálmán Farkas mennyire nem tudja a régi írást olvasni, az megtetszik ebből: «Alius. Jövel sz. lélek ur isten, *csak* be a mi sziveinkbe» (1000. l.), a hol a *csak* úgy lett, hogy a codex 90. lapján levő «ſzal'» ſz-ét *cs*-nek, l'-ét pedig *k*-nak nézte és így a szót s z á l l j helyett hibásan *csak*-nak olvasta. Ez nem esett volna meg rajta, ha értene a régi íráshoz vagy ha a codex igazán abból a korból való volna, melybe ő teszi, mivel ez esetben a s z á l l j *á* hangja nem a-val, hanem á-val volna jelölve Olvasása hibás voltára még az Öreg Graduál sem figyelmeztethette, mivel itt, mint ő maga is megjegyzi, az illető hymnus nincs meg. Hogyan ismeri a régi magyar orthographiát, az abból a már fentebb idézett mondásából itélhető meg, hogy az *intsen* szót a XVI. században *intzen*-nek írták volna (1000. l.). Biz így abban a korban soha se írták, hanem *cz*-vel, *ch*-vel, L-hez hasonló alakú *cs* jelentésű külön betűvel, és legfeljebb még *ć*-vel. A codexben egyébiránt (47. l.) nem *intsen*, hanem i n c z e n van. A régi magyar nyelvben való jártasságáról az ád képzetet, hogy szerinte, mint már szintén említve volt, a Conditor alme siderum a XVI. században csakis «*Hugyak* felséges szerzője», nem pedig «*Csillagoknak* teremtője» lehetett volna (999. l.). Minthogy e helyen a Régi költők tára I. kötetére hivatkozik, meggyőződhetett volna arról is, hogy itt a 188. és 189. lapon az Ave maris stella közvetetlenül egymás mellett így van magyarul: «O istennek kögyelmes anyja, Ki vagy tengöri *csillag*» és «Idvezlégy tengernek *hugya*». Amaz az 1513-ról való Czech Codexből, az utóbbi az 1494 utánról való Festetics Codexből van közölve. Látni való, hogy a *csillagok* miatt a Batthyányi Codex bátran a XVI. század

elejéről való is lehetne. Már most lássuk mennyire ismeri a codexet meg az Öreg Graduált. Ki kell mondanom, hogy a codexet soha még csak nem is látta. Kitünik ez kézzelfoghatóan abból a tartalomjegyzékből, melyet közöl. A tartalom egymásutánjáról ezt mondja: «A Codexben *a zsoltárok vannak elől*. Én ebből azt következtetem, hogy mind a beköttető könyvtárnok, mind a könyvkötő ügyetlen, s e nemben tanulatlan emberek voltak. *Egy példát se látunk arra, hogy a zsoltárok állnának első helyen a Graduálokban;* minden Graduál így kezdődik: *Incipiunt hymni de adventu dmni,* a zsoltárok pedig *hátul vannak,* s nagyon természetes is, mert az illető ünnepre rendelt ceremonia szerint az elölkántáló papnak több izben kellett némely zsoltárokat felolvasni (miként ezt megirtam a kolozsvári ,Prot. Közlöny' mult évi utolsó számaiban, a karácsonyi cerimoniánál), s természet szerint biztosabban fordíthatott *jobb kézzel hátra,* az illető zsoltárra, mint *ballal előre;* de meg nem a zsoltár-olvasáson kezdődött az istentisztelet, hanem a kiszabott invocatió és hymnus intonálásával» (997. l.). Továbbá említi (1002. l.), hogy az Ant. Communes után következik a Canticum Mariæ és hogy «ezután megint Zsoltárok jönek» 103-tól 147-ig. Miután pedig ismételte: «Mint mondók, a ki a könyvkötőnek adta, — az ily Codexekkel teljesen ismeretlen, s e nemben — bocsánat a kifejezésért — tudatlan ember volt» (1002. l.), befejezésül még egyszer így szól: «A rendetlen berendezésen túl más épen nincs benne, a mi a buvár figyelmét magára vonhatná» (1003. l.). Mind ebből, «komoly figyelmet kérek!», egy szó sem illik magára a Batthyányi Codexre. Ezt tehát Kálmán Farkas nem láthatta. A mit ő látott, az csakis a codexnek az Akadémia könyvtárában levő másolata lehetett, mely az ötvenes években készült; mert csak ebben a másolatban volt még akkor a 207—286. lap (az 1—96. zsoltár és a Canticum Zachariæ) az 1. lap (Incipiunt Hymni de Adventu Domini) elé kötve; de most már az eredetinek rendje szerint van megigazítva. Magában a codexben az a hiba nem volt soha! Kálmán Farkas tévedéseit azonban még a másolat sem menti ki, mert ebben is csak «fzal'» meg «inczen» látható, és mert nincs megmásítva

benne az eredetinek orthographiája, sőt még az írás is elég ügyesen utánozva van. De bár olyan hű volna is ez a másolat, hogy össze lehetne téveszteni az eredetivel, honnan tudhatta volna azt Kálmán Farkas, mikor csakis amazt látta? Az eredetinek látása és beható vizsgálata nélkül lelkiismeretes kutató a legkitünőbb másolat alapján sem mer döntő itéletet koczkáztatni. Kálmán Farkas pedig nemcsak hogy az eredetit nem látta, hanem még a másolatot sem vizsgálta meg kellően. Ép oly fölszínesen ismeri aztán az Öreg Graduált. Ime nehány példa. Miután megemlítette a «Jeſus Chriſtus mi mennei eǵ Meſterẅnc» kezdetű hymnust, mely a codexben a 138., az Öreg Graduálban pedig a 192. lapon kezdődik, ezt az észrevételt teszi: «*Eddig épen azon rendben következett minden, a mint az Öreg Graduálban található*» (1000. l.). Tehát egész idáig nem vette észre, hogy a codexhez képest az Öreg Graduálban számos előre- és visszaugrás van. A darabok kezdete szerint így felelnek meg egymásnak a lapszámok: Cod. 14., 17., 19., 21., 23. lap = Ör. Grad. 5., 26., 7., 6., 27. lap; — Cod. 72., 73., 76. lap = Ör. Grad. 90., 190., 92. lap; — Cod. 136., 138. lap = Ör. Grad. 197., 192. lap. Ebből kitünik, hogy Kálmán Farkas nem ismeri pontosan az Öreg Graduál rendjét. Máskor meg eltérést lát, a hol nincs. Szerinte (999. l.) az «Az Iduezitöt regenten» kezdetű hymnus (Cod. 8—11., Ör. Grad. 4—5. l.) 13. versszakában a «Leǵen az ſzẅznek elete» szavak helyett az Öreg Graduálban «legyen a Jézus élete» van, holott itt is csak «Légyen az Szűznek élete» olvasható. Azután azt állítja (1000. l.), hogy a «Vita Sanctorum» föliratu és «Iduöz leǵ Chriſtus ez vilagnak ura» kezdetű ének, mely a codex 73. lapján kezdődik, «nincs meg az *Öregben*», pedig megvan itt is egész terjedelmében a 190—192. lapon. Hasonlóképen állítja (1001. l.), hogy a codex 140—143. lapján levő «Iduez leǵ irgalmas Iſten» kezdetű hymnus az «Öregben nincs», noha ez is csak megvan itt a 147—148. lapon. Ugyanazt mondja (1001. l.) a codex 157. lapján olvasható «Halat adǵunk minńaian»-ról, a mely meg épen kétszer is megvan az Öreg Graduálban, először a 46.[a]), másodszor a 265.[b]) lapon. Gyakran csak «némi különbséget» lát, a hol valósággal igen nagy van.

Igy pl. ezekben (1000—1001. l.): «Oh diczőſeges ſz: haromſag» (Cod. 91—92., Ör. Grad. 148—149. l.), «Oh felſeges aldot kiral'» (Cod. 122—124., Ör. Grad. 187—188. l.), «Az eczakai ſetetſeg» (Cod. 132—134., Ör. Grad. 187. l.), «Oh mi ſzent Atťank» (Cod. 135—136., Ör. Grad. 196—197. l.), «Jeſus Chriſtus mi menńei eǵ Meſterŵnc» (Cod. 138—139., Ör. Grad. 192—193. l.). Annak megvilágítására, mekkora az a «némi különbség», ide iktatom az elsőt ez énekek közül a Codex és az Öreg Graduál szerint. Azért választom ezt, mivel legrövidebb és mivel ennél azt a «némi különbséget» Kálmán Farkas csak épen «az 1. versben» (nyilván versszakban) vette észre. Az egymás mellé állítás azt is illustrálhatja, melyik orthographia régibb, vajjon az Öreg Graduálé vagy pedig a Codexé, s így melyik mű készülhetett a másik után.

A Batthyányi Codexben így van: Oh diczőſeges ſz: haromſag, es tőkelletes eǵǵeſſeg, hitetlenſegnek ſetetſegeből, kerŵnk ments ki minket. — O teremtő Atťa Iſten, Iduezitő fiu Iſten, vigaſztalo ſzent Lelek Iſten, otalmaz minket gonoſztol. — Diczeret neked Atťanak, es te fiadnac Chiſtuſnac, ſzent Lelekkel eǵetemben, moſt es őrőckőn őrőcke.

Az Öreg Graduálban meg így: OH te dicső ſzent Háromſág és tőkelletes igaſſág, kérűnk tőlűnk az hamiſſág, távozzék és minden hiuſág. — Oh teremtő Atya Iſten, és megh váltó Fiu Iſten, ſzentelő ſzent Lélek Iſten, légyen áldáſod népeden. — Tied légyen az dicsőſęg főldőn, mennyen az tiſzteſſęg; mert egyedűl vagy oly felſęgh, kit nem imádni nagy vétſęg.

Ime ennyire jártas Kálmán Farkas a régi írásban, régi orthographiában és régi nyelvben, ennyire ismeri a codexet és Öreg Graduált. Ekkora tehát a tárgyi illetékessége; lássuk mekkora a logikai. Alkotott magának valami újdonatúj és rendkívül könnyű korhatározó módszert. Alapja az, hogy a datálatlan mű szükségképen újabb a datáltnál. Igy a datálatlannak ismert Batthyányi Codex természetesen újabb a datált Öreg Graduálnál, sőt még egy 1650-ről való munkánál is. Egy-egy közös darab elegendő ennek kimondására. Ez vagy az a darab a Batthyányi Codexen kívül nem található hamarább mint az 1636-ban megjelent Öreg Graduál-

ban vagy abban az 1650-ről való munkában. Ezek a darabok tehát, így szól az itélet, először az Öreg Graduálban meg abban a másik műben fordulnak elő, «jelentek meg» először. Így, quod erat demonstrandum, a Batthyányi Codex 1636, sőt 1650 utánról való. Hogy a datálatlan könyvnek a datáltnál nem kell szükségképen újabbnak lennie, hanem absolute tekintve ép akkora valószinűséggel lehet régibb is és hogy ennélfogva ama darabok talán nem az Öreg Graduálban és abban az 1650-ről való műben, hanem megfordítva a Batthyányi Codexben «jelentek meg először», az a gondolat Kálmán Farkast egy pillanatig se háborgatja. De még ha állna is, a mi nem áll, hogy a datálatlan könyv szükségkép újabb a datáltnál, még mindig nagy kérdés volna, hogy a Batthyányi Codexnek ez meg az a darabja a XVI. századi graduálokban és cationalékban nem fordul elő; mert hát, mint fentebb láttuk, Kálmán Farkas a codexnek több darabját nem látta meg az Öreg Graduálban sem, noha mind megvan benne, egy meg épen kétszer is Hátha azokban a XVI. századi graduálokban és cantionalékban is csak olyan jártas mint az Öreg Graduálban? Azután pedig fenmaradtak-e, valahány csak volt, az összes graduálok és cantionalék? Nem pusztulhatott el egy se, melyben a Batthyányi Codex kérdéses darabjai meglehettek? Látni való, hogy Kálmán Farkas korhatározó módszere még akkor is igen gyarló maradna, ha alapnézete, mely szerint a datálatlan könyv újabb a datáltnál, helyes volna, és még a személyes tévedés lehetősége is ki volna zárva. Ő azonban annyira bízik benne, hogy még az első hymnus (Uy vilagoſſag ielenek) versfőiből kisütött Vékeit is jóval fiatalabbá akarja tenni, mint a milyennek eddig tartották; mert hát az a hymnus ő szerinte «egyedül és legelőször az Öregben jön elő». Egyetlen egy argumentuma van, mely ellen logikai tekintetben nem lehet kifogást tenni. Azt mondja az «Ez eztendőt meg aldod» és «Ez huſuet innepeben» és «Ez Pŭnkőſd innepeben» (Cod. 159—160., Ör. Grad. 267. b l.) kezdetű invocatiókról: «Történetileg kétségbevonhatlanul bebizonyított tény, hogy ez énekeket Gelei-Katona István irta, szerzette», és «hogy ez énekek az 1636-iki Öreggraduálban jelentek meg először.» Ha amaz csakugyan «történetileg kétségbevonhatla-

nul bebizonyított tény», akkor nincs sok haszna, ha az utóbbit, mivel azok az énekek már nyomtatásban való megjelenésük előtt kéziratban foroghattak, nem fogadjuk is el bizonyosnak. De hát csakugyan tény-e az a «tény»? Maga Kálmán Farkas hangoztatja legerősebben, hogy «a hypothesis, az ‚aszongyák', az ‚ez mondta, az mondta' nem ér semmit» (1003. l.), és mégis csak így bizonyít: «Történetileg kétségbevonhatlanul bebizonyított tény, hogy ez énekeket Gelei-Katona István irta, szerzette». Ne higyük el, a mit ez vagy az, pl. Toldy Ferencz mond; de tartozó kötelességünk elhinni, a mit Kálmán Farkas állít. Így igen természetesen nem szükséges megmondania, ki, mikor, hol, mivel bizonyította be, hogy azokat az énekeket «Gelei-Katona írta, szerzette». Csak egyet nem érthetni; ha az csakugyan olyan «kétségbevonhatlanul bebizonyított» tény, akkor mi szükség volt annyi kiokoskodott dologra hivatkozni? Tán a kiokoskodott dolog erősebb mint a tény? Érezte nyilván Kálmán Farkas is, hogy a dolog nem olyan nagyon «kétségbevonhatlan». Annyi bizonyos, hogy maga Geleji Katona István nem vállalja el azt a három éneket. Az Öreg Graduál elé írt «ajánló levele» utolsó előtti lapján ezt vallja: «Avagy némellyeket magam elmémmel ſzerzettem hozzá, mint az minden Vaſárnapokra való Reſponſoriakot, Verſiculuſokot, és Benedictiokot, avagy az egéſz énekléſt bé rekeſztő Áldáſokot, az mellyekben az egéſz eſztendőt által való Euangeliumoknak ſummájokot, és velejeket, rhythmuſonként rővideden fontos ſzókkal bé foglaltam, az mellyek ſoha még eddig egy Graduálban ſem láttattak, mert ugyã nem-is vóltak. Olvaſd meg őket az Graduál végén, ſ-ugy tégy itéletet felőlők, és valamig te ſzépbeket, és jóbbakot nem irſz, addig ſoha ne otsárollyad. Az én itéletem ſzerént az Graduálnak egéſzſęgéhez azok-is ſzűkſęgesképpẽ kévántattak, mert tsak az jeles űdnep napokra vóltanak, ſ-az Vaſárnapokra penig nem». Geleji Katona világosan csak hármat mond a maga szerzésének: «az minden Vaſárnapokra való Reſponſoriakot, Verſiculuſokot, és Benedictiokot». Ezeket meg is találjuk az Öreg Graduál legvége felé (Reſponſoria Dominicalia 224—240., Verſiculi Dominicales 241—252., Benedictiones ſive Vota Domi-

nicalia 252—264. *b* l.). A három exordium vagy újévi, husvéti és pünkösdi invocatio, melyet Kálmán Farkas oly határozottan Geleji szerzésének állít, a bevallottakon túl abba a négy lapnyi részbe esik, mely a könyvet befejezi. E rész vegyes függelék és a benedictióktól, az utolsótól, a mit Geleji a maga szerzésének vallott, külsőkép is élesen elválik. Addig az egész könyvön végig minden lapon volt tartalommutató; e négy lapon többé ilyen nincsen. Ha a benedictiókhoz kellene számítani, a mi ellen tartalma is tiltakozik, akkor a «Benedictiones ſive Vota Dominicalia» tartalommutató itt is folytatódnék. Már kezdete is hangosan int, hogy az e részben foglaltakat ne tartsuk Geleji szerzésének. Élén találjuk a katholikus egyházban ős idők óta használatos Grates nunc omnes magyarját, mely még mint fordítás se lehet Gelejié, mivel azonos formában megvan a könyv eleje felé is (46. *a* l.), tehát abban a részben, mely a mindenünnen összehordott írott graduálokból szerkesztett és Bethlen Gábor költségén készült nagy írott graduálból való. E részt a körülmények ép úgy kirekesztik mint Gelejinek világos szava. Még ha a kérdéses három darab nem volna is exordium, hanem responsorium, versiculus vagy benedictió, akkor se lehetne Geleji szerzése, mivel világosan «jeles űdnep napokra» (újévre, husvétra, pünkösdre) való, melyekre ő nem készített se responsoriumokat, se versiculusokat, se benedictiókat, mivel «az jeles űdnep napokra vóltanak». Geleji csak a mire nem talált, «az Vaſárnapokra» szerzett «Reſponſoriakot, Verſiculuſokot, és Benedictiokot»; minden egyebet elutasít magától. De hát Kálmán Farkas még magánál Geleji Katona Istvánnál is jobban tudja a dolgot. Neki «történetileg kétségbevonhatlanul bebizonyított tény, hogy ez énekeket Gelei-Katona István írta, szerzette», és «hogy ez énekek az 1636-iki Öreggraduálban jelentek meg először».

Tehát Kálmán Farkas ama nagy hűhóval világgá bocsátott állítását, hogy a Batthyányi Codex 1636, sőt 1650 utánról való, épen semmi sem igazolja, míg a codex írása és orthographiája a leghatározottabban ellene szól. A nagy fölfedezés után ott vagyunk, a hol voltunk Toldy korában, a ki, mint már láttuk, a

Batthyányi Codexet igen helyesen 1541 után «a XVI. század folytára» tette. De az időt jóval pontosabban is meghatározhatjuk. Ismeretes dolog, hogy az írás szépsége a XVI. század utolsó negyedében, a nyomtatásnak mind nagyobb terjedésével nagyon hanyatlott és már azt a folyó charactert vette föl, melyet nagyjában majdnem az egész XVII. században mutat. A codexnek szép újgót írása ennél jóval régebbre, a tartalommal egyezve a XVI. század közepére utal. Ezt teljesen igazolja egy bejegyzett évszám, melyet még eddig senki se vett észre és magam is csak akkor födöztem föl, mikor a kor kérdésére nézve már tisztában voltam. Ez évszám nem az eredeti kéztől, hanem azon korbelitől ered. A 273. lap külső kettős határvonala közébe lábbal befelé ez van írva: «Os homini sublime dedit cœlum qe tueri O mihi præteritos referat si Jupiter annos 1563». Ez évszámban az 5 azzal a némileg 7-hez hasonló, a 6 pedig azzal a horpadt hátú jegygyel van írva, mely a XVI. századból minden palæographus előtt ismeretes. Mikor e bejegyzés belekerült, a codexnek már készen kellett lennie. E szerint írása 1541 és 1563 közé teendő. Amannál nem lehet régibb, mivel a «Litania maior»-ban már benne van: «Hoǵ az mi ńomorult orſzagunkat az pogan keztől meg ſzabadiczad» (45. l.); emennél nem lehet újabb, mivel külömben nem kerülhetett volna bele 1563-ról való bejegyzés. Így az időköz, melyre tehetjük, nem tesz ki egy negyed századot se és az írással, orthographiával, nyelvvel és tartalommal teljes megegyezésben szintén a XVI. század közepére utal. Csak Kálmán Farkas nem tudja elég hangosan mondani, a menyiben nem is cursiv vagy ritkított, hanem vastag betűvel hirdeti, hogy a Batthyányi Codexnél «fiatalabb Graduált nem látott» s hogy «előtte csak épen ezért érdekes». Pedig fő nevezetessége épen abban rejlik, hogy eddigelé a legrégibb graduál, és hogy minden valószínűség szerint még régibbet már nem is fogunk fölfedezni. Mert abban mégis Kálmán Farkasnak van igaza, hogy a Batthyányi Codex nem katholikus hymnarium vagy pedig, mint Toldy Ferencz állította, katholikus karkönyv (chorale), hanem református rituális énekes könyv, református graduál. Mindamellett hogy Kálmán

Farkas szerint «irodalom- s istentisztelet-történeti tekintetben megér tán 5 forintot», a codex fölötte fontos, rendkívül becses. Toldy Ferencz igen helyesen ismerte föl Janus-fő természetét; egyik arcza a régi, másika az új egyház felé fordul. Még abból az időből való, mikor a két egyház olyan nagyon még el se vált egymástól, sőt egy templomban is végezte istentiszteletét, mint az első keresztények is még a zsidókkal együtt a jeruzsalemi templomba jártak imádkozni. Így pl. Sztárai Mihály idejében Tolnán mind a két felekezetnek a főtemplomban volt az istentisztelete. «Sztárairá nézve is jellemző az», mondja Szilády Áron (Régi magy. költők tára. V. köt. Budapest, 1886. 309. l.), «a mit Skaricza a tolnai templomnak ezen közös használatáról 1553-bólföljegyzett. Azt írja ugyanis, hogy szokása volt Sztárainak› a domonkosrendi katholikus plébános «Józsa prédikácziójára, ki közvetlen ő előtte, ugyanazon templomban tartotta beszédeit, egy-egy tanuló ifjút beküldeni, a ki az ott hallottakat, tőle telhetőleg szószerint följegyezte. Sztárai azután átvette a jegyzeteket s nyomban utána tartván prédikáczióját, annak folyamán élesen támadta és czáfolta meg az az által mondottakat. Beszéde rendesen főkép a mise, a pápa és a szerzetesek ellen irányult». Sztárai idejében, melybe codexünk írása is esik, e háromnál és még a papi nőtlenségnél egyébre nézve alig is volt különbség a két felekezet közt. Dogmatikus szőrszálhasogatásokkal még nem bibelődtek; sokkal gyakorlatibb dolgok érdekelték. Azért az új egyház minden lelki furdalás nélkül átvehette majdnem az egész katholikus ének-, zsoltár-, imádság- és szertartás-készletet, s a régi egyház hívei is igen sok új éneket fogadhattak el viszonzásul protestáns atyjukfiaitól. Toldy Ferencz helyesen mondja az új egyházról (A magy. költ. tört. 180. l.): «Eleinte az, úgy mint Németországban, csak a katholikus énekkészlethez folyamodott, s részint a régi magyar templomi hymnusokat vette át, hol szóról szóra, hol némi változtatásokkal; részint új fordításokat készített». Szavait teljesen igazolja a Batthyányi Codex. A római egyházban régtől fogva énekelt latin hymnusok közül tömérdek soknak találjuk itt a magyar fordítását; így megvan pl. a Verbum supernum prodiens

(6—7. l.), Deus creator omnium (11—13. l.), Conditor alme siderum (14—15. l.), Veni redemptor gentium (19—20. l.), A solis ortus cardine (kétféleképp, 23—25. és 26—27. l.), Pange lingua gloriosi (61—65. l.), Vexilla regis (65—67. l.), Aurora lucis rutilat (67—69. l.), Festum nunc celebre (79—82. l.), Jesu nostra redemptio (83—84. l.), Veni creator spiritus (85—87. l.), Salve rex misericordiæ (93—94. l.), Te deum laudamus (95—101. l.), O pater sancte (135—136. l.), Corde natus ex parentis (150—152. l.), Lucis creator (152—153. l.), Jam ter quaternis trahitur (154—155. l.) stb. Hogy ezek közül a Veni redemptor gentium (19—20. l.), A solis ortus cardine (23—25. és 26—27. l.), Pange lingua gloriosi (61—65. l.) és több efélék fordítása, a hol föllengős szavakkal van dicsőitve Krisztus anyjának, a «tiſzta ſzűznek», «ſzŵz» Máriának szeplőtelensége, nem a reformatoroktól ered, hanem régibb időből való és így magyarul is a katholikus énekkészletből van átvéve, az nem csak lehetséges, hanem igen valószínű. Legalább az, a mivel kimutathatólag maguk járultak a magyar énekek szaporításához, mint pl. Uy vilagoſſag ielenek (1—3. l.) és Sok ńauaſankban Atťankhoz kialczunk (147—149. l.), melyeknek versfőiből UEKEI (Vékei) és STIPANVS (István) nevek fejthetők ki, Máriáról egyáltalában még csak említést se tesz. A Veni creator spiritus (85—87. l.) nagyon világosan mutatja, hogy már régibb magyar fordításnak a másolata. Mert 2. versszaka végére csakis hibás másolásból kerülhetett a «lelki k e ń e r ŵ n k», mely helyett «lelki k e n e t ŵ n k» kellene, a mint hogy a Keszthelyi Codexben e helyen (Nyelvemlékt. XIII. k. 313. l.) csakugyan «lelky k e n e t h n e k» olvasható, mivel a latin eredetiben «spiritalis *unctio*» és nem «spiritalis *panis*» van. Fordítás révén nem juthatott «kenetŵnk» helyébe «keńerŵnk», mivel «unctio» nem nézhető «panis»-nak; ellenben «kenetŵnk» elég könnyen olvasható «keńerŵnk»-nek. A hibás olvasást előmozdíthatta az is, hogy az alapul szolgáló magyar szöveg talán egyáltalában nem különböztette meg az *ny* hangot, a mi csak annál nagyobb régiségére mutatna. Kétségtelen katholikus eredetű a zsoltárok fordítása (207—340. l.). Nem akarok túlságos nagy fontosságot tulajdonítani annak, hogy e fordítás mennyire szabad.

Még akkor a protestantismus, kivált nálunk, az eredetihez ragaszkodó pontos hűséget, ha törekedett is rá, a gyakorlatban nem követelte teljes szigorúan. Ez azonban csak már meglevő, azonnal használatra kínálkozó fordításról áll, melynek az új egyház még fejletlen organisatiójában gyakorlati szükségből könnyen megbocsáthatta, a mit új fordításnak épen nem nézett volna el és a mit ilyen maga sem engedett meg magának, a mint hogy minden protestáns új (akár teljes akár részbeli) bibliafordítás már akkor is a latin Vulgatától az eredeti nyelvekhez fordult. Tehát csak megtűrésről lehet szó és így a fordítás szabadsága nézetem szerint elég nyomós bizonyíték katholikus eredete mellett. Még valószínűbbé teszi ezt a szabadság igen nagy foka. Az V. zsoltár 7—9. verse (213. l.) pl. nagyon távol esik nem csak a héber eredetitől, hanem még a Vulgatától is. Továbbá lépten-nyomon igen föltünő, hogy úgy mondjam, anachronismusokkal találkozunk. Így előfordulnak ilyenek: «Szent Lelekkel meg vilagoſodot hẘ kereſzt́enek» (224. l. XIX. [kath. XVIII.] zs. 19. v.), «Ekeſb az Chriſtus emberſegenek abrazatt́a», «Meg telek ſz: Lelekkel az ŏ ſzaia», «Annak okaert alda meg teged az att́a Iſten vigaſſagnak ſz: Lelkeuel», «az te hiueidnek ſziuekbŏl es az ańaſzenteǵhazbol», «Allapek az ańaſz: eǵhaz iob keſz felŏl», «Halgaſſad hẘ kereſzt́en az Iſtennek igeiet», «A hẘ kereſzt́ennek minden tiſzteſſege az ŏ tiſzta lelki eſmereti» (246—248. l. XLV. [kath. XLIV.] zs. 3., 8., 9., 10., 11., 14. v.). «Mert igen dragalatos az ŏ lelkenek valtſaga az Chriſtus» (252. l. XLIX. [kath. XLVIII.] zs. 9. v.), «Es mindenkoron fel magaztalľonak ur Iſten kik ſzeretik az te ſzent fiadot» (274. l. LXX. [kath. LXIX.] zs. 5. v.), «Meg eſkẘuek ezen az Att́a Iſten es eſkẘueſet ſoha meg nem bańńa: Hoǵ te ur Jeſus Chriſtus ŏrŏcke valo papſagot viſelſz Melchiſedek papnak rendi ſzerent. Oh ur Jeſus Chriſtus az te ſz: Att́ad kiuel uralkodol eǵenlŏ diczŏſegben: az ŏ haragianak napian kereſzt́eniert meg ront́a ez fŏldnek kiraľit» (292—293. l. CX. [kath. CIX] zs. 4—5. v.). Ilyen még akárhány van. De nem vagyunk a puszta okoskodásra utalva; vannak mindennél világosabban szóló adataink. Tudvalevő dolog, hogy a Vulgata 10. zsoltárnak egybeköti a héber 10. és 11. zsol-

tárt, úgyszintén 113. zsoltárnak összevonja a héber 114. és 115. zsoltárt, de nyomban 114. és 115. zsoltárnak kétfelé választja a héber 116. zsoltárt, végül hasonlóképen 146. és 147. zsoltárnak ketté osztja a héber 147. zsoltárt, és hogy ennélfogva 10. zsoltára után a hébernél egy számmal hátrább marad, míg a 148. zsoltárnál a számok ismét összetalálkoznak. Minthogy a protestánsok a héber számozáshoz tértek vissza, az első tíz és az utolsó három számot kivéve a katholikus számozásnál mindig egy számmal előbbre vannak. A Batthyányi Codex írója protestáns voltát documentálva a protestáns számozást alkalmazza. Csakhogy öt helyen megfeledkezve a protestáns számozás szerint 31., 33., 43., 96. és 97. zsoltár fölé a katholikus 30., 32., 42., 95. és 96. számot teszi. Megjegyzendő, hogy ez öt helyen kivéve az utolsót, mindenik előtt hiányzik a közvetetlen megelőző zsoltár, úgyszintén kivéve a másodikat és negyediket, mindenik után hiányzik a közvetetlen következő zsoltár is. A codex írója tehát tudva katholikus zsoltárfordítást másolt, melyet a lehető legegyszerűbb módon úgy változtatott protestánssá, hogy a 10-en fölül levő számokat mindig 1-gyel nagyobbra tette; de négyszer hézag után, hol az előbb leírt szám nem figyelmeztethette, és egyszer már elkövetett hiba után, mely félrevezette, vigyázatlanul pusztán lemásolta az eredetijében látott számot. Elkövetett még egy másik nevezetes hibát is. Gyanútlanul lemásolta a katholikus 113. zsoltárt (298—301. l.) és számát mechanikusan 1-gyel nagyobbra téve, oda írta föléje, hogy «Pſal. 114.» Nem vette észre, hogy itt a Vulgata nyomán két zsoltár van egyesítve, melyet neki mint protestánsnak el kellett volna választania és a 8. vers után 115. számmal jelölnie. Ez adat még az előbbieknél is hangosabban szól és így nem lehet többé kétség, hogy a Batthyányi Codex zsoltárfordítása katholikus eredetű. A mi a codexnek egy harmad részéről teljesen bizonyos, azt másik két harmadáról is szabad gyanítani, különösen mikor, mint már láttuk, igen fontos indiciumok vannak rá. Kivételt csak nagyon kevés darabra nézve vagyunk kénytelenek megengedni. Ilyenek az «Uy vilagoſſag ielenek» és «Sok ńauaľankban Atťankhoz kialczunk» kezdetű hymnusok

(1—3. és 147—149. l.), melyek már mint Vékei és valami István művei voltak említve; továbbá egy csonka hymnus (385. l.), mely «OH idvőſſéges áldozat» kezdettel teljesen, csak a «Meltatlanul ezzel ne elſwnc» szavak kifelejtésével, az Öreg Graduál 244—247. lapján található és dogmatikus okokból nem lehet katholikus eredetű, ha ugyan megvoltak benne az Öreg Graduálbeli hymnus eme szavai: «Bizonyſágot valláſt erről téſzűnk, ſzent teſtének jegyét ha eſzſzűk, és ſzent vérének jegyét iſzſzuk, ſzent haláláról emlékezűnk», és «Hitűnkkel kel Chriſtus teſtét ennűnk, mert menybe vitetett mi tőlűnk», melyekben igen világosan a református fölfogás nyilatkozik. Az «Vrnak vegh vaczoraiara» kezdetű hymnusról (386—387. l.) azt mondja Kálmán Farkas (id. h. 1002. l.): «Ezt már a *nagy Toldy sem nézhette pápistának*, mert ilyet Róma nem tűr!» De azt hiszem, hiába olvassa el akárki; nem fogja fölfedezni, mért ne tűrné ezt Róma. Általában úgy áll a dolog, hogy a Batthyányi Codex legtöbb darabjának protestáns volta mellett nem lehet egyebet említeni, mint hogy protestáns könyvben van. Hogy ez mint bizonyíték mennyit nyom, azt világosan mutatják az ugyan abban a protestáns könyvben levő kétségtelen katholikus eredetű zsoltárok. A hol tehát nincs különös ok a protestáns eredet mellett, ott el kell ismerni a katholikus eredetnek is a lehetőségét, valamint megfordítva azt is meg kell engedni, hogy a mi nem specifikus katholikus, az viszont protestáns eredetű lehet. Minthogy a Batthyányi Codexben sok az olyan, a mire nézve sub iudice lis est, mind katholikus, mind protestáns, szorosabban véve református részről kiváló figyelemre méltó.

A reformátusoknak codexünk még más tekintetben is fölötte fontos, a mennyiben a Keserűi Dajka János és Geleji Katona István szerkesztette híres Öreg Graduálnak nem hogy másolata volna, mint Kálmán Farkas állította, hanem egyenesen egyik, még pedig legrégibb forrása. Tudvalevő dolog, hogy az Öreg Graduál az egyetlen nyomtatott graduál; előzői és követői mind csak írottak voltak; sőt eredetileg maga az Öreg Graduál sem volt nyomtatásra szánva, és jó ideig szintén csak írva volt használatban. Történetét megtudjuk Gelejinek a kiadást bevezető

ajánló leveléből. Geleji ugyanis régtől fogva bánván a használatban levő graduálok sokféle fogyatkozásait, hibáit és eltéréseit, udvari papsága idejében folyton ostromolta «idvôzũlt Prædeceſſorát, Keſerũi Dajka János Vramat, az Erdélyi Orthodoxa Eccleſiáknak akkori ditséretes Pũſpôkjôket», hogy a kivánatos teljesség, hibátlanság és egység elérése végett reformálja a graduált. Keserüi Dajka aztán Geleji Katona segítségét is kivánva, végre rászánta magát a nagy munkára. Minthogy a szerkesztés módjáról elmondottak a codex és az Öreg Graduál egymáshoz való viszonyának megvilágítására nagyon szükségesek, ide iktatom egész terjedelmükben. Keserüi Dajka, így szól Geleji, «meg indula bóldogul benne, ſ-az Hymnuſokot, igen ſzép Magyarſággal (mert jeles Magyar ember vala) egygyezô végezôdéſũ rhythmuſokra, (mivel az ének ſzerzésben-is vólt módja) az Deák Exemplarok ſzerént, meg igazitá, az mellyek penig Deákul nem találtathattak, azokot az kereſztyéni hitnek és valláſnak rámájára ſzabá, és az notákhoz alkolmaztatott ękes verſekre formálá, mint az ki ólvaſſa, ſ-az elôttiekkel ôſzve veti, kônnyen meg iſmérheti a' keze ſzennyét rajtok. Ez annak az Iſten fęlô jámbornak ezen az Gradualon való derekaſſab munkája. Ez után iſmet az, hogy az iminnen amonnan Város okrol, még onnan kũvôl Magyar orſzágból-is, bé kéregettetett Graduálokból az miénknek hijját ki potolta, és ki tôltôtte. Végezetre hogy az más fęl ſzáz Sóltárokot, (az mint látom az bóldog emlekezetũ Carolyi Caſpar forditáſa ſzerént) mivel az elôtti Graduálokban tsak egy néhány Sóltárok vóltak (azok-is nem literaliter, hanem tsak periphraſticé, az az, bôvebbedkén való kôrũl járó beſzéddel, az mint az kiſſebbik Cantionaleban kell lenni) verſenként ſzaggatván az notával való énekléſre egéſzlen le irta, ſ-az Graduál irónak eleiben adta. Ez minden munkája annak az tudos fô embernek ezen az énekes kônyvôn. — Az Lamentatiokot, avagy az Jeremias ſiralmit (mellyeket en nem tudom mi okon vôtték vólt fel az mi eleink, hogy az Nagy Héten énekellyék) az Paſsiot, avagy az mi meg váltó Urunk Jeſus Chriſtuſnak értũnk való kénſzenyvedéſinek hiſtoriáját, az ſzent Mathe ſzerént, egy Huſvéti ũdnepre én corrigáltam vala meg, oſztán tsak abban maradának. Sok rut vétſęgeket

hánytam belőlők ki, mind az irásnak módjára, s-mind az materiára, avagy historiára nézve, mert Szent Mathe szerént vólt ugyan az titulussa az Passionak, de sok vólt kőzzé elegyittetve az több Euangelistákból-is, ugyhogy sem egygyik sem másik szerént nem vólt igazán, hanem egészlen le kelletett irnom igéről igére az szent Matheból, s-ugy kellett ujjonnan meg kótáltatnom. Az Prosakot, Antiphonakot, Te Deumot, Litaniát, és több kotás cæremoniákot-is nem bántotta, hanē tsak az elötti állapattyokban hagyta, maga bizony azokot-is meg ólvasni igen szűksęges lőtt vólna.» Így elkészülvén a munka, Keserűi Dajka és Geleji Katona egyszer mutatót vittek belőle Bethlen Gábor fejedelemhez, a ki «ólvasgatván igen tetszék néki, és nagyon meg ditséré, s-igéré kegyelmesen, hogy az le irattatása felől illendő gondviseléssel lészen, mellyet meg-is tselekedett, mert az maga őregbik Cancelláriáján lévő jó kezű Deákkal, régál papyrosra, nagy őreg bőtűkkel le iratá, és igen szép aranyason bé kőtteté, tábláit az szegeleteken ezűstel kazdagon meg boglároztatván, eleit, avagy az fel nyiló felét, meg kaptsosztatván, az oldala kőzepire két felől az maga tzimerét szegeztetvén». E könyv azonban templomi használatra «képtelen» nagyságánál és ennek megfelelő roppant súlyánál fogva, mely miatt «egy embernek nagy baj» volt «egy helyből más helyben emelni, s-nehéz-is penig, auagy ugyan lehetetlen-is jól ki nyitni», nagyon alkalmatlan volt. Azért Bethlen Gábor utódja I. Rákóczi György, hogy ezen a bajon is segítsen, de legfőképen, hogy még tökéletesbítve több egyháznak használhatóvá tegye, mindjárt fejedelemsége elején elhatározta a munka kinyomatását. A kiadás gondja már «az egygyes H betű»-től vagyis az 57. laptól kezdve, mivel Keserűi csakhamar meghalt, egészen Gelejire szállott. A testes munka nagy ívrét alakban mindössze 200 példányban jelent meg 1636-ban Gyula-Fehérvárt. Rákóczi a nyomtatott Öreg Graduált sajátkezű aláírásával ellátva, ajándékba küldte a hazai nagyobb gyülekezeteknek. A ki figyelembe véve a szerkesztés módjának fentebb közölt leírását, összeveti a Batthyányi Codexet az Öreg Graduállal, azonnal észreveszi, hogy a mi fogyatkozást és hibát Geleji említ, az a Batthyányi Codexben világosan szemlélhető. Itt találjuk a gyarlón

verselt, hiányosan rímelő s latin eredetijükhöz nem nagyon hű fordított hymnusokat; a «Deákul nem találtatható» nem egészen «az kereſztyéni hitnek és vallásnak rámájára szabott» vagyis a református tanításnak nem tökéletesen megfelelő énekeket; a nem teljes számú és nem «literaliter» híven, hanem «periphraſticé» fordított zsoltárokat; még a hibáztatott lamentatiókat és passiót is. A nyers anyag és a földolgozás egymáshoz való viszonyáról elég világos fogalmat ad a fentebb párhuzamosan közölt kis hymnus. A codex egynéhány darabját az Öreg Graduál mellőzte. Ezek a következők: «Oeruendezzen mar ez uilag» (55—57. l.), «*I*óuel ſzent Lelek ur Iſten ſzal' be az mi ſziueinkbe*n*» (90—91. l.), «Vilagnac nemes teremtőie» (152—153. l.), «Atťa mindenhato Iſtennek ſz: lelke» (158—159. l.), «Karaczon innepeben» (159. l.). A többi, természetesen Keserűi és Geleji változtatásaival, mind átment az Öreg Graduálba.*) Egynéhány darab ide úgy látszik csakis ebből a codexből kerülhetett. Ilyen mindjárt az első, «Uy vilagoſſag ielenek» kezdetű hymnus (Cod. 1—3. Ör. Gr. 1—2. l.), mely Kálmán Farkasnak már idézett állítása szerint «az 1636. előtt megjelent

*) Hogy ez irodalomtörténeti és liturgiai tekintetben egyaránt nevezetes két műnek megkönnyítsem az összevető tanulmányozását, mellőzve az aprólékos responsoriumokat, versiculusokat, benedictiókat és antiphonákat (161—205. l.), valamint a számuk szerint úgyis könnyen megtalálható zsoltárokat (207—340. l.), egyébként teljes jegyzékben közlöm, hogy a Batthyányi Codexnek mely darabja az Öreg Graduálban hol található. A vastag számmal amannak, a vékonynyal emennek lapszámát jelölve, a darabok így felelnek meg egymásnak: **1**, 1; **3**, 2; **6**, 3; **7**, 3; **8**, 4; **11**, 5; **14**, 5; **17**, 26; **19**, 7; **21**, 6; **23**, 27 és 28; **25**, 28; **26**, 30; **27**, 47; **29**, 51; **30**, 52; **33**, 53; **47**, 64; **49**, 65; **51**, 65; **55**, 0; **58**, 80; **61**, 81; **65**, 83; **67**, 89; **70**, 90; **72**, 90; **73**, 190; **76**, 92; **79**, 117; **83**, 118; **85**, 129; **87**, 129; **88**, 130; **90**, 0; **91**, 148; **92**, 149; **93**, 150; **95**, 159; **103**, 173; **105**, 174; **106**, 175; **108**, 176; **110**, 177; **111**, 177; **112**, 178; **115**, 179; **116**, 180; **117**, 181; **118**, 181; **119**, 182; **120**, 185; **122**, 187; **124**, 189; **126**, 182; **128**, 183; **130**, 186; **132**, 187; **135**, 196; **136**, 197; **138**, 192; **140**, 147; **144**, 31; **147**, 184; **150**, 29; **152**, 0; **154**, 84; **155**, 84; **157**, 46 és 265 *b*, 114; **158**, 127, 0; **159**, 0, 267 *b*; **160**, 267 *b*; **341**, 131; **342**, 33; **344**, 34; **347**, 10; **351**, 35; **356**, 98; **358**, 104; **362**, 120; **367**, 131; **371**, 154; **376**, 69; **383**, 152; **385**, 245; **386**, 237; **388**, 238; **393**, 273; **430**, 249.

irott Graduálokban, sem pedig a XVII. és XVI. száзi Cantionalékban (Gönczi, Bornemisza, Csáktornyai, Huszár stb.) sehol nem található». Ilyen továbbá az «Iduőz leǵ Chriſtus ez vilagnak ura» kezdetű hymnus (Cod. 73—76. Ör. Gr. 190—192. l.), a melynek ugyancsak Kálmán Farkas szerint «a XVI. században nyoma sincs még». Ilyen végre az «Ez eztendőt meg aldod», «Ez hufuet innepeben» és «Ez Pẘnkőſd innepében» kezdetű három invocatió (Cod. 159—160. Ör. Gr. 267 *b* l.), melyet Kálmán Farkas alaptalanúl Geleji Katona István eredeti szerzeményének állította. Mind ehhez járul még a Batthyányi Codex gyulafehérvári provenientiája. Bizonyára nem véletlen dolog, hogy e codex az Öreg Graduál szerkesztése, másolása, nyomtatása és kiadása helyén került elő. Külső és belső okok egyaránt erősítik, hogy a Batthyányi Codex azok közül a graduálok közül való, melyek alapján czímlapjának és Gelejinek vallomása szerint az Öreg Graduál készült. Hogy ennél legalább is háromnegyed századdal régibb és ez idő szerint valamennyi graduál ősének tekintendő, az becsét csak még inkább emeli.

Mindent összefoglalva tehát az eredmény ez: A Batthyányi Codex ugyan alakja szerint nem katholikus hymnarium, mint régebben hitték, se nem katholikus karkönyv (chorale), mint Toldy Ferencz gondolta, hanem református rituális énekes könyv, közismeretes nevén graduál («az mint az notáknak gradusikért hiják», magyarázza Geleji), mint Kálmán Farkas állította; de tartalma szerint, minthogy csak igen csekély részben mutat nyilvánvaló protestáns szerzeményt és fordítást, hanem leginkább már készen talált katholikus szerzeményekből és fordításokból van szerkesztve, jóval igazabban mondható katholikusnak mint protestánsnak; korára nézve pedig nem Kálmán Farkas okoskodása szerint 1650, hanem Toldy Ferencz helyes itélete szerint 1541 utánról, a benne levő későbbi bejegyzés szerint pedig 1563 előttről, tehát középszámmal a XVI. század közepéről való, és így, minthogy minden protestáns bárminemű énekes könyv, mely 1563-nál előbbről való volna vagy lehetne, mint Gálszécsi István énekes könyve (Krakkó 1536.), Székely István istenes énekei (u. o. 1538.), melyeknek

egyetlen példánya 1849-ben Enyed égésekor pusztult el, és Kálmáncsehi Márton rituális énekes könyve (XVI. száz.), vagy még vagy már csak hírből ismeretes, a Batthyányi Codex ez idő szerint nem csak a legrégibb református graduál, hanem egyáltalában a legrégibb magyar protestáns énekes könyv. Ime tehát Kálmán Farkas ellenében e codexen is betelt a szentírás szava (CXVII. zsoltár, 22. vers): «A kő, melyet megvetettek az építők, szöglet fejévé lőn.»

Codexünk orthographiai tekintetben is nevezetes. Itt szemléljük a nyomtatványokkal terjedő új helyesírást a codexekben dívott régi mellett. Amannak jellemzője az *sz* hangnak ſz-vel való jelölése. A Batthyányi Codexben már rendes az ſz; de új voltát elárulva még nem állapodott meg egészen, a mennyiben gyakran szükségtelenül a *z*, sőt kivételesen még az *s* hangot is jelöli (biſzodalmunk 2., veſzerlez 5., neueſzed 9., neſzuen 14., buſzgoſagokkal 21., keſzet 63. l.; néſz 5. l.; ſzentſzeges 129. l.). Az ſz mellett azonban föltünő sokszor találkozunk a régibb helyesirás maradványakép ugyancsak az *sz* hang jelölésére a z-vel (zentſegẘnc, veſzerlez, geriez 5., zẘz 8., 9., 10., zẘletet 10., ſzozołoia 13., zẘznek, zẘztôl, zẘznek 19., elz 29., tamaztana 55., zazlonc 65., zerzel 152., foztaſſek, gonozt 153. l. stb.). Régi maradvány az is, hogy a *k* hang különösen a szó végén még gyakran k helyett c-vel van jelölve (adatec 1., ôrôc, ioknac 6., atťadnac 7., nekẘnc 8., kôńôrgẘnc 13. l. stb.). Kettőzéskor is az első k helyett rendesen c-vel találkozunk (ôrôcke, ackor 6., ôrôckôn ôrôcke 7. l. stb.). Az átmeneti korszak jele, hogy az *i* és *j* hang, de még megkölönböztetés nélkül, már rendesen i-vel van jelölve (ielenek, regi, igeie 1. l. stb.). E mellett már csak igen gyéren akadunk a régibb orthographia y-jára (uy 1., 20. l.), mely néha a két *i* kifejezésére is szolgál (Mys 57. l., a kiadásban Mijs); az újabb helyesírás j-jére még nincs példa. Régibb maradvány, hogy a szóelei *v* hang rendesen v-vel, a szóbelsei pedig u-val van jelölve (vilagoſſag 1., volt, veſz, veheſſẘk, vilag 2. l. stb.; teueľges 1., iôuendôben, kôńueben, teueľgeſẘnk, kiuel 2. l. stb.); csak elvétve találkozunk szóbelsei v-vel, gyakrabban szóelei u-val (evangeliomnak 1., ſziveinket, kedvel, tavoztunc 314. l.; ualhaſſuk, uaǵ 2.,

uele 3., uoltat 4., uoltabol, uakok, uaǵunk 5., ueſſzẘnk, uilagra, uenni 6. l. stb.). Az *u* hang már annyiban van megkülönböztetve a *v* hangtól, hogy következetesen u-val van jelölve; talán egyetlen kivétel Vrr (= úr; 46. l.). De az *ü ű* hang kifejezésére még mindig a jóval régibb orthographiából való fölül két, néha egy vonásos w szolgál. A *cs* hangot rendesen cz jelöli, ritkábban ts. Etymologiai megkülönböztetést bajos volna ebben megállapítani, mivel diczȍ (3. l.) mellett van ditſȍſeg (u. o.), vilagoſſits, erȍſſits (6. l.) mellett pedig nagy számmal fordul elő az olyan, mint inczen (47. l.), tarczuk (48. l.), kialczunk (50. l.), erȍſſiczed (58. l.), fordicz, ielencz (74. l.). A többi kétjegyű betűt nem találjuk kiírva, hanem a második jegyet kihagyó jel pótolja; tehát gy, ly, ny, ty helyett következetesen ǵ, ľ, ń, ť van írva. A teljes kiírásra alig van példa; egyszer előfordul nyis (5. l.). Az *ö ő* hang jelölése még ȍ, ô, ŏ és œ közt ingadozik; az első a leggyakoribb; mind a négy jelölés újabb divatú. Az *á, é* hangoknak á, é betükkel való jelölésére is találunk nyomokat, még ugyan kevesebbet mint az első nyomtatványokban, de még is többet mint a régibb codexekben. Ilyen nyomok: látt (13. l.), názo (111. l.), halát (113. l.); néſz (5. l.), égh (83. l.), diczȍſegéuel (96. l.), ég (105. l.), egéſz (115. l.), kéſz (125. l.), egéſz (218. l.). Az elésoroltakból eléggé kitűnik, hogy a Batthyányi Codex csakugyan még orthographiai tekintetben is figyelemre méltó. Ezt azért is kiemeľtem, mivel meg vagyok győződve, hogy az orthographiai sajátságok egyes darabok eredetére és korára igen sokszor biztos következtetést fognak engedni. E szempont alkalmazását azonban ezúttal mellőznöm kell. Reménylem, hogy e mulasztásomat még valamikor pótolhatom.

A **Czech Codex**, mint már a bevezető sorokban említettem, most másodszor jelenik meg és így rövid ismertetéssel is beéri. Neve kétségkívül Toldy Ferencztől ered, mert csak ő említi így (Az ó s középk. magy. nemz. irod. története. 3. kiad. Pest, 1862. II. köt. 86. l.); még a tulajdonos könyvtárban is csak mint Kinizsiné imádságos könyvét ismerik mind máig. De méltán illeti a Czech Codex név, mert *Czech János* fedezte föl a nagyfontosságú Érsekújvári Codexszel együtt az érsekújvári ferenczrendi kolostor

könyvtárában. A fölfedező mind a két kéziratról kimerítő tudósitást is küldött a magyar tudós társaságnak, melyet Döbrentei Gábor titoknok 1833. október 16-án közölt a heti üléssel (A' magyar tudós társaság' évkönyvei. Második kötet. Budán, 1835. 8. l. A codex tartalma «elöleges ismertetésül adatik kivonatban» u. i. 8—11. l., facsimile 5 helyről 9—10. l.). Czech «kimerítő tudósítását» már az Érsekújvári Codex kiadásakor hiába kerestem (l. Nyelvemléktár IX. köt. XXIII. l.). A magy. tud. társaság évkönyvei II. kötetében még a következő adatot találjuk: «Czech János, lemásolta saját kezével Kinizsi Pálné imádságos könyvét, észrevételeket írt külön annak betűiről, kiszedte belőle az elavult magyar szavakat, szószerkezeteket, 's úgy küldé bé másolatával együtt az eredetit, valamint a' hasonlóan Érsekújváratt talált egyházi beszédek' eredeti iratát» (Érsekújvári Codex) «a' társaság kivánságára, 's ezek a Junius 30-dikán» (1834-ben) «volt héti ülésből a' levéltárba tétettek, míg az elölülő ur azok' megvételét a' sz. Ferencz' szerzetétől talán eszközölhetné» (64. l.). Czech észrevételeit a codex betűiről és az «elavult magyar szavakról, szószerkezetekről» készített jegyzékét közölte Döbrentei a codex első kiadásakor a Régi magyar nyelvemlékek II. kötetében. A codex maga nyilván e kiadás megjelenéséig (1840) vagy legalább elkészültéig (1836) Pesten maradt. Hogy azután visszament-e Érsekújvárra és mikor került ismét Pestre az Akadémia tulajdonába, arról nincs adatunk. Az utóbbi valószínűleg 1854-ben történt. Az érsekújvári ferenczrendiek könyvtáráé volt ugyanis a Czech és Érsekújvári Codexen kívül a Thewrewk Codex is; ennek első táblája belsején pedig ezt az adatot találjuk: «Ezen ima-kéziratot (1531) az Érsekújvári sz. Ferencz-rendüek könyvtárából a' Magyar Academiának felajánlja és általadja f. t. Koppan Jenő, Provincialis, 1854. Piry Czirjék által.» Úgy látszik tehát, hogy ugyanez alkalommal átadták az Érsekújvári Codexszel egyetemben a mienket is. Kötése rossz állapotban lehetett, hogy újra kellett köttetni, a mi annál sajnálatosabb, mivel a könyvkötő otromba módon meggyalulta, sok helyt megcsonkítva a díszes kezdő betűk czifrázatait és megsértve a felső sorokat. Mostani ízléstelen, falusi imádságos könyvre emlékeztető, aczélkapcsos, vörös-

barna bagaria bőrrel borított kötése az ötvenes évekből való és ugyanazon pesti könyvkötő műve, a ki az Érsekújvári és Debreczeni Codexet is elcsufította. Metszése és minden sajtolása meg van aranyozva. Hátán két ízléstelen czifraság közt hat sorban csupa nagy betűvel: «Kinizsiné féle imakönyv. 1513. Cod. membr. M. Acad.» Mindkét tábláján a hit, remény és szeretet symboluma: könyvön álló kehely, fölötte lángoló szív, mögötte kereszt és horgony. Belül világos barna védő, melynek fele a két táblára van ragasztva, másik fele pedig szabad, és egy-egy üres fehér levél, mint az Érsekújvári Codexnél.

Toldy szerint (id. h.) a codex «pár levél hián teljes». E határozatlan kifejezéssel azonban nem szükséges megelégednünk, mert egész pontosan meg lehet állapitani, mennyi a hiányzó, ha megvizsgáljuk a terniókat. A codex összesen 14 ternióból áll; ezek közül az első 11 eredetileg 8 leveles volt, az utolsó 3 pedig, mint az minden codex utolsó ternióinál tapasztalható, a még hátralevő másolnivalónak mennyiségéhez alkalmazkodott s így a 12. ternió 6, a 13. csak 4, a 14. pedig 1 szabad és 2 összefüggő, együtt 3 levélből áll. Az 1., 2. és 8. ternió azonban ma már nem 8, hanem csak 7 leveles. E szerint 3 levél hiányzik; de minthogy egy a szövegben nem hagyott semmi hézagot, a veszteség csak 2 levél. Elveszett az 1. terniónak, tehát a codexnek is 1. levele, mely *a I*-gyel volt jelölve. A szövegnek itt hia van, a codex mostani első három levele *b II*-vel, *c III*-mal és *d IIII*-gyel van jelölve, mostani 7. levelének pedig, mely a fűző szálon túl utolsó és melynek a fűző szálon innen az első levéllel kellene összefüggnie, nincsen párja. Továbbá elveszett a 8. ternió 8. vagyis utolsó levele (a mai 122. és 123. lap közt). Itt is hia van a szövegnek, a ternió első levele pedig, melynek az utolsóval kellene ikernek lennie, páratlan. Az a levél, mely a szövegben nem hagyott hézagot, a 2. ternió 7. levele volt (a mai 26. és 27. lap közt), mivel e terniónak 2. levele szabad, melynek a 7. levél volna a párja. Ezt a levelet, mint a szöveg hézagtalan volta bizonyítja, maga az író vágta ki. Talán hibás volt, a mi pergamennél nem volt ritka, vagy valami szerencsétlenség érte, vagy az író nagyobb hibát ejtett rajta. Ezt a leve-

let tehát számításon kívül hagyva, a codex eredetileg épen 100 levél volt, melyből elveszvén 2 (a hajdani 1. és 63.), fenmaradt 98 levél. A codex 16 r. alakú, szép pergamenre, nagy barátgót betűvel, igen díszesen van írva. Hogy mikor készült, azt két helyen maga az író mondja meg, először (180. l.) betűvel, másodszor (a codex legvégén 196. l.) arabs számjegyekkel téve ki az 1513 évszámot. Az előbbi hely még más tekintetben is figyelemre méltó. Tanusága szerint «Ez kōnyweth yrtha .F. .M. Nadſaagos Benygna azzonnak. Nyhai keneſy paal thaarſanak, ō nadſaaga klaſtromaban waaſomban. Mykorth yrnaanak kriſtus zyleteeſenek vtaanna ezōr ōth zaaz. thyzōn haarom eztendōben.» Tudjuk, hogy Nagy-Vázsonyban pálos kolostor volt, melyet Kinizsi Pál az ő névszentje, remete sz. Pál iránti tiszteletből kiválóan kegyelt. A codex írója tehát, minthogy a vázsonyi kolostorban tartózkodónak vallja magát, pálos szerzetes volt. Nevét nem írja ki, hanem csak két betűvel jelöli, melyek közül az F nyilván a frater szó rövidítése és csak az M utal a nevére, még pedig kétségkívül arra, melyet a kolostorban viselt, tehát sem vezeték- sem keresztnevére. Ugyan e korból ismerünk a nagyvázsonyi pálosok közül névszerint is egy codexírót, Tetemi Pál vicariust, ki 1516. augusztus 12. előtt a Gömöry Codex 47—58. lapját írta. Nyilván nagyvázsonyi pálos írta két tizeddel előbb a díszes Festetics Codexet is, Kinizsi Pálné Magyar Benignának régibb imádságos könyvét. Az idézett bejegyzés arra is enged következtetni, hogy .F. .M. codexünket Kinizsi Pál özvegye, Magyar Benigna számára írta, habár csak annyit vall, hogy «klaſtromaban», de aligha nevezte volna meg «Nadſaagos Benygna azzon»-t, «Nyhay keneſy paal thaarſa»-t, ha a könyvnek, melyet «ō nadſaaga klaſtromaban» írt, nem lett volna hozzá köze. Hogy nem közhasználatra, pl. kolostor részére, hanem csak egynek szánta, az kitünik abból, hogy a 126. lapon kezdődő litánia mindig csak egyes számú személy nevében könyörög: Kriſtus halgas meg e n g ō m e t, Menyey athya yſten yrgalmaz e n n e k ō m, Zent maria Imaagy e r ō t t e m, Leegy yrgalmas uram e n n e k ō m bynōſnek, Zent leelōk boczataaſoderth Zabadoh vram e n g ō m e t, Halaalomnak ydeyen veegy hozzaad vram e n g ō m e t h

stb. Ugyan e litániában a 132. lap végen a nőszentek közt meglehetősen elül van «Zent Benygna» is, Kinizsi Pálné névszentje. Ehhez járul, hogy az imádságok több helyt Benigna nevében könyörögnek; így a 184. lapon: yoglas ennekōm meeltatlan ees bynōs zolgalo leanyodnak benygnanak, a 191. lapon: yrgalmazy ennekōm Benygnanak angyaloknak vra, a 193. lapon: En vram Iesusnak zentsegōs kōrōztfayanak yegye legyōn en welem Benignawal, végül a 195. lapon: meltoltassek wr myndōnhato istenseeg meg aaldany ees ōryzny engōmet ō zolgalo leannyat Benignath ez eynek ydeyen. Nem lehet tehát kétség, hogy e codex Kinizsi Pál özvegye, Magyar Benigna számára készült. Nevezetes, hogy az épen nem istenes életű Kinizsinének a Festetics és Czech Codexben két imádságos könyve is maradt ránk. Hogy Kinizsiné után kire szállt codexünk, arról nincs adatunk. Valamelyik későbbi birtokosa téntával kihúzta a 184. és 191. lapon a «leanyodnak benygnanak» és «Benygnanak» szavakat, de a 193. és 195. lapon, talán mivel itt elkerülte a figyelmét, érintetlen hagyta a Benigna nevet. A 68. lapon a «zolgaddal» szó irányában a bal margóra XVI. századi nőkéz ezt írta: «szsol», nyilván ki akarta igazítani az említett «zolgaddal» szót, mely csak férfiura illik és melyet a férfi író csak figyelmetlenségből nem változtatott meg, és helyébe azt akarta tenni, hogy «zolgaloddal» vagy «zolgalo leanyoddal». Nem lehetetlen, hogy e javító maga Kinizsiné volt. A 42. lap bizonysága szerint a codex Kinizsiné után vagy száz évvel apáczáé, soror Mária Victoriáé volt. A tanuságtevő bejegyzés, mely a XVII. század első negyedének charakterét mutatja így szól: «Ez a kōnyu Mienk sr Maria Victoriay. szenki el ne uegie. Mert Penteki Imadcsagomat el kel hadnom es byszonial annak a lelkin uan a ki el uessi es meg nem agja a ki Elō uessi helire tegie hogi bōnt ne ualiak miata». Hogy soror Mária Victoria miféle szerzetbeli volt s mely kolostorban élt, azt még csak gyanítani sem lehet. Innentől kezdve a sz. Ferencz-rendiek érsekújvári kolostoráig semmi adatunk.

Döbrentei (Régi magyar nyelvemlékek II. köt. V. és XXVII. l.) azt hiszi, hogy a 180. lapon túl következő részt egy másik pálos

írta; de ok nélkül, mert a codex elejétől végig csak egy kéz műve. Azt mondja ugyan, hogy az utolsó részben «betű, helyesírás, szóval élés, számkiírás» eltér, de a «betűre és számkiírásra» nézve a leghatározottabban téved, a «helyesírás» és «szóval élés» meg csak akkor nyomna, ha az író nem volna másoló és így ebbeli eltérése nem származhatnék eredetijéből akár úgy, hogy az utolsó részt más könyvből másolta mint az előbbit. Tudvalevő dolog, hogy codex-íróink igen sokszor nem egy, hanem több könyvből compilálva másoltak. Nyilván ebből magyarázandó, hogy a 185. laptól kezdve az ő néhányszor, de csak nagy ritkán nem alul (ǫ), hanem fölül vonásos (ó). Ez többnyire oly helyeken fordul elő, a hol az ó értéke ü, ű lehetne; de ez értéket kétségessé teszi az, hogy a tőr és össze szók is ily jegygyel vannak írva (tórnek 188., thóre 189., ózze 190. l.). Lehetséges, hogy ez imádságok oly eredetiből vannak másolva, melyben az ö, ő jegye alul-fölül vonásos o volt, mint pl. a Jordánszky Codexben, és hogy a másoló csak az egyik, rendes szokása szerint az alsó, de néha elvétve a fölső vonást vette tekintetbe. De azt is tudjuk, hogy az ö, ő jegyénél az alul jelölés mellett már korán kezd mutatkozni a fölül jelölés is, mely a XVI. század második felében amazt már egészen kiszorította. A másforma jelölés különben semmit sem bizonyít, ha a kézvonás ugyanaz; itt pedig ugyanaz, sőt azon fölül ugyanaz minden egyéb is: pergamen, ténta, piros és kék festék, az initialisok czifrázata stb. Nem kevésbbé tévedt Döbrentei a «számkiírásra» nézve. Ezt is könnyű constatálnunk. A codex-író a kérdéses rész előtti terniók első négy levelét az innenső lapon alul jobbra pirossal megszámozta. A számok, minthogy a codex első levele elveszett, 2-től 48-ig folynak; az első három szám római, a többi (5-től kezdve) arabs jegygyel van írva; az utolsó négyet (45—48) kivéve, minden szám előtt betű is van, még pedig 16-ig sorjában (b-től q-ig) mindig más-más, azontúl 44-ig négy-négy szám előtt (r-től z-ig) ugyanaz a betű. Ha már most a codex legvégén álló évszám jegyeit összevetjük az említett számok jegyeivel, lehetetlen ugyan arra az íróra nem ismernünk. A codex tehát csakugyan elejétől végig egy kéz műve. Az író azonban nem szer-

zője vagy akár fordítója a codexben foglaltaknak, hanem csak másoló. Erre mutat ékes írása valamint az, hogy imádságai legnagyobb részt megvannak már régibb codexeinkben is, nevezetesen a Festetics, Peer és Winkler Codexben. Néhány törlése szintén másolás következménye. Igy a 4. lapon (kiad. 301. l. 20. s.) az «[oſtoroztatol walı]» és a 63. lapon (kiad. 317. l. 12. s.) az «[orczayahoz]» világosan előre tévedésből, a 90. lapon (kiad. 323. l. 15. s.) pedig a «[yelo]» kétségtelenül visszaugrásból ered, végül a 116. lapon (kiad. 329. l. 9. s. «[ees ſ]» szintén csak úgy magyarázható, hogy az író előtt magyar eredeti feküdt, mert míg az «ees» mint a megelőző szónak egyszerű ismétlése csak oly hiba, mely a fogalmazó írón is megeshetik, addig az «ſ» csak oly régibb magyar eredetinek követéséből származhatik, mely az *sz* hangot még nem, mint codexünk írója z-vel, hanem még ſc-vel vagy ſ-sel jelölte és így az «ees» után következő «zeelőſőn» szót is vagy ſc-vel vagy ſ-sel kezdte. Mind ez bizonyítja, hogy a Czech Codex írója mint annyi más, mondhatjuk valamennyi codexünké is csak másoló, de úgy látszik egyúttal compilator is.

A három codex ismertetése után ide iktatom kijavított alakban a sajtóhibákat, az első számmal a kiadás lapját, a másodikkal pedig ennek sorát jelölve. Ismételt összevetéskor a következőket vettem észre: **36**, 35 tauoztatnya; **39**, 6 zolgaloi; **62**, 32 hyzem; **111**, 36 vilagoſoyto; **137**, 13 kwldőt; **138**, 16 az eredeti lapszám 24; **142**, 27 Chri*ſtu*ſſal; **235**, 10 Enekelleetek; **288**, 19 Meſter; **319**, 8—9 akaratommal, 32 zentczegős. Kérem az olvasót, hogy ezeket magában a kiadásban is kijavitani szíveskedjék.

VOLF GYÖRGY.

LOBKOWITZ CODEX.

Mikoron az oltar előt vagi awagy helieden mon-1 giad *ez* bwchws ymatſagot

O őrők mindehato aldot vr iſten tudom hogi nem volnek melto allania ate zent oltarod ellőt az en byneimnek ſokvoltaert de bizom ate nagi irgalmaſſagodrwl megis kőnőrgők tőredelmes zyuel hogi engemet vegi az iſteni malaztra, es meg bochaſad nekem minden en byneimet es yuttas engemet irgalmaſſagoſſon ameniey őrőmre Amen

Mikoron eſtwe el akarz alonnia ezt mongiad

O edeſſeges vram ieſus x. es Zeretetes atiam kerlek hogy te en velem lakozal es ez eyeli en velem nivgogial hogy az en teſtem almat vegien de ſoha az en zyvem el ne alogyek, de koronked te hozad vigiazon, es teged ielenen laſon, valakiket en zeretek te hozad vegied, es ſoha el ne hagiad, de megh aldvan megh otalmazad es mind őrőke meg őrizen en edes ydvezetőm Amen

A mindenhato aldot wr iſten ſoha nogiob zamot nem vezen embertől mint az haladatlanſagert Annak okaert eſtwe mindenha ezt megh olvaſſad aytatos lelek aky kőwetkezyk es aytatoſſagal mongiad ||

O bodogſagos zent haromſſag dicireteket es halakat adok te-2 neked az en teremtetemről meliben ennekem meltatlan zolgalo leaniodnak lelket es teſteth attal, es engemet a te abrazatodal es

haſonlatoſſagodal meg ekeſſetettel, es akereztieneknek kőzibe zamlaltal, engemet az őth erzekenſegembe egezen teremtettel, minden oktalan teremtet alatnak felete zerzettel, ate zent angielodat ennekem tanitomvl, es zolgwli attad es enrvllam bozwt nem allottal ky naponked vetkezem es ate porocholatidat meg tőrőm, de nagi irgalmaſſagoſſon el vartali ameg yoboitaſra, kegieſſen megh hittal, es ate malaztodat erdememnelkyl attad ennekem, es az őrők eletetis meg igirted, meliet ate zent valaztotidnak zerzettel, mind ez te aiandekydirt en edes meg valtom legien teneked [1] dichiret es diceſſeg Amen ||

3 Nem vala zőkſeg hog mind ezeket meg yrnam de czak hegy emlekezetert, hog akyt ez yllet gyakorlatoſſagal meg emlekezyk rula nag haladaſſal: hog mikor el ievend akert vra kereſven gőmelczeth az ő palantal ffayan es nem lelven: Ne monhaſſa rwla az ő zolgaianak mondvan: vagd ky hamar effat mert chak ahelth ffoglalya: De ember ezt nem teheti iſten malaztyanal kyl myrt kegek mint adoctorok mongyak Soha semmi nem adatik embereknek mely nem zarmazneyek az edes zyz marianak altala Annak okaert zenetlen hozaia eſedezel es ő legien neked gondodnak viseleiė: Azert az ora: anap es, affogadasok, soha hegy napon se menienek ky zyuedbel mert amirel ember czak ritka*n* emlekezyk meg: Annak ez yege, hogh chak aleg avag igen nehezen tarthatia meg, azert vala mely napon el ffeledny, meg az etel se eſſek neked yzeſen ||

ez aytatos yras yrattatot ky abodog zent fferench 4
atianknak kŏnwebŏl, arrwl mikepen a nagy bu-
chut vronk ieſus ŏmaga atta volt zent
fferenchnek

Az el valhatatlan dicheſſeges zent haromſagnak. atianak, es
ffiunak, es zent leleknek, es az edes zyz marianak, es minden zen-
teknek tizteſſegekre, es az ŏth meel ſebeknek melieket, ami nemes
vronk xpuſ ihus emberi nemzetnek ydveſſegert fel veen akereztffan,
meliekrwl mikoron a Bodog zent fferench elmelkedneyk nagy edeſ-
ſegeſſen megh iegeztetet az ŏ zent teſteben azokhoz haſonlatos
ſebekel, mikoron azert volna abodog zent fferench angeli bodog-
azonba akertben egy chellaban es mikoron volna effely koron nagob
aytatoſſagban, yme el iŏue aſatan ŏrdŏgh es monda neky, vay te
ffrater || ferench, frater ferench, de my ennek oka hogy ydŏnap 5
elŏt akarod magadat megh ŏlnie, myt hogy te ellien dolgokat chele-
kedel, vayſnem tudody hogy valaky meg ŏlendy ŏmagat tahat el
karhozyk, vay te niaualias ffrater ferench nem tudod hogy ember-
nek nagiob taplalaſſa ninchen az ŏeletere mint az alaas, annak-
okaert yol latod hogy megh ygen yffiw wagy azert igen nagy zykſſeg
az yfiaknak az alas: Nam meeg egiebkoron es mondodtam en tene-
ked: hogy egieb kepen es tarthach elegh penitenciat ate byneidrwl
mert igen yffiw vagy valion myert getred es ſaniargatod enyre ate
artatlan teſtedet vigiazaſſokba: es imatſagokban, ezt mikoron meg
hallotta volna zent ferench atyank legottan le wete ŏ kapayat zok-
niayat, Sŏt megh az alſo ruhayat es, vgy annira hogy chak chupa
mezetelen marada, es ky mene || Acellabol es be mine egy nagy 6
tiws bokorba es ottogyn annyra gettre az ŏ zent artatlan teſtet hogy
mind tellieſſegel verbe keueredek mert nem vala az ŏ teſteben va-
lami zaraz hely es mikoron volna a bodog ember, abokornak kŏzette

mindeneſtwl fogwa verbe keueredet monda nagy fel zowal o vgy
mond nagial yob ennekem meg eſmernem ezenkepen azen ydveze-
temnek ŏ kenzenvedeſſet hogy nem mint engednek az en ellenſe-
gemnek es mikor ezt meg monta volna yme nagy chodalatos dolog
tŏrtenek mert oly igen nagy vilagoſſag zalla meniorzagbol ala hogy
mind atellies erdŏth be ffoga, es olian nagy hydegnek ydein mint
Bodogazzon hauaban, valahol abodog embernek zent were el che-
pen vala minden chepen egy zep roſa neuekedyk vala tahat mond-
7 hatatlan ſok angelok kezdenek eneklenie, es mondanak || nagy
vigaſſagal zent fferenchnek, O ffrater ferench hogy megy az aldot
xpus ieſuſhoz, mert war moſtan tegedet az edes zyz mariaual az
eghazba vay kely ffel hamar, es menie hoza tekente magat abodog
ember tahath meniey wy ruhaba vagion ŏltŏztetven az angieloktwl,
de megh ŏmaga ſem tugia vala honnat volna eleue tekente tahat az
wtat mind be vontat biboral, es barſonial mind azenteghaziglan,
ennek vtanna ez iſtenes ember wŏn tizenkettŏt a piros roſabol
affeyrbŏl es tizenkettŏt es el mene angeli bodogazzon eghazaba es
aroſakat amelieket hozot vala ygen zepen az oltarra raka mint zok-
tanak tennie aytatos zerzeteſek ieleſben az yffyak, es mikoron le
zallot volna, fel tekente tahat az aldot wr ieſus az oltaron aal es az
8 edes zyz maria mellette vagion yob felŏl || o en edes iſtenem valion
minemŏ ŏrŏme wolt abodog embernek akor mert mennek es ffŏld-
nek kyralia es kyralne azona meltolta megh latogatnia ŏtet, o iſten-
ben zeretŏ atiamffiay es tiszteletes neneym de gondoliatokze megh
ha mikoron chak magiary kyraly menne valamely vitezenek latoga-
taſſaert hazahoz, valion volnay ŏrŏme avagy nem, hizem bator hogy
volna, de ha meeg az ŏ edes zileye es el mene velle annal nagiob
volna, o azert valion mit mondhatwnk ebodog emberŏl kyhez nem
chak magari kiraly, de mind etelies ffŏldnek es mennek kyralia
iŏue, es mikor lata vronk ieſuſt a bodog fferench ottan haniat hom-
lok le omla a fŏldre, es monda az wr ihus zenth ferenchnek az edes
9 maria es mind az angieloknak es zenteknek elŏtte || mondvan, Frater
fferench kery kerŏt tŏllem valamit akarz embereknek yydueſſegek
melle, es lelkeknek vigaztalaſſokra, az en iſtenſegemnek tizteſſegere
mert te vagy adando nepeknek vilagoſſagawl es ameniei vduarnak
meg epetŏie leezy, de abodog ember megis haniat homlok fekzyk
vala vronk ihus elŏt, Ennek vtanna magaban tere es monda: O en
edes vram aldot ieſus; O emberi nemzetnek meg valtoia: O en zent-

ſeges atiam: yol lehet hogy en legiek niavalias bynes ember de
megis kȏnȏrgȏk teneked hogi meltoliad en edes iſtenen ez malazton
tenni emberi nemzettel: hogy valakyk yde ez helyre youendnek, tahat
bochaſſad meg nekyk minden Bynȏket, de meeg abynnek ȏ keniates
valamelieket meg gunandanak es penitenciat veiendnek rwla, ennek
vtanna terȏle az edes zyz mariahoz || es monda O iſten zylȏ zyz **10**
maria o emberi nemzetnek zozolaya kȏnȏrgȏk eben te neked hogy
nieryed ezt meg emberi nemzet nek ydveſſege melle, es meltolia ezt
tenni ate ffiad az ȏ nagy yo voltabol, es ate erdemedert, de miert
hogy tellies az zyz maria a nagy kegieſſegel legottan eleve allepek
es kezde kernie az aldot vr ihuſt mondvan, O mindenhato felſſeges
wr iſten, es en edes ziletem kȏnȏrgȏk enis alazatoſon ate iſtenſeged-
nek, es kerlek en zeretȏ ffiam hogy engegied amit ez en zolgam keer
moſtan te felſegettȏl, meg halvan mind ezeketh az aldot wr ihus
xpus monda O ffrater ferench, frater ferench vay ki igen nagot kerel
moſth de meeg ennel nagiobakra es melto vagy es ennel nagiobakat
vallaz, es ime moſtan meg engetem amit te kertel, de te el meny ||
az en vicarioſſomhoz apapahoz, az harmad onorius papahoz es en **11**
felȏlem mongiad hogy abuchut ameliet en engettem meg confirmalia
ky meg mondvan az angelok nagy zep eneket kezdenek es vro*n*k
ihus el enizek mind azyz mariaval

oluaſtatik arroli mikepen maſſeris engede vronk ihus a nagi Bwchwt zent Ferenchnek

de mikoron abodog ember meg epetette volna az angeli bodog
azon eghazat a nagy aytatoſſagert inkab mind ot lakozyk vala, es
mikoron nagy aytatoſſagal imadkozneiek egy eiely hozaia iȏuenek
az angelok es mondanak, frater ferench de mire nem megye az wr
ihuſhoz am moſtan vagion az egyhazban mind azyz mariawal es
ſok zentekel egembe ky legottan ky mine az ȏ chellaiabol nagy
lelky ȏrȏmel es be mine az eghazban, es lata hat az wr xpus ihus
azyz mariaual alh az oltaron es az angelok es zentek mind kȏrniele
alnak, es ottan le omla az || Földre haniat homlok, tahat monda **12**
vronk xpus zent ferenchnek kerye valamit en tȏllem emberi nem-
zetnek ydveſſegere, es az en iſtenſegemnek tizteſſege melle mert
te vagi adatot emberi nemzetnek ydveſſegere es ameniey vdvarnak

epeteſſere de abodog zent ferench vgian fekzyk vala afȍlden mint el
reytetet Annak vtanna magaba terwen monda, O ȍrȍk meniey ky-
raly es en zentſeges atiam, megis azon kȍnorgȍk hogy engegied
mindenek valaky yde be yȍuend, es meg gonandik minden bynei-
nek bochanatiat es abynek ȍ keniates, Ennek vtanna monda azyz
marianak, O vr xpus ihuſnak zentſeges zileye tegedetes kerlek hogy
nyeryed megh ezt ate zent ffiattul, mert vgian es te wagy emberi
nemzetnek zozoloia, tahat az edes maria kezde kernie nag aytatoſ-
13 ſagal vronk ihuſt mondvan, o felſeges meniey kirali || es ennekem
zeretetes zilettem eſmetlen kȍnȍrgȍk teneked en edes fiam hogi te
felſeget engegie meg ate zolgadnak frater ferenchnek kerelmeſſet,
tahat monda az edes xpus frater ferench nam mondam hogy nagy
akyt kerely de meeg annal nagiobakat vallaz, es meg engettem amit
kertel, de meniel a papahoz es confirmaltaſd meg abwchut ȍ welle
e meg mondvan vronk xpus azyz mariaual, es mind azentekel
meniorzagban ffel mene, es mikoron, meg hainalot volna, igen
regely fel kele azent ferench es be mene pariſba mert akor oth vala
apapa, es mind meg monda vronk ieſuſnak mondaſſat neky, monda
azent papa, Frater ferench ha akarod tahat hym meg engedem es
confirmalom hath eztendeyg, de monda bodog zent ferench, en zent
14 atiam Smichoda volna ez, vay mind ȍrȍke || kertem en abuchuth az
mind ȍrȍke keuanom zentſegettȍl, de minekokaert hogy nem vala el
vegezet napia zent ferench atianknak hogi meli napon lenne abuchv
monda Apapa: zeretȍ atiam frater ferench nem merem magamat
illien nagy dologba hirtelen bochatania de menie haza es meg
ielenti teneked ioban az wr iſten meeg anapotis melien keuanod
tahat zent atiank el haza mine akalaſtromba, es mikoron nagy
buzgoſſagal imadkozneiek acellaban el youe az ȍrdȍg es kezde neky
mo*n*dany hogy maas kepenes ydvezȍlhetne, eſmet el mine zent
ferench anagy hidegben mint bodogazzon hauaban, es mind azon-
kepen tȍn mint oda fel meg vagion yrvan es es minden chep veren
egy egy roſa neuekedik vala, mint meg mondatek, es mikoron eſmet
15 be vitte volna az huzon nyg roſat kynek va||la piros tizenkettei es
ffeyr atizenketei meg lata vronk ieſuſt es az edes mariat tahat az
oltaron alnak es mind azentek es zent angelok kȍrnȍlle vdvart alla-
nak, monda neky vronk ieſus, vay frater fferench de smire hogi
nem aach aiandekot az en edes zilemnek mert vgian es tartoznal
velle, de abodog zent fferench arra erte hogy vronk ieſus zolna

abuchu felől lelkeknek yduesſegekre, mert meeg ez vilag zerentes giakorta tőrtinik hogi mikoron ember amit kevan arrwl zol bator igen ſe zollianak afelőles monda, O en zentſeges atiam, menek es főldnek teremtőie, emberi nemzetnek yduezitőye de kerlek ate nagi irgalmaſſagos iovoltodert, hogy abuchunak napiat valazad el melien az en edes azzoniomnak es te zent zilednek adhaſſak aiandekoth ||
tahat nagy vidalmſſagal monda az wr xpus zent ferenchnek, yme 16
frater ferench en magam valaztom a napot azert valaky yőuend yde ez eghazban kyſazzon hauanak elſő napian a vecherniere mind az vtanna vala napnak vechernieiglen, az az, amely napon eſſyk zent peter vaſſa zakadaſa napya, tahat mindenkor az vtanna valo napon lezen anagy buchw es mind őrőke tart, es valami bynth tőth ő germekſege olta mind az oraiglan amikor be yőuend yde, es meg gunandyk, apenitenciat ffel veiendi tahat mind meg bochatom ő nekyk meeg akenniates, de mikoron ezt abodog zent ferench hallotta volna legottan le omla a pagimontomra, es monda vronk xpuſnak nagy alazatoſſagal, O en zentſſeges atiam es emberi nemzetnek meg valtoia yme temagad engetted ebuchut, es meg valaztottad a napiat, de megis azt keuanam hogy emberek ezt meg tudnaiak || de mikepen hiznek ennekem, mert en zegen niaualias 17
bynes vagiok, monda vronk xpus, frater ferench ez chak az en malaztomnak miatta lezen, de te meniel romaba a papahoz, es mikepen lattatik őneky ky hirdeti, es monda zent ferench vronk xpuſnak, O en edes iſtenem, yol latod mely igen zegien vagiok en, valion mikepen hizi apapa az en bezedemet, monda vronk ihus, frater ferench valakyk halottak ezt ate tarſſyd kőzől videl veled es apiros es feyr roſaban a melieket ez holnapba zettel ate verednek hullaſan, vigied neky aiandokon, tahat zent ferench atiank veen harmat mind aket fele roſabo azent haromſagnak tizteſſegere vgian zinte vronk xpus es az edes maria előt, es legottan el kezdek az angelok a te deum laudamoſt meliet minden veterniet megh mondnak es nagi edes enekleſſel fel mine az vr xpus, es az edes maria meni orzagba || de a bodog zent fferench monhatatlan nagy lelky 18
vigaſſagba marada, es mikoron megh viradoth volna zent ferench atiank az ő tarſy kőzől akyt halottak vala edolgot melleie wen negien bennek es el romaba mine aż wr onorius papahoz, es mikoron meg talalta volna zent ianos eghazaban, legottan terdre eſſek előtte es mind meg monda vronk ieſuſnak poroncholaſat, es nagiob

bizonſagnak okaert neky ada az hat roſat, kinek harma piros vala
es harma feyr melieket mikoron latta volna azent papa hogy olian
zepek volnanak es yo illatuk; el chodalkozwan monda O en iſtenem
bizoniaban nagy dolog ez hogy bodog azzon hauaban ellien zeep
roſak teremienek, annak okaert frater ferench en yol hyzem ete
mondaſſodat hogy bizon es ygaz, de megis him egbe hyuatom mind
19 akardinaloſſokat es el vegezők atanachba mit || kellien tennőnk,
ennek vtanna poronchola hogy bodog atiankat mind ő tarſyual
egembe maganak valo hazba vinnyek es minden zykſegeket meg
zerzeneiek, esmet maſſod napon zent ferench igen holwal mine
apapahoz mind ő tarſiual es monda xpusnak melto vicariuſſa tellieſ-
ſeched be ymar az en keuanſagomat mert ez ameniei kiralnak es
kiralne azonnak akaratia, es monda apapa. O frater ferench yol
lehet hogy nekem tőbzeres mondottad de bezeeld meg moſtan mind
ez vraknak előttők hogy my legien iſtennek akaratia, monda zent
atiank, ez wgi mo*n*d iſtennek akaratia, hogi zent peternek vaſa
zakadaſſa napian mind a maſod napnak vechenieiglen valaky be
menend angeli bodogazon eghazaba es meg gunandik tőredelmeſſe-
gel ami byne neky ezebe ywtand, tahat meg bochatia az vr iſten
20 valamit giermekſege volta || vetkezet mind az oraiglan amelien be
megien az eghazba, es monda a zent papa, fratēr ferench miert
hogy ameniei kirali engette ezt teneked az edes zyz marianak eſſe-
deziſſere, annak okaert hym meg yrom az tartomanbaly őth piſpek-
nek hog a hagiot napra mind tartozanak oda gőlnie, es meg hyr-
detnie abuchuth, ennek vtanna veve zent atiant a papa levelet es
mind el viue apiſpekeknek, es az hagiot napra mondhatatlan nagy
ſokaſſag takarodek, vgy annira hogy apiſpekeknek nagy magas
allaſt chinalnak vala, es onnaton predikalnak vala a nepnek, es
monda ze*n*t atiank apiſpekeknek melytek akaria meg hirdetni
abuchwt azon modon amint a meney kiralynak akaratia, es mikoron
tanachot tartottak volna, mondanak neky azonkepen kel minekőnk
21 tennőnk amint te mondod es amint apapa leuele zool || monda a
bodog zent ferench nagi alazatoſſagal, yol lehet hogi en meltatlan
legiek de megis akegelmetek aldomaſſabol akarok predikallanom,
es meg hirdetem abuchut mely adatot ameniei kyraltwl az edes
marianak kerelmeſſere, de ty es azent papanak poroncholatiabol hir-
deſſetek en velem egembe, es abodog zent ferench oly nagi edeſſen
predikalla hogi mindenek lattatik vala angelnak es nem embernek

lennie, de mikoron halottak volna a piſpekők hogy mind őrőke hyrdetnye abwchut, meg haraguanak rayta es mondanak neky frater ferench yol lehet hogy apapa azt yrta minekőnk hogy kőuetnőyők ate akaratodat, de nem aban aky nem alkolmas, annak okaert azt hirdetywk hogy chak tyz eztendeigh lezen abwchw, es mikoron valaztottak volna az aſſiſbely piſpekőt azt mondak neky hogy tyz eztendeigh || predikallya, es mikoron azandikal fel allot volna, el 22
kezde apredicaciok es mind azon modon monda aminth zent ferench monta vala, de mikor hallottak volna apiſpekők megh haragwanak reaya, es mongiak vala, de las las meeg ez es hoza vonzon, ennek vtanna mind fel allanak egenked egymaſwtan es mindenik vgyan predikallia vala mint Bodog zent ferench, de meegh awegen azt mongiak vala, ez az ffelſeges iſtennek akaratya, de nem erty vala az aky mongya vala de annak vtanna atőby mongya vala meg neky, merth egyk sem mondhat vala egiebet annal, ennek vtanna mind el chodalkodanak edologon, es mind niayan fel allanak zent ferenchatyankal, es mongiak vala bizoni ||
hogy my maas modon akaryők vala mondania de azent lelek 23
iſten forgatia amy nyelwőket, Annakokaert ſenky ne meryen ennek ellene mondania mert iſtennek akaratianak mond ellene, mert yme hogy megh hallatők hogy nem akariők vala vgian mondani de nem mondhatok mert ninchen az iſten akaratia ellen valaminemő bőlcheſſegh es bizonial tugiatok hogy altaliaba iſtennek ayandeka es akaratia ez, ennek vtanna mind nyaian mongiak vala hogy az angial hozot volna meniorzagbol egy leuelet, es valamit mond vala zent ferench mind alewelből olvaſſa vala ky, es mongia vala o edes xpusnak zent vereuel megh valtottak valamenien moſth yde ||
iőttetek es valamenien iouendnek iővendőre azon kepen bochatom 24
paradichonba mint ha ma kerezteltek volna meg ennek vtanna az aldot vr iſten mondhatatlan ſok chodaual bizonita megh meg confirmaltatek azert mikor irnanak yduezitenknek zyletiſe vtan ezerketh zazh hwzon harom eztendőben es ennek vtanna ada rea aſebeket az aldot ieſus egy eztendőuel, halalanak előtte keth eztendőuel amen

oluaſtatik egy pelda ebuchurvl

Mikoron irnanak ezer harom zaz es tyz eztendoben, Bononia-
bol mennek vala niolchan abuchura, rauenaba, kyknek harma pap
vala es egik zent ferencharmad zerzetebol vala, de atȍbi vrak vala-
nak, es mikoron oda yuttak volna meg zallanak egy vendeg fogado
kazdag azonnaly mely eſmeretes vala nagy ſokaknak, es mikoron
vachoralnanak ameg mondot azzony deaky nielwen oly nagi bȍl-
chen kezde zolnia, hogi mind el amelkodanak raita, es monda egyk
25 az || vendegekȍzȍl Iakab papnak, hallodi vram mikipen zoly ez
azzoni, felele neki, yol hallom es igen chodalom, de miert hogi nem
vagiok en igen bȍlch nem merek velle vetȍdnȍm, es legottan monda
az azoni iol hizem hogi nem twch nekem felelnek de nem choda ez,
mert bator mind hyth volnanak akyſſeb atiaffiaknak ȍ tudoſi kik
moſtan mind ez vilagba iobak, es bȍlchebek, de meeg azent damo-
kos baraty es mind azokat chak en magam meg gialaznam az iraſ-
nak tudomaniawal, es monda apap neky, S nagioby, es ioby az zent
ferench zerzete hogi nem mint azent damokoſſe, monda az azoni,
vay nagiob meeg haromzerrelis, monda neky, de holot tanoltad te
ezeket, felele, atizes meniorzagba, honnat aluciperel, chak egy gon-
dolatert mind ky izetenk akyk rea engetȍnk vala, mert azent mihali
megi gȍze miket, eſmet monda a pap iambor, az ȍrdegȍky mentȍl
alol pokolba vagi nem, es monda az azoni, vai nem azok, hanem
26 ahamis kereztienek vadnak mentȍl alol || mert mikepen ez vilagon
fel magaztattak volt minden teremtet allatnak felette es nem akar-
tak meg eſmernie az ȍ hiuatalokat, ymar moſth mentȍl alȍl nagiob
kenba vadnak, es mind ezegbȍl bizonial meg eſmerek hogy ȍrdeg
volna, de az vachoranak vtanna hyak vala apapok hogy melleyek
ylne es bezillene valamit de monda az azoni, vay nem vagiok en
melto arra, mert ty vattok iſtennek papy monda neky az pap aky
velle zoly vala hogi tudod hogi en pap vagiok, felele az ȍrdeg, tu-
dom mert zent mihaly napian te mondad az enekes miſſet Bono-
niaba, mert enes hot valek, es egy predikaciot tȍn afrater iacab,
eſmet monda az ȍrdeg ymar ygaz kilenczer voltal te abuchon aky
vagion aſſyſnak mellete, hogi ez vgi legien, harmad vtal meeg ate
keet hwgod es velle vala, kyk igen bantanak az vton, Nam ſokzer
hallottad afrater iakabot hogy predikalia vala, mikipen azent ma-

charius akar wolt bekeſſegeth zerzeni iſtenkőzet es ember kőzet, es
monda az iſten makarioſnak, ha vgy mond byneſſe hagia magat
nekem az ődregh || tahat kegelmezek velle, meg monda zent ma- 27
charius ezt az ődregnek es monda az ődreg ſőt inkab amegfezwlt [g]
terdelalua kőueſſen meg engemet hogi illien nagy ſok eztendeig
kenzot minket pokolba mert ő vetet en ellenem, es monda zent
makarius, eregiel keuely ődreg, nam akarod meg alazni magad
ateremtő iſtennek eſmet monda apap iambor, de igazy ebuchu akyre
my moſtan yde yőttőnk ky felele, timagatok yol tugiatok mert hal-
lottatok othon mikepen predikaltak de hittegin azt mongiak akana-
nokok hogi kentwl byntől valo buchu vagion maga torkok altal
hazudnak mert ninchen tőb annal ameniet othon hallottatok, es
monda neky, hogy lehet az nam zent ianos ewangeliſta őmaga zen-
telte meg azenteghazat, felele az ődreg bizoni hogi őmaga zentelte,
de ninchen annal tőb bwchu, de ne lattaſſek nektek keueſnek lennie,
mert ha valakinek adeg kellene apurgatoriomba egni tahat meg
oltia ebuchu minden keniat aztis mongia vala Imar ygaz tizen
nyolch eztendeie vagion hogi en ez azzoniban lakom deſoha ſenky
megh nem tutta hanem chak te es imar ky kelis mennem || de mi- 28
koron ezt mondanaia, ahaz nepe kőzől egy eſkőuek vronk xpus
verere ezt halvan az azoni oli igen meg haragvek hogy lattatik vala
nekyk hogi maid mind el zagatia, monda neky azpap, mire hogy
illien igen megh haborodal es ilien nagion kaialtal, es meg őtte az
őkezit es monda ne haborogial meg, tahat monda az ődreg, ygen
chodalok en abyneſſen, ky olian nagy bőchőlleſnelkyl neveze a
xpuſt ki annira zerete abineſſeket hogi mind ky onta veret es feredet
chinalia benne hogi meg moſodnanak az őbynekből, maga chak egy
chep vere is igaz eleeg lőt volna az valchagra mert valamikor nevez-
tetik a xpuſnak vere, es mikor az pap vizi az ó zent teſtet mind
terdre eſnek akor az ődregők, de ymez gonoz bynes mely nagi vtala-
toſſon neveze a xpuſnak zent veret, vay meli nagy kent zenved po-
kolba ez ilien aky nem tizteli az xpuſnak newet, eſmet monda az
pap, dekerlek hogi mongi valamit amaz buchwrwl, ahowa mondad
hogi kilencher mentem, mert yol mondad azt, ha olian || nagy bu- 29
chw amint azent ferench fiay mongiak, monda az ődreg, vai bezeg
nem tugiatok en tőllem ezt megh, mert amint afrater korlat predi-
kalla aky őt hallotat tamazta fel mind vgy vagion, mert nagi wr
meniorzagba az, eſmet monda apap altaliabia bizonſagot akarok

vennem tȍlled mert nem eligezem meg ez modaſſodal monda az
ȍrdeg nagi kaialtaſſal, ſoha ty en tȍllem ezt meg nem tugiatok ſem
egieb monda neky a pap, mond meg tahat mitȍl felz te inkab,
felele, xpuſnak veret es kenzenvedeſſet, tahat monda a pap, a xpuſ-
nak kenzenvedeſſere, es zent verere ketelenetlek hogy meg mongiad
ha igaz abwchw vagy nem, de mikoron hallotta volna a xpuſnak
zent veret neveztetny az aytatos paptwl igen meg haborodek es
monda, o en nekem, Nam mind ediglen nagy tizteſſeget tȍttem en
teneked es mind Iambornak montalak, de ſoha ne varyad ynnen
towa en tollem, mert engem megh chalal, es oly igen getri vala a
30 niaualias || azzoniallatot hogy mind azt hizyk vala hogy imar meg
ȍly es oly nagi orditaſt tezen vala hogi valakik ahazba valanak mind
ketſegbe eſtek vala es nag ſirwa mongiak vala O aldot wr iſten ſe-
gely mert hym mi*n*d el vezȍnk es monda apapnak o ky igen nagi
dolgot mondach meg en velem, mert annira kȍtelezet engem iſten-
nek fia hogi imar meg keli mondanom, maga ſoha nem akartwk
ezt meg mondania mert apotrohos ferench igaz vgian meg puztigia
purgatoriomot mint iſtennek fia az ȍ halalaual, monda apap gonoz
fertelmes lelek mire mondod potrohoznak azent ferencheth es
monda, mert ninchen nekȍnk nagiob ellenſegȍnk nallanal, mert az
iſten fianak es az ȍ annianak vtanna ſoha nem volt nagiob alazatos
mint ȍ azert moſth aluciper zekyt vette el kinel zeb nem vala meni-
orzagba azert altaliaba tugiatok hogy igaz az angely bodogazony
buchw mert az wr iſten ȍmaga engette, ennek felette nagh ſokat
monda kyt nem yrhatok meg mert nem ſſer ide ||

Vrnac: Neuebe: Kezdetyc: Az aytatos: zent: Ber- 31
nardnac. kônueez: vilagnac: meg: vtalaſarol: es
Criſtoſnac: kôueteſervl: ekkeppen

AAz edôs Ieſuſnac vͦ zawamondvan: A ky akar en: vtannam
yvͦni taga'gia meg wͦ magat. az. az. vͦ tula'ldon akaratiat. es vege fel
vͦ kereſťet. az. az. apenitencianac tartaſat. es kouesſôn engômet Es
touaba: A ky engômet kôuet nem yar ſetetſegben: de valia eletnec
vilagoſſagat: Ezôk az aldot ieſuſnac vͦ bezedy kykel intetônc hog
az vͦ eletit. es erkvczet. peldaiat. kôueſſôc: ha akarôn byzońal meg
vilagoſodnia. es zywnec mindôn vagſagatvl meg zabadvlnia: Ammi
azert felſegôs: tvdomanvͦnc leǵôn a criſtoſnac tvdomanat. az. az.
eletyc es erkvczet gondolnia. es elmelkôdmie: || Mert a criſtoſnac 32
tvdomańa: mindôn zentöknec tudomańat felwl mulya: es a kinec
el reytôt lelke volna. oth mannat lelne. de tôrtenic hog ſokac az
ewangeliomnac gakorlatos hallaſabol keues edôſſegöt awag keuan-
ſagot eroſdnec. mert a criſtos ieſuſnac lelket nem vaľac A ky kedeǵ
akaria a criſtoſnac wͦ bezedet telieſôn es: izôſôn ertenie: zykſeg hog
mind az ô telies elettyt az vͦ eletyhôz zabya awag igengeſſe: Myt haz-
nal tenekôd meľen a zent haromſagrol vetekôdnod. ha alazatoſſag
benned nem leieńd kinec oka'ert vtalatos vag a zent haromſagnac.
Az zent Alazatoſſag kedeg my legôn azzon zent Bernard meg magaa-
razia mondvan. Az alazatoſſag || ez. Auag: Ioſag kiuel ember wmaga- 33
nac byzon meg eſmeretiuel: vͦ maganac vtalatos Čak a zent alazatos-
ſagnac ioſaga mondatatyk. ky a meg romlot awag meg tôrôt zent
zeretetôt eppwľty meg Vgan azon zenth Bernard eg Thanyltvańańak
vg ir vala mondvan. Az alazatoſſag čak nem zokot dyczekôdny. nem
twd batorkodni. nem akar vetekôdni. az igaſſagnac ellene nem yar. es
iteletben nem vetekôdig. akibe leieńd: Byzonaba az alazatoſſag min-
ket az wr iſtennec meg engeztel es v neky kellemetôſſe thezôn:

Mert: mindőn koron zokod az iſteni malaztnac nyaiaſkodoia leńie
aź alazatosſagnac ioſaga: Annak okaiert zockot az iſteni kegőſſeg.
az alazatoſſagnac meg tartaſara zőrzenie. hog meneuel inkab valaky
34 a iozagba: ‖ hazńal anneual incab aliczia ꝟ magat haznaltnac nem
lenie azert: mongia a zent Pal Apoſtol: a ky al̃itia ꝟmagat valami-
nec lennie: mikoron ſemmi ne legőn ez magat čalia meg Vtalatos
mindonoſtvlfoguan azert. hog ez fergőčzke. az. az. embőr. es ieven-
dőbe fergőknec etke akaria magat fel emelnie. magaztalni: mico-
ron az felſegnec vra. az aldot ieſus el igőn nagon meg alaza v magat
hogy meltan a dauid profetanac v mondaſa. mondattatnec v rola
mo*n*duan En vagoc ferőg es nem ember nepeknec zydalma es em-
bőrőknec el vetőtte. O azert a zent alazatoſſagnac v ioſaga. Vay nem
dičekodic vala a zyz maria is. az ꝟ zyzeſegervl hanem ꝟ alazatoſſa-
35 garꝟl monduan Tekinte az ꝟ*r* iſten ꝟ zol‖galo lea'ńanac al̃azatoſſa-
gat Azert mońga a zent Bernard e melle: Merezcődőm mondani
hog az vr iſtennec a zyz marianac ꝟ zyzeſſege ne*m* volt vona kelle-
metos az v allazatosſaganekyl Mert byzonaba az wr iſten a keuelőc-
nek ellene al. es. az alazatoſſoknac agya ꝟ malaſt́at Byzonaba a
Bwcz beſedőg nem teznec embőrt zente es igaz'a. de a ioſagos elet
teźőn az vr iſtennec kellemetőſſe: Incab keuanőc byneimről valo z
ſyraſt hog nem mi*n*t twdnom az ꝟ meg magarazaſat. mivoltat.
Mert ha tvdnad mynt a telies biblia kiuől es. myndőn pogan bwczek-
nec mondaſyt mit haznalna mynd ez az iſtennec malaſtianalkvl. es
36 zeretetenekꝟl: hiwſagoknac hywſaga: es myndőnőc hiwſag: ‖ ettvl̃
meg valua zeretnie az aldot iſtent es čak ꝟneky zolgalni: ez a fel-
ſegős bwcheſeg. ez vilagnak meg vtalaſanac myata igekőzni meń-
ńecnek orzagara Hywſag azert el veſendő kazdagſagokat kereſny. es
azogba bizny: hivſag bizonaba tiztőſſegőgre izni. es embőrnec vma-
gat felmagaztalny hivſag az teſtnek keuanſagyt kőuetny. es azt
keuanny honnan: annak vtanna keſervſegőſőn kenzattatit az pokol-
nac tizeve. hiꝟſag hozzv eletőt keuanny embornec. es a io eletrꝟl
keueſſet kondolny Hyꝟſag čak ez ielőn valo eletre igekőzny es a'me-
liec iꝟendőc ahoz nem latny az az. őrők diȟoſegre hytſag azt ke-
37 uanny ‖ ky mindőn hamarſagal el̃ mvlic az az. ez vilagyak. es oda
ne*m* ſyetny holot őrőkkvl valo vigaſag avag őrőm vagon tvgniami*n*t
meńńeknec orzagaba: Emlekőziel meg azert az edős ieſuſnac v
pelda bezedervl: mert nem elegozyk meg zőm lataſſal. ſem fyl hal-
laſſal: ot az meńńeknec orzagaba: myt ſőrzőt az aldot iſten az vtet

zeretőcnek Igekoziel azert atte zyvedet meg vonny. ez el mulando
vilagnac zeretetetvl awag kevanſagytol: es igengetny a te kevanſa-
gidat az őrőkkvl valocra: Mert valaky az ꝟ erzekőnſegyt avaǵ aka-
ratyat kőveti meg főrtőſtety az ꝟ conſienciaiat lelky eſmeretit. es
iſtenec malaſtiat el veſty: Amen ||

Maſod: Reſe: ez koñńec: az: halalnac: meg: emle- 38
kozetirőꝉ Oluaſtatic: ekkeppen:

O O halal mel igőn keſerv atte meg emlekőzetőd Mert nem
vot oꝉ erős ſem leſſőn hog: kinec atal ne keliőn menni atte kapvdon
Azert igőn hamar: leſőn te veled e teteme'n avag ez dolog az. az. a
lalal: laſſad azert mikeppen vaꝉod te magadat Imma embőr vagon. es
honnap nem tetchiǵ nem ielonic: Mikoron kedig a lalalnac meg
gondolatia. emlekőzeti embőrnec zomey előꝉ el vetetendic az elme-
bőlis hamar el meǵőn O: azert embőri zyvnek vacſaga es keme'n
vota. hog čak ez el mvlandocrvl gondolkodic: es az: || Iwendochoz 39
incab nem lat. Ackepen kellene temagadat tartanod mindőn gondo-
latodba. es tetemenőgben oꝉ mynt. ehzőnlelőnd vonal meg halando:
Vay ha io Conſienciad vona. az. az. lelky eſmeretőd nem igen felned
az halalt Iob a bynt el tauoztatny hodnem mynt a halaltvl felny.
ha ma ke'znem vag meg halny. mikepen lez ho'nap: A honapy
nap byzontalan. myt tvcz azert benne hogha honapot erőd: Mit
haznal ſokaig elnvncz. hogha el keueſſe iobiꝉtioch meg ammy
eletuncket: Iay mert a hozzv elet nem myndőnkoron iobyt meg.
de inkab gakorta a bynt tőbyty őregbity meg: O ha čak eǵ
napon iol eltvncz vona: || ez vilagban: Mert ammy meg: tere- 40
ſvncnec az. az. ſorzetben be meneſvncnec ſok eztendey ſam-
laltatnac. de gakorta eletvncnec meg iobitaſanac keues gőnőche
vaǵon es haznalatia: Mert ha felelmes rettenetős meg halny. ne ta-
lantam vezedelmeſb ſokaig elnie: Bodog embőr ky myndőnkoron az
ꝟ halalanac horaiat zomey előt valia viſely es a meg halaſra myn-
dőn napon ꝟ magat ſőrzy. hog ha latal embőrt meg halny valami-
koron. gondoliad meg mert tenekődys az vton kel el meńőd. Myko-
ron hollal leiend: gondoliad te magadat eſtvere nem ivtnod Eſtve
kedeg leuen: a maſodic: napot. az. az. a regelt ne mereſkodieꝉ: ||
temagadnak igernőd avag fogadnod: Myndőn koron azert kes leǵ 41

es akepen e'l hog ſoha tegôdet az halal keſtelennec ne leliôn: Mert
igôn ſokac eǵ zôm pillantaſba ez vilagbol ky mvlnac meg halnac
Mert az oraba kybe nem alyttatnec embôrnec. az. az. a zyz maria-
nac fya el iwendô. Es mykoron az vtoſo ora el ywend Igôn kezdes
gondolgodnia mynd atte tel'ies el mvlando elettidrôl es igôn kezdes
bankodnod. hog el igôn reſt tvnia votal el idvôſſegôſôcre O mel
igôn bodog az ky maſtan ol'iannac igegôzic lenie az ꝟ. eletibe myne-
mvnec kyvanna leletnye halalanac ideien: Mert batorſagôſôn meǵ
42 halaſnac naǵ: || bizodalmat agiac ez vilagnac tekeletôs meg vtalaſa.
es ioſagocban valo haznalatnac bvzgoſagos keuanſaga. az fegelmnek
zeretety Penitencia tartaſnac mvkaia. es embôrnec v maganac meg
tagadaſa. es a criſtos ieſuſnac zeretetyert myndôn nemv elenſegôs.
es boſſvſagos dolognac el ſenvedeſe. Nag ſoc iot tehecz myg egeſ-
ſegbe vag. de ha meg korvlandas nem tvdom myt tehecz Mert keue-
ſec az korſagbol iobvlnac meg: ezôn kepen kyk ſok zarandokſagot
iarnac rytkan leſnec zenthe: Ne akarya azert byznod te felebara-
todba ſe io tarſodba. ſe ivvendôre atte idvôſſegôdet ne halogaſſad: ||
43 mert hamarab el feletkôznec te rolad embôrôc hoǵnem mynt te
alyttanad. Iob azert maſtan elôve latnod az az idvôſſegôthôz. es
valamy ioſagôs mivelkôdetôt elôwe bochatnod hodnem mynt ege-
becnek ſegetſegeben byznod: hogha nem vaǵ temagadert zorgalma-
tos maſtan: ky leſſôn tahat ivvendôbe te erôtted ſorgalmatos?
Maſtan igôn dragalatos idô vaǵon. de jay hog haznalatlan kôdôd el.
mert maſtan erdômhetned honnan, oztôn ôrôkkvl ôrôkke elnel:
El iv bizonaba mykoron eǵ orat atte elettôdnec meg iobitaſara ke-
uanzs tvtniamynth halalodnac ideien. de maga nem tvdom hog ha
44 meg ńerhetôd: No || Azert zeretetôs aǵanfya mene naǵ ſok vezôde-
lômbôl temagadat zabadythatod meg. hogy ha maſtan myndônkoron
felelmes leiendes es atte halalodrol ketſegôs Igekôziel azert maſtan
ackepen elnôd hog atte halalodnac ideien inkab ôrꝟlhes vigadhas
hoǵ nem mint felnel. Tanꝟl maſtan meg halny ez vilagnak. hog
oſton halalodnac vtanna elhes az aldot ieſus criſtosſal. Tanꝟl maſ-
tan myndôn ez vilagyakat meg vtalny. hog ackoron zabadon mehes
az edôs ieſushoz: gôtôried meg maſtan at teteſtôdet penitencia tar-
45 taſnac myatta hog ackoron batorſagos: || byzadalmad es remenſegôd
legôn Ah, hyt. kaba. myt gondolod te magadat ſokaig elnôd: myko-
ron čak eg batorſagos napod ſe leǵôn O: mely igôn ſokac eckepen
meg chalattatanac. es hertelen ꝟ ta'gocbol ky vontattanac: vay mel

igőn ſocſor hallottad az mondoctvl. mert nemeľ tőrnec myatta eſſőt.
nemeľ vizben hot. es imez. magaſſagbol eſſőt es niaka ky ſeǵőt. es
nemeľ even meg fvlt es meg merevődőt. es nemeľ iaczvan ṽ eletenec
ſomorvſagoſon vegettet. memeľ tyznec myata hot meg. nemeľ vaſ-
nac tőrnec myatta nemeľ dőg halalnac: nemeľ toľ‖vaynak myata 46
őlettetőt meg. es eckepen mindőnőknec az halal vegők. es embőr-
nec eľety mykepen az arnych eľ mvlic. Valiőn ky emlekőzyk te
rorad meg atte halalodnac vtanna es ky imad te erőtted? oľ mynt
aſt mondana nem tvdom: Tedel awag myvelkőgeľ azert zerettetős
aǵamfia valamy ioſagős myvolkődetőt tehecz. mert bizonaval nem
tvdod meľ oraba hals meg es my kőveſſőn tegődet halalodnak
vtanna. Maſt mig időd vaǵon gwlcz te magadnac halhatatlan kaz-
dagſagokat: Idvőſſegődtvl meǵ valua ſemmire egebre ne gondoľ ‖
es čak azzockal gondol ammeliec az aldot iſtennec tyſtőſſegere vaǵ- 47
nac zőrőz maſtan magadnac baratokat. tiſtőluen iſtennec zentyt. es
az ṽ miuelkődetőket kőuetven: hog mikoron meg foǵatkozandol ez
eletben. az. az. ky mvľandas ez vilagbol fogaǵanac. es vegenec az ṽ
őrőkkvl valo ľakodaľmocba Tarch'ad temagadat zarandokṽl es iwe-
venṽľ ez főldőn kykzőz es vilagnac gondiba semmy nem tartatic
Tarch'ad zabadon atte zyvedet es az edős ieſuſhoz fel emelven.
Mert byzońaval atiamfia ninchen eth ez vilagban meg maradando
es lakozando varaſod. Oda azert az aldot iſtenhoz at te eſődőzeſodet
es fohazkodaſodat naponkent igengeſſet: ‖ naǵ ſiraſſal. hog at te 48
lelkőd te halalodnac vtanna erdőmleſſec mennie bodogſagoſon az
aldot criſtos ieſushoz: mert valaky ioľ eľ tahat ad aldot ieſuſſal orza-
gol őrőkkvl őrőkke. es acky gonoſſul őrők veződelőm ṽ neky: ky
melle eľ peldakat vet az zenth Agoſton doctor mondvan: lattam en
vǵmond eǵ embőrt ṽ halalara ivtvan. es ez vala igőn kazdag meľ
kazdagſagőcat bynnel kyl nem gvľtőt vala: Mykoron kedeg intenem
ṽtet hoǵ immar lelkehőz latna. Igőn nehezen halia vala es bańńa
vala hog intőm vala lelkenec idvőſſegehőz: Sőt inkab ṽ az ṽ aǵan
edes tova forogvan. fohazkodic vala es naǵ ſiraſſal ordit vala ‖
mondvan O meľ igőn ſokat mvncalkottam hog en meg kazdagvlhat- 49
nec es ime immar eǵebec vigadnac es gőnőrkődnec. az en kazdag-
ſagimal. O en io kinchim. es penzim. o io aran kvpaim. ky byr im-
mar titőket. kinec haǵalac en titőket. es ez bezedőckőzőt. az ṽ
ńavaľas lelket ky bochata Mas Pelda: Vala ſpoletomnac: varaſaba
eǵ igőn zep abrazv leianzṽ. es ez mindőnőſtvl fogva atta vala ṽ

magat ez vilagy hywſagokra. az meńńey dičoſeǵel ſemmyt nem
gondoluan Tőrtenec hoǵ korſagba eſſec inteſőket kyket ꝟ neky
mondnac vala lelkenec haznalatiara vtalia valamikepen en ne-
kőm mondottac kyk zőmőckel lattat zent Aguſton doctor monǵa.
50 Mykoron kedig az korſaǵ ‖ Rar'ta meg hatalmazot vona. ez
Bodogtalan leianzv latta hog meg kellene halni Sőnetlenvl kery
vala az ꝟ ańńat hog ꝟtet fel őtőſtetne az v io dragalatoś rvhai-
ba*n* kyket zokot vala viſelnye oľ mikepen menegzőbe akarna
adnia: Reia engede az ꝟ ańńa es fel őtőſtete ammy kepen ꝟ
kyvania vala O Iſtennec rettenetős itelety. O el ameľgodando es
codalatos es rettenetős mondas. eckepen fel őtőſtetven keſde fohaſ-
kodnia es mondani. Iay. Iay. en nekőm eľ igőn zepſegőſnec hog
meg kel halnom ky eľ igőn geńgen tartatta*m* neveltettem fel. es ime
meg kel halnom. Mondnac vala azert az kőrnvľ allok neky ſerető
51 leańńom: ‖ Byzial az vr iſtenben. es aiańľad neky magadat: mert
igőn kegelmes es ergalmas. ez annal inkab naǵ ſiraſſal felele mond-
va*n* mit gondoloc en iſtennel. ivvel te pokolbely őrdőg es te vegedel
az en lelkőmet. mely bezedőkkőzőth az ꝟ bodogtalan lelket ky bo-
chata: O azert rettenetős az bynőſnec ꝟ halaloc. de ackyk az aldot
iſtent zerettyk dragalatos azocnak. mert őrők dičoſegőt ad ꝟ nekkyk
kyt zőm nem latőt fyl nem hallot es embőrnec čak zyvebe ſem
ſallot: kyt eńgegion nekꝟnch. atia. [e] fyv. es ze*n*t lelőc őrőkkvl
őrőkke Amen: ‖

52 Oluaſtatyc eth az iras az embőry garloſagnac
Niavalias:ſagnac meg gondolaſarvl:

Garlo es ńavaľas vag vala holot leiendes. es valahova teritőd
forditod te magadat hane*m* ha az vr iſtenhős forditandod magadat.
Myre haborodol meg myert nem tőrtenic atte akaratod ackepen
mynt te kevannad: kychoda az ky myndőnőket azꝟ akaratia zerent
valhaſſon. Sem te. Sem en ſem vaľamel embőrt ez főldőn Sinky:
ninchen ez vilagon valami haborvſagnekil es keſervſegnelkil. bator:
kira'l legőn avaǵ papa. ky tahat az ky magat ioban valhaſſa. bizo-
ńaba nem eǵeb hanem ky az wriſtenert valamit zenvethet. Merth ‖
53 zoctac ſoc hyttoc. balgatagoc mondani. Ime meľ igőn hio elette va-
ǵon imez embőrnec. meľ igőn kazdag meľ hatalmas: mel zep ter-

metṽ De ved eſſődbe ammenniey iokat. es meg lattod. hoǵ mynd ez
időc zerent valoc ſem*m*ik de inkab igőn bizontalanoc. es meg nehe-
zitendőc: mert ſoha zorgalmatoſſagnalkil es felemnekil nem birtat-
hatnac. Nem bodogſag embőrnec időzerent valokat vallania bewſe-
gőſőn. de eleg embőrnec felreſent valo kazdagſag Byzońaval igőn
ńava'lasſag elny ez főldőn: Mert menevēl inkab akar valaky
lelky embor*r*e lennie anneval inkab ez ielőnvalo: ‖ elet leſőn ṽneky 54
keſervb. mert inkab nilvabant latia az embőri rothatatoſſagot es az
ṽ foǵatkozaſat. mert ennie alvnnia mvlkalkodni: es az teſtnec eǵeb
ſikſegehős latnia igőn nag gőtrelm az aitatos embőrnec ky őrőmető-
ſőn akarna ſabad len*n*i mindőn bintvl. Mert igőn meǵ nehezvl az
belſő embőr az az lelky az teſty zykſegőkkel azert hoǵ a dauid profeta
aitatoſſagal keri uala az ṽr iſtent hog ezőktvl zabad lehetne mond-
van az en ſykſegimből zabado meg engőmet vrām ieſus. De jay az
ṽ garloſagok es ńavaľaſſagoknac meg nem eſmerő'enec. es: naǵal-
inkab. jay. kyk zeretik ez: ‖ Návalias el rothadando eletőt Mert oľ 55
igőn ragaſkodnac nemeliec ez ńavaias elethőz ioľ lehet hoǵ meg čak
az teſty eledeltis nag mvkaua es nag reiavalo gondal alig valhatiac
de maga hat eth ez vilagba elhetnenec. iſtennec orzagavaľ keveſſet
gondolnanac O hyt kaba. es hittetlen zywk kyk eľ igőn melien ez
foldie'cben fekvſnec hog ſem*m*it eǵebet hanem čak teſtie'cket erőz-
nec De jay effele ńavaiaſſoknac mert byzońaval vegre az az halaloc-
nak ideien meg eſmeric hoǵ meľ igon vtalatos vot mend azok kyt
zerettenec. Az aldot iſtennec zenthy. es mind az criſtos ieſuſnac
aitatos zerető baraty nem iǵekőſtenek: ‖ Azokra kyk az teſťnec kel- 56
lemetős es kevanſagos volt vona ſem azokra kyk ez idő zerent fen-
lőttenec mikepen ez vilagy hytſagos őtőzetőc de mind az ṽ telies
remenſegők es igekőzetők az őrőkkvl valo iokra vontatot es ṽ ke-
vanſagoc vitettetőt az lathattatlan dičőſegnec lakodalmara. hoǵ ez
lathatandocnak zeretetinec miatta ne vontatnanac ez főldyecnec
kevanſagara: No azert zeretetős a'tiamfya zent Bernard doctor
mondia. Ne akariad az ioſagos mivelkődetnec haznalatiat el hadnod
avaǵ meg vnnod. mer maſtan mig ez ńavaias garlo velagba vag
időd. es horad vaǵon Myre akarod azert hallogatnod az te zando-
kodat: ‖ Kelfel es hegottan mongiad: Maſtan az iozagos mivelkő- 57
detnec tetem*me*'ńnenec ideie vaǵon. maſtan az keſalgodaſſnac az
binocnec ellene. es az teſnec ezvelagnac es őrdőgnek ideie vaǵon.
Maſtan embőrnec az ṽ eletenec meg iobitaſanac alkolmas időie va-

gon : Mikoron az vr : iſten valamynemv ńava'ĺat reiad Bočhat avaǵ
embőrtvl meg haboritatol tahat ackoron vagon az haznalatnac es
ivtamnac ideie No azert zykſeg tenekőd atal mennőd tyzőn es vizőn
mynec előtte akarnal ivtnya az hyedelmnec helere az az meńńei
dičhőſegre. Mert ha magadőn erőt az az meg nem ńomoritőd maga-
58 dat a penitecia tartaſnac myata. tehat az bynt meg nem : ‖ gozhe-
tőd : Mert miglen ez ńavaias. garlo teſtben vagvnc binnelkvl
nem elhetvnc de mindőn koron valamy banatvnc keſervſegvnc
tortenic : Mert őrőmeſőn vona ńvgodalmvnc mindőn byntvl es
navaliaſſagoctvl : de miert hog az bynnec myatta eĺ veztőttőc
az elſő artatlanſagot. es elhattoc tovaba az byzőn bodogſagot
Azert zykſeg minekvnc mynd ez felvl meg mondottacban beke-
ſegőt tarttanvnc. es az aldot iſtennec ꝟ zenth ergalmaſſagat var-
nvnc es kernvnc miglen ez alnokſag el mvliec. es ez halando
eleth az lalalnac myatta meg foſtaſſec. O en edős iſtennőm. zent
Bernard mondia hog meĺ igőn ńavaias garlo ez embory alat. ky
59 mindőnkoron kees az bynőkre. Mert ma meg ‖ vadoĺod meg gońod
byneidet es mas napon eſmeg azmeg gontakat teſőd Maſtan zan-
dokozol magadat meǵ iobitany : es eǵ hora el mvlvan myvelkődől
oĺ mynt ingen ſem zandekkoſtal vona No azert meltan mimagvnc-
kat meg alaſhatioc es ſoha valamy naǵ malaſtrol nem dičhekothe-
tvnc. myer hog el igőn garloc es alhatatlanoc vagvnc : Merth igőn
hamar embőr az malaſtot az tvńaſagnac myatta el vezhety kyt
oztőn igőn naǵ mvkaval ſem lelhet meg : Iay azert mynekvnc hog
ha ez kepen akarvnc haiolny az ńvgodalomra oĺ mint imar bator-
ſag vona az meńńey dičőſegrvl mykoron ammy eletvncban inǵen
ſem tetchyc az. zentſegős eletnec ńomdeka : ‖

60 Pelda oluaſtatic ez iras mele zent ferencz aťťanrol. Mikoron
menne zent ferencz aťianc ꝟ tarſava eǵvton meg akara az ꝟ tarſa
byzonitania ꝟ benne az malaſtot es ꝟ zent alazatoſſagat : Monda
azert ꝟ neky. Frater ferencz honnan vagon ez. hog mynd ez velag
te vtannad eredőt mykoron te ne leg nag tvdomańv dyac ſem igőn
zep termetv Monda neky : byzon mondom nekőd en zerető aťam-
fya frater Leio hog mynd ez vilagon ſinčhen nagiob bynős en na-
lamnaĺ. felele az ꝟ tarſa mondvan mire mondod ezt aťam Monda
neky azert mondon en zerető fyam. mert ha az vr iſten valameĺ
zege'n bynőſnek atta vona az malaſtoth kyt en nekőm adot ne
61 talantam : ‖ ioban myvelkődnec vele hog nem mi*n*t en avag ioban

tvdna zolgalni az vr iſten. eſt halvan az v̊ tarſa meg eſmere az v̊ nag alazatoſſagat es cvlpaiat monda neky. es ſoha tovaba nem mereſkôdec v̊tet keſertenye:

Neǵed. reſſe ez. kônnec. olvaſtatic. az. Iteletrvl. es. az bynôſôkrvl.: minemv. kenockal. kenzattatnak.

MIndôn nemv teteme'nńôdbe es myvelkôdetôdben az veget meg tekinčhed es nezied: es mykepen az ſoros itelô byronac elôte allas: kinec ſemmy el nynchen tytkoltatvan. ky aiandekokal meg nem engezteltetyk: ſem maga menteſôket nem veſſôn. de ammi igaz aſt itely O ńavaias hyt bynôs myth ſeleels. mondas. az vr iſtennek mindôn: || gonoſſagidat tvdonac ky nemykoron rettegôd es **62**
felôd az meg haragvth embornec zômeliet es orčhaiat. Myre tahat hog nem: lačz nem gondols magadal az itelet napianac elôtte. mykoron ſenky-eǵebnec myatta meg nem mentethetyk Sem meg nem otalmaztathatyk de ky ky mind eleg therôh: leſſôn v̊ maganac. maſtan at te ioſagban valo mvkad gômôlchôs es haznalatos. az te kôn hvlataſod es ſyraſſod kellemetôs az aldot iſtennec elótte es az te fohaſkodaſſyd megh. halgatandôk. es az te byneidrôl valo bankodaſod keſervſegôd meg tiztyto es eleǵ tewô. Mert bizonaval az bekeſegôs embôrnec nag es: || Idvôſſegôs tyztvlaſſa vaǵon ky miko- **63**
ron meg haboritatyk el zenvedy: es inkab bankodic az meg haborito embôrnec v̊ gonoſſagan hognem mynt az v̊ rayta tet boſſvſagon. es ky az v̊tet meg haboritoier avag ellenſegeiert ôrômetôſſôn imatkozyk. es az v̊ byneyt zywezerent meg bočhatya ky tovaba eǵebectvl bočhanatot nem keſſôdôzyk kernye. ky az az meľ embôr kyńńeben ergalmaz hoǵnem mynth meg haragodnec. es az v̊ teſtet igekôzyk mindônôſtvl fogvan az lelôcnek alaia haytogatnia igengetnie Iob azert embôrnec maſtan v̊ magabol ky tyztitanya az binôket es az vetkôket ky ſaggatnya hognem mynt ivvendô iteletre: ||
tyztitandoivl tartanya Mert myt egeth mit rag eǵebet az pokolnac **64**
tyze hanem čak atte byneidet mert menevel inkab maſtan temagadnac kedvez. es az teſnec kevanſagat kouetôd anneval inkab iteletnec napian nagoban eſſôl es egeteſre naǵob kenocnak allatiat tartod: Mert amminemv bynocnec vetkocnec myatta bint tet embor

azoknac myatta gőtrettetykis. Oth az az pokolba az iora valo reſtők
tyzzes őſtőnőckel fvldaltatnac. Oth az torkoſoc monthatatlan nag
heeſegre es zomivſagra ſoritatnac es kenzattatnac. Oth erčhed az
pokolba az bvya. teſty embőrőc es az ꝟ teſttőcnek zeretőy forro
65 zvrockal es bidős kenkvvel őntettetnec meg. Es az yregők : || mike-
pen az tyhős avag haragos beſtyác a naǵ keſervſegnec myatta
ordiťnac Sem*m*inemv byn nem leſſőn ky az ꝟ tvlaldon gőttrelmet
nem vallana Mert oth az az pokolba az keveliok mindőn nemv
zydalmaſſaǵal be thelieſődnec. es az főſvenők nag ſegenſegreſoritat-
nac : Azert mongia az zent gergől doctor magarazvan. Oze profeta-
nac ꝟ mondaſſat. Minemv vǵ mond elmeie leſſőn embőrnec ky az
vtoſo iteletnec ſentencyaiat nem fely es rettegy. mert vgmond ako-
ro*n* mindőn nemv bynőc embőrnec ſőmey eleiben hozattatnac. Es
tovaba. Akoron Az az iteletnec napian mindőnőc kyk gőńőrvſegel
66 mondattanak || nag felelmel rettegeſſel embőrnec ꝟ elmeiebe hozat-
tatnac akoron ſenkyt az bwcz bezeed avag az eſſőſſeg meg nem
menthet Azert mo*n*gia az zent Bernard doctor is ez melle. Oh : ime
immar meg haloc telies alnocſagockal es vtalatos bynőckel. es
im*m*ar ielőntetőm avag vittetetőm az ſoros itelő byro eleiben zamot
advan mind az en tetem'enimről : Iay ennekőm azert ńava'Iaſnac mi-
koron eľ ivvend az iteletnec napia. es az kőnvec meg nytatandnac meľ
kőnből mind az en mivelkődetim es gondolatim az vr iſtennec előte ky
mondattatnac. Tehat en feiem le bochatvan az en lelky ezmeretőm-
67 nec konſienciamnac gonos : || zegőnſegős eſmeretinec myatta alľoc
vrnac előte reſketven es keſervſegőſőn tvdniamint meg gondolvan
az entet gonoſſagimat es mikoron mondattatik en rolam. Ime ez
embőr. es az ꝟ mivelkődeti mert byzońaval a*m*mit maſtan zegőn-
lvnch meg gonnya tahat akoron mindonocnek nylvan leſſőn. es
valami bynt eth el fődőzvnc palaſtozvńc mind oth az keſervſegős
thyz meg egety. Mert valamenevel hozzaban var maſtan az vr iſten
hog eletvncket meg iobehoc iamborbaka' legvnc anneval ſoroſban
es kem'enben itel hog ha tuniaſagvncnac myatta meg vtalanǵok.
68 mire azert ez elettőt eľ igőn zeretiok kybe : || menevel hoziaban
elꝟnc Anneval tőbet vetkőzvnc : Mert menevel embőrnec elete hoz-
iab anneval inkab az byn ſamlalhatatlamb : mire. mert naponken
az gonoſſagoc nevekődnec ſokaſvlnac. es az ioſagos mivelkodetők el
vetetnec ez el hagattatnac Es naponken valtozyk embőr habvrvſag-
nac es előmentenec myatta es nem tvgia mikoron meg kel halnya

Mert embőrnec v̊ elete mikepen az fyſt oľ hamar el mvlic. O azert en
edős iſtenőm meľ igőn nag keſervſegős kenoc variac a bynős embőrt
ky maſtan nem akaria az v̊ eletyt meg iobitania. Oth az az pokolba
keſervb leſſőn eg ora az kenban: || hoǵ nem mint eth zaz avag ket **69**
zas eztendőc az kemenſegős keſerv penitencia tartaſba. Oth ſemmi-
nemv ńvgodalmoc az karhoſtattacnak ninchen es ſemmi vigaztalas v̊
nekik ſoha nem adattatic. hanem čak: őrők iay vezzyk. de maga
eth embor ez velagban nemikoron az mvkatvl meg zőnyk. es v̊ ba-
ratianac niaiaſſagaval eľ de. oth ſoha nem adattatik No azert ved
ezződben magadat mert paraſtvl is ſoktac mondanya Bodog embőr
ky maſon tanv̊l. leg azert maſtan ſorgalmatos. es banko'gial az te
byneidrol: Hoǵ iteletnec napian leg batorſagos: || Az igazakal. Mert **70**
akoron tvdnia mint itelet napian az igazak alnac nag batorſagal
azoknac ellenőc kik ez velagon v̊ket ńomorgattac es keſergettec.
haborgattac O en edős iſtenőm zent Bernard mongia Naǵ byzodalma
es batorſaga leſőn az zegennec ky az vr iſtennec zeretetyert zege-
ny'e es alazatoſſa tette v̊magat: Es az keveľ mindenfelől rezket es
feeľ: Mert akoron lattatyk bwchnec letleńye ez velagban ky az aldot
ieſuſert tanvlt hytta es egebectvl meg vtaltatotnak lenye. O akoron
kellemetős leſzőn mindőn bekeſegel zenvedőth haborvſag. es: az
ragalmazoknac mindőn alnokſag || v̊ zaiokat bee dvgia Tahat. erched **71**
iteletnec napian vigad es őrvl mindőn aitatos embőr. es keſerőg
mindőn ſőrzete nem tarto: Tahat akoron inkab vigad az meg gőtre-
tetőt teſth az penitencianac tartaſnac myatta. hog nem ha mindőn-
koron gőnőrvſegben neveltetőt vona fel: Tahat fenlich az alavalo
őthőzet akoron. es meg homaloſodic az zep barſőn rvha: Tehat
iteletnec napian inkab dičhertetyc az vr iſtentvl. a hitvan haylocka
es kvtia hognem mint a dragalatos aranias palotha: Tahat inkab
ſegel az alhatatos bekeſeg hodnem: mint ez velagy embőrőcnek
mindőn hatalmoc: Tahat akoron inkab dičhertetyk az egygv enge-
delmeſſeg. || hognem midőn ez vilagy embőrőcnek bvcheſegők es **72**
eſſőſſegők Tahat inkab vigaſtal meg az io conſiencia lelki eſmeret.
hoǵ nem mint az nag tanvlt bvcheſeg. Tehat akoron az az iteletnec
napian inkab mertecletik meg. ez velagi kaztagſagocnak meg vta-
laſa es el hagaſa az aldot criſtos ieſusnac zeretetyert. hog nem
mynth mindőn ez főldy chaſarocnak es kyraľocnak kazdagſagoc.
Tahat inkab vigaſtaltatol meg akoron az aytatos imagſagrol hognem
mint az gőnőrvſegős etelrvl. Tehat inkab vigaſtaltatol es őrvlcz ammeg

73 tartoth ſilenciomrol veztegſegro̊l: || hognem mint az nag ſok hoſſv
bezelleſro̊l niaiaſkodaſrol: Tahat akoron inkab haznalnac az ioſa-
gos mivelko̊deto̊c hod nem minth az ſok hizo̊lko̊do̊ zep bezedo̊k.
Tahat akoron. az. az. iteletnec napian inkab kellemeto̊ſſo̊k leznec
az aldot iſtennec. es tęneko̊d haznalatoſbac az zoros eleth es az ke-
me'n penitencianac tartaſa hod nem mint mindo̊n ez fo̊ldy go̊no̊rv-
ſego̊k. ezo̊cket mongia az aytatos zent Bernard. No azert zereteto̊s
attiamfya tanvſ maſtan keueſben ſenvedno̊d hog akoron a neheze-
74 bectvl meg ſabadvlhas: Maſtan mig ez garlo: || velagban vag byzo-
ńihadmeg hog mit oſton annac vtanna zenvedhecz Thegedchecz az
kys vio̊dat az thizben es laſſad hog ha eſ thirheto̊d Mert hog ha
maſtan eſ keveſſeth el nem zenvedhecz Tehat mikepen zenvedheto̊d
az o̊ro̊ckvl valo go̊trelmecket es kenokat Mert ha maſtan eſ keves
go̊trelm el igo̊n beketelenne theſſo̊n Tahat mit thezon az pokolnac
v̄ keſervſego̊s: thize es egetheſe. Ime byzonaba at́tamfya nem lehet
keet vigaſagod es o̊ro̊med hog eth ez vilagba go̊no̊rko̊dnel. es annak
75 vtanna orſaglanal menorſagban az aldot || criſtos Ieſuſſal: hog ha
mind eznapſagtvl fogvan mindo̊n koron go̊no̊rv es kevanſagocba
eltelvona. mit haznaſńańac mind ezo̊k hog ha ezo̊n helo̊n kelletnec
avag to̊rtennec meg halnod: No azert zent Bernard mongia Mindo̊-
no̊c hitſagok ettv̄l meg valvan. zeretnye az aldoth iſtent. es čak v̄
nekye ſolgalnya: Mert valaky az vr iſtenth thelies zyvevel zerethy.
ez ſem az halalth ſem go̊trelmet. kent. ſem az iteleto̊th sem az
pokloth nem fely. mert az thekeleto̊s zerettet byzodalmas es bator-
76 ſagos iarvlaſth theſo̊n az vr iſtenho̊z. De maga kyt: || meg az binec
kevanſaganak meg teveſe go̊no̊rko̊ttet nem čhoda az hog ezfele em-
bo̊r az halalt fely. De maga io. hog ha meglen vtet az vr iſtennec
zeretety az binoktvl meg nem vonzia. avaǵ čak a pokolnac felelme
es keſervſegos kenia rettenche. ḿeg Valakÿ kedeg az vr iſtennec
felelmet hatra vethy es meg vtalya. ſokayg ezfele az ioſagos mivel-
ko̊detben meg nem maradhat. De pokolbely o̊rdo̊gnec tvreiben ha-
marab eſſyk Azerth mogia Aran zaiv zent Ianus: az byno̊ſo̊krvl
77 mondvan. O ſegen ńavaſas embori tero̊mto̊t allath || Iol lehet hog
mindo̊n thero̊mto̊t allatoknal leg meſtoſagoſb. de maga mit alitas
hog thes az ſoros iteletnec napian. mert az te feied fo̊lo̊t leſſo̊n az
haragos itelo̊ byro es labaid alat az retteneto̊s pokolna v̄ thyzes ſaia
avaǵ thorka. Iob kezed felo̊l leſſnec az te reiad vadolo bineid es az
te bal kezed felo̊l leſſnec ſanhatatlan o̊rdo̊go̊cnek ſokaſaga: vonvan

az keſervſegős kenocra es belől zivedben az rago konſiencianac lelky
eſmeretődnec ferge. ez azert az a kyt az david profeta mond az ꝟ
fergők az az. a karhoztattacnac meg nem hal. es kivol leſſőn mind
ez ſelos vilag egven No azert: || zegen ńauaias bynős. ky ez kepen 78
meg fogatatol hova fwcz. el eńiesnőd rőitőſdnőd lehetetlen. előve
ielőnnőd el zevedhetetlen: ha kedeg azt kerdened. hog ky vadol
tegődet Reia feleltetic. hog mind ez zelős velag. Mert meg bantvan
az terőmtő iſtent meg bantatic mindőn terőmtőt allat. Ol mint azt
mondana. ſemmikepen magadat temeg nem zabadithatod mert
lehetetlen el rőytőſdnőd Tovaba eſtes tvgiad hog pokolba vaǵon
meg gőſhetetlen hidegſeg meg otha'tatlan thvs. halhatatlan ferőg el
zenvedhetetlen dohoſſag meg ńomodhato es foghato ſettetſeg: || őr- 79
dőgőcnck rettenetős nezeſe az lehullottacnac oſtorozaſoc. binocnek
ſegőnſege. mindőn iokrol ketſegbenvalo eſſes. es rementelenſeg. ha-
lal halalnekil veg vegnekil fogadkozas fogadkoſasnekil. az vege a
kennac mindőn koron el kezdetic es meg foǵadkozni ſoha nem tvd
ezőketh mongia Ara'n zaiv zent Ianos az aitatos zent Bernard is
vgmond: O en zeretetős lelkőm mogiad meg ennekőm hol oth vad-
nac ez velagnac zeretőy kyk eg keues o idő elmvlvan mivelvnch
valanac de maga ime ſem*mi* vtőlők nem maradoth hanem čak hamv
es por fergec es bidős rothatatoſſagoc Minőnde: || embőrőc volta- 80
nake mikepen te ethenek itanac mevettenec tančoltanac es eg zőm
pillantaſba pokolra ſallottanac eth ez vilagon az ꝟ teſtőc ferǵecnek-
myata el ragattattanac. es oth pokolba az ꝟ lelkőc. őrdőgőcnek
myatta kenzattatnak őrőke. ez el keves vigaſagert adattatod ꝟnekiőc
keſervſegős ſomorvſag. es el keves teſty gőnőrvſegerth őrőcke valo
ken Tovaba ꝟgan ezzőn zent Bernard doctor vg mond. O en lelkőm
valion minemv retteges es felelm leſſőn oth. mikoron hova rőitoz-
nel nem leſſőn tenekod navalas. vay bizońaval heiaba mondod az
legecnek ſakadiatoc my reianc avag en reiam eſ. az vőgecnek ſődőz-
ietőkel engőmeth || Mert mezitelen es ńilvan kel tenekőd allanod az 81
itelő biro criſtus előt hog haliad az igaz itelőnec v zavat. ky az aldot
ieſuſnac ꝟ zavat nem akartad hallanya mikoron ez vilagban eltel
de inkab meg vtaltad Vay azert ky keſervſegős leſſőn hallanya aź
binős embőrnec az igeket kiket meg irt: zent mathe evangeliſta
mondvan Mেńietőkel atkőztac azőrőc thizre ky meg vagon ſőrőztet-
ven őrdőgnec es ꝟ angalinac. eſt kedig meg mondvan legottan az
főld ketthe valik avag haſſad es az binőſſőketh el ńely mind De

maga vizzont ennec elene az ioknac az aldot iſten mit mond. Ivve-
tőkel en aťiamnak aldotay biriatok es vegetőc az őrők orſagot. ky
82 meg vagon tinectők : || ſőrőztetven ez vilagnac kezdetetvl : fogvan
es orſagoľiatoc en velem : mind őrőke kyt engediőn minekvnc Atya.
es fyv ez zent lelők. Amen.

Oluaſtatik Peldais ez melle hog ez vilag el mvlando es hytſa-
gos : Vala eg vitthez ky ꝟmagat mindőnoſtvl fogvan ez velagnac atta
vala Mikoron kedeg ez vilagy pompaſagnac hytſagarvl gondolkod-
nec : Ielőnec azomba ꝟ neky. eg igőn zepőn őtezőth azzőniallat
mondvan az viteznec. Ime vǵmond ielon vagok kyt mindőn te ke-
vanſagoddal kereztel. es zerettel. ez kegid latvan az ꝟ őrčhaiat igőn
meg őrvle es nag kevanſagal nezy vala vtet Ordőg vala keig ez.
83 monda azert az őrdőg az azzońiallat kepeben ky : || vala ꝟ neky az
viteznec mondvan. Nezmeg vǵmond engőmet hatvlis mikepen eľőľ
neztel. ez vitezh hog meg tekintőtte vona lata tehat az ꝟ hata racva
fergeckel es oľ mint pokolbely bidőſſegős forro ſurockal. es : monda
ꝟ neky En vagok ez vilagnac dičhőſege eſt meg mondvan eľ eńieſec :
Az vittez eſt latvan meg rettene es ꝟ eletit meg iobitvan zorzetben
mene. es ꝟ eletit iol vegeze. Tartvan naǵ kem'enſegős penitenciat.
kinec myatta az őrőkdičhoſegre me'ne. Amen. ihus.

Mas Pelda oluaſtatyk az zenth : aťťacnak eletiből Mikoron az
puztaban eg zegeń Remethe edeſtova yarna Talala eg embőr fvth
84 es monda : Parančholok en teneked fw : || az elő iſtenre hog mond-
meg ennekőm ky feye vagi es holuag : legottan az fw ſola es monda.
en vagok vgmond eg pogannac feye ky regőn hadnac myatta eth
olettettem meg es az pokolnac fenekere vagok vettetven Monda
eſmeǵ az Remete a fvnek : vagonne valaky te naladnal alab az
pokolnac feneken. monda : ꝟ neky eſmeg a fw. Az gonos kereztienőc
vadnac vgmond : ky az vr iſtent ioban eſmertek es nagob malazttot
vettenec ꝟ tvle. de maga ꝟtet meg vtaltac es neky nem akartanac
ſolgalni hanem az binnec. en kedeg myert hog pogan votam az en
hittetlenſegőmnec myatta vtet nem eſmertem annera. ezert nem
85 vagoc annera ala vettetv'en. de maga en : || az en kenaimat te nekőd
meg nem mondhatom minemv keſervſegős kenokat ſenvedok az vr
iſtennek igaz iteletinek myatta őrőkke. ezőket halvan az Remethe
az ꝟ eletet annalis kem'enben kezde tartany meg rettenven az fvnek
zavara : Azert mondia az zent Aguſton doctor irvan eg tanitva'ńa-
nac mondvan Erőſſent hiǵed es ſemmi kepen ne ketelkődieľ en

zerető tanitv'ańom mert nem mindőnőc ky ańia zent eghazban meg kerezttőlkődnec vezik azert az meńorſagot. de čak azok kik az kerezttőlkődest fel veven ioľ elnec. es kyk meg tartoztaťiak ṽ magokat binoktvl es az teſtnec kev'anſagitvl. Mert mikepen az eretnőkőc poganoc zydoc hvztoc me'n: || orſagoth nem vezyk ezon kepen az 86
gonos kereſtienőc nem valhatiak Mikepen idvozitenc is meg monda zent mathe irta meg: Nem mindőnők kyk mongiac ennekőm vramvram bee mennec meńńecnek orſagaba de čak azok kyk thezyk az en meńńey aťťamnak akaratiak:

Olvaſtatic. eth. az. iras. tovaba. az. lelky. meg. vigaztalaſrol. ekepen:

VVgmonda az aldot ieſus. ez embőry nemzetnec mondvan Iſtennec orſaga thy bennetőc vagon No azert terőhed avag fordohad temagadat mint te telies zyved zerent az [ad] vr iſtenhőz. es hadel ez ńauaľas garlo velagot, es leľ az te lelkőd ńvgodalmat. Tanvľ es igekőziel ez velagyakat meg vtalnod: || es az lelkyekre maga- 87
dat adnod es meg latod iſtennec orzagat te read zalanya. Mert az aldot iſtennec ṽ zenth orza'ga bekeſeg es vigaſag zent lelokbeky nem adatatik az kegőtlenocnek es ragalmazocnak Eľ iṽ te hoziad az criſtus ieſus meg mvtatvan tenekőd az ṽ meg vigaztalaſat hog ha belőľ at te lelkődben melto avag kellemetős lakodalmat zőrzendes ṽ neky: Mert mindon ṽ dičhőſege es ekőſſege belől vaǵon az. az. a lelocbe es oth vagon az v kevanſſaga: Gakorlatos meg latogataſſa vaǵon az aldot Ieſuſnac az aitatos embőrhőz. edős bezeleſe kedves vigaztalaſa. es igőn elamelkodando ńaiaſkodaſa No azert hiw lelőc zőrőzied ez iegőſnec az te zyvedet hog te hoziad ivnye es te benned lakoznya meľtoltaſſec: Mert vg mond Az ky engőmet zeret en bezedőmet: || Meg tartia es zerety ṽtet az en aťiam 88
es ṽ hozia ivṽnk erčhed mind az telies zent haromſag. es lakodalmat tezṽnc ṽ nala: Ag azert helt az criſtuſnac, es mindőnnec valami at te zyvedet meg bantana tag'agiad meg az be meneſt az az be ne erezied. Mert mikoron teńalad az criſtus ieſus leied igőn kazdag vag es eleg tenekőd, ṽ leſſőn azte ńavaľadba meg latogadod. es mindőnőcbe hyw ſozſolod. hog ne legőn tenekőd zykſeg embőrőcben biznod. Mert byzońaval embőrőc hamar valtozttatnak. es hertelen

meg foǵatkoznac de az criſtus őrőke meg marad és: al mind vegiglen erőſſen: Nem kel azert embőrnec igőn nag bizodalmat es remenſegőt vetnye ez garlo es meg halando embőrbe meg ha zerető baratod
89 es aťatfya leǵőn is; Sem igőn ‖ nag zomorvſagot eből ne veg hoǵ: ha nemikoron meg bantatol es valamy ellenőd mondatatic Mert az ky ma io baratod honnap ellenſegőd lehet netalantam. es ennec elene gakorta mikepen az zeel meg fordulhatnac: No azert veſſed mindőn te bizodalmadat az vr iſtenben es leǵőn ṽ az te felelmed. mert valaky iſtennec felelmenekil vaǵon ez ſokaig az ioſagba meg nem marathat de el vſſamik es eſſyc bynőcbe: Mert ha az aldot Ieſuſt zeretendőd tehat mindőn ńavaladerth ṽ felel. es meg zőrgy: mikepen iobnac lattatandic lennye Ninchen atiamfya bizońaval eth ez vilagban meg maradando waraſod. es valaholot leiendes zanki vetőt es iweveń vag. es ſoha te nekőd bizőn tekeletős ńvgodal-
90 mad nem lehet hanem: ‖ ha az aldot. Ieſuſ. criſtushoz leyendes zyved zerent hozza egeſulue'n: Azert monǵa az zent. Bernard O zeǵen ńava'ſas embőr mit neződ ez garlo velagot mikoron en neleǵőn at te ńvgodalmadnac hele. az meniēiecbe az az meńiorſagba kel lennye az te lakodalmadnac. Mert ha ez vilagot meg neződ es az ṽ benne valokat. tehat meg eſmerhetőd hog mindőnőc el mvlandoc es te egetőmben ṽ velőc. Azert ne ragazkogial ṽ hozia hoǵ meg ne fogattaſſal ő tṽle es myatta el ne vez Az felſegős iſtennel legenec atte gondolatid es at te kőńőrgeſőd ſőnetlen az criſtos Ieſuſhoz igengetteſſec. Ha nem tvcz az meńiey bodogſagrol melien elmelkőd-
91 nőd. tehat ńvǵodial az criſtos: ‖ Ieſuſnac kenźenvedeſenec meg gondolaſaba. es az ṽ zent ſebeiben őrőmetőſſőn lakozial. Azert mondia az aitatos zent Bernard. O embőr ha te vgmond az aldot Ieſuſnac ſebeihőz: es ṽ dragalatos verenec hvllaſahőz aitatoſſaggal forditandod es teritendod te magadat ketſegnekil az te haborvſaggidban nag meg vigaztalaſt es edoſſegőt erősz. Sem nem gondols igon ſokat embőrőcnek meg vtalaſava ha tegődet meg vtalnac. es az ragalmazocnak bezedőket kińńen el ſenvedőd: Mert lam az edős Ieſus az ziz marianac ṽ egetlen eg fya. is volt embőrőctvl ez fődőn meg vtaltatvan. es az ő nag zykſegeben tv́gnya mint halalanak
92 ideien v iſmerőitvl: es baratitvl eg haǵatvan Az aldoth: ‖ Ieſus akara kenth zenvedni artatlanvl mikoron ṽ bynt nem tet es: nem lelettetőt čhalardſag az v ſaiaban meg ennec főlőte akara embőrőctvl meg vtaltatni. te kedeg zeǵen ńava'las merezkődőle valanirvl panaſt

tennod: Az edős criſtuſnac votanac ellenſegi es ellene foloy. es te akarode hog mindőnőc barattid es io tevőhid legenec No azert honnan koronaztatic meg az te bekeſegőd hog ha ſemmi nemv ńava'lat es bozzvt nem akarz zenvedny: Mert ha ſemmi ellenőd valot nem zenvecz mikepen leez az criſtos baratia. zenveǵed azert az haborvſagokat az aldot ieſuſert ha akaraz ṽ vele orzaglanod: Mert byzońaval nag ſok haborvſagocnac miatta. || zikſeg minekvnc bemennvnc 93 meńńecnec orzagaba Azert mongia az zent Bernad vayha vgmond ċak eǵſőr az aldot ieſuſ criſtuſnac belſőiben be m*e*ntel vona. es valamy keueſet az v bvzgo zeretetiben erzőttel avag koſtoltal vona: Tehat ſemminemv raitad tet bozzvſagal nem gondolnal. Mert az ieſuſnac zeretety thezy embőrt ṽ magat meg vtalny. es Thovaba: meg vg mond Valaky az ṽ lelkebe ioľ meg leiend zőrőztetven nem igőn ſokat gondol embőrőcnek chodalatos es vyzzavivo iaraſſockal: Mert annera bantatic es vontatic embőr menere vneky az allat vontatic: az az kevantatic Mert ha az te lelkodben ioľ meg vonal zőrőztetven mindőnőc tenekőd iocra engednenec es haznalatodra demaga azert ſokac te nekőd vlalatosſoc: || es gakorta meg bantnac es haboritnac mert nem vag meg temaggadnac tekeletőſſegel meg hoth az 94 az meg eńhitetőt. es ez vilagi kevanſagockat nem zakaztottad meg el temagadtvl: Mert ſemmi embőr*n*ec az ṽ zyvet ann*e*ra meg nem [v] foǵlalia es forthoztety mikepen ez: terőmtőt allatocban valo zőrtelen nem thizta zeretet Mert ha meg vtalod ez vilagy vigaſagockath Tehat ameńney diċhőſegrvl elmelkődhetől. es gakorta at te lelkődbe vigadhacz: Mert mindőn koron az edős ieſuſ az vtet zeretőket meg vigaztalya mindőn nemv keſervſegocben. ezőket mongia zent Bernad: Meľ meg vigaztalaſt eng'ediőn minekvnc is az aldot iſten őrőke Am*e*n ||

Oluaſtatic: Az iras: Arrvl: hog: az vr Iſtennec: 95 igeiet: nag: Alazatoſſagal: kel: minekvnch: halgatnvch: es: hog: ſokan: nem gondolunch: vele:

AAz aldot iſten zol az aitatos lelochoz mondvan. halgasſad zerető fyam az en igemet es bezedőmet mindőn doctorocnak es ez vilagy bvcheknec thvdomańnocnak felőte valot Mert az en igem lelőch es elet es embőri ertelmeľ: meg merteclendő es nem vonzőn

embőrt z hyvdičhőſegnec kevanaſara: kel azert halgatnya vezteg-
ſegben es nag alazatoſſagba. mert bizońńaval Bodogok azok kik hal-
gatiac az vr iſtennec igeieth es azt megh őrizyk: zol im*mar* az aitatos
leloch az vr iſtenhőz mondvan: Bodog en edős iſtennőm az kik te
96 tanitandaz es az te tőrveńidbol tanitandod vtet hog ‖ meg enhitčhed
v̊neky az gonos napokat es hog ez főldi kevanſagocnak myatta ne
vontaſſec az pokolna: őrőke valo gőtrelmere. zol eſmeg az vr iſten
az aitatos lelochőz mo*n*dva*n* En vgmond vr iſten tanitotam az
profetakat kezdettvl fogua es mind ez napſagtvl fogua nem zőnók
zolnom. de maga az en zollaſomra ſokat ſiketőc es meg kemeńńvl-
tenec Mert nagal tőben halgatiac es vilagot es v̊ hitſagat hog nem
mint az vr iſtent. es kinńeben őrőmeſben kőuetic az v̊ teſtőcnek
kevanſagit hog nem mint az aldot iſtennek kedves akaratiat Es ez
velag iger: avag fogad időzeren valokat es el mvlandokat embőrnec
97 mellec igőn keveſſec es zſolgaltatic v̊ neky nag: ‖ vidamſagal En
kedeg igerőm az őrők dičhőſegőt. es ez halando embőrőknec zyvőch
meg lankadnac rayta valon ky zolgal es enged mindőnőcbe ennekőm
az aldot iſten mongia mikepen ez vilagnac es ez vilagbeli vracnak
zolgaltatik No azert zegőnvlieľ meg Syon az az embőrt mongia az vr
iſten Es ha okat kerdőd haliad myert. Oh iay mert eg kys vraſagert
avaǵ thiz ther nag ſok vth fvttatik. es az [oko] őrőkvl valo eletert
čhac alig nag ſokactvl v̊ laboch az fottvl eǵchőr fel emeltetic. Ez
vtalatos thiztőſſeg kevanaſa kereztetic mert halalra vety embőr ma-
gat erthe es nem tvdia meľ igőn vtalatos vezedelmes bynt legőn
mert eǵeb bynőknec nag ſokacnac oka es gőkere Ennec kedeg gőnőſ-
98 ſagarvl. vezedelmeſ: ‖ votarvl haliad az zent Bernadot modvan: Az
thiztőſſeg kevanńas: vgmond ez tvdnya mint emborbe be vzzamo
gonoſſag el eńńeztoth merőg el thitkol dőg halal alnocſagnac es
čhalardſagnac meſtőre kep vtalaſnak ańia iregſegnec zileie bynőc-
nek kezdete vetkőcnec gokere ioſagocnak rozdaia zentſegnek: molia
zyvnec meg vakitoia ſeǵedſegőcből zőrőzven halalt es vrvoſſagocbol
nemzven korſagot. O en iſtenőm valion menecket čhalt ez meg. ky
elteti kedeg ez halalos ferget hanem az elmenec [eg] el idegőnvleſſe
es az vr iſtennec eľ feledeſe: Valion ki kereſy meg ez arvltatonac
99 vezedelmet hanem čak az vr iſten ez iteli meltonac. ‖ lenye pokol-
nac őrők ſetetſegere Azert mongia vala idvőzitenčh ieſus Mit haznal
embőrnek hog ha mi*n*d ez valagot meg ńe'rne es v̊ lelkenec
gőtrelmet zenvedie ava'g minemv čhereth valtaſt ad embőr az

ṽ lelkeiert. es thovaba. az hatalmaſok vgmond eſmec hatalma-
ſon az az keſervſegőſőn zenvedic az: kenth. Iay azert vram
mindőnhato iſtenőm zent Bernard mo*n*gia mert az el valtoztat-
hatatlan ioert gondoltathatatlan ivtalmert felſegős thiztőſſegert
es vegezhetetlen dičhőſegert ċhak egh keveſeis faradnya reztel-
tetyk Merth ez velagy embőrők inkab vigadnak ez vilagy hit-
ſagőn hoǵ nem: || mint te az byzonſagon. Vay bizon az v remen- 100
ſegők meg čhalia ṽketh kik ez velagi kevanſagocba vet[ő]etenec.
de az en ingeretőm ſinkit meg nem čhal. es az en bennem byzokath
heiaba nem hagia. Mert am*m*it en fogattam az aldot iſtent mo*n*gia
meg adom. es ammit mondotam bee thelieſſitőm. de maga vg hog
ha mind vegiglen hyvőn az en zeretetőmbe meg maradandaz. En
vaǵoc mindőn iocnak meg aiandokozoia es mindőn ahitatoſſocnak
meg bizőnitoia No azert irdmeg az en bezedimet at te zyvedben es
haniad veſſed es forgaſſad azockat mert leznec az keſertetnec ideien
igőn haznalatoſſok. kyt meg nem ertez mikoron oluaſnad. de meg
ezmerőd ozton: || az meg latogataſnak napian: Mert keth kepen az 101
vr iſten mo*n*gia ſoktam en az en valaztotimat meg latogatnom
tvgnia mint keſertetel es meg vigaztalaſſal es mindőn napon keth
lečket oluaſſok az en zeretőimnec eǵet meg fedven az v vetkőket
maſth intven vket iozagocnak nevekődeſere Mert valaky halia az en
bezedimet es meg vtalia azt vaǵon ki megh itelie vtet az vtoſo na-
pon. kerioc azert az edős ieſuſth hog agia ṽ zent malaztiat hog hal-
gathaſſoc az ṽ zent igeith nag alazatoſſagal es mivelkődetvnckel bee
telieſitheſſők: Amen vg legőn:

Oluaſtatik. tovaba. Imagſag. az: aitatoſſagnac.
malaſtianac. kereſervl:

EEn edős vram iſtenőm Tevaǵ mindőn en iom: Es ky || vaǵok 102
en hog merezkődőm te hoziad: zolanom: En vaǵok zegen te zolgad
es el vetőt ferőd nagalinkab vtalatos hog nem mint en magam tvd-
nam es merezkődnem mondanom: de maga emlekőziel meg en
rolam en edős iſtenőm mert ſemmi nem vagok en. ſemmit nem
vallok nem byrok es enmagamtvl ſemmit nem thehetők. Mert čak te
magad vag io igaz es zenth. te az iocnak mi*n*dőnőket ačz mindőnőket
bee thőtes at te zent malaztődal čak az bynőcben meg kem'envlth by-

nős embőrt hagod el: No azert en edős vram iſten emlekőziel meg
at te nag ergalmaſſagidrol es thőčzčed bee az en zyvemet az the zent
malaztodal ky nem akarod hog az te mived az az en ńava'ſas hew
legec avag ires Mert mikepen zenvedhetőm enmagamat el ez nava-
103 lias || garlo velagba hog ha engőmet at te ergalmaſſagod es malaz-
tod meg nem erőſſetend No azert io ieſuſ ne akariad at te orčhadat
en tvlem el forditanod ne akariad at te meg latogataſodat el hallo-
gatnod es ne akariad at te: meg vigaztalaſodat en tvlem el vonnod
hog ne leǵőn az en lelkőm tenekőd az kepen mint az főd viznekil
O en edős vram iſtenőm taničh engőmet tenőm az te zent akarato-
dat. es mind vegig me maradnom at te zent zolgalatodba Tanicz
engőmet tovaba meltan es alazatoſſon iarnom te: előted. mert te
vaǵ az en bvčheſegőm mert byzonſagal eſmers engőmet es eſmertel
minek elötte ez velag votvona avag minek elötte az en Ańńamnak
meheből ez garlo vilagra zylettettem vona: Amen legőn: ||

104 Olvaſtatik: eth: az: iras: a byzon: zeretőnek:
meg byzońnitaſarvl:

AAz vr iſten zol az aitatos lelokhoz mondvan: fyam nem vag
meg erős es: bwčz zerető: mire vram: mert eǵ keves ellenőd valo
meg haboritaſerth meg hagod az el kezdőt ioth es fölöte igőn mohon
kereſőd az vigaſagot Mert higed hog az erős zerető al alhatatoſon
az keſertetőkbe: es nem hizőn az ag ellenſegnec ő čhalardſagival
keztetefivel mert mikepen en az engőmet zeretőknec kelemetős va-
gők v előmentőkben ezőn kepen kel zeretetőſnec lennőm az v habo-
rvſagocba es: Mert az bwčz zerető nem annera mertekly az v zere-
105 tőenec aiandekat menereaz v kevanſagat mine||mv kevanſagbol atta
es mindőnőket az ꝟ zeretőiebe veti. de maga az nemős zerető az
aiandecba nem ńvgőſſik de en bennem vr iſtenbe mindőnnec fölöte.
Ne aličad azert hog az te en hoziam valo zeretetődnec erdőmet el
veztód hog ha az kepen en bennem edőſſegőt nem eerőzhečz mike-
pen te kevannad avag az en zentinbe: mert az io edőſſeg kyt ne-
mikoron vez avag erőz ielőn valo malaztnac kevanſaga es a meńńey
lakodamnac nemi nemv meg koztolaſa kihoz nem kel fölőte igőn
embornec ragazkodnia mert el iv es el meǵőn az az erződ nemiko-
106 ron imagſagodnac edőſſeget es nemikoron nem: || Vyaſkodny avag

keſalkodni az elmenec gonos kevanſagy ellem es meǵ vtalni ődőgnec čhalardſagos keztetesit nag modhatatlan ioſag es erdőm No azert ne haboritčhànac meg tegődet embőrőknec gonos mivelkődety akar mikepen legenec. de at te ioba valo zandekodat erőſſen tartčhad es thizta igekőzetőt az aldot iſtenhőz: eztes tvgiad hog az ag elenſeg őrdőg igekőzic mindőn koron meg bantania at te ioba valo kevanſagodat es mindőn aitatos foglalatvl: meg vonnya: tvdnia mint a zentőcnec thiztőſſegteteletvl az en ken zenvedeſőmnec kegős gondolaſatvl az te byneidnec haznalatos || meg gondolaſatvl az te 107
tvlaidon zyvednec thiztan valo meg orizeſetvl. es az iozagocbanvalo haznalatnac erőſſen valo zandekatvl Mert v̓ az az őrdőg ſok gőnős gondolatokat hoz at te zyvedbe hog tenekőd felelmet es rettegez tegőn. es hog az zent imagſagtvl meg voññon es az zent iraſſoknac oluaſaſatvl. es igőn vtalatos vneky az alazatos gonas es ha tehetne az criſtus ieſuſnac zent teſtenec hoziad veteletvl meg thiltana No azert en zerető fyam az aldot iſten[t] zol az hiw lelőkzőz. ne hig ő neky es ne gondol ő vele iollehet hog gakorta az ő čhalardſagynac tvreid tenekőd meg veſſe: de maga te Ȯ || neky tvladoničhad mikoron 108
gonoz főrtelmetős gondolatokat hoz at te zyvedbe. es mogiad v̓neky meññel fortelmetős lelők. zegőnvl megh mert te mindőnőſtvl fogua főrtelmetős vag azert hog te ez feleket hoz az en zyvembe: Thavozial el en tvlem gonoz čhalard lelők: ninčhen te nekőd enbennem ſemminemv rezed. de az aldot ieſuſnak az en zeretőmnec ky vaǵon envelem mikepen erőz vyaſcodo es te allas ő ellene meg galaztatvan. Mert inkab akarnec meg halnom hog nem mint tenekőd engednőm az gonoſſagban: No azert vezteǵ es nemvlmeg. mert nem akarlac en tegődet thouaba meg || halgadnom: Iollehet hog ſok čhalarſagos 109
hyzőlkődeſőket es ſomorvſagokat teg ennekőm. de maga az aldot vr iſten az en meg velagoſitom es en remenſegőm kyt felők es zeretők Az vr iſten az en eletőmnek: otalmazoya kyt rettegők. ha en ellenőm thamadnak ſeregők az az őrdőgők nem fel azert az en zyvem Mert az vr iſten en ſegetőm es meg valtom. No azert zent Bernard mongia. keſalkodial es vyaſkodial mikepen čriſtoſnac io viteze. es ha nemikoron az embori garloſagnak myatta thőrtenendik le eſnőd tehat kelfel es veg erőſb erőket az elebyeknel. bizuam az vr iſtennek: || tőb es nagob malaztiaban es ammenere tehetőd ogiad 110
magadat emborőknec hytſagos zeretetőktvl es keveſſegtvl mert igőn hamar bee vzamik embőrnec zyvebe es főlőte vtalatos az vr iſtennec

mert mindȏn bynȏknec eredeti es gȏkere. ez keuelſegnec myatta ſokac meg čhalattatnac: es nemikoron eſnec embȏrȏk mindȏnȏſtvl foguan meg ḡogythatatlan korſagba Legȏn azert tenekȏd az zent Bernard mongia ȏrȏkvl valo peldaiv az keveľ ȏrdȏgocnek meńńorſagbob valo le hvlaſok mert byzonaval ha az vr iſten azockal mind ez napiglan nem kegelmezȏt nagial inkab te veled kytvl otálmazion minket az aldot ieſus mind ȏrȏkvl ok ȏrȏkke: Ame*n*: legȏn:

I e ſ u s. m a r i a. z e n t. f e r e n č z. z e n t č l a r a: ||

Kezdetik: Zent: Bonauentura: Atia*n*cnac: kȏnve: 111
az. tekeletes: eletrvl: kyt: zerzet: vala: az. v. hvganac: ky. lakozẏk: vala: zent: člara: azońńal: eǵ. calaſtro*m*ba:

MIiert hog te en thizteletes hugom engemet azon kerel hog en teneked kȏnuet zerzenek az tekeletes eletrvl kibe te az te lekedet foglalnad idȏ zerent az aitatos malaſtnac meg ńereſere: Mikoron kedig en az te alazatos keremeſidnek eleget nem tetem ezt te ennekem kegeſſen meg bachaſſad Im kediglen maſtan en az te: alazatos keremeſȏdre reya engedven ez mukat fel veſſem: Ez kȏnnec azert elſȏ reſe leſſen. hog mikepen es my modal: —

Hog: mi. zerlel. ember: ivthaſſon: ȏ. maganac: meg: ezmeretire: es. elmelkedeſere:

Aaz aldot čriſtos ieſuſnac aitatos Iegeſenec kevanvan ivtnya az tekeletes eletre Elȏſer zykſeg hog ȏmagan kezdie el· vg hog minden ez: || velagiacnak kevanſagirvl. el feledkȏzven meńńenbe. az ȏ 112
lelky eſmeretinek thitok hazaba. es ot ṁinden ȏ fogatkozaſat es zokaſat es minden kevanſagit es mivelkedetit. Es minden el mvlt byneket. es ielenvalakat zeretetes [meg] meg gondolaſſal. hania veſſe meg: Es ha čak akar m'el igen kizded bynt lelven ȏ magaba legottan ſiraſſa meg az ȏ zyvenek keſervſegevel. Hog kedig te en zeretetes hugom zent Bonaventura at̃iank mongia. ioban ez felvl meg 'mondottacnak ezmeretire ivthas. Tvgiad hog minden my byneinket. es gonoſſaginkat. avag theziec tvńaſagvncnak myatta avaǵ kevanſagvncnak myatta avag kegig alnocſagvncnak myatta Es ez harmachoz kel lennye minde te gonoz teteme'nidrvl valo meg gondolaſod.

113 mert egeb kepen te az te magadnac || bizon tekeletes ezmeretire ſoha nem ivthačz. No azert hog ha te magadat akarod meg eſmerned tehat gondoliad meg az te tet byneidet. es azockat ſiraſſad meg: Touaba gondoliad męg hog mel igen tvńa vag az io mivelkedetecre. es hog mikepen eriződ az te zyvedet az gonos gondolatoktvl. es gondoliad meg hog haznalatlanvl kőtet el a te idődet es hog igőn gonos veget večz a te mivelkedetidnec Mert ez harmac nag zorgalmatoſſagal meg tartandoc. tvdnya mint. hog at te zyvedeth iol őrizied az időt haznalatoſon kőčzied el. es hog minden te mivelkődetődet valamit thez io vegre teged Tovaba. meg gondoliad hog mel igőn tvnia votal az zent imagſagba es az zent iraſocnak oluaſaſaban: ||
114 es az kezy dolognac foglalazſaba. Mert ez harmacba kel temagadat foglalnod hog ha te keuanz haznalatos gőmőket az v ideiebe adnya. az [az]. Vr iſtennek az te halalodnac ideien. de maga vg erčed hog čak egik ſem lehet az maſicnekvl Es touaba gondolad meg hog meľ igen reſt es tvńa votal. az penitencianak: tartaſara. es az bynecnek ellene allaſaban. es az iſteny ioſagocnak haznalaſaban Mert meg kel teneket ſiratnod at tet byneidet. es az őrdőgnec ő čalardſagos keſertetinec ellene aľs. es igekeziel eǵ ioſagrol maſicra menned auag haznalnod. hog be mehet az igeretnec főldebe. az. az meńńecnek orzagaban. Hog ha te en zerető hugon es mind ti az vr iſtennec zerető zolgalo leiani akariatok ti magatokat ioban meg ||
115 eſmernye: Tehat ky ky mind meg gondolia hogy ha ő benne vaǵon az teſtnec keuanſaga. es ez vilagnac es minden ó hitſagos el mulando gőnőruſegenek keuanſaga. Mert byzońaval akoron nevekedic az zőzetes azzońocba az ő teſtőcnek kevanſaga mikoron kevan edőſőket es gőnőrvſeges etkeket es lag őtőzeteket avag dragalatoſokath es mikoron kevan halanya avag latnya bviaſagra intőket. Bizońńaval akkoron nevekedit az criſtos ieſuſnak zolgalo leianiba. ez velagnac ponpaſaganac kevanaſa mikoron kevan tvdnya el titkolt dolgokat es kevan latnya zepeket es ritkanvalokat. Vay bizońaval akoron nevekedic az criſtoſnac zerető iegőſeben ez vilagi hitſagocnak ke-
116 vanſaga mikoron kevańńa embőrőcnek || zeretetit. es emberi diceretet es emberőctvl valo tiztőſſegtetelt Mind ez felvlmeg mondotakat kel. az criſtos ieſuſnac zolgalo leyaninak el lauoztatnya. es. meg vtalnya mikepen az halalos merget: mert: ezők mindőn gonoſſagocnac gőkeri Touaba hog ha meg is bizomb ezmeretet kevanz magadhoz tehat. harmadzor: gondoliad meg hog ha te benned vad-

nak avag nevekednec. alnocſagok. haragoſſagok iregſegők es iora-
valo reſtſeget: haliad: zorgalmatoſon zerető hugom zent Bonaven-
tura mongia ammit mondok. Mert bizońaval akoron nevekedik az
zerzetőſben. a. haragvſſag mikoron lelkeve. avag zivevel. avag ke-
vanſagaval. avag iegel. avag orčhaiaval: || Auag bezedelvel mutat **117**
az ő atiafyahoz zomorvſagot avaǵ gvlőſegőt. A koron vralkodic em-
bőrbe az iregſeg mikoron vigad az ő felebaratianak haborvſagan
tribulacioian. es zomorkodic. es iregli az ő atiafyanac előmentit. es
az ő benne valo iozagot avag iamborſagot el veztetli. Vay akoron
nevekedic az zerzeteſbe az ioravalo reſtſeg mikoron leiend. lankat.
zvńodozo. hivolkodo. es ő bezedebe feſlőt. aitatlan az: zent miſen.
zomorv orčaiaba. es az cellaba lankat avag felelmes: No azert mind
ezőket az criſtos ieſuſnac iegoſinec meg kel vtalni es mikepen ha-
lalos merget el tavoztatni. mert ezőcben al mind az teſtnec es az
lelőcnek el vezteſe. O azert en zerető: || atiamfya hog ha temagad- **118**
nac tekeletes eſmeretire akarz iutnya tehat az te: zivedhőz te'r es
tanvl az te lelkedet meg tiztitanya Haniad veſſed meg. hogy mi
vag mi voltal. es mye kel lenned. haliad meg es az dauid profetat
en zerető hvgom mikepen v magat peldaivl veti te neked mondvan.
elmelkőtem napal es eiel az vr iſtenbe zivem zerent es meg thizti-
tom vala az en lelkemet. No azert elmelkődic vala ő. elmélkőgiel
te is. thiztitia vala ő az ő lelket. thiztičmeg te is az zent gonaſnak
myatta. avag az criſtos ieſuſnac kenzenvedeſenec gondolaſanac
myatta: Vegetőt eztőcben azert criſtoſnac zerető zolgalo leiańny. es
zeretetezon foglailiatot magatokat ez felvl meg: || mondotachoz **119**
mert bizońńaval ez fele foglalatnac myatta. nevekődic az zerzető-
ſőcbe. az arańńak bewſege: az az erdőmnec. es az tvdomań em-
berbe meg ſočaſvl. es az bvčheſeg. es meg tőbvl Mert ſinky ſemmit
iol nem itelhet maſrol valaky ő magat nem tvgia nem eſmeri.
myert. mert az ő lelket előzőr meg nem gondolia. No azert haliad
mel igőn zepen tanit az aitatos zent Bernard. Zorgalmatos leg
vgmond tenőnmagadnac egez votahoz az az. zőnetlenvl forgaſſad
meg az te eletődet. es gondoliad meg zereteteſőn napon kent
menere haznalzs az ioſagokba es menere fogatkozol. minemv leg
a te erkvkődbe. es kevanſagidba mél haſonlatos leg az vr
iſtenhőz es || es tanól O en edes vram iſtenőm mél igőn veze- **120**
delmes az zerzetőſbe. ſokat: kevanny tvdnya es ő magat nem
tvdny O mél igen kőzel vagon az fele zerzetes az ő lelkenec

vezedelmehőz. ki az ő aťiafyanac baratianac. eletinec zerte-
len tvdakozoia es meg ragalmazoia es. maſnac lelky eſmeretinec
zorgalmatos meg itelőie. ő magat meg nem gondolia. es maſt iteľ
O en vram iſten honnan vagon eľ nag vacſag az zerzetőſſőcben.
Ime okoſſaga vagon. de myert hog ez velagi zorgalmatoſſagnac
myatta az zegen lelők el vontatot. azert hog az ő lelkehoz zivehoz
benem mehet No azert mind egeb iraſokat hatra haǵvan. ky ky
121 mind ő magahoz laſſon. es ő magat itelie meg || Mert ezőn keri vala
az zent Bernard is az vr iſtent möndvan. En edes vram ieſus ag
ennekem oľ malaſtot. hog ſemmit egebet ne tvgiak ſe teheſſec. ha-
nem hog čak eńőn magamat eſmerheſſem meg. es tvdhaſſam mert
bizońńaval iob embernec. es haſnalatoſb hog nem mint az eǵecnek
forgaſat es minden fivecnek haznalatiat tvdna. Kyth az az meľ meg
eſmeretőt engediőn minekvnc az aldot ieſus őrőkvl őrőkke. Amen.
Ieſus:

Ovaſtatik: et: az. iras: az. zent. Alazattoſſagrvl:
zent. Bonaventura: aťiancnak. kőnvebol: es. mi-
kepen: ivthaſſon: ember. az. bizon: tekeletes:
alazatoſſagra:

BIzońaval valaky akaria es. kevania az ő thvla'ldon fogat-
kozaſat ő zyvenec zőmeivel meg latnya. zikſeg hog ő magat meg
alaznya az hatalmas iſtennec keze ala. Annac okaiert az zent Bo-
122 naventura inty: || vala az ő hvgat. es mind az egeb hvgokat mond-
van. Mikoron te vgmond čriſtoſnak zolgaloia meg eſmerven at te
fogatkozaſodat tehat te magadat igon meg alaziad es te magadnac
vtalatos leg Mert mikepen az zent Bernad mongia. Az zent alaza-
toſſag ioſag. kivel ember ő maganak bizon meg eſmeretinek myatta
vtalatos. ez vtalatoſſagal vtala meg a bodogſagos. zent. ferencz
aťianc ő magat. ezt kereſe. es igőn kereſe ó zerzetes zegetvl fogva
az az hog ez velagot el hagia mind halalaiglan. Ez ioſagot főlőte
tanvld meg az aldot ieſuſtvl mert ő vg monda Tanoliatot en tvlem.
mert. en keges vagok es alazatos zyw. Mert valaky eǵeb iozagokat
giwt az zent alazatoſſagnekvl igaz oľiaten mikepen ha az poľvat
123 bočatna avag vetne az zelre: || Mert mikepen az kveľſeg mindőn
binnet kezdeti. es feie ezőn kepen az alazatoſſag minden iozagoc-

nak gőkere es fondamentoma : Tanv'l kedig bizońńal lennye alaza-
tos nem alnocſagal. mikepen az kepvtaloc. kykrvl vg mond az Bwčz.
vagon vg mond ky čhalardſagal ő magat : meg alaźzia. es belől v
zivebe telies alnokſagal. es ragalmaſſagal. mert az bizon alazatos
minden koron akar vtalatos lenye. es nem alazatoſnak mondattat-
nya No azert. čriſtos ieſuſnak zerető zelgaloi. hog ha akartot. es
kevantot ivtnya. az bizon tekeletes alazatoſſagra. tehat harom vtnac
avag tetemennec myatta ivthat ember. reia. elſe vt. avag dolog : az
vr iſtennec meg gondolaſa. mert gondoliad meg az vr iſtent mike-
pen minden iocnak terőmtoiet. || es azert mongiad ő neki : en edes 124
iſtennőm miden mi teteme'ńvnčket te teſőd mi bennvnč : myert
kedig elien io az vr iſten azert minden iokat ő neki tvladoničz es
ſemmit ne te magadnat valamy iokat thez meg gondolvan hogh
neem. az te hatalmaſſagod avag at te kezeidnec erőſſegy teſic az io
mivelkedetőket kiket te thez de az vr iſten mert ő terőmtőt minket
es nem my. my magvnčkat. es ez fele gondolat el tőri. mind azoc-
nak kev'elſegőket kik vgmondnak. ammy kezeinč hatalmaſoč es
nem az vr iſten tete mind ezőket. kyket mi tezvnč. ez fele kev'elſeg
rekezte ky lucipert az meńńey dichőſegből. mert nem gondolia vala
luciper hog ſemmiből terőntetőt vona. de inkab : || nezi vala az ő 125
ekőſſeget es zepſeget. es mikepen mindőn dragalatos kőveč az ő
őtőzeti. es az ő zivenek kev'elſege fel fvvalkottata őtet : myert : ke-
dig az keve'lſegőt minden koron alazatoſſag kőveti. az ert legottan
le vetteteč az ő nemeſſegeneč zekiből pokolnác vtalatos helere es
ky. az az. mel luciper vala az angaločkőzőt nemeſb es hatalmas
len. az őrdőgőčkőzőt ńavalaſb. es vtalatos. O en edes vram iſten.
valion mennen vadnač maſtan luciperők. es lucipernek kővetői.
keve'lſegnek. fyai. es leiani. kyket bekeſegel zenved az vr iſten.
es var. myert kediglen inkab el zenvedendo az kazdagba a ke-
v'elſeg hod nem mint az zegenbe. mikepen az aitatos zent Ber-
nad mongia No azert zykſeg az čriſtos || Ieſuſnak zolgalo leiańa- 126
nač ő magat igen meg alaznya. kynec kel bee mennye az meg
vetőt angaloknač helere Mert čak az alazatoſſag kelemetes. az
vr iſtennek akar angalocba akar emberečbe : Ne higged kedig : hog
az zyzeſſeg kellemetes legen az vr iſtenneč az alazatoſſagnekvl Mert
bizonńaval meg az zyz maria is nem let vona az adot ieſuſnac ańńa
hog ha ő benne keve'lſeg vot vona : Azert mongia az zent Bernard :
Merezkődőm mondanom hog meg az zeplőtelen zyz maria is nem

vot vona kelemetes az vr iſtenneč ő alazatoſſaganekvl: O: azert ky
nag iozag az zent alazatoſſag Maſod vt kynec myatta ivthačz az
bizon tekeletes alazatoſſagra mondatič az aldot ieſus criſtoſnac meg
127 gondolaſa. Gondoliad azert az edes ieſus hog || meľ igen ő magat
meg alaza tvdnya mi*n*t mind. az zőrńvſeges kereztfanac halalaig-
lan. es oľ igen meg alaztateč hog alittatič vala počloſnac. azert
monda az Izaias profeta: alitoč vg mond vtet poclosnak lenye. es
az vr iſtentvl meg alaztatotnac. ſőt inkab annera meg alaztateč hog
az ő ideiebe ſinki ő nalanal vtalaſbnac nem alitatik vala emberec-
tvl Azert monda vǵan azon Izayas profeta: alazatoſſagba veteteč el
az ő itelety. oľ mint azt mondana: anne vala az aldot ieſuſnac ala-
zatoſſaga. es annera vetőte vala ő magat emberekneč iteleti ala hog
az ő halalanac ideien ſinky ő rola igaz iteletőt nem tenne. mert
ſinky nem hizy vala őtet lenni iſtenneč No azert ha amy vrvnč es
128 my meſtorvnč eľ igőn vtalatoſnak alitateč. vay tehat nem: || nagob
az zolga az ő vranal ſem az tanitvan ő meſtőrenel No azert ha
criſtoſnac zolgalo leiana vag es tanitvańa tehat leg vtalatos ez
alazatos: mert: O meľ igőn vtalatos az fele zerzetős az vr iſten-
nec ky alazatos es alavetet őtőzetőt viſel es kevel zyvet. O en
edes vram ieſus meľ igőn vtalatos az oľ kereſtien ky az ő vrat
az aldot ieſus čriſtoſt latia alazatoſnac es meg vtaltatotnac. es ő
ńaváláś fel magaztatia az ő zyvet es yar ő maga'nal naǵoba es
čhodalaloſſocba My touaba az criſtosnac iegőſebe meg ellenzendo
avag vtalando. es ńy nehezeben gőtrendo mint hog az felſegős
iſten len kizdedde es az meg mertečhetetlen ieſus len vtalatos. es
ez ńavailas ember ky el rothadando es fergečnek etke merezkődik
ő magat fel magaztatny. ez felečrvľ vg mond az zent aguſton doc-
129 tor || O tőg bvr mire kevelkődol. O rvtſagos. ondogſag. az az. ez
halando ember mire fvvalkodol fel. viſelven alazatos feiet. es [az]
az tőb tagidba kevelkodől. oľ mint azt mondana. ſemmy kepen
nem illic lennye. az criſtoſnac. zolgalo leianiba Harmad vt. kinkel
iarni az aldot ieſuſnac zeretetős zolgaloinac. ɉhog ky ky mind ivt-
haſſon. az tekeletes bizon alazatoſſagra. embernec őnőn maganac
meg tekinteſe. es nezeſe. Mert bizońaval akoron tekintőt. meg te
magadat. mikoron meg gondolod honnan ivttel. avag hova meg No
azert gondoliad meg aťiam fya. hog honnan ivttel. es tvgiad hog az
vezedelőmnec ſarabol. es ez főldnec porabol. es hammabol vag
terőmtetven. es mindőnőſtvl fogva bynőcben fogattattal. es zanki

vetet vag az meńńey: || bodogſagnak dičhőſegetvl. ez fele azert: 130
meg gondolas el izy emberbel az fel fvvalkodaſnac lelket. vg annera
hog fel kaias az. Ieremyas. profetaval mondvan. vagvnč ima alaza-
toſſoc mind ez kőzőnſeges fődőn az my bynvnčkert Gondoliad meg
tovaba hova meg mert rothatatoſſagra. mert. por vag. es porra kel
lennőd No azert: mit kevelkődől por. es hamv. ha ma vag honnap
nem lez. ha ma egeſſegőd vagon. honnap. ne talantam meg
korwlcz. ha ma bwcz vag. ne talantam honnap čaba es bal-
gatag leheťz O azert en edes vram ieſus valion minemv ńava'las
kereztien ember. az ky merezkődic kevelkődny mykoron latia
ő magat minden felől enne ſok ńava'laſſagoknač ala vetőtneč
lenye es meg kőrńekőztetőtneč: Tanvliatot azert o meg zentőlt.
zyzek vallani alazatos || Lelket es alazatos iaraſt es alazatos etezetet 131
vallany. Mert čak az zent alazatosſagnac iozaga az ky az iſteny ha-
ragot meg engeztely es az vr iſtennet malaztiat meg lely Mert me-
nevel inkab nagob nemzetből valo vag anneval inkab nagoban
temagadat meg alaziad mindőnőcbe es leez az aldot iſtennec zere-
tetőſb es beveb malaſtal zeret ő tegedet. Ez kepen lele meg az
dičőſeges zyz maria is az vr iſtennec előte: meg az malaſtot. mi-
kepen őnőn maga tanv' byzonſagot teſſőn rola mondvan tekinte az
vr iſten az ő zolgalo leiańanak ő alazatoſſagat Nem čhoda kedig
hog az alazatoſſag az zent zeretetnec helt ad. es embőrnec ő zyvet
az hytſagoctvl meg vonzia. Azert mongia az zenth Agoſton doctor.
menevel inkab vg mond tavolban vagvnč a kevelſegnec fel: || fvval- 132
kodaſatvl: anneval inkab vagvnč az iſteni zent zeretetben tekele-
tőſbeč mert mikepen vgmond az vyz fol az vőgre ezőn kepen az
zent lelőcnek malaſtia fol az alazatoſokra. es mikepen az vyz mene-
vel inkab erőſben fol anneval inkab zeleſben le zaal. vgan ezőn ke-
pen valaky v magat telies zyvevel: meg alazandia. anneval inkab
kőzelb lezőn az aldot vr iſtenhőz. es az ő mal: iaſtiat hamarab meg
ńery Azert mondia az Bwčz: Az ő magat meg alazo embernec imag-
ſaga az egeket atal hatia. es mind adiglan ſem vigaztaltathatic meg
mig nem az aldot ieſuſhoz kőzelget: mert az aldot iſten az őtet
felőcnec akariatiat meg tezy. es az ő kőńőrgeſőket meg halgatia No
azert: || O criſtos ieſuſnac zerető zolgalo leyani legetőc alazatoſſoc. 133
vg hog zoha a kevelſeget az ty zyvetőčben be ne bočaſſatok Mert
alazatos meſtőrctők vog tvdnya mint az edes ieſus Ańńatok is ala-
zatos voth az zeplőtelen zyz maria. atiatok alazatos vot az dičhőſe-

ges zent ferenčz alazatoſſagnac tikőre. De maga vg hog az ty alaza-
toſſagtocnak tanvia legen[t] az zent bekeſeg: Mert az alazatoſſag-
nak iozaga az bekeſegnec myatta tekelettetyc meg: Mert nem
mondatatic byzon alazatoſſagnac lenye hog ha az bekeſeg hozia nem
egeſſvltleien emberzőz: Azert mongia az zent. Agoſton doctor kyńy
vǵmond az zerzetőſnec az ő feyet be tekernye es ő zemey eleiben ſe
rvhat tennye: Alavalo őtőzetben iarnya es alahaytot fvve mennye.
134 de az byzon alazatoſt. || meg byzonnytia. az bekeſeg azert mongia
az Bwčz az te alazatoſſagodba bekeſegőt valy. De vǵmond nag ke-
ſervſegel: zoliac zent Bonaventura atianc mongia ſokan vaǵvnc az
kalaſtromba kyk akarvnc. kevelkődy mikoron ez velagban nem
egebec. hanem zegeńőč es alazatosſoc votvnc No azert Tanachot es
inteſt adoc te nekőd en zerető hvgom: Intlec titőketis az aldot iſten-
nec meg zentőlt zolgalo leyany hog az zent zyzeſſegeth alazatoſſagba
es zent alazatoſſagba meg tarſziatot mert az zent thiztaſag be fog-
laltatot az alazatoſſagba mikepen az dragalatos kw az arańba: Mert
nem keveſebe kellemetős az vr: iſtennec az oľ lelec kibe az thiztaſag
tartas dičery az alazatoſſagot es az alazatoſſag meg ekőſity az tizta-
135 ſagtartaſt || Halgaſſad meg en zerető hugom az te aťiadfyanac ta-
načziat es inteſyt es haznalatoſ lezőn teneket. fvſſel az kevel hvgoc-
tvl mikepen a merges kygotvl. vtaliad meg az keveľ zyzeket mykepen
őrdőgőket Tavoztaſdel az keveľőcnec tarſaſagokat mikepen az halalos
merget: es ha kerded my okaierth haliad meg az okat zent bona-
ventura aťianc irya vala az ő hvganac Mert nemynemv Bwčz meg
irya az keveſſeget. ezkepen minden keveľ vǵmond el vizſelhetlen
őtőzetebe főlőte valo iaraſaba pompa. az az. zertelen zollaſaba
feſlőt ő orčhaiaba meg zontiorodot es zemey edestova vilagoc. az
felieb valo helrvl vetekődic eǵebecnel iobnac alitia ő magat lennye.
136 es. || maſnac eletyt es tvdomańńat meg ragalmazia. az gvlekozetben
thiztoſſeget. nem tart. annac okaiert čriſtoſ ieſuſna zerető zolgalo
leiany tavoztaſſatoc el az keveľőcnec tarſaſagit hog haſonlatoſoc
ő hoziaoc ne legetőc es egetombe ő velőc el ne vezietőc Mert vg
mond az Bwcz valaky az kevelvel tarſolkodic ő is kevelſegbe őtőz-
tetic O azert meľigőn főlőte vtalatos az vr iſtennek az keveľ embőr
kytvl meg őrizőn minken az aldot iſten. őrőkvl. őrőke. amen. ihus.

Harmad: Capituloma: avaǵ: Rezſe: ez. kȍn̄ec: oluaſtatyc: az. zent: zege'n̄ſegvl. ihs:

Aaz zent zegen̄ſegis iozag es az tekeletes eletnec eǵezvotara
iǵen zykſeges. vg annera hog ſoha ſem eg ember nem lehet ennel
kwl tekeletȍs Mikepen idvȍzitenc. ihs tanv bizonſagot tezȍn rola az
zent evangeliomba mondvan Ha akarzs tekeletȍſſe lennye men̄nel es ||
adel avaǵ arvliadel mind azokat kiket vallaz es agiad az zeǵen̄n̄oc- 137
nec es ivvel kȍues engemet. ket dolog vagon kynec myatta intetic
mindȍn zerzetȍs az zent zeǵenſegnec zeretetire. Elſȍ mondatic az
aldot čriſtos ieſuſnac peldaianac ky meg ellenzhetetlen: Mas iſteni
igeret. kyt ember ſoha meg nem gondolhat Elȍzȍr mondom hog az
čriſtoſnac zolgalo leianyt kel inteni avag vonny az zent zegenſegnec
tartaſara ad aldot ieſuſnac zeretety. Mert ȍ vala zeǵen zileteſebe
zeǵen vala n̄aiaſkodaſaba es zege'n vala halala ideyen No azert
atiamfya: ved ezȍdbe es laſſad meg hog minemv peldat hagot tene-
kȍd az edes ieſus hog az ȍ peldaianac myat leg az zent zege'nſegnec
baratia Mert bizon̄n̄aval igen zegen vala az aldot ieſus: || vg hog 138
nem vona ȍneki zallaſa ſem ȍtȍzeti ſem eledele. de len ȍneky az
zallaſſert az iſtalo. az ȍtȍzetert le[m]n az: edes ieſuſnac az hitvan
pozſtofotočhkać es az eledelert len az zyz marianac ȍ tiztaſagos zent
teye ez zegen̄ſegȍt meg gondolvan az zent pal apaſtal felfohazkodvan
ir vala az korintombelyecnec mondvan: Tvǵiatoc atamfyay ammy
vrvnc ieſus čriſtoſnac malaſtiat ky mikoron vona kazdag. len mi-
erȍtvnc igen zegen̄n̄e hog az ȍ zegen̄ſeǵenec myatta my kazdaga
lennec es az: aitatos zent Bernard vg mond ez iras melle. az men̄-
n̄ecnec orzagaba minden ȍrȍkvl valo iocnac bewſege vala de ćak ez
zeǵenſeg nem lelettetic vala oth. No azert ez feden fȍlȍte igen be-
welkȍdic vala az zeǵenſeg de maga: || ember nem tvgia vala az ȍ 139
nag ivtalmat es haznalatoſvotat. ezt kedig az aldot ieſus meg kevan-
van. le zalla az ȍ dičhȍſegebȍl hog v̄nȍn maganac valaztanaia: es
az ȍ meg bȍchvletinec myatta ten̄e minekvnc dragalatoſſa Ada
maſeǵzȍr az aldot ieſus v̄nȍn magat zent zeǵenſegnec peldaia'v mine-
kvnc ez velagban valo n̄aiaſkodaſaba: haliat meg bodog zyz az zent
Bonaventura inty vala az ȍ hvgad. es mind ty čriſtoſnac zolgaloy
kyk meg fogattatoc az zent zeǵenſeǵet. hog mel̄ igen zeǵen vot az
iſtennec fya. az edes ihs. an̄galocnak keralia vracnac vra mikoron

140 ez. || velagban ele mert ő oł igen zeǵen vala hog nag ſokzor őneky
zalaſa nem vot de az ő tanitvańival kezeritetőt az varaſnac avag
falvcnac kyvőle alvńy: Azert mongia az zent Mathe evangeliſta.
mindőnőket meg tekinven mikoron immar eſtve vona ky mene beta-
niaba az aldot ihs az thizőn ket tanitvanva Ez igekőn vg mond az:
magarazo iras. meg nezven es tekinven az edes ihs hog ha valaki
v̈tet zalaſra hiwna mert igen zeǵeu vala. de maga ſinkinec nem
hizőlkődic vala. azert hog mind az nag varaſba iervzalemba őneki
verag vaſarnapon zallaſt nem adanak Es az zent March evangeliſta
meg vg mond ő kepebe az ravazoknac likoc vagon es az egy mada-
racnac fezkőc embernec kedig fyanac ninčhen hova čak az ő feiet le
141 haytanya. Nem čak || zileteſeben es velagba valo ńaiaſkodaſaba volt
zeǵen az aldot ieſus. de meg az ő halalaba ennec okaiert hog minket
az zent zeǵenſegnec zeretetire fel ǵerieztene No azert ti mind kyk
fogatatoc az zeǵenſeget veǵetőc eztecben es laſſatoc hog meł igen
zeǵen vala az kazdag ieſus angalocnac keralia es mindenecnec
terőmtőie az ő halalanac ideien mikoron meg foztatec az ő rvhaia-
bol es mezeitelenvl haǵattatec. es ennek főlőte vetenec az ő ruhaiara
ſorſot Meg foztatec tovaba az ő zent teſtetvl es lelketvl mikoron az
keſervſeges ken zenvedeſnec myatta az magas kereſtfan az ő zent
142 lelke az ő teſteből ky mene Meg foztatec harmadzor. || az ő iſteny
dičhőſegetvl mikoron v̈tet nem mikepen iſtent dičhőitec de inkab
mikepen tholvait. es vrvot es gonoztevot kenzac. es gőtret mikepen
vnőn maga az iobnac panaſt tezőn mondvan. meg foztanac engőmet
az en dičhőſegőmtvl: Eł nag zeǵenſegnec pelda adaſſat meg meg
gondolvan az aitatos zent Bernard vg mond: Laſſatoc meg aťiamfyai
az zeǵen ziletőt criſtos ieſus zalaſnekvl. feckvven az iaſſolba az
zamar es őkőr kőzőt be polalvan hitvan poztofotočhkakal. fvtvan
egyptomba ilven az ńavalias: zamaron es figven mezitelen az magas
kereſt fan O azert en edes iſtenem valion minemv zegen na'valias
kereztien ember az. es valion minemv vtalatos zerzetes az. ky meg
is ez velagi kazdagſagot zeret es kevan. es az zent zeǵenſeget ||
143 vtalia mikoron latia es halia ieſteńőcnec iſtenec vracnač vrat meń-
ńorzagnac keraliat es mindőnőcneč teremtő iſtenec. es az felſeges
aťiaiſtennec eǵetlen eǵ zerető fyat ez garlo velagba eł naǵ zegen-
ſeget .zenvedőtnec lennye Azert mogia vǵan ezen zent Bernard.
Bizonńaval nag vtalatosſag es főlőte igen nag zegenſeg hog ez ńa-
valias garlo emberi termezet akar es kevan kazdaga lennye mikoron

az felſeges iſten az edes ieſus akara zegeńńe leńye had kereſiőn
bator kazdagſagot az pogan ky el az vr iſten nekvl. had kereſiőn az
zydo is kazdagſagot ky vette čak ez fődy igeretőket. De thy criſtos
ieſuſnac zolgalo leiany minemv elmevel kereztec kazdagſagokat.
mikoron fogatatoc zent zeǵenzeget tartanya es eletőc az criſtoſnac
zeǵeńikőzőt. es valion mikepen akartoc : || lennye a bodogſagos zent. **144**
Ferenčznec ő zerető leiany. es az dičhőſeges zent člara azzonnac
kővetőy hog ha ty vtaliatoc az zent zeǵenſegnec ő tartaſat. Főlőte
igen en zerető hvgon az zent Bonaventura atianc mongia vala. az
en főzveńſegem. es az tyed is meg galaztatic. mert mikoron legv̂nc
az zegenſegnec meg fogadoi valtoztatioc avag čereliőc az zegenſegőt
főzvenſegre ky ſem*m*ikepen nem iľic kevanvan az kyt az regvla meg
tylt es mikoron az aldot ieſus leen mierőtvnc zeǵeńńe Iol tvdom
hog vg leǵen hog menevel inkab az meg fogadot zent zeǵenſegőt
bvzgoſagosban zeretenditőc. es az evangeliomi tekeletes zeǵenſegnec
leiendőtőc kővetoy anneval inkab minden iokal mind időzerent
valokal es mind lelkyeckel leztőc beveſbec De ha thy ennec vizont
ellene ty magatokat || forditaniatoc hog ez zent zeǵenſegőt kyt foga- **145**
tatoc meg vtalandiatoc minden iocnac mind időzere*n*t valocnač. es
mind az lelkyecneč fogatkozaſat zenveditőc Mert az zeǵen ieſuſnac
ő zegen zyleie az edes zyz maria vg mond Az ehőzőket az aldot
ieſus iokal bee tőte es az kazdagokat hewon el bočata. Elrvl tanv
bizonſagot teſſőn az zent dauid profeta is mondva*n* Az kazdagoc
ehőztenec es zomehoztanac az kyk kedig az vr iſten kerezic ſemmy
ioctvl meg nem foǵadkoznac No azert en zerető aťiamfya minőm
de nem oluaſtade. avaǵ nem hallottatoke az aldot ieſuſt zolvan az
ő apaſtalinac az zent evangeliomba kit zent mathe meg irt mondvan
Ne akariatoc zorgalmatoſſocnac lennye mondvan mit ezv̂nc avag
mit izſv̂nc mert thvgia az thy : || meńńei aťiatoč hog mind ezőkre **146**
zykſegtőc leǵen. Haliad meg is tovaba mit mond őnekyőc az aldot
ieſus zent lukacz irta meg az ő irt evangeliomaba. Mykoron bočata-
lac titőket ſagnekvl es taſſolnekvl es ſarvnekvl minőm dee vote vala-
mibe fogatkozaztoc. avag zykſegtőc tinektőč. es tahat az apaſtaloc
mondanac. Semmibe nem voth No azert ha az keǵetlen kemeń zydoč
kőzőt el elteti vala az aldot ieſus az ő tanitvańńyt az zent apaſtalo-
kat minden zorgalmatoſſagnekvl nem čoda hog az kiſſeb aťiafyakat
es az zeǵen hvgokat azzonőkat evangeliomnac tekeletes kővetőit el
elteti az kereſtien hiwnepeč kőzőt minden azert ty zorgalmatoſſag-

147 tocat es zykſegtőket veſſetőc ő benne az edes ieſuſba. ‖ Mert őneky
vaǵon gongia ty rvlatoc myert kedig hog az aldot iſtennec eľ nag
zorgalmatoſſaga es gondia vaǵon my rvlonc. Čhodanac latatic hog
ez velagy hytſagos el mvlando allatochoz es marhahoz eľ igen zor-
galmatoſſagal foglalioc my magvnkat. Bizońńaval eǵeb okat nem
lelem zent Bonaventura aťianc mondia hanem hog az my kevanſa-
ginč iǵen el tauoztanac ammy idvőzitő iſtennvnčtvl Maſ oka eǵeb
ninčhen. hanem hog az iſteny zent zereretet meg hidegvlt my ben-
nvnč . es meg faǵot Mert ha vonanc az iſteni zeretetben bvzgoč
bizońńaval az mezzitelen zeǵen čriſtos ieſuſt mezitelen kővetnőc:
Mert emberec mikoron őnekiőc naǵ hewſegeč vaǵon zoktac ő rvha-
148 iokat le vetnye: Ezen kepen: [my bennvnč] az iſteny: ‖ zeretetnec.
meg hidegvleſetvl naǵ Ieǵ ez mi bennvnc hog ez idő zerent valokat
el igen mohon es nag kevanſagal vonzioc my hozianc O en edes
iſtennem valion mikepen lehetvnc az aldot iſtennec az edes ieſuſnac
ellene eľ igen kemeńńőč. ky. ki ivve az ő főldebel. az az. meńńorzag-
bol az ő eſmerői kőzvl az az anǵaloktvl. es az ő atianac hazabol.
az az aťiaiſtennec kebelebel. es leen mierőtvnc zeǵen elvetőt. vtala-
tos es meg galaztatot. es my nem akarvnc ꝟerőte zeǵenſegőt tartanya.
es nem akarioc ez ńa'valias vtalatos velagot el hadnya. Iol lehet
bizońńaval hog teſtvnckel el hatoc. de Iay hog mind az my telies
zywnc el. elmenc es kevanſagvnc ez ve agy foglalatnac es gőnőrvſe-
ges kevanſagnac myatta bee neletetic O azert az: aldot iſtennec
149 bodog zolgalo leiania: ‖ Emlekőziel meg az mi vrvnc criſtos ieſuſnac
ő naǵ zeǵenſegervl ńomiad be az te lelkődbe az te atiadnac zent
Ferenčznec ő zeǵenſeget: es minden te telies iǵekőzetődel. es tehet-
ſegődel ragazkodial az zeǵenſeghőz vǵan ańiadvl fogadiad temagad-
nac. es meńnec alata ſemmit eǵebet mi vrvnc ieſuſ criſtoſnac neveiert
mind őrőke ſe akaary valany az zent zeǵenſegnel. ne ezvelagi thiz-
tőſſeget ne kazdagſagot de čak az zeǵenſeget kyt meg foǵattal
igiekőziel erőſſen meg tartanya Mert embernec kazdagſagot vallany
es zerteleńvl zeretnye haznalatlan zeretny es nem vallani vezedelmes
vallani es nem zeretni mvnkalatos Annac okaiert kazdagſagot nem: ‖
150 byrni es nem zeretni igőn batorſagos haznalatos ǵőnőrvſeges es te-
keletes iozagnac mivelkődety. es azert az edes ieſuſnac eľ naǵ tańačh-
ianac es peldaianac adaſa az zent zeǵenſegrvl Kel minden kereſ-
tien embert intenye es fel ǵeriezteni az zeǵenſegnec zeretetire.
O meľ igőn bodog vaǵ te zent zeǵenſeg es meľ igen zeretetőſſe es

batorſagoſſa teſſőd ez velagon az vr iſtennee az te zeretőidet. mert
mikepen az dičőſeges zent ǵergől doctor mongia: Akynec ſemmi nin-
čhen ez velagon kyth zeretne. ezen kepen ſemmi ninchen ez velagba
kyt feltene. Azert mongia az zent agvſton doctor is. valaky vgmond
az zent zeǵenſeget fely ez feden az: őrőke valo bodogſagnac beeſe-
get el: hadya: || Azert oluaſtatic az zent aťiacnac eletibe. Hog vala 151
az puzſtaba eǵ zeǵen frater. kynec čak eǵ hitvan gekene vala es
eyel felet alaia veti vala es az felevel az ő teſtet bee fedezy vala.
etke vala fyw gőker megis azt mongia vala. O vram ieſus byzońaval
nag vala az te zeǵenſeget mikoron te alas fye (?) vala mezitelen az
kereſt fan en erőtem es atte venereked vala epe es ečhet. ezt meg
gondoluan edes vala őneky az zent zeǵenſegnec ő tartaſa Maſod
dolog kynec myata kel minekvnc fel geriednvnc az zent zeǵenſegnec
zeretetire mondatyk iſteni igeretnec kyt ember megh nem gondolhat.
O aldot ihs ky mindőnőcben vag igen felete kazdag || valion ky 152
mondhaia azt meltan bezedel meg. avag minemv zyw gondolhatia
meg es ky irhatia kezel meǵ az meńńey hazanac ő naǵ dičhőſeget
kyt te meg fogatal adnya at te zegenidnec Mert őč az akaratzerent
valo zeǵenőc erdőmnec az aldot Terőmte iſtennec ő dičőſegenec
előtte: allanya. ẘc erdőmnec be mennye vrnac hatalmaſſagaba az
őrőke valo fenőſſeges lakodalomba: Az akaratzerenth valo zeǵenőč
erdőmnec lennye az meńńey varaſnac keraly es őrőkőſy meľ varaſ-
nac ő čhinaloia es zőrzőie az aldoth mendenhato iſten ky monda-
latic. az edes ihuſnac Mert te io ihs az te bodog zadal meg igered
őnekyőc mondvan Bodoǵoc az lelky zeǵenőc mert ẘec a meńńecnec
orzaga: Vay nem egieb aldot iſten az meń orzag hanem te'nőn ||
magad vag ky minden keralocnac kerala vag es minden vracnac vra 153
No ezert temagadat adod vnekiőc őrőke valo ivtalmvl es vigaſagvl.
azoc az: akarat zerent valo zeǵenec te benned čak aldot ieſus őrvlnec
vigadnac es meg elegőznec. Azert mongia az iras eznec az zeǵenőc
es meg elegőznec es dicerit az vr iſtent kyk kereſic vtet el az ő zyvec
őrőkvl őrőke. Amen:

Oluaſtatic: eth az. iras: zent: Bonauentura: aťiannac: kőnveből: az. criſtus: ieſuſnac: kenzevedeſenec: meg: gondolaſarvl:

MIiert hog az aitatoſſagnac ő bvzgoſaga mert tartatic es tap-
laltatik emberbe az criſtos Ieſuſnac ken zenvedeſenec es halalanac
154 meg gondolaſanac myatta: || azert oluaſtatic az iras arrvl: hog
valameľ ember az meg othatatlan aitatatoſſagnac bvzgoſagat akaria
ő magaba meg tartani: Tehat zykſeg hog minden koron az ő zyve-
nec zőmeivel az criſtos ieſuſth oľ mint az magas kereztfan meg
hotat nezie es tekinčhe: Azert monda. idvezitenc moyzeſnec myatta.
Az Thvz minden koron egien az en otarommon kyt taplal az pap
haňvan fat ő reia: Haliad meg criſtos ieſuſnac aitatatos zolgaloia
mi leǵen ez mondas. Az vr: iſtennec otara nem egieb hanem az te
zyved. Ez otaron kel azert mindenkoron egnye az aitatoſ buzgoſag-
nak tizenec. kit kel teneked naponken taplalnod as criſtos ieſuſnac
kerezt faianac es ken zevedeſenec gakorlatos meg gondolaſanac
155 myatta. ez azert a kyt || Iſaias profeta monda: Meritőtőc vgmond
vizeket vigaſagal idvezitennec kvt feieből: Oľ mint azt mondana.
valaky kevaňňa az malaztnac vizeiet aitatoſſagnac kőnhulataſocnac
vizeiet es meričhen idvezitennec kvt feiebel az az. a črıſtos ieſuſnac
őth mel ſebeiből. Iarvľ azert te criſtoſnac aitatosſa az te labaidnac
kevanſagival az meg zebőſvlt ieſuſhoz. az thvis koronaval meg ko-
ronaztatot ieſuſhoz. az magas kereztfara fel fezitet ieſuſhoz es az
bodogſagos zent Thamas apaſtallal nem čak nezied az ő zent kezeibe
as kemen vas zegeket. nem čak bočhaſſad bee at te kezeidet az edes
ieſusnac oldalaba: de mindenőztvl fogva meň bee az aldot ieſuſnac
156 oldalanak aitoian || mind az ő zyveiglen: es ot az meg fezvltnec
bvzgoſagos zeretetivel az criſtoſba bee abraztatvan: iſteni zeretetnec
zegeivel meg zegeztetven: zyvzerent valo belſő zeretetnek kepevel

atal itetven belſő kőnőrvleteſſegel meg ſeboſultetven ſem*m*it egebe ne
keres: ſem*m*it egebet ne kevań: ſem*m*ibe egebe ne aka'ry meg
vigɑztaltatnya: hanem hog te is adedes criſtos ieſuſſal az kereztfan
meg halhas: es tahat akoron az zent pal apaſtallal fel kaias
mondvan: az aldot criſtoſſal fezitetem az kereztfafahoz: előc:
imar nem en: de eľ en bennem az criſtos ieſus: keľ kedeg te
neked az aldot criſtoſnac ő ken zenvedeſet es halalat az te elmedbe
zivedbe viſelnőd es tartanod. Hog: meľ igen: gondoliad: ‖ zidalmas.
keſervſeges. kőzőnſeges. es hoziaig valo. vot az aldot criſtos ieſuſnac 157
ő kenzenvedeſe: Mondam elő zor criſtoſnac aitatos zolgaloia hog gon-
doliad meg meil igen zidalmas vot az edes ieſuſnac at te iegeſődnec
ő halala: Mert ő meg fezitetec mikepen wrv es toľvai: mert ſinki
az ő tőrvebe [a] ez fele halalal nem gőtrettetic vala hanem ćak az go-
nozs tevec vrvoc es tolvaioc: meg is ved ezedbe az aldot criſtoſnac na-
gob zidalmas halalat. mert ő meg fezitetec. rvtſagos ectelen hitvan
helen. tvgnya mint az kopazto hegen. hol ot az meg hotacnac nag ſok
tőg teſty fekv̂znec vala: mert az hel ahol idvezitenc ihs meg fezitetek
adatatot vala az: ‖ halalra karhoztattacnac: es az gonoz tevő embe- 158
recnec ot vagiak vala ńakokat es ot akaztiak vala fel v̂ket: laſſad
megis az aldot criſtoſnak ńagob zidalmas lalalat. mert az toľvaiocnac
kozepőte mikepen toľuai fel fezitetek. es kozepőth oľ mint ő vona az
gonoz tevő toľuaiocnac feiedelmec Azert monda az iſaias profeta. az
gonoz tevőcnec kozibe zamlaltatec az edes ieſus: Megis tekinćhed
meg az te igoſődnec. zidalmas halalat mert az egnec tuladonitatec.
es az meń es: az főld kőzőt fezitetec meg: ennek okaiert hog ő nem
vona melto meg halny ez főldőn es elny: O atkozot iregſeg es harag:
ez velagnac terőḿtőienec az aldot ieſuſnac ez velag mindőnőſtvlfogva
ő magat meg tagada: es ſem*m*i nem alitatic vala vtalatoſbnac embő-
rőktvl. es ‖ velagnac terőmtőienel es vranal O azert bizon en edes 159
iſtenem zidalmas: vala az te zent halalod: O io ieſus: O keges meg
valto: o en edes terőmto iſtenem: nem egzer ſem ketzer: de nag
ſokzőr te en erőtem ńavaľas binőſſert meg zidalmaztatal es galaz-
tatal: Menevel tőb helion kedig valaki meg galaztatik. anneval
inkab zidalmaſb lezſſen ez velagnac De te en edes vram ieſus Ime
az kerbe meg gőtőztetel: Annasnac hazaba arcvl veretetel: kayfaſ-
nac pitvaraba meg pőkdőztetel: erodeſnec zalaſan meg ćhvfoltatal
es bolondnac iteltetel: az vton az kereztfat: el vived az meg fezitő
helre es ot meg fezitetel az en bineimert: Iay enneked navaiľaſnac:

160 mert ime az meg fogotacnac zabatſaga: Angalocnac || Angalocnac
dičŏſege embŏrŏcnek elete. es minden alatocnac terŏmtŏye im meg
ŏletetic: O atkozot ńavaiĺas ſydoc byzon: igen ioĺ bee teliefitetet
ammit fogadatoc Mert vg mondatoc: ectelen rutſagos: halalal
karhoztaſſoc v̊tet: Az aitatos zent Bernard vg mond ez melle: meg
alaza vgmond ŏ magat az aldot ieſus az zolganac abrazatiat fel
veven hog alavetŏt lenne: az mendenhato aťia iſtennec eǵetlen eǵ
fya vala es zolgaia len. hog ńakon es orchvl veretetnec. hog ennek
myatta az mi binvnckert valo ken es gŏtrelmet meg fizetne mikoron
ŏneki bine nem vona: Meg ewel ſem elegŏdec meg az aldot ieſus.
de mindŏn halalnal zidalmaſb halalt valazta ŏ maganac. mert meg
161 alaza ŏ magat es len engedelmeſ. mind halalig. az || kereztfanac
kedig halalaiglan ki igen zidalmas mikepen az magarazo avag
ertelm ado iras mongia Maſeǵzŏr: criſtus ieſuſnac zeretŏ zolgalo
leiańa ved ezŏdbe hog meĺ igen keſervſeges vot az aldot ieſuſnac
ken zenvedeſe. mert a kereztfa az halalnac keſervſegeiert nem hagia
bee vonnya az edes ieſuſnac aldot eĺ terieſtŏt tagait: ky maga zokot
leńye meninemv kinńebſegnec a meg zomorodot ziwnec Sem vala
az iſtenni tiztŏletŏs fv̊nec houa le haiolni mikoron az ŏ zent lelket
ky bočata. az aldot ieſus de le zeǵec az ŏ zent meliere Azert monda
ŏ maga. Az egy madaracnac fezkec vaǵon es az ravazoknac likoc.
162 embernec kedig fyanac ninchen hova čak az ŏ feyet || le haytanya:
Megis ved ioban ezŏdben hog meĺ igen keſervſeges vot az aldot
ieſuſnac ŏ ken zenvedeſe: Mert menevel inkab valaki genǵkeb
anneval nehezeben zenved valami nemv kent. Soha kedig nem vot
oĺ igen genke teſt kennac zenvedeſere mikepen idvezetent ieſuſnac
ŏ zent teſte: Mert ioĺ lelet hog az azonnialatnac ŏ teſte leǵen [k]
genkeb hodnem mint az ferfyvie. de az aldot criſtoſnac ŏ teſte vala
mindeneſtvl fogua ziz. es az zent lelŏctvl fogatatvan es vala az ziz
mariatvl ziletetven: kŏuetkŏzic azert ebŏl hog az aldot ieſuſnac ŏ
ken zenvedeſe vot minden ken zenvedeſecnel keſervſegŏſb: im ebŏl
ertetic meg: mert idveziten ieſus hog ha čak az halalnac meg em-
lekŏzetyert az ŏ teſtenec genke votaiert. az ŏ zent lelkebe annera
meg gŏrettetec hog lenne az ŏ teſtenec veriteke. mikepen a fŏdre
163 le: || čhŏpŏgŏ vér Valion tehat minemv nag keſervſege vot az ozto-
rozaſnac es az tvis koronanac. vegre kedig az kemen halalnac ŏ
keſervſeges zenvedeſebe es erzeſebe: Azert mongia az zent Bernard:
En edes vram ieſus criſtus. bizońnaval az te zent teſtednec keſerv-

ſeget meg mvtatia vala az veres veritet: ky az imadſagnac ideien
az tet teſtetrvl az fedre le foľ vala: Mit tetel te edeſſeges ieſus hog
te ez kepen kenzattatnal. O mit tetel aldot ziz marianac gőnőche:
hog ez kepen iteltetnel: Ime bizonńaval en edes vram ieſus criſtus
en vaǵoc a te kenzenvedeſednec [a] es atte halalodnak oka: No:
meg es laſſad zereteteſen: hog meľ igen keſervſeges vot az aldot
criſtoſnac ő zent halala: Mert menevel valaki artatlamb. anneval
inkab az kennac zenvedeſe nehezeb: Mert ha idvezitenc: ieſus az
vnőn byneyert zenvedőt vona: meges valami keveſſe őneky inkab
el zenvedendőb. || vot vona. de ő bynt nem tet. es čaladſag ő benne 164
nem leletetőt: Azert hog pilatos is monda: en ſemmi halalra valo
okot nem lelec ő benne: O pilatos tehat mira adod ő reya az hamis
ſentenciat: Nem tůdőde hog az aldot ieſus őrőke valo velagoſſag-
nac: fenőſſege es zeplőtelen tikőr. az mendenhato iſtennec felſeǵe-
nec es ő iovotanac kepe mikepen az Bwcz irta meg kőnvenec heted
rezſebe: Gondoliad meges tekeletősben az aldot criſtos ieſuſnac at
te iegeſednec ő keſervſeges halalat: Mert menevel az kennac zen-
vedeſe kőzőnſegőſb: Anneval inkab keſervb: Az aldot ieſus kedig
zenvede kent ő teſtenec minden rezebe. vg annera hog čak eg igen
kis tag ſem vot ő bennec hog kinec kenia: nem vot vona. ſem oľ
iǵen kizded lel nem vot ő bennec az edes ieſusnac ő zent teſtebe:
ky keſervſegel be nem tőt||vona mert az ő talpatvl fogva mind: te- 165
teiglen nem vot ő benne eǵeſſeg. Azert hog az keſervſegnec ő nag
votaiert fel kaita mondvan: O mind ty kyk iartőc ez vton veǵetet
eztőcbe es laſſatoch az en keſervſegemet. ha vaǵon haſſonlatos ke-
ſervſeg ehőz: Azert mongia az aitatos zent Bernard: bizonńaval en
edes vram ieſus criſtos ſoha nem vot haſſonlatos. keſervſeg az te
keſervſegethőz: Mert anne nag vala az te keſervſegednec ky őtteſe.
hog mind at te zent teſted verreľ hintetnec meg. O io ieſus. O aldot
iſtennec zent fya nem eg čőp de bevſeges ver zarmazek ky az te
teſtednec. őt rezzen. at te kezeidből es labaidből. az meg feziteſnec
ideien az te fedet tvis coronaval atalſagataſanac ideien. es mind
az te teſtődből: ammeg oſtorozaznac ideien. es at te zent odaladnac
meg ni'taſanac ideien. ingen codanac: || lattatic hog ha ver maradot 166
ő benne az aldot ieſuſba Mondmeg en edes vram ieſus. kerlec mond
meg hog ha teneked eg cőpenet verőd eleg vot vona mind ez telies
emberi nemzetnek meg valtaſara Tehat mire haǵal enne vert ky
őnteni at te zent teſtődből: Tvdom vram ieſus. es bizońńaval tvdom

4*

hog nem egiebert teved. hanem hog meg mvtatnad minemv nag
zeretetel engemet zerečz: No azerth mit agiac vrnac mind ezőkert
kyt ennekem adot: Vay bizonńaval en edes vram Ieſus mig előc
meg emlekőzőm atte mvnkaidrvl melieket zenvedel az predicalasba.
edes tova valo iaraſodnac faratſagarvl imatſagba valo vigazaſodrvl
emberőkőn valo kőnőrvletes ſiraſodrvl: keſervſegidrvl zidalmaza-
ſodrvl. arceł pőkdőzeſidrvl az vas zegecrvl a tvis coronarvl es mind
167 at te zent ſebeidrvl meg emlekőzőm || mert ha ezt nem teiendem
meg kereſtetic en raitam at te zent vered. kyt ky őnteł ez főldőn:
No azert ki ad az en feiemnec vizet. es az en zőmeimnec kőńhula-
taſocnac kvt feiet hog ſirathaſſam eiel es napal az en edes vram
ieſus criſtoſnac halalat kyt nem őmagaiert. de az en bineimert zenve-
de: Mert meg ſebeſitetec ammi alnocſagincert. es meg tőrettetec ammi
bineincert mikepen mongia Iſaias profeta: Tovaba gondoliad meg
es ved eződbe zeretetőſſőn hog meł igen hozzv voth az aldot criſtos
ieſuſnac ő zent halalat: Mert az ziz marianac ꝟ zent mehebe: fo-
ganaſatvl fogva: mind az ő halalanac vtoſo oraiglan mindőn koron
nag keſervſegben ele. mikepen az dauid profetanac myatta vnőn
maga meg monda: Zeǵeń vaǵoc en: es miind en iſivſagomtvlfogva ||
168 keſerv mvnkacba neveketem fel: Mind ezőcből azert meg eſmerhetőd
es ezzetbe vehetőd a criſtus Ieſuſnac aitatos zerető zolgalo leiańa
meł igen zidalmas keſervſeges es vtalatos vot az aldot ieſuſnac at
te igeſednec halala: No azert mind ezeket zenvede te erőted es en-
erőtem hog az ő zeretetire tegődet fel kerieztene: hog mind ezőćert
te telies zivedeł telies lelkődel telies elmedel. őtet zeretned. Mert
mičoda nagiob fel keriedőt buzgo zeretet. mikepen hog az aldot
ieſus kerałocnac kerłala es vracnac vra. az zolganac idvőſſegeiert.
zolganac abrazatiat fel veve: O aldot iſtennec čhodalatos nag kegőſ-
ſeǵee. Mi tanitia emberth inkab [embőrt] idvőſſegre. mikepen az
igaſſagért es isteny engedelmeſſegert halalt zevedeſnec peldaia
169 Valion mi inditia es keriezti embert inkab iſtennec zeretetire || feł.
mikepen az aldot iſtennec zent fyanac eł nag fel keriedőt mihozianc
valo zereteti: hog mi erdőmvncnekil ſőt inkab ammi bineinckert
vete az ő zent lelket Ez oł igen nag feł keriedőt zeretet hog ſemmi
ennel kegőſſegőſb es zeretetőſbnec nem gondoltathatic: Imeből mv-
tatatic naǵnac lennye: hog eł iǵen: nag vtalatos keſerv kenokat
akara az aldot ieſus zenvedni mi erőtvnc: Mert az menden hato
iſten: ky az ő eǵetlen eg fyanac nem kedveze: de mind mi erőtvnc

ada vtet. mikepen nem adot tehat mindenőket ꝟ vele: vay mindő-
nőket Iay azert azocnac kyk az aldot ieſuſnac eľ nag fel keriedőt
buzgo zeretetervl halalatlanoc. kyknec ő lelkecbe az criſtoſnak hala-
lanac ſemmi erdőme ninčhen avaǵ haznalatia Azert: || Mongia az 170
aitatos zent Bernard O ember laſſad az criſtos ieſuſnac ő zent feiet lee
haytvan hog te hoziad bekelkődiec. es az kemeń vas zeǵel atal vert
kezeket hog ő teneket nag bewſegel agia az őrőc dichőſegőt. es laſſad
tovaba az ő atal őcľeľt odalat hog tegedet zereſſen. es mind az ő
zent teſtet az magas kereztfara ky terieztven hog mindenőſtvl fog-
van ő magat te neked adia. Iay iſmeg azert azocnac. kik az ő binőkel
iſmes őnőnmagocba az aldot ieſuſt meg fezitic advan az ő ſebeinec
keſervſegős faľdalmara es meg keſervſegőt: de Iay harmadźor azoc-
nac kiknec ő zyvec ſiraſra nem lagvlnac. mert ez fęlec kemenbec az
kvneľ mert idvezitencnec halalanac ideien meg repedőzenec az kvv
ziklac es indvlhatatlambac az fődnel. mert meg indula az főd az
aldot ieſuſnac || ő keſervſeges halalara: Chodalatos kemeń ember 171
azert az ky meg gondoluan az edes ieſuſnac eľ nag keſervſeges
halalat: kőnőrvleteſſegre nem indul: es az iozagos mivelkődetnec
dolgara fel nem gkeryed: ſemmi rezzec ninčhen ezőcnec az aldot
ieſuſnac eľ nag dragalatos zent verenec ky ontaſaba: O azert: bizon-
ńaval ezőc. az meg fezzvlt criſtoſnac eľ ellenſegy: hog inkab fezitic
maſtan meg: az aldot iſtennec zent fyat. az edes ieſuſt ky iľ aťia
iſtennec ő iogia felől meńńecnec orzagaba: hog nem mint regenten
az kemeń atkozot zidoc fezitec fel az magas kereztfara Ez felekrvľ
es ez felechőz panazt teven idvezitenc ieſus vg mond az aitatos zent
Bernardnac myatta. mondvan. O te ńavalias ember laſſad mit zen-
vedőc te erődted: || Laſſad az keſerv kenokat kikel illettetőm: laſſad 172
az vas zegeket melleckel atal veretetem: es az čhvčat kivel atal
őcleltetem es az tvis čoronat kivel az en feyem atal fagatatot. es mi-
koron leǵen eľ nag kenom ennel kivel. de: maga belől naǵob keſe-
rvſegőt zenvedőc hog ha latlac en tegedet halalatlannac leńye mind
enne en ſoc io tetemeńimert. No azert ogia te magadat O en edes
atiam fya hog ne leg az aldot criſtos ieſuſnac eľ nag dragalatos zent
verenec ki ontaſarvl halalatlan. de inkab veſſed ez meg fezzvlt ieſust
at tezyvedbe iegivl. es ńomiad at te lelkedbe be ad edes ieſuſnac
keſervſeges keńńat mikepen a lag vyozba ńomtatic be az pečhet hog
monthaſſad a profetaval len az en zyvem az keſervſegnec myatta. ||
mikepen az el oluadot vyaz: veſſed tovaba etet iegivl az te karodra 173

is vg hog az io dologtvl ſoha meg ne zonńel es ſoha meg ne farag
mvnkalkodnya az aldot ieſuſnac zeretetyert : es ha mindeneket meg
teiendes melieket kel teneked te*n*nod. tehat eſmeg elől kezdieg. ol
mint ſemmit nem tetel vona Hog ha kedig valamikoron valami
zőmorvſag : avag keſervſeg : avag felelem : avag akar minemv habo-
rvſagod tőrtenendic : avag az ionac kiṭ thez izet nem erzendőd. tehat
legottan fogliamial. az magas kerezt fan̩ meg fezzvlt criſtos ieſuſhoz.
es. ot nezied az ő zent feiebe az tvis coronat. az vas zekeket es az
174 lanchat es elmelkődiel az edes ieſuſnac ő : ‖ kezein es labain valo
ſebeirvl. az ő zen*t* feien valo zebeirvl es odalan valo es mind az ő
zent teſten valo ſebeirvl : meg gondoluan az aldot ieſuſt ky te erőted
ennet zenvedőt. hog meľ igen zeretőt. hig ennekem atiamfya hog
legottan el nezeſből mindőn zomorvſag vigaſagos lezzen. mindőn
haborvſag kiny lezzen es mindennemv nehez dolog kevanatos lezzen.
vg annera hog te es fel kaias az Iob : patriarkaval es mondiad : Akyt
az en lelkem nem akar vala előzőr illetny im*ma* az aldot ieſuſnac
ken zevedeſenec meg gondolaſaiert en etkeim es igen gőnőrvſegeſec
ennekem O azert bodog az ky az aldot ieſuſnac ken zenvedeſet min-
denkoron az ő zivebe hordozia : ez a vege :

Dičerteſſec. az. edes. ieſus. őrőke. amen
Ieſus maria zent ferenčz ‖

Ez aytatos yras oluaſtatyk arrvl mikepen zent 175 ferench es zenth kalara el reytettek vala egôth

A bodog zent ferench mikoron lakoznyek angely bodog azzonba es abodog zent kalarat giakorta yntenie iſtennec zolgalatiara igen giakorta kery vala abodog zyz azent ferenchet hogi avagi chak eczer ehetneyek egôt velle mig meg halna, de abodog zent ferench ſoha nem enged vala az ô kerelmeſſere, de mikor egy ydeben nagy aytatoſſagal kerneie mondvan O en zeretetes es tizteletes atiam kerlek teged az edes mariaert hogi tegied en velem e malaztot hogi akar chak eczer ebeliel egôth velem amigh az wr iſten el vezen zemem elôl || de ſemi modon nem akaria vala zent ferench, es 176
mikoron lattak volna az tarſy hogy olian nagi aitatos kônhullataſſal kerneie, el keſſeredenek raita, es vgian altal zakad vala zyuek, de mire hogi ember batorſagoſban zol mindenkor az vton meg vranak es, mondanak nekye haza menet atarſay, vay zeretô atiank bator chodalonk mi te raitad mert te mindennek kegies vagi de chak ebodog zent kalaranak ate hwgodnak es iſtennek kedves zolgaloianak vagi kemeen, vgi anira hogi lattatik minekônk enagi kemenſeg hog ninchen iſteni zeretet zerent, yelesben ymes oka mert mind atiat, aniat, es minden nemzetit ate ydueſſeges inteſſedert hatta el, meeg ennek felette ſoha || chak egy 177
mondaſſodat ſem hatta el de me; ha ennel nagiobra kert volna ate palantad bizoniaba meg kellene atiaſſagodnak tennie, de abodog zent ferench telies vala kegieſſegel, es mikor az vton menninek, nagi alazatoſſagal hozzaiok tere es az kegies zemeit reaiok fordita, es monda, en zeretô fiaim de latatiky nektek hogi meg halgaſſam eben az en hwgomat, es mondanak neky, tiztelendô atiank illik hogi meg halgaſſad, monda a zent ferench, miert hogi tyes akaria-

tok, ennekem es kellemetes, de hogi az ő keuanſaga nagiob legien
azt akarom hogi yt angeli bodogazoniba legien, mert vgian es nagi
ſok ideie hogi nem volt ky zent dimyen eghazabol, had laſſa megh ||
178 avagi chak eczer abodog azzon egihazat mert oth zenteltetek iſten-
nek yegieſſeue es ot vőtte rea azerzetnek ruhaiat azert az edes
iſtenek nevebe bator hittegin ebyliőnk egetembe, mikoron azerzet
nap eleve yőt volna, abodog zent kalara eget atizteletes azoniok
kőzwl tarſul hozaia vőn es el yőve angeli bodogazzonba es mine
előzer azent eghazba, es nagi aitatos kenwhullataſſal halat ada az
wr iſtennek es a zyz marianak, ennek vtanna mind meg yara aker-
tet, de mikor az ebidnek oraya el yőt volna meg zerzek abaratok az
aztalt, le yle abodog zent ferench es zent kalara az ő tarſaual, ennek
vtanna kiki mi*n*d le yle akinek hol helie vala, abodog zent ferench
179 az elſő taly etekert oli igen nagi edeſſen kezde zol||nia iſtenről hogi
mind el feledek eteleket, ennek vtanna egi nagi finieſſeg le zalla
meniorzagbol, es mind be foga akalaſtromot meeg amellete valo
erdőt is, de mikoron ezt lattak volna az emberek azt hyzik vala
hogi mind el egne a kalaſtrom mind az erdőuel egetembe, es miko-
ron oda futtak volna be minenek, latak tehat ſemy dolga ninchen,
de igen nagi finieſſeg vőtte kőrnioli, es mikoron meg leltek volna
tahat mi*n*d egőt ebilnek es mind niayan fel emeltek zemeket es ke-
zeket ameniorzagra, es el reytettek, olyan vala nekyk orchayok
mint angelnak zine, es mikoron ſokaig chodaltak volna varyak vala
180 hogi a teſtbe terne az őlelkec, de mondanak nimeliek || azok kőzyl
bizoniaba hogy ez volt az iſteni tiws, de nem emezti meg akykre
zaal de chak meg vilagoſytia, Annak okaert ſenki ne banchia ezeket
mert iſtennek zerető barati ezek, el minenec onnaton nagi yo pelda
vetelel es iſteni aytatoſſagal, Ennek vtanna meg bocatatec az ő lel-
ket tahat ſemire nem kely ateſty etel ital mert meg eligitettek vala
alelky etelel, ennek vtana abodog zent kalara buchut veen zent
atianktul, es eſmet azent dimyen eghazaba mine ahonnat yőt vala,
es mikor lattak volna az aytatos azoniok hogi haza menne, nagi
edes ſiraſſal eleibe me*n*nek vala es terdenalva fogyak vala kezit
mondvan, aldot legien az edes ihus hogi ez ezet atta az bodog zent
181 ferencnek || hogy iſmet haza bochatana mert imar mind azt aleytők
vala hogy mas herre bochat feiedelmſegre mi*n*t annak előtte is tőtte
ezt, mert valamit keſet vala hot, ieleſben kegyk az aytatoſſok es

yffiak igen ſem tugiak vala mit zolnanak neky ő nagy őrőmegben, mert inkab zeretik vala hogi nem mint tulaidon edes zyleyeket

Mikepen abodog zent kalara vitetet vala karachon napiara viradolan azent ferench eghazahoz

Mikoron axpuſnak aytatos iegeſe azen kalara azzon nagi korſagba eſſet volna azent dimyen eghazaba annira hogi nem mehet vala a tőb tizteletes azoniokal az egyhazhoz, azoloſmanak meg mondaſſara, de mikor eleue yőt volna akarachon napia, meli napon aitatoſſal zoktat vala komonikalni ahwgok, mikor || mind el mentek 182
volna azent eghazhoz chak őmaga marada azent kalara mert fel ſem kelhet vala de mondhatatlan igen keſereg vala raita hogi nem mehet vala illien nagi napon az eghazhoz es nagi edes ſiraſſal mongia vala, o en edes iſtenem ime eleue yőt ate zileteſednek napia de iay ennekem mert nem dichirhetlek teged es az edes mariat mint egiebkor, de meg tekente az wr ieſus az ő iegieſſenek aitatoſſagat yme nagi chodalatos dolog, mert mind aveterniere es mind a harom miſſere el viue a zent ferench egyhazaba, vgy hogi mind abaratoknak enekleſſeket mind kegieg az orgonalazt yoly halia vala, es oli nagi aitatoſſagot erez vala hogi lachik vala ő ſoha annal nagiobat nem erzet volna || de mi- 183
koron az aytatos zyzek amiſe vtan haza mentenek volna mongiak vala azent kalara azonnak nagi zeretettel O mi nekőnk zerető Anniank es dragalatos azonionk el mentőnk vala amiſſere es az vr iſten felette nagi aytatoſſagal latogata meg minket de meeg az edes aldot ihuſnak zent teſtetis hozank vewők es ha hot lőttel volna tahat meg lattad volna meli igen e'reztőnk mert lattatik vala oly mint ymar meniorzagba volnank mert az wr iſten nagi edeſſeget ad az ő zent teſtinek veteliben az ő aitatoſſinak, es monda abodog zyz O en zeretetes leanim o en dragalatos hwgaim halakat adok en is az edes ihuſnak es en meg valtomnak mert en minden zolozman ||
mind a veternien, es mind a miſſen es a bodog zent ferenchnek 184
erdeme miat meeg a xpuſnak zent teſtetis hozam vettem es nagial zeby enekleſſeket hallottam hogy nem mint thy hallottatok de meegh ſem tudom hogy ha ez en giarlo teſtemben voltam, avagy chak lekemben, es oly igen nagy edeſſeget erezek, hogy meeg ez

nagy korſagrolys oly mint mindeneſtwl fogua el feletkeztem volna Ennek vtanna nagi edeſſen kezde inteny a zyzeket az aytatoſſagra es mongia vala, o edes xpusnak aytatos zolgaloy, O edes zyz marianak leany de kerlek titeket hogi auagi chak moſtan kezgiőket az aldot iſtennek aytatos zolgalatiat kyből dichirteſſek az dichőſſeges zent haromſagh

[ieſ] Amen ieſus [Bar]zent maria ‖

Iesvs Maria zent Ferenc kalara 185
Vrnak neveben keezdetyk az zent evfroſinanak
elete mikepen irta meg zent Ieronimos doctor
azent atyak eleteben

Vala alexandriaban eg ember kinek neue wala pafuncius min-
deneknek tizteletes: es meg erizwen iſtennek poroncolatit: ez em-
ber teruenzerent meg hazaſula: es az ő nemzetibel ven maganak
melto: es alcolmas hazaſtarſot: ky telyes wala tizteletes io elkelcel:
de magzatya nem leze*n* vala: Az ő vra kegeg felette igen zomorko-
dic vala ezen hog ő neki magzatya nem volna kire az ő temerdek
iozaga zalana: hug hog ő halalanac vtanna iol es alkolmaſſagal
birnaya: Az ő hazaſ tarſa kegik zenetlen taplaya vala az zegeneket:
hugh anyra hog mind eiel; napal: foglalya vala magat imacagban
es betben: es zenetlen az || zenthethaznal kenyereg wala az edes 186
zyz marianak hog neky magzatot nyerne az ő zent fiatul: ieleſben
ennek okayrt hog latya vala az ő vrat az nag banatnak miata zente
el zakazkolny: Ennek okairt kegek temerdeky ſok penzt oztogat
vala iſtennek zolgainak: yeleſben az zegeneknek mert ygen kazdag
vala: es mind ezen kery vala eket hog neky magzatot nyernenek az
kegelmes vr iſtentel: vgan ezenkepen tezen vala maſſelel az ő vra:
es nag ſyraſſal es kenyue hullataſſal kerek vala az vr iſten hog
nekyek magazatot adna: mikoron az ő vra tytoua iarvan kereſne
oly erdemes embert ky nekyek mazatot nyerhetne: ezenkepen mene
heg kalaſtro*m*ban mert az kalaſtromnak feyedelmet halotta vala
nag zent eletenek leny Nag sok penz alamyſnat Ada az bara||tok- 187
nak, es nag batorſagot ven az feiedelemtel es az teb Baratoktul hog
etet megh halgatnaya az vr iſten: mikoron ſok ydenek vtanna meg
yelentette wolna az kalaſtromnac feiedelminek az ő keuanſaganak
okat: kyt mikoron meg erteth volna: Imalcagra ada magath mind

az fraterekel nagh aytatoſſagal kenyeregnek vala az edes zyz maria-
nak hogh nekyk magzatot nyerne az aldoth Ieſuſtul mert hugh
mondnak doctorok hog soha semmi ayandek ſem kegek valami
mennyei malaſth nem adatatik embereknek: ky az edes źyz maria-
nak keze altal nem zarmaznyek Monnofelnek megh halgata az vr
iſten kerelmeſeket: es ada nekye heg leyan magzatoth: mikoron
latta volna ez Iambor pafuncius az feyedelemnek iambor eleteth:
188 oly igen meg zerete hog ſoha el nem mehet vala || Az kalaſtrombol:
hugh annyra hog meg az ŏ hazaztarſates Beviue hogy az zent iam-
bor meg aldanaya: mikoron kegek az kycindet zyzeth az daykanak
teytel el zakaztottak volna ottan meg kerezteltetek mikoron let
volna het eztendes: es neuezet eteth eufroſinanak: mondhatattlan
igen erelnek vala raytha az ŏ zyley: mert vala kellemetes az vr
iſtennek es zep az ŏ zemelyeben: Mikoron kegek letvolna tizenket-
eztendes: yme az ŏ edes annya meg hala: azert ez zepſeges zyz
marada az ŏ atyanak erizety ala ky tanitata deaky tudomanyra es
zent iraſra: es egeb ez vilagi tudomanyra: mert nem vala teb mag-
zatya: ez nemes artattlan zyz oly igen elmes vala hog az ŏ atya
igen codalkodik vala rayta hog ylien gengeſeges zyz oly nag tudo-
189 mant vallana || Mikoron az ŏ Belceſegynek hyre be telyeſetette
volna mynd az egez varaſth chodalkoznac vala az ŏ zepzegyn es
belceſegyn: mikoron az zyznek atyanak eſmere barati ſokzer beze-
lenynek rula: kerdezyk vala es mongyak vala de zerete vram aleу-
tody myue lezen meg athe leanyod? de ez nemes iambor nag fohaz-
kodaſſal mongya vala: [legyen] legyen az kegelmes aldot vr iſten-
nek akaratya: es azt tegye vele minth ŏ felſegynek kellemetes:
mikoron eg ieles ember ky egebeknel yeleſb es tyzteleteſb volna es
ez vylagy marhaual gazdagzagoſb: meg kyre az pafonciuſtul ter-
uenzerent valo hazaztarſul ez eufroſinat: mikoron kegek ygen
eruendene az ŏ edes atya az ŏ egettlen magzattyan neky ada
hazaſtarſul: mikoron heg keues yde vtan gondolkonyek ez pa-
190 funcius rula kezen foga Az genge zyzet elbe viue || Az kalaſ-
tromban hova zokta vala iartat: vala kegek akoron tyzennyolc
eztendes es nagſok penzt vyn az baratoknak zykſegyre: es
monda az feiedelemnek nag eremel: yme en tyzteletes atyam
be hoztam az ty imalcagtoknak gymelcet de kerlek hog imat-
kozal erette es ald meg ŏtet merth imar hazaſſagra akarom
adnya poroncola kegek az feiedelem hog be vinnyek azzenteghazba

es meg aldvan etet ynty vala az nemes zepletelen zent tiztaſagra:
es Bekeſegre: es iſtennek felelmire: vgan ottan meg marada az ő
atiaual harmad napon es mind zenetlen halgatya vala az iſteny
diciretet: es nag aytatos kenye hulaſal kery vala az edes zyz mariat
hog mikipen őtet nyerte volt az az ő zent fiatul vrunk aldot Ieſuſ-
tul az ő zyleynek ezen kepen meltolnaia igazganya az ő vtat az
aldot iſtennek || akaratya zerent. Latuan kegek az Baratoknak 191
iambori eleteket es my kepen naǵ aytatoſſagal zolgalnaiak az vr
iſtent: igen felette codalkozik vala raytok: es naǵ Byvſeges kenye-
hulataſal keri vala az kegyes Ieſuſt monduan: O en edes vram iesus
en edes teremten: es en meg valtom: es Idwezeten: de kerlek az
edes zyz marianak az te zylednek zeretetire hog engegyed ennekem
meltattlannak zolgalo leanyodnak ezt hog en zolgalhaſſak te neked
tizta lelekel es teſtel: ennek vtanna kery vala az zyz mariath ylyen
zoual: O minden aruaknak kegyes annya: es zomorwknak vigazto-
laya: kerlek hog akyt meg nem en az en meltatlan voltamnak miata
az te aldot fiatul. tahat te ky vag Byneſſeknek zozoloya nyeryed
meg en nekem ennek vtanna magaba teruen mongia vala: Byzo-
nyaual bodogog ezek kyk meg ezen felden haſonlatoſok az ange-
lokhoz || kych ylyen nag edeſſeges aytatoſſagal diciryk eiel es napal 192
az vr iſtent: es meg ennek felette azerek menyorzagot vezyk: ennek
vtanna kezde az ő geryedezny az iſteny zeretetben es felelemben:
Harmad napnak vtanna monda paſuncius az feiedelemnek: Ieyel
en tizteletes atiam hog kezenyen neked Az te zolgalo leanyod es
imadkozal erette: mert Imar el akarunk menye az varaſban: es
mikoron el yet volna az feiedelem, yme az eufroſina omlia ő laba-
hoz monda: kerlek en zerete atiam hog imadkozal erettem hog
nyerheſſed meg az vr iſtennek az en lelkemet: ky terieſtuen az ő kezet
meg alda őtet monduan Erek myndenhato vr iſten ky iol eſmeri az
embert meg mikoron ygen ſem zyletet volna ez gyarlo vilagra mel-
tolya te neked gondodat viſelnye hog erdemlhezed vennye az bodog
menyorzagnak tarſaſagat: es ennek vtannak bvchut veuen el meny-
nek az || varaſban: Az ő atia kegek oly nag zeretetet val vala az ba- 193
ratokhoz hog valahol talalhatya vala, vala melyket: leg ottan haza-
hoz vizy vala keruen ezen hog imadkoznyek az eufroſinaert: heg
napon kegek mikoron az kalaſtromban feiedelmet tettek volna kilde
heg fratert az paſoncius vtan hog ebidre hinaya: ky mikoron el
ment volna kerdezny kezde: mondanak neky azolgak hog imar el

ment volna: meg hala ezt eufroſina hozaia hiuata es monda neky:
de zerete Atiam kerlek en teged az zent zeretetre hog mond meg
ennekem hanyan vattok moſt az kalaſtromban: monda neky: ha-
romzazan es etuen ketten vagyunk: monda neky a zyz: ha ky
akarna kezytekbe eltezny be venneteke? felele neky vay be vennyek:
yeleſben vrunc Ieſuſnak zauairt holot hug monda: ha valaky en
hozam yeuend ky nem yzem hug mond etet: monda neky eufro-
ſina: de kerlek hog mond meg ha mind eget diciriteky az eghazban
194 az vr iſtent es ha egenle kepen beyteltek: monda neki || Iol lehet
hog mind eget diciryők az vr iſtent de maga kiki mind annyet
Beytel meniet akar avag menyet beytelhet zabadakaratya zerent:
mar mind addeg kezdeze azegen fratert mignen mind ky veue
belelle eleteknek mogiat: es nag fohazkodazal monda az fraternak:
vay hugmo*n*d akarok vala en es zerzetes eletre menyede felek hog
engedetlen ne legek en atyamnak ky ez vilagi marhara nezuen akar
engemet hazaſſagra adny: felele neky abarat: zeretetes hugom ker-
lek hog ne had meg fertezteny embertel azte teſtedet: es ne zenue-
gyed ylien zepzeget galazatoſſagra yutnya: de incaban iegezed ma-
gadat az edes criſtus ieſuſnak ky neked ez vilagiakirt agya az
menyeket es az zent angeloknak lez tarſa es az zyzeſeges marianak
leanya: azert titkon elky menuen atyad hazatul ereg azyzek kezi-
ben: monda neki hog mehetnek en oda, monda az barat: vezd le
ate ruhadat veg apacha ruhat read hug el mehec: kyt mikort hallot
195 volna igen kellemetes len neki || Monda eſmet az baratnak: vram
iſten valyon ky nyernye el az en haiamat mert en ſemmikepen
nem hagom parazt avag ez vilagi embernek el vennye mert nem
alh titok nalla: monda neki az barat: him azte atyad el ye velem
az kalaſtromba es hottogin mulat harom avag nyg napon: te addek
hyuaſ hozad eget abaratokkezel es mint te akarod azon kepen
lezen: mikoron ezeket mondanaya az Barat az eufroſinanak azon
kezbe haza ieve paſoncius: es latuan az baratot nag eremel monda:
zerete atyam en hiizem hog vgyan meg vntal engemet varuan: es
monda neky az Barat: ez may napon: tettenk feiedelmet: azert
hyuatot be moſtan az my feiedelmenk hog ma tele aldomaſt veg:
Nagoyn meg erele az paſoncius eufroſinanak atya es az barattal
egettembe hayobe ylc es be myne az kalaſtromban: Mikoron kegek
196 ot volna innet hazwl ewfroſina hegh || Hyeuſeges aprogiat el kylde
az kalaſtromban mondvan: Eregel az monoſtorban es be menuen

az zeteghazban vala mely baratot hottogin talalandaz hozd enhozam te veled: Ime az kegelmes aldot iſtennek irgalmaſſaga mikipen meg ſegely az edes zyz marianak aytatos zolgaloyt: mikoron be ment volna az aprod lele heg aytatos fratert az zent eghazban: monda nkye zerete atiam az en azzonyom eufroſina hiuat tegedet: ky mikor el ment volna lata ǒtet eufroſina: kezene neky mondvan: tizteletes atyam imagy en erettem: es meg alda etet: es le ylenek: monda neky evfroſina: zerete vram: ennekem atiam vagion es kereſtyen: az vr iſtennek nag aytatoſſagal zolgal: es igen kazdag: de az en edes zylem meg holt: moſtan kegek akar engemet hazaſſagra adny: ez alnak es chalard vilagnak marhaiaert es en nem akarnek tele meg ferteztetny es nem tudom zerete atiam mit tegek: meg ez etzaka ſem aluttam chak || ezrel kondolgottam es nag kenye hulla- 197
taſſal kertem az vr iſtent es az edes zyz mariat hog envelem tenne Irgalmaſſagot: es mikoron meg virradot volna gondolam hog hyuatnyk eget az baratok kezel ky iſtenfelel engemet meg tanitana az ydueſſegnek vtara: Annak okairt kerlek az enlelkemnek yutalmairt mert en tudom hog vr iſtentel vag bocattatuan: tanyc meg engemet mit tegek iſtennek zolgalatyarwl: monda neki az ven: hugh mond az vr iſten ha ky ellene nem mondand atianak. annyanak. fiaynak. ſet meg ǒtulaidon lelkynekes: nem lehet en tanituanyom: es semmikepen nem tudok ennel tebet teneked mondanom: De maga zerete leanyom. ha el viſelhed az teſtnek keſertetit: hagy el myndeneket es fush ky ez rauaz vilagbol. es repely az edes ieſuſnak zarnya ala azent zyzeknek keziben es zolgaly az vr iſtennek: az te atiadnak erekſegi eleg magzatot lelnek magognak imehol vadnak kilemb kilemb monoſtorok. arvan. ezuegek zegenyek. ha akarya || az te atyad nekik 198
zerezheti: De te en zerete leanyom hog azte lelkedet el ne vezeſſed keueſd vrunk ieſuſnak zauat: monda neki az zyz: Byzom az en edes iſtennembem es az zyz mariaban: es te imalcagotban hog en mukat tezek en lelkemnek ydueſſegeert iſtennek zegedelmiuel: es monda neki az venh: zerete leanyom ez ylien kevanſagod az ereſſegtel el ne tauozek mert az vr iſten ydeie koron zokot embernek adnya bekeſeget: felele eufroſina: en tizteletes atyam azert faraztottalak en tegedet hog be telyeſetenyd az en keuanſagomat: es imachagognak vtanna engemet meg algy es azen haiamat el nyryed: es fel kelven az iambor venh Imadkozel: es el nyre az ǒ hayat: es elteztete ǒtet zerzeteſzyzek ruhaiaban: es imadkozvan erette monda:

kegelmes mendenhato vr iſten ky az ő zolgait minden gonoztul megh oltalmaza: meltolion tegedes meg erizny minden gonoztul: ezeket meg mondvan az barat el haza mene diciruen az vr iſtent:
199 Evfroſina kegek maſſelel || ada magat imacagra: es gondolkoduan monda magaban: En edes vram iſten ha en megek az zyzeknek kalaſtromokban: vay bizon meg kereſuen az en atiam meg lelh hotogen es ereuel ky vozon az en yegeſemert: ennek okayrt O edes zyz maria leeg velem es ſegel engemet: mert en el megek az baratok kezze holot ſenky yngen ſem velne engemet lennem: es ezt meg mondvan le vete azyzeknek ruhaiat kiben az barat elteztette vala: es eltezek ferfyvy ruhaba: es mikor eztvere yutot volna ky mene titkon atianak hazabol veven hozaia etven forintot: es az eiel meg marada heg reytek helyen: De holual leuen ime az ő atya haza ieve: Iſtennek kegek akaratiabol mine evfroſina az kalaſtromban holot vala maſod napon az ő atya: es meg yzene az feiedelemnek az portarioſtul mondvan: heg vduarban lakot yfyw yet hozad es az ayto elet varya atiaſagodat: el yeve az feiedelem evfroſina le ||
200 eſſek az feldre elette: es meg aldvan őtet egetembe le ylenek: es monda neki az feiedelem: zerete fyam mit yarzt vala monda evfroſina: tiztelende atiam en nemes nembel valo vagok de mindenkor kevantam en azti iambori eletteket: De mynekokairt hog az mi varaſuncban nincenek Baratok azert iettem moſtan hog en velem irgalmaſſagot tegetek es vegetek be ezent zerzetben iſtennek zeretetiert: Ennekem kegek Nag ſok iozagom es valalom vagyon ha kegek az vr iſten nekem nygolmat adand kezetetek azt es yde zerzem: Monda neky az feiedelem: zerete fiam: imehol vagion ez kalaſtrom es ha zereted zolgaliad velenk az vr iſtent: es kycoda neked neued: monda neki: Smaragdus ennekem neuem: es monda az feiedelem: zerete fiam igen yfiu vag te es nem zoktad temagad yltedet azert zikzek hog neked tanitot zerezek es meg tanichon tegedet az regulara es mikint kelyen neked elned: monda az feie-
201 delemnek || Amikipen poroncholz zerete atiam: azonkepen tezek: es azmenye penzt hozot vala neki ada mondvan: veddel atyam ezt es ha latom hog meg maradhatok aztebi es vtanna yeyen: eleue hiua az feiedelem eget az baratokezel kinek agapitus vala neve ky zent elető es igen kenőrőletes vala es ada neki Smaragdoſt es monda: Ime ez may napon ez lezen te fiad es tanituanyod: De hug tanichad es octaſſad hog az ő meſteret meg halagya: es terdre le

efuen meg alda ŏtet: es mydnyaian feleluen mondanak: amen az
az: hug legen: hozza veve ŏtet agapitus es viue az ŏ cellaiaban:
myrt kegek hog Smaragdofnak vala zepfeges zyne: es mikoron ye
vala azenteghazban imadkoznia: Ime az pokolbali erdeg emberi
nemzetnek ellenfege nem zenvethetven az ŏ jambory eletet es io
zandekat fel tamazta az ŏ calardfagat hug annyra hog Sokacnak
gonoz fertelmes gondolatot hooz vala zyvekbe az ŏ zepfegenek
okayrt: mar mind addek fem zynek meg mig || az baratok tamada- 202
nak az feiedelemre kezdek haborgatnya: mondvan: hol volt neked
ezed nyaualias ember hog te ylien yfiat veg be ezerzetbe: mert
mind az baratok gonoz peldat vettek belelle: mikoron ezeket halotta
volna az feiedelem felette igen meg haborodek es nem tugya vala
mit tegen: de az edes zyz maria ky zokta az ŏ zolgait minden nia-
valiabol meg zabaditania meg fem haga ky yznye: de monda neky:
en zerete fiam fmaragde: latom hog genge az te zyned azert felek
netalantan romlafok leg az garlo atyafiaknak: Annak okayrt ha-
giom neked hog az te celadban leg es hot diciryed az vr iftent es
vgyan ottan egel es fohoua te ky ne meny kyt mikort halot volna:
monda: hug legen mint akarod tiztelende atiam es poroncola az
feiedelem agapitofnak az ŏ mefterenek mondvan: minden nemŏ
zikfeget meg zerezed es zeretettel zolgaly neky: mikoron be vittek ||
volna fmaragdoft maganak valo celaba mindenkoron nag aytatof 203
imacagban es kenyeh hullatafban foglalya vala magat: es zenetlen
keri vala az edeffeges zyz mariat hog rvla gondot vyfelne: es oly
nag io elkelben tartya vala magat hog vgan el amelkodik vala rayta
az ŏ meftere: ennek vtanna meg hirdete az ŏ jambori eletet mind
az baratoknak es mind nyaian kezdeg dicirny az vr iftent ky ylien Ifiu-
nak oly nag alhatatof zetfeget adot volna: Pafoncius kegek az ŏ edes
atia mikoron haza ment volna az monoftorbol ime nag fyeteteffegel
be mine az ŏ leanyanak agiafhazaban mert igen zereti vala myrt
hog annal teb nem vala: mikoron nem talalta volna hot evfrofinat
el zomorodek es amelkodvan vgan el hala nag keferefegel kezde
kerdezny az ŏ zolgait es zolgalo leanyth hova leeth volna az ŏ
leanya evfrofina: es mondanak neki mert hug mond ez eftve
latok de mikort meg virradot volna nem lathatok es mi azt
aleytok hog az ŏ iegefenek || Ietvolna el vitte volna az ŏ haza- 204
hoz: Annak okairt igen hamar el kilde az ŏ zolgait aznak haza-
hoz es nem lilek attogyn: es mikoron az ŏ iegefe es annak atia ezt

hallottak volna igen el keſerednek: es el ieven paſonciuſnak haza-
hoz talalak ŏtet tahat telieſſegel el getretet es az nag banatnak
miatta az feldre le eſeth: es mondanak neky: netalantan valaky el
hitette es el ment velle: igen hamar ſereget zerze es el kylde zol-
gait hog meg kereſnyk: ennek felette haioban es embereket bocata:
mikoron mind egez alexandriat es egiptomot meg kereſtek volna
ſohol meg nem talalak: de meg valahol tudnak vala es halhatnak
zerzetes azzonyalatokat es zyzeket mind el iariak vala ennek vtanna
minden puztat es rakonſaginak hazokat mikort el iartak volna es
meg nem lelven nag ſiraſſal el haza minenek: es ezt meg halvan
az ŏ iegeſe nag ſiraſt kezde raita tenny azonken annac: De mentel
incab az nemes iambor apaſoncius ez kepen ſiratia vala nag keſe-
revſegel mondvan: Iay en zerelmes leanyom Iay en zememnek vila-
205 goſſaga || Iay en eletemnec egetlen vigaztaloia: O erek mindenhato
vr iſten valion kicoda tolvaylotta meg az dragalatos kencemet: es
kicoda puztitotta el az zeretetes en erekſegemet: es kicoda azalta
meg en veremnek erith: O diceſeges zyz maria valion ky oltotta meg:
es kicoda chalta meg en remynſegemet: O valion kicoda zep-
leſetette meg en leanyonnak az ŏ zedves zepſeget: avag veledy
mynemŏ ragadozo farkas ragatta el az en zeled baranyomat ky ſoha
ſenkinek nem artoth o valion minemŏ hely reytette el ez ilyen zep-
ſeges zenth: O ennekem valion minemŏ tenger vitte fogliol az kiraly
zepzeget: Iay ennekem en zerete leanyom te valal az zomorŏknak
vigaztaloia de moſtan en meg halok te eretted nag keſe[ſ]rŏſegel:
lam te valal en zerete vigaſagom mindeneknek ervendeteſſegre: es
ohattoknak partiok valal de iay moſt ennekem mert nincen ky en-
gemet meg vigaztalion te rvlad: O iſten teremtette fel de el ne
enyzed az en teſtemeth miglen en meg lathaſſam my terten az en
206 zerete leanyomnak || evfroſinanak: mikoron ylien keſerves zokal
ſiratnia ime mind niaian fel riadanak kyk ielen valanak hug annyra
hog mind az egiz varas ſiratia vala: mi koron ez nemes iambor
paſoncius el nem zenvethetnye es nem lelne vigaztalot: el mene az-
meg mondot baratoknak feiedelmehez es le omla az ŏ labanak elette
mondvan: kerlek hog ne zenyel imadkoznia en erettem hog meg
[meg] leletteſſek az ty imadkozaſtoknak munkaia mert nem tudom
mi tertent legen az en zerete leanyomnak evfroſinanak Halvan ezt
aztizteletes atya igen meg zomorodek: es poroncola hog mind eleve

ieninek az atiafiak es monda nekyk: en zerete atiamfiay mutaſſatok
meg moſtan az ty zereteteteket: es kerietek az vr iſtentel hog mel-
toliek nekenk meg mutatnya hog mi tertenth legen az vrunk leanya-
rvl: es mikoron heg egez heten beiteltek volna es imadkozvan ſemit
nekyk az vr iſten meg nem ielente mikepen annak elette mikoron
imadkozvan valamit kernek vala tahat mind meg nyerik vala:
merth || maſfelel Smaragdus nag aytatos kenveh hullataſſal keri 207
vala az zyz mariat hog eſſedezneiek erette hog ſoha eletenek ideyen
az vr iſten meg ne ielenteneie hug annyra hog mikor ezt hallotta
volna eiel napal chak ezen kenyereg vala: mikoron kegeg Senkinek
az baratok kezel ielenes nem leth volna: kezde az feiedelem pafon-
ciuſt vigaztalny mondvan: zerete fiam ne akary el fogatkozny az te
io zokaſſodtul: mert az vr iſten akith zeret meg ſanyargatya: es ezt
tugyad mert iſtennek akaratianak ellene cak heg madar ſem zaly
ez feldre: mytelh incab az te leanyodnak az ŏ akaratinak ellene
ſemmi nem tertent: mert en imar iol tudom hog iob reezt valaztot
maganak azert ſemmy nem ielenek moſtan nekenk rula: mert ezt
tugyad hog ha valaminemŏ gonozſagra terth volna: kitel iſten meg
oltalmaza: Soha az vr iſten meg nem vtalta volna ilien ſok atia-
fiaknak imadkozaſat: es ennek || Ielenſegre tugiad hog az vr iſten 208
ezen vilagban zemednek a[t]gya latnya: mikoron ezeket hallotta
volna pafoncius meg vigaztaltatek es meg apola az feiedelmet es mind
az baratokat: ennek vtanna el hazahoz mene: es ez vtan zenetlen
foglalya vala magat aytatos imadſaban es alamiſna oztogataſban:
es vntalan megien vala az kalaſtromban es hot kery vala imachagot:
egcer mene az feiedelemhez es le omla labanak elette mondvan:
kerlek zerete atiam hog imadkozal erettem mert imar nem viſelhe-
tem ez nag banatot el: mert naprvl napra nevekedik az nag banat
en lelkemben es meg haſaztya en ziuemet: es latvan az feiedelem
tahat vgian el holt az nag banatmiat: es monda neki: zerete vram
tegetlen ieve hegh lelki atiafiv teodoſiuſnak vdvarabol de kerlek
hog ereg hozaia es bezeel velle: nem tugia vala hog az volna evfro-
ſina az ŏ leania: monda pafoncius: eremeſt akarok: es monda aga-
pitoſnak az ky neky zolgal vala: eregel es vidbe az || Smaragdoſnak 209
cellaiaban: es el viue: es mikoron hirtelen latta volna az ŏ atiat
cak vgian kette nem haſada nyavaliaſnak zive: es el fakada ſirva
es nag beyven le foly vala az ŏ meg hirvath genge orchaian az
kenyv: de mikoron latta volna pafoncius arra hagia hog ŏ raita

kenyerelne: es nem efmere meg mert az ŏ zepfeges zine imar meg
hirvadot vala az nag beytnek es vigyazaznak okairt es az fok siraſ-
ert: De incab be takara az ŏ orchaiat a chuliavaly hog valamikepen
meg ne efmerneie ŏtet Mikoron imadcagnak vtanna le iltek volna:
ime nag edeſſegel kezde Smaragdus zolnya az menyei bodogſagrvl:
hog mikipen ember az zent zeretetnek es tiztaſagnak miatta es ala-
zatoſſagnak altala yvthatna oda: ennek vtanna kezde neky zolnia
ez vilagnak meg vtalaſarvl: es hog embernek incab kellene iſten
zeretny hog nem mint fiat vagh leaniat: es kezde neky meg magia-
210 razny azent pal apaſtalnak mondaſſat || Mikepen az haborvſag em-
berben zereez bekeſeget: az bekeſeg kegéeg meg bizonytaſt De
mikor latnaia az ŏ edes atiat ilien nag keſerŏſegben felette igen
kenyerel vala rayta hug annyra hog teccik vala neky hog altal
zakad yoha mert az io azzonialatok nagial incab kenyerŏ-
leteſek az [v] ferfiaknal: de igen feel vala ezen hog meg ne
eſmerneie: es akarvan ŏtet meg vigaztalny monda neky en zerete
vram hygh ennekem mert nem vtal meg teged az vr iſten de ha
gonoſſagra ment volna az te leanyod meg ielentette volna eddeg az
vr iſten hog meg tartatvan erdegtel mind te neked es maganak
ereke valo siraſt ne hozna: de bizal az vr iſtenben mert io tanacoth
valaztot maganak: mer hug monda vr az evangeliomban hog az ky
incab zereti atyat, annyat, fiat, azvag leanyat hog nem mint enge-
met: nem melto en ream: es ha ellene nem mondant mindeneknek
211 az kiket byr nem lehet en || tanitvanyom: es meg mutathatia az
vr iſten meg ezen vilagon neked azert ſemmit ne bankogial en zerete
vram de incab agy halat az vr iſtennek rvla ſemmit nem ketelked-
ven: mert mondom neked hog meg az en meſterem es agapitus
nag ſokſer zomoruſagal monta nekem: Mert hug mond jeve hozank
az paſoncius ky zent eletŏ: es el veztette az ŏ leanyat: kyt oly igen
ſirat ha meg holt volna: ingen ſem tugya my tertent legen rayta
es az nag keſerŏſegnek miatta el fogiatkozot: es ielezben mert chak
eggettlene vala neky: es nagkenyvh hullataſſal keer imacagot hog
meg meg lelhetnye: es nag kenyerŏleteſſegel mongia vala nekem
hog imadkoznam erette mint azteeb fraterek: es en mikepen mel-
tatlan es gonoznak nem tudoia kertem az vr iſtent hog neked adna
malaztot kynek miatta el viſelhetned ez nag keſerŏſeget es mint
Illik az kepen tegyen veled es az te leanyodal: es ennek okayrt igen
akartam te veled zolny iſtenrel ne talantan iſtennek vtanna valami

vigaztalazt tehetnek neked: de hog meg ne eſmer||hetneie az ſok 212 zoſalbol monda paſoncivſnak: eregel en zerete vram imar: de mikoron el akarna menye vgian altal zakad wala zive rayta oly igen keſerőli vala: es el hirvadvan az ő zine be telyeſedik vala ſiraſſal: myert hog az ſok vigiazat esbeytet nem zokta vala vgyan verth okaad vala: es igen meg ereſſette paſonciuſt az ő inteſeuel: el mene tőlle es mene az feiedelemhez: es monda nag eremel: Batorſagal mondom hog meg epőle az en lelkem ez fraterteel: es annyra meg vigaztala iſtennek malaztyaban: ha zinten meg leltem volna az en zerete leanyomat: es Imachagot kerven el hazahoz myne dicirven az vr iſtent: Mikoron kegeg Smaragdus harminch nyolc eztendeig lakozot volna az ő cellaiaban: Ime iſtennek akaratiabol korſagban eſek melyben meg es hala: Mikoron heg napon zokaſa zerent el ieve paſontius az kalaſtromban: es imadchaganak vtanna monda az feiedelemnek: zerete atyam poronchol hog lathaſſam meg az Smaragdoſt mert || felette igen ohaytia őtet az en lelkem 213 mert vgian meg haczad az en zyvem erette. es mikoron eleue hitta volna agapitoſt poroncola neky hog vynnye Smaragdoſnak cellaiaban: Be menven kegeg paſoncius az cellaban azhol vala az koor keezde nag ſiraſſal apolgatny monduan Jay en nekem zerete atiam Smaragdus hol vadnak az te igiretid: es holot vadnak az te edes bezidyd kikel fogadod vala ennekem zememel latnom az en egettlen leanyomat: Ime moſtan nem cak hog őtet nem lathatom de meg te es el haach minket kimiat en lelkem iſten vtan meg vigaztatik vala: o en en vram iſten valion kicoda vigaztalya meg az en vehenſegemet: o edes zyz maria de ſegech meg engemeth mert imar harminch nyolc eztendeie vagyon hog el veztettem az en leanyomat es eiel napal imadkoztam erette de ſoha ſemmit nem ielentel en nekem felelle: es moſtan ket nag keſerőſegem tertenek en nekem hegyk || az en zerete leanyomrvl es maſik ez fraternek meg 214 halaſarvl ky engemet vigaztal vala: Iay erek mindenhato vram iſten de myt remelhetek en imar es ky vigaztal engemet Iay mert ymar le zallok nagh ſiraſſal az pokolra latvan kegek Smaragdoſ paſoncioſt hog el fogyatkonyek az nag keſerő ſiraſnak miatta Nem ſcenvethete tovaba de monda neky mert ketfelel valo keſerőſege vala: tudnya mynt: az halalos korſag: es az ő edes veen atianak v̄ nag banatya es ſiraſa: Zerete vram valion mith keſergez es vgyan halalra bochatod magadat: nem de meg korőlte wrnak keze avagh

vagyony valami dolog mely neky neheez volna: tvgyad azt mert
ſemmi ninchen: Nv azert veesh veget azte nag keſerves siraſodnak:
es kerlek hog emlekezel meg mikepen az wr iſten meg ielente iacob
patriarkana az ő fiat ioſeffet: kyt vgyan ſiratvala ha zynte meg holt
volna De keerlek en zerető wram hog harmad napignal el ne haag
215 engemet ſemi‖keppen: es ezeket halvan: monda magaban paſon-
cius: Ne talantan az wr iſten valamit ielentet neky en rvllam: es
harmad naph be telven nagh kenyerőleteſſegel monda frater Sma-
ragdoſnak en zerete atyam es vram ma vagyon harmad napia hog
engemet kerel es ſohova telled el nem tavoztam: Megh eſmerven
kegeeg Smaragdos az ő halalat monda paſonciuſnak az ő edes atya-
nak: en zerete vram paſoncy: halat adok az en edes teremtemnek
es az zyz marianak ky engemet igazgatot en eletemben: hog az en
nyavaliaſſagomat io vegre hozta es be telyeſetette az kevanſagomat: es
nag ereſſen vyaſkottatot engemet de nem az en eremel hanem chak
az ő zegedelmiuel: mely aldot iſten meg erizetet engemet minden
ellenſegymteel chac imaran zykſeg hog az ereke valo coronat agya
meg nekem az en edes wram Ieſus criſtos: No azert en zerete wram
semmikepen nem akarlak hog zorgalmaſſagban hagyalak tegedet ‖
216 Az te leanyodrvl: Imar moſtan meg valom mert en vagiok az te
leanyod evfroſina: es te vagh en edes zileh atyam: ime imar lattal en-
gemet en edes atyam: es be telieſetette az edes zyz maria az te kevan-
ſagodat es: kyreel en vram teremtem aldot Ieſus halat adok teneked:
monda neky de kerlek en edes atyam hog hezt meg ne hyrdeſſed:
es az teſtemeth ſemmikepen meg ne hagyad moſnya egebtel de
chak temagad moſſad meg Ennek felette en zerete atyam mikor en
ievek ez monoſtorban azt mondam az feiedelemnek hog ſok tarto-
manyom vagyon nekem es fogadam hog ha meg maradhatok yde
zerzem mind: azerth kerlek moſtan ky halalnak vagyok markaban
hog telieſechedbe az fogadaſomat es tvgiad mert zent hely ez ky zep-
letelen adah meg engemet az wr Ieſuſnak es mihelt ezeket meg
monda ottan meg meg hala: De imar mit mongyvnk ezent iambo-
217 rvl mert mikoron ezt meg halgatta volna nag ſiraſſal: yme ‖ vgyan
altalyaban el almelkodek rayta es mikor lata hog meg hala azon
helyen le ezeek az feedre mint heg holt es az nag keſerőſeg altal
iarvan az ő lelket chak meg ſem mozdulhat vala: hamarſagal oda
fvta agapitoſ es latta tahat meg holt frater Smaragdos: Syetetel
kezde vernye paſoncioſnak feyet mert vgian fekzyk vala Smaragdoſ-

nak agia eleet menth heg holt es igen meg yedet vala rayta mert jeles ember vala es mikoron feel emelte volna az feedrel el nemyden meg jeve eze: es monda neky agapitos: De zerete vram paſoncy my nyavaliad tertenek: monda neky nag ſiraſſal az menyre mondhata: jay ennekem en vram iſten: hagyel io atyam had haliak meg vgian itten: Iay nekem mert en chodalatos dolgot lattan ez may napon: es fel kelven azmint tehete el mine az ŏ leanianak teſtehez es eſeek az ŏ orchaiara es mondhatatlan nag siraſſal keezde mondany: Iay en nekem en edes leanyom evfroſina mire || hog ennek elette meg 218
nem Ielentetted nekem magadath hog en es zabad akaratom zerent meg holtam volna veled ezven: Iay ennekem yme mikepen el enyztetted magadath es mikepen mentel altal az ellenſegnek ŏ chalardſagan es yme vgyan zinte zememnek elette be menel az erek bodogſagra: De mikoron agapitos ezeket hallanaia chodalkodyk vala rayta: es hog meg ertette volna harmarſagal el mene es mind ezenkepen meg Bezelle az feiedelemnek es el amelkodnak vala iſtennek ylien nag chodalatos chelekedeſen: el yeve kegeeg az feiedelem eſeek az ŏ zent orchaiara es nag siraſſal es ohaitaſſal mongya: o edes criſtoſ ieſuſnak yegeſe es kegies zyz marianak zent leanya evfroſina de kerlek az wr iſtenre hog el ne feletkezel ez te aytatos zolgaidrvl: De imagiad az kegelmes criſtuſt hog erees viaſkodaſnak vtanna yuthaſſvnch az erek eletre es mind az ŏ zentiuel es teveled dichirheſſŏch ŏtet mind ereke: de mikor hallanaia az nemes iambor paſoncius attvl incablan altan zakad vala yoha rayta || es annyra 219
el fogyatkozot vala Hog megh chak azolaſt ſem tehety vala: de mit mongyvnk rvla incablan kegyeſſen hihetyŏk hog embery nyelh meg nem mondhatia az ŏ nag keſerŏſeget: es poronchola az feiedelem hog oda gyelninek mind az baratok az zent teſtnek tyzteſſegel valo el temeteſere: de mikoron mind oda gyeltenek volna es halyak vala ez nag chodalatos dolgot mindnyaian el amelkodvan dichiryk vala az wr iſten ky ylien nag alhatatoſſagot adh az ŏ zent zolgainak: es mind nyaian felette nag siraſt teeznek vala: latvan kegeeg paſoncius ezt attul incab el fogyadkozyk vala mert az veenſeges meg erthe vala es zenettlen ſyr vala: Vala kegeeg heg feel zemŏ barath hottogyn es nag siraſſal meg apola az zent teſtet leg hottan meg adatek neky [s] zeme: es mikoron lattak volna az baratok dichirik vala az wr iſtent es nag aytatoſſagal es tyzteſſegel el temeteek a zent atiaknak koporſoyokban: de nem vala kezettek oly ky magat meg tartoz-

220 tathatnaia aſiraſtvl. Ennek vtanna || az ő atya paſoncius minden jozagat zerze az monoſtorhoz az holot evfroſina lakozot vala: es vgyan monoſtorban: es azon cellaban es azon agban hala meg melyben az ő leanya evfroſina es az ő leanyanak halala vtan eleh thyz eztendeiglen: nag Iambory eletben es az ő leanyaval heg koporſoban el temetek nag tizteſſegel: kyknek halaloknak napiat yllyk azon monoſtorban mind ez may napiglan: Dicheerven az zent haromſagot: ez kepen vegeztetyk az zent evfroſinanak elete: Ame*n* es az yro munkayaert keer Aue mariat Aytatoſſagal: Iesus. Maria

Valaky zeretettel ez iraſt olvaſſa: nem lehet oly kemeny zyve hog aytatoſſagra vag sirasra ne indulyon zent zeretet iratta hezt ||

Vrunk aldoth ieſuſnak neueben kezdety a zenth 221
elekeznek zentſeges elete ezen keppen

Az diczeſeges zent elekes vala eufemianoſnak czak egetlen
ffya: mely eufemianus vala romay vrak kezet nemeſb: tizteleteſb
es marhaual gazdagſagos: hug anyra hog romay czaſarnak vtanna
nem vala tőlenel yeleſb: ez eufemianoſ elet mindenkor allanak vala
harom *) ezer ieles nembely yffyak: kyk koronked elteznek vala
ba*r*ſon ruhaban es mindenik parta ővel őuetezik vala: De az eufe-
mianoſnak ő teeb yo dolgay kezet ez vala ieleſb hog ygen irgalmas
vala: es mi*n*den napon harom aztalra valo zegyeneneket ‖ Aruakat: 222
es zarandykoth kerezteth vala es tulaydon őnnen maga nag zere-
tettel zolgal vala nekyk: es ennek vtanna ő maga kylenced
hora*n* zerzetes emberekel ezyk vala iſtennek felelmeuel: es az ő
hazas tarſanak vala neue Aglaes: ez es minden napon ezen kepen
tezen vala: De mikort nem volna nekyek magzatyok mind ketten
nag aytatoſſagal keryk vala az vr iſtent hog nekyk magzatoth mel-
tolna adnya: jeleſben az ő aytatoſ hazas tarſa miert hog zeretettel
zolgal vala koronked az zyz marianak az ő buzgo imaczagaban kery
vala mondvan: O iſten zile zyz maria de kerlek az nag zeretetre
melyet vallottal az edes ieſuſhoz hog nyer magzatot nekem az the
zent fiadtul ha ő neky kellemetes es minekenk ydveſſeges ky legen
Az ‖ Te zent ffiadnak tizteſſegere: es neked eremedre: kerlek edes zyz 223
maria halgas meg engemet: De minekokaert hog Semmit meg nem
tagathat az aldot iſten az zyz mariatul Ada az ő nag iamborſagogeret

---

*) Nemely iras harom zazat mond

heg zep fyrfy magzatot: es mikoron lattak volna hog meg halgatta volna őket az wr iſten ennek vtanna el vegezek hog mind ereke tyztaſagban elnynek es mig elenek meg tartak: mikoron fel neuekedet volna ez elekes az ő zyley adak deaky tudomanra: ennek vtanna mikorban yutot volna hees korban az ő Atya yegeſt valazta neky a czaſarnak vdvarabol: es el ieve az nap mikor az ő iegeſeuel be ment volna az ő agyaſhazaba az menyekezenek vtanna: tahat ezent yffyv kezde az ő iegeſet iſtennek felelmere tanitani es a zent zyzeſegre intenye modvan: o mely kedves az vr iſtennek ellette az tiztaſag tartas ||
224 mert meg vgyan ezen felden haſonlatoſſa tezen embert az angalokhoz ennek vtanna ky veve vyabol az arany gőrőt es az parta őnek veget czatoſtul neky ada mondvan en zeretes hugom tarczad meg ezt en emlekezetemre mig az vr iſtennek kellemetes lezen es vr legen my kezettenk imar: Ennek vtanna eyel titkon atengerre: es yuta Laodociaban: es inneten fel kele es mine ediſſanak varaſaban: holot vala az my nemes vrunk Criſtus ieſuſnak kepe de nem emberi keznek miatta cinaltatot es vala gyolczon: mikoron kegyek oda yutot volna minden marhaiat amit velle hozot vala azegynyeknek oztogata ennek vta*n*na kudus ruhaban eltezek es az teeb zegynyekel kezde ylnye az eghaznak aytaya elet: O erek mindenhato aldot vr
225 iſten Ime mely nagh || zereteteth vallot ez nemes zent te hozad mert zinte akoron valek el mindeneztel fogua ez vilagtul mikoron ez vilagiak incab zoktak magokath vigaſagban foglalnya kynek miata nag ſok vaſotſagot teznek De incab mit mongyunk rvla bator mondhatyuk hog eben haſonlatos adicheſeges zent Ianos apaſtalhoz. De meg nimikepen nagob: mert zent ianos hyuattatek vrunk ieſuſtul zemel zerent de nem hug ez: touaba zen*t* ianos nem volt kezel es ylien nag nembel: ennek felette zent ianos Az vaczoran valek el az ő iegeſetel de ez valek el az ő agyaſhazaban: mely dolgot ſenkirel nem oluaſunk ha nem czak eketh zentrel: De mikorban abodog zyz marianak eghaza elet ylne ateb zegenekel ami alamiſnat adnak vala neky
226 iſten zeretetyrt czak annyt hag vala ma||ganak kiuel naponked meg ery es atebit eſmet ateb zegynyeknek Agya vala De imar laſſuk mit tezen[e] az ő tizteles atia[t] es: yme mikoron meg tutta volna hog az ő ffya el ment volna: Nag kenierőletes ſiraſokat tezen vala gyakorta es mind ez vilag zerte el kylde zolgait hog nag zeretettel meg keresneyk: De mikoron nimelyek kezelek yutottak volna ediſſanak varaſaba latuan őket zent elekes hottan meg eſmere: de a zolgak meg

nem eſmerek ŏtet: hanem amikepen meg tanoltak vala az ŏ vroktul az aldot vr iſtennek es az edes zyz marianak neueirt ŏkezelek mindenik nag zeretetel oztnak vala alamiznakat a zegenyeknek kerven ezen hog kerneek az vr iſtent hog lelhetneek meg Az ŏ vrokat: mely alamiznat mi||koron el veth volna zent elekes ottan azenteghazba 227 ɱine: es terdre le eſek nag aytatoſſagal monda: o en edes vram xps ieſus halat adok en teneked mert emay napon vetetel en velem alamiſnat az en zolgaimtul mikoron meg tertek volna mondanak az ŏ atyanak hog Sohol meg meg leltik: hezt haluan az edes zileie mint keſerues anya, vgyan altal yara anag keſerŏſeg az ŏ lelket mert meg azon napon zeer imegbe eltezet vala es azon czupa felden fekzik vala Amely napon el me*n*t vala: holot mindenkor el ſyr vala es ezt haluan nag ohaytaſſal es syraſſal mongya vala o en edes ffiam elekes valyon holot vag moſtan: O en zeme*nn*ek vilagoſſaga hol vagion neked zalaſod: o en ziue*mm*ek vigaſaga deſkiczoda zolgal moſtan teneked: Annak okairt O kegies zyz ma*r*ia nam te vag zomo||rultaknak vigaztal meg engemet az en ffiam ffelel ky te hozad 228 nag aytatos vala: mert mig az en fiamat meg nem lelhetem mind addeg meg maradok hittegyen a nag keſerues ſiraſban: vgyan ezen kepen keſereg vala az ŏ iegeſe es: melyet zyzeſegben hagyot vala: es nag ohaytaſſal mongya vala: O ennekem en zeretetes iegeſem mert amig en te ffeleled io hirt nem hallok ſoha addeg Ate edes ziledtel es en tizteletes azzonyomtul el nem tauozom: De mikepen atiztaſagos gerlicze: eiel napal siratlak tegedet: es iol lehet hog ilien modu ziraſſal sirattak legen: Demaga ember az ŏ keſerŏſegeket meg nem mondhatya: oka imez: mert igen nag vrnak vala egetlene: es igen io elkelczŏ vala: touaba mert az zantalan marha reia maradando ennek okairt halnak vala keſerŏ||ſegel vtanna: Annak 229 okairt mikor zent elekes azyz marianak megh mondot eghaza elet lakozot volna tizenhet eztendeig: monda a zyz marianak kepe aſegeſtyereſnek a ky gongyat viſely vala az heghaznak vigied be az vr iſtennek erdemes zolgaiat az eghazba mert melto menyennek orzagara es iſtennek lelke zeretettel nyvgozyk ŏ rayta: mert az ŏ imaczaga vgian fel megen iſtennek eleiben mint atimiennek fŏſte: Ime mikoron el amelkodvan gondolgodneik rvla mert nem tugia vala hog ky volna: eſmet zozat len hozaia: Az hugmond aky azentheghazelet imadkozyk: Tahat nagh gorſaſagal ky mene es kezen foga mondvan yer be iſtennek erdemeſe mert nem illik neked hyt ŏlned:

es mikoron edolog mindeneknek ky hyrhedet volna yme kezdek
230 mindenek tiztelnie mint istennek erdemes || zolgaiat: De nem kel
vala e tekelletes embernek ez vilagnak diczesege annak titkon mine
laodociaba es hottogin abarkaba őle mert akar vala ciliciaba menye:
De istennek akatiabol nag veez tamada Atengere hug hog roma-
sagnak partiara vere Abarkat mely dolgot mikoron latot volna ze*n*t
elekes monda ziuiben O en edes vra*m* aldot iesus bator hug legien
mi*n*t te akarod es nem mint en akarnam: Annak okairt him el
megek az en edes zileimnek hazahoz es nem akarok touaba egebe-
ket meg nehezitenem de mind en halalomiglan esmeretlenel lako-
zom hot: ennek vtanna be mine Romaban es leg hottan elel talala
az ő edes atiat tahat nag sereg meg kernykezte mint olian nag vrat:
231 es kezde vtanna kaialtany: || mert nem yuthat vala hozaia asok
neptel: mondvan: O aldot iesusnak aytatos zolgaia kerlek hog po-
ronczol engemet zegen zarandikot fogatatni ate hazadhoz es enge-
met Avag czak az aztalrul le hullot morzalekokal el tartani az aldot
vr iesusnak: es a te zara*n*dok ffiadnak zeretetyrt meg halvan ez
nemes jambor az ffianak neuet hozaia tere de meg sem tartoztat-
hata [meg] magat asirastul es monda egik zolgaianak: eregel es e
zegen embernek agy heg zeep karat es minden napon en tulaydon
aztalomrul vyg enny es minden zőkseget meg zerezed az en edes
zerete ffiamnak zeretetyrt: mert zinte altal hata anag keserőseg
azive[te]met hog emlete az en ffiamat e zent elekes nag aytatos
imacagban es vigiazazban es beitelesben lakozek het eztendeig az ő ||
232 edes zileinek hazoknal es senki meg sem esmere De az zolgalo yffia-
kezel avasottak mondhatatlan sok bozwsagot teznek vala rayta hug
hog meg amoslekot: es egieb ondogsagot giakorta reia ettyk vala:
De mindenben nag bekeseget tart vala set meg halat advala az vr
istennek rvla O vr iesusnak aytatos zolgaia te zent elekes miokairt
alazad meg enire temagadat? kegiesen azt mondhatyuk hog semy
nem vala egeb oka hanem czak azent iacab apastal mondasat
tanolta vala meg, ky hug monda: vala mely ember akar ez vilagnak
baratia lennye: lezen az elensege, az aldot vr istennek. O mely
kemien mondas ez: bizoniaval ha ez vilagnak ffiai meg tanolnaiak
ezt, tahat meg vonnaiak magokat agonozsagtul mert sohoua nem
mehet el istennek elette: sem ez vilagon sem meniorzagban sem
233 pokolban mint mongia zent dauid profeta, || De mikoron zent lelek-
nek miatta meg esmerte volna halalanak ydeit amely ember neky

zolgal vala kere telle tintat es papiroſath es nag zepen meg ira az ő
iambor eletenek zeret es az ő zileteſenek heliet es igen zepen be zege
aleuelet mint annak zokaſa: es vrnak meg ada az ő zeplenelkilvalo
zent lelket: O aldot mindenhato vr iſten melygen meg diczőited meg
ezen vilagon es ate zolgaidat: mert mikoron miſet mondana a papa es
aczaſarok halgatnaiat: Ime nag czodalatos zozat ieve meniorzagbol
vaſarnapon, mondvan: en zerete zolgaim kyk en erettem mukal-
kotok ieuetek mind niaian hozam es en meg eligitlek titeket: meliet
mikoron hallottak volna meg rettenven mind afeldre hullanak: es
ime mazer eſmet zo ieue hozaiok mo*n*dvan hamar kereſſetek meg
az vr iſtennek zerete zolgaiat hogy imadkozek romaert || Ime mi- 234
kort mind meg kereſtek vol*n*a ahol incab gondolnainak es meg ſem
lelhetek: harmad vtal eſmet zozat ieue mondvan evfemianos haza-
nal kereſſetek mikor meg kertyk volna evfemianoſt: azt monda hog
ſemmit nem tud edologban: Tahat aket czaſar: Arkadius es hono-
rius Innocencius papaual egetembe el minenek evfemianos hazahoz:
es azent elekes zolgaia ieue evfemianoshoz modvan: Nagſagos vram
de kerlek hog laſd meg netalantan az mi zarandikunk akit kereſtek
mert mondhatatlan nag zent elető vala es bekeſeges: ezt halvan el
mene hamarſagal evfemianos tahat holva fekzyk. os oly nag zepſe-
ges az ő orczaia mint ha angal volna es olian fenies mint [mint] A
nap: akara el venny kezebel aleuelet de semmikepen nem vehete:
el ky mene es ezen zerrel meg monda Apapanak es Aczazaroknak:
ezt halvan be mine apapa aczazarokal es terdre le eſven mo*n*||da- 235
nak O iſtennek erdemes zolgaia iol lehet hog mi bőneſek legenk
demaga mi*n*d ez vilagot biryuk: azert kerenk hog agiad nekenk
aleuelet hog tugiuk meg mi vagion benne: Ennek vta*n*na hozaia
mine apapa es leg ottan neki erezte aleuelet: es el olvaſtata mind
Anag sok nep elet: es ez vala az kezdete en elekes iſtennek mel-
tatlan zolgaia vagiok evfemianosnak egetlen ffia: es minden elete-
nek zeret el olvaſak mint meg irta vala: ezt meg halla az ven iam-
bor az ő edes atya el czodalkodek raita es vgian zinte holt eleuenne
leen hug hog ſemmi modon nem alhata laban, hanem le eſek anag
keſerőſegnek miatta: De mikor meg yet volna eze kezde ruhaiat
zagatnia: es az ő venſeges haiat es zakalat: es nag ſyrva eſek az ő
ffianak zent teſtire es nag ffel zoual siratya vala mondvan: O en
nekem en edes zerető ffiam valion mi nemő vigaſagom lehet imar
enneke*m*, es ennel tebet semmit nem zolhata, || vgyan zinte el hala 236

a nag keſerőſegnek miatta: es mikoron Atizteletes azzon zent ele-
keſnek edes annya kerdezniie mondvan: De kerlek hog mongiatok
meg miczoda nag siras vagion es óveltes hittegien? mert ſoha nem
yő vala ky ahazbol mikort erzette hog emberek voltanak hottogin
ezen kezbe be yeue aky zolgal vala zent elekeſnek es monda nag
ſiraſſal: O en tizteletes azzoniom: yai mit giaracz hog nem ſirz es
hog nem ohaitaz: el amelkodek ezen az azzon es monda nag kőne-
rőleteſſegel: zerető ffiam meg ſem ſirtamy elegeth vay igaz eleg
Siralom volna az en edes ffiamon: monda neky Annales keſeruеſb
ſiraſſal: yay mert ez nekem nag keſerőſegem hog en ne*m* tuttam:
es nem zolhata tebet Anag ſiraſban: De mikor ezt hallotta volna
altal yara Anag banat az ő lelket nag zeretettel kerdi vala mond-
237 van: yay nem tudom mit zolaz, ‖ eſmet monda neky, mert meg
holt ami zarandokunk: es monda az azzon: legen hug mond az vr
iſtennek akaratia: De mikor latta volna ez zolga hog nem ſyrna
raita: mert nem ertheti vala meg: reaia teke*n*te nag kenveſzemel
mondvan: O minemő kegetlen anya vag te hog nem ſiratod a zent
elekeet ate ffiadat kyert moſtan yde yet Azent papa, es aket czaſar:
Setmeg mind egeez romaſag hyt vagion. Meg erte ezt az ő Annya
el zakada alatta az ő ket laba es az feldre le eſſek: De nem nyug-
hatek addeg az anyai keſarues zyw mig nem meg lata az ő edes
ffiat, es nem gondolia vala az ő eretelen voltat O aytatos lelek gon-
doliad meg meli nag keſerőſeget valot ekegies anya az ő egetlen
fian ieleſel mert ilien ſok iden lakot vala hazanal es ſok ideiglen
ſirata vala: ennek felette mert latia es halia vala az ő zent eletet:
238 hug ‖ anyra hog az iras ky nem ielentheti ennek vtanna meg
zagata ruhaiat, mint az eres orozlany ahalot mikor a vadazok meg
ffogyak: es meg erezte az ő haiat es kezit egben kulcolvan, zemeit
meniorzagra fel emele, es nag zoual kezde ſiratni mondvan: O en
nekem aldot vram iſten, mert en vagiok minden azzoniallatok kezt
bodogtalamb: jai ennekem edes zyz maria nemde kerlek valai hog
engemet meg vigaztalnal azte zolgadnak es en edes ffiamnak meg
yeueſeuel: O edes ieſuſnak zentſeges zileie ym te meg hoztad volt
de en bodogtalan nem tartottam hvg mint illet volna mert nem
esmertem meg: o erek iſten ez en nekem nag keſerőſeges mert
vgian tartottuk ha ez vilagban zinte el vetet volna mikoron nag
keſerueſen ſirna, es nag ſokaig nem yuthatna azent teſthez, Annal
239 incab kezde kaialtani mo*n*dvan: O aldot iſtennek aitatos zol‖gay,

boczaſſatok engemet az en edes zilettemnek zent teſtihez, kyt en ffel tartottam en anyay teiemel, kerlek hog lathaſſam meg en lelkemnek vigaſagat, minek elette meg halyak: es hog yutot volna hozzaia, reaia eſek, nag fel zoual es kaialtaſſal siratya vala, es mongia vala jay en edes ffiam ennekem: mert soha vigaſagom nem lezen ez vilagon; Iay en zememnek vilaga: Soha touaba meg nem zennek Siraſtul: o en edes ffiam, myrt hog igen tetel mivelenk: Nam iol latad az te venſeges atiadat es engemet niavalias ziledet mint Sirattunk tegedet, yai myrt hog meg nem ielentetted magadat, es zenetlen apolgatia vala az ő angely zeep zynit es giakorta le eſſik vala affeldre, Anag keſerőſegert: es monda: o aytatos nepek siriatok en velem bodogtalanal || mert ime heth egeez eztendeig lakot 240 hazonknal es soha senki meg nem eſmerte. De ennek ffelette meg a zolgak, giakorta bozontottak, es niakon vertek, de mind ezekben, nag bekeſeges volt: O annak okaert valion ky ad az en zemeimnek kenyvhullataſnak kut feyt, hog en sirathaſſam, eiel es napal en lelkemnek keſerőſeget: mely nag keſerőſege leet legen, ember meg nem mondhatia, mert azent yras valamikor akar nag keſerőſeget peldaual meg mutatnia, mindenkor zokta meg mutatnya, az egetlen[nek] ffiunak halalanak keſerőſegen: De ha zeretettel meg gondolnuyuk, ez nagiob, mint meg hallok, ennek elette: es mikor ezhyr yutot volna az ő iegeſe[g]hez legottan feketőben eltezek es nag yai zoual oda syete: Nv nem altalya valya embereknek sokſagat, es nem zemermeskedik vala az kaialtaſrvl, es mikoron el || Hoza yutot 241 volna, ekepen siratia vala, Iay enneken nyavaliasnak mert ez may napon kezdetet el az en puztulaſom kinek soha vege nem lezen ez vilagon, ez mai napon őzvegsegbe maradek, jai edes zyz maria imar ninczen nekem kire zememet fordeczam: jay erek iſten mert ez may napon tőretek meg az en tizta tőkerem, es imar minden remenſegem el vezet: es ez napon kezdetek el Anag kaſerőſeg, kinek soha vege nem lezen ezt meg mondvan le omla a feldre mint heg holt, oly nag sirast tiznek vala az ő zilei, rakonſagi: meg Akeez neepes hog zinte az egben emeltetik vala fel a nag siras: De mas felel ezen erelnek vala es iſtennek halat adnak vala hog ilien nagh draga kenczet erdemlettek vennie Ennek vtanna apapa: mert imar || keſő 242 ydő vala: őmaga fel veve a czazarokal azent teſtet es mikoron vinnyk avaraſnak kőzepen: hire leen akeez nepnek hog meg leltek az iſtennek zolgaiat: meliet mind az egeez varas keres vala: es nag

syeteteſſegel kezde aſok nep oda tudulnia: es mindenkorſagbaliak akyk erhetik vala azent teſtet mi*n*d meg giogulnak vala: De mikoron lattak volna aczazarok enag czodakat annal nagiob aytatoſſagal vizyk vala azent teſtet hog az vr iſtentől malaztot es ődveſſeget nyerne nekyek De mig incab keesnek vala, attul teeb neep ſyet vala azent teſthez: es latvan aczazarok hog ſemmimodon el nem vihetneyek aſok neptel: yme nag bővſegel kezdek el hintetnie Az varaſon zerte: Aranyat es ezőſtet: ne talantan hug mond Anep akenczre omlana es azent teſtet bekevel el vihetnyk: nu senky arania ‖
243 ezőstye: draga keue, nem kel vala de incab mint a ganeet meg vtaliak vala, hog czak azent testet illethetneiek: es ezen modon nag nehezen vihetek zent bonifacius martirnak eghazaban: es hottogien heted napiglan alla el temetetlen mig ezőstbel: es Aranbol, es dragalatos keuekbel koporſot czinalanak neky: ennek vta*n*na nag isteni diczirettel el temetek, es az vr isten fel magaztala meg vgian ezen felden es, mert az ő koporſoiabol nem olian illat zarmazik vala, mint egebekebel hanem nag dragalatos balsamomnak illatia, es nindennemő korsagbali ember valaky igaz hittel iarol vala akoporſohoz, mindent meg gioget vala az vr iſten erdemenek miatta: mely io legen kegek neki zolgalni, minden meg ertheti, ez iraſbol ez kepen vegeztetik az ő elete: Diczirteſſek zent haromſag ‖

Miſet mond vala eczer adiczeſeges zent gergiel **244** papa es neky yelenek vrunk aldot ieſus es akoron meg ielente neky az ő zentſeges keen zenvedeſe-nek tytyaban Akoron valo aytatoſſagaban zerze imez yde ala meg yrt het zent imacagot de hog emberek nagiob aitatoſſagal olvaſnaiak engede hog valaky halalos bőnnel kyl teredelmeſſegel terden alva meg mongya es minden imaczag mon-gyon heg pa*ter* noſtert es heg Aue *maria* tahat vaal nindenzer telle huzon harom ezer eztendeig valo buczut: mentel vtol kegeeg mely imaczag vagion az az nyolczadik, zerze heg zent papa es engede hozza tizenket ezer eztendet De ha mind őze zamlalyuk kyt ateb papak engetek tezen: het-ven ezer eztendey buczut: de apietas elet kel meg mondany 1. 5. 14. ||

VRam mendenhato wr iſten zegenyeknek segedelme: segel **245** meg engemet emay fogyatkozando nyavalyamban

O vram ieſus criſtus imadlak tegedet kerezt-ffan fygven tyws koronat feiedben viſelven: ker-lek tegedet hog ate kereztffad zabadiczon meg engemet ameg verő angialtul Amen: pater noster Aue *maria*

O vram ieſus criſtus imadlak tegedet akereztffan meg sebeſſel-ven: epevel es eczetel itatvan kerlek tegedet hog ate sebeid legenek en lelkemnek vrvoſſagy p*ater* n*oster*

O vram ieſus criſtus imadlak tegedet kopor-ſoban helheztetven: mirraval es nemes kenettel meg kenettetven: kerlek tegedet hog ate halalod legen en eletem Amen p*ater* n*oster* A*ue* *maria*

ez imatſagnak bwchwia minden pinteken megh kettoztetik azert [aitoſſ] aitatoſſagal megh olwaſſad minden napon

O vram ieſus criſtus imadlak tegedet yo paztor es kerlek ||
246 Hog meg tarczad az igazakat ygazeec meg akegetleneket elevenecz
meg aholtakat: es minden hyveknek irgalmaz: es leeg kegelmes
ennekem bwnesnek pater noster

O vram ieſus criſtus Ate keſerőſegedert kyt en erettem akereztfan zenuedel: yeleſevl akoron mikor ate nemes lelked te teſtedből ky mene: irgalmaz ennekem en halalomnak ydeien

O vram ieſus xpc ymadlak tegedet pokolra le zalattat es afogliokat meg zabadeitaſodert kerlek tegedet hog ne hagy engemet oda be mennem pater noster Aue *maria*

O vram ieſus xc imadlak tegedet halottaidbol fel tamadaſodert es meniorzagba meneſedert: es atya iſtennek iogya feleel őliſedert: kerlek tegedeth irgalmaz ennekem Amen pater

O vram ieſus xc ymadlak tegedet ate zent ytiletedre yeveſedert
247 hog az itiletben be ne || meny ate zolgalo leaniodal: de annak elette
meg boczaſsad minden nemő bőneimet ennekem pater noster

ymar keuetkezik mas imacag az edes zyz mariarvl

Idvezleg maria zent haromſagnak alazatos leania Idvezleg maria atya iſtennek meg valaztot es fel magaztatot leanya. Idvezleg maria zent leleknek zeretetes yegeſe: Idvezleg maria vr ieſus xcnak meltoſagos zileie ydvezleg maria angeloknak zepſeges hwga: Idvezleg maria profetaknak diczeſeges kiralne azzonia ydvezleg maria evangeliſtaknak bizonſagos meſtere. Idvezleg maria apaſtaloknak bőlczeſeges doctora Idvezleg maria martiromoknak erevs vigaſaga: Idvezleg maria confeſſoroknak ydveſseges kwtha es bevſege: Idvezleg maria zizeknek ervendetes tyzteſſege Amen Hyt olvas heg ydvezleg mariat ||

248 Idvezleg maria eleveneknek es holtaknak keges vigaztaloia
leeg en velem te anyay irgalmaſſagodal mindennemő niavaliamban:
es niomorvſagomban es en halalomnak ydein en lelkemet főgogiad
te hozad: es aianliad őtet ate edeſſeges ffiadnak vr iesusnak Amen

O mezetelen emberſeg: o nag maitiromſag: o mely ſebek o vernek iozaga. O halalnak keſerőſege, o iſteni edeſſeg ſegel minket az erek bodogſagra ereke: amen: olvas *pater noster* Aue *maria*

Idvezleg zentſeges maria iſtennek zent anya: menyorzagnak kiralne azzonia, paradiczonnak kapuya ez vilagnak ky valt kepen azzonya, te vag tyzta zyz te fogadad ieſuſt bynnelkyl, te zyled ez wilagnak teremteiet es meg valtoiat, kybe en nem ketelkedem, zabadicz meg engemet ninden gonoztol, es ymagh en bőneimert, edeſſeges zyz maria, Amen, ||

Iſten meg velagoſeytad az eyet, es a ſetetſeg vtan teez vilagoſ- 249
ſagot. engegied nekevnk: hog ez eyet meheſſők ky, ő̂rdegnek bantaſanalkvl, es az veternienek ydeien a te zent zolgalatodra fwtvan te neked eledbe, es ygaz wr iſtennek[nek] halat es diczeretet vigaſagal agyunk, kerenk vr iſten latogaſſad meg ez haylakot es ő̂rdegnek minden incelkedeſet ő belele mezze ky veſſed: es a te zent angelyd ő benne lakozzanak kyk myket bekeſegel erizenek: es a te aldomaſod legen my raytonk mindenkoron: ez vilagnak ydvezeteye, ydvezeecz myket mindenhato iſten, es engeeg nekevnk erewk vilagoſſagot, es ate bekeſegedeth engegied my ydenkben, ky atya iſtenwel es zent lelekel eelz es orzaglaz isten minderekel ereke Amen, *pater noster* Aue *maria* mikoron [l] el nyvgozyk ember akor kel ez felel meg yrt imaczagot mondany ||

O diczeſeges azzon fel magaztaltatal cillagognak felette: ky 250
tegedet teremte kegelmeſſegnek miatta: elteted te zent teyeddel: Amit ewa el veztet vala: te meg liled ffyadnak miatta: hog teredelmeſek mennyekbe be menyenk: leel menyorzagnak ablaka: Te vag ffelſeges kiralnak haylaka es vilagoſſagnak ffenies kapuya eletted ky adatek zyznek miatta őrelietek meg valto nepek: maria malaznak Annya maria irgalmnak annya te minket oltalmaz elenſegtől es fogagh te hozad my halalonnak ydeyn Amen

Idvezleg maria leg en velem en vtamon: legh en velem lelkembe es teſtembe yt es mindenhelyen: vagh malaztal telies: tyzteecz es zabadeecz meg engemet mynden byntől: vr vagyon te veled: te zent malaztod legyen en velem: ma: napal: eyel holnap es mindenkoron: te vagh || aldot azzoniallatoknak kezette: valcz meg 151
engemet es tyztecz meg mindennemő byntel: es aldot te mehednek gőmelcze en nemes azzoniom zyz maria te myad nekem adaſſek az

edes iefus criftufnak te zent fiadnak elette az ŏrek vilagra ŏrekel ŏreke Amen

O maria xcnak zent anya: my remenfegenknek ydveffege: te hozad ohaynak minden bynefek: halgaffad meg malaztnak nyeroye az en ymaczagomat kiket mondottam te eletted ky vag paradiconnak rofaya: tegyed hog en te veled uigagyak az ŏrek diczefegbe ŏrekel ereke Amen Aue maria

imez kŏuetkezendŏ imcfagoth akor kel olvafny mikor vr iefufnak dragalatos zent teftet meg mutatia apaap iambor a mifen

Uronk iftennek zent lelke zentely meg engemet: iftennek ||
252 zent tefte bynemtŏl tauoztaffel engemet: iftennek zent halala yo
myvelkedetekbe erefecz meg engemet: O edes iefus halgas meg engemet: es te telled ne tavoztas el engemet: es en ellenfegymtel oltalmaz meg, en halalom ydein vegh te hozad engemet: holot mind te zent angelidal egembe diciryelek ŏrekŏl ŏreke Amen Aue maria

IDvezleg maria malaztval telies: vr vagyon te veled te malaztod legen en velem te vag aldot azzonyoknak kezette, es aldot legien te zentfeges anyad zent anna azzon: kytel ziletek te zentfeges es iftenes tefted minden zeplŏnelkyl es fertelmeffegnelkyl nekenk: O edes zyz maria tetŏled kegieg ziletek Az aldot iefus xc atya iftennek ffya Amen Alexander papa egedet mindennek valaky halalos bynnelkyl es teredelmeffeĝel meg
253 olvaffa haromzer efeleel || meg yrot ymacfagot
zent anna azzonnak kepe elet: halalos bynekrel tyz ezer eztendey es boczanando bynekrel hwz ezer eztendei buczut

Valaky ez harom ala meg irt imacſagot meg gyonvan es teredelmeſſegel meg olvaſſa wal Romay zentheghaztol az elſe imacſagtől bynenek boczanatiat ezer eztendeig valot: Amaſiktwl wal eſmet ezert az el feledet bynirel: Aharmadtul vala ő halalos byninek ezer eztendeig valo boczanatiat

Vram ieſus xc elew iſtennek ffia ffogagiad ez imatſagot ate zent halalodnak emlekezetire kyuel te dragalatos emberſeged meg holt, az kereztffan: es az őremnek tizteſſegire kyt vallot ate aldot lelked mikoron mind te kenodat es te teſty giarloſagodat meg tekelven latad: es lelkeknek ſokaſſagat te zent halalodval zabadeytad: es ezen kepen zabadohad, meg en lelkemet halalomnak ideyn minden bynektől es az őrők halaltwl amen *pater noster* aue Maria ||

VRam ieſus xc, elő iſtennek ffya, ffogagiad ez imacſagot az 254
őremnek emlekezetire: kyt vallot te bodog lelked limboſba mind ate zentyddel, es valaztyddal kyt te myattad lattak ő magokat el zabadulvan: es ezt Senky egieb hanem czak te tetted: azert mivelkegel en lelkembe, te kegies akaratoddal: es te iſteny kegieſſeged[del] zerent amen pater noſter Aue maria

VRam ieſus xc elő iſtennek fia ffogagiad ez imacſagot az őremnek emlekezetire kyt vallot te bodog anyad zyz maria my azzonyvnk te fel tamadaſodnak napian mikort neky elevenen ielenel: es az eremnek tyztiſſegire kyt vallot te bodog lelked te teſtednek es lelkednek egeſőleſebe: avag egbe zerkeziſebe: es mikort tenenmagad latad meg dyczeylven adiczeſegel kyt vallottal minek elette ez vilag lenne: vigaztallyad meg en lelkemet halalomnak ydeyn: es || vegyed őtet azon diczeſegnek lataſara: kybe atyaval 255
es zent lelekel eelz es orzaglaz őreke Amen Pater noſter Aue maria

O Io ieſus o kegies iesus o edes iesus: o iesus zyz marianak ffia: malaztal es kegielmel telyes: o edes ieſus te nag ergalmadnak myatta ergalmaz ennekem O kegielmes ieſus kerled teged adragalatos zent verednek miatta kyt Byneſſekert ky őttel hog moſſad el en kegetlenſegemet, es tekenchream zegen bynes leanodra teged alazatoſon kerere es te nevedet ieſust kaialtora O aldot ieſusnak gienierkettető

neve: ieſusnak erőſſető neve: Nem egieb a ieſus hanem czak ydve-
zeytő: azert io ieſus te nevedert ydvezech engemet hog el ne vezek:
hog ky teremtettel engemet es meg valtottal ne hagy karhoznom
256 kyt te Semmibel ‖ teremtettel o io ieſus ne vezeſſen el engemet en
kegetlenſegem kerlek teged kegies ieſus hog ne vezees el engem kyt
teremtet te iozagoth o edes ieſus eſmeryed meg a my tyed en ben-
nem: es amy maſſe azt meltoliad el moſnya O kegies ieſus irgalmaz
ennekem mig az irgalmazaſnak vagyon ydeye: Ne karhoztas engem
ytilet napyan, es itelet ydeien: my hazon en bennem mikoron le
zallok romlandoſagra yngen ſem diczirnek tegedet ahalottak vram:
o io ieſus Sem mind kyk zalnak pokolra: O kegelmeſſeges ieſus:
O kevanatos ieſus: O irgalmaſſagos ieſus vegh engemet Ate valaz-
totidnak keziben: o io ihc minden te benned hiueknek ydveſſege:
O io ieſus minden te benned remenkedeknek zeretőye: o io ieſus
te hozad foliamoknak vigaſaga: o edes ieſus minden byneknek meg
257 boczatoia: o io ieſus zyz marianak ‖ Hőes en belem malaztot: es
belceſeget tyztaſagot es zeretetet hog teged tekelleteſen zereſſelek:
Dicirheſſelek: te benned lakozam te bened diczekegyem mynd azok
kezet akyk zeretyk te zent nevedet mely mondatyk edes ieſusnak
Amen pater *noster* Aue maria

Dyczeſſegnek kiralya kegies xc atya iſtennek zent ffya zyz
marianak zilette: agy ſegedelmet zegenyeknek kyket te zerecz hog
lakoſhaſſanak byneknelkől. o kegyes kiralne azzon menyei zyz zent
kiralnak zyz leanya es ffyw zylee, agyad nekőnk kerelmenket ayta-
tos imadſagonk miath: hog leheſſenk menyorzagba mind a sok
zentekvel Amen

kevetkezyk ymar Bodogazzonnak heet lelky avag meney őremeről
valo imacsag:

ERevly Criſtuſnak zent annya mert ate zent zizeſegeddel er-
258 demleel annye meltoſagra leletned ‖ hog te leel zent haromſagnak
rokonos

ERevl zyzeſegnek viragaval ky te yeles zyzeſſegednek tyzteſſe-
gevel, fenyes angelok feyedelmit feleel mulad: es zenteknek ekes
sereget te nagh meltoſſagodal feleel mulad mindenik vtan
Aue maria kel

ERevl egy iſtennek akaratiaval: es zent haromſagnak zeretetiuel mert eggeſſetevl felſegeſſel: hogy amyt te akarz azt nyerheted ate edes ffiattvl Aue *maria*

ERevl te iſtennek zerető A*nn*ya mert mikipen feldnek zynen tyzta vilagoſſag adatyk a napnak fenieſſegetől: wgyan te byzoniaval azzonyom zyz maria menyorzagot meg vilagoſeitottad te zent bekeſſegednek telies fenieſſegevel

ERevl iozagnak fenies edinie kinek akaratyra haylot nind a menyebely wdvar: tegedet bodog: es iſtennek kegelmes melto zyleye nagh diczeſſegvel tyztelnek Mindennek vtanna mogyhegy Aue ma*r*iat ||

ERevl nyavaliaſoknak annya mert őrőkſegnek vagy Annia **259**
hyttegyen felden tiztelnek nag erdemmel: es oth fen fenies zeked vagyon menyorzagnak bodogſagaba

ERevl tyzta zyzen zylev: mert bator vag abba es bizonios hogy te diczeſſegednek nagſaga ſoha meg nem fogiatkozyk meg Sem keveſedyk: De meg őregedyk es meg viragozyk es mind őrekwl ereke allando lezen Amen

CRiſtus ky vilagoſſag es nap vagy kinek ſetetſeget meg vilagoſeitod: es vilagoſſagnak ffynienek hittettel: es bodogſagos ffynieſſegnek hyrdettetel: kerőnk zentſeges vronk: oltalmaz minket ez eyel: legen mynekőnk te benned nyvgodalmonk: advan nekönk bekeſſeges nyvgolmat hog nehez alom meg ne nyomyon: ellenſegevnk megſe czyalion: amy teſtevnk ellenſegevnknek ne engegyen hog minket || te eletted byneſſe ne tegyen: zemeynk almat vegenek, de **260**
zyvenk mindenha te hozad vigiazon, es ate yogod otalmaza te zolgaidat kyk teged zeretnek, my otalmazonk: neez my reank: es my ellenſegenket eltavoztaſſad: otalmazad te zolgaydat kyket te zent veredel meg valtottal, meg emlekezel my rvlonk nemes vronk, kyk lakozonk Ez gyarlo teſtbe, mert te vagh my lelkennek otalma: leeg mynekenk segetſegwnk ez oraban, Amen, pa*t*er no*ster* Aue *maria*

valaky aytatoſſagal meg olvaſſa az felel meg yrt imacſagot eſtve tahat ne felyen az eyel ellenſegnek Semmi czalardſagatwl,

valamely ember aytatoſſagal halia meg amyſet
ennye yozagal valia mint yde ala meg vagion
yrva

Elezer kyrel mond zent bernald doctor, hog amiſſe yl nag
261 iozag hog ha ember mind ez vilagot || el yarnaya, es mynden yoza-
gat alamiſnaban oztanaya: mind anal tebet haznal eegh miſſe hal-
las aytatoſſagwal zent Ieronimos es hugh mond rwlla,
hog eeg lelek ky purgatoriomba vagyon: kyert az pap a miſeben
imad: addeg mig amiſet meg vegezy Semmi kent nem zenved hot-
togin: zent pal apaſtales hug mond rwlla vala myt
ember ezyk: tőbet haznal neky az miſſe hallas vtan hog nem az
elevth zent agaſton doctor es hug zool rwla mond-
van valamig amiſet halia ember addeg nem venevl meg sem korvl
hug mond zent Amburus doctor Nagyal iob a fenek
ymacſaga hog nem a tagnak: De az pap a miſen iſten kepe: es
ymagya atya iſtent emberi nemzet ydveſſegeert: kyt tagnak mondat-
nak: azert az criſtoſnak ky kepeben a pap vagyon imatſaga iob
hog nem mind az kereztyen nepe: ||
262 zent beda doctor mongya hogh amely zylő azzony
állat aytatoſſagal meg halya amiſſet es vgyan azon napon tőrten-
neyek zylnye tahat nem zenvedne olian nag kent zylezeben:

zenth luczacz mongya Tőredelmes bynes ember ha
az napon melyen ő miſſet haal, oltary zentſegnelkől meg haland:
amiſſe iozagaval minden oltary zentſeg neky zolgaltatyk lelkeben
zent mathe mongya valaky aytatoſſagal megyen azmiſſere,
egewth az miſſeben ielen vagyon: valamyt addeg gondolatyaval
avagy tvnyaſſagaval tezen meg boczattatyk neky zent gergely
mongya, Mikoron amiſſet eneklyk, mind eleueneknek mind hol-
taknak boczanando bynek meg boczattatnak es halalos bynből ha-
marab ky fordwl amiſſenek iozagaval azon mongia minden
263 miſſe miat egy bynes ember || meg teer: es hegy lelek purgatoriom-
bol ky zabadul: es egy ygaz ember meg marad az igazſagban hug
mond rvlla arany zayw zent ianoſes: olyan io a miſſe
zolgalas mint iſtennek halala: mert mikepen iſten halalawal meg
zabadultonk abynekbel: ezen kepen amiſſe miat vezedelemtel meg
menekedik ember zent agaston doctor mongia vala mely

ember latya iſtennek zent teſtet: az napon zemenek vilagoſſagat el nem vezty es gonoz halalal meg nem halhat,

kővetkezyk zent katerinanak antifonaya

zyz zent katerina: gőrőgeknek ekeſſege: alexandria nevő varaſbol coſtus nevő kyral leanya vala: v e r ſ e Imagy erettenk zyz zent katerina: hog meltook legőnk criſtusnak ygiretire

ISten ky moyſeſnek attal ſynay hegien tervent: es azon helien zyz zent katerinanak teeſteth ‖ ate martyrodnak te zent angelydnak 264
myatta, czoda zerent helhezteted kerőnk es engegyed, hog az ő erdemenek, es imacſaganak miatta, erdemlyőnk yutnya, iozagoknak hegyre amen:

O vram xpusnak zent lelke zentely meg engemet, O xpsnak zent teſte ydvezych engemet O xpsnak zent vere zaiozich meg engemet, O xpsnak oldalanak vize mosh meg engemet O . x . nak vereyteke tiztich megh engemet. O xnak kenzenvedeſe erőſſich meg engemet, O yo ieſus halgas meg engemet es ate ſebeidkőzőt reychel, es ne hagi engemet el zakadnom te tőlled. a gonoz ellenſegtől otalmaz meg es halalom ideyn hyey hozad engemet, hogi ate zentidel dichirielek teged en iſtennem mind őrőke

ez imatſagot akor kel mondani mikor a pap iambor fel mutatia vronk ihuſnak ze*n*t teſtet es kentwl byntwl valo bwchuia vagyon ‖

265 embernek harom ffew ellenſege vagyon kikel eyel nappal keel
vynya mynd holtaiglan kyket ha meg gőzendi menyorzagot vezy:
ha kegyglen őtelek meg gőztetik pokolban lezen helye elſe elenſeg
ez vilag maſod teſth harmad erdők
Embernek elſő ellenſege ez vilag ky zőnetlen minket meg
czal es el hitet: azert mongya ze/ıt Ianus Ne akaryatok zeretny ez
vilagot Sem azokat melyek ez vilagban vannak ky kegiglen zereti
ez vilagot nincz atia iſtennek zeretety ő benne: kel azert minekenk
ez vilagot el tavoztatnonk ſok okert: elſő oka mert ő benne zenet-
266 len valo felelm vagyon maſod oka mert || Semmy nyugodalm őbenne
nincen: harmad oka mert telyes gonozſagal: negyed oka mert
elenſeget zerez iſten kezet es emberkezet őted mert alhatatlan es
hazwk hatod oka mert meg vakytya embernek okoſſagat: mondon
hog elezer, kel minekenk ez vilagot el tauoztatnonk: es őtelle ma-
gonkat meg otalmaznonk az felelmert: mert ő benne zenetlen valo
felelm vagyon: mikepen yr erről Belcz mondvan: lezen a te eleted
felelmes mykent ha te eletted heg zeer avagy hay zalon fel ketne-
nek egy globyſth minden napon es ne hyg ate eletednek: Regel azth
mongyad valyon ky agya en nekem az eſty ydet: es eſtve azt mon-
giad valyon ky agya ennekem aregely ydet ernem az te ziuednek
felelmeert mongyad azt mely felelmnek miatta rettekz: es meltau
267 tezed ezt mert miglen ez vilagba vagy nem tudod || miglen vag: es
minemő halalal kel meg halnod: es mely helien: es nem tudod ha
iſtennek zeretetire vagy melto avagy haragyara: es nem tudod ha
őduezelz avagy karhozol ez vilagnak gyakorlatos alhatatlanſagaert
kykhez ember ragazkodyk az bőnek miatta: Mert giakorta a madar
etket kereſven tőrben eſyk: avagy ahal aletvan az etket be nyelnye:
tahat ahorgot nielte be: vgyan ezen kepen ember ez vilagban
aleytha igazan viſelny eletet ez vilagy marhat kereſven: de miko-
ron halalra yvt: akoron meg latya hog nem kereſet maganak eletet

de halalt mikepen zent gergel doctor mongia ky ez vilagy marhat zerety: Avag akarya akar nem: felelmnek es Banatnak kenyaban ezyk, mert miglen ember ez vilagban eel: ſoha meg nem eſmerhety ȯ magath || nyluan: akoron mindennek nylvan leznek az okoſſagnak 268 zemey elevt avag yok avagh gonozok Azert pelda oluaſtatik ariſtotiles pogan belceſegerel ky mikoron yvtot volna halalara kerek ȯtet az ȯ tanitvany hog mondana nekyk valami io tanoſagot: ky felelven monda mezetelen yettem ez vilagra. nag banattal eltem: es nag keſerȯſegel megek ky belȯlle es nem tudom, hol lezen halaſom: Azert mongya Bȯlc ſalamon: Nem tugya ember ȯ veget de mykeppen ahal meg ſagattatyk a horognak miatta ezenkepen az ember agonoz ydenek myatta

maſod okert el tauoztatando ez vilag mert ſemmi nyvgodalm ninczen ȯ benne de zenetlen valo muka es banat keſerȯſeg azert mongya belcz ſalamon Embernek kezenſeges napy teliеſek nyomorvſſagal es nya||valyakal es eyel ſem nyvgolmas ȯ 269 elmeyben es bizoniaban ez mind lezen az my engedettlenſegeknek gonoſſagaert: Mert hug mond iſidodorus doctor: ha ember paradiconba artatlanwl eelt volna tahat meg a zeen ſem egetneie meg ȯtet a vyz ſem meritenye el: es az egnek tavolvolta ſem foytanaya meg es valamelyek artnak embernek ſemmy azok kezel neky nem artananak, de az engedetlenſegnek bȯninek vtanna keuetkeznek het fogyakozaſok: tudnya mynt: ehſeg, zomoyſag: hydegſeg: hewſeg: mwka: faydalm: es korſag es ſok egeb nyaualak: kyktel meg nem zabadul miglen ez vilagban eel: Mykepen zent iob tezen erel tanobizonſagot mondvan: ember ky azzonyallattwl zilettetyk ryvid ydeiglen eel ez vilagban es ſok gyarloſagokal telyk be, es meltan mongya ezt: mert || emberi elme mendenkoron gorſab agonozra 270 hog nem aiora: mikepen erel yr zent moyſes profeta mondvan: Emberi zivnek erzekenſege es godolatya mindenkor keez agonozra ȯ yſyvſagatul ſfogua: es minek okaert hog ylien alhatatlanſag vagion ez vilagon azert el kel embernek ȯtele ſſwtnya es el tavoztatnia

Harmad okert eyelen valo vylag el tauoztatando mert telies gonoſſagal es vezedelmel mikent zent ianos tezen erel tanobyzonſagoth mondvan: Mynden valamy ez vilagban vagyon: avagy hog teſty kevanſag: az az paraznaſag: a vagy zemnek kevanſaga az az feſwenſeg avag eletnek keuelſege: azert ez byneknek miatta mynd ez vilag gonozban vettettetet az az erdegnek hatalma

271 ala: Mert valaky ez harmakat keveti erdegnek hatalma vagion || ő rayta
mert vgy yr zent ianus iſteni lataſrwl zerzet kenveben: Iay iay iay ez
felden valo embereknek: Iay az paraznaknak: Iay az feſvenyeknek
iay akevelieknek: ha kegeg akorod ez harmakat el tavoztatnod:
fwſſad el ez vilagot ez abyneket Mert vgy mond zent dauid a zoltar
kenveben felegyed el azte nepedet es athe atiadnak hazat: zent
amburus magiarazvan ezt: hug mond: az olian ember feledy el az
ő nepet aky el hagya minden bőnet: es az feledi el ő atianak hazat
ky ez vilagnak hamis kazdagſagyt meg vtalya: kyknek miatta őtet
ŏrdeg fogwa tartya: es meltan tartya fogvan őtet: mert mikepen
a fogoly Soha nem teheti azt amyt akarna: Mert mikoron akarnaya
magat meg alaznya: leg otan ez vilag tezy őtet kevelkednye: es
272 mikor akarnaya kevanya az menyeieketh || ez vilag vonza őtet az
ő kevanſagara es ezenkepen agiarlo embert az ő czalardſaginak
miatta mendenha vonza akenokra: azert olvaſtatyk pelda hog egzer
az wr iſten eharom bynekeert kevelſegert: feſvenſegert: paraz-
naſagert akara mind ez vilagot el veztenie: erezven őreya ha-
rom tyzees lancakat ő haragyaban: es ezt megh latvan az ő
kegies zyleie az edes zyz maria terdre eſeek őzent fya elet es
ezt monda: kerlek en zerető ffiam hog ne tegyed ezt: de em-
lekezel meg ate edeſſeges bezededről holot azt mondad: Nem
akarom az byneſnek halalat de hog meg terien az ő bynibel es
elyen azt akarom: kerlek hog ne haragogyk a te hyrtelenſeged mind
ez telies vilagra mert vadnak ennekem zolgaim predikatorok kyk
273 meg fedyk ezvilagot: es ezenkepen meg engezteltetek az wr || iſten
es kegelmeze ez vilagal

Negedzer kel embernek ez vilagot el tauoz-
tatnya mert ellenkedeſeket vet iſten kezet es
ember kezt mikepen zent iacab apaſtal tezen eről tano bizon-
ſagot mondvan: valaky akarand ez vilagnak baratya lenny: lezen
iſtennek ellenſege: Nag bolondſag embernek azt zeretnye melynek
miatta nyeri az őrők gőleſeget: es azt vallanya kynek miata el vezti
az őrek bodogſagot: Azt kevetnye ky vizen az őrek kenra: es mind
ezt tezy el vilagy gonoz elet, erel hug mond ami nemes ydvezetenk
aldot ieſus ő maga: valion smit haznal embernek ha mind ez vila-
got meg nyerhety: az ő lelket kegek el karhoztatya: hol minth azt
mondanaya ſemmit nem: Ime ha ezerzer valo ezer vilagokat vala-
274 nad: ha gonoſſagban meegy ky || ez vilagbol teredelmeſſegnelkyl es

gyvnaſnal kyl: minemde meg engeztelnekee ezek tegevd iſtennek:
bizoniaba nem: Iay azert effele embereknek kyk keves es kyſdet
gônôrwſegert ô ziweket es minden kevanſagokat ô ereiekel ege-
tembe kôltik el ez vilagi eletert: aleytvan hogy ne legien nagiob
ôrem mint ez ielen valo vilagnak ô vigaſſaga: Mert ez illienek ha-
ſonlatoſok a vakondaghoz: ky nem hyzen egyeb kynchet lennie
mint affeldet tvrnia es benne lakoznia: de maga egieb kinchek van-
nak melieket ôk nem tvdnak: errwl oly pelda oluaſtatik: vala egy
kyral ky harom orzagot byr vala de meges tebet akar vala byrnya
tertenek hog meg korwla: ky ketſegben eſwen ew eletirwl: paron-
cola hog harom Singh gyolchot ketnenek ew kapyayara es viſelne-
yek varaſrvl varaſra vchakon || kayaltwan kyral zauat es mondwan: 275
En harom orzagnak valek ffeiedelme kykel meg ſem eligedem de
tevbet kevanok vala: aleitvan hog ne legen nagiob erem mint kyn-
chet gyeiteny es orzagokat byrnya: Moſtan kegiglen meg elegettem
harom sing feldel es harom ſing vazonal: kyuel be fedezem en telhe-
tetlen zemeymet: ezenkepen bizoniaba lezen mindenekrwl kyk ez
vilagy marhaba telhetetlenek elezer ew telhetetlen zemeket be
rekezty ez hewſag: de meg nitatnak az kinokban: holot ewket az
ô gonoz kazdagſſagy nem ſegeytyk de nagioban gettretnek: mike-
pen zent ianos yria iſteny mondaſa Menevel nagiob dicheſſegbe es
gônôrvſegbe wolt anniaval nagob Siralmat es kent agiatok ew neki

Ewted okert ez vilag el tauoz||tatando mert alha- 276
tatlan es hazwk mert ſokakat igyr de keueſeket ad, mert neha yger
hozw eletet: Neha kazdagſagokat es tizteſſegeket: neha batorſago-
kat de maga hazwd mert gyakorta felelmet es banatot hoz Azert
mongya bewlc: Mewetſeget aleytottam teuelkeſnek es hiwſagnak es
eremnek mondek: mit chalardkodol heyaba: Mert meltan ez vilag
haſonlattatik chalard barathoz: ky ew baratianak zemebe zepen zol
de hatwl vermat aas ew alaia

Errewl ellyen pelda oluaſtatyk vala egy vi-
teez ky annyra atta vala ew magat ez vilagy eletnek hog iſten-
rewl ſemit nem gondolkodyk vala: De mind ew ereyt ez vilagy hyv-
ſagra kelti vala, ky egzer iſtenni ihleſnek miatta kezde ew magaba
gondolkodnya hogy kichoda volna || ez vilag es minemô volna kinek 277
ellien nag bwzgoſagal zolgalna: es mikoron ezt gondolnaia az viteez
yme yelenek ewneki egh zepſegô azzoni allat ky monda a viteznek
mit gondolkodol en rwlam en vagyok ez vylag: kinek elyen nagy

bvzgoſſagal zeretettel zolgalz: kire tekentven a viteez monda: Imar
nem banom hogh elien zeep azzoni allatnak zolgaltam. kinek monda
az azzonyallat: Immar lattal engemet archwl de laas hatwles es
mikoron hattal fordwlt volna hozaya latwan a viteez ew benne
kylemb kylemb kinoknak nemyt: tudnya illyk: Zennek: hydegſeg-
nek: bydevſſegnek es kygioknak kennyat: kyt latvan az vitez feldre
le eſeek es monda: Iay Iay adkozot velag melygen Sokakat calz te
278 meg: kinek monda. az, az||zonyallat Avelag en mindeneknek zepen
mutattam magamat hog meg chalhatnam de bizoniaban mind en
zolgaimat kyk engem el nem hadnak ekenokal ayandekozom megh
vegre, ezeket meg mondvan el eniezek elewle: Annak okaert min-
den ezebe wege magat ez mondot ygeket mely nag chalardſag
legen ez vilagy eletben: Azert mongia belcz salamon: valaky mezet
vizel ew zaiaba es engemet hatwl megakar ffwalanya az ew baratſa-
gat nem akarom lennye en tarſaym kezeel valot
hatod okert el kel tauoztatnya eielen valo
velagot embernek mert meg vakytya embernek okoſſa-
gat hog megh ne yſmerhety azokat melyek ew neky ydueſſegere volna-
nat: es vegezetre vyzy evtet pokolnak ŏrŏk keniara: [es mikoron
279 ezt gondolnaia az] || Mikepen nylvan vagyon ſokakban ez vilagot
zeretewkben kyk meg vakwlwan ew erewket es ydevket hewſagban
keltyk el kyk kewzewl nemelliek iſtentevl nekyk meg ielent malazt-
nak miatta: Nemeliek kegiglen kynoknak miatta meg yſmertek ew
bolondſagokat: mikepen irya bewlc ſalamon ewkepekben mondvan
mit haznalt minekewk ez vilagy eletnek kewelſege: Awag mit adoth
minekenkewk ez vilagi kazdagſagoknak maga haniaſa elmultanak
mindenek mikepen az arnik es mikepen az hayo ffolyo vizen el
menewen ſemmy nyomot nem hag Meg faradoztunk azert az alnak-
ſagnak es vezedelmnek vtan es yartonk nehez wtakon: vrnak kegy-
280 len wtat meg nem yſmertwk pelda mert ez vilag olyan || mikepen a
madaraz: ky amadaraknak zepen enekelwen kezereyti ewket be
mennye a tewrbe a wag az enweſbe: mely madarakat mikoron meg
fogya amadaraz rettenezen meg eldeſy ewket: ezen kepen vagyon ez
vilagrwl ky ez vilagy marhakat edeſſegel gywty de akent meg nem
mutatya kyt erdemlene ew erettek: Ime azerth mely kegetlen elen-
ſege embereknek ez wilag: de bizoniaba ezt meg gyezheti ember
egebbel hanem chak az alazatoſſagal:
errewl ellyen pelda olvaſtatik a velag byro

nag alexanderrewl ky mikoron kewldette volna kevetet
paradicomhoz kerdven ha oda mehetne: felelenek paradicombol
a kevetnek hog senky nem mehetne oda: hanem chak az ala-
zatoſſagal: es egy || veen paradicombol ky yeve ada akevetnek 281
hegy kevet ky vala emberi zemnek hazonlatoſſagara hog wyn-
nye az ew vrȧnak: mely kewet mikoron hoztak volna alexan-
dernak mutata egy bewlchnek hog ew neky meg mondanayaa
kewnek yozagat: mely belch mikoron vette volna akewet mer-
tekre oly ygen nehez len hog walamit teznek wala ellene min-
dent meg nyom vala: vegezetre az bewlc egy kychin ruhaban takara
az kewet: es then ellene chak egy penzt ky ottan meg nyoma az
kewet: towaba then egtolzalat ellene az[t], es legottan meg nyoma:
Mikoron ezen chodalkoznyek az alexander es az ew vitezy monda a
belch O velag biro feiedelm || Ez kewnek termezeti meltan teged 282
illeeth: Mert minden orzagok tartomanyok waraſok, vidikewk varak
nem elegek te neked: meges tewbet nyom es kewan ate elmed es
zywed de mikoron be fedeztetyk Ate teſted es zywed a kopor-
ſoban akoron tebet haznal egy fyller avagy egy penz awag eg-
tolzal mert ember ezeknek haznalatyat wezy de ate teſted ſem-
mit nem haaznal: hanem chak bydeſſeg es rothatatoſſag: O em-
ber azert emlekezel meg ate halalodrwl: es ereke nem vetkezel:
Gondolyad meg holot wadnak akyralyok yobagyok: herchegek:
Nemeſſek: kyk ennek elette voltanak: Aranyat ezevſtet es egyeb
marhat gyeitettenek: ettenek yttanak: vigattak es halalos binben
multanak ky ez velagbol es ewrek pokolra men||tenek: Azert zeretew 283
atiamffiay yo hwgaim ezetekbe wegetek magatokat es wgy elleitek
ez vilagon hog ayozagos dolgok le nyomogyak agonozokat: es ke-
weſſed a criſtuſt ky menney kiraly leewen megh alaza magat:
emberre leen mierrettewk byneſekert es nag zegenſeget tarta ez
vilagon Nekewk peldat adwan hog myes meg vtalnwt ez vilagot:
mert valaky ez vilagot yzy hazonlatos az pookhoz: ky mynd eyel
napal mukalkodik: ky wonza belyt es halot kewt benne hog legiet
avag zwniogot ffogna kiuel elne: el yw egy dongo leeg es mind el
zagatya Ezenkepen ember ez vilagy marhat eyel es napal kereſy:
el yw ahalaal mind elvezy ewtelle

Maſod ellenſege embernek a teſth ky min-
denkoron || ellenkedyk alelewk ellen ky iſtennek kepe de emelle 284
twdnya keel hog emberbe ket allat vagyon lelewk es teſth es eket-

tew mindenkoron egy maſſal wyw: es ew kezellevk mindenyk vonza
az okoſſagot az ew kavanſagara egymas ellen: es myert alelek ne-
mes allat iſtennek kepere teremteteth mindenha iokat kewan: de
myert a teſth hitvanſagos alatbol zerezteteth: az fewldbel mindenha
gonozokat kewan ky leleknek karhozatyara wagyon: Azert mongya
ze*n*t paal Atyamffiay lelewk zerenth yariatok es ateſtnek kewanſagat
ne tegytek mert ateſth lelek ellen kewan es alelek teſth ellen: Mert ha
teſt zerent elendetek meg haltok ha kegiglen lelek zerent: a teſty dol-
285 gokat megh ewlytek tahat eltewk || mert valakyk lelek zerent elnek
azok iſtennek ffiay: kik kegiglen teſt zerent elnek azok erdegnek ffiay
ezt mongya zent paal: moyſes profetanek iſten elew parancholatot
adoth wolt: hogy mikoron keet ember ezwe wezne es egyk amaſy-
kat meg ytne kewel avagy evkellel: ha meg nem halna az ember
de palcyan yarna: tahat aky meg ytette ffizetneye meg az vrvoſnak
a kevlchegeth myert meg gogytotta: lelek zerent aket haſonlo a
teſth es a lelek: kyk myndenha egbe wywnak: es gyakorta ateſth
meg ytty a lelket gonoz mywelkedettel meg öklezy awagy keziben
vala eſeſnek keweyvel: mely lelek myglen meg nem holt az erök
tyznek halalaual, yol le[z]he[n]t hogy meg holt a bynnek ew hala-
286 lawal || de meg gyogulhat ha tamazkodik criſtus kereztffayanak ew
palchaiara: es ezen kepen yarand az erewk eletre az iſtenni yrgal-
maſſagnak remenſege miath: Azert ygazſag azt agya hogy a teſth
ffizeſſe meg a kewlcheget aleleknek meg vigaztaſſaerth kemeen pe-
nitencia tartaſnak miatta: Mert vgymond zent Bernald: ha akaarz
penitenciat tartanya: meg kel a te teſtedet tagadnod: es getrened
es meg enhetened: es tennen magadat ytilned: hog ne eſſel az elew
iſtennek kezebe: mert mikepen ahydeg lelev korſagbely ember ko-
ronked hydeeg vizet kevan ynnya maga ffelette ygen arth neky:
Ezenkepen abynnel meg dögletet teſth azt kevanya mindenha amy
287 aleleknek aarth de vgy mond zenth Bernald || Hogh vgy keel ember-
nek tartany az ew teſteth mikepen az orvos tartya a koorth: mely
orvos ſokat aad akornak melyet nem akarna ew hozza vennye: es
Sokath meg tylt ewtelle melliet ew kevanna: Tovaba mykepen az
wr very az ew zolgayat azert hogy yowa legen: es mikepen az em-
ber ew ellenſeget mikoron meg giezy anyra meg gyetri hog touaba
ew ellene feel ne tamagyon es evtet meg ne ewlye: Ezenkepen keel
minekewk es tennevnk az my teſtenkel: mert hugy mond zent
Bernald: Amy teſtevnk hazwnk bely ellenſeeg ky ygekezyk minketh

meg ewlnie: Soha ninchen nagob ellenſege embernek es gonozb:
mint az ew teſthe: Mert ember ew ellenſeginek ellene oltalmra
valo ‖ Meſterſeget leel de az ew teſthe ellen nem leel egebet ha **288**
nem chak zenvedeteſſegeth: es menywel incab ember kedweth ke-
reſy ew teſtenek meg tagytwan neky az ew okoſſaganak zabolayat
Annival incab yar alelek ellen: es haſonlatos ateſth A kewer lohoz:
kynek mikoron meg ereztyk zabolaiat nem gondol awal ky raita
yl: bator kiraly ffyw legenes hog meg zerzyk: de ffeel zekwen rug-
van mind az ffevldhez wery Ezenkepen vagyon ateſtrwl ky gienye-
rwſegel tartatyk: kinek mikoron meg zalaztyak az okoſſagnak zabo-
laiat: Nem gondol alelekrewl: ky iſtennek kepere vagyon teremtet-
ven: yol lehet hog ew velle egetembe el karhozyk de mindenkoron
fel: zewk az ew gonoz kevanſaganak miatta

kyrevl oluaſtatik ellien pelda, vala egy ki-
raly kinek ‖ vala egy zeep kerthe: mely kertet ew ada ewriznye **289**
ket embernek kyk kezewl egyk wak vala: maſyk benna kyk miko-
ron meg akarnayak vroznia akertnek gymelchet nem tehetik vala:
mert a santa ffel nem igazwlhat vala hog fel ernie amagas ffan a
zeep gymelcet: A wak kegiglen nem latia vala: tanacot tartanak es
monda Aſantha a vaknak weg ffel engemet valladra es en el igaz-
gatlak mely ffa ala meny es en le zaggatom azep gymelchet es te-
weled kezlem: Meliet mikoron meg tettek volna: el yeve akyraly es
meg lata akaart kyt tettenek vala agymelchben: kerdezni foga
evket de ewk meg mentyk vala magokat awak aval hog nem latna:
es az Santa hog nem yarhatna: de akiraly meg yſmerven ew alnak-
ſagokath mind kettevt halalra ytile: Ezenkepen vagion a lelekrevl
ky vezerly a ‖ teſteth agonoſſagnak teteminire mely gonoſſagokat, **290**
ſem a teſth leleknelkyl, ſem alelek ateſthnel kyl nem tehetneye O
azert ember vgy kereſſed keduet teſtednek hog alelkedet el ne kar-
hoztaſſad miatta

Touaba ezedbe vegyed hogy a bines emberrel ew
halalanak ideyn harmak [oluaſtatyk] oztoznak tudnya mint fferegh
ewrdeg es ez vilag kyk mind vgy zereti az ew rezeth hogy a keth
rezen nem adnaia mert a ffereeg vgy zereti a teſtet hog nem adnaya
Sem a lelken Sem a marhan mert yol lakyk velle: Es az erdevg
hugy zereti alelket hog nem adnaya Sem ateſten Sem a marhan
mert ewreke getry pokolban: es az ew rokony avagy egeb emberek
vgy zeretyk e vilagy marhat hog Semmit nem gondolnak az ew

291 teſtiwel: Sem kegilen ygen zorgalmaſok az ew || lelkevel de kereſyk
chak az ew marhaiat es ffel tomboliak: es ezenkepen lezen minden-
nek ky halalos bynben hal meg: twdnya illik, az ew teſthe adatik
feregnek: Az ew lelke erdegnek es ew marhaya ez vilagy emberek-
nek: O azert bines ember wed ezedbe ezeketh hogy el ne vezezd
teſtedet lelkedet es mindeneket mellieketh vallaz a vagy meeg val-
hach: mikepen el vezte akazdag dewlfes: ky mind azokbol kyket
eth e vilagon byr vala: chak egy cheep vizet sem nyerhete a mas
vilagon: Mikepen vronk criſtus monda azent eva*n*gelyomba de mind
erekel ereke kenzatatyk pokolban es oth siratia magath
pelda rola vala keet atia fyv egyk belch vala: ma-
ſyk bolond: kyk mikoron meze ffewldre el bvdoztanak volna ew ha-
zayoktwl: es akarnanak haza terny: mikoron yvttanak volna hegy
292 herre holoth kettezteneyek az wth || latanak yraſth oth ky azt mon-
gia vala hogy ayob kezre valo wth, yol leheth hogy zoros. darabos es
kemeen: demaga batorſagos: de abaal kezre valo wt yol lehet hogy
zelees es gienerwseges de maga tolvaiokal rakwa: az bewlc azert
akara menye ayob kezrevalo wton: de az ew bolond atiafianak kere-
meſenek miatta meg gieztetwen mene a baal kezre valo wton Meg
fogattatanak kegiglen atolvayoktwl es meg Sebhettetenek es meg
foztatanak es vettetenek egy meely verembe: ky rakwa vala kygo-
wal es Bekaual es ſarkanyokal hog azok elneyek meg ewket az ew
mardoſaſynak myatta: mely keth atya ffiw mikoron a veremben
igen Sirnanak lata abewlc hog akegyok akarnayak ewket meg mar-
nya Syrvan es atkozwan az ew atyaffiat mongya vala: O atkozot
atyamffia yob volt volna ha Soha ne yſmertelek volna mert te neked
293 engedwen meg gyeztetem || es ym en: te es: mind ketten el ve-
zevnk keſerwſeges zevrnyew halalal: Felele a bolond es monda
neky, Sewt incab te leeg atkozot: mert mikoron te bewlc volnal
meg zabadeyhattal volna mind engemet Smind temagadath: de
mierth ennekem bolondnak engedel yme egetembe el vezenk Ezen
kepen lezen pokolba holot erŏk syraſſal alelek teſt ellen, es a teſt
lelek ellen zwgodnak morognak hogy egetembe eſtenek atolwayok
kezze az az ewrdegek kezze, es akygoknak mardoſaſy kezze, az az
pokolbali kenokba azert hogy alelek myden wolna okoſſagos meg
gyeztetet es meg chalattatot ateſtnek bolondſaga myath O azert
bynes ember myt fekeez abynekben wed ezedbe wezedelmedeth es
otalmazad magadat: Mert ha vala myny eztendek el mulnak valaha

meges vege lenne es yo volna de ſoha wege nem lezen: Iay azert
neked || mert el weez Iay mert teſtedbe gettretetel Iay mert minden 294
yokat el weztez Iay mert menyorzagbol ky rekeztetel es minden
gonozban eſſel: ðrekewl ereke O en iſtenem ha ezt ezekbe tarta-
nayak ez vilagy emberek byzoniaba kennien meg otalmazhatnayak
magokat bintewl Mikepen a teſt es alelek, a bynewk
es ayozagok ezwe vynnak akevelſeg ezt mongya
ffelyeben valo vagy mindeneknel azert tarch fel feiedet, az alazatoſ-
ſag reya felel mondvan emlekezel meg zeǵeen niavalyas mert rotha-
tatoſſag vagy es ferewk meg kel halnod: hew dicheſeg ezt mongya:
mwtaſſad ky ayot kittheez hogy yonak es zentnek mongianak:
vrnak felelme reia felel mondwan: Ayot nem keel embernek teny
ez el mvlandokert de az erewk yokert azert el keel titkolnya hogy
az iſten ky latya titokban meg ffizeſſe teneked azt: az ffeſwenſeg-
nek kywanſaga ezt mongya: bynnelkyl kevanha||tod ez vilagy 295
marhat: es tarthatod mert ne talantan vegre meg zegynewdel es
amith maas gonozwl tartana yob te tarchad es te kelched azt el: de
ez vilagnak meg vtalaſa reaya felel mondwan: Ez vilagy marhat
nem kereſhety ember vezedelm nelkyl: mert menyvel valaky tebet
wal annywal tewbeth kywan vallanya: de bizoniaba ew halalanak
ydeyn mind el hagya: Abwyaſſag ezt mongya iſten mind ez vilag-
nak eredetitewl fogua teremte ffyrfiat es azzoniallatoth azert hogy
egymaſth zereſſek a teſty gyenewrwſſegert: Mert ha minden ember
zyzeſſeget tartana ez vilag regen el teretetet volna: de atiztaſag
reaya ffelel mondwan: Se*m*my fertelmetes be nem megyen menyek-
nek orzagaba: Azert annywal incab tiztaban ely: menyvel nagyo-
ban latod hogy az iſtentevl neked adot ydew hamar el mulyk hog el
ne wez || de hogy menyorzagba meg koronaztaſſal iſtentewl atiztaſſag- 296
nak tartaſſaert, az harag azt mongya ha mind bekeſſegel el zenwe-
gywk a raytonk tewt bozwſagot, tahat giermeknek aleytnak es ſokal
tewbet teznek te raytad teeg azert rola aly bozwt, az bekeſeg rea
felel es ezt mongia Mely igen ſook Bozwſagot zenvedet a criſtus,
meny ſook vereſegeketh meg meweteſeket hagyapaſokat tevis koro-
nat kerezt ffath: es te zegeen niavalias egy igyt nem tirhech es el
nem viſelhech a criſtuſert: Atorkoſſag azt mongya: wr iſten azert
teremteth mindeneket hogy ember ellyen ew vellek egyk ygyk es
vigagyon: Az zenvedeteſſeg azt mongya es rea felel mo*n*dwan Iol
lehet hogy iſten mindenek azert teremteth hogy ember ellyen vellek

es hog meg ne halion ehel, de hog etelbe, italba az mertekleteſſeget
297 felel ne halagya de chak azenvedeteſſegeth || eligyche meg, Az yreg-
ſeegh ezt mongia sokakat tehech kyket mas nem teheth azert nem
keel neky lenny felieb valonak naladnal avagy hozadhaſonlatosnak,
Atyafiwſagos egenlewſeeg rea felel mondwan: ha egebeket yozagos
mivelkedetedel felel halach yob es haznalatoſb Ha magadat meg
alazod: Mert ky magaſban haag: ha eſny tertenyk nehezeben eſyk,
Agileſeeg azt mongya: tawol legen te telled hogy amaz embert
zereſſed kyt mindenbe ellenſegeſth vallaz: Az iſteny zeretet rea felel
mondvan: nem keel azert meg vtalnya es gylelnye az iſtennek
kepeth ky emberbe vagyon, de zeretnie keel az termezeteth kyt iſten
teremteth de chak abynt keel gylelnye: A ragalmaſſag ezt mongia,
vallyon zenvettety el bekeſſegel meny gonozokat tezen amaz ember:
298 hanem chak ky netalantan neky enged: Az ygaz megh || feeddeſnek
zabadſaga rea felel mondvan hog atiaffyvſagos zeretetert embernek
ew atiafiat zembe keel meg feddenye es meg keel magath otalmazny
aragalmaſſagtwl: Ayora valo reſtſeeg ezt mongya ha sokat imadkozol
es ſokath beytelz es vigaaz ſewt el wez meg bolondwlz: es ha siran-
daaz zemed ky apaad: Ayora valo fel ſerkentees reaia felel mond-
wan: Nem tudod zegyn niavalas ha holnapot erewd awagy chak egy
orates: azert moſtan tegyed amit tehech amenyorzagert kyt nem
veznek atwniak reſtewk, de kyk erőt teeznek magokon az az peni-
tenciat tarnak: Mind effelewl meg yrtakat mongya zent agaſton
doctor: No azert valaky ezekbe akarand giezedelmes lennye: zwk-
ſeeg ewnekye hog zevnetlen imadkozek es wronk criſtusnak ew zent
kenyat halalat forgaſſa zyveben es ewtet keweſſe

pelda azok akyk ateſty gyvnyvrevſegeket ke-
vanyak es ew lelkeket ehel hagiak meg halnya, haſon-
299 latoſok nemynemő || emberhez: ky mikoron hegy vnicornis neww,
vad eleth fwtna hog evteth meg ne marnaya: eſſeek egy nag mely
verembe: es mikoron ala eſneek hegy Bokorhoz kapazkodec ew
kezeivel es labayval: alla heg alhatatlan kewre ky yzamo vala,
tekentwen kegyglen az ember abokornak gyekerere kyhez tartozyk
vala, lata tahat keet egeer ragya abokornak gyekeret egyk vala ffeyr,
maſſyk fekete es imar kezel valanak hogy altal ragnaiak tekente
averemnek fenekere lata hegy nagy rettenetes sarkant, ky ew zaia-
bool langas tyzet erezt vala es ew zaiat meg tatwan kewanya vala
ewtet meg marnya: Tekente touaba akewre kyn aal vala lata tahat

negy kegyo tolta ky ffeyet akarvan az ew labat meg marnya, ffel
emelven kegiglen az ew zemeyt lata egy kewes mezet ala folny
abokornak agarol el felede az veze||delmeket kybe vala vettetven 300
minden feleel a mezen foga nyalakodnya es azon kezbe akeet egeer
el raga abokornak gŏkereth, es akygok meg marak az ew labayt es
eſſeek a ſarkannak torkaba, lelewk zerent: az vnicornis wad a ha-
laal: ky mindenha yz embert es kevanya ewtet meg marnya: az
verem, ez vilag ky rakwa minden gonozſagal, a bokor embernek
elete, kyt a keet egeer, affeyr es ffeketev meg emezty az az ragya:
a nap es az ey a neeg kygo ffw: awag aneg eltetew allat: twdnya
mint: egyk ffewld, mas wyz, harmad, tywz, neged eeg, kykbel
embernek teſte zerezteteth Asarkaan kegyk pokolnak zaya ky min-
dent kewan meg marnya: az meez kegiglen ez vilagnak hazwk
gyenewrwſege ky miat ember meg chalattatyk es ereke el karhozyk

embernek harmad ellenſege az [vilag] erdewg
ky ellenkedyk myvelewk es vtannonk lezeſkedyk
harom ydeben, elezer eielen va||lo velagnak eletiben: maſodzer ez 301
vilagbol ky meneſewnek ydeyn, harmadzer az vtolſo ytileten: Mon-
dam hogy elezer az ewrdeg leſeſkedyk ember vtan ez velagnak ele-
tiben kylebm kylemb keſertetekel hogy ewtet megy gyezheſſe es
menyorzagba feel ne ereze [hanem] honnan ew eſewt ala: de hogy
ewtet el karhoztaſſa es pokolra vige holot erewkel erewke ew velle
kenzattaſſek es miglen az ewrdegh latia embernek ew teſtet elnye
bator ewztewer legyen es ſoha nem [kedvelkedyk] ketelkedyk
benne hogy meg nem nyerhetnye alelket: Mert ſem araniat ſem
ezwztet ſem ez vilagi marhat keres hanem chak alelketh: Azert
vagyon yrvan moyſes profetanak elzew kenvenek tizen negied reze-
ben: hog egy ydeben yewe ewrdeg iſtennek eleybe es monda Agiad
ennekem embereknek ew lelket: es ez vilagy marha mind tyed
legen: Mert mikeppen aſoliom madar azert yzy akys madarat || hogy 302
kevannya ew zyvet meg enye ezenkepen az ŏrdeg azeert haborgatya
az embert hogy kewanya ew lelket el karhoztatnya a nagy yregſeknek
myatta kyt wal az emberheez azert hogy oda megyen honnet ew ala
eſewt: Minek okaert ſem ezyk sem izyk sem alozyk de mind eyel
napal kerengy ez vilagoth, kereſwen el karhoztatny alelkeket: es
ymar anny'zantalan ezer lelkeket wyt pokolba hogy ha ky ywhet-
nenek mynd be tewlthetnyek affeldnek zynith az hewgliglen: es ez
nem choda mert mykepen iſten meg yelentette, wgy mennek be

pokolba abynes lelkeek mikepen az elſew: de maga meeg sem eleeg ew nekye de tewbeth kewan: es ballag vtannok mind eyel napal, kereſwen kyt meg chalhatna, Azert mongya zent peter apoſtal: Atyamffiay yozanok legetek es vigiazatok mert aty ellenſektek po-
303 kolbali erdewgh mikepen aryvo || orozlan kereng kereſwen kyt meg marhatna: kinek ellene alyatok ahitben erewſſek lewen: towaba hugy mond zent gergewl doctor, hogy az erdewg eſſeldet kerengy nem lepees zerent de mikepen alelewk awagy azeel repeſwen: es mindeneket megh haal melieket mondandnak: es mindeneket meg laat amelieket teeznek: de maga azokat melieket emberek zywekben forgatnak ſemykepen nem twgia mert ha embereknek gondolatyt twdnaya tahat semmy yot nem haadna tennyek: Towaba azon zent gergewl mongya, hogy agondolat akar mely ygen fertelmes legen soha meg nem ferteztety alelket ha az okoſſag reaya nem engeed: Towaba hugy mond zent ambwros doctor: erdewgeknek ez dolgoog
304 hogy myket gonozra kyzteſſenek, de my dolgwnk || annak nem engednye, Mert minezert ellene allwnk, annizert ewtet meg gyezwk, az angelokat meg vigaztallyok, az wr iſtent tyztelywk ky arra ynt minket hogy viaſkogyonk es ew meg segeyth hog meg gyezyek, es meg ereſſeeth hogy meg ne fogyatkozonk, ezeket mongia zent ambvrws doctor: ha kegyglen te kerdened az ellene allaſnak ew abrazatyat, ymeez, hogy minden bynnek ellene kyuel kezeert yozagos dolgoth wees, hog ha kezeert akewelſegel, te meg alazad magadat: ha torkoſſagal, tahat zenvetteſſed meg magadat beytel, ha keged bwyaſagal, te tarch tyztaſſagra magadat, hog ha ez vilagy eremmel a vagy hewdicheſſegel keſert, syralmnak miatta aly ellene ha ezenkepen vivandaz ew vele evtet meg gyezed es menyorzagot vezed iſholot tentel meg koronaztatol, mert hugy
305 mond zent yob, vytezkedes ember||nek elete eſſelden, mert erewel vyzyk meg menyorzagot: es nem twnian reſten

Maſod zewr az ewrdewk leſeſkedyk my vtannonk az mi halalunnak ydeyn, mert mikoron alelek ky zakad ateſtewl, tahat akoron nyolch feiedelm erdewg az ew katonayaval egetembe yelen leeznek aleleknek ew kymineſenek kapuyan, kyk kezewl aheet ffw erdewg kereſkednek [s] zereteteſſen a heet ffw halalos bynekrwl. ha meg lelhetneyek alelekben: ha kegiglen nem lelhetyk affw halalos byneket, tahat az ew katonay zereteteſſen kereſkednek a byneknek

agazatyrwl, kyknek miatta a wagy cach hogy purgatoryomra vohatnayak ewtet. Azert a nyolcadyk ŏrdŏg zeretetesſen kereſy a hitetlenſeget, ky meg dewglety mind az egeez kereztyenſeget, es az, ha [k]
leſeſkedeſeket eryzeteket el tavoztatangia a lelewk tahat meg koronaztatyk ‖ Iſtentewl menyorzagnak bodogſagaba 306

harmadzor az ewrdewg leſeſkedyk my vtannok az vtolſo ytileten mert hugy mond zent agoſton doktor, akoron az ŏrdewg lezeen ky mondwan, es my elenkbe vetven mindeneket melieket tŏttewnk mondwan, O ygaz byro ytylt ennekem, ez embert abynnert, ky nem akara tyed lenny a malaztnak myatta. tenekewd engedetlen wolt, de ennekem engedelmes, O mely ygen ſoroſok leznek akoron akarhoztaknak vtay, felewl lezen a haragos byro, alool arettenetes pokol, yob keez felewl a vadolo bynek, Bal felewl zantalan erdegewk vonwan akynokra. Beleel lezen alelky yſmeret mardoſwan, es kywel mind ez wilagh eegwen, Akoron mennek ayok az ewrek eremre, es agonozok az erewk kynra, o en iſtenem vay ha ezekbe venneyk ezt abynes emberek

az erdewg harom bynewk myatta nagyob rezre karhoztatya alelket ereke errel ‖ olvaſtatyk ellyen 307
pelda vala regente egy kiraly, kynek vala hegy zep haiadon leania ky abalwan iſtenektewl feleletet weth vala: hug hog mihelt hazaſſagra menne ottan meg halna: ky meg yedwen mezeken es erdeken yar vala, es hazaſſagra nem megyen vala de myert hog ygen gorz seren vala ezt zerze hog valaky akarnaya ewtet hozza vennye hazaſſagzerent, elezer hamaryat ffvtna ewele es ha meg haladnaya hozza menne: ha kegyglen a leany haladnaya meg a viteezt tahat ffeyt venneye, es ezenkepen nagy sook yffyw hŏſſek vezenek el miatta: Iwta egy yffyw vitez yponenes newew, ky akarwan ezyzet hozaya vennye, mene hegy balwan iſtenhez, kinek vala venus neve. ky ada neky harom arany almat es meg tanita mikepen yarna ew velek, el mene azert az ypomenes viteez ‖ es harmaryat 308
foga fvtnya azyzel ky leg ottan el halada a vitezt, es a vitez ky vewe bebelebewl egyk arany almat es eleibe hayta odalt felel, ezt lata azyz vtanna fvtamek es myg oda yara adegh el halada a vitez, es mikort eſmet el halatta volna azyz, maſſodzer ees vgyan ten a vitez, harmadzor es, meg nehezeytek kegyglen az almak azyzet es ezenkepen el halada a vitez, hozaia vewe, es ezenkepen el vezte az ew

zizeſeget, Lelewk zerent, azyz leany, alelewk ky ygen gyors ayokban myg tyzta, az ypomenes vitez az evrdeg ky harom arany almaknak myatta challya meg alelketh. twdnia illik kewelſegnek miatta, fevſvenſegnek es paraznaſagnak miatta kykel mind ez vilag tellyes es ezenkepen meg zepleſeyty es meg tewry ew zyzeſſeget es tyztaſſagat, es hozaya vezy pokolnak fenekire, holot ewtet kynoza mind erekwl ereke

a halalrwl zol ||

Emlekezzel meg ember a halalrol mert nem 309
keſſyk ez ygiket yrta meg bewlc ſalamon kenwenek heted rezebe
mely sook yokat aad embernek halalnak emlekezety, zent iraſban
ſook helyen meg yelentetyk, mert hugy mond azon bewlc, emleke-
zel meg ember ate vtolſo halalodrwl es ſoha nem vetkezel, ez wtan
hug mond zent Bernald, A halalnac zwnetlen valo emlekezety nagy
Bodogſag ezt vele viſeſye ember vala holot yarand es ſoha nem vet-
kezyk. towaba vgy mond zent agoſton doctor, Semmy vgyan el nem
vonza az embert abintewl, mikepen ahalalnak gyakorlatos emleke-
zety: Mert ahalal tezy embert hog ew magat meg alazza mindene-
ket velle meg vtaltat es penitenciat tartath ewele, Mert hugy mond
zent Ieronimos doctor. kevnyew meg vtalnia mindeneket ky min-
denkor gondolia meg magat halandonak lennye || Mert meg vtaltatyk 310
zemeknek kevanſaga, mikoron valaky gondolya magat ellyen rywid
yden mindeneket el hadnya: Teſtnek kevanſaga meg vtaltatik mi-
koron gondolia valaky hogy az ew teſte rewyd valo napon lezen
fergegnek etke, Eletnek kewelſege meg vtaltatyk mikoron valaky
ezt zyvibe gondolya hog a ky moſtan akar lennye fellyeb valo ege-
beknel tetettetyk fewdbe mindeneknek labok ala, vay ha ezekbe
venneyk ez fewldi kiraliok es minden feiedelmek es kazdagſſagal
bewelkedek ez vilagban. mikepen a zelees palotaktwl vitettetnek
azoros koporſora, es avilagos es fenies palotakbol arettenetes ſytet
koporſokba, es viragogkal es akilemb kilemb karpitokal megh ekeſ-
ſetet palotakbol vettettetnek abides koporſoba, es minden marhaval
telyes palotakbol azegyn nyavalyas dohos korporſoba, es fiakal ||
leanyokal es zolgakal meg ekeſſelt palotakbol zereztetnek az vtala- 311
tos ſerben ky yres, es minden ffyatwl es baratiatwl meg foztatyk,
O valion hol vagyon az el mwlt pompaſag hol vagyon az el mwlt

dicheſſeeg hol vagyon azolgaknak serege, hol vannak a zeep rwhak,
aranyas barſonyok, kamukak, hol vagyon alaag es gienge aagh, hol
vagyon a yol, es kilemb kylemb draga zerrel meg fewzet ewtek es
adragalatos ytal, Iay vezyk mert aky annak elewtte nagy gienerwſſeg-
ben eely vala apolataba, moſtan ymar ettetyk aſergektwl a koporſoban,
vgy mond errewl zent Innocencius papa Iay en zerető atyamffiai
ezetekbe vegetek, mert yme aky egy kewes ydenek elewte yl vala
azew hazaba nagy ffenieſſeges kazdagſagal yme mely zegynwl ffekzyk
moſtan akorporſoban, es ky nag diceſſegel pompaſſagal ſpacial vala
312 yde ſtowa || apalotaba, yme mely rwtwl mely ondokwl es meg vtal-
tatot fekzyk aſerben. es ky gyenyerwſſeges etkekel iol lakyk wala az
ebellő hazban yme moſtan emyztetyk meg affergektwl akoporſoba,
towab wgy zol egy zent yraſbely doctor ahalalnak emlekezetirewl
mondwan: gyakorta keel embernek ew zywibe forgatnya ezt hogy mi-
koron abynes lelewk el fogy zakadnya ateſtewl mely nagy felelmel
yttetyk meg, es alelky eſmeretnek meny fook mardoſo yztenywel zag-
gattatyk meg, meg emlekezek az iſteny el titkolt dolgokrwl, es az ew
el reytet bynyrewl kyket tewt, latya iſtennek paroncolatyt mèlyeket
twnyaſſaganak myatta meg vtalt be telyeſſeytennye Bankodyk hogy
az iſtentewl neky penitenciara adot ydewt heyaba kevltette, siratya
az iſtennek rettenetes itiletinek indvlhatatlan zoros bozwallaſanak
313 ky feyezeſſet yelen lennye || kyt el nem tavoztathat ygekezyk ateſtbe
meg maradnya, de kezereytetyk ky mennye, meg akarya yoboytania
az el veztet ydewket, de nem halgattatik meg iſtentewl, hatra tekynt
latya az eletnek el mult ydeyt heyaba el kewltetnek lennye, es al-
leytya azt lennie mikepen az vton yaronak egy rewyd lepeſeet,
eleibe tekenth es latya hogy erewkwl meg maradando lezen akenba
ſiratya azert ew magat hogy olyan rewid ydeben nyerhette volna
minden zenteknek vigaſſagat ſiratya towaba magat hog ateſt gye-
nierwſſegnek rewid hizelkedeſeert el veztette amondhatatlan őrők
gőnőrőſſegnek edeſſegeth zegyenlyk hogy ateſtert ky a fergeknek
vraſſaga ala haytatyk a lelket ew twniaſſaganak miatta el hatta
314 wolt: ky angeloknak karyban vitetendő vala, towaba az ew || elme-
yenek zemeyt ffel emely es mikoron latya az halhatatlan kazdaſa-
goknak dicheſſeget, meg gyalaztatik hogy azt el weztette ez wilagy
eletnek nyawaliaſſagos zegenſegeert Mykoron alaya tekynt ez vilag-
nak welgyre, es e homalios fewldre, ew felette kegiglen codalya az
őrewk vigaſſagnak fenieſſeget, Nylwan meg yſmery hogy mind ey

wolt es setetſegh amyt zeretet ez vilagon Azonkewzben ew zemey
meg homalyoſodnak es forgattatnak ew agiaban az ew melye kegyg-
len werdewgel es az ew be rekedet torka nehezen vezen lelekzetet,
es laſſan laſſan ew fogay meg feketednek, ayakay meg herwadnak,
es minden tagy meg keminyednek, es az ynak meg zakadoznak az
ew teſteben, es az zywe kette haſad a nag ffaydalmnak myatta Mi-
koron azert ezek, es ehez hoſſonlatoſſok yelen leznek, mikeppen
halalnak elewte kezel yarok azonnal || oth vtannok minden teteme- 315
newk bezedewk es gondolatok kyket tewt meliek mindenek, keſerwes
tanobizonſagot teznek ewket tevewnek ellene es nem akarwan
azokra tekintenye kezereytetyk reayok nyznye. Towaba yelen lezen
egy felewl ördegewknek retteneteſſege. Mas felewl angeloknak
erewſſege, es ky ky mind varya az ew terweniet es rezeet abban ky
köztök vettetit, mert ha kegyeſſegnek iegey lelettetnek ew benne,
tahat angely latogataſſal engezteltetyk meg es zep enekleſſeknek
edeſſegewel hiuatatyk ky ateſtbel, ha kegyglen ewtet baal kezre
ytilendy az ew erdeminek feketöſſege, es ew gonoz teteminynek on-
dogſſagos fertelmeſſege, leg ottan, nagy retteneteſſegel yttettetyk meg
es erözagzerent valo hyrtelenſegel haboroytatyk meg, es eröwel
kezereitetik ky mennie a nyawaliaſſagos teſtbel Akoron ottan alelewk
megien aaz aiakakra, es meg kerdyk ewtet az aikak || mondwan, 316
myt akarz o lelewk, felel alelek es mongya ky kel imar mennem
Monnak neky az aiakak, smy nem my altalonk mentel be ateſtbe,
azert ky ſe meny my altalonk, tahat megien az ew orra lykayra
hogy onnat menyen kywe, es azonkepen mondnak azokes neki mint
az aiakat, Ennek vtanna megyen azemekre, az vtan afilekre, es ſo-
honnat ky nem mehet azokon, vegezetre megyen afewnek teteyre,
es honnat megièn ky mert onnat ment wolt be es, es akoron le yl a
fewnek teteyn, es nezwen ydestoua nagy zomorwſagot laat ha kar-
hozando leiend, es vgy mond ew maganak, ote atkozot lelek, az meg
atkozot tolwaynak, wrwnak paraznanak bwyalkodonak es hamis hy-
twnek ew lelke, Mikoron azert abodogtalan lelewk ydeſtowa tekenth
latya az ew rwhaiat, kyt vallot akerezt wyznek felette ffyniezt zeple-
telent feketewbnek lennye a feketew zwrknaal, es a hollonal, ta||hat 317
gyarloſagoſſon ffel fohazkodyk rettenetes siralmal es kaialtaſſal mond-
wan, Iay Iay ennekem valion ky valtoztatta meg az en rwhamat mi-
nem de ffeyerb wolte az en ruham ahonal, de moſtan meg azwrknales
ffertelmeſb, es a hollonal feketeb, es yme akoron ottan meg yelenyk

az őrdewg, ky ewtet elhitette, es kyt ew kewetet ez vilagba twdnia
illik, Satan őrdegnek angely mondwan neky Ne chodalyad azt en
zeretew baratom, en vagyok az ky zerzettem neked egy rwhat, de
nem chak te wagy őlteztetet effele rwhawal, de mind ez vilagnak
nagyob reze őlteztetet velle, tahat akoron mo*n*gya alelek, ky vagy
te, ffelel az őrdewg mondwan, minemde meg montamy ymar te
nekewd hog en vagyok aky zerzettem neked e rwhat, es meg mutat-
318 tam neked en vtamat, es te mindenekbe engettel || Ennekem es
hittel es en velem mukalkottal, es minden en tanachymat meg
tewtted, azert imar yntowa lakozol az en orzagomba holot vagyon
zomorwſag minden vigaſſagnelkwl, holot vagion eeſegh minden
eteknelkwl, hol vagion zomoyſag minden venereknelkwl, holot vad-
nak setetſſegek vilagoſsagnalkwl, hol vagyon bwdeſſeg yo yllatnal-
kwl, holot vagyon banat vigaztalaſnalkwl, hol vagyon siralm engez-
teleſnelkwƚ, holot vagyon ohaytas kezbe veteſnelkvl hol vagyon kaial-
tas vezteglеſnelkwl holot vagyon orditas mertekleteſſegnelkwl, hol
vagion olthatatlan, tyws meg hydegedeſnelkwl hol vagion nagy zeel
chendeſſegnelkwl, hol vagyon hideeg modiſſagnelkwl, hol vagyon
hewſeg vegnelkwl, holot vagyon minden gonoz minden yonalkwl, O
319 azert en zerelmes baratom keel ffeel, || yewel velem yme pokolbali
angelok yewnek te elődbe, es meg eneklyk te neked abanatnak es zo-
morwſſagnak eneket az ygen keſerwſſeges eneket, Ezeket mongya az
őrdewk aleleknek, Akoron meg yelenik nekye iſtennek ew zent angiela,
es kynek ew hagiattatot volt iſtentel es mongya, bodog az ember ky
ez vilagon el tavoztatta ez rwhath O mely igen Bodogtalan vagy te
őrdewgnec Baratya. O atkozot teremtet allat, O mindenhato iſten*n*ek
atkozotta, Nam en mindenha te veled voltam, es nem akartal meg
engemet latnod, tanitottalak teged es nem akartal engemet meg erte-
ned, Io tanachot attam nekewd de nem akartal engem meg hatgatnod,
Eregye azert moſtan ewrdegek kezybe es laſd meg apokolnak helyet,
ky neked zereztetet Immar ate miwelkedetyd meg itiltenek tegewd ||
320 Ezeket mongya az angal akarhozod leleknek, O azert valyon ky yelent-
hetneye ky ezeknek vtanna menye sook zamlalhatatlan rettenetes őr-
degőknek seregy tamadnak fel ew fogokat chigorgatwan, kyktel a bo-
dogtalan lelek az őrewk kynokra nagy keſſerwſſegel vonattatyk mely
őrdegewk meg mewetes bozzongodas kepen zewmbe hanniak aleleknek
ew byneyt mondwan, O mely ygen beuelkettel edyglen. O mely igen
fenieſſen gőnyerkettel etelbe es ytalba, O mely igen zepen es kewelyen

ewlteztel biborba es Barſonba, O mely erews voltal. O meli gyors vol-
tal, de mongyad meg minekewnk myert nem kevelkedel moſtan Mỿre
nem gyenierkedel etelbe ytalba myert nem ewltezel kylemb kylemb
rwhaba, hogy nem viſelz gondoth Akazdagſagrol; hogy nem vigach
moſth hazaſtarſodal ffyaidal, leanydal es te Baratidal, de myert nem
zolaz nekwnk a lelek kezdy atkoznya az ew teſtet mondwan, O ewr-
dewknek temploma || ate miuelkedetyd ferteztettek meg engemet, 321
O atkozot fewld, O ſatan ewrdeknek lakodalma, keel ffel hamar tees
yerel velem hogy laſſad akynoknak helyet melyek en nekem zerez-
tettenek te erted kykben en lezek ytilet napyayglan, te kegyglen
ytiletnek napyatwl ffogwa en velem leez azon karhozatba mind
erekkel, atkozot legienek azert te zemeyd, mert nem akartak latnia
az igeneſſeknek vilagoſſagat es ygaſſagnak vtat Atkoztak legienek
ate ffyleid mert nem akartak hallania az ŏrewk eletnek ygyet.
Atkozot legien ate orrod mert nem akarta be ereztenye azent ioza-
goknak ylatyth, Atkoztak legienek ate aiakaid es ate nyelwed mert
nem kooztoltak meg az ewrewk menyorzagnak ŏrŏmyth, meg ſem
nitottak azaynak aytoyat az ew teremteyeknek dichiretire: atkoztak
legyenek ate kezeyd mert ew miattok nem oztogattatot alamizna ||
Azegynyeknek Atkoztak legienek athe melyednek belſew rezey mert 322
gonoz tanachokat ereztettek vala kywe Atkoztak legenek ate
labayd mert nem latogatyak vala criſtoſnak eghazath Atkoztak
legenek minden tagyd mert el vettek en tŏllem amenyey ŏrŏmeket,
Atkoztak legenek minden miuelkedetyd mert ŏrewk kynokat nyer-
tek en nekem, Ezenkepen atkoza meg akarzot lelek az ew teſteth
Ime azert zeretew atyamffyay mely vezedelembel zabadeyhatod meg
magadat, meli nagy felelemtewl menekedel meg ha moſt ez vilagon
mindenkoron felelmes leendez, es ate halalodrol ketſeges, tŏreke-
gyel azert moſtan meg halnod ez vilagnak hogy akoron kezg elned
criſtoſnak, tanoly moſtan mindeneket meg vtalnya hogy akoron
zabadon meheez acriſtoshoz Gyeteryed moſtan ate teſtedet apeni-
tencia tartaſnak miatta hogy akoron batorſagos bizodalmat valhazs
O mely || mely Bodog es Bewlch ember az ky olyannak ygekezyk 323
lennye eleteben minemenek kywan leletteny halalanak orayan, tegy
yot moſtan zeretew atyamffya amyg tehech mert nem tudod miko-
ron meg halz, es nem tvdod my tŏrtenyk teneked halalodnak vtanna,
Ne Bizal ate baratidba es rokonydba: mert hamarab el feletkeznek
te rwlat mint te aleytanad: ha nem vagy zorgalmas moſtan eltedbe

temagadrol, swalyon ky lezen zorgalmatos te rwlat halalod vtan yob
teneked moſtanaba ydeyn hozad latnod es valami yot tenned es [k
ette] erretted kőltened hogynem egebeknek hadnod es hozayok biz-
nod hogy meg ſegeytſenek tegedet: Mikoron idewd vagyon
geyeh halhatatlan kazdagſſagokat, alamiſnalkogial zerez moſtan
magadnak baratokat tyztelwen iſtennek zentyt hogy mikoron ky
324 meegyez vilagbol azok foga||gyanak teged be az őrek bodogſſagba
kvt agywn nekwnk atya ffyw zent lelek amen

Rettenetes pelda

vala egy nemes ember neminemw tartomaba
ky ygen gonoz vala, es iſtennek elette haznalat-
lan, ki az vton yarokat kazdagokat, zegyneket,
ezwegeketh mind foztya vala, es yrgalmaſſag
semmy nalla nem vala, tertenek echer iſtennek
ygaz ytelety zerent hog agonoz ember halalra ko-
rwla es a zon nemes embernek hazahoz kezel lakozyk vala egy
remete nag zent eletw, mely remete tőrtenet zerent yewe egonoz
embernek hazahoz es latwan ewtet halalra korwltath monda nekye,
te wagye az atkozot ember ky el zakattal iſtentewl ate gonozſagod-
nak miatta, yme hozzad yettem moſtan hogy meg gywnial mert
325 latom hogy immar wagy halal||nak markaban vettetwen, es ha yol
es tyztan meg gywnandol ketſegnelkil meg bochatia iſten neked
minden byneydeth ew nagy yrgalmaſſaganak miatta valamelieket
tettel yffywsagottwl ffogwa: de a nemes ember mas napra halazta
gywnaſſat, mert nem vette vala ezybe a zenth gergely mondaſſat
holot wgy mond, az aldot wr iſten ky neged megh ygyrte byneydnek
bochanatiat, nem ygirte a holnapi napot, a remete kegyg mas
napones igen regel hoza yewe es ynti wala hog meg gywnyk de a
nemes ember eſmet harmad napra halazta, harmad napon yſmet el
yewe aremete, es yntwen ewtet agyvnaſra, de eſmet negied napra
halazta es lata a remete hogy nem akarna meg gyonnya Monda
neky, mint latom nem akarz meg gyonnod azert en tewbe te hozad
326 nem terek, Negied napon || Azert enyavalias nemes ember igen
meg nehezedek akorſagnak miatta es kylde kőwetet aremetehez
hogy el yene es meg gyontatnaya, ky leg ottan el yeve, es mikoron

be ment volna ahazba, ottan meg foyta az ewrdek anyavalias nemes
embert annyra hogy ygen nem zolhat vala, es latvan aremete hogy
nem zolhatna es immar a halal be ment volna ew zayaba monda
mind azoknak kyk ahazba valanak, kerlek titeket zeretô ffiaim
imagyatok iſtent mind zellel, hogy mutaſſa meg nekwnk mikepen
megien ky eniavalias byneſnek lelke a teſtbel es howa megen Fewl
kelwen kegiglen aremete az imadſagbol, tekinte ahaznak aytaiara,
es lata egy igen zep yffyw embert ew hoza yennye, es az ew holna
alat egy kenwet viſelnye ky be menwen es meg alvan ew elette
monda neky, O te atkozot by||nes ember, yme en vagyok ate ange- 327
lod, es hozad yettem ky neked yegeztettem volt germekſegettel
fogwa te ôrizetedre, Annak okaert ha vala my yot tettel wolna,
tudnia mint alamiſnalkodaſt, zarandokſagyaraſt, Imatsagot Beyte-
leſt, eghazaknak giakorlaſſyt, avagy iſtennek igeyt halgatad volna,
akar egieb irgalmaſſagos dolgokat tettel volna, tahat en mind
ekenwbe irtam volnek, es azokat ytiletnek napyan iſtennek elette
es mind ez vilag elewt ky olvaſtam volna, es meg nita az angial az
kenvet kyt taart vala smonda neky O atkozot lelek mindenha teged
kevettelek, mindenha teged intettelek hogy iozagos dolgokba foglalnad
magadat, es semmi yozagos dolgot nem tettel, kyt be yrtam volnek
ekewnbe minekokaert en nem dicekedem te veled az angelytarſim
kezet, Azert Ote atkozot lelek el hadlad ma teged es || Bwchvt vezek 328
telled, es ezeket oly mint vgyan sirva mongia vala, ennek vtanna el
enizek, latwan ezeket aremete, yſmet tekynte ahaznak aytaiara es
lata egy ffeketev embert be yevnye, es akornak elette meg alania, es
ew wtanna egy tizes zeket vynnie es ewtet rea ylnye, es yme yewe
vtanna zamlalhatatlan ôrdegeknek sokaſſaga mely kornak monda az
ôrdegôknek ffeiedelme luciper, O en zeretô baratom, en gonozwl iettem
te neked hogy ynnentova mindenkoron mivelewk leeg, es ſoha el ne
tauozal my tellenk, azert moſt kerlek hog mongy eneket my elettenk
es vigaztaly meg miketh, a nyavalias koor kegyglen monda, yme ere-
meſt eneklek, es meg vigaztallak es kezde eneklenye anyavalias karho-
zando ember mondwan, atkozot legyen az ey kyben engemet az en
anyam fogadoth, Atkozot legen az en a||nyamnak mehe ky engemet 329
viſelt Atkozot legien meeg afewldes kiben lakoztam, Atkoztak lege-
nek az egnek vitagoſoyto allaty, nap, hood es chillagok mellyek
ennekem vilagoſſagot zolgaltanak, Atkoztak legenek criſtoſnak mar-
tiromi, kyk criſtosert ew vereket ontottak, Atkoztak legienek iſten-

nek minden zenty kyknek imadſagiban byzwan en vetkeztem *)
Atkozok legen meeg azyz maria es, ky zylte iſtennek ffyat Atkozot
legien iſtennek ffya ky embery nemzetert ontotta ky az ew vereth
mert byztam ew hoza es nem zentem veetkeznye, ez leen akarhozot
embernek ew eneke, monda aluciper ŏrdewk nekye O my zerethew
baratonk ygen yol twdod az my enekenket, azert melto vagy lakoz-
nya amy orzagwnkba, ezeknek vtanna meg yelenek az iſtennek
330 ffya wr ieſus criſtus nekye embery || teſtben ffygwen akereztffan was
zegekwel meg zegeztetwen, es tewys koronat ffeyeben viſelwen, az
kopyaval oſtoral, vezewel, es egyebekel kykel kynoztak wolt, es
monda nekye O te atkozot ember yme yol latod menye vereſſegeket
es minemŏ kenokat zenvettem eretted, affezeyteſre es halalra attam
magamat te eretted es en veremet hullattam hogy meg zabadoyhat-
nalak erdewknek markabol, de mind ezeket te semminek aleytottad.
es engemet meg vtaltal, es en rolam nem gondolkottal, halakat en
nekem nem attal, azerth ty ŏrdewgewk ragagyatok el ewtet es veſ-
ſetek pokolnak fenekire, ezeket latwan akarhozod lelek monda yay
Iay Iay ennekem nyavalyaſnak ez lezen az en keſerves nyvgodalmam
mind ŏreke, ennek vtanna az ŏrdegewk legottan ragadak ewtet es
331 el viwek, es vetek || pokolnak fenekere holot ŏreke kenzatyk kytel
myket meg menchen wr ieſus criſtos, azert mongya zent gergel, iſ-
tennek igaſſaga ezt agia hogy aky ez vilagban nem akart penitenciat
tartany mikoron tehette volna es egeſſegbe wolt az ew halalanak
ydein bator akarnaya sem tarthat, zent agoſton es vgy mond, a
bynes ember oly iſteny chapaſſal verettetyk meg hog halalanac
ydein el felegye ew magat, ky elteben nem akart wr iſtennek
zolgalnya

Mas rettenetes pelda

wr iſten egy zent yambornak elien rettenetes dolgot mutata,
mert lattatek ew nekye hogy vronk criſtos ylne egy aranias zekbe,
es az ew zent annya maria mellete es mind az ew zenti kernyelle,
332 Ime azoňkezbe egy ŏrdewk hoza || az ytilew bironak eleybe heg
holt viteznek lelket es monda Imhol apreda, ate angelod es en ke-

*) meg Bocaſſad edes azzoniom maria met ziuemnek keſeruſe-
gevel irtam ezt meg te es edes vram ieſus

uetywk vala elelket ew eredetitewl fogua mind ew eletinek vegeig-
len de ate angelod vala neky orizetire. en kegeeg artaſſara, es mind
ketten vadazwk vala ewtet, mikepen ket agar egy nywlat, vegezettre
kegeg eſſek en kezembe elelek, Annak okaert, miert hogy ygaz byro
vagy teeg ygaz ytiletet ennekem, Felele abyro my ennek oka hogy
inkab eſſeet ate kezedbe hogy nem az en angelom kezibe, es myert
yartal kevzelben hozaya hogy nem az en angelom, monda az őr-
dewg, azert mert teeb volt az ew byne hog nem ayo mivelkedety,
Felele az ygaz biro vronk criſtus mondvan Mongiad meg ennekem
minemők voltanak az ew byney, felele az őrdewk ennekem egy
kenwem vagion: ky mind. be vagyon yrvan aleleknek bynyvel,
Monda abiro, My newe akenw||nek, monda az őrdewg, ekenwnek 333
neve engedetlenſeg heet halalos binekel egetembe es minden leve-
len teeb vagyon ezeer yginel, es yme mindeneknek ytilő biroya az
en kenvem mindeneſtwl fogwa be vagion yrwan azert ytilied nekem
elelket, de az ytilő biro acriſtus vezteg kezde halgatnya elewe ya-
rwla, az irgalmaſſagnak annya zyz maria, es monda az ew fianak,
en zerető ffiam, akarok en perlenem alelekert az őrdegel, kinek
felele az edes ieſus, en zerető anyam mikoron az őrdegnek [meg]
nem tagattatik meg az ygaſſag mikepen tagattatneyek meg te tőlled,
ky ennekem vagy anyam, es angeloknak azzonya Nam vgyanes te
mindeneket tehech, tahat abodog zyz maria harom dolgot vette az
őrdegnek eleybe es monda, Mongyad meg nekem te niavalias őr-
dewg, ha twdod te embernek gondolatyt awagy nem, felele az őr-
dewk, nem twdom ha nem chak azokat melieket tezen teteminewel ||
avagy zolaſaval, Mas dolgot kerde tőle azzonywnk zyz maria mond- 334
van Mongiad meg ennekem te ewrdewk minemő allat az aky el
tőrőlhety az iraſt ate kenwedbel, monda az órdewk, semy azt el nem
tőrőlheti hanem chak az iſtenny zeretet valaki vallangya az iſteny
zeretetet ew zyveben akar mely nagy bynes legen legottan ky farag-
tatyk az en kenvembewl, harmad dolgot kerde abodog zyz maria
mondvan, Mongiad meg en nekem te zegen őrdewk vagone oly fer-
telmes bynes, es anyra el zakat en ffiamtwl hogy ne terhetne en
ffiamhoz miglen eel ez vilagba, monda az őrdewk, vay sninchen oly
fertelmes bynes ky meg nem terhet ha akarangia, mert akar mely
nagy bynes legen ha el valtoztatya az ew gonoz akaratyat, es ew
eleybe wezy az iſteny zeretetet, meny őrdewg vagyon mind az ſem
tarhatnaya megh, tahat halvan ezeket || az irgalmaſſagnak annya, 335

Monda akernyel allo zenteknek, elelewk ew eletenek vegen teryte
magat en hozam, es monda ennekem te wagy irgalmaſſagnak anya
es meg nyomorwltaknak irgalmazoia, En kegiglen meltatlan vagyok
kernem ate edesfiadath mert ygen nagyok az en byneim es ygen inger-
lettem ewtet haragra, mert incab zerettem az en akaratomat es ez vi-
lagot hogy nem iſtenemet, Azert teged kerlek irgalmaſſagnak annya
hogy kenyerel en raytam, mert valakyk te hozad foliamnak meg nem
tagadod tőlek az irgalmaſſagot, es moſtan azt ffogadom te neked
hogy ha az teſtembe terendek meg akarom magamat yoboytanya
es en akaratomat ate ffiadhoz akarom tereytenye vgy hogy semit
336 egebet nem akarok zeretnem ha nem ewtet ‖ de mind ennek felette
ezt banom es ezen ohaytok hogy semy yoth nem tettem azent fiad-
nak es az en teremtemnek tyſteſſegere, azert kerlek teged kegieſſe-
ges azzonyom hogi kenyerewl en raytam, mert senkihez nem
folyamhatok egebhez hanem chak te hozad, ellyten ygikel es gondo-
latokal yewe az ew vegen elelek en hozam, my nem de nem kellee
meg halgatnom ewtet, es ky volna az ember, ky moſt meg nem
halgatnaya ha tellyes zyvel meg yoboytaſnak tellies akaratyawal
akarnaia magat meg yoboytanya, mynewel incab kel en nekem
meg halgatnom en hozam kaialtokat ky vagyok yrgalmasſagnak
annya, Felele az őrdőg. ez ely akaratbol en ſemyt nem twttam, de
ha vgy vagyon amint mondod, bizonichad meg nylwan valo okoſ-
337 ſagal. felele az irgalmaſſagnak annya mondwan, mel‖tatlan vagy te
zegyen őrdewk hogy en teneked felelek, ezeket halwan az ygaz biro
vronk criſtus monda az őrdegnek, Nem ytilhetem meg addeg, mig
nem meg hallom az ew yo, es gonoz tetemynyt, avagy az őrek
eletre, avagy karhozatra, ezt halvan az őrdewg vezteg foga halgat-
nya, de az ew angela ele alla es monda, vram az en kenwem enge-
delmeſſeg, meliel enged te neked es benne vagyon heet leuel, twd-
nya illik kereztſeg, az ew beyte, ew ymadſaga, az ew alamiſnaya,
az ew te hozad valo reminſege hyt kit tartot mint yo kereztyen
hytet, az iſteny zeretetet, Tahat azzonyonk zyz maria bozontuan az
őrdeget monda neky O te nyavalias őrdeg mikepen őrizted ate ken-
wedet, es mikepen terletted azt ky, amely meg volt benne yrwan,
tahat kezde kaialtany az őrdeg mondwan Iay Iay ennekem mert
338 meg chyaltal, mert en mind el veztettem vala mit ‖ nyertem volt es
meg gyeztettem de nem choda ez mert valahol abironak anya pro-
cator leend, bator soha ne byzyd oth aperes hogy meg nyerneye, ez

vtan eleve yarwla az angial es monda, myert hogy halalos bynben mvlt ky ez vilagbol, es iſteny zeretetet vallot, melto hogy meg tyztulyon elezer, es vgy menyen be menyorzagba, es az ytilew byro monda. vala migakaratya volt ez vilagban elnye annye ydeiglen zenvegyen kenth, de miert neky oly akaratya volt, hogy eremeſt akart volna elnye mind ez vilagnak vegeyglen, azert meg maragion akenban mind ytilet napiaiglan es mind keel addeg egnye, miglen oly tizta lezen mint az arany, mely meg bizonytatyk akohban, Mert az en igaſſagom ezt agya, hogy mind addyg kenzattaſſek alelek miglen meg adatatnak azok melyeket ew miatta hamiſſan el vetettek volt, mind mentwl kyſſeb filleriglen, az ygaz megh fizeteſnek kegek ezenkepen kell lennie || Hog meg agya azokat melyeket ege- 339
bektewl wet volt el hamiſſan es eleget tegen, avagy lezen az eleg tetel aleleknek ew baratinak yo tetelenek es alamiſnaianak miatta, avagy hogy alelek henzataſſek apurgatoriomba mind adig miglen eleget tezen, avagi az en zent teſtemnek aldozaſanak miatta ew erette, avagy az en baratimnak eſedezeſſeknek miatta, mert ezeknek miatta oltatyk meg purgatoriomnak ew tize,*) Ezeket halwan azzonionk zyz maria monda, en edeſſeges ffyam te azt mondad hogy ate baratyd ſegeyhetneyek meg elelket felele affyw, vgy vagyon zeretew anyam, mert meeg ez vilagzerentes, vala mely ember kedweſb egy vrnak hamarab meg halgatya az wr annak kerelmeſet, De minek okaert en zent annyam, te zereteteſb vagy ennekem minden en baratim felet azert en zent annyam keryed amyt akarz, es minden meg adattatyk teneked, es monda azyz maria en zeretew ffyam, egy kerezt kerek te tőlled || twdnya illik hogy [elelket] ez lelewk ne laſſa 340
arettenetes erdewgeket, es ſokayg ne hallya az ew meg meveteſet es gyalazatyat, es hogy ne erezen hewſigewt, es legottan mindenek meg bochattatanak ew nekye es azon zempillantaſba alelek foga dychirnye mondwan, dycheſſeg adaſſeg te neked en teremtem es ytilew biram es monda azzonyonk maria, en zeretew ffyam iesus, ez lelek aytatoſſagal zolgalt ennekem es dichirt engemet es mind ate zolgaidat es baratidat kyk kernyel alnak dicirte ew imatſagawal, azert ew felelek es en felelem kerlek hogy irgalmaz elelekel, es agyad ew nekye amy keremeſenkert hogy ha valamy kent zenwedendew wolt volna, tugya azt altalyaba es vegeſtetnek lennye alta-

---

*) o edes zyz maria mely nagy kegeſſeg vagion te nallad

341 lyaba, ezeknek vtanna a yo angyal ky nekye adatot wala || erizetre
monda abyronak: wram en mind eredetitewl fogwa tarſa voltam
eleleknek, es az ew teſtenek es ewtet keuettem ate hozaya walo
lataſſodnak zeretetybewl, ew kegyglen mindenha ate akaratodat
tezy wala, Azert kerlek tegedet, irgalmaz ew nekye, Tahat felele az
wr mondwan, nem illik hogy en titelletek valamit el tagagyak, azert
valamit kewantok mind a legen es ezt halwan azentek dichirrek az
wr iſtent, es alelek meg zabadulwan ezenkepen mene menyorzagba
az erewk nywgodalmra, es az ŏrdegewk nagy gyalazatoſſagal mene-
nek pokolnak fenekyre, Azert zeretew atyam fyay enny sook bezed-
bewl ezedbe veheted magadat, ffelyed iſtennek ew rettenetes ytiletyt
342 es zol||azyz marianak, mert valaky ew neky aytatoſſagal zolgal ew
halalanak ydeyn el nem weez Amen

Idwezleg dycheſſeges zyz napnal feniеſb chillag, iſtennek zeretetes annya, lepes myznel edeſb, rőſanal piroſſagoſb, liliomnal feyerb, minden yozag teged meg ekeſet, minden zent tegedet tyztel, mennyorzagba magaſſagoſb, amen, pater noſter, Aue *maria*

ez meg yr imatſagot hiſpaniabely kiralne azzon, Nagy ayandekal es nagy kewniergeſſel nyerte Iulius papatwl, emoſtani papa elewt ky vala, es valaky aytatoſſagal meg olvaſſa pater nosterrel, es Aue mariaval minden vtal valamenyzer meg mongya meg walia anagy Bwchwt az az kentwl Byntewl odoztatyk, de hwgy ha halalos bynben nincen

ezt en erettem minden napon meg mongyad yo Nenem ||

Hatod bonifacius papa Francia orzagnak, ffilep kyralnak ő 343
nagy kőnőrgeſſere engede hogy valaky aytatoſſagal meg mondanaya ez yde ala megh yrt ymachagoth halalos bynnelkől az edes ihus xpuſnak zent teſtenek fel mutataſſanak ydeyn, tahat mindekor vallya tyz ezer eztendey bwchuyat

Uram ieſus xpus ky ez dichőſſeges zent teſtet adichőſſeges zyz marianak meheből weed fel, es vgian azon zentſſeges veredet ate zentſeges oldaladbol akereztffanak oltaran a my idveſſegekert ky ontad: es vgian azon dicheſſeges teſtben halottaidbol ffel tamadal, es meniekben fel mynel: es eſmetlen vagy iővendő vgan azon teſtben meg itilnie előket es holtakat Azert vgyan azon zent teſtben zabadoh || meg engemet ez te zentſeges teſtednek miatta mely 344
ez may napon ate oltarodon aldoztatyk leleknek es teſtnek minden ffertelmeſſegetől, es minden gonozoktwl, yelenvaloktwl el multaktwl, es youendőktől, ky eliz es orzaglaz mind őrőke Amen

A harmad Ianos papa minden embernek valaky ez ide ala
meg yroth ymatſagot aytatoſſagal meg mongia engedet annak hath
ezer, hat zaz es hatwan hat napy bwchwt mind őrőke, De ennek
vtanna az negied zent Sixtus papa mikor yrnanak ezer, nigzaaz
ethven harom eztendeben, ő es engede hogh valaky terden alwa
megh mondanaia aytatoſſagal, vronk xpuc ihuſnak zent teſte aldaſ-
ſanak vtana halalos binnelkwl, mindenkor kentwl es Byntwl valo
bwchwt es mind őrőkől őrőke megh maradando, es anagh bwchwyv
ymatſagh ez, aky kőuetkezyk ||
345 En kegieſſeges vram ieſus xpus kerlek teged
anagy zeretetre mely zeretettel te mennyey
kiraly figez vala azent kereztfan az iſtenny zere-
tettel az meg zomorodot lelekel az meg keſeredet
teſtel, es meg haborodot erzekenſegekel, az altal
vert es meg ſebhetet zywedel es meg zagatot
teſtel a nagi veres ſebekel es el teryeztet keze-
kel, a te meg hwzlath zent inaidal, es te imadkozo
zaiadal, ate be rekedet zodal es meg hyruadot
orchadal ate kenwes zemeidel, es halalos zinedel,
ate fohaſkodo torkodal, es zomywhozo kevanſa-
gidal, az echetnek es epinek keſerő koztolaſſa-
346 ual || ate le haytot feiedel, es aleleknek ateſtől
valo el zakadaſſaual es az elő kwtfőnek erede-
tiuel, az nagy zeretetre kerlek teged zeretetes
vram ieſus xpus, meliel ate zeretetes zywed ako-
ron kezereytetyk vala, hogy ennekem engeztetet
legy az en byneimnek ſokaſſagan, es ennekem
meltoly adnya yo es zent veget es bodog es di-
choſſeges fel tamadaſt engegy ate meg mondha-
tatlan nagy irgalmaſſagodirt Amen

Mikoron egy ideben az aytatos zent Bernald imadkoznyk
neky yelenek az ördeg es igen kezde velle vetődni, es nagy ſok be-
zednek vtanna monda neky vay Bernald Bernald ky igen meg
gialaaz te engemet mert en valamikor tegèd kerſertlek kevelſegel te
347 ottan megh alazod magadat, monda azert || Bernald, vgianis vgy
keli akereztiennek hogi mikoron keſertetik ketſegbe eſſiſſel ottan

gondolia meg amaz tolwayt aky ydvezetekel fezeytetek megh, ha kegeg kevelſegel gondolia meg amaz remetet aky mind germekſege olta apuztaban zolgalt vala iſtennek de el karhozek az egy kevelſegnek miatta, Monda neky az ődeg Bernard te igen ſokat vigazi de ewel engemet te megh nem gőzhech [ige] mert en ſoha nem alozom, igen ſokatis bőytőlz, de en ſoha nem ezem igen ſokat mukalkodol, de en ſoha megh nem allok, de chak ate nagi alazatoſſagodal gőzi megh engemet, de megis vagion azoltarban vagy heeth veerſy kyt te nem twch meliet mikor ember mindennapon megh olvaſna aytatoſſagal es tőredelmeſſegel ygaz anny erdemit vallanaya ha mind az egeez zoltart megh olvaſta volna, Monda azent Bernarld, de kerlek hogy mond meg nekem azt, monda neky, vay bizony nem mondom, mert en meegh aztis banom amy yot twch, Felele azent Bernw gonoz yrigh ődeg ha nem mondod him azt tezem hogy innen towa ſoha egy napon ſem eſſem adegh mignem megh olvaſſom mind az tellies zoltart vgys meg talalom benne, ezt halla || az ődőg 348 nagy ordetaſſal monda, Iay nekem ſmy nem arra mondom vala hogi illien nagi yot tenneli yob megis meg mondanom hogy nem mindennapon beytely es mind megh monda neky, ymezek

O yo ieſus vilagoſichad meg az en zemeimet hogi valamikor el ne alogiam ahalalban, es ne mondhaſſa az en ellenſegem el hatalmazam ő ellene.

O en meg valtom, zoltam az en nieluemel, yelench meg vram iſten az en vegemet es en napimnak zamat menie legien, hogi meg tugiam mitől fogiatkoztam meg

O meſſias a te kezeidben aianlom vram az en lelkemet meg valtottal engemet vram igaſſagnak iſtene

O dauid kiralinak ffia, tegy envelem yeget ayoban, hogi akyk engem gőlőltenek meg laſſak es meg gialaztaſſanak, mert te en vram iſtennem meg ſegel||lettel engemet es meg vigaztaltal 349

O en teremtem, meg zagattad az en kőtelimet, es te neked aldozom dichiretnek aldozattiat es vrnak nevet hiuom

O emanuel, en tőllem el vezet afutas es ninchen imar hogy ky az lelkemet kereſſe

O xpus te hozad kaialtek en vram iſten mon-

dam hogi te vagi az en reminſegem, en rezem az eloknek fŏldeben

dichŏſſeg atianak es ffiunak

ezt mind el mongiad, ennek vtanna pater noſtert Aue mariat mongy de ymez ymachagot aitatoſſagbol zerzetek melleye es Bwchwya vagion

Mindenhato aldot vr iſten ky az ezekiaſnak, zidoſſagnak kiralinak eletet meg hozabitad, engegied ennekemis te meltatlan zolgalo leaniod-
350 nak en eletemre annie ydŏt chak || mertek zerent hogy minden en byneimet meg ſirathaſſam, es ate irgalmaſſagod erdemliek niernie bochonatoth es malaztoth amen

Mas imachag

Vram ieſus xpus edeſſeges atia, azeretetnek ŏ nagi ŏrŏmire meliet ate zeretŏ anniad vallot mikoron teged latot es ŏneky meg yeleneli azent huſvetnek eiele, eſmet az ŏrŏmre meliet vallot mikoron teged latot meg dicheyltnek lenni az iſtenſegnek vilagoſſaganal kerlek tegedet hogy engemet meg vilagoſeych zent lelek iſtenek heet ayandykyval hogi ate akaratodat be teliefey-
351 heſſem || en eletemnek minden napiban Amen pater n*oster*, Aue *maria*

ez imachagot hoztak apapa kapolnaiobol ky Romaba vagion, es valaky megh olvaſſa vallya Nyolchwan ezer eztendeig valo Bwchwyat

Immar valamenye imachagot yde ala lach egynek ſem yrtak megh Bwchwiat mert az aitatos mind megh olvaſſa ha akarand ydvezelnye

Vram ieſus xpus es kegieſſeges iſten, tekench en ream niavalias byneſre, mikepen tekentel zent petere apitvarba es magdalnara a vendegſegben, es az tolvaira ky melleted ffygh vala, en edes vram ihus engegied ennekem hogi zent pete-

reli meg ſirathaſſam minden en byneimet es amaria magdalnaval tegedet zereſſelek, es atolvayal paradinchonba teged mind őrőke laſſalak Amen

ennek hwzoni nyolch eztendey bwchwia vagion ||

Mikoron Regel fel kelz mongiad ez imatſagot 352

Halakat adok teneked en edes vram ihus xpus, hogi engemet niavalias es meltatlan zolgalo leaniodat, nem az erdemimnek miata de chak ate zentſeges malaztotnak miatta meltoltal ez eyel meg őrizni Azert kerem ate nagy kegielmeſſegedet hogi engegied ennekem mais malaztodat hogi emay napon oly alazatoſſagban, ertelmeſſegben tarthaſſam magamat kyből kellemetes legien te neked az en zolgalatom Am*en*

Mikoron be akarz menye azenteghazba mo*n*giad

Vram iſten him be megiek ate hazadban es imadlak teged ate zent templomodban, azert en edes meg valtom vygy be engemet ate igaſſagodban az en ellenſegimyrt, es igazgaſſad ate zined ellőt az en vtamat Amen

Mikoron zentelt vizet wech reiad mongiad ezt

en edes vram ieſus xpus ezentelt vyz az en byneimnek vruoſſaga es en lelkemnek ydveſſegyre ate ze*n*t nevedbe ky aldot mind őrőke Am*en*

BATTHYÁNYI CODEX.

Incipiunt hymni de Adventu d*omi*ni. 1

Uy vilagoſſag ielenek,
regi teveľges czendeſedek,
Iſten igeie ielenek,
uionnan nekẅnk adatec.

Evangeliomnak ereiet
Atťa Iſtennek ǵẅmőlczet
Chriſtus hozzank keǵeſſeget
meg mutata ő keǵelmet. ||

Kit ſok ſzaz eſztendeiglen, 2
el titkolt volt Atťa Iſten,
mint meg monda iőuendőbe*n*
Amos Propheta kőńueben.

Ezt az mi hitetlenſegẅnk
es naǵ telhetetlenſegẅnk,
erdemlette teueľgeſẅnk,
emberbeli remenſegẅnk.

Igaz az Iſten Igeie
kiuel ell ember elmeie,
kinek meg marad ereie,
es el nem veſz ő remeńe.

Kerẅnk ur Iſten tegedet,
erőſſits meg mi elmenket,
hoǵ veheſſẅk ſzent Igedet
es ualhaſſuk te hitedet.

Mert czak te uaǵ biſzodalmunc
őrdőg ellen naǵ ǵamolunk,
teſtẘnk ellen diadalmunk,
ez vilag ellen otalmunk. ||

3 Ditſőſeg leǵen Atťanak,
es eǵǵetlen eǵ fianak
ezeknek aiandekanak,
az dicző ſzent haromſagnak.

Alius.

Aldot Izraelnek Ura,
mert ez az keǵelmes Atťa,
ki mindeneket meg alda,
es ſz: fiaual meg valta.

Dauidnak ezt meg ielente,
irgalmaſſagat hirdete,
mert Chriſtuſt neki igere,
es orſzagat uele kőzle. ||

4 Ezt az Atťa meg igere,
Prophetak altal hirdete,
eſkẘeſet erőſſite,
Fiat mi nekẘnk ereſzte.

Hoǵ ki mentene ezekből,
Atťanak naǵ haragiabol,
karhozatbol es ketſegbol,
es rettenetes fogſagbol.

Ielentene meg io uoltat,
hozzank naǵ irgalmaſſagat,
tolleſitene mondaſat,
eſkẘeſet fogadaſat.

Ezt Abrahamnak fogada,
mikor nekie ezt monda,
el ereſztem en fiamot,
mert mindeneket ez meg ald.

Ki az beketelenſegbȍl,
meg ſzabadiczon az bẘnbȍl,
ketſegtȍl es karhozattul,
ſzẘkſegẘnkben kiſertettȍl. ||

Neked ſzentſegben ſzolgalunk, 5
mert Chriſtus az mi zentſegẘ*nc*,
ȍe mi nekẘnk igaſſagunk,
kit hittel mi meg kapczolunk.

Es te ǵermek hiuattatol,
Prophetanak az Iſtentȍl,
hoǵ utat nyis te az urnak,
ki ellene all pokolnak.

Veſzerlez mindent hozzaia,
mert ez idueſſegnek uta,
kit io uoltabol az Atťa,
nekẘnk karhoztaknak ada.

Ilĺ keǵelmes lȍn az Atťa,
mert meń orſzagbol meg lata,
hoǵ minket meg ſzabadita,
fiat erettẘnk ereſzte.

Azert néſz reank ur Iſten,
kik uakok uaǵunk az bẘnbe*n*,
geriez ſzent Lelket ſziuẘnkbe*n*,
hoǵ leǵẘnk czendes lelkẘnkbe*n*. ||

Diczeret neked ſzent Atťank, 6
ki uralkodol ȍrȍcke,
tekencz reank ſzent fiadert,
hoǵ ne ueſſzẘnk ell ȍrȍcke.

Alius.

*A*tťa Iſtennek Igeie,
őrőc Atťatul ki iőuel,
ki ez uilagra ſzẘletel,
idő utolſo reſzeben.

Vilagotits meg ſziuẘnket,
es ſzent Lelekkel erőſſits,
haluan az te ſzent Igedet,
tauul leǵenek bẘneink.

hoǵ mikor el iőſz itelni,
minden ſzẘ titkait ki uenni,
aduan minden iot az ioknac,
az gonoſzoknak ǵőtrelmet.

Ackor az mi bẘneinkert,
ne ves ell ſzent ſzined elől, ||
7 de minket az igazakkal,
reſzeſits őrők elettel.

Diczeret es naǵ diczőſeg,
Atťanak es ſzent fianak,
es ſzent Lelek ur Iſtennek,
moſt es őrőckőn őrőcke.

Alius.

*M*eńből az Ige le iőue,
regen Atťatul ki iőue,
ſzẘletek idueſſegẘnkre,
es fogſaginkbol ki me*n*te.

Te uaǵ Atťanak Igeie,
kit Adamnak meg igere,
dauid Abrahamnak ielente,
uegre mi nekẘnk el kẘlde.

Boczaſd meg azert bẘnẘnket,
vilagoſits meg ſziuẘnket,
ero̊ſſits bennẘnk hitedet,
mutaſd Atťadnak keǵelmet. ||

Ielents meg nekẘnk Igedet, 8
kibo̊l hiheſſẘnk tegedet,
es leǵ mi nekẘnc epẘlet,
ut, igaſſag o̊ro̊k elett.

Hoǵ mikor el io̊ſz itelni,
leǵ keǵelmes fiaidhoz,
es uiǵ minket ſzent Atťadhoz,
eleteddel aiandekoz.

Diczo̊ſeg Atťa Iſtennek,
tizteſſeg o̊ ſzent fianak,
diczeret az ſzent Leleknek,
ſzent haromſag eǵ iſtennek.

Alius.

Az Iduezito̊t regente*n*
mint meg igerte az I*ste*n.
ezt az utolſo ido̊be*n*,
meg ada zẘznek meheben. ||

Szẘz Mariahoz az Iſten, 9
Gabriel anǵalat el kẘlde,
ki o̊tet ekeſſen iduezle,
Iſtennek keduet ielente.

Iduo̊zleǵ uǵ mond tiſzta zẘz,
mert keduet leltel Iſtennel,
bodog uaǵ aſſzońok ko̊zo̊t,
mert ſzẘlo̊d az aldot Chriſtuſt.

Szent Lelektől fogontatik,
Iſten fianak hiuattatik,
Dauid́ ſzekin uralkodik,
orſzaga el nem uegeſzik.

Neueſzed őtet Ieſuſnak,
mert idueſſege nepenek,
kik az ő neueben hiſznek,
bw̌nőkből meg menekednek.

Moſes regen iǵ irt rola,
aſſzoni allatnak magua,
kiǵonak feiet meg ront́a,
es birodalmat el uonſza. ||

10 Eſaias iǵen ſzolla,
hoǵ ſzw̌lettetik ſzw̌znek fia,
nekw̌nk naǵ uigaſztalaſunkra,
neue leſzen uelw̌nk Iſten.

Ezt Maria magaſztala,
idueſſeget tőle uaria,
kihőz minketis igazit,
mert ö Iſtenhőz igazit.

Ime naǵ czuda Iſtentől,
fiu zw̌letet, ańatul,
ki ſzw̌letet uolt Att́atul,
őrőktw̌l foguan iſtentől.

Ell ala iőue menńegből,
hoǵ minket fel uinne az főldről,
lőn mi erettw̌nk ſzegenńe,
hoǵ minket tenne gazdagga.

Fołamiunk azert Ieſuſhoz,
zw̌z Maria ſzw̌lőttehőz,
ki kw̌ldetek az Iſtentől,
hoǵ meg ment́ene az bw̌ntől. ||

Ur Ieſus kerẘnk tegedet, 11
boczaſd meg mi bẘneinket,
es adǵad ſzent aiandekodat,
utaidat kŏuetheſſẘk.

Leǵen az ſzẘznek elete,
mi eletẘnknek tẘkŏre,
hoǵ kŏuetheſſẘk hitiben,
es io czelekedetiben.

Diczerteſſel Atťa Iſten,
vigaztalo ſzent Lelekuel,
es iduezitő Ieſuſſal,
ki tiſzta ſzẘztŏl ſzẘletet.

Alius.

*M*indeneknek teremtŏie
es hiueknek meg ualtoia,
Chriſtus Atťanac ſz: fia,
bẘnŏſŏknek bizodalma. ||

Halgaſd meg mi kereſẘnket, 12
neked attuk mi magunkat,
Atťadhoz hoǵ be uiǵ minket,
hozza igazgaſd utunkat.

Ez uilagnak naǵ eſetit,
banad es ŏ ueſzedelmet,
keduedet hozza ielented,
az teſtet ſzẘztŏl fel ueued.

Bẘnŏſŏkert te meg halal,
minket uereddel meg ualtal,
pokoltul meg ſzabadital,
Atťad kedueben iutatal.

Nincz naladnal tőb zalogunk,
meńorſzagban tőb ǵamolunk,
kiuőled tőb bizodalmunk,
Atťad előt Prokatorunk.

Te uaǵ Iacob laitoriaia,
nalunk Atťadnak zaloga,
utunk mi nekẅnk hozzaia,
anǵaloknak vigaſſaga. ||

13 Te noe barkaianak aitaia,
meńorſzagnak ſzent kapuia,
bẅnőſőknek olľ aldozatťa,
kit io ſzemmel látt az Atťya.

Te Moiſeſnek oltara,
mindeneknek naǵ otalma,
bẅnőſőknek ſzozoloia,
es czak eǵǵetlen eǵ uŕa.

Azert neked eſedezẅnk,
buzgo ſzibőſ moſt kőńőrgẅnk,
eletẅnkben hoǵ leǵ uelẅnk,
ez uilag ellen otalmunk.

Te igednek ellenſegit,
te hitednek ellenzőit,
tőrd meg hoǵ az te hiueid,
nepnek mondhaſſak uetkeit.

Diczeret leǵen Atťanak,
es te neked ő fianak,
eǵetemben ſzent Leleknek,
az dicző ſz: haromſagnak. ||

2 ad eandem **14**

Czillagoknak teremtőie,
es hiueknek feńeſſege,
Chriſtus mi edes meg ualto*nc*,
kerẘnk kőńőrẘl mi raitunc.

Ki mi raitunk kőńőrẘluen,
es ueſzedelmẘnket neſzuen,
iduezited ez uilagot,
aduan neki otalmadat.

Ez uilagnak uege fele,
irgalmaſſan iőuel elő,
diczőſeges ſzent Lelektől,
az nemes ſzẘznek meheben.

Kinek hatalmaſſaganak,
minden terdek meg haiolnak
menńeiek es földiek,
ualuan ő engedelmeket. ||

Az nap fel kel es el ńugſzik, **15**
az hold ſzepen uilagoſkodik,
az czillagok is fenlenek,
es utokbol ki nem ternek.

Teged kerẘnk mi meg ualtonk,
mi Urunk es mi eletẘnk,
otalmaz minket eſettől,
es őrdőgi czalardſagtul.

Diczőſeg leǵen Atťanak,
velen őſzue ő fianak,
ſzent Lelekuel eǵetemben,
mindenkor es mind őrőcke. ||

17 Hymni de Nativitate domini noſtri.

Az Atťanak orſzagabol,
ez vilagra Iſten iőue,
neueztetek őrők Iſtennek,
idueſſegnek kut feienek.
mindeneknek kik uoltanak,
es kik leſznek őrőcke.

Bodogſagos ſzẅletes lőn,
mikor Ieſus ez vilagra,
ſzẅletek idueſſegẅnkre, ||
18 fogontatuan ſz: Lelektől
Atťa Iſte*n* haragianak
engeſztelőie őrőcke.

Ennek azert enekelľẅnk,
ezt diczerie főld es az meń,
ezt diczeriek minden ńeluek,
es minden hatalmaſſagok,
nağ fel zoual magaſztalľuk,
az ur I*ste*nt őrőcke.

Mert im el iőt az ur Ieſus,
kiről regen az Prophetak,
iőuendőket mondottanak,
Moiſeſnek ő tőrueńe,
aldozatual meg ielente,
kit diczeriẅ*n*k őrőcke.

Teged minden ſele nepek,
uenek iffiak es ǵermekek,
es minden tiſztbeli nepek,
eǵenlô zoual uallonak
naǵ ôrômel es naǵ uigan,
diczernek mind ôr*ô*kke.

Neked Chriſtus ſzent Atťaddal,
uigaſztalo ſzent Lelekkel
mindenhato eǵ Iſtenuel, ||
leǵen ôrôcke diczôſeg **19**
hala adas birodalom,
es orſzaglas ôrôcke.
Uǵ leǵen.

Alius.

Iôuel nepeknek meg ualtoia,
mutaſd meg zẘznek ſzẘleſet,
kin ez uilag czudalkozik,
hoǵ zẘztôl iſten ſzẘletik.

De nem ferfiui magbol,
hanem ſzent Lelek iſtentôl,
az Ige teſtben ôltôzek,
ſzẘznek mehe meg uiragſzek.

Szẘznek mehe neuekedek,
ſzẘzeſſege meg tartatek,
tiſztaſagban epittetek,
Iſtent meheben uiſele.

Szarmazek aǵas hazabol,
az ſzep zẘznek ſz: mehebôl, ||
bizoń Iſten bizoń ember, **20**
utra mi hozzank erede.

Szent Atťatul főldre iőue,
pokolra ſzalla meg ǵőze,
ſzent Atťahoz emeltetek,
Iſten ſzekiben ẅltettetek.

Atťa Iſtennek ſzent Fia,
ki fel őltőzel az teſtben,
mi teſtẅnknek ǵarloſagat,
hatalmaddal erőſſits meg.

Az te iaſzlod immar ſenlik,
uy uilag eiel tẅndőklik,
kit ſetetſeg el nem fedezhet,
mert hittel őrőcke fenlik.

Diczőſeg neked ur Iten,
ki ſzẅletel az ſzep ſzẅztől,
diczőſeg te ſzent Atťadnac
ſzent Lelekuel eǵetemben.

Alius. ||

21 *I*ſtentől ualaſztot nepek,
ǵẅlletek eǵben minńaia*n*
es tiſzta ſzwből őrẅlue*n*,
diczerietek az ur Iſtent.

Es neki halat adǵatok,
naǵ lelki buſzgoſagokkal,
mert hẅſeggel igeretit
be telleſite mondaſat.

Sokſzor az Prophetak altal
nekẅnk eǵ kiralt igert uolt,
ki minden ellenſeginktől,
minket meg ſzabaditana.

Vartak az regi ſzent Atťak,
ennek be telľeſiteſ́et,
kiuanſaggal ohaitottak
remenſeggel ahitottak.

Nem keſik ſem ſiet Iſten,
hatalmas es tőkelletes,
az ő bőlcz rendeleſeből,
ſzeriuel leſznek mindenek. ||

Mert mikor az telľeſſegnek, **22**
el iuta immar ideie,
Iſten ſzerető ſzent Fiat,
ez uilagra el boczata.

Ez az el kẅſdőt Meſſias
kit Iſten mi ualtſagunkra,
igert uolt keǵeſſegeből,
ſzẅletet ſzẅznek meheből.

Senki immar az őrdőgtẅl,
ne felľen ſem az pokoltul,
ſem bẅntől ſem ez uilagtul
ſem az tőruennek atkatul.

Es minden naǵ batorſaggal,
bizuan az Ieſus Chriſtuſban,
be mehet az meńorſzagban,
Iſtent Atťanak mondhatťa.

Illľen irgalmaſſagaert,
uelẅnc ualo io teteiert
az meńei ſzent Atťankat
mind egigh fel magaſztalľuc ||

Annak mind meńen mind foldőn, **23**
meg maradando tiſzteſſeg,
ſzẅntelen ualo diczeret,
mind őrőckőn őrőcke leǵen.

Seregeknek bodog Ura,
mi meg ualtonknak ſzent Atťa,
az Chriſtuſert leǵ keǵelmes
nekŵnk es minket meg halgas

Alius.

Telles ez ſzeles uilagon,
mind az főldnek hataraig
az Ieſus Chriſtust hirdeſſŵc
ſzŵletet ſzŵz Mariatul

Ez uilagnak teremtőie,
emberi teſtet rea uőn,
hoǵ teſtet teſtel ualtana,
ne ueſztene teremteſet.

Az tiſzta ſzŵznek meheben,
meńnei aiandek be mene, ||
42 es az zŵz lean uiſele
kit az előt nem eſmere.

Szŵznek tiſzta mehe haza,
ǵorſan Iſten haileka lőn,
es ſzeplőtelen fogada,
Iſtennek el reitet titkat.

Ime ſzŵle az ſzŵz leań,
kit Gabriel meg hirdete,
kit ő ańnanak meheben,
Ianos őrŵluen eſmere.

Szenan akara fekŵnni,
es az iaſzlot nem utala,
es kiczin teiel tartatek,
ki ańnat meg elegite.

Oerẅl meńbeli ſokaſag,
az anǵalok enekelnek,
meg ielenek paſztoroknac,
mi paſztorunk es teremtőnk.

Diczőſeg urunk te neked,
ki ſzẅz ańatul ſzẅletel, ||
Atťaual es ſzent Lelekuel, **25**
leǵen őrőckőn őrőcke.
uǵ l.

Alius.

*I*o kereſzťenek kic vaǵunc,
az Iſtennek halat adǵu*n*c,
ki kőńőőrẅlue*n* mi raitu*n*k,
ſz: fiat ada erettẅnk.

Szent Lelektől fogontatek,
ſzẅz Mariatul ſzẅletek
bẅnẅnkert meg fezittetek,
idueſſegẅnkre adatek.

Diczerteſſel ſzent haromſag,
eǵ Iſten őrőc bodogſag,
kit meg nem foghat okoſſag
kitől le ſzal irgalmaſſag. ||

Alius. **26**

Nap tamadaſtul fogua,
mind az főldnek hataraigl*a*n
Chr*istu*s Urunkat diczeriẅk
ki ſzẅletet ſzẅz Mariatul.

Ez uilagnak teremtőie,
ſzolgai teſtben őltőzek
hoǵ teſtet teſtuel ualtana,
ne ueſznenk el halal mia.

Es tiſzta ſzẘznek meheben,
Iſtennek lelke be ſzalla,
ſzẘznek meheben lakozek,
Iſtennek el titkolt Fia.

Tiſzta ſzẘznek ŏ haileka,
lŏn Ur Iſtennek Temploma,
es ferfiui mag nelkẘl,
Iſtennek fogada fiat.

Szẘle az ſzẘz ez uilagra,
kit Gabriel mondot uala. ||
27 kit meg aṅanak meheben,
ſzent Ianos meg eſmert uala.

Szenan fekẘuek az Ieſus,
es az iaſzlot nem utala,
ki keues teiel el uala,
ki ad mindennek eletet.

Meṅeiek mind ŏrwlnek,
az Anǵalok enekelnek,
paſztoroknak ŏk hirdetik
hoǵ ſzẘletet az idueſſeg.

Diczŏſeg leǵen Atťanak.
es eǵǵetlen eǵ fianak
eǵetemben ſzent Leleknek
az diczŏ ſz : haromſagnak.
am :

Hym. Epiphaniar.

Gonoſz kegetlen herodes, ||
28 mit felz zẘletet Chr*istuſto*l,
ne*m* ueſze*n* el mulandokat,
ki ad ŏrŏcke ualok*a*t.

Mennek az bőlczek kic latnak
uezer czillagot kőuetuen,
uilagot kereſnek uilagnal,
Ieſuſt tiſztelik aiandekokal.

Az kereſztſegnek uizeben,
menṅei baraṅ ereieuẹl
bẘnẘnket Chriſtus el moſa,
es Atťanak be mutata.

Elſő czudaia Urunknak,
ez nap hatalmat ielente
az Cana lakodalmaban,
az uizet borra ualtoztata.

Diczőſeg neked Ur Iſten,
ki ez napon magad ielented ||
ſzent haromſagban mutatad,
kiben elz moſt es őrőcke.
U.

Post Epiphania

*T*eremtő Atťa Ur Iſten,
ki nappal uilagoſitaſz
es az eielt ſetetited
ṅugodalomnak okaert

Teſtẘnk ṅugoduan dologtul,
es ſarat elmenk uidulſon,
hoǵ minden gonoz banattul,
altalad meg ſzabadulſon.

Halakot adunk te neked
mind eſtue reggel kőńőrgẘ*n*c
hoǵ bẘneinket boczaſd meg
kikkel tegedet ingerlẘnk.

Tegedet ſzibȍl diczerẅnk,
es naǵ fel ſzoual tiſztelẅnk, ||
30 telľes hitẅnkbȍl ſzeretẅnk
es uig elmeuel imadunk.

Gonoſz teuelǵes mi nalunk
es hitetlenſeg ne leǵen,
de igaz hitbȍl tegedet
minden idȍben tiſztelẅnk.

Kerẅnk Ur Iſten tegedet,
az mi Urunkert Chriſtuſert,
hoǵ leǵ irgalmas mi nekẅnc,
adǵad ſzent Lelek aiandekat.

In ſeptuageſima.

*A*z bẅnȍk tauul leǵenek tȍlẅnk,
az io elet neuekedǵek bennẅnk,
az Chriſtuſbeli hitbȍl,
kit kel kereſni tiſztaſagos ſzibȍl

Meg engeſzteltetik az Ur Iſten,
igaz hittel es igaz uallaſſal, ||
31 ȍ minˈdeneknek keǵelmes,
kik biznak az ȍ irgalmaſſagaba*n*.

Meg ſzabadit az mi bẅneinkbȍl,
meg ment az ȍrdȍg czalardſagat*u*l,
meg adǵa az idueſſeget,
kibȍl ki eſtẅnk uolt bẅneinkert.

Hadǵuk el azert az gonoſſagot,
hoǵ uralkodhaſſunk az Chri*sſtu*ſſal,
es leſzen diczȍſegẅnkre,
ha leſzẅnk Iſtennek ȍrȍkȍſi.

Leǵ Chriſtus eletẘnknek uezere,
mert minńaian te iuhaid uaǵ*un*c
kikert igaz paſztor leuen,
adad halalra tennen magadat

Diczeret leǵen Atťa Iſtennek,
es fianak es ſzent Leleknek,
mikeppen uolt kezdetben,
moſt es ȍrȍckȍn ȍrȍcke.
U, l. ||

33 Litania Maior

Ur Iſten, Irgalmaz nekẘ*nc*
Chriſtus Irgalmaz nek:
Urr Iſten, Irgalmaz nekẘnk.
Teremtő meńei Atťa Iſten, Irg.
Meg valto Fiu Iſten, Irgal:
Vigaſztalo ſzent Lelek Iſten, Ir.
Leǵ keǵelmes mi hozza*nc*, keg*e*lm*e*s ur I*ste*n ||
34 Boczaſd meg nekẘnk bẘneinket, k:
Halgas meg minket bẘnőſőket, k
Minden veſzedelemtől Otalm*az*, Ur.
Minden bẘneinktől, Otalm:
Minden teueľgeſtől, Otalmaz:
Minden gonoſztul, Otalmaz Ur:
Es hirtelen halaltul, Otal:
Dőg halaltul ehſegtől, Otal: ||
35 Tőrtẘl es minden gilkoſſagtul, o:
Viſſza uonaſtul ha[da]daktol, ot:
Ragadozaſtul toluailaſtul, otal.
Harag tartaſtul ǵẘlőſegtől, ot:
Kő eſſőtẘl meń ẘtő kőuektẘl, O:
Az őrdőgnek czalardſagatul, O
Hitetlenſegtől ketſegtől, Otal:
Őrők halaltul pokoltul, Otal: ||
36 Naǵ betegſegtől korſagtul, Otal:
Kőnőrg*wnc* nek*e*d Ur Ieſ: halg*as* meg moſt min:
Az te emberre letted*nec* altala, Szabad:
Az te ſz: ſzẘleteſednek altala, Sza:
Az te kőrńẘl metelkedeſedn*e*c altala,

Az te kereſztſegednek altala, Sza:
Az te bőitődnek altala, Szaba:
Az te keſertetednek altala, Sza: ‖
Az te ueres uereiteked*ne*c altala, ſza: **37**
Az te fogſagodnak altala, Szab:
Az te keſerues nağ kin uallaſod*na*c altala,
Az te ſzent halalodnak altala, Sz:
Az te temeteſednek altala, Sza:
Az te fel tamadaſodnak altala,
Az te meńbe*n* fel meneſednek altala,
Az ſz: Leleknek aiandekan*a*c altala, ‖
Minden haboruſaginknak ideie*n*, ſz: **38**
Minden io ſzerenczenknek ideien,
Az mi halalunknak ideien, Szaba:
Mi ńomorodot bẘnőſőc, kőńőrgẘ*n*c te neked felſeges Ur Iſten, Tegedet kerẘnk Ur I*sten*, halg*a*s meg moſt mink*e*t.
Hoğ az te ańaſzenteğhazadat, biriad igazgaſſad felſeges Ur Iſte*n*, ‖
Hoğ az eğhazi embereket: Az te idueſſeges igedbe*n*, es ſz: eletben meg tarcz*a*d, **39**
Hoğ minden hamis tudomańok*a*t, kőzzẘlẘnk ki ğomlal felſeges:
Hoğ az teuelgő bẘnőſőket: Es az el hitetteket, az igaz utra meg hozzad,
Hoğ az őrdőgőt labunk alatt, erőſſen meg ronczad felſeges, ‖
Hoğ az igaz tanitokat: Az te gabonadban ki boczaſſad felſe: **40**
Hoğ az te igednek őregbẘleſet: Es az ſz: lelek*ne*c aia*n*dek*a*t, ad az halgatokn*a*c
Hoğ az el eſteket fel emelled: Es az allokat te meg erőſſiczed felſe:
Hoğ az erőtleneket meg ſegicz*e*d: Es az kiſertetbe*n* eſteket te meg uigaztall*a*d. ‖
Hoğ az kiralok kőzőt es feiedelmek kőzőt, eğeneſſeget es bekeſſeget adğ: **41**
Hoğ az mi feiedelmẘnket: Es az mi otalmazoinkat, igazgaſſad otalmazzad,
Hoğ az mi lelki paſztorinkat, biriad otalmazzad felſeges Ur Iſten:
Hoğ az aruakat őſzueğeket, taplalląd nevelled felſeges Ur: ‖
Hoğ az mi nepeinket meg aldğad, őket meg őrizzed felſeges Ur: **42**
Hoğ az ſzegeń ńomorultakra tekencz, minket meg uigaztal fel:

Hoǵ mind az fŏldŏn es az uizen iarokat, minde*n* uezedele*m*tŏl m. ŏrized,

Hoǵ az mi ſzŏlŏnknek gabonank*nac*; es minden fŏldi ǵŵmŏlczŵnk-
43 nek || termeſet engedǵed felſeges:

Hoǵ az korokat betegeket, te meg uigaſztalſad felſeges Ur Iſten, Te:

Hoǵ mind az ǵermek ſzŵlŏknek bodog ſzŵleſt engedǵ felſeg:

Hoǵ az ſzegen fogſokat az pogań kezbŏl, te meg ſzabadiczad felſeg:

44 Hoǵ az ŏrdŏgŏt az mi ellenſegŵn||ket meg ronczad meg tŏried f:

Hoǵ minden eretnekeket meg ro*n*ts: Es az kereſzſeneknek haborgatoit, meg ronczad meg tŏried felſe:

Hoǵ az meg uakult ſidokat meg fordiczad: Es az uakokat meg vilagoſiczad:

Hoǵ az mi ellenſeginknek es haborgatoinknak: meg boczas az mi
45 ra||galmazoinknac; ŏket meg tericzed,

Hoǵ minden emberekhŏz irgalmas, leǵ keǵelmes hozzank felſe:

Hoǵ az mi ńomorult orſzagunkat: Az pogan keztŏl meg ſzabadi-
46 czad, otalmazd ŏrizzed felſeg:

Hoǵ az mi ſziuŵnknek kiua*n*ſagat be tŏlczed: Es minket minden go||noztul meg tarcz, otalm*a*z uedelm*e*z,

Iſtennek barańa Ieſus Chriſtus, ki el ueſzed ez uilagnak bŵneit, Irgalmaz mi nekŵnk. Keǵelmez mi nekŵnk. Kŏńŏrŵl mi raitunk.

Urr Iſten: Irgalmaz nekŵnc.

Chriſtus Ir. & ||

*H*algaſſuk feǵelmeteſſen,
mire Pall Apaſtal inczen,
az Iſten retteneteſſen,
hoǵ minket meg ne bẘnteſſe*n*.

Ez az kellemetes idő,
meľ idueſſeghőz illendő,
az kiuẘl minden ueſzendő,
es őrők tẘzre menendő. ||

Immar azert fel ſerkenńẘnk, 48
mint meľ alombol fel kelľẘnk,
az bẘntől mi boczut ueǵẘnk,
ſzent eletre iǵekezzẘnk.

Iſtennek ſzauat halgaſſuk,
paranczolatit meg tarczuk,
alhatatos hitel ualľuk,
ſegitſegre őtet hiuk.

Oeriſzkedǵẘnk az őrdőgtől,
tauozzunk el teueľgeſtől,
ſok emberi zerzeſektől,
melľek el uonſznak Iſtentől.

Mert az regi ellenſegẘnk,
olalkodik mi utannunk,
azt akaria tenni uelẘnk,
hoǵ uele edǵẘt ǵőtrődǵẘ*n*c

Tehat illik hoǵ uiǵazzunk.
es arra leǵen naǵ gondunk, ||
49 az ſzam adaſban mit mondǵu*nc*
mikoron innet ki mulunk.

Ezekre minket ſegelľen,
az Ur Iſten kińek leǵen,
ditſőſeg mindenkor magoſſagb*an*.
mi tőlẅnk ez főldiektől.
U. l.

Alius.

Diczeriẅk minńaia*n* az Ur Iſtent,
es ſzolgalľuk ő irgalmat,
halakot aduan ő neki,
hozzank ualo io uoltar*u*l. ||

50 Mind az tőrueń es az Prophetak
ezt ielentek ők regenten,
hoǵ az Chriſtus mi idueſſegẅ*nc*
mi kiraľunk es vezerẅnk.

Elľẅnk azert mertekleteſſen,
beſzedẅnkben etelẅnkben
italunkban es almunkban,
maradǵunk lelki őrizetben.

Tauoztaſſunk el minde*n* gonoſzt,
ki meg őli mi lelkẅnket,
es ne adǵunk mi ſemmi helt,
őrdőgi keǵetlenſegnek.

Mi minńaian kőńőrőgiẅnk,
es minńaian fel kialczunk,
ſiriunk az Chriſtus biro előt,
engeſzteľẅk naǵ haragiat.

Naǵ bẘneinkuel meg bantottuc,
uram Iſten te felſeged
adǵad nekẘnk meńorſzagbol,
bẘneinknek boczanatťat. ||

Emlekezzel meg Ur Iſten, 51
hoǵ te teremteſid uaǵunk,
ne ad neuednek tiſzteſſeget,
kerẘnk teremtet allatnac.

Boczaſd meg mi bẘneinket,
adǵad az iot melľet kerẘnk
melľert kellẘnk mi te neked,
mind őrőckőn es őrőcke.
U l.

Alius.

Mennek főldnek teremtőiet,
diczerietek kereſzťenek,
hatalmaſſagat rettegietek,
keǵes uoltat remenľetek ||

Aldot leǵ te naǵ Ur Iſten, 52
diczőſeges magoſſagban,
ki erettẘnk adad magadat,
keſerẘſeges halalra.

Tauoztaſd hitetlenſegẘnket
ſziuẘnkbeli uelekedeſt,
ſz: fiadrul teǵẘnk igaz uallaſt,
hitẘnkuel es eletẘnkuel.

Halalodnak ſzent erdemet,
kőzőld uelẘnk Ieſus Chriſtus,
vigalztalo ſzent Lelek Iſtent,
ńeried nekẘnk ſz: Atťadtul.

Ved ell rolunk haragodat,
boczaſd meg mi bẘneinket,
mutaſd hozzanc te ſz: keduedet
ſzenteld meg az te nepedet

Sok dolgainkban meg bantottuk,
keǵes Atťank te neuedet
de ſzent fiadnak ſzerelmeiert
teǵ irgalmaſſagot uelẘnk. ||

53 Engedǵed ſzent Lelkedet,
iobbithaſſuk eletẘnket,
diczerheſſẘk te ſz: neuedet,
es mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke.
U. ||

Oeruendezzen mar ez uilag,
leǵen mindenben uigaſſag,
mert Christus mindenert ualtſag,
vilag bẅneiert oruoſſag.

Halala előt hatod nap,
fel mene Bethaniaban,
hoǵ Lazart fel lamaztana,
kinek mar neǵed napia uala.

Hol az ſzent aſſzon Maria,
draga kenettel iarula,
Chriſtus labat moſogatťa,
es haiaual ſzarogatťa.

Onnat fel Ieruſalemben.
indula naǵ ſzeledſeggel
ſzamart uemheuel eǵetemben,
hozata ő ſeregeben. ||

Oh meľ naǵ alazatoſſag, 56
Iſtentől naǵ irgalmaſſag,
hoǵ ſzamaron ẅll Uraſag,
kie mind ez ſzeles uilag.

Zacharias zent Propheta,
mert ezt regen meg mondotta,
őrẅľ mar ſion leańa,
őruendez naǵ uigaſſagban,

Ne feſ mert ime te neked,
az te kiralſod iȏn neked,
ſzamar uemhe telepedet
mutatuan naǵ ſzeledſeget

Vele uaǵon Iſtenſege
mondhatatlan naǵ keǵeſme,
io uolta iduezitefe
mert ȏ mind ezeknek feie

Elȏl utol naǵ ſerege,
ſzent Lelek telſeſſegeben,
hoſannat kialt az meńben,
Dauid fianak ȏrȏmben. ||

57 Nemelſek ruhazattokkal,
Chriſtus utat meltoſaggal,
nemelſek hintik agakkal,
kiralt tiſztelik azokkal

Kinek be meneteliben,
az uaros lȏn zendẘleſben,
ſido ǵermekek ekeſſen.
iduezlik Chriſtuſt mentiben

Mijs azert kiraſunknak
meńẘnk eſeiben Urunknak,
uiǵẘnk ſzep palma agakat,
hitẘnk ǵȏzedelmes uoltat

Diczȏſeg Attanak meńben,
mi kiraſunknak ackeppen,
ſzent Lelekkel eǵetemben,
moſtan es minden idȏben.

Hymn. pro pace dicendus. ‖

Oh keǵelmes Ieſ. Chriſtus, **58**
ki uaǵ mi eǵ igaſſagunk,
beǩeſeg*ünc* es ualtſag*unc*,
kerẘ*nc* teg*e*d halg*a*s meg mi*n*k*e*t.

Mi ſzivẘnket keǵes Iſten,
igaz hitben remenſegben,
kiualkeppen erőſſiczed
hoǵ bizhaſſunk czak te benned

Te Iſteni io uoltodat,
allat ſzerent eſmerheſſẘk,
melĺet hozzank meg mutatal,
mikor ertẘnk aldoztatal.

Czak eǵedẘl te uiſeled
ez uilagnak alnokſagat, ‖
ńerel nekẘnk idueſſeget, **59**
es meńei bodogſagot.

Azert ilĺ naǵ ſzerelmedert,
kerẘnk moſtan ne hadǵ minket
ellenſegnek dihőſſege,
ne ueheſſen raitunk erőt

Oh irgalmas Ieſus Chriſtus
ki uaǵ mi eǵ igaſſagunk,
bator ſziuel hoǵ foĺamiẘnk
mindenekben czak te hozzad.

Kerẘnk azert ne hadǵ minket,
ellenſegnek ő kezeben,
de bẘnẘnket meg boczaſſad,
es gondunkat te uiſelĺed.

Mutaſd hozzank io uoltodat,
otalmazzad orſzagunkat,
tőrd el minden hatalmokat
kik ellenẘnk dihőſkődnek. ||

60 Kereſztſeni egǵeſſegben,
zentelteſſec aldot neued,
es maradǵon meg mi kőztẘ*n*c,
ſz : igednek diczőſege

Biriad lelki orſzagodat,
melſet Chrſſtus czak te mag*a*d
ſzent vereddel halaloddal,
draga kenczuel meg ualtott*a*l

Leǵ keǵelmes azert hozzank,
es te igereted ſzerent
mi ziuẘnket batoriczad,
ez ſiralomnak uőlǵeben.

Ne nezd kerẘnk mi bẘnẘnket,
naǵ haladatlanſaginkat,
hanem az te io uoltodbol,
teǵ mi uelẘnk minden iokat

Aldot Iſten ſzent neuedert,
mind ezeket mi ualhaſſuk
mert hitẘnkuel teged uallu*n*c
adǵ mi nekẘnc bekeſeget ||

61 Diczerteſſel keǵes Atſank,
ſzent fiaddal mi Urunkal,
ſzent Lelekkel eǵetemben,
ki uaǵ Iſten eǵ allatban.

Ali. pange lingva

Ier hirdeſſẘk mi Urunknak
naǵ ditſő bai uiuaſat:
Es mo*nd*g*u*c meg ſz: halalat,
mondǵuk meg ńereſeget,
mint aldozot es meg ualtot,
ez uilagnak meg valtoia. ||

Ez vilagnak teremtőie 62
kőńőrẘle Adamon,
ki az almaban mikor euek,
az halalban be eſek,
Chriſtus neki igertetek,
Adam ot meg batorodek.

Iǵ kel vala ennek lenni,
lelkẘnknek iduezẘlni,
hoǵ az őrdőg czalardſaga,
minket bẘnben be eite,
Chriſtuſnak ő ſzent halala,
minket onnan ki mente

Mikor azert az Chriſtuſnak
ſzẘleteſe el iőue,
el kẘldetek ſzent Atťatul,
ſzẘletek ſzẘz Mariatul,
ez vilagnak meg ualtoia,
es meg ſzabaditoia.

Sir az Ieſus az Iaſzolban,
ott az naǵ hidegſegben, ||
takargatťa ſzẘz Maria, 63
ſzent tagait poſztoban
keſzet labat be polaluan,
Bethlehemnek varoſſaban.

Mikor immar az ſzep Ieſus
volna harmincz haro*m* eſzte*n*dŏs
ſzent Atťanak akaratťat,
akara be tŏlteni,
magat ada az naǵ kinra,
bẃnŏs nepnek ualtſagara.

Az kereſzt fan merget iſzik,
arczul ńallal pŏkdŏſik,
ǵenge teſtet az lanczaual,
es vaſs ſzeggel liggatťak
oe ſzent vere ki foľamek,
vele bẃnẃnk el moſatek.

Ezt erdemlek mi bẃneink
Chriſtuſt igen meg kinſzak,
mert az Iſten mi bẃnẃnkert
ada Chriſtuſt halalra, ||
64 hoǵ ŏ minket meg ualtana,
es meg ſzabaditana.

Oh kereſzt fa minden fanal
te lŏl dragalatoſb fa,
mert nem teremt ſem*m*i erdŏ
hozzad haſonlatoſbat
ſem zŏld aggal ſem uiraggal,
ſem edeſſeges ǵẃmŏlczel.

Neked zŏld agad lŏn az Chr*istus*
es ſzent vere viragod
edeſſeges ǵẃmŏlczŏd lŏn,
Chriſtuſnak ſzent halala,
oe erdeme igaſſaga,
bẃnŏs nepnek ſz: ualtſaga.

Bẃnŏs ember ha ezt hiſzed
hoǵ te erted ſzẃletet
es te erted meg ŏletet
aldozot es fizetet

te az bẘntől es halaltul
hat immar meg ſzabadultal ||

Adǵunk azert immar halat 65
az Atťa Ur Iſtennek,
es meg valto Chriſtuſnak,
ſzent Lelekkel eǵetemben,
diczeret Ur Iſten te neked,
mind őrőckőn őrőcke.
Uǵ le:

Ali. vexilla regis

Oeruendezzẘnk kereſzťenek,
mert orſzagol mi kiraľunk,
fenlik im*m*ar az mi zazlo*nc*,
kin halaltul meg ualtattu*nc* ||

Mert az Chriſtus kerezt fara, 66
ertẘnk mene naǵ halalra,
hoǵ bẘnẘnknek lenne arra,
es fel veue ſzent vallara.

Kereſzt fara feſzittetek,
uas ſzeggel meg ſzegeſztetek,
az lanczaual őkleltetek,
es mereggel itattatek.

Veret raita ki ereſzte,
vizzel eleǵ ki araſzta,
minket azzal meg tiſztita,
es lelkẘnket meg oruoſla.

Ezt ſzent Dauid lam meg irta,
hoǵ Chriſtus fan orſzagolna,
raita hoǵ meg rontanaia,
ördögg*e*l az bait meg uina.

Az ȯrdȯgȯt meg ǵȯzneie
az poklot es meg tȯrneie
67 embereket meg mentene ||
meńorſzagban be vinneie.

Ieſus Chriſtus es mi feiẘnk
valtſagunk es mi mentſegẘ*nc*,
eǵǵetlen eǵ kȯzben iaronk,
ſzozolonk es iduezitȯnk.

Moſtan te hozzad kialtunk
es tiſzta ſzibȯl kȯńȯrgẘnk,
boczaſd meg az mi bẘnẘnk*et*
es ad meg igaſſagodat.

Diczȯſeg ſzent haromſagnak
teged ſok illet meltoſag,
ki meg ualtal bẘnȯſoket
ſz : fiad altal ȯrȯcke.
U. le :

Hy*m*ni Reſurrectionis.

Fenlik az nap feńeſſeggel,
68 zȯng az eg naǵ || diczerettel,
ez vilag ȯrẘl ȯrȯ*m*mel,
ordit az pokol rettegeſſel.

Mert az erȯs kiraľ Chriſtus,
halal ereiet el veuet
pokol torkat be rekeſzte
minket naǵ kintul meg me*n*te.

Koporſoban temettetek,
vitezektȯl ȯriſztetek,
hatalomban diczekedek,
halal tȯle ǵȯzettetek.

Meg ment immar az kinoktul,
es az pokol ellenſegtől.
mert fel tamat az halalbol,
mint mondatek az anǵaltul.

Meg holt uala bẅneinkert,
fel tamat igaſſagunkert, || 69
hoǵ miis vele eǵembe,
tamadnank őrők eletre.

Ez huſueti innepekben,
vigadozzunk őrőmẅnkben
mert az Chriſtus naǵ őrőmben
tamat fel diczőẅlt teſtben.

Te keǵelmes kiraľ Chriſtus,
biriad az mi ſziueinket,
hoǵ te neked diczeretet,
mondhaſſunk es diczőſeget́.

Kerẅnk teged Chriſtus Ieſus,
ez huſueti őrőmẅnkben,
otalmaz minket mindenben,
teſti lelki ueſzedelemben.

Halakot adunk te neked
ki az halalbol fel kelel,
Uralkodol moſt Atťaddal,
es ſzent Lelek Ur Iſtenuel.
U. l.

Alius ad veſperas ||

*K*ereſzťeneknek ſerege, 70
diczerie huſuet innepet,
eſztendőnkent enekeluen,
naǵ fel ſzoual uigadozua*n*.

Hoǵ az Ur Ieſus Chriſtus, ki
mondatik ǵőzhetetle*n* orozlan*nac*,
az naǵ ſarkant az őrdőgőt,
fel tamaduan meg ronta.

Kinek az ő naǵ hatalma,
meg teczik itelet napian,
mikoron eǵ ő ſzauaual,
az meg holtakat fel kőlti ||

71 Pokolnak keǵetlen torka,
az meľ fogľokat el ńelt uala,
Chriſtus halala meg ualta,
es ezek őtet kőuetik.

Uralkodik moſt az Chriſtus
naǵ diczőſeges hatalomba,
főldet menńet eǵǵe teuen,
ſzerez hiueknek lakodaľm*at*.

Oetet minńaian diczeriẘk.
uǵ mint hatalmas kiraľunkat,
keriẘk őtet hoǵ minketis,
az ő orſzagaban fel uiǵen.

Oerőcke valo időben,
diczőſeg leǵen Iſtennek,
ő ſzent fianak tiſzteſſeg
Sz: Lelek Iſtenuel eǵetembe*n*.

Alius. Nota: Oh keǵelmes Ieſus, &c. ||

72 *E*z vilagnak feńeſſege
Chriſtus Ieſus eǵ remeńe
főldnek mennek tere*m*tőie,
es ſzenteknek idueſſege.

Keǵetlen halalt meg ǵőzuen,
őrdőg hatalmat el ueuen,
pokol torkat be rekeſztue*n*
bẅnẅnket rolunk el ueuen.

Te altalad meg ualtattunk,
te altalad ſzabadultunk,
te altalad igazultunk,
te altalad iduezẅltẅnk

Alazatos kőńőrgeſſel,
kerẅnk teged ſziueinkből,
hoǵ mi nekẅnk ſegitſegel,
bẅnẅnk boczaſd keǵeſſegel.

Szent Leleknek aiandekat,
őrőc eletnec iutalmat
engeſzteld Atťadnak haragi*at* ||
lathaſſuk ő ſzent irgalmat **73**

Te uaǵ meńorſzagnac kapuia,
es idueſſegnek aitaia,
bẅnőſőknek ſzoſzoloia,
es nekik kőzben iaroia.

Diczőſeg Atťa Iſtennek,
diczeret fiu Iſtennek,
tiſzteſſeg ſz: Lelek Iſtennek,
ſzent haromſag eǵ Iſtennek.

Vita Sanctorum.

*I*duőz leǵ Chriſtus ez vilagnak Ura,
Atťa Iſtennek ſzerető ſzent fia,
bẅnős nepeknek ki uaǵ bizodalma
es uigaſsaga. ||

74 Halgaſd meg moſta*n* mi kőńőrgeſẘ*n*k*e*t,
fordicz mi reank keǵes ſzemeidet,
ielencz meg hozzank az te naǵ keduedet,
es ſzerelmedet.

Kerẘnk Ur Iſten hoǵ leǵ ſegitſegẘ*n*c
gondot uiſeluen az mi eletẘnkről,
lelki es teſti minden ſzẘkſegẘ*n*kről
es bekeſegẘnkről.

Ne nezzed az mi ſza*m*tala*n* bẘneinket
biriad lelkẘnket es mi ſzẘkſegẘ*n*k*e*t
czak te uiſelľed minde*n* go*n*dainkat,
ne hadǵ el bẘneinkert.

Senki bẘnẘnkből meg ne*m* ſzabadith*a*t
ſenki lelkẘnkbe*n* meg ne*m* uigaſztalhat
ſenki kiuőled meg ne*m* otalmazhat,
es meg nem ńugothat.

Mert te eǵedẘl erettẘnk faradal,
az mi bẘneinkert czac te zo*m*iuhozal,
keǵetlen halalt mikoro*n* koſtolal,
hoǵ ertẘnk aldozal. ||

75 Czak te uaǵ azert az mi otalmazonk
te uaǵ meg ualto*n*c es meg zabadito*n*c
te uaǵ eletẘnk es eǵ bizodalmunk,
minden ioſzagunk.

Czak ueled azert adhatu*n*k mi ſzamot
czak te altalad mehetẘnk aťadhoz
mert ő mi nekẘnk tegedet aiaulot
es halgatnunk haǵot.

Tekencz meg azert keǵelmes Iſtenẘ*n*c
ki uaǵ mi nekẘnk eǵ zerelmes Urunc
ne hadǵ te tőled el idegenẘlnẘnk
es el ſzakadnunk.

Adg kȍzzenk igaz es bȍlcz tanitokat
es adǵ kerezťen io feiedelmeket
kik otalmazzak az te ſz: igedet
es az te nepedet.

Girdetteſſek mindenẘt ſzent iged,
hoǵ mi meheſſẘnk ki az ſetetſegbȍl,
tamadhaſſunk fel az hitetlenſegbȍl,
es naǵ bẘnȍkbȍl. ||

Ne uralkodǵek az bẘn mi ziuẘnkbe*n*, 76
ſe*m*mi teuelges ne leǵen ſziuẘnkbe*n*,
hoǵ az ȍrdȍgnek czalardſaga miat
ne eſſẘnk ketſegbe.

De erȍſſẘllẘnk az te ſz: hitedben,
maradhaſſu*n*c meg ſz: eſmeretedbe*n*,
ȍruendezheſſẘnk allat zere*n*t ebbe*n*
mind ȍrȍcke Amen.

Diczeret leǵen Atťa Ur Iſtennek,
es ȍ fianak te Iſtenſegednek,
es eǵetemben mi uigaſztalonk*nuc*
ſzent Lelek Iſtennek.
Uǵ le:

Alius.

Szenteknek te uaǵ Chriſtus ekeſſege,
es minden kereſzťenek||nek otalma, 77
ki az keǵetlen ȍrdȍgȍt meg ǵȍzed,
halalt ſzenueduen.

Te naǵ ȍrȍmmel minde*n* ſzolgaidat
moſtan meg tarczad ez innep napoko*n*
hoǵ mindenkoro*n* naǵ ǵȍzedelmede*t*
ȍk tiſztelheſſek.

Ez az huſuetnek ǵőzedelmes napia,
mikoron Chriſtus az halalt meg ǵőze,
es fel tamaduan tulaidon ő teſtet
menńekben fel uiue.

Moſta*n* mint eǵ Ur magos meṅorſzagba*n*
naǵ diczőſegel Chriſtus uralkodik
es el iőuendő igazan itelni,
mind ez uilagot.

Kerẘnk tegedet keǵes Atťa Iſte*n*
ki uaǵ menńegben lakozol ſziuẘnkbe*n*
hoǵ fel tamaduan az utolſo napo*n* ||
78 el ne karhozzunk.

Ezt meg engedǵe az Atťa Ur Iſten,
es eǵetemben ſzent Lelek Ur Iſten,
kikkel az Chriſtus moſta*n* uralkodic
minden időben.
Uǵ le: ||

Hymnus in die Aſcenſionis 79

*M*oſtani ekes innep nap, es lelki naǵ o̊ro̊mek,
indittak elmenket, ieles eneklefekre,
Mert ime az Chriſtus fel mene ſzekiben,
meńeknek keǵes kiralla.

Fel mene naǵ || o̊ro̊mmel, vigaduan az meńegbe*n* 80
ſzenteknek ſerege, hirdeti io uoltat,
anǵali karok, eneklik az egben ǵo̊zo̊nek
naǵ diczo̊ſeget.

Ki menuen a meńegbe, poklot o̊ meg ko̊te
aduan mind az fo̊ldieknek ſok aiandekokat:
diczo̊ẘlt teſtben io̊ el minket itelni, ||
ki keǵeſſeggel fel mene. 81

Ko̊ńo̊rgẘnk te neked nemes teremto̊ Iſtenẘnk
ahitatos ſzolgaidat hoǵ te meg otalmazzad,
hoǵ az meg dẘho̊do̊t pokolbeli o̊rdo̊g,
mi*n*ket pokolra ne viǵen.

Hoǵ mikor feńes ko̊dben meg terſz az iteletre,
el titkolt bẘneinket igaza*n* itelni, ||
ne adǵ rettenetes kinokat az mi [bẘ] bẘneinkert, 82
de igazaknak ad erdemet.

Engedǵed ezt nekẘnc o̊ro̊c mindenhato Iſten,
oh te Atta Iſtennek fia; es Szent Lelek Iſten,
uralkoduan eǵembe diczo̊ ſzent haromſag,
moſt es mind o̊ro̊cko̊n o̊ro̊cke.
Uǵ le: ||

83 Alius

*I*eſus Chriſtus mi ualtſagu*n*c
ſzeretetẘnk kiuanſagunc,
nekẘnc teremtoͦ Iſtenẘnc,
ki emberre loͦl erettẘnk.

Pokol kapuiat el toͦred,
te fogľaidat meg mented,
ǵoͦzedelmeſſe es teued,
zent Atťadnak engeſzteled.

Ez mai nap feńes koͦdben,
ki fel menel magos meńben,
hatalmas ǵoͦzedelemben,
Uralkodol diczoͦſegben.

Zoͦng az égh naǵ diczerettel,
az ſzent Anǵalok ſereggel,
eǵetemben az ſzentekkel,
teged diczernek enekekk*e*l. ||

84 Gioͦzedelmes kiraľ Chriſtus,
ki fogua uid fogſagunkat,
boczas mi nekẘnk ſz: Lelket,
lelki teſti aiandekat.

Te leǵ mi nekẘnk oͦroͦmẘnk,
Te uaǵ ioͦuendoͦ iutalmunc,
benned leǵen diczoͦſegẘ*n*c,
meńben tegedet nezheſſẘ*n*c.

Diczoͦſeg neked Ur Iſten,
ki fel menel magos meńben,
diczerẘnk teged mind*e*nkor,
moſt es oͦroͦckoͦn oͦroͦcke.
U.

Iŏuel vigaſztalo ſzent Lelek Iſten,
es az te hiueidnek ſziueket be tŏlczed
te ſz : aiandekoddal,
ŏket uituan.

Ki vigaſztalonak mondatol,
es felſeges Iſten aiandekanak,
elŏ kut es tẘz, ſzeretet
es nekẘnk, lelki keńerẘnk.

Het aiandekunak mondatol,
az Iſtennek iob keze uiainak, ||
es ŏ igeretinek, 86
az te beſzededdel minket erŏſſits.

Geriez fel minket
boczas mi nekůnc ſziuẘnkben ſzeretetet,
es az mi teſtẘnknek, erŏtelen uoltat
meg erŏſſiczed.

Tauoztaſd el tŏlẘnk ellenſegẘnket,
es adǵ bekeſeget,
hoǵ az te uezerleſedbŏl,
el tauoztathaſſunk, minden bẘnŏket

Adǵ ŏrŏmeket,
adǵad ſzent malaztodnak ieles aiandekat
ronts el minden haboruſagot,
es adǵ io bekeſeget az mi lelkẘnknec.

Adǵad meg eſmernẘnk, az Aťa Iſtent,
es az fiu Ur Iſtent,
hoǵ teged mind kettőtẘl, mi hidǵẘnk
ſzarmazni, minden időben. ||

87 Leǵen diczeret Atťanak es fiunac.
es ſz: Lelek Iſtennek,
kinek az ő ſz: aiandekit,
mi nekẘnk el kẘldǵe, az fiu Ur Iſten.

Alius.

*I*őuel ſzent Lelek Ur Iſten,
banatinkban vigaſztal meg
felelmẘnkben batoricz meg
az Chriſtuſnak erdemeiert.

Iővel te kerẘnk ſzent Lelek
adǵad nekẘnk hiueidnek,
te kedues aiandekodat, az

Iőuel es ronts meg kőzőttẘnc,
az atkozot ǵẘlőſeget
es teǵ minket eǵǵeſekke, az

Diczeret neked Atťanak,
es te fiadnak Chriſtuſnak, ||
88 az ſz: lelek Ur Iſtennek,
ſzent haromſag eǵ Iſtennek.

Alius.

*I*őuel ſzent Lelek Ur Iſten
ki Atťaual uaǵ eǵ Iſten,
teǵ mi uelẘnk minden iokat
az Chriſtuſnak erdemiert.

Bẘnőſők vaǵunk előtted
mert nem fogattuk inteſed
mi bẘneinket fedezd el, az

Ald meg ſzent Lelek ſziuẘnket,
ſzenteld meg az mi lelkẘnket
uyts meg mi termezetẘnket,

Te uaǵ ſziuẘnknek vilaga,
minket tart bẘnnek ſokſaga,
ne leǵẘnk őrdőgnek orſzaga. ||

Hitetlenſegẘnknek bẘnet 89
keǵetlenſegẘnknek terhet,
ronts el karhozatnak kőtelet,

Viſelſed az mi gondunkat,
neked attuk mi magunkat,
vezerſed az mi utunkat, az

Szent Lelek Iſten irgalmaz,
es minden bẘntol otalmaz,
karhozat ellen leǵ naǵ tamaz,

Minden keſerẘſegwnkben,
es eletẘnknek rendiben,
batorits minket hitẘnkben,

Az igaz hitnek ǵẘmőlczet,
az ſzeretet eǵǵeſſeget,
plantalſad mindenẘt io hiret,

Setetſegẘnknek uilaga
mi ſziuẘnknek ńaiaſſaga,
lelkẘnknek leǵ bodogſaga,

Szent Lelek kerwnk tegedet
otalmazd az te igedet, ||
eſmerheſſẘnk meg tegedet, az 90

Diczőſeg Atťa Iſtennek,
mi Urunk Ieſus Chriſtuſnac,
az ſzent Lelek Ur Iſtennek
ſzent haromſag eǵ Iſtennek.

Alius.

*I*őuel ſzent Lelek Ur Iſten
ſzaľ be az mi ſziueinkbe*n*,
erőſſits az igaz hitben,
gerieſz fel ſz: ſzeretetedbe*n*.

Lelkẅnkben uilagoſits meg
teueľgeſtől minket ments m*e*g,
Chriſtuſt uelẅnk eſmerteſd m*e*g.
termeſzetẅnkben uits meg.

Adgad az bẅnt ǵẅlőlheſſẅk
zent tőrueńed kőuetheſſẅc, ||
hitnek ǵẅmőlczet teheſſẅk
91 ſzent neuedet diczerheſſẅk

Teǵ minket mind batorocka,
hitben alhatatoſokka,
vallaſban meg maradokka,
őrdóǵ orſzaga rontokka

Nalad nelkẅl ſemmik uaǵunc,
minden iot czak tőled uaru*n*c,
ſz: haromſag teged uallunk,
adǵad ueled uralkodǵunk.

In feſto ſanctae Trinitatis.

Oh diczőſeges ſz: haromſag,
92 es tőkelletes || eǵǵeſſeg,
hitetlenſegnek ſetetſegeből,
kerẅnk ments ki minket.

O teremtő Atťa Iſten,
Iduezitő fiu Iſten,
vigaſztalo ſzent Lelek Iſten,
otalmaz minket gonoſztol.

Diczeret neked Atťanak,
es te fiadnac Chriſtuſnac,
ſzent Lelekkel eǵetemben,
moſt es őrőckőn őrőcke.

Alius.

O teremtő Atťa Iſten,
Uralkodol diczőſegbe*n*,
tekents rea*n*k inſegẘnkbe*n*
ne veſſzẘ*nc* el bẘneinkben. ‖

Oh meg valto Ieſus Chriſtus **93**
eǵǵetlen eǵ mi ſzozolonk,
engeſztelľed ſzent Atťadot
ne roncza el eǵhazadot.

Vigaſztalo ſzent Lelek Iſten,
lakozzal az mi ſziuẘnkben,
tarcz meg minket igaz hitbe*n*
es naǵ buzgo ſzeretetben.

Alius. Salve rex Miſericordiae

*I*duőz leǵ őrőc Atťa Iſten,
eǵǵetlen eǵ mi menńei ſz: Atťanc,
kőńőrẘľ mi raitunk, es viǵ minket
az te eſmeretedre, ‖
kinek igaz eſmereti **94**
őrőcke ualo elet
es veghetetle*n* naǵ bodogſag.

Iduez leǵ aldot Iesus Christus,
eggétlen eǵ meg ualtonc
es kőzben iaronk, Atťa Isten előt
esedezel az mi bẅneinkert,
es adǵ nekẅnk igaz hitet
igaz feiedelmet
es minden nepek kőzt bekeseget.

Iduőz leǵ szent Lelek Ur Isten,
vigaztalo es Ur Istennek aiandeka,
geriezd fel lelkẅnkben
buzgosagos szerelmednek tẅzet,
hoǵ mind holtig az igaz hitben,
mi meg maradhassunk,
es őrőc eletet birhassunk.
Uǵ leǵ : ||

Teged Iſten diczerwnk, teged Urnak vallunk:
Teged őrők Atťa Iſten, minden főldi allat tiſztel.
Teged mind az anǵalok. teged meń orſzag es minden benne ualo || hatalmaſſagoc. 96
Teged Cherubin es Seraphin anǵaloc, ſzẅntelen ſzoual diczernek monduan:
Szent Iſten, Szent Ur, Szent ſeregeknek Ura Iſtene.
Telľes meń orſzag es az főld, ſzentſegednek diczőſegéuel.
Teged Apoſtoloknac diczőſeges ſokaſagok.
Teged pro||phetaknak, diczeretes ſzamok 97
Teged Martyromoknak feńeſſeges ſerege diczer.
Teged főldnek ſzeleſſegen, kereſzťen nep igazan ual ſzẅnek tiſztaſagaual.
Atťat, mertekhetetlen felſegnek;
Ee az te tiſzteletes igaz eǵǵetlen eǵ fiadot.
Es az vigaſztalo ſzent Lelek Iſtent. ||
Te diczőſegnek kiralľa Chriſtus 98
Te Atťa Iſtennek termezet ſzerent valo fia vaǵ.
Te az emberi nemzetnek meg ſzabaditaſaert, az teſtet fel venni nem utalad ſzẅznek meheből
Te meg ǵőzuen az halalnak ereiet, benned bizoknac meg nitad meń orſzagnak kapuiat. ||
Te ẅlz Atťa Iſtennek iobiara, meńorſzagnac ditſőſegeben. 99
Hiſzẅnc tegedet igaz bironak lenni,
Kerẅnc azert tegedet leǵ ſegitſegel az te ſzolgaidnac, kiket ſzent uereddel meg ualtottal.
Oerőc diczőſegben engedǵed ſzentiddel eǵetemben meg aiandekoztaſſunc. ||

100 Iduezits az te nepedet Ur Iſten, es ald meg az te ŏrŏkſegedet,
es biriad ŏket es diczŏſegre fel magaſztallad
Teged felſeges Ur Iſten, ſzvnteten ualo napon aldunk.
Es diczerivk az te ſzent neuedet, mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke.
101 Otalmaz meg minket naponkent Uram Iſten, || minden gonoſſagtul.
Kŏńŏrvl Ur Iſten mi raitunk, es irgalmaz nekvnc.
Leǵen keǵeſſeged Ur Iſten mi raitunk, mert czak te benned biztunk
Te benned biztunk Ur Iſten, hoǵ ŏrŏcke meg ne ǵalaztaſſunk.
Uǵ le: ||

Hymni de Creatione ad ſingulos dies hebdo- madarum. 103

Felſeges Iſten mennek fŏldnek Ura,
es mindeneknek naǵ bolcz alkotoia,
vilagoſſagnak czudalatos Atťa,
es formaloia.

Hoǵ meg mutatnad te naǵ hatalmadat,
bŏlczeſegedet es naǵ io voltodat,
te foghatatlan vilagoſſagodat,
Bodogſagodat.

Az mennek fŏldnek ŏ teremteſeben,
hoǵ még ez vilag volna ſetetſegbe*n*
vilagoſſagot teremtel az eghben,
ſzep tŵndŏkleſbe*n*. ||

Te meg valaztad ackoro*n* az napot, 104
az ſeteť eitŏl az vilagoſſagot,
dolog tetelre rendeled az napot
az ſzep czillagot.

Faratſag utan el aluuaſunkra,
ſzerzed az eiet mi ńugodalmu*n*kra,
es hoǵ az elet minket meg el hadna
es meg ńugotna.

Ackor valtozik el teſti vilagunk,
es kŏuetkŏzik kedues ńugodalmu*n*c
iuſſon eſzedbe*n* azert imadſagunc,
fohazkodaſunc.

Ne had lelkẘnket bẘnnek el birnia,
őrőc elettẘl itt el ſzakadnia,
gonoſſag miat it el karhoznia,
meg romlania.

De geriez minket az meńei iokra,
őrőc eletnek ſzep kiuanſagira,
minden bẘnőknek tauoztataſira,
utalaſara. ||

105 Add meg ezeket nek*wnc* keǵes Atťa*nc*
te ſz: fiadert ki mi nekẘnc Uru*nc*
es ſz: Lelkeddel leǵ keǵelmes hozz*anc*
tekencz mi reanc.

Hymn. ſecundi diei

Mennek es főldnek nemes tere*m*tőie
*m*inde*n* dolgok*na*c bőlcze*n* re*n*delőie,
az ég az főldvel hog eǵǵẘt ne lenne,
de kẘlőn lenne.

Te el ualaztad maſod napon őket,
az eg az főld kőzt zerzel meſſzeſeget,
az felſegeknek tagas ẘreſſeget,
az hig egeket

Hoǵ az naǵ uizek mind az egeſz főldet,
el ne borulnac az ſzep ſzigeteket,
czudalatoſan fel fẘggeſzted őket
az bőu eſſőket. ||

106 Annak felette az égi tẘz minket,
el ne ueſztene mind az főldieket
te azoc altal meg eńhited őket,
uǵ eltecz minket.

Ne eſſẘnk iſmet uy veſzedelembe*n*,
az ȍrdȍg miat naǵ keſerẘſegbe*n*
mikor uetkezẘnk ne hadg az bẘnȍkbe*n*
ȍrdȍg keſzeben.

Adǵ igaz hitet ez vilago*n* nekẘnk
meľ minden ioual tẘndȍkľek mi benn*ẘnc*
minde*n* hiuſagot utaltas meg uel*ẘnc*
lakozzal bennẘnk.

Add meg ezeket nekẘnk ke̅:

Hymn. terty diei

Ez zeles fȍldnek naǵ bȍlcz tere*m*tȍ*i*e
Es tengerek*nec* czuda intezȍie
hoǵ az viz es fȍld mind czac eǵ ne lenne,
de kẘlȍn lenne. ||

Te harmad napon hoǵ teremtez uala, **107**
mikor az uizzel az fȍld edǵẘt uolna,
mind az uizeknek paranczoltal uala,
es iǵ ſzoltal uala.

Vaľonak magoknac az uizek az fȍldt*ȍ*l
es leǵe*n* kẘlȍn az fȍld az uizektȍl,
emberek uadak biriak lako heľẘl
es ȍrȍkſegẘl.

Hoǵ bȍuelkeǵek minde*n*fele fakkal,
ſoc kẘlȍmb kẘlȍmb naǵ ſzep uiragock*al*,
es ǵẘmȍlczȍzzek eltetȍ ſok iokkal,
draga magokkal.

Ackoron lȍnek az ſzeles tengerek,
az egeſz fȍldȍn naǵ ſzep foľo uizek,
czorgo patakok es kedues kut feiek,
az kik eltetnek.

Giogits meg Uram lelki ſebeinket
tekents meg az mi fertelmeſſegẅ*nk*et,
adǵad ſiratnunk hitetlenſegẅnket
ſoc bẅneinket. ||

108 Biria ſz: Lelked az mi ſziueinket
ſemmi gonoſzra ne boczaſſo*n* minket
de minde*n* ioban epicze*n* bennẅnket,
erőtleneket.

Es batoricza felelmes ſziuẅnket,
tarcza czendeſſe*n* te benned hitẅ*n*ket,
ſemmi retteges ne illeſſen minket
te hiueidet. Add:

Ali. quarti diei.

O magos menn*e*c ze*n*tſeg*e*s Iſtene,
zeles egeknek meg erőſſitőie,
neǵedik napo*n* bőlczen epitőie,
es rendelőie.

Ki feiẅnk felőt mint eǵ fel uo*n*t ſatort
meg ekeſited az naǵ magoſſagot
ackor czinalad te az feńes napot
es az ſzep holdot ||

109 Hoǵ ez uilagnac az nap ő feńeuel,
nappal ſzolgalna el kerẅleſeuel,
az hold uilag is azonkeppe*n* eiel,
ſzolgalna zerrel.

Kik ezenkeppen az ő foľaſokkal,
ieǵek lennenek ő el forgaſokkal,
eztendő holnap es het zám tartaſſ*a*l
lennenek bizońal.

Ezekkel ſzerzed az ſzep czillagokat,
mint eǵ hatalmas naǵ orſzag*o*s had*a*t
hog meg mutatnad te naǵ hatalmad*a*t
birodalmadat.

Vilagoſits meg az embereketis,
ued el homal̃at az mi ſziuẃnknekis,
old meg az bẃnnek kemeń kőteletis,
te bir' minketis.

Add meg ezeket nekẃnc keǵes:

Alius quinti diei. ||

O naǵ hatalmu felſeges Ur Iſte*n*, **110**
ki czudalatos Ur uaǵ az uizeke*n*
onnan tere*m*ted kik iarnac az ege*n*,
az viz feneken.

Oetődik napon adal madarakat
ſzep·kiuanatos ſzarńas allatokat
ő velek edǵẃt az vizbe*n* valokat,
az ſoc halakot.

Val̃ons nem eleg czudae ez nek*ẃnc*,
azon eǵ uizből mit adtal mi nek*ẃnc*
kiknec nemellic egen iar felettẃ*nc*
meſſze mi tőlẃnk

Nemellik pedig vizeknek fenekin,
ſzeles tengernek ő naǵ ſoc őſuenin,
vaǵ őſveńeknek mel̃eges naǵ uőlǵ*in*
ſzabadon eluen.

Adǵad minek*ẃnc* bẃnős fiaidnac,
te ſzent fiadban meg igazultak*nac*
vetheſſẃnc veget minde*n* gonoſſag*nac*
es alnokſagnac. ||

111 Ne birion minket az lelki naǵ uakſ*ag*
az baluańozo zertele*n* kabaſag,
es az pogani ſoc utalatoſſag,
es az hamiſſag.

Alius ſexti diei.

*E*mberi nemnek teremtő Iſtene,
minde*n* dolgok*nac* zepe*n* rendelőie
valamit·eltet ez egeſz főld zine,
te vaǵ ſzerzőie.

Hatod nap adad az ſene uadakat,
ackor teremted főldből az barmok*a*
es czuzo mázo főldi allatokat
es az Adamot.

Te iǵ rendeled azoknac dolgokat,
az ember birna az főldőn azokat,
minde*n* naǵ teſtő erős allatokat,
mint eǵ rabokat.

Oeriz Ur Iſten naǵ oktalanſagtul,
minket zertelen gonoz kiuanſagt*ul* ||
112 teſti rabſagtul minde*n* bu banattul,
es naǵ romlaſtul.

Biriad lelkeddel az mi erkőlczẘnk*et*,
es vezerelſed czelekedetinket,
Chriſtus vereuel moſd el bẘnei*n*k*et*,
ſoc vetkeinket.

Az magos meńből adǵ őrőmet nek*ẘnc*,
ſz: malaztodat kőzőlſed mi uel*ẘnc*,
minde*n* ǵẘlőſeg tauul leǵe*n* tőlẘ*nc*
lakozzal bennẘnc.

Ali. ſeptimi diei.

*F*elſeges Iſten mennek fȯldnec Ura,
kik mindenek*nec* vaǵ tere*m*tȯ Atťa,
az magos egnek zepe*n* alkotoia,
es vaǵ biroia.

Az mi kedvẅnkert az zep feńes napp*a*l
te meg ruhazad az egeket nappal
es az eczakat az uilagos holdual
mint eǵ lampaſſal. ||

Hoǵ meg ńugoſſon az mi munkainktol, 113
tȯrȯdeſinktȯl es faratſaginktol,
neha penigle*n* mi naǵ banatinktol,
es ſiralminktol.

Naǵ halát adunk keǵes Aťa*nc* neked,
hoǵ te ez napo*n* nek*ẅnc* ezt engetted,
naǵ ſzep bekeuel elnènk te elȯtted,
diczȯſeg neked.

Immar az napnac az ȯ kezdetiben,
nek*e*d kȯńȯrgẅnk Att*anc* igaz hitbe*n*,
ſegits meg mink*e*t mi kȯńȯrgeſẅnkbe*n*,
aldǵ meg lelkẅnkbe*n*.

Hoǵ tiſzta ſzibȯl aldhaſſunk tegedet,
ſzep enek ſzoual diczeriẅk neuedet,
ioſzan elmeuel imadhaſſunc teged,
mint Iſtenẅnket.

Az ſetet einek reank iȯueſeben,
adǵ*a*d hoǵ lelkẅ*nc* ne leǵe*n* ſetetbe*n*
ſe pedig hitẅ*nc* tȯkelletlenſegbe*n*,
es teuelgeſben. ||

Hoǵ az mi teſti ſzemeink el hunnak 114
lelki ſzemeink read viǵazzonak,

az mi bẘneink mind el aludǵonac,
es meg halſonac.

Tarcz tiſztan Uram teſtẘnket lelkẘ*n*k*e*t
őriz meg bẘntől almunkbanis mink*e*t
az alnoc ődőg ne birion el minket
erőtleneket

Adǵ bekeſeges ńugodalmat nek*ẃnc*.
es tennen magad uiǵaz Ura*m* ertẘ*nc*
hoǵ ſzep bekeuel leǵe*n* fel keleſẘ*nc*
telſes eletẘnk.

Tegedet kerẘnc Iſtennek ſz : fia :
neked keńőrg*ẃnc* mi Urunk*nac* Atťa
hoǵ az mit kerẘ*nc* ſz : lelked meg adǵa,
s-meg confirmalſa.

Ad meg ezeket nekẘnc keǵes Atť*anc*
te ſz : fiadert ki mi nek*ẃnc* Urunk
es ſz : Lelkeddel leǵ keǵelmes hozzank,
tekencz mi reanc. ||

Hymni Qvotidiani ad matutinas preces. 115

*I*mmaron az nap fel iőven,
kőńőrőgiŵ*nc* az Iſtennek,
hoǵ mind ez egéſz napon,
bŵntől minket meg őrizzen.

Nielvŵnket meg tartoztaſſa,
bŵnre hoǵ ne mozdulľonak,
ſzemeinket be fedezze,
gonoſſagra ne nezzenek. ||

Tiſztak leǵenek mi ſziueink, 116
gonoſz bŵnt be ne veǵenek,
keueľſeget meg eńhiczen,
etelt italt mertekelľen.

Hoǵ mikor az nap el ńugoſzik,
es az ei el kőzelitend,
ez vilagon tiſztak ľeǵŵnk,
diczeriŵk az naǵ Ur Iſtent.

Diczeret leǵen Atťanak,
es egǵetlen eǵ fianak,
ſzent Lelekkel eǵetemben,
es mind őrőckőn őrőcke.
U, l.

2. Hymnus

*I*mmar moſtan oh ſz: Lelek
eg Atťaual es fiuual,
117 naǵ uiga*n* az || mi ziuwͤnkbe*n*,
meltoztaſſal be zallani.

Teſtuel lelekuel tegedet
hoǵ mi ſzwͤntelen diczeriwͤnc,
ſzeretet leǵen mi bennwͤnk,
es mi fele baratinkban.

Adǵad ezt keǵelmes Atťa,
es mi Atťanknak eǵ fia,
az uigasztalo ſzent Lelekuel,
moſt es őrőckőn őrőcke.
U, l.

3. Hymnus.

*I*gaz Biro naǵ Ur Iſten,
ki allatokat el rendelz,
az reggelt meg uilagoſitod
es az delt meg melegited

Olcz meg patuarkodoknac twͤzet,
ved el bwͤneinknek terhet,
adǵ eǵǵeſſeget mi nekwͤnk,
es adǵ lelki bekeſſeget. ||

118 Ditſőſeg leǵen Atťanak,
es az ő eǵ ſzent fianak,
es az ſzent Lelek Iſtennek,
moſt es őrőckőn őrőcke.
U.

iv. Hymnus.

*A*llatoknak meg tartoia,
*A*lhatatos uaǵ Ur Iſten,
*A*z nap uilagnak ideiet,
valtozaſokkal uegezue*n*.

Adǵ mi nekẃnk oĺ eſtuelet,
kiben mi el ne karhozzunk,
de az halalnak iutalma,
leǵen az őrők bodogſag

Diczőſeg leǵen Atťanak,
es az ő eǵ ſzent fianak,
es az ſzent Lelek Iſtennek
moſt es [es] őrőckőn őrőcke.
U, leǵ. ||

v. Hymnus **119**

Latod Iſten ſziueinket,
iol latod alnokſaginkat,
el nem reiťẃk bẃneinket,
variuk keǵelmeſſegedet.

Midńaian hańat boruluan,
kőńőrgẃnk neked ſz: Atťank,
feleits el mi bẃneinket,
tengerben el be ueſd őket.

Vilagoſſaga lelkednek,
fel gerieſſze mi ſziuẃnket,
hoǵ diczerheſſẃnk tegedet,
neuednek diczőſegeuel. ||

120 Hailekodda mi ſzivẘnket,
ſzentelľed kerẘnk Ur Iſten,
lakodalmat mi ſzivẘnkben,
ſzerez es naǵ ńugodalmat.

Enged ezt nekẘnk ſz : Atťank
mi Urunk Ieſus Chriſtuſſal,
az ſz : Lelek Ur Iſtenuel
ki Uralkodol ȍrȍcke.
Uǵ l :

vi. Hymnus.

*M*indenkor teged Ur Iſten,
magaztalunk mi ziuẘnkbe*n*,
bizakodu*n*c io voltodban,
diczeked*ẘn*c ſz : neuedbe*n*. ||

121 Oeruendez lelkẘnk ſz : Atťank,
mert biztat minket mi Urunk,
bekeſegre hoǵ dolgunkat,
viſelte minden iǵẘnket.

Bẘneinket hoǵ fel veue,
teged Iſten engeſztele,
minket ackor igazita
felelembȍl ſzabadita.

Immar keǵelmeſſegedet,
variuk az te io uoltodat,
magaſztalľuk mi Urunkat,
ilľ bȍuſeges erdemẘnket.

Mert ȍ raitunk keſeredek,
bẘneinkben be ȍltȍzek
halalunkban veſzekedek,
haragod ellen reiteſzek.

Hamiſſak valank elŏtted
rettegẘnk vala te tŏled
el teuedet iuhaidat,
meg terite te ſzent fiad. ||

Vallan ŏket az akolban, 122
be viue biſzodalomban,
meg biztata keǵelmeben,
meg ǵogita ſzerelmeben.

Neked azert ŏruendezẘnk,
te benned moſt diczekedẘ*nc*,
egǵetlen eǵ mi eletẘnk,
teged ŏrŏcke eneklẘnk.

Diczŏſeg neked ſzent Atťank,
mi Urunk Ieſus Chriſtuſſal,
es ſzent Leſek Ur Iſtenuel,
ki uralkodol ŏrŏcke.
U l.

vii ad notam:
Weni Redemptor gentium &c

Oh felſeges aldot kiraĺ,
te zentidnek diczŏſege,
bẘnŏſŏknek remenſege,
es egǵetlen eǵ ſegedelme. ||

Vallaſt teſzẘnk te elŏtted, 123
hoǵ el ueſztettẘk magunkat,
haragodat ingerlettẘk,
es az halalt erdemlettẘk.

Ime azert mi bẘneink,
el ńomoritottak minket
ellenſegẘnknek ereie
el hatalmazot mi raitunk.

Nincz ſziuẘnknek remenſege
nincz lelkẘnknek batorſaga,
el fogatkoztunk magunkban,
ńomorgunk mi halalunkba*n*.

Kőńőrẘl raitunk mi Urunk,
kőńőrẘl kerẘnk Ur Iſten,
tekencz az te ſzent fiadra,
es erette ueǵ fel minket

Veſſed reank ſzemeidet,
tauoztaſd el bẘneinket,
igazits meg mi hitẘnket
es vigaſztalľad ſziuẘnket. ||

124 Ditſőſeg neked ſz: Atťank,
mi Urunk Ieſus Chriſtuſſal,
es ſz: Lelek Ur Iſtenuel,
ki Uralkodol őrőcke.
U, l.

viii. Hymnus

Oh menńei mi ſz: Atťank,
teke*n*ts meńből moſt mi rea*n*c,
iuſſon eſzedbe*n* ńaualank,
ne hadǵ kerẘnk mi ſz: Atťa*n*c.

Mert iol latťuk erdemẘnket,
iol eſmeriẘk el ueſztẘnket,
ereſſzẘk mi ſok bẘneinket,
nem uiſelhetťẘk terhẘnket.

Ell arattunk uetkeinkben,
ſokaſultunk bẘneinkben,
mind el ueſztẘnk ſebeinkbe*n*
ńomorottunk eletẘnkben. ||

Ninczen nekẘnk, ſegedelmẘnk, **125**
ſohul ninczen batorſagunk,
eǵedwl uaǵ te otalmunk,
ſebeinkből ǵoǵulaſunk.

Ha minket te el haǵandaz,
io uoltodtul meg foſztandaz,
kezeidből ki uetendeſz,
otalmadbol ki rekeſzteſz.

Kéſz preda leſzẘnk ördögnek,
uigaſſag mi ellenſegẘnknek,
tiedből neked boſſzuſag,
nekẘnk czak az ńomoruſag.

Indits fel te hatalmadat,
ſzanńad Atťank halalunkat,
diczőiczed io uoltodat,
ne veſzeſd el ſzolgaidat.

Tekents reank az Chriſtuſert,
tekents az ő halalaert,
erdemſe ezt az mi Urunk,
mi egǵetlen eǵ erdemẘnk. ||

Diczeret neked ſzent Atťank, **126**
ditſőſeg te ſzent fiadnak,
az ſzent Lelek Ur Iſtennek
ki uralkodol öröcke.
U, l.

ix. ad primam.

Felſeges Atťa Ur Iſten,
ez napnak ő kezdetiben,
kőńőrgẘ*n*c tarcz meg hitẘnkbe*n*,
es az igaz ſzeretetben.

Bẅneinket meg boczaſſad,
es ſziuẅnket uigaſztalľad,
vallaſunkat batoriczad,
az ſzent Lelket nekẅ*nc* adǵad

Hoǵ ne arczon az ellenſeg
tauul leǵen minde*n* ketſeg
teſti lelki fertelmeſſeg
es az gonoz eretnekſeg ||

127 Otalmaz kerẅnk gonoſztul,
ȍrdȍgtẅl hitetlenſegtẅl,
az bẅnnek kiſertetitȍl,
hirtelen ualo halaltul.

Adǵad nekẅnk eletẅnkben,
zerethеſſẅk eǵ maſt ſzẅben,
elheſſẅnk naǵ bekeſegben,
es hitnek io ǵẅmȍlczeben.

Munkainkat nekẅnk aldǵad,
eledelẅnket ſzaporiczad,
hiualkodaſra ne boczas,
es tobzodaſtul tartoztas.

Lelkẅnket es mi teſtẅnket,
neked aianľuk magunkat,
vezerľed az mi utunkat,
viſelľed iora gondunkat.

Enged ezeket Chriſtuſert,
az te eǵǵetlen eǵ fiadert,
es mi nekẅnk ſzozolonkert,
es igaz aldozatunkert. ||

128 Halakot adunk Ur Iſten,
te ſzent fiadnak ackeppe*n*
ſzent Lelekkel eǵetemben,
moſtan es minden idȍben.
U.

x. Hymnus.

Kőńőrőgiẘnk az Iſtennek,
Chr*istu*s altal mint Atťank*nac*
hoǵ eſmerien fiainak,
keǵelmezzen bẘneinknek.

Az őrdőgnek hatalmatul,
es bẘnẘnknek ſokſagatul,
ellenſegtől es halaltul,
otalmazzon keǵelmeſſen.

Vigaſztalľon ſzent Lelkeuel,
igazgaſſon beſzedeuel,
ne boſſzontſuk bẘneinkuel,
naǵ ſok hitetlenſegẘnkuel. ||

Ez mai nap eletẘnkben, **129**
ne eſſẘnk ſemmi vetekben,
naǵ ioſzanſag etelẘnkben,
leǵen es mi italunkban.

Lataſunkban bẘn ne leǵen,
gonoz kiuanſag hozza*n*c ne ferie*n*,
mi beſzedẘnk tiſzta leǵen,
gondolatunk iora leǵen.

Hitẘnk leǵen tőkelletes,
mi eletẘuk oľ ſzentſzeges,
nalunk leǵen utalatos,
hitetlenſeg mert harhozatos.

Szent anǵalid őrizzenek,
es keſzekben uiſelľenek,
ńomorgatni ne hadgonak,
ſe embernek ſe[ſ]őrdőgnek.

Diczeret neked Ur Iſten,
ki minket néſz keǵelmeſſen,
halgas moſtán naǵ keǵeſſe*n*,
hoǵ kőńőrgw̃nk zw̃kſegw̃*n*kbe*n*. ||

130 xi. Hym.

*A*tťa Iſtennek eǵ fia,
ez uilagnac ő biroia,
Chriſtus Ieſus meg valtoia,
aruaknak vigaztaloia.

Atťanac vaǵ bőlczeſege,
abrazatťa diczőſege,
kegeſſeǵnek idueſſege,
irgalmaſſagnac zentſege

Le ſzallal magos mennegből,
Atťa Iſtennek kebeleből, ||
131 emberi teſtet ertw̃nc uől,
hoǵ mentenel meg bw̃nw̃*n*kt*ő*l.

Ez nem mi naǵ erdemw̃nkből,
ſem io czelekedetinkből,
de miueled keǵeſſegedből,
hozzanc ualo zeretetből.

Ieſuſnac keǵeſſegere
neki naǵ diczőſegere
terdet haitnac ſz: neuere,
ez uilag harom reſzere.

Oe mi nekw̃nk valtſagunkra,
kereſzt fat fel uőn vallara,
ekkeppen mene halalra,
mind ez uilagnak lőn arra.

Szẘz Marianaċ ſzent fia,
ſegits aiandekod mia,
ueǵ fel irǵalmaſſagod mia,
ne ueſſzẘnk el bẘnẘnk mia.

Telľes uaǵ felſeges ioual,
latogas meg minket azzal, ||
el ne veſſzẘnk gonoſſaggal, 182
o̊rdo̊gnek czalardſagaual.

Adǵ nekẘnk ńugodalmas ido̊t
bekeſeget igaz hitet,
atťa fiui ſzeretetet,
hozzad ualo tiſzta ſziuet.

Meg latuan te io uoltodat,
hozzank ualo naǵ gondodat,
magaſztalľuk te magadat,
o̊ro̊cke meltoſagodat.

Diczo̊ſeg meńben Atťanak,
es egǵetlen eǵ fianak,
ezeknek aiandekanak,
az ditſo̊ ſzent haromſagnac.

xii. ad primam

Az eczakai ſetetſeg,
meľ || ez fo̊ldet el buritťa, 133
tauul leǵe*n* mert immaro*n*,
az nap nekẘnc vilagoſit.

Melľen ſziuẘnknek homaľa,
az igaz hitnek miatta,
ẘzetteſſek el mi to̊lẘnk,
hoǵ leǵen Iſten mi uelẘnk.

Czak tegedet Chriſtus iſmerẘnk,
neked elmenkbȣl kȣńȣrgẘ*nc*,
ſzent iged lakozzek mi benn*ẘnc*,
az leǵen nekẘnc vezerẘnc.

Az mi bẘneinknek ſokſagat,
tiſztitz el ſzent erdemeddel,
teǵ kedueſſe ſzent Atťadnal,
rezeſits ſzent orſzagoddal.

Diczȣſeg leǵen Atťanak,
es egǵetlen eǵ fianak, ||
134 ſzent Lelekkel eǵetemben,
moſt es ȣrȣckȣn ȣrȣcke.
Uǵ leǵ : ||

Oh mi ſzent Attank
keges es keǵelmes
oh Ieſus Chri*st*u*s* tiſztelendő fiu,
uigaztalo eltető ſz: Lelek,
eǵ őrők Iſten.

Te ſzent haromſag,
es erős eǵǵeſſeg,
bizoń Iſtenſeg es felſeges iozag,
anǵaloknak uilaga aruaknak idueſſege
mindeneknek remeńe. ||

Neked ſzolgalnak 136
kiket teremtettel,
teged diczernek tere*m*tet allatid
mi es te neked diczeretet mondunk,
halgas meg minket.

Diczeret neked
mindenhato Iſten,
ſzemeſben harom [es] es allapatban eǵ,
czak teged illet diczeret es tiſzteſſeg
moſt es őrőcke.
Uǵ leǵ:

Alius.

Ah aldot Atťa Ur Iſten,
ki uralkodol menńekben,
mindeneknek teremtőie, ||
137 kőńőrgẘnk moſtan te neked.

Halgas meg minket Chriſtuſert
kiert igerted bizonńal,
bẘneinknek boczanatťat,
es az te ſegitſegedet.

Moſtan ſzẘkſegẘnknek ideien,
otalmaz minket Ur Iſten,
es ǵőzd meg ellenſegẘnket,
hoǵ felľek az te neuedet

Hatalmas Iſten kőńőrgẘnk,
ne nezd az mi bẘneinket,
hanem Chriſtuſnak io uoltat,
kiert mondatol Atťanknak.

Ne hadǵad azert mi nekẘnk,
hoǵ arczon gonoz ellenſeg,
kiket fiadnac vereuel,
meg ſzabadital gonoſztul. ||

138 Ne hadǵad mulni hiaban,
hozzank valo igeretedet,
tamadǵ fel moſtan mellettẘ*nc*,
hoǵ laſſuk ſegitſegedet.

Diczerẘnk teged mi Atťank,
es kerẘnk az te fiadert,
maradǵon velẘnk őrőcke,
az te neuednek otalma.

Alius. nota. Maris ſtella.

*I*eſus Chriſtus mi mennei
eǵ Meſterẅnk, igaz bôlczeſegẅnc,
es mi idueſſegẅ*n*c. ||

Moſtan neked mi kônôrgẅnk, 139
keǵes Chriſtus ſzent neuedert,
adǵad nekẅnc az te ſz: lelked*e*t

Ki ſziuẅnket meg uycza,
ſzent igedet meg ielencze,
es taniczon minket az igaſſagra.

Munkainkat meg ſzentelľe,
es mi bennẅnk ôregbicze
ſz: igednek igaz tanuſagat

Bôlczeſegre ô taniczon,
hoǵ leheſſẅnk te elôtted
mennen fôldôn bizon bôlczek.

Ieſus Chriſtus eǵ igaſſag,
ſzent Lelekkel kit igertel,
tôlcz be kerẅnk az mi ziuei*nk*e*t*

Hoǵ valhaſſuk igaſſagban,
it ez fôldôn ſzent neuedet,
es ôrôcke menben iduezẅlľẅ*n*c. ||

Alius. 140

*Id*uez leǵ irgalmas Iſten,
es mi keǵelmes kiraľu*n*c
iduôz leǵ Chriſtus mi Urunc,
Atťa Iſtennek ſzent fia.

Aldot leǵ keǵes Meſterẘnk,
Atta Iſtennek ſzent fia,
ſziuẘnknek vilagoſſaga,
lelkẘnknek es meg ualtoia.

Tanits meg minket az hitre,
Iſtennek igaſſagara, ||
141 neuednek diczeretire,
ielents meg az te igedet.

Neuelled Chriſtus kőzőttẘnk,
te igaz bőlczeſegedet,
aldot Euangeliomodat,
őregbiczed orſzagodat.

Az te menńei ſzent Attad,
kit nem plantalt mi kőzőttẘ*nc*
igednek igaſſagaert,
puſztullon minde*n* hamiſſag.

Gonoſz delbeli őrdőgtẘl,
ez vilagnak ſetetſegetől,
naǵ bizoń ellenſeginktöl,
otalmaz minket Ur Iſten.

Te ſzent igednek feǵueret,
adǵad az igaz ertelmet,
mert czak igednek altala,
vaǵon az ellen oruoſſag.

Mi az mi okoſſaginkbol,
nem iſmerẘnc tegedet Chri*stus*, ||
142 meg romlot termezetẘnknek
igaznak teczik hamiſſag.

Felſeges Iſten te tudod,
mi naǵ erőtlenſegẘnket,
ſziuẘnkben hamar be repẘl,
hamis vilagnak ſzentſege

Ha tőlŵnk azert el veſzed,
igednek vilagoſſagat,
leſzŵ*n*k ſodomabeliek,
es mint Gomorrhabeliek.

Iai az fele nemzetſegnek,
meľtől meg uonzod igedet,
mert annak utalaſaert,
meg uered őket uakſaggal.

Lelki ehſeget nem teſtit
boczataz arra Ur Iſten,
kiert mind teſtben lelekbe*n*.
meg foǵatkozik őrőcke. ||

Keǵelmes Chriſtus kőńőrgŵnc **143**
otalmaz illen uakſagtul,
emeld fel lelki ſzemŵnket,
hoǵ veheſſŵk ſz: igedet.

Adǵad az igaz ertelmet
erczŵc meg niluan igedet
mert ninczen ennek kiuőle,
ſemmi elete embernek.

Keǵes tanito Meſterŵnk,
boczaſd meg mi bŵneinket,
es ſz: igednek ehſeget,
ne adǵad kerŵnk kőzinkbe*n*.

Az pokolbeli tudomant
irczad kőzzŵlŵnc es ronczad,
ne uariuc idueſſegŵnket,
te ſzent igednek kiuőle.

Diczerŵnk Chriſtus tegedet,
es kerŵnk az te neuedert,
neuelľed kőztŵnk igedet,
kinek miatta elheſſŵnk.
Uǵ le: ||

144 Commendatio amoris dei erga nos

Ier diczeriẅk kereſzťenek,
az Ur Iſtent ki mi nekẅnk,
az Chriſtuſert keǵes Atťank,
őtet hiuk ſegitſegẅl,
mert ő nekẅnc meg igerte
hoǵ meg halg*a*t ne*m* utal. ||

145 Soc ſzantalan bẅneinket,
az Chriſtuſert meg boczatťa,
es fiui meltoſagra,
mindńaiunkat ualaztotta,
azert neki kőńőrőgiẅnk,
mint keńelmes Atťanknac.

Szeret minket az Ur Iſten,
ki fianac nem engede,
ertẅnc ada ez uilagra,
hoǵ meg ualczon bẅneinktől,
karhozattul es őrdőgtẅl,
hirtelen ualo halaltul.

Azert iria Eſaias, hoǵ ő
nekẅnk ſzẅlettetet,
kit az Atťa ada kinra,
hoǵ ő lenne elegſegẅnk,
mi bẅnẅnket uete rea,
hoǵ azokert meg halna.

Oh irgalmas keǵes Iſten,
ki fiaddal bizonitad, ||
bẅnőſőkhőz ſzerelmedet, 146
Prophetaknac altala,
kit igertel vala nekẅnk,
ez vilagra boczatad

Veghetetlen irgalmaſſag,
ki ſzerelmes ſzent fiadat,
ertẅnk adad hoǵ meg ualczo*n*,
ninczen nekẅnc anni erőnc,
hoǵ ezt neked meg halalľuk,
elegkeppe*n* meg kőzőnńẅk.

Naǵ ſok keppen meg ielented
hozzanc ualo io uoltodat,
kiert tőlẅnc ezt kiuanad,
hoǵ mi hozzad mind meg teriẅ*nc*,
ſzent fiadat mind halgaſſuk
őtet valľuk Ieſuſnac.

Azert illik kereſzťenek
hoǵ ezt aldǵuc es imadǵuc,
ki teremtet mindeneket,
embereket es meg valtot. ||
es az iras mint hirdeti, 147
czuda keppen ſzeretet.

Ezt diczeriẅk mindenkoron,
kiert minket Atťa Iſten,
vőt minńaian ſzerelmeben,
ezert uadnac ő kedueben,
meńorſzagban es ez főldőn,
minden nemẅ allatok.

Diczerteſſek ſzent haromſag,
Atťa fiu es ſzent Lelek,
bizoń Iſten eǵ allatban,

kitől uaǵon idueſſegŵnc
es menńei bodogſagunc,
mind őrőckőn őrőcke.
U, le:

Alius. nota: Ut quea*n*t laxis etc.

148 *S*ok ńaualankban Atťan||khoz kialczunk,
mert ſegedelmet ſohul nem talalunk,
czac ő mi nek*ŵnc* Atťank es ǵamol*unc*,
mi*n*de*n* ot*a*lm*unc*.

Tegedet azert alazatos ſziuel,
kerŵ*nc* otalmaz Atťa*nc* iob kezedd*e*l
es taplaľ minket az te ſz: igeddel,
lelki etellel.

Itt ez arńekba*n* migle*n* mi ńomorgu*nc*.
czak ſegedelmed ala mi folamunc
mert ige*n* keǵes aťank vaǵ mi nek*ŵnc*
minde*n* eletŵnc

Pokol aitaia bŵnert reanc nila,
hoǵ az Iſtennek haragia indula,
minde*n* ńauaľa otta*n* reanc ſzalla,
bŵnnek iutalma. ||

149 Azert kőńőrgŵnc ne nezd bŵneinket,
de tekencz keǵes ſzemeiddel minket,
az te fiadert ſzeres inǵen minket
ſzabadicz minket.

Ne teǵ mi velŵnc az mi bŵnŵnc ſzerent
de tekencz minket keǵeſſeged ſzere*n*t,
Chriſtus Ieſusnak kedues uolta ſzere*n*t,
erdeme ſzerent.

Veǵ el mi rolunc enni ſoc inſeget
adǵ nekŵnc immar kerŵnc czendeſſeget
ne foǵatkozzunc el ſoc inſeg kőzőt.
adǵ nekŵnc erőt.

Soc ńaualainc le czendeſſedǵenek,
hoǵ hatalmaſoc tegedet felſenek,
es mindenkoron teged eſmerienek,
őrőc Iſtennek.

Diczeret leǵen az Att́anac meńben,
ő ſz: fianac őrőc ditſőſegben,
es ſz: Leleknek velek eǵetemben
őrőcke Amen. ||

Nativitatis. corde na: **150**

Att́a Iſtentől ſzwletek,
ez vilagnac kezdeti előt
elſőnek es utolſonac mondatic
ő kezdeſe es vege,
az mikh uadnac es uoltanac,
es iőuendőben leſznek
mind őrőckőn őrőcke.

O bodogſagos ſzŵles ez,
hoǵ ezt az zŵz nekŵnc
az mi idueſſegŵnkre,
az ſzent Lelek Iſten||től, **151**
es az ǵermek lőn valtſagunc
mint meg montac az Prophetac
mind őrőckőn őrőcke

Enekelſen az meńorſzag,
őrŵlſenek az anǵaloc,
es minden hatalmaſſagoc,
az Iſten diczeretire,

minden ńelueknek ſzozatit
diczeretet monǵanac,
mind őrőckőn őrőcke

Ime az ki az Atťanac,
regen meg igertetet uolt,
kit az Prophetak meg irtac uolt,
meńorſzagbol le ſzallot,
minden allatoc ő neki
diczeretet teǵenek,
mind őrőckőn őrőcke

Teged uenek es ǵermekek
Atťac ańac es zep zẃzek
eǵenlő ſzoual es akarattal,
mindenkoron diczerienek
benned biznac es ſzeretnec
neked halat adnac
mind őrőckőn őrőcke. ||

152 Neked aldot Ieſus Chriſtus,
az atťa Ur Iſtennel
es ſzent Lelekkel eǵetemben
leǵen naǵ diczeret
tiſzteſſeg es naǵ diczőſeg,
hatalmas ǵőzedelem,
mind őrőckőn őrőcke

Poſt epiphanias

Vilagnac nemes teremtőie,
napnac uilagat elő hozod,
zerzel eredetet ez uilagnac,
uilagoſſagnac kezdetibol. ||

153 Ki reggelt eſtuehőz hozod,
naǵ ſetetſeg el tauozuan,

napot paranczolcz elő iőni,
halgaſd meg kőńőrgeſẅnket

Bẅnnel mi lelkẅnc ne ferterteſſek
őrőc elettẅl ne foztaſſek
mikor ſemmi iot nem tehet
magat bẅnben kőtelezuen.

Menńeieket gondolľon
őrőc eletre viheſſen
tauoztathaſſon minden gonozt
meg tiztuluan minden bẅnből.

Atťa Iſtennek diczeret,
es ő fianac Chriſtuſnac,
ſzent Lelekkel eǵetemben,
mind őrőckőn őrőcke.
U, le:

Alius. Iam ter quaternis. dominica oculi: ||

Moſtan az idők el iőttek, 154
mikoron nekẅnc meg ielent,
az igaſſagnac ő napia
Iſtennek io akaratťa

Mi moſtan hitnek ieǵeuel,
ſziuẅnket meg erőſiczẅk
hoǵ az őrdog meg ne czalľon
az ő naǵ alnokſagauaual.

De tiſztaſagnac feǵuere,
mindenkor mi velẅnk leǵen
es az ioſzanſag el ẅzze
az ellenſeget mi tőlẅnc. ||

155 Es az tobzodas teſtẅnket
nekẅnc moſt meg ne terhelľe
hoǵ az eieli ellenſeg
minket moſt meg ne czalhaſſo*n*.

Diczeret leǵen Atťanac
es egǵetlen eǵ Fianac
eǵetemben Szent Leleknek
az dicző ſzent haromſagnac.

Alius. dominica lætare: Ieſu quadragenariæ:

*M*inden mi ſzenuedeſẅnknek,
idei mar el iőttenek,
hoǵ mi teſtẅnkbe*n* zenuedǵẅnc,
es lelkẅnkbe*n* tiſztac leǵẅ*nc* ||

156 Hoǵ az el veſzet heľẅnket
immaron meg kereſnőiők,
az igaz hitben magunkat
mindenkoron foglalnaioc.

Kerẅnk Ur Iſten tegedet,
leǵ ſegitſeggel mi nekẅnc
hoǵ minden mi bẅneinktől
mi moſtan meg tiztittaſſunc

Es mi el mult bẅneinkről,
moſtan meg ne emlekezzel,
de iőuendő bẅneinktől
te miattad ſzabadulľunc

Hoǵ minden mi bẅneinktől,
immaron meg ſzabadultac

te hozzad Atťa Ur Iſten,
mindenkoron iǵekezzẘnc

Engedǵed Atťa Ur Iſten,
ſzent Fiaddal eǵetemben,
es az ditſő ſz : lelekkel
hoǵ tegedet diczerheſſẘnc
Uǵ leǵen. ||

157 Loco invocationis dicend: Pro Natiuitatis.

Halat adǵunk minńaian az Ur Iſtennek, ki az δ ſzẅleteſeuel: meg ſzabaditot δrdδgnek hatalmaſſagabol.

Ennek illic hoǵ enekelſẅnk, az anǵalok*ka*l: ditſδſeg magoſſagban Iſtennek.

Pro paſchatis

Aldǵuk minńaian az Ur Iſtent, ki az δ ſzent fiat; fel tamazta diczδſeggel: Alleluia, alleluia, alleluia.

Halat adǵunk moſt δ neki, es diczeriẅc naǵ io uoltat mind δrδcke, All*elui*a, all*eluia*, all*elui*a

pro feſto Aſcenſio*nis*. ||

158 Ieſus Chriſtus (ma) az meńorſzagban fel mene, hoǵ mi nekẅnc helt zerzene, es minden zẅkſegẅnkrδl gondot uiſelne: Alleluia, all*elui*a, alleluia.

Es ẅle az Atťa Iſtennek iobiara, kit uarunc az iteletre hoǵ minket hozza haſonlatoſſa teǵe*n*, allel*ui*a, all*elui*a, alleluia.

pro feſto pentecoſt.

Atťa mindenhato Iſtennek ſz: lelke, melſet Chr*istus* nekẅnc
159 ńere lakozzek mi uelẅ*nc* || δrδckẅl δrδcke, Allelua, allel*ui*a, alleluia.

Ki minket uigaztallon ſ-uilagoſiczon, es ui ziuet teremczen, es minden igaſſagba δ el be uiǵen, Alleluia, alleluia, alleluia.

Congrtlo in Natlm do*mi*ni

Karaczon innepeben:
Karaczon innepeben,
Oeruendezzẘnc ziuẘnkbe*n*:
Mert Iſte*n* ő ſz: fiat
Mert I*ste*n ő ſz: fiat:
Atta meg nekẘnc teſtbe*n*.
Ki az ő nepet meg ſzabadita az bẘnőktẘl:
es az regi kiǵotul. Meg mente:
nekẘnc az diczőſeget Meg ńere,
Leǵen őrőc bodogſag, Az mi kiraĺunk*nac*.

In nouo anno

Ez eztendőt meg aldod:
ez eztendőt meg aldod
keǵelmedből Ur Iſten:
Bẘ ſirral ekeſitod,
bő ſirral ekeſited,
Te ſz: Iehoua I*ste*n.
Tegedet felnek kic || lakoznac ez főldnek zinen: 160
Es az puzta heĺekis, Bẘſeggel:
halmok aitozodnac: vig keduel
Bodog kit maganac ualaztot Sionnac kiraĺĺa.
Teg:

In feſto paſchali.

Ez huſuet innepeben.
Ez huſuet innepeben
diczeriẘk Iſtent ſziube*n*
Ki ertẘnc meg holt fiat,
Ki ertẘnc meg holt fiat:
Fel tamazta teſtben.
Ennek őrẘl főld, tenger es az meń uig kedueb*en*
Minden elő allatoc. Soc rendben:

Kic egen fǒldǒn uadnac: Soc rezben.
Fak fẘuek es viragok: Uiulnac ǒrǒmben.
Ennec:

In feſto Pentecoſtes.

Ez Pẘnkǒſd innepeben:
Ez pẘnkǒſd innepeben,
diczeriẘc Iſtent ziuben:
Ki kǒzzenc ǒ ſz: lelket,
Ki kǒzzenc ǒ ſz: lelket,
oztogatta bẘſeggel
Ennek ǒrẘl fǒld, tenger es az meń uig kedueben
Minden elǒ allatoc. Soc rendben,
Kic egen fǒldǒn vadnac. Soc rezben.
Fak fẘuek es viragoc. Uiulnac ǒrǒmben.
Ennek or: ‖

Ieſus Chriſtus elő Iſtennek ſz: fia,
Irgalmaz mi nekẘnk.
Ki ẘlz Atťa Iſtennek iobiara, Irgal:
Ki mi erettẘnk iőuel ez uilagra, Ir:
Ki mi erettẘnk ez uilagra ſzẘletel,
Ki ez napon kőrńẘl meteltetel,
Ki az bőlczeknek meg ielenel,
Ki ez napon Ieruſalemben be menel,
Ki ez napon az ſidoktul meg fogatal,
Ki mi erettẘ*nc* az kereztfan zenuedel,
Ki ez napo*n* halottaibol ditſőſeg*e*l fel tam*a*d*a*l,
Ki ez mai napo*n* az menńegbe*n* fel menel,
Ki az ſz: lelket Atťadtul nekẘ*nc* ńered,
Ditſőſeg Atťanak es fiunak es ſz: lelek I*sten*ne*c* Ie. ||
Telles ſziuel te hozzad kialtu*nc*, halg*a*s meg 162
Es kereſſẘk az te irgalmaſſagodat halg.
Ditſő*ſeg* Atťan*ac* es fiu*nac* es ſz: lelek I*st*ennek
Mindenhai kőńőrgeſẘnc: Menńen fel Ur I*ste*n te hozzad
es ſzalſon mi reanc Ur Iſten: Te ſz: irgalmaſſagod.
Giogits meg mink*e*t Ur I*sten*: Mert uetkezt*ẘnc*
Kerẘ*nc* tegedet Ur I*ste*n irg*a*lm*a*z mi nekẘ*nc*: M.
Ditſőſeg atťan*ac* es fiun*ac* es ſz: Lelek I*ste*nnec
Minden titkos bẘneinkből: Tiſztits meg minket Ur I*ste*n.
Es boczaſd meg nekẘnk: Minden uetkeinket.
Aldǵuk minńaian az Ur I*ste*nt: Minde*n* időbe*n*.
Mindenkoro*n* az ő diczereti maradǵo*n* mi benn*ẘnc*
diczőſeg atťanac es fiunac es ſz: etc. ||

Mi ſegitſegŵnk vaǵ te Ur Iſten: Ne haǵ el minket.
Meg ne utal minket az mi bŵneinkert: Mi iduezito I*sten*ŵ*nc*.
Ur I*sten* az mi bŵneinc zerent: ne czelekedǵel mi uel*ŵnc*.
Es az mi gonoſſaginc zere*nt*: Ne fizes mi nekŵ*nc*.
Kŏńŏrŵl mi raitunc Ur I*sten*: Es aldǵ meg minket.
Vilagoſits meg az te teke*n*tetedet mi rait*unc*: Es irgal*maz* mi nek*ŵnc*.
Fogadaſod zerent Ur I*sten*: Kerŵ*nc* halgas meg mink*e*t.
Es ued be fohazkodaſink*at*: ſz: fiad*na*c erdemeiert.
Tŏrŏld el Ur Iſten: Az baluańozokat ez fŏldrŏl.
Hoǵ czak a te ſz: neued: Mindenŵt diczerteſſek.
Halgaſd meg Ur Iſten: Az mi kŏńŏrgeſŵnket.
Es teǵ mi uelŵnc: Irgalmaſſagod zerent.
Ne*m* iŏt az Ur I*sten* az igazakert: hane*m* czac az bŵnŏſŏkert.
Hoǵ iduezicze azokat: kic ueſzic keǵelmeſſeget.

In adventv do*mi*ni

Boczaſd el Ur Iſten: Az te hatalmadat.
Es zabadicz meg mi*n*ket: Minde*n* ńomoruſagtul
Aldot az ki iŏt: Az Urnac neueben.
Bizoń I*sten* bizoń ember: Meg zabaditani mi*n*k*e*t.

In die nativitatis. ||

164 Giermek ſzŵletek: Es fiu adatek mi nekŵnc.
Es az mi bŵneinknek: Valtſagara adatek.

Szẃletek mi nek*ẃnc* az Ur Ieſ. Chr*istus*: Az zep zẃznec meheből.
hoǵ minket meg ſzabaditana: Mi*n*d*en* elle*n*ſegi*n*kt*ő*l.
Az Iſtennek Igeie: Erettẃnc emberre lőn.
Es lakozik mi ſziuẃnkben: Alleluia.
Giermek ſzẃletek nek*ẃnc*: Es fiu adatek mi nek*ẃnc*.
Kinek birodalma vaǵon minde*n* lathato: es lathatatlan allatokon.

Az Perſiabeli har*om* bőlczek aia*n*dekozz*ac*: az Nazaretbeli Ieſuſt:
Arannal temiennel es kenettel: Tiztelic őtet.
Ur Iſten ved io keduel: az mi ziuẃ*n*k*nec* aldozatt*at*.
Mikeppe*n* keduelled: az bőlczek*nec* aiandekat.

Chriſtuſnac igaſſaga: kőrnekez mink*et* paiſul.
Azert ſemmit ne fell*ẃ*vc: az eieli hitetle*n* rettegeſektől.

Az te hazadnac ſzerelme: Emezte meg engem*et*.
Es az te karo*m*loid*nac* karo*m*laſi: Eſenek en raita*m*. ||
Oeriz meg mink*et* Ur I*st*en: Mikeppen zemeid fenet. **165**
az te zarnaid*nac* arneka alat: Otalm*az* meg mi*n*k*et*.

Halalra adatot vala az Chr*istu*s az mi bẃnei*n*k*e*rt: All*elui*a.
Fel tamadot az mi idueſſegẃnkert: Alleluia.
Fel tamadot az Chr*istu*s halottaibol: Alleluia.
Mint meg prophetaltatot uala: Alleluia.
Fel tamadot az Ur Ieſ. Chr*istus* az koporſobol: All*eluia*.
Ki mi erettẃnc az kereztfan fẃggőt: Alleluia.

Fel mene az Chr*istu*s menorſzagban: ditſőſeggel.
Fogna uiue az mi elle*n*ſegi*n*k*e*t: halat adǵ*un*c azert ő neki.

Az ſz: Lelek*nec* aia*n*dekat: Boczaſd ziuẃnkbe*n* Ur Iſte*n*.
Ki mi bennẃnc Iſteni: Es emberi zerelmet geriezze*n*.
Ur I*ste*nnek ſz: lelke be tőlte: fȍld*nec* kerekſeget.
Es mindenek ualľak: Bőlczeſegnek ieǵet. ||

Aldǵuk az attat es az fiut: Sz: lelek Iſtenuel eǵete*m*be*n*. **166**
Es minde*n*nek felette magaſztalľ*uc* őtet Mi*n*d őrőck*ö*n őrőcke.
Aldot leǵen az ſz: haromſag: Eǵ bizon Iſten.
diczeriẃk es fel magaztalľ*uc* őtet: Mi*n*d őr*ö*kőn őrőcke.

Benedictiones ſeu Concluſiones concentuum.

Oerŏc mindenhato Iſtennek irgalmaſſagarul: It ez fŏldŏn iǵekezzŵ*nc* mindenkor halat adni.

Hoǵ az utolſo rettenetes itelet meg leuen: meń orſzagnak bodogſaga adaſſek meg mi nekŵnc.

Igaſſag ſzeretŏ Atťa mindenhato felſeges Ur Iſte*n*, ez mai nap naǵ aitatos diczeretekk*e*l f*e*l m*agaztalunc*.

Eǵenlŏ ſzoual minńaia*n* kereztťenek mi meg ualto Chr*istus* Ieſ. Uru*n*c te io tetedert halakot adu*nc* nek*e*d ŏrŏcke.

Fel magaztalluc az felſeges mindenhato Ur I*st*e*n*t: Ki mi rolunc gondot uiſel Atťai ſzerelmebŏl.

Halakot adu*nc* hatalmas teremtŏ keǵes taplalo*nc*: diczerteſſel ſzent fiaddal ŏrŏcke ſz: Lelekuel. ||

167 Oerŵllŵ*nc* mi aldottac es valaztottac meńorſzagra: Nam az Chr*istus* ŏ ſz: Atťat nek*ŵnc* meg engeſztele.

Halat adǵunk az Atťanac es fiunac mind ŏrŏcke: Eǵetembe*n* ſz: Leleknek eǵ felſeges Iſtennek.

Az teremtŏ Atťa Iſten es meg valto fiu Iſten: vigaſztalo ſz: Lelek I*st*eń aldǵon minket minńaia*n*.

Eǵetembe*n* kereſzťenek felĺŵk ŏtet mint Uru*n*k*at*: Es diczeriŵc igaz hitbŏl mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke.

Ieſus Chriſtus kit az Atťa ualtſagunkra el erezte: Kerŵnc teged leǵ ſzozolonk ſz: Atťadnac elŏtte.

Atťa, fiu, es ſz: Lelek telles ſz: haromſag eǵ Iſten: Lakozzek mi ſziueinkbe*n* mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke.

In adventu domini.

Iŏi mi hozzanc iduezitŏ Ieſus Chr*istus* ſz: Atťaddal: Szabadicz meg bŵneinktŏl es ſoc ńauaĺainktul.

Kiert neked halat adu*nc* ſz: Atťaddal ſz: Lelekuel: Mind ŏrŏcke ſz: haromſag eǵ felſeges Iſtennek.

In die Nativitatis.

Ieſus Chriſtus ki ez napo*n* az zep zẘznek ſz : mehebǒl : Szẘlettetek ez vilagra az mi vigaſſagunkra. ||

Atťa fiu es ſz : Lelek telľes ſz : haromſag eǵ Iſten : Lakozzek mi ſziueinkbe*n* mind ǒrǒckǒn ǒrǒcke. 168

Adǵunk halat kereſzťenek Chr*istu*snac ǒ io uoltar*u*l : Mert erettẘnc ſzeretetbǒl ſzẘletek ez uilagra.

Eǵetemben magaſztalľuk es diczeriẘc az ǒ neuet : Mert czak ǒ mi bẘneinknek erdemes aldozatťa.

Aldǵuk mi mind az Ur Iſte*nt* ki mi ertẘ*nc* e*m*beri zem*e*lt Rea vǒn hoǵ bẘneinkbǒl mind meg zabaditana.

Halat adǵunk Ur Iſtennek es az ǒ eǵ ſz : fianac : Szent Lelekkel eǵetembe*n* mind ǒrǒckǒn ǒrǒcke.

In die Epiphaniar*um*.

Ieſus Chriſtus ki ez napon az bǒlczek*nec* meg ielen*e*l : Leǵ vezerẘnk kerẘnc teged az te ſz : aťadhoz.

Atťa fiu es ſz : Lelek telľes ſz : haro*m*ſag eǵ Iſten : Lakozzek mi ſziueinkben mind ǒrǒck*ö*n ǒr*ö*cke.

In die Paſchatis.

Emlekezzẘnk kereſzťenek az Iſtennek io volt*ar*u*l* : Ki ſz : fiat mi erettẘ*nc* aldozatra boczata. ||

Halat adǵu*nc* az Iſtennek es az ǒ eǵ ſz : fianak : Sz : Lelekkel eǵetembe*n* mind ǒrǒckǒn ǒrǒcke. 169

In die Aſcenſionis.

Iariunk mi moſt kereſzťenek idueſſegnec igaz uta*n* : Mert az Chr*istu*s ez mai nap mene fel meńorſzagba*n*.

Hoǵ mi nekẅnc ſz: Atťatul vigaſztalo ſz: Lelken*e*c: Kellemetes aiandekat meg ńeruen el boczaſſa.

In die Pentecoſtes.

Oerẅlľẅnk mi kereſzťenek mert az I*st*e*n* ȣ ſz: lelk*e*t: Menorſzagbol hiueihȣz vigaſztalni boczata.
Az kic hiſzic Chr*istus* altal ȣ ḅẅnȣknek boczanatťat: Azoc veſzik ſz: Lelkenek aiandekat ȣrȣcke.

Peracta Coena.

Menńetek el bekeſeggel Ur Iſtennek ȣrȣkȣſi: Mindenkoro*n* diczerietek az ti ſz: Atťatokat.
Hala leǵe*n* az I*ste*nnek ki minket erdemẅnk nelk*ẅ*l: Fiaiua hoǵ fogadot czak az ȣ io voltabol. ||

Antiph. in Adve*n*tu. 171

Regen el mult időkben, meg ertettẘk az ſzent Prophetak altal, hoǵ az Atťa Iſtennek fia, ez vilagra iőuendő, az őrdőgnek hatalmaſſagaban leuő, emberi nemnek, m*e*g ſzabaditaſara. Pſ 8. et 149 Cantat: Canti.

Tudǵatoc, mert kőzel vaǵon az Ur Iſten, bizo*n* mondo*m* ||
ti nektek hoǵ hamar el iő. Pſ. 24. Do*mi*ni eſt terra Pſ. 134. Canti: 172
Zachariæ.

Iobbiczatok meg eleteteket kereſzťeńek, mert im el kőzelget az Iſten*n*ek orſzaga. Pſ 110. Dixit et Mag*nifi*cat

Iői el Ur Iſten, minket meg ſegiteni: Es boczaſd meg nekẘnc az mi ſok bẘneinket, Pſ. 110 et 112 et Ma*gnifi*cat

Az te magzatodbol teſzek, az te birodalmadra feiedelmet. Pſ. 132. ||

Antiph. Nativitatis. 173

Szolla ennekem az en ſz: Atťam, en fiam vaǵ te, ez mai napon en ſzẘltelek teged. Pſ 2 Quar: fr: 78. et 24.

Bekeſegnek Ura, ez vilagra adatek, kinek irgalmaſſagabol, ſokan iduezẘlnek. Pſ 72. 113. 149 et 111. Confite:

Ime el iőt az Atťa Iſtennek fia, es meg ielentette nekẘ*nc* az idueſſegnek utat. Pſ. 110. et 112. Beatus.

Hidǵetek || mert im el iőt az Ieſus Chriſtus, kit az Atťa Ur 174
Iſten meg igert vala.

Ez napo*n* Chriſtus ſzẘletek: ez napon Iduezitőnc meg ielenek: ez napon főldőn enekelne*c* Anǵalok: ez napon őrẘlnek az kereſzťenek mondvan; diczőſeg meńorſzagba*n* Iſtennek mind őrőcke, Pſ 95. et 149. 32. 130. 111.

175 Te veled vaǵok en Atťa Iſten, az te diczőſeged||nek ideien, es az te zentid*nec* diczőſegek*nec* ideien ez vilagnak előtte, ſzẘlettel tőlem, Pſ. 2. 111. Confitebor. 130 Ex pfund.

Valtſagot kẘlde az Ur Iſten az ő nepenek, es igere nekiek az őrőc bekeſeget. Pſ 111. Confi. et 130. Depro.

Mint eǵ vőlegeń, az Ur Iſten ſzarmazek, az Ańaſzenteǵhazbol. Pſ 19 Cœli enarr. 132, Memento et 94. Venite exult.

Az atťa Iſten, ez vilagra boczata az ő ſzent fiat, hoǵ benne
176 bizokat meg ſzabaditana || az ördőgnek hatalmabol.

Mikor ſzẘletek nekẘnk czudakeppen, az ſzẘznek meheből, ackor be telec az ſz: iras: mikent az harmat ez főldre le iőuel, hoǵ iduezitened emberi nemzetſeget, teged diczer*ẘnc* edes Iſten*ẘnc* Pſ 149

Antiph. Epiphaniar*um*.

177 Bőlczek latua*n* az czillagot, vinek Urunknak, arańat || tőmient es kenetet Pſ. 45 Cor meu*m* eruc. Pſ 70 Do*m*ine in adiu. 72 Do*m*ine iudiciu*m*

Harom czudakkal, meg ekeſittetet ſz: napot tiſztelẘnk: Ez napon az czillag vezerle az bőlczeket az Ieſuſhoz: ez napon az viz borra valtozek az meńegzőben: ez napon Chriſtus Ianoſtul meg kereſztelkedek, hoǵ minket iduezitene, alleluia. Pſ 95 Venite 130. Ex pfun.

178 Az bekeſegnek kiralĺa || fel magaſztaltatot, kinek ſzinet latni kiuanńa mind az egeſz főld.

Minde*n* időben aldǵad az Ur Iſtent, es keried hoǵ az te utaidat igazgaſſa, es minden időben, az te tanaczid ő benne maradǵonak.

Vallaſt teǵenek minden fele nepek az Ur Iſtennek, es őtet
179 diczeriek. ||

Anti. quadrageſimales.

Ell iőttenek nekẘnk az poenitentianak napiai, bẘneinknek valtſagara, lelkẘnknek idueſſegere. Pſ 130. De pfun.

Viǵazzatok kereſzťenek, mert nem tudǵatoc az időt: viǵazzatok azert mert nem tudǵatok mikoron az Ur Iſten el iőue*ndő*,
180 eſtue auaǵ eſelkoron, auaǵ tik||ſzokoron, auaǵ reggel, hoǵ mikoron

hirtelen el iőuend, ne talallon minket el aluvan. Pſ 127. Nisi *Dominus* etNunc Dimit:

Ha embereknek, es anǵaloknak, ńelueken ſzolnek, de ſzeretetem, nem voſna, ollan volnek, mint a zőngő ertz, es az pengő czimbalo*m*. Pſ. 15. *Domi*ne quis ha*bitabi*t et Mag*ni*ficat.

Kőńőrŵl raitunk Ur Iſten, es halgaſd meg az mi imadſaginkat. 8. toni. Pſ 4. Halg*a*s m*e*g 54 In no*mi*ne. 67 Miſerere.

Aldot || Ur Iſten, ſegel meg minket, es te neuednek diczőſegeiert, ſzabadits meg minden gonoſztul. Pſ 1. Bet. vir. 6 et 7 et 54. 33 In te Speraui. 181

Az mi bŵneinkről tarczunk poenitentiat, mert el kőzelgetet az Iſtennek orſzaga.

Az mi bŵneink Uram Iſten, naponkent előttŵnk forognak mi nekŵnk, de kerŵnk teged Uram, ſzabadicz meg minket a||zoktul, ma es eletŵnk*nec* minde*n* ideiebe*n*. 182

Anti. in magnis feriis.

Az te hiueidnek ſzerelme Ur Iſten, meg emeſztet engemet, es az te karomloidnak, karomlaſi, eſenek en rea*m*. 2. toni. Pſ. 13. Uſq quo 3. Quoniam 57. Miſerere.

Hatra terienek es meg ſzeǵenŵlteſſenek, kic gonozt akarnak nekem.

En Iſtenem, ſzabadicz ki engemet, az || hitetleneknek kezekből. Pſ 27 Je*ho*ua lux 31 In te spe. 183

Az en teſtem fel tamadaſnac remenſegeben ńugozik. Pſ 16.

Elő alanak az főldi kiralok, es az feiedelmek őzue ǵŵlenek Urunknak ellene, es az ő Chriſtuſa ellen. 3 toni. Pſ 2. et 52 quid gloriaris.

Naǵ ſok hamis tanuk, ream tamadanak, es az ő keduek ſzerent ream hazudanak. Pſ 7. *Domi*ne Deus. 69.

Meg oſztak ő kő||ſztők az en ruhaimat, es az en ruhamra ſorſot vetenek. Pſ. 22. 184

Ments meg mi*n*ket Ur Iſten, minden ellenſeginktől, kiknek czelekedetek hamiſſag.Pſ 13. Uſq quo 4. Exaudi 16. cuſt.et Mag*ni*ficat.

Sidoknac Iudas, illen ieǵet ada monduan: az kit en meg czokolandok, az az Chriſtus fogiatok meg őtet.

185 Meg feſzituen Atťa Iſtennek ſzent fiat, im‖ezt irak feiere:
Nazaretbeli Ieſus, ſidoknak kiralľa. 3 toni differ: Pſ 57. 110 Magni-
ficat anima:

Naǵ bekeſeguel ki mulok ez vilagbol, es meg ńugoſzom az Ur Iſtenben.

Anti. paſchales

Huſuet napian hainalban induluan, iutanak az koporſohoz. az nap immar fel keluen, alleluia. Pſ. 32 Exultate. 114. In exitu Iz. Benedictus Do:

186 Az Iſten‖nek anǵala, Monda az Mariaknak, ne felľetek mert
iol tudom hoǵ az Chriſtuſt kereſitek, alleluia Pſ. 1. Beatus vir. 119.
Beati imma.

Az Ur Iſtennek anǵala, le ſzalla meńorſzagbol. es iaruluan, le fordita az kȍuet az koporſo ſzaiarul, es ẘl uala raita, alleluia, alleluia Pſ 110. D. 114 In.

Fell tamaduan az Chriſtus, meg ielenek az ȍ tanituaninak,
187 ezt monduan: Beke‖ſeg leǵen ti nektek, alleluia: Ne felľetek ſem-
mit, mert en vaǵok diczȍ kiraľ. Pſ. 130 et 146. Lauda Anima Mag-
nificat.

En vaǵok az Ur Iſten, es az en tanaczomat, nem kȍzlȍm. hitetlenekkel.

En el temettettem vala, es fel tamattam, mert az en meńńei ſz: Atťam, hozza fogada engemet, alleluia, alleluia.

188 Az keǵelmes Ieſus Christus ‖ kȍńȍrẘluen embereken, hatalmat
vȍn ȍrdȍgȍn mi ellenſegẘnkȍn, alleluia. Pſ 111 Con.

Az mi Urunk Ieſus Chriſtus, meg hala az mi bẘneinkert es fel tamada az mi igazulaſunkert, alleluia.

Fel tamada az Ieſus Chriſtus, es Uralkodic az ȍ meńńei ſzent Atťaual, alleluia, Alleluia.

189 Holual reguel, huſuet napian, naǵ ‖ ſietſeguel, az ſzent aſſzo-
ńok el menenek Chriſtuſnac koporſoiahoz. Pſ 4. 130.

In die Aſcenſionis.

Galileabeli ferfiak, mit neztek fel az egben, ez Ieſus ki kôzzẘ-
letek meńorſzagban mene, eckeppen iô az iteletre diczôſeggel. Pſ 47.
Plaudite. 19. Cœli enar. et 96. Cantate *Domino*.
Chriſtus Urunk Ieſus, ez mai napon, meńńeknek orſzaga||ban 190
mene diczôẘlt teſtben. Pſ 3. 33 et 19.
Fel menuen Chriſtus meńńegben, alleluia; fogua viue az fog-
ſagot, alleluia. Pſ. 96 *Domin*. regna: 33. Exultate: 103. Benedic anim.
Oe lattokra meńben fel emeltetek, es az feńes kôd be foga ôtet
az ô ſzemek elôl. Pſ 8. *Domine* I 119. Mirabilia *ſunt* facta.
Fel meǵek Atťamhoz, es az ti Atťatokhoz: az en Iſtenemhoz,
es az ti Iſtentekhôz, alleluia. Pſ 33.
Meńńe||tek el ez ſzeles vilagra, hirdeſſetek az Euangeliomot 191
minden teremtet allatnak, az ki hiend es meg kereſztelked*ic* idue-
zẘl, az ki pedig nem hiend nilua*n* el karhozik, alleluia. Pſ 19.
Kezeit fel emeluen, egben uitetik uala, es meg alda ôket,
alleluia.
Szemek lattara, fel emelkedek az Ieſus, es az kôd || befoga 192
ôtet az meńben alleluia.

Ant. in die Pentecoſ-

Mikoron be tôltenek volna, az ôtuen napok, valanak az tanit-
uańok eǵǵẘt, diczeruen az Ur Iſtent. Pſ 96 *Magnificat*.
Iôuel ſzent Lelek Ur Iſten. tôlcz be aiandekoddal, az te hiueid-
nek ſziueket, es az te ſzerelmednek tẘzet, ô bennek || fel geriezd, 193
ki minden pogan nepeket, ſok fele ńelueken, az hitnek eǵeſſegere,
ôſzue ǵôitôtted: diczeret te neked ſzent Lelek Ur Iſten. Pſ 19.
149. Can:
Zugas lôn az egbôl hirtelenſeggel, mint ſebeſſen iôuô naǵ
ſzelnek ſzugaſa, es be tôlte az hazat, meĺben ẘlnek vala az tanitua-
ńoc. Pſ. 19 Magńificat anim. || 194
Szolnak vala kẘlômb kẘlômb ńelueken az tanituańok, Iſtennek
naǵſagos dolgairol, alleluia alleluia.
Ur Iſtennek ſz: Lelke be tôlte fôld*nec* kerekſeget, diczeriẘk
az Ur Iſtent

Monda Chriſtus az ő tanituaninak, nem hadlak titeket aruaul,
195 alleluia, el meǵek es hoz || zatok iőuők, alleluia, es őruendez az ti
ſziuetek, alleluia.

Ant. Communes.

Teged eǵnek allatban, es haromnac ſzemelben, igaz hittel
vallunk, mindenkoron felſeges Ur Iſten. Pſ 54. 113. 130.
196 Aldǵ meg minket Aťa Ur Iſten, őriz meg minket elő Iſte*n*||nek
fia, Ur Ieſus Chriſtus, vilagoſits meg minket, vigaſztalo ſz: Lelek
Ur Iſten, ma es eletẅnknek minden ideieben. Pſ. 51 Miſerere. 67
Miſerere. 57 Miſerere.
Diczeret es őrőc diczőſeg leǵen Atťanac, es az ő ſz: fianak, es
az ſz: Lelek Iſtennek, mind őrőckőn őrőcke.
197 Diczőſeg leǵe*n* te neked ſz: haromſag, es neked || eǵenlő
Iſtenſeg, mind eleitől foguan, moſt es mind őrőckőn őrőcke.
Naǵ diczeretes diczőſeget, enekelſẅnk, Atťanak, es fiunak, es
az vigaſztalo ſzent Leleknek, őrőcke valo diczerettel. Pſ. 96. Cantat:
149 Cantat: 119. Mirabilia. 147 laudate:
Meg tarťa az naǵ Ur Iſten, az ő hẅ kereſzťenit őrőcke; de az
198 gazdag || hitetleneket, pokolra veti, vegre miheſe*n* ki mulnac ez
arńek uilagbol. 49.
Meg ſokaſultanak aż mi ellenſegink Ur Iſten, es diczekednek
az ő ereiekben te ellened: de kerẅnk teged Ur Iſten, lagits meg az
ő kemeń ſziuőket, hoǵ ſz: Lelkednek altala, terienek hozzad, felſe-
199 ges || Ur Iſten.
Te paranczolad Ur Iſten, hoǵ mi meg tarczuk, az te paranczo-
latidat. 2 tonj 119. Be*a*tj inmac. 80 D*omi*nus Paſ. 119 Meneris ſerui
Szolgalſatok az [az] Urnak felelemben mińńaian, es őruendezze-
tek ő neki rettegeſben Pſ 119 Be. im. 2 Beati. 128 Beati qui tim.
Ur Iſten, neueld bennẅnk az igaz hitet. 8 toni Pſ 112 Laud:
pueri Mag*nificat* et 15.
Ha te meg nem tartaz Uram Iſten, hiaban viǵaznac az mi ||
200 ſzemeink. Pſ 127 Niſi D*omi*nus.
Segits meg mink*e*t mindenhato Atťa, es Fiu, es ſz: Lelek
Iſten. Pſ 54 Dni p*ro*pt*er* nom. tuum 67 Miſerere 4 Exaudi
Valaki igaz hitből, Chriſtuſrol vallaſt teſzen, ketſegnelkẅl
őrőc eletet veſzen 7. toni Mag*nificat*

Szẘz Marianak diczeretiuel, diczeriẘc az Ur Iſtent ſziuẘnk ſzerent, es magaſztalľuk őtet mindenekben; ‖ Lam melto diczeretre. **201** Magnificat.

Iſtennek ſzent Fia, az te ſegitſegedben biztunc, ſzẘkſegẘnknek ideien, meg ne utalľad az mi kőńőrgeſẘnket, de ſzabadicz meg minket, minden ueſzedelemtől, keǵelmes Chriſtus. 7 toni Ps. 3. Quam multi 4: Exaudi Domine 51 Miſe. 54 Domine 143 etc.

Eǵ hatalmu leǵ en velem, Aťa Ur Iſten, monda az ő ſzent fianak. Pſ 110. ‖

Enekelľẘnk kereſzťenek az Chriſtuſnak kirali, es papi melto- **202** ſagot 1 toni Pſal. 110. Dixit Dominus.

Aldot ľeǵen, mindeneknek teremtőie. Pſ. 144. Benedict. Dominus.

Diczerietek kereſzťenek az Ur Iſtent. Pſ. 113. lau: pueri. 146 147.

Kőńőrẘľ raitunk naǵ Ur Iſten, kőńőrẘľ mi raitunk, mert igen ńomorgattatunc ez vilagon.

Uralkodo Ur ‖ Iſten, kiraľoknac kiralľa, kinek kezeben vad- **203** nak, minden kiralľoknac es feiedelmeknek ſziuei, es czak az te vezerleſedből, minden igazat erthetnek, halgaſd meg kerẘnk, az te hiueidnek kőńőrgeſet. Pſ 4 Exaudi. 67 Dns. miſer. 130. De pro.

Mutaſd mi hozzank Ur Iſten, az te irgalmaſſagodat, es az te **204** iduezitő fiadot, adgad ‖ mi nekẘnk, halgaſd meg Ur Iſten az mi kőńőrgeſẘnket, es az mi fohazkodaſunk iuſſon te elődben. Ps. 130. 67. Magnificat.

Ne emlekezzel meg Ur Iſten az mi bẘneinkről, ſe Atťainknac vetkekről ne alľ boſſzut mi raitunk ſzent fiadnak kedueiert. Pſ. 130 **205** Dep 6. In furo. Magnificat.

Valaki engemet valland emberek elöt, en is vallom ‖ őtet az en Atťam elöt.

Nem minden ki mondǵa nekem, Uram, Uram, meǵen be meńorſzagban de ki teszi Atťamnak akaratťat, czak az meǵen be meńeknek orſzagaban. ‖

207 Pſalmi Davi:

Psalm. I.

Bodog ember ki nem iar az Iſtentől ſzakattaknac tanaczan: Es az bŵnőſőknek utan nem all es nem ŵll az meg czufolok kőzőtt.

(2) Hanem ő neki az Iſtenben vaǵon bizodalma: Es az Iſtennek tőrueńet forgatťa elmeieben eyel es nappal.

(3) Es olľan mint az folő viz mellet ŵltetet elő fa: Giŵmőlczet teremti az ő ideieben es az ő leuelei meg nem heruadnac.

(4) De az Iſtentől el ſzakattak nem illenek: hanem mint az polua ki az ſzeltől ideſtoua hańattatik. ‖

208 (5) Ennek okaert meg nem maradhatnac az Iſtentől ſzakattak az iteletben: Sem az bŵnőſoc az igazaknac ǵŵlekezetekben.

(6) Mert tudǵa az Ur az igazaknac utokat: de az Iſtentől el ſzakattaknac utok mind el veſz.

Ditſőſeg Atťanak es Fiunak: Es ſzent Lelek Iſtennek.

Mikeppen kezdetben ditſőſeges vala: Moſtan es mind őrőckőn őrőcke uǵ leǵen.

Pſalm 2.

Miert dŵhőſkődnec az pogańoc: Es az nepek miert gondolnak hiaban valokat ‖

209 (2) Az orſzagbeli kiraľoc fel tamattanak: Es az feiedelmek eǵ maſſal tanaczkoſznac az Ur ellen es az ő Chriſtuſa ellen.

(3) Szagaſſuk el az ő kőtőzeſeket: Es veſſŵk el mi rolunk az ő igaiokat.

(4) De az ki meńben lakic neueti ŏket: Es az Ur Iſten meg czufolľa ŏket.

(5) Ackoron beſzel ŏ velek naǵ indulattťaban: Es az ŏ naǵ haragiaban.

(6) En kediglen az en kiraľomat be ſzallitom: Az en ſzent heǵemre Sionra.

(7) En illen ſzerzeſt hirdetek hoǵ az Ur ennekem azt monta: Fiam vaǵ te nekem ma ſzẘltelek en tegedet.

(8) Keried en tŏlem es te neked adom az pogan nepeket ŏrŏkſegẘl: Es ez vilagnac veget birodalmul.

(9) Tŏrd ŏſzue ŏket vaſbol czinalt kiralli palczaddal: Es mikeppen az czerepet tŏrd ŏſzue ŏkett. ||

(10) Moſt ennek okaert ti kiraľoc akariatoc tanulni: Az tani- 210
taſt be veǵetek ti fŏldŏn valo birak.

(11) Szolgalľatok az Urnak felelemben: Es vigadǵatok reſzketeſben.

(12) Veǵetek az ŏ tudomańat hoǵ ne haragudǵek: Es ti el ne veſſzetek az igaz utrol.

(13) Mert hamar fel geried az ŏ haragia: de bodogoc kik ŏ benne biznac. di:

Pſal. 3.

(2) Uram ki ſokan vadnak kik engemet haborgatnak: Es ſokan vadnac kik ellenem tamattanak.

(3) Sokan mondǵak az en lelkemrŏl: Ninczen ſegitſege neki az Iſtentŏl. ||

(4) Maga Uram te vaǵ paiſom ennekem: Te emelz tiſzteſ- 211
ſegre engemet es te magaſztalod fel az en feiemet.

(5) Az en ſzommal az Urhoz kialtok: Es meg halgat engemet az ŏ ſz: heǵerŏl.

(6) En le fekẘſzŏm el aluſzom es fel ſerkenek: mert az Ur otalmaz engemet.

(7) Nem felek ſzaz ezer neptŏl kic kŏrŏs kŏrńẘl ellenem tamattanac: Tamaǵ fel Uram es ſegeľ meg engemet en I*stene*m.

(8) Mert minden ellenſegimet te czapdoſod arczul: Es ki tŏrŏd az Iſtentŏl ſzakattaknak fogokat.

(9) Az Iſtennel talaltatik ſetetſeg: Es az te aldaſod az te nepede. Di:

Pſal. 4. ||

212 *(2)* Halgas meg engemet en iduezitŏ Iſtenem: Es mikoron hilak ſegitſegẘl vigaſztald meg az en ziuemet.

Keǵelmeſſeǵedbŏl kŏńŏrẘl en raitam: Es halgaſd meg az en imatſagomat.

(3) Oh Adamnak kemen ſziuẘ bẘnŏs fiai: miert ſzeretitek az hiuſagot es kereſitek az hamiſſagot.

(4) Eſmerietek meg hoǵ czudakeppen teſzen Iſten az ŏ hiueiuel: Az Ur Iſten meg halgat valameńezer fel kialtunk ŏ hozzaia.

(5) Ha meg haraguſztok ne vetkezzetek: Beſzelletek az ti ſziuetekben es aǵas hazatokban az ti bẘnŏtŏket meg zanńatoc.

(6) Aldozzatok igaſſagnac aldozzatſaual: Es bizzatok az Ur Iſtenben. ||

213 *(7)* Sokan mondǵak az Iſtennek iauait: kiczoda mutatſa meg mi nekẘnk.

De maga Uram emeld fel mi raitunk az te orczadnak vilagoſſagat: Es vigaztald meg az mi ſzomoru ſziuẘnket.

(8) Te vigaſztalod meg az mi ſziueinket: mikoron gabonanak, bornac, es minden fele ǵẘmolcznek adod beuſeget.

(9) Bekeſeggel el ńugoſzom es el aluſzom: Mert Uram czak te magad ſegiteſz engemet hoǵ batorſaggal lakiam ez fŏldŏn.

Ditſŏſeg: Mikep.

Pſal. 6.

(2) Uram a te haragodban ne feǵ meg engemet: Es haragodnak naǵſagaban ne oſtoroz engemet. ||

214 *(3)* Kŏńŏrẘl raitam Uram mert beteg vaǵok: Giogits meg engemet mert el haborottanak az en czontaim.

(4) Az en lelkem is el haborodot: Te pedig Uram mig keſel.

(5) Ter' hozzam Uram es ſzabadicz meg az en lelkemet: Tarcz meg engemet az te irgalmaſſagodert.

(6) Mert nem talaltatik az halalban ki te rolad emlekezzek: Az pokolban penig ki teſzen neked vallaſt.

(7) Veſzekedem fohazkodaſimban eiel es nappal el nedueſi-
tem aǵamat koń hullataſimmal: Es en ńoſzoĺamat el araſztam
ſiralmimmal.
(8) El homaĺoſodek az en ſzemeḿ az keſerẘſeg miat: El emeſz-
tettem mind az en ſok ńauaĺaimban.
(9) El tauozzatok en tőlem ti minńaian kic czelekeditek az
hamiſſagot: ‖ Mert ime az Ur meg halgatťa ſiralmimnak beſzedet **215**
(10) Meg halgatťa az Ur az en kőńőrgeſemet: Es imatkoza-
ſomat eleibe*n* ueue.
(11) Ell ſzeǵenẘlľőnek es igen meg haborodǵonak mind az
en ellenſegim: Meg ſzeǵenẘlľenek es viſſza terienek igen hamar-
ſaggal. dicz:

Pſal. 7.

(2) En Uram Iſtenem te benned bizom: otalmaz meg enge-
met mindenektől az kic engemet kergetnek es ſzabadits meg en-
gemet.
(3) Ne talam el ragadǵa mint eǵ orozlan az en lelkemet: Ne
talam el ſzaggat es nem leſzen ki tőle meg ſzabadiczon. ‖
(4) En Uram Iſtenem ha en ezt tőttem: Es ha alnokſag vaǵo*n* **216**
az en markomba*n*
(5) Ha annak az ki en velem bekeuel lakot gonoſzt tőttem:
Es hoǵ ha ellenſegemet is inǵen meg nem ſzabaditotta*m*.
(6) Kergeſſe az ellenſeg az en lelkemet es az en eletemet az
főldre tapodǵa: Es az en tiſzteſſegemet porban heuerteſſe.
(7) Tamadǵ fel Ur Iſten, naǵ haraggal emelkedǵel fel az en
ellenſegimnek haragiok ellen: Es ſerkeń fel mellem az iteletre mel-
ĺet paranczoltal.
(8) Es az nepeknek ſerege te kőrńẘled fog allani: Es annak
okaert iſmet meg ter' az te magos ſzekedben,
(9) Az Ur Iſten iteli meg az nepeket iteĺ meg engemet Ur
Iſten az en igaſſagom ſzerent: Es az en tőkelleteſſegem ſzerent meĺ
en benne*m* uaǵon. ‖
(10) Szẘńek meg immaron az Iſtenteleneknek gonoſſagok: **217**
Az igazakat pedig igazgaſſad ſziueknek es veſeknek altal lato
Iſtene.

(11) Az en paiſom az Ur Iſten: ki engemet meg ſzabadit es igaz ſziuẘ embereket.

(12) Az Ur Iſten igaz biro: Es az Iſten haragſzik minden nap az Iſtentelenekre.

(13) Ha meg nem terend az ő tőret meg kőſzőrẘli: Az ő yiat meg vonta es arańozza őtet.

(14) Es halalos nilakat czinalt neki: Tẘzes nilakat keſzit az kergetők ellen.

(15) Ime alnokſagot viſel meheben mert gonoſſaggal eſet terehbe*n*: Es hazugſagot fog ſzẘlni.

(16) Vermet czinalt es meg aſta őtet: es azo*n* veremben eſet az kit maſnac czinalt.

(17) Az ńomoruſag kit ennekem keſzitet az ő feien eſik: Es az ő alnokſaga || az őnnőn feienek teteiere ſzal.

218 *(18)* Vallaſt teſzek az Urnak az ő igaſſaga ſzerent: Es eneklek az felseges Ur neuenek, Dicz. Mikep.

Pſal. 8

(2) Vr Iſten mi Urunk meľ igen czudalatos az te neued mind az egéſz főldőn: ki az te diczőſegedet az egeknek felette heľheztetted.

(3) Az kiſded ǵermeczkeknek es az czőczémőknec ſzaiokbol fundaltad az erőſſeget az te ellenſegidert: hoǵ le uerned az ellenſeget es az boſſzu allaſt.

(4) Mikoron latom az te egeidet az te kezeidnek czinalmańat: az holdot es czillagokat melľeket czinaltal. ||

219 *(5)* Miczoda az halando ember hoǵ meg emlekezel ő rola: Es az embernec fia hoǵ meg latod őtet.

(6) Mert czak keveſse tőtted őtet alab valova az Angyaloknál: Diczőſeggel es tizteſſegel kőrnye*k*ezted meg őtet.

(7) Urra tetted őtet az te kezeidnek czinalmanin: Es mindeneket az ő labai ala vetettel.

(8) Az iuhokat es minden őkrőket: Annac felette minden mezei barmokat.

(9) Az eghi madarakot ez az tengernek minden halait: kic az tengernek őſuenin iarnac.

(10) Ur Iſten mi Urunk: Meľ igen czudalatos az te neued mind az egéſz fŏldŏn.

Pſal. 13. *(XII.)*

*M*iglen feleiteſz el engemet Uram valľon ſ-mind eltige: Miglen fŏdŏzŏd el en tŏlem az te orczadat. ||

(2) Miglen forgatoc tanaczokat az en elmemben: Es miglen 220
gŏtri ſziuemet ez munka, *(3)* es miglen hatalmaznac raitam az en ellenſegim.

(4) Tekencz ream Uram es ſegeľ meg engemet: vilagoſits meg ſzemeimet hoǵ ne aludǵam be az halalban.

(5) Es ne mondhaſſa az en ellenſegem im el hatalmazom ŏ raita: Mert ha meg tantorodom ŏruendezni kezdnek a kic engemet haborgatnac.

(6) Mert en az te io voltodhoz tamazkodom: Ŏruendez az en ſziuem az te iduezíteſednek el kŏzeliteſere neked eneket mondok mikoron meg ſegitendez engemet. Dicz:

Pſal. 15. *(XIV.)* ||

*V*r Iſten kiczoda lakozik az ańaſzenteǵhazban: auaǵ ki ńugzik 221
meg az magos meńorſzagban.

(2) Az ki iar fertelemnelkẘl: Es igazan czelekezik.

(3) Ki igazat ſzol az ŏ ſziuebŏl: Es az ŏ ńelueuel nem czalardkodik.

Ki fele baratťanac gonoſzt ne*m* akar: Es arultataſt be ne*m* uŏt az ŏ barati ellen.

(4) Semmit nem gondol az gonoſzokkal: az Iſten felŏket penig fel magaſztalľa.

Ki meg eſkẘſzik az ŏ atťafianac es meg nem czalľa ŏtet: *(5)* ki az ŏ penzet nem atta uſurara es az artatlanokon ne*m* vŏt ńereſeget.

Az ki ezeket czelekezi: Az Iſten orſzagabol ki nem rekeſztetik. Dicz:

Pſal. 16 *(XV.)* ||

222 Oeriz meg engemet en Iſtenem: Mert te benned remenlek.

(2) Mongád oh en lelkem az Iſtennek en Uram vaǵ te: Es az en iauaimnelkẘl nem ſzẘkǒlkǒdǒl.

(3) Hanem az ſzentek kic ez fǒldǒn lakoznac: Es az erǒſſek az kikben nekem minden ǵǒńǒrẘſegem vaǵon.

(4) Meg ſokaſulnac azoknac az ǒ banatťok az kic idegen Iſten utan futnac: Nem aldozom azoknac verrel valo aldozatťokkal es azoknac neueket az en aiakimra fel nem veſzem.

(5) Az ǒrǒcke valo Iſten az en reſzemnek es poharomnac iutalma: Te uaǵ Iſten ki az en ſorſomat tamaſztod.

(6) Az en ſorſomnak kǒtelei eſtenek en nekem kies heľekre:
223 Annac felette || dragalatos ǒrǒkſeg iutot ennekem.

(7) Aldom az ǒrǒcke valo Iſtent az ki neke*m* tanaczot ad: Ennek felette eczaka is tanitnak engem az en veſeim.

(8) Az ǒrǒcke valo Iſtent mindenkoron en elǒmben tamaſztom: Mert iob keze*m* felǒl vaǵon ennekem hoǵ meg ne indulľac.

(9) Annak okaert ǒrẘl az en ſziuem es ǒruendez az en ditſǒſegem: Ennek felette az en teſtem is naǵ bizodalo*m*ban ńugſzik.

(10) Mert nem haǵod az en teſtemet az koporſoban: Es nem engeded hoǵ az te ſzented rothadaſt laſſon.

(11) Tudtomra adod nekem az eletnek ǒſueńet: vigaſſagnac elegſege uaǵon az te orczadnac elǒtte es az te iob kezedben ǵǒńǒrẘſegek uadnak mind ǒrǒcke.

dicz: ||

224 Pſal 19. *(XVIII.)*

(2) Szentek ielentik az Ur Iſtennek ditſǒſeget: Es az ǒ keſzeinek czelekedetit hirdetic az igazak.

(3) Szent Lelekkel meg vilagoſodot hẘ kereſzťenek az Ur Iſtennek igeiet eǵ maſnak hirdetik: Es az fǒldi emberek eǵ maſnac mondǵak az ǒ tudomańat.

(4) Ninczenek ńeluek es nemzetſegec: kiknek hallaſokra nem adatot volna az ǒ tudomańok

(5) Minden fǒldre ki ſzarmazik az ǒ hirdeteſek: Es ez fǒld kerekſegenek minden hatarira az ǒ tudomańoc.

(6) Helheztette az őrőc Iſten az ő hai||lekat ő igeieben: Mint 225
eǵ vő legen ki ſzarmazik az ańaſzenteǵhaznac kebeléből.

Oeruendeze mint eǵ erős vitez az ő tudomańanak vegezeſere: Az ő ki iőuetele lőn magos meńorſzagbol.

(7) Es az ő menetele lőn meńorſzagnak magoſſagaiglan: Ninczen ki el reithetne magat az ő tẘzes lelkenek hatalma előt.

(8) Az urnak igazito tőrueńe teriti az lelkeket: Es ő rola valo hẘſeges bizonſag bőlczeſeget ad az tudatlanoknac.

(9) Igaſſagos Iſteni igazulaſoc uigaſztalnac ſziueket: De az Urnac uilagoſſagos paranczolati vilagoſitnak lelki ſzemeket.

(10) Az ſzentſeges Iſteni felelem meg marad őrőckőn őrőcke:
Igazak az Iſteni || iteletek megigazittatnak őnnőn magokban. 226

(11) Kiuanatoſbak minden arannak es draga kőueknek felette: Es edeſſegeſbek minden edeſſegeknek felette.

(12) Mert ime az te ſzolgaid őrizik az te paranczolatidat: Mert ezeknek őrizeſekben uadnac naǵ aiandekozaſoc.

(13) Teuelgeſẘnket kiczoda erti meg: Az mi el titkolt bẘneinkből tiztits meg minket, *(14)* es az te ſzolgaidat otalmazd meg az hitetlenſegtől.

Hog ha mi raitunk el nem hatalmazandnak az hitetlenek te előtted tiſztak leſzẘnk: Es meg tiſztittatunc az mi bẘneinknek naǵ voltabol.

(15) Es leſznek kellemeteſek az mi ſzaiunknac vallaſi: Es te előtted leſznek mindenkoron ſziueinknek te rolad valo gondolati. ||

Mi Urunk te uaǵ mi nekẘnc ſegedelmẘnk: Es az mi meg 227
valtonc. di.

Pſal. 22. *(XXI.)*

(2) En iſtenem en Iſtenem miert haǵal el engemet: Es miert uaǵ ill meſſze az en meg tartaſomtul es az en iaigataſomnak beſzedetől.

(3) En Iſtenem mind nap eſtig kialtok es ualaſzt nem teſz: Eielis ninczen nekem veſzteglеſem

(4) Te kedig ſzent Ur Iſten: Az Izraelnek ſzenti kőſzőt lakozol.

(5) Te benned biztanak az mi atťaink: Biztanac es meg ſzabaditottad őket.

(6) Te hozzad kialtottanak es meg ſzabadultanak: Te benned biztanak es meg ne*m* ǵalaztattanak. ||

228 *(7)* En kedig fereg vaǵok es nem ferfiu: Embereknek ſzidalmaſſaga es nepeknek utalatoſſaga.

(8) Valakic engem latnak meg czufolnak: Meg ǵw̌lőlnek es feieket haitogatt́ac ezt monduan:

(9) Haicza az Urhoz magat hoǵ meg ſzabadicza őtet: Mencze meg őtet ha igen ſzereti őtet.

(10) De te hozal ki engemet az en ańamnac meheből: Meg akkor is te benned biztam mikor az en ańamnac emlőien fw̌ggőttem.

(11) Te oltalmad ala vettettem az en ſzw̌leteſemtől fogua: az en ańam mehetől fogua en Iſtenem vaǵ te.

(12) El ne tauozzal en tőlem mert az keſerw̌ſeg kőzel vaǵon: Es nincze*n* ki engemet meg ſegeczen.

229 *(13)* Sok bikak kőrńekeztenek meg en||gemet: Az baſannak kőuer bikai tamattanak en ream minden felől.

(14) Meg nitottak az ő ſzaiokat en ellenem: mint az ragadozo es ordito orozlanoc.

(15) Ki boczattatot az en verem naǵ bőuen mint az viz es minden tetemim el tauoztanac eǵ maſtul: Az en ſziuem is meg oluada mint eǵ uiaſz az en haſa*m*ba*n*.

(16) Ki ſzarada az en erőm mint az czerep: Az en ńeluemis ińemhőz ragada es az halalnak poraban vetettel engemet.

(17) Mert meg kőrńekeztenek engemet az ebek es az gonoſzoknac ſerege fogot kőrńw̌l engemet: Altal liggattac keſzeimet es labaimat.

(18) Meg ſzamlalhatom minden tetemimet: wk penig ezt naǵ őrőmmel latt́ak es neſzik.

(19) Ell oſztak ő kőſzőttők az en ruhaimat: Es az en kőntőſőmre ſorſot vetenek. ||

230 *(20)* De te Uram ne leǵ igen meſſze en tőlem: En erőſſegem az en meg tartaſomra ſies.

(21) Ments meg az feǵuertől az en lelkemet: Es az en eǵǵetlenemet az ebek*nec* kezekből.

(22) Szabadicz meg engemet az orozlanoknac ſzaiokbol: Es az unicorniſoknak ſzaruok kőzzw̌l ments ki engemet.

(23) Es hirdetem az te neuedet az en att́amfiainak: az ǵw̌lekőzetnek kőzepette diczerlek tegedet.

(24) Kik Iſtent felitek diczerietek ȍtet: Iacobnac minden nemzeti diczerietek ȍtet, es felľetek Izraelnek minden nemzetſegi.
(25) Mert meg nem utalta meg ſem vette az ſzegennek ńomoruſagat: El ſem fordita az ȍ orczaiat elȍtte, hanem meg halgata ȍtet mikor ȍ hozzaia kialta. ‖
(26) Te rolad vaǵon az en diczeretem az naǵ gẘlekezetben: **231**
Az en fogadaſomat be telľeſitem azok elȍt kic ótet felik.
(27) Eſznek az ńomorultak es meg elegednek: Diczeric az Ur[a]at kic ȍtet kereſik es el az ȍ ſziuek mind ȍrȍcke.
(28) Meg emlekeſznek es meg ternek az Urhoz ez fȍldnek minden hatari: Le borulnak az ȍ orczaia elȍt, az pogańoknac minden nemzetſegi.
(29) Mert az Ure az orſzag: Es uralkodik az pogańokon.
(30) Ennek imatkoznac ez fȍldnek minden kȍueri: Mindenek terdet haiczonak ȍ elȍtte kic az porban le ſzalnak mert az ó lelkenek ſenki eletet n*em* adhat.
(31) Az ẘ magzatťok ſzolgal ȍ neki: Es az Urenak ſzamlaltatic.
(32) Ell iȍnek es hirdetik az ȍ igaſſagat az ſzẘletendȍ nepnek: Melľet czelekedet. diczȍſ: Mikeppen: ‖

Pſal. 23. *(XXII.)* **232**

Az Ur legeltet engemet: Es ſemmi foǵatkozaſom nem leſzen.
(2) Az ſzepſegẘ meſzȍkȍn heľheztetet engemet: Es viſzen czorgo viſzekhȍz.
(3) Az en lelkemet meg eleuenitette: Es igaſſagnac utan viſel az ȍ neueiert.
(4) Sȍt ha el budoſandom az halal vȍlǵe arńekaban ſem felek: Azert hoǵ te en velem vaǵ.
Az te paſztori veſſzȍd es iſtapod: Azoc engemet meg vigaſztalnak.
(5) Mert aſztalt keſziteſz ennekem: azoc ellen kic haborgatnak engemet.
Ell kȍuerited feiemet olaiaual: Az en meg reſzegitȍ poharo*m* de las meľ dragalatos. ‖

233 *(6)* Kőuet engem az te irgalmaſſagod: Eletemnek minden napiaiban.

(7) Hoǵ en lakozzam az Urnac hazaban: Ideimnek minden hoſſzuſagaban, dicz:

Pſal. 24. *(XXIII.)*

Az Ure az fősld minden ő tełſes voltaual: őue az főldnek kerekſege mind az benne ualokkal

(2) Az tengernek kőzepette fundalta őtet: es az foło uizeken felẘl hełheztette őtet.

(3) Vałſons kiczoda mehet fel az Urnac heǵere: Es ki alhat fel az ő ſzentſegenek hełere.

(4) Az kinek kezei artatlanoc minden gonoſſagtul: Es ſziue tiſztan vaǵon minden undokſagtul. ||

234 Az kinek lelke nem ahitozik hiaban valokra: Es nem eſkẘzik hamiſſan maſnac meg czalaſara.

(5) Ez iłſen ember aldaſt veſzen az Urtol: Es igazulaſt az ő meg ſzabaditoiatul.

(6) Iłſen az Iſten kereſőknek nemzetſege: Iłſenek azokis kic kereſic az te ſzinedet oh Izraelnek nepe.

(7) Ti vilagnac kapui es őrőkke ualoſagnac aitai nilłatoc fel: hoǵ az diczőſegnek kirałſa raitatok bemeheſſen nilłatok fel.

(8) Kiczoda ez az diczőſegnek kirałſa? Bizońara ez amaz erős es hatalmas Ur az ſeregeknek ǵőzedelmes Ura.

(9) Ti vilagnac aitai es őrőkkeualoſagnak kapui nilłatoc fel: hoǵ az diczőſegnek kirałſa raitatoc be meheſſen nilłatoc fel. ||

235 *(10)* Kiczoda az diczőſeges kirał: Ime erős ǵőzedelmes Ur az diczőſeges kirał.

Pſal. 30.

(2) Te benned bizom en Uram Iſtenem es meg nem ſzeǵenittetem őrőcke: Mert az te igaſſagod ſzabadit meg engemet.

(3) Haits le hozzam az te fẘleidet: hoǵ meg halgas es iduezits engemet.

(4) Mert te vaǵ ennekem remenſegem es batorſagom: Az te neuedert viſeł es igazgas engemet.

(5) Szabadicz meg engemet az veſzedelemből meľet ſzerzettek ennekem : Mert te vaǵ ennekem hatalmas erőſſegem. ||

(6) Az te keſzedben ʼaianlom Ur Iſten az en lelkemet : Mert 236
igaſſagnak Iſtene meg valtottal engemet. di :

Pſal. 32.

Oerẘlletek igazak az Ur Iſtenben : Mert ekeſſegtekre vaǵon ti nektec az ő diczereti.

(2) Annac [ok] okaert diczerietek az Urat : Diczerietek őtet es minden fele eſzkőzőket indiczatoc.

(3) Enekeľietek az Urnak uy eneket : Indiczatoc az orgonat naǵ zőngeſſel.

(4) Mert az Urnac igeie ſzentſeges : Es minden czelekedeti alhatatos.

(5) Szereti az irgalmaſſagot es az igaſſagot : Es egeſz főld rakua az ő keǵelmeſſegeuel. ||

(6) Az Urnak Igeieuel ſzereztettek az egek : Es az ő ſzaianac 237
beſzedeuel lettenek az egeknek minden erőſſegi.

(7) Oeſzue ǵőiti az tengernek vizet eǵ rakaſban : Es iſmet az őrueńekben el be reiti ẘtet.

(8) Feľe az Urat mind az egeſz főld : Czudaľatoc őtet kic lakoztoc ez vilagon.

(9) Mert ő ſzolot es ottan lettenek : ő paranczolt es ottan teremtuen voltanak.

(10) Szellel ſzaggatťa az Ur embereknek tanaczat : Es az nepeknek gondolatit hiaban valocka teſzi.

(11) Az Urnac kediglen tanaczi őrőcke meg maradnac : Es az ő ſziuenek gondolati mind nemzetſegről nemzetſegre.

(12) Bodog nep az kinek az Iſten tulaidona : Es az a nep kit valaztot őrőkſegẘl maganak

(13) Az Ur le tekent az egből meg nezni || embereknek fiait : 238

(14) Es az ő erős ſzekiből neſzi mind azokat kic lakoznak ez főldőn.

(15) Mert eǵedẘl ő ſzerzette embereknek ſziueit : es eǵedẘl ő iſmeri minden czelekedeteket.

(16) Nem ſzabaditťa meg az kiralt ſeregenek ſokſaga : Es ereienek naǵſaga meg nem menti az hatalmaſt

(17) Az louagnak ſzabaditaſaban meg czalatkozol: es az ſeregeknek ſokaſaga nem ſzabadit.

(18) Ime az Urnak ſzemei azokon kic ōtet bōczŵllic: Es azokon kic biznac ō io voltaban.

(19) Hoǵ az halalbol ki ſzabadicza az ō lelkeket: Es el tarcza ōket az ehſegnek ideien.

(20) Az mi lelkŵnk annac okaert tamaſzkodik az Urhoz: Mert ō az mi erōs otalmazonk. ‖

239 *(21)* Mert az mi ſziuŵnk ō benne meg ōruen*n*dez: Czak hoǵ bizzunk az ō ſzentſeges neueben.

(22) Leǵen mi raitunk Ur Iſten az te keǵelmeſſeged: Mikeppen miis biztunk te benned. Diczōſ:

Pſal. 34 *(XXXIII.)*

(2) Aldom az Ur Iſtent minden idōben: Az ō diczereti ſoha ki nem ſzakad az en ſzaiambol.

(3) Az Urnak diczeretiben ǵōńōrkōdik az en lelkem: hallſak meg ezt az alazatoſoc es ōruendezzenek.

(4) Magaſztallſatok az Urat en velem: Es az ō neuet mind eǵetemben viſellŵk diczeretben. ‖

240 *(5)* Tudakozam az Ur Iſtentōl es meg felele ennekem: Es minden felelembōl ki mente engemet.

(6) Iarullſatok ö hozzaia es meg vilagoſitattok: Es az ti orczaitok meg nem ſzeǵenŵltetnek.

(7) Akar meſ zegeń eſſek az Urhoz meg halgatťa ōtet: Es minden ńauaſaiabol ki menti ōtet.

(8) Tabort iar Iſtennek anǵala azok kōrńŵl: kik felik az Urat meg ſzabaditťa ōket.

(9) Koſtollſatok es laſſatok meg meſ ige*n* io leǵen az Ur: Bodog az ki bizic ō benne.

(10) Felſſetek az Urat kic vattok ō ſzenti: Mert ſemmi foǵatkozaſok ninczen az ōtet felōknek.

(11) Az hatalmaſok meg ſzegeńednek es meg ehōznek: Az Iſtent kereſōk*nec* kedig ſemmi ſzŵkſegek ne*m* leſzen. ‖

241 *(12)* Iōuetekze fiaim halgaſſatoc engemet: Az Urnac felelmere tanitlac titeket.

(13) Kiczoda az ember az ki akaria az eletet: kiuanńa latni az io napokat.

(14) Tartoztaſſa meg az ő ńeluet az gonoſagtul: Es aiakit hoǵ ne ſzolľonak czalardſagot.

(15) Ell tauozzec az gonoztul es iot czelekedǵek: Iǵekezzek a bekeſegre es kőueſſe őtet.

(16) Mert az Urnac ſzemei fiǵelmeteſek az artatlanokra: Es fẘlei azoknak kőńőrgeſekre.

(17) Kemeń tekenteti peniglen azokra kic gonoſzul czelekednek: hoǵ ki puztitťa ez főldről az ő hireket neueket.

(18) Az igazac mikor fel kialtnac meg halgatťa az Ur: Es minden ő ńauaľaiokbol ki ſzabaditťa őket.

(19) Ielen uaǵon az Ur azoknac kic meg || romlottak ſziuek- 242
ben: Es az meg ſzomorodot ſziueket idueziti.

(20) Igen ſoc az igazaknak ńauaľaiok: de mind azokbol meg ſzabaditťa őket az Ur Iſten.

(21) Meg őrizi mind az ő czonťokat: Czak egg is azokban el nem veſz.

(22) Az hitetleneknec penig halaloc ńomorult: Mert ki az igazat ǵẘlőli ki puztitatik.

(23) Meg ſzabaditťa az Ur az ő ſzolgainac lelkeket: Es el nem hadǵa mind azokat kic ő benne biznac. dicz:

Pſal. 36 *(XXXV.)*

(2) Ell tőkelle az hitetlen ő magaban: hoǵ Iſtennek felelme ne lenne az ő ziueben. ||

(3) Noha ſzemben hizelkedik az Iſtennek: az o ǵẘlőſegenek 243
vetketől nem fel.

(4) Az ő ſzaianak beſzedi alnokſag es czalardſag: Nem akar tanitatni hoǵ iot czelekednek.

(5) Hamiſſagot gondolt az ő aǵaban es tarſolkodic minden uthoz ki nem io: az gonoſztul pedig el nem tauozik.

(6) Az te io uoltod Ur Iſten elhatot az egekre: Es igaz mondaſod meg halatta az kődőket.

(7) Az te igaſſagod mikeppen az ſionnac heǵe: Es az te iteleted mikeppen az tengernek meľſeges őrueńe.

Embereket es az oktalan allatokat te tartaſz: *(8)* Mikeppen meg ſokaſitottad az te irgalmaſſagodat.

Az embereknek kedig fiai: az te ſzarńaidnac arńekaban ńugoſznac. ‖

244 *(9)* Ell reſzegednek az te hazadnak bôſegebôl: Az te ǵônôrẘſegednek aradaſaual itatod ôket

(10) Mert te nalad vaǵon az eletnek kut feie: Es az te vilagoſſagodbol latunk vilagot.

(11) Elôl veǵe az te keǵelmeſſeged Ur Iſten azokat kic tegedet Iſmernek: Es igazgaſſad azokat az kik tiſzta ſziuẘek.

(12) El ne erien engemet az keuelſegnec laba: Es az hitôtlenſegnek kezei meg ne tantoriczonac engemet.

(13) Ott el eſſenek mind azok kik czelekedik az alnokſagot: Le vetteſſenek hoǵ tôbbe fel ne kelheſſenek. dicz:

Pſal. 42. ‖

245 Alſ boſſzut ertem Uram es ved fel iǵemet az hitetlenek ellen: Az hamis es czalard emberektôl ſzabadicz meg engemet.

(2) Mert te uaǵ en erôſſegem Ur Iſten miert vetel meg engemet: Miert viſelem banatban eletemet es miglen ńomorgatnak ellenſegim.

(3) Boczaſd ki Ur Iſten az te vilagoſſagodat es igaſſagodat: Ezek engemet elbe uiſelſenek az te ſzent heǵedre es az te ſz: hailekodban.

(4) Hoǵ fel iarulſak az Iſtennek oltarahoz az en vilagoſſagomnak es ôruendezeſemnek Iſtenehôz: hoǵ halat adǵak neked hegedẘ ſzoual Ur Iſten ki vaǵ en Iſtenem.

(5) Te penig oh en lelkem mit ſzomorkodol es miert buſitaſz
246 engemet: Biz‖zal az Ur Iſtenben mert meg leſzen hoǵ meg ſzabaduluan halat adǵak az en Iſtenemnek. diczôſ:

Pſal. 45. *(XLIV.)*

(2) *Az* mi ſziuẘnknek bôuſege enekle ekes enekleſt: Mondǵuk az mi enekleſẘnket az kiralnak tiſzteſſegere.

Az mi ńeluẘnk ſz: Lelek Iſtennek iro ſzerſzama: ki mindenkoron igen hertelen ir.

(3) Ekeſb az Chriſtus emberſegenek abrazatťa minden emberek fiainak felette: Meg telek ſz: Lelekkel az ő ſzaia annak okaert meg aldatek az Iſtentől őrőcke.

(4) Oh te hatalmas kiraľ: Az te emberſeged ſzerent őltőzzel fel az te ‖ ſzentſeges igednek feǵuereben. 247

(5) Az te ekeſſeged ſzerent es az te ſzepſeged ſzerent tekencz mi reanc: Iduеſegẘnkre czelekedǵel es orſzagoľ mi bennẘnk.

Az te igaſſagodert egiǵẘ voltodert es igazitaſodert ezt teǵed: Es czudakat czelekedǵel az te hatalmadnac altala.

(6) Az te ſzentſeges igednek nilai eleſek az te hẘ nepeidnec meg teriteſere: Es az te kiraľſagodnak ellenſeginek ziuekbe*n*.

(7) Az te orſzagod Ur Iſten őrőcke valo orſzag: Es az te orſzagodnak birodalma igazulaſnak birodalma.

(8) Szeretted az igaſſagot es ǵẘlőlted az hamiſſagot: Annak okaert alda meg teged az Atťa Iſten vigaſſagnak ſz: Lelkeuel minden őrőkſegnek felette.

(9) Naǵ nemes ioſzagok ſzarmaznac az te hiueidnek ſziuekből es az ańaſzenteǵ‖hazbol: kikkel ǵőńőrkőttetnek teged az te 248 hiueidnek lelkei te tiſzteſſegedre.

(10) Allapek az ańaſz:eǵhaz iob keſz felől: naǵ ſoc ioſzagokkal meg ekeſittetet es meg kőrńekeztetet ekeſſegekkel.

(11) Halgaſſad hẘ kereſzten az Iſtennek igeiet: Es el feledǵed az te gonoſſagod es az te atťadrul read maradot bẘnőknek ǵőkeret.

(12) Es meg ſzereti az menńei kiraľ az te ſziuedet: Mert ő az te Urad Iſtened es imadǵad őtet.

(13) Es az pogan nepek te elődben mennek tiſzteſſeggel: Es minden gazdag feiedelmek.

(14) Az hẘ kereſzťennek minden tiſzteſſege az ő tiſzta lelki eſmereti: Es az ő kẘlőmb kẘlőmb ioſzaga.

(16) Vitetnek naǵ őrőmmel es naǵ uigaſſaggal: hozattatnac az kiraľnac hailekaiglan. ‖

(17) Az regi ſz: atťaknak heľette ſzẘlettetnek te neked Ur 249 Iſten fiaid: Feiedelme teued őket minde*n* foldeknek reſzebe*n*.

(18) Meg emlekeznek ezek Ur Iſten az te neuedről: Minde*n* nemzetſegről ne*m*zetſegre

Annac okaert minden nepek ſzẘntelen diczernek tegedet: mi*n*d őrőckőn őrőcke: Dicz:

Pſal. 47 *(XLVI.)*

*(2) M*inden nepek vigaſſaghoz keſzẘlľetek: Oerẘlľetek az Urnak őruendező ſzoual.

(3) Mert az mi Urunc felſeges es rettenetes: nağ kiraľ mind ez egeſz fődőn.

(4) Hatalmunk ala vete az nepeket: es Az idegeneket mi labaink ala. ‖

250 *(5)* Valaſzta az mi őrőkſegẘnket: Iacobnac ſzepſeget kit ſzerete

(6) Fel mene az Iſten őruendeteſſeggel: Es az trombitanak ſzauaual.

(7) Enekelľetek az mi Iſtenẘnknek enekelľetek: Enekelľetek az kiraľnak enekelľetek.

(8) Mert az mi Iſtenẘnk mind az egéſz főldnek kiralľa: Enekelľetek bőlczeſegeſſen

(9) Uralkodik az Ur Iſten minde*n* nepeke*n*: Es ẘl az Iſten ſzentſeges ſzekiben.

(10) Nepeknek feiedelmi be ǵẘlľetek Abrahamnak Iſtenehőz: Mert ez főldnek otalmazo Iſtene felette igen fel magaſztaltatot. di:

Pſal. 49. *(XLVIII.)* ‖

251 *(2) M*eg halgaſſatok ezek*e*t minden nepek: Es meg erczetek minńaian kic vattok ez ſzeles vilagon.

(3) Mind kőz nepek ſ-mind feiedelmek: Mind gazdagok ſ-mind ſzegeńek.

(4) Iſteni bőlczeſeget mondunk ti nektek az mi ſzaiunkal: Es az mi ſziuẘnkből mo*n*dǵuk ti nektek az Iſtennek Igeiet.

(5) Nağ ſzep pelda beſzedet mondunk ti nektek: Es nağ ſzep eneket eneklẘnk ti nektek.

(6) Mit felẘnk az mi haboruſaginkban: mikoron az mi reank tőrő emberek meg kőrńekeznek minket.

(7) Kic az ő gazdagſagokban bizakodnak: Es az ő marhaioknak ſokaſagaban diczekednek.

(8) Ha ſenki meg nem valthatťa atťafiat || karhozattul: Es 252
meg nem engeſztelheti az Ur Iſtent gazdagſagaual

(9) Mert igen dragalatos az ő lelkenek valtſaga az Chriſtus: kitől ők mind őrőcke el ſzakadnac

(10) Noha ez vilagon nağ ſokkaig elnek: Es hamar meg nem halnak.

(11) Mert iol latťuk hoğ az gazdagoc az ſzegeńekkel eğğẘt meg halnak: Es el marad ő tőlőc az ő gazdagſagoc

(12) Noha az ő hazok nepe meg marad es az ő őrőkſegek reaiok marad: Es ez főldőn nağ hirek neuek uağon.

(13) De azert az ő gazdagſagokban es tiſzteſſegekben meg nem maradnak: hanem ackeppen meg halnak mint az barmok.

(14) Ez az ő kaba bolond eletek: de azert az ő maradekioc őket kőuetuen igen diczerik. ||

(15) Ackeppen fekẘſznek pokolban mint az ſereg iuhok: Es 253
mindńaian el karhoznak

Es hamar valo nap uralkodnac ő raitok az igaz kereſzťenek: Es pokol leſzen az ő lako heľek.

(16) De minket meg valtot az Ur Iſten pokoltul: Mert hozza fogadot minket.

(17) Ne felľẘnk ezen mikor az hitetlen ember meg gazdagodik: Es mikoron el hirhedik az ő hire neue.

(18) Mert mikor meg hal el nem viſzi vele az ő gazdagſagat: Es ſemmit nem haſznal ő neki pokolban az ő gazdagſaga.

(19) Mert az ő kedue ſzerent elt it ez vilagon: Es czak azt ſzerzette az mi keduenek teczet.

(20) Ackeppen pokolban meğen az ő hitetlen Atťa es ańńa utan: Es ſoha nem latťa az Iſtennek ſzinet.

(21) Annira nem erti meg az hitetlen ember || ő magat mikor 254
ez vilagon gazdagſagban es tiſzteſſegben vağon: hanem ackeppen meg hal mint az barom. di

Pſal. 51. *(L.)*

(3) Kőńőrẘľ raitam en Iſtenem: Az te nağ irgalmaſſagod ſzerent

Es az te bőuſeges keǵelmeſſegedbol: Tőrőld el az en bẘneimet.

(4) Mos meg engemet az en alnokſagimbol: Es tizticz meg az en bẘneimből engemet.

(5) Mert iſmerem az en bẘneimet: Es naponkent ſzemeim előt forognak az en bẘneim ennekem.

(6) Te neked felſeges Iſten vallom bẘnőſnek magamat: Mert te előtted niluan vadnac az en gonoſz czelekedetim. ||

255 Hoǵ igaznak itelteſſel az te fogadaſodban: Es meg ǵőzzed azokat kik hamiſſan itelnek tegedet.

(7) Mert en bẘnben fogontatattam az en ańamnak meheben: Bẘnben lettem ez vilagra is.

(8) Te pedig igaſſagot ſzerettel mind az altalis noha en bẘnős vaǵok: Az te bőlczeſegednek titkait meg ielentetted ennekem.

(9) Hincz meg engemet iſoppal es meg tiſztulok: Moſs meg engemet az te vereddel es feierb leſzek az honal.

(10) Adǵad hoǵ valhaſſam az te igaſſagodat es őrőmődet: Es minǵaraſt meg vidamittatnak az en meg ſebeſittetet tetemim.

(11) Fordicz el az te orczadat az en bẘneimről: Es minden alnokſagimat tőrőld el ennekem.

(12) En Iſtenem adǵ tiſzta ſziuet ennekem: Es az te igedben
256 valo tőkelletes || lelket uyts meg az en ſzivemben

(13) Ne veſs el engemet az te orczadnac előle: Es az ſzent Lelek Ur Iſtent ne ved el en tőlem.

(14) Ad meg az en lelkemnek vigaſſagat melſet ertettem az te igedből idueſſegem felől: Es erőſſicz meg engemet ſzent Lelek Iſtenuel.

(15) Ha en velem iǵ teendeſz hirdetem az bẘnőſőknek az te utaidat: Es az bẘnőſők te hozzad terẘlnek.

(16) Oh en iduezitő Iſtenem ſzabadicz meg engemet minden bẘneimből: hoǵ az en ńeluem naǵ őrőmmel valhaſſa az te igaſſagodat.

(17) Niſd meg uram az en aiakimat: Es az en ſzam hirdeti az te diczeretedet.

(18) Mert ha akartad uolna aldozatot tettem volna en teneked: de nem ǵőńőrkődől kẘlſő aldozatok*nac* uoltaba*n*. ||

257 *(19)* Te neked felſeges Iſten kellemetes aldozat bẘnből ualo fel ſerkent lelek: Es alazatos keppen meg ſzomorodot ſziuet nem utalz meg.

(20) Teǵ keǵelmeſſeget az te io uoltodbol mindenekkel: hoǵ az te kereſzťenid erőſſen epẘlheſſenek.

(21) Ackoron haladatoſſagbol az te oltarodon aldozatot teſznek te neked: Az ő igaſſagoknak ieǵet kẘlſőkepennis meg mutatťak te nekeď. di:

Pſal. 52. *(LI.)*

(3) Oh gonoſz ember miert diczekedel az gonoſſagban ki hatalmas vaǵ az hamiſſagban: Nem tudode hoǵ az Iſtennek irgalmaſſaga meg all mind őrőcke. ||

(4) Az te ńelued egeſz napon hamiſſagot ſzollot: Mint eǵ eles **258**
borotua tettel alnokſagot.

(5) Szeretted ſzollani az gonoſſagot inkab hoǵ ſem mint az iamborſagot: Es az hamiſſagot inkab hoǵ ſem mint az igaſſagot.

(6) Oh alnokſagnak ńelue: Te ſzeretted ſzollani az vezedelmes bezedet.

(7) Annak okaert meg ront teged az Ur Iſten mindeneſtől fogua: Meg tőr teged es ki ſzakaſzt az kereſzťenek kőzzẘl, es az te magſzatidat el ueſzti az előknek folderől.

(8) Ezt latťak az igazak es felik az Ur Iſtent: Es meg neuetik az gonoſz embert ezt monduan.

(9) Eze az gonoſz ember: Az ki nem bizot az Ur Iſtennek ſegitſegeben.

De bizot az ő gazdagſaganak ſokaſa||gaban: Es hatalmaſſa lőt **259**
az hamiſſagban.

(10) En kediglen mint eǵ termő olai fa az Ur Iſtennek hazaban vaǵoc: Es Bizom az Ur Iſtennek irgalmaſſagaban mind őrőcke.

(11) Halakot adoc en te neked Uram Iſten mind őrőcke hoǵ eckeppen czelekedtel: Es varok ſegitſeget az te ſzent neuedtől mert igen io te benned bizni az kereſzťeneknek tekenteti előt.

ditſő: mi:

Pſal. 54. *(LIII.)*

(3) Vrr Iſten az te neuedert ſegits meg engemet: Es az te igaſſagodert teǵ iteletet en erettem.

(4) Ur Iſten halgaſd meg az en imatſagomat: Es az en beze‖-
260 dimnek kőńőrgeſit ved az te fẘleidben

(5) Mert az keueľek fel tamattak en ellenem: Es keǵetlenek kereſik az en lelkemet az Ur Iſtent es nem felik

(6) De ime az Ur Iſten az en ſegitſegem: Es az Ur Iſten vezerli az en lelkemet.

(7) Boſſzut alľ ellenſegimen en erettem: Az te igaſſagodbol roncz meg őket.

(8) Ackoron naǵ őrőmmel aldozom en te neked: Es halakot adok az te neuednek io voltarul.

(9) Mert minden ńomoruſagimbol meg ſzabaditottal engemet: Es az en ellenſegimet meg utala az en ſzemem.

Pſal. 55. *(LIV.)*

261 *(2)* Halgaſd meg Ur Iſten az en imatſagomat: Es az ‖ en kőńőr-
geſemet meg ne utald.

(3) Haioľ hozzam es halgas meg engemet: Mert en igen el remẘltem es keſergek.

(4) Mert az en ellenſegem ream kialt es az Iſtentelen keǵetlenkedik raitam: Akarnak nekem artani mert igen ǵẘlőlnek.

(5) Az en ſziuem retteg en bennem: Es az halalnac felelme ream ſzallot.

(6) Felelem es retteges vaǵon en raitam: Es igen meg iſzońodtam

(7) Es ezt mondam vaiha ſzarńam volna mint az galambnak: hoǵ bator heľre repẘlnek.

(8) Niluan meſſze el futnek innet: Es kietlenben lakoznam.

(9) Sietnek meg ſzabadulni ſzelueztől: Es haborutul menekedni.

(10) Ur Iſten valtoztaſd el ńelueket es veſzeſd el őket: Mert
262 latok az ‖ varoſban hamiſſagot es viſſza vonaſt.

(11) Effele gonoſzok vadnak az varoſban: Es eiel nappal ő kőſzőttők inſeg eſ keſerẘſeg.

(12) Hamiſſag uralkodik ot: Es az ő uczaiokrul el nem tauozik az hazugſag es az czalardſag.

(13) Ha az en ellenſegem ſzidalmazna engemet kőnńebben

ſzenuednem: Es ha az a ki eugemet niluan ǵẘlől en ream keueſen ſzollana el reiteznem előle.

(14) De ember te miueled raitam: ki tarſom tanacz adom es iſmerőm voltal.

(16) Hirtelen halal ſzalſon ő reaiok es eleuenen ńelſe el az pokol őket: Mert czak gonoſſag vaǵon az ő ǵẘleſekben. ||

(17) En pedig az Iſtenhőz kialtok: Es meg tart engemet 263

(18) Mind eſtue reggel es delben panaſzolkodom neki: hozza kialtok es meg halgatťa az en ſzomat.

(19) Meg ſzabadit bekeuel engemet azoktul kik ream tőrnek: Jollehet ellenſegim vadnak.

(20) Meg halgat engem az őrők Iſten es meg ǵalazza őket: Mert meg nem ternek es nem felnek az Iſtentől.

(21) Mert ńomorgatťak az Iſten emberit kik bekeſeget ſzereznek: Es az Iſten ſzerzeſet ronťak.

(22) Nieluekkel hizelkednek, ziuekben gonozt gondolnak ſzemben zepet zolnac: de az ő bezedek eles feguer.

(23) De te kereſzťen ember az te gondodat had az Ur Iſtenre: ő gondodat uiſeli es nem engedi hog az igaz ember || mindenkoron 264
haboruban leǵen.

(24) Ur Iſten vezeſd el az Iſtenteleneket az ver onto es alnok emberek meg nem elhetik az ő ideieket: En pedig az Ur Iſtenben bizom. di:

Pſal. 57. *(LVI.)*

(2) Kőńőrẘſ en raitam Ur Iſten kőńőrẘſ en raitam mert te benned bizik az en lelkem: Es az te ſzarńadnak arńekaban bizom miglen el mulik ez ńomoruſag.

(3) Kialtok az felſeges Iſtenhőz: Az Iſtenhőz ki vegeſzi az en ielen valo iǵemet.

(4) El kẘldi meńből az ő ſegitſeget || es meg ment engemet az 265
be ńelő ſzidalomtul: El kẘldi az Iſten az ő irgalmaſſagat es az ő igaſſagat.

(5) Az en lelkem az orozlanok kőzőt vaǵon es az emberek kőzőt fekſzőm kic langokkal egetnek: kiknek az ő fogok kopiakhoz es nilakhaz haſonlatoſſac es az ő ńeluek olſan mint az eles tőrr.

(6) Magaſztaltaſſal fel Ur Iſten az egeknek felette: Es az te diczőſeged mind az ſzeles főldőn.

(7) Halot vetettenek az en lepeſemnek es meg buſitottak az en lelkemet: vermet aſnak en előmben es ő magok bele eſnek.

(8) Kéſz Ur Iſten az en ſziuem kéſz az en ſziuem: Eneklek es diczeretet mondok te neked. ||

266 *(9)* Serkeń fel en diczeretem keľ fel es ſzoľ en hegedőm: Jo reggel felkelek es az Ur Iſtent diczere*m*.

(10) Diczerlek teged Ur Iſten az nepek kőzőt: Es eneklek te neked az nemzetek kőzőt.

(11) Mert naǵ az te irgalmaſſagod mind az egiglen: Es mind az főľhőkig az te igaſſagod.

(12) Magaſztaltaſſal fel Ur Iſten az egeknek felette: Es az te diczereted mind az ſzeles főldőn. dicző:

Pſal. *(LXVI.)*

(2) Kőńőrẅllőn mi raituuk az Ur Iſten es aldǵon meg minket: vilagoſicza meg teke*n*tetit mi raitu*n*c es keſerẅllőn mi*n*ket. ||

267 *(3)* Hoǵ meg iſmerheſſẅk ez főldőn az ő utait: Minden nemzetſegekben az ő idueziteſet.

(4) Vallaſt teǵenek te neked Ur Iſten az te nepeid: Vallaſt teǵenek te neked minden [ne]nemzetſegek

(5) Oerẅlleenek es őruendezzenek az idegen nepek: Mert te iteled Ur Iſten az te nepedet igaſſagban es az idegeneket igazgatod ez főldőn.

(7) Keǵelmes leǵen mi hozzank az Ur Iſten az mi Iſtenẅnk: hoǵ az főld adǵa meg az ő ǵẅmőlczet.

(8) Keǵelmes leǵen mi hozzank az mi Iſtenẅnk: hoǵ feľľek őtet ez főldnek minden hatari. ditſő: Mi:

Pſal. 69 *(LXVIII.)* ||

268 *(2)* Szabadits meg Ur Iſten mert ſok haboruſagok kőrńẅl fogtanak engemet: Mind az en halalomig

(3) Eſem az bẅnőſőknek keſzeben: Es ninczen ſegedelmem.

Jo̊uek az haboruſagnak ko̊ziben: Es be merẘlek.

(4) Munkalkodam es be rekedek o̊ nekik prædikaluan: El foǵatkozanak az en ſzemeim miglen te benned bizom Ur Iſten.

(5) Meg ſokaſodanak az en haiam ſzalainak felette: kic ǵẘlólnek enge*met* bẘntele*n*.

Elhatalmazanak en raitam az en ellenſegim kik hamiſſan haborgatnac engemet: Es o̊ ko̊zto̊k bẘntelen kint ſzenuedek.

(6) Te tudod Ur Iſten az en ſzivemnek teuelgeſet: Es annak uetkei nilua*n* ‖ vadnak te nalad 269

(7) Ne botrankozzanak meg en benne*m*: kic varnak tegedet hatalmas Ur Iſten.

Ne ſzeǵenẘlło̊nek meg az en halalommal: Kik kereſnek tegedet kereſzteneknek Iſtene.

(8) Mert te eretted naǵ karomlaſt ſzenuedek: es meg pho̊kdo̊ſtetem.

(9) Ki vettettem az en atťam fiai ko̊zzẘl: Es az ſynagoganak fiai ko̊zzẘl.

(10) Mert az te hiueidnek ſzerelme meg emeſzte engemet: Es az te karomloidnak karomlaſi eſenek en raitam.

(12) Es meg vonam o̊ to̊lo̊k magamat: Es czuf beſzedet ko̊ltenek en rolam.

(13) En ellenem ſzolnak uala kic az uczako*n* ẘlnek vala: Es en rolam eneket ko̊ltnek vala kic az bort iſſzak vala

(14) En pedigh te hozzad imatkozom Ur Iſte*n*: El io̊t az meg valtaſnak ideie. ‖

Az te irgalmaſſagodnak naǵ voltaert halgas meg engemet: Az en fel tamadaſomnak igaſſagaban. 270

(15) Viǵ ki engemet az gonoſzok ko̊ſzſzẘl hoǵ el ne veſſzek: Szabadits meg engemet azoktul kic ǵẘlo̊lnek engemet es minden haboruſagtul.

(16) Ne remẘlłek el az haboruſagban: ne ſẘlłedǵek el gonoſzok ko̊zo̊t es az alnokok keſzeben ne eſſem.

(17) Meg halgas engemet Ur Iſten mert keǵelmes az te irgalmaſſagod: Es az te irg*a*lmaſſagod*nac* naǵ voltaert tekents en rea*m*.

(18) Es ne fordicz el az te ſzinedet az te fiadtul: Naǵ hamar halgas meg engemet mert igen haborgattatom.

(19) Tekencz en ream es ſzabadicz meg engemet: Az en ellenſegimto̊l.

271 *(20)* Te tudod az en karomlaſomat es kiſ||ſebſegemet: Es az en tizteletlenſegemet.

(21) Te előtted vadnak az kik haborgatnak engemet: Nag ſzidalmat valla az en ziuem es nag ńomoruſagot.

Igen varam ki en velem eggẘt ſzomorkodnek es nem lőn: vigaſztalaſt kereſek vala es nem talalek.

(22) Es adanak merget az en etelemre: Es az en ſzomiuſagomban eczettel itatanak engemeth.

(23) Leǵen az ő lakodalmok ő veſzedelmekre: Bẘntetéſekre es tobzodaſokra.

(24) Meg homaľoſodǵonak az ő ſzemek hog ne lathaſſonak: Es az ő bẘnőknec terheuel mindenkoro*n* gőrbe leǵe*n* az ő hatoc

(25) Boczaſd ki ő' reaiok az te haragodat: Es az te haragodnak ǵorſaſaga meg fogia őket.

(26) Puſzta legyen az ő lako heľek: Es ne leǵen ki lakozzek az ő hazokba*n*. ||

272 *(27)* Mert haborgatťak az te fiadot kitt meg verel: Es az en ſebeimnek faidalmit meg őregbitettek.

(28) Engedǵed őket eǵ gonoſſagbol mas gonoſſagban eſni: hoǵ az te irgalmaſſagodat meg ne talalľak.

(29) Tőrẘlteſſenek ki az előknek kőńueből: Es ne irattaſſonak be az igazakkal.

(30) En uaǵok ſzegeń es banatos: az te hatalmad Ur Iſte*n* meg otalmaz engemet

(31) Diczerem az te neuedet az en ſziue*m*nek altala: Es fel magaſztalom őtet naǵ diczerettel.

(32) Es kellemeteſb te neked Ur Iſten eǵ ez idei tuľoknal: Kinek ſzarua es kőrme volna.

(33) Ezt latťak az ſzegeńek es őruendeznek: Kereſſetek az Ur Iſtent es iduezẘl az ti lelketek

273 *(34)* Mert az Ur Iſten az ſzegeńeket meg||halgatťa: Es az ő fogľait meg nem utalľa.

(35) Azert az főld diczerie őtet: Az tenger es minden teremtet allatok.

(36) Mert az Ur Iſten iduezíti az kereſzťeneket: Es meg epẘlnek az kereſzťeneknek varaſſi.

Es az kereſzťenek ot lakoznak: Es őrőkſegẘl őriſzik őket.

(37) Es az Ur Iſtennek ſzolgainac nemzetſege biria őket: Es az kic ſzeretic az ő neuet lakoznac ő benne. di.

Pſal. 70. *(LXIX.)*

(2) Ur Iſten fiǵelmezzel az mi ſegitſegẘnkre: Ur Iſte*n* ſies hamar minket meg ſzabaditani.
*(3)*Mind meg ſzegenẘlteſſenek es meg ǵalaztaſſonak: ‖ Kic min- 274
ket halalra kereſnek
(4) Hatat adni ſ-viſſza futni kenſzeritteſſenek: Kic nekẘnk veſzedelmẘ*n*ket kiuanńak.

Es leg ottan hatra terienek meg ſzeǵenẘluen: Kic minket boſſzontnak es őrẘlnek mi raitunk.

(5) Oerẘlľőnek mind te benned kik kereſnek tegedet: Es mindenkoro*n* fel magaztalľonak Ur Iſten kik ſzeretik az te ſzent fiadot.

(6) Mi pedig ſzẘkőlkődẘnk ſegitſeg nelkẘl: Azert kerẘnk Ur Iſten teged hoǵ ſegeľ meg minket

Te uaǵ nekẘnk ſegetőnk es ſzabaditonk: Azert ſies Ur Iſten az mi otalmunkra. ditſőſ: Mik.

Pſal. 72 *(LXXI.)* ‖

(2) Vrr Iſten az te iteletedet adǵad az kiraľ Chriſtuſnac: Es 275
az te igaſſagodat az Dauid kiraľ fianak.

Hoǵ itelľe az te nepedet igaſſagban: Es az te ńomorultidat igaz tőruenńel.

(3) Az heǵek hozzonac bekeſeget az te nepednek: Es az halmok igaſſagot.

(4) Had itelľe meg az ńomorultakat az nepek kőzőt: Segitſe meg az ſzegeńeket es roncza meg az patuarkodokat.

(5) Tegedet tiſztelnek mig az nap es hold leſzen: Mind nemzetſegről nemzetſegre.

(6) Le ſzal mikeppe*n* az harmat az ǵapiura: Es mikeppen az ſzapor eſſő az főldre.

(7) Az ő ideieben viragſzik az igaz ember: Es naǵ bekeſeg leſzen miglen az hold meg zẘnik. ‖

276 *(8)* Es uralkodik eggik tengertől fogua*n* a maſik tengerig: Es az folo uiztől fogua mind az főldnek hataraig.

(9) Meg haiolnak ő előtte az kic az puſztaban lakoznak: Es az ő elle*n*ſegi mind az főldig meg alaztatnac.

(10) Az kiraloc kic az tenger ſzigeteben laknak aiandekokat hoznac: Az Arabiabeliek es az sebabeliek adomańokat be mutatťak.

(11) Es imadǵak őtet minde*n* kiralok: Minden nepek ſzolgalnak ő neki.

(12) Mert meg ſzabaditťa ő az ſzegent az ki ő hozza kialt: Es az ńomorultat kinek ninczen ǵamola.

(13) Kőńőrẅl az ſzegeńen es az ńomorulto*n*: Es az ńauala[ſo]ſoknac lelkeket idueziti.

(14) Alnokſagtul es erőſzaktul meg ſzabaditťa az ő lelkeket:
277 Es azoknac || verek dragalatos leſzen az ő ſzemeinek előtte.

(15) Es őrőcke el es az arabiabeli aranbol adnak ő neki: Es ſzẅntelen eſedeznek neki naprol napra fel magaſztalľak őtet.

(16) Es bőẅſeggel leſzen az gabona ez főldőn es az heǵeknek teteien vigadoz az ő ǵẅmőlcze mint az Libanus heǵe: Es viragoznak az varoſban mikeppen az fẅ az mezőbe*n*.

(17) Az ő neue őrőcke valo leſzen migle*n* az nap meg marad: ő benne meg aldatnak minńaian az pogańok kic fel magaſztalľak őtet.

(18) Aldot leǵe*n* az Ur Iſten Izraelnek Iſtene: ki czak ő maga naǵ czudakat teſze*n*.

(19) Es aldot leǵen az ő felſeges neue mi*n*d őrőcke: Es az ő diczőſegeuel telľek be mind az egeſz főld. di: ||

278 Pſal. 80. *(LXXIX.)*

(2) Vr Iſten kereſzťeneknek paſztora halgas meg minket ki az te nepeidet birod mint iuhaidat: Ki az Cherubinon ẅlz ielencz meg magadat mi nekẅnc.

(3) Jelencz meg hatalmadat Ephraimnak Beniaminnak es Manaſſeſnek előtte: Es iői el az mi meg ſzabaditaſunkra.

(4) Ur Iſten terits hozzad minket: Tekencz reank es meg ſzabadulunc:

(5) Seregeknek Ura Iſtene: Mig haragſzol az te nepednek imatſagara.

(6) Kiknek eletek ſiralom: Es italok ſok kőń hullatas.

(7) Vetettel minket az mi ſzomſzedinknak ſzidalomra: Es az mi ell‖lenſegink czufolnak minket. 279

(8) Seregeknek Ura Iſtene terits hozzad minket: Tekencz reank es meg ſzabadulunk.

(9) Szőlő tőuet hozal Aegyptombol ez főldre: Az pogańokat ki vered es heľeben plantalad.

(10) Utat ſzerzel előtte ǵőkereit el plantalad: Es be foga mind az egez főldet

(11) Be fede az heǵeket arńeka: Es az ő veſſzei az naǵ Cedrus fakat.

(12) Ki teriede az ő veſſzeie mind az tengeriglen: Es az ő homlitaſa mind az naǵ foľo viziglen.

(13) Ur Iſten miert tőrőd el az ő keriteſet: Hoǵ ſzaggaſſon abban minden ki az uton el megyen.

(14) Ell puſztita őtet az erdei vad kan: Es az erdei vadak mind meg ettek. ‖

(15) Seregeknek Iſtene kerw̃nk ter' hozzank es tekencz reank 280
meńből: Es latogaſd az te ſzőlődet.

(16) Es tarcz meg telľeſſeggel melľet az te iob kezeddel plantaltal: Es erőſſe*n* magadnak valaztottal az te fiadba*n*.

(17) Tekencz haraggal az pogańokra es fed meg őket: hoǵ leǵen vege az ő egeteſeknek es puztitaſoknak.

(18) Otalmazd meg az te nepedet Iſteni hatalmaddal: Es azokat kiket magadnak valaſztottal.

(19) Es ell nem ſzakadnak te tőled: Eltes minket es az te neuedet ſegitſegw̃l hiuc.

(20) Seregeknek Ura Iſtene tericz hozzad minket: Tekencz reank es meg ſzabadulunk.

diczőſ:

Pſal. 95 ‖

Enekelľetek az Urnak uy eneket: Mind az egeſz főld enekel- 281
ľen mi Urunknak.

(2) Enekelľetek az Urnak es aldǵatok az ő neuet: hirdeſſetek naprol napra az ő idueziteſet.

(4) Mert nağ az mi Urunk es igen diczeretes: Rettenetes minden Iſteneknek felette.

(5) Ime az pogaṅok*nac* minde*n* Iſteni fa kepek: de az mi Iſtenŵnk az egeket ő ſzerzette.

(6) Diczeret es ditſőſegnek ſzepſege ő előtte: Erőſſeg es meltoſag az ő Templomaba*n*

(7) Adğatok az Urnak nepeknek nemzetſegi: Adğatok az Urnak diczeretet es tiſzteſſeğet.

(8) Minden hatalmat tulaidoniczatok az ő neuenek: Ragadğatok aiandekokat es iertek be az ő pituaraban. ||

282 *(9)* Imadğatok az Urat ſzentſeges tiſztelettel: Mind az egeſz fŏld meg felemlek az ő tekenteti előt

(10) Hirdeſſetek minden nepeknek: Mert orſzagol es uralkodik az Urr.

Az mi Urunk ki meg erőſſitette az fŏldet allhatatoſſaggal: Az mi Urunk ki igaſſaggal meg itel minden nepeket.

(11) Oerŵlſenek az egek es őruendezzen az fŏld: Zengien az tenger minde*n* benne valokkal.

(12) Oerŵlſenek az mezők minden benne valokkal: Oerŵlſenek az erdőknek fai az Urnak előtte mikoro*n* el iőue*n*d.

(13) Mert ime el iőuend meg itelni az fŏldet, meg itelni ez vilagot igaſſagban: Es az nepeket igaſſagos ſententiaual.

Diczőſ: Mi: ||

283 Pſal 96

*A*z Ur uralkodik őruendğen az fŏld: Oerŵlſenek mind az ſok ſzigetek.

(2) Fŏlhő es homal vağon ő előtte: Igaſſag es itelet az ő kirali ſzekinek erőſſege

(3) Eghő tŵz iar ő előtte: Melſel az ő ellenſegit minden fele meg egeti.

(4) Az ő villamaſi fenlenek ez vilagon: Latſa ezt az fŏld es meg retten tőle.

(5) Az heğek el oluadnak mint az viaſz az ő ſzine előt: Mind az egeſz fŏld Uranak orczaia előt.

(6) Hirdeſſek az egek az ő igaſſagat: Es laſſak minden nepek az ő ditſőſeget. ||

(7) Meg ſzeǵenẘllľőnek mindńaian az kic baluańokat tiſztel- 284
nek es az kik hamis Iſtenekben diczeked*nec*: Minden Iſtenek imadǵak őtet.

(8) Halla ezt az Sion es őrẘle raita: Es őruendenek az Iudanak leani az te iteleteden Ur Iſten.

(9) Mert te Ur Iſten ſokkal felľeb valo vaǵ mindeń főldőn valo allatoknal: Es igen fel magaſztaltatal minden Iſteneknek felette.

(10) Az kik az Ur Iſtent ſzeretitek ǵẘlőlľetek az gonoſzt: ő őrizi meg az ő hiueinek lelkeket es az ő eleteket meg menti az Iſtenteleneke*nec* kezekbő*l*.

(11) Vilagoſſagot hintet Iſte*n* az igazak*nac*: Es őrőmet adot az igaz ſziuő emberek*nec*.

(12) Oerẘlľetek igazak az Ur Iſtenben: Es tarczatok bőczẘletben az ő ſzent emlekezetit. dicző ||

Canticu*m* Zachariae. 285

(Luk. I.)

(68) Aldot leǵen Izraelnek Ura Iſtene: Mert meg latogata es meg valta az ő nepet.

(69) Es tamaſzta mi nekẘnk idueſſeges ǵőzedelmet: Az ő ſzolgaianak Dauid kiralnak nemzetſegeből.

(70) Mikeppen ſzollot az ſz: Prophetaknac altala: kic eleitől foguan voltanac.

(71) Hoǵ az mi ellenſegeinktol meg ſzabaduluan: Es mind azoktul kik minket ǵẘlőlnek.

(72) Hoǵ irgalmaſſagot tenne az mi Atťainkal: Meg emlekeznek az ő igeretiről. ||

(73) Meľ igeretet eſkẘueſſel fogadot uala az mi Atťanknak 286
Abrahamnak: Hog nekẘnk meg adnaia.

(74) Hoǵ minden ellenſeginktől valo felelminkből meg ſzabaduluan: oe neki ſzolgalľunk

(75) Naǵ ſzentſegben es naǵ igaſſagban: oe neki mindenkoron az mi eletẘnkben.

(76) Es te kis ǵermek az felſeges Iſtennek Prophetaianac hiuattatol: Es az Ur Iſten*n*ek előtte meǵ az ő utait meg ſzerzeni.

(77) Hoǵ az idueſſegnek utara taniczad az ŏ nepet: Az ŏ bŵnŏknek boczanattara.

(78) Az Ur Iſtennek irgalmaſſagabol:· kibŏl meg latogata mi*n*ket meńorſzagbol le ſzalua*n*.

(79) Hoǵ meg ielennek azoknac kic az ŏ betegsegekbe*n* es az halalnak arńekaba*n* ŵlnek: Es igazgatna az mi czelekedetinket az idueſſegnek utara. ||

287 Canticum Mariae.

(Luk. I.)

(46) Magaſztalla az en eletem az Uratt:

(47) Es vigadoz az en lelkem: Az en idvezitŏ Iſtenembe*n*.

(48) Mert meg tekente az ŏ ſzolgalo leańanak alazatos voltat: Ime azert engemet boldognac mondnac minden ne*m*zetſegek.

(49) Mert tŏt en velem naǵ iokat az hatalmas Iſten: Diczeretes es ſz. az ŏ neue.

(50) Es az ŏ irgalmaſſaga nemzetſegrŏl ne*m*zetſegre vaǵon: Azokon kic ŏ be*n*ne bizn*a*c

(51) Hatalmaſſagot az ŏ ereiebŏl czelekedek: keueŕeket az ŏ iǵekezetekbe*n* meg ronta. ||

288 *(52)* Az birodalomrul le vete az hatalmaſokat: Es fel magaſztala az alazatoſok*a*t

(53) Iſteni igaſſagnak ehŏzŏit minden iokkal be tŏlte: Es az gazdagokat ŵreſſen boczata.

(54) Minden kereſzten hŵ ſzolgaiat az Iſten hozza fogadǵa: Meg emlekezuen az ŏ irgalmaſſagarol.

(55) Mikeppen irgalmaſſagabol fogatta vala az mi Attainknak: Abrahamnac es az ŏ maradekinac mind ŏrŏcke.

Gloria:

Pſal. 103. *(CII.)*

*A*ldǵad en lelkem az Ur Iſtent: Es en ſziuemnek reiteki diczerietnk az ŏ ſz. neuet. ||

289 *(2)* Sŏt aldǵad oh en lelke*m* az Ur Iſtent: Es el ne feletkezzel mind az ŏ io teterŏl

(3) Ki meg keǵelmez minden alnokſagidnak: Es meg vigaſzťa az te naǵ ſok erőtlenſegidet.

(4) Ki meg ſzabaditťa veſzedelemtől eletedet: Es meg koronaz tegedet irgalmaſſagaban es kőńőrẅleteſſegeben.

(5) Ki be tőltí minden iokual kiuanſagidat: Es iőuendőben mikent az keſeĺőnek meg uitťa iffiuſagodat.

(6) Mert irgalmaſſagat meg tőkelli az Ur Iſten: Es iteletet teſzen ezek felől kik boſſzuſagot ſzenuednek.

(7) Meg ielente Moiſeſnek az ő utait: Es Izrael fiainak az ő tanaczit.

(8) Keǵes es keǵelemmel telĺes az Ur Iſten: Keſő az haragra de kéſz az irgalmaſſagra.

(9) Mi nem mind őrőcke el feddőſzik: Sem mind eltig haraguſzik. ||

(10) Nem czelekedik mi velẅnk az mi bẅneink ſzerent: Sem **290** az mi alnokſagink ſzerent fizet nekẅnc

(11) Mert menire magos az egh az főldtẅl: olĺ igen fel magaſztalĺa irgalmaſſagat az őtet felőkőn.

(12) Meĺ igen el tauozot az nap tamadat nap az eńeſzettől: Olĺan meſſze el vetette mi tőlẅnk az mi alnokſaginkat.

(13) Meĺ keǵes az Atťa őnnőn fiaihoz: oĺ keǵes az Ur Iſten az őtet felőkhőz

(14) Mert ő iol tudǵa az mi ǵarloſaginkat: Meg emlekezic hoǵ porbol vaǵunk mi

(15) Hoǵ az ember olĺan mint az fẅ: es az ő ideie mikeppen az mezőbeli viragnac ideie eckeppen viragſzik

(16) Es mihelt kemeń ſzel fuualĺa ottan el veſz: Es touabba az ő heĺen nem talaltatik. ||

(17) Az Ur Iſtennek penig irgalmaſſaga mind őrőckőn ál: az **291** őtet felőkőn.

Es ő igaſſaga mind fiakrul fiakra:

(18) Azoknac kic meg őrizik az ő teſtamentomat. Es meg emlekeznek az ő paranczolatťarul: hoǵ azokban elĺenek.

(19) Az Ur Iſten meńben meg ſzerzette az ő kiralli ſzekit: es az ő orſzaga uralkodik mindeneken.

(20) Aldǵatok az Urat ő anǵali: kic erőſſek vattok telĺeſiteni akaratťat es engedtek beſzede ſzauanak.

(21) Aldǵatoc az Ur Iſtent minńaian kic vattok ŏ ſeregi: kic vattoc ŏ ſeregi hoǵ telleſiczetek az ŏ kiuanſagat.

(22) Az Ur Iſtent diczerietek ŏnnŏn czelekedeti birodalmanac minde*n* helen: Te is oh en lelkem diczeried az Ur Iſte*n*t. dicz:

Pſal. 110. *(CIX)* ||

292 *A*z Atťa mindenhato Iſten monda az en Uramnak az Fiu Iſtennek: Eǵenló hatalomban Uralkodǵal en velem.

Mert az te ellenſegidet meg ronto*m*: Es talpad ala vete*m* te neked ŏket.

(2) Az te orſzagodnak birodalma leſzen kereſzťenſeg^hen: hatalmaſſan Uralkodǵal ellenſegid*nec* kŏzepette.

(3) Mikoron hatalmaſſagodnac ieleit meg mutatod: Jelen leſzen te neked az te neped

Oerŏmeſt es vigan aldozik te nek*e*d: Nem foǵatkozik el de inkab meg ſokaſul mint az hainali harmat

(4) Meg eſkẘuek ezen az Atťa Iſten es eſkẘueſet ſoha meg
293 nem || bańa: hoǵ te Ur Ieſus Chriſtus ŏrŏcke valo papſagot viſelz Melchiſedek papnak rendi ſzerent.

Oh Ur Jeſus Chriſtus az te ſz: Atťad kiuel Uralkodol eǵenlŏ diczŏſegbe*n*:

(5) Az ŏ haragianak napian kereſzťeniert meg ronťa ez fŏldnek kirallit.

(6) Iteletet teſzen nepek kŏzŏt ackoro*n* minde*n* helek be telnek holt teſtekkel: Sokaknac meg ronťa feieket ez fŏldŏn. Mert te Ur Jeſus Chriſtus embereknek valtſagaert igen meg alazad magadat: Annak okaert fel magaſztaltatal mindeneknek felette. di:

Pſal CXI. *(CX.)*

*H*alakot adoc az en Uramnak Iſtenemnek telles ſziuembŏl: Az ||
294 igazaknak tanaczokban es ǵẘlekezetekben.

(2) Naǵok az Iſtennek czelekedeti: Az ki rea feǵelmez ǵŏńŏrkodik azokba*n*.

(3) Valamit ŏ czelekedet es ſzerzet: azok czak tiſzteſſegeſek es ekeſſek: Es az ŏ igaſſaga meg marad mi*n*d ŏrŏcke

(4) Emlekezetet zerze az ő czudairul az keǵelmes es irgalmas Ur Iſte*n* :

(5) Eledelt ad őtet felőknek : Mert őrőcke meǵ emlekezik az ő teſtamentomarul :

(6) Es erős czelekedetit hirdeti az ő nepenek.

(7) Hoǵ nekiek adǵa az pogań nepeknek őrőkſeget. Az ő tudomańa igaſſag es minden paranczolatťa feǵhetetlen erőſſeg.

(8) Meg tartatik mind őrőckőn őrőcke : Tiſzta eǵ iǵẅ es igaz ſziuẅ e*m*berektől. ||

(9) Szabadſagot ſzerzet az ő nepenek : Es igerte nekik az őrők 295
bodogſagot. Szentſeges es rettenetes az ő neue :

(10) Az Iſteni felelem az bőlczeſegnek kezdeti. Ez tudomań idueſſeges azoknak kic ebben ǵakorľak magokat : Ezeknek diczeretek meg marad mind őrőcke.

Diczőſ : Mikep :

Pſal. 112. *(CXI.)*

*B*odog ember ki feli az Ur Iſtent : ki mindenkoron az ő paranczolatťaban igen ǵőnyőrkődik.

(2) Hatalmas leſzen ez főldőn annak maradekia : Mert minden igazaknak nemſzetſegi meg aldatnak. ||

(3) Diczőſeg es gazdagſag annac hazaban : Kinek igaſſaga 296
őrőkke meg marad.

(4) Az hitetlenek kőzőtt is vilagoſſag adatik az igazaknak : Mert irgalmas, keǵelmes es igaz az Ur Iſten.

(5) Aldot ember ki irgalmas es adakozo : Iteletkor ſzolaſa leſzen

(6) mert őrőcke meg nem botrankozik.

(7) Sziue ſzerent remenli az Ur Iſtent

(8) meg erőſſődik az ő ſzive : Es meg nem indulhat mert minde*n* ellenſeget meg utalľa.

(9) Bekeſeggel adakozik az ſzegeńeknek : kinek igaſſaga meg marad es fel magaſztaltatik.

(10) Az hitetlenek latuan meg haraguſznak : Es meg kemeńednek fogoknak czikorgataſaual. Mert az bẅnőſőknek : minden
ki||uanſagoc el ńomattatik. ditſő : 297

Pſal 113. *(CXII.)*

*D*iczerietek Iſtennek ſzolgai Uratokat: diczerietek az Urnak neuet.

(2) Leǵen aldot az ő neue: Matul fogua mi*n*d őrőcke

(3) Nap tamadaſtul fogua nap ńugatiglan: diczeretes az ő neue.

(4) Magaſztaltatot az Ur Iſten minden nepeknek felette: Es az ő diczőſege mindeneknek felette.

(5) Ki volna olſan mint az mi Urunk Iſtenẅnk ki az menńegben lakozik: Es az alazatoſſokat neſzi menńen es ez főldőn.

298 *(7)* Fel kőltuen az főldről az ſzegeńeket: ‖ Es az ganeibol az meg foǵatkoztakat

(8) Hoǵ heſheztesſe őket az feiedelmekkel: Oe nepenek feiedelmiuel.

(9) Ki az magtalant teſzi ǵẅmőlczőſſe: Es fiain őruendező ańaua. di:

Pſal. 114. *(CXIII.)*

*I*zraelnek Aegyptombol ki iőueſeben: Jakobnak haza nepe ki iőue az idegen nep kőzzẅl.

(2) Sidoſag lőn meg ſzenteleſe: Es Izrael ő hatalma.

(4) Az heǵek őruendezenek mi*n*t az koſoc: Es az halmok mint az barańok.

(5) Mi dolog te hozzad tenger hoǵ el futal: Es te Jordan vize hoǵ hatra terel.

299 *(6)* Mi dolog ti hozzatok heǵek hoǵ ‖ őruendeztek mint az koſok: Es ti halmok mint az iuhoknak barani.

(7) Az Iſtennek orczaiatul fel indittatek az főld: Jacobnac Iſtenenek orczaiatul.

(8) Ki az kő ſziklakot allo vizze forditotta: Es naǵ kőueket foſo vizekke.

(9) Nem mi nekẅnk Ur Iſten nem mi nekẅnk: hanem czak az te neuednek ad az diczeretet.

(10) Az te irgalmaſſagodert es igaſſagodert ſegits es otalmaz minket: hoǵ valaha nem mondhaſſak az pogańok hol uaǵon az kereſzťeneknek Iſtenek.

(11) Mert az mi Iſtenẅnk meńyorſzagban vaǵon: Es valamit akar mindent meg ſzerez.

(12) Az pogańoknac pedig baluań Iſtenek arańbol es ezẅſtbŏl ŏntettenek: || Es emberektŏl czinaltattanak. 300

(13) Szaiok vaǵon es nem ſzolhatnak: Szemek uaǵon es nem lathatnac.

(14) Fẅlŏc vaǵon es nem halhatnak: Orroc vaǵon es nem illatozhatnac.

(15) Keſzek vaǵon es nem foghatnac: Labok vaǵon es nem iarhatnak es az ŏ torkokkal ne*m* ẅuŏlthetnek.

(16) Olľanak leǵenek azok is az kic czinalľak ŏket: Es mind azok is az kic azokban bizakodnak

(17) Iſraelnek nemzetſege bizek az Ur Iſtenben: Es az Ur Iſten lŏn ŏ nekic ſegedelmek es otalmok

(18) Aronnak nemzetſege bizek az Ur Iſtenben: Es az Ur Iſten lŏn ŏ ſegedelmek es otalmok.

(20) Az Ur Iſten emlekezek mi rolunk: Es minket meg alda. ||
Meg alda Izraelnek nemzetſeget: Meg alda Aronnac nemzetſeget. 301

(21) Meg alda mindeneket kik felik ŏtet: kiſdedeket naǵokkal eǵetemben.

(22) Oeregbicze Iſten az ŏ aiandekat mi raitunk: Fiainkon es minden ŏ benne hiuŏkŏn.

(23) Aldǵon meg minket az Ur Iſten: ki mennet es fŏldet teremtette.

(24) Az meńńet az Ur Iſten maganac valaztotta: Az fŏldet penig ada az embereknek lako helẅl.

Diczŏ

Pſal 119 *(CXVIII)*.

*B*odogoc azoc kic tŏkelleteſek eletekbe*n* es artatlanſagban elnek: Es az kik iarnac az Ur Iſtennek tŏrueńeben. ||

(2) Bodogoc azok kic tanulľak az Iſtennek Igeiet: Es az kik 302
telľes ſziuel kereſik ŏtet.

(3) Az kik nem czelekeznek hamiſſagot: hanem az ŏ utaiban iarnak.

(4) Te hattad Ur Iſten az te paranczolatidat: hoǵ igen meg ŏrizzẅk.

(5) Vaiha igaz'gattatnanak az mi czelekedetinc: az te paranczolatidnac őrizeſere.

(6) Ackoron te előtted meg nem ſzeǵenẘlẘnc: Mikoron neſzẘnk az te paranczolatidra.

(7) Diczerẘnk tegedet az mi tiſzta ſziuẘnkből: Mikoron meg tanula*n*ǵuk az te igaſſagodnac től ruenit.

(8) Az te paranczolatidat meg orizzẘk: Ha ſoha el nem hadz minket.

303 *(9)* Vallons miben iobbithatťa meg az || iffiu az ő eletet: Hanem az te beſzedednek meg tartaſaual.

(10) Telles ſziuel kereſẘnk tegedet Ur Iſten: Ne veſs el minket az te paranczolatidtul.

(11) Az mi ſziuẘnkben el reitettẘk az te bezedidet: hoǵ te ellened ne vetkezzẘ*nc*.

(12) Aldot vaǵ te Ur Iſten: Tanicz meg minket az te paranczolatidra.

(13) Az mi ńeluẘnkel mindennek hirdetťẘk: Az te ſzadnaç tőruenit.

(14) Az te paranczolatidnac utaban ǵőńőrkődẘnk: Mikeppen minden gazdagſagokban.

(15) Az te paranczolatidrol gondolkodu*nc*: es az te őſuenidre nezẘnk

(16) Az te paranczolatidban ǵőńőrkődtettẘk magunkat. Es nem feletkezẘnk el az te beſzedidről. ditſ :

Pſal. 119. *(CXVIII.)* ||

304 *(81)* *E*ll foǵatkozot az mi lelkẘnk kiuanuan az te ſzabaditaſodat Ur Iſte*n*. De az te beſzededben igen biztunk.

(82) El foǵatkoztanak az mi ſzemeink kiuanuan az te igeretedet: Menizer mondottuk hoǵ vallons mikor uigaſztalſz meg minket.

(83) Mert meg aſzot az mi bőrẘnk mi*n*t az fẘſtre uetet tőmlő: De azert el ne*m* felettẘk az te paranczolatidat.

(84) Meni napok vaǵon meg az te hiueidnek: Mikoron bẘnteted meg azokat kic haborgatnac minket.

(85) Az keueľek vermet aſtanac mi nekẘ*nc* kic ne*m* iarnac az te től ruened zere*n*t

(86) Igazak te neked minden beſzedid: Segeĺ meg minket hoǵ őrizzŵc az te beſzedidet. ||

(87) Meg alaztanak minket mind az főldig: de azert el nem **305**
hadtuk az te paranczolatidat.

(88) Az te irgalmaſſagod ſzerent vigaſztaĺ meg minket: hoǵ őrizzŵk az te bezedidet.

(89) Az te ſz: iged Ur Iſten mind őrőcke meg marad: az magos meńorſzagba*n*.

(90 Oerőckŵl őrőcke meg marad az te igeretednek igaſſaga: Meg erőssited ez főldet es meg marad.

(91) Az te rendeleſedből meg maradnac az napok: Mert mindenek ſzolgalnac te neked.

(92) Ha az te ſzent iged meg nem vigaſztalt volna minket: ketſegbe eſtŵnk volna az mi ńomoruſagi*n*kba*n*

(93) Azert ſoha el nem feletkezŵnk az te beſzedidről: Mert azokkal meg vigaſztalz minket. ||

(94) Tieid vaǵunk Ur Iſten ſzabadicz meg minket: Mert ſze- **306**
rettŵk az te paranczolatidat.

(95) Az gonoſzok leſtenek minket hoǵ el veſztenenek: de az te beſzededből ő ellenek meg tanittattu*n*c.

(96) Mindeneknek veget latťuk: de mi*n*d őrőcke meg marad az te beſzeded.

Gloria.

Pſal. 119. *(CXVIII.)*

(17) *U*r Iſten vigaſztalĺad az te ſzolgaidat es elŵnk: orizzŵk az te beſzedidet.

(18) Meg niſſad az mi lelki ſzemeinket: Es czuda dolgokat gondolunc az te beſzedidből. ||

(19) Jőveveńek vaǵunc mi ez főldőn: Meg ielenczed mi nekŵnc **307**
az te paranczolatidat.

(20) Naǵ kivanſaggal kivanta az mi lelkŵ*n*c: az te paranczolatidat minde*n* időben.

(21) Meg feddetted az keveĺeket: Atkoztac azoc kic el tavoznac az te paranczolatidtul.

(22) Ved el mi rolunc az karomlaſt es utalatoſſagot: Mert ſzeretťŵk az te beſzededet.

(23) Mert az feiedelmek tanaczkozvan le ŵlenek es mi ellenŵnc ſzolnac vala: de az te ſzolgaid foglalatoſſac valanac az te paranczolatidban.

(24) Mert az te beſzeded mi gondolatinc: es az te paranczolatid az mi tanacz adoinc.

(25) Az mi bŵneinknek miattą mind az fŏldig meg alaztattunc: Eltes minket az te beſzeded ſzerent.

(26) Bŵnŏſſe hattuc magunkat te elŏtted es boczaſd meg mi
308 nekŵnc: Es ta‖nicz minket az te paranczolatidra

(27) Az te paranczolatidnac czelekedetire tanicz minket: Es foglalatoſoc leſzŵnc az te czudalatos dolgaidban.

(28) Naǵ banatnac miatta elfoǵatkozot az mi lelkŵnc: Batoricz minket az te beſzediddel.

(29) Tavoztaſd el mi tŏlŵnk az hamiſſagnac czelekedetit: Es az te irgalmaſſagod ſzerent kŏńŏrŵĺ mi raitunc.

Diczŏſeg:

Pſal. 119. *(CXVIII.)*

(65) *J*ol tŏttel Ur Iſten az te hiveiddel: Az te beſzeded ſzerent.

(66) Jo czelekedetre es tudomanra tanicz minket: Mert hit-
tŵnc az te paranczolatidnac. ‖

309 *(67)* Az elŏt vetkeztŵnc minek elŏtte meg eſmertŵc volna magunkat: de annac utanna ŏriztŵc az te bezededet

(68) Igen io vagy te Ur Iſten: Es az te iovoltodert tanicz minket az te beſzededre.

(69) Meg ſokaſodot az keveĺeknek hamiſſagoc mi raitunc: Mi penig telĺes zivel tanulĺuc az te paranczolatidat.

(70) Meg alut az ŏ ſzivek mint az tei naǵ kemenſegnek miatta: Mi penig gondolkodunc az te tŏrveńedrŵl.

(71) Job mi nekŵnc hoǵ meg alaztal minket: hoǵ meg tanulĺuc az te beſzedidet.

(72) Job mi nekŵnc az te beſzedednec tŏrveńe: Naǵ ſok arannal es ezŵſtnel.

(73) Te teremtettel minket Ur Iſten: Adǵ mi nekŵnc ertelmet hoǵ tanulĺuc az te beſzededet.

(74) Az kic felnek tegedet meg latnac minket es ŏrvendeznek: Mert biztunc az te beſzedidben. ‖

(75) Meg eſmertŵc Uram hoǵ igazak az te beſzedid: Mert az 310
te igaſſagoddal meg alaztal minket.

(76) Jŏiŏn el az te irgalmaſſagod es meg vigaſztalľon minket:
Az te hiveidnek tŏt fogadaſod ſzerent

(77) Jŏiŏn mi hozzanc az te irgalmaſſagod es elŵnc: Mert az te beſzeded az mi gondolatunc.

(80) Tiſzta leǵen az mi ſzivŵnc az te beſzedidnek hitiben: hoǵ meg ne ſzeǵenŵlľŵnc.

(78) Meg ſzeǵenŵlľŏnek az keveľek kic hamiſſagot czeleked-nek mi ellenŵnc: Mi penig foglalatoſſac vaǵunk az te paranczola-tidban.

Pſal. 119 *(CXVIII.)* ‖

(49) *M*eg emlekezzel Ur Iſten az te hiveid*nec* tŏt fogadaſid- 311
rul: Melľekben remenſeget attal mi nekŵ*nc*

(50) Ez remenſeg vigaſztalt meg minket az mi ńomoruſagink-ban: Mert az te beſzeded eltet minket

(51) Az keveľek igen hamiſſan czelekednek mi ellenŵnc: de azert el ne*m* tavoztunc az te tŏrveńedtŵl.

(52) Meg emlekezŵnc Ur Iſten az te ŏrŏcke valo beſzeded-rŵl: Es meg vigaſztaltatunc.

(53) Igen bankodtunc az gonoſzokon kic el hadtac az te tŏr-veńedet:

(54) Szerettŵk enekleni az te igedet az mi eletŵnkben.

(55) Meg emlekeztŵnk haboruſaginkban az te ſz. nevedrŏl Ur Iſten: Es ŏriſſzŵc az te beſzedidet. ‖

(57) Te vaǵ az mi iutalmunc Ur Iſten: El vegeſztŵk mi 312
magunkban hoǵ ŏrizzŵc az te tŏrveńedet.

(58) Telľes ſzivel kŏńŏrgŵnc neked: Kŏńŏrŵľ raitunc az te beſzeded ſzerent.

(59) Meg gondoltuc az mi gonoz czelekedetinket: Es tertŵnc az te bezedidre

(60) Keſzek vaǵunc es nem reſtelkedŵnc: hoǵ ŏrizzŵc az te paranczolatidat.

(61) Az gonozoc kŏrńŵl vŏttenec minket: de azert el nem felettŵk az te tŏrveńedet.

(62) Az mi haboruſaginkba*n* ſegitſegẅl hittu*nc* tegedet: Az te igaz beſzedidert.

(63) Reſzeſek vaǵunc mindenekkel kic felnek tegedet: Es kic őrizic az te paranczolatidat.

(64) Az te igereteddel telles az főld: Tanicz meg minket az te beſzedidre ||

313 *(97)* Meĺ igen ſzerettẅc Ur Iſten az te ſz: igedet: Egez napon arrul gondolkodu*nc*

(98) Az mi ellenſeginknel tudosba től̈tel minket az te ſz: igeddel: Mert ſoha attul el nem ſzakadunc

(100) Az ven embereknel tőbbet ertettẅnc: Mert ſzerettẅc az te ſzent Igedet.

(101) Minden gonoz czeleked*ett*ẅl meg tartoztattuc mi magunkat: hoǵ inkab őrizhetnőc az te beſzedidet

(102) Az te bezededtẅl el nem tavoztunc: Mert te tanitottal minket.

(103) Meĺ igen edeſſek mi nekẅnc az te bezedid: Minde*n* fele meznel.

(104) Az te beſzedidből meg tanittattunk: hoǵ ǵẅlőllẅk minde*n* gonoſſagot.

(105) Szővetnek ǵanant vaǵon mi ne kẅnc az te beſzeded Ur Iſten: Es az mi czelekedetẅnket vilagoſitťa. ||

314 *(106)* Meg eſkẅttẅnc es el vegeſztẅc mi magunkban: hoǵ őrizzẅc az te igaſſagodnac iteletit.

(107) Mindeneſtẅl fogva igen meg alaztattunc Ur Iſten: Vigaſztaĺ meg minket az te beſzeded ſzerent.

(108) Az mi tizta lelki eſmeretẅnknek hala adaſit io kedvel fogadǵad Ur Iſten: Es tanicz meg az te bezededre minket.

(110) Az vezedelembe*n* mindenkoro*n* variuc az mi halalunkat: de azert el ne*m* tavoztunc az te bezededtẅl.

(111) Őrőkſegẅl kereſtẅk az te beſzededet mindenkoron: Mert vigaztalluc az mi ſziveinket.

(112) Az mi ſziveinket haitottuc az te paranczolatidnac czelekedetire: Az te igeretedben valo hitẅnknek iutalmaert.

Diczőſ: ||

Pſal 119. *(CXVIII.)* **315**

*(113) A*z gonoſzoknac czelekeďeteket ǵẘlo̊ltẘk Ur Iſten: Az
te to̊rueńedet penig ſzerettẘk.
(114) Te uaǵ az mi ſegedelmẘnc es otalmunc: Es biſztunc
az te beſzededben.
(115) Tauozzatoc el gonoſzok mi to̊lẘnc: es tanulľatok az mi
Iſtenẘnknek akaratťat. paranczolattyat
(116) Biztas minket az te beſzededdel es elẘnc: Es minden-
koron az te beſzededro̊l gondolkodunc.
(117) Segeľ meg minket es meg'ſzabadulu*n*c: Es az te igere-
tednek uaraſaban meg nem ſzeǵenẘlẘnc.
(118) Meg utaltad azokat kic el tauoztac az te beſzedidto̊l Ur
Iſten: Mert hamis az o̊ gondolatťoc.
(119) Az te to̊rueńednek meg ſzego̊ienek || alitottunk minden **316**
gonoſzokat ez fo̊ldo̊n: Azert mi ſzerettẘk az te bezeded*e*t
(120) Adǵad az te felelmedet mi nekẘnc: Mert feltẘnc az te
beſzedidto̊l
(121) Az gonoz dolgokat ioua nem hattuk es diczertwc az igaz
dolgokat: Ne adǵ minket az mi ellenſeginknek keſzeben.
(122) Adǵ iora ualo akaratot mi nekẘnc: hoǵ az gonozoc
meg ne ǵo̊zzo̊nek minket
(123) El foǵatkoztanac az mi ſzemeinc uarua*n* az te ſzabadi-
taſodat Ur Iſten: Melľet igertel az te ſzent igedet
(124) Az te irgalmaſſagod ſzerent czelekedǵel az te ſzolgaid-
dal: Es az te bezedidre tanits minket.
(125) Te ſzolgaid uaǵunc mi adǵ ertelmet mi nekẘnc Ur
Iſten: hoǵ meg erezẘk az te beſzededet.
(126) Ideie Ur Iſten meg bẘntetned az gonoſzokat: Mert
ſemmiue to̊ttek az te beſzedidet. ||
(127) Annac okaert mi ſzerettẘk az te beſzedidet: Minden **317**
arańnac es gazdagſagnac felette.
(128) Azert az te beſzedidnek czelekedetiben iǵekezẘnk iarni:
Es minden gonoz czelekedetnek utait meg utalľuk.
Diczo̊ſ: ||

319 Pſal. 127. *(CXXVI.)*

*H*a az Ur nem epitend mi nekŵnk hazat: Czak hiaban leſzen minden munkank mi nekŵnk.

Es ha az Ur Iſten meg nem őrizendi az mi varaſinkat: Czac hiaban viǵaznak az mi ſzemeink.

(2) Hiaban leſzen reggel fel keleſtek: Ha hitetlenſeg meg kőrńekez titeket. Mert ad az Ur Iſten az ő hiueinek minden iokat:

(3) Es ime az Urnak őrőkſege az ő magzattokon ǵŵmőlczőzik.

(4) Mikeppen az erős kező embertől az el lőt nil: azonkeppen hirtelen ell veſznek kic el haǵatnak Iſtentől.

(5) Bodog ferfiu az kinek minden kiuanſaga Iſtentől vaǵon Meg nem ſzeǵenittetik az o ellenſeginek tanaczabol. ||

220 Pſal. 130 *(CXXIX.)*

*A*z mi bŵneinknek melſegeből kialtunk Ur Iſten te hozzad:

(2) Ur Iſten halgaſd meg az mi kőńőrgeſŵnket Leǵenek az te fwleid fwǵelmeteſſek: az mi kőńőrgeſŵ*n*kre

(3) Ha az mi bŵneinket ſzamlalandod Ur Iſten: valſons kiczoda ſzenuedheti el iteletedet.

(4) Mert te nalad vaǵon naǵ irgalmaſſag: Es az te naǵ irgalmaſſagodert biztunk te benned Ur Iſten.

(5) Bizot az mi lelkŵnk az te igeretedben: Remenſege vaǵon az mi lelkŵnknek te benned Ur Iſten.

321 *(6)* Mind bekeſegben ſ- mind veſzede||lemben: Remenſege az hŵ kereſzťeneknek az Ur Iſten.

(7) Mert az Ur Iſten*n*el vaǵo*n* az irgalmaſſag: Es ċzak ő az mi hatalmas meg valtonk.

(8) Es ő ſzabaditoia az kereſzťeneknek: Ki minket meg valtot minden bẘneinkből. di:

Pſal. 132. *(CXXXI.)*

*M*eg emlekezzel Ur Iſten Dauidrul: Es ő neki minden engedelmeſſegeről.

(2) Ki meg eſkẘuek az ő Uranak Iſtenenek: Es fogadaſt tőn az ő Uranak Iſtenenek ezt monduan.

(3) Be nem meǵek az en hazamnak hailekaban: es nem meǵek az en aǵamra. ‖

(4) Alomra ſem boczatom ſzemeimet es ſzőmőldőkőmet ſzu- 322
ńadozaſra:

(5) Es feiemet ńugodalomra.

Miglen helt nem zerzek az Ur Iſtennek: Es hailekot az kerezťeneknec Iſtenenek

(6) Ime latok neki heľet ſidoſagban: Meg talaltuc neki heľet az pogan nepek kőzőt

(7) Be menńẘnc az ő hailekaban: Hol imattatic mint bizoń Iſten mint bizoń ember.

(8) Keľ fel Ur Iſten az őrők ńugodalomra: Az te igaſſagod ſzerent es az te ſzentſeges emberſeged ſzerent.

(9) Az te papid őltőzzenek fel igaſſagban: Es az te ſzentid őruendezzenek.

(10) Az te ſzolgadnac Dauid kiraľnak tőt fogadaſodert: Meg mutaſd mi nekẘnk az te ſzent fiadat.

(11) Igaſſagos eſkẘueſt tőn az Ur Iſten Dauid kiraľnac es
meg nem czalatek ő benne: Az te magzatodbol ‖ teſzek feiedelmet az 323
te birodalmadra

(12) Ha őrizendik az te fiaid az en paranczolatimat kikre tanitom őket: Meg az fioknak fiaiis mind őrőckőn őrőcke uralkodnac az te birodalmadban

(13) Mert valazta az Ur Iſten az kerezťeneket: Es valazta őket hoǵ lakoznek ő bennec.

(14) Ez az en ńugodalmam őrőckőn őrőcke: It lakozom mert magamnak valaztottam őtet.

(15) Oeſzueǵeket kőſzőttetek meg alduan meg aldok: Es az ſzegeńeket keńernek bőuſegeuel meg elegitőm.

(16) Az ő papiait idueſſegben fel őltőztetem : Es az ő ſzenti őruendezeſſel őruendeznek

(17) Ot en ki terieztem Dauid kiralnak hatalmat: Szerzek vilagoſſagot az en Criſtuſomnac.

(18) Minden ellenſegit neki meg ſzeǵenitem : Es ő raita otalmul leſzen az en ſegitſegem.

Diczoſ : ||

324 Pſal 144 *(CXLIII.)*

*A*ldot leǵen az en Uram Iſtenem: ki igazgatťa kemenſeges hadakban az en keſzeimet.

(2) Az ő irgalmaſſagabol vaǵon nekem eletem: ő erőſſit egemet es minden veſzedelemből meg ſzabadit.

Az Ur Iſtenben biſzom mert ő ennekem otalmam: ŵ teſzi az nepet engedelmeſſe az en birodalmamban.

(3) Uram Iſten miczoda haſzon vaǵon az emberben hoǵ keduedbe vezed őtet: Es iſ zorgalmatos vaǵ ő felőle

(4) Az ember haſonlatos minden hiuſaghoz: Es az ő eletenek
325 napia mint || az arńek hamarſaggal el mulik

(5) Uram Iſten niſd meg az eget es ſzal le ez főldnek zinere: Roncz meg kereſzťenidnek ellenſegit es ted ſemmiue őket mint az tŵznek fŵſtit.

(6) Boczas meń ŵtő kőuet reaioc es puſzticz el őket: Lőd meg őket az te niladdal hoǵ el veſſzenek.

(7) Leǵ ſegitſeggel ennekem az te magos ſzekedből: Szabadicz engemet iſ naǵ ſok vezedelemből es ellenſeginknec tőretől.

(8) Kiknek az ő ſzaiok minden hitſagra nilatkozik: Es az ő hatalmok minden gonoſſagra vaǵon.

(9) Ur Iſten ha iǵ teiendez en velem uy diczeretet eneklek en te neked: Minden vigaſſaggal halakot adok en te neked.

(10) Te adz minden kiraſoknac erős ǵőzedelmet: Te mentez meg engemet te ſzolgadot ellenſegimnek feǵueretől. ||
326 *(11)* Szabadicz meg engemet ellenſegimnek kezekből: kiknek beſzedek czak bŵn es hatalmok minden gonoſſagra meǵen.

(12) Hoǵ az mi fiaink neuekedheſſeńek iffiuſagokban: Mint emez uionnan ŵltetet ſzőlő veſſző.

Es az mi leanink ekeſſek leǵenek: Mint templomokban es kiraloc hazanal zokot lenni.

(13) Bŵuecz meg az mi hazainkat minden gazdagſaggal: Es adǵad hoǵ naǵ bőuſeggel minden eleſeginc zarmazzonac.

Sokaſits meg az mi iuhainkat:

(14) Es kőuereicz meg minde*n* őkreinket. Erőſſits meg hazainkat hoǵ el ne romollanac: Veǵ ki minden haboruſagos es ſiralmas bezedet az mi varraſſinkbol. ||

(15) Bodognak monǵak az nepet kik*nec* ezec aduan vadnac: 327
De bizońara boldog az a nep mellet az Ur Iſte*n* őriz es otalmaz.

Diczőſ: Mi:

Pſal 145 *(CXLIV.)*

*F*el magaſztalunk tegedet Ur Iſten mi kiralunk: Es diczeriŵk az te ſzent neuedet mind őrőckőn őrőcke

(2) Minden naponkent tegedet diczerŵnk: Es diczeriŵk az te ſzent neuedet mind őrőckőn őrőcke.

(3) Naǵ az Ur Iſten es igen diczeretes: Es az ő naǵſaganac ninczen vege.

(4) Minden nemzetſeg diczeri az te czelekedetedet Ur Iſten: Es hirdeti az te hatalmadat. ||

(5) Az te ſzentſegednek ŵ ditſőſegenek naǵſagat hirdetik: Es 328
az te czudalatos dolgaidat beſzellik.

(6) Es az te retteneteſſegednek ioſzagat beſzellik: Es az te hatalmas voltodat mondǵak.

(7) Az te bőuſeges io voltodnac emlekezetit hirdetik: Es az te ioſzagodban őruendeznek.

(8) Irgalmas es keǵelmes az Ur Iſten: naǵ tŵrő es igen keǵelmes.

(9) Keǵelmes az Ur Iſten mindeneknek: es ő irgalmaſſaga az ő teremtet allatin uaǵon.

(10) Diczernek teged Ur Iſten minden teremtet allatoc: Ez az te ſzentid fel magaſztalnak tegedet.

(11) Az te orſzagodnac diczőseget hirdetik: Es az te hatalmadat beſzellik

(12) Hoǵ meg ielenczed az embereknek fiainak az te hatalmadat: Es || az te orſzagodnac ditſőſeget. 329

(13) Az te orſzagod ŏrŏcke valo orſzag: es az te orſzaglaſod minden nemzetſegrŏl nemzetſegre vaǵon.

Igaz az Ur Iſten minden beſzedeben: es ſzentſeges minden czelekedetibe*n*.

(14) Meg tarťa azokat kic el eſendŏc volnanac: Es meg vigaztalla az bẃnŏſŏket.

(15) Mindeneknec ſzemei te benned biznac Ur Iſten es benned remenlenek: Es te adz ŏ nekic eledelt alkolmatos idŏbe*n*.

(16) Meg nitod az te kezeidet Ur Iſten: Es be tŏlteſz minden allatokat aldaſoddal.

(18) Kŏzel vaǵo*n* az Ur Iſten azokhoz kic ŏtet ſegitſegẃl hiak: Es kic hiak mi*n*de*n* igaſſagban.

(19) Az ŏ hiueinek akaratťokat teſzi az Ur Iſten: Meg halgatťa az ŏ kŏńŏrgeſeket es meg tarťa ŏket.

(20) Meg ŏrizi az Ur Iſten az ŏtet ſzeretŏket: Es az hitetleneket mind el uezti.

330 *(21)* Diczeriek az mi ſziveink az Ur Iſtent: || es minden ember diczerie az ŏ ſz: neuet mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke.

Di:

Pſal. 119. *(CXVIII.)*

(129) *C*zudalatoſoc Ur Iſten az te bizonſagid: Annac okaert azokrul gondolkodot az mi ſziuẃnc.

(130) Az te igednek ertelme meg vilagoſit: es ertelmet ad az eǵ iǵẃeknek

(131) Naǵ kiuanſaggal kiuantuk az te ſzent Igedet: Mert kiuanńuk vala az te paranczolatidat

(132) Tekents mi reanc es irgalmaz mi nekẃnc: Az te neuednek ſzeretŏinek iteleti ſzerent

(133) Az mi czelekedetinket igazgaſd az te beſzeded ſzerent: hoǵ ſemmi hamiſſag ne uralkodǵek mi raitunc

331 *(134)* Szabadits meg minket az emberek||nek patuaroktul: Es ŏrizzẃk az te paranczolatidat

(135) Meg vilagoſiczad az te ſzemeidet az te ſzolgaidon: Es tanits minket az te igaſſagodra.

(136) Naǵ ſoc kŏńuet hullattanac az mi ſzemeink: Mert nem ŏriztẃk az te tŏrueńedet.

(137) Igaz vaǵ te Ur Iſten: Es igaz az te iteleted

(138) Te hattad az te igazſagodat: Es felette igen meg tartani az te paranczolatidat.

(140) Igen tiſzta es igaz az te beſzeded: Az te ſzolgaid azt ſzeretik.

(141) Iſſiak vaǵunc mi es meg utaltattunc: de az te igaſſagodrul ell nem feletkeztẘnk

(142) Az te igaſſagod őrőcke meg maradando igaſſag: Es az te tőrueńed igaſſag.

(143) Naǵ ſoc haboruſagoc es inſegek talaltanac minket: de az te paranczo‖latid az mi gondolatinc. 332

(144) Az te bizonſagid őrőcke valo igaſſagoc: Ertelmet adǵ mi nekẘnc es elẘnc. diczőſ: Mik:

Pſal. 90. *(LXXXIX.)*

Vr Iſten te voltal az mi ńugodalmunk: Nemzetſegről nemzetſegre

(2) Minec előtte az heǵek lennenek es ez főld ez vilaggal eǵetemben teremtettenek: Mind őrőckőn őrőcke te uaǵ Iſten

(3) Mind addiglan forgatod az embert miglen meg romol: Es ezt mondod terietek hatra embereknek fiai

(4) Mert ezer eztendő te előtted mint az tegnapi nap meľ el mult: Es mint az eieli virraſztas

(5) Ell haǵod őket folni: Olľanoc mint az alom es az fẘ meľ hirtelen el fońad

(6) Meľ reggel viragzic es el mulik: ‖ Eſtue le vagattatic es el ſzarad: 333

(7) Mert meg emeſztetẘnc haragodban: az te buſulaſodban meg haboritatunc.

(8) Az mi hamiſſaginkat elő rakod az te ſzined eleiben: Iſmeretlen vetkeinket az te orczadnac vilagoſſaga eleiben

(9) Ennek okaert minden napinc foǵton foǵnac az te haragodban: El vegezzẘc eſztendeinket mint eǵ beſzelleſt.

(10) Az mi eſztendeinknek ſzama hetuen auaǵ ńolczuan eſztendő mentől touab: Ezeknek az iob reſze ńughatatlanſag es faratſag mert hirtelen el mulik mint ha el repűlne.

(11) Kiczoda gondolľa meg az te haragodnac naǵ uoltat: Es kiczoda fel indulaſodtul.

(12) Te tanitaſz erre minket hoǵ ſzamlalľuc eletŵnknek napiait: Es hoǵ ertelmes ſziuel iariunk

(13) Ter' meg Ur Iſten meddiglen tart ez: Leǵ keǵelmes az te ſzolgaidnac.

(14) Reggel tőlcz be minket az te irgalmaſſagoddal: Es mind
334 eltig őruen‖dezŵnc es vigadozunc.

(15) Vigaſztaľ meg az mi hoſſzu ńomoruſagunc utan: Es ńauaľainknac enni ſoc eſztendeie utan.

(16) Had laſſac az te czelekedetedet az kereſzťenek: Es az ő fiok naǵſagos uoltat

(17) Mi Urunk Iſtenŵnc az te io kedued leǵen mi raitunc: Es elő menetet adǵ az mi keſzeinknek czelekedetinek, es keſzŵnk munkait meg erőſſiczed. dicz:

Pſal. 91. *(XC)*

Valaki bizic az felſeges Iſtennek ſegitſegeben: az menńei Ur Iſtennek otalma alatt lakozic.

(2) Mondǵa az Ur Iſtennek en meg valtom vaǵ te es az en bizodalmam: En Iſtenem te benned bizom. ‖
335 *(3)* Mert az Ur Iſten meg ſzabadit tegedet minden ellenſegnek czalardſagoktul: Es az ő hitetlen beſzedektől.

(4) Az ő uallaiual eńeſztő ſzelt tart te neked az Ur Iſten: Es az ő ſzarńai alat bizodalmas leſz.

(5) Naǵ erőſſeggel meg kőrńekőz teged az ő igaſſaga: Es nem felz az hitetlenſegtől

(6) Niluan valo veſzedelemtől es az őrdőgnek alattomban valo czalardſagatul: Es az deli őrdőgnek oſtromlaſatul.

(7) Le eſnek bal keſz felől ezeren es iob keſz felől tiz ezeren az te ellenſegid: Teneked penig nem arthatnac.

(8) Mind az altal ezeket az te ſzemeiddel meg latod: Es az bŵnőſőknek bŵnteteſet meg eſmered.

(9) Mert az Ur Iſten az te remenſeged: Es minden dolgaidban veted bizodalmadat az Ur Iſtenben.

(10) Semmi gonoſz nem arthat te neked: es ſemmi kart nem vallaz az te hazadban. ‖

(11) Mert az Ur Iſten az ő angalinac paranczolt te felőled: 336
hoǵ őrizzenek tegedet minden te utaidban

(12) Az ő keſzekben viſelnek tegedet az anǵaloc: hoǵ tőrtenet ſzerent meg ne ſerczed az kőben az te labaidat.

(13) Az alpis es Baſiliſcus kiǵonac feiekőn iarz: Es az őrdőgőt labod ala ńomodod.

(14) Mert bizot en bennem, uǵ mond az Ur Iſten, meg ſzabaditom őtet: Meg otalmazom őtet mert meg eſmerte az en neuemet.

(15) En hozzam kialtot es meg halgatom őtet: ő vele vaǵoc minden ńomoruſagaban meg ſzabaditom őtet es fel magaſztalom őtet

(16) Es az őrőc elettel meg aiandekozom őtet: Es meg mutatom ő neki az en iduezitő Chriſtuſomat. di:

Pſal. 117. *(CXVI.)* ‖

*D*iczerietek ti pogan nepek az Ur Iſtent: diczerietek őtet min- 337
den nepek.

(2) Mert meg erőſſitetet mi raitunc az ő irgalmaſſaga: Es az Ur Iſtennek igaſſaga meg marad mind őrőcke.

Diçzőſeg Attanac es fiunak: Es ſz: Lelek Iſtennek. Mikepp:

Pſal. 134 *(CXXXIII.)*

Jo Iſtennek minden ſzolgai diczerietek az Ur Iſtent: Kic eiel es nappal az Iſtennek hazaban allatoc.

(2) Imatſagtokban emelſetek tel·az ti kezeteket az ſz: helen: Es diczerietek az Ur Iſtent. ‖

(3) Meg aldǵon tegedet az kereſzteneknek Iſtene: Ki terem- 338
tette az menńet es az fődet. dicz:

Pſal. 146. *(CXLV.)*

(2) Diczeried en lelkem az Ur Iſtent: diczerem az Ur Iſtent az en eletemben eneklek ő neki mig előc.

(3) Ne bizzatoc az feiedelmekben: Embereknek fiaiban kic meg nem tarthatnac.

(4) Meg hal az ember es főlde leſzen: Ackoron az ő gondolati ſemmiue leſznek

(5) Bodog ember az kinek ſegitőie az Jacobnac Iſtene: Es ki az ő Uraban Iſteneben bizik

(6) Ki teremtette az meńnet főldet az tengert es mind ezek-
339 ben ualo || allatokat: Ki igaz az ő igeretiben mind őrőcke.

(7) Igaz iteletet teſzen az boſſzuſag ſzenuedőknek es eledelt ad az ehőzőcnec: Az Ur Iſten fogľokat ſzabadit

(8) Az Ur Iſten ſzemet ad az vakoknac es fől emeli az el eſteket: Az Ur Iſten ſzereti az igazakat.

(9) Az Ur Iſten meg őrizi az iőueueńeket aruakat es őzueďgeket fel emel: Es az Iſtenteleneknec utait el veſzti

(10) Uralkodic az te Urad Iſtened kereſzťen nep: Mind őrőckőn őrőcke. di.

Pſal. 147. *(CXLVI.)*

Diczerietek az Ur Iſtent mert igen io az ő diczereti: Az mi Iſtenẃnknek diczereti ekes es ǵőńőrẃſeges leǵen.

(2) Az Ur Iſten fel eppiti az kereſzťeneket: Es az el oſzlot kereſzťeneketis őſzue ǵőiti. ||
340 *(3)* Ki meg ǵoǵit ſziuekben tőredelmeſſeket: Es be kőti az ő tőredelmeſſegeket.

(4) Ki meg ſzamlalľa az czillagoknac ſokaſagat: Es mindeniket neueken neuezi.

(5) Naǵ az mi Urunc es naǵ az ő hatalma: es az ő bőlczeſegenek ninczen ſzama.

(6) Hozza fogadǵa az Ur Iſten az eǵ iǵẃueket: Es az gonoſzokat mind az főldig alazza.

(7) Enekelľetek az Ur Iſtennek igaz uallaſnak diczeretiuel: Enekelľetek az mi Iſtenẃnknek naǵ őrőmmel.

(8) Ki be fedi az eget kődőkkel: Es eſſőt ſzerez ez főldre Ki teremt az heǵeken ſzenat es fẘuet: Az embereknek ſzolgaltataſara.

(9) Ki meg adǵa az barmoknac eledeleket: Es az hollo fiaknak kic őtet ſegitſegẘl hyuiak.

(10) Nem lonac az ő erőſſegeben vaǵon az ő akaratťa: Sem az ferfiunac ǵorſaſagaban vaǵon az ő kedue.

(11) Kedueſſec az Ur Iſtennek kic felic őtet: Es kic biznac az ő irgalmaſſagaban.*) ||

---

*) Itt 6 levélnyi hézag.

341 In die adue*n*t. do*m*ini Rorate coeli.

Szent Leleknek harmattt́at, meńből attt́a Iſten ereſſzed es ſz:
igedet teriezſzed, orſzagodat eppiczed, az te ſz. igedet bennẘnc ǵẘ-
mőlczőzteſſed. Hiuek kerietek az ur Iſtent hoǵ erezzen az ő nepei
kőziben munkaſokat. Diczőſeg attt́anac es fiunac, es ſzent lelek Iſten-
342 nek, || mikeppen kezdetben diczőſeges uala, moſtan es mind őrőckőn
őrőcke uǵ leǵen.

In feſto Natiuitatis do*m*ini
Puer na

Gyermek ſzẘletek mi nekẘ*nc* es bekeſegnek feiedelme adatek
nekẘnc, kic bẘnnek es lelki ſetetſegnek hatalma ala vettettẘnc
343 vala, ennek birodalma vaǵon mi || raitunk, ki neueztetic Iſteni tanacz-
nac kőuetenek. Diczeriẘc az Ur Iſtent mind őrőcke. Mert czudala-
tos, hoǵ az Iſten ki őrőcke volt, az mi idueſſegẘnkert emberre lőn.
Diczőſeg Attt́anac es fiunac es ſzent lelek Iſtennek: Mikeppen kez-
344 det||ben diczőſeges vala, moſta*n* es mind őrőckőn őrőcke Uǵ le:

In die Epiphi doni.

Ime el iőt az uralkodo chriſtus, es az orſzag vaǵon az ő keſze-
ben, es az hatalom es az birodalom Ur Iſte*n* az te iteletedet enged-
345 ǵed az kiralńac: Es az te igaſſagodat || az ſzẘletet Jeſus Chriſtuſnac
Diczőleg Attt́anac es fiunac, es ſzent lelek Iſtennek: Mikeppen kez-
detben diczőſeges uala, moſtan es mind őrőckőn őrőcke uǵ leǵen. ||

*B*oczata az ſzẘzhőz, nem mi*n*den anǵalat, de erőſſeget, Gab-
riel anǵalat, embernek ſzeretőie. Kẘlde mi erettẘnk, ő erős anǵa-
lat, termeſzetet ǵőző, mi bizonſagunkra, zẘztől ſzẘlettetuen. Ter-
mezetet meg ǵőző diczőſegnek kiralľa, birion es || orſzagolľon es 348
bẘnẘnk zőplőiet, veǵe ki kőzzẘlẘnk Keueľeknek es el tőrie iǵekő-
zeteket, őrdőgőknek ńakokat ńomia hatalmaual, az hatalmas kiraľ.
Vilag ellenſeget el kẘldǵe mi rolunk, es uele orſzagoltaſſon minket
az ő ſz: atťanak orſzagaban. Meń el te ki kẘldettel naǵ őrőm mon-
dani, ielencz meg || az regi iraſnak mondaſat, kőuetſegnek ioſzagat, 349
Meń el te io kőuet, iduezľed az ſzẘzet, keǵelemmel telľes, Ur vaǵon
te veled, es mondǵad Marianak hoǵ ne felľen. Szent ſzẘz te fogad-
ǵad, Ur Iſtennek fiat, kiben meg tarthatod, az zẘzeſſegnek ioſzagat
es minden fogadaſt. Halla es fogada, Gabriel mondaſat, hiue es
fogada, es || ſzẘle magzatot, de naǵ czudalatoſt. Emberi nemzetnek 350
ſzentſeges tanaczat, Iſtent es embert, es Atťat, embereknek allando
bekeſeget Kinek erőſſege minket uǵ erőſſiczen, hoǵ ez vilag habo-
ruia, es teſtẘnk eſeti, minket ne ſertheſſen De az keǵes ſzent Lelek,
bẘnẘnket meg boczaſſa, hallaſnak al||tala, aiandekozzon meg es ben- 351
nẘnk lakozzek Ki nekẘnk engedǵe bẘnẘnknec boczanatťat Kit mi
moſt tiſztelẘnk, adǵo*n* lakodalmat, meńńeknek orſzagaba*n*.

Az mi Urunk Iſtenẘnk, igaz es irgalmas minden benne bizok-
nak. Mikoron hallandǵatok az ő ſzauat, iőuetek el hozzaia. ||
Chriſtus ſzẘletek nekẘnk Jőuetek el imadǵuk őtet. Jertek el 352
őruendezzẘnk Urunkban, es vigadǵunk iduezitő Iſtenẘnkben: Men-
uen az ő tekentetinek eleiben diczeretekel es uigaſſagos enekleſek-
kel enekelľẘ*nc* ő neki. Mert naǵ Ur az mi Urunk Iſtenẘnk, es felſe-
ges kiraľ min||deneknek felette: El ſem veti tőle az ő nepet; mert ő 353

hatalmaban vadnak minden fŏldnek hatari, es minden heǵeknek
magoſſagit altal latťa. Mert ŏue az tenger es ŏ teremtette ŏtet, es az
fŏldet az ŏ kezei ekeſitettek; Jertek el azert imadǵuk ŏtet naǵ alaza-
354 toſſaggal, es ſiriunk az mi || teremtŏ Iſtenẘnk elŏt: Mert ŏ az mi
Urunk Iſtenẘnk, es mi vaǵunk az ŏ nepei, es az ŏ mezeienek iuhai.
Ez napon ha ſzauat hallandǵatok, az ti ſziueteket meg ne kemeni-
czetek: Mikeppen az puſztaban az ingerleſnek es meg keſerteſnek
355 ideien, hol meg keſertenek engemet az ti Atťaitoc, meg || eſmerenek
engemet, es meg latak az en czelekedetimet. Neguen eſztendeig ban-
tattam ez nemzetſegtŏl, es mondam hoǵ ezek teueľegnek az ŏ ſziuek-
ben mi*n*denkoron, es ŏk nem eſmerek meg az en utaimat, kiknek
meg eſkẘttem en haragomban, hoǵ ſoha be nem mennek az en
356 ńugodalmamban. Diczŏſeg leǵen || Atťanak es Fiunak, es ſzent Lelek-
nek: Mikent volt eleitŏl foguan, moſt, es minde*n*koro*n*, es mind
ŏrŏckŏn ŏrŏcke. Uǵ le.

Profa Paſchatis

Mi kereſzťenek aldozzunk diczeretekkel, huſueti barannak.
Barań iuhait meg valtuan, Chriſtus artatlan leuen, bẘnŏſŏket Atťa-
357 nak meg engeſztele. || Halal es az elet czudakeppen meg ẘtkŏzenek,
eletnek feiedelme meg hala. De fel tamada meńben immar uralko-
dik, ŏriz, ſzabadit, es minket iduezit. Mond meg nekẘnk Maria, mit
lattal az uton? Elŏ Chriſtuſnak koporſoiat, es fel tamadotnak diczŏ-
358 ſeget lattam. Bizonſagul aǵanlokat, es az ŏ ruhait. || Fel tamat Chriſ-
tus en remenſegem, ki hiueinek elŏtte meǵen Galileaban. Hidǵẘnk
inkab az eǵ igaz Marianak, hoǵ nem mint ſidoknak hamiſſaganak.
Tudǵuk Chriſtuſt igazan halottaibol fel tamadtat lenni. Te ǵŏzŏ
kiraľ irgalmaz nekẘnk, alleluia.

Fel tamadot kiralt Jeſus Chriſtuſt mi mindńaian kereſzťenek
359 imadǵuk. || Jertek el ŏruendezzẘnk Urunkban, es vigadǵunk iduezitŏ
Iſtenẘnkben, menuen az ŏ tekentetinek eleiben diczeretekkel, es
uigaſſagos eneklefekkel, enekelľẘnk ŏ neki Mert naǵ Ur az mi
Urunk Iſtenẘnk, felſeges kiraľ mindeneknek felette, el ſem veti tŏle
az ŏ nepet, mert ŏ hatalmaban uadnak minden fŏldnek hatari, es
360 min||den heǵeknek magoſſagit altal latťa Mert ŏue az tenger es ŏ
teremtette ŏtet, es az fŏldet az ŏ kezei ekeſitek: Jertek el azert

imadǵuk ŏtet naǵ alazatoſſaggal, es ſiriunk az mi teremtŏ Iſtenẃnk
elŏt: Mert ŏ az mi Urunk Iſtenẃ*nc* es mi vaǵunk az ŏ nepe, es az ŏ
mezeienek iuhai. Ez napon ha ſzauat hallandǵatok, az ti ſziueteket
meg ne || kemeniczetek: Mikeppen az puſztaban az ingerleſnek es **361**
keſerteſnek ideien, hol meg keſertenek engemet az ti Atťaitok, meg
eſmerenek engemet, es meg latak az en czelekedetimet. Neǵuen
eſztendeig bantattam ez nemzetſegtŏl, es monda*m*, hoǵ ezek teue-
ľegnek az ŏ ſziuekben mi*n*denkoron, es ŏk nem iſmerek az en utai-
mat, kiknek meg eſkẃttem en haragomban, || hoǵ ſoha be nem men- **362**
nek az en ńugodalma*m*ban. Diczŏſeg Atťanak es fiunak, es az ſzent
Leleknek: Mikent uolt eleitŏl foguan moſtan es mindenkoron, es
mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke uǵ leǵen.

Profa afcenfionis.

Az mindenhato kiraľ ez mai napon, Mind ez vilagot naǵ hatal-
maual meg || valta. Giŏzedelemmel az meńorſzagban fel mene. Mert **363**
neǵuen napia hoǵ fel tamadot vala. Az ſzent napokon ſzolgait bato-
rita. Es lelki bekeſegnek ielet Apoſtoloknak haǵuan. Kiknek ada oľ
hatalmat, hoǵ embereket bẃnŏkbŏl oldoznanak. El kẃlde ŏket ez
uilagra kereſztelni minden embereket. Atťanak es Fiunak es ſzent
Leleknek ne||ueben. Es velek leuen meg haǵa nekic hoǵ Jeruſalem- **364**
bŏl el ne mennenek, de ot meg varnak az ŏ igeretit Mert nem ſok
nap el muluan, el kẃldŏm uǵ mond nektek az vigaſztalo ſzent Lelek
Iſtent. Es leſztek nekem tanuim Jeruſalemben, ſidoſagban es az
ſamariaban. Es hoǵ ezt meg monda ŏ lattokra fel emeltetek az egh
fele. Es az feńes kŏd kŏrńẃl veue ŏtet || es kic az egben ot neſznek **365**
vala, ime mellettek ket anǵal meg alla feier ruhakba*n*. Nekik ezt
monduan: mit czudalkoztoc ti meńorſzag fele. Mert az Jeſus ki fel uite-
tek tŏletek Atťa Iſtennek iobiara Mint fel mene ekkeppen el iŏ minket
feienkent mind meg itelni. Oh minde*n*hato ŏrŏk Iſten, az embert kit
teremtel, kit paradiczombol. Naǵ alnokſaggal || az ŏrdŏg ki uete, es **366**
uele edǵẃt fogua*n* uiue pokolban. Az te ſz: vereddel kit meg valtal
Ur Iſten. Iſmetlen fel mene honnan eǵczer le eſek, paradiczo*m*nak
diczŏſegeben. Mikoron iŏuendez ez uilagot itelni Kerẃnk adǵ mi
nekẃnk mind ŏrŏckŏn ŏrŏcke az ſzentekkel edǵẃt ŏrẃlnẃnk. Hol
te neked enekelľẃnk diczeretet. ||

367 Proſa Pentecoſtes

*A*z ſzent Lelek aiandeke leǵen velẘnk Ki az mi ſziueinknek belſő reſzeben lakozzek. Minden lelki bẘnőket mi tőlẘnk el tauoztatuan. Vilagoſito es eltető ſzent Lelek. Az mi ſziuẘnknek homalat
368 meg tiſzticzad Jo akaratu kereſzťe||neknek oh te ſzent ſzeretőie Boczaſſad az te aiandekidat az mi erzekenſegẘnkben. Te minden gonoſſagos bẘnőkből minket tiztito ſzent Lelek Tizticzad meg nekẘnk feienkent az mi lelki ſzemeinket. Hoǵ lathaſſuk az mi felſeges teremtő Iſtenẘnket Kit az tiſzta ſzẘnek ſzemei kiualkeppen
369 lathatnak. Prophetakat fel geriefztel, hoǵ az Chriſtuſnac || nemes diczeretit meg hirdetnek Apoſtolokat batorital, hoǵ az Chriſtuſnak neuet mind ez vilagon viſelnek. Mikoron regen teremte ez vilagot az mindenhato őrők Iſten. Te az uizeknek felette aiandekodat ki terieſzted ſz: Lelek Iſten. Az kereztſeget idueſſegẘnkre nekẘnc
370 ſzenteled Szent aiandekoddal lelkẘnkben minket mind || meg tiſztituan. Sok ńelueken oſzlot uilagot es ſzerzeſeket meg eǵgeſitel. Baluań imadokat az Ur Iſtennek imadaſara, ſokat terituen. Te neked azert mi kőńőrgẘnk, meg halgas keǵelmeſſen ſzent Lelek Iſten. Ki nelkẘl minden imatſagok czak hiaban mondatnak az Ur Iſtennek.
371 Oh te ki minden || időbeli ſzenteket. Meg tanitottad az te ſzent aiandekoddal őket te hozzad foglaluan. Az nap iſmetlen az Chriſtus Apoſtalit Aiandekoza naǵ czuda aiandekkal, kit ſenki nem hallot uala. Es ez napot azzal meg diczőited.

Inuitatorium Trinitatis

372 Az eǵ bizoń Iſtent haromſagban, || es az haromſagot eǵ Iſtenſegben, ier mi kereſzťenek imadǵuk Jőuetek el őruendezzẘnk Urunkban, es vigadǵunk az mi iduezitő Iſtenẘnkben, menuen az ő tekentetinek eleiben diczeretekkel, es őruendetes enekleſekkel, enekellẘnk ő neki. Mert naǵ az mi Urunk Iſtenẘnk, es felſeges kiraĺ mindenek-
373 nek felette: el ſem ueti tőle || az ő nepet, mert ő hatalmaban vadnak minden főldnek hatari, es minden heǵeknek magoſſagit altal latťa. Mert őue az tenger es ő teremtette őtet, es az főldet az ő kezei ekeſitek: Jőuetek el azert imadǵuk őtet, naǵ alazatoſſaggal, es ſiriunk az mi teremtő Iſtenẘnk elől: Mert ő az mi Urunk Iſtenẘnk es mi

uaǵunc || az ő nepei, es az ő mezeienek iuhai. Ez napon ha ſzauat 374
hallandǵatok, az ti ſziueiteket meg ne kemeniczetek : Mikeppen az
puſztaban, az ingerleſnek es keſerteſnek ideien : hol meg keſertenek
engemet az ti Atťaitok, meg keſertenek engemet, es meg latak az en
czelekedetimet. Neǵuen eſztendeig || bantattam ez nemzetſegtől, es 375
mondam, hoǵ ezek teueľegnek az ő ſziuekben, mindenkoron, es ők
nem iſmerek az en utaimat, kiknek meg eskẃttem en haragomban
hoǵ ſoha be nem mennek az en ńugodalmamban. Ditſőſeg Atťanak
es fiunak, es ſzent Lelek Iſtennek: Mikeppen uolt eleitől foguan, ||
moſtan es mindenkoron, es mind őrőckőn őrőcke Uǵ leǵen. 376

Proſa poenitentiae.

Naǵ ſiralommal fohazkodǵunc az naǵ Ur Iſtenhőz, meg eſmer-
uen bẃneinket, es azoknac veget vetuen. Nincz az eg alat igaz
ember az Iſtennek elődtte, ki magaual iol tehetne, es ellene nem
vetene Adam Atťanktul fogua ha meg ſzamlalľuk, az embert bẃn-
ben talalľuk || czak az eǵ Chriſtuſt el ki ualaſzťuk. Mindenek meltoc 377
voltac az karhozatra, es az naǵ tẃzes pokolra, kik ſzẃlettenek ez
arńek vilagra Szent Dauid az Iſtennek ellene vetet vala, mert
paraſznalkodot vala, es igaz embert őlt uala Szent Peter az Ur Iſtent
haromzor meg tagada, hoǵ inǵen ſem tutta volna, es ſoha nem latta
volna. Ne kőueſſẃk || vetkeket, de czak az ő hiteket, eſmeriẃk Iſtenẃn- 378
ket, meg boczatťa bẃneinket Naǵ ſzep ſzoual hiu minket, hoǵ el
veſzi bẃneinket, czak valľuk mi hitẃnket, es kőueſſẃk Meſterẃn-
ket. Ki naǵ ſoc igerettel, kinal az őrőc elettel, es vigaſztal ezt mond-
uan, az ő ſzent igeieuel. Terietek meg en hozzam, mert en irgalmas
vaǵoc, es || az ti bẃneiteknel, naǵob az en irgalmaſſagom. Elők uǵ 379
mond en őrők mindenhato naǵ Iſten, nem akarom ſenkinek veſze-
delmet karhozatťat. Valamikor en hozzam az ember fől fohazkodik,
es az bẃnből ki terend arrol meg nem emlekezem. Moſtan vaǵon az
ődő, moſtan vaǵon az ora mert ez utan ſenkinek, nem adatic || iduőſ- 380
ſeg. Teriẃnc meg az Chriſtuſhoz, mi edes meg valtonkhoz, es lelki
paſztorunkhoz, meńorſzagi utunkhoz Keriẃnk hitet ő tőle, es io
czelekedő aiandekat, hoǵ kedueben iarhaſſunc, es czak neki ſzolgal-
haſſunc. Ki meńńegben ſz. Atťanac, iob keze felől ẃl, es iőuendő
itelni, mindene||ket, holtakat es eleueneket. || 381

383 Sequuntur Ceremoniæ de ſacroſancta Coena domini.

Szent az Atťa Iſten mindeneknek teremtőie. Szent az Fiu Iſten az mi meg valto Urunk Jeſus Chriſtus. Szent az vigaſztalo es meg ſzentelő ſzent Lelek Iſten, harom ſzemeľ eǵ bizoń Iſten, Seregeknek
384 Ura. Mind az mennek főld‖nek kerekſege, telľes naǵ diczőſegeddel mindeneknek teremtőie. Leǵ irgalmas nekẘnk bẘnőſőknek mi keǵes Iſtenẘnk, igazgas az őrők eletre menńeknek bodogſagara Aldot az mi Urunk Jeſus Chriſtus ki ſzẘztől ſzẘletek, idueſſegẘnkre nekẘnk adatek, Ur Iſtennek neueben. Leǵ irg: Iſtennek.*) ‖

---

*) Itt 1 levélnyi hézag.

eſedezic ott erettwͤnc, 385
valakic az ő neveben hiſzwͤnc.

Ez vaczorat azert hatta nekwͤnc,
hoǵ ő vele eǵǵeſwͤlheſſwͤnc,
es lelkwͤnkben ne rettegiwͤnc,
Mert keǵelmet ńert Atťatul nek*wͤnc*.

Jamborſagot azert kőueſſwͤnc,
hoǵ Chriſtus tagiai leheſſwͤnc
ǵwͤlőſeget el tauoztaſſunc,
atťa fiui ſzeretetben elſwͤnc.

Meltatlanul ezzel ne elſwͤnc
de magunkat meg probalſuc,
uy eletre mi iǵekezzwͤnc,
hitetlenſeget el tauoztaſſunc.

Halat adunk te neked Ur Iſten,
Hoǵ minket olſ igen ſzerettel
ſzent fiadnac nem engedel,
veſzedelemből meg mentel.
Uǵ le.

Alius. ||

Urnak vegh vaczoraiara, 386
es ő aldozatťara,
kereſzťen nepek menńetek,
hoǵ erős leǵen hitetek.

Kinek ő ſzentſeges teſte
magos kereſzt fan epede,
roſa ſzinẘ ſzent verevel
ſzabadita bẘneinkből.

Az verekedő anǵaltul,
es keǵetlen Pharahotul,
veres tengert altal menven
otalmaza keǵelmeſſen.

Oh bizoń melto aldozat,
ki altal pokol tőretek
el veſzet nep ſzabadula,
őrőc eletre indula. ||

387 Mar mi iutalmunc az Chriſtus
kinek halala fogonatos
ő ſzent Atťanal erdemes
mindenkoron kellemetes.

Tegedet kerẘnc Ur Iſten,
ez idveſſegnec ideien,
te nepedet otalmazzad
ſzent Lelkeddel batoriczad.

Naladnelkẘl mi el veſzẘnc
es ſemmi iot nem tehetẘnc,
bẘnben igen el arattunc
őrdőg miat czalatkoztunc.

Boczaſd meg mi bẘneinket,
engeſztelled ſziveinket
hoǵ teged minden időben,
diczerheſſẘnk diczőſegben.

Ditſőſeg leǵen Atťanac
es egǵetlen eǵ Fianac
ezeknek aiandekanak,
az ditſő ſzent haromſagnac. ||

Szẘkſeg meg tudni mindennek, 388
es erteni az hiueknek,
mint ſzenuedet es ńomorgot
ilľ naǵ kinokban az Chriſtus

Szolga abrazatban őltőzek
meg alazuan őnnőn magat
el titkola Iſtenſeget
lőn engedelmes Atťanac

Emberi teſtben őltőzek
ket termezet eǵ ſzemeľben
akara lenni valtſagunc,
ket fel kőzőt bekeſeg zerzőnc.

Naǵ ſoc inſeget nauaľat
ſzenuede Chriſtus az teſtben ‖
mert bẘneinc ſzent Atťatul, 389
rea vettetenek Iſtentől.

Hoǵ rea veue bẘneinket
bẘn ſoldǵatis ő fel veue
ſzent halalaual igere
hoǵ rontana ellenſegẘnket

Szenuede azert az Chriſtus,
oſtoroztatek kinzatek
czufoltatek fezittetek
es naǵ kinokkal őletek

Mert bẘn ſokſagat rea veue
lőn aldozat bẘnẹinkert
eleg teuő igaſſagunkert
lőn fizető adoſſagunkert.

Szana nekẘnk ńauaľankat
őrdőg miat kinzaſunkat
tőrueń miat vadlaſunkat
halal pokol raitunk letet

Szalla pokolra kinokra
ada magat ńaualara
ur haragianak kinńara,
bẅnteteſnek ð ſoldǵara. ||

390 Szẅleteſe uyulaſunc,
ſzenuedeſe ſzabadſagunc,
vér ontaſa tiſztulaſunc
ſzent halala meg valtſagunc.

El adatek bẅneinkert
tamada igaſſagunkert
meńben mene mi eltẅnkert
ot mar ertẅnk eſedezik

Keriẅk azert moſt az Attat
tekenczen r[e]anc ſz : fiaert
adǵon nekẅnč minden iokat
igazgaſſon ſzent lelkeuel.

Diczeriẅk moſtan az Chriſtuſt
ki mi ertẅnc ſzenuede,
meg hala mi bẅneinkert
fel tamada igaſſagunkert. U. l. ||

Mi Urunk Jeſus Chriſtuſnak kinſzenuedeſet, ekkepen irta meg
ſzent Matthe Euangeliſta. *(1)* Az időben mikor el kőzelgetne az
huſuetnek innepe napia, monda Urunk Jeſus az ő tanituaninac. *(2)*
Tudǵatok hoǵ ket nap el muluan, huſuetnek innepe napia leſze*n*
es az embernek fia el arultatik hoǵ meg feziteſſek. ‖ *(3)* 394
Ackoron eǵbe ǵẘlenek az papi feiedelmek es az iras tudok az nep-
nek előtte iaroiual, az papi feiedelemnek hazaban, ki mondatik vala
Caiphaſnac. *(4)* Es tanaczot tartanac Jeſus ellen, hoǵ őtet czalard-
ſaggal meg fognaiac, es meg őlneiec. *(5)* Im ezt mondǵak vala.
Nem az Idnep napon: ne talanta*n* zendẘles leſzen az kőz nep kőzőt
(6) Mikoron azert volna Jeſus Bethaniaban, poklos ſimonnak ‖ haza- 395
nal *(7)* iaruluan ő hozza eǵ aſſzoni allat, viuen alabaſtrom kőből
czinalt edenben draga kenetet, es őnte az le telepedet Jeſuſnak feiere.
(8) Az tanituańoc pedig ezt latuan, felette igen meg haborodanac
raita ezt monduan: Miczoda veſzedelem ez: *(9)* El adhattak volna
ez kenetet naǵ ſoc penzen, es az ſzegeńeknek oſzthattak volna. *(10)*
Meg iſmeruen ezt Jeſus monda ő nekic. Miert haborodtatok meg ez
aſſzoni allatra, mert io dol‖got czelekedet en velem. *(11)* Lam az 396
ſzeǵeńek mindenkoron veletek vadnak, de en nem mindenkor leſzek
ti veletek. *(12)* Es miuel hoǵ ez aſſzoni allat, ez kenetet az en teſ-
temre tőltőtte, az en temetſegemnek okaert miuelte. *(13)* Bizon
mondo*m* ti nektek, valahol az Euangelium hirdettetik ez ſzeles vila-
gon, ez is meg mondatik, hoǵ ezt czelekette, az ő emlekezetire. —
(14) Ackoron el mene eǵ az tizenket tanituańok kőzzẘl, ‖ ki mon- 397
datik vala Judas Iſcarioteſnek, az papi feiedelmekhőz *(15)* es monda
nekik. Mit akartok ennekem adni, es en az Jeſuſt ti nektek keſze-
tekbe*n* adom. Es azok igerenek ő neki harmincz ezẘſt penzőket.
(16) Es ez utan Judas alkalmatoſſagot keres vala raita, mikeppen

őtet kezben adhatnaia. *(17)* Az huſuetnek innepenek elſő napian,
398 iarulanak az tanituańok Jeſuſhoz ezt monduan. Hol a‖karod hoǵ
meg ſzerezzŵk te neked meg enni az huſueti barant? *(18)* Monda
Urunk Jeſus ő nekiek: Meńnetek be az varoſban eǵ emberhőz, es
mondǵatok ezt ő nekie. Az meſter azt mondǵa: az en időm kőzel
vaǵon, te nalad ſzerzem meg az veg vaczorat, az en tanituanimmal.
(19) Es ackeppen czelekedenek az tanituańok, mikeppen meg monta
399 vala ő nekiek Jeſus. Es meg ſzerzek az veg va‖czorat. *(20)* Mikoron
penig be eſtueledet volna, le telepedek Jeſus az ő tizenket tanituani-
ual, *(21)* es az vaczora kőzben monda ő nekiek: Bizon mondom ti
nektek, hoǵ ma ti kőzzŵletek eǵ engemet el arul *(22)* Az tanitua-
ńok ezen igen meg ſzomoroduan, mindńaian kezdek ezt mondania:
Auaǵ en uaǵoke az uram? *(23)* Felele penig Urunk Jeſus ezt mond-
400 uan: Az ki az ő kezet ‖ en velem egǵŵt az talban be marta, az a ki
engemet el arul. *(24)* Jollehet hoǵ az embernek fia halalra meǵen
az mint iruan vaǵon ő felőle. De iai az embernek, az ki altal az
embernek fia el arultatik. Job volt volna, ha ez vilagra nem ſzŵle-
tet volna az ember. *(25)* Felele pedig Judas az ki őtet el arula
ezt monduan: Nemde en vaǵoke az Meſter? Monda ő nekie Jeſus. ‖
401 Te mondod. *(26)* Az vaczoran veue Jeſus az keńeret, es halakot
aduan meg ſzege, es ada az ő tanituaninac ezt monduan: Veǵetek
es eǵetek ez az en teſtem. *(27)* Es vőue az pohart is halakot aduan,
es ada az ő tanituaninak ezt monduan: Iǵatok minńaian ez pohar-
bol, *(28)* mert ez az en verem, uy tőruennek vere, meľ naǵ ſokakert
ki ontatik bŵnőknek boczanattara. *(29)* Mert azt mondom ti nek-
402 tek, nem iſzom, ez napſagtul ‖ fogua ez ſzőlőnek nemeből, mind az
napiglan, mikoron yandom azt ti veletek uyonnan, az en Attam-
nak orſzagaban. *(30)* Es diczeretet monduan ki menenek az olai
ſanak heǵere, *(31)* holot monda Jeſus az ő tanituaninac. Mindńa-
ian ez eiel ti meg botrankoztok en bennem. Mert iruan vaǵon: meg-
verem az paſztort, es az ńainak iuhai el oſzlattatnak. *(32)* De minek-
403 utanna fel tamadandok, elől veſzlek titeket Galileaban. ‖ *(33)* Felele
Peter es monda ó nekie. Hoǵ ha minńaian meg botrankoznak is
te benned, en ſoha meg nem botrankozom *(34)* Monda ő nekie
Urunk Jeſus: Bizon mondom te neked, hoǵ ez eczaka minek előtte
az kakas ſzollana, haromſzor engemet meg tagadz. Monda pedig ſz:
Peter ő nekie. Hoǵha ſzŵkſeg leſzen nekem te veled egǵŵt meg hal-
nom is, de en tegedet meg nem tagadlac. Uǵan azonkeppen az tanit-

uańokis minńaian ‖ mondanak. *(36)* Ackoron mene Jeſus az ő 404
tanituaniual az faluczkaban, meľ mondatik Getſemanenac, az holot
monda Jeſus az ő tanituaninak. ẘlľetek veſzteg it eǵ keueſſe, miglen
tauul meǵek es imatkozom. *(37)* Es melleie veue Petert es Zebe-
deuſnak ket fiat, kezde ſzomorkodni, es keſergeni. *(38)* Ackoron
monda Jeſus ő nekik. Szomoru az en lelkem, mind halaliglan. Leǵe-
tek veſzteg it es viǵazzatok en velem. *(39)* Es on‖net eǵ keueſſe 405
tauul menuen, le borula az ő orczaiara, imatkozuan es monduan:
En ſzent Atťam, ha lehetſeges tauozzek el en tőlem ez pohar. Jollehet
nem uǵ leǵen az mint en akarom, de az mikeppen te akarod. *(40)*
Es iőue az ő tanituanihoz, es talala őket el aluuan, es monda Peter-
nek. Eckeppen nem viǵazhattoke en velem eǵ oraiglan. *(41)* Viǵaz-
zatok es imatkozzatok, hoǵ kiſertetben ne eſſetek. ‖ Mert az lelek 406
keſzen vaǵon, de az teſt igen erőtelen. *(42)* Es iſmetlen maſodzor-
is el mene, es imatkozek ezt monduan: En ſzent Atťam, hoǵ ha
el nem tauozhatik en tőlem ez pohar, hanemha meg koſtolom őtet,
leǵen az te akaratod. *(43)* Es hatra teruen talala őket el aluuan,
mert az ő ſzemek alom miat meg nehezettenek vala. *(44)* Es el
haǵuan őket iſmetlen el mene, es imatkozek harmadzoris, uǵan azon
bezedeket monduan. *(45)* Ackoron iarula az ő tanituanihoz es monda
ő nekic. ‖ [uan]. Aludǵatok immar es ńugodǵatok. Ime el közelgetet 407
az ora, es az embernek fia el adattatik, az bẘnőſőknek keſzekben
(46) Kelľetek fel es menńẘnk el: Ime el közelgetet az ki engemet el
arul. *(47)* Azonközbe mikor ezeket beſzellene, ime Judas eǵ
az tizenket tanituańok közzẘl el iőue, es ő uele naǵ ſok ſido ſereg,
feǵuerekkel es dorongokkal, kic el kẘldettek vala az papi fe‖iedel- 408
mektől, es az fő nepektől. *(48)* Az ki pedig őtet el arula, ilľ ielen-
ſeget adot vala ő nekic monduan: Valakit en meg czokolandoc, az
az Chriſtus meg fogiatoc őtet. *(49)* Es naǵ hamarſaggal iarula Jeſuſ-
hoz ezt monduan: Iduőz leǵ Meſter! Es meg czokola otet. *(50)*
Jeſus pedig monda ő neki: Baratom mi okon iőttel en hozzam? Acko-
ron iarulanac es keze‖ket vetek Jeſuſra. es meg fogak őtet. *(51)* Es 409
ime eǵ azok közzẘl az kic Jeſuſſal valanak fel emeluen kezet ki vona
feǵueret, es vaguan az papi feiedelemnek eǵ ſzolgaiahoz, el vaga az
ő iobbik fẘlet. *(52)* Ackoron monda ő nekie Jeſus: Peter ted heľere
az te feǵueredet, mert minden az ki feǵuerrel kereſi, feǵuer miat
kel annak el veſzni. *(53)* Auaǵ velede, hoǵ en nem kerhetnem az en
ſzent Atťamat, es adna enne‖kem naǵ ſok ſereg anǵalokat. *(54)* De 410

mikeppen tellſeſednenek be az iraſok, mert ennek ekkeppen kel lenni.
(55) Es azon oraban monda Jeſus az ſeregeknek. Ki iőttetek en
ream, uǵ mint eǵ gonoz teuőre, feǵuerekkel es dorongokkal, hoǵ
meg fogiatok engemet. Minden napon ẅlők uala ti veletek, tanit-
uan az templomban, es meg nem fogatok engemet. *(56)* Mind ezek
411 azert eckeppen lőttenek, hoǵ be tellſeſednenek az prophe‖taknak iraſi.
Ackoron az tanituańok őtet el haǵuan mindńaian el futanak. *(57)* Az
ſidok penig meg foguan Urunk Jeſuſt, viuek őtet Caiphaſnak az
papi feiedelemnek, hol az iras tudok es az fő nepek őſzue ǵẅltenek
vala. *(58)* Peter pedig kőueti uala őtet tauul főldőn, mind az papi
feiedelemnek tornaczaiglan. Es oda be menuen ẅl vala az ſzolgak-
kal, hoǵ az dolognak veget lathatnaia. *(59)* Az papi feiedelmek pedig
412 es mi*n*d ‖ az egeſz tanats, kereſnek valami hamis tanukat Jeſus ellen,
hoǵ őtet halalra adhatnaiak, *(60)* es nem talalanak Jollehet hoǵ
ſok hamis tanuk iőttenek vala. Vegre el iutanak ket hamis tanuk
(61) es ezt mondak: Ez az ember azt mo*n*dotta, el tőrhetem en az
Iſtennek templomat, es harmad napon iſmet fel epithetem őtet.
413 *(62)* Es feleluen az papi feiedelem monda ő neki. ‖ Semmit nem
felelze azokra, az mellſeket te ellened bizonitnak? *(63)* Jeſus penig
veſzteg halgat vala, es az papi feiedelem monda ő nekie: Kenſzerit-
lek tegedet az elő Iſtenre, hoǵ mond meg mi nekẅnk, ha te vaǵ
az Chriſtus, az elő Iſtennek fia. *(64)* Monda ő nekie Jeſus: Te
magad mondad. De bizonńal mondom ti nektek, ennek utanna meg
414 latſſatok az embernek fiat, ‖ ẅluen az Iſtennek iob keſze felől, es az
iteletre iőuen az egeknek főlhőiben. *(65)* Ackoron az papi feiedelem
ruhaiat ſzaggatuan monda. Karomlaſt ſzolla. Mi ſzẅkſeg erre tőb
tanukat hoznunk, ime moſtan hallſatok az ő karomlaſat, *(66)* mint
teczik ti nektek? Azoc pedig feleluen mondanac. Melto halalra, *(67)*
415 Ackoron meg pőkdőſek az ő orczaiat, es ńakon verik vala ‖ őtet.
Nemellſek arczul veruen *(68)* im ezt mondǵak vala Mond meg mi
nekẅnk Chriſte, kiczoda az ki tegedet arczul ver? *(69)* Szent Peter
pedig ẅl vala kiuẅl az pituarban, es iarula ő hozza eǵ leanzo ezt
monduan: Teis az Galilea beli Jeſuſſal valal! *(70)* Peter pedig
mindenek előt meg tagada ezt monduan: Nem tudom mit mo*n*daſz.
416 *(71)* Es ki mene onnet Peter az tornaczban, lata őtet ‖ maſik leanzo,
es monda azoknac kic ot valanac. Ezis az Nazarethbeli Jeſuſſal vala.
(72) Es viſzo*n*tag naǵ eſkẅueſſel meg tagada, hoǵ ő ſoha nem
iſmerte volna az embert. *(73)* Es keues idő muluan, iarulanak az

kic ot alnak vala es mondanac Peternek: Bizon teis azok kôzzẘl
valo vaǵ, mert meg az ſzodis bizońoſſa teſzen tegedet. *(74)* Acko-
ron keſzde ſzabadkozni es eſkẘdni, hoǵ || inǵen ſem iſmerte volna az 417
embert. Es minǵaraſt az kakas ſzolala. *(75)* Es meg emlekezek
Peter Urunc Jeſuſnac beſzederôl. Mert meg mondotta vala neki
Jeſus, hoǵ minek elôtte az kakas ſzollana, haromſzor ôtet meg tagad-
naia. Es onnan ki menuen Peter keſerueſſen ſira.

Cap. 27. Pars, 2.

(1) Mikoron pedig reggel lôt volna, tanaczot tartanak az papi
feiedelmek, es az fôfô nepek || Jeſus ellen, hoǵ ôtet halalra adhatna- 418
iac. *(2)* Es meg kôtôzuen viuek ôtet, es adac Pontius Pilatuſnak
keſzeben, ki ackoron tiſztarto vala. *(3)* Latuan Judas az ki ôtet el
arulta vala, hoǵ el karhozot volna, meg bana az ô czelekedetit, viſſza
viue az penzeket az papi feiedelmeknek, es az fô nepeknek *(4)* ezt
monduan: Vetkeztem mert el arultam az artatlan vert. Es azok
feleluen mon||danac ô neki. Ninczen nekẘnc arra gondunk te laſſad 419
mit tôttel. *(5)* Es el vetuen az penzôket az templomban, ki menuen
onnan Judas ſel akaſzta magat *(6)* Az papi feiedelmek penig fel
ueuen az penzôket, mondanak. Nem illik ezeket az kôſſegnek lada-
iaban vetnẘnk, mert vernek arra. *(7)* Es tanaczot tartuan rola,
veuenek azokon ſzabad iaro fôldet, az fazek ǵartoknac mezeiet, || uton 420
iaroknac temetſegekre. *(8)* Annak okaert hiuattatek az a heľ ver-
nek mezeienek, mind ez napiglan. *(9)* Ackoron telľeſedek be az
mit mondot vala Jeremias Propheta ezt monduan: Es veuek az har-
mincz ezẘſt penzôket, az bôczẘltnek iutalmat, meľ az Iſrael fiaitul
meg bôczẘltetet vala. *(10)* Es adac azokat az fazek ǵarto mezeieert,
mikeppen el vegeſzte en rolam az Ur Iſten. *(11)* Jeſus pedig meg
allapek Pilatus elôt, es kerdi || vala ôtet ezt monduan: Te vagy-e az 421
ſidoknac kiralľa? Jeſus pedig monda ô neki: Te magad mondad.
(12) Mikoron pedig vadoltatnek az papi feiedelmektôl, es az fô fô
ſido nepektôl. ſemmit nem felel vala. *(13)* Ackoron monda neki
Pilatus. Nem hallod e meni ſokat ſzolnak te ellened? *(14)* Es nem
felele ô neki ſemmi beſzedere, uǵ annira hoǵ felette igen czudalko-
zik vala raita Pilatus. || *(15)* Az idnep napon pedig ſzokot vala Pila- 422
tus, az fogľoc kôzzẘl az ſeregnek el boczatani, az melľet akarnac

vala. *(16)* Ackoron pedig vala ő neki eǵ ieles fogľa, ki mondatik
vala Barrabaſnac. *(17)* Mikoro*n* az ſido nepek fel ǵẅltenek volna,
monda ő nekiek Pilatus. Kit akartoc hoǵ el boczaſſak ti nektek:
Barrabaſte auaǵ az Jeſust, ki mondatik Chriſtuſnak? *(18)* Mert
423 tudǵa vala Pilatus hoǵ iretſegnek miatta || arultak volna el őtet. *(19)*
Mikoron azert Pilatus itelő ſzekiben ẅlne, kẅlde az ő feleſege ő hoz-
zaia ezt mo*n*duan: Semmi kőződ ninczen te neked az igazzal, mert
naǵ ſokat ſzenuedte*m* ez eiel almomba*n* ő erette. *(20)* Az papi feie-
delmek penig es az fő nepek, tanaczul adak az kőz nepnek, hoǵ
Barrabaſt meg kerneiek Urunk Jeſuſt penig meg őlneiek *(21)*
Felele penig Pilat. monda ő nekic Kit akartoc hoǵ ez kettő kőzzẅl
424 el boczaſſac ti nektek? Azoc penig feleluen mo*n*da||nac. Barrabaſt
(22) Monda nekic Pilatus Mit teǵek azert az Jeſuſnac, ki monda-
tik Chriſtuſnac? *(23)* Mondanak nekie minńaian: Meg feziteſſek!
Pilatus penig monda ő nekic: Miczoda gonoſſagot tőtt tehat? Azoc
penig annal inkab fel kialtuan mondanac: Meg feziteſſek. *(24)*
Latuan azert Pilatus hoǵ ſemmit nem haſznalna, de hoǵ annal
425 inkab naǵob zendẅles lenne, vizet kerue*n* || meg moſa az ő kezet az
nepek előt monduan: Artatlan vaǵoc en az igaznac ő veretől, ti
laſſatok! *(25)* Es feleluen mind az kőzőnſeges nepek mondanac:
Az ő vere mi raitunk leǵen, es az mi fiainkon. *(26)* Ackoron el
boczata nekic barrabaſt, Urunk Jeſuſt pedig meg oſtorozuan, ada
kezekben hoǵ fel feziteneiek. *(27)* Az pilatus ſzolgai pedig viuek
426 Jeſuſt az pituarban, es rea || gőitek az egeſz kőſſeget, *(28)* mikoron
kedig le vetkeztettek volna őtet, adanak barſon kőntőſt ő reaia, *(29)*
es tőuiſkből czinalt Coronat tőnek az ő feieben, es nadat adanak az
ő iob keſzeben, es terdet haituan czufol!ak vala őtet ezt monduan:
Iduőz leǵ ſidoknak kiralľa! *(30)* Es meg pőkdőſek aż ő orczaiat, es
el veuek ő tőle az nadat, es verik vala az ő feiet. *(31)* Es minek
427 utanna meg || czufoltak volna őtet, le vonac ő rola az barſon kőntőſt,
es őltőztetek őtet az őnőn ruhaiaba*n* es el viuek őtet hoǵ meg feſzi-
tenek. *(32)* Ki menuen pedig az varoſbol, talalanak Cyreneus falu-
bol iőuő embert, ki ſimonnak neveztetik vala. Ezt meg foguan rea
keſzeritek, hoǵ vinne az ő kereſzt faiat. *(33)* Es mikoron iutottak
volna az Golgotanac heǵere, az meľ mondatik vala koppaſzto heľ-
428 nek. *(34)* Es adanac ő neki inńa eczetet || mereggel elegituen. Es
mikoron meg koſtolta volna nem akara inńa. *(35)* Minek utanna
pedig fel feſzitek őtet, el oztak ő köztők az ő ruhaiat, es az ő ruha-

iara ſorſot vetenek, hoǵ be telleſednek az mit mondot vala dauid
Propheta ezt monduan: Meg oſztac ŏ kŏſztŏk az en ruhaimat, es az
en ruhamra ſorſot vetenek. *(36)* Veſzteg ẘluen penig iǵekeznek vala
ŏ reaia. *(37)* Es fel teuek feie feliben az ŏ tituluſſat, im ezeket
iruan || Ez az Nazarethbeli Jeſus, ſidoknak kiralľa: *(38)* Ackoron 429
fel feſzittettenek ŏ vele ket toluaiokis, az eggik iob keſz felŏl, es az
maſik bal keſz felŏl. *(39)* Az kic pedig azon el mennek vala, haito-
gatuan az ŏ feieket, ſzidalmazzak vala ŏtet *(40)* ezt monduan: Te
vaǵ e ki el tŏrŏd az Iſtennek templomat, es harmad napon iſmet
fel epited ŏtet. Szabadicz meg moſtan tennen magadat, || ha Iſtennek 430
fia vaǵ, ſzaľ le az kereſzt farul. *(41)* Azonkeppen az papi feiedel-
mek, es az iras tudok az fŏ nepekkel eggẘt, czufolľak vala
monduan: *(42)* Eǵebeket meg ſzabaditot, es ŏnnŏn magat meg nem
ſzabadithatťa. hoǵ ha az ſidoknak kiralľa, ſzalľon le moſt az kereſzt
farol, es hiſzẘnk ŏ neki. *(43)* Bizot az Ur Iſtenben, ſzabadicza meg
ŏtet moſtan ha akaria, Mert || ŏ azt mondotta, hoǵ Iſtennek fia. *(44)* 431
Uǵan azon keppen az toluaiok is, kic ŏ vele fel feſzittettenek vala,
Karomkodnak vala ŏ reaia. *(45)* Es hat oratul fogua, naǵ ſetetſeg
tamada mind az egeſz fŏldŏn, mind kilencz oraiglan. *(46)* Es kilencz
ora fele, kialta Urunk Jeſus naǵ fel ſzoual ezt monduan: Eli eli
lamazabachtani az az En Iſtenem; en Iſtenem, miert || haǵal el enge- 432
met. *(47)* Nemelľek pedig az kic ot alnak vala, mikoron hallottak
volna az ŏ kialtaſat mondanak: Az Illeſt hya ez: *(48)* Es minǵaraſt
eǵ ŏ kŏzzẘlŏk futanak, es ſpongiat elŏ veuen meg tŏlte eczettel, es
eǵ nad ſzalra czinaluan ad uala nekie inńa. *(49)* Nemelľek pedig
im ezt mondǵak vala. Had el laſſuk meg ha el iŏ az Illes, meg ſza-
baditani ŏtet. *(50)* Jeſus pedig || iſmet kialtuan naǵ fel ſzoual, ki 433
boczata az ŏ ſz: lelket. *(51)* Es ime az templomnak karpitťa kettŏ
ſzakada, az fŏlſŏ reſzetŏl foguan mind az alſo reſzeiglen. Es az fŏld
igen meg indula, es az kŏ ſziklac meg repedezenek, *(52)* es az kopor-
ſok fel nilanak, es naǵ ſoc ſzenteknek teſtek kic el aluttak vala fel
tamadanac. *(53)* Es az koporſobol ki iŏuen az ŏ fel tamadaſa utan,
menenek az ſzent varoſban, es || naǵ ſokaknak meg ielenenek *(54)* 434
Az Centurio penig es az kic vele valanak, ŏrizuen Jeſuſnak teſtet
latuan az fŏld indulaſt, es azokat az melľek leſznek vala, igen meg
felemlenek monduan: Bizoń Iſtennek fia volt ez. *(55)* Valanac ot
meſſzẘnnen ſok aſſzoni allatok, kik kŏuetik vala Jeſuſt Galileabol,
ſzolgaluan ŏ neki. *(56)* Kik kŏzŏt vala Maria Magdalena, es Maria

435 Jacobi es Joſephnek anńa, || es Zebedeus fiainak is anńa. *(57)* Miko-
ron azert be eſtueledet volna, el iőue eǵ gazdag ember Arimathea-
bol, ki neueztetik vala Joſephnek, ez is uala Jeſuſnac tanituańa. *(58)*
Es ez el mene Pilatuſhoz es meg kere Jeſuſnac ſz. teſtet. Ackoron
Pilatus paranczola hoǵ meg adnaiak. *(59)* El viue azert Joſeph
Jeſuſnac teſtet, es be takara őtet tiſzta ǵolczban, *(60)* es helheztete
őtet az ő uy koporſoiaban, kit kő ſziklabol ki meczetet vala, es hai- ||
436 togata naǵ kőuet az koporſo aitaiara es el mene onnet. *(61)* Vala
penig ot Maria Magdalena, es az Maſik Maria, ŵluen az koporſonac
felette. *(62)* De lam az idnep eſtinek maſod napian, fel ǵŵlenec az
papi feiedelmek, es az ſzerzetes ven ſidoc, az pilatuſhoz *(63)* ezt
monduan Uram emlekezzŵnk meg rola, hoǵ amaz czalard meg elteben
437 azt mondǵa vala, hoǵ harmad nap utan fel ta||madna *(64)* Oerizteſ-
ſed azert az ő koporſoiat tellſeſſeggel harmad napiglan, ne talantan el
iőnek az ő tanituani, es el lopiac őtet, es oſztan azt mondǵac az kőz
nepnek, hoǵ halottaibol fel tamadot. Es leſzen az utolſo teuelges
ſokkal gonoſzb, az elſő teuelgeſnel *(65)* Monda nekic Pilatus. Leǵen
őrizőtők. Menńetek el es meg őrizzetek, mint iobban tudǵatoc *(66)*
438 Azok pedig onnet || el menuen, meg erőſſitek az koporſot, meg pecze-
teluen az koporſo kőuet, es őrizőket kőrńŵle haǵuan. ||

Minek utanna ſidoſag, babillonianak fogſagaban vitetek, es
Jeruſalem el tôretek, Jeremias Propheta le ŵle ſiruan, es Jeruſalem
varoſſan*a*c iôuendô puſztulaſarol, ſzomoru ſziuel ezt monda.
(I, 1) Mikeppen al puſztan czac ônnôn maga az varas, ki
annac elôtte ſoc neppel vala telſes. Tetetek uǵ mint ôſzuedǵe, pogan
nepeknek aſſzońa; Tartomańoknac feiedelme, tetetek ado fizetô||ue. 440
(2) Szŵntelen valo ſiraſt tôn eczaka, es az ô kôń hullataſi orczaian
el le futanak: Ninczen neki minden ô barati kôzzŵl, ki ôtet meg
vigaſztalna. Minden barati meg utalac ôtet, es ô neki lônek ellenſegi.
(3) Szam ki veteſre keſzeritetek menni az ſidoſag, naǵ ńomoruſag-
nac es ſzolgalatnac miatta. Lakozek pogan nepek kôzôt es nem lôle
ńugodalmat. Minden ellenſegi meg fogac ôtet, nem kŵlônben mint
erôs es || ſzoros utakon Jeruſalem, Jeruſalem, mire hoǵ meg ſem 441
terz meg a, t, Uradhoz Iſten*e*dh*e*z.

II. Lamentat:

(I, 4) Sionnak utai mint ſirnak, annak okaert hoǵ ſe*n*ki mar
nem iô fel az idnep napra. Minden kapui le tôretenek, es az ô papi
felette ſzomoruak. Az ſzŵzek is igen meg heruattanak, es ô maga
vaǵon naǵ keſerŵſegben. *(5)* Az ellenſeg ô feien ǵôzedelmet vôn, es
haborgatoia gazdagga tetetek, mert az Ur Iſten meg vere ôtet: Szan-
talan ſok bŵneiert || ô ǵermeki ellenſegi elôt fogſagra vitetenek. *(6)* 442
El vetetek ſionnak leańatul minden ekeſſeg, es ô feiedelmi haſonla-
toſoc lônek eledelt nem talalo koſokhoz. Mert minden erônelkŵl
hatalmas ellenſeg elôt el menenek Jeruſalem, Jeruſale*m* mire
h,m,ſ,t,m,a,t, uradhoz Iſtenedhoz.

3 Lamenta:

(I, 7) Meg emlekezzek Jeruſalem, az ŏ ńomoruſaginak napia-
rul, es ǵŏńŏrẘſegerŏl, kiben regtŏl foguan elt vala. Mikor az ŏ nepe
443 ellenſegenek || kezeben eſek, es nem vala neki ſegitŏie. Latac ŏtet az
ŏ ellenſegi, es meg neuetek az ŏ ńugodalmanak napiat *(8)* Igen
vetkezek Iſtennek ellene Jeruſalem, annac okaert tŏle ſzam ki vet-
tetek. Mind az kic ŏtet eleb tiſztelik vala, ſzidalmazzac moſtan.
Mert latac az ŏ ektelenſeget, ŏ maga pedig fohazkoduan es ſiruan
hatra tere. *(9)* Az ŏ fertelmeſſege mindeneknel niluan vala. De meg
444 ſem emlekezek meg iŏuendŏ eleterŏl. || Azert meg ǵalaztatek czuda-
keppen, es nem lŏn neki vigaſztaloia. Tekencz meg Uram Iſten az
en ńomoruſagimat, mert igen fel magaſztaltatek az en ellenſegem.
Jeruſalem, Jeruſalem mire hoǵ meg ſ,t,m,a,t Uradhoz Iſtenedhŏz

4. Lamentatio

(II, 1) Mikeppen alaza meg az Ur Iſten, haragiaba*n* Jeruſale-
met. Le vete az naǵ diczŏſegbŏl, ſidoſagnac ekeſſeget. Es nem emle-
kezek meg az ŏ labai alat valo ſzekrŏl, naǵ haragianac ideien. *(2)*
445 Meg || ronta az Ur Iſten ſidoſagot, es nem kedueze neki. Minden ekeſ-
ſeget Jacobnac le tŏre, az ŏ haragiaban. Sidoſagnac minden ekeſſe-
get fŏldre le hańa, meg rutita az orſzagot, es az ŏ feiedelmit. *(3)*
Le tŏre haragiaban ſidoſagnac minden hatalmat. Meg vona ſegetſe-
get az ŏ ellenſegitŏl. Es meg emeſzte Jacob orſzaganac mi*n*den ſze-
geletit, nem kẘlŏnben mint eǵ ſebeſſen eghŏ langh. Jeruſalem, Jeru-
ſalem, mire hoǵ meg ſe*m* terz m,a,t Uradhoz Iſtenedhŏz.

5. Lamentatio. ||

446 *(II, 4)* Meg vona yet mint eǵ ellenſeg, meg erŏſſite az ŏ iob
kariat Jeruſalem ellen, uǵ mint haborgato. Es meg ŏle mindeneket
Sion leańanac ſatoraban, kic kiuanatoſok valanac tekentetre. El
boczata az ŏ naǵ haragiat mint eǵ eghŏ tẘzet. *(5)* Az Ur Iſten lŏn
uǵ mint eǵ ellenſeg, mert el puſztita ſidoſagot, es el tŏre minden

palotait, el ronta minden erŏs kŏ falait, es meg ſokaſita Izrael nepe-
nek banattat es ſiralmat. *(6)* El haña ſatorat mint eǵ keuet. 'El ||
veſzte hailekat kiben lakik vala. El feletkezek az Ur Iſten ſionnac 447
aldozattarul, es inneperŏl: meg atkoza haragianac boſſzu allaſaban
az kiralt es az papokat. Jeruſalem Jeruſalem, mire hoǵ meg ſe*m*
terz m,a,te Uradhoz Iſtenedhŏz.

6. Lamentatio

(II, 7) El haña az Ur Iſten az ŏ oltarat, meg atkoza az ŏ templomat. Es ada ellenſeg keſzeben palotainac erŏs kŏ falait, kialtaſt tŏn az ellenſeg Iſten templomaba*n* mint eǵ idnep napon. *(8)*
Gondola, az elŏ Iſten, hoǵ || el veſztene Jeruſalemnek minden ekeſſe- 448
get. Es nem terite meg az ŏ el vegezet akarattat az puſztulaſrol. El tŏretek azert kŏrńẘl valo ekeſſege, minden kŏ falauial eǵetemben. *(9)* Be ſelledtenek az fŏldben Jeruſalemnek minden kapui, el tŏretenek minden erŏs ſzarai, az kiralt es feiedelmeket el viuek az pogańoc, kic kŏzŏt ninczen az Iſtennek tŏrueńe, ninczenek az prophetac, kic Iſtenrŏl iŏuendŏt mo*n*dananac. Jeruſalem, Jeruſalem, mir. hoǵ
meg ſ.terz || m,a,te Uradhoz Iſtenedhŏz. 449

7. Lamentatio

(IV, 1) Mikeppen homaloſodot meg az ſzep arań, es meg valtozot termezet ſzerent valo io ſzineben. Szellel hańatanac az templomnac kŏuei, minden uczaknak piaczara. *(2)* Jeruſalemnek nemes magzati, es ekeſbek ereztet arannal. Ime mel hirtelen el tŏretenek mint eǵ fŏldbŏl czinalt eden, kit az fazek ǵarto kezeuel epitet. *(3)*
Meg az ſarkańok is ki vetettek ŏ emlŏiŏket, es ſzoptattac vala az ŏ ||
kŏlkŏket. Az en nepem leańa haſonlatos lŏn az puſztaban lakozo 450
keǵetlen ſtrucz madarhoz Jeruſalem, Jeruſale*m* m,h,m,ſ,t,m,a, t. Uradh*o*z I*ſte*nedhŏz.

8. Lam:

(IV, 4) Az ſzoptato ǵermekeknek ńeluek, naǵ ſzomiuſag miat ragadanak ińekhőz. Es az apro ǵermekek keńeret kerenek, de nem vala ki ő nekic adna. *(5)* Kic annac előtte naǵ ǵőńőrẅſegben elnek vala, meg őletenek az uczakon. Es az kic iarnac vala veres barſonban, az ganeiokat meg haan őlelge- ||

CZECH CODEX.

zomoroſagodrol. kyth te zent zaddal vallal mikor azth mondad. zo- 1
moro en lelkôm mind halaligh. holoth the zent lelkôdeth embôri
ydwôſſegnek valczagara keeznek vallad. ees te zent teſtôdeth koornak
mikoron az vtolſo waczoran te zent tanyethwanidnak labayth meg
moſad. ees edôſſegwel welôk bekelwen. te dragalatos zent teſtôdeth
ees verôdeth nekyk adad, te dyczô kenodnak rakon voltath nekyk
meg hyrdeteed. || Emlekôzyel vram Jeſus az nagy keſerwſegôdrôl. 2
kyth the zywedben vyſeleel. kôrôſthfanak kenyat gondolwan. myko-
ron az harom rendôn walo ymadaſnak ees werôs werô hullataſok-
nak vthanna theen tanetwanyodmya el aroltatal. te walaztoth ſydo-
nepeydmia meg fogatal. hamiſtanokmya wadoltatal. harom byro mya
hamiſſan ytélteteel. az theenmagadnak walaztoth waraſban yeru ||
ſalemben ſydoknak nagy yelôs napyan nagy peentôkôn te gyen- 3
geſſegw ees yffyw vyragos teſtôdben artatlan karhoztattatol wala: meg
fogwan zôrnyw ees rettenetôſſegôſth huzattatol wala. thazygaltatol
wala. ôklôztetôl wala. orczeel hagyptatol wala. theen ruhattol meg
foztatal. ydegôn ruhaban ôtôzteteel. te dyczô zômeydnek wylagoſ-
ſaga. ky myndônt lath. ees edôſſegw orczadnak zepſſege kemeny ||
ſydoknak katronczayawal fôdôzwen be kôtôzteteenek. holoth vram 4
Jeſus kegôs criſtus orczol werettetôl wala. [oſtoroztatol wala.] kw
labhoz kôtôztetôl wala. kemenſegôſſôn oſtoroztatol wala. nyakon
werettetôl wala: thôwys koronawal koronaztatol wala. naddal te
zenth feyed werettetyk wala: ees kylômb kylômb zôrnywſſegôs
kenoknak myatta zaggattatol wala. mynd my ydwôſſegwnkerth.
Azeerth || keerlek agyad nekôm kegôs Jeſus ky ez napon the zent 5
fezwletôd elôth fôldre eſtem eſedôzwen. ees te dyczôſſegôs feylwl
newezôth kenaydnak erdômeerth. en halalomnak elôtte bynômnek
keſerwſſegôs meg zanathyat. zywemnek byzony tôredelmeſſegeth.
ſyraſnak kwthfeyeth. thyzta gyonatoth. telles elegtetelth. ees myn-
dônnemw byneymnek boczanathyath. Amen. Idwôzleg kegyôſſegôs

6 vram Jeſus || kriſtus yrgalmaz ennekőm bynőſnek. Legőn. Olwas
egy pater noſterth ees egy aue mariath.

Maſſod ymadczagh

O Vram Jeſus kriſtus angyaloknak byzony zabadſaga ees
genyerwſſegőknek paradiczoma. Emlekozyel kegős Jeſus az rettene-
tős zőrywſſegőkről. kyket zenwedeel. mykoron te ellenſegyd mykent
erős orozlanok tegőd ragadanak. hagyapanak. kőrőmmel zag ||
7 gatanak. thazigalanak. ees egyeb nemw halhathatlan kenokal thegőd
zomoreytanak. Ez te nagy kemeny ees bozzuſagos kenodeerth. kywel
vram Jeſus mynd te ellenſegyd tegődeth thőkellenek. keerlek ees
onzollak mynd ez kenodeerth zabadoh engőmeth myndőn lathatos
ees lathatatlan ellenſegőmtwl. ees agy nekőm te zarnyaydnak ar-
8 neka alath lelhethnőm ydwőſſegőmnek otalmath. Amen || Idwőzleg
dragalatos vram Jeſus kriſtus yrgalmaz ennekőm bynőſnek. Legőn.
Pater noſter. Aue maria.

Harmad ymadczagh.

O Vram Jeſus kriſtus ez vilagnak zőrzőye ees terőmthőye. ees
embőri nemzethnek meg epetőye. ki kőrőztſanak zőrnyw kenyatol
meg nem yedeel. Emlekőzyel meg vram Jeſus az the nagy keſe-
9 rwſſegős kenodrol ees ſerelmedről kyt zenwecz || wala. mykoron az
hitetlen ſydook te zenczegős kezeydeth elősző was zegwel kőrőzth-
ffara fezeyteek. annak utanna te gyengeſſegős labaydath. kyre melto
nem walanak illetny. ees te kenodra nagyob kenth. ſerelmedre
nagyob ſerelmeth. ees te zenczegős ſebeydre wy ſebőketh helhőtnek
wala. mykoron nagy kemenſeggel ees kegőtlenſegel te zent thagydath
10 az kőrőzthffanak altalſſagara ees hozzuſaga||ra wgy huzaak hogh
te zent thagydnak myndőnnemw yzey meg zakadozanak. Kerlek
tegőd kegős ees edős zeep Jeſus kriſtus ezbely nagy keſſerwſegős
kenodeerth aggyad en zywemben te zent felelmedeth ees zerelme-
deth. kymya en tegődeth zeplőtelen zolgalhaſſalak őrőkwl őrőke.
Amen. Idwőz legy kegyőſſegős vram Jeſus kriſtus yrgalmazy enne-
kőm bynőſnek. Legőn. Olwaſs pater noſterth. Aue ma-
riath. ||

Negyed Imadczagh 11

O Vram Jeſus kriſtus. ȏrȏk menyey kiral. embȏri nemzetnek
vrwoſa. Emlekȏzyel te nagy ſerelmes kenodrol kyth zenwedel my-
koron kȏrȏſthſſanak magaſſagara fȏldrȏl fel emelteteel. mynd te ta-
gaydban meg zakadozwan. ſem egy te zent tagydban helen marada.
wgy hogy nagy kenodhoz ſem egy ken haſonlatos lelettetneyek.
merth talpadtol fogwan mynd teteyg te zent || teſtȏdben eep ſemy 12
nem wala. yl nagy kenrol vram Jeſus nem emlekȏzeel. merth te
nagy meel yrgalmaſſagodath mwtatad. holoth ellenſegydeerth yma-
dal mondwan. en zent athyam boczaſſad nekyk mert nem thwgyak
myth theeznek: Ez te nagy kȏgelmeſſegȏdert. zerettetȏderth. ees
yrgalmaſſagoderth. ees ez kenokrol meg emlekȏztȏderth: agyad
nekȏm kegyȏs Jeſus. hogy ez te keſſerwſegȏs kenodnak || emlekȏze- 13
thy legȏn nekȏm myndȏnnemw byneymnek boczanathya. ees myn-
dȏn gonozoknak el tawaztathaſa. Amen. Idwȏzlegy yrgalmaſſagos
vram Jeſus kriſtus yrgalmazy ennekȏm bynȏſnek. Legȏn. Pater
noſter. Aue maria:

Ȯthȏd ymaczag

O Vram Jeſus kriſtus ȏrȏk ffenȏſſegnek thykȏre. ees felſegȏs
athya yſtennek bȏlczeſſege. Emlekȏzyel te nagy keſſerwſegȏdrȏl.
kyth te zywedben || zenwendeel. mikoron meg latad te felſegȏs yſten- 14
ſegȏdnek tykȏreben. te walazthidnak ydwȏzwleſſȏketh az te keſſerw-
ſegȏs halalodnak erdȏmenek myatta. ees az gonozoknak karhozath-
yokath az ȏ halaadatlanſſagokeerth. Oh te nagy meelſegȏs yrgal-
maſſagod vram Jeſus: ky my raytonk wezȏdelmes bynȏſſȏkȏn kȏ-
nyȏrwleel. kerlek tegȏd kegyos Jeſus. en yſtenȏm. terȏmtȏm ees
meg waltom. yelȏnnen || az nagy yelȏs yrgalmaſſagoderth. kyth az 15
kȏrȏzthſſan fygwen az tolwaynak mwtalal mondwan. ez nap welem
leez paradyczomban: hogy tegyed en welem en halalomnak ydeyn
azon yrgalmaſſagodath. ky mya te dyczȏſſegȏs orczadath lathaſſam
nagy wygaſagwal az menyey paradiczomban, ȏrȏkwl ȏrȏke. Amen.
Legȏn. Idwȏzlegy edȏſſegȏs vram Jeſus kriſtus. yrgalmaz ennekȏm
bynȏſnek. Legȏn. Olwas || Pater noſtert. Aue Mariath. 16

Hatod ymadczag ez:

O Vram Jeſus kriſtus zerelmes kyral. ees myndőnőſtwl kywanatos barath. Emlekőzyel az keſerwſegről kyth zenwedeel. mykoron mynd te barattitwl el hagyattatal. mezeytelen ees zegenywl kőrőzthffan fyggeel. ees mynd te baratid ees eſmerőyd te ellenőd thamadanak es ſenky ő kőzzwlők wygaztalod nem lezőn wala. hanem ǁ
17 czak te zerelmes zyledeth zyz mariath. ő lelkenek keſerwſegeben hywſegőth tarthwan te kőrőztffad alath alwan. kyth te tanetwanyodnak Janoſnak ayanlal mondwan. Azzonyembőr ym fyw nekőd. az tanetwaynak kedig. ym anya tenekőd. Kerlek tegőd kegyős Jeſus az tőrnek keſerwſegeerth: ky akoron te zenczegős zylednek lelket ees zywet atal folaa. ees az te ő rayta walo keſerwſegődeerth. hogy
18 mynǁdőn zomoroſagos nyawalamban mynd teſth zerent ees lelők zerenth leg ennekőm wygaſagos hyedelmem. Amen. Idwőzlegy kywanatoſſagos vram Jeſus kriſtus yrgalmaz ennekőm bynőſnek. Legőn. Pater noſter. Aue maria.

Hethed ymadczagh ez:

O Vram Jeſus Xpus wygaſagnak koronaya. bodogſagnak kencze. wygaztalaſnak es merhettetlen kőgyelmeſſegnek kuthffeye ees
19 eredethy. ǁ ky mynd te zywednek kywanatos zerelmewel az kőrőztffan fygwen mondad az zoth. zomehozom. az az embőri nemzethnek ydwőſſegeth. kerlek tegőd kegyős Jeſus. hogy my zywőnknek kywanatoſſagath tőkeyled myndőn tőkelletős myelkődetre. ees teſthy kywanatoſſagnak zomeſagath. ees embőri ethkeknek bwzgoſagos győyőrwſegeth. ees ez wylagnak zerelmeth. te zent malaztodnak
20 hywſegewel myndőnőſǁtwl ffogwa meg olczad. Amen. Idwőzlegy zerettetős vram Jeſus kriſtus yrgalmaz ennekőm bynőſnek: Pater noſter. Aue maria.

Nyolczad ymadczagh ez.

O Vram Jeſus kriſtus ky wagy hywőőknek byzony wylagoſſaga. zyweknek őrők edőſſege ees wigaztaloya. ees elmeknek nagy gőyőrwſſege. Az ecőthnek ees merőgnek ő nagy keſerwſegős kenya-

erth. kyth my erôttônk || zenwedeel. mykoron az kôrôſtſſan fygwen 21
meg koſtolad te halalodnak ydeyn: Kerlek tegôd kegyôs Jeſus ez
bely kenoderth. hogy halalomnak ydeyn agyad nekôm te dyczôſegôs
zent teſtôdnek ees werôdnek meeltan walo hozyam weteleth. hogy
ky legôn en lelkômnek. wigaſagara ees ydvôſſegômnek waltaſara.
Amen. Idwôzlegy zelyczegôs vram Jeſus kriſtus. yrgalmaz ennekôm
bynôſnek. Amen. Legyôn. || Pater noſter. Aue maria. 22

Kylenczed ymadczagh

O Vram Jeſus Xp*us* ky wagy kyraly yozaag ees elmey wiga-
ſag. Emlekôzyel az nagy keſerwſegôs zomorwſagodrol. kyth zenwe-
deel te zenth halalodnak ydeyn my erôttônk fygwen az kôrôztſſan.
mikoron ſydonepek tegôdet bozzwſagos karomlo bezedôkwel illetee-
nek. Ees the vram Jeſus yme nagy zowal, ees keſerwſegw kônyw ||
hullataſokwal ywôteel: mondwan: En yſtenôm. en yſtenôm. myre 23
hagyal el engômeth. hogyha el hagyattatal wolna athya yſtentwl. de
byzonyara yol leheth vram Jeſus hogy te zenth athyad kywel yſten-
ſegben egy wagy tegôd ſonha el nem hagyoth wolna. de maga ez
nagy kenodnak latathyaerth. ez wylagy nepeknek vgy eſmertetyk
wala. Kerlek azerth tegôd kegyôs Jeſus ezbely nagy zomorwſagos ||
kenoderth. hogy en halalomnak ydeyn engôm el ne hagy en vram 24
ees en yſtenôm. Amen. Idwôzlegy bekôſegôs vram Jeſus kriſtus.
yrgalmaz ennekôm bynôſnek. Legyôn. Pater noſter. Aue
maria.

Thyzed ymadczagh

O Vram Jeſus kriſtus. ky wagy kezdeth ees wegezeth. ees
myndônnemw wrwoſſagnak yozagos kencze. Emlekôzyel vram Jeſus
mykenth te zent embôrſegôdeth tal||pattwl fogwan teteyg nagy 25
kemenſegw kenra boczatad. zônetlen tegôdeth kerlek kegyôs Jeſus az
ſokſagw ſebeydnek zelôſſegeerth. meelſegeerth. ees nagyſagaerth.
hogy en byzonſagos zerelmemwel te nagy zelôs paranczolatydath
ôryzheſſem. ees wegy engômeth az te zenczegôs zerettetôdben Amen.
Idwôzlegy bôlczeſegôs vra*m* Jeſus kriſtus. yrgalmaz ennekôm bynôſ-
nek. Legyôn. Pater noſter. Aue maria. ||

26 Thyzőnegyed ymadczag.

O Vram Jeſus kriſtus ky wagy felſegős yozag. ees yrgalmaſſag-
nak meelſege: kerlek tegődeth ez nagy te dyczőſegős ſebeydnek
meelſegeerth. kyknek meelſege ol nagy wala. hogy zent zywedeth:
czontodath ees belődeth mynd meg oltotta wala: Een byneymnek
meelſegeből żabadoh kegyős Jeſus. ees te dycző ſebeydnek meelſe-
27 gében el reycz. myglen te zent orczadnak || haragoſſaga el mwlik.
hogy en wygaſagos őrőmwel te zent orczadath lathaſſam: Amen.
Idwőzlegy hatalmaſſagos vram Jeſus ktiſtus yrgalmaz ennekőm by-
nőſnek. Legyőn. Oluaſs egy pater noſterth ees egy Aue
mariath:

Thyzőn kethőd ymadczagh ez:

O Vram Jeſus kriſtus ky vagy ydwőſſegős egyeſſegnek yele. zerel-
28 mnek kőtele. [ees] őrők ſenőſſegnek ees ygaſſag||nak tykőre. Emle-
kőzyel vram Jeſus az te nagy zamtalan ſokſagos kenodrol: ky oyl
ygőn ſok wala. hogy tetedtwl fogwan talpadyk te teſtődben egeſſeg
nem wala. merth kegyőtlen ſydok mya myndőnőſtwlfogwan el
zaggatattal wala: te dragalatos werődben kewerődwen: Ez te dy-
czőſegős zamtalan kenoderth. kyketh mynd te zeplőtelen teſtődben
29 my erőttőnk zenwedeel. ees az nagy || mondhatatlan zerelmerth
kegyős Jeſus. hogy myth kellőth wolna towaba my erőttőnk tennőd.
ees nem tetted wolna. byzony te nagy bewſegős zerelmedeth nekőnk
mwtatad. Kerlek tegőd kegyos Jeſus hogy mind the dyczőſegős
kenydath te zeep dragalatos werődnek tentayawal en zywemben
meg yryad. hogy te zent kenydath ees zerelmedeth en zywemben
30 mykepen kőyőrwlő olwaſhaſſam: ees zynetlen || halalomnak ydeyg
mynd ezőkről te nekőd halath adhaſſak őrőkwl őrőke. Amen. Idwőz-
legy fenőſſegős vram Jeſus kriſtus. yrgalmaz ennekőm bynőſnek:
Legyőn. Pater noſter. Aue maria.

Thyzőn harmad ymadczag.

O Vram Jeſus kriſtus Erős orozlan. halhatatlan ees győzhetet-
len kyral: Emlekőzyel az nagy keſerwſegről. kyth te halalodnak

ydeyn vallal. mikoron te zent kenydnak || foghſaga. nagy keſerwſege. 31
tegőd meg tőkelle. holoth[t] mynd teſtődnek ees lelkődnek ereye. te
nagy kenos korſagoderth meg fogyatkozoth wala. Azerth te kegyős
feyedeth halalos keſerwſegwel le figgezteed az zo mondwan. meg
tőkellőth. az az. embőri nemzetnek ydwőſſege. Ez bely keſerwſſegős
zerelmederth kerlek tegődeth zerelmes ees kegyős Jeſus: hogy en
halalomnak ydeyn ees wegezetyn. mykoron en || lelkőm ees elmeem 32
halalnak gyarloſagos zomorwſagaban leyend. yrgalmaſſagoth tegy
welem: hogy ellenſegőmnek rettentő zőrnywſegeth ne laſſam. remen-
ſegőmeth te benned weſſem. hogy őrőke teweled ees the zentydwel
lakhaſſam. Ame*n*. Idwőz legy nőmőſſegős vram Jeſus kriſtus. yrgal-
maz ennekőm bynőſnek. Legyőn. Pater noſter. Aue maria.

Imar ez vthan kőwetkőzyk thyzőn negyed ymadczag. ||

O Vram Jeſus kriſtus ky wagy felſegős athya vr yſtennek 33
egyetlene. ő dyczőſegenek fenőſſege. ees ő mywoltanak abraza:
Emlekőzyel az te alazatos ayanlaſodrol. mykorth athya yſtennek
te zent lelkődeth nagy fel zowal ayanlad mondwan. Atyam te mar-
kodban ayanlom en lelkőmeth: ees zakadozoth te zent teſtőd nylwan
walo te nagy meel ſebydnek keſerwſegewel: my walczagon||kerth te 34
yrgalmaſſagod nagy kyaltaſſal te zent lelkődeth ky boczatad. hogy ky
kyaltas vram Jeſus te zent yſtenſegy hatalmadnak wala yegye. Ez
te dycző ees dragalatos halaloderth kerlek tegődeth zőnetlen kegyős
kyral batoroh engőmeth erős angyaloknak myatta. hogy en ellenſe-
gymnek. őrdőgnek ez wylagnak. ees teſtőmnek ellene alhaſſak. ez
wylagy bynnek meg haylak. thenekőd eylek: hogy en || halalomnak 35
ydeyn en lelkőmeth. ez zamkiwetőth ees zarandok herről fogagyad
te zent lakodalmadban. byzonſagos wygaſagra. holoth mwnkalodaſ-
nak terhe el wegeztetyk. ees te dyczőſegődnek zepſege faradathlan
kewanſagban thőkellettetyk őrőkwl őrőke. Amen. Idwőzlegy yozagos
vram Jeſus kriſtus. yrgalmaz ennekőm bynőſnek. Legyőn. Pater
noſter. Aue maria.

T h y z ő n ő t h ő d y m a d c z a g. ||

36 O Vram Jeſus Xpus byzony ees gywmőlczős zőlő thő. Emle-
kőzyel te zent werődnek ky ontaſarol. kyth te zent teſtődből. my-
kenth az meg faczarth zőlőfebőől my erőttőnk nagy bewſegőſth ky
ontad. mykoron kőrozthfad ſaytoyaban. thenmagad ydwőſſegőnk-
nek borath te dragalatos werődeth ky faczarad. ees az ſydo wyteznek
37 ő cucaya te zent oldaladon nagy melſegős ſebőth || nyta. honnan
te dycző werődeth wyzzel elegy my ydwőſſegőnknek zerelmenek
yegyere nekőnk adad. wgy hogy egy czőppeneth weer ſem marada
te benned. kyt my ydwőſſegőnkerth ky nem őtőttel wolna. Ees yme
akoron vram Jeſus te dyczőſegw gyenge teſtőd meg herwada. te
belydnek ő nedweſſege meg aza. te zent czontydnak ő weley meg
38 őztőwerődenek. ees mynd te zent embőrſegőd || magas kőrőztffan
ſygwen zomorwſagos gyaſban őltőzeek. holoth kegyős Jeſus oylan-
nak yelőneel. mynth az newőſſa nyalaban. Ez te nagy dragalatos
werődnek ky ontaſaerth. ees az te keſerwſegős kenoderth ees halalod-
erth. ees mynd az te zenczegős ſebeyderth kerlek tegőd edoſſegős
vram Jeſus kriſtus. hogy ſebhőſſed meg edőſſen en zywemeth az te
39 dragalatos ſebeydwel. ees gyaponczy engőm te zenth || zerelmedben.
hogy te zent kenodon ees halalodon walo ſyralmam legyőn enne-
kőm kenyerem eyel ees nappal. Ees ſordoh engőmeth myndőnőſtwl
te hozyad. hogy az en zywem legyőn nekőd őrőke walo kellemetős
lakodalm. ees en nyayaſſagom. ez ſyralmnak wőgyeben. legyőn tene-
kőd kellemetős ees foganatos. ees az en eletőmnek ő wegezety legyőn
40 oyl dyczeretős. hogy ez vylagy eletnek wegezety vtan || tegődeth
meelto legyek lathnom ees dyczernőm mynd te ſok zentydwel
egyetőmben az őrők dyczőſegben őrőkwl őrőke. Amen. Idwőzlegy
meeltoſagos vram Jeſus kriſtus yrgalmaz ennekőm bynőſnek. Legyőn.
O l w a ſ s e g y P a t e r n o ſ t e r t h e e s e g y A u e m a r i a t h :
E e s e z v t a n a y a n l d e l e z f e l l w l m e g o l w a ſ o t h y m a d-
c z a g o k a t h y m e z a l a m e g y r t h y m a d c z a g w a l. m o n d-
w a n.
41 Ez ynteſőketh ees ymad||czagokath ayanlom tenekőd zerelme-
tős vram Jeſus kriſtus: ees adok tenekőd ſokſagw ees wekhetetlen
hala adaſokath az te zenczegős ſebeyderth. te dragalatos werőderth.
te dyczőſegős ees kegyőſſegős kenoderth. ees te keſerwſegős halalod-

ert. ees mind az te mondhatatlan ees zamlalhatatlan kǒgyelmeſſegǒs yrgalmaſſagodbol walo yol teettederth. kyth tǒttel en welem: az te ‖ edǒſſegǒs ees zenczegǒs newednek dyczeretyre ees dyczǒſegyre 42 ǒrǒkwl ǒrǒke Amen:

Ez a kǒnyu Mienk ſr. Maria Victoriay. ſzenkis el ne uegie. Mert Penteki Imadcsagimot el kel hadnom es byſzonial annak a lelkin uan a ki eluefzi es meg nem agja a ki Elǒ uefsi helire tegie hogi bǒnt ne ualiak miata ‖

43 **Kőwethkőzyk ymmar zent Bernald doctor ymadczaga.**

Idwőzlegy ez wylagnak ydwőſſege
dragalatos Jeſus kriſtus:
ym en kőrőztffadhoz leeptem.
te legy nekőm ſegődelmem.
Zent kőrőzthfan ha gondollak
te kenodban en kywanlak.
vgy ymadlak mynth lathnalak.
ſőth en előttem twdlak:
Oh meyl mezetelen tegőd lathlak.
zent kőrőztfan ha ymadlak.
14 meg || werethwe. meg hwzlalwa.
meg tőrethwe. meg vtalwa:
Kegyős paſtor te kenodban
en ne legyek meg vtalwan.
eſmery engőm edős waaltom:
legyőn te zent kenod gondom:
Keſerwllek tyzta zywel.
kywanatos akarathwal.
nem farathczag ſem neheſſeg:
de wygaſag ees edőſſegh:
Ha kenodban őrizendlek.
kőrőzthffadon őlelendlek.
kerlek vram meg ne vtaly.
meeltoſaagoſth engőm meg halgas: ||
45 Kőzel wagyon te halalod
ym előtted te zolgalo
zent feyedeth hozzam hayczad.

en őlembe meg nywgoſſad:
The bewſegős malaztodba
wongy te hozzad byzonſagban:
hogy laſſalak. kywanyalak.
zolgaylalak. nywgoſſalak.
O meyl kegyőſſegben latlak.
merth keez wagy yonak ees gonoznak.
kegyőtlennek ees kegyőſnek.
te ſebeydben mynd helth lelnyők.
merth zent werődnek || hwllaſath 46
te őnekyk yngyen adad:
Kegyős vram Jeſus kriſtus.
ky weretettel. ſebőſwltettel.
keſergettettel.
bethegőkerth bethegwltel.
zegenyőkőn kőnyőrwltel:
Im en magam hozzad vettem.
koor woltomath hol eſmertem.
Bynőſőkőn ky kőnyőrwlz.
hyzőm welem nem nehezwlz:

IDwőzlegy ez wylagnak yo meg waltoya.
nehezwlteknek kywanſaga.
ki kőrőztfara emelteteel.
keth || kezedőn figgezteteel. 47
Thw zent kezek ydwőzlegyetők
vy roſawal meg tőltetők.
kyketh elteryezthwen. agra kemenyőn hwztak:
was zegekwel meg gyagdoſtak.
Kykből győngyelő werőd hullot.
azzw főldeth harmatozoth.
Latom hogy foly myndőnwnnen
te zeep werőd nagy bewſegwel:
Pyros oyl mynth maſth nylth roſa.
my lelkőnknek walczagara.
Barſon zynw werős || kezed 48
zerelmemben meg őlelőm:
Zomehozoth azzw zamwal.

yzom zent werôdeth kywanſagwal.
kôrôztfadath ha zoreytom
ſyrwa mondom wygaſagom:
Kemenſegôs nagy kenoderth.
te zent werôd hwllaſaerth.
adok halath kônyhwllatwa.
zent kezedet meg apolwa:
Zent werôdben keſerôdwen.
remenſegôm beleed wethôm.
the zenth kezed oltalmazzon
halalom koron
ees te yogod engôm ‖
49 hozzad fogagyon.

IDwôzlegy en ydwôſſegôm
Jeſus kriſtus. ees en edôſſegôm.
ym yelônyk te zerelmed.
mert mezeetelen te zent meyled:
Ky diczô ees ydwôzlendô.
nagy felelmel ylletendô.
ky zent haromſagnak zeky.
nagy zerelmnek yelôs hele:
Erôtelennek erôſſege.
feelelmeſnek bekôſege.
farattaknak yo zallaſa.
zegenyôknek nagy beew haza.

50 IDwôzlegy vrnak edôs ‖ zywe.
en yohomnak yo ôrôme.
hozzad ywthnom en ôrwendôk.
halgas meg engôm ha nekôd bezeellôk.
Meyl az zerelm ky tegôd meg gyôze.
meyl az zerelm ky ygy gyôttre.
Lathom magad meg fogyattad.
myndônôſtwl nekônk adtad:
The nepedeth ha meg waltad.
hath magadath halalra adad.
halalok közôth keſerweb halal.

kemeeny halal. fôſwen halal:
Ky ez diczô melbe meene.
hol ‖ vylagnak elôtte eele: 51
zent zywedeth meg zaggatha.
draga werôd ky hullatha.
Halaloderth kyth ygy wallaal.
en zywemnek zeretôye
ne legyek naalad el feledwe.
yohomnak akarathyat laſſad.
Kemeny zywem meg ſephôſſed.
keſerwel keſerôhed.
nylyeek zywed mynth zeep roſa,
ky illatyath tawul agya:
En lelkômwel egyee leegyôn.
hogy en zywem meg zepwylôn:
ky tegôd zereth ‖ az nem epedh: 52
ha ky keſerg akkor wygad:
Mert myth thegyôn ô nem tugya.
kônyhullatas wygaſaga.
attwl magat nem tylhatya.
merth ôrômeth nem monthatya:
Ha halhatna ſokzor halna.
az kyth kywan czak foghathnaa.
yly zerelmedeth nekôm agyad.
ees zywemet hozzad wongyad:
Hogy tegôdeth kywannyalak.
ez wylagnak en meg haylak:
ôrôk eeleth thegôd ‖ kywanlak. 53
edôſſegwel tegôd latlak:
The yndohad en yohomath:
hogy kywanyon enne nagy yoth.
zywem eylôn zerelmedben:
ne alogyon yth reſthczegben:
Hozzad fuſſon hozzad ſyryon.
ees myndônkor tegôd tarczon.
zenth zyw meyl zeep te nylaſod.
kywanſagos te yllatod:
Meeltoltaſſaal nekôm nylnod.

en zywemeth hozyad wonnod.
nalad leeteeth vgy zereſſe:
54 hogy ŏ || magad el felegye.
Nalad legyŏn. oth nywgogyeek.
ęes te hozzad ygyekŏzyek.
tegŏd zywem akar tudny.
ne akaryad magad thwle el vonny:

IDwŏzlegy Jeſus ŏrŏk nagy yo.
yrgalm tenny zorgalmazo.
Ŏzthŏwer tagyd meg farattak.
zent kŏrŏztſſan huzlaltattak:
Idwŏzlegy ydwŏzytemnek oldala.
kybŏŏl nagy ydwŏſſeg fola.
onnath zent weer wyzzel yowe.
55 hogy tyztwlna nepnek || byne:
En tehozzad kŏzel yŏttem.
de kŏnyŏrwl en raytham.
mert ellenŏd wetŏttem:
Jolleheth pyrrongo orczawal.
de laam ygaz akarathwal.
hozzad yŏttem hogy laſſalak
zent kenodban ſyraſſalak:

IDwŏzlegy kegyŏs oldal. nylas.
kybŏl yŏwe zenth wyz folyas.
pyrhonyottal mynt zeep roſa.
menyorzagnak wagy aytoya.
Te yllatod myndŏn fŏlŏth.
ky wyz tŏlŏnk mereettetyk. ||
56 zomehoztak hozzad yŏnek.
te nalad meg zayoſulnak.
Pyrus oldal nekŏm nylyal.
en zywemtwl el ne tawozzal.
ha een weled el mehetneek.
oth magamnak nagy yoth lelneek.
Zomyw zamwal ha illetlek.
gŏryedetozth ha ŏlellek.

akor vagyok mynden yoban.
ees en lelkômnek nywgolmaban.
Oh meyl edôs ez zenth yllath.
kriſtus Jeſus ky tegôd laath.
the edôſſegôd kyketh meg gyôz||nek: 57
ha lehetne halnanak weled:
Edôs vram ez zent ſebbe.
fekyôn zywem ees ez werben.
Ez wylagbol ha ky mwlom.
legyôn zent oldalad zallaſom.
hol en lelkôm meg nywgogyek.
pokol mya meg ne fogtaſſeek.

IDvôzlegy zenthôknek ydwôſſege.
bynôſôknek remenſege.
zent kôrôztffan meg wontattaal.
vgy mynth bynôſ taglatattaal:
Byzon yſten ha fen fyggeel.
byzony embôr meg ôleteel.
Oh mel || zegenyôn mely mezetelen 58
lam kôrôztfan mewetteteel:
Nem kethelen dee akarwa.
ſydo neepnek vagy yateka.
yl halallal ha ôleteel.
zent tagydban ha tôreteel:
The ſebidnek nem len zama.
te zent weeröd wyzzel hulla.
harom zeg kôzth ḩa tekergeel.
zeep weerôdben meg fôrödeel.
O kazdagſaagh ees nagy beewſeg.
lôl nagy monthatatlan zegenſeg.
ha zolgaylonk nekôd ezeert.
ha || hullatonk weert werôdert. 59
Zent labadnak kemenſegeth.
zent kezeydnek ô meel ſebeeth.
ôlelgetôm ayetatoſth:
reezkettetôſth kywanatoſth:
O bynôſôknek zeretôye.

eſſőtteknek emelőye.
nem len ſohol oyl yo athya.
ky fyaerth magath ylre agya.
Mert en lelkőm meg ozlatol.
bynőm mya zaggattatol:
edős Jeſus te meg laſſad.
kegyős vrwos meg vrwoſolyad:
Kőrőzthfadon kenod latom.
60 ydwőſ||ſegőm thwled waarom.
zent werődben ha megh moſdom.
meg nywgozom ees wygazom:
Meel ſebydeth kyketh wallal.
zeep weerődeth kyth hullatal.
en zywemben te meg yryad.
en lelkőmeth hozzad wongyad:
Valahanyan hozzad yőttek:
te zent labaydhoz eſtek.
ő bynőketh mynd oth hattaak.
koorſagokbol meg thawoztak.
Im en vagyok kőrőzthfadnal.
61 ym keſergők zenth || labadnal:
kőrőztfadrol te meg halgas.
kőnyőrwl ees engőmeth laas:
The kenodban byrwa alwa.
laas zywemnek kywanſaga.
en zerethőm hozzam hayoyl.
meg wygaztayl ees nekőm zoyl:
Kerlek nekőm az zoth mongyad:
hogy bynőmeth megh boczattad:
kemeenyődőth zegeny yohom.
lam nem tudok halath adnom:
hogy ymaagyam terőmtőmeth.
62 hogy zereſſem ze||retőmeth.
hogy fyzeſſem zolgalatyath.
hogy halalyam zent halalath.
Ky magat eerthem nagyon adaa.
halalomerth hogy meg hala.
de ky latoth oyl zerelmeth.

zőrnyw halaal kyth meg győzőth:
O meyl haznos vrwoſſag.
hol betegnek weeről adaad.
ym őlellek zent kenodban.
bynős walwan ees pyrongwan.
De ne banyad haa ygy teezők.
mert ez mya ydwőzwlők.
bynőm mya || betegwltem. 63
ees te ellenőd nagyod weettem.
Te zent weerőd en ream hwylon
meg tyztohon ees wygazzon.

Tereety magaath [orczayahoz] Jeſuſnak orcayahoz. mondwan.

Idwőzlegy tyztőlendő vram Jeſus
myndőn mya zeretendő.
Tekeencz engőm zent zőmődwel:
zyweenth walo zerelmedwel.
de ha te zywedeth latom.
banatomath nem mondhatom.
Meg fekethwlth nap leewő zynőd.
el thawo||zoth ekőſſegőd. 64
wyraag dyződ waltoztataak.
zeep orcadath ſaar be fogtha.
Myndőn wylagnak wylagoſſaga.
angyeloknak kywanſaga.
el waltozoth te zepſegőd.
meg feketwlth ho leewő teſtőd.
Zeep orcadon halaal yelonth:
lam epettel vtalatoſth.
ees meg holtaal keſerwetőſth:
O meyl nagy wolth the zerelmed.
hol magadat ygy őleſſed.
Nem mondanam ſemmy kenom.
ſőth || wolna nagy wygaſagom. 65
ha kenoderth kenth walhatneek.
halaloderth meg halhatneek:

Kerlek adgyad amyth kerők.
twled addeeg el nem megyők.
ky en eertem halalra menel.
kerlek twlem tawol ne legy:
Halalomkor fogagy engőm.
legy fegywerőm te ennekőm.
ha el ywtand en halalom.
oth yelőnnyel en yo waltom.
Merth az leezőn zőrnyw ydő.
ygazaknak ees felendő. ||
66 hath ne keeſſel engőm latnod.
en lelkőmeth oltalmaznod:
O zerethő zeretendő.
myndőn yonak nagy yo thewőye.
az nagy vtra ha eredők.
egyeb tarſoth nem lelhetők.
kerlek nekőm haath yelőnnyel.
Zent kenodban ne enyeezzel.
engőm fődőz keth karodwal.
ees oltalmaz te kőrőztfadwal:
Haalaa legyőn halaloderth.
dragalatos zent kenoderth:
en yſtenőm ees en waaltom. ||
67 mondhatatlan myndőn nagy yom:
Amen.

Igőn zeep Imaadſaagh:

Kőgyelmes atya vr yſten. te kőzőtted. ees en kőzottem: weettem en vramnak terőmtemnek. a te dragalaatos zent fyadnak. Jeſuſnak kryſtuſnak. kennyanak halaalaanak erdőmeeth. az en eerdőmetlen woltomeert. Amen.

Kőwetkőznek meeg ys ygőn zeep ymadſagok Idwőzeytenknek kennyarol halaalaarol. ||

URam myndőnhato iſten agyad nekőm zent lelőknek 68
malazthyat. Ky zent lelők vylagoſoha meg en zywemeth ees en
elmeemeth. hogy az te yo tetődert kyth en welem től bynőſſel, ees
meltatlan zolgaddal. hogy erőttem ſok keenth zenwedeel ees meg
halal. hogy ez yo tettődert. dyczőſegős zent lelőknek myatta en te-
nekőd halath adhaſſak || hogy tyzta zywemmel ees tyzta akaratom- 69
wal te zent halalodrol emlekőzheſſem. ky legyőn en lelkőmnek
ydwőſſegere. ees ez wylagy eletőmnek yawara. Ame*n*.

URam myndőnhato yſten. ky az mondhatatlan nagy keent
wallad ees zenwedeed te zent fogſagodnak ydeyen. my erőttőnk
bynőſőkerth. the zent kezeydeth hatadmőgee kőthőzwen: nyakon
kőthwen. py||latos hazahoz wywen. oth ſok hamoſſath read vadol- 70
wan tegődeth yteelwen halaalnak kenyara. ees kő ozlophoz kőtőz-
wen. nagy marok wezzőkkel es kemeeny oſtorokal te zent tagodath
nagy kegyőtlenſegwel zaggataak. kyből te zent weerőd nagy bewſeg-
wel ky folya, annak vtanna meg mewetwen kamokaban őltőztetenek.
ees kemeeny thywyſſel meg koronazanak. kywel || te zent feyedeth 71
meg ſebhőteek. te dycző weerőd orczadon alaa folywan. annak vtan-
na zőmődeth be kőthwen. ees tegőd oth arcwl werwen. ees nyalwal
arcwl pőkődwen. annak vtanna pylatos ſydo nepnek kezeeben ad-
wan. zőrnyw halalra te nehez' kőrőztfadath hatadra adaak. kynek
neheſſegeerth. ſokzor az főldre le eſeel. nagy nehezen wyd az zőrnyw
kennak helere. ees rayta tegődeth || meg fezeytenek. te dyczőſegős 72
zent kezeydet ees labaydat kemeeny was zegwel altal zegezeek.
kőrőztfanak magaſagara. főldtwl fel emelteteel. te zent kenod meg
vyula. dycző ſebeyd meg nylanak. belőle te zent weerőd ky folywan.
te dyczőſegős zent tagydath ees kőrőztfadath meg weerőzted te zent
werődwel. embőri ydwőſſegert. zomehozaſodat keſerw epewel ees
ecőthwel ytatak. || Te nagy keſerwſegős kenodban. te zent kőrőztfad- 73
rol. latad te zenczegős anyaadath zyz mariath. nagy keſerwſegwel
neky zolaal. nagy zerelmeſſegwel zent yanoſnak ayanlad anyvl.
Annak vtanna te zenth athyadat nagy fel zowal kyaltad. te zent
lelkődeth te teſtődtwl el boczatad. the zent feyedeth tywys korona-

ban yob walladra boczatad. Annak vtanna ſydo wytez te zent zywe-
74 det zulcayawal || altal őklelee. kyből weer ees wyz ky folya. Amen.
URam myndőnhato yſten. mynd ez fellwl newezőth kenyderth
ees halalodert ees az te zenczegős anyadnak nagy keſerwſegeert.
kyt te erőtted walla: meltolyal meg halgatnod engőmet meltatlant
ees nagy bynőſth en kőnyőrgeſőmben. hogy az te zent fogſagod
75 zabadoha meg en lelkőmet ees en teſtőmet myndőn || fogſagtul. ees
az hamos yteletert kywel tegőd meg ytelenek. oltalmaz megh
engőmet hamos ytelettwl: ees az wezzőnek ees az oſtornak myatta
walo kenoderth. oltalmaz engőmeth en ellenſegőmnok byrodalma-
twl; Ees az kamokaban őltőzteteert. őltőztes meg engőmet zent
lelőknek malaztyawal: Az te tywis koronadnak kenyaert koronaz
76 meg vram Jeſus engőmeth menyey koronawal. || Te zent zőmeydnek
be [kő] kőteſeert meg ne wakoh en bynőmben. hogy lathaſſam vram
te zent orcadat nagy őrőmben. Te zenth arcwl wereſődert oltalmazzad
meg vram een orcamath myndőn zeplőtwl. hogy ne zegyőnkőgyem
te előtted. ſő ez wilagy embőrők előth. Te zent orcadnak be pőkeſe-
ert. tyztohad meg vram en orcamath. kywel te elődben kel mennőm:
77 Zent kőrőztfadnak || neheſſegeert. zabadeycz meg vram engőmet
myndőn neheſſeegből mynd lelkőmben mind teſtőmben. Te zent
kezednek kőrőzthfara fezwleſeert. weſſed te zent kezedet en ſegődel-
memre. hogy myndőn őrdőgnek ellene. ees mynd ez wylagy ellen-
ſegnek ellene oltalmazzon: Az te zent kezeydőn ees zent labaydon
walo ſebeyderth. agyad hogy myndőnkoron te vtaydon yarhaſſak·
78 Ez kőrőztfaddal főld||ről fel tamaztaſoderth thamaz fel vram engőmet
en halalos byneymből. hogy en byneymert ne wezzek őrőke. Te zent
ſebeydnek meg nylaſaert nyſſad meg vram en zyvemet ees elmemet.
hogy kőwetheſſelek tegődet. Te zent weerődben meg főrődeſert fő-
rőzzed en lelkőmet te malaztodban hogy nyeryem te yrgalmaſſago-
dat: Te zent anyaad el ayanlaſaert. agyad oltalmwl ennekőm az
79 the || zent anyadat hogy meg oltalmazzon engőmet myndőn gonoz-
twl. ees az pokolbely keſerw kentol: Az epeenek ees az ecőtnek ő
kenyaerth. kywel te zomeſagodat ytataak. en halalomnak ydeyen
eetes engőmeth te zent teſtődwel. ees ytas te zent weerődwel: ky
legyőn en lelkőmnek ydwőſſegere. Te zent kyaltaſodert vram kyalcz
hozzad engőmeth. Az te zent lelkődnek teſtődtwl ki boczataſadert
80 agy ydwőſ||ſegős halalth ennekőm. Te zent feyed tywys koronadban
yob walladra boczataſodert haycz en hozzam the kegyőſy feyedeth.

hogy en ellenſegőm pokolbely őrdőg tawozzek el twlem. Te zent
halotaydbol fel tamadaſodert. tamaz fel engőmeth az őrők eletre.
ees nagy wilagoſſagra: Te zent menyben menetódert. helhőztes en-
gőmet te zent orzagodban. holoth zőnetlen ees wegezetlen dyczőſegh
ees || őrőm wagyon. Te zent newednek dycziretyre dyczőſeg atyanak 81
ees fywnak ees kegyős zent lelőknek. Amen. Legyőn.

Ez ymaadſaag ys. wagyon ydwőzeytenk kryſtus Jeſuſrol. ky igőn ſeep ees ygőn ayeetatos.

O Vram Jeſus kriſtus őrők dyczőſegnek kyralya. ez wylagnak
meg waltoya. ky my meg waltaſonkerth || kőrőztnek kennyat akarad 82
fel wennőd. ees mynketh ſetetſegnek hatalmabol meg waltanod. Es
te eſmeretődnek welagoſſagara hoznod meltoltatal. kerlek wylagoſoy-
czad meg en zywemnek ſetetſegeyth. hogy eſmeryelek meg tegőd en
ydwőzeytő yſtenőmet. Ees te hozzad hytnek ees erős remenſegnek.
ees tőkelletős iſteny zeretetnek myatta ragazkodyam. Ees hogy ||
eſmeryem meg magamat ees en nyawalaſſagomat. Ees byzonſagwal 83
te zynőd előth alazatos legyek. Ees az te tyzta ees zent feelelmed-
ben. ees az te zolgalatodban mynd en eeletőmnek wegezetyglen.
ayetatoſſagwal meg maragyak. Uram Jeſus kriſtus te tudod az en be
meneſőmet. előwe meneſőmeth. ees en ky yówefometh: ygazgas
engőmet az te byzonſagodban ees bo||boczaſſad meg mynd en byney- 84
meth ees en fogyatkozaſymat. kyknek miatta en nawalias en mel-
tatlan bynős. en yfiywſagymnak napytwl fogwan ez orayglan meg
ſertőttem te kegyőſſegődet. ees yrgalmaſſagodat. Az en alnokſagym
felywl yarak en feyemeth. ees ygőn meg hatalmazanak en raytam.
Ees az pokol meg tataa az ő meelſegeth. hogy el nyelyőn engő-
met: Az go||noſſagos ellenſegők mynd napeſtyg ellenkődnek 85
nekőm mondwan: Iſten el hatta őteth. kerőngeſſők ees fogyok meg
őteth. az my czalardſagynknak myatta. Nq azert vram Jeſus erős
ees hyw oltalmazom ees ſegődelmem. tekencz ala menyorzagbol. ees
laſſad az ő alnokſagokath. ees az en gyarloſagomath. Mert por es
hamw wagyok: Tegyed azt hogy en gy zheſſem || meg az ag ellen- 86
ſegnek keſertetyth. Teſtnek byneyth. ees ez wylagnak artalmas
hyzőlkődeſyth. Ees az te zent kenodnak myatta. ees az zyz marianak

eſedôzeſe myath. boczaſſad meg myndôn byneymet: Tegyed vram
iſten. hogy weheſſek lelkôt az te yrgalmaſſagodnak welagoſſagaban.
hogy yt ees mynd ôrôke tegôd en ydwôzeytô iſtenômet lathaſſalak.
87 zeretheſſelek. ‖ mynd az ſok zenthôkwel. ees walaztottakwal egye-
tômben. Ky athya iſtennel ees zent lelôkwel elz ees orzaglaz mynd
ôrôkwl ôrôkee. Amen: ‖

Kezdetnek ymar azzonnyonk zyz marianak őth 88
epeſegyről walo ymadſagok. kyket ha walaky
ayetatoſſagwal meg olwaſſa nagy bwczuyat ees
erdőmeth weeſy ő zent fyatwl.

Elſő ymadſaagh:

O Maria myndőn embőrőknek ees iſtennek kőzben yaroya.
yrgalmaſſagnak kwt feye. fogyatatlan kyőtwen malaztnak bewſegős
vyw||laſath. Maria Jeſusnak edőſſegős annya kerlek tegőd az epe- 89
ſegődert kyt wallal awagy zenwedeel. te kegyős zywedben. akor.
mykoron zent wen Simeon. proffetalwan. nekőd mondottawala. The
lelkődet tőr altal yarya: kerlek azon tegodeth azzonyom. hogy
keryed azon te aldoth fyadath. hogy azon te epeſegőderth. az ő
bewſegős kegyőſſegeből. agya nekőm myndőn ne||mw byneymnek 90
boczanatyat. ees zabadohon meg engőmet ő meltatlan zolgayat
myndőn gonoſſagoktwl el mwltaktwl. yelőn waloktwl. ees [yelo]
yőwendőktwl. Amen.

Maſod ymadſagh ez:

O Maria myndőn embőrőknek ſegődelme ees bekőſeg zőrzőye.
kerlek tegődeth ees onzollak menyorzagnak dragalatos zepſegw
kyralne azzonya. Az || keſerwſegős haborwſagod myath. kyth wallal 91
te kegyeſſegős zywedben. mykoron te zerethő ffyadath harmad napyg
el weztőtted wala. hogy keryed őteth. hogy ő azon te haborwſagod
miath agyon ennekőm oly tőkelletőſſegőth ees byzon zerelmeth.
hogy az zerelmel menyey ſekben anne erdőmőth walyak. hogy ha
ſok eztendeyglen neky myndőnnemw tőkelletőſſegwel zolgaltam
wolna: ||

92 Harmad ymadſag:

O Maria betegőknek győgyetoya ees meg ſebhőtteknek hazna-
latos vrwoſa. tegőd kerlek dyczőſegős azzonyom az te haborwſagod
myath kyth wallal te kegyőſſegw zywedben mykoron kegyőtlen ſydok.
te aldot kywanatos egyetlen egy fyadat meg fogak ees meg tartak.
93 kyről meg eſmerted wala lelőkben ees tudod wala. hogy akar||na ees
kellene kenth zenwedny. ees megh halny embőri nemzetert. keryed
azzonyom azon te aldoth fyadath. ez wylagnak bekeltetőyeth. hogy
ő azon te haborwſagod myat engőmeth teſtőmnek ees lelkőmnek
myndőn haborwſagabol: fogſagabol ees myndőn weződelmiből.
egyetőmben mynd en zwleymmel: atyamfyaywal ees mynd rakon-
94 ſagymal baratymmal ees ellenſe||gymmel őzwen. kegyőſſen meg
zabadohon. ees myndőn gonozoktwl oltalmazzon őrőkwl őrőke:
amen.

Negyed ymadſag ymar:

O Maria. wakoknak wilagoſeytoya. ees ydwőſſegős malaztnak
zőwetneke. tegődet kerlek en zerelmes azzonyom yſtennek zent
annya. az te haborwſagod myath. kyth wallal te zenczegős zywedben.
95 azerth hogy egyetlen egy || zerethő fyad Jeſus az kemeny ſydoktwl.
hegyős was zegekwel. myndőn yrgalmaſſagnekwl kőrőztfanak ele-
wenetős fayahoz zegezteteek. hogy nyeryed nekőm azon te zerelme-
tős fyadtwl. ees azon te haborwſagodert. byzon zerelmnek thwzeeth.
hogy az ő zerelmenek ees ken zenwedeſenek thwzewel megh gywha
en zywemet. ky twzeth az felſegős pap kriſtus Jeſus eelteſſe ees meg
96 gőr||yezze. ő. keſerw kenyanak emlekőzetyre. hogy azon őnnőn
kenyat ſoha el ne felegyem. ees ha nagy koorſagert. awagy egyeb-
nemw oknak meg bantaſaerth meg nem emlekőzhetnem ő kenyarol.
De maga ő ſok yrgalmaſſaganak myatta anne erdőmőt wallyak
menyorzagban. hogy ha myndőn naponnan meg wegeztem wolna
myndőn orakat ő zenczegős kenyanak emlekőzetyben. Amen. ||

Ötöd ymadſag 97

O Maria bynöſſöknek ydwöſſege. kyketh karhozatos bynnek
neheſſege meg nyomoreytoth. ees az my nyawalaſſagonknak wege
maria. tegöd kerlek ez wylagnak tyztöſſegös azzonya: Az mondha-
tatlan nagy keſerwſegöderth kyth wallal te kegyöſſegw zywedben.
az oraban mykoron the zenczegös fyad. myndön hyw köröztyenök-
nek zeret‖tetös. az köröztfarol le wetetwen meg vywlth ſebökel. ees 98
tulaydon önnön zent werewel meg weröſwlwen. adatek Joſeftwl te
zyzeſſegös öledben. Keryed azzonyom tennön fyadath. ky myndö-
nöknek wygaſaganak koronaya menyey ſekben. hogy ö azon te
haborwſagoderth meltolkogyek engöm elöl wenny ö bewſegös ma-
lazthyawal. ees. ö. bewſegös yrgalmaſſagawal. ‖ ees hogy en teſtömet 99
ees lelkömeth. te oltalmadnak alaya meltolkogyek hagyny: ees te
kegyös yrgalmaſſagodnak kebeleben helhöztetny. kyth mindön aye-
tatoſon keröknek meg nycz öröke. Tegödet kerlek vgyan azon te
megh feyerwlth ees werhenywlth zeretö fyadnak myattha. ky leen
myndön te bodogſagodnak kencze. kyth te gyengeſegw öledben.
twlaydon tennön emlöddel emleteel. ‖ ö nala meltolkogyal eſedez- 100
nöd en eröttem. hogy te yrgalmaſſagodnak halath adhaſſak örökwl
örökee. Amen.

Kötetközyk ymar mas ymadſag azzonyonk zyz marianak tyztöſſegere: embörnek vtolſo orayarol walo:

O zenczegös azzony. o dyczöſegös. o kegyöſſegös czillaga ten-
görnek myndönkoron zyz maria. ne hagy el engömet nya‖walas 101
bynöſth en halalomnak ydeyn. ees az keſerwes oran mydön halalnak
myatta en nyelwemet nem indoythatom te newedet kyaltanom. ees
en zömeymel nem neezhetök. ees en fyleymel zozatoth nem halha-
tok. Emleközyel akoron kegyöſſegös anya az ymadſagokrol. kyket
maſtan mondok te kegyöſſegös fyleydben. ees ſegeyl ennekönn az
vtolſo zykſegömnek orayan; ‖ ees zabadoh meg engömeth akoron 102
myndön gonoztwl. ees kegyötlenſegnek ö zolgaytol. Vygy engömeth
hyedelmnek helere. ees wygaſagos beköſegnek nywgolmara hol en

o̊ro̊kee algyam Jeſus kriſtuſth te mehednek aldoth gywmo̊lczet. Amen;

Mas ymadſagh ygo̊n ſeep. ees ygo̊n nagy bwczws. azzonyonk zyz mariarol walo;

103 O Bodogſagos laabak kyk wiſeleek o̊ro̊k || wylagnak kyralyath: O bo̊lczeſegnek mehe. kyben rekeztetŏth wala az felſego̊s vr iſten. O bodog emlo̊k. kyket emeek atyanak bo̊lczeſege. O bodogſagos karok kyk wiſeleek aldoth iſtennek zent fyath. O zentczego̊s ayakak kyk czokolgatak iſtennek egyetlen egy fyat. O bodogſagos zent zo̊mo̊k kyk neezeek iſtennek orczayath. O myndo̊no̊ſtwl bodogſagos zyz maria. ſegely engo̊m nyawalas byno̊ſth. Amen. ||

Valaky ez alaayrth ymadſagokath harmyc napyg 104
ayetatoſon mondandya. zentſegős kenyanak
vronk Jeſus kriſtuſnak tyztőſſegere: ees bodog
zyz marianak ő annyanak tyztőſſegere: valamyt
meeltooth keerend. ketſeeg nekwl meg nyery: kyth
gyakortha iſtenfeelők yelős byzonſagwal meg
keeſeertőttek

ZEnt maria. őrők zyzeknek zyze. yrgalmaſſag || annya. malazt- 105
nak annya. myndőn el hagyothtaknak remeenſeege. myndőn keth-
ſeegben eſőtteknek wygaztaloya. az baanathnak thőreen. ky te
lelkődet altal folyaa. mykor te egyetlen egy fyad. my vronk Jeſus
kriſtus halaalnak kennyath zenwedy wala. az kőrőztfaan: Ees az
ffywy zeretetőn. kywel ő te anyay banatodon kőnyőrwlween egeez-
lenſeegwel walo. ő zerethő wykaryoſ||ſaanak zent yanoſnak tegődeth. 106
hozzaad laataaſaara ayanla: keſerwly. kőnyőrwly. legy tanaalcz
keerlek. en zomoroſagomnak. ellenőm waloſaagnak: koorſagomnak.
zeegeenſeegőmnek. zorgalmatoſſaagomnak: ees en myndőnnemw
zwkſeegőmnek: O nawalyaaſoknak yrgalmazoya. nawalyoltaknak
eedős wygaztaloya: ees yrgalmaſſaagoknak annya. el hagyottaknak
kegyőſſegős wy||gaztaloya: ees myndőnnemw zykſegben aarwaak- 107
nak keez ſegeeythőye. Halgasd meg en ymadſaagomath. ees tekeen-
czed en aarwaſaagomath: aarwaſaagomnak nyőgeeſeeth: ees nawa-
lyaaſſagomnak kőnywhullataaſaath; Ees mert nagy ſok gonozba.
ees zomoroſaagba. en byneymeerth wettettem. nem twdom kyhőz
fwtamyam. hanem te hozzad. en edőſſeegős azzonyomhoz zyz ma||-
riahoz. my vronk Jeſus kryſtuſnak zyleyeehőz. my embőrſeegőnknek 108
haſonlatoſſaahoz. ees egyenlőyeehőz. ees meg wygaztaloyaahoz.
Azeert te kegyőſſeegődnek fyleyth. awagy te zokoth yrgalmaſſaagod-
nak: en ymadſaagomhoz kőgyelmeſen hayczad: Az te yrgalmaſſaa-

gos fyadnak ŏ nagy kŏgyelmeeſſeegeen. az edŏſſegeen. kyth akor
mwtatha. mykor embŏry nemzetŏth hozzaa ŏlelee. hogy megh ||
109 tŏkeelleneeye. athyaawal egybe ees zent leelŏkwel: gyarlo teſtŏth
my ydwŏſſeegŏnkerth reaya fogadny. ees angyaly kŏzŏnethwel. ees
zent leelŏknek meg arnyekozaaſaawal te twled kegyŏſſegŏs zyz
maria teſtŏth fogada: ees kylencz honappa a te zentſeegŏs meehedben
be rekedween. iſten ees embŏr wyſelteteek. ees kylencz honap el
mwlwan. zent leelŏk mywelkŏdeſeenek myatta. te zyzeſſeegŏs ||
110 meehednek dyczŏſeegŏs palotaayabool ky yŏween. nem vtaalaa meg
laatogatny ez wylagoth: az zomoroſagon. kyth azon te fyad. vronk
Jeſus kriſtus zenwede. mykorth olywethy hegyeen. atthyath ymadaa·
hogy ha leehetne el meenne ŏ. kennyanak pohaara ŏ roola. Az ŏ
harom ymadſagan. ees az zomoro vtanna yaraſodon. mykort ŏ
111 vtanna meegy wala nagy ſyraſwal. az ŏ kennyanak ees || halaalanak
kegyŏtlen neezeeſeere: Az zegyŏnŏkŏn. hagyapaaſokon. nyak kapaa-
ſokon. meg meweteeſŏkŏn. hamyſwaadolaaſokon. ees hamys yteeleeſŏ-
ſŏkŏn: Az rwhayaan. nylon ees yateekon meg nyerteen. az kŏthelŏn
ees. ŏ. oſtoryn. az haaromzor walo kŏnywhullataaſyn. az ŏ weerŏs
wereeteekeenek czŏppyn. az ŏ beekŏſeegeen ees halgataaſaan. az ŏ
112 feelelmeyen. ees bwſolaaſaan. || ees ŏ zyweenek zomoroſaagan: Az
ŏ zeegyŏnen kyth zenwede. mykort meg mezeeytelenŏyteteek az
kŏrŏztfaan. ees te elŏtted kegyŏſſeegŏs zyz maria. ees mynd az kŏz
neep elŏth fygge: Az ŏ kyraly feyeen. naaddal meg gyalaaztatotton.
az ŏ tywys koronayan. az ŏ zomehſaagan, ees meerŏggel egyelwlth
113 ecŏtnek kooſtolaaſan. az ŏ cwcayan. ky ŏ zentſeegŏs oldalaban || be
gyaktateek. Az weerŏn ees wyzŏn. kyk ŏ zentſegŏs oldalaabol
ky folyaanak. ees yrgalmaſſaagoth ees malaztoth my reyaank
beewſeeggel ŏtteenek: Az was zeegekŏn. kyk, ŏ. kezeyben.
ees laabayban be werettetheenek. az ŏ ayaanlaaſaan. kywel ŏ.
atthyaanak. az. ŏ. draagalaatos lelkeeth ayanlaa: Az. ŏ. eedŏſ-
eegŏs lelkeen. kyth nagy erŏs ywŏlteeſſel ywŏlthween. hely.
114 heely, || lama azabathaany. ees feye le haythwaan. ky boczaa-
tha ŏ zent lelkeeth. mondwan. mynd be telyeſŏdŏth: Az ſwpor-
lahnak zakadozaaſan az templomban. ees az kŏnek haſadozaa-
ſan. az napnak ees hodnak meg homaalyoſodaaſan. az ŏ yrgalmaſ-
ſaagan kyt az latorral thŏn. Az ŏ kŏrŏzthſaayan. ees keenwallaaſan.
115 az ŏ halaalan. ees el temeteeſen. || Az ŏ poklokra zallaaſan. mynd
az lelkŏkŏn. kyket az ŏ meg latogataſanak oda meneſeewel meg

wygaztala.˙ Az wygaſaagon. ees dyadalmon. ees ő fel tamadaaſanak
dyczőſeegeen. ees az ő meg yelőneſeen. kywel neegywen napyg ő fel
thamadaaſa wthan. tenekőd myndőnőknek előtte waalaztatoth zyz
maria. ees apoſthalynak. ees egyeb waalaztatthaynak meg yelőneek.
Az ‖ ő dyczőſeegős meenybe meeneeſeen. kywel tenekőd dyczőſeegős 116
zyz. ees őnekyk neezeeſőkre. menybe fel emelkődeek. Az wygaztalo
zent leelőknek malazthyan. kyth tanytwanynak zyweyben tyzes nyel-
wekben be őtte. ees. ő. myattok mynd ez wylag zeerthe hozzan ees
[ees ſ] zeelőſőn ky teryezte. Az yteeletnek reettenetős napyan. mykoron
el yőwendő meg ytelny eelőket ‖ ees holtakath. ees ez wylaagoth 117
thwz mya. Mynd ez ő epeſeegen te weled ez wylaagon kyth kőzle,
az ő apolaaſynak edőſſegeen. az mondhatatlan nagy őrőmedőn: kywel
fel weeteteel az te fyadnak eleyben. hol őrwlz ees orzaaglaz weeg-
nekwl. wygaztald meg en zywemet. ees halgas meg en keereeſőmbe.
kyerth teegőd nagy alaazatoſon. ees ayetatoſon maſtan ymaadlak: ‖

Ith keeryed myth akarz. Iſmegh kezd el ez alaa yrth ymaadſaagoth: 118

EEs mykeeppen byzonyos wagyok hogy az te fyad ſemmyth
nekőd nem tagadwaan. teegőd thyztől. azon zerenth erőzyem.
kőnnyebben. hamarban. ees tőkeelletőſben. te zentſeegős ſegeeyth-
ſegődeth. ees wygaztalaaſodath. az yrgalmaſſaagos te zywednek, ő.
eedőſſeege zeerent. ‖ ees az te eedőſſeegős fyadnak akarathya 119
zeerenth. kywel keereeſőketh meg addya. ő. feelőynek. ees benne
győnyőrkődőknek. az. ő. zywőknek keereeſe zerenth. ees az en
zykſeegőm zerent. ezőkben. ees myndőn ygyekben. kykeerth alaaza-
toſon the zentſegős newedet ymadom. ees te ſegeedſegődet keerőm.
hogy nyeryed nekőm az te eedőſſegős fyadnaal. kőrőztyen hytben ‖
erős remeenſeegőth. ees tőkeelletős zeretetőth. zywnek ygaz tőre- 120
delmeeth. ſyralmnak kwthfeyeeth. tyzta gyonaaſth. meelto ees
zentſeegős eeleeg teetelth. ees zőnetlen walo őryzetőt byntwl. ees ez
wylagnak meg vthaalaaſath. Iſtennek ees kőzelőmnek zerettetith.
az eedőſſeegős te fyadnak oſtoryth. en főrtőzetőſſeegős teſtőmbe.
beekőſeeggel zenwedny: ygaz beekőſeegőth myndon nyawalyaa‖kra. 121
ees weződelmre. kyket te fyadnak ő zeretetyerth kelletyk zenwed-
nőm. meeg halaalth ys. ha zykſeegh leezőn: en fogadaaſymnak be

tôlteeſeeth. yo mywelkôdetôkben zônethlen meg maradaſth. thw-
laydon en akaratomnak meg ôleeſeeth. tenekôd kellemetôs nyaayaſ-
kodaſth. bodog halaalth: ees en eeletômnek vtolſo horayan. bwzgo
122 penytencyath. ees yo ertelmômnek egeez ‖ woltaath. zolaaſwal. ees
en zyleymnek lelkynek. athyaamſyaynak. ees hwgaymnak. ees
myndôn yol theewôymnek. elewenôknek ees holtaknak, ôrôk eele-
tôth: Amen:

Bodog azzonnak walo ayaanlas.

O En azzonyom zenth maria, en magamath te aldoth hythe-
lôdre. ees zônetlen walo ôryzeeſôdben. ees te yrgalmaſſaagodnak
kebeleeben. ‖ *)

123 gômeth. ees en meg halaaſomnak oraayath. ees myndôn mywelkô-
detômet. ees keerlek teegôdeth. hogy tarcz meg engômeth bynôkbôl,
gonoz tôrteenetôkbôl. myndôn embôry zômeerômtwl. reettenetôs
haragtool. fôrtôzetôs gondolatoktool. ees myndôn halaalos byntwl.
hyrtelen ees elôl meg nem laatoth halaaltool. leelôknek. ees teſtnek.
124 ees tyztôſſeegômnek. ees en yozaagymnak myndôn wezôdel‖meetôl:
ees ne engegyed nekôm walamykoron oly bynth teennôm. ky myath
te malaztodat el wezeſſem. Ady nekôm el mwltakrol meg gyogyw-
laaſth. maſtan walokrol ôryzethôth, ees yôwendôkrôl okoſkodaaſth:
Ady en nekôm ez wylaagon keez ſegeythſeegôth. Leegy en nekôm
az reettenetôs yteeletôn zozoloom. te fyadnaal. my wronk Jeſus
kryſthwſnaal. Amen: Anthyffona: ‖

*) Itt egy levél ki van szakadva.

Te oltalmad alaa fwtamonk iſtennek zyz annya. my kŏnyŏr- 125
geeſŏnketh ne vtaalyad my zykſeegynkben. de myndŏn wezŏdelmek-
twl zabadeycz meg mynketh. myndŏnha dyczŏſeegŏs ees aldoth zyz:
w e r s Myndŏn nyomoroſaagonkban ees zomoroſaagonkban:
Segeely nekŏnk bodoghſaagos zyz maria:

Imadſag.

Oltalmazyad vram te zolgaydath. beekŏſeegnek ſegŏdelmey-
wel: ees boodog marianak ŏrŏk zyznek || oltalmaaban byztakath; 126
myndŏn ellenſeegŏkthwl thegyed baatrokkaa: my vronk kryſtuſnak
myatta. Amen:

Letanya:

Kyrieleyſon: Kriſteeleyſon. Kyrieleyſon. Kriſtus halgas meg engŏmet
Menyey athya yften: yrgalmaz ennekŏm Zent fyw iſten ez wylagnak
meg waaltoya. yrgalmaz ennekŏm Zenth leelŏk yſten. ez wylagnak
meg wylagoſeytoya. Irgal||maz ennekŏm Zentŏknek iſtene. Irgalmaz 127
ennekŏm. Zent haaromſaag egy iſten. Irgalmaz ennekŏm. Ez wylag-
nak meg weltoya. Irgalmaz:
Zent maria: Imaagy erŏttem.
Iſtennek zent annya. Imagy.
Zyzeknek zyze. Imagy erŏtt*em*.
Zent Mihal. Imagy erŏttem.
Zent Gabriel. Imagy erŏttem.
Zent Raffael. Imagy eerŏt.
Zent Vryel. Imaagy erŏttem.

Mynd zent Angyalok. ees Arkangyalok. Imagyatok erőttem.
128 Mynd menyey zent palogarok. || Imaagyatok erőttem. Zent Janos baptyſta. Imaagy erő.
Zent Abraham. Imaagy e.
Zent Iſaak. Imagy eerőttem.
Zent Jacob. Imagy eerőttem.
Mynd zent patryarkak. ees profetaak. Imagyatok erőttem.
Zent Petőr. Imagy erőttem
Zent Paal. Imaagy erőttem
Zent Andras. Imagy erőttem.
Zent Jakab. Imagy erőttem.
Zent Janos ewangelyſta. Im.
Zent Jakab. I. Zent Fylőp. I.
Zent Thamaas. Imaagy e.
Zent Bertalam. Imaagy e. ||
129 Zent Mathee. Imagy erőt.
Zent Symon. Imagy erőt
Zent Thadeus. Imagy erőt.
Zent Maathyas. Imagy e.
Zent Borbaas. Imagy erőt.
Zent Lwkaacz. Imagy erőt.
Zent Maark. Imagy erőttem.
Mynd zent apoſtolok. ees eewangyelyſtak. Imagyatok er.
Iſtennek mynd yent thanetwaany. Imaagyatok eerőttem.
Zent Iſtwan prothomartyr. I.
Zent Lőryncz. Imaagy erőt.
Zent Wynce. Imagy erőttem.
Zent Győrgh. Imagy erőttem ||
130 Zent Albeerth. Imaagy e.
Zent Balaas. Imaagy e.
Zent Dőmőtőr. Imaagy e.
Zent Gelerd. Imady erőtte*m*.
Zent Fabian. Sebőſtyen. Imadyatok eerőttem.
Zent Kozma Damyan. I.
Zent Dyenős. Imagy ee.
Mynd zent martyrok. Im.
Mynd zent Artatlanok. I.
Zent Silweſter. Imady ee.

Zent Gergől. Imaagy ee.
Zent Marton. Imagy ee.
Zent Mykloos. Imagy ee.
Zent Bőrőczk. Imaagy e. ||
Zent Gracyanos. Imady e. **131**
Zent Paal remőthe. Ima.
Zent Anthal. Imagy eerőt.
Zent Amborws. Imaagy e.
Zent Jheeronymws. Ima.
Zent Iſtwan kyral. Imagy.
Zent Lazlo kyral. Imagy.
Zent Imrő herczeg. Imagy e.
Zent Elek. Imagy eerőttem.
Zent Benedők. Imaagy eerő.
Zent Egyőd. Imaagy eerőt.
Zent Damokos. I. Zent Ferencz. I.
Zent Gaal. Imaagy erőttem.
Zent Oſwald kyral. Imagy.
Zent Sygmond kyral. Imaa. ||
Zent Kaaſpar kyral: Imagy. **132**
Zent Balthaſar kyral. Ima.
Zent Melkyor kyral. Imagy.
Mynd zent Konfeſſorok. I.
Mynd zent papaak: ees pyſpőkők: ees doktorok. Imagyatok.
Mynd zent remőtheek. ees baraatok. Imaagyatok erőttem.
Mynd zent papok. ees fel papok. I. Mynd zent kyralok. Im.
Zent Anna azzony. Imagy.
Zent Maria magdalna azzon. I.
Zent Martha azzony. Imagy.
Zent Katheryna. Imagy erőt
Zent Benygna. Imagy erőttem. ||
Zent Margyth. Imagy erőt. **133**
Zent Agnes. Imagy erőtte*m*.
Zent Agotha. Imaagy eerő.
Zent Lwcza. Imagy erőttem.
Zent Cycőle. Imagy erőttem.
Zent Borbaala. Imagy erőt
Zent Dorothya. Imagy erőt

Zent Appalyn. Imagy erőt
Zent Kolos. I. Zent Pryſca. I.
Zent neſte. I. Zent Vrſula. I.
Zent Kryſtyna. Imaagy erő.
Zent Ewfroſyna. Imaagy e.
Zent Erſebőth. Imaagy ee.
Zent Ilona. Imagy erőttem.
Zent Affra. I. Zent Soffya. I. ||
134 Zent Maria egypciaka. I.
Zent Wernyke. Imaagy e.
Mynd zent zyzek. Imagyatok
Mynd zent Haazaſok. ees Őzwegyők. Imagyatok erőttem. Iſtennek
mynd dyczőſeegős zenthy. Imagyatok eerőt. Leegy yrgalmas vram
ennekőm bynőſnek. Legy yrgalmas vram ennekőm wetkőzőthnek:
Myndőn gonoztwl. Zabadoh engőm vram. Őrdőgőknek czalaardſaa-
135 gatwl. zabadoh meg vram engőmeth: Zőrnyw ees herte||len halaal-
twl. Zabadoh meg vram engőmeth: The zent zyleteeſődert. Zabadoh
vram engőmeth. The zent kőrnywl meteleeſőderth. Zabadoh vram
engőmeth. Te zent bőytőleeſőderth. Zabadoh vram engőmet. Te
zent kenoderth. ees kőrőztfaderth. Zabadoh vram engőmet Te zent
halaalodert. ees el temeteeſődert. Zabadoh vram en. Te zent dycző-
ſeegős fel thaamadaaſodert. Zabadoh vram en. Te zent menybe
136 meeneeſőderth. Zabadoh vram engőmet. || Zent leelők boczataaſo-
derth. Zabadoh vram engőmet Halaalomnak ydeyen. veegy hoz-
zaad vram engőmeth: Kyrieleyſon. Kryſteeleyſon. Kyrieleyſon. Pater
noſtert ees Aue mariath olwaſs: ||

Ymmaar keztetyk Azzonyonk marianak weczernyeye. 137

Dixit dominus.

(CIX. zsoltár) Monda athya iſten en vramnak Jheſuſnak.
yly en yogomrol: Donec Myglen wethőm te ellenſeegydeth. laabayd
alath walo zekkee. Virgam. Atya yſten te byrodalmadnak hatal-
maath boczaathya ſyonbool. azert vralkodyaal te ellenſeegydnek
kőzőthe. Tekum pn. Te weled egyben walo kezdeth wagyok te
hatalmadnak napyan. || ky meg tetyk zentőknek wilagos feenőſſee- 138
geebe: merth een lwcyfernek előtte zyltelek tegődet. Jurauit.
Athya yſten meg eſkőweek. ees erőſſen meg aallapyk ő fogadaaſa:
te wagy őrőkkee pap. melkyſedek zőrzethe zeerent: Domi*nus* a
dextris: Vr kriſtus te yogyd felől. ő haragynak napyn őzwe thőry
az kyraalokath. Judicabit: Iteeletőt teezőn nemzetők kőzőth:
be tőlty az puztaſaagokath: ſokaknak feyeeth főldőn őzwe tőry. De
torre*n*te. || Vr kriſtus ez wylagy zawaros wyzből yweek: ennek 139
okayert atya iſten fel magaztataa feyeeth: Gloria pri*mi*: Dycző-
ſſeeg leegyőn atya yſtennek ees fywnak. ees zent leelőknek: Sicut
erat: Mykent wala kezdethbe. ees mays: ees myndőnkoron: ees
őrőkől őrőke. Amen.

Ez dyczeretben. ynth myndőnt dauid profetha yſteny dyczerethre.

Laudate pueri.

(CXII. zs.) Iſtennek alaazatos zolgaj dyczeeryeetők vrath:
dyczeeryeetők vrnak neweeth: Sit no*men*: || Aldoth leegyőn vrnak 140

newe. maatwl fogwa ees mynd ŏrŏkyg: A ſolis. Nap taamadatwl
fogwa nap eſſetyglen. dyczeeretŏs vrnak newe. Excelſus: Vr
myndŏn nemzetŏknek fŏlŏthe magaztatoth. ees menyeknek fŏlŏthe
ŏ dyczŏſeege. Quis ſicut. Ky oly. mynt my vronk yſten. ky magaſ-
ſaagokban lakozik: ees alazatoſokath meg tekeent menyben ees
fŏldŏn. Suſcitans: Fel emelween fŏltwl az zeegenth. ees az ga||-
141 neybol ſel ygazeythwan az nyomoroltath. Vt collocet. Hogy
helhŏzteſſe ŏteth angyaly feyedelmekkel: ees ŏ neepynek feyedelmy-
wel. Qui habitate. Ky az meddŏth lakoztathya haazba. fyaknak
ŏrwendŏzŏ annyaath. Gloria patri. Dyczŏſeegh legyŏn athya.
Vt ſupra.

Ez dyczeretben. dauid profeta. ynt az menyey
lakodalmaknak kewanſagara.

Letatus ſum.

142 *(CXXI. zs.)* ŎRwendŏzŏk azokba kyk ennekŏm zenth || lee-
lŏktwl mondathaanak. vrnak haazaaba meegyŏnk. Stantes: Oh
yeerwſaalem my laabaynk aalhatatoſok leenek. te aytodnak gaado-
ryban. Jeruſalem. Jerwſaalem ky epeytetyk mennyegbe mykeep-
pen waaras: kynek egyeſſeege ŏnnŏnbennedŏn wagyon. Illuc
eun. Oda az menyey yerwſaalembe fel mennek nem myndŏn
nemzetŏk: hanem czak vrnak nemzety yſraelnek byzonſaaga: vrnak
143 newe wallaaſara. || Quia illic. Mert oth yltepeenek yteelŏzegbe.
yteelwen dawydnak czalaadyath. Rogate. Azert kyk ayetoztok
menyey lakodalomba. ygyekŏzyetŏk beekŏſeegre yeruſalembe: ees
beewſeeg teegŏd zeretŏknek: fiat pax. Vram yſten leegyŏn bekŏ-
ſeeg te erŏydben. ees bewſeeg te magaſſaagydban. propter
fratres. En atyam fyayeerth ees en baraatymeerth. hyrdetŏk wala
beekŏſeegŏt te rolad: propter domum. My vronk yſtennek haa-
44 zayerth: en kereſŏk || yokath nekŏd. Gloria patri: vt s:

Ez ymaadſaagba dauyd profeta ynth. hogy az myth walaky magaaba eſmer. ne ŏ magatwl. de yſtentwl tarcza.

Niſi dominus

(CXXVI. zs.) HA vr yſten nem epeythendy az haazath: haath heeyaaban mwnkalkodnak kyk ŏtheth epeythyk. Niſi domin*us*. Ha vr yſten nem ŏryzendy az waaraſth. heeyaba wygyaaznak kyk ŏryzyk ŏtheth. Vanu*m* eſt. Azert thy yſtennek
zolgay, || heewſaagos thynektŏk yſteny wylagoſſagnak elŏtte fel 145
kelnŏtŏk. kelyetŏk fel my vtaan meg alaaztattatok kyk eezytŏk faay-dalmnak kenyereth. Cu*m* dederit. Mykoron vr yſten adand az ŏ zerethŏynek aalmoth. yme akoron vrnak ŏrŏkſeege. kyk yſtennek fyay. kyknek eerdŏmŏk zyz marianak mehenek gywmŏlcze: Sicut ſagitte: Mykeeppen hamar nylak hatalmaſnak kezeeben. ezŏn
keeppen ky yzteknek fyay: Beatus qui: || Boodog embŏr ky 146
ezŏkwel be tŏltŏtte kywanſagat. mert nem gyalaztatyk meg mykoron az kapwn zoland ellenſeegynek: Gloria p*a*tri. Dyczŏſeeg leegyŏn athya. ꝛc.

Ez dyczeretben dauid profeta tanetya yerwſalemŏt. azaz hyw lelkŏt yſteny dyczerethre:

Lauda ihrlem:

(CXLVII. zs.) JHerwſalem dyczeeryed vradath: hyw leelŏk dyczeeryed te yſtenŏdeth. Qm cforta. Merth meg erŏſſeethee te
kapwydnak rethezyth: ees || meg aldotha a te benned walo fyakath: 147
Qui poſuit. Ky zŏrzŏth te hathaarydon bekŏſegŏth: ees gabonanak ſyryawal meg eeleegeeth tegŏd. Qui emittit: Ky boczathaa ŏ ygeyeeth fŏldre. hamarſaagoſon hyrhŏzyk ŏ bezeede: Qui dat. Mely yſtennek ygeeye zŏrzy az byneſth feyeerree mykeent gyapyath: kŏdŏth hynth mykeeppen hamwth. Mittit criſtallu*m*. Boczaatya
ŏ kryſtalaath mykenth falawkath. ŏ hydegeenek zyne || elŏth ky 148
zenwedheth. Emittet. Athya yſten boczaatya menybŏl fyath. ees

meg lagyethya bynben kemenywlth zyweketh, fwwal ŏ zele. ees folnak wyzek. Qui anunciat: Ky meg hyrdety ŏ ygeeyeeth yaakobnak: ygaſſaagyth ees ŏ yteeletyth yzraelnek. Non fecit: Nem thŏth ygyen myndŏn nemzethnek. ees ŏ yteeletyth nem yelŏntŏtte nekyk: Gloria patri et. Dyczŏſeeg athyaanak. ees fywnak. ees
149 zent leelŏknak: Sicut erat Mykenth wala kez‖detben ees ma ees myndŏnha. ees ŏrŏkkwl ŏrŏkee. Amen. Antifona. Zenth zyz marya. eſedŏzyel mynd ez wylaagerth: mert zyleed ez wylagnak kyralyat.

Capitulum. Ab inicio et ante ꝛc.

Kezdettwl fogwa. ees koroknak elŏtte therŏmtettem. ees az yŏwendŏ korygh meg nem zŏnŏm. ees zent lakodamba ŏ elŏtthe zolgaleek: Haalaa adaſſeek yſtennek:

℟m: O decus virg.

150 O Zyzeſſeegnak eekŏſſeege zyz maria. czak theenŏn‖magad wagy hazaſwlathlan anya. zyz zyleeeſŏdnek elŏtte. zyz zyleeſŏd koron. zyz zyleeſŏdnek vtaanna Kryſtwſnak annya. Iſtennek temploma. vrnak yegyŏſe. ez wylaagnak azzonya. ees menyorzaagnak kyraalne azzonya:

Wers Wegyed keerŏnk aldozatynkath. adyad amyth keerŏnk. ees oltalmaz amytwl feelŏnk Kryſtuſnak: Dyczŏſeeg athyaanak. ees fywnak. ees zent leelŏknek Kriſtuſ.

Imnus: Aue maris ſtella.

151 O Iſtennek kŏgyelmes ‖ annya.
ky wagy tengŏry czyllag
ees myndŏnkoron zyz.
es menyorzagnak bodog kapwya.
Sumens: O Iſtennek kŏgyelmes zyleye.
ky weed gabryelnek zayabol az ydwŏzletŏth:

erôſeeycz mynketh bekôſeegben.
waaltoztathwaan ewaanak neweeth:
S o l u e. O Iſtennek kôgyelmes zyleye.
odyad meg bynôſôknek kôtheleyth.
wakoknak agy wylagoth. ees my bynônketh
el taawoztatwan nyery nekônk myndôn yokath: ||
M o n ſ t r a. O Iſtennek kôgyelmes zyleye. 152
mwtaſſad tennônmagadath anyanknak:
ees fogadya altalod my ymadſagonkath.
az ky my erôttônk zyletôth. akara thyeed lenny.
V i r g o ſ i n g. O kriſtuſnak kôgyelmes zyleye.
egyetlen egy zyz. myndônôk kôzôth kegyôs
mynketh bynôktwl megh zabadoythwaan.
teegy kôgyelmeſſee ees thyztakkaa.
V i t a *m*. O Iſtennek zyleye.
Agy nekwnk tyzta eeletôth.
zôrôzy bathor vtath: hogy my Jeſuſth || lathwan. 153
myndônkort egybe ôrwlyônk.
S i t l a u s d e o: Leegyôn dyczeereth athya yſtennek.
nagy kryſtuſnak ekôſſeegh:
zent leelôknek. haromnak.
leegyôn egy tyſtôſſeegh.
Amen:
w e r s: Zyz zyleſôdnek vtanna zeplôtelen meg marattaal: Iſtennek annya. eſedôzyel my erôttônk:

M a g n i f i c a t.

(Luk. I. 46—55.) NAgyeythya en lelkôm vrath. Ees ôrwen-
dôze en lelkôm. en ydwôzeythô yſtenômbe. Merth thekeenthee || ô 154
zolgalo leanyaanak alaazatoſſaagath. merth ymee ebbôl bodognak
mondnak engôm myndôn nemzetôk. Merth thôn nekôm nagyokath
ky hatalmas: ees zent ô newe. Ees ô yrgalmaſſaaga magzatrol
magzatokra. ôteth feelôknek: Thôn hatalmath ô karyaaban. el
weztee keweelôketh. ô zyweenek elmeeyeewel: Le wethee hatalma-
ſokath zekbôl: ees fel magaztathaa alazatoſokath Ehôzôketh be
tôlthe yokwal: ees || kazdagokath boczaathaa heewon. Be fogadaa 155

iſrael ő gyermőkeeth: meg emlekőzwen ő yrgalmaſſaagaarol: My-
kenth zola my athyaaynknak: abrahamnak ees ő magzathyaanak
őrőkkee. Dyczőſeeg athyanak ees fywnak. ees zent leelőknek. My-
kenth wala kezdethben. ees ma. ees myndőnha. ees őrőkkwl őrőkkee.
Amen: A n t h'a. O Iſtennek dycző zyleye zyz maria. ky meelto leel
156 myndőnőknek vraath wyſelnőd. ees arkan||gyaloknak kyralyath czak
tennőn magad zyzen emlethnőd. azerth keerőnk kőgyelmes zyz.
emlekőzyel rolonk. ees keeryed my eerőttőnk kryſtuſth. hogy te
oltalmaddal ekőſwlwen. eerdőmlyőnk mennyeknek orzagaba ywth-
ny: w e r s Vram halgaſd' meg en ymadſagomat. ees en ywőlteeſőm
te hozyad ywſſon.

Imadſaagh.

Engedyed keerőnk mynketh the zolgaydath my vronk yſte-
157 nőnk. elmeenknek ees teſtőnknek eeltygwalo egeeſ||ſeegwel őrwlny.
ees dyczőſeegős bodog marianak myndőnha zyznek eſedőzeeſeewel.
maſtany zomorwſaagtwl meg zabadolny: ees őrők őrőmmel lakozny.
My vronk Jeſus kryſtus te fyad myath. ky te weled eel. ees orzagol.
zent leelőknek egyeſſeegeeben yſten. őrőkkwl. őrőkkee. Amen:

Zent Haaromſaag ymadſaga: Anti:

Theegőd hywonk. teegőd ymaadonk. teegőd dyczeerőnk. oh
158 bodog zeth haaromſaagh. || w e r s Aldyok athyath ees fywth. zenth
leelőkwel egybe: Dyczeeryők ees myndőnőknek főlőtte magaztalyok
őteth őrőkkee:

Imadſagh.

Ewrők myndőnhato yſten. ky engetted nekőnk te zolgaydnak.
ygaz hytnek wallaaſabol. őrők zent haromſagnak dyczőſegeth meg
eſmernőnk. ees yſteny felſegnek hatalmabol egy yſtenſeegőth ymad-
nonk. kerőnk tegőd. hogy azon hytnek erőſſeegeewel meg zabado-
159 lyonk || myndőnha. myndőn ellenſeegőktwl.

Zent Anna azzonrol walo ymadſag: Anti.

Menyey ayandok zaalla zent anna azzonyba. kythwl zyleteek zyz maria: wers: The dyczôſegôddel ees te zeepſegôdwel ygyekôzyel bewſeggel. leepyel ky. ees orzaagolyh:

Imadſagh.

Ewrôk myndônhato yſten. ky zent annaanak anny malaztoth
adny meeltolal. hogy maryath my vronk Jeſus kriſtuſnak annyath.
ô meheebe wyſel||neeye. Agy nekônk anyanak. ees leanyanak efedô- 160
zeſe myath. te kôgyelmeſſeegôdnek bewſegeth. hogy kyknek emle-
kôzetyth kegyôs zerelmel ôlelyôk: ônekyk ymadſagokwal, menyey
yerwſalemben ywthatny eerdômlyonk.

Zyz zent katheryna azzony Imadſaga: Antifona.

Zyz zent katheryna. gôrôg orzaghbely gyôngy. koſtws kyraal-
nak wolth leanya. wers Zent katheryna azzony. ymagy my ||
erôttônk: Hogy meeltok leeheſſônk Jeſus kryſtuſnak ygyretyre: 161

Imadſag

UR yſten. ky adaal thôrwenth moyſeſnek ſynay hegynek teteyen. ees azon helôn the zent [zent] angyalydnak myatta. zent katheryna azzonnak. zyznek ees martyrnak theſteeth czoda keeppen helhôztetted. keerônk theegôd engedyed nekônk. hogy. ô. erdômenek ees efedôzeeſenek myatta. az heegyre ky kriſtus ywthaſſonk. ||

Ez ymadſag wagyon az poganok ellen. Ees azok 162
ellenys. kyk maaſth meeltatlan bantnak megh.
awagy meeltatlan haborgathnak.

Thôrd meg vram yſten az te zent haazadnak. ees te zolgalo leanyodnak ellenſegynek erôyeeth. ees thôryed el ôketh. hogy megh

eſmeryeek. mert nynczen egyeb ky my erôttônk wyaſkodyeek. ha-
nem czak te my yſtennônk: wers. Thaamadyon fel az vr yſten.
163 ees el thoretteſſenek az ô ellenſeegy. ees || el fwſſanak ô orczaaya
elôl. kyk ôteth gywlôlteek:

Imadſagh.

Ewrôk myndônhato vr yſten. kynek kezyben wannek myndôn
hatalmaſſaagok. ees myndôn orzagoknak tôrweenye. tekeencz keer-
lek kôgyelmeſſôn te zolgalo leanyodnak. ees mynd kôzônſeegôs
kôrôzthyen neepnek ſegôdelmeere. hogy az en ellenſeegym. ees
mynd az pogaan neepek. kyk az ô erôyôkbe. ees kemeenſegôkbe
164 byzta||nak. te hatalmaſſaagodnak yoghyaawal meg tôretteſſenek.
My vronk Jeſus kryſtuſnak. te fyadnak myatta. ky te weled eel ees
orzagol. zent leelôknek egyeſſegeben yſten. mynd ôrôkkwl ôrôkkee.
Amen: Ur yſten halgaſd meg en ymadſagomath: Ees az en ywôl-
teeſôm te hozyad ywſſon: Aaldaſth mondyonk vrnak. Haalaa adaſ-
ſeek. yſtennek. Wers. Iſtennek malaztya: ees Jeſus kryſtuſnak
yozaaga. maradyon myndônkor my welônk: Amen. ||

165 Zent Mihal arkangyanrol walo ygôn zeep ymadſag.

UR kriſtus Jeſuſnak arkangyala zent Myhaal. ky yôttel iſten
nepenek ſegethſegere, leegy ennekôn ſegetſeeg az felſegôs byronak
elôtte. hogy ennekôm bynôſnek agya ees engegye myndôn nemw
byneymnek boczanatyath. az. ô. nagy yrgalmaſſagynak kôgyelmeſſee-
166 geeyerth. Halgas meg engô||meth. te hozyaad ywôltôth ees tegôd
hywooth zenth mihal. ees ſegeycz engômeth vrnak felſegenek kô-
nyôrgôeth. ees legy ymado en eertem ſyroyerth. ees tegy engômeth
zabadoſſaa myndônnemw byneymtwl. Eznek fôlôtte kerlek tegôd
felſegôs yſtennek zeep ees eekôs zolgayath. hogy az ytholſo napon.
kôgyelmeſôn fogadyad az en lelkômeth. az te zentſeegôs kebeledben.
167 ees wygyed ôteth || az kyes bekôſegnek ees nywgodalmnak heleere.
holoth az zentôknek lelky wygaſaggal. ees mondhatatlan ôrwende-
tôſſeegwel. az yôwendô yteletôth. ees az fel thamadaaſnak bodogſaa-

gos dyczðſegeth waaryak. Amen. wers. Fel meene thðmyenðzð
fwſtnek yllattya vrnak eleyben. angyalnak kezeebðl:

Imaadſaag.

UR yſten kynek feenðſſegenek wylagoſſaagawal. zent myhal
felywl || mwl angyaloknak ſeregeet kerlek tegðd. hogy mykeppen ð 168
az te malaztodwal erdðmlee menyey feyedelmſeegnek ðrðkſeegeth
byrnya: azonkeppen my ees. az. ð. keereeſeewel nyerheſſðk az ðrðk
eeletðth. My vronk Jeſus kryſtuſnak te fyadnak myatta. ky te weled
eel ees orzaagol. zent leelðknek egyeſſegeben yſten. ðrðkkwl ðrðkkee
Amen:

Ez alaa meg yrth ymadſagoth zðrzðtte bodogſaa-
gos || zent Agoſton doktor. ðneky zent leelðktwl 169
yelðntethwen. ees ha walaky ðteth ayehtatoſſag-
wal megh olwaſſa. tahaath myndðnnemw wezð-
delmektwl meg ooltalmaztatyk:

Imadſaag

UR yſten leegy kðgyelmes ennekðm bynðſnek. es ðryz engð-
meth: leegy welem en eeltðmbe. mynd eeyel es mynd nappal.
Abrahamnak yſtene. yſaaknak yſtene. yakobnak yſtene yrgalmazy ||
ennekðm ees boczaaſſad en ſegeytſegðmre zent myhal arkangyalth. 170
ky engðmet oltalmazyon ees weedelmezyðn myndðn en ellenſegym-
twl. teſtyektwl ees lelkyektwl. Zent myhal arkangyal oltalmazy
engðmet myndðn wezðdelmekben. hogy el ne wezyek az reettenetðs
ytheelethbe. O zent myhal arkangyal. az malazthnak myatta. kyt
eerdðmlðttel. kerlek tegðdeth. ees my vronk yeſus kriſtuſra. || yſten- 171
nek egyetlen egy fyara. hogy zabadeycz meg engðmeth ma halaalnak
wezðdelmetwl. Zent gabriel. zent Raffael. yſtennek mynd zent
angyaly ees arkangyaly legyetðk ſegeytſegh ennekðm. Kerlek tytð-
keth mynd mennyey yozaagos angyalok: hogy adyatok ennekðm
ſegeytſegðth ees hatalmath: hogy ſemmynemw ellenſeg ennekðm
ne arthaſſon. ſe wton. ſe wyzbe. ſe thwzbe. ſe hyrtelen halaallal. ſe
en||gðmeth alwwan. ſe wygyazwan meg ne nyomoreyczon awagy 172

ſerczôn. Imee vrnak kôrôzth✠faya. fwſſatok el en ellenſeegym. ✠.
Gyôz orozlaan ywdaanak nemzetybelôl. dawydnak gyôkere. alleluya
Ez wylagnak ydwôzeytôye ydwôzeycz engômeth. ky te zent kôrôzt-
fadnak. ees twlaydon te dragalatos zent werôdnek myatta. mynketh
173 meg waaltottaal. leegy ſegeythſeeg ennekôm. tegôd || kerlek en
yſtenôm. Zenth yſten. erôs yſten. ees halaltalan yſten. yrgalmazy
mynekônk. Kryſtuſnak kôrôztfaaya ✠ ydwôzeycz engômeth. Kryſ-
tuſnak kôrôztfaaya ✠ oltalmazy engômeth. Kryſtuſnak kôrôztfaaya
✠ weedelmezy engômeth. Athyaanak ✠ ees fywnak ✠ ees zent
leelôknek ✠ neweeben. Amen. ||

Kôwethkôznek ymaar bodog azzony ſoltaranak. 174
az az maaſſel zaaz ydwôzlegy marianak ayanlaa-
ſy. Elôzôr egy kredoth mondy. az vtan ôthwen
Aue mariath. ees myndôn thyz Aue maria vtan.
egy Pater noſtert mondy: ozton ayanld el ez
ymaadſaagwal.

HAalaath adok en tenekôd yſtennek zyleye zyz marya. myn-
dônnemw yo wool||todrol. mely yooth ennekôm nyertel az te zent 175
fyattol. Azerthees. en ez ôthwen ydwôzlegy mariath olwaſtam
tenekôd. annak okaayerth. hogy my nômôs vronk Jeſus kriſtus
tetwled teſtôth fogada zeplôtelen. ô. nagy yſtenſegenek hatalmaſſa-
gawal. ky ygôn gyermôkdyd ees ygôn gyônge wala. zeep wala. ees
vraknak vra wala. Elhagyaa az ô menyey hazaayath. yôwe ez fôldre
my erôttônk. hogy az ôrôk halaltol || mynketh meg zabadoytana. 176
Azerth leegyôn te zent fyadnak ôrôk haalaa adaas, ees tenekôd
nagy dyczôſeg. Amen.

Az maaſod ôtwen Aue maria vtan walo. ayanlo
ymadſagh ymez:

Oh en azzonyom ees en anyaam zyz maria. emlekôzyel meg
my nômôs vronk Jeſus kriſtusnak faaydalmyrol. mynemw faaydal-
my walaanak nagy peentôkôn. kyketh wallothwala my erôt||tônk 177
bynôſôkerth. Azert ees. ez angyaly ydwôzletôketh. kyknek myatta
annezor meg ôleltetôl ees apoltatol, mynezôr kôzôntetôl Aue maria-
nak myatta: En nagy bynôs olwaſtam ez ôthwen ydwôzlegy mariath
te zent fyadnak kenyayerth. kyketh nylwan ees thytkon zenwedôth.
Kykeert nômôs azzonyom keryed az te zerethô fyadath. hogy legyôn

178 yrgalmas az pwrgatoryombely zeegeny lelkőknek. ees || mynd az
kőzőnſeegős halottaknak. ees el főldőn walo bynőſőknek. ees enne-
kőm nagy bynőſnek. Amen.

Az harmad őthwen Aue maria vtan walo ayanlo ymaadſaagh ymez:

ZEpſegw eekős ees bodog dyczeerethős fenőſſeeg. ees mennyey
győngyőkwel meg ekőſwltetőth zyz maria. kyk te benned byznak
179 azoknak te wagy ydwőſſeeg ees bodogſaag: O paradyczom||bely
győnyőrwſeegh. ees mennyey orwoſſagoknak nőmős patykaaya.
emlekőzyel meg az nagyobb őrőmedről. kyerth olwaſtam en nagy
bynős ez őthwen ydwőzlegy mariath. merth laam az the zent fyad
fel thaamada. Azerth kerlek tegőd nőmős azzonyom zyz maria. ez
te nagy őrőmederth: hogy mykeeppen. ees mely byzonnyal az te
180 zenth fyad fel thaamadoth. olyan by||zonnyal fel thaamathhaſſak az
en nagy byneymből. Amen:

Ez az weege. vr yſtennek haalaa. Amen.

Ez kőnyweth yrtha .F. .M. Nadſaagos. Benygna azzonnak. Nyhay keneſy paal thaarſanak, ő nadſaaga klaſtromaban waaſomban. Mykorth yrnaanak kriſtus zyleteeſenek vtaanna. ezőr őth zaaz. thyzőn haarom eztendőben. ||

Meeg ees thôb ymadſaagh kôwethkôzyk bodog zyz 181
mariarol. ky ygôn zeep. aytatos. ees haznalatos Imadſaagh.

IDwôzlyek tegôdet zentſegôs zyz maria. angyaloknak kyralne
azzonya. az ydwôzlethwel. kywel tegôdeth ydwôzle gabriel arkan-
gyal. mykoron zent haromſagtvl hozyaad boczattateek ees kyldeteek
mondwan. Idwôzleegy. malazthwal telyes. vr wagyon te weled.
felywl zaal te reyad zent leelôk. ees || felſegôs yſtennek yowoltha. 182
meg arnykoz tegôdet. Eees az ky tetwled zyletyk. hywattatyk yſten-
nek fyanak Kerlek tegôd dyczôſegôs zyz maria. az te nagy ôrôme-
derth. mellyeth wallaal az eyel. mykoron ez wylagra zyleed az te
zepſegôs fyadath vronk kriſtus Jeſuſth. byzony iſtent ees embôrth:
hogy wygazthaly meg engômeth: ees myndôn en haboroſagomba
keſerwſegômbe ees zykſegômbe. legy ennekôm ſegôdelmem: || Kerlek 183
tegôdet kegyôſſegnek ees yrgalmaſſagnak azzonya bodogſagos zyz
maria. az the mondhatatlan nagy ôrômederth. mely ôrômmel be
teleek az oraba a te zent lelkôd. mykoron gabriel arkangyalnak
myatta meg yzenteteek nekôd ees fogattateek iſtennek fya. Ees az
yſteny mondhatatlan nagy tytokerth. kyth akoron mywelkôdeek
mykoron mondaa, zent lelôk zaal felywl tereyad. ees felſegôs yſten-
nek yowolta ees || hatalmaſſaaga meg arnykoz tegôdet. Ees az nagy 184
ôrômerth kywel az te zent lelkôd meg wygaztaltateek. mykoron
menyorzagba az zentôknek fôlôtte helhôzteteel. yoglas ennekôm
meeltatlan ees bynôs zolgalo leanyodnak benygnanak. az te edôſſe-
gôs zeep fyadtvl Jeſuſtul en terômtemtwl. es meg waltomtul. Nyer-
yed nekôm zent leelôknek malaztyath. hogy ô zent felſegenek aka-
ratyath myndônbe || meg tellyeſeytheſſem. Azert dyczôſegôs zeplôte- 185
len zyz maria. ayanlom en bynôs feyemeth te kegyôſſegôdnek. ees
kôgyelmeſſegôdnek alaya. Ees kerlek tegôdet yſtennek zenthſegôs

zyleye. hogy legyőn bekőſeg ma en welem. mykeppen te weled wala.
mykoron zőleed az te zerető fyadat Jeſuſth. Ees oltalmaz megh
engőmeth gonoz zothul. zeplőtől. gyalazattwl. ees teſtőmnek lelkőm-
nek weződelmetől. őrőkől őrőkee Amen. ‖

186 Ez ymadſaag wagyon ődwőzeytenk kriſtus Jeſuſ-
rol. myndőn gonoz ellenſegőknek ees hamys ta-
nwknak ellene. ees towabba zőrnyő halaallal ſem
hal meg az ky aytatoſſagwal meg olwaſſa.

Igaz byro Jeſus kriſtus iſtennek fya. te wagy vram kyralyok-
nak kyralya. ky orzaglaz atya yſtennel koronkent ees zent leelőkwel.
te melto legy vram en ymadſagomat hallany. ees kőgyelmeſt fogadny
187 The menyorzagbol alaa ‖ zallaal zyz marianak meheben. ynneeth
fogadwan byzon teſtőth. ez wylagot meg latogataad. Zőmelyőd ze-
renth meg waltad vram yſten az te terőmtőtted zegeny bynős adam-
fyath. az te artatlan zent weerődnek hullaſawal. The zent keenod
en yſtenőm kerlek hogy ooltalmazyon engőmet zőnetlen myndőn
weződelmektől. hogy meelto legyek lakoznom te zent zolgalatodban.
188 Jelőn legyőn ennekőm te ‖ yrgalmad ees oltalmad myndőnkoron.
hogy en elmeemeth meg ne haborethaſſa ő czalardſagawal en ellen-
ſegőm. ees en teſtőm ſe kaarhozyeek aalnokſagos tőrnek myatta. Erős
[karodwal]yogodwal ky meg thőreed pokolnak ő kapwyt. thőryed megh
vram en ellenſegymet ees ő czalardſagokath. kykkel akaryaak meg
foglalny en zywemnek vtayt ees ſőwenyt. Halgas meg vram engő-‖
189 meth tehozyad kyaltoth ees nyawalas eſedőzőth. ees te kőgyelmeſſe-
gőd kereſőynek engegy wygaztalaſth. hogy en ellenſegym ffel ne
thamadyanak en bozzwſagomra. El thőretteſſenek ees el fogyathkoz-
zanak kyk el akarnak engőmeth wezteny. es legyőn azoknak ronta-
ſokra győlőſeegnek ő thőre. O yo Jeſus. o kegyős Jeſus ne akary
engőmeth el hagynod: The oltalmaz te wedelmez. te legy ennekőm
190 payſom. ‖ hogy te ygazgathwan aalhaſſak ellenők kyk engőmet
ragalmaznak. hogy azokat meg győzwen towabbaa őrőlheſſek:
Erezzed ennekőm te felſegős zekeydből. wygaztalo zent lelkőth, ky
meg wylagoſoha en thanaczomat az ő feenőſſegewel. ees engőmet
győlőket az ő győlőſegőkwel egyetőmbe, el thawoztaſſa ees el őzze.
The zent kőrőztfadnak ő yegye meg yegyőzze en ertelmemeth. ky

meg győző dya||dalmal engőm győzőwee thegyőn. hogy az ellenſeeg **191**
meg győztethwen. ő. ereyben meg fogyathkozyek Ne ady erőth vram Jeſus kerlek en ellenſegymnek. de wetteſſenek en hatalmaſſagom alaa. tegőd kerlek tyzta zywel. tehozyad walo kegyős folyamatomert. ky ydwőzeyteed elſő embőrth te zent kőrőztfadon. Irgalmazy yrgalmazy eelő yſtennek egy fya. yrgalmazy ennekőm Benygnanak angyaloknak vra. ees myndőn||koron legy en rolam meg emlekőző **192**
vram Jeſus boczanathnak adoya. Athya iſten. fyw iſten. ees zent lelők yſten. ky myndőnha egy iſten vagy. ees mondatol menynek ees főldnek vra. legyőn nekőd őrők dyczőſeeg ees őrők tyztőſſeeg. Amen.

Mykoron le akarz fekőnnye te aagyadba. tahaat elősőr olwas egy Pater noſterth. vronk Jeſuſnak zent halaalanak dyczeretyre. ees az zent || kőrőztfanak **193**
tyztőſſegere. Azzonyonk marianak haarom Idwőzlegy maryath. Es zent őryző angyalodnak egy Kredoth. terdőn aalwan aagyadnak előtte. Annak vtanna·
mondyad ez ymadſagokat.

En vram Jeſuſnak zentſegős kőrőztfayanak yegye. legyőn en welem Benignawal. ✠ Jeſus kriſtuſnak zent kőrőztfayanak yegye en mellettem legy ✠ hogy engőmet oltalmazy gonoz leelőktől. eynek. ő. || ydeyen ✠ En zywembe legy, hogy en zywemeth meg tyz- **194**
teczad gonoz gondolatoktwl. ✠ En kőrnyőlem legy. hogy engőm meg tarcz ees meg őryz. pokolbely ſaatannak myndőn hatalmaſſagatul ees myndőn gonoztul: ✠ En előttem legy. hogy engőm wygy az te zent akaratodra. ✠ En ffőlőttem legy. hogy engőm meg aalgy. ees wygy engőm az zyz marianak ő fyahoz. hogy en lakozzam őwele őrőkwl őrőkee. Amen. ||

Imadſagh **195**

JEſus kriſtuſnak zent kőrőztfayanak győződelmenek myatta. meltoltaſſeek wr myndőnhato iſtenſeeg meg aaldany ees őryzny engőmet. ő. zolgalo leannyat Benignath ez eynek ydeyen ✠ Atyanak ✠ ees fywnak ✠ ees zent lelőknek neweben. Amen.

Imadſag.

O Vram Jeſus kriſtus. weſd az aldomaaſth en ream zolgalo
196 leanyodra. mely aldomaſſal meg aaldad ťe zentſegős anyadath || zyz
mariath. ees az zent apoſtolokath. mykoron fel meneel az olywetym
hegyről mynd az te zent atyadiglan. Idwőſſeg egyeſſeeg. ees aldomas
yőyőn ennekőm en vram Jeſus kriſtoſtul. Atyaanak ees fywnak ees
zent lelőknek ✠ aldomaſa legyőn ez eyel. ees myndőnkoron en
teſtőmmel lelkőmel. Am*en*. Legh vtolzor kezed fel emelwen mondyad. Vram myndőnhato vr yſtenſeeg. te kezeydben
ayanlon az en lelkőmeth: Amen: .1. 5. 13. ||

TARTALOM.

LOBKOWITZ CODEX.

BATTHYÁNYI CODEX.

CZECH CODEX.

NYELVEMLÉKTÁR.

RÉGI MAGYAR CODEXEK

ÉS

NYOMTATVÁNYOK.

XV. KÖTET.

SZÉKELYUDVARHELYI CODEX. – GUARY CODEX. – NÁDOR CODEX.

LÁZÁR ZELMA CODEX. – BIRK CODEX. – PIRY HÁRTYA.

Ára 6 korona.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1908.

NYELVEMLÉKTÁR.

XV.

NYELVEMLÉKTÁR.

RÉGI MAGYAR CODEXEK

ÉS

NYOMTATVÁNYOK.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

NYELVTUDOMÁNYI BIZOTTSÁGÁNAK MEGBÍZÁSÁBÓL

MEGINDÍTOTTÁK

BUDENZ J., SZARVAS G., SZILÁDY Á.

XV. KÖTET.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1908.

RÉGI

MAGYAR CODEXEK.

SZÉKELYUDVARHELYI CODEX

SAJTÓ ALÁ RENDEZTE

SZABÓ SÁMUEL.

GUARY CODEX. — NÁDOR CODEX. — LÁZÁR ZELMA CODEX.
BIRK CODEX. — PIRY HÁRTYA.

KÖZZÉTESZI

KATONA LAJOS.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1908.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TARTALOM.

LÁZÁR ZELMA CODEX.

BIRK CODEX.

PIRY HÁRTYA.

ELŐSZÓ.

A Nyelvemléktár e XV. kötetét, melylyel az 1874-ben megindított sorozat befejeződik, tizenhét évnyi időköz választja el az előzőtől. Ez idő alatt — immár annak is tíz esztendeje — elvesztettük a magyar nyelvtudomány jelesét, Volf Györgyöt, ki az előző köteteket egynek, a III-nak híján sajtó alá rendezte s nagybecsű bevezetéseivel megvilágította.

A jelen kötetben első helyen álló **Székelyudvarhelyi codex** kiadását 1886-ban a Nyelvtudományi Bizottság e nyelvemlékünk fölfödözőjére, Szabó Sámuelre bízta, ki nagy buzgalommal és ügyszeretettel látott e feladathoz, azt egész a bevezetés megírásáig meg is oldotta, de a már részben (a 6-ig) kinyomtatott, részben csak kiszedett íveknek megjelenését nem érhette meg.*)

Elárvult hagyatékának közreadására és a kötet többi darabjainak sajtó alá rendezésére a Nyelvtud. Bizottság a mult év vége felé alulírottat szólította föl. E megbízás átvételekor a Székelyudvarhelyi codex már évek óta majdnem teljesen kinyomtatva he-

*) Bágyoni Szabó Sámuel szül. Székely-Földváron, 1829. május 16-án. Középiskoláit Nagy-Enyeden és Segesvárott, felsőbb tanulmányait a szabadságharcz után, melyet vitézül végigküzdött, Heidelbergben, Göttingában és Párisban végezte. Göttingában ismerkedett meg Budenz Józseffel, kivel ennek haláláig benső barátság fűzte össze. B. közbenjárására bízták meg a Székelyudvarhelyi c. kiadásával, melyet 1876-ban födözött föl az erdélyi ref. tanárok Sz.-Udvarhelyen tartott értekezlete alkalmával. 1858-tól 1868-ig a marosvásárhelyi, 1868-tól 1897-ig a kolozsvári ref. coll. tanára volt. Amott és kezdetben emitt is a természettudományokat, utóbb majdnem kizárólag a magyar irodalmat tanította. Mint tanári, úgy irodalmi munkásságát is a polyhistorság jellemzi. Megh. 1905. jan. 1-jén. Életrajzát l. a Középisk. Tanáregyesületi Közlöny 1904/5. (XXXVIII.) évf. 396—399. l.

vert a nyomdában. Néhány lapja azonban a régi hevertetés közben összedőlt, úgy hogy részben újra kellett szedetni. A codex eredeti kéziratának időközben majd hogy a nyoma nem veszett, s ez is hátráltatta a kiadást. Dr. Lukinich Imre, a ki újból rábukkant, egy ideig azt hihette, hogy ő a fölfödözője. Mindenesetre neki köszönhető, hogy a nyomtatványnyal leendő újabb egybevetés czéljára megint az Akadémia rendelkezésére állt a kézirat. Addig is, míg az egész kötet el nem készült, a Székelyudv. codex kétszáz példányban Simonyi Zsigmond nyelvtudományi és Lukinich Imre irodalomtörténeti bevezetésével látott napvilágot.*) E két bevezetés fontosabb adatait átvéve, a következőkben számolok be a codex külsőségeiről, tartalmáról, egy részének írójáról és forrásairól, valamint a jelen kiadásnál követett irányelvekről.

A codex a székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasium tulajdona, a hová a XIX. század első felében kerülhetett. 1810-ben még a gyergyó-szt.-miklósi róm. kath. plébániáé, vagy a plébános Fantsali Dánielé volt, mint azt a felső táblájának belsejére írt következő bejegyzés tanusítja: Poſt longam curioſitatem A° 1810 detexi librum hunc scriptum eſſe in utilitatem Monialis Judithae Nwythody a Fratre Andrea Nwythody Franciſcano, Anno 1526. vide pag. 60. 61. Daniel Fantſali Parochus Gyergyo Sz Miklos. Valamivel alább ugyanazon kéztől: Nvythody scribitur ad moderni temporis orthographiam Nyujtodi. Ez írás alatt keresztben a IHS és MRA monogrammok láthatók, melyekből Lukinich Imre az idézett bevezetés XII. lapján azt következteti, hogy a codex valamikor a jezsuiták tulajdona volt és valószínűnek tartja, hogy eredetileg is a székelyudvarhelyi jezsuta collegiumé lehetett, mely tanintézet a rendnek 1773-ban történt eltöröltetése után 1774-től fogva a főkormányszék kebelében alakult «catholica commissio» vezetése alá került. Itt tanított 1792-ben Fantsali Dániel, ki plébánossá kineveztetése után a codexet magával vihette, s mikor 1822-ben a székely-

*) *A Székelyudvarhelyi codex.* A M. T. Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága megbízásából sajtó alá rendezte Szabó Samu. Különnyomat a Nyelvemléktár XV. kötetéből. Budapest, kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 1907.

udvarhelyi gymn. igazgatója lett, a mely állásban 1830-ig volt, megint annak a tanintézetnek a tanári könyvtárába kebelezte be az értékes nyelvemléket, a melyé talán régebben is volt. Ez azonban alig több valószínű feltevésnél. Nem vezet megbízhatóbb nyomra a codex hátsó táblája belsején olvasható bejegyzés sem, mely szintén nagyon késői, aligha idősb a XIX. század elejénél. Ez egy fölötte lévő hibás latin mondást igazít helyre s a P. Mich(ael) Demeter név olvasható alatta; de hogy miféle szerzethez tartozott az illető, azt nem árulja el, valamint azt sem, hogy mikor és minő viszonyban volt a codexszel.

Áttérve már most a codex külső leírására, az kis 8-adr. alakú; anyaga papir; leveleinek mai száma 188 (vagyis 376 lap), de eredetileg jóval több lehetett; lapjai 140×105 mm. méretűek. A beírt tükör az első kéz írásánál átlag 100×75 mm., a többi kéznél valamivel hosszabb és szélesebb. A lapszélek egyenlőtlenek, fölül a legkeskenyebbek, mert ott a papirt kiméletlenebbül vágták körül a kötés alkalmával. A kötés körülbelül egykorú, vörösbarna, csinos vak préselésű bőrrel bevont fatábla. A két hajdani sárgaréz kapocsnak ma már csak az alsó táblán maradt, két-két szegecskével odaerősített pánttöredék és a felső tábla egy szögecskéje őrzi nyomát. A kötés hátulja alul és fölül nagyon megrongálódott, egyebütt azonban elég jó karban van.

A codexben, a későbbi bejegyzéseket és befirkálásokat nem számítva, hat kéz írása külömböztethető meg. Legtöbbet írt az első kéz, melyről alább, még részletesebben lesz szó. Ennek a középnagyságú, dőlt betűs folyóírással írt résznek eredeti lapszámozása is van, illetőleg minden levél a felső jobb sarkán vörös római számjegygyel van megjelölve, kivéve a 4-et, mely újabb alakú arabs számjegyet visel, de még ugyanattól a kéztől, mint a többi. E számokból megállapítható, hogy az első levél után 2, a XXXVI. lev. után 1, a XXXVIII. után ismét 1, a XLIII. lev. után 2, a XLVII. lev. után 1, az LII. lev. után 1, az LV. lev. után megint 1, a LXVIII. lev. után 4 levél hiányzik. Minthogy az első kéz írása a CXXIX. lev. versóján csonkán ér véget és ezen túl a codex eredeti lapszámozása megszünik, nem lehet megállapítani, hogy mennyi lap veszett el itt, valamint alább, az ötödik és a codex végén, a hatodik kéz írásának félbeszakadásánál (a 356. és a 376. lap után). Meg kell még jegyez-

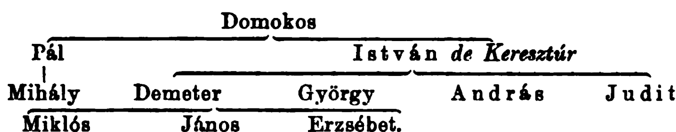
nem, hogy a CI. levéltől a CXXIX-ig, de elvétve már előbb, így a LXXIII. levélen is, a felső jobb sarok vörös számjegyén kívül az alsó jobb sarokban ismétlődik ugyanaz a római szám, kisebb fekete jegyekkel. Minthogy ez alsó levélszámozás egészen a lapok alsó szélén van, nem lehetetlen, hogy a többi levélen is megvolt, de a codex kiméletlen körülvágásának esett áldozatul. A CXXIX., de ma tulajdonképen csak 116. levél után a levelek alul a középtájon, egészen új keletű, sötét fekete tintával írt arabs számokkal vannak megjelölve, de akként, hogy az előző részből hiányzó levelek nincsenek számbavéve, a miből azonban nem szabad azt következtetnünk, hogy akkor, a midőn e levélszámozás történt, az első rész ma hiányzó levelei még megvoltak.*)

Az első kéz írása a codex legérdekesebb része. E ma 232 lapra (az eredeti számozás szerint az I—CXXIX., de voltaképen a közbenső hiányok miatt összesen csak 116 levélre) terjedő rész két darabra oszlik. Mind a kettő Nyujtódi András Ferencz-rendű szerzetesnek nem csupán a keze munkája, hanem a saját fordítása is. Erről a Nyujtódi Andrásról, ki a codex LX. levelének versóján (ma 102. lap) nevezi meg magát, míg az előző lapon írásának keltéül az 1526. évet jelöli meg, dr. Lukinich Imre a codex különlenyomata elé írt terjedelmes bevezetésében a következő nevezetesb adatokat nyomozta ki elismerést érdemlő szorgalommal.

Azt Nyujtódi András maga mondja el, hogy Judit könyvét a saját huga, Nyujtódi Judit számára írta, vagy mint ma mondanók, inkább fordította az dyaky bȏtᵛrȏl, ez maǵar ńelwre. A továbbiakból, valamint a következő rész záradékából (a 169. lev. versójának alján, vagyis a mai 312. lap végén) kitetszik, hogy ez a Judit apácza volt s 1528-ban, mikor a codex második részének a záradékát írta, Tövisen lakott. Lukinich

*) A codexnek már is tetemes hiányai és kötésének rozoga állapota nagyon is alapossá teszik azt a félelmünket, hogy idő haladtával, kevésbbé gondos kezek őrizete alatt még több levél fog belőle kihullani. Különösen az I. és 191. levél s az egész utolsó ív (a 192—201. levél) forognak igen nagy veszedelemben, minthogy teljesen lazán feküsznek a codexben. Ép azért nagyon jó lenne e codexet jól záró védő tokba tenni, hogy a további pusztulástól megóvassék.

nyomozásai szerint Nyujtódi András*) az Erdélyben a XV—XVI. században nagy szerepet játszó Nyujtódi-család egyik tagja. A család eredetileg a háromszékmegyei (Kézdiszék) Nyujtód községből származik, de úgy látszik, már a XV. században áttelepülnek a szomszédos megyékbe. Így némely adat szerint Nyujtódi János (1450 kör.) udvarhelyszéki volt, Nyujtódi Pálról pedig, ki 1487-ben a «judices electi et delegati» közt szerepel, már *rugonfalvi* előnévvel is van említés téve. A XVI. század első tizedeiben ezenkívül még *keresztúri* és *szentdemeteri* Nyujtódiakkal is találkozunk, tehát e család magában Udvarhelyszékben is több ágra szakadt. «Keresztúri» előnévvel írja magát az az István is, kinek fia minden valószínűség szerint a codexíró András, leánya pedig Judit. A leszármazás a rendelkezésünkre álló adatok segítségével a következőképen állapitható meg:

A leszármazási táblából tehát az tűnik ki, hogy codexírónk udvarhelyszéki születésű volt. Ismervén a Nyujtódi-család eredeti fészkét, a kézdiszékbeli Nyujtódot, — honnan Andrásnak atyja, vagy legföllebb nagyatyja jöhetett át Udvarhelyszékbe, — megérthetők azok a hangtani ingadozások, melyeket a codexnek Nyujtódi Andrástól írott első részében (Judit könyve, III. Incze pápa művének átdolg.) a keleti székely jellemű s az udvarhelyszéki székely nyelvjárás használatában látunk.

Nyujtódi András életére vonatkozólag gyér adataink vannak; csak annyi bizonyos, hogy 1509—10-ben Krakkóban tanult. Nevét először a krakkói magyar bursának az 1508. esztendőbeli pestis miatt erősen megfogyatkozott, mindössze öt tagra szorítkozó lajstromában olvassuk: *Egregius dominus Andreas de Nyoythodh.* Az 1509. téli félévben (commutatio hiemalis) a népesebbé vált magyar bursa ifjainak bizalma következtében

*) Lukinich Imre kutatásainak ezen eredményeit a fentemlített különlenyomat bevezetésének tőle való részében a lapok alján lévő bőséges jegyzetek világítják meg, melyeket itt elhagyhatóknak véltem.

András a senior, tehát a bursa vezetője; erről a tisztről azonban ismeretlen okból, úgy látszik, még ugyanabban a félévben lemondott, de mint megválasztott consiliarius továbbá is a bursa kebelében maradt. Mint consiliariusnak szerepe van a bursa részére Zsigmond lengyel királytól nyert sóalapítvány kieszközlésében, illetőleg az 1507-iki alapítvány kibővítésében, mely azt a kötelezettséget rótta a bursa tagjaira, hogy ünnepnapokon mise alatt a «Gaude Dei Genitrix» kezdetű egyházi éneket kellett énekelniök a király lelki üdveért. Nyujtódi valószínűleg még ugyanabban az esztendőben otthagyta a krakkói egyetemet, legalább későbbi szerepléséről, vagy további ott tartózkodásáról semmi tudomásunk sincs; azt sem tudjuk, hogy a Szent-Ferencz-rendűek közé mikor lépett be s hogy szerzetesi éveit hol töltötte; a codex, az egyedüli forrás, ezekre nézve nem tájékoztat bennünket.

A források elégtelensége miatt a codex *iratási helye* sem ismeretes; kivéve a második kéz írását, melynek már említett záradékában e rész keltének helyéül Tövis van megnevezve.

Mielőtt azonban e rész tüzetesebb ismertetésére térnénk, előbb még az elsőnek írásáról kell egyetmást elmondanunk. Nyujtódi András Judit könyvén kívül a hugának még egy munkácskával akart kedveskedni. A LXI. levél versóján (ma 104. lap) ugyanis azt mondja, hogy kÿlömb kÿlömb haznalatos yrafok kezdetnek az kőnből meſ neveztetyk őrők bodogſágnak fondamentomanak, meſ kőnvet, az zent harmad Inocencivs papa zerze. A fordítónak, illetőleg átdolgozónak eredetijéhez való viszonyát is igyekezett Lukinich Imre id. bevezetésében megállapítani, de mivel egybevetéseinél elégtelen eszközökre, III. Incze pápa szóban forgó iratainak csakis a Migne-féle *Patrologia Latina* CCXVII. kötetében olvasható kiadására volt kénytelen szorítkozni, kutatásának eredményei, valamint a codex további részeinek forrásaira vonatkozó nyomozásai is, még kiegészitésre és részben helyreigazításra is várnak.

Nyujtódi András nyelvének Simonyi Zsigmond idézett bevezetése szerint «határozottan keleti székely jelleme van,... míg a második részben az udvarhelyi székelység nyelvemléke van megőrízve, mint a vele legtöbb tekintetben egyező Teleki

codexben.» (Id. bev. IV. és V. l.) Helyesírás tekintetében az első és a második, tehát a Nyujtódi András és a (valószínűleg) Ny. Judit írta két rész között sok hasonlóság, de némely jellemző eltérés is mutatkozik. Egyező mindakettőben az ínyhangoknak *ǵ*, *ń*, *ĺ* és *ť*-vel jelölése és a *cs* hang sajátszerű L-forma jegye, melyeknek, valamint a *ö* és *ü* hangok jelölésének (*ǫ* és *ú* v. *ý*) tekintetéből codexünk e részei legközelebbről a Guary és a Nádor s távolabbról a Bécsi codex és társai rokonainak mutatkoznak. Ép azért a jelen kiadásban követett átírást illetőleg e részre nézve a Guary codexről mondottakra utalunk. Sajátszerű jellemvonása az első kéz írásának az *e* és ritkábban az *a* megékezése. Az *e* fölötti ékezet, úgy látszik, eredetileg a hang zártságát jelölte, de Nyujtódi András már nagyon következetlenül él vele és sokkal gyakrabban csupán a hosszú *é* jelölésére használja, sokszor meg is kettőzteti. E jellel ily értelemben csak elvétve találkozunk még más codexekben, így pl. a Guary és (alighanem későbbi kéz utólagos pótlásaként) a Nádor codexben.

A második kéz az *sz* hangot többször jelöli a régies *sc*-vel, a szóvégi *k*-t *c*-vel; vörössel csak a :-tal jelölt szünetjeleket és a §-ok kezdetének jegyét írja. Ezzel szemben az első kéz nagyon is pazarul bánik a vörös tintával és az ilyennel irott szavak, sokszor egész lapokra terjedő részek mellett, számos szót vörös aláhúzással emel ki, itt-ott kissé díszesebb és a többinél jóval nagyobb kezdőbetűket is ír, kivált a fejezetek elején.

Az I. lev. rectója, az V.-nek versója, a XXIX.-nek és a XXXIII.-nak versója, a XLI.-nek rectója és a következőnek versója, valamint a XLIII.-nak rectója, az LI.-nek és az LIX.-nek versója, az LVI.-nak rectója némi kezdetleges lapszéli vörös rajzzal, többnyire arabeszkekkel van díszítve. Néhol ujjal mutató kezek hívják fel a lapszélen a szöveg egy-egy nevezetesebb pontjára a figyelmet, az LVI. lev. versóján pedig, a hol el van mondva, hogy Judit tőrrel elvágá Holofernes nyakát, a lap belső szélére oda rajzolta Fr. Nyujtódi a tőrt is, a dolog nagyobb igazságának, avagy hatásának kedveért. A XLVI. levél rectóján meg, az Olofernesnek feye szavakat a lap külső szélén egy igen gyarlón rajzolt fő illusztrálja.

A 233—312. lapon lévő elmélkedést a halálról, mely a

második kéz írása, Lukinich Imre eredetinek véli s nézetét arra alapítja, hogy e szerinte csonkán maradt tractatusban egy helyt (309. l.) «ſcent ymre kyral» is említve van s «hogy a példák megválasztásában legalább részben, közvetlenül a középkori íróktól használt forrásokból merít.» A *Vitae Patrum*-ra való hivatkozások azonban, melyekkel Lukinich idézett bevezetése végén e nézetét támogatja, annak igazolására nem alkalmasak, mert már közbenső szerkezetekből való eredetüket árulják el, s az egész elmélkedés gondolatmenete is annyira hasonló részint Temesvári Pelbárt és a Discipulus (Herolt János) egy-egy beszédéhez, részint Dionysius Carthusiensisnek a négy utolsó dologról szóló munkája némely fejezeteihez, hogy az eredetiség érdemét e tractatus ismeretlen szerzőjétől is alighanem el fogja vitatni a további kutatás. Hogy a magyar író kész latin szövegből fordított és nem maga compilált, azt szinte bizonyosra vehetjük.

Ennél még bizonyosabb, hogy a második kéz, melyet jóval nagyobb álló betűi, fakóbb tintája és feltünően szürkébb papirosa is élesen megkülönböztetnek az elsőtől, csak másoló volt. Az sem valószínűtlen, hogy ez a rész (130—169. lev.) csak utóbb került a többivel egy kötésbe és hogy előbb külön könyvecske volt, a melynek záradéka lehetett a 169. lev. versója alján olvasható e megjegyzés: ez kȯnv ziz lean Judit azzoneh: ezer ȯt zaz huzon nolč eztendȯben irtac thȯuiſſȯn all*eluj*a. A benne jóval sötétebb fekete tintával történt aláhúzások sokkal későbbi kéztől eredők s így a kiadványban figyelmen kívül hagyattak.

A codex következő levelei egészen végig ismét az első rész fehérebb papirosára írvák. A 170—174. lev. (ma 313—322. lap) a harmadik, az előbbinél gyakorlatlanabb kéz apróbb és egyenlőtlenebb folyóírása; tintája kissé sötétebb barna, mint az előbbié. A lapok nincsenek bekeretezve, mint eddig és a sorok nagyon egyenlőtlen hosszúságúak, a számuk is változó (20—25). Az egész kis elmélkedés, mely az engedelmességről szól és főképen szerzeteseknek van szánva, a *Vitae Patrum*-ból vett példáival közhelyekből épül fel és latinból való fordításnak látszik. E csekély részből bajos megállapítani, hogy az csak másolat-e, vagy az író, illetőleg fordító eredeti fogalmazványa. Helyesírása annyiban tér el az első két kézétől, hogy a *cs* hangot már

nem az L-forma jegygyel, hanem *ch*-val jelöli. Némi ingadozás mutatkozik az *ö* és *ü* hangok írásában is, melyek közül az első már elvétve *ew*-vel, a második *w*-vel is van jelölve (318. l. zewldewl es gywmewlchewth theremth). A jésítés jele már nem a betű mellé vagy fölé tett vessző, hanem rendesen *y* (a *g* mellett néha *h* is, pl. egh, hogh).

Egy üresen hagyott lap után, a mint a codexben maradt nyomaik mutatják, három levél következett, melyekről Szabó Samu jegyzete a 86. lapon nem emlékezik meg. Hogy mikor szakíttattak ki a codexből, az nem állapítható meg; csak annyi bizonyos, hogy mikor a későbbi levélszámozás történt, már nem voltak benne, mert a 174. számot viselő levél után a feltünő hézag ellenére is, a 175. szám jön. Az üresen hagyott lapra későbbi kéz e részben ismétlődő szókat firkálta: Minden ember (kétszer) hazug csak . . .

A 175. lev. rectóján kezdődik s a 182. lev. rectójának ötödik soráig tart a negyedik kéz írása, melyet e helyütt, a sor vége előtt valamivel az ötödik kéz vált fel. E két kéz egymástól nagyon elütő írása egy csonkán maradt értekezéssel gyarapította a codex tartalmát, mely megint világos utalást mutat e szöveg forrására. In nomi*n*e Domi*n*i: Amen. A zenth Anſelmus doctornak ew kenywebel zool yth az yraas. arrol meyl wezedelmes leegyen az zerzethes embernek yſmegh vywnnan ez wẏlagra ternye . . . e szókkal kezdődik e kis tractatus, melynek Sz. Anzelm művei közkézen forgó kiadásaiban Lukinich Imre, mint id. bevezetése XXIII. lapján mondja, nem tudott a pontosan megfelelő eredetijére akadni. Itt tehát még a további kutatás feladata a kétségtelenül latin eredetinek megjelölése, mely esetleg valamely, Sz. Anzelmnek csak tévesen tulajdonított irat lesz, a minő elég nagy számmal akad a középkor kolostori irodalmában.

A két egymást felváltó kéz nagyon eltérő ductusa és részben elütő helyesírása valószínűvé teszi, hogy mindakettő itt is csak másoló volt, csakhogy mindenik a maga megszokott orthographiája, sőt tájszólása szerint is, elég szabadon másolta az előtte volt szöveget. A két kéz írásmódjában a legfeltünőbb ismét az *ö* hang kétféle jelölése, melyet a negyedik a harmadikhoz hasonlóan *ew*, az ötödik ellenben megint az elsőt és

másodikat követve, az alul vonásos *ϱ*-vel jelöl. A jésítést már egyik sem jelöli a betű melletti vonással, hanem a harmadik kéz módjára *y*-vel vagy *i*-vel; a *cs* hang sajátszerű L-forma jegye helyett pedig ők is a harmadik kéz graphiáját követik, t. i. *ch*-t írnak a legtöbb esetben, de azt néha *ci*- vagy *cy*-, sőt *cyh*- és puszta *c*-vel is pótolják. Vörös színnel e két kéz csak elvétve tarkít egy-egy kezdő betűt és néhány, amúgy is nagyobb betűvel kiemelt fejezetkezdő sort. Az ötödik kézről még megjegyzendő, hogy jóval csinosabb és gyakorlottabb írású, valamivel szögletesebb betűket vet, mint a negyedik, melynek írása a harmadikéhoz hasonlóbb. Mindakettőnek betűi csak kevéssel nagyobbak a Nyujtódi Andráséinál. A 191. levél versóján, mint már említettem, csonkán szakad félbe «a szerzetből kitérés veszedelmes voltáról» szóló ezen írás, és nem lehet megállapitani, hány kiszakadt levélre következik az az ív, a melyen a codex utolsó darabja, a h a t o d i k kéz írása kezdődik.

E tíz levélnyi (192—201. lev.), gondosan bekeretezett és megvonalzott, de nem valami csinos írású és ismét fakóbb tintájú darab szintén töredék s a vasárnapokra rendelt evangeliumok egy részét tartalmazza, mint már Simonyi Zsigmond észrevette, ugyanazon szöveg szerint, a melyből jóval többet őrzött meg a *Döbrentei codex* 257—494. l. (Nyelvemléktár XII, 127—260. l.) E csonkán kezdődő és végződő rész a codex legrégibb nyelvezetű darabja s ennek a helyesirása is több tekintetben eltér az előző kezek írta részekétől. A *cs* hang itt is *ch*- vagy *cz*-vel van jelölve, az *ö* pedig *u*, *v* vagy *w*-vel, a jésités *i*-vel vagy *y*-nal. Fölöttébb következetlen az *s*, *sz* és *z* hangok írása. A másoló különben is nagyon gondatlan vagy értelmetlen lehetett, mert igen sok hibát követett el a leírásnál. Vétségeinek egy része talán abban is leli az okát, hogy nagyobb korbeli távolság választotta el őt az eredetitől. A fejezetek kezdő betűi számára üres hely van hagyva, de a hiányzó betű színes tintával leendő kiegészítése elmaradt. Az egyes evangeliumi fejezetek után rekeszben oda tettem a Vulgata megfelelő fejezeteinek és verseinek számait. A Döbrentei codex említett részével párhuzamos helyek a következők: Sz 357 = D 261, Sz 357—8 = D 276, Sz 358 = D 281, Sz 360 = D 286, Sz 361 = D 288, Sz 362 = D 289, Sz 363 = D 393, Sz 363—4 = D 291, Sz 365 = D 298, Sz 366 = D 412, Sz 367 = D 300,

Sz 368 = D 491, Sz 370—71 = D 302. A Döbrentei c. 1508-ból való, a Székelyudvarhelyinek datált részei pedig 1526- és 1528-ból. Semmi sem kényszerít azonban bennünket arra, hogy codexünk ez utolsó helyen álló csonka részét az előzőknél okvetetlenül ifjabbnak és így a Döbrentei codexnél két évtizeddel fiatalabbnak tartsuk. Lehet, hogy régibb és egészen független eredetű a többi résztől, melyekkel esetleg csak később kötötték egybe. A többinél ismét fakultabb írása és szennyesebb papirosa valószínűvé teszi azt a feltevést, hogy mint a második kéz írta részlet, ez is egy ideig külön hányódott idestova, míg a többivel egy könyvbe nem került. Nyelve és írásmódja mindenesetre nem csupán a codex többi részeitől, hanem még a Döbrentei codex párhuzamos fejezeteitől is annyira elütő, hogy jóllehet ezzel közös eredetire megy vissza, aligha ugyanarról a példányról készült a két másolat.

A Döbrentei codex helyesírása ugyanis sokkal rokonabb a Székelyudvarhelyi első és második kezének graphiájával. Lehetséges ugyan, hogy Halabori Bertalan pap, a Döbrentei codex írója, maga változtatta meg eredetijének az írásmódját, a Székelyudvarhelyi codex hatodik keze pedig hívebben ragaszkodott eredetijehez, és innen a nagy eltérés a két közös ősű származék között. De az is lehetséges, hogy itt is, ott is közbenső másolatok hosszabb lánczolata okozta a nagy eltérést. Mindenesetre érdekes jelenség, hogy egy részben legalább a Döbrentei codexnél jóval fiatalabb nyelvemlékben maradt meg egy oly részlet, mely amannak egyik eredetijéhez közelebb állónak látszik. A párhuzamos részek különben már csak azért is gondos egybevetést érdemelnek, mert ilyennek segítségével az egyik másolat hibáit a másik engedi javítani, emennek hiányait kiegészíti amannak az illető helyen épebb szövege, és az egyiknek homályos szóalakjait megvilágítja a másiknak világosabb írása. Szóljanak e megjegyzések a jelen kötet további codexeiben található párhuzamos helyekről is. Ezeknek tanulságai egyébként amúgy is sokkal szembeszökőbbek, úgy hogy kár lenne e tárgyra sok szót vesztegetni. Ennyit is csak azért mondottunk el és épen e helyütt róla, mivel a Nyelvemléktárnak kivált ebben a kötetében kinálkozik ily egybevetésekre sűrűn az alkalom.

A **Guary codex** 1835-ben került Guari és Felsőszelestei Guary Miklós kir. udvarnok, táblabiró, vas-vármegyei guari (v. mai ejtés szerint góri) birtokos ajándékából a M. T. Akadémia könyvtárába, hol azóta *M. Cod. 4-edr. 25.* jelzet alatt található. Nyomára Szabó József, soproni ág. ev. lyceumi tanár vezette 1835-ben Horvát Istvánt, ki a *Tudományos Gyűjtemény* említett évi III. kötetének 99—104. lapjain adott róla hírt, s az első lap tökéletlen, az eredetinek írásánál jóval nagyobb betűs hasonmását is mellékelte «A' Magyar Nyelv régi Maradványairól» szóló hosszabb czikksorozata ezen részéhez. Szabó József Zsigmond király korabelinek vélte e kéziratot, míg Horvát István még tágabb időhatárok között, esetleg ennél jóval régibbnek szeretné feltüntetni, midőn nyelvi és palæographiai okokból a XIV. századból valónak itéli. Később, még a *Tud. Gyűjt.* ugyanazon évi IX. kötete 118. lapján azonban e nézetét meg kellett változtatnia, mivel akkor már tüzetesebben ismervén a codex tartalmát, a benne forrásként idézett Sienai Sz. Bernardinnak «szent» gyanánt említése rá vezette őt arra, hogy a codex «nem a' XIV-dik században, hanem bizonyosan a XV-dik század közepe után íratott». (Sienai Sz. Bernardint ugyanis V. Miklós pápa csak 1450-ben avatta szentté.)

Horvát István azzal a kérelemmel toldotta meg ismertetését (i. h. 103. l.), hogy «a' nemes míveltségű Birtokos Úr e' nevezetes Régiséget tenné le a Nemzet oltárára», a min alighanem a Széchenyi Országos Könyvtárat. a gondjaira bízott nemzeti intézetet értette. Erre azonban Döbrentei Gábor, a M. T. Akadémia akkori titoknoka, mint maga mondja, «tisztiérzete» által serkentve érezte magát, hogy Bitnicz Lajos rendes tagnak hivatalosan írjon Szombathelyre, s az ő közbenjárásával a becses nyelvemléket az Akadémia könyvtára számára lemásoltatás czéljából szerezze meg. A felszólított «nagyon szerencsésen járt el ez ügyben», mert mint az 1835. évről szóló jelentésében a titoknok mondja, «a' birtokos hazafisága magát az eredeti kéziratot igen nagy örömmel ajándékba küldé Bitnicz által az académiának».

Első tüzetesb ismertetését, Horvát Istvánnal kissé keserű hangon vitatkozva, ugyancsak Döbrentei adta, a *Régi Magyar Nyelvemlékek* IV. kötete első felében, a hol a codex először, az

elején a Nádor codex egy részével kiegészítve, 1846-ban napvilágot látott. E kiegészítést a jelen kiadásban fölöslegessé tette az a körülmény, hogy codexünk épen a Nádor codexszel egy kötetben jelenik meg, a melynél ennek a Guary codexszel párhuzamos részére a lap alatti jegyzetek utalnak. (L. alább a 190. és 195. l.) De Döbrentei szerintünk különben is jóval többet nyomatott le az ő kiadványában annál, a mi a Guary codex elején csonka fejezetének megértéséhez okvetetlenül szükséges. Elég lett volna csupán annak a fejezetnek az elejét a Nádor codexből átvenni, a melyből a mi codexünkben csak mintegy 23—24 lapnyi, tehát 12 levélnyi darab hiányzik. Ez elé azonban Döbrentei lenyomatta az ő kiadványában még a Nádor codex három megelőző fejezetét is, csupán az első, itt is csonka fejezetet mellőzvén. Vajjon ezek is a Guary codex eredeti állományához tartoztak-e azonban, avagy nem, azt legfölebb gyanítani lehet, bizonyosra venni azonban nem.

Ép oly bizonytalanságban maradunk azt a kérdést illetőleg is, hogy mennyi ment veszendőbe a codex végén. A közepéből azonban semmi sem hiányzik. A ma 67 levélnyi, tehát 134 lapnyi terjedelmű 4-edr. kézirat pergamenre, elejétől végig egy kézzel és nagyobb szabású díszesebb, egyenletes rideg barátgót betűkkel s barnás téntával van írva. Az írás jellegéből következtetve a XV. század végéről, vagy a következőnek az elejéről való lehet. Döbrenteinek a codex iratása korát illető tapogatódzásai mindenesetre közelebb járnak a valószínűséghez, mint a Horvát Istvánéi; de azért semmi sem kényszerít bennünket arra, hogy a codexet 1483-ból valónak tartsuk, mint Simonyi Zsigmond, alighanem Döbrenteit félreértve, a Pallas Lexikona *Guary codex* czikkében írja. Döbrentei ugyanis ezt az évet csak annyiban jelöli meg alsó korhatárul, mivel a szövegben «szent» gyanánt említett Bonaventurát csak 1482-ben iktatta IV. Sixtus pápa hivatalosan a szentek sorába. (Id. Bévezetés XXIV. l.) Nyomban ez után azonban Döbrentei világosan ezt írja: «sőt évkörét 1483-on tanácsos kezdenem mert a' szentesítés elhíresztelése is időt kivánt.» Ez pedig csak annyit jelent, hogy codexünket semmikép sem tarthatjuk 1482-nél régibbnek, de inkább csak 1483-on innen írottnak kell tartanunk. (A Bévezetést követő

második czímlapon Döbrentei a codex íratását 1483 és 1490 közé teszi.)

Felső korhatárul a Nádor codex íratásának éve, tehát 1508 kínálkoznék, ha minden kétséget kizárólag be lenne bizonyítható, hogy ennek a Guary codexével párhuzamos része az utóbbiból való másolat. Horvát István a Nádor codex ismertetésében (*Tud. Gyűjt.* 1835. VII. köt. 87. l.) nem habozik e különben igen valószínű feltevést bizonyosságnak venni. «A' ki — úgymond — e' sorokat öszsze hasonlítja a' folyó évi Tudományos Gyűjtemény III-dik Kötetében álló Réztáblával, könnyen általlátja, mi híven lemásolta Tek. Guary Úr Magyar Kéziratát ezen későbbi Kéziratnak írója. Alig találtatik itt 's ott valami kis tsekély különbözés a' két Kézirat között.» Döbrentei is e feltevésben nyomatta le codexünk elé a Nádor codex tartalmának azon részét, mely szerinte a Guary codex még teljesebb korában abból az 1508. évi másolatba került. Nincs kizárva azonban annak a lehetősége sem, hogy a Guary és a Nádor codex párhuzamos darabja közös eredetiből való, egymástól független két másolat. Kétségtelen azonban, hogy a Guary codexnek a Nádor codexével párhuzamos szövege, de a többi részei is, a Nádor codexénél régibb nyelvállapotot mutatnak. S így annyi bizonyos, hogy ha közös eredetiből van mindakettő másolva, akkor a Guary codex a régibb, az eredetihez hívebb másolat; ha pedig a Nádor codex illető darabja egyenesen a Guary codexből ered, akkor az előbbinek másolója kissé modernizálta amannak időközben valamelyest elavult nyelvét.

E nyelv mindenkép a XV. század közepe táján írotthoz, a Bécsi és a Müncheni meg az Apor codexéhez hasonlóbb, mint a Nádor codex és a vele körülbelül egykorú, tehát a XVI. század elejéről való emlékeink nyelvéhez. Épen így az írásmód is, mely a Guary codexben, a Nádor codexszel és ennek rokonaival való sok egyezése mellett is, emezekénél határozottan régiesebb és következetesebb.

Mint codexünk korát, úgy származását illetőleg is ez írásmód adja kezünkbe az egyetlen megbizható fonalat, a melyet követve, puszta találgatásnál többet érő következtetésekre juthatunk. Codexünket már Döbrentei is Ferencz-rendi, még pedig tüzetesebben «reformált conventualis frater» keze munkájának

tartotta. Erre vall szerinte Sz. Ferencznek és más Franciscanus szenteknek «atyánk» jelzéssel említése is. Sőt tovább megy és nyelvemlékünk dunántúli tájszólásából és egyéb nyomokon indulva, a segösdi vagy vasvári Ferencz-rendi kolostorban keresi íróját, a ki «talán» Segösdi Lukács lehetett. (Id. Bév. XXXIII. l.) E feltevés ugyan teljesen önkényes és semmi elfogadható érv sem támogatja; de annyi kétségtelen, hogy a Nádor codexszel részben érintkező tartalom, nemkülönben a vele és még egy egész sor Ferencz-rendi származású codexszel rokon írásmód ahhoz a szerzethez kalauzolnak bennünket, a melyből codexeink nagyobb részének írói és másolói kikerültek.

Gyakorlottabb kézre valló, határozott és egyenletes vonásai kéziratunkban a hivatásos könyvíró munkáját, tehát inkább férfi-, mint nő-szerzetes szorgalmának gyümölcsét sejttetik. Hogy kik számára készült, az iránt már megint csak vajmi gyenge fogódzkodónk kinálkozik abban, a minek szerintünk Döbrentei kellőnél nagyobb súlyt tulajdonít. Ez t. i. két későbbi bejegyzés a könyv felső és alsó táblájának belső oldalán. A felső tábla belsejére sokkal későbbi, alighanem XVII. századi kéz betűpróbákat írt, melyek fölött, közel a jobb oldali felső sorokhoz, utóbb tintával áthúzva az Emerencia Meturecki név olvasható. A hátsó fatábla belsején pedig szintén XVII. századbeli írással: Memento Mori & yn Eternum Non Pecabys... Alább későbbi, sötétebb tintával ügyetlenül felfrissítve, egy régibbnek látszó kéztől: Az Giermekek hazaban valo köniu Az pokolrul es az ű kinairul Amen Vege Finis Senki el ne vegie az ki elveszi megh agia. Ez alapon Döbrentei (i. h. XXXI. l.) azt következteti, hogy 1600 és 1700 között legalább, a mikor e bejegyzések szerinte keltek, a könyv már nem volt apáczák birtokában, hanem inkább valamely családos nemes úrnőé lehetett, sőt talán eredetileg is ilyen számára készült, mint a Kinizsiné Magyar Benigna két imakönyve, a Czech és a Festetics codex. (Döbrentei ezek közül természetesen csupán az elsőre hivatkozik, minthogy a másodikat még nem ismerte.) E feltevését azonban semmi számbavehetőbb ok sem támogatja; épen úgy, a mint Horvát István is csak analogiákra építette azon véleményét, hogy e codexünk is, annyi máshoz hasonlón, apáczák számára készült. E gyaní-

tást készpénznek veve, mindjárt egy még merészebbet épít rá, midőn azt kérdi: «Nem vitték-e magukkal e' Kéziratot a' Veszprém Völgyi Apátzák Körmendre, hová a' Török elül futottak?» (*Tud. Gyűjt.* 1835 III. köt. 104. l.) Horvát István e találgatását Döbrentei (id. Bév. XXX. l.) azzal utasítja el, hogy a veszprém-völgyi apáczák egyik rendje Sz. Vazul szabályait követé görög szertartással, a másik Sz. Benedekét. Az utóbbiak, igaz, hogy 1625-ben Körmendre költözének, de a kézirat Ferenczrendi eredete nem teszi valószínűvé, hogy az náluk lett volna.

Az sem vet megbízhatóbb világot codexünknek a Guary-családhoz kerültéig befutott pályájára, a mit ez iránt annak utolsóelőtti tulajdonosa és ajándékozója, Döbrenteihez 1835 aug. 21-én intézett levelében írt. Döbrentei szerint: «A' mit ott említ, csak több talánozásra vihetne, 's minek ezt messze űzni-fűzni, támogathatás nélkül.» (I. h. XXXII. l. V. ö. *A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei* 1834—1836. III. köt. Budán 1837. 5. lap.)

A codex külső leírásához tartozik még annak megemlítése, hogy közel egykorú, fakult cserszínű s ma már kissé rongált, bőrrel bevont fatáblákba van kötve. Lapjai 205×145 mm. méretűek. A beírt tükör 170×105 mm., de a sorok hosszúsága nagyon változó, néha a lap szélre kifutó. Számuk átlag 22, irónnal vannak megvonalozva s csak a baloldalon keretezve. A bekötés alkalmával a kéziratot elég gondatlanul nagyon is körülgyalulták, a minek a lapok külső széleire írt betoldások némelyikénél egy-két betű részben vagy egészen is áldozatul esett. A veszteség azonban mindenütt könnyen pótolható. A bekötési táblák alul és fölül egy-egy kapocscsal záródtak. Ezeknek azonban ma már csak a nőstényei vannak meg, a bekapcsoló horgok szíjaikkal együtt hiányoznak, csupán a leszögezésükre szolgált rézpántok keskeny maradványai őrzik nyomukat. A ma 67 levélnyi állomány nyolcz egyenlőtlen ívbe van osztva ekképen: 1. ív 10 lev. (1—20. lap), 2. ív 10 lev. (21—40. lap), 3. ív 12 lev. (41—64. lap), 4. ív 6 lev. (65—76. lap), 5. ív 8 lev. (77—92. lap), 6. ív 8 lev. (93—108. lap), 7. ív 6+1 melléje ragasztott lev. (109—122. lap), 8. ív 6 lev. (123—134. lap).

A kézirat eredetileg aligha volt lapszámozva, vagy ha igen, akkor az egykori lapszámok a lapok felső szélén legkímélетle-

nebb körülvágásnak estek áldozatul. Későbbi lapszámozás négy, illetőleg ötféle is van a codexben. Az elején egész a 10. levélig vagy 20. lapig a beírt tükör vagy a lapok felső jobb sarkára igen apró arabs számjegyek vannak írva tintával, a melyek 3-tól 20-ig mennek s így arról tanúskodhatnának, hogy a mikor a codexbe jegyezték e számokat, akkor annak állománya még az elején egy levéllel, vagyis két lappal többet számlált. Ugyanerre vallana a második lapszámozás is, a melynek egy harmadik által átírt nyomai végig kisérhetők az egész codexen. Ez már csak minden második lapot jelölt meg irónnal írt nagyobb számjegyekkel és így az utolsó levél versójára a 136. számot jegyezte. E lapszámozás fölött vörös czeruzával egy harmadik kéz csak a leveleket vette számba, egy negyedik pedig ugyancsak vörös számjegyekkel a kiigazítást már akkor eszközölte, mikor a codex, úgy a mint Horvát István és Döbrentei Szabó József által való fölfödöztetése korában leírják s a mint ma is van, csak 67 levélből állott. Végre egy ötödik megint újra számozott meg szürke irónnal minden lapot a mai 1-től a 134-ig, vagyis a mai 1. levéltől a mai 67. levél versójáig. Nem lehetetlen azonban, s az ívek fekvése inkább a mellett szól, hogy már az első és az őt követő második és harmadik lapszámozó is csak annyi levelet talált a codexben, a mennyi ma van benne; de abból a téves feltevésből indultak ki, hogy az elejéről csak egy levél hiányzik és ehhez képest vették a leveleket számba.

Ha az ívek és a kötés vastagságából akarnánk következtetni a codex egykori terjedelmére, akkor némi valószínűséggel csak annyit mondhatnánk, hogy az elejéről egy vaskosabb vagy legfölebb két vékonyabb ív, a végéről talán szintén ennyi, s így mintegy a negyedrésze veszett el annak, a mennyi benne eredetileg lehetett.

A codex tartalma: 1. A «Bűnnek zsoldja, vagy a pokol kinjairól» czímű értekezés, mely csonkán kezdődik az 1. lapon és a 11. lap közepéig tart. Ez a rész párhuzamos a Nádor codex 109—134. lapjával, hiányzó eleje pedig a Nádor codex 64—109. lapjain olvasható. 2. A «rágalmasságról» szóló elmélkedés a 11—31. lapon. 3. Az üdvözülés és elkárhozás jeleiről szóló tanítás a 32—65. lapon. Ezzel szorosabb kapcsolatban áll 4. a következő fejezet a «hét szent jószágról», vagyis azon hét erény-

ről, melyekkel valaki kiérdemelheti, hogy lelke halálakor azonnal «mindön bántás nékülön fel röpüljön menyországba» (65—99. l.). 5. Az imádság dicsérete és «nagy használatja» czímű tractatus a 99—126. lapon. S végül 6. a szent békességről szóló elmélkedés a 126—134. lapon, a melylyel a codex csonkán megszakad. Valamennyi latinból való fordításnak, vagy legfölebb csekély szabadságú átdolgozásnak és compilatiónak látszik.

Nem itt a helye, hogy ez iratok forrásairól még különben is le nem zárt kutatásaim eredményével beszámoljak. E helyett csak a jelen kiadásánál követett eljárást kell még kissé részleteznem. A mi ebből a kötet többi codexeire is vonatkozik, azt is itt mondom el s alább nem ismétlem.

A Guary codex kiadását még néhai Volf György vállalta volt magára s az ő felügyelete alatt ki is szedték, a szedés azonban a Székelyudvarhelyi codex már részben kinyomtatott íveivel együtt szintén vagy másfél évtizeden át hevert a nyomdában. Egy része össze is dőlt, de egyébként is gondos revisióra szorult, a mit az eredetivel való pontos egybevetés alapján végeztem. A kiadásnak az egész Nyelvemléktárra nézve megállapított alapelvein változtatnom nem volt lehetséges, meg kellett tehát tartanom az eddig használt egyöntetű átírásmódot és jelöléseket. Codexünk sajátszerű írásjegyei azt jellemzőn iktatják be nyelvemlékeink egy népes családjába, melyet bátran a Ferencz-rendi codex-családnak czímezhetünk. Ez írásjegyek a következő módosításokkal advák vissza e kiadásban:

A *cs* hangot jelölő s a Bécsi, Müncheni, Nádor, Simor, Teleki, Döbrentei codexben és a Székelyudvarhelyi meg a Peer codex egy részében használatos L formájú jegy itt is, mint a többi hasonló írású codexekben, *ċ*-vel van pótolva. Az *ö* és *ő* hang jelölésére szolgáló, alul vesszős *o* betűnek pedig, mely szintén a fent említett codex-család jellemző sajátsága, *ő* felel meg. Az *ü* és *ű* hangot codexünk fölül pontos vagy vesszős *u*-val, illetőleg *v*-vel jelöli. E helyett mi *ů*-t vagy *ỏ*-t irunk. Az *y* fölötti két vesszőt elhagytuk. A *jé*-sítést kifejező, betű fölötti vagy melletti pontot, illetőleg vesszőt mindenütt az utóbbival tettük egyöntetűvé. A *z* fölötti vagy melletti vessző e hang kettőzését jelöli codexünkben; mi ily esetekben a vesszőt a betű mellé tettük olyankor is, mikor az a kéziratban fölötte áll,

nehogy *zs* értéket tulajdonítson neki az olvasó. A rövidítéssel jelölt betűket cursív szedéssel tettük felismerhetőkké; a lapszélre vagy a sorok fölé iktatott betoldásokat « » közé tettük; a különös szóalakokra való figyelmeztetésnek a Guary és a Székelyudvarhelyi codexben használt *(így)* jelzése helyett azonban a további codexekben, melyek már az én felügyeletem alatt szedettek, a rövidebb (!) szolgál. A vörös betűs írás ritkított szedéssel van feltüntetve. A vörös tintával történt későbbi, de úgy látszik, még a kézirat írójától eredő javitások, ha csupán egy-egy betű beiktatására terjednek, cursiv betűvel vannak megjelölve e kiadványban. Ilyenekből a figyelemre méltóbbak, vagy egyébként említést érdemlők a következők: **13**$_{8}$ zolni (az *l* vörössel az *o* fölé írva) **15**$_{4}$ (kiadv. 117. l.) ragalmaz*o* (az *o* a *z* mellé kisebb vörös betűvel) **30**$_{27}$ «az» (vörössel a sor fölé írva) **36**$_{8}$ a kiemelt betűk a lapszélről hiányzanak **42**$_{31}$ ád (az ékezet vörössel) **44**$_{4}$ és **45**$_{22}$ a kiemelt betűk a lapszélen hiányzanak **48**$_{32}$ gôytenéc **86**$_{18}$ hoǵ mindon *(így)* hetôn haromzor oſtorozna magat (e szavak felragasztott pergamenszalagra írvák, de ugyanattól a kéztől, mely az egész codexet írta) **88**$_{15}$ tennôd? (a *?* vörössel) **88**$_{26}$ ád (az ékezet vörössel) **93**$_{22}$ ŷ (vörössel) **96**$_{8}$ «volt» (vörössel a sor fölött) **106**$_{14}$ ziue*t* (a *t* kisebb betűvel az *e* mellett fölül) **109**$_{26}$ az ŷ (a második szó fölül kisebb vörös betűvel) **109**$_{36}$ él (az ékezet vörössel) **109**$_{37}$ él (ugyanúgy) **110**$_{7}$ még (ugyanúgy) **111**$_{29}$ meǵǵônc (érdekes összevonás ebből: *mit adjunk?*) **112**$_{37}$ comornicocna*c* (a végső *c* vörössel az *a* mellett fölül kisebb betűvel) **112**$_{4}$ (kiadv. 157. l.) *el* (vörös betűkkel fönn betoldva) **113**$_{31}$ adá (az ékezet vörössel) **114**$_{8}$ Él (az ékezet vörössel) **115**$_{19}$ azzon*t* (a *t* az utolsó előtti betű mellett fönn vörössel) **115**$_{28}$ erôſûluen (az û fölötti pont vörössel) **119**$_{6}$ bôlćnek (a *ć* feketével az *n* fölé írva) **119**$_{9}$ ez*t* (a *t* a *z* fölé írva) **119**$_{14}$ és **121**$_{2}$ ád (az ékezet vörössel) **121**$_{9}$ az*t* (a *t* vörössel fönn a *z* mellett) **123**$_{3}$ ád (az ékezet vörössel) **123**$_{5}$ és **123**$_{7}$ az*t* (a *t* feketével fönn a *z* mellett) **125**$_{36}$ neheſſegne*c* (a *c* vörössel az *e* fölött) **129**$_{32}$ rola*d* (a *d* vörössel az *a* fölött) **129**$_{35}$ zeretetne*c* (a *c* feketével az *e* fölött) **129**$_{8}$ (kiadv. 165. l.) «gôd az kiuánnon» (a lapszélről a lap beirt tükrébe érő, felragasztott pergamen szalagocskára írva) **131**$_{29}$ doctor*es* (az *es* vörössel az *or* fölé írva).

A vörös betűs szavak, mint a többi codexben, itt is rit-

kítva szedvék. A vörössel aláhúzottak azonban nincsenek kiemelve. Az interpunctio is vörös színnel van jelölve s alig néhány kivétellel csupa, a betűkkel körülbelül egyenlő nagyságú, kissé balról jobbra dőlt vonalkából áll, melyeket vesszővel pótolunk. A §-ok kezdetének jegye vörös színű, ezt azonban elelhagytuk. A nagy kezdőbetűk rendesen az első vonásuk mellé húzott vörös vonalkával vannak szembetűnőbbekké téve. A lapszéli beiktatásokra benn a szövegben rendesen vörös tintával berajzolt jegy, többnyire hosszú szárú kereszt utal. A rövidítéssel jelölt betűket cursiv szedés teszi felismerhetővé. A hol e jelzés másra vonatkozik, t. i. hiányra, vagy későbbi pótlásra, azokat az eseteket a fenti megjegyzésekben felsoroltuk. A kézirat gondos másolat voltát az is jellemzi, hogy törlés alig akad benne. Az ilyen törlött szavak [ ] között állanak. Ugyanígy a többi codexnél is.

A **Nádor codex** épen félszáz évvel ezelőtt jelent meg először Toldy Ferencz kiadásában.*) Nevét József nádor félszázados kormányzásának emlékére kapta a budapesti egyetem részéről, a melynek könyvtárában a *Cod. Hung. No. 1.* jelzetet viseli. A Weszprémi és a Winkler codexszel együtt Winkler Mihály pécsi kanonok ajándékaképen került 1804-ben az egyetemi könyvtárba. Régebben a pozsonyi klarisszák kolostoráé volt, mint a felső tábla belsején lévő e bejegyzés tanusítja: Pro Sorore Conuent. Posonien. Eben az Könuben uagion Sz. Eufrusina Elete. Sz. Apoloniaj, Sz. Aduigai, Sz. Adoriani, Sz. Sofiay, Sz. Alexiusi, Sz. Maria Egipcziakay. E bejegyzés Toldy szerint (id. kiad. Bev. 5. l.) ugyanazon klarissza fejedelemasszonytól ered, kitől az egri érseki lyceum könyvtárában «Az szent Clara szerzetében élő szerzetes szüzek Elöljáróinak avagy Abbatissáinak Tisztek szerént való Rendtartások» czímű XVII. századbeli kézirat származik. Pozsonyba ugyancsak Toldy szerint az ó-budai klarissza kolostor apáczái vihették, a kik a mohácsi vészkor oda menekültek a fenyegető török elől. Első leírását Horvát Ist-

*) (Két levélnyi latin czím után) *Nádor-Codex. A pesti egyetemi könyvtár eredetiéből bevezetéssel és szótárral.* Budán 1857.

ván adta a *Tudományos Gyűjtemény* 1835. évi VII. kötete 84—92. lapjain, az első lap tökéletlen hasonmásával. Semmivel sem jobb az a facsimile sem, a mely Toldy kiadásában látható és szintén az első lapot ábrázolja.

A kis 8-adr. vaskos codex egykorú fatáblás kötése zöld bársonynyal volt bevonva, melyből azonban ma már csak a felső tábla elrongyolódott és lazán függő borítása van meg. A felső tábla középvonalán két sárgaréz köldök van, melyeknek kiálló szegeibe kapcsolódtak a ma már hiányzó szíjkapcsok. A codex erősen körül van vágva s ennek következtében az őrszók (custosok) néhánynak csekély nyomain kívül a lapok aljáról eltüntek. A lapok méretei: 137×100 mm., a beírt tüköré 103×75 mm. A lapszélek arany vágása préselt mintázatú. A kötet ma 353 eredetileg számozatlan levélből áll, tehát (az üresen maradtakat is számbavéve) 706 lapból, melyek egészen új keletű, irónnal bejegyzett számokat viselnek a felső jobb sarkukon. Az elején csonka codex szép fehér papirra végig egy kézzel, barnás tintával van írva; a fejezetczímek, nagy kezdőbetűk, az íráspontozás és a sorvégeket kitöltő hullámvonalak vörössel. E kéz ugyanaz, a melytől (mint már Toldy felismerte, i. h. Bev. 6. l.) a Simor codex nevezetű kis töredék és a Debreczeni codex ötödik darabja származik. Volf György (Nyelvemléktár XI., a Debr. Cod. Előszavában X. l.) ez írót, a ki azonban kétségtelenül mind a három codexnek csak másolója, klarissza apáczának tartja. Én e kérdésről nem mernék ily határozott véleményt mondani. Lehetett az író, ill. leíró Ferencz-rendi férfi-szerzetes is; csak az bizonyos, hogy munkája klarisszák számára készült.

A codex iratásának éve a 658. lapon kétszer is fel van jegyezve, egyszer számmal és kevéssel előtte szókkal, a Sz. Zsófia életének záradékában ekképen: «Irtac ez kȏńvet iſten||nec ziletefe vtan, ezȏr kilencz zaz ńolcz eztendȏbe Amen Dičerteſſec az vr iſten es ȏ zent ańńa maria mindȏnben. es ȏrȏkkȏn ȏrȏcke Amen 15⁰8.» Az 5 a középkori arabs számjegyek 7 formájú alakját mutatja, de olvasása semmi kétséget sem enged; a 0-nak kisebbített alakja sem szokatlan e kor évszámainak feljegyzésében; megütközést csak a közvetetlenül előtte álló «kilencz száz» kelthet, a mely tévedés későbbi kéztől a lapszélen *erras* szóval van megigazítva, benn a szövegben

pedig a hibás szó fölé ugyanazon kéz vékony tollvonásokkal és apró számokkal oda írta a helyes 1508-at. E helyreigazításról Horvát István i. h. 91. l. azt mondja, hogy Schwartner Márton iratta be a codexbe, a mire azonban Toldy a Tud. Gyűjt. illető kötetének saját tulajdonából a budai kir. kath. főgymn. könyvtárába került példányába ezt a lapszéli megjegyzést tette: «Nevetséges. Ezt régi kéz írta!» Még pedig, mint Bevezetésének 6. lapján mondja Toldy, az a harmadik kéz, melytől a 214. lapon lévő «Judit kőnveben» Iudi*cum*-ra van javítva. E harmadik kéz mellett Toldy még egy, az elsővel egykorút, egy negyedik, már szintén jóval későbbi (XVII. századbeli) és egy ötödik, ugyancsak a XVII. századból valót különböztet meg, mint a codex későbbi bejegyzéseinek íróit. Az elsővel egykorú a három első legenda némely helyein (399, 401, 425, 455, 476, 477. l.) pótlásokat tett, jeléül annak, hogy azokat egy régibb kézirattal összevetette. Kiadásunkban ezeket részint ⟨ ⟩ között, részint pedig, a hol kétségünk volt az iránt, hogy az előbbiekkel egy kéztől valók, a lap alján lévő jegyzetben adjuk. A negyedik kéz szintén a legendákon ment át, de a későbbieken is, nem csupán az első hármon, s itt-ott az archaismusokat váltotta fel újabb kifejezésekkel, így a 402. l. *marhaval* fölé *gazdaghſaggal*-t írt, a mit ⟨ ⟩ közt a mi kiadásunk is feltüntet, valamint jegyzetben a 418. l. fontosabb betoldását, mely kétségtelenül régibb kéziratból van pótolva. Ellenben a Toldynál felsorolt többi eseteket, mint részben értelmetlen, részint fölösleges modernizálásokat, mellőztük. Ilyenek különösen a régi L-forma jegy (kiadásunkban *č*) *cs*-re, vagy az *ọ* (kiadásunkban *ő*) *ö*-re és a *c* betű *k*-ra javítása stb. Az ötödik kéz a felső tábla belső lapján lévő s már említett bejegyzésen kívül még egyet írt a 454. l. aljára, a hol helytelenül állítja, hogy «It végezödik Szt. Eufrosinanak élete», mert az életrajz a mondott helyen csonkán szakad meg, a mint csonkán kezdődik utána a Sz. Orsolya élete is.

Itt van a helye, hogy megemlítsük a codex hézagait. Az elején hiányzó, bizonytalan számú, de egy terniónál többre alig tehető leveleken kívül a mai 8. és a 454. lap után is kiesett egy, esetleg több levél. Ellenben a 4. l. után Toldy (id. kiad. Bev. 3. l.) tévesen említ hiányt. Lehet, hogy a 4. levelet, azaz 8. lapot értette s ebből eredt a 4. 8. egymásutánja. Van továbbá

a codexben néhány üresen maradt levél is; így a 142. és a 388. lap után négy-négy, a végén pedig egy, melyet még három követett, mint a kötetből kiszakadt levelek ma is látható nyomai mutatják.

Az írás hasonmását, mint a Guary és a Birk codexét is, l. Zolnai Gyula *Nyelvemlékeink* cz. munkájában. A helyesírás sokban egyezik a Guary codexével és az ott említett codex-család írásmódjával. Ugyane codex-csoportba iktatják kéziratunkat tartalmának egyes darabjai is. Ezekről Toldy Bevezetése bőven, néhol a forrásokra is kiterjeszkedve értekezik s a codex nyelvéről is tesz néhány tanulságos megjegyzést, melyeket kiegészít Zoltvány Irén tanulmánya: *A Nádor-Codex nyelvi sajátságairól.* (Nyelvtud. Közlem. XVII, 190—246 és XIX, 1—57.)

Már a Guary codexnél említettük, hogy ennek az elejével (1—11. l.) a Nádor codex néhány lapja (a 109. l. végétől a 134. l. végéig) párhuzamos. De codexünknek más nyelvemlékeinkkel is vannak érintkező részei, mint az legjobban a tartalom alábbi ismertetéséből fog kitünni. A nélkül, hogy ennek részletezésében Toldy példáját követnők, csupán a tőle még ki nem mutatott források felemlítésére szorítkozunk az egyes czímeknél, a melyek a következők:

1. Csonka elmélkedés a méltatlanul áldozók «keserűségös mérgéről» (1—5. l), melynek csak a vége maradt meg. Hozzája csatlakozik eszmei társulásánál fogva a 2. elmélkedés a méltón áldozónak, «édösségös mézéről», a mely a Discipulus (Herolt János dómés a XV. század elején) *De Tempore* cz. beszédgyűjteménye 47. prédikáczióját követi csekély eltérésekkel (6—41. l.). Ugyancsak a Discipulus következő (48.) beszéde felhasználásával készült a 3. darab is (41—63. l.), a Krisztus kínja gondolásának hasznáról. Erre jő 4. a «Bűnnek zsoldja» czímű s a pokol kínjairól szóló elmélkedés (64—134. l.), melynek a vége párhuzamos a Guary codex elejével. Mindezek a részek már Toldy kiadása előtt megjelentek a Döbrentei kiadta *Régi Magyar Nyelvemlékek* IV. kötete első felében (1846). 5. A négy üres levél után következő s a 143—307. lapokon olvasható Passio teljesen azonos a *Winkler codex* 137—234. lapjain lévővel (Régi Magyar Nyelvemlékek IV. k. második fele, XXV—LXI. l. Döbrentei hagyatékából kiadta Volf György 1888. és Nyelvemléktár

II. 132—162.). De a Nádor codex szövege nem a csak két évvel idősb Winkler codexben lévőnek másolata, hanem mindakettő közös eredetin alapszik. Ugyanígy az alábbi, 7. sz. alatt említendő «Mária siralma» is. 6. Ennek és a vele tartalmilag összefüggő Passio-nak közébe ékelődik codexünknek egy összehasonlító irodalomtörténeti szempontból nagyon érdekes darabja. Ha Toldy a Passiót nevezte codexünk egyik fénypontjának, a Mária siralmát pedig «öszves középkori irodalmunk tán legszebb művének» (id. Bev. 12. és 19. l.), mi viszont nem habozunk ezt a kettőjük közé ékelt darabot a codex legértékesebb részletének tekinteni. A többi ugyanis jórészt föllelhető s részben jobb szövegekben maradt fönn egyéb nyelvemlékeinkben; míg ez nem csupán azért érdemel kiváló figyelmet, mert egyedül a Nádor codex tartotta fönn számunkra, hanem azért is, mivel egy világszerte elterjedt középkori költői tárgy magyar reflexét láthatjuk benne. Futólag már szóltam róla «Túlvilági látomások codexeinkben» czimű értekezésemben (l. *Akad. Értesítő* 1907, 500—507. l.) s legközelebb a latin eredetijét is közlöm ez értekezés teljes szövegének mellékletei között. A 307—342. lapokon közös czim alá foglalva k e z d e t i c e z v e l a g n a c a l h a t a t l a n ſ a g a r o l v a l o i r a s e s a g o n o z o k n a c v e z ő d e l m ő k r ő l e ǵ č o d a l a t o s l a t a s. A l á t á s, vagyis *visio* csak a 312. lapon kezdődik, de a bevezetéseül szolgáló sorok a világ állhatatlanságáról több latin szerkezetben is együtt járnak a *Disputatio* v. *Conflictus Corporis et Animae (Carnis et Spiritus)*, vagy *Visio Philiberti* czimű költeménynyel, azt hol megelőzik, hol követik. (L. Edélestand du Méril, *Poésies populaires latines antérieures au douzième siècle.* Paris 1843. 217—230. l. *Analecta hymnica medii aevi* XXXIII: Clemens Blume, *Pia Dictamina*, Leipzig 1899. 265. l.) Egy drezdai kéziratban, melyet néhány évvel ezelőtt magam vetettem egybe magyar szövegünkkel, szintén ennek sorrendjében van a két, egymástól függetlenül is sokszorosan előforduló versezet, és egyébként is több oly jellemző eltérés mutatkozik a többi latin változatoktól, a melyek a magyar szöveg eredetijének philologiai módszerű helyreállításánál jó szolgálatot tehetnek. Még több kézirati változat különben talán még közelebb juttat majd bennünket ez eredetihez, mint a szintén Ferencz-rendi származású drezdai változat. (Cod.

Lat. *A 119.* 1478-ból.) 7. A 342—388. lapokon van a Winkler-codex 74—117. lapjaival párhuzamos «Mária siralma». Erre négy üres levél (379—396. lap) után 8. Sz. Eufrozina legendája jő, melynek a Lobkowitz-codex 185—220. lapjain van meg a Nádor-codexétől kissé eltérő, de vele közös forrású másik fordítása. E forrás a *Vitae Patrum* 363—68. l. (Rosweyd-féle kiadás). A Debreczeni-codex 190—192. lapjain olvasható rövid legenda ugyane szentről más forráson alapszik. 9. A 455. lapon az előző, végén csonka legendához közvetetlenül csatlakozik a Sz. Orsolyáé, mely meg az elején csonka. Itt tehát, mint már jeleztük, egy levél kiesett a codexből. A hiányzó rész ennélfogva mind a két legendánál csak néhány sorra terjed. Sz. Orsolya és a tizenegyezer szűz legendája, mind a három codexben a Nádor-codexéval közös forrásból, a *Legenda aurea* 158. fejezetéből (Græsse kiad. 701. l.), megvan még a Kaziczy-, az Érsekujvári- és az Érdy-codexben. A Kazinczy-codex 156—166. lapján lévő szöveg a Legenda aureán kívül Pelbárt De Sanctis I. 94-től való függést is mutat (C D E részek kihagyásával). 10. A 483—491. lapon Sz. Apollonia (codexünkben Apalin) egy csodája s ez után a 491—525. lapon ugyane szent legendája következik, a *Legenda aurea* 66. fejezete (id. kiad. 293. l.) nyomán, melyen a Debreczeni-codex 559—575. lapjainak szövege is alapszik, azzal a külömbséggel, hogy itt az imént említett példa vagy csoda nem megelőzi, hanem követi a legendát. A két szöveg külömben nemcsak ugyanazon fordítás két másolata, hanem mind a kettő még ugyanannak a kéznek az írása is, minthogy e darab már a Debreczeni-codex ötödik kezétől írt részbe, épen annak az elejére esik, az pedig, mint az imént láttuk, egy a Nádor-codex írójáéval. 11. Az 525. lapon kezdődik Sz. Hedvig (codexünkben Haduiga és Adviga) élete és tart az 544. lapig. Forrása még ismeretlen. A 12. darab az 544—575. lapon Sz. Adorján vértanúságát mondja el a *Leg. aurea* 134. fejezete (id. kiad. 597. l.) nyomán. Párhuzamos vele az Érsekujvári-codex 355—361. lapja, még pedig annyira, hogy a két szöveg alig mutat másban, mint az írásmódban és itt-ott egy szóban némi eltérést, de kétségtelenül mind a kettő ugyanazon fordítás két külömböző másolata, a mit pl. az Érsekujvári- és a Nádor-codex előbb említett két párhuzamos darabjáról nem mondhattunk. A 13. fejezet

Sz. Elek élete az 575—601. lapon, melyet a *Leg. aurea* 94. fejezete nyomán (id. kiad. 403. l.) még a Peer-, Lobkowitz-, Kaziczy-, Érdy- és Tihanyi-codexben olvashatni. (L. Révai Sándor dr., *Barlám és Jozafát, továbbá Szent Elek legendája.* Pécsi áll. főreálisk. Értes. 1904/5.) E hat fordítás, melyekhez a Haller-féle «Hármas Istoriá»-ban a Gesta Romanorum 15. fejezetén alapuló járul hetedik gyanánt, egymástól teljesen független. 14. Ismét négy üresen hagyott levél (602—606. lap) után a 607—658. lapon Sz. Zsófia asszony és három leányának, Hit, Remény és Szeretetnek vértanúsága következik. Vele egy forrásból ered az Érdy-codexnek a Nádor-codexétől eltérő szövege. E forrás alighanem a *Bibliotheca Hagiographica Latina* I. 445. l. 3. c. pont alatt említett Passio, melynek egy 1483. kölni és egy 1485. évi löweni ősnyomtatványban olvashatni a latin szövegét. E gyanításunk azonban még igazolásra szorul. Mindenesetre valamivel közelebb jár az óhajtandó eredményhez, mint Toldy tapogatódzása, mely csak negativ tanulsággal járt. 15. Egyiptomi Sz. Mária élete, mely kissé bővebb előadással az Érsekujváricodexben is megvan a 425—428. lapon, itt is, meg a Nádorcodexben is, a hol a 658—669. lapon találkozunk vele, a *Legenda aurea* 56. fejezetének (id. kiad. 247. l.) fordítása, de a két fordítás, mint már külömböző terjedelmük is sejtteti, egymástól független. 16. Sz. Forseus (v. Furseus) püspök egy látomása zárja be codexünk legendás részét a 669—681. lapon, a *Leg. aurea* 144. fejezetének kivonatos előadása szerint, mely Bæda Venerabilis Historia ecclesiasticája III. 19. fejezetén alapszik. (L. *Túlvilági látomások codexeinkben* czímű értekezésem 3-ik pontját.)

A codex hátralévő lapjainak imádságokból, bűnlajstromból és néhány szent énekből álló tartalma nem szorul további részletezésre. Kiváló figyelmet belőle a 697. és köv. s a 701. lapon lévő hangjegyek érdemelnek, melyeket Toldy Mátray Gábor átírása szerint közölt az ő kiadásában s mi is ezt követtük. Nevezetesek e hangjegyek annyiban, hogy legrégibb ilynemű, t. i. magyar szöveget kisérő emlékeink. A dallamok, valamint a latin eredetiben is meglévő hymnus-szövegek magyarföldi származásához azonban, melyet Mátray és Toldy valószínűnek hittek, kétség fér. Az egyházi hymnologia mai, hasonlíthatatlanul kiterjedtebb

ismerete és óriási anyaggyűjtése mellett e kérdést is mielőbb könnyű lesz eldönteni.

A **Lázár Zelma-codex** a Lázár-család egy nőtagjától, Lázár Zelma úrnőtől került Lóczy Lajos közbenjárásával Akadémiánk birtokába, a melynek könyvtárában ma *M. Cod. 16-rét 4. sz.* jelzet alatt található. Első leírását a codex bemutatása alkalmával (1896. febr. 3-án) Szily Kálmán, akkori főtitkár adta. (L. *Akad. Értesítő* 1896. 139—142. l.) E bemutató kapcsán előterjesztette a főtitkár Lázár Zelma úrnő 1896. jan. 16-án kelt levelét is, melylyel a codexet «nemzeti kegyelettől áthatott érzéssel» Akadémiánknak ajándékul adja. E levélből kitetszik, hogy a régi kéziratos könyvecske huzamosb időn át a Lázár-család birtokában volt. Az utolsó levél alján olvasható bejegyzés szerint *(sum possessor huius libri Gregorius Thamas Anno Dni 1638 die Aprilis 9. Anno aetatis suae 19 uertendo)* a mondott évben valami Thamás Gergelyé lehetett. Ez a Thamás Gergely azonban, ha a fenti bejegyzés igazat mond, akkor nem 19 éves ifjú volt, mint Szily Kálmán id. ismertetésében (i. h. 140. l.) írja, hanem 91 esztendős aggastyán. Ennek ugyan Szily szerint, kit azóta a tőle akkor észre nem vett *uertendo* szóra figyelmeztettem, ellene mond az írás jelleme; de magát a bejegyzést azért mindenesetre figyelembe kell vennünk. Utóbb Lázár Mártoné volt a könyvecske, úgy látszik, mert a *Martinus Lazar* név, mint már Szily Kálmán is észrevette, szintén a XVII. századra valló írással, több helyütt olvasható benne (így pl. a 65. lev. versóján).

Hogy eredetileg kié lehetett s kiktől és kinek számára íratott, azt csak sejteni lehet az egyes imádságokban lévő czélzásokból, melyek (pl. a 67b, 69b, 70b. lev.) Sz. Ferenczet zent atyank, bodogh zent atyank, dyczőſſegős zent atyank megszólítással hívják segítségül és közbenjáróul. A 92. lev. versóján pedig ezeket olvassuk: engemet te meltatlan biwnes zolgalo leianodat Katerinat meltoly meg oldoznod... Ebből Szilyvel mi is azt következtetjük, hogy Katalin nevű nőé, még pedig egyéb helyekkel a föntit egybevetve, alighanem apáczáé volt e kis könyv, melynek épületes tartalmát — imádságait, elmélkedéseit, példáit és legendáit — valószínűleg Ferencz-rendi barátok, vagy apáczák, részben talán

maga a 92. levélen megnevezett Katalin is, irogatták össze. — Mikor? Erre a kérdésre Szily azt válaszolja, hogy «ezt is, mint a többi efféle írású és helyesírású codexeinket, a XVI. század második évtizede, 1510—1520 táján írhatták». Én e korhatárt kissé szűknek tartom s inkább a mondott század második negyedébe tenném, mint az elsőbe, e nyelvemlékünket. Meg kell még említenem, hogy Szily Kálmán idézett jelentése végén azzal az indítványnyal fordult az Akadémia I. osztályához, hogy «e codexet, melyet a *Lázár-család* több mint két évszázadon át híven megőrzött, az enyészettől megmentett... *Lázár-codex* név alatt iktassa be a magyar irodalomtörténetbe». Az osztály ez indítványt azzal a módosítással fogadta el, hogy a codex az ajándékozó teljes nevét viselje és *Lázár Zelma-codex*nek neveztessék. (*Akad. Értes.* 1896. 162. l.)

A sötétbarna, vak préselésű bőrrel bevont fatáblákba kötött, 16-r. (100×70 mm.) könyvecske 6 (nem 9, mint Szily i. h. 140. l. írja) számozatlan és 149 (nem 152, mint u. o. olvasható) számozott papirlevelet foglal magába. A 18. levéltől kezdve a számozás más, valamivel későbbi kéztől eredő, mint az addigi. A számok a régibb alakú arabsjegyek, melyek a XV. és XVI. századból való codexeinkben láthatók. Az utolsó levél ugyan a 152. számot viseli, de valójában csak a 149. a számozottak között, mert a számozásnál a 71., 111. és a 146. lev. át van ugorva. Ugyanígy a 91. is, de e helyett viszont a 92. után egy eredetileg üresen maradt levél nincsen számba véve. Ezen későbbi, XVII. századi kéztől az addigi szöveg tartalomjegyzéke olvasható *Tabulla* (így) czím alatt, az illető levelekre utalással. Az első számozatlan levél vékonyabb papirosú, mint a többi s a hátsó lapján keresztben haladó, régibb írás elmosódott nyomai láthatók, a mi arra mutat, hogy elhasznált régi papirosból szabta a kötetke elé védőlapul a könyvkötő. A felső bekötési táblán még megvan az egykori sárgaréz kapocs nősténye. A lapok nagyon erősen körül vannak vágva, a nélkül azonban, hogy ez által a szöveg lényegesen megcsonkult volna. Annál több kárt okoztak a codexben az egerek, ha ugyan, mint Szily véli, az ő betű- vagy inkább csak papiréhségüknek esett a számozatlan levelek közül a 2., 4—8. és a 9-nek az alsó sarka áldozatul. Szerencsére az e leveleken lévő szöveg jó részben alább még

egyszer ismétlődik. Kiadványunkban a megcsonkult levelek épségben maradt részeit is közöljük, kipontozva hozzávetőleg annyi helyet, a mennyi az elveszett sorrészleteknek megfelel, s kiegészítve azt, a mit könnyű volt s minden kétség nélkül ki lehetett egésziteni.

A későbbi befirkálásokat nem számítva — melyek közül a codex történetére nézve fontosabbakat már emlitettük — az egész könyvecske h a t kéz írásának látszik. Az e l s ő kéz írása kerekbe átmenő rideg barátgót, álló betűs. A nagy kezdőbetűk vörössel vannak benne tarkítva; tintája sötétebb barna. Munkája csupán a számozatlan (a védőlap nélkül 1—5) levelekre és a 4 első számozott levélre terjed. A 4-nek versóján, valamivel a lap közepe fölött, az 5. sorban ér véget. Elpusztult belőle az első és az utolsó levél egy része. Még a 4. számozott levél versóján váltja föl a m á s o d i k kéz, mely a nagyobb részt elpusztult 5—7. számozott levélre és a következőnek a rectójára írta a maga járulékát. Itt, a lap 8. sorában abbahagyta az írást s a levél versóján már a h a r m a d i k kéz munkája kezdődik. Amazé apróbb betűs és kerekdedebb az elsőénél, tintájuk azonban majdnem egy színű. Sokkal világosabb a harmadik kézé, melyet hosszúkás, keskenyebb, a másodikénál nagyobb, az elsőénél viszont valamivel apróbb, szabályos betűi jellemezrek. Ennek a 17. levél versóján, valamivel a lap vége előtt végződő írásnak is elpusztult az elejéből egy jókora rész: a 8. és 9. levél fele s a következőnek az alsó szöglete. A czímek benne szép élénk czinóber színnel írvák s jóval nagyobb betűkkel, mint a szöveg; a kezdőbetűk azonban nincsenek vörössel kiemelve, mint az első és a második kéz írásában. A 18—65. levél a n e g y e d i k kéz írása. Ez ismét kerekebb és sötétebb tintájú, mint az előbbi; a fejezetczímek benne szintén élénk vörös írásúak. A 65. levél versója eredetileg üres volt, csak későbbi, XVII. századi kezek firkáltak rá részben ismétlődő tollpróbákat. Köztük jó nagy betűkkel olvasható a M a r t i n u s L a z a r név. A következő levélen kezdődik és a 74. lev. versóján ér véget az előbbihez nagyon hasonló ö t ö d i k írás, melyet leginkább csak a *cs*-nek *cz*-vel jelölése különbözteti meg nemcsak a közvetetlen előtte állótól, hanem a többiektől is. Viszont a *cz* hangot ez a kéz rendesen *ch*-val jelöli. Ugyane kéz nagyon pazarul bánt a vörös tintával

s a Sz. Brigitta tizenöt imádságát, codexeink e legtöbbször ismétlődő párhuzamos helyét*) a 71. lev. versóján kezdődő és a 73-nak a versója alján végződő, tehát négy egész lapnyi vörös írású bevezetéssel ajánlja a jámbor olvasó figyelmébe. E hosszabb részletet a rendes eljárástól eltérve, nem szedettem végig ritkítva, hanem alább a szövegben csak jegyzettel emlékeztetek az itt is külön kiemelt körülményre. A 74. lev. versóján hirtelen megszakad ez ötödik kéz írása s a következő levélen a hatodik, valamennyinél gyakorlatlanabb és rendetlenebb írású kéz veszi át tőle a szöveg folytatását; nem minden zökkenés nélkül, a mennyiben az előző lap három utolsó szavát ismétli a következőnek az elején. Az összefüggést külömben + jellel is szembetűnővé igyekezett tenni ez a hatodik író, kinek a többinél jóval sűrűbb és hosszabb sorai, feketébb tintája és sajátszerű betűvetése feltűnően ékelődnek a 74. és a 94. lev. közé. Ez a kéz a 92. levél versójának már idézett helye szerint nőé volt, s e nő magát Katerinának nevezi, mint az imént láttuk. Említettük már, hogy a 92. után egy számba nem vett és eredetileg üresen hagyott levélen későbbi kéztől az előzők tartalomjegyzéke szakítja meg az erre megint tovább folyó szöveget. A czímek ebben is vörössel írvák, valamint az egyes imádságok első szavai is. Ez imádságok stereotyp záradékai pedig apróbb folyó írásúak. A lapszélekre kifutó írás miatt a sorok néhány legvégső betűje félig vagy egészen is lemetsződött a könyvecske kíméletlen körülvágása alkalmával, de a veszteség könnyen pótolható s mint fönt említettem, szóra is alig érdemes. Ennek a kéznek még egy sajátszerűsége, hogy az egyes lapok alján őrszókat is használ, melyeket a közlésnél | előz meg.

A 94. levélen megint az ötödik kéz veszi át az írást s folytatja is a codex végéig, egészen a 152. számot viselő levélig, mely a könyvecske táblájához van ragasztva s így csak a rectóján visel írást. Ez is csak a lap háromnegyed részéig terjed, s alatta későbbi, már említett bejegyzések töltik ki a fönnmaradt pár sornyi helyet.

*) Winkler c. 245—261., Gömöry c. 98—128., Gyöngyösi c. 7—24., Thewrewk c. 1—33., Pozsonyi c. 1—16., Czech c. 1—42., Kriza c. 1—67. l. Latin eredetijöket l. az *Irodalomtörténeti Közlem.* VI. (1896.) 107—203. lapjain.

A codex tartalmát és egyéb codexeinkkel való érintkezéseit elég részletesen ismertette már Szily Kálmán idézett dolgozatában. A magában a codexben is ismétlődő részletekre alább a kiadásnál is figyelmeztetünk, meg a Tartalommutató is jelzi őket a kötet végén. A csupa latinból való fordításnak látszó részletek mind régibb helyekről másoltaknak látszanak. A legérdekesebbek közülök a Kempis Tamásnak tulajdonított «Krisztus követésé»-ből vett fejezetek, melyek (III. 3. I. 23. I. 24. és I. 2.) a Lobkowitz-codex 101., a Debreczeni-codex 238. és a Lobk.-c. 38., a Debr.-c. 275. és a Lobk.-c. 61. lapján kezdődő szövegekkel párhuzamosak. A tüzetesebb összehasonlítás eredményeit nem itt van helyén előadni, minthogy egynémelyik részlet felderítésére irányuló s a codex többi forrásait is felkutatni igyekvő munkálataink még nincsenek teljesen befejezve. A kielégítő végkövetkeztetések bevárása pedig nagyon hátráltatná e kiadvány megjelenését s mások kutatásainak állaná inkább az útját, mintsem hogy azokat elősegítené.

A codex írásmódjából csupán az *ö* hang jelölése érdemel említést, melynek tekintetéből valamennyi írója az e kötetben közlésre kerülő emlékek túlnyomó részéhez csatlakozik, a mennyiben e hangot szintén alul vesszős *ϙ*-val írja. Mi természetesen itt is *ő*-vel pótoltuk e jegyet. A többi betűt illetőleg csak annyi eltérést engedtünk meg magunknak, hogy az *y* fölül itt is, mint a többi codexeknél, elhagytuk a két egymás melletti pontot.

A **Birk-codex**-et a M. Történelmi Társulat 1889. évi január 3-i ülésén mutatta be K l u c h János ismertetése kapcsán Csontosi János, a *Magyar Könyvszemle* akkori szerkesztője. Az említett folyóirat 1889. évi folyamában (Budapest 1890.) az 1—7. lapon jelent meg ez ismertetés s utána a 8—23. lapon a kis codex maga Kluch János közlése szerint, ki e nevezetes nyelvemlékünk előkerültét a következőképen adja elő.

A bécsi cs. k. udvari könyvtárban 1889. előtt kevéssel azon kézirattöredékek rendezésére és meghatározására került a sor, melyeket a mult század 60-as éveitől kezdve régi könyvtáblák belsejéről fejtettek le. E vegyes tartalmú és nyelvű töredékek tekintélyes gyűjteménye, mely a IX-től a XV. századig terjedő időre oszlik el, a mondott könyvtár akkori igazgatójának, Birk

Ernő udv. tanácsosnak felügyelete alatt állott. (Innen a codex neve, melyet Csontosi János indítványára adott neki a bemutatás alkalmával a M. Történelmi Társulat.) Ezen kézirattöredékek közt volt egy négy papirlevélből álló, 1474-es évszámmal ellátott magyar kézirat, melynek meghatározásával Kluch János, a nevezett könyvtár tisztviselője bizatott meg. Az ő ismertetésének szakszerű pontosságával jellemezzük a kézirat külsőségeit, mely ma a bécsi cs. k. udvari könyvtárban a *Suppl. 3426* jelzetet viseli, négy 4-r. sűrűn beirt, számozatlan papirlevélből áll, s egy eredetileg 12 levélre terjedhető egésznek a harmadrésze. A fönnmaradt töredék az eredetinek 1., 3., 10. és 12. levele lehetett. Méretei a következők: az 1. l. magassága 196 mm., szélessége 147 mm., a 2. l. magassága 208 mm., szélessége 149 mm., a 3. l. belső szélének magassága 208 mm., a külső szélé 210 mm., szélessége 144 mm. s a 4. l. magassága 196 mm., szélessége 142 mm. A kézirat belső (2—3) levelei mostani állapotukban, egyetlen molyrágást nem tekintve, meglehetős épek, a külsők ellenben nemcsak sárgultak és rothadtak, de felső széleiken le is vannak vágva vagy hasítva, a mi a szöveg megcsonkulását vonta maga után. Így a 4a l. első sora majdnem egészen tönkre ment, a 4b l. kezdő sora is meglehetősen meg van csonkítva. A lapok külső részének megrongált állapota s a ragasztás látható nyomai arról tanuskodnak, hogy kéziratunkat később könyvtábla kitöltésére használták fel, és pedig kiterjesztett, azaz ívrétű alakban, a miről egyebek közt az a körülmény is tanuskodhatik, hogy a külső folio (1. és 4. l.) hátán egy kétsoros felirat: *Salutem et mei commendationem, reverende pater vicarie* látható, mely sokkal későbbi, de mindenesetre XVI. századbeli kéztől származik s épen a hajtásra esvén, csak a kézirat szétterjesztett állapotában írathatott. A könyvet magát azonban, melynek kötésén ezen kézirat, habár ily csonka állapotban is, fönmaradt, vajjon az kézirat volt-e vagy incunabulum, avagy más közönséges könyv, nem ismerjük. A táblától való eltávolítása alkalmával, mely több évtized előtt történhetett, erről semmi feljegyzés nem történt.

Az írás barát-gót s kivétel nélkül egy kéztől való. Az 1a levél balszélén olvasható, alulról fölfelé írott s felirat gyanánt szereplő három sor közül az első két sor, továbbá a szöveg első

három szava vörös tintával van aláhúzva. Más vörös jelzések nem fordulnak elő. A fejezetek kezdőbetűinek, számszerint 6-nak, helye üresen van hagyva, nyilván a későbbi kifestésre való számítással. A latin idézetek, valamint a fejezetek latin és magyar feliratai, kivéve a 30-dik fejezetet, szintén aláhúzvák, de nem vörös, hanem a rendes fekete tintával. Egy lapra átlag 42 sor esik.

A kézirat egy a dömésrendi apáczák számára készült szabályzat magyar fordításának töredéke. Tartalma két részből áll: az első Sz. Agoston reguláit, a második Sz. Domonkosnak az általa alapított apáczaszerzet számára írt szabályait foglalja magában. E szabályokat, mint a magyarországi Domonkos-rend történetírójának, Ferrarinak könyvéből (*De rebus Hungariae provinciae ordinis Praedicatorum etc. commentarii*, Bécs 1637. 449. és 529. l.) tudjuk, V á c z i P á l domonkosrendi barát fordította a Nyulak szigetén lakó dömés apáczák számára. Pál barát, ki vezetéknevét szülővárosától kapta, Ferrari adata szerint 1474-ben, Sz. Remigius napján (okt. 1.) fejezte be munkáját a szigeti conventben, a min Ferrari tévesen Szigetvárt értett, holott mint Kluch helyesen jegyzi meg, a Nyulak szigete, vagyis a Margitsziget dömés kolostora értendő rajta. Ha Ferrari az ő adatait a birtokában lévő példányokról vette (pedig ezt mondja: *ut autentica exemplaria, quae apud me sunt, attestantur*), akkor bajosan érthető, hogy fenti tévedését egy még nagyobbal toldja meg, mikor a Váczi Pál fordítását m a g y a r b ó l l a t i n r a valónak (*ex Ungarico Latine vertisse*) mondja, holott az 1474-es évszámot viselő újabban előkerült töredék, mely tartalmilag a Ferrari említette szabályokkal egyezik, épen megfordítva, l a t i n b ó l m a g y a r r a való fordítás. Kluch azt hiszi, hogy Ferrari egyszerűen tollhibát követett el. Szerintem azonban e nehézségen alig lehet ily könnyen elsiklanunk, habár megengedem, hogy már magában véve is valószínűtlen a magyarból latinra való fordítás, de különösen az akkor, mikor olyan szabályokról van szó, melyek apáczák használatára szánvák, a kik sokkal jobban rászorultak a latinból magyarra való fordításra, mint az ellenkezőre.

Abba tehát belenyugodhatunk, hogy Ferrarit, ha nem is a tolla hibbant, inkább talán az emlékezete csalta meg s a birtokában lévő kéziratok közt, melyekről emlékezik, volt talán

Váczi Pál kezével írt, vagy az ő kéziratáról másolt latin szövege is ugyane szabályoknak, és talán épen ez viselte a fenti körülményesebb datumot, holott ilyen a magyar töredék reánk jutott záradékában nincsen, mert az csupán az 1474. évet említi, a Sz. Remigius napjáról azonban hallgat, valamint arról is, hogy a fordítás kiknek volt szánva.

Váczi Pálról Kluch még egy adatot idéz Lányi Károly *Magyar Egyháztörténelme* I. k. 602. lapjáról; t. i. az esztergomi főegyházi könyvtár egy codexének (így!) a végén ezt a bejegyzést: *Illuminavi anno domini 1480, et finivi librum illuminando sexta feria in die octava Thomae Cantuarensis infra octavas nativitatis verbi dei incarnati, filii dei altissimi et beatissime Christifere Marie in divina et humana natura unius suppositi, cui laus et gloria. Ego frater Paulus de Wacia magister in artibus et theologie. Amen.* Ez a bejegyzés csakugyan megvan az említett könyvtár egyik ritkaságként őrzött könyvében, csakhogy ez nem codex, a min rendesen írott könyvet szokás érteni, hanem ősnyomtatvány. És szinte érthetetlen, hogyan tévedhetett Lányi, illetőleg műve 2. kiadójának átdolgozója, Knauz Nándor, annyira, hogy egy az idézett helyen felsorolt czíméből is világosan kitetsző nyomtatványt kéziratnak tett meg. A könyv, melyről itt szó van, Aquinói Sz. Tamás *Summa Theologiae*-ja I. részének 1477. évi velenczei kiadása, mely Váczi Páltól miniált díszítései miatt az 1882. könyvkiállításon is szerepelt (l. *Kalauz az Orsz. Magy. Iparművészeti Múzeum' részéről rendezett könyvkiállításhoz*, Budap. 1882. 17. l. 41. sz.). Annyit ez adatból mindenesetre megtudunk, hogy Váczi Pál a szépművészetek és a hittudomány doctora volt, s ha a Birk-codexben fönnmaradt fordítás csakugyan tőle való, a miben Ferrari adata alapján alig lehet kétség, akkor nemcsak könyvfestő *(miniator)*, hanem egyúttal író, vagy legalább is fordító, még pedig korához mérten a javából való, mint fogalmazványának meglepő nyelvérzékről és gondosságról tanuskodó sűrű javításai bizonyítják.

Arra a kérdésre ugyanis, vajjon az 1889-ben előkerült négy levélnyi töredék Váczi Pál eredeti fogalmazványának a részlete-e, vagy pedig más kéztől való másolat, Kluch János nem habozik az első lehetőség mellett állást foglalni. Véleményét a szövegben látható javítások, törlések és betoldások nagy számára és minő-

ségére alapítja. E javításokat és törléseket négy kategoriába sorolja s közülök csupán a negyediket találja olyannak, a mely egyszerű másolótól is származhatik, holott az előbbi három határozottan inkább a szerző, illetőleg a fordító rögtönző munkája közben eszközölt változtatások természetét mutatja. Erről az alábbi kiadás számára való másolásnál magam is meggyőződtem. Nem értem be ugyanis azzal, hogy Kluch János mintaszerű pontosságúnak dicsért kiadását egyszerűen a Magyar Könyvszemléből újra szedessem, hanem a M. T. Akadémia főtitkári hivatala útján lekérettem az eredetit a bécsi cs. k. udv. könyvtárból és ennek alapján készítettem el a nyomda számára a kéziratot, kétszer is egybevetvén gondos másolatomat az eredetivel, melynek kényelmes használatáért mind a tulajdonos könyvtárnak, mind a főtitkári hivatalnak e helyen is hálás köszönetemet nyilvánítom. Erre az eljárásra indított első sorban az, hogy már a Könyvszemle közléséhez mellékelt két lapnyi hasonmás is arról győzött meg, hogy Kluch kiadványa minden viszonylagos gondossága mellett sem pótolhatja az eredetit, melynek egyes graphikus sajátságait még a bőséges, sőt talán nagyon is bőséges szöveg-alatti jegyzetek sem világítják meg minden esetben kellőleg. De meg másrészt a Nyelvemléktár egyöntetű szerkesztési és közlési alapelvei sem engedték meg a Kluch-féle közlésmód egyszerű és változatlan követését. Ha pedig már új átírás vált részben a Nyelvemléktár egyöntetű jelölésmódja miatt is szükségessé, akkor mindenkép czélszerűnek mutatkozott az új kiadást az elsőtől teljesen függetleníteni és egyenesen az eredeti kézirat alapján eszközölni. Ennél a kiadásnál a Kluchtól helyesen megkülömböztetett négy kategoriájú törlések és javítások a következőképen vannak feltüntetve: az áthúzással vagy olykor aláhúzással és alápontozással jelölt olvasható törlések (Kluch első és negyedik kategoriája), mint a többi codexekben is, [ ] közt vannak; a sorok fölé írt szavakat, melyek egy részénél az előbb írt szó nincsen kitörölve, ⟨ ⟩ közé iktattam; az utólagos betoldásokat, melyekre rendesen külön jel hivja föl a figyelmet, legyenek azok akár a sorok fölé, akár a lapszélekre írva, « » közt teszem észrevehetőkké. A mi sajátszerűség még ezeken kívül figyelmet érdemel, arra a szöveg alatti jegyzetek mutatnak rá, ezekkel azonban sokkal takarékosabban bánhattam, mint Kluch;

nemcsak azért, mivel a Nyelvemléktár eddig követett közlésmódja az ilyenféle jegyzetezést lehetőleg kerülendőnek javasolta, hanem azért is, mert a fenti eljárás mellett arra nem is volt annyiszor szükség, mint Kluchnál, a ki a sorok fölé írt szavakra is mindig külön jegyzetekben hívja föl a figyelmet.

Meg kell még emlitenem, hogy a Birk-codex szövegének az elejét, t. i. az első két levelet, a melyek a Sz. Ágoston reguláinak két részletét (1—22. és 43—60. §.) tartalmazzák, a Kluch-féle kiadás alapján Dézsi Lajos is közölte *Szent Ágoston reguláinak magyar fordítása Coelius (Bánffy) Gergelytől (1537)* czímű értekezésében (M. Tud. Akad. Értek. a nyelv- és széptud. köréből XVII. 6.), a mely e szerzetesszabályok és egyéb codexeink hozzájuk hasonló részleteinek jelentőségét kellőképen megvilágítja. Érdekes már most Dézsi értekezésében a 63 évvel ifjabb Bánffy-Coelius-féle fordítást a régibb Váczi Pál-félével egybevetni. Ez összehasonlításnál további nyelvtörténeti tanulságok kinálkoznak az által, hogy Dézsi párhuzamos szövegei alá jegyzetekben oda iktatta a budap. egyetemi könyvtár egy a XV. század végéről vagy a XVI-nak elejéről való latin codexe magyar glossáit is, melyek ugyancsak Sz. Ágoston regulái egy latin kommentárjába vannak beírva.

A mi már a Birk-codex írásmódját illeti, abban a legsajátszerűbb az *ö* hangnak *ɵ* jegye, melyet mi a többi codexekkel való egyöntetűség kedveért *ő*-vel pótolunk; továbbá a *cs*-nek, illetőleg az ezzel egyértékű *ch*-nak *x*-szel jelölése. A jésítést a betű fölé vagy mellé helyezett pont jelöli, melyet mi vesszővel helyettesítünk. E jel azonban nemcsak a ma is jésített hangokat jelölő betűk *(d, g, l, n, t)* fölött, hanem mint számos más codexünkben is, az *m. p* és *z* fölött is előfordul és egyáltalán hiányt jelöl, illetőleg az *i* és *j* betűket pótolja. ( ) között a papir elrongyolódása vagy az írás elmosódása által olvashatatlanná lett szavak, illetőleg betűk vannak kiegészítve. A feloldott röviditések a szokott módon, cursiv szedéssel jelezvék. Az aláhúzott szavakat ritkítva szedettük, mint egyebütt a vörössel írottakat.

A **Piry-hártya** nevű kis nyelvemléket Piry Czirjék érsekújvári tanár küldötte be 1850-ben a M. T. Akadémia kézirattárának, a hol az ma is *Vegyes 2-edr.* (!) *7. sz.* jelzet alatt

őriztetik. Toldy Ferencz mutatta be az Akadémia 1850. szept. 2-án tartott «öszves kis» gyülésén. Ugyanő pontos leírását adva közli is a *Magyar Academiai Értesítő* X. Évfolyama (1850. sept.) III. számában a 89—91. lapon. A két nyolczadrét alakú hártya-levél, melyre írva van, kétségtelenül egy könyvnek a csekély maradványa, valamely ternio közbenső része. Minden lapon, gondosan vont és bekeretezett vörös vonalak között, tizenkilencz sor van. Szép, nagy betűi a XV. és XVI. század mesgyéjén divatos díszírást mutatják, kerekbe átmenő újgót formájában. A tinta színe szép fekete; szövegünkben csak egyetlen helyen mutat rozsdavörös fakulást, az alábbi kiadványban [ ] közé tett pontnál és az utána következő két betűnél, a 3. lap első sorában. Helyesírása a Guary, Nádor, Simor és a Székelyudvarhelyi meg részben a Lázár-codexével rokon. Az *ö* és *ő* alul vesszős *o*-val (*ǫ*), a *cs* hang L formájú jegygyel, a jésítés mindenütt a betű fölé, illetőleg (*t* és *l*-nél) mellé helyezett ékezettel van benne jelölve. Tartalma egy elmélkedés töredéke, mely Krisztus halálának az emberi nem üdvözülése tekintetéből szükséges voltát párbeszédes alakban tárgyalja. A dialogusban az Atyaisten, ennek angyalai, Ádám, az Ártatlanság és a Szeretet vesznek részt. Toldy véleménye szerint a tájszólás, a melyben e maradványunk írva van, a dunántúli, «mely azon időben könyvnyelv volt». Ugyanő ítéli, hogy benne «helyenként az irály szépen indul; 's nem tagadhatni, hogy ha az egész codex fenmaradt volna, a' nyereség nyelvtörténeti és æstheticai tekintetben tetemes volna». E vélemény első feléhez, t. i. a nyelvtörténeti értékhez jó lelkiismerettel hozzájárulhatunk. A közlésnél teljesen ugyanazon módon írtuk át a töredék sajátszerű betűit, mint a jelen kötet többi darabjainál, t. i. az *ǫ*-t *ő*-vel, a *cs* hang L-forma jegyét pedig *ć*-vel. Egyebekben is a többi codexeknél ismertetett eljárást követtük.

Budapest, 1907. nov. 30-án.

KATONA LAJOS.

Kezdetyk Itteǵen az ſcent Ivdit Azzony kőnyve- **1**
nek elſő Reze. ꝛc.

Arfaxat medoſoknak kyralya haytott vala ſok nemzeteket az ő byrodalmanak alaya, ees ő épyte egy hatalmaſ varoſt, melyet neveze eghbataniſnak. néǵzegv̊ faragot kővekből zerzé az ő kő falyt. magoſſagyt hetven ſéénghnére, es záleſſegyt, awagy temerdekſeghit harmyncz ſenghnere. Toronit kédégh az varoſnak rakata zaz ſéngné magoſſaghra. Az tornoknak kedeegh, mynd az néǵ zeghe között valo kőfalyt, hwz lab nyomnéra zeleſyteté es zerzeé ‖ az varoſnak kapvyt az tor*n*oknak magoſſagiban. es dyče- **2**
kedik vala, mynt hatalmas, az ő ſereghynek hatalmaban, es az ő zekerynek dv̊čőſegheben. Annakokaért az ő orzaglaſanak tyzenkettőd eztendeyeben Nabvgodonozor, Aſſyroſoknak kyralya, ky orzaghol vala az naǵ varoſban Nynyveben, megh vyva az Arfaxat kyralynak ellenne, es megh nyere őttet, az naǵ mezőn, ky neveztetyk ragavnak, az evfraten es tygryn es yodaſon vyzey melleth, élikoſoknak kyralyanak mezeyén, eriokban. Akkoron ‖ *)

az kyraľ. es lővőldőző … (?) lovagoſokat, tyzenket ezert, es mynd az **3**
ő éléſyt, elől el bočata. Zamtalan ſok terhelt tévékvel, mynd azokval, az melyek bővſeghel eleegh len*n*e az had népének. es őkrőknek čordayt, es yohoknak ſokſagos nyayt, melyeknek nem vala zama, es bvzat mynd eghéz ſyria orzagbol, az ő ménő vtaban kézyttete. Aranyat kedegh, es ezv̊ſtőt, az kyraľnak hazabol, nagy ſokat vv̊n, es el yndola, ő es mynd az ő ſok ſereghe, az zekerekvel, es az lovagokval,

*) Itt két levél hiányzik.

4 es az lővőldőzőkel, || kyk el fedezék az főldnek ő zynét, mynt
az ſaſkak. es mykor el kőlte volna az Aſſyrosoknak hatarat,
yvta Anǵenek naǵ heǵeyre, Cilicianak balya felől melyek vadnak,
es fel ḿene mynd az ő kaſtelyra, es mégh vőn minden erőſſéghé-
ket. el tőré kedegh az nevezetes varoſt melotyt, es el dvla mynd
az tharſiſnak fyayt, es az bőzőrmenyeknek fyayt, kik valanak
az pvzta ellenében, céleon főldenek délzele felől, es altal kélé
az eůfraten vyzen, es ḿene meſopotamyaba, es el tőré mynden
magoſ varosokat meľek ottoǵon valanak az Mambre patakatol ||
5 fogvan, myghlen yvtnanak az tengerygh, es el foglala az ő hataryt,
Ciliciatolfogvan mynd yafetnek hataraygh, meľek vadnak délzelre,
el hoza kedegh mynd az madian fyayt, es el dvla mynd ő kaz-
daghſagokot, mind az ő ellenne allokat megh őlé tőrnek torkaval,
(az az elyvel) es ezeknek vtana le zalla damaſkoſnak mezőyre, az
arataſnak napiban, es megh gywytá mynden vétémenyekét, es
mynden ǵŵmőlcs fat, es minden zőlőt ky vaghata, es eſék az ő
félelme mynd az főldőn lakozokra.

Kővetkezyk harmad Cap. ||

6 Tahat kŵldenek mynden tartomanyoknak, es varoſoknak ky-
raly, ő kőveteket, es ſyryanak feyedelmy, es meſopotamyanak
feyedelmy, az az ſyrianak, es meſopotamianak, es ſobalnak,
es lybyanak, es cilicianak, meľ kővéték yővén Oloferneſhez, mon-
danak, zőnyek megh az te haragod mŵ hozyank, mert yob, hoǵ
élvén zolgalyvnk mŵ Nabvgodonozor kyraľnak, es leǵŵnk te byr-
tokod alatt, hoǵ nem mynt megh halwan, az mŵ halalvnkval, mŵ
zolghalatvnknak karat valyvk, mynd mŵ varoſonk, es mynd mŵ
byrtokvnk, mynd mŵ heǵŵnk, es halomynk, es mŵ || mezőynk,
es őkrŵnknek ő nyay, es yohynknak čorday, es mynd kečkeynk-
7 nek, es lovaynknak, es thévénknek ſokaſſaghy, es mynd az mŵ
marhaynk, es az mŵ čaladynk, te előtted vadnak, leǵenek myn-
denek te tőrvényednek alatta. mŵ kedeegh, es az mŵ fyaynk,
te zolghayd vaǵvnk, yőy mŵ nekŵnk békeſeghes vrvl, es éľ az
mŵ zolgalatvnkval, mykeppen kellemetes lezzen te neked. Tahat
lé zalla az heǵekről, az lovaghokval, naǵ hatalomval, es naǵ

erővel, es mégh vőn mynden varost, es mynden || főldőn lakozot. 8
Mynden varoſokbol kedeegh vőn őnőn maghanak ſeghedelme-
kek, erős férfyakot, es váláztottakot az hadakozaſra. És anny
félélém zalla mynd az tartomanyokra, hogy mynden yeles varo-
ſokban lakozok, feyedelmek, es thyzteletes zeméľek, ky mennenek
ő eleybe, mynd az kőz nepvel eǵembe, vévén őtet. (az az be fo-
ghadvan) koronakval es lampaſokval (az az zővetnekekvel) yar-
van tanczokat, dob zoban, es ſyp zoban, az [Nabvgodonozor]
Oloferneſnek elötte. de mynd ezekveles nem zélédyhetek megh,
az ő || zv̊venek vad kemenſeghet, mert az ő varoſokat mynd el 9
tőré, es az ő fertelmes aldozatťoknak heľeyt mind ky vághata.
Mert porončolth vala ő neky Nabvghodonozor kiraľ, hoǵ az főld-
nek mynd ſok yſtenyt el tőrneye, es el vezteneye Azaz, hoǵ čak
őnőn maga mondatneek yſtennek lenny, az Nabvgodonozor kyraľ,
az nemzetektől, meľ nemzetek Olofernes hatalmaval megh ǵőzet-
tetnenek. Altal méné keḑeegh az Olofernes ſobalnak ſyriayan, es
mynd eghéz appamyan, es mynd az meſopotam || mian, yőve az 10
ydvmevſokhoz ghabaanak főldébe, es mynd el veve azoknak varo-
syt, és megh marada ottoǵon harmyncz napon, meľ napoknak
alatta, porončola, hoǵ mynd az ő byrodalma alatt valo ſok nepnek
naǵ ſokſaga, eǵbe ǵv̊lekeznék.

Kővetkezik ez kőnynek neǵedyk Réze.

Tahat megh hallak ezeket jzrahélnek fyay, kyk lakoznak vala
yvdanak főldében, es yghen mégh félémenek, (az az megh yede-
nek) az oloferneſnek zynétől, es réttégés, es yzhonyodas megh
v̊tee az ő erzekenſegeket az az hoǵ || ézent ne myvelné az olo- 11
fernes jervſalemnekees, es az wr yſtennek templomanakes, az
myt tőttvala mynd az eǵeb varoſoknak, es templomoknak. es
el kv̊ldőzenek mynd eghez ſamaria orzagon mynd kőrnyv̊l, es
mynd yerikoygh, es el foghlalak mynd az heǵeknek teteyt, es
kőfalokwal megh kőrnyekezeek az ő vczayokat, es zerezenek,
es ǵv̊ytenek gabonakot, az vyadalhoz kézv̊lvéén. Es az elyachym
pap yra myndeneknek, kyk valanak esdrelonnak ellénében, mely
vaǵon az naǵ || mezőnek ellenebe dotaymnak mellette. es yra 12
mindeneknek, kyknek altallok az vtnak menety, awaǵ yaraſa

lehet vala, hoǵ el foghlalnak, es mégh allanayak mynd az heǵek-
nek hágháſit, kyken wt léhetne yervſalemre, es ottoǵon őrőz-
nenek, holott, az heǵeknek kőzőtte, zoros wth lehetne. És azon-
keppen tőnek yzrahelnek fyay, minth ő nekyk megh hatta vala
wrnak papya elyachym. es kayalta mynd az néép az wr yſtenhez,
13 naǵ kőnyőrgééſſel, es megh alazak az ő ‖ lelkeket, bőytőkben, es
ymadſaghokban, őnnőn maghok es az ő azzonynépekes, es az papok
őn magok őltőzenek zőr yngekben, es az kv̊ſded artatlan apro ǵer-
mekeket, lé hanyák, az wryſtennek templomanak, es oltaranak
előtte, es bee fedezeek azokat zőr léplékwél. es kayaltanak eǵenlő
képpen, yzrahelnek vrahoz, es yſténéhéz, hoǵ ne adatnanak nyéré-
ſeégv̊l, az ő apro ǵermekek es feleſegek ozlaſra, es az ő varoſok
elpvztvlaſra, es az ő zenthſegek fertezeteſſegre, es ne lennének ǵala-
14 zatra az ‖ nemzeteknek kőzőtte. Tahat az elyakhym, vrnak naǵ
papya megh kerv̊lee mynd yzrahelnek népéth, es zola nékyk mond-
wan, twǵǵatok, mérth megh halgatťa wr yſten az tv̊ kőnyőrgeeſte-
ket, ha megh maradandotok az ymadsagban, es az bőytőkben, wr
yſtennek zynenek előtte. Emlekezzetek megh moyſeſről wrnak zol-
gayarol, ky az amaleket, az őn erőyeben, es hatalmaban, es az ő
népének ſereghyben, es az őn payſyban, es zekeryben, es lowaghy-
15 ban byzakodot, nem tőrvel vyvan, de zent kőnyőrgeeſſel ‖ ymad-
kozwan, megh ǵőzee, azonkeppen leznek yzrahelnek mynden ellen-
ſegy, ha megh maradandotok ez dologban, az melyet el kezdettetek.
Azéért az elyachym papnak yſen ynteſére, es tanačyara, wrnak kő-
nyőrőghwén maradnak vala, wrnak zyne előtt, wǵ hoǵ, meegh
azokees, az kyk aldozatokat mwtatnak vala az wr yſtennek, méégh
azokes zőr yngheket őwedeztek vala őn maghokra, es vǵ aldozyak
vala wr yſtennek az ayandokokat, es hamw vala az ő feyeken, es
myndenek teſes zv̊ből ymaǵǵak vala wr yſtenth. . . . Cap. ‖

16 Kőwetkezyk ez kőnynek őtőd Reze.

Megh mondateek kedeegh Oloferneſnek az aſſyriabely vyte-
zeknek feyedelmenek, hoǵ az yzrahel fyay zerezneék őn magokat
Olofernesnek ellene allany, es hoǵ mynd az heǵeknek ő vtayt be
rekezttették volna, es az Olofernes naǵ hyrtelen haragwal fel gher-
yede es ő hozya hywa mynd ‖ Moabnak feyedelmyt es Amonnak han-

nagít es monda nekyk, monǵatok megh en nekem ky leǵen az nép,
meľ az heǵeket megh zallotta awaǵ meľyek, es mynemv̊ek, es menyéek
leǵenek az ő varoſok, es my ‖ leǵen az ő erőyők, awaǵ my leǵen az 17
ő ſokaſſaghok, awaǵ ky leǵen az ő vytezſegheknek kyralya. es my-
erth hoǵ ezek meg wtaltanak mv̊nkőt, mynd azoknak felette, kyk
az nap keleth felé lakoznak, es nem kelének mv̊ előnkbe, ky yőwén
hoǵ be foghadnanak mv̊nkőt bekeſeeghvel. Tahát (akhior) Achior,
Amonnak mynden fyaynak hannaǵǵa, felelwén monda, Olofernes-
nek, ha te meeltoltatol megh hallany, vram, en yghazat mondok,
az te zynednek előtte, ez neep felől, meľ az heǵekben lakozyk, es
nem zarmazyk hamyſſ ‖ yge az en zambol. Ez néép az kaldeoſok- 18
nak nemzeteből vaǵon, ez először meſopotamyaban lakotth, mert
yol twǵǵak kőwetny az ő atťoknak yſtenyt, kyk voltak az kaldeoſok-
nak főldében. Annak okaert, ezek, el haǵvan, az ő aťoknak čeleke-
detyket, meľek valanak az yſteneknek ſokſagaban, Meny orzaghnak
eǵ yſtenet tyztelteek, ky porončolt ő nekyk, hoǵ onnan el ky yőye-
nek, es lakozzanak karramban. mykor kedegh mynd az főldet el
fédézté ‖ volna az ehſeegh, yővenek egyptomba, es ottoǵon neǵzaz 19
eztendeygh anyera megh ſokaſvlanak, hoǵ az ő ſokaſſagok meg nem
zamlaltathanék. Mykor kedegh, ezeket az kyraľ (az az egyptomnak
kyraľa) az ő varoſynak rakataſaban, ſaar nyomaſval, es tegla vetéſſel
nyomorgatnaya őket, fel kayaltanak az ő yſtenekhez, es az ő yſte-
nek, megh oſtoroza, mynd egez eǵyptomnak főldéét, kv̊lőmb kv̊lőmb-
fele čapaſokval. es mykor őket az egyptombelyek, el v̊zteek ‖ volna 20
ő tőllők, es az čapas ő rollok el tv̊rkőzőtth volna, es esmeegh vyolan
akarnayak ezeket megh fogny, es az ő zolgalattyokra hatra vynny,
es ezek fvtnanak ő előttők, az menyorzagnak yſtene az tengert ezek-
nek megh nyta, vǵ, hoǵ az vyzek mynd keethfelől, mykeppen az
kőfal, megh kemenyedének, es ezek az tengernek fenekeen, zaraz
labval yarvan, altal kelének, mely heľen (az az vgyan azon tenge-
ren) mykor ezeket az egyptombalyaknak zamtalan ſokaſſagos ſeregy
v̊zneek, az ‖ vyzeknek myatta, anyera el be bvrytatanak, hoǵ nem 21
marada čak eǵes ő bennek, hoǵ ky ez dolgot ő vtanok valoknak
megh hyrdethetneye. es ky méne ez neep az veres tengerből es az
ſynay beǵnek pwztayaba fwtanak, mely puztakban ſoha ember
nem lakhatot, es embernek fya ſoha ott nem nyvgvtt. ott kedeegh az
keſerv̊ kwt vyzek ő nekyk megh edesv̊lenek, ytalokra, es néǵven
eztendőkben, éléſt meny orzaghbol nyerének. walahol be mentenek

22 ezek ynelkv̊l es nylnalkv̊l es to̊rnelkyl || es payſnalkv̊l, az o̊ yſte-
nek vyvtt o̊ érettek, es mynde*n*v̊t ǵo̊zo̊delmet vo̊tt. es nem wolt,
ky megh nyomorgathatta volna ez népet, hanem čak, mykor el tha-
wozott az o̊ vranak yſtenének thyzteléſétől. valahanzer kedéégh, az
o̊ yſteneknek ellen*n*e máſt tyztelének, adatanak p*re*daba, es ńere-
ſégre. es to̊rnek alaya, es ǵalazatra. valahanzer kedeeg ez neep az
o̊ yſtenektől valo el teresről, es az o̊ tyztéléſéről valo el zakadaſrol
penitenciat tartanak, ada o̊ nekyk az o̊ iſtenek meńey erőt, mynden
23 ellenſegynek ellene allaſra, ſo̊t meeg, az kananevs kyralt || es iebv-
ſeuſt, es férézeuſt, es ethevſt es eweuſt, es amorreuſt, es mynd az
eſebonbaly hatalmaſokat, mynd el ǵo̊zeek, es az o̊ fo̊ldo̊ket, es o̊
varoſyt ezek mynd el byrak, es myglen nem vétkeznének az o̊ yſte-
neknek ellenne, mynden yok valanak o̊ vélek. Mert az o̊ yſtenek
ǵv̊lo̊ly az gonozſagot, mert meeg az eztendo̊knek elo̊tteés, mykor
el tawoztanak volna az vtrol, meľet adott vala o̊ nekik az o̊ yſtenek,
hoǵ yarnanak azon (es nem yaranak, de el tértek vala) el pvztytata-
nak vyadalokval, ſok nemzeteknek myatta. es ſokak o̊ ko̊zo̊llo̊k fog-
24 wan el || vitetének, ydegen fo̊ldre. ez tegetlen kedeeg, meg terenek,
az o̊ vrokhoz yſtenekhez, az el ozlaſbol, meľel el ozlattanak vala es
meg eǵǵezenek, es yǵ mentenek fel mynd ez heǵekre, es eſmeg
byryak yervſalemet, holott tartatnak az zent zentſegek. Annakoka-
ert, vram, moſtan meg tvdakozyal erről, te oloferes, Nabvgodono-
zornak fo̊ hannaǵa, ha ez neepnek vaǵon moſtan valami bv̊ne es
véétety, az o̊ yſtenenek zyne elo̊tt, es vǵ meńv̊nk o̊ ryayok, mert
adwan aǵa, te kezedbe, az o̊ yſtenek ezeket (ha bv̊nben leendnek), es
25 az || te hatalmaſſagodnak ygayanak alaya adatnak, es foglaltatnak,
ha kedeeg nem leend vetety ez népnek, az o̊ yſtenenek elo̊tte, nem
alhatvnk ezeknek ellenek, mert az o̊ yſtenek meg oltalmazya o̊ket,
es lézv̊nk mv̊ mynden ko̊zo̊nſeges fo̊ldo̊n, zeǵenſegv̊nkre, es ǵalaza-
twnkra. Es mykor el végezte volna zolaſat, ez ygekben az Akhyor,
megh haragwnak mynd az naǵ ſok hannaǵok, kyk valanak Olofer-
neſvel, es gondolak meg o̊lnye az Akhyort mondvan eǵmasnak,
26 valyon kyčvda ez, az ky ezt monǵa, hoǵ az || yzrahel fyay ellene
alhatnanak Nabvgodonozor kyraľnak, es az o̊ naǵ hadanak, ez yľ
feǵvertelen es erőtelen emberek, es az vyadalban twdatlanok. An-
nakokaert, hoǵ meg yſmerye Akhyor hoǵ o̊ čak čalogat mv̊nko̊t,
meńo̊nk fel az heǵekre, es mykor mynd fogwan leendnek, az yzrahel
fyaynak mynd az o̊ hatalmaſy, tahat azokval eǵembe o̊tetés to̊rveľ

altal veryv̊k, hoǵ megh tvǵǵa mynden nemzet, mert čak Nabvgodo-
nozor kyraľ mynden fŏldnek yſtene, es ŏ na||lanal eǵéb nynčen. 27

Hatod C.

Lŏn kedeeg hoǵ mikor el vegezték volna zolaſokat az hanna-
ǵok, az akhiornak ellenne, meg haragwek ygen az olofernes, es
monda ŏees az akhyornak, Myert hoǵ te mv̊nekv̊nk yŏvendŏt mon-
dal, hoǵ az yzrahel neepe megh otalmaztatneyék az ŏ yſtenenek
myatta, de hoǵ én teneked meg mvtaſſam hoǵ nynčen eǵeb yften,
hanem čak Nabvgodonozor kyraľ, Azert mykor meg veryv̊k ŏket
mynt čak eǵ embert, tahat akkoron, tees, akhior, az aſſyroſoknak
tŏrynek || myatta meg ŏlettetel, es az yzrahel népe mynd te veled 28
eǵetembe vezzedelemvel vééz, es akkor meg byzonytod, hoǵ Nabv-
godonozor léégen mynd kŏzŏnſeges fŏldnek vra. es akkoron, az en
wytezy tŏrŏm, altal meǵen az te oldalydon, es altal v̊ttetwén, le éſél
az meg ſebhetet, yzrahel fyaynak kŏzybe, es lelket nem vééz tŏbbég,
myglen ky wégeztetel azokval. demaga, ha, az te *pro*fétalasodot by-
zonynak alaytod, ne eſſéék meg az te zyned, es az hyrvadas, az
meľ || az te orczadot meg foglalta tawozyek el te tŏlled, ha ez én 29
bezédemyt lehetetleneknek alaytod be teľeſedny. hoǵ kedeeg, meg
v̊ſmeryed ezt, mert mynd azokval eǵetembe. ezeket meg kell neked
yv̊ſmerned, yme ez oratolfogva azoknak néépy kŏzybe léézz tarſal-
kodwan, hoǵ mykoron az en tŏrŏmnek mélto kéńyat veééndik, téés
vélek eǵv̊t az en bwzzw allaſomnak alatta léwén, el vezzy. Tahat az
olofernes porončola az ŏ zolgaynak, hoǵ meg fognayak az akhyort
es el vynneek ŏtet betwliaban, es adnayak || (az az arwlnak) ŏtet 30
yzrahel fyaynak kezeybe, es meg fogak ŏtet (az az Akhyort) az olo-
fernes zolgay, el menenek ŏ vele az mezŏſéégén, de mykoron kŏzél-
gettenek volna az heǵekhez, ky yŏwenek ŏ ellennek ſok paryťaſok.
ezek kedeeg (azaz az olofernes zolgay) meg téérének, az heǵnek
oldalarol, es meg kŏtŏzeek az akhyornak kezeyt es labayt, eǵ fahoz.
es ezen keppen ŏttet gwſokval meg kŏtŏzvén el haǵak ott ŏttet, es
meg térenek az ŏ vrokhoz. de maga yzrahel fyay, le zalwan betv-
liabol. || yŏvenek az akhiorhoz, kyt el feytvén, vyvéék betvliaban. 31
es ŏtet az neepnek kŏzŏtte allatwan, meg keerdezéék, my dolog
volna, hoǵ ŏtet az aſſyryabelyek megkŏtŏzve el hattak wolna. Az

napokban valanak ottoǵon az feyedelmek, Mykanak fya ozyas,
ſymeonnak nemzetéből, es az karmy, ky mondatik gothonyelnek.
Annakokaert, az véneknek között es myndeneknek előtte, ez Akhyor
meg monda mynd azokat kyket Olofernesnek kerdeſere mondott
32 vala, es mykeppen az olofernes nepe akarta volna őtet || ez ygéért
(azaz ez bezédert) meg őlny, es mykeppen az olofernes meg harag-
wan, porončolta vala őtet ez okért az yzrahel fiaynak adatny, hoǵ
mykoron meg ǵőznee az yzrahel népét, tahat akkor, őtetes (az az, ez
Akhyort) kꝟlőmb kꝟlőmb kenokval meg őletneye. myert azt mon-
dotta vala, hoǵ az meńorzagnak yſtene az yzrahel népenek otalma-
zoya. Mykor kedeeg, ez akhyor ezeketh mynd kőzőnſegvel ő előttők
meg bezellette volna, mynden neep arczal le eſeek az főldre, es
33 ymadak vr yſtent. || Es kőzőnſeges ſyrankozaſval, es ſyraſval, az
ő eǵembevalo kőnyőrgééſeket vrnak előtte ky őttéék, mondvan.
Meńnek es főlnek vra yſtene. tekéenč meg azoknak ő kewélſegeket,
es néézz az mꝟ alazatoſſagvnkra, es az te zentydnek ő orczayokra
ꝟǵekezzyel (az az abrahamnak, yſaknak, es iakobnak az te hyw
zolgaydnak, az mꝟ aťaynknak ő zolgalaťokra tekenč) es mvtaſſad
meg, hoǵ nem haǵod el, az te benned byzokat, es az őnőn magok-
ban byzokat, es az őn ereyekben dyčekedőket meg alazod. meg
34 végezven kedéég az ſyraſt, es mynd az || egez napon az néépnek
imadſaga be tellyeſytven, meg wygaztalak az akhyort, mondvan, az
mꝟ aťaynknak yſtene, kynek te hatalmát hyrdetted, ezt aǵǵa ő
tenéked ezekért, hoǵ yonkab te laſſad meg, az ő vezedelmes halalo-
kat. Mykor kedeeg az mꝟ vrvnk yſtenꝟnk, meg adanǵa ez zabadſa-
got, az ő zolgaynak, leǵen te veledes yſten mꝟ kőzőttꝟnk, hoǵ
mynt neked kellemetes lézen, azonkééppen az tyeydvel, myndenek-
vel mꝟvelꝟnk éél es nayaſkoǵǵal. Tahat el vegezven ez tanačot, ozyas
35 be vyve az akhyort az ő hazaban, es || zerze naǵ vačorat (az az naǵ
vendééǵſéget) es bé hywan mynd az véneket, eǵetembe el vegezék
az bőytőt, es meg elegyteek akhiort, es őnőnmagokat. ennek vtanna
kedeeg, eǵbe hyvattatwan mynden néép, (az az mynd az kőzőn-
ſeeg) mynd egeez az eyel az eǵhazban (azaz, az ſynagogában, awaǵ
az ǵꝟlekezetben) ymadkozanak, kéérveen ſegedelmet yzrahelnek
yſtenetől.

Kówetkezik heted Cap.

Olofernes kedeeg, maſod napon, porončola az ő ſeregynek,
hoǵ fel mennenek az betvlianak ellenne. valanak kedéég az hadakozo
ǵalogok, zaz || hwz ezeren, es lovagok hvzonket ezeren, meeg az fér- 36
fyaknak kézʷletéknelkʷl, kyket el foglalt vala az fogſaag, es hozat-
tanak vala az tartomańokbol, es varoſokbol, yfyvſagnak kőzőnſeegy.
Mynd zerezeek őn magokat az vyadalhoz, yzrahel fyaynak ellennek,
es el yőwenek az heǵnek zakadaſyn mynd az tetőyg. ky nééz do-
taymra, az heŀtől, meŀ mondatyk belmanak, mynd az chelmonyg,
ky vaǵon az eſdrelonnak elenébe. az yzrahel fyay kedeeg, hoǵ latak
az ő ſokaſſagokat, le bvritak őnőn magokat az főldre, || vetvéén 37
hammat az őnőn feyekre, eǵenlő keppen ymadkozvan, hoǵ yzrahel-
nek ő yſtene mvtatna meg az ő yrgalmaſſagat az ő népén, es fel
weweek az ő hady feǵvereket, le ʷlenek az heŀeken, meŀek zoros
vtnak őſweńyt yǵengetyk az heǵeknek kőzőtte, es valanak őrőzwén
azokat, mynd éyel mynd napval. demaga, mykor olofernes el
kerʷlt volna, mynd kőrńʷl, tahat vǵ lééle, hoǵ az kwtfő, meŀből foŀ
vala vyznek foŀama ő nekyk, déélzelfelől, az varoſon kʷwől yga-
zyta, es az ő vyzeknek menetyt (az az foŀaſat) el vagata, az kwt-||
feyek kedéég nem mezze valanak az varoſnak kerytéſitől, meŀekbő 38
láttatnak vala. hogy vyzet wrozwa merytenéének, yonkab őnőn ma-
goknak meg hyvesytéſekre, hoǵ nem mynt čak ytalokra. deh amon-
nak, es moabnak fyay, menenek az oloferneſhez, mondwan, az
yzrahel fyay, nem lančaban, sem nylban byznak, deh az heǵek
oltalmazzyak azokat, es az eros magoſſagokonvalo halmok erőſytyk
őket, hoǵ kedéég őket ʷtkőzetnéélkʷl, es viadalnalkʷl megh ǵőz-
heſſed, weſſ az kyfolyo kwtaknak őrzőket, hoǵ || ne meryčenek 39
azokbol. es yǵ, tőrnelkʷl megh ől őd őkőt, awaǵ byzoń meg farad-
wan, megh aǵǵak az ő waroſokat, az meŀet alaytnak, hoǵ az heǵe-
ken heŀheztetwéén megh nem véhetneyek. es kellemeteſek lőnek ez
ygeek, oloferneſnek előtte, es az ő zolgay előtt, es zerze zazas hanna-
ǵokat, mynd kőrnyʷl mynden kwtfőre. Mykor kedéég, ez őrőzet,
hwz napokon ky tőlth volna, el foǵatkozanak az čatornakwtak, es
az megh ǵʷytőtth vyzek, mynd az betwlyaban lakoknak, wǵ anyera,
hoǵ nem vala az || waroſban, myből megh eléégednéének, čak eǵ 40
naponnes, mert méértekvel adatykvala az wyz, az néépnek myn-

den napon. Tahat, az ozyaſhoz ǵv̊lenek myndenek, ferfyak, es az-
zonyallatok, yfyak, es kv̊ſdedek, mẏnd eǵembe, eǵ zoval mondanak:
ytééľľéén az yſten mv̊ ko̊zo̊ttv̊nk, es te ko̊zted. mert gonoẓt to̊o̊l mv̊
nekv̊nk, nem akarwan zolnod béékeſégvel, az aſſyroſokwal, es
azéérth, az vr yſten adott mv̊nko̊t az o̊ kezekbe. es azéért nynčen
41 ky megh ſegéčen mv̊nko̊t, mykor mv̊ mynd le hwllwnk o̊ ‖ zemék-
nek elo̊tte az zomywſagnak myatta, es naǵ vezedelemben, es moſtan
ǵv̊yčetek o̊zwe myndeneket, kyk ez varoſban vadnak, hoǵ akara-
twnkzéréńth meg aǵǵwk mv̊no̊n magwnkat, az olofernes néépe-
nek: Mert, yobb hoǵ az fogſaban lééven alǵwk vrat, éélwéén, hoǵ
nem mynth megh haľwnk, es léégv̊nk ǵalazat mynden embernek
elo̊tte, mykoron laťťwk az mv̊ feleseǵv̊nketh, es az mv̊ artatlan apro
ǵernekynket megh halny, az mv̊ zemeynknek elo̊tte. tanobyzoń-
ſagwl leǵenek mv̊nekv̊nk ez napon, mynd az menyorzagh, mynd az
42 fo̊ld, es az mv̊ aťynknak yſtene, ky ‖ bwzzwth all mv̊ raytwnk, az
az mv̊ bv̊neynk zerééńth, hoǵ, aǵǵatok megh ymar ez waroſt, az
olofernesnek wytezy kézeybe, hoǵ leeǵen az mv̊ wééǵezetv̊nk ro̊wyd
az to̊rnek zayaban, hoǵ meľ (azaz, az mv̊ véǵezetv̊nk) hozyabb léé-
zen az zomywſagnak azzwſagaban. Es mykor ezt megh mondottak
wolna, lo̊n naǵ ſyras, es ordytas, az hyweknek ǵv̊lekezetyben myn-
denekto̊l, es ſok orákyglan, eǵǵ zowal kayaltanak az vr yſtenhez
mondwan, wéétkeztv̊nk mynd az mv̊ aťaynkwal eǵetembe, hamyſ-
43 ſan čeleked‖tv̊nk, es keǵetlenſegeth to̊ttv̊nk. Te azeert vr yſten, ky,
keǵes waǵ, ko̊ńo̊rv̊ľ mv̊ raytwnk, es az te oſtorodwal aľ bwzzwth az
mv̊ keǵetlenſééǵv̊nkro̊l, es ne akaryad adnod az téǵedwallokat az
néépnek, ky nem twd tééǵedet, hoǵ ne monǵak nemẓeteknek ko̊-
zo̊tte, hol waǵon az o̊ yſtenek. Es mykor megh faradtak volna ez
kayaltaſokba, es ez ſyraſokba el epedwén, meg zo̊ntek wolna, fel kele
ozyas, meg o̊ttetwéén ko̊ńhwlataſokwal, monda nekyk. ygaz léélek-
wel leǵetek atťamfyay, es ez o̊t napokon el varywk vr yſtento̊l az
44 yrgalmaſſagoth. Nétalam, az o̊ haragyat ‖ el zakazťa (az az elhaǵǵa
es el mwľa) es dv̊čo̊ſééget ad az o̊ newéének. ha kedééǵh ez o̊t na-
pok el mwlwan, nem yo̊weend ſegedelem, tahath, wǵ teǵv̊k, ez dol-
gokat, meľeket zolatok.

Nyolcad capitulum.

Es ez dolog megh lőn, hoǵ mykoron meg hallotta wolna ez
ygéeketh az őzweǵ ywdith merarymnek leańa, ky wala yodoxnak
fya, meſ wala ioſefnek fya, ioſef kedéégh Ozyaſnak fya, Ozyas ke-
déégh, Elay fya, Elay kedéégh iamnornak ǵedeon fyanak fya vala,
meſ ǵedeon wala Rafoymnak fya, ez kedeegh || akhytobnak fya wala, 45
ky vala éénan fyanak Melkhyaſnak fya, ez kedéégh ſalathyelnek
Nathanya fyanak fya, ky vala Rvben fyanak ſymeonnak fya. Es, ez
őzweǵ iwdytnak, előb vra wala (az az feerye) Manaſſes, ky megh
hoolth vala, az arpa aratáſnak napyban, Merth all wala az kééwe
kőtőzőknéél az mezőben, ees ywta hewſeegh az ő feyere, es megh
hala, az ő waroſaban betwliaban, es el temetteteek ottoǵon, az ő
aťtaynak kőzybe. Wala kedeegh az ő tőlle maradott iwdyt, őzweǵ
ymar harom eztendőkben, es hath || holnapokban. Es ez iwdith az 46
ő hazanak felſő réézyben, őnőn maganak zereze eǵ tytok haylokot,
meſben, az ő vtanna valo leanykwal béé rekezkedween lakyk wala,
es az ő aǵeekan wyſel wala zőr yngeth, es bőytől wala, zenwed-
ween, az ő ééletének mynden napiban, az zombattoktol, es az wy
hodnak ynnepytől, es az yzrahel hazanak ynnepytől megh walwan:
Ez iwdith kedegh wala yeles, es ygen eekes tekééntetre, kynek az ő
vra haǵott wala ſok kazdagſagokat, es ſokaſſagos čaladoth, es byro-
dalmakot, őkrőknek ny||aywal, es yohoknak čordayval teſeſeketh, 47
es ez wala myndenekben yo hyrŕ, mert, vrath (az az yſtent) feely
vala hywen, es nem wala, ky zolna ő felőlle gonoz ygéét. Ez Iwdit
kedégh mykoron megh hallotta wolna, hoǵ az ozias megh yǵeerteh
wolna, hoǵ őt napok el mwlwan, azoknak megh adnaya az waroſt,
kŕlde az kabri paphoz, es az karmy paphoz, es ő hozya yőwenek, es
ez Iwdith monda ő nekyk: My leǵen az dologh, meſreh rya enge-
detth yozyas, hoǵ megh adnaya ez waroſt az aſſyroſoknak, ha őt
napoknak alatta nem || yőwend tŕnektek ſegedelem: es kyk wattok 48
tŕ, kyk az vryſtent kéſértytek. Nem az bezed ez, hoǵ meſ yrgalmaſſagot
hyon, deh yonkab, az hoǵ meſ haragot, es hyrtelenkedééſt ǵwyſton.
Merth tŕ ŕdőt vettetek vrnak kőnyőrŕleteſſegenek, es az tŕ alay-
taſtok zeréént, napot hattatok ő neky (azaz vr yſtennek) de myerth
hoǵ béékeſeges az vr yſten, ez dologeerth penytenciath tarčvnk, es
bočanatot kőńŕ hwllatwan kééryŕnk. Merth, az yſten nem feńeget

vǵan my*n*t ember, ſem keḍéég haragoſſagra nem gheryed, mykepen
49 embernek ő fya, es azeerth mv̊ || alazzywk megh ő neky az mv̊ lel-
kv̊nket, es megh alazott léélekben lewéén, zolgalywnk ő neky, mon-
ǵwk ſyrwan vrnak, hoǵ az ő akarat́a zereenth, wǵ tééǵe mv̊ welv̊nk
az ő yrgalmaſſagath, hamarſagwal, hoǵ mykeppen, megh zomoro-
dotth az mv̊ zywv̊nk az aſſyroſoknak kewélſége myatth, azonkeep-
pen eſméégh az mv̊ alazatoſſagwnkrol dyčekedyv̊nk. Mert ne*m* yn-
dwltunk, az mv̊ at́aynknak bv̊ney vtan, kyk el hattak wala az ő
yſteneketh, es ymadtak vala ydegen yſteneket. Meĺ bv̊néérth adatta-
nakwolt tőrnek alaya, es el ragadozaſra, es zeǵenſéégre, az ő ellen-
50 ſééginek || Mv̊ kedeegh, eǵeb yſtent nem twdwnk ő felette, war-
ywk alazatoſſaghwal az ő wygaztalaſaat, es ky kereſy az mv̊ verv̊n-
kőt, az mv̊ ellenſégv̊nknek ǵőtrelmyből, es megh alaz mynden
nemzeteketh, kyk, awaǵ, meĺek, tamadnak mv̊ ellenv̊nk. es tyzte-
lethlen*n*e téézy azokat, az mv̊ vrwnk yſtenv̊nk. Es moſtan at́amſyay,
myerth hoǵ tv̊ kyk vattok wének, az yſten*n*ek nepe kőzőth, es tv̊
tőlletek azoknak lelkek (az az akarat́ok) tartatyk, az tv̊ zozattokra,
az ő zywőket fel emeĺéétek, hoǵ megh emlekezwéén leǵenek, merth
51 megh kééſérttettenek az || mv̊ at́aynk, hoǵ megh byzońytatnanak,
ha byzońval tyztelnéék az ő wrokot yſteneket. Meghes towabba
monda Iwdyth vǵan ezen keeth papnak. Megh kell emlekez-
nyek, mykeppen az mv̊ at́ank abraham megh kééſertetéék, es
ſok haborwſagokval megh byzońytateek, es yſtennek zerető barat́a
lőn. ezenkééppen yſaak, ezenkééppen iakob, yǵ kedéégh Moyſes, es
myndenek az kyk kellemeteſek voltak az vr yſtennek, ſok haboro-
ſaghwal mwltanak el az hywek: azok kedéégh, kyk az kééſéértete-
keth nem fogattak vrnak féélelmewel, es az ő bééketelenſééǵheketh,
52 es az ő panazolkodaſoknak zwgodaſyt tééwéék wrnak ellene, || ky
pwztytatanak, az pwztytonak myatta, es az kééǵooknak myatta el
wezéének. Mv̊es azeerth megh ne aĺwk az mv̊ bwzzwnkat ezekről,
meĺeket zemwedőnk deh, de, twlaydonytwan az mv̊ bv̊neynkéérth,
ez yĺ kéénokath keweſeknek, es kyčyndedeknek lennyek, az vrnak
oſtoryth, mykeeppen az zolgak, kyk megh veretnek, az őn megh yobb-
wlaſokerth, es nem az mv̊ wezedelmv̊nkéérth (ezth) hyǵǵv̊k tőrtéént-
nek lennye ezeket mv̊ raytvnk. Es mondanak, ez Iwdithnak, ozyas
es ez keeth papok: Myndenek meĺeket zolal, byzońok, es nynčen
53 az te bezedydben valamy megh ygééztelendő. Azééth || moſtan
ymar ymaǵ mv̊ éḙrtv̊*n*k, merth zenth azzońallat waǵ: es yſten félő.

Es monda ő nekyk Iudith, Mynth hoǵ, az meľeth zolhatéék, yſte-
néének v̈ſmeritek, azonkeppen, az myth tennem gondoltam, byzo-
ńyčatok megh, ha yſtentől waǵon, es ymadyatok, hoǵ megh erőſyče
vr yſten az en tanačomath. Aľatok az kapwn tv̈, ez eyel, es en ky
meeǵek az én zolgalo leańomwal abrawal, es ymadkozzyatok, hoǵ
az mynth mondátok, ez őth napokban tekéénče megh vr yſten az
ő neepeeth yzrahel fyayth. nem akarom kedeegh, hoǵ tv̈ az en ||
čelekedetymen twdakozzatok, es myglen megh yzenem tv̈ néktek, 54
ſemy ne lééǵen eǵééb, hanem čak ymadſagh én erettem, az mv̈
vrvnkh yſtenhez. Es monda Jwdithnak Ozyas, ywdanak feyedelne,
meń béékeſééghben, es vr leǵen te weled. az mv̈ ellenſeegv̈nkőn
valo bwzzwallaſra, es meg térween el meenenek (azaz Iwdithtol).

Kővetkezyk kylenced Capit.[m]

Kyk mykoron el mentek wolna, Iudith bee mééneh az ő ymad-
kozo hazaba, es őn maghat őltőztete zőr ynghbe || es hammat veteh 55
az ő feyere, es le bwrwlwan vrnak előtteh, fel kayaltwala vr yſtenhez,
mondwan. Wram, één atťamnak ſymeonnak yſteneh, ky adaad az
tőrth őneky, az ydeghen nemzeteknek megh lakoltataſara, meľ nem-
zeték az őnőn fertezeteſſéghek zereenth, lőttek vala tyztaſagnak megh
zeplőſytőy, es kyk az zv̈znek ő tytok taghat megh mezytelenytettek
wala, ǵalazatoſſaghwal. es té, vr yſten adád azoknak azzońnéépeketh
predaba, es az ő leańokot foghſagra, es mynd azoknak ńereſeegheketh
adad az teh zolgaydnak, kyk zeretéék az te zeretetedeth. Azeerth, vram ||
en édes yſtenem énnekemes őzweǵ zolgalo leańodnak, te lééǵ ſege- 56
delmem, Merth vram te zerzééd az előbby dolgokath es ezeketh
azoknak vtanna te ghondoltad, es mynd megh lőőn az myth te
akartal. Merth mynd az te wtayd, megh wadnak zerezwéén, es az te
ytééletydeth čak az téénnen twttodra heľheztetted. Tekéénč megh
moſtan az aſſyroſoknak taboráth, mynth akkor az eǵyptombelyek-
nek thaborokat [megh] megh latnod meeltoltatal, mykor az teh zol-
gayd vtan fél feǵwerkedwén fwthnak || vala, byzwan az ő zekerek- 57
ben es az őn lowaglaſokban, es őn hadakozo néépeknek ſokaſſaga-
ban. de te vr yſten tekéénteel az ő thaborokra, es el faraztak azokat
az ſőtééthſeeghek, megh tarta az ő labokat az mééľſéégh (azaz, az
wereſſ tengher) es az wyzek el bwrytak azokat. Ezenkeeppen léééǵenek

ezekéés, en éédes vram yſtenem, az kyk byznak az őnőn ſokaſſagokban, es az ő zekerekben, es az ő kééthwééghéről heǵezeth, ſꝟtőtth elꝟ fa kéépekben, awaǵ karoyokban. Merth az ꝟdőben
58 eǵféle ‖ feǵwerek ylyen vala az ő wydalokban, hoǵ mynt az doctorok yryak, karoth heǵeznek wala megh mynd az keth végheh felől ygen megh éleſytwéén es megh ſꝟtyk vala az heǵeth, eroſb woltaeerth. ezfele, ſok vala az olofernes hadaban kykben byznak vala az aſſyroſok. de kővetkezyk meges az yras:*) es kyk byznak az őn nylokban es az ő lanċayokban dyċekednek. es nem thwǵǵak, hoǵ téénmagad waǵ ċak az mꝟ vrvnk yſtenꝟnk, ky megh rontod az hadokat, mynd eleytőlfogwan, es wr teneked newed.
59 Nywyta meeges Ivdith az kőńőrgéé‖ſééth wr yſtenhez mondwan: emeled fel vr yſten az te karodot, mykééppen eleytőlfoghwan, es veſſed le az ő erőyőkőt az teh hatalmadval. eſſéék le az ő erőyők az teh haragodnak myatta, kyk yǵéryk őn magokat megh zeplőſytenyek az teh zenthſeghideth, es megh férteztetnye az teh zent newednek hayléékat, es akaryak le vetnyek az ő tőrőknek myatta, az teh zent őltarodnak zarwát, azéérth Teǵed azt vr yſten, hoǵ az őnőn twlaydon tőrőknek myatta, el wagaſſéék az ő kewééſſéégek, fogattaſſéék megh
60 az őnőn zemeynek vrokyaban ‖ een raytam (az az, engemeth latwan az Olofernes) es weryed őtet az één ayakymnak zeretééſéből, aǵǵ ennekem az een lelkkemben alhatatoſſagoth, hoǵ wtalhaſſam megh őtet. es aǵǵ erőőt, hoǵ el fordythaſſam őteth. Mert ebben emlekezety léézen az te newednek. Mykoron azzonyallat keze ǵőzendy megh őttet (az az, olofernest). Mert, vram, nem az ſokaſſaghban vaǵon az te hatalmad, ſem az lowaknak erőyben az te akaratod, ſem kedégh az kewééſek kellettenek te neked, eleytőlfogwan, de az
61 alazatoſ‖oknak es zeléédeknek kőńőrgééſe wolt myndenkoron kellemetes teneked. azeerth Meńeknek yſtene, es wyzeknek teremtőye, es mynd kőzőnſeges teremtetth allatoknak vra, halgaſſ megh engemet zegeń kőńőrgő, zolgalo leańodoth, es az te naǵ yrgalmaſſagodrol byzakodot. emlekezzel megh vram az te tőrwéńedről, es aǵǵ bezéédet az en zamba, es az tanaċoth, az en zyvemben megh erőſſyċ, hoǵ az te hazad megh maraǵǵon zenteltetééſben, es mynden nem-
62 zetek megh ‖ ꝟſmeryeék, merth te vaǵ az yſten. es nynċen egééb te féletted.

*) A megelőző 5 sor, lillaszín festékkel írva közbetoldott magyarázat: «(Merth — yras)».

Imar tyzedyk Capitulum.

Lőn kedéégh hoǵ mykor megh zőnt wolna az Iwdith vrhoz
kayaltanya, fel kele az heľből, melben, leh bwrwlwan ſekzykwala
vrnak előtte. es elewe hywa az ő zolgalo leanyat abráth, es le zal-
wan az ő hazaba, es le vetéé őn magarol az zőőr yngeth, es le vet-
kezéék az őzweǵſéégnek őltőzetyből, es megh moſa az ő teſteeth
(azaz megh feredeh). es meg kenéé őnőn magat yeles draga kenet-||
vel es yo yllatwal, meľeth myrrabol zereztenekwala, es ő megh **63**
walogatá az ő hayath ő feyéén, es megh zerzéé éékeſen, es ſŷweget
tőőn az ő feyeebe, es fel őltőztetéé őn magat az Iwdit őrwendeteſ-
ſéégnek zéép rvhayba, es wőn megh éékeſytet ſarwkot az ő labayba.
es fel wéwe az ő yogyanak őltőzetyth, es liliomyt, fŷleybevalo éékes
čerčeľeyth, es ǵŷrőyth, es myndenekwel megh éékeſyté őnőn magat,
az ő éékeſſegyvel. kynek kedéégh, vr yſten, ezeknek felette ada ő
ryaya zép es éékes féńeſſegeth, merth mynd ez őn maganak yľen
éékeſſégwel || valo megh zerzééſe, nem vala az őltőzethez valo ǵő- **64**
ńőrŷſegnek geryedeteſſégéből, hanem, yſten zerént valanak, lelky
yozaghbol fŷgwén. es az vr yſten ő rayta ez yľ zéépſeget megh őreg-
bytéé, hoǵ hozya haſonlhatlan éékeſſegwel yelenneyek myndeneknek
zemeynek előtte. es ez Iwdith fel raka az abranak, az ő zolgalo
leańanak hoǵ velek el vynne eǵ tőmlő bort, es olayt eǵ edéénben,
es péépet, es paréét, kééz főwe, es kyńereket, es ſaytoth. es el meene,
es mykor ywtott vala az varoſnak kapwyra, ottoǵon || léélek az **65**
Ozyaſt, es az varoſnak wéényth, warwan Iwditoth, kyk, mykoron lat-
tak volna őteth, el alméélkodvan, čwdaľakvala, ygen naǵon, az
Iwditnak ő éékéſſéget. demaga ſemyt nem kérdvéén ő tőlle, ky
erezteék őtet, mondwan, az mŷ aťaynknak yſtene aǵǵon teneked
malaztot, es az te zyvednek mynden tanačyat az ő erőyével megh
erőſſyče. es az yervſalem dyčekedyeek te rollad, es leǵen az te newed,
az zenteknek, es ygazaknak zamy kőzőtth, es mondanak mynd
azok, kyk otth valanak, eǵ zoval mondwan, vǵ leegen, vǵ || léǵen. **66**
Iwdith kedéégh ymadwan vrat, ky mééne az kapvkon, őnmaga, es
az ő abraya, lőőn kedééǵ hoǵ mykor az heǵről le zallana, az nap-
nak tammadaſakor, eleybe fwtanak Iwditnak, az aſſyroſoknak kémy,
es meg tartak őtet mondvan, honnat yőz, awaǵ hova meeǵ. Iwdith
felele, en az ſydoknak leańa vaǵok, es een annak okaéérth fwtéék

el az ŏ zyneknek elŏlle, merth megh ꝟſmeréém az yŏvendŏ dolgot,
hoǵ adatnyok kelletik, tꝟ nektek ńereſéégre, annak okaéérth, hoǵ,
67 meg vtalvan || tꝟtŏket, nem akarak megh adny ŏn magokot, hoǵ
yrgalmaſſagot ńernekwala az tꝟ zyneteknek elŏtte. ez okaeert, en
magamban gondolám, mondvan, el meǵek az olofernes hannaǵnak
eleybe, hoǵ megh yelenčem ŏ neky, azoknak (azaz az yzrahel néé-
penek) tytokyat, es megh mvtaſſam olofernefnek, meľ be méénef-
vel megh ńerheſſe azokat, vǵ hoǵ, čak eǵ hŏſes, el ne eſſéék az olo-
fernefnek nepe kŏzꝟl. es mykor hallottakvolna ezek (azaz ez aſſyro-
68 ſok) || az Ivditnak bezedit, nézyk vala az ŏ orczayat es alméélkodas
vala azoknak zemekben, merth az ŏ zééplééǵéét ygen čvdaľakvala.
es mondanak Ivditnak. Meg ŏrŏzted az te lelkedeth, (az az éélete-
det) myert talaltal yľen tanačot, hoǵ yŏnel az mꝟ vrvnkhoz. de-
maga, ezt megh twǵǵad, mert mykor allapol az ŏ zyneenek elŏtte,
yol téézen te veled, es kedweſſééges léézz az ŏ zyveben. es el vyweek
ŏtet, az olofernes ſatorahoz, es be mondak az Ivditoth. mykor
kedégh be ment volna Ivdith az olofernefnek eleybe. leghottan
megh || *)

6 *(XI)* hoǵ yŏnel mꝟ hozyank. es monda neky Ivdith. veǵed
elŏ az te zolgalo leanyodnak bezedith, merth, ha, kŏwetended
az te zolgalo leanyodnak ygeyt, tŏkéélletes dolgot téézen vr te veled.
Mert éél, Nabvgodonozor, ez fŏldnek kyraľa es éél az ŏ hatalma, ky
vaǵon te benned, mynden téévelǵŏ lelkeknek megh ǵŏtrééſéére.
merth nem čak emberek zolgalnak ŏneky, te myattad, de ſŏŏt
meegh, az mezŏknek ŏ vady es engednek ŏ neky. mert, hyrdette-
tyk mynden orzagban, es mynden néépeknek kŏzŏtte, az te elméd-|
70 nek naǵ okoſſaga. es megh vaǵon yelenthwéén mynd ez vylagnak,
hoǵ čak ten magad vaǵ az naǵ yo, es hatalmas, Nabvgodonozornak
mynden orzagaban, es az te feǵelmed, mynden tartomanyoknak
hyrdettetyk. nem tytok ezes, az myt zoltal az akhyornak, aztees
twǵǵak myt megh porončoltal ŏ ryaya yŏnye. merth byzoń dologh
ez, hoǵ megh vaǵon bantatwan az mꝟ yſtenꝟnk az bꝟnŏknek
myatta, es vǵ porončolt az neepnek, az ŏ profetaynak altalla, hoǵ
71 az bꝟnŏkeert, el aǵǵa ŏket, es || myert hoǵ yol twǵǵak ezt, az yzra-

*) Itt egy levél hiányzik.

hel fyay, hoǵ megh bantottak az ő yſteneketh, azert raytok vaǵ(*on*)az
te féélelmed. ennek feletteh méégh az ehſéégéés ygen el ǵőtrőtte
őketh. es az vyznelkv̂l valo azzwſag myatt, ymar čak az holtak
kőzybe zamlalandok. deh ſőth méégh ezt zerzyk moſtan, hoǵ, megh
őlyéék az ő barmokot, es azoknak az ő wééréketh megh yǵak. es az
ő vroknak zenthſegyth meľeket porončolt az yſten, hoǵ neh ylle-
ſéék. az bwzakat. es borokat. es az olayt (melyek az yſteny aldo-
zatra valanak adatvan), azt gondoltak hoǵ megh eméézteneéék (az
az megh ennék || es megh ynnak) meľeket čak kezekweles nem 72
zabad wolna ylletnyek. azeerth, myerth hog ezt téézyk, byzoń hoǵ
vezedelemre adathnak. meľ dolgot. één, te zolgalo leańod, megh
erthwéén, el fwteek azoktol. es bočatotth vr engemeth, hoǵ ezeket
megh hyrdetnem teneked. merth en te zolgalo leańod, az yſtenth
tyztelem, mééǵh yttegéén te naladéés, mééǵh moſtanéés es ky me-
ǵen az te zolgalo leańyod es ymadom az en yſtenemeth. es megh
monǵa en nekem. hoǵ mykor fyzety megh azoknak az ő bv̂nőkőt.
es en megh || *)

neveztetyk mynd kőzőnſeeges főldőn. 73

Tyzenkettődyk capitulu*m*.

Tahat ő néky azaz Ivdithnak porončola Olofernes. bee mennye
oda. az hol valanak leh téwéén az ő kénčey. ees porončola őneky
otth laknya. es porončola, es megh zerezéé aztés, hoǵ my adatnéé-
yéék Iwdithnak az ő lakodalmabol (az az éétkeyből) Kynek felele
Iwdith. es mo*n*da, mostan en nem ehétem azokbol. meľeket enne-
kem porončolz adatny, hoǵ ne yőyőn en ryam bantas. demaga
ezekből, az || meľeket velem hoztam, éézem, kynek olofernes monda, 74
ha el foǵatkoznak ezek, meľeketh teh weled hoztal, myt téézv̂nk
teneked. es monda Ivdith az olofernеſnek. en vram, éél az teh lel-
ked. mert nem kőlty mynd el ezeket az te zolgalo leańod, myglen
megh zerezy az vr yſten az en kezemvel, meľekek en megh gondol-
tam. éés béé vyvéék az olofernes zolgay Ivdithoth az ſatorba, meľbe

*) Itt egy levél hiányzik.

porončolta vala az olofernes, es mykoron be menne ivdith, ezt kéré
az oloferneſtől, hoǵ ő neky eyel bőwſééges zabadſagh lenne hoǵ ky
75 meheetne az ymadſagra, es vrnak kőńőrgééſre, méégh ‖ wyrrattanak előtte es. éés az olofernes porončola az ő komornykynak, hoǵ,
mykééppen az Ivdithnak kellemetes lenne, ő ky meheſſen, es be
yőheſſen az ő yſtenének ymadaſara, harom napon. es ky meǵen
vala az eyy ṽdőkben, betvlyanak wőlǵéébe, es megh moſſa vala őn
magat az kwt főnek vyzeben. éés hoǵ fel meǵen vala, ymaǵǵa vala
yzrahelnek vrat yſtenééth. hoǵ yǵengetnéye az ő [vtat] vtath az ő
néépéének megzabadytaſara. es be menwéén tyztan marad vala az
ſatorban. mynd addééǵh otth lééveen. myghlen eſtwe éételt venne,
76 őn maganak. ‖ ees lőn neǵed napon hoǵ az olofernes zereze vačorat az ő zolgaynak, es monda az ő oſſ meſterenek, az tyztaſagh
tarto wagaonak. Meń el az ſydo azzońhoz. es tanačozad őteth, hoǵ
az őn akarata zereént lééǵen kellemetes őneky lakozny en velem.
(Merth az aſſyroſoknak kőzőtte, ygen vtalatos dolog. mykor az az
azzońyallat meg čwfola az férfyat, hoǵ čak ṽſmeretlen el menne ő
tőlle) Tahat be mene az wagao Iwdithoz. es monda ő neky, ne féélyen ez yo azzoń be menny az en vramhoz. hoǵ tyzteltesséék az ő
77 zeméé‖lenek előtte. es éǵék ő wéle, es yǵeek borth. őrwendeteſſéégwel. kynek Iwdith felele ky vaǵok een. hoǵ ellenne monǵak az en
vramnak. myndenth az my yo lezen, az ő zemeynek előtte, es kellemetes, azt téézem. walamy kedééǵh ő neky léénd kellemetes, az
ennekem mynd ygen yo lezen, mynd en ééletemnek napyban. es fel
keleh Ivdith, es megh éékéſyte őn magat az ő őltőzetyvel. es be
menvéén. megh alla az oloferneſnek előtte. Az oloferneſnek ő zṽwe
kedééǵh megh foglaltatéék, merth zeretety vala ő neky az Ivdithoz.
78 az ‖ ő zṽwéének tṽze zerénth. es monda neky olofernes, akaryh
ytalth. es ṽl leh őrwendeteſſegwel, mert kyǵelmet léltél en előttem,
es monda Ivdith, őrőműſt yzom vram. merth fel magoztatoth az en
lelkem ez napon. mynd en ééletemnek napynak feletteh. ees el
kezde. es ewéék, es ywéék ő előtteh. azokbol. meleket zerzetthwala
az ő zolgalo leańa ő neky. es megh wygwla az oloférnes. az Iwdyth
felől. es ygen ſok borth ywéék, meńéét ſoha nem ywtth vala az ő
éeletenek napyban.

Tyzenharmad Capitulum. ‖*)

vezteghlettek wolna. monda iwdith, dyčééryetek az mv̊ vrvnkath, 79
yſtenv̊nkőth, ky el nem haǵa az ő benne byzokat, es én velem be
teľeſytéé az ő yrgalmaſſagat, meľet megh yǵéérth vala yzrahel ha-
zanak. es ez eyel, megh őle ez en kezeymvel, ez ő néépének ellen-
ſégééth. es ky wééwén az ſačkobol az olofernes feyééth megh mw-
tata ő nékyk mondvan yme az aſſyryabely vytezek hannaǵǵanak,
olofernеſnek feye, es yme az ő zwńogſatora, kyben fekzyk vala, az ő
rézeghſégében, holot azzońyallatnak kezey myat veréé őtet az mv̊
vrvnk yſtenv̊nk ‖ demaga, éél az mv̊ vrvnk yſtenv̊nk. merth megh 80
őrőzőtte az ő anǵala engemeth. ynnééth ky meenettem. es ottoǵon
valo léétemben. es onnan yde vyzha megh téréttem. es nem haǵotth
engemet vr, ő zolgalo leańath, megh zeplőſv̊lnőm, de mynden bv̊n-
nek zeplőyetől megh őrőzwéén, megh hoza engemeth tv̊ nektek,
őrv̊lwéén az yſteny ǵőzedelemben es az en megh zabadulaſomban,
es az tv̊ ſegééďſééghtekben. annak okaerth ymar wallaſt teǵetek
(azaz dyčééretéth) őneky mynd ńayan, merth yo az vr yſten, merth
őrőkkee vaǵon ‖ az ő yrgalmaſſaga. Myndenek kedééǵh ymadak 81
vrath, es mondanak Iwdithnak, megh aldotth téégedet vr, az ő ha-
talmaval, merth te myattad ſemye tewe, az mv̊ ellenſegv̊nketh: de-
maga, yzrahel neepenek feyedelme, Ozyas, monda Ivdithnak aldotth
leańy magzat vaǵ teh, az felſeges yſtentől, ez főldőn, mynden azzońy-
allatoknak felétte, aldotth az vr yſten, ky teremtéé meńeth es főldeth.
ky teged kv̊lde, az mv̊ ellenſegv̊nknek feyedelméének, feyéének ſe-
beyre. merth, ez napon az te nevedet ańera felmagoztattá, hoǵ, el
ne tawozyek az te dyč‖ééreted embereknek zayabol, kyk vrnak ha- 82
talmarol megh emlekezééndnek mynd őrőkkéé. kyknek megh zaba-
dwlaſaéérth, nem kedvezéél az teh lelkednek. az az, az te nemzetſéé-
gednek ńomoroſagaérth, es haborvſagaérth, deh kőńőrvléél az mv̊
romlaſvnkon, az mv̊ yſtenv̊nknek előtte. es monda mynden néép.
lééǵen. lééǵen. demaga akhior hywan oda yőve. es monda neky
ivdith. az yzrahelnek yſtene, kynek te ő byzońſagat tőtted, hoǵ bwz-
zwth all az ő ellenſegyn, őnőn maga ez eyel az en kezem- ‖ **)

*) Itt két levél hiányzik. — **) Itt egy levél hiányzik.

83 *(XIV)* zallanatok, hanem oł mynth, ha ő ryayok hyrtelenkednetek,
es azonval zyvkſéégh lezen az‸kéémeknek az ő feyedelmekhez, őtet
az vyadalhoz fel ſérkenteny. mykor kedéégh az ő hannaǵy, fwtand-
nak az olofenes ſatorahoz, es leleendyk őtet yǵen megh tagolwan,
feye nelkv̈l heveredvén, es fertezwéén az őnőn wééréébeh, naǵ rét-
teneteſſéégh eſyk ő ryok, mykor kedéégh meg v̈ſmeritek azokot fwto
felben lennyek, meńńetek batorſagval ő vtannok, merth vr yſten le
tőry azokot, az tv̈ labaytoknak alaya. Tahat az akhyor, lata ez naǵ
84 hatalmaſſagot, mełeth || tőn vr yſten yzrahel népéwel, es el haǵwan
az pogany tééwełgéſt, yſtenben hv̈n, es kőrńv̈l metelkedéék, es az
yzrahel néépének kőzybe héłheztetéék. es mynd az ő meg mara-
déékу, es nemzetſeegy, mynd, ez may napygh. legottan kedéégh,
hoǵ fel tamada az nap, ky fv̈ggezteek az kőfalon az olofernes
feyééth, es mynden ferfyv fel veve az ő fegwerét, es ky ménének
ygen naǵ zergééſſwel, es naǵ kyaltaſſval. mełet megh latvan, az őőr
85 allok, elfwtanak az olofernes ſatorahoz. demaga || azok, kyk az
ſatorhoz yőőttek vala, az ő be meeneſeknek előtte, az ſator aytoya
előtt zergődééſt teéznekvala, az fel ſerkenteeſnek okaeerth, hoǵ az
ńvghatatlanſagot, meſteſeegwel orwoſolnak megh, vǵ hoǵ, neh az
ſerkegetőktol, de az zengéés myatt ſerkenne fel az olofernes. merth,
ſenky nem mery vala az aſſyrya erős, es hatalmas hannaǵǵanak az
ő ńvgolmanak ſatorat čergetééſvel, awaǵ be meneſvel, megh ńytnya.
de mykor el yőttek volna az ő hannaǵy, es feyedelmy, es mynd az ő
86 hadanak || feyedelmy, es aſſyryanak őregby, mondanak az komorny-
koknak, meńetek be, es ſerkenčetek fel őtet, mert ym ky yőttek az
egerek, az ő lykokbol, es yme mv̈nkőt vyadalra yngernek. Tahat az
wagao, be mene az hayleekba, es megh alla az karpytnak előtte, es
tapſolaſt tőn az ő kezeyvel, mert alayťa vala, hoǵ egv̈th aloneék, az
yvdithwal. de, mykor ſemy yelt az alwas felől fv̈leynek hallaſaval
nem erezhetne, kőzelb yarvla az karpythoz, es fel emelyte azt es
87 meg latwan az olofernes || teſteet, feyeenelkv̈l az ő veerebe kewe-
redwéén, az főldőn fekenny, naǵ zowal fel kyalta ſyrwan, es megh
zaggata az ő rvhayat, es be mene az Ivdithnak ſatorabaes, es nem
lele őtet ottoǵon, es ky fwta az néépհez, es monda yme, eǵ ſydo
azzonyallath naǵ ǵalazatoſ zeǵent tőtt, az nabwgodonozor hazanak,
merth jme olofernes fekzyk az főldőn, es az ő feye nynčen ő rayta,
mełet mykor megh hallottak volna, mynd aſſyria, ereyenek hannaǵy
es feyedelmy, mynd megh zakaztak az ő rwhayokat, es el vyſelhe-

tetlen felelem es || rettenes eſeek ő ryayok, es megh zomoroda- 88
nak az ő lelkek ygen nagon, es lőőn felette nag kayaltas az ő tabo-
roknak kőzőtte myndenv̊t.

Keztetyk Tyzenőtőd Capitulom.

Es mykor mynden ſeregh megh hallotta volna, hog olofer-
neſnek nakat el vagtak, el tawozéék az ezz, es az tanać ő tőllők, es
ćak az retteneéés, es félelem myat hayladozwan, ćak az fwtaſnak
oltalmat valaztak őn magvknak, vg hog, ſenky nem zolna az ő
[felebab] felebarattawal, de feyék le haytwan es myndeneket el hag-
wan, az ſydok előt fwtny ſyetnek vala. || kyket, fel fegverkedwen, ő 89
ryok yőnyek halnak vala, fvtvan az mezőknek vtayn, es az halo-
moknak őſweńyn. Latwan kedegh yzrahel fyay ezeket, hog fvtna-
nak, v̊zny kezdéék őket, es le zallanak kv̊rtőlwén, es v̊vőltvén, ő
vtannok. myert kedégh, hog az aſſyroſok nem megh eggezwéén, de
el téékozwan ſyetwe fwtnakvala. az yzrahel fyay kedééghe, egg ſeregbe
gv̊lekezweén, v̊zyk vala azokat, es kyt hog éérnek vala mynd megh
kooryttak vala. es az ozyas kv̊lde kőveteket mynden varoſokra, es
az || yzrahel főldeńek mynden tartomanyra. annakokaerth, mynden 90
tartomany, es mynden varos, valogatott fegveres yfyakot kv̊ldének,
ő vtannok. es v̊zéék azokat, tőrnek élyvel, myghlen yvtnanak az ő
hataroknak véégére. azok kedeeg, kyk megh marattak vala Ivdittal
az betvlyanak varoſaban, el meenenek az aſſyroſoknak taboraba, es
az ő ſok marhayokot, meľeket ott hattak vala, mynd el dvlak, es
ygen meg rakodanak, azok kedééghe, az kyk az ellenſeg megh gőz-
ween terenek betvliaba, myndeneketh, meľek || *)

demaga kedééghe myndenek az meľek olofemeſe valanak, az az 91
kyvalt keeppen ővenek mondatnak vala, azokot mynd adák Ivdith-
nak, az az araṅyat, ezvzſtőt, es rvhakat, es draga kőweketh, es kő-
zőnſééggel mynden ezkőzt, azaz, mynden marhat, es az nééptől,
mynd, Ivdithnak adatanak myndeneſtől. es az néépek mynd őrv̊l-
nek vala, az azzońyallatokval, es mynd zv̊zekvel, es mynd yfyak-
val, vygadvan, orgonakval, es hegedvkvel.

---

*) Itt egy levél hiányzik.

Vtoſſo capitulum.

92 Tahat Ivdith dyčééretet monda vrnak ezen || zowal mondwán yn-
dyčatok vrnak dob zokot, éénekľyetek vrnek czymbalomokban, es zén-
gedezzetek ő neky wy dyčeereteth, őrwendezyetek, es hyatok az ő ne-
wééth, wr hadaknak megh tőrőye. vr newe ő néky. ky heľheztetéé az ő
taboryth, az ő néépéének kőzőtte, hoǵ megh zabadytana mͮnkőt myn-
den mͮ ellenſeegͮnknek kezeyből. el yvta az aſſvr az hegekből az eezfek
felől, az ő ereyének ſokaſſagaval, kynek ő ſokaſſaga az ſebeſſ foľo vyze-
93 keth megh ywa, es az ő lovay befedezéék az vőlǵeket. vǵes || monda,
hoǵ meg ǵwytana az en hatarymot, es az en yfyaymot megh őlnéé
tőrvel, es aą en artatlanymot adnaya ńereſééǵre, es a zͮzeket adna
fogſagra. demaga az myndenhato vr, meg banta őteth, es ada őttet
azzońyallatnak kezeybe, es meg ǵalaza őtet. merth nem veree, vr
yſten, az ő hatalmaſyt, yfyv hőſeknek myatta. ſem kedééǵ Tytan-
nak erőſ fyay,*) nem veréék őteth, ſem kedeeg az magos naǵ orya-
ſok nem tamadanak ő rya, azaz oloferneſre, de az Mérary leańa
94 Ivdith || az ő orczayanak kéépéével, meg feytéé, azaz meg ǵőzéé
őtet, az az oloferneſt, merth leh vetkezéék az ő őzveǵy őltőzetyből,
es fel őltőzéék őrvendeteſſééǵnek rvhayba, az yzrahel fyaynak meg
wygaztalaſara. es éékeſyte az őn orczayát draga kenetvel. es béé
fonaa az ő hayat, ſͮwegnek alaya, az őteth megh ńerééſre. az ő czy-
peľͮſey megh ragadák az ő zemeyt, es ő zeepſége fogſagba eytee
annak lelkeeth, es el vagá tőrwel az ő ńakat. megh rettenéének az
perſák, az az, aſſyroſok az ő alhatatoſſagatol, es az medoſok, az ő
batorſagatol. akkor ordytanak az aſſy || **)

95 kőzőnſéégenek előtte, kyk mondatnak yzrahel
fyaynak, es ez ygéékben: yntéé azokat az hala
adaſra, meľel tartoznak vala vr yſtennek yľen
naǵ yo téétééerth. de méges tovaba monda yay az
en (nemz)etemre tamado néépnek, merth az myndenhato vr,
bwzzwth all ő raytok, es az ytééletnek napyan, megh latogaťa azo-

---

*) az az nem oryaſok kyk mondatnak tytan fyaynak
**) Itt egy levél hiányzik.

kat. merth ád az vr yſten, az ő teſtekre tv̊zet, es féérgeketh, hoǵ
éégyenek. es kéénzodyanak mynd őrőkkéé, es vǵ lőőn ez vtan, hoǵ
mynden néép, az ǵőzedelemnek vtanna, mééneh yervſalembe,
ymadny vrath, || éés leghottan hoǵ megh tyztvlanak (az az megh 96
moſodanak, az ő tőrwééněk zeréénth) merth az ſydoknak
tőrwéének az ǵakorta valo moſodas meegh ez may
napeeghes, yeleſen az yſteny aldozatnak ydeyen,
kyről zol yth az zenth yras. leghottan az wr yſtennek
aldozak az myndeneſtől megh ééghetééndő aldozatoth, es az ő foga-
daſokat, es az ő ygééreteketh, myndenek. demaga, Iwdith, az Olo-
fernenek mynden hadakozo zerzamath, mynd kőzőnſeeghwel, me-
leket adotth vala ő neky az néép, es az || zwńogh ſatorthes melet 97
ő el hozotth vala az olofernes feyevel, béada az templomba, őrőkééh
valo emlekezethre, hoǵ ſoha el ne feleytetneeyek el ylen naǵ yſteny
ſegéédſéégh, melet tőn Ivdithnak kezevel vr az yzrahel fyayval.
vala kedééǵh az néép őrvendezweén az zenteknek ő peeldayok
zereenth, az az, yſteny dyčeeretben, es féélelemben. es egééz harom
holnapokon, ez ǵőzedelemnek őrőme Ivditval eǵvtth zolgaltateék. es
ez napoknak vtanna, kyky mynd az || ő hazayaba téére. Es Ivdith, 98
igen naǵ lőőn, az az, naǵ tyzteſſegre magoztateek az ő varoſaban
betvlyaban, es yeleſb vala, az az, tyzteleteſb, mynden azzońallatok-
nak felette, mynd yzrahelnek kőzőnſéges főléén. vala kedééǵh az ő
zentſegenek yozagahoz az ővegý tyztaſaagh erőſſen hozya eǵgeſv̊l-
ween, wǵ hoǵ, nem v̊ſmere feryfyath, mynd az ő ééleteene napy-
ban, mynek vtana megh holt vala az ő ferfya, Manaſſes. ez Ivdith
kedeegh innep napokon. vala maganak naǵ dv̊čőſéégvel || vyſelőye. 99
(az az tyzeleteſſéégel yar vala yoknak tarſaſagaban, es alkalmas
őltőzetekben mynd az ő nepevel). Megh marada kedeegh ez Ivdith
az ő vranak Manaſſeſnek hazaban, zaz es őth eztendeygh, es az
abrat. az ő zolgalo leanat, zabadon haǵaa, (az az megh nemeſyte)
ees ez Ivdith bodogwl ky mvléék ez vylagbol, es temettettek, az ő
vraval eǵv̊we betvlyaban. es ſyrata őtet mynden néép heeth napo-
kon. merth mynd az ő ééletének napyban nem vala, ky megh ha-
borgatnaya || yzrahelnek fyayt ſőt meegh, az ő holta vtan ſok ezten- 100
dőkyghes. ez ǵőzedelemnek kedeegh ő innepe napya az zenth napok-
nak kőzybe zamlaltatik az ſydoknak kőzőtte mynd ez may napyges,
es tyzteltetyk az v̊dőtől fogwan mynd ez yelen valo napygh. amen.
Ezen zerent vegeztetyk az zent Iwdyth azzoń-

nak ő kőńve az dereek zent yraſnak bőtv̊ye ze-
renth az mv̊ bodog zent aťanknak padvay zent
antalnak eſtyn vrvnk Cryſtvs Ieſvſnak, az zv̊z
101 marya mehetől zv̊leteſenek ‖ vtanna, ezer őt zaz
hvzon hatod eztendőben. Demaga mykeeppen ez
kőnv̊ felől zenth yeronymvs yrvala az keeth zent
apaczyanak, azaz az őzveǵ pavlanak es az zv̊z
evſtokhyvmnak mynth elől ez kőńv̊ előth el kez-
dettv̊k vala vegezzv̊k el. merth vǵ yra ő nekyk, yme megh
yrtam ez kőńvet. megh győzettetwén az tv̊ hozyatok valo tyzta
zeretetnek myatta, nem čak az ygeket ygéékre maǵrazvan, de az
éértelmet az ygaz ertelemre hozvan, az kaldeos ńelwről dyaky
ńelwre. végétek azérth, oh pawla es ewſtokhyom, ez őzveǵ Ivditoth
102 tyztaſagnak feńes peldayath ‖ es ǵőzedelem véételnek, őrőkkéé valo
dyčeretével őtet hyrdeſſétek. Merth az vr yſten ez Ivditot nem čak
azzońyallatoknak. deh ſőőth méégh ferſyaknakés tanoſagwl adá.
meľ vr yſten, az ő nemes tyztaſaganak lőn meg ayandokozoya, ky
őneky hatalmat ada, vǵ ańera hoǵ az Oloferneſt, mynden emberek-
től megh ǵőzhetetlent megh ǵőzneye es az hatalmaſt megh ńomo-
ryta. amen.

Ymé azerth en zerető hvgom ńvythody Ivdith,
az te neveden valo zenth azonnak kőńve, meľet
en, az te zegeń baťad, ńvythody frat*er* andras,
megh yrtam az dyaky bőtv̊ről, ez maǵar ńelwre,
103 az te hozzad valo atyafyvſagoſ zeretetnek, ‖ my-
atta megh ǵőzettetvéén, es hoǵ ne lennél, az te
celladban az te zentednek kőńvénelkv̊l, de valla-
nád ezt az te lelkednek vygaztalaſara. Ne nézed
kedég zerető hvgom ez yraſnak az ő parazt voltat,
hanem az ő ygaz ertelmét kyben hamyſſat nem
lelhecz. ‖*)

---

*) Nyujtodi András a LXI-ik lap közepén végezvén az írást, a lap alsó felét tisztán hagyta. Sz. S.

Kezdetnek ittéǵen kꝟlőmb kꝟlőmb haznala- 104
toſ yraſok az kőńből meľ neveztetyk őrők bodog-
ſágnak fondamentomanak, meľ kőńvet, az zent,
harmad Inocencivs papa zerze, meľben az yo ke-
rezťeny zerzeteſſégnek, naǵ haznalatoſſagok yrat-
tattanak, es mennél eľőzőr az hꝟtnek tyzenkét
agazatyrol, es hoǵ myt keľľen hynnꝟnk, az kerez-
ťen hꝟt melléé, az mꝟ ꝟdőſſegꝟnknek kőteleſſége
alatth, es az őrők karhozatnak ſentenciayanak
erős kőteleſſége alatth, es ezek kérdes keppen
yǵen kezdetnek ||
Kérdy az ſydo, kérdy az poganes, kerezťén vaǵé te, en kedeegh 105.
felelek ő neky, kerezťen vaǵok, ő kérdy. myeerth vaǵ te kerezťen
felelek. mert megh keréztélkedttem. es az hꝟtnek agazatyth lelkem-
ben hyzem, es zamval vallom. Tovabba kérdy, ha az kereztſeegh-
es az kerezťén hꝟt, az ꝟdvőſſégre zꝟkſegeſek leǵenek-é. felelek, hoǵ
vǵ vaǵon. kerdy ő, mykeppen byzońoytatyk. felelek neky, vrvnk
mondá az evanǵelyomban, valaky nem hyend, es megh nem kerez-
telkedyk, nem ꝟdőzꝟlheth, ez ellen ő azth monǵa, nam ſok marty-
rok, es eǵeeb ſok zentek ꝟdőzꝟltek. kyk megh nem kereztelkedtte-
nek || en azt felelem erről, hoǵ akkor az oľan martyrok megh 106
kereztelkednek vala véérnek kerezſeégheben. ſokak kedégh eǵebek
laanghnak, az az zenth leleknek, kereztſeghében. mꝟ kedegh, kerez-
telkedꝟnk, foľamnak, az az vyznek, kereztſegheben.

Keerdy tovabba azthes.

Hań agazaty vadnak az kerezťén hꝟtnek. felelek en ő neky,
hoǵ tyzenkető, mykeppen hoǵ az ſcent apaſtaľok tyzenketten vad-

nak. kérdy thovabbá, az első agazaťa az hv̈tnek, es meľyk apaſtal zerzette azth. felelek erre, hoǵ az kereztſen hv̈tnek elſő aga-
107 ztát zerzéé az Bodogh zenth peter apaſtal, kyvel || en eǵembe vallom. hyzek yſtenben, myndenhato aťaban, meńnek es fȍldnek teremtȍyében. de kérdy az ſydo, awag az pogan, mykeppen eǵǵezyk ez dologwal az oo tȍrvéń. en felelek, hoǵ ym yǵ. mynt moyſes profeta yrya, elſȍ kȍńvének, elſȍ rezében mondvan, kezdetben teremtéé yſten meńeth es fȍldet. es ez vtan aňa zenth eǵhaz, az poganoknak ellene (eǵǵet) tȍȍn ehez, azaz. az poghanoknak téveľgeeſeknek ellenne, hoǵ meľ poganok ſok yſteneket
108 ymadnakvala, merth alaytnakvala lenny tȍb yſteneket. azerth mondatyk || az myſey kredoban, hyzek eǵ yſtenben. ennek melleye zol az oo tȍrvéńes. merth vǵ monda vr yſten, halgaſſad megh yzrahel, merth az teh vrad yſtened eǵǵ, es nem vallazz eǵéb ydegen yſteneket één elȍttem. de ez ellen vetneye ezt mondvan, nam azt mondá kryſtos az apaſtaloknak mondván, tv̈ yſtenek vattok. azeert tȍb yſtenekes vadnak.*) deh ez ellen, ezt mondom, mert termézeth
109 zerénth es allatťa zerenth čak eǵ az yſten. de maga, réézeſv̈léés képpen, nem tylťa || ſem eǵǵ yraſés, hoǵ tȍbekéés emberek kȍzȍth leheſſenek, az az yſtenes emberek, merth az malaztos, es zeretetnek allapaťaban valo emberekben az yſten lakozyk malazťanak myatta, es hozya eǵǵesv̈lth az zeretetnek yozagaval, es yǵ az kyben vaǵon az ygaz zereteth, yſtenben lakozyk, es az éédes vr yſten, azon emberben. azéért ezenképpen, az yľen eber, ymar eńeben, yol, es yga-
110 zan mondatyk lenny, yſteneſnek, awaǵ rééz zerént yſtennek. mynt az tv̈zes vas, mondatyk lenny tv̈znek, || myert hoǵ az tv̈zvel megh hevv̈l. ez keďégh lézen az zeretetnek merteke zerénth.

Maſodyk agazaťa az hv̈tnek.

Keerdetyk, meges my leǵen az hv̈tnek maſod agazaťa, es ky zerezte azt. mondom, en, merth zent adoryas apaſtal, zerzéé, kyvel en eǵembe lelkemvel hyzem es zamval vallom, hoǵ en hyzek yeſvſ kryſtvſban ȍ fyaban, mv̈ eǵǵetlen eǵǵ vrvnkban, de ha kéérdy az ſydo, awaǵ az pogan, hoǵ meľyk profeta volna yǵenlȍ az zent

*) ytt yol megh laſd mynt kel'en ertened merth yol || megh kel ezt eerteny es megh kel tanolny, hog neh erčed vyzha

andoryas apaſtalval ez dologban. en felelek, hoǵ az ‖ zent davyd 111
kyraľ, ky vǵ yra, mondvan. monda vr en nekem, en fyam vaǵ te,
en ez napon zůltelek tégedeth. deh myth monda abakvk p*ro*feta
ezenről, mert ezt monda, en kedéégh vrban őrůlők, es őrvendek
yſtenben, az en ieſvſomnak.

Harmadyk agazaťa ez hůtnek.

My leǵen az te hůtőtnek harmadyk agazaťa, es ky zerezte
azt. ez keerdééſre en felelvéén, ezt mondom, hog zent ianos ewan-
ǵelyſta, kyvel egembe enes mondom, hoǵ én hyzem hoǵ ieſvs kriſtos
foganéék zent lélektől, zvleték zůz maryatol. kéérdy az ‖ ſydo awaǵ 112
az pogán, mykeppen zol ez dologhoz eſayas p*ro*feta, mondom hoǵ
yǵ zol. ymée az zůůz fogad, es zůůl fyat, es hywattatyk az ő newe,
velůnkvalo yſtennek. deh mynth p*ro*fetalt vala az éryktrea ſybilla,
ez hůtnek harmadyk agazaťarol. merth azt [pfetala] p*ro*fétalta vala,
mondvan. az vtoſſo napokban zůlettetyk az ſydo zůztől, fyv, az ivda
főldenek bolčőybe. myth zool kedeegh az delfyka ſybylla, ezt
mondaa, zůletyk p*ro*feta, ferfyvnak ůſmeretéénélkůl. az marya newů
azzoṅyallattol, ſydoknak nemzetéből. ‖

Neǵed agazaťa az hůtnek. 113

My leǵen az hvtnek neǵed agazaťa, es ky zerezte azt, ym en
megh mondom, merth az kůſſebb zent iakab, zerzee, kyvel eǵembe
én hyzem, hoǵ, az ieſvſ kryſtvs, kéénzatéék ponczyvs pylatos alath.
megh fezyteték, megh hala, es el temetteték. kynek melleye vǵ zol
zakharyas zayanak altala az yſtennek fya, mondvan. néédznek enge-
meth myndenek kyth megh zegeztek, es ſyraťťak őteth, kyt megh
ſebhettek. Tovabbá, iſayas vǵ mond, ezen dolog meléé vrvnknak
halalarol, mykeppen az ywh az megh őléėſre ‖ wytetéék, byzoṅ az 114
mů koorſagwnkot ő vyſelé, towabbá az zent p*ro*féta, davyd kyraľ, vǵ
yra az kryſtoſnak kéépeben zolwan, megh zegezéék az en kezeymet,
es één labaymoth es megh zamlalák mynd az en tetemeymeth.
Tovabbá az delleſpontyka ſybylla, vǵ p*ro*féétala az kryſtvs halala-
rol, mondvan, bodogh az yſten, ky fůggh az magoſſ farol.

Ótőd agazaťa kővetkezyk az hytnek.

Ha kéérdy, myčoda az te hṽtődnek őtőd agazatťa, es ky annak
115 zerzőye, mondom hoǵ zenth tamas apaſtal, kyvel || en eǵembe hyzem, hog kryſtos zalla poklokra, harmad napon halataybol fel tamada. de ha kerdy, meľyk profeta tezen erről az zent tamaſ melle byzońſagoth, mondom en, hoǵ Oſee profeta, ky vǵ yra kryſtos kepeben mondvan. Oh halal, te halalod léézek. Oh te pokol, te romlaſod leezek. es tovabbá vǵ monda, az en fel tamádaſomnak napyan eǵbeh ǵvytők mynden nemzeteket. tovabba az frygia ſybilla vǵ monda, zṽletyk az kryſtos, fel fṽggheztyk őtet, es megh őlyk, es
116 awal ſemyth nem haznalnak merth harmad || napon feltamad.

Hatod agazaťa.

Meľyk az hatod agazaťa az hṽtnek, es ky zerzette azth, mondom kṽſſeb zenth iakab zerzéé. kyvel enes hyzem, hoǵ kryſtos fel mééne menekbe, es ṽl myndenhato aťa yſtennek yoghyan. ky zol ő mellé az profétak kőzṽl, mondom en hoǵ, amos zol mondvan. az ky az ő fel méénetyt zerzy meńhez, wr ő neky neve. Tovabá zenth david kyraľ, ky vǵ zol, yrvan az ſoltarban, az kryſtoſrol, fel méne az magoſſagra, foghvan el vyvéé az fogſagoth.

Heted kedeegh agazaťa kővetkezyk.||

117 Deh my leǵen az hetedyk aga, ky kedegh annak zerzőye. mondom hoǵ, zent fylőp apaſtal. es en vele eǵembe hyzem, hoǵ kryſtos onnan megh yővendő ytélny élőket es holtakot. de ha kérdy, meľyk próféta all ő mellé ez dologban. mondom, hoǵ malakyas profeta, ky vgy yra. fel meǵek tṽ hozyatok ytéletben, es léézek ſeréń tano. tovabba, az kyraľy zent profeta, david vǵ yr az ſolťarba. megh ytéély főldeknek kerekſégheeth, es az néépeketh az ő yghazſaghaban.

Ńolczad agazaťa.

My vala az ńolczad agazaťa es ky annak zerzȍye. en || felelek, 118
hoǵ zent Byrtalan apaſtol. kyvel egembe, en hyzek zenth lélekben.
meł dolgot byzońyt, yohel p*rof*eta mondwan, vr yſten képében. ky
ȍttȍk én az en lelkembȍl mynden teſtre, az az mynden emberre.
towaba, az bȍlč ſalamon vǵ mond, vrnak lelke be tełeſytéé fȍldnek
ȍ kerekſéégeth.

Kylenced agazaťa.

Towabba kerdy. my vala az kylenczedyk agazaťa az te hꝟtȍd-
nek, es mełyk apaſtal annak zerzȍye, megh mondom leghottan,
hoǵ zenth mathee, hoǵ kyvel eǵembe enéés hyzek az kerezťen ańa
zentheǵhazban, az az hyzek en az zenth léélekben, kȍzȍnſeeges
eǵhaznak megh zent || *)

te tȍlled, hoǵ mynth, es myt kełłen imadnya. felel erre, az zent 119
innocencivs papa, hoǵ mꝟ az zent ewanǵelyomra fvſſvnk tano-
ſagherth, hol ȍnȍn maga tanyth mꝟnkȍt vrvnk ieſvs imadkoznvnk
mondvan. mꝟ aťank ky vaǵ meń*n*ekben. etc. de mykeepen oztatyk
megh az mꝟaťank nevꝟ ymadſagh, felel erre az zenth papa, hoǵ, ez
zenth ymadſagh, oztatyk harom réézre. az az kezdetéében, es az
kȍńȍrgééſnek zertartaſaban, es az be véégezeſeben. keerdetyk ymar
my lézen az kezdetyben. felel || az innocencivs papa, hoǵ az pater 120
noſternek, az ȍ kezdetyben, mꝟ az vr yſtennek hozyank valo yo
akaraťat ńeryꝟk, de nem vǵ hoǵ az vr yſtenth mꝟ megh haytanok,
eǵǵ allapatrol maſra, awaǵ, hoǵ az mꝟ hozyank valo yo akaraťak
elȍl vennȍȍk, hanem, hoǵ mꝟ bennꝟnk, az ȍ yo akaratťarol, byzoń
hꝟtȍth tamazthaſſvnk, es azéérth monǵvk az vr yſtent, aťanknak,
mert ȍ fyay vaǵvnk, es ȍteth myenknek monǵvk, merth nekꝟnk
adatott, monǵvk || tovabba ezen kezdetben. ky vaǵ meńekben, azaz, 121
az zent emberekben. monǵvk azeerth aťank, kyben hyzꝟnk, mꝟ-
yénk, hoǵ kyth zeretꝟnk, ky vaǵ meńekben, kyben reméénſegꝟnk

---

*) Itt négy levél hiányzik.

vaǵon, azéérth mv̊ aťank, ky vaǵ o̊ro̊kſégnek tv̊ko̊re, o̊rvendeteſſééghnek koronaya, es az o̊ro̊k bodogſagnak kéénčeh.

Az mv̊ aťankban héth kéréſek vadnak, kykvel ko̊ńo̊rghv̊nk.

Keerdetyk ymar. hań zamvyak azok, meľeket mv̊ kérvnk az
122 vralkodo zenth ymadſaghban. felel az zenth || innocencivs papa, hoǵ heteth keervnk ez ymadſagban. elo̊zo̊r ezt kéryv̊k az vr yſtento̊l, hoǵ zenteltetteſſeek te neved, hoǵ, az mv̊ zankban, leǵen léépes méézz, zv̊wv̊nkben, edes o̊rvendeteſſééǵh, fv̊leinkben édes es zengo̊ hegedv̊. de myčvda ko̊vetkezyk ymar az kezdetnek vtanna, ez nemes zent ymadſaghban, laſſvk megh, mert, az ko̊ńo̊rghééſben valo zertartas. hoǵ meľben, zertartas zeréénth,
123 mv̊, o̊t dolghot kéérv̊nk, es elo̊zzo̊r ezt. az az zenteltteſſeek te newed, de ytth ez arant, nem vǵ keryvk, || hoǵ az vr yſtennek o̊ neve, zenth nem volna myndenkoron, mert, o̊ro̊kké zent volt, es moſtanés zent, es mynd o̊ro̊ké zentv̊l megh marad, deh ez aranth, ezt kéryv̊k, hoǵ, az vr yſtennek o̊ zent neve, mynden emberekto̊l, vallaſſéék, kayaltaſſeek. es hyrdetteſſéék, zentnek, hoǵ meľ kééres, myndeneſto̊l el agazwan, čak az vr yſtennek dyčo̊ſégéét yllety, azérth vr yſten, zenteltteſſék te neved, azaz az mv̊ éértel-
124 mvnkben, az byzoń v̊ſmeretnek myatta, kewanſagvnkban, az byzoń zeretetnek myattah, || emlekezetv̊nkben, az ero̊o̊ſſ, es to̊kélletes eǵǵeſv̊leeſnek myatta.

Maſodyk kééréss.

Meľ az maſod kéres, ez zent ymadſagban, azaz, ez mv̊ aťankban. az zenth yraſ zerent éértheťv̊k, hog az maſod kééres ez, hol ezt keryv̊k mondvan, yo̊yo̊n te orzagod azaz o̊rvendeteſſééghvel mynden zomorvſagnalkv̊l. nvgolomval, mynden bantaſnalkv̊l, es batorſagoſon, el veztéſnek feelelménelkv̊l. demaga ezt. nem vǵ
125 kéryv̊k, hoǵ ha mynt az vr yſten moſtan nem orzagol||na, mert o̊ro̊ke orzaglotth, es orzagol, merth vǵ mond az yſtenes profeta, zent david kyraľ. mynden fo̊ldnek kyraľa az vr yſten, de kééryv̊k mv̊ ezt azerth, mynth zent agaſton tanyt. hoǵ nekv̊nk yo̊yo̊n, azaz

el ko̊zelgeſſen. az vr yſtennek zent orzaga, hoǵ o̊ benne orzagolhaſ-
ſvnk. es, hoǵ az mv̊ kévanſagvnkot es ayoytatoſſagvnkot, ez yľen
zent orzagnak, megh ńeréſenek dolgayra ſerkethesſv̊k.

Ko̊vetkezyk harmadyk kérés. ||

Myt kérvnk harmadot az mv̊ aťank nevv̊ zenth ymadſagban. 126
felelv̊nk az zent yraſ zerénth. hoǵ, ezt keryv̊k az vr yſtento̊l, mond-
van. leǵen te akaratod, mykeepen meńben, es fo̊ldo̊n. hoǵ az meľe-
ket, teh vr yſten ǵv̊lo̊lz, mv̊es ǵvlo̊lyv̊k, meľeket kedégh zerecz,
mv̊es zereſſv̊k. es meľeket, teh, vr yſten nekv̊nk porončolz, mv̊
azokot be teľľeſyčv̊k. azéérth wr yſten léǵen az teh akaratod az mv̊
bv̊nv̊nkbo̊l ky téréſv̊nkben, az penitentianak zent dolgayban, es
megh térwéén || mv̊nko̊t megh zenteltéſedben. az malaztnak ayan- 127
dokanak myatta, es az yozagos dolgokban véghygh megh marad-
van, es megh zenteltetvéén, mv̊nko̊t az te naǵ yrgalmaſſagod ze-
réént keǵeſſegwel v̊dvo̊zytvéén, teľeſeǵǵéék az te zent akaratod mv̊
bennv̊nk, oh ééde sſéges, keǵes, aldot. aťa vr yſten.

Neǵed keeres ko̊vetkezyk.

Meľyk az neǵed keres ez zent es vralkodo ymadſagban, hallyad
megh, merth ymez, azaz. mv̊ mynden napy kyńerv̊nko̊t aǵǵad
nekvnk ez napon, aǵǵad, vr yſten az állat zerent || valo kyńeret, es 128
tanoſagnak kyńerééth. kéérdetyk ymar, hań kééppen valo kyńeret
kell az kyńéren éértenv̊nk. felel az yras mondvan, hoǵ harom félét
elſo̊t. az teſty, es allat zerént valo kyńeret. es azon erťv̊k az mv̊
allapotvnknak, awaǵ terméézetv̊nknek táplálásſára, myndenképen
valo megh elegyteeſt, mynd az éételben, es ytalban, es mynd rvha-
zatban. maſodzer értv̊k, az tanoſagnak kyńerééth. hoǵ az eǵhazy
feyedelmek, es doktorok, awaǵ predikatorok, az te byzoń||ſagodot, 129
vr yſten, mv̊nekv̊nk, bo̊lčen, es haznalatoſſagwal, oztogaſſák, es
hoǵ ha o̊o̊k ezt el tvńalnayak, awaǵ el hadnayak, tahat ez nemes
dragalatos kyńeret, az az, ez tanoſagnak o̊ kyńeréét, teennenmagad
aǵǵad megh mv̊nekv̊nk vr yſten, es éeltes mv̊nko̊t ewel, az zenth
lééleknek, tytkon valo yhlééſe myatth. Towabbá harmadzor éérťv̊k

ez kyńeeren, az zentſéégh zeréént valo kyńeret, az zeretetnek, mv̇
bennv̇nk megh hyzlalaſára azaz megh őregbytééſéére. meľ zent-
130 ſééǵ||nek ő myndennapy éélete az ő hozya valo lelky yozágokval,
eǵetembe, ygen naǵon haznál embernek v̇dvőſſééǵéére.

Őtőd.

Keerdetyk towabbá, hoǵ my az őtőd kéérés, ez zentſééges
ymadſagban. erre es felelvnk, mert ez, az őtőd kéres, es bočaſſad
megh mv̇nekv̇nk mv̇ vétetynket myképpen mv̇és bočatvnk nékvnk
véétetteknet. az az bočaſſad meg vr yſten mv̇nekv̇nk az mv̇ veet-
keynket, meľeket tőttv̇nk, te ellenned, es mv̇ felebaratvnknak ellene,
131 es mv̇nőn magvnknak ellen||nv̇nk, merth vǵ monda vrvnk kryſtos
az ewanǵelyomban, ha meg bočatanǵátok embereknek az ő bv̇nő-
kőt. tv̇nektekes megh bočaťťa az tv̇ meńey aťatok az tv̇ bv̇neyteket.
demaga, ha tv̇ eǵebeknek meg nem bočátándotok, tahát, az tv̇ me-
ńey aťatokés nem bočaťa megh tv̇nektek, az tv̇ bv̇neyteketh. Oh
ygazſagos byro, aldott yeſvs meľľ ygen rettenetes ſentencyat mon-
dal ez ygekben. mynd az oľľakra, kyk nem akarnak az ő feleba-
132 raťoknak meg bočatny, de mynden modon kééwańńak || azokot meg
bantani, es megh ǵalázny, annak okaérth, az vr yſtennek haragyát
lattatnak ez kééréééſſel az ő feyekre kéérnyek, es hynyok, kyk embe-
rekre haragot tartnak, es az vr istentől yrgalmaſſagot kéének.

Ez az hatod keerdees.

Az hatod kééres myčvda az ymadſagban. feleltetyk hoǵ ez.
eés ne vyǵ mv̇nkőt kééſértetben, az az mv̇ teſtv̇nknek, es ez čalard
vylágnak, es az ragadozo őrdőgőknek, kééſéértetyben. kérdetyk,
133 hańfele az kéſérteth, feleltetyk, hoǵ keet||ſééle, azaz yo, es gonoz.
az yo kéſértet, az, meľvel kéſért az vr yſten mv̇nkőt, mert vǵ mond
az yras. kééſérčen meg tv̇tőkőt, az, vr yſten, hog ky yelenče, ha
zeretytek őtet. mert nam vǵ mond az yſtenes profeta az zent davyd
kyraľ, myt megés yrta az dyčéretekben, mondván, byzońyč meg
engemet vr yſten, es kééſérč meg engemet. demaga az gonoz kéſer-
tetvel, kééſértnek mv̇nkőt harmak, azaz, ez vylág, es teſtv̇nk, es az

ördög, es az vr yſten ez yĺ gonoz kééſértetvel haǵ mv̊nkőt || kéſér- 134
tetnv̊nk, demaga az mv̊ yonkra, mert vǵ mond az zent yakab, bodog ember ky el vyſely az kéſértetet, merth mykoron megh byzońytatyk, véézy az ééletnek koronayat. towabbá, azon zent yakab vǵ mond, hywſééges az vr yſten, ky nem háǵ tv̊tőkőt kéſértetny az felett, az mynt el vyſelhetytek. Azééꝛt monǵa zent gergeĺ doctor, valahańzer ellenne allazz, az kéſértetnek, myndh ańézer koronaztatol, az az koronát éérdemlez es ńerz az yſtentől.

Heted es vtoſſo keeres. ||

Meĺ az hetedyk keerés ymár ez zent ymadſagban, feleltetyk, 135
hoǵ ez, deh zabadyč mv̊nkőt, gonoztol, az az vram yſtenem, zabadyč megh mv̊nkőt, ez yeleńvalo gonoztol, es az el mwlt gonoztol, es az yőwendő gonoztol. ees kővetkezyk ez zent ymadſagnak, az harmadyk rézze, meĺben, az kezdéſnek, es az zertartáſnak vtanna, kővetkezyk az béé véégezéés, es az feĺvl meg mondott kééréſeknek, ymar megh erőſytééſe, mykoron mondatyk, amen. es ez ygeh azaz, ez amen, nem maǵar || zó, ſem kedeegh dyak zo, ſem 136
görög zo, hanem nemes tyzta ſydo ygeh, ééber ńelwen yǵ mondvan. meĺ ygeh, azaz, ez amen, ezen képpen maǵaraztatyk ha mondanad, byzońval, avaǵ hyven, avaǵ, vǵ léégen. es ezenkééppen, mykoron monǵvk, hoǵ amen, ezt kevańvk, hoǵ byzońval megh leǵenek mynd azok, meĺeket ezen feĺv̊l keertvnk, ez nemes, es zenthſeges vralkodo ymadſagban, az felſéges atťa vr yſtentől.

Kővetkezyk imar az yras arrol hoǵ my okokbol az vr || yſten neha, embereknek ymadſagat meg nem 137
halgaťťa.

Demaga, kérdetyk ymaar ez, hoǵ hań okéért vaǵon, hoǵ meg nem halgattatyk az mv̊ ymadſagwnk, felel az yras az doktoroknak véégezeſek zerént, hoǵ, tyz okokbol léézen ez. es elſő oka ennek vaǵon az ymadkozo embernek bv̊neynek érdeme zerénth, kykről vǵ monda vr yſten az yſayas profetanak ő zaya altal, mynt azon yſayas megh yrta kőńvenek elſő rézében, mondvan, mykoron megh ſokaſytanǵatok, az tv̊ ymadſagtokot, megh nem halgatom. ennek kedeeg

138 okát || vety mondwan, merth az tvͦ kezeytek teſſeſek véérrel, az az
bvͦnőkwel. mert amé, vǵ yr zent ianos. twǵǵwk azt, hoǵ az bvͦnő-
ſőkőt az vr yſten megh nem halgatťa. mert vǵ monda az vr yſten,
mynt yrya iſayas profeta, kőńvének őtven kylenczed, rézezeben, az
tvͦ bvͦneytek, el reyteztetéek az en orczamot, hoǵ megh ne halgat-
nálak tvͦtőkőth. maſodyk oka, az ymadſagban valo twńaſagért,
awaǵ, lankattſagérth, myért hoǵ nem bvzgoſagval, es nem ayyta-
139 tatoſſagval ymatkozvnk. merth || vǵ monda vr yſten, ymatkoztok, es
meg halgatlak tvͦtőkőt. mykoron kereſtek engemet mynd az tvͦ zvͦve-
tőkből, azaz, kvͦlőmben meg nem halgatlak, az tvͦ ymadſagtokban,
hanemha, bvzgoſagval, es ayytatoſſáǵwal ymatkoztok, ezeket yrya az
zent yérémyas profeta. — harmad oka, kyert meg nem hallgattatyk
az ymadkozo, mert, nem marad végyg az ymadſagban, az az, mynd
addééglan, myg meg ńerye, az ő kéréſét, mert vǵ monda vrvnk
kryſtvs, mynt meg yrta zent lvkač evanǵelyſta, ha meg maradand,
140 mynd el végre az čérge||téſben, tahat az ő yambo(r)talanſáǵáerth, fel
keel, es meg aǵǵa ő neky. mert, hoǵ ez byzoń leǵen, ame az zent
yras hoǵ mond, az oo tőrveńbenes, zent yvdyth kőńvének neǵed
rézeben, mykeppen monǵa vala az yvdyth, az betvlyay ſydo vrak-
nak, mondwan, twǵǵatok, hoǵ meghalgatťa az vr yſten, az tvͦ ymad-
ſagtokot, ha végygh meg maradtok, az kőńőrgéſben. neǵed oka
vaǵon, az megh halgataſnak, hvͦtőtlenſéégeből, awaǵ, reméntelen-
141 ſégeből, awaǵ || kéétſégeſvoltabol. mert, vǵ yr, zent iakab, elſő
rezeben az ő levelének, mondwan, az ky kéételkedyk, ne alayča hoǵ
walamyth ńeryen, awaǵ végen, az ő ymadſagaban. merth lam, vǵ
yr az bőlč, eǵ kőńwének tyzen ńolczadyk réézében, mondwan, az
ymadſaagnak előtte fyam, megh rőgőzzyed az te lelkedeth, azaz
elméédet, es ne akary oſatan lenned, mynth az ember, az ky yſtent
kééſerty, hoǵ ha az yſten megh halgatťaé, awaǵ nem. őtődyk oka,
142 mert, nééha aartando, az, az myt kéérvͦnk, awaǵ kedégh, || éértel-
meſſééġ nélkvͦl valoth kérvnk. mynt az zebedews fyay, iakab, es
ianos, az ő ańoknak altalla, myt kéérnekvala vrvnk ieſvſtol. kyknek
walazt tőőn vrvnk ieſvſ, mondwan, nem tvǵǵatok myt kéryetek.
mynt megh yrtah zent matéé ewanǵelyſta, kőńvenek hwzadyk réé-
zeeben. merth, vǵ yr zent iakab, az ő lewelenek neǵedyk rézében,
kéérytek, es nem véézytek myérth hoǵ gonozwl kéérytek. erről wǵ
yr moyſes profeta, eǵ kőńvének elſő réézében mondwan. mykoron
143 kőńvez||nétek vrnak előtte, nem halgata megh tvͦtőkőt, ſem kedééġ

akara engednye az tẘ zotokrah. hatodyk oka, myért hamar az ymad-
ſagot, vr yſten meg nem halgaťťa, hoǵ az ymadkozo naǵvban ſer-
kenteſſéék az haladééknak alatta, az ayeytatoſſagra. mert hoǵ ez
vǵ leǵen, byzońytatyk zent Gergeľ doktornak mondaſaval, ky vǵ yr
erről, mondvan, az zent kewanſagok, az haladééknak myatta, neve-
kednek. hetedyk oka, hoǵ meńevel nehezebben, az mẘ kewanſa-
gwnkot, es az || mẘ kééréſẘnkőt ńerheťẘk, anneval naǵwb zeretet- 144
vel őrőzzyvk, es tarčvk hová nehezebben ńertẘk. merth vǵ yr erről
az arań zayv zent ianos mondwan, az vr yſten, az ő ayandokath
azért halogaťa, hoǵ ne lattaſſéék olčonak, az myt aad. ńoolczadyk
oka, hoǵ az ymatkozo meg alaztaſſéék, őn zẘwében, myért hoǵ
kéſén halgattatyk meg az vr yſtentől, es ezenkeeppen, kéétkééppen
valo yozagok yőnek ebbőől, az az, mert az fel fw||alkodaſravalo 145
zorgalmatoſſág, meg ńomorytatyk, es kedég, az kéſéſnekes, meg nem
zőnyk ő yo kewanſaga. kylenced oka, hoǵ az meg halgatas, el ha-
laǵon, alkolmaſb ẘdőre, es az kéérőnek haznalatoſbra. ezenkééppen,
az moyſes p*ro*feta, az yſtennek dẘčőſégét, kery vala, őnőn maganak
megh mwtattatny, hoǵ meľet ne*m* akkoron, de annak vtan*n*a
éédemle megh latnya. Tyzed oka myert az ymadkozo, az ő kőńőr-
géſében meg nem halgattatyk, azért hoǵ, egéb || embereknek ymád- 146
ſágávalés, kereſſen őn maganak ſegééđſééget, mert néétalám, őtet,
az naǵ kééréés, es az magaban byzakodaſnak merééźkedééſe, meg
karoſytnaya, ha, az eǵebeknek ymadſagat nem kéérneye. myképpen
ezekhyas kyraľ kẘlde, az eſayas p*ro*fetahoz, hoǵ ymadna ő ééretteh,
es az ő néépéért, es myképpen az yoſyas kẘlde, az profétah azzońy-
allathoz, bááldához, kéérwéén az ő ymadſagath. Amé kedégh, az
zent páál || apaſtalés mynt yrvala, az romay vy kerezťeneknek az 147
őn leweleben, mondwan, es kéérwéén őket ymadſagra, őn maga-
érth, ezenképpen, aťamfyay, kérlek, hoǵ ſegééčetek engemet az tẘ
ymadſagytokval, hoǵ zabadytaſſam megh az hẘtőtlenektől, kyk vad-
nak ſydoſágban. mert amé, vǵ monda ẘdwőzyteenk ieſvs, mynt megh
yrta zent matéé ewanǵelyſta, kőńwének tyzennolczad réézeben, ha
vǵmo*n*d, awaǵ čak kettő, megh eǵǵeſẘléndnek tẘ kőzẘletek, || azaz, eǵ- 148
maſert ymadwan. én ő kőzőttok vaǵok, az az őket megh halgatwán.
yollehét kedégh hoǵ, néha nem adatyk az, az meľet kérẘnk, merth
nétalam, nem volna nekye alkolmas, de adatyk nekye egééb, yobb, es
haznalatoſb, mykeppen az zent palnak, kyről el nem véétetéék, az ő
teſtéének fwldalaſa, hoǵ, az lelky yozagh, az erőtelenſégben, awaǵ, az

kééſertetnek ńavaĺayaban, ynkab, es naǵwban megh tȍkélettetnék.
149 merth, ez yĺen fele ńawaĺaban, ǵa‖kortá haznalatoſb, az embernek
ȍ haborwſagaban bekeſeges ńomorwſága, hoǵnem, walamy kedwe-
zerént valo, yo zerenčeyeben valo, ṽdȍzerént valo, ńwgolma. yolle-
héth, hoǵ ymezt yonkáb kéwááná. de ymar mynd ezeknek ellenne,
vǵan ezekbȍl ezṽnkbe veheťṽk, hoǵ meĺek leǵenek haznalatoſok, az
ymadſagnak megh halgataſára. mert ym ezek, azaz, bṽnȍknek el
tawoztataſa, bwzgoſaag, es zorgalmatoſſágh, az hṽtben valo byzo-
150 dalmaſſágh, ‖ éés alázatoſſágh, es eǵebeknek ymadſága, es az megh
ńert, awaǵ, el vȍth malaznak, naǵ zeretettel, es halalatoſſaghwal
valo megh ȍrȍzeeſe, es megh tartaſa. es kedéégh hoǵ čak azok kéé-
reſſenek, az ymadſaghban, wr yſtentȍl, meĺeket ȍ zent felſege láth,
es twd, hoǵ mṽnekṽnk yok es yllendȍk, es haznalatoſok. azéért, az
meĺ ymadſag ezen képpen lezen, megh halgattatyk az keǵes aťa wr-
yſtennek ȍ zent fṽleyben, az mṽ yo haznalatoſſagwnkra, amen. ‖

151 Kȍwetkezyk az yras az ymadſagnak naǵ haznala-
toſſagarol.

Az ymadſagh, az ygaz byronak, azaz kryſtoſnak haragyat meg
engeztely, mynt errȍl meg waǵon yrwa, moyſes maſod kȍńwének
harmynczkettȍȍd rézében, hoǵ, az moyſes proféta ymadáá wrath, es
meg engezteltetéék az wr yſten. Towabbá, az ymádſág, az bṽnȍk-
nek bočanaťat ńery, ezt kedég byzońytá wrvnk ieſvs pelda bezédé-
ben, mynt megh yrta zent matéé ewangelyſta, kȍńwének Tyzen
152 ńolczadyk rézeben, mynden adoſſágodot megh ‖ engedéém én tene-
ked, merth kȍńȍrgéél ennékem. towabba, kedéégh, amé, vrvnk hoǵ
tanyta mṽnkȍt, az mṽ aťank nevṽ ymadſagban, hoǵ azt mondywk
az wr yſtennek, bočaſſad megh mṽnekṽnk az mṽ wétetynket. To-
vábbá az ymadſagh, az kéſérteteknek nehezſéges hyrtelenſégét meg
laſſyťa. ennek byzońſagara, megh vaǵon yrván moyſes profetanak
neǵed kȍńwének tyzeneǵǵedyk réézében, hoǵ, az moyſes ymadko-
zeek, es az tṽṽz el eńéézéék, ezenképpen az kéſértetnek tṽze, el
153 eńéé‖zyk az ayytatos ymadſagnak ereyenek myatta. Towabba, az
ymadſagh, az zṽnek ȍ bṽneyt, ky ṽzy, azért ymadkozykvala az zent
dawyd profeta, mynt meg yrta, az ſoltaarban, mondwan. Oh wr
yſten, téékozĺad el, mynd azokat, az te hatalmaſſaǵodwal, es tȍryed

meg mynd azokat, azaz, az mŵ zŵwŵnkbely bŵnŏkŏt. Towabbá az
ymadſag, wezedelmektŏl meg zabadyth, es meg otalmaz, merth vǵ
monda vr yſten, mynt megh yrta zenth profeta, dawyd kyraľ, az ‖
ſoltarban, hywy engemeth az te ńomorwſagodnak napyan. Towabba 154
vrvnk ieſvs, vǵ monda, mynt megh yrta zenth maté, hwzonkettŏŏd
ewanǵelyomaban, mondwan, ymadkozyatok, hoǵ ne tŏrténńéék az
tŵ fwtaſtok, az az, ne eſſetek wezedelemnek fwtamaſába, az bŵnnek
myatta. Towaba az ymadſag, embernek ellenſéégyn bwzwt all,
mynth yrwan walo byzońſag vaǵon errŏl, az oo tŏrweńben, az ſydo-
ſag kyraľynak, napoknak ygééyrŏl valo kŏńben, es az ‖ kŏńnek 155
maſykyanak, harmycz kettŏd rézeben, hoǵ az ezekhyas kyraľ, es az
eſayas profeta, ymadák vr yſtent, az ſennakheryb kyralnak ellenne,
es az wr yſten, megh weré azokath Towabba az ymadſag, nehééz,
es naǵ dolgokot, megh kŏńyth, mynt, amé, megh teczyk az oo tŏr-
wéńben, ioſwe kŏńvének hatodyk rezeben, mykor az néép kayaltana
ymadkozwan az wr yſtenhez. amééẽ, az yeryko varoſanak ŏ kŏfaly
mynd leh omlanak az ymadſagnak elleneh. Towabba, az ymadſagh,
az ‖ wr yſtennek ńayaſſágát ńery, mert, vǵ yr az zent dawyd pro- 156
feta, az ſoltarban, kŏzéél waǵon az vr yſten myndeneknek, ŏtet
hywoknak, azaz, az ymadſagban. mert wǵ mond az vr yſten, mynth
yrya eſayas profeta kŏńvének ŏtwenńolczad réézeeben, ha en hozyam
kayaltnak, az az ymadkozwan, yelen vaǵok, ŏket ſegéétwén.
Towabba, az ymadſag, az zent léleknek ayandokyt megh ńery, mynt
az apaſtaloknak yaraſarol yrt kŏńben, az az maſod rezeben ‖ megh 157
vaǵon yrwa. hoǵ be teľeſedéének mynd azok zent lélekwel, mert,
ymatkozwan kérykwala, hoǵ meg adatneyéék ŏ nekyk, errŏl kedégh,
vǵ monda ŏnŏn maga, az ŏrŏk byzońſáágh, wrwnk kryſtvs ieſvs,
mynth megh yrta zenth lwkač, ewanǵelyomy kŏńwének tyzeneǵǵe-
dyk rezeben, mondwan, az en zent aťam áád yo lelketh, az az,
zenth léleknek malazťát, az ŏtet kéérŏknek. Towabba, az ymadſáágh,
ńéér bŏlčeſéégnek ‖ malazťat, mert vǵ yr errŏl zent iakab, lewele- 158
nek elſŏ rezeben, ha valaky tŵ kŏzŵletek zŵkſeges bŏlčeſegre, tahat,
ymadkozyék, es meg ńery azt, az vr yſtentŏl. Towaba az ymadſag,
zent yraſoknak yo értelmét ńery, tanytaſáth, awaǵ predikallaſat.
mert, amé, vǵ yrwala zent pál apaſtal az efeſombalyaknak yrth
lewelenek hatod rézében, ymaǵǵatok en értem, hoǵ adaſſéék enne-
kem predikallaſra valo malazt, az en zamnak megh ńytaſaban.
Toabá az ymadſágh lelky tytkoknak ‖ megh yeléneſéét ńery, mert 159

wń monda wr yſten, mynth megh yrta zent yérémyaſ proféta kőń-
wének harmyncz harmad rezeben, mondwan, kayalč en hozyam,
azaz, az ymadſagban, es en tenéked hyrdetek őrőmőkőt, es erőſſé-
geketh. Towabba, az ymadſagh, ćwdatételeknek malazťat nery, ez
kedéégh meg teczyk az zent yllẻs profetaban, hoǵ ky ymadkozéék,
es nem eſſe eſſő az fődre, harom eztendeygh, es hat holnapygh,
160 wǵan ezen yllẻés profeta, az őzwéǵ azzonnak, fyat ymadſaga‖val
halattaybol fel tamaztá. Towabba, az ymadſagh, néér ſegedelmeth,
es myndenféeleh ńomorwſagbol valo ſegéédſégeth. mert, améé, vǵ
yr, az yſtenes zent profeta, dawyd, az ſoltarban, mondwan, oh vr
yſten, myndeneknek zemey te benned byznak, es te acz ééledelt
azoknak, alkolmas v̂dőben. erről kedeegh vaǵon byzonſagh, har-
madyk kyralẏ kőńnek ńolczadyk réézeben, mondwáán, ha, ehſéég
támadáánd, awaǵ, dőgh halál awaǵ, meg dőgletett éégh, awaǵ roǵa,
161 awaǵ ſááſka, ‖ awaǵ eǵeebféle ńomorvſáǵ, meẏeket ottoǵon, elés
newez az zenth yras, hoǵ kyk kőzőnſégvel tőrténhetnek emberek-
nek fyaynak ellennek, es ha ky megh v̂ſmerendy, az őn zv̂vének
ſebééth, es ky teryezty az ő kezeyt, az te hazadban, te előtted vr
yſten. Te, wr yſten, meg halgatod, az meń orzagban, az te lakohe-
ẏedben, es léz myndenekwel, az őnőn wtok zerént, az te naǵ, es
bőwſééges yrgalmaſſagodból, az ő ymadſagokat, keǵeſſégvel megh
halgatwán. amen. ‖

162 Az mv̂ aťankban kery v̂k zent léleknek heet ayan-
dokyt, az héét halalos bv̂nőknek ellenne, ez ze-
rénth

yſtennek zeretety awaǵ, elmeelkedő, es zer-
zetes eelet, kyket ez előſſő haromban keerv̂nk

1. bőlčeſééǵh. mv̂ aťank, ky waǵ meńekben, zenteltеſſek te
newed, ez az keweẏſégh ellen.

2. éértelem. yőyőn te orzagod. az főſvenſegnek ellenneh.

3. Tanaač. leǵen teh akaratod, mykent meńben es főldőn. az
yreeǵſeg ellen

ez neeǵ vtoſſo keereeſben, meẏeket kérvnk,
yllet mv̂nnő magwnkot, es felebaratynkot meẏ
neǵ ayandokokok, ylletyk az mwnkás életet, es az

mv̇ felebaratwnkhoz walo zeretetnek yozagos dolgait

4. erőſſéég. mv̇ kyńerv̇nkőt mynden napyat aǵǵad nekv̇nk ma. az torkoſſagnak ellenne.

5. Tvdomań, es boč||aſſad meg mv̇ nekv̇nk mv̇ vétetynket, 163 myképpen mv̇es bočatwnk nekv̇nk vetetteknek. az haragoſſagnak ellenne

6. Keǵeſſéég. es neh wyǵ mv̇nkőt kéſéértetbe. az reſtſééguek ellenne

7. Feelelem. de zabadyč mv̇nkőth gonoztol, az fertelmeſſeegnek bv̇nenek ellenne.

Ymar kőwetkezyk az yras, az halalos bv̇nőkről, es az bv̇nnek mywoltarol.

De kéérdetyk, my allat leǵen az bv̇n, ez kerdéſre felel az dv̇čőſeges zent agaſton doktor || mondwán, az bv̇n nem eǵéb, hanem 164 mondas, awaǵ téétemeń, awaǵ kewanas, az vr yſtennek tőrwéńenek ellenne. azerth, harom modon léézen az bv̇n, az az zolwan, téwén, es kéwanwán valamyt, az vr yſtennek tőrvénenek ellenne, annak okaérth, az kewelſééġről, főſwenſégről, bwyaſágrol, haragoſſágrol, es mynd az eǵééb bv̇nőkről, harom modon tartozwnk ǵonaſt tennv̇nk, az az, mykeppen kewélkedtv̇nk zankwal, mykeppen elméénkben, es mykeeppen mv̇welkedetv̇nkben. de kérdetyk, my leǵen az yſteny tőrwéń, es az yſtennek zerzéſeh || meľekre kőtelez az vr yſten 165 mynden embereket, bv̇nnek keeńńanak alatta. felel az yras, mynd az doktoroknak végézéſek zerenth mondwan, hoǵ ez, az az, hoǵ, az valtozhatatlan yo, felyv̇l vetteſſeek, az el változtatando yonak. hoǵ, az yſtennek akaraťa, myndenkoron feľv̇l vyſelteſſek, az twlaydon akaratnal, es hoǵ az ygaz okoſſagnak ytélety, feľv̇l leǵen, az embery érzékenſégnel. es hoǵ az tyzteleteſſégnek iozága, feľv̇l wetteſſéék, az haználatoſſagnak yawan. azeerth, mykoron walaky, téézen, ez zerzeſeknek ellenne, hat, az || ember vétkezyk, es az nemeſſeges, 166 es zéépſeges lelket, az yſtennek éékes teremtet allaťat, teezy éékteleuſégeſſéé, es ǵalazatoſſágoſſá, hoǵ meľ, naǵwb káár, mynden kaaroknak kőzőtte, meľ dologrol, vǵ yr az ſeneka newv̇ pogan bőlč, mondwan, az bv̇nnek ő éktelenſegeről, es vtalatoſvoltarol, ha twd-

nam, hoǵ méégh az yſtenekes megh bočatnayak, es emberek megh nem twdnayak, méges nem akarnék bẅnt tennem, čak az bẅnnek őnőn éékteleníégeert, es wtalatoſſagaéértes. myt zol kedégh az twl-
167 lius markus, ezen dologh || mellé. vǵ mond, ha mynd az yſtenektől, es mynd emberektől el tytkolhatnookees, meegés ſemyt nynkel mẅ nekẅnk főſweńſéghwel, es hamyſſagwal, ſemyt nynkel gonoz kééwanſagwal, es ſemyth nynkel mẅ nekẅnk tyztaſagnak ellenne, valamykoron čelekednẅnk. es ſemyt nynkel gonozſaagbol, es gonoz akaratbol, awaǵ kedégh keweſſegből, es haragbool, yreǵſegből, awaǵ, eǵéėb gonoz bẅnőknek neméėből tennvnk, čak az bẅnnek
168 őnőn hytvanſaganak, es wtalatoſſaga||nak, es éėktelenſegenek okaértes. yme azéért dragalatos aŧamfyay, ez ńawałas poganoknak ő zentſeeges mondaſok. azeerth, ha, ez pogan bőlček, az bẅnt eńere vtaltáák, es el tawoztatták, es az bẅnnek ő yzhońoſagath eńére el tawoztatták, tahat mẅ kérezŧenek, yol rya gondoływnk, mynt mẅ tartozwnk az bẅnőknek el tawoztaſara.

Kőwetkezyk az yras az tééteméėńzerent walo bẅnnek megozlaſarol, awaǵ valogataſarol ||

169 Mykeeppen oztatyk meg, az tételméńzerent walo bẅn, ezt twdnwnk kel, hoǵ, oztatyk bočanando bẅnre, es halalos bẅnre. De myćwda az bočanando bẅn, felelnek doktorok, hoǵ ez, azaz, valamynémẅ teremtett allatban valo keewanſag, awaǵ ǵőńőrkődés, mełekben az ember ǵőńőrkődyk, keweſbet, awaǵ aláab, hoǵ nem az vr yſtenben. myképpen, vadnak gonoz gondolatok, az neky engedéſnelkẅl, ezen képpen, kẅſded hywolkodo bezedek, es heyaba walo
170 apro hazwgſagok, kykwel, ſenky || megh nem bantatyk, ſem kedegh megh nem botrankozyk, es nem gonoz zokaſbol, hanem čak eǵ tőrtént, embery ǵarloſagbol, eſyk, awaǵ walamy yo wéghre. De, ymar kéérdetyk hoǵ my légen az halalos bẅn, felel az zent yras, hoǵ az halalos bẅn, az oł kéwanſaagh, awaǵ ǵőńőrẅſégh, hoǵ meł, lezen valamy teremtett allathoz, az yſtennek felette, awaǵ, yſtenwel eǵenlő keppen, awaǵ, mykeppen zent ambrws wegezy, az halalos bẅn, az yſteny tőrwénnek megh tőréſe, es az meńey porončolatok-
171 nak, es || tanoſagoknak ellenne walo enghedetlenſégh. de keerdetyk ymar az, hoǵ, myben all, awaǵ myben lezen, az yſteny tőrwéńnek

meghto̊réſe, felel a zent innocencivs papa, hoǵ, abban lezen az yſteny to̊rwennek megh to̊réſe, mykor az tvlaydon akarat, feľv̊l vettetyk az yſteny akaraton, es mykor az érzekenſégh, vralkodyk az ygaz okoſſagon, es mykor az hazzonnak yawa feľv̊l vettetyk az tyzteleteſſégnek yawan, es mykor, ky az yſtennek porončolatynak ellenne vétkezyk, myndenkor halálos bv̊n. de kéérdenéd, myre mondatyk az bv̊n bočanandonak || es hań keppeu moſattatyk el, es 172
mykeppen wygaztatyk megh, ǵonaſnalkv̊l, felel az zent yraſ zerent, zenth innocencivs papa ez kerdeſre mondwan. az elſo̊re ezt mondom, hoǵ mondatyk bočanandonak, mert ko̊ńven érdemly az bočanatot es nem ko̊telez az o̊ro̊k kénra. az maſykra azt mondom, hoǵ az bočanando bv̊n, el moſatyk, es el vetetyk, es megh vrvſoltatyk tyz képpen. 1. elo̊zo̊r az ko̊z ǵonaſnak myatta. 2. maſodzer az meľ wereſnek myatta. 3. harmad||zer az zentelt vyznek myatta 4. neǵedzer az 173
zv̊nek to̊redelmeſſegenek myatta. 5. o̊to̊dzer az vralkodo ymadſagnak myatta. 6. hatodzer, az pv̊ſpo̊ky aldaſnak myatta. 7. hetedzer az oltary zentſeegnek wételenek myatta. 8. ńolczadzer, bwzzwſagnak megh bočaſanak myatta. 9. kylenczedzer, az vtoſſo kenetééſnek myatta. x. tyzedzer, az aťafywſagoſ ko̊ńo̊rv̊leteſſegnek myatta, az az myko(r), ky az maſnak valamy bantaſan ko̊ńo̊rv̊l, aťafyvy zeretetbo̊l, amen ||

Ko̊vetkezyk az yras az naǵ karokrol meľek yo̊nek čak eǵ halalos bv̊nbo̊l. 174

Kerdetyk ytt ymar, hoǵ hań, es meńy gonozt tezen mv̊ bennv̊nk, es meńy kaart az halalos bv̊n, felel az angal dyzv̊ zép zent bonaventvra doctor aťank, hoǵ az halalos bv̊n, yľen vezedelmes karokot es gonozokot tezen embernek. hoǵ el vezty az kedweſſe tewo̊ malaztot, meľ nélkv̊l ſenky nem v̊do̊zv̊lhet, es megh o̊ly az elo̊by érdemet, es semye tezy az vrvnk ieſvs kryſtvs verenek, es valtſaganak érdeméth, es eyt embert, wr yſtennek haragyaba, es ellenſégébe. es tezen naǵ bvzzwſagot, az o̊ro̊zo̊ zent || angalnak, es meg rwtyťa, es ékteleńſégeſſe tezy, em- 175
berben az yſtennek o̊ képét, az nemeſſeges, es zepſeges lelket, es az o̊rdo̊gnek tétet tyzteſſeget, es azt tyzteltteltety embervel, es méltoya tezen embert, az halalos bv̊n, az o̊ro̊k pokolnak kéńara, es meg ero̊telenyty, az zabad akaratot emberben, es el tavoztat embert yſtennek ayandokytol, es yngerl mynden teremtett allatokot, az o̊ terem-

tőyőknek ellenſegen bwzzwt allanyok. ezeket monǵa zent bonauen-
176 tura aťank, de egéėb ‖ doctorokes zolnak hozya, es ezt monǵak, hoǵ az halalos bv̈n, megh ſőtétyty embernek éėrtelmét, az byzonſagnak megh v̈ſmeretétől. Towabba, megh reſtyti embernek dolgat, az yoknak mwnkayaban, es megh zeplőſyti az lelket, es az őrők kéėnra kőtelezy, az zv̈wet megh kemeńyti, es tőőb bv̈nőkre wezety. Ime azéėrt, meńy gonozt tézen az halalos bv̈n zerető aťamfyay, maga byzoń čak ygen kewes, az bv̈nbenwalo ǵőńőrkődés, de yay, mert, byzoń őrőké valo, az ǵőtrelem, meľet kell azert zenvednv̈nk, mynt
177 az ‖ méėzlő édes zaw, ayeytatos, zent bernald doctor monǵa, hoǵ, čak eǵ zem pillantaſyg valo, az my ǵőńőrkődtet, de byzoń őrőkkéė walo, az my azért, az keenban ǵőtőr.

Kőwetkezyk ymar az yras az heet halalos bv̈nők-ről, es előzőr az kewélſégről:

Kerdetyk, hań zamvak az halalos bv̈nők, ez kérdéſre felelv̈nk, merth az halalos bv̈nők, fő keppen hét zamvak. elſő kedég azok kőzőtt, az kewéľſég, kyről wǵ mond az yras, az wr yſten, az kewe-
178 ľeknek, ellenek all, az alazatoſoknak kedégh aǵǵa az ‖ ő malazťat. de myčwda az keweľſegh, felel az yras, hoǵ az twlaydon, őnőn maganak fel magoztataſanak zeretéſe, es kéwanſaga. kerdetyk, mynt valo rakonſáǵa az kewéľſég, az hyw dv̈čőſegnek. felelv̈nk az yras zerént, hoǵ vǵan eǵféle bv̈nők fayzat keppen, de maga, eńere kv̈lőnőznek, mert az kewéľ ember, lattatyk, awaǵ teczyk belől őnőn magaban, naǵnak es yonak, de az hyw dv̈čőſegh, kéėwan kv̈wv̈l yelentetnye, eǵebeknek zayaban, az az bezedékben, embereknek ‖
179 előtte dyčértetnye, kv̈wv̈l valo dyčéretwel. de ymé zép kerdés, hoǵ hań magzaty vadnak az keweľſégnek. erre felel az yras, zent gergeľ mondaſa zerent, hoǵ az kewelſegnek, heet lyańy vadnak, azoknak kedeg, 1. elſő nenńek, az engedetlenſég, es kedeg, ez az akarat, az meľ nem akar engedny az ő feyedelmenek, azokban, meľekben tartozyk engednye. es ez yľeknek, ő ymadſagok, bőytők, es mynden peniten-
180 cyay mvnkayok, nem kellemetes, de vtalatos, az vr ‖ yſtennek előtte. 2. maſyk lyańa az keveľſegnek, az kéėrkedſégh azaz, ky oľakwal kerkedyk, az my ő benne, awaǵ, ő nala vaǵon, hoǵ čak dyčérteſſék, awaǵ, gonozban, hoǵ ky az oľakwal hańa magat, ky vǵ nynčen ő

benne, de hamyſſan őnőn magat dyčery, es méltatlan. 3. harmadyk lyańa az kewélſegnek, az kéépmvtalás, es kedéégh, ez, az, mykor az gonoz élet yonak hamyſſan mvtattatyk, az az, hoǵ őtet emberek, yonak awaǵ zentnek alayčak, mykor belől nem yo, es nem az, ky-|| nek kywv̈l akar alaytatny. 4. neǵedyk lyańa az keweľſegnek, az oľ 181 tvdakozas, mykor az keveľ ember naǵ zorgalmatos kéérdezkedéßt tézen, es tvdakozaſt, őnőnmaga felől, hoǵ mynemv̈ hyre, neve, vaǵon ő neky, eǵebeknek kőzőtte, es myt zolnak bezelenek ő felőlle. 5. őtődyk leańa az kewéľſégnek, az meg keméńkedés, mykor valaky, az őnőn zavat, awaǵ mondaſat, awaǵ dolgat, meg hyvatlan képpen erőſſyty, hoǵ ne lattaſſék ő, tééweľgenye, az ő tőtte dologban, es || zawaban. 6. hatodyk lyańa az keweľſegnek, az wyza vonas, mykor, ky 182 nem akar eǵebeknek ygaz mondaſynak heľet adny, hoǵ az ő bőlče-ſegenek kv̈ſſebſééghe ne lattaſſék, eǵebeknek ezze myatth, téétet-nye. heted, lyańa, es az tőbbynek őčče, az vyſagoknak batorſaga, hoǵ, ky őnőn maganak, awaǵ bőlčeſegenek mvtogataert, vyſagokot erőkődyk zerezny. es azokban kewan tvdoſnak es bőlčnek newez-tetnye. azért ez az atkozott es őrdőgy bv̈n, az keveľſégh ő vezedel-mes magzatywal egembe. ||

Kőwetkezyk az maſodyk halalos bv̈nről ymar az 183 yras.

Maſodyk halalos bv̈n, az főſweńſeegh, de myčvda az főſweń-ſeegh, vǵ mond zent agaſton doktor, hoǵ az főſweńſegh, awag tel-hetetlenſéégh, az zertelen valo kéwanſagh, nem čak az péénzhez, es eǵeb kazdagſaghoz, de ſőőt mégh az byrodalomnak, es tyzteſſégnek, vralkodaſnak, tyzteknek, kewanſagabanes, megh lézen. de myt mond zent paal apaſtal az főſweńſégről, vǵ mond, hoǵ, az főſweń-ſégh, balwańoknak zolgalatťa. de myert monǵa || azt. azért, mert 184 mykeppen hoǵ az yo ygaz hyw kerezťen, wety mynden ő remeńſe-gét, es zeretetyt, az vr yſtenben, yo es ygaz tőkelletes hv̈twel, azon-képpen az főſweń ember vety az ő remenſegét, hv̈tét, es zeretetét, az ő pénzében, es kazdagſagaban, meľeket vǵ tyztel, es zerety mynt yſtenét, es ennek okaért ő balwań yſteny, az ő kazdagſagy es péén-zey. yme myt mond az bőőlč ſalamon ez dologhoz, ſemy nynčen gonozab, es keǵetlenſégeſb bv̈n mynt zeret||nye az penzt, es az kaz-

dagſagokat, (azaz gonozwl). de hoǵ mond towabba, az ky, vǵ mond,
el reyty az gabonat, megh atkoztatyk az néép kőzőtth, aldomas
vaǵon kedégh, az ky adoknak feyeken. zent davyd kyraľes vǵ
mond az ſoltarban, yob az kewes, az ygaznak, az bv̊nőſőknek ſok
kazdagſaganal. az pogan bőőlčes vǵ mond, az főſweńſégről, az kazdagſagoknak ő kewanſaga, wéghetetlen newekedyk. az yvvenalis
186 meſter es vǵ mond, hoǵ valameńere az pénz ‖ embernel newekedyk
az penznek zertéſes ańera newekedyk. towabba az kaato meſter vǵ
mond, vtaľľad megh az kazdagſagokat, ha akarz lelkedben bodog
lenned. de keerdetyk ymar, hoǵ az főſweńſegnek, hań tvlaydonſagy
vadnak, felel az zent bonaventvra doktor, hoǵ őt tvlaydonſagy vadnak. elſő alamyſnanak el tagadaſa, azaz megh tartaſa, maſod vrzas,
harmad ragadozas, neǵed vſora, őtőd zentſégh arvlas. erről vǵ mond
187 az cycero nevv̊ meſter, ‖ ſemy nynčen embernek lelkeben oľan
ńavaľas, es hytwanſagos aproſág, mynt zeretnye az kazdagſagokot.
mert vǵ mond zent yeronymvs, hoǵ az főſveń, čak az kv̊s fv̊llérréés
zv̊kſégét monǵa. De hańan vadnak az főſveńſégnek az ő lyańy, vǵ
mond zent gergeľ doctor, hoǵ heten vadnak, meľek yľen newv̊ek,
azaz, arvlas, čalardſag, hazvgſag, hamyſan eſkés, elméének ńvghatatlanſaga, erő, es meg keméńkedes, ezek az főſvéńſégnek lyany.
188 előſſő mynt meg mondatéék, az ‖ arvlas, mykor, fyzetéſért, awaǵ
eǵéb gonozvégre, kyt zemeľében el arvl, awaǵ, hamyſſan meg ragalmazya. maſyk az čalardſag, hoǵ ky. felebarat́at megh čaľľa, [hoǵ]
awaǵ, valamy yo dolgat, awaǵ haznát meg bant́a. harmadyk, az
hazvgſág, meľ lézen zoban, es bezedben, mykor őnőn ńereſégeert
felebarat́at meg čaľľa. neǵedyk hamyſ eſkés, meľ lezen arvban, azaz
adaſban, es vételben. őtődyk elmének ńvghatatlanſaga, mykor ky,
189 az kazdagſagoknak tőbyteſeert, nem ‖ zőnyk meg az koronkétwalo
ſok gondwyſeléſtől. hatodyknak newe, erő, az az, ky eǵebeknek
yozagat erőwel el ragadozya. hetedyk, az meg keméńkedés, hoǵ ky
az ő marhayanak meg tartaſaban ańera meg keméńv̊lt, hoǵ ſem eǵ
kérőnek, ſem valameľ ńavaľgonak, nem akar azokban adnya, lykwel ő bőwőlkődyk. de kerdetyk megés, hoǵ, ezeknelkv̊l, hań lyańy
zv̊letének az őrdőgtől, ez gonoz ańanak ez főſweńſegnek, vǵ végezy
190 az yras, hoǵ ezekes heten vadnak, meľeket, az ő ‖ at́ok az őrdőg
mynd eǵenkét kazdagon el hazaſyta, ez vylagra, kv̊lőmb kv̊lőmb
rendbely embereknek. elſő lyańa az őrdőgnek, az gonoz ańatol, az
főſweńſegtől, az zentſég arvlas, meľet hazaſyta az feyedelmeknek.

Maſyk, az ragadozas, ezt kedég hazaſyta az tyzttartoknak, es dra-
bantoknak. harmadyk, az vſorá, ezt kedeg hazaſyta az waroſy em-
bereknek, es kereſkedő népeknek. Neǵedyk az čalardſág, ezt ada az
aroſnepnek, es kalmaroknak. Ötődyk az keweſſeg ezt ada kedeg
azzońyallatoknak || hatodyk, az keepmvtalas, eszt az zerzeteſ em- 191
bereknek. hetedyk az gonoz kewanſag, tyztaſag ellen, ezt kedeg adá,
ez vylagon, oſ mynt kőzőnſegwel myndeneknek.

Kőwetkezyk az harmadykrol, meſ az bvyaſag.

De my leǵen az bvyaſagh, vǵ mond az yras, hoǵ nem eǵeb,
hanem az fertelmes gonoz ǵőńőrkődéſnek geryedetes kéwanſaga. de
ezt vǵ éérčed, hoǵ mykor lenne az okoſſagnak rya engedetyvel, de
hań az ő kééſértety, felel az yras, hoǵ őtféle az ő kéſértety, azaz,
latas, es zo bezed, ylletés, őlelés, es || az gonozſagnak meg tőkelleſe. 192
azért monda vrvnk Cryſtvs, ha nézended az azzońyallatot meg kéé-
vanaſra őtet, ymar meg ferteztel ő myatta az te zv̊wedben. azon-
képpen kel az azonyallatnakes, az ferfyvrol érteny, az az, hoǵ ha
nezendy az ferfyat (vrvnk Cryſtvs mondáſa zerent) gonoz végre,
tahat ymar meg fertezet ő felőlle, az ő zv̊wében. azért, aſamfya, ky
az kryſtvſnak akarod meg tartanod, az nekye ygéért dragalatos
kééńčet, azaz, az || zeplőtelen, vyraglő, zép zenth tyztaſagot, wy- 193
ǵaz, es őrőzkőǵǵel, hoǵ myheſen el yő az kéſértet, legottan elweſſed
te tőlled, hoǵ az vezedelmes kééſedelemnek myatta, neky engedéés
ne tőrtéńńek, az te zywedben. yollehet hoǵ az tyztaſag ellen valo
gonoz bv̊nről, tőb yras volna, hoǵ az ő vtalatos gonoz artando vol-
tat ńylwabban meg érthetnők, de megh nem yrom az tv̊ zemeſtek-
nek tyztaſagos tyzteleteſſégéérth || mert byzom teſſes lelkemel az 194
édes wr yſtenben, hoǵ zorgalmatos vyǵazaſtok leǵen ez nemes zent
tyztaſagnak egézlen meg őrőzeſere, azért én yth meg allok, erről
ńylwabban yrnom.

Ez az neǵedyk halaloſ bv̊n:

Az harag my dolog leǵen, erről vǵ zol kaſſiodorvs, hoǵ az
haragh, az léleknek, eǵ megh haborytott yndvlaſa, az őtet megh

haborytonak ńomorvſágh tételre ſyetwén. Raban newv̊ meſter
kedéégh, vǵ mond, hoǵ mynden gonoz yndvlat haragh, az meľ ||
195 artany kéwan. de az káàto meſter ymé myt zol az haragnak ellenne.
az vetekedéſt, yndoytanod, el tawoztaſſad, meľnek el tavoztataſaval
malazt lézen te hozyad eǵeſv̊lvén, merth az haragh ǵv̊lőſeget nemz.
es az eǵenlőſég, nevely az zeretetet, es taplalya őteth. ymé aťam-
fya, hoǵ mond vǵan ezen bőlč kaato, ved ezedbe, megh haragvd-
wan, te ne akary byzońtalan dologrol vetekedned, mert megh banťa
196 az haragh, embernek || lelkét, hoǵ ne nézheſſe az byzoń dolgot. De
haň féle az harg, vǵ felel zent innocencivs papa, hoǵ kétféle az
haragh, egyk az zeretetből valo harag, maſyk, bv̊ňből valo harag.
yǵ érčed, hoǵ az zeretetből valo harag, az, az meľ, akarya az ő fele-
baraťat, awaǵ valameľ zemélt, meg feddenye, awaǵ meg ǵőtrenye,
azért hoǵ az ő bv̊ne el tőretteſſék, es őnőn maga meg yobvlyon. es
197 yǵ olvaſſvk vrvnk Cryſtoſt, hoǵ ǵakorta meg haragvt || az ſydokra,
ez yľen haragval tartoznak, az feyedelmek az ő alattok valo vétke-
zettekre, es ez, nem bv̊n, mert az vr yſten, es az zeretet, ennek
yndvlaťa, ezért érdemes. de az bv̊n zerént valo harag, az, az meľ,
azt akarya, hoǵ az zemeľ, azért ǵőtreſſék, hoǵ bvzzv allattaſſék, es
[ez] ez yľen harag, ygen vezedelmes. de vǵ mond zent gergeľ doktor,
hoǵ ez atkozot haragnak őt leańy vadnak, előſſő az haborgas ||
198 holot, emberek eǵmaſt megh veryk. maſodyk lyaňa, az elmének
dagaľa, mykoron, ember gondol ő zv̊vében bvzzv allaſnak kv̊lőmb
kv̊lőmb vtayt. harmadyk lyaňa, az haragnak, az oľ bvzv bezed,
mykor ember, ő bezédével mond ſokaknak előtte, maſhoz foǵatko-
zaſt, ő ǵalazaťara, es tyzteletlenſégére. neǵedyk lyaňa, az oľ hara-
godas, mykor ember, meg haborodot zomorvſagnak yeǵe mvtatáſá-
199 val || akar valakyn bvzzvt allany. őtődyk, az karomlas, az az mykor
valaky fel čattan az vr yſtennek, awaǵ, az ő zentynek ellene valo
bvzzvſagos čačogaſra, valamy képpen, awaǵ atokba, vaǵ eſkéſbe.
awaǵ eǵeb keppen:

Az őtődyk halaloſ bv̊n yréǵſeg.

Myčvda az yreǵſégh, felel zent agaſton doktor, hoǵ az yreǵ-
ſeg, eǵebeknek yawanak ǵv̊lőſége. damaſzenvs meſter azt monǵa,
200 hoǵ az yreǵſégh, eǵebeknek || yavarol valo zomorvſagh, azért myn-

-den yreǵſegh, o̊no̊n magaba, bé rekeztette az ǵv̊lo̊ſeget, es az zomo-
rvſagot, es azéért, az yreǵſég, az léleknek ygen mérges fekéľe, es
nehéz halalos ſebe. de myt mond bo̊lč ſalamon, az yrégſégnek
zomorv voltarol, mert ezt monǵa, mykeppen az moľ art az rvha-
nak, es az zw féreg, az fáńak, azonkeppen árt az zomorvſages, az
zv̊nek. azaz, myképpen az moľ meg ragya, es meg emézty az rvhat,
azonkeppen az yreǵſeg || es az zomorvſag meg emézty embernek o̊ 201
tetemeyt, es o̊ teſtét. De kérdetyk, ymar hań gonozt tézen az yreǵ-
ſeg, felel az yras, hoǵ, o̊tfele gonozt tezen az yreǵſeg. elo̊ſſo̊t, ezt
tezy, mert az teſtet meg azzaťa. maſodoth, mert az vért, meg
emézty. harmadot, mert embernek orczayat meg hyrwaztya. neǵe-
det, mert, naǵ zomoroſagos, es ńego̊déſſel valo foházkodaſokot tézen.
o̊to̊d mert, az zv̊wet myndenkor || az lelky wydamſagtol el zakazťa, 202
es zomorkodtaťa. vǵ mond erro̊l az bo̊lč kátó, az yreǵſéget ygen
naǵ zorgalmatoſſagval el tavoztatnod v̊ǵekezzél, hoǵ meľ, ha ygaz
meg nem bantanaés, demaga, o̊tet hordozny ygen nag zomorvſag.
kérdetyk towabba, hoǵ kyknek ko̊zo̊tte lélettetyk az yreǵſég, vǵ felel
erre areſtotéles névv̊ pogan bo̊lč, hog az yreǵſég léttetyk, es eſyk
ko̊zo̊nſégeſben, az eǵenlo̊knek ko̊zo̊tte. myképpen || az fazék ǵarto 203
ǵv̊lo̊ly az maſ fazakaſt, es nem az o̊tv̊ſt, es az zabo, az maſyk zabot,
es az korčomaros, az maſykot, es ezen képpen, kyk eǵféle kereſeten
élnek, zoktak o̊n ko̊zto̊k yreǵkedny, azért, kyky mynd zyvében meg
o̊ro̊zye o̊no̊n magat, mert netalamtan az zerzeteſeknek kápayokotés,
altal kezdy foľny ez gonoz bv̊nnek mérges heǵeſſége, mynd zywo̊nk-
ygés ha az zent zeretetben eǵmaſhoz || reſtek, es tvńak leéndv̊nk: 204
De, hań lyańy vadnak az yreǵſégnek, o̊to̊t nevez zent gergeľ doctor.
eǵyk az ǵv̊lo̊ſég, mykor kewan az o̊ fele barattanak gonozt, es nem
akar nekye yoot. maſyk, az ſwgas hogas, es ſvſdorlás, mykoron
valaky, haborvſagnak magwat hynty az aťaſyaknak, awaǵ hwgok-
nak ko̊zo̊tte, kynek myatta, az aťaſyvſagos, es baratſagos zeretet el
pvztvl, azoknak ko̊zv̊le, kyk ko̊zo̊t az zent || zeretet vyragzykvolt, 205
hoǵ meľ dolog, ygen nehezſeges bv̊n. azért monǵa az bo̊lč ſalamon,
ne nevezteſſél ſvſdorlonak, es az két ńelvv̊, meg atkoztatott, mert
ſok békéwel valokot meg haborytottanak. harmadyk lyańa az yreǵ-
ſegnek, az ragalmazas, ez kedég, az eǵebeknek yo hyrenek, tytkon-
valo, es hatamegé valo bezedvel, meg zydalmazaſa, es ǵalaſáſa, de
v̊ǵekezzél o̊ro̊mo̊ſt el tawoztatnod az ragalmaſſágnak || halgataſát, 206
mer az ragalmazo, es az o̊ halgatoya, eǵenlo̊ kenval ǵo̊tretnek. vǵ

mond az aytatos zent bernald doctor, erről, hoǵ ragalmazny, awaǵ
az ragalmazot halgatny, ezek kőzőt meľyk leǵen karhozatoſb, nem
kőńven mondhatom en azt meg, mert eǵenlőnek értem. neǵedyk
lyańa, az eǵebeknek ńomorvſagan valo őrv̈les. őtődyk, eǵebeknek
yawan valo bankodas, es zomorkodas, azért, ezeknek ellenne valo
yo vrvſſag, az zent zeretetnek yozaga. amen: ||

207 Ez az hatodyk halalos bv̈n azaz, az torkoſſáágh.

Deh my leǵen az torkoſſag, ez kéérdéſre felelhetv̈nk az zenth
agaſton doctornak mondaſa zerént, hoǵ az torkoſſág, az éteknek
mértéktelen valo es zertelen valo ǵwtſaga, awaǵ mohſága. de myt
mond az bodogſagos zent pál apaſtal az torkoſſagrol, wǵ mond, hoǵ
tőbben halnak meg az torkoſſágnak myatta, hoǵnem myn̄t tőrnek
myatta. de myt monda erről az őrők byzońſag, vrvnk Ieſus Cryſtvs,
208 vǵ || monda, ő zent felſége. wala eǵ kazdag, ky őltőzyk vala bár-
ſońba, es ǵőńőrkodyk vala naponkéd naǵ feńeſſégvel, ky meg hal-
wan, temetteték őrők pokolra. hoǵ mond ſalamon, ne akary moh
lenned az ǵőńőrkődéſben, mert az ſok étkekben lézen az kórſág.
towabbá vǵ mond, az torkoſſágnak myatta, ſokak meg hóltak, az
ky kedég zenvedetes, meg hozzabyťa ő életét: Az torkoſſágban kedég
őtképpen lehet az vétek. előzzőr hoǵ mykor, ky az meg zerzett, ||
209 v̈dőnek előtte ézyk. maſyk, mykor ygen naǵ ǵőńőrv̈ſégwel ezyk.
harmadyk mykor, ygen bőwen vézen őn magahoz ételt, awaǵ italt.
neǵedyk, mykor ygen mohon ezyk yzyk. őtődyk, mykor az ő étkét,
erőkődyk, es ynčelkedyk ygen ǵőńőrv̈ſégeſen zerezny. De kérdetyk
ymár, hań lyańy vadnak az torkoſſágnak. felel zent gergeľ doctor
mondwan, hoǵ őt lyańy vadnak. eǵǵyk az éktelen vygaſág, hoǵ ky
210 mykor kv̈lſő yatékoknak, es || feſletſégeknek myatta az őn torka-
nak kewanſagot tamazt. maſyk lyańa, az ygreczſéégh, meľek fertel-
mes kéwanſagoknak bezédywel, az ő torkat zabálódáſra yndyčák.
harmad, lyańa az torkoſſagnak, az fertelmeſſég, azaz okádás, es
dohos kérődéſek, es bwyalkodas. neǵedyk lyańa, az ſok zo, es čačo-
gás, zv̈kſégnelkv̈l, es haznalatoſſagnalkv̈l valo bezéd. őtődyk lyańa,
az torkoſſágnak az elmének meg kábvláſa, mykor, az ő haſanak
211 ſelette valo meg tőltéſének myatta || okoſſága el fordwl, kyből, néha,
neg kézlabés máz, mykeppen emberből lőtt barom. De my leǵen őn

twlaydonſaga zerént az rézegſég, felel ſeneka newv̊ pogan bo̊lč, mondwan, az rézegſég, akaratzerént valo balgatagſág, meľ, mynden bv̊nt fel ǵwyt, es ky yelent, es mynden yo zemérmeſſéget, meľ az gonozoknak ellenne állana, azt mynd el táwoztaťa, es orczatalanná tézen embert, es fertelmeſſé: de haľwk meg az zent pál mondaſat, ky vǵ mond, || ne akaryatok meg zayoſwlny borwal, meľben 212
vaǵon bwyaſág. zent ieronymvs kedég vǵ mond, ſemy oľan ygen meg nem ronťa az elmét, mynt az ǵakortawalo étel ytal, es az rézegſég. de haľad myt mond zent agaſton doctor, az rézegſég, hyzelkedo̊ o̊rdo̊g, edes méreg, kedves bv̊n, meľ kynel leénd, az o̊no̊n maga nynčen maganál. towabbá, meges vǵ mond, azon zent agaſton, az rézegſégh, el vezty embertől az emlekezetet, erzékenſégit el tékozľa, az yo || ertelmet meg eleǵyty gonozwal, bwyaſágot geryezt, 213
el fordyťa az ńelvet, meg do̊glety embernek wérét. es mynden tagayt meg kóryťa, meg ro̊wydyty életét, es mynden egézſéget ky zagat emberbo̊l. azért monǵa eǵ yeles pogan bo̊ló, az térencyvs, hoǵ az ételnel, es az ytalnalkv̊l, ygen fazyk az bwyaſagnak o̊rdo̊ge De ymar kérdetyk, ha az rézegſég myndenkoron halalos bv̊n léǵené, awaǵ nem, erro̊l végezwén doctorok, vǵ felelnek || hoǵ az yando ember, 214
harom modon tarthaťa o̊no̊n magát az venerékhez, azaz, az ytalhoz. eǵ képpen, mykor nem tvǵa az veneréket lennye ero̊ſnek, es rézegythetőnek, akkor ha to̊rtén meg zayoſwlny, tahat meg lehet bv̊n nélkv̊l, mert tvdatlaſagbol, es akaraťanalkv̊l to̊rtént. mas képpen, mykor tvǵa bator, az veneréket lennye ero̊ſnek, de nem alayťa, hoǵ o̊tet meg rézegythetné, es ezen modon ha to̊rtényk meg || zayoſvlny, bočanondo bv̊nvel lezen. harmad képpen, mykor twǵa az 215
ytalt lenny ero̊ſnek, es meg rézegytheto̊nek, es yonkab ak eſnye az rézegſégbe, hoǵnem az oľ ytaltol meg tv̊rko̊znye, es ezenkeppen meg rézegvlńy myndenkoron halalos bv̊n.

K o̊ w e t k e z y k a z h e t e d y k r o̊ l a z a z a z r e ſ t ſ é g n e k b v̊ - n é r o̊ l.

De my leǵen az reſtſégh, felel az yras, hoǵ az reſtſég, az léleknek twńaſaga, awaǵ, lwſtaſága, hoǵ kybo̊l || ember, valamy yót el 216
tvńál kezdeny, es az el kezdettet reſtelly meg to̊kélleny, es az yſtennek ygéyt, reſtelly halgatnya. myt zol az bo̊lč ſalamon az reſteknek

ellennek, vǵ mond, meńel oh te reſt ember, az hangához, es nézzed
meg az ő wtayt, es tanoł ő tőlle bőlčeſéget, mert meg zerzy méég
ńarba, az ő éléſét, es meg ǵv̊yty az arataſban az ő ételét. towabbá
vǵ mond, azon bőlč, az reſt ember, az hydegtől féltébe, nem akara ||
217 zantanya, annakokaert, kezd kwldwlny ńarba, es télbe, es nem
adnak ő neky, mert nem zantott őzzel. azérth, moſtan vaǵvnk, az
zantaſnak azaz, az penitencianak ydeyeben, es ne reſtelyv̊k őtet, de
ſyeſſv̊nk ő vele, hoǵ az meńey dv̊čőſegnek ńaraban, az az, naǵ őrő-
mében, takarhaſſvk az őrők életnek ǵv̊mőlčét. De, ytt kerdetyk, hań
lyańy vadnak az reſtſegnek, felel zent gergeł doctor, hoǵ az reſtſeg-
218 nek hat lyańy vadnak, azaz egyk || az gonozſág, mełből ember az
lelky yokat vtálła. maſyk, az dagáł, ez kedég, az zv̊nek, némv̊ keſe-
rv̊ſege, meł vaǵon az reſteknek zv̊vőkben rekeztetvén. harmadyk
leańa, az félékénſég, mełből, az reſt ember, zertelen valo félelmet
tart, az őnőn tvlaydon tehetſégeről, es nem akar azokra v̊ǵekeznye,
az mełek volnanak az ő tehetſegehez valók, es alkolmaſok. neǵedyk
lyańa az reméntelenſég, ez kedég, nemv̊ kételkedés, az őnőn maga-
219 baly erőről, es az yſteny ſegédſegről || meł, meg ſegét embert, még
ygen naǵ dolgoknak béé tełeſytéſéreés. őtődyk lyana, az tvńaſág, ez
kedég nemv̊ meg hydegv̊lt nehézedés, es az kezdett yokhoz, meg
tőkélléſére valo reſtſég. hatodyk lyańa, az elmének téſtova valo
bvdoſáſa, ez kedég, az mykor az ember, az belſő, es lelky őrwende-
teſſégtől megh pwztwlván, es el haǵattatvan, es meg foztatvan,
nynčen myben, lelkében ǵőńőrkődnye, es annak okaért, az ő lelke
220 bvdoſyk az kv̊lſő, es az || alkolmatlan dolgokra, azokban kereſvén
vygaztalaſt, es ńwgolmat. de vezedelmes, mert nem byzoń vygaſag,
es nem tőkélletes ńvgolom az ołan, holott az lélek zomorv, es az
elmé ńwghatatlan, es vezedelmes: ezenképpen végeztetyk
az heét halálos bv̊nőknek rv̊vyd, es haznalatos
magárazatťa.

Ymar kőwetkezyk az yras az eǵhazy zentſégekről.

Az eǵhazy zentſégek hańan wadnak zámzerénth, felel az yras
221 mondwan, hoǵ, heten vadnak. elősſő, az kereszt||ſeég, maſyk az bér-
malas, harmadyk az papy zerzeth, neǵedyk az oltary zentſéégh,
őtődyk az haſaſſaag, hatodik az penitencia, hetedik az vtoſſo kene-

teés. Kérdes vaǵon ez zentſegek felől, azaz, my okaért atta vrvnk Criſtus Ieſus, ez hét ſcentſégeket aṅa zenteǵhaznak. felelnek doctorok, hoǵ atta vrvnk Criſtus Ieſus, aṅa zenteǵhaznak, ez hét zentſégeket, az hét lelky koorſágoknak ellenne, meľek vadnak mv̊ bennv̊nk. mert, kéétféle koorſagok vadnak emberekben, vǵ‖mynt kőzőnſégwel, 222 azaz bv̊nnek kórſaga, es kénnak kórſaga. az bv̊nnek kórſága haromféle. eǵyk az eredetzerént valo bv̊ṅ, es ennek ő ellenne vaǵon az kereztſééǵh. maſyk az tétemén zérént valo halaloſbv̊n, es ennek ellenne vaǵon az penitencia. harmadyk az tetemeṅzerent valo bočanando bv̊n, es ennek ellenne vaǵon, az kenetés. de az kénnak kórſaga négfele, eǵyk az twdatlanſág, ennek kedég ellenne adwan vaǵon az papy zent zerzet, tanytaſra. ‖ maſodyk, az erőtelenſeg. 223 ennek ellenne adatott az bérmalás, meľ, maǵaraztatyk erőſytéſnek. harmadyk kórſága az kénnak, az gonozſág, es ennek ellenne vaǵon az oltary zentſég. neǵedyk, az gonoz kewanſág, méľnek ő ellenne, vaǵon az zent haſaſſagnak zerzetének zentſége. azért, ez yľen hét kórſágvnknak ellenne ada, vrvnk, xtus. ihus. aṅa zenteǵhaznak. ez hét nemes zentſégeket. amen:

Kőwetkezyk ymar az yras zent léleknek het ayandokyrol ‖

Haṅ ayandoky wadnak az zent léleknek. twdnvnk kel, hoǵ 224 héét zamv, elő bőlčeſég. maſod értelem. harmad tanač. neǵed erőſſég, ötőd twdomaṅ, hatod kegeſſég, heted félelem. az elſő meľ mondatyk bőlčeſégnek, aall, awaǵ tartatyk, abban, hoǵ ky, az yſtent hywebben zerety, es ő rolla aytatoſban elmélkedyk. az maſyk, azaz, az értelem, kyvel az néǵ, vtoſſo dolgaynkot, awaǵ, wegeynket, meg erčv̊k. azaz az halált, az ytéletet, az kéénth ‖ es az dv̊čőſeget. har- 225 madyk, az tanáč, tvdatlanokot tanytanya, es iobvlaſt maganak walaztanya, es gonozt el tawoztatnya. neǵedyk az erőſſég, az keſérteteknek el vyſeleſere, es ellenne allaſra. őtődyk, twdomaṅ, embernek yol élny, es őnőn magát meg v̊ſmerwén, yóra térny. hatodyk kegeſſéégh, felebaratwnkon kőṅőrv̊lny. hetedyk félelem, az vr iſtent tyztelwén felnye, es gonozoknak el tawoztataſara, es ‖ v̊wőſſégnek kere- 226 ſéſére. De myért mondatnak zent lelek ayandokynak, felel az yras mert, őtty azokat mv̊nekv̊nk zent lelek, az kedweſſé téwő malaztal

eǵṽtt, es azért, az ky vaǵon, halalos bṽnnelkṽl, ő nala vaǵon az zent lélek malazſa, mynd ez ayandékokwal eǵembe, es el tawozwan az malazt, az halalos bvnnek myatta, el tawoznak ez ayandékokés.
227 De myt mṽelkednek ez ayandékok mv bennṽnk, ‖ felelṽnk, az yras zerént, mert el ṽzyk es el tawoztaſák mṽ tőllṽnk az hét halalos bṽnőkőt. mert az félelem, ky ṽzy az keweſſéget, az tanač, el ṽzy az főſweńſéget. az keǵeſſég, el ṽzy az yreǵſéget. az értelem, az torkoſſagot. az twdomań az haragot. az bőlčeſég, az bwyaſágot. az erőſſég, az reſtſéget, meľ reſtſeg, [az] embert tézen nemṽképpen erőtelenné, es yokra tehetetlenné. azert yǵ erčṽk az zent lélek ayandokyt es yg kereſſvk. ‖

228 Kőwetkeznek az teſty yrgalmaſſágok.

Héét teſty yrgalmaſſagok vadnak. elő, króroknak latogataſa. máſod ehezőknek ennye adás. harmadyk, zomyohozoknak ytalt adas. neǵed, fogľoknak waltaſa. őtőd rvhatlanokot rvhaznya. hatod, wton yarokot be fogadnya. heted halattakot temetnye. es ezek, az vr yſtennek ygen kellemeteſek. de, myt mond vrvnk Criſtus aż ewanǵelyvmban ezekről, ezt monǵa hoǵ, az vtoſſo ytéleten, ezekvel ytely
229 meg ez vylagot, ‖ es ezekvel aad ſentencyat az kaarhoztakra mondwán, en ehezém, es nem adatok ennem, zomyohozam, es nem adatok nekem ytalt. koor betegés valék, es nem latatok en hozzam. fogwa walék, es nem waltatok ky engemet. rwhatlan valék, es mezytelen, es nem rwhazatok meg engemet. vton yaro valék, es nem adatok zallaſt en nekem. halattaymban valék, es nem temetétek engemet. tawozzatok el azéért en tőllem az őrők kénnak tṽzére,
230 meľ ‖ meg vaǵon zerezwe őrdőgnek, es az ő anǵalynak. oh meľ rettenetes lézen, az keǵetleneknek ez ſentenciat hallanyok kyk ez hét yrgalmaſſágnalkṽl éltenek wolt ez vylagon, mert, az őrők kéén lézen az ő rézzek.

Az lelky yrgalmaſſagokrol.

Vadnak lelky het yrgalmaſſagokes. elő, meg feǵelmezny az vétkezettet. más, tanáčot adny az kéétſégeſnek. harmad, tanytanya

az twdatlanokot. neǵed, megh bočatnya, az ellenned vetetnek. ôtôd wygaztalny zomorvkot. || hatod el tꝟrnye, az raytad lôtt bwzwſá- 231
got. heted, ymadny myndeneknek ꝟdôſſégéért.

Nyolcz bodogſagok vadnak, meƚek mondatnak lelkyeknek.

De myt monda az mꝟ vrvnk Cryſtvs ez ńolcz bodogſag felôl az ewanǵelyvmban, bodogytwan, es dyčerwen ezeket mondwan: bodogok az lelky zegeńek, mert ôwék meńeknek orzaga. bodogok az keǵeſek, mer ôk byryak az fôldet. bodogok, az kyk ſyrnak moſt, mert ôk megh vygaztaltatnak. bodogok, az kyk ehezyk, es zomyohozyak || azaz, kewańák, az ygazſágot, mert ôk meg 232
elegytetnek. bodogok az yrgalmaſok, mert ôk yrgalmaſſagot ńernek. bodogok, az tyzta zꝟwꝟyek, mert ôk az yſtent meg laťák. bodogok az békeſegeſek, mert ôk yſtennek fyaynak hywattatnak. bodogok kyk haborwſagot zemmednek az ygaſſagért, mert ôwéék meńeknek orzaga: ezek nynčenek heaba, mert, ygénkét wrvnk Cryſtvs mondaſy. amen:

Kôwetkezyk ymar az yras az kylenc yde[g]en bꝟnôkrôl.

Eǵyk ydegen bꝟn, mondatyk porončolásnak, mykor eǵébnek ||*)

---

*) Itt nehány levél hiányzik.

233 *) Kőuetkőzik a ſcent iras a halalrol.

Yme eg halot hozatic vala: ki ő annanac eggetlen eg fia: ez igeket megh irta ſcent lučac: eva*ngelium*nak hetedic reſceben: emelle vg mond ſcent agoſton doctor: atőruen kőnube beirtac mondaſat:: harom zerv̊ egem ahalal: elſő teſti: es ebből mend feltamadnac: az iteletre: mikepen daniel profeta monga: kőnuenec tizőnkettődic reſcebe: kic aloznac egem: az főldnek poraba: felſerkennec: nemellec az őrők eletre: nemelſec zidalomſagra: hog mendenkoron azt laſſac: maſodic a lelki halal: mikoron a lelec meghal a halalos byv̊nnec myatta: melnec myatta elualaztatic iſtentv̊l: mel a leleknec elete: de e halalbol: igőn ſokan tamadnak fel: tuńa mynt: a
234 bizon penitencia || tartoc: es igőn ſokan nem: mikepen a byv̊nbe meg kemenv̊ltec: harmadic: apokol kenńanac halala: holot a halal ſoha meg nem hal: es annakokaert őbelőle ſenki felnemtamad: arra monga iob patriarcha: pokolba ſem*m*inemv̊ valčag nynčen: o(?) an*n*akokaert a mv̊ aldot v̊duőzittenc hog meg abraznaia: es meg mutatnaia az feltamadaſt lehetſegőſnec len*n*i: ez yſyat: a teſti es lelki halalbol feltamazta: es meg ada az ő annyanac: mikepen meg ielőntetic a ſcent evangeliomba: mel melle harom lelki tanuſagot vehetőnk ezőncbe: elözer e meg holtnac ielőnteſet: tudnonckel hog e meg holt ſcent agoſton doctornac mondaſazerent: peldazza a byv̊nős embert: es ielőſben harom okaért: mellec őrola a ſcent evangeliomba mondatnac: előzer bizonaba e meg holt mondatic
235 halotnac: ennec ielőnteſere: hogh || őben*n*e a termezetzerent valo kőz elet: es melegſeg meg alut vala: annakokaert a katholikon vg mond: ahalot mondatic olymynt az eleſtv̊l: es az elettv̊l alol len*n*ye: vgan ezőnkepen a byv̊nős ember mondatic halotnac: mert az elettv̊l ala eſyc: mert menden ember minecelőtte vetkőzőt: vala: es mondatic vala okos teremtet allatnac: ymar a byv̊nnec myatta nemikepen octalan allatta lezőn: maſodzer emeg holt kiuitetic

*) Második kéz.

vala a varaſbol: annac peldazattara: hoc e vilagnac varaſabol: azaz: kereztyen anya ſcent eghaznac eggeſſegeből: kiuitetnec a byv̊nős emberec: ahalalnak myatta pokolnac koporſoiaba: hanemha minec előtte meg halnac: olymynt a byv̊nőcbe eltemettettec: criſtuſnac myatta feltamaztaſſanac: arra mo*n*da v̊duőzittenc: ſcent lućac irya mo*n*||daſat evan[geliumn]ac tizőnhatodic reſceben: meg 236 hala a kaſdagh: es pokolba temettetec. touaba ſcent Ieronimus doctor: Iohel profeta kőnőuen tőt magarazattyaba: vg mond: hog az iőuendő napon: azaz: halalonknac oraian: a karhozatnak: auag az v̊duőſſegnec: eluegezőt ſentenciaiat vezzv̊c: ez mendennec halanac napian betelleſődic: harmadzor e halot ielőntetic neheznec: es ſulnak leni: ebbe hog ielőntetic ſokactul temetni kiuitetni: vgan ezőnkepen a byv̊nős ember: az halalos byv̊nert: oly igőn ſul: oly igőn nehez: hog itelet napian: az kiadot ſentencianac vtanna: meg a főld ſem tarthattya meg őtet: hog ez igaz legen: vgh mondatic moyſes eggic kőnőuebe: lezallanac egem a byv̊nőſőc pokolnac melſegere: mikepen a kő: ſőt meg a me*n*ńorzages meg nem tarthata lucipert a byv̊nert: demaga mellet meg ha mend azon hegec: es kő hegec őrea eſtenec volna: menńorzagbol ala nem vohattac || volna: de maga a keuelſegnec byv̊nenec myatta ala hullanac: 237 arra monga a mv̊ nemes v̊duőzittenc: a ſcent evan*gelium*ba: ſcent lucac irya mondaſat: evan*geliumn*ac tizedic reſcebe: latom vala egem: a ſatan őrdőgőt menńorzagbol leeſni: mikepen az villam: yme mikepen ielőntetic meg az byv̊nnec ſulſaga: es neheſſege: maſodzer tudnonckel ez ózuegh anyanac ſyraſarol: hog lelec zerent ez őzueg anya: peldazza anya ſcent eghazat: annakokaert vg mond a magarazo iras: őzuegge maradot annya ſcent eghaz: mel az ő edes yegeſenec: criſtus ieſuſnak ielőn voltatul őzuegge maradot: fiayt leanyt ſyrattya: melſeket lat halalra mennyők: azért ezőncbe kel vennőnk: hog a halotton kőzőnſegel harom ſyraſoc zoctanac len*n*i: vgan ezőnkepen lelec zerent: a halotton harom ſyraſoknac kell len*n*i: elſő ſyras lezőn: mikoron meglen a halot a hazba vagon: vgan ezőnkepen kel a byv̊nőſnec meg ſyratni az ő byv̊neyt: vetkőzuen zv̊uebe hala||los keppen: en*n*ec peldazattára moyſes eggic 238 kőnőuenec tizenőtődic reſceben paranćoltatic vala: hog ha valaki alomnac myatta meg ferteztetendic: tahat a ſcent eghazba: auag a templo*m*ba bene merezkőggec men*n*i egem: hane*m*ha előzer vizzel meg moſodandic: es mend vecerneiglen nem engettetic vala be-

mennı : a to̊ruen ko̊nůbe es vg vagon meg irua : az lelki erteło̊m aličča o̊magat alomnac myatta meg iatekoltatni : ki agondolatba meg ferteztetic : de vizzel meg moſodando : hog agondolatnac byv̊-net : ko̊nůhullataſockal elmoſſa : es hanemha elo̊zer a keſertetnec tv̊że 'elmenend : o̊no̊nmagat byno̊ſnek eſmerye olymynt mend eſtue-ligh : maſodzer lezo̊n a ſyralom a halotton : mikoron az kapun kyůůl vitetic : vgan ezo̊nkepen meg ſyratando a byv̊no̊s ember : mikoron kimego̊n a malaztbol az byv̊nec dolgara : arra monga az edes Jeſus : ezechiel profeta zaia altal : ko̊no̊uenec tizo̊nnolčadic
239 reſceben : az lelec mel vet‖ko̊zendic az meg hal : eznec abrazattya oluaſtatic : hog ez o̊zueg azzon ſyrt lego̊n : harmadzor lezo̊n aſyralom : mikoron a halot eltemettetic : vgan ezo̊nkepen igo̊n nagon ſyratando a byv̊no̊s ember : mikoron agonoz zokaſnac myatta a byv̊nbe eltemettetic : ennec lelki ertelmere ſyra vronc Jeſus lazaron : mikepen ſcent Janus irya : e'vangeliomanac tizo̊neggedic reſceben : de ez iras melle kerdetic : hog ha byv̊n lego̊n igo̊n nagon keſero̊gni : es ſyrni az mv̊ felebaratonknac halalan : auag nem : mel dologra reafeleltetic : a ſcent iras beli doctorocnac mondaſoc zerent : hog harom kepen ſyrathatťa ember az o̊ felebaratyanac halalat : elo̊zer termezetzerent valo ko̊no̊rv̊leto̊ſſegbo̊l : e modon ſyrata az edes ziz maria : az o̊ ſcent fianac kennyat : es halalat : es e modon ſyratnya nem byv̊n : čac ember az ſyralomnac mogat igo̊n felv̊l ne mulla : maſodzer akaratnac valaztaſabol : meg emo-
240 don es nem byv̊n ha nem lezo̊n mertecletlen : ielo̊ſben ‖ ke[dig] : ha lezo̊n bizon ocbol : mert a myat igo̊n meg oltalmaztatic vala a ko̊ſſegh : auag a tulaydon haſnalatoſſagh : auag meg mert netalamtan teččyc : auagh felelmes : hog ez illeten halot elkarhozot volna : ig eckepen ſyratťa vala : es keſergy vala dauid kyral abſolont : az o̊ fiat : mikepen maſod kyrali ko̊nůnec tizo̊n nolčadic reſceben vagon meg iruan : touaba ato̊ruen ko̊nůbe es vgh vagyon meg iruan : ſenkic mv̊no̊nmagonckat netuggyuc amv̊ fele baratonckat a halalnac myatta elhannonc : de elo̊l bočatnonc adico̊ſegre : harmadzor lehet a ſyras : es zomoruſag beketelenſegnec fuldalaſabol : es iſteni akaratnac ellentartaſabol : mikoron tunya mynt : ez illen zomoruſag iarul ennere : hogy ebbo̊l vonaſſec : es ko̊uetko̊zzec zugodas morgodas : iſten ellen : es fegelmezes : egebkepen menden mertecletlen banat : es ez halalos byv̊nnec tulaydonittatic : es igo̊n neheznec :
241 o(?) annakoka ert laſſad v̊duo̊zv̊len‖do̊ lelec : es ogad magadat ettv̊l :

Touaba kôuetkôzic a ſcent iras: a teſti halalrol: melrôl harom valazokat zẅkſeg ielôntenônc: tudnonckel hog bizonſagal tuggyuc: hog mend meg halonc: vg hog ſenki valaminemẅ bôlčeſeggel: auag okoſſaggal: a halalnac tôruenebôl ônônmagat kinem veheti: mendeneſtẅlfogua a halalrol: menden ember kôzônſegôs tôruennel bizontalan: es menebe neg dologba: es elôzer mo*n*dam hogy a halalnac ideie bizontala*n*: mert etôruen olymynt mendenôknec eſmeretlen: yfiaknac: es venôknec: germekôcnec: es nagocnac: arra monga ſcent agoston doctor: ſem*m*i bizonſagoſb a halalnal: es ſem*m*i bizontalamb a halalnac oraianal: o mel igôn ſokan alittottac ômagokat ſokaiglan elnyôk: es munckalkottanac e vilagert: meg kaſdaguluan: demaga kic ẅdô elôt megh holtanac: bizonaba ſokan hyzic vala: es ieleſben a nag alexander: hoſſa elhetni: es mend etelles vilagon bekeſeggel vralkodni: demaga vg mo*n*d ſcent ‖
agoſton doctor: iſten*n*ec varoſarol zerzet kônẅnec tizônkettôdic **242**
reſceben: hog elmeienec enne eztelenſegere iutot vala: hog ônônmagat iſten*n*ec fianac alitta vala len*n*i: mert igeckepen neuezi vala ôtet mend etelles vilag: an*n*akokaert az omerus verszerzô meſtter: ez alexandert: jouiſnac a felſeges iſte*n*nec fianac mo*n*ga: tôrtenec ke: ôneki neminemẅ varaſnak meg zallaſaba: nehezen meg ſebhôtni: ki mikoron a ſebnec faydalmat meg erzette volna: mo*n*da: me*n*d etelles vilag engômet jouiſnak: a nag iſten*n*ec fianac kaialt: zenuethetetlen*n*ec len*n*em: a ſeb ke: zenuedendô embernec fianac mo*n*d engômet: es ô yfiuſagaba hala meg: nem tôrrel: de merôggel: es az ô gylkoſat almaba meglata: es iſteni zerzezbôl ſem a halalnac helet: ſem az ô gylkoſat: el nem tauoztata: mert hyzi vala ômagat ſokat elnye az es: ki azt mo*n*ga vala: ſcent lucac evan*ge-lista* irta meg eva*ngeliuma*nac tizônkettôdic reſceben: en lelkem ſoch ‖
iokat vallaz begẅttetuen: azert nugoggal: egel: igal: es de- **243**
maga mondatec ôneki: balgatag: ez eyel meg keric atte lelkedet: es kie lezôn akit gẅttettel: vg lôn: pokolba temettetec: an*n*akokaert atullius vg mond: heiaba remenli az yfiu ônônmagat hoſſaiglan elni: mert mičoda nagob balgatagſagoſb: ment a bizontalanokat bizonſagokert vallani: mert az yfiu: allapat: a halalnac ſockal tôb eſetit valla: hognem ment a venſeg: mert kônńeben eſnec az yfiac a korſagocba: es nehezebben betegůlnec meg: es zomoruuaban vigaſtaltatnac meg: touaba ſeneka newy meſtôr es vg mond: az yfiac a halalt hatul vallac: a venec ke: elôttôc: de bizonaba a hat-

megől leſeſkődő ellenſeg tőbet arthat: hog nem my*nt* az ki elől hadat zerez: o mel igőn ſok*an* epitnec hazakat: zőlőket plantalnac: nag ńereſegőket ńernec: kik demaga legottan az ő čelekődeſőkről zamot adandoc: elmulnac: ſem valhattyac melleket kereſnec: es
244 kereſtenec: de egebec biriac: arra monga az edes jeſus ‖ ſcent mathe evan*gelis*ta iria mondaſat evan*geliuman*ac huzon negedic reſceben: vigazzatoc egem: mert nem tuggatoc mel oraban vr eliőuendő: eſtue eh: efelikor eh: tvczo kor eh: holual eh: hog mikoron eliő: ne lellőn tv̋tőket aluuan: azaz: halalos byv̋nbe: an*n*akokaert vg mo*n*d az alamiſnas ſcent janus az ő eletiben: hog vala neminemv̋ čazar: ki az ő koronazaſanac vtan*n*a ezt zerze: hog mentv̋l iob lakaſaba mikoron volna: tahat ackoron az ő koporſoianac kőmv̋ues meſtőri: hoznanac őeleibe kv̋lőmb kv̋lőmb zynv̋ [m]aruan kőueket: es ezt mondanaiac őneki: o felſegős čazar: a halal bizontalan: azert valazdel minemv̋ zynv̋ marua*n* kőből akarod atte koporſodat vallanod: es ezt ez okert tőtte vala: hog az ő halalanac napiat: mendenkoron elmeieben vallanaia: es hog az ő orzaganac nepet alazatoſſaggal birnaia ·:· touaba vg oluaſtatic: amaz nag zoltan ‖kyralrol: ki az ő zemfedelet mend az ő telles orzagan zerent zerte elhordoztata: es nag felzoual meg kaialtata: hyrdettete: hog me*n*d az ő kyrali
245 kenčeből ſem*my*t egebet tőbet elnem vinne: ‖ hanem čac ez eg zemfedelet: vinneie el őuele: o an*n*akokaert kegetlen byv̋nős: myt haſnalnac tenekőd akoron: az aran: es az ezv̋ſth: mikoron azt az idegőnőc elragagac: kic ſoha tegődet atte zv̋kſegődbe: meg nem ſegelnec ·:· touaba vg oluaſtatic neminemv̋ vitezről: ki az ő aga mellet afalba: ket kepőket čenaltatot vala: es meſtőrſegel ketfelől az agon: ket zondv̋leſt teſnec vala: es mikoron fordit́a vala őmagat iob oldalara: ebből meg indultatic vala az iobfelől valo kep: es ezt kaialtya vala: monduan: halal: es mikoron ke: fordit́a vala őmagat az bal oldalara: tahat a maſic kep es meg indultatic vala: es ezt monga vala: pokol: es ezt an*n*akokaert tőtte vala: hog a halalnac keſerv̋ſeget: es a poclot: mendenkoron zemeynec előtte vallanaia ·:· maſodzer igőn ſoc a halalnac hele: mert nem tugga ember holot hal meg: agba eh: auag a mezőn: hazbaeh: auag azanto főldőn: včan eh: auag erdőben: auag koporſoba temettetic eh el: auag vadac madarac emeztic eh meg őtet: an*n*akokaert az
246 indiay ‖ kyral: hyzi vala őnőnmagat az aranas: es gőngőckel mendenfelől meg ekeſv̋lt palotaban meg halni: es demaga az nag ale-

xander čazartul: ahadba őlettetec meg: touaba ſaul: a zidoknac
elſő kyrala: alyt́t́a vala őmagat az ő hazi agaba: es az ő zv̈leynec
kezeyben meg halni: es vgan ezőnkepen abſolon: es demaga egeb-
kepen tőrtenec őnekic halaloc: o(?) an*n*akokaert vg ir vala a ſeneka
lučellusnac: bizontalan ege*m* en edes zerető fiam lučellus: minemv̈
helőn var tegedet a halal: te ke: ha bőlc ember leiendez: me*n*den
helőn egenlő kepen ſelled ·:· ezt igőn iol ezebe vőtte vala a hugo
doctor: ki a kyralnac: az ő attyanac aldomaſa nelkv̈l: baratta lőn
mellet meg tuduan akyral: az ő attya: bočatta kőuetőt a monoſtor-
nac apattyahoz: mo*n*duan őneki: hog ha az ő fiat őneki haza nem
akarnaia bočattani: meg egettetneie a monoſtort: legottan az apat
hog ezt halla: bočatta az yfiuert: es monda annac: en edes zerető
fiam hugo: zv̈cſeg tenekőd atte at‖yadhoz mennőd: mert egebke- 217
pen mv̈ncket el akar vezteni: kinec felele e hugo: kerlec hogy
edologban haggad hog emagam feleſheſſec meg: az en atyamnac:
mellet az apat meg engeduen: a kyral a monoſtorba mene: keruen
az ő fiat az apattul: legottan az yfiu az ő attyanak eleibe iarula: es
illen modiſſagal zola őneki: monduan: en edes zerető atyam: eg
tőruen vagon atte orzagodban: es ha atőruent kyuezthed: es
kitőrhed atte orzagodbol: tahat kimeǵőc ezerzetből: es teueled ez
vilagra meǵőc: kinec felele az atya: mel az tőruen fiam: felele
a fiu: es mo*n*da: hog az yfiu ollan hamar hal meg mikepen a ven:
kinec mo*n*da az atya: ez tőruent en elnem tőrhetőm: mikoron ez
legőn: čac az iſteni hatalom alath: tahat mo*n*da a fiu az atyanac:
azerth miert hog meg hallac: es nem tudom mikoron: sem holot:
ſem minemv̈ halallal: zerzem emagamat a halalra: maſtan foga-
dandora: mellet haluan ‖ a kyral: elmene: es az ő fiat haga a zer- 218
zetbe meg maradni: azert mert ſenki nem tugga: mikoron meg
hal: ſem mikepen: ſem holot: de bizonſagos menden ember: hog
meg hal: arra monga ſcent bernald doctor: ſemmi nynčen bizonſa-
goſb a halalnal: ſem valami bizontalamb: a halalnac oraianal ·:·
harmadzor: a halalnac modiſſaga: mert ſenki nem bizonos mike-
pen hal meg: iol eh: auag gonoſul: hertelen halallal eh: auag
ezen: neluen: hoſſu korſagnac myatta eh: auag almaban: auag
egeb kennal: es demaga bizo*n*ſagal zv̈kſeg hog meg hallon: an*n*ak-
okaert hyzy vala a ſcent anaſtaſius martyr: hog criſtuſ ert: az
ellenſegőctűl: yzenked meteltetnec: es keuanuan keriuala ezt len*n*i:
es demaga guſſal foytatec meg: touaba nero čazar: hyzi vala: nem

ollan ectelenv̊l meg halni: es demaga őnőnmaga őle meg magat:
249 arra monga ſcent bernald do||ctor: bizonſagos hog meg halz: bizon-
talan: auag mikoron: auag holot: mert mendenv̊t a halal tegőd
lez: tegődet var: de te ha bőlc leiendez: menden helőn őtet kezőn
varod ·:· annakokaert oluaſtatic eg pelda: neminemv̊ kyralrol: ki
mendenkoron az ő gonoſſagyt: es iſtennek iteletyt zv̊uebe: elmeiebe
viſelivala: es ſemmikepen nem meuethet vala: ki az ő attyafiatul
meg kerdettetec: minekokaert zomorogna: keſerőgne illen igőn
nagon: nem akara ő neki ennec okat meg ielőnteni: de bočatta az
ő attyafianac kapuia eleibe trombitaſokat: mel az orzagnac zokaſa-
zerent: halalnac bizonſagos iege vala: ennekutana mikoron a
kyralnac attyafia: a kyralhoz vitetőt volna: az kyralnac akarattya-
bol meg mezittelenittetec: es a kyralnac neg vitezi: neg mezittelen
tőrrel kőrnv̊l veuec őtet: paranČola akyral: hog hegedv̊ſők: lalto-
250 ſoc: kyntornaſoc: ſypoſoc: es egeb vigaſagteuők vigaſt||alnaiac
őtet: mikoron az igőn felne: es zomoru volna: meg kerde a kyral:
mire nem vigadna: kinec felele: mikepen meuethetők: auag őrv̊l-
hetőc: ez illeten allapatban: felele a kyral: maſtan meg felelőc
atte kerdeſődre: legottan paranČola hog őtet meg oldoznaiac: es
monda őneki: ha te ſemmi byv̊nődet nem tudod enellenőm: felel:
enelőttem: mikoron te atyadfia legec: az iſtent nem kelle ennekőm
felnőm: ki nag ſoc gonoſſagocba: bynőſnec latom emagamat ő
ſcent felſegenec előtte: nem atyamfia előt: de mendenőknec terem-
teye előt ·:· touaba tudnonckel: hog neg dolgoc vadnac: mellec
mendenőknec felőtte meg rettentnec embert: tuńa mynt: a byv̊nők-
nec felelme: melleket tőt: akeſerv̊ halalnac felelme: az vtolſo ite-
letnek felelme: es menden dolganac zamadaſa: arra monga aſcent
Ieronimus doctor: akar egem: akar ygam: akar valami dolgot ege-
251 bet tegec: mendenkoron || lattatic ennekőm: az enfv̊leymbe zen-
gedőzni: ez rettenetős zozat: kelletőkfel tv̊ hallottac: iőyetőc iſten-
nec iteletire: vgan azon ſcent Ieronimus doctor monga: valamene-
zer hanzor: a napot meg gondolom: mend annezor: telles zv̊uemmel
meg rettenőc ·:· touaba negedzer a halalnac allapattya: mert ſenki
nem tugga: minemv̊ allapatra iuſſon ahalalnac myatta: hog ha
karhozatra eh: auag a dičőſegre: mert mend a poganoc: es eret-
nekőc alytťac őmagokat io allapatra iutnyoc: es demaga nem
igeckepen lezőn: mendeneſtv̊lfogua a bizon kereztyenők: iollehet
tuggac őmagokat hytnec io allapattyaba lennyőc: mert mendene-

ket hyznec: melleket hyzo̊n anya ſcent eghaz: demaga nem tug-
gac: hog ha legenec a malaztban meg maraduan meg hala*n*doc:
auag nem: an*n*akokaert vg mo*n*d a bo̊lc: ko̊no̊uenec kilenčedic
reſcebe*n*: ſenki nem tugga egem: hog ha gv̊lo̊ſegre: auag zeretetre
lego̊n melto: an||nakokaert ez mendeno̊knek ko̊zo̊tte: inckab fe- 252
lendo̊: o(?) an*n*akokaert mend tv̊ yfiac: *es* venec: *es* menden firfiac:
es azzoniallatoc: es mend tv̊ ziz viragoc: tekenčeto̊c igo̊n iol meg attv̊
allapattokat: hog iariatoc maſtan a malaztban: es inčelko̊ggeto̊c
abba meg maradnotoc: mert valaki akar iol meg halni: zv̊kſeg hog
iol ello̊n: mert ſcent Ieronimus doctornac mo*n*daſazerent: zaz ezer
gonoſul elo̊k ko̊zzv̊l: čac alig vegeztetic egel io halallal: o meg
vakult kegetlen byv̊no̊ſo̊c: vegeto̊c ezo̊to̊cbe a ſcent pal apaſtal
regulaiat: mellet meg irt: galatambeliecnec irt leuelenec hatodic
reſceben: miglen v̊do̊t vallonc egem: mv̊uelko̊ggo̊nc iot: mert elio̊
az ey: tuna mynt a halalnac napia: mikoron ſenki nem munckal-
kodhatic: mert ſenkit egebet nem oluaſonc: hanem čac atoluayt:
az edes criſtus mellett fv̊ggo̊ttec: halalanac ideien meg tertet: es
v̊duo̊zv̊ltet: o(?) an*n*akokaert ember: fel vetko̊zno̊d ·:· an*n*akokae||rt 253
vg oluaſſuc: hog vala neminemv̊ kyral: mel a halalnac zo̊netlen valo
gondolatťanac okaert: mendeneſtůlfogua meg zaradot: aſot vala: es
igo̊n gakorta gonic vala: es olymynt ezenelkv̊l v̊l vala az aztalnal:
minekokaert az o̊ attyafia: trefal vala o̊uele: es a kyral: trombita-
ſokat bočatta az o̊ attyafianac hazahoz: halalnac iegeiert: az nem-
zetnec zerzeſezerent: es meg fogattatec: es ahalalra valoknac
to̊mlo̊čebe vettetec: es mondattatic vala o̊neki menden napon:
holnap meg o̊lettetto̊l: es kv̊ld vala o̊neki a kyral ſoc dragalatos
ruhakat: nag go̊no̊rv̊ſego̊s etkeket: es egeb eleſego̊ket ſokakat: zol-
gakat: zolgalo leanokat: nag vrakat: kik vigaſtalnaiac o̊tet: es az
nag zomoruſagal v̊luala az aztalnal: es nem keuan vala enni: mel-
ho̊z a kyral bemenuen: mo*n*da: || atyamfia: mire nem ezo̊l: es 254
nem o̊rulz: es az felele: mikepen eheto̊m en: ha holnapon meg kel
halnom: es a kyral monda: en es atyamfia meggondoluan emaga-
mat mendenkoron meghalandonac: azert nem vigadhatoc: an*n*ak-
okaert vg mondattatic bo̊lc ko̊no̊uenec neguено̊d reſceben: o halal:
mel igo̊n keſerv̊ atte emleko̊zeto̊d: a hamis embernec ·:· de it emelle
kerdes tamad: minekokaert akarta egem az edes vr iſten: ember-
nec az o̊ halalarol ezo̊ket bizontalan*n*ac len*n*i: tuńa mynt: az v̊do̊t:
a helt: a halalnac modiſſagat: es allapattyat: erre reafelel ſcent

iraſbeli henricus meſtőr: hog en*n*ec kőzőnſegős oka ez: mert igecke-
pen erdőml lennye: es ahalalnac eſmeretlenſege: haſnalatoſb ember-
nec a vetkőcnec: es bẙnőknec eltauoztataſara: es iozagoknac gv̊t-
teſere: kereſeſere: kicnec myatta iuthatonc az őrők eletre: es ez
255 meg mutatta‖tic ſoc okockal: elſő ok: okoſſagnac megh tekenteſe-
nec oka: mert igeckepen ember okoſban megtekenti őmagat: es
hozza lat magahoz: hog a halaltul meg ne čalattaſſec: mert miert
hog bizontalan: mikoron: es holot hal meg: auag mikepen: de-
maga bizonos ebbe: hog ha halalos bẙnbe hal meg: tahat őrőcke
elkarhozic: ezt mendenkoron ezebe veuen: okoſſaggal meg tarttya:
hog őtet a halal meg ne čalla: foglalua*n* őtet a bẙnőknek allapat-
ťaba: es igeckepen penitencia tartaſra indittatic: maſodic zorgal-
matos dolognac oka: mert minekokaert ember bizontalan az halal-
nac oraiarol: inckab zorgalmatos: ieleſben ha io: es iozagos ember:
hog tuńan ne čelekőggec ezőcbe: mellec ilnec az eletnek tekelleteſ-
ſegere: mert ha ez illeten ember bizonos volna a halalrol: auag az
v̊duőſſegről: tahat a bizodalombol reſtebben tenneie az iot: es kőuet-
kőzuen az iutalmat: es a fizeteſt: meg kůſſebitteneie: arra monga
256 ſcent gergől ‖ doctor: am*m*v̊ teremtenc: am*m*v̊ halalonknac napiat:
eſmeretlennec akarta mv̊nekőnc len*n*i: hog mikoron mendenkoro*n*
nem tudattatic: me*n*denkoro*n* rokonkőzelnec hyteſſec len*n*i: es
enneuel ember buzgoſagoſb lezőn a munckaba: meneuel bizonta-
lamb az ő hyuatalarol: mert a zolga: es a zolgalo lean⁒ az ó vra-
nac vduaraba: enneuel inckab ſőpőruen: auag egeb dolgot teuen:
munckalkodic: meneuel inckab az ő vranac azzonanac iőuetyről
bizontalan: harmadic: meg bantaſnac nyomorittaſanac oka: mert
a gonozoc: ha tudnaiac őmagokat hog ſokaiglan elnec: batorſagoſ-
ban bantanaiac meg az edes iſtent: es zabadban vetkőznenec: v̊reſ-
kőduen teſti gőnőrůſegbe: mert ha maſtan es mikoron legenec
bizontalanoc: demaga čac a hoſſu eletnec remenſege alat: a gono-
zoc batorſagal vetkőznec: mo*n*duan: en*n*ekutan*n*a venſegőncbe
ezőkről eleg penitenciat tarthatonc: azerth iruan vagon bőlc kőnő-
257 uenec kilenčed ‖ reſceben: nem tugga ember az ő vegeth: demike-
pen a halac meg fogattatnac a horoggal: es mikepen a madarach
meg fogattatnac atőrrel: igeckepen fogatnac meg emberec agonoz
v̊dőben: mel nag hertelenſegel oreiaioc io ·:· negedic iozagos zere-
tetnec oka: mert ha tudnaiac emberec az ő halaloknac napiat: iſten-
*n*ec zeretetiből nem ollan iozagoſon lattatnanac čelekedni a iokat:

es eltauozni a gonoztul: de inckab felelo̊mbo̊l: mert a bizon v̊do̊ig-len mendenkoron vetko̊znenek: ielefben agonozoc: es vegezetre: mikoron ym*m*ar a halalnac ideie rokonko̊zel volna: tunnaiac o̊ma-gokat touaba nem vetko̊zhetni: ekor ;hannaiac el a byv̊nt: es ez nem volna erdemo̊s: mert a karhozatnac felelmebo̊l ternenec meg: es čac ezert tenneiec az iokat: es igeckepen nem volna erdo̊mo̊s: annakokaert vg mo*n*d fcent agofton doctor: mičoda nag felni a kent: az alnac zolga: es a kegetlen toluay es ezt || tezi: nem nag 258
dolog felni a kent: de igo̊n nag dolog zeretni az igaffagot: azaz: zeretetbo̊l ten*n*i az iokat: es eltauoztatni az ifteni bantaft: maftan ke: mert ember bizontalan a halalnac ideiero̊l: ha meg ter: inckab a zeretetnec iozagabol bizonittatic meg terni: mikepen az ki miko-ron egeffegbe vagon: es penitenciat tart: kellemeto̊fb iften*n*ec: es batorfagofb; hognem az ki beteg: akor tart penitenciat: azert tarc akor penitenciat mikoron egeffego̊d vagon: ha eckepen tez: mon-dom teneko̊d hog bator lez: mert penitenciat tartottad az v̊do̊ben: melbe*n* vetko̊zhettel volna: ha ke: akor akarz penitenciat tartanod: mikor ym*m*ar nem vetko̊zheto̊l: az az: atte eleto̊dnec vege*n*: a byv̊no̊k hattanac el tego̊det: nem te azokat ·:· o̊to̊dic karhozatnac eltauoztatafanac oka: mert ebbo̊l hog emberec tudnaiac o̊magokat ro̊uid v̊do̊n meg halnyoc: ha annak elo̊tte foc byv̊no̊cben eltenec volna: tahat ketfegbe efe||fnec okat vallanaiat: alituan o̊magokat il 259
ro̊uid v̊do̊ben enne zamu: es illen nag byv̊no̊kert: bočanatot nem nyerhetni: ha ke: remenleneiec a bočanatot: meg es mas gonoffagba efnenec: mert ertelo̊m nelkv̊l tartananac penitenciat: a fcent pal apaftalnac mo*n*dafa ellen: kit meg *irt* romayacnac irt leuelenek tizo̊nketto̊dic refceben: okoffaggal valo lego̊n egem: attv̊ zolgalat-toc: maftan ke: mert bizontalanoc a halalrol: okoffagos peniten-ciat veznec fel: me*n*d az o̊ telles eleto̊knec ydeieben: remenluen eleg v̊do̊th vallanyoc: az edes iftentv̊l az penitencia tartafra: var-uan a bodog remenfeget: es iften*n*ec io̊uetit ·:· hatodic nag zomoru-fagnac kyrekeztefenec oka: mert ha ember tudnaia a halalnac ide-iet: helet: es az o̊ halalanac mogat: menden napon igo̊n nag zomorufagot vallana: es mel gonofb: menden o̊ tehetfegeuel munckalkodneiec: hogy eltauoztatnaia a helt: es ez illen meg halaf-nac mogat: || es igeckepen: iften*n*ec akarattya ellen vetneie o̊ma- 260
gat: es mendeneftv̊lfogua akarattya nelkv̊l halna meg: mel gonoz volna: demaga mikoron vronknac zauanac: nag o̊ro̊m*m*el kellene

engged*nőnc*: ezőcből meg teččyc: hog nem zv̋kſegh tudnonc halalonknac oraiath ·:· hetedic es vtolſo: az iſteni ymadſagnac oka: mert ſokan hog bizontalanoc: inckab aytatoſſagal keryc iſtent: az ő napoknac hoſſuſagaert: hog iokat tehessenec: es elegkepen peniтenciat tarthaſſanac: mellet nem ten*n*enec: ha bizonoſoc volnanac: azert hog inckab adaſſec az iſteni felelőmnec: es az ymadſagnac oka: akara az edes iſten: bizontalan*n*ac len*n*i az v̋dőt: mert gakorta ember meg korul: es legottan iſtenhőz folamyc: kőnőrőguen vr iſten*n*ec: hog iamborra lezőn: mellet nem ten*n*e: ha bizonſagal tudnaia eltauoztathatni: arra monga a dauid profeta: meg ſokaſultanac az ő korſagoc: en*n*ekutan*n*a elkőzelittőtenec: tuna my*n*t: ||
261 Iſtenhőz: es igeckepen meg teččyc: mikepen ezt az edes iſten igőn iol tőtte ·:· es erről peldanc vagon: a ſcent atyac eletyben: mikepen neminemv̋ ſcent atya: mikoron bement volna eg varaſba: es neminemv̋ hatalmas feiedelőmnec: es kaſdag embernec kapuia előt lev̋lt volna: ki a halalnac vtolſo oraian vala: yme lata neminemv̋ rettenetős fekete louakat: es nag rettenetős fekete emberec v̋lnec vala a louakon: es valua*n* tv̋zes horgokat az ő kezőcben: es iőuen a kapuhoz: alouakat kyűűl hagua*n*: ők nag ſyetetőſſegel a korhoz bemenenec: es a naualas mikoron őket latta volna bemennyőc: kezde nag erőſſen kaialtani: monduan: iſten ſegel engőmet: kinec mondanac az őrdőgőc: maſt lőttel eh iſtenről meg emlekőző: mikoron mv̋nekőnc adattal: mittőttel mend eddeglen: mire nem tartottal peniteciat: mikoro*n* egeſſegbe voltal: es mikoron
262 a haboruſagokat || gonoz zerenčeket: es korſagokat fogattad: mire vartad egem az vtolſo orat iſtent ymadnod: es igeckepen bočatuan az ő zaiaba: es az ő zv̋uebe vas horgot: es igőn nag ſoc faydalom*m*al: az ő lelket derekabol kiuonac: es pokolra viuec: yay vezic azert a bynőſoknec: mert mendennec igeckepen lezőn dolga ·:· touaba peldanc vagon a bodog ſcent alamiſnas Januſrol: alexandriabeli patriarcharol: hog mikoron az ő koporſoiat čenaltatnaia: ſoha nem akara meg vegezni: ezt zerze: hog mikoron nag ielős v̋nnepnapokon volna: az ő tizteſſegebe: valaki a kőmv̋ueſőc kőzzv̋l őhozza iőne: es igeckepen mo*n*dana őneki: vram meg akoporſo nem kez: paranćolſad azt meg čenalnonc: es eluegeznőnc: mert nem tudod mel oraba eliőuendő az ory: es ezt azert tezi vala: hog őmagat halando-
263 nac meg eſmerneie: es keuelkőduen őmagat felne ma||gaſtalnaia de hog őmagat mendenőkbe meg alaznaia: o(?) an*n*akokaert ember laſd

meg temagadat halandonac: es felled az edes iſtenth ·:· touaba
kŏuetkŏzic bezedŏnknec maſodic reſce: a nyaualas es keſerues ha-
landoſagnac ſokaſſagarol: tudnonckel hog az halalt egebeknek kŏ-
zŏtte: kŏrnṽlallac menebe agonozokat: ieleſben tizŏnketh keſerů-
ſegŏk: elŏzer feneſegŏs keſelittes auag ṽldŏzes: mert a halal eg
embernec ſem keduez: de iay mert mendeneket halalra kezelyt:
mert ha nem keduezŏt a ſcentŏknec: naggal inckab nem keduez
a byṽnŏſŏknec: mert lam vg mo*n*d ſcent pal apaſtal: a halal:
a byṽnnec myatta iŏt be efŏldnec vilagaba: es en*n*ekokaert a halal
irattatic elŏs kazat tartuan az ŏ kezeiben: me*n*d lekazalnya: mi-
kepen zokot lekazaltatni a fṽ: az arataſnac ide||ieben: arra monga **264**
a ſcent bernald doctor: ez vilagnac meg vtalaſarol zerzet kŏnṽben:
ahalal leuag·egem: ahalal mendeneket meg ŏl: mel teſtbe el: az
iobbag vrakat meg nomoryttya: es anag oruos doctorokat: me*n*de-
nekŏn vralkodic: az nŏmŏſŏknec birodalmat tarttya: es ſenkyt nem
fel: a halal az yfiakat elragagga: es az venŏket: ſenkinec nem
keduez: ſeneka neṽy meſtŏr es vg mo*n*d emelle: lucillus tanitua-
nanac irt leueleben: azon vton megel mellŏn egebec men*n*ec: mert
mi vagon tenekŏd: ez tŏruenre zṽlettel: ſem te elſŏ: ſem vtolſo:
ez tŏrtent atte atyadnac: ez anyadnac: ez az elſŏknec: ez lezŏn
teutan*n*ad mendenŏknec: o annakokaert ṽduŏzṽlendŏ lelec: mond
meg en*n*ekŏm holot van*n*ac: adam: es ewa: holot matuſael: holot
van*n*ac me*n*d az oriaſoc: hol a hatalmas alexander: hol uagon az
erŏs hector vitez: hol uan||nac mend a čazaroc: es a kyraloc: hol- **265**
uan*n*ac me*n*d az nag pogan bŏlčec: es vers zerzo meſtŏrŏk: holot
van*n*ac me*n*d az oruoſoc: mi*n*emde valakit meg zabadittot éh az ŏ
tudomańa: auag kaſdagſaga: auag hatalmaſſaga: arra monga baruc
profeta: kŏnŏuenec harmadic reſceben: kizaggattattanac me*n*d: es
pokolra zallottanac: es ŏnekic helŏcbe egebec tamattanac: an*n*ak-
okaert myt mongac terolad o halal: embereknec meg emeztŏye:
me*n*d a byṽnŏſŏket halalra kezelittŏd: akariatok éh: nem akaria-
tok eh: meg haltoc: de iay tenekŏd ha gonoſul elendez: azert o
ńaualas ember: tery meg maſtan: mert bizon meg halz: es nem
elz ŏrŏcke ·:· maſodzer kŏrnṽl alla ahalalt: nag yzonv zŏrnṽſeg:
hog ez igaz legŏn: vg mond ſcent bernald doctor: mičoda dohoſb
az emberi dŏgnel: mičoda yzonub: auag zŏrńeb: ameg holt em-
bernel || kinek eletibe vala kedues ŏleleſe: lezŏn halalanac ideien **266**
yzonv rettenetŏs tekenteti: vgan azon ſcent bernald doctor monga:

o ńaualas halando ember: mo*n*d meg en*n*eko̊m holot vannac ez
vilagnac zereto̊y: kic en*n*ekelo̊tte egkeues v̊do̊ko̊n mv̊uelo̊nk vala-
nac: ſem*m*i nem maradot o̊belo̊lo̊k: hanem čac hamu: es ſergec:
arra monga a proſper nev̊y meſto̊r: tekenč meg nezd meg egem:
az koporſokat: laſd meg egem kičoda vr: kičoda azzon: kičoda
zolga: kičoda kaſdag: kičoda zegen: valazd meg ha teheto̊d afol-
nagot a kyraltul: a zepo̊t az zo̊rnv̊tv̊l: az ero̊ſſet az ero̊tlentv̊l ·:·
peldanc vagon emelle: hog neminemv̊ ſeraſo koporſot aſuan: lele
eg yzonv rettenéto̊s dohos emberi do̊go̊t: teſtet: telleſt likackal: es
men*d*en liobol yzonv̊ zo̊rnv̊ fereg noytogattya vala ki az o̊ feyet: es
meg v̊te o̊tet a kapaual: es legottan mend afergec: es a kegoc az
267 o̊ feio̊ket beuonac: es yme aſo̊bo̊l: auag ‖ az ag velo̊bo̊l: kezde ki
io̊ni eg bufo beka: es az o̊ neluebo̊l eg veres beka: es varas: es
čymaz: es yme meg irattatot vala a koporson: ollan valec menemv̊
vag: illeten lez mikepen en vagok ·:· harmadic keſerv̊ſeg ko̊rnv̊l
alla az halando embert: tuńa mynt: az egedv̊l valo elmenes: mert
čac egedv̊l megen ki e vilagbol: az eſmeretlen tartomanba: bizo-
naba e vilagba ember akar mel mezze meńńo̊n: vtitarſot talal: de
halalodnac ideien: eg baratod: auag rokonod ſem megen el teue-
led: hane*m* čac netalamtan a koporſoiglan: arra mo*n*ga adauid
profeta: egedv̊l vagoc en miglen elme*n*ńec ·:· touaba vg oluaſſuc
neminemv̊ emberro̊l: ki kereſe harom baratokat: az elſo̊t inckab
zereti vala hognem mynt o̊magath: a maſikat ment o̊ magat: a har-
268 madikat keueſbe o̊maganal: es olymynt eg‖keueſe: es ez ember
igo̊n nag vezedelo̊mbe vettetec es a kyraltul beydeztetec: es folamec
az o̊ elſo̊ barattyahoz: ſegedſego̊t keruen o̊to̊le: es mikepe*n* men-
denkoron o̊tet zerette lego̊n: meg emleko̊zuen arrol: kinec mo*n*da
az: ember nem tudom ki leg: egeb baratokat valloc maſtan egem:
kickel illic ma en*n*eko̊m vigadnom: mel baratokat matulfogua
biroc: demaga ket ſeng vaſnot adoc teneko̊d kiuel befo̊do̊zteſſel:
mene azert a maſichoz: es vgan ezo̊nkepen az o̊ ſegetſeget kere:
kinec mo*n*da az: nem illic enneko̊m teueled keſalkodnom: mert
ſoc gondockal ko̊rnyko̊ztem meg: demaga eg keueſe a palota ay-
taiaiglan tegedet elkeſerlec: es legottan haza tero̊c: az en tulaydon
dolgomat tezo̊m: an*n*akokaert a bodogtalan nag zomoruſaggal ket-
ſegbe eſuen: a harmadic barattyahoz mene: es annac es monda:
269 nem valloc zot zolnom ‖ te hozzad: mert mikepen kello̊t volna:
nem zerettelec tego̊det: de haboruſaggal meg ko̊rnyko̊zteto̊t: es

baratymtul elhagattatot: kerlec hog ennekőm ſegődelmet teg: es ennekőm meg bočas: hog vgan nem zerettelec: ment a tőb baratymat: es az nag vig orčaual monda őneki: bizonaba zerető baratomnac vallac tegőd lennőd: es atte iotetelideről: iollehet kv̊ſdedőkről elnemfeletkőztem: előtted megőc: es a kyralnac előtte eſedőzőm te erted: azert az elſő barat: ez vilag: kinec te ember zolgalz: de atte halalodnac vegen: ad tenekod mend atte iozagidbol: atte zemeidre: čac eg kv̊s zakadozot poztot: auag vaſnoth: mert mikepen az almadozo ember hyzi őmagat az ő kezebe penzt vallani: es felſerkenuen vreſőn leli őtet: vganezőnkepent: kic kőuetic ez vilagnac tiſteſſeget || ſoha nem kereſic a mennei hazat: de az őrők kent: 270
a maſodic barat zv̊leinc es baratinc: kic kőuetnec tegődet a koporſoiglan nag ſyraſockal: es iaygataſockal: demaga felec netalamtan őrv̊lnec zv̊uőcben az őrőkſegert: arra monga a ſcent bernald doctor: ſokakat latoc egem ſyrokat: de akőnv̊hullataſoc ha a zv̊ből zarmaznanac: nem ollan hamar feſőlnenec meueteſre: touaba az harmadic barat: az alamiſna: az ymadſagoc: es az iomv̊uelkődetőc: mellec mv̊ncket: mikoron ateſtből kimegőnc elől vehetnec: es mv̊erettőnc iſtennel eſedőzhetnec: es az ellenſegőctv̊l: az az: az őrdőgőctv̊l mv̊ncket meg zabadithatnac: meg az edes Jeſus criſtus es mv̊ baratonc: de iay mert kinec igőn keueſet zolgalonc: demaga ki őnőnmagat mv̊ erettőnk halalra vetőtte: de || ſem az atya: ſem 271
az anya: nem kőuetic az ő fiokat leanokat: hanem čac a koporſoiglan: es nem touab: demaga iollehet tenekőd igőn dragalatoſoc voltanac: es az zegen naualas lelec kimegőn a teſtből: menden lelki iozagtul mezîttelen: haguan az ő iozagat marhaiat zv̊leinec: teſtet a fergeknec: es felők hog lelket az őrdőgőknec: mert akoron čac őmaga megőn az ő mv̊uelkődetiuel: menden vigaſagtul elhagattatot: arra monga ſcent Janus: lataſarol zerzet kőnv̊ben: mert azoknac mv̊uelkődetők kőuetic őket: o te keuel embem: myt haznalnac tenekőd akoron a dragalatos ruhac gőngőckel es barſonnal ekeſittőttec: es mikoron atte teſtőd hituan poztoba takartatic: o ragadozo nuzo fozto: myt haſnalnac tenekőd akoron a ſoc louaknac begyv̊tteſe: mikoron neg embernec myatta vitetic atte teſ||tőd a 272
ſcent mihal louaba: o nag kaſdag feiedelm: myt haſnalnac tenekőd akoron afőldnec leleſſege: aſoc zőlőc: a varaſoc: es az erős kőuarac: mikoron efőldből tőbet nem vallaz: hanem čac het lab nyomdokneyat ·:· neged keſerůſeg meg kőrnykőzi a halalt: menden

kepen valo meg foztas: mert a halal meg fozta: es meg v̂refytti ez
vilagnac zeretȏyt: harom zerv̂ iotul: elȏzer menden ez vilagi hy
dicȏſegtul: es keuelſegtv̂l: melleket ȏk ez eletben igȏn zerettenec:
arra monga Iſaias profeta: kȏnȏuenec negedic reſceben: menden
teſt zena: es mend az ȏ dicȏſege mikent a mezȏnec viraga: mert
myt viznec el ȏuelȏc mend akyraloc: mend az iobbag vrac: es
a nemeſȏc: es a vitezȏc az ȏ tiſteſſegȏcbȏl: auag keuelſegȏcbȏl: zol-
273 gaiocbol: a kȏuer louacbol: es poroſkacbol: ‖ ·:· annakokaert ſcent
ambruz peldat vet emelle: hog a nag alexander meg haluan: tizȏn-
ket pogan bȏlčec gv̂lenec az ȏ temeteſere: es az elſȏ legottan monda:
o alexander tegnapi napon a nepnec parančolz vala: ma ke: az
nep parančol tenekȏd: a maſodic monda: o alexander tegnapi na-
pon az aranbol kenčȏt tez vala temagadnac: ma ke: a fergec ken-
čȏznec tegȏdet: a harmadic monda: o alexander tegnapi napon
tenekȏd mend etelles vilag ſem vala eleg: ma ke: ket ſengh fȏld
eleg tenekȏd: a negedic monda: o alexander tenapon ſokakat zaba-
dithattal meg halaltul: ma ke: te magadat meg nem zabadithatod
a halaltul: az ȏtȏdic monda: o alexander tegnapi napon ſeregȏt
vezerlez vala: ma ke: te aſeregtul temetni vitetȏl: a hatodic
monda: o alexander tegnapon az fȏldet ńomodod vala: ma ke:
274 tegȏdet ńomod afȏld: es zorongat: az hetedic ‖ monda: o alexan-
der tegnapon mendenec felnec vala tegȏdet: ma mendenec tegȏdet
ńaualaſnac alitnac: a nolčadic monda: o alexander tegnapon ſoc
baratokat vallottal: ma ke: ſoc toluaiokat: ragadozokat: a kylen-
čedic monda: o alexander tegnapon mend etelles vilagon vralkodol
vala: ma teraytad ekv̂ſded verem vralkodic: a tyzedic monda: o
alexander: tegnapon ezeluala gȏnȏrv̂ſegȏs etkeket: ma ke: fergeč-
nec etke lȏttel: az tyzȏneggedic monda: o alexander: tegnapon
tartas vala enne enne orzagokat: atte hatalmaſſagod alat: ma ke:
tartnac tegȏdet az ȏ hatalmaſſagoc alat: az tyzȏnkettȏdic monda:
o alexander: tegnapon mendenec keuannac vala tegedet latni:
ma ke: mendenec meg vtalnac tegedet: maſodzer meg fozt mv̂nc-
275 ket a halal az v̂dȏzerent valo marhaknac bȏſegetv̂l: mert me‖zeite-
len megȏn ki az ember e vilagbol: hog ez igaz legȏn: vg mond Job
patriarcha: kȏnȏuenec elſȏ reſceben: mezittelen iȏttem ki anyamnac
meheboȏl: mezittelen terȏk afȏldbe: pelda oluaſtatic emelle: hog az
zoltan kyral: ſoc orzagoknac vra: halalahoz kȏzelituen: meg kerde
az oruoſt: ha hamar meg halna: auag meg vigazneiec: es az oruos-

monda: hog harmad napon meg halna: legottan parančola e zoltan kyral az lepődőt melbe betakartatot vala: halalanac vtanna eg kopiara felfŭggeztetni: es a varaſon zerte elhordoztatni: es hyrdető zoual meg kaialtatni: yme egem az zoltan kyral: mend az ő kaſdagſagybol: es ő orzagybol: ſemmit elnem vizőn ŏuele: hanem čac ez eg lepődőt: meg teččyc azert: hog meg foztatonc a mŭ marhanctul: ·:· harmadzor meg fozt a halal: a teſtnec edeſſegetŭl: es gőnőrŭſegetŭl: mert holot vannac a halottaknac te||temyn az fodor 276 haiac: peldat oluaſonc emelle: hog neminemŭ pogan bőlc neminemŭ yfiu čazarnac koporſoiahoz mene: es meg tekentuen őtet az ő zemeiben: es zaiaba: fogayban: auagh aiakayban: es mend az ő eltekozlot tagayban: nag ſyraſſal ezt monga vala: o nagſagos čazar: holot vannac a zep fodor hayac: es atte feyednec koronaia: holot vagon akyrali homlok: holot atte orrod: az illatokal: holot vannac atte zepſegős zemeyd: holoth atte nelued: es zad a dragalatos etkeckel: holot vannac a kyrali ruhac: holot a nag palokat: holot a kyrali aranyas agac: holot vannac a zolgaknac kezuoltoc atte aztalod előt: holot vannac a diſkantoroc: es a nag őrőmek: holot vannac a nag firfiaknac tiſteſſeg teteli: holot vannac a kezi madarac: holot vannac az agaroc: holot vannac afeiedelmec: es herčegők || holot vannac az iobag vrac: es vitezők: holot vannac az 277 louagoſoknac: es galog feguerőſőknec ſeregi: holot vannac a kyrali zazloc: holot vannac atte tiſteſſegődnec dyadalmi: es gőződelmi: o emberi ńaualas elet: houa vettettel: holot vagon maſtan atte okoſſagod: holot atte ezőſſegőd: holot vagon atte erőſſegőd: holot vagon atte emlekőzetőd: es ertelmed: es atte akaratod: holot a tanč enekőc: es atte tanččod: holot vannac a hytſagnac őltőzeti: holvannac mend atte tagayd: labayd: a tančolaſra: zemeyd a lataſra: holot vannak kezeyd az očy tablanac: es verſelenec yazzaſara: holot vagon atte fertelmes teſti eletőd: holot vagon atte keuelſegőd: főſuenſegőd: holot atte haragod: es atte torkoſſagod: holot vannac atte byŭneyd: holot hazugſagyd: es ragalmaſſagyd: holot vannac az vſorac: ragadozaſoc: tolyuayſagoc: gylkoſſagok || az yfiuſag: es 278 zepſegh: es fodor hayac: o tŭ mend ńaualaſoc: kic őrűltőc ez vilagal: mend evegre iuttoc: arra neminemŭ Janus nevy meſtőr: ha kaſdag leiendez: ha zep: mi kőuetkőzic innet: halal: ha ez vilagnac vra leiendez: ha kyral: ha papa: mi kőuetkőzic innet: halal: ha igőn ekes iegős: ha igőn gőnőrŭſegős aztalod: iollakaſod leiend

tenekőd: mi lezőn innet: a halal al az aytokon: mel igőn hamar elragad innet: midőn nem remenlettetic eliő: mikepen az or: halgaſd meg mit mond ahalal őmagarol: en halal az vilagon mendeneknec azzonya vagoc: mendenőc mellec vadnac e vilagon meg fogatkoznac: es enhozzam iőnec: es folamnac: mend etelles vilagot meg foſtya az en erős hatalmam egem: es annakokaert őrőmeſt kellene tennőd menden iokat ha tehetnel: mikepen neminemů zůkőlkődő lelec monga vala: o te naualas ember: mel igőn keueſec
279 atte io můuelkődetyd: a nezuen || myt čodalz engőmet meg holtat: mert mikepen teuag en es valec: es mikepen maſtan en vagoc: te es ig lez: mert ſem oraiat: ſem napyat nem tudod: mikoron a pokolnac faydalmi megh kőrnykőz[tec] nec tegődet: o annakokaert ember: ha tudnad honnat vag: es honnat iőttel: es houa megh: ſoha nem őrůlnel: de menden ůdőben ſyrnal: mert menden byůnős meg lattya az hő karhozattyanac veget: mel maſtan eleneztetőt: arra monga az amos profeta: kőnőuenec nolčadic reſceben: terittem egem attů ůnneptőket ſyraſra: es attů enectőket zepegeſre: es akoron a byůnőſőknec menden gőnőrůſegőch meg fogatkoznac ·:· őtődzer meg kőrnykőzic a halando embert: ellenſegőknec ſokaſſaga: mert az őrdőgőc folamnac az embernec vonakodaſara: es az ő tőruenőket variac: mert akoron az őrdőgőc meg kőrnykőzic a zegen lelket: kůlőmb kůlőmb keſertetőckel: hog őtet valhaſſac es
280 pokolra viheſſec: arra mon||ga a dauid profeta a zoltar kőnůben: Iſten elhatta őtet: haborgaſſatok: es fogyatoc meg őtet egem: arra monga vers zerző meſtőr: embernec halala vtan harmac kereſic nag mohſaggal az ő reſceket: afereg akarya ateſtőt: az ſatan őrdőg a lelket: az ő maradeka: nemzete: marhaiat: es a harmac igeckepen oztyac meg őkőztők e harmakat: vg hog eggyc ſem annaia az ő reſcet. a ket rezőn: ez meg teččyc mert a fereg nem kereſi alelket: ſem az ůdőzerent valo marhat: de akarya vallani ateſtőt: az az: ameg holt embernec dőget: es az őrdőg nem kereſi az ůdőzerent valo marhakat: ſem az embernec teſtet: de alelket: vgan ezőnkepen barati: es rokonſagi: nem gondolnac ateſtről: ſem igőn zorgalmatoſoc az ő lelkeről: de azoc kereſic az ůdőzerent valo marhakat: es mendenkoron ig lezőn: mikoron valaki halalos byůnbe hal meg:
281 mert ateſt afergecnec adatic: az ő lelke őrdőgőknec: || es az ůdőzerent valo marhac: iozagoc: az rokonſagoknac: es igeckepen: ſemmi rezt nem val az edes Jeſus criſtus emberbe ·:· hog ke: em-

bernec halalan : vonakodaſan ſoc ődrdőgők leznec : illen pelda oluaſtatic arrol : hog neminemv̊ zep yfiu : es kaſdag : iſten ellen őmagat felemele : es iſten ellen : es az ő v̊duőſſege ellen : ſoc gonoſſagokat tőn : buialkoduan : iaćodozuan : es a teſtnec gőnőrv̊ſegyben eluen : a zegenőket meg ńomorituan : es egeb byv̊nőkbe őmagat behaloluan : auag forgatuan : vegezetre eſec igőn nag nehez korſagba : es mikoron igeckepen fekő*n*neiec : es tőredelmeſſegnec ſem*m*inemv̊ iege volna őben*n*e : neminemv̊ azzoniallat : ő rokonſaga : mo*n*da őneki : en edes zerető őćem : latod eh : mel igőn beteg vag : azert zerezzed temagadat iſtenhőz : bizon tőredelmeſſegnec miatta : es atte byv̊neidnec meg gonaſanac myatta : es anya ſcent eghaznac ſcenth||ſeginec vetelinec myatta : tyńa mynt : ſcent gonaſnac : oltari 282
ſcentſegnec : es keneteſnec vetelinec myatta : es hyad azt nag edes aytatoſſagal : ki te eretted kent zenuedőt : az ő dragalatos ſcent veret kiontotta : es az edes Jeſus criſtus teeretted a kereztfan meg holt : hog tenekőd atte byv̊neydet meg boćaſſa : es hog meglen tenekőd penitencia tartaſnac gőmőlćos ideyet engegge : mel azzoniallatnac az ketſegbe eſőt yfiu monda : myt mondaz te en*n*ekőm a gonaſrol : mert en ſoha az en eletőmben iſtent bizonſaggal nem kereſtem : de me*n*denkoron iſten ellen eltem : es őtet en ellenőm haragra ingőrlőttem : azert ymar őtőle elhagattam : vg hog touaba őtet nem erdőmlőm meg lelnőm : mert ymar ſentenciaztattam az pokolnac őrők tv̊zere : es az őrők halalra : es ymar őrdőgőknec menden hatalmaſſaga alat vagoc : es mo*n*da : latod eh || egem ymez nag ćv̊rt 283
mū előttőnk*) : bizon mondom tenekőd : hog nynćen anne zalmazal az ő heyan : mene őrdőgők gv̊lekőztec en kőrnv̊lem : es ezt meg monduan : meg hala : es az ő bodogtalan lelket : az őrdőgők elragadac : an*n*akokaert ez illetenőknec vg mond ſcent agaſton doctor : hog abyv̊nős ember halalanac ydeien : ol nag eztelenſeggel : feledekőnſeggel verettetic meg : hog elfeletkőzzec őmagarol : ki mikoron elne elfeletkőzőth volt az ő edes iſteneről : o an*n*akokaert illeten atkozot zepſeg : es kaſdagſagoc : kinec vege halal : es őrők karhozat : de vizont en*n*ekellene az io : es aytatus embereknec halalara : a ſcentők : es a ſcenth angaloc : es az edes ziz maria iőnec : es criſtus vronc : me*n*den embernec halalara elio : mend ionac : mend gonoznac : azo*n*kepen : mikepen a ſcent kereztfan a haro*m* vas zeg kőzőt

---

*) Itt nagyon el van mosódva az eredeti, ez a két szó kétes.

tekergőt: az ioknac vigaſagokra: es v̇duőſſegőkre: es agonozoknac ||
284 zidalmokra: es őrők karhozatokra ·:· annakokaert emelle eg pelda oluaſtatic: hog neminemv̇ aytatos ember: az ő halalanac oraian: az őtet nezőknec: es kőrnv̇l alloknac: nag hertelenſegel kezde meg vidamulni: es az ő orčaiaba zephnec lenni: es feiernec: es vigaſagos igeket zolni: meg kerduen az kőrnv̇l alloc kynec ſolna: monda: minende lattyatoc éh egem: a ſcent patriarchakat: es eſmeg az zoluan: monda: yme ymar elyőnec aſcent apaſtaloc: eſmeg monda: yme eliőnec aſcent angaloc es: vtozor monda: kelletőc fel dragalatos atyamfiay: mert yme ymar eliőt az edes Jeſus criſtus: a keges ziz mariaual: az ő edes annyaual: es ezt meg monduan: vrhoz mene ·:· hatodzor mel tőrtenic a meg halo embernec: mert megőn eſmeretlen tartomanba: holot ſemmit nem val: hanem čac azokat: melleket ő előtte elbočattot: es nem tugga mikepen ot meg zereztetőt az hő || dolga: es holot marad meg az elſő eyel: mennorzagba éh: auag purgatoriomba: auag pokolba ·:· hetedzer mel tőrtenic embernec halalanac ideien: mert ember halalanac ideien: eluezti a malaztnac ideiet: es az erdőmleznec ideiet·: arra monga amv̇ nemes v̇duőzittenc Jeſus: ſcent lucač evangeliomanac tizőnkilenčedic reſceben: munckalkoggatoc egem addeg: mig eliőuők: o en vram en iſtenőm: mene iozagokat hagot el ember germőcſegetv̇lſogua: halalaiglan: melleket tehetőt volna az hő v̇duőſſegere: o mene gonoſſagokat tőt: az ő őrők kennyara ·:· nolčadzor hog ahalal meg fozt embert: ez vilagnac menden iauitul: es őrőmeytv̇l: tunya mynt: kaſdagſagytul: zepſegetv̇l: feleſegetv̇l: fyaytul: tiſteſſegetv̇l: ez vilagnac menden gőnőrv̇ſegytv̇l: yfiuſagatul: es mendenőktv̇l: kickel ember elhet ez vilagon: es annakokaert: ha akaronc iol meg
286 halni: iol kel elnőnk: mičoda || ke: iol tudnya meg halni: meg ielőntetic ymez peldanac myatta: vala neminemv̇ kalmar: mel eg nag vadon erdőn altal menuen: lele ot neminemv̇ zaz eztendős nyaualgo remetet: meltv̇l meg kerde myt tenne ot: kinec monda aremethe: o en nemes vram: ym megh halnom tanuloc egem: kinec monda a kalmar: mičoda zv̇cſegőd vagon tenekőd tanulnod meghalnod: mikoron te leg ven ember: mert egeb kepen es zv̇cſeg tenekőd hamar meg halnod: kinec monda az remethe: es ez az mellet en igőn felec egem: mert tudom enmagamat meg halandonac: es demaga nem tudoc meglen iol meg halnom: kinec monda akalmar: mičoda tudnya iol meg halni: kinec monda a remete: tunya iol meg halni

ez egem : tunya mynt : a byv̄nőket eltauoztatni egem : es io mv̄uel-
kődetőket ten*n*ye egem : mikepen mo*n*ga aprofeta : tery el egem
a gonoztul : es teg iot egem : mo*n*da az kalmar : mit ezől egem : hog
illeten ven ‖ vag : kinec mo*n*da az remethe : igőn io etket : es az 287
kalmar mo*n*da : kičoda čenalla tenekőd ez io etket : kinec mo*n*da az
remete : igőn io zakač : tunya mynt : az ehſegh : kinec mo*n*da
a remethe : minemv̄ atte eletőd : kinec mo*n*da a remete : az en eletőm
ez egem : hog meg gondolom me*n*d az en eztendőymet : en lelkő*m*-
*n*ec keſerv̄ſegeuel : es holot lelem emagamath iol eltő*m*nec len*n*őm :
tahat halakat adoc az en iſtenőmnec : holot ke : gonozul eltem :
igőn bankodom az en byv̄neymről : kinec mo*n*da a kalmar : kaſdag
vag éh auag nem : kinec mo*n*da a remete : tőbet valloc hognem
mynt akarnam : tunya mynt : az en teſtőmet : kinec mo*n*da a kal-
mar : azert akarnal éh meg halnod : kinec monda a remethe : vg
mond ſcent pal apaſtal : keuanoc meg feſőlnőm : es criſtuſſal len-
*n*őm : en es őrőmeſt akarnec iol meg halnom : hog az őrők eletre
iuthatnec : kinec mo*n*da a kalmar : meg tanithatnal éh engőmet
auag nem : hog az őrők eletre iuthatnet egem : kinec mo*n*da
aremethe : igőn iol ‖ meg tanithatnalac egem : es mo*n*da az remethe 288
az kalmarnac : en nemes vra*m* mycoda dolgot tuc ten*n*őd : kinec-
monda az : kalmar vagoc en edes zerető ſce*n*t atyam egem : kinec
mo*n*da a remete : akarz eh arulnod nyernőd egem : es a nagert kv̄ſ-
dedőt adnod : mo*n*da az : es an*n*akokaert futoſoc ideſtoua egem :
vaſarrol vaſarra egem : es ſokadalomrol ſokadalomra egem : hog
nyeryec : kinec mo*n*da az remethe : tekenc meg a mennet : mel
nagob mend etelles vilagnal egem : es tahat ved meg anag menń-
orzagot : az v̄dőzerent valo marhako*n* : mellec keueſec a men*n*orzag-
hoz kepeſt : mellet haluan a kalmar : el haga mend az ő v̄dőzerent
valo iozagyt : es lőn az edes Jeſuſnac aytatus zolgaya : es iſten*n*ec
orzagat veue : azert edes Jeſuſnac dragalatus hy zolgalo leani : laſ-
ſatoc attv̄ v̄duőſſegtőket : mert maſtan vagon az v̄duőſſegnec ideye :
es az erdőmleſnec ideye : es az őrők ‖ eletnec ideye : mert hala- 289
lonknac ideyen : az igaſſagnac ideye vagon : mert valamel allapat-
ban lelettetel : bizon dolog : hog abba iteltetől ·:· touaba kőuetkőzic
a ſcent iras : a halalnac ideien valo kerdeſőcről : es inteſnec haſna-
latus voltarol : ečickőlt ezőncbe kel vennőnc : hog hat kerdeſőket kel
ten*n*i : a vonakodo : auag halalanac ideien keſalkodo embertv̄l :
mellecre ha az vonakodo ember tekelletőſſegel felelend : es e hat

dolgokat bizonſagal őmagaba vallanga: ez niluan valo yeg: hog az
v̊duőzv̊lendőknec zamikőzzv̊l valo: előzer a kor meg kerdendő:
hog ha me*n*deneket hyggőn: mellec iſten*n*ec eghazaba meg hyrdet-
tettec: a kereztyen embernec hyuendőknec le*n*nye: es azokat mellec
ahytnec tyzőnket agazatyra mo*n*dattatnac hyuendőknec len*n*ye: es
ha őrv̊llőn erről: hogy remenli őmagat a bizon kereztyen hytbe meg
halandonac le*n*nye: ha akor [őrv̊l] felel hog igeckepen vagon:
290 tuńa mynt: hog mendeneket || hyggőn melleket akereztyen ember-
nec kel hy*n*nye: es io remenſegőt ual: hog a kereztyen hytbe akar
meg halnya: v̊duőſſegnec iege ·:· maſodzer akor meg kerdendő: hog
ha eſmerye őmagat: hog az ő teremteiet: az ő vndocſagos byv̊ney-
uel: gakorta meg bantotta: tunnya mynt: gondolatťaual: mv̊uelkő-
detiuel: es iozagoknac elhagaſaual: es ha felelendi hog vg vagon:
tahac v̊duőſſegnec iege ·:· harmadzor meg kerdendő akor: hog ha
bankoggec erről: hog vetkőzuen: gakorlatoſſaggal meg bantotta az
edes iſten: ne*m* a halalnac: auag pokolnac: auag az vtolſo iteletnec
felelmeből: de čac zeretetből bankoggec: mellel tartozic iſtent men-
deneknec főlőtte zeretnye: mellet vetkőzuen gakorlatoſſagal meg
bantot: ki őneki nag ſoc iokat adot: es ſokacba ő hozza nag zere-
tetőt vallot: tuńa mynt: meg haluan őerette: an*n*akokaert vg mo*n*da
az edes Jeſus: ſcent Janus irya mo*n*daſat: evan*geliomanac* tizőnőtő-
291 dic reſceben: nagob zeretetőt ſen||ki nem val: hog az ő lelket veſſe
valaki az ő baratyert: ha akor felelend: hog bankodic: iſte*n*nec
bantaſarol: nem ahalalnac felelmeből: auag apokolnac felelme-
ből: de čupa čac az iſteni telles igaz zeretetből: mellel tartozonc
iſtenőncket zeretnőnk: es ha val valaminemv̊ byv̊nőket: melleket
nem tud: hog ha meg gonth legőn auag nem: es hog azokat őrő-
meſt meg akarnaya gonnya: es azokrol az ő tehetſegezerent eleget
akarna te*n*nye: tahat ez es v̊duőſſegnec iege ·:· negedzőr meges
a kor meg kerdendő: hog ha zandekozza az ő eletet meg iobittani: ha
az ő korſagabol meg goguland: es touaba tudua ſoha halalos kepen
nem akarni vetkőzni: es hog illeten zandekot vallon: hog ſe*m*mi
ne legőn őneki ol kedues: zeretetős: auag dragalatos: melert touaba
tudua eg halalos byv̊nt te*n*ne: ha felelend hog vg vagon: v̊duőſſeg-
nec yege: ·:· őtődzer meg kerdendő akor: hog ha menden ellenſegy-
292 nec: kic őtet meg bantottac ygeckel: auag teteme||nőckel: zv̊ue-
zerent meg bočat éh: auag nem: es ha tudna valakit: kynec ados
volna: kez volna a fyzeteſre: mend marhaiaba: es mend hyribe

neuebe : auag ha tudna valami hamis marhakat : auag őrőkſegőket
bynya : hog kez volna azokat meg adnya : fyzetnye : az ő tehetſege-
zerent : ha azt feleli hog kez edologra : tahat ꝟduőſſegnec yege
egem ·:· hatodzor meg kerdendő a kor : hog ha hygge es őrꝟllőn
erről : hog iuthaſſon : auag meheſſen az őrők eletre : nem az ő tulay-
don erdőmeyert : de čupa čac az edes Jeſus criſtusnac ke*nn*anac
erdemenec myatta : o mel erdőmbe čůg fůg : auag al menden em-
bernec ꝟduőſſege : ha a kor felelend : hog vgh vagon : tahat ꝟduőſ-
ſegnec yege : ezők a hat kerdeſőc : melleket kel kerdeni az vonakodo
embertůl : melleknec myatta meg eſmerhethyůc : hog ha ꝟduőzꝟllőn
auag karhozzec : mert valaki őmagat : auag egebet meg ker||dőzne 293
es ha őmagat ezőcbe lelneye : batorſagal meg halhat iſte*nn*ec irgal-
maſſagaba : es ez illeten kor : ki ehat dolgot őmagaba valla : yntendő
criſtus vronknac kenzenuedeſenec elmelkődeſere : hog őmagat erre
aytatoſſagal zerezze : mel elmelkődeſnec myatta : őrdőgőknec men-
den keſertetőket meg gőzheti : es bodogul : gőződelmel : az őrők
őrőmre meheth : mellet mꝟ vronc Jeſus criſtus : ki atyaual : es fyu-
ual : es ſcent leleckel őrőcke orzagol : meltoltaſſec mꝟnekőnc őtet
zeretőknec adnya : amen : all*eluj*a : ·:· touaba vg oluaſtatic : čeſariuſ
nac zőt iraſaban : hog neminemꝟ vitez : ki a zerzetőſőknec igőn nag
zolgalatot tezőn vala : ez mikoron igőn meg betegꝟlt volna : es čac
egedꝟl fekőnneiec az ő agas hazaban : pokolbeli őrdőg annac labay-
nal : lataſzerent meg ielőnec : mayom kepben : zaruakar valuan
mikepen a kečke : meln||ec lataſara a vitez meg rettenuen : mo*n*da : 294
kičoda vag : auag myt kerez : felele eh čodalatos mayom : őrdőg
vagoc ege*m* : es iőttem hog atte lelkődet eluigem egem : kinec mo*n*da
a vitez : tauozzal el roſdanac valo ectelen allat : entőlem : mert az
edes criſtuſnac aianlottam őtet egem : mellet az oltari ſcentſegbe en-
hozzam vőttem egem : mo*n*da az őrdőg őneki : valtere : eh vala neue
a viteznec : ha en*n*ekőm zőuetſegőt tez : az az : mend teſtőſtꝟl lel-
kőſtꝟl en*n*ekőm adod magadat : tahat en tegődet meg vigaſtlac : es
mend atte nemzetődnec főlőtte meg kaſdagitlac tegődet : felele a
vitez : honnat vagon tenekőd illen nag kenčőd egem : felele az
őrdőg : atte vduarod mellet veghetlen kenčőc eneztettenec reytette-
nec el egem : es mo*n*da a vitez : mond meg en*n*ekőm holot vagon az
minapon meg holt vylhelmus vr yſpa*nn*ac lelke egem : felele az
őrdőg mo*n*duan : en igaz kereztyen hytőmre mo*n*||dom egem tene- 295
kőd hog ha valaki ez eg alat valo mentꝟl nagob heget oda bočat-

tana egem: holot a vilhelmus yſpan lelke vagon egem: minec elŏtte
ember az ŏ zemen az felſŏ zemŏldŏket: az alſohoz ragaztanaia:
eggeſiteneie: eloluadna egem: mellet meg monduan: nag ċyhagaſ-
ſal: kačagaſſal mo*n*da: a tꝟz: a heſeg: az egetes: an*n*ac meg čac
tey fŏrŏdŏ egem: de iay vezic an*n*ac egem: mert itelet napyan vezi
a derec kent: mellet erdŏml az ŏ byꝟnezerent: es touaba a vitez
nekyrŏl maſrol es kerdeſt tŏn: es az ŏrdŏg felele ŏneki mo*n*duan:
huzoneg eztendeigle*n* az nag kenba volt egem: de eg felzŏmꝟ baba:
es neminemꝟ tarkopaz: ꝟprikopaz: tetues: mꝟtŏlŏnk ŏtet a purga-
toriu*m*nac tꝟzebŏl elueuec egem: az felzŏmꝟ babat neueze az ŏ fele-
ſeget: mel ſyruan az ŏ lelkeiert: kiapaſtotta vala felzŏmet: de
296 a tetues kopazt neueze az ŏ barat fiat: mel a monoſtorban ay||tatos:
es zerzetŏs iambor vala: ki az ŏ attyanac lelkeyert: ſokat verittŏzŏt
vala: munckalkodot vala: en*n*ekutan*n*a meg kerde az ŏrdŏgŏt:
mo*n*duan: mond meg en*n*ekem: minemꝟ helrŏl iŏttel yde enhoz-
zam: mel mo*n*da: en es az en tarſim: a fekete zerzetnec neminemꝟ
apača feiedelŏm azzonnac halalan valank: az ŏ lelkenec ki iŏuetit
varuan: tahat monda a vitez: hańan valatoc: tahat felele az ŏrdŏg:
ez vilagon az men alat: mentꝟl nagob erdŏ ki vagon: anne leuelet
nem val egem menen valanc: es mo*n*da a vitez: myt ńeretŏk ot:
felele az ŏrdŏg: iay vezic mert ſe*m*mit nem: mert az azzoniallat
aytatos: zerzetŏs: es ſcent vala: es vr ar mihal archangal oda iŏue
egh nag vas dorongal: es mꝟncket igŏ*n* vere: es elꝟze onnat: hog
elozlananc mikepen a por: mellet ideſtoua forgat azel a fŏldnec
zynen: eſmegh meg kerdetec: ha volt volna az vr gelert apatnac
297 halalan: ki nag ſcent eletꝟ ember vala: felele az ŏrdŏg: || nynčen
a tengŏrnec partyan anne fŏuen: menen ot voltonc egem: de keue-
ſet nyerenc ot: mert az atkozoth baratoc: a diſnocnac mogoc zerent
rŏhŏguen: nem hannac vala mꝟncket kŏzel oda mennŏnc: es mo*n*da
az vitez: mikepen merezkŏttel illen nagh ſce*n*t embernec halalara
mennŏd ege*m*: monda az ŏrdŏg: a tat vezic: en ot es ielŏn*n*en
valec egem: holot iſtennec fia meg hala egem: tahat en ꝟluen
a kereztnec eggyc agan: tahat mire nem merezkŏttem volna illen
nagh ſcent embernec halalara men*n*em egem: o a*n*nakokaert zol-
galluc az edes ieſuſt: hog az ŏ zynŏknec lataſatul meg zabadyčon:
amen ·:· kŏuetkŏzic aſcent iras azocrol: kic gonozul gonnac: vala
neminemꝟ pap: ki igŏn nag ſoc byꝟnŏket tŏt vala: ez vtan meg
korula: es meg hala: es en*n*ekuta*n*na nekinec ŏ barattyanac

meg ielőneo: es meg kerdetec őtőle holot volna: ki felele: || hog 298
őrőcke elkarhozot volna: az meg kerde: mikepen volna ez egem:
hog atte gonaſod tenekőd ſe*m*myt ne*m* haſnalt volna egem: kinec
az felele: az en gonaſom e*n*nekőm ſe*m*myt nem haſnalt egem: ſőt
meg e*n*nekőm artot egem: vg hog: ki ezt nem valla: az ő gona-
ſaba: agonas ſem*m*it nem haſnal: tahat mo*n*da az: mičoda az egem
a gonaſban: kinec az felele: ez egem: en nem akarec meg zőnni a
byv̈nőktv̈l: es illen zandekot vallec: hog ha meg gogulnec: meglen
meg nem ző*n*nem vetkőznőm egem: azert iay en*n*ekőm: mert
őrőcke elkarhoztam. ·:· touaba ha illen bizon tőredelmeſſegőt vallaz:
mellet valhac: es ſoha nem akarz vetkőznőd: es akarz meg zőnnőd
a byv̈nőctv̈l: nynčen ez vilagon ol nag byv̈n: mellet vr iſten tene-
kőd őrőmeſt meg nem bočat ·:· touaba vg || oluaſſuc: hog vala nemi- 299
nemv̈ pyſpec anglioban: ez valuala eg yfiu papot: caplant: es ő
huga: auag nennye germőke vala: az igőn meg zerete neminemv̈
zidonac leanyat: es ő hozza ſemmikepen nem iuthata: hanem čac
nag pentőkőn eſtue őhozza mene: tahat aſydo pap meg iőue: es
lata őket vetkőzuen: es elhaga őtet me*n*ni: es ezt teue a pyſpekert:
es mo*n*da aſydo: ezt en ſem*m*ikepen el nem hagom: de meg mo*n*-
dom a pyſpeknec: tahat nag zombaton mikoron apyſpec miſet
zolgalna: es a pap őuele zolgalna: tahat eliőue a zido mend az ő
baratyual: mellet őrayta latuan apap: igőn meg zomorodec: es
bankodec az ő byv̈neyről: es fogadaſt tő az őrők mendenhato iſte*n*-
nec: hog ſoha touaba valaminemv̈ halalos byv̈nt ne*m* akarna te*n*ni:
čac őtet a nag zegentv̈l meg oltalmazna: tahat az őrők menden-
hato vr iſten ot eg yegőt tőn: || hog mend a zidoc az yegnec myatta 300
meg nemulanac: čac eggic es valami yget bezedőt nem zolhata:
tahat a pap meg gonec: es zerzetbe mene: es mend ketten az lean-
*n*al v̈duőzv̈lenek ·:· mikoron meg akarz gonnod: tahat tenekőd
kel folamnod telles remenſegőddel iſtenhőz: mert čac eg byv̈*n*nec
ſem kel ol nagnac le*n*ni: hog te abba ketſegbe eſnel: meg tekent-
uen a ſcentőknec peldayt: tuna mynt: maria magdalenayet: es az
egeb ſcentőket: kic nag ſoc byv̈nőket tőttenec: kicnec az ő meg
tereſőcbe iſten menden byv̈nőket meg bočattotta ·:· tenekőd ember
őrőmetőſőn: es gakorlatoſſagal kel meg gonnod: mert agonas ga-
korlatoſſaggal meg tiſtitta es meg vilagoſittya a lelket: mikepen
a viz a teſtőt: mert ember ateſti eletben eghonapnac alatta čac
alig lehet teſtnec főrődőie: es moſaſa nelkv̈l: de iay vezic mert

301 igôn ſokan eg eztendôt: tôbet es elmula‖tnac hog ôk az ô lelkeket gonaſnac es tôredelmeſſegnec myatta nem gondollac meg moſni: mert a lelec a gonaſnac myatta: inckab zꝟkôſkôdic meg moſodni: hognem a teſt a viznec myatta ·:· ug oluaſſuc emelle: hog vala neminemꝟ zerzetôs: mel tiſtaſagtarto vala: de az nem akar vala meg gonni: hanem čac tizônôtôd naprol napra: neminemꝟ napon ke: iſteni akaratnac myatta: a purgatoriumnac keńńara vitetec: melbe egettetic vala: tahat a bodog ziz maria mene az ô ſcent fiahoz: es kere az ô edes fiat: a mꝟ vronc Jeſus criſtust: es monda ôneki: o en edes zeretô fiam Jeſus: myre bočattod ôtet a kenra ezert hog tiſtaſagtarto volt: es tenekôd ſoc zolgalatot tôt: felele az edes iſten: en edes zeretô anyam: ezt azert tezô*m* egem: hog ô ritkan gonyc vala egem: demaga ezt teeretted meg engedôm: hog ômagat meg iobičya: tahat a lelec meg tere az ô tulaydon teſtebe: es gakortab
302 gonic vala hogne*m* my*n*t az elôt ·:· ‖ touaba vala igôn nag vſoras es byꝟnos ember: mel meg korula: es ketſegbe eſec: es nem akaruala meg gonni: tahat ô hozza iôue az ô feleſege: es fia: az ô attyafyayual: es mend az ô baratyual: az gonaſra inteſerth: mellet nem inthetenec mend nyaian es a gonaſra: demaga meg es hozanac eg papot: hog meg gonneiec: de fel kaialta nag felzoual: monduan: me*n*ńetôk ki mend az en hazambol: mert bizonaba nem akaroc en megh gonnom: tahat az iambor pap ô elôtte le ꝟluen: mo*n*da: en oruos meſtôr vagoc egem: es azert iôttem tehozzad: hog en tegedet meg vigaſtalnalac egem: hog ezt halla a kor vſoras ember bekeſegôs lôn: es čendez: es mo*n*da: vram legetôc en*n*ekôm iol iôuendôk: ha akartoc engômet meg oruoſolni: en meg fizetôm tꝟnektôc attꝟ munckatokat egem: felele a pap: en ezt meg tezem iſte*n*nec ſeged-
303 ſegeuel egem: de en elôzer teueled eg arut tezôc ege*m*: ‖ melnec az vſoras ember mo*n*da: o en nemes vram: myčoda az aru egem: mo*n*da a pap: ez en edes zeretô fiam egem: hog ad en*n*ekôm mend atte byneydet egem: en es tenekôd adom ege*m*: mend az en iotetemenimet egem: melleket artatlanſagomtvlfogua tôte*m*: felele a kor: o en nemes vram: az aru auag auetel hog ha lehetne entôlem: en ôrômeſt akarnam egem: az en byꝟneymet eladnom: auag meg bannom egem: tahat a pap felele: aggad ennekôm az iob kezedet: es mo*n*da: en tenekôd adom mend az en miſeymet: es ymatſagymat: bôytymet: es me*n*d az en io mꝟuelkôdetymet: melleket tôttem mend az en napymban egem: tahat a kor ô nag ôrômeben

kezde ſyrnya: es nag vigaſagal mo*n*dani az ő byv̂neyt: es mo*n*da:
ym*m*ar őrőmeſt akarnec meg halno*m* egem: es halakat adoc tv̂nek-
tőc egem: hog en hozzam iőttetőc volt: tahat a pap mo*n*da: mend
atte byv̂neydet: melleket me*n*d atte eletődnec napi‖ban tőttel egem: **304**
ma me*n*d azokat enream vőttem egem: es en őrőmeſt akaroc meg
tiſtulnom azoctul: es meg gonnom mend atte ectelen byvneydet:
čac mo*n*d meg en*n*ekőm mend atte byvneydet egem: hog en me*n*d
azokat a pap előt igazan meg gonhaſſam egem: tahat a kor
kezde me*n*d az ő ectelen byv̂neyt: es igőn ſokakat meg gonni: nag
aytatoſſagal: es ő zv̂uenec tőredelmeſſegeuel: es me*n*den igenec: es
byv̂n*n*ec meg gonaſa vtan: kezde nag keſerv̂ſeggel ſyrnya: es az
iambor pap me*n*d az ő byv̂neyt őneki meg gontakat: leuelbe
beira: meg leuen ke: agonas: őtet nag őrő*m*mel meg oldoza: com-
municala vele: es meg kenete őtet: tahat a pap haza mene: es
azon eyel: mikoron a papoc a ſce*n*t veternyet cantalnaiac: meg
hala a kor: es apap az ő vicarioſahoz mene: es az kaſdag ember-
nec me*n*den byv̂neyt: ollan abrazba: ment ha me*n*d ő tőtte ‖ volna **305**
meg gona őneki: es penitenciat kere őtőle: minekutan*n*a ke: a
vicarius: a papot a gonaſnac vaſaran meg hallgatta volna: igőn
zomorog: keſerőg vala: es vg alittya vala: hog e byv̂nőket: mend
ő tőtte volna: tahat a vicarius mo*n*da őneki: vary meg it eg oraig-
lan: ym meg gondolom minemv̂ penitenciat haggac egem tenekőd:
ezilleten nag ſoc te ectelen byv̂neidert: tahat a vicarius alo*n*ni mene:
az ő agaba lefecuec: es a nag zomoruſagnac myatta nem alhatec:
tahat zozat iőue őhozza: es mo*n*da őneki: te ne zomorogy a byv̂-
nőknec okaert: melleket a pap meg gont tenekőd: mert azokat nem
ő tőtte: de en tőttem azokat egem: tahat a vicarius mo*n*da: kičoda
vag egem te: es az mo*n*da: en vagoc egem: amaz kaſdag vſoras
embernec lelke: ki nem akaroc vala meg gonnom egem: de apap
enhozzam iőue: es me*n*den ő iotetemenyt en*n*ekőm ada egem: es
me*n*d az en byv̂neymet őrea veue egem: tahath en ‖ me*n*d az en **306**
byv̂neymet: nag aytatoſſagal: es tőredelmeſſeggel meg gonam egem:
es mikoron a veternyet cantallatoc vala: akoron halec meg egem
es az nag iſteni buzgoſagos zeretetert: es kegeſſegert: mellet az
iambor pap enhozzam mutata egem: meg zabadulec me*n*d az en
byv̂neymtv̂l egem: es az őrők v̂duőſſegnec eletiben vagoc egem: es
apaph harmad napon engőmet kőuet egem: tahat a vicarius tuňa
mynt: az confeſſor: felkele: es az eghazba mene: es lele a papot

terdôn alua ymadkoznya: tahat meg ielônte ôneki menden dolgo-
kat: mellec ôneki tôrtentec vala: a pap ke: harmad napon meg
hala: es iſtenhôz mene: holot ôrôcke orzagol: amen: o bodog zere-
tet: kivel menden ember ŭduôzŭl: o atkozot gŭlôſeg: kiuel menden
ember karhozic ·:· touaba peldanc vagon neminemŭ canonocrol: es
az megtaga da ômagat: mend az ô zegen baratytul: menden marha-
307 iat eluezte: es zerzetbe mene be: es ig ennere gŭlôli vala a byŭnôſô-
ket: hog || ôuelôc ſoha nem kôzôſŭl vala: nem ezic yzic vala ôuelec
am: es ingen čac velôc ſem akar vala zolni: ſem valuala valami
irgalmaſſagot ô hozzaioc: egzer ollot tart vala az ô kezebe: es az ô
torkaba ŭte: a roſdanac valo: es meg ôle ômagat: es čac eg zot ſem
zolhata: tahat intec ôtet a baratoc: hog hynaya ômagara iſtennec
irgalmaſſagat: tahat tentat pennat vôn kezebe: es meg ira: mond-
uan: myerth hog en ſemmi irgalmaſſagot nem vallottam a byŭnô-
ſôchôz egem: ennekôm es ſemmi irgalmaſſagnac nem kel tetetni:
es igeckepen hala meg: es karhozec: es igeckepen lezôn mendenôk-
nec kic nem irgalmaſoc ·:· touaba vg oluaſſuc: hog vala nemi-
nemŭ ſcent iambor: ki lelecbe vitetec pokolnac eleybe: es lata ot
azegen karhozot lelkôcnec igôn nag ſoc kennokat: es lata eg nemi-
nemŭ fôſuennec lelket pokolnac kennyaba gôttretni: eg keues ŭdô
kôzbe vetuen: ugan ezôn kaſdag fôſuen embernec fianac lelke es
308 pokolba vitetec: latuan ke: az atyanac lel||ke az ô fianac lelket:
nag felzoual kaialta: es monda: atkozot legôn egem az ora melbe
tegôdet ez vilagra zŭltelec egem: es a kaſdagſagoc melleket teerted
kereſtem egem: kicnec myatta ôrôcke elkarhoztam egem: tahat az
fiu haluan az ô attyanac atkat: es monda az ô atthyanac: te es
atkozot legh ôrôcke egem: mert mel marhakat: es kaſdagſagokat
gonozul: hamiſſan kereſtel: mellekert elkarhoztam: es mikepen te
egem: melleket meg monduan: mend ketten pokolnac fenekebe
alazallanac: meg kôtôztetuen ket tŭzes vas lančon: pokolnac melſe-
gen fůguen: es mikoron eggic lelec a maſikat erivala: tahat ômago-
kat egetômbe megzagattyac vala: es atkozzac zydalmazzac vala: es
hog a kaſdagſagoc: es a hamiſſagoc: ônekic pokolba valoknac nem
haſnalt: de inckab artot: ·:· touaba vg oluaſſuc: hog vala nemi-
nemŭ yfiu: es az neminemŭ napon: akaruala menni eg azzonialat-
309 hoz: es keluala altal menni eg hydon: mel alat nag mel viz vala:
es a hyd meg tôrôt || vala: tahat ô eleybe iôue eg ember: eg fekete
louon: es az ôrdôg vala: es meg kerde az yfiat houa menne: az

felele : ym valami dogom vagon egem : oda megőc : tahat az monda : v̊ly yde hatam mege : es en oda vizlec tegedet egem : tahat az yfiu felv̊le az ő louara : tahat az afekete louat bezőktete a vizbe : es beleőle az yfiat : kinec lelket : teſteuel egetőmbe pokolra viue : es a buiaſagert őrőcke elkarhozec : es vgan ezőnkepen lezőn me*n*den buialkodoknac : vg mo*n*da az edes Jeſus : ſcent ymre kyralnac : dragalatos a zizeſeg : ny*n*cen hozza haſonlo iutalm : an*n*akokaert vg mo*n*dnac aſcent iras beli doctoroc : hog a ziznec : auag a tiſtaſagtarto embernec teſtet : itelet napianac vta*n*na : az edes iſten : oly igőn nag edes gőnőrűſegős illattal aiandekozza meg : hog az ő teſtenec edeſſegebe : eg zem pillantaſiglan : nagob gonorv̊ſegőt val : hognem mynt adamtulfogua itelet napig me*n*d etelles vilag : az fertelmes teſti eletben : yay azert afertelmes eletv̊ecnec ·:· || touaba vg **310**
oluaſtatic : hog neminemv̊ ſcent iambor : neminemv̊ őrdőgőt mel embereket zallot vala meg : meg zoritta : es paranc̆ola őneki : hog őneki meg mo*n*danaia mel volna a byn : melnec myatta őrdőg tőbbeket [byv̊nőket] nyerhetne : ki felele : hog az atok volna : mert az atocbeli ember egem : nemikoron eg napon : zaz embert es vetkőztet : es az ő partyara reſcere vonzon : touaba mert ha valaki me*n*den hy kereztyenőkert ymatkozneyec : es az ymadſagbol az ő ellenſegyt kyrekezteneye : ha c̆ac eg volna es ez vilagon : nem volna v̊duőſſegnec vtan : karhozneyec zegen : o an*n*akokaert yayiay azoknac : kic gv̊lőſeget viſelnec zv̊uőkőn ·:· touaba a ſcent tiſtaſag melle vg oluaſſuc : hog aſcent tamas doctor : olaz orzagba igőn nag vr germeke vala : kő vari es valanac : igőn yfiu koraba bemene aſcent damokos zerzetibe : es az ő attyanac : es attyaſyaynac hir iőn edologba : a kalaſto||romra menenec : es az ő fiokat kikeric vala : es **311**
fenőgetic vala a baratokat : hog ha kinem adnaiac az ő fiokat : auag attyafiokat : a kalaſtorombol : tahat felegetneiec es vezteneiec puztittanaiac a kalaſtoromath egem : mend erre ſem mene ki aſcenth yfiu : de a roſdanac valoc őrdőgi meſtőrſegel : aſcent yfiat ki vrozac a kalaſtorombol : es eg varocba eg erős boltba vetec : es ot kenozzac gőttric vala őtet : ehſeggel : zomiuſagal : es hydegſegel : demaga meges ſe*m*mi kepen a zerzetnec ruhaiat elnem vettethetec vele : ſem az ő etket meg nem vtaltathatac vele : elmenenec es eg zepſegős leanzot nag ekeſſeggel felőltőztetenec : es meg fenőgetec őtet hog gonoſſagra inteneie őtet : es vele vetkőzneiec : mert maſkepen halalnac volna leanya : berekeztec ő hozza : es kezde e leanzo

e ſcent yfiat gonoſſagra inteni: meg indula őmagaba gonoz keuan-
312 ſagra: meg yede hog a megh || nyerhetetlen kenčőt: a ſcent tiſtaſa-
got elneuezteneie: felzőkőllec: eg v̊zőget ragada: nagon kezde vele
verni a leanzot: kifutamec az ayton őelőtte: es eſcent yfiu: kire-
kezte őtet az ayton: es az v̊zőggel a kőfalon eg kereztőt vona: lee-
ſec terdre előtte: nag aytatus kőnv̊ hullataſockal kőńőrőg vala az
őrők mendenhato vr iſte*n*nec: hog őneki meltoltatneiec oly erőt
adnya: hog azeplőtelen ſcent tiſtaſagot meg tarthatnaya: yme iſteni
dolog: alom iőue zemebe: es elzenderedec: es yme az alom kőzbe:
ket angaloc iőuenec őhozza: es mo*n*danac: ne fel ſe*mm*yt: mert
iſten meg halgatta atte ymadſagodat egem: es an*n*ac bizonſagara
ymez őuel beőuezzőnc tegődet: hog ſoha többe agonoz keuanſag
nem bant egem: es a beőuedeſbe oly nag faydalmat valla: hog fel-
ſerkene bele: es ſoha tőbbe teſti geryedetőſſegőt nem valla: ez kőnv̊
ziz lean Judit azzoneh: ezer őt zaz huzon nolč eztendőben irtac
thőuiſſőn: all*eluj*a:

y m a g h a z b y v̊ n ő ſ e r t: k i e z t i r t a: a l l *e l u j* a: ||

Ha kerdened ymmar, hogh mychoda legyen az engedelmeſſeg. Reafelelnek doctorok. hogh az zenth engedelmeſſeg. nem egyeb. hanem. az thwlaydon akarathnak yo yghyekezettel walo meg thagadaſa: thewen az ő feyedelmenek poroncholatyat. Azerth wgh mond zenth agoſtondoctor Az byzony engedelmeſſeg az. hogh. az ő zywewel. feyedelmenek poroncholatyanak ellenne nem akarnya: es mywelkődetywel mynden keſedelemnelkyl be tellyeſythenye: es zayawal ellenne nem mondanya: Az zenth engedelmeſſegnek Dycherythy melle ymez harom dolgok waghnak: Első ymez: merth az engedelmeſſeg emberth helhezteth igen nagh magaſſagos allapathra. mynd yth ez. wylagon. es mynd az maſon. mert vgh mond wr iſten moyſeſnek egh kőnyweben. ha engedelmees leendz az the wradnak iſtenednek ő bezedynek. fellyebmagaztal thegedeth ||314 mynden nepeknel. azert az zenth engedelmeſſeg fel magaztattya az engedelmeſth iſtennek es embereknek előtte, Peldank wagyon az zenth atyaknak eletyben. hogh egh [atyafy] wen atya ymezth mongya wala hogh wala melly ember. az ő lelky feydelmenek akaratya ala adangya őn akaratyath. nagyob erdemeth wezy hodnem az mynt azky chak őnnőn maga az pwzthaban lakozyk mert az chak az őn akaratyara kőthy ón magath. De amaz mynden akarathyath őthőlle el wethwen. kőtelezy magat az ő lelky feyedelmenek poroncholattyara. Megys ez melle illyen pelda olwaſtatyk hogh egh az regy zenth atyak kőzzől lata menyorzagban negh rendebely embereketh. Eghyk wala az koroknak zolgaloknak rendy. Maſykwala azoke kyk iſtenerth zarandokokath hazokba || be fogadnak. harmadykwala az pwzthaban lakozoknak rendy. Negyedyk kedyglen wala azoke az

*) Harmadik kéz.

kyk lelky feyedelmeknek engedelmeſſege ala agyak őn magokath.
Latya vala kedyglen hogh az engedelmeſſegnek rendyben kyk wala-
nak. azoknak nagh zepſegő aranyas nyakbavethők walanak ő nya-
kokban. es nagyob dychőſegban valanak azok az thőbynel. es monda
az zenthatya ky ez lataſth lattyawala. myre hogh ez engedelmeſek-
nek ő ſerege naghob dychőſegben wagyon az thőbbynel. kynek felele
az angyal ky őtheth wyſelywala. azerth mert az koroknak zolgalok.
es az zallaſra fogadok. az myth teznek azth chak őnnőn akaratyok
zerynth thezyk es meg azokes az kyk az pwztaban lakoznak. de
azok kyk engedelmeſſegre kötheleztek őnmagokath. az őn thwlaydon
316 akarattyokath || thőllők el wetettek: annakokaerth azok naghob
dychőſegeth walnak. azert mongya zent agoſton doctor mynden lelky
iozagoknak annya az engedelmeſſegh. Maſodzer megys dichertetyk
az zent alazatoſſaggalwalo engedelmeſſeg. merth az engedőnek
engednek myndenek. az theremtő. es az theremtettallathok. wgh
mond zenth agoſton doctor. ha enged[ed]nenk az Iſtennek: Iſtenes
engedne mynekőnk mykeppen az Joſwenak ő parancholattyara meg
alla az nap es az hod. es engedenek őneky. myglen bozzoth alla
Iſtennek ellenſegyn: arrol monda az Iſidorus. doctor. ha meg thez-
zywk azth myth wr Iſten poroncholth. mynden kethſegnelkywl az-
myth kerywnk azth mynd meg nyerywk. Megys ez melle olwaſtha-
tyk ez pelda: hogh az paal apath. el bochatha az ő thanythwanyat
kynek newe wala janos. hogh hozna őneky egh berekből nemynemő
wrwſſagnak okaerth. orozlannak ganeyath: mert oth az berekben ||
317 lakozykwala egh fene orozlan: es mykoron ezth hallotta az ő tha-
nythwanya. monda őneky. Atyam. ha reyam yőwend az orozlan.
myth thegyek. es monda az apath. kőtőzed meg őtheth es hozzyad
yde en hozzyam. Elmene azerth az berekbe, es yme az orozlan meg-
lata őteth. es rea hyrtelenkedek hogh őtheth meg marya. ymez
kedyglen. az ő feyedelme poroncholatya zerynth akarya wala meg
fognya őtheth. De az orozlan kezde el fwthny ő előtthe, ez kediglen
fwthwala wtanna mondwan wary meg engemeth mert az en feye-
delmen ennekem azth hatta hogh meg kőtőzzyelek thegedeth. es
yme megh kőtőze őtheth: es wyzywala az ő feyedelmehez: mellyeth
mykoron megh latoth wolna az paal apath. akarwan megalazny az
ő thanythwanyath: es monda ő neky: myre hoztad yde ez okthalan
allatoth. bochaſd el őteth ymez kedyglen el odoza őteth es el bochatha:
318 azerth mongya azzent || agoſthon doctor. az byzon engedelmes nem

keſedelmes. es az meg poroncholt dolgoth el nem halogatya. De
legottan az ő zemeyth zerzy lataſra. ſyleyth halgataſra. nyelweth
zolaſra: kezeyth mwnkalkodaſra. labayth iaraſra. es őn magath
myndeneſtőlfogwan az ő feyedelmenek poroncholattyanak be thellye-
ſytesere. Megys pelda olwaſtathyk az zenth engedelmeſſegről: az
zenth atyak eleteben. Egh neminemő wen plantala el egh azzwy-
ſath az pwzthaban. es meg akarwan keſerteny az ő thanythwanya-
nak engedelmeſſegeth. es monda Ezth meg őthőzzed myndennapon
myndaddyglan myglen meg zewldewl es gywmewlchewth theremth.
wala kedyg mezze az wyz őn hozzayok, wgh hogh reggel megyen
wala el el: es eſthwe yő wala meg ky mykoron harmad eztendeyg-
len || ezth tőttewala. yme az azzw fa meg zőldőle es gywmőlchőth 319
teremthe, Ime azerth melly chodalatos erdemő az zenth engedel-
meſſegnek yozaga. yth ez wylagon. es annal nagyob az wr Iſtennek
előtte. De melly igen nagh byn legyen az zenth engedelmeſſegnek
meg tőreſe: Ez megh theczyk ymez peldabol. Merth wgh olwaſtat-
tyk hogh keth zerzeteſemberek mennekwala neminemő wthon: az
idő kedyglen el ſethethőlwen Iwthanak egh igen nagh erdőre: kezde-
nek oth bwydoſny. el wezthwen az wtath mykoron thethowa bwdoſ-
nanak azon közbe hallanak oth egh igen nagh ſywaſth rywaſth:
kezdenek kedyglen ők menny kőzelben es kőzelben. az nagh sywaſ-
hoz es rywaſhoz. mykoron kedyglen oda ywtottanakvolna || latnak 320
thahath egh nemynemő nag fekethe ember egh thywzes lanczwal
nyakon kőthőth egh igen nagh fekethe komondort. es öneky keze-
ben wagyon egh nagh waſas oſtor: es ő az komondorth kymelleth-
len wagyawala ő wele. es mykoron ők ezth lattakwolna igen meg
iyedenek. es mondanak ő neky my oka ennek hogh the ez zegen
okthalan allatoth illyen igen kymelletlen gyethred. felele az fekethe
ember es monda. őnnőn magath kerdyethek merth nem okthalan
allath ez. kyth thy lattok okthalan allathnak lenny de hogh thanol-
lyon mynden zerzetes ember ő raytha wr iſten thy nekthek akara
meg yelentheny. annakokaerth. kherdyethek őnnőn magath es
mongya meg thy nekthek. es mykoron meg kerdettekwolna. felele az
es monda. iay ennekem, mert || en wagyok egh engedetlen zerzetes 321
embernek lelke, ky ſoha az en feyedelmemnek nem akarek enged-
nem yme kedyglen ymaron kel ennekem engednem őrdőgnek. az
wr iſtennek igaſſaga zerynth. őrőkkől őrőkke, merth ez az athkozoth
byn. kyerth ky wettetek az angyal menyorzagbol es a my elſő

zylenk paradychonbol. Iudas az apaſtaloknak kőzőlle Ez az wezedelmeſ byn. kyerth az wr iſten az zerzeteſektől el wezy ő malazthyath. Ez az athkozoth byn melly ky rekezth iſtennek orzagabol Ez az wezedelmes byn kyerth embereknek lelkek be rekeztethnek az pokolnak őrőkke walo kynyaba. Ez az byn melly őrdőgőkhőz haſonlatoſſa thezen. es az kynban rezeſſe kythől olthalmozzon mynketh atya fyo es az zenthlelek wr iſten amen: ‖ *)

---

*) A következő lap üres.

*) In nomi*ne* domi*ni*. Amen. A zenth Anſelmus doctornak 323
ew kenywebel zool yth az yraas. arrol meyl wezedelmes leegyen.
az zerzethes embernek yſmegh vywnnan ez wylagra ternye: ky
ymekeeppen kezdetyk: Igen felelmes az olyan zerzetes ember-
nek ew dolga kyth az vryſtennek yo volta ez vylagnak vezedel-
mebel ky hozoth: ees ewnekj yſmegh rea terny zyweuel awagh
teſtewel az fogadaſnak elette ees vtan*na* ees ez meg tecyk kedeglen
yemezbewl merth walaky ez wylagra teer: yſtentewl el zakad. ees
el wez: merth vgy mond az zenth Agoſton doctor egy yraſaban:
Iſtentewl el zakadny; nem ygyeb hanem el wezny: Az el theres kedeg-
len vr yſtentewl ygen nagy gyalazatoſſag embernek: mert ame vgy
mond az zenth Jeronimus doctor: vram. myndenek kyk thegedeth
el hattanak meg gyalaztaſſanak. merth byzonal gyalazatoſſagra
melto. ky ewteth el hagya az gonozſageerth: kyben az az vr iſten-
ben: nynczen || ſymmynemev gonoſſaagh. Azeerth yrya beelcz ygyk 324
kenywenek kylenczed reezeben valaky megh erizendi iſtennek paran-
czolathyath nem zenwed ew valaminemew gonozth. twdnya mynth
ereke valoth. Towaba meelto gyalazatoſſagra az ky ez zerzethbeel ky
megyen. merth ez az vr Iſtennek felette ellene veeth ez wylagy
genyerewſeegeketh kewethween. demaga ez heeyth bolondh ees ez-
thelen. Az vr iſtenben vannak mynden Genyerewſeegek ees mynden
yook ees edeſſegek kith el hagywan ember mynden ioth el haagh
es elwezt. mynth am megh wagyon yrwan Moyſes ygyk kenywenek
huzad reezeben: holoth vgy monda vr Moyſeſnek megh mutatom
en theneked mynden iawymath. tudnya mynth az en zyne*m*nek 325
dyczeſeges lataſaath. kyben wagyon mynden bodokſaagh es erem.
kyth elveztendh ember elwezt mynden ioth. azerth ame vgy ir az
oſeas p*ro*pheta kenywenek nyocyadik rezeben. el wezte az zydonep
az ioth: mert mynden ioth elwezt ez ky vr || Iſtenth elvezti. Ame
vgy mond meegh az ſeneca new beelcz ees ſemmi nem io embernek

*) Negyedik kéz.

mykoron ewmaga gonoz. Iſtennel kediglen mynden io embernek. ewnalanalkil ſemmi nem io. erel mondya zenth agoſton doctor. oly io az vr iſten, hogy walaki ewteth el hagya, ſemmi neki iowara nem leezen Merth byzonyaval minden gyalazatoſſagra meelto walaki ewtet el haggya kytewl ew teremteteth ees az kiteel megh valtatoth Azeerth wagyon Moyſeſnek egh kenyweben megh yrwa. Az vr iſtenth ky thegedeth teremteth el hattad ees el feletkeztel az the meg valtod vradrool iſtenedrewl. errel yrya beelcz kenywenek harmicyad rezeben hala adatlan lelkew elhatta az ew zabadſaagath byzonyara igen nagy gyalazatoſſagra melto. ky el hagywan az ew felſegeſ vrat kewan az gonoz vrnak az erdegnek zolgalny. ezerth monda az zenth peter vronk criſtoſnak mykoron meg kerdette volna ewketh. hogyha ewkes hatra akarnanak terny. vram howa mennyevnk nam thenalad erek eletnek ygeye vagyon Azeerth byzonyawal mondhathya.
326 az zerzethe || hagyoth byſonyal mondhathya azth howa megek ymmar myre merth az vr iſtenth el hattam. azerth ygen kel embernek ewnen magath megh otalmazny az zerzetbeel ky meneſtewl. merth ygen megh gyalaztatik ew az ytelethnek napyan vr iſtentewl Akoron nylwan lezen mynd ez wilagnak elette. hogy ewk azok. kyk azth mondottak vr iſtennek tawozyal el my telenk mikepen irya iob patriarcha kenywenek elſe rezeben, tahath az ewtelek elhagyoth iſten. imezth mondya ew nekyk. Tawozyatok el en tewlem ty zerzethe hagyottak kyk alnokſaaggal cyelekedetek. tawozyatok el en tewlem atkoztak. az eerek tyzre, ez el thawozas iſtentewl igen indeythya eteth haragra. ennek okaeerth hogy ez nyawalas feeregcye az felſeegnek vraath ew byne nekel hagya el. zoktak az nagy vrak, hogy nemykoron az ew zolgayokath megh vetik awagy el yzyk. de az vr iſtennek kegyelmeſſege oly igen io. hogy ſoha az ew zolgait el
327 nem hagya. hanemha || elezer a zolgak hagyak eteth el. errel mondya zenth agoſton doctor: vram ſenky el nem wezth tegedeth. hanem cyak az az ky el hagy. Az iſtennek nagy haragya nymikoron ebben ielentetik meg. hogy el haggya az zerzethe hagyottakath megh ez vylagon es eſny nagy nywmuruſagban ezeerth irya zenth ieremyas profeta kenwenek negyvenkettedik rezeben mondwan fel gyeryed az en haragom thy reatok mykoron ky menendetek egiptombol. az az a zerzetbel. merth az zerzethe hagyottak mondatnak gyemecytelen faknak ketzer megh holtak. merth egyzer megh hal ez vylagnak mykoron az zerzetben iew ez wylagrol. iſtennek megh hal kediglen

mykoron iſmegh ez wylagra teer. ez eletnek gyemelcyeth awagh haznalatyath el hatta akoron mykoron az monoſtorban be menth. ennek vizonth ellene. az eletnek ew iowoltath. melyel kellene iſtennel elny elwezti akoron. mycoron az zerzethbel ky megyen. ees ekeppen lezen ember myndeneſtewl fogwa haznalatlan. wgy annera hogy cyak az erek tizre lezen melto || ky megh tecyk ime peldabol 328

pelda Merth olwaſtatik hogy neminemev zerzetes ember el hagywan az ew zerzetith. kezde budoſny egy neminemev nag vadon erdeben harmadnapiglan. Az harmad napnak vtanna kediglen iwta egy neminemev nagy hegyre. mely hegyrel lata rokonkezel eg igen nagh warath. ees ſiete ew az war fele. micoron kedeglen iutoth volna az varhoz kezel nagy ereſſen kyalta mondwan Agyatok ennem. Agyatok ennem az nagy iſteneerth. tahat niki az varbol inte ewneki kezewel hogy az vton fel menne az varba. ky micoron az varban be menthvolna. yme talalaa az varat puztanak lenni. ees micoron ezen cyodalkoznek ime nagy hertelenſegel iewe nepnek ſokſaga. mely nepeknek elette iew vala egy neminemev nagy es rettenetes feketev ember. tarthwan az ev kezeben egy nagy rettenetes tizes terth. ees mynd az ſokaſſag keweti vala eteth. az ew orcyayokath mynd || az feldfele le hajthwan. ſenki fel nem tekinthween az menyorzaghfele. 329 megyen vala kediglen hathwl ew vtannok egy igen nagy rettenetes ember. viſelwen az ew kezeben egy nagy rettenetes veres kepeth. ees mynd az nagy ſokaſſagh kezel. ſynki egik az maſiknak valamit nem zolwala ekeppen lathwan az zerzethe hagyoth ky ezt lata megy kerde ewketh hogy kyk volnanak. Tahath egyk ew kezzelek felele es monda. my wagyonk mynd mynnyayan zerzethe hagyottak. kylemb kylemb zerzetekbel ky iewen. ees ezenkepen neminemev hazba ebelleſnek okayerth be menenek. Tahath latanok az hazban egy nemynemev nagh huzyw tizes aztalth zerzeteſeknek ew modyok zerenth. tahath az kynek weres lancya vala kezeben. monda nagy fel zowal mikepen zoktak az zerzeteſek az benediciteth mondany. mikoron az aztalhoz le zoktanak illniek ees ez benedicite heleen monda. maledicite. az az atkozyatok Az ſokaſſaag kediglen monda: Atkozyonk || atkozoth legen az hora mely oraban ez wylagra zylettenkvolth. 330 Tahat monda iſmeeth az feketew ember. Atkozyatok. felelenek amaz ok ees mondanak. Atkozot legenek az atyakees az anyak kyk mynketh ez wylagra zyltenek. ees fel tartottanak. monda yſmeth az rettenetes ember. Atkozyatok. Amazok kediglen fel kaya-

tanak ees mondanak. Athkozoth legen az theremte ky mynket teremteth. ees megh waltoth. hogy az ew werenek hullaſa mynekenk nem haznala. ennek vtanna hozanak ew nekyk egy nagy tyzes poharth mel poharban zwrkoth es dohos keenkeweth ezwe forralwan. ees kezereytetik vala myndenik ew belele innya. es walamelyk ew belele iſyk vala. legottan. mynd orrarol. torkarol. ees fyleyreel az tyzes lang nagy bewſegel ky iew vala. Melyet meg lathwan az zerzete hagyoth. ammynth teheti vala. el tawoztatya vala ewketh.
331 mykoron kedyg iwtoth volna || az hegynek alaya. ime lataa hogy az var el ſylyede. ees az lelkek nagy kyataſſal kezdenek mondanya. iay. iay. iay. mynekenk myre merth immar ſoha my megh nem terewnk. ees ime ez zerzethe hagyoth ky ez lataſth latta wala. megy there az kalaſtromba. ees annak vtanna. ſoha az kalaſtrombol ky nem kewankozeek. ezeerth monda vronk ennen maga. hogy valaky weegyglen megh maradand. az el kezdeth yoban. az idwezel. Amen. Olwaſtatik eth az iraas azrol. mely ſok keſerteti wagyon az zerſetes embernek ezwylagra valo tereſre. zerzetes ember kynek az keſeerthe yhly, hogy iſmegh ez wylagra teryen. hogy ew alhatatos legen. imezeketh kel ewnekj megh gondolny. elezer vronk ieſuſnak cyelekedeſeeth. Merth vronk ieſus lazarth ky ez wylagra tere megh ſyrata. mykepen irya zenth Ianos ewangeliu*m*yanak maſod rezeben. kyth megh nem ſyrata mikoron megh holt wolna. wgyan ezenkepen
332 az zerzetes embernek iob volna || idweſſeegere megh halny. honnem mynth iſmegh ez wylagra terne. Az ſenekanak ew mondaſa zereenth. ky vgy mond egy iraſaban. nagyob vezedelmes gonozwl elny. honnem mynth hamar megh halny. towaba. merth mycoron az ſydok vronk ieſuſt intik wala hogy az kereſtſſarol le zaallana. ſemmykepen nem e*n*gede nekyk Sem kedeglen az ew keſerewſeges annyaerth holy kegeſſegre nem indwla. kynek az keſerewſeegnek there zyweet altal verte vala. Sem az ſydoknak ygeretire kyk azth mondyak vala hogy ha le zallana az kereztfarol ew benne hynnenek. vronk idwezeytenk ees kediglen. mynek vtanna ez wylagbol ky menth volna. nekyknek az ewey kezel megh yelenth az hythnek megh ereſſeyteſere. demaga ez vilaghoz thowaba ſoha nem akara egyeſewlny. igen felende annak okaeerth annak ky engedween aſ ew iora tanacyozo angyalanak. ez feeldyeket el hatta, elhagywan iſmegh az ew tanaczyat az kegyetlennek ew tanaczyanak vtanna indul ees iſmegh azra ter az melyeketh el hagyot volt ezekreel monda az vr iſten az profetanak altala

megh vtalatok mynden en tanacymath az ty halalatoknak ydeen.
enis az ty halalatoknak ideen || az ty wezedelmetewken erelek. ezeerth 333
mondya az zenth profeta. bodogh ember az. ky nem iar az kegyet-
lennek ew tanacyan. bodoktalan llediglen. ky hyzen az hyzelkede-
nek. towaba merth igen felelmes annak. az ky az penitenciatartaſra
atta ennen magath. ees az mennyekeerth hatta el ez feldyeketh.
iſmegh ewneky azokra terny. ezeerth olwaſtatik az zenth ianos ele-
teben az keth atyaſyakrol kyk tamattanak wala nagh nemes nem-
bel. halwan zenth ianoſnak peredicacyoyat mynden erekſeegeketh
el harulaak. ees zegenyeknek oztogatak. egh keweſ napnak vtanna
kediglen latak az ew zolgayokath ekeſſen elteztetteknek lenny. ees
mynden kazdagſagokkal feenleny. imagokath kedeglen zegeenſeeg-
ben es ehezwen. es hythwan ruhaban. igen megh keſeredenek ezen.
ees megh banak az ioth az myth tettenekvala. kyth megh iſmer-
ween az zenth ianos. az gőrmegdyd wezeketh. ees az kewecyeketh.
aranya ees dragalatos keweke valtoztata. monda ewnekik menye-
tekel walcyatok megh myden ty iozagtokath. ees ez felden legetek
kazdagok. hogy az mas vylagon errekee codulyatok. ſenth ianos fel
tamazta kediglen nemenemew ifyath. ky megh holtvala pa||ran- 334
cyola neky hogy az keth atyafiaknak elette megh mondana mene-
mew dyceſegeth elveztettek ees ennek vtanna mely nagh kenra
meendeek ennek vtanna iſmeegh penitenciat tartanak ees iol we-
gezek eleteketh. Towabba peldank vagyon mynekenk. hogy az zer-
zetben megh maradywnk. az galambrol kyt az Noe el bocyata. mely
galamb megh iſmerwen. hogh az viz ezen megh nem alloth volna
iſmegh az barkaban there. Mykoron kedeglen az bynnek ew ezene
zenethlen legen ez wylagon. nem lattatik az menyey galambnak
alkoſmaknak hogy ew rea teryen De inkaab az pokolbeli hollonak.
az hollot ky bocyatvan az barkabol nem olwastatik hogy iſmegh
oda terth volna. Towaba kyth vr iſtennek lelke az kalaſtoromnak
puztayaban hozoth. iol hyhethyek ezt. hogy az gonoz lelek legen az
ky inti ewteth hogh iſmegh ez wilagra teryen. merth zenth bernald-
nak ew mondaſa zereenth az zenth lelek vr iſten kynek myatta az
zerzetben iettel ſoha ky nem wyzen. Mikoron ne legen ewbenne
keth akarat. hogy bee is hozyon az zerzetben kys ees vygen. errevl
monda az angyal az || Lothnak. ne akary hatra tekyntened. ſem 335
kedeklen et ez tartomamba ne lakozyal. De haz hegyen idwezeycyed
az te lelkedet. mely hegyen ertetik nem egyeb. hanem az kalaſtrom-

beli elet kyben ember kynyeben idwezeytheti az ew lelkeet. az ew
felefegen kedeglen. nem fogada az angyalnak zawath hatra tekynte.
ees fobalwannya waltozeek, az balwan kedeglen nem egyeb hanem
az tefth leleknekyl. cyak hafonllatoffagat walya embernek. de nyn-
cyen ew benne erzeekenfeegh. vgyan ezenkeppen haz olyan zerze-
tes. az ky azokra neez. az melyeket el hagyot. cyak walya az zerze-
teffeegnek hafonlatoffagat. do nem az tekelleteffeeget. az teftet walya
az kalaftromba. az ew zyweet kedeglen ez wylagba. hugyan leezen
ennek ew dolga. mynt az lothnak felefegenek. ezeerth monda vronk
idwezeytenk mykeppen irya zenth lucacz tizenheted rezeben ewan-
geliumyanak. fynky bocyatwan kezeet az ekere hatra neezwen. nem
336 alcolmas iftennek orzagara. towaba merth az jifrahelnek ew || fyay
megh zabadwlwan. faraho kyralnak fogfaagabol. ees az weres ten-
geren altal menween. megh terenek ifmegh egiptomba de az ew megh
zabadulafokrol ewrelnek wala. ees dycyeytik wala az ew megh
zabadoytoyokath. Oh mel eztelenewl teeznek wala. ha ifmeg egip-
tomba ternek vala. ezeerth paracyolamegh az vr iften nekyek mond-
wan. ifmeegh egiptomban ne teryetek. mikeepen irya ieremias keny-
wenek negywen kettedik reezeben. towaba az zenth kyralyok az
angyaltul megh tanyoyttatvan. nem terek erodefhez. vronk criftof-
nak ellenfeegehez. az zenth iofeph ees nem mere oda az helre ternj
az kys iefuffal. az holoth halla. hogy orzagolna az Archelaos. my-
keppen irya zenth Mathe ewangeliomyanak mafodik rezeben. Ugyan
ezenkeppen igen felelmes az olyan zerzetes embernek ez wylagra
terny. ky az ew idweffeegeet keewanya. holot az fataan erdeg lako-
zyk. az my idweffegenknek ellenfege az ewneky folgaloknak kezette.
ezrel yrya zent ianos latafarolvalo kenyvenek mafod rezeben tudom
337 en hol lakozol te. oth wagyon az || fatannak ew zeky: az az ez wy-
lagban az howa kewankozyk az vizha fordwlth zerzetes ember. Mely
igen vezedelmes legen kedeglen az zerzetes embernek ez wylagra
terny megh tecyk imez peldabol

*) mert vǵh oluaftathik hoǵ vala egh nemineuő iffyu. ky az
ő attyanak es anyanak akarattyanelkwl zerzetben mene kezde ő
oth az vriftennek wig kuzgo lelokkuel zolgalni bőyttőkben es ymad-
fagokban, tőrtinek kegiglen hog egh keues időnek vtanna kezde

---

*) Itt kezdődik az ötödik kéz írása, megszakítás nélkül folytatván az elkezdett sort.

kônorgeni az ô feydelmenek ezzen hog ôtthet el bocyatna az puzta-
ban lakozni hog oth nagob buzgo lelekkel zolgalhatna az vriſten-
nek, monda kediglen neky az feydelem, zeretô fiam ne akaryad
ezzeket gondolnod mert nem tudod az ordognek cyhalarciagit elwi-
ſelned es ellenne allanod, ez yfiu kegiglen mind ezzel nem gondol-
uan zônetlen vnttatyaula ôtet hoig el bocyhatna az iſtenek zolga-
latyara az feyedelôm kegiglen igen nehezen reya || engeduen keet 338
fratert ada ômelleye hoig kyk ôthet kyſſirnik el ky az puztaban
mikoron kegiglen ôkh az puztaban ſockayaglan yarthanakvolna
igen meg faradanak es egh nemûnemô fanak ô arnikaban el allua-
wanak: mikoron kegiglen ôkh fel ſerkentenekwolna yme latack tahat
egh keſſelô ô feyekfelet yhl. az fan: monda kegiglen egigik az fater-
nek: yme holuagion az kyt wriſten tenekôd bochatot azzirt kôueſ-
ſed ôthet az frater kegiglen bolchot veuen tôlôk az keſſelô fel repul-
ven vtanna indula, es harom napphy jaro fôldôn vyeue ôthet az
puſtaban, es ennek vtanna erenek egh zepſegôs wôlget meil wôlg-
ben lata ez frater harom zep termo palma fakkot [es egh] es egh
kyfolo kwttat, kyn ô igen meg ôrôlô es monda ômagaban ez az hiel
kyt zerzet es addot vriſten ennekem az || Penitencianak ô tartaſſara: 339
es bee mene nemûnemû kyſded haylokchaban es kezde oth vriſtennek
ayatatoſſaggal zolgalni, eezyvala keggiglen az palma fanak ô gimel-
chet es yzya vala az hidegkutnak ô vizet lakozek kegiglen oth hatth-
egez eztendeyglen nog kemenſeges penitenciaban az hat eztendô-
nek kegiglen vtanna yôve ô hozza ôrdôg egh appatnak ô kepeben
valuan nog rettenetôs orchyat latvan kegiglen ôthet ez puztaban
lakozo igen megfelelmek es legottan ymatſagra ada ônônmagat es az
ymatſagnak vtana ô hozya mene es monda ôneky az ôrdôg attyam
ymadkozyonk esmeg, es fel keluen az ymatſagrol monda az ôrdôg
az zent attyanak hanya eztendeye hog ith lakoſzol ez nag puztaban
monda neky az zenttattya, hatteztendeye, monda neky kegiglen az
ôrdôg, yme, || Mindenne eztendôtôlfogvan en ineg nem iſmertem- 340
uol zomzedonath mert en neged napnak vtanna tutam meg hog te
ith lakozzal az puztaban, es azt gondolam enmagamban hog felke-
lek es el megek az iſtennek ô emberehôz es meg latogatom ôthet,
es valami io iſteni igeket zolok es bezelek ô vele kynekmiatta az my
lelkônkkôt wduôzûttheſſuk es ymezt mondom en attyamfia hog
ſemit nem haznalonk ith chiak az cellaban valo vezſteg wleſſel mert
wrnak criſtoſnak zent teſtet es zent vyret ith mihozzank nem

vehetyvk azzet felȯk hog az vriſtentȯl meg ne vetteſſȯnk de mennȯnkel
[ime roko] be inkab imez rokonkȯzel valo kaloſtoromba es hozyank
veuen vrnak zent teſtet teryȯnk be eſmeg az puztaban kelemetȯs lon
kegiglen az ȯrdognek ȯ chalardſaga ez puztaban lakozo fraternak
341 ennekvtanna kegiglen el yȯuen egh || vaſſarnapnap eſmeglen el yȯue
ȯrdg az zentt attyanak ȯ kepeben es monda yere imar zenſegȯs
attyam ydeye minekȯnk el mennȯnk az iſtennek dolgara yme fel-
kele ȯ vele az zet attya es el indulanak, mikoron iuttanak volna az
kalaſtaromba ymadſagra adak ȯ magokkat mikoron kegiglen az
zet attya fel kȯltuolna az ymatſagrol ketfele tekynte es ime lata
tahat ninchen vele az ȯ tarſa ky ȯtet hittauala az kaloſtoromba,
gondolkodek kegiglen az zent attya ȯnȯnmagaban es monda en azt
hyzzem hog valaminenȯ zikzegert ment ȯ moſtan ingenmaydan meg
yȯ, mikoron kegiglen sokaiglan vartavolna es lattauolna hog nem
yȯne kerdezni keſzde az zerzetȯſſȯktȯl hog ha lattak uolna az [w]
ȯ tarſat az ven attyat kyuel ȯ ez zen eghazban be yȯtuolna mondanak
kegiglen ȯ neky az baratok hog ſenkyt ȯ vele nem lattanak volna
hog ky ȯ vele az zen eghazba be yȯtuolna hanem chiak ȯmagat,
342 tahat meg iſmere az zenattya || hog ȯrdog volttuolna ky ȯtet az ȯ
cellayabol ky hyttegettevolna es monda ȯnonmagaban ezen ſemigen
bankodom mert en youigre iottem, es ȯ hozza veuuen vrnak zent
teſtet esmeg el be az puſtaba mene Eg keues napnak kegiglen vttanna
el yȯue ȯrdȯk ȯ hozzaya egnemunemȗ yffiunak kepeben: es kezde
ȯttet nizni mind tetteethȯl foguan talpayglan es azt mondani valion
ezee auag nem ez, az attya kegiglen monda neky: myt niz ezzen-
kepen ream, monda kegiglen az ȯrdok ȯ neky azt gondolom hogy te
nem eſmerſz engemet, damaga nem chudalom en ezt minekokayrt
enne ſok eztendȯ el muluan hog the ide iȯtteel az iſtennek ȯ zolga-
latyara: en vagiok az te attyadnak zomzedyanak ȯ fya az te attyad-
nak es anyadnak es vala neuek es az the hugayd ez neuel hyvattat-
nak vala, te es ennek hivattatol, demaga az te aniad es az te
hugayd meg ennekelȯtte harom eztetendȯuel ez vilagbol kymula-
343 nak, az te attyad kegiglen chyak nemiel napon mulek ky ez ||
vilagbol es ȯ ton tegȯdet teſtamentomoſſa monduan ezt kynek
hadyam en az en ȯrȯkſegȯmet es minden en yozagimat hanem
chiak az en fiamnak az zent embernek ky el hagya ez vilagoth
es mine az iſtennek ȯ zolgalattyara hog ȯ oztogaſſa ſegeneknek
az en idueſſegȯmert es az ȯweertes: es. [elmentenek] elmente-

nek nog ſokan tegődet kereſni es ſemikepen meg nem talaltanak
hanem chiak yme en tőrtenet zerent talalek ide yőnőm tehoz-
zyad azzert ne teg keſedelmet de yerel es adyel mindeneket es
telyeſſeched be az te attyadnak ő akkarattyat, monda kegiglen
őneki az attya mennel dolgodra nem zykſzeg ennekőm esmeg ez
vilagra ternem, monda kegiglen ő neky az őrdog, ha el nem iőuendez
es az te attyadnak ő marhaia gonoz helre kelend kezdes te erről
noig zamot adnod az vriſtennek előtte, mert minemő gonozt mon-
dok en tenekod hanem hoig el yoyo es oztogaſſad ſegeneknek
mikepen yo ſafar hoig az paraznaktől es az gonozol || elo emberők- 344
től meg ne emezteſſek az te attyadnak ő yozaga ky hagattatot
az zegeneknek minemő nehezſegőd vagyon tenekőd ezben hog el
yőz es alamiſnat tez es eſmeg az te celladban terz, ezzenkeppen
nog ſok hizelkedeſőknek vtanna elky hittegette őteht eſmeg az
vilagra es mine ő vele mind az varaſſiglan es az varoſnak ő vigen
el haga őthet, ő kegiglen be mine az varoſba es mikoron yuttot
volna az ő attyanak hazahoz azzonkőſbe az ő attya s az ő anya őelei-
ben ky yőuenek demaga őthet meg nem iſmerek, ő kegiglen igen
meg haborodek meg yſmerven őrdognek ő noig chyalarcyagat,
ennek vtanna [keſz] kezde zolni az ő attyanak es annyanak,
amozok kerdozik vala őthet hog ky volna ő kegiglen monda, ne
iſmertőkee hog en vagok az ty fiatok az ő zyley kegiglen monda-
nak ő neky, lam egh zer el hagyd ez [vila] vilagot miokkaert tertel
eſmeg ő reyaya ő kegiglen zegelle igazat mondani mint az ordog
őthet ky hozta legen az puztabol de imezt monda, az ty zerettetők
es hozyatok valo kyuanſag || hoza ky engemet az puztabol. es ő 345
wganottan hon megmarada mel meg maradasnak vtanna eytte
őnőnmagat kwlomb kwlombunőkben, kykről az ő attya gakorta
őtet meg fegelmezyvala de az mel őrdo[k]g őtet az zerzetből ky vitte-
uala vgian azon ordog őtet megis vakyta es az binekben meg ma-
raduan halalanak vtanna pokolba mine, yay vezzek azet az olyan
zerzetes embernek ky az ő zerzettet eel haggia mert ő es eel hagiat-
tatik az vriſtentől es az ő bodokſagos zent zyleyetől es mind az
mennei vdvartol es az zep angeloktol Annakokaert en dragalatos
hugaim maradyonk meg az zent zerzetben az yozagos mielkődetők-
ben hog ez eletnek vtanna nyrheſſukmeg az my eedes yſtenűnk-
nek ő dragalatos zent zinenek őrőkke valo lattaſſat kyt engegőn mi-
nekőnk attya fiw es az zentlelők vriſten. Amen ||

346 zọl yth az iras meges a zent anſelmus doktornak ő kwnueből

Arrol minemő ő dolgok vadnak kynek miatta meg tartatyk az zerzetes ember az zent zerzetnek ő hazaban mind halaliglan, kyre wyg felelnenek zent doktorok hoyg nig dolgok vadnak, melyeket ha meg gondolandnak az zerzetes emberek ygen ſegetyk őkőt az zerzetben valo meg maradaſra, es az thekeletesſegnek allapatyara, Elſő dolog mondatik az gyalazatosſagnak felellme, az maſodyk dolog mondatik vezedelemnek ő felelme, az harmadig dolog mondatyk thwlaydon ydweſſegenek zeretety, Negedyk dolog ſegedelőmnek ő byzodalma hoyg az wriſten meg ſegethy őkőt az yoban, kyt el kezdettenek. az elſő melle twdnonk kel hoyg ez wylagra valo thereſſe az zerzettes embernek ygen ritkan lehet awayg inkab ſoha nem igen nọyg gyalazatosſaganelkwl awayg zegenſegenelkwl awayg ygen nog bynben valo eſſeſoſknelkwl mert neminemő feſlotſegnek tvlaydonit-
347 tatik es gonozſagnak, mikoron ember || mikoron az yoth el kezdy es el nem vygezy, ſőth meg ennekfeletthe alhattatlanſagnak es twlyaydonittatik, kyről vyg ir bőlch kőnuenek hetted rezeben az balgatag a wayg abolond olyan mikkeppen a hod mindenkoron valtozik kymelle vgy mond meg a ſeneka neuw pogan bőlch es bolondſag az gyakorta valo valthozas vgy mond thouaba az bolondok a mit nem valhatnak azzokot kywannak tudniamint ez vilagy generwſegekket, es az mit valhatnanak a menei bodokſagot azzokot el hadyak, az bőlch embert kegyglen nem vihetti ky az kyſerthő őrdőg az kalaſtarombol mert az bőlcheſegőt nem győzhtti meg az gonoſſag, Annakokaert mem kyſdeed zemirem az baywiuo embernek az vyadal helről el futtny, mert ha ő el [fuwt] fwt legottan meggőzotnek mondatik, Az vyadalnak kegyglen ő helee az kaloſtorom, azzert valaky az kalaſtoromban meg maradand mindenkoron remenſeg wagyon ő rolla hogy meyg meg geozy az ő ellenſegeyt [mek haa] meg ha nemi-
348 koron el eſſek es mert ſokatt lattonk ebben hogy a meg || gőzőth ember az győzeſnek wtanna felthamadwan meg gőzte az ő ellenſeget azzert yrya bőlch kőnuenek thyzedreſzeben, ha az gonoz lelek theread hyrthelenkedendik ne engdyed őneky legottan az the heledet, mert nem kyſded gyalazattoſſag embernek őnőnmaganak el futtny a hadbol egebek meg maraduan az wiadalban es meg gőz-

wen az ő ellenſegőket, mert ygen ritkan hadya el walaky az kalaſtaromot, hanemha annakelőthe őnőnmagat eel hagyangya az iſtentől walo el thereſt zokta kőwetnyee az oktalan valo felelem az zent profeta mondaſa zerent rettegeſſel rettegenek ottogyol a holot felelőm nem vala Mert amee az kaymnak es rezketeǵes lon az ő feyee a bynek wtanna, ez rettegeſſel fenegettiwala az wriſten [az] aſſidokot ha ő ellenne wetkezuen el thernenek monduan meg rettenti őkot meg cyak a fanak leuelenek indwlatyanak zengeſſe es es vgy futnak mikepen az elős tőrnek előtte, azzert mongya bolch ſalamon fwt a
kegetlen bőynes senky őthet nem wzvenes I m e z t e s m e g || yegez- 349
zed hogy a ky az zerzedből ez vilagra[th]ther valaminemő bine vagyon annak mel bin othet az zerzetben niugonnya nem hadya mikeppen a legeknek ő chypdeſeſők a wagy az thwyſſeknek gya[g]kdoſaſok a barmokot iddeſtowa futoſtatyak, ezzenkeppen a bineknek es fuldalasy embernek elmeyet alhattatlanna theſyk, arrol mondya az zent yeremias profeta wetkezek az yeruſalem es annakokaert lőn alhatatlan az zent eſayas profeta es vgy iryavala konyenek harmad zereben: az kegetlennek ő zwue olyan mikeppen az tengyer mindenkoron bwzo[k]g es ſoha nem nyvkhatik, annakokaert az nemes teremtet allat tudniaminth az lelek ſoha nem nyukhatik az fertelmes lelky iſmeretnek o agyan, annakokaert valakyk zerzetben mennek kel őnekyek kőzőnſeges gywnaſt tennyek minden ő bőnőkrol az dauid kyralnak ő peldaya zerent es az ő agayat konhullataſſokkal meg
moſogatni hogy nyugkhaſſek rayta || az ő Edes teremteyeuel es 350
eekeppen teuen, mindenkoron alhatatos lezen az meg maradaſra az zent zerzetnek ő hazaban mert az meg maradaſnak vtanna vehetyuk az mennei dychoſegnek ő nog bodogſagath amen

M a ſ o d i k y o z a g k y m e g t a r t y a az zerzetes embert az zerzetnek ő hazaban: Mondatik az vezedelemnek ő felelme: mert ez wilag kyre az viſzha fordwlt zerzetes ember ygekezyk: meg geryeſtetőt az pokolnak ő thwzeuel es zwnetlen eegh tudniamint haragoſſagnak es haboruſagnak es telhetetlensegnek es fertelmeſſegnek ő tőzeuel: annakokaert őrdognek ez wilagra valo kyſertetit ygen el kel minekőnk tauaſtatnonk az nogi vezedelmeknek okaert: met am az zent bernald doktor mongya egy kőnueben: hogy mikoron ember kyſertetik az zerzetnek el hagyaſaual tahat ymezt keel
őneky mondani || az kyſertő őrdognek, a haaz eeg, es az twz yelonua- 351
gion es megys kenzerites nem el tauaztatnon de inkab zemem-

nek lattara az orokke walo twzre es gyalazatosſagra mennôm: annakokaert lattatik wezedelemnek fianak a wagi leeanyanak lenni, valaky wagyon azydueſſegnek ô helen, es ô ygekozyk menni az wezedelomnek ô helere, Ezzekrôl irya zent yanos euangeliomyanak hettedik rezeben monduan: ſenky ô kezzolôk el nem vezzee hanem chiak az vezzedelômnek ô fya az az a ky az zerzetbôl ki megyôn: annakokaert lattatik hogy ezzek kyvanniak az ô wezedelmeket es [ne nem mondatik chywdanak lenny ha ôk el weznek, mert ezzekrol a bôlch conuenek harmadrezeben wgy, yr, valaky kyvanya az vezedelmet wgyan vezedelmes lezen neky halala es, az ô kenya kegiglen ôrokke valo yay azzert a zerzetnek hazaboluało ky menoknek mert az ô thwzok ſoha meg nem alozyk ||

352 harmadzor mondatek hogi meg tartya az zerzetes embert az zent zerzetnek ô hazaban az ô twlaydon ydueſſegenek zeretety mert wgy mondnak zent doctorok: hogy az iſtennek ô zeretety: es az zent nyayſſagnak zeretety a kyben lakozyk, es az ônôn twlaydon ydueſſegenek ô zere`k`teti ygen nehezen feytetnek meg mikeppen az harom retw keetel, mert az zerzetes embernek kel ônonmagat az zerzetnek ô kereſtehôz zegeztetni hwronk criſtoſnak zegeyuel, mikeppen wronk criſtus zegeztete ônônmagat a magoſ kereſtfahoz az my hozzankwalo zeretetinek ô zegeyuel mert wronk criſtus nagyal inkab tartatek meg az magos kereſtfan az zeretetnek ô zegeyuel hogynem mint az vaſbol chenalt zegeknek miatta Thoabba mert meg tartya az zerzetes embert az zent tarſaſag es az zerzetben, mert ame wgy mond az zent dauid profeta az ſol-

353 tar kônben, ime mely ygen yo es mely ygen generuſeges || az bekeſſegôſſôknek egettembe lakozniok, wgy mond toabba az attyafiak ſegeituen egmaſt az iſteniekben haſſollatoſſok leznek az eros varoſhoz. kyt az erotelen ordôk meg uem vehhet, annakokaert lattatik hogy az ônônmaga kyuan meg gyôzet˛ue`tetni a ky inkabban valaztya az okkôzot az letelt, a kyk artanak hognemmint azokkôzôt a kyk haznalhatnanak tudniamint az zent zerzetben, mert am az zent bernald doctor mondya az zerze tes ember az zerzetben batorſagoſban, yar. ritkabban, eeſſik, hamarban feltamad, gyakortabban meg harmatoztatik yſtennek malaztyaual, nagyob bizodalomal hal meg es˛k˛kônneben vezy iſtennek orzagat ezzeket mondya zent bernald doctor

Touabba meg tart embert az zerzetnek hazaban az ô twlaydon ydueſſegenek zereteti eeffele zeretetnek kegyglen kel

emberben ygen nognak leenni,[mert] mikoron meg az octalan teremtet
allatokban es[n]meg yſmerteſſek ez mert yme ezt yol latywk hogy az
baray[a]n ‖ ygen ŏromeſt el tauaztatya az farkaſt ennekokaert hogy 354
bekeſſeggel marathaſſon es wgyan ezzenkeppen az zaruas es mikoron
ŏ az vizben eſſendik tahat ygen vzh ennekokaert hogy ŏ az halalth
el tauaztathaſſa: touaba az madara halota wagy a thŏrt es az
kŏnek ŏ hagyttaſſat, es ha tŏrtinnendik ŏneky walamikoron az halo-
ban eſni tahat ygekezik mindenkoron erre mikeppen onnan kyzaba-
dolhaſſon es az halalt el tauaztathaſſa errŏl mondya zent bernald
doctor, zegenſeg ez az okos teremtet allatnak hogy ŏ egy keues bin-
nek generŏſegenek okaert az orokke walo halalt el nem akkarya
tauaztatni, mikoron az oktalan teremtet allat: megy az ydŏzerent
valo halaltes ygen ŏromeſt el tauaztatya errŏl mondyauala az zent
agaſtan doctor es az orokke valo halaltalan eletert minden ez wilagy
[mul] munkkak nagy zeretettel teendŏk Negedzer igekezik ŏrdŏg
embert ‖ ky vinny az zerzetnek ŏ hazabol hittetlenſegnek a wagy ket- 355
ſegben valo eſſeſnek miatta awagy az hozzayglan valo es zŏnetlenvalo
[k]keſerteſnek myatta, a wagy a zerzetnek ŏ terhenek es nehez mun-
kaynak elwiſelhetetlenſegynek miatta, de a nehez munkaknak ellene
ky az zerzetnek hazaban tetetik meg gondolandok az ywtalomnak es
fyzeteſſoknek ŏ bŏſegeſ es nogyſagos volta mert am az zent agoſton
doktor mongya ha az zerzetnek ŏ terhe felelmeſſe tezen tegedet,
nyzzet es gondolyadyol megy az ywtalmat kyt az wriſten teneked
ezzekert iŏuendoben adando, toabba mert az wriſten hozza ſegyet
az zerzetnek terhenek el wiſeleſere mint am az propheta mondya:
wriſten az en eletemnek otalma: es kytŏl felŏk en, es toabba azzon
profeta wgy mond az wriſten kŏrnyul vette az ŏ neppeet mikeppen
az otalmazo kŏfal kymelle ymilyen pelda es oluaſtatik hogy egy
neminemu ifyv ‖ zerzetbe myne es ŏ ooth az zerzetnek hazaban 356
kezde wriſtennek nogy bwzgo lelokkel zolgalny melyet az ŏrdog
igen meg bozzwla es kezde ŏtet keſerteni hogy ky menne az zerzet-
nek hazabol, mikoron kegyglen el vigeſtevolna hogy el hadna az
zerzetet es el menne, ezzenkozbe neky yelenenek az ŏ attya es az ŏ
annya kyket annakelŏte regen el temetŏt vala es mondanak ŏ neky,
myoka ennek hogy te az zerzetbŏl ky akarz menned ŏ kegyglen
felele es monda mert ſemmikeppen en el nem vyſſelhetem az zer-
zetnek ŏ terhet, monda kegyglen ŏ neky az ŏ annya, zeretŏ fyam,

tohat mikeppen vyſelhetȍd el az pokolnak ȍ nagy keſſerwſeges kymyayt, es monda touaba, akarzee bizonſagot vennȍd az pokolnak ȍ nogy kynyayrol, monda kegiglen az yſyw, akkarok, es emee legotan kezde hallania oly nogy rettenetȍs cyattagaſſokat es || *)

*) Itt több levél hiányzik.

*) Io hirth halnak es bodog az ki meg nem botranchozandich 357
en benne*m* ewk kedegh el me*n*ven, kezde iefus mondanya az fokaf-
fagnak ianufrwl. Mi latnotok me*n*tek ky kyethlenbe, fel mya ingat
nad es de mi latnotok me*n*tetek kw, lagyakba eltezeth emberth e
yme kyk lagyakba elteznek kyrallyoknak haziban va*n*nak de mi
lathnotok me*n*tetek [kw] ty pphetath e. Ifreth(*igy*) mondom nektek es
teebeth profetanal. merth ez az kyrol iruan vagon ime en bochatham
en a*n*gelomath. te orczad elewth ky megh fzerzy te vtadath te eletedh.*
az ideben kwldenek zydok ierufalembel papokath hul ianus kerez-
teluala. *(*Matth. XI. 5—10.)*

Az ideben valanak iofeph, ees iefufnak anya maria chodal-
kodwan azokon melyeketh wrola mondnak vala, es symeo*n* wketh
megh alda ez monda w anyanak marianak, yme ez kvfezre vetteteth
es soknak fel kelefere ifraelben es z.... ielenfegre ky ellen mondanak
es tenen lelkedeth teer megh folya, hogh fook zywekbel gondolatok
ky ielennyenek. *es* vala anna prophetiffa Samuel || leanya affer ter- 358
yedefebel ez el mvlth vala fok napokban, *es* elth vala w feryevel
heth eztendeth az w fzyzefegeetwl foguа*n* es ez wzvegvala, nyolc-
fzaz neged ewygh ky el nem tavozykvala a templombol beyttekel
es imadfagokal fzolgalvan vrnak eyel *es* nappal *es* ez es az
ideben oda ywen valvala vrnak *es* zolyvala w rola me*n*denek
kyk varyakvala ifraelnek valtfagath *es* hogh megh tekelenek min-
denth moyfes terveneyt megh therenek galileaba, w varafokba naza-
rethbe a gerymek kedegh nevekedykvala *es* batorvala telyes bw-
chefegel es iftenek malaztya vala w benne *(Luc. II. 33 40.)*

Az ideben mikoron lethvolna iefus tizenketted evy wnekyk
ierufalembe fel mentekben innepnapnak fzokafaerth kedeg megh
vegezven mikoron megh thernenek meghmarada gyermek iefus Ieru-
falembe *es* wneky zywley megh nem efmerek aleytvan kedegh wteth

*) Hatodik kéz.

az tarſagban lenni. Iwenek egy napi vtath *es* kereſykvala wteth rachony
359 eſme‖rwykezuth *es* meg nem lelek megh terenek ieruſalembe, megh
kereſwen wteth *es* vgy len harom nap vtan. meg lelek wteth az tem-
plonban wluen. doktoroknak kezwttek halgathvan ees kerdezven
wketh vettegednekvala kedegh mind kyk wteth halgatyakvala wneky
bwlczeſeged ees feleleth ith *es* lathwan czodalak monda neky w annya
fyam mith twttel nekwnk igy. yme te atyad *es* en bankodvan kere-
ſvnk vala tegedeth *es* monda nekyk mi az hogy enghem kerezſtek
volth nem tudgyatok valae, merth ezekben melyek en athyame kete-
len nekem oth le*n*nem es wk ⌊megh⌋ nem ertek megh az bezedeth
kyth wneky ſzola es ala jwene w velek es jwe nazarethbe es vala ala-
tok wnekyk es w annya tarthya vala me*n*d ez bezedeketh w zweben
nyayaſcodvan ieſus. neweckedik vala bwlczeſegben es ydeben es ma-
lazban iſte*n*uel es emberekwel* az ideben len menyegzw galileay
Canaban ‖ *(*Luc. II. 42—52.)*
360 *A*z ideben michoron ala iwtvolna ieſus az hegyrwl kevetek
wteth nagh ſoghſagok es yme poklos iwen ymagyawala wteth, mond-
van, vram ha akarod engem megh tiſteythadcz, *es* ieſus kw teryeſtven
w kezeth, monda akarom, tiſtwly megh *es* legottan megh tiſtula w
pokloſſaga *es* monda neky ieſus, laſſad ſenkynek nee mo*n*dad dhe
menyel mutaſd magadad papoknak *es* ayanlyad te ayandekodath
kyth moyſes parancholth tanoſagra wnekyk, Michoron kedegh bel
me*n*th volna ieſus capharnau*m*ba mene hozzya centurio kerwen
wteth, *es* mondvan vram en gyermekem az hazban[fey]ſekſen kwzve-
nyes *es* gonozwl gywtretik ees monda neky ieſus en el iwek es megh
vigaſtom wteth *es* felelven centurio monda vram nem vagok melto
hogh bel iwy en haylakomba dhe mongyad czak igewel *es* megh
vigazyk en germekem merth en es ember vagyok, hatalml alath ſzer-
zeth vitezeketh tartvan en alattam mondom eznek meny *es* megyen
361 *es* maſnak iwy *es* iw *es* en ſolga*m*nak ted ezth teſy. ieſus kedegh ‖ hal-
van eſt czodalkodek *es* wtet keweteknek monda Bizon mondom nek-
tek iſraelben enne hwyteth nem leltem mo*n*dom kedegh nektek
hogh ſokan napkeletrol *es* napnywgatrvl ivnek es le wlnek abraham-
mal es iſaakal es iacobbal myeneknek orſagaba, orſagnak kedegh
fyay kw wztetnek belſew *(igy)* ſwtetbe, oth leſen ſiralm *es* fogaknak
czykorgaſa *es* monda ieſus centurionak menyel es mikenth hitted legen
neked *es* idwzulew az gyermek azon ydwben *(Matth. VIII. 1—13.)*
*A*z ydeben bee menven ieſus egh kys heoba kewetek wteth w

taneytvany *es* ime nagy indulas len a tengerben, vgy hogy az
heoczka, habbakkal el bwrulna. vala kedeg nekyk az ſzel ellenek
ew kedegh el alwtvala *es* menenek w hozya ev taneytvany es fel
ebreſtek wtet mo*n*dvan, vram ſabadohmegh minketh el veſewnk es
monda nekyk ieſus mith feltek kyſzdeth hitvek, tahat fel kelven
paranchola ſeleknek es tengernek es len nagh laſſuſag es tahat ho-
loth eſt mind lattak volna chodalkodanak || mondvan minemew ez 362
merth ſelek es tenger engednek ewneky (*Matth. VIII. 23—27.*)

*A*z ideben monda ieſus ev taneytvanynak ez rula beſedeth,
haſonlik menyeknek orſaga egh emberhez ky hinte yo magoth ev
feldebe, michoron keded emberek alonnanak iwe egh ellenſegee es
felywl hinte konkolyal az buza kezepit *es* elmene es mikoron kedegh
az fw newekedvdvolna *es* gyemulczet hozoth volna tahat jelelenek az
konkolyok es elw me*n*ven az ſolgas embernek ſolgay mondanak
neeky vram nem de jo magoth hintel ee, te feldedbe *es* tahath
hannyth az konkoly *es* monda nekyk ellenſeges ember tette ezt az
ſolgay azerth mondanak akarod ee el megyw*n*k s meg ſeggyek wketh
es monda ne[tane] talantal, konkolt ſaggatvan w velek wſſw kw nywvi-
tek az buzath es haggyatok mon*n*yakath nevekednyk mind arataſik
es arataſnak ydeyen mondom az aratoknak seggyetek meg eleſer az
konkolt es kvtezyetek wteth keuekbe meg egethny az bvzath kedegh
gyvhetek en ſuſokomba || (*Matth. XIII. 24—30.*)

*A*z ydeben felelven Ieſus monda vra*m* menyek es fednek atya 363
vallom neked merth el reytudteth ezeketh eſeſektwl es [v] bulczektul
es meg ielentetted gyermekeknek vgh atyam merth vg kelleth neked
te eletted, minden allath nekem advan vagyon en atyamtvl es ſenky
atyamath nem eſmerthe hanem czak fyw sem fyat valakymegh
eſmerthe, hane*m* czak atya, awagy ha kynek fyw akarya megh ye-
lenteny. Iwyyetek en hozyam, mind kyk munkalkotok es terhelttek
vadtok *es* en megh kwnywdeytelek titeketh, vegyetek ratok en iga-
moth *es* tanolyatok en twlem mert ſwemben kegyes es alazatos va-
gyok *es* ty lelketeknek nywgolmath leltek mert az en igam edes *es* en
terhem kwnyd (*Matth. XI. 25—30.*)

*A*z ydeben monda ieſus ev taneytvaninak ez pelda[ſ] beſedeth
haſonlyk mennyeknek orſaga hazaſemberhez ky elvb reggel kv
mene mvveſeketh fogadnya ev ſvleybe ſegvdeſ megleven kedegh az
mvveſekkel napi penſbwl, kwlde wketh w ſwleybe es w me*n*ven har-
mad ydwhwz lata egyebeketh vaſarth allokath wreſeketh es monda 364

azoknak menyetek ti es en ſwlembe *es* mi igaz leſen megadom nektek wk es el menenek, eſmeg kedeg kw mene hatod idwhuz *es* kylenczedhez *es* meg vgyan tyn tizeneged hora vtan es kymene es lele egyebeketh allokath es monda nekyk mith allotok ith mi*n*d ez napon wreſen, mo*n*danak neky merth ſenky mi*n*keth nem fogadoth es monda nekyk, menyetek . . . . zelembe Michoron kedeg eſt let volna monda a ſewlenek vra w . . . . . . mielketvyenek hya az miveſeketh *es* fizeſdmegh nekyk iutalmakath kezdven az vtolſoktwl mind az elevbeliekik. Michoron azerth el iuttekvolna vevek kymind ew penſzet elew iwen kedeg az elebelyek entezek hogy tebbeth vennenek venek kedeg ewkes ky mind ew pe*n*ſeth *es* veven morognak vala az gazda ellen mondvan, ez vtolſok egy idewth mieltek *es* wketh hozyank egyeneyted kyk viſelnek napnak es hewſegnek terheth es tehat w felelven eggyknek monda baratom nem teſek neked boſſoſagoth || (*Matth. XX. 1—13.*)

365 *A*z ydeben fel veve ieſus tizenketh taneytvaniath es monda nekyk yme fel megywnk ieruſalembe *es* megh vegeztetnek mi*n*d kyk irvan vadnak prophetak mya embernek fyarol, merth el adatik poganoknak es meg meuettetik es meg oſtoroztatyk es meg pwgdeſtetik es mivtan meg oſtorozyak meg [hal] wlyk wteth es harmadnapon fel kel es wk ezeknek ſemegyketh nem ertek vala, kedeg, ez ige el rewytven len w twlek es nem ertik vala mik mondatnak vala len kedeg mikoron kewzeleytene iericohoz nemely vak wlvala wt mellet koldulvan es mikoron halla ſokaſſagoth elew mulnya kerdezivala mi ez volna mondanak [de] kedegh neky hog nazarethely ieſus menne es ewlte mondvan dauid fya ieſus irgalmaz nekem es kyk elew mulnak vala feddik vala wteth hogy veſteglene w kegyed nogyal ionkab wultvala dauidnak fya irgalmazy nekem ieſus kedegh meg alvan paranczola wteth whozya hozny es holoth el kezeleytet volna meg
366 kerde wteth mondvan mith akars teſem neked es thahat || ew monda vram hog laſſak es ieſus mo*n*da neky nezy, te hwtevd kedegh idwzeyteth es legottan lata es kvveti vala wteth, iſtent nagyeytvan es mi*n*den nap hogy lata ada diczereteth iſtennek (*Luc. XVIII. 31—43.*)

*G*abriel angyal kvldetek iſtentul galileanak varaſaba kynek neve nazareth ferynek yedzet ſyz kynek neve Ioſeph dauidnak hazabol es az ſiznek neve maria es az angyal hozya bel menven monda. Idwz legy malaſtal telyes vr lege*n* te velet aldoth legy te aſſonyealatok kezen, kyket hogy hallotvolna megh rettene vneky beſede-

ben es gondolyavala minemv kevſwneth ez volna es mo*n*da wneky az angyal maria ne fely merth vrnal malaſtot leltel yme meheldben fogacz es fyat ſwls es ewteth hivod ieſuſnak az nagh leſen es felſeg fyanak hivatik *es* vr iſten adgya ev adtyanak dauidnak ſekyth es orſagl evrukke iacobnak hazaban es ev orſaganak vege nem leſen, Maria kedeg mo*n*da az angyalnak mikepen leſen ez merth en feryeth meg nem eſmertem, es felelven az angyal monda neky Senth || 367
lelek fewlyevl ivt tebeled *es* felſegnek ereye arnekoz neked ozert az mi;ſenthſeg te twled ſvletyk iſten fyanak hyvatik *es* ime te rakonod erſzebet w es az w venſegeben fyath fogadoth *es* ez aznak hatodhava ky meddunek hyvatik merth ſem egy ige nem leſen lehetetlen iſtennel Monda kedegh maria yme vrnak ſolgalo leanya legen nekem te mondaſodenth *(Luc. I. 26—38.)*

*M*onda ieſus ev Tanytvaninak mikoron beytvltevk ne akaryatok ſomorwk lennetek mikent kep mutalok, merth meg hervaſtyak w orczayokath hogy embereknek teſſenek bevteleknek. Bizon mondom nektek mert megy vettek ivtalmokat. Te kedeg mikoron bevytuls kend meg te feyedeth es moſd meg te orczadath ne lattaſſal embereknek bevytwlw, de te atyadnak ky reyttekbe*n* vagon *es* a te atyad kw revytekben latya es meg fizety neked. Ne akaryatok magatoknak kenczeketh fvldben kenczwznetek hvl rozda *es* moly meg ezy es hol orvok kw aſſyak es el wrozyak de kenczezyetek magatoknak kenczeketh mennyben hol ſem rozda ſem moly meg nem emeſty *es* hol orvok kw nem aſyak||el ſem wrozyak merth hol a te kenczed vagyon 368
oth vagyon a te ſwedes *(Matth. VI. 16—21.)*

*A*z ydeben monda ieſus w tanytvaninak hallottatok merth mondvan vagyon regyeknek Sereſed te baratodath es gywleſegben vallod te ellenſegedet. en kedeg mondom nektek Sereſetek ti ellenſegteketh, Tegyetek iol azoknak kyk titeketh gywlultek es imagyatok titeketh*) hogy legetek ty atiatyatoknak *(igy)* fyay ky menyekben vagon ky w napyath fel tamaſtya iokra es gonoſokra es eſſeni igaſakra es hamoſokra, Mert ha ſeretitek azokat kyk titeket ſeretnek mi iutalmatok leſen nem de ieleſſet ezt teſik ee es ha idwezlenditek atyatok fyayt czak mit teſtek twlbet, nem de ethnicy poganok ezt teſyk ee azerth legyetek ti tokelleteſek vegyetek eztekbe ti igaſſagtokath ne tegyetek embereknek elvttev hogy lataſſatok w tulevk egyeb kenth

*) Itt egy sor helye üresen van hagyva.

iutalmatok nem lefen ty atyatoknal ky mennyekben vagyon azert
mikoron alamiznath tees ne [kw] kvrtuly te elvtted [k] mikent tefnek
369 a finago || gakban kepmutalok, es vczakban, hog emberektvl tiftefni-
yenek: bizon mondom nektek meg vettek ev iutalmokath. Te alamizna
teteleduen kedeg ne tudgya te balod mit tegyen te iogod hogy te ala-
miznad rvytukben legyen es te atyad ky latya revytukben meg fizeti
neked. es michoron imadtok nem leftek mikenth kepmutalok kyk
feretik finagogakban *es* vczakak fegeletin alvan ymadtokath hogy
lataffanak emberektvl Bizon mondom nektek meg vettek iutalmo-
kath. Te kedeg mikoron imada*n*das men*n*ybel hazadnak fegeletebe
es ayto bel tewen imagyat a te atyadath rewytekben *es* ate atyad ky
revytekben latya meg fizeti neked (*Matth. V. 43—VI. 6.*)

*A*z ydeben mikoron, eft letvolna heyo vala tengernek kezepin
es iefus wmaga fvldwn es latvan wketh wezezben munkalkodvan es
ellenek valo felvala es eynek neged horayan iwe hozyayok a tengeren
iarvan es el akara wkek (*igy*) mvlnya es thahat wk hogy latak wteth
tengeren iarny aleytak fellyetnek len*n*i es fel wultenek mert mind
latak wtet es meg yedenek *es* legottan fola wuelek es monda neky:
370 Byzyatok merth en vagyok || ne felyetek es be mene w hozyayok a
heyoba es a fel meg fonek es wnemben*n*ek ionkab retteknek vala
mert wnekyk femek meg vakoltvala es holoth altal me*n*tek volna.
vtanak genezareth fvldebe es meg fallanak es holoth kv me*n*tekvolna
heyabwl legottan meg efmerek wteth *es* meg folyvan mind az vide-
keth. kezdet ozokath kyk gonozfwl valanak kvrnvlvifelni hvl halyak
vala wteth lenni es valahova bel megyen vala vczakba avagy falukba
avagy varafokba betegeketh vczakban tefnekvala es efedeznekvala
w neky hogy czak wltezetenek peremeth tapaftalnyák es valakyk
tapaftalyak vala evteth idwzulnekvala (*Marc. VI. 47—56.*)

*A*z ydeben vitetek iefus lelektul puftaba hogy kefertetneyk
ewrdwgtul es mikoron bevytwlt volna negven napokban es negven
eyyel az vtan meg ehezek es kefertw hozya menven, monda neky ha
iftennek fya vagy mongyad hogy ez kwek kenyerekke legyenek ky
felelve*n* monda irvan vagyon hogy Nem czak kenye*rr*el el ember, de
371 minden igeben || ky iftennek fayabol farmazyk Tahat fel veve wteth
wrdwg a zenth varafba es allata wteth templomnak oromyara es
monda neky, ha iftennek vagy ffya boczaffad te magadath, mert
irvan vagyon, merth w angelinak paranczolt hte rolad *es* kekezbe viz-
nek tegedeth ne talantan a kvbe megmeg fertted te labadath, monda

neky eſmeg ieſus irvan vagyon. Nem keſerted te vradath iſtenedet.
Eſmeg fel veve wtet wrdwg ygen magas hegyre es mutata neky vilag-
nak minden orſagyk es ev diczwſegeketh *es* monda neky Ezeketh
mind neked adom, ha le eſven engem ymadandas Tahath monda neky
ieſus Menyel Sathanas. merth irva*n* vagyon te vradath iſtenedeth
ymadad wneky maganak ſolgals Tahath wteth wrdwg meg hagya es
yme elew iwenek angyalok es ſolgalnakvala neky || (*Mat. IV. 1—11.*)

Az ideben monda ieſus az w Thanytva*n*inak mikoron ivuend 372
embernek fya w fulſeegeben es w angely mind w vele. Tahath wl w
fulſegenek ſekyn es gywtetnek ev eleybe mi*n*den nemzetek es el va-
laſtya wket egymaſtul mikent az wrizw kvlen valaſtya w iuhath
evruktul *es* allath es iohokath iogra es az wruketh kedeg balra, Tahat
mond a kyraly azoknak kyk wneky iogyara leſnek ivyyetek en atya*m*-
nak aldotti, byryatok tinektek gyartoth orſagoth vilagnak ſerzeſetvl
fogvan, merth [eze] ehezem es ennem adatok, somehozam es ene-
kem innom adatok idegen valek es bel fogadatok engem es mezey-
telen valek es bel fevdezetek engem es betek valek es meg latogata-
tok engem, Tvmleczben valek es en hozyam iwetek Tahath felelnek
az igazak mondvan vram mikoro*n* teged ehnek lattunk es eltettvnk
teged ſomehnak es italt adank neked mikoro*n* teged idegennek
latank es befogadank teged vagy meſeytelen es befvdwzenk teged a
vagy mikoron teged betegen lata*n*k vagy temleczben es hozyad
iwenk es felelven a kyral monda nekyk Bizon mo*n*dom nektek vala
mig tettetek eggyknek || ez kyſſeb atyamfyay kezzvl nekem tettetek 373
Tahath mond azoknak es kyk wneky balyara leſnek tavozyatok el at-
koztak en tvlem evruktvzben ky gyartvan vagyon wrdugeknek es w
angyalinak mert ehezem es nem adatok ennem ſomehozam es nem
adatok nekem innom idegen valek es bel nem fogadatok engem,
mezeytelen es engem nem fvdvzetek betegh es temlvczben valek es
engem meg nem latatok Tahath felelnek neky wkes mondvan. vram
mikoron teged lattvnk ehnek vagy ſomehnak vagy ide*gen*nek vagy
mezeyttelen vagh betegen vagy temlvczben es nem ſolgaltvnk neked
Tahad felel wnekyk es mondvan Bizon mo*n*dom nektek vala myg nem
tettek eggyknek ezeknek kyſſebinek nekem ſem tettek es elme*n*nek ezek
wruk kenba az ygazak kedegh wruk eletbe || (*Matth. XXV. 31—46.*)

Az ydeben mikoron bel mentvolna ieſus ieruſalembe meg 374
indula mi*n*d az varas mondvan ky ez, a nepek mo*n*dyak vala, ez
ieſus galileay nazarethbwl valo propheta es bel menne ieſus iſten-

nek templumaba ees kw wzev mi*n*den arulokath es vevuketh az tem-
plombol es penczvaltoknak aſtalokath galambokath arwloknak ſeke-
keth el dwyte es monda nekyk irvan vagyon en hazam ymadſagnak
hazanak neveztetyk ty kedegh wtet tolvayoknak kwtyaya tvttetek es
menek w hozyaya az templomban vakok ſantak es megh vigaſta
wketh latvan kedegh papoknak feyedelmi es meſterek, czodakath
kyketh ten es templombeli wulte gyermekeketh. Ossanna dauid fya-
nak meg merthwnek es mondanak neky, hallod mith ezek monda-
nak neky Ieſus kedegh monda nekyk bizonyaual avagy nem olvaſta-
375 tok merth gyermekeknek es len || sopoknak ſayakbol tevkellettei
diczernek es wketh megh hagwan el kw menne a varaſbol betanyaba
es oth lakozek es Taneytyavala wketh iſtennek orſagarwl (*Matth.
XXI. 10—17.*)

Az ydeben menenek ieſuſhoz meſterek es phariſeoſok mond-
van meſter ielenſegeth akarwnk tuled latnwnk ky felelven monda
nekyk Gonoz nemzeth es parazna ielenſegeth keres es ielenſegh
neky nem adatik hanem czak ionas prophetae merth mike*nt* wolt
ionas cetnek haſaban haru*m* nappal es haru*m* eyyel ygen leſen em-
bernek fya fuldnek ſveben haru*m* nappal es haru*m* eyyel. iteletben
[nimiven] niniven ferfyak fel kellnek ez nemzettel es karhoztatyak
wtet merth gywtruk magokat ionas hirdeteſeben es yme twb hogy
376 nem || Ionas ez Auſtri kyralne aſſony fel kel iteletben ez nemzettel es
karhoztatya wtet mert fvldnek vegerwl iwth salomo*n*nak bulczeſeget
halla*n*nya es ime ez twb hogy nem salomon micoron [teged] kedegh
fvrtezetes ſellet kw mene*n*d emberbul iar ſaraz heleken nyvgolmat
kereſven es nem lel Tahath mond teryek bee hazamba ho*n*neyt
kw iuttem ivuen leli wteth wreſen ſeepruvel tiſteytvan es ekeſeyt-
ven tahat megyen es fogad egyeb het ſelletet nalanal alnokbakoth
es bel me*n*ven oth lakoznak es leſnek az embernek vegy gonoſbak
elvbbyeknel ygy leſen az gonoz nemzetnek. meg wneky ſokaſſagnak
ſoltaba yme w annya es atyafyay kwuul allnak vala kereſven neky
ſoltokath es monda kedeg wneky yme te annyad es te atyad-
fyay kwn || *) (*Matth. XII. 38—47.*)

*) Itt megszakad és végződik a codex.

GUARY CODEX.

nec ǵalazatta Ezȯkrȯl zola regȯnte Jeremias p*ro*ph*e*ta, mondua*n* 1
Igȯn meg ǵalaztaſſanac mind azoc, kik meg nem ȯſmerec az ȯrȯkke-
valo ǵalazatot, ki ſohha el ne*m* moſattatic Tizȯneǵǵed kińńa pocol-
nac ez, mert oth vaǵon igȯn rettenetȯs zȯrńůſeg Mert oth lezȯn ȯrdȯ-
gȯknec zȯrńůſegȯs lataſoc, hoǵ kik 'eth ez velagba nem vtaltac ȯr-
dȯgnec tarſaſagat, es ꝟ hoz'aiocualo haſonlatoſſagot, othes leǵenec
velȯc, latuan ńiluan az ꝟ zȯrńůſegȯs zinȯket mind ȯrȯkke Kirȯl vǵ
mo*n*d Jeremias p*ro*ph*e*ta Jůnek, es me*n*nek az carhozottaccra ȯrdȯ-
gȯknec naǵ zȯrńůſege Ved iol ezȯdbe, hoǵ igȯn naǵ zȯrńůſeg volna
embȯrnec latnia ċak eǵ ȯrdȯgnec zȯrnůſeget, de mit aleytaz, mene
zȯrńůſeg lezȯn az, holoth zȯnetlen, es mindȯncoron lattac az
zamtala*n* ȯrdȯgnec zȯrńůſeget, es az zamtala*n* binȯſȯket kik ȯr-
dȯghȯz mind haſohlatoſoc, Kirȯl vǵ mond zent Agoſton doctor
Ebben bizońos leǵ, hoǵ ez eleten zȯrńů beſtenec zůnenec lataſa,
ez velagba mene kin vaǵon mind fȯlůl muſa Vǵ mo*n*d touabba
ezȯn doctor Jay iay ha eleten, es elen igȯ*n* ‖ naǵ kin leǵȯn az ondoc 2
ſata*n*nak ċak az zůnenec lataſa, ki mind ez velagbeli kinnal naǵob
Tehat valon mit aleytaz, mene naǵ iayuezic, es mene naǵ zȯrńůſe-
gȯs kin lezȯn az ꝟ illeteſe, fogdoſaſa, kȯrmekȯzȯt zorongataſa, es
«az ꝟ» naǵ mergȯs fogaual valo mardoſaſa Valon mikeppe*n* alhat az
ꝟ zȯrńůſegȯs zůnenec elȯtte, es az ꝟ zaianac elviſelhetetlen do-
hoſſaganac ellene, es az ꝟ kinkůuel langazo zȯmeinec elȯtte Valon
ki az, ki mind ezȯket meg monthaſſa? Tizȯnkettȯd kińńa pocolnac
ez, mert oth vaǵon oſ igȯn naǵ keſeruſegȯs, es zȯrńůſegȯs kin, ki-
nec ȯrȯkke vege ninċen Kit meg bizońoyt zent Janos lataſanac
kȯńuebe, mo*n*dua*n* Ǵȯttrettetnec az tůzbe, es kinkůbe, es az ꝟ
kińńocnac bůze ki zarmazic, mind ȯrȯkkůl ȯrȯkke Eth immar vette-
tic kerdes az kinnac ȯrȯkkevalo voltarol ekkeppe*n*, mo*n*dua*n* Valon
mire vaǵon ez, hoǵ embȯr abbint keues ideig tezi, es ȯrȯkke valo
kint kel erȯtte zenuednie, teccic en nekȯm hoǵ ezt igaſſag ne*m*

3 adnaia Mert az iras vǵ mond Mene mertekkel «te» merŏd anne‖ual meric nekŏdes Zent tamas doctor «ez kerdefre» rea felel, ekkeppen monduan Igaffag aǵǵa ezt, hoǵ ne maraǵǵon az binnec ektelenfege. igaffagnac ekŏffege nekŭlŏn Azert iollehet hoǵ abbin leǵŏn keues ideiglen, de maga az kińńa ŏrŏkke meg marad «de ćak» az ol binnec. kinec ez velagba veg nem vettetŏt Ennec zent tamas doctor neǵ ocat veti, es zent gergŏr doctor el vegezi Elfŏ oca ez Mert abbin lezŏn annac ellene, kinec fohha vege ninćen «ez nem eǵeb ha... ćac az vr iften, kinec fem kezd.. fem vegezeti ninč..» Azert abbinnec kińńanakes vǵ kellenni, hoǵ fohha vege ne leǵŏn Mafod oca, mert embŏr megŏli ѷnmagaba azzent iozagot az binnec miatta, kiuel neki ŏrŏkke kellŏt volna elnie, Harmad oca, mert az carhozot, et ez velagba nem tartot penitenciat, kit oth az pocolba «mind ŏrŏkke» fem tarthat, kiert iduŏzŭlni kellene Neǵed oca, mert abbin el valazt embŏrt az ŏrŏc elettŭl, tudnia miert, az iftentŭl Azert meltan, es igazan efic az ŏrŏc halalnac marcaba, Ŏtŏd ocat veti zent gergŏr doctor, ekkeppen monduan, Miert az keǵŏtlenŏc ŏrŏmeft acartac
4 volna ez velagba elniŏc mind ŏrŏkke, arra, hoǵ az meg‖zocot binnek ǵeńerŭfegebe mind ŏrŏkke elhettec volna Azert az iftennec igaffagos iteleti azt aǵǵa, hoǵ fohha kin nekŭlŏn ne leǵenec, kiknec acaratťoc mindŏncoron ez velagba binbe ǵeńerkŏdŏt Azert mind ezŏgbelŏl ńiluan meg teccic, hoǵ ez keues ideig valo bin tetelert, ŏrŏkkeualo kint zenueǵǵenec

Eth immar vettetic mas kerdes arrol, hoǵ ha az pocol kińńa kereftetic naǵob muhkaual auaǵ kedeg az meńorzage? Kire ekkeppen felel iras maǵarazo meftŏr monduan Hoǵ az gonozoc naǵǵal nehezeb muhkaual kerefic magoknac az pocolnac ŏrŏk kinnat, hoǵ nem ayoc az ŏrŏk meńorzagot Kirŏl ekkeppen zol Holgot neѷ meftŏr, monduan Binŏfŏknec muhkaioc naǵǵal nehezeb az ŏrŏc kinnac kerefefebe, hoǵ nem az zentŏknec az ŏrŏc meńorzagba menefŏkbe Mert az zolga meneuel tŏb vrnac zolgal, anneual tŏb muhkat kel tenni Miert kedeǵ abbinŏs zolgal ŏrdŏgnec, ez velagnac, es ѷ teftenec incab hoǵ nem
5 iftennec, azert valaki ez harom vrnac zolgal, ellenfegenec ‖ zolgal Azert elfŏ ellenfege embŏrnec ŏrdŏg, Azert ez ŏrdŏg vrnac, miert ѷ igŏn gonoz, igŏn gonoz zolgalattal kel ѷ neki zolgalnia, tudnia miert, fok ireǵfeggel, fok ǵŭlŏfeggel, fok ragalmaffaggal, fok hazug-

ſaggal, ſok hamiſhittel Elezteb mondatec hoǵ ez ŏrdŏg vrnac kel zolgalnia ſok ireǵſeggel, kinec haznalatťa ez Mert az ireǵ embŏr mas embŏrnec iamborſagabol gonozodic, mas embŏrnec iozagbaualo haznalatťabol foǵatkozic, mas embŏrnec bodogſagabol bodogtalana es geńette lezŏn, mas embŏrnec zŏldſegebŏl meg az, mas embŏrnec lelki kŏuerſegebŏl elfońńad, es meg ŏztŏuerŏdic, mas embŏrnec egeſſegebŏl meg betegŏdic, mas embŏrnec zepſegebŏl meg feketŏdic, es zŏrńűue lezŏn, mas embŏrnec velagoſſagabol meg vakul, mas embŏrnec eleuenſegebŏl meg hal Azert, mind ezŏc az ireǵſegnec haznalatťa, kiert az ŏroc pocolnac kińńat vezi Mas zolgalatťa ŏrdŏgnec, az atkozot ǵűlŏſeg Kinec haznalatťat zent Janos ekkeppen irta meg, mon||uan Mindŏn valaki atťafiat ǵűlŏli, ez eŀeten embŏr 6 ǵilcos, es tuǵǵatoc azt, hoǵ ſemminemű ǵilcos ŏrŏc meńorzagot nem vezi, mire, mert meg ŏlte ṽ lelket az ǵűlŏſegnek miatta, kiert meńorzagot el vezti, es maganac pocclot ńeri Harmad zolgalatťa az ŏrdŏg vrnac torcoſſag, es rezŏgſeg, Meŀ igŏn naǵ nehez zolgalat leǵŏn ŏrdŏgnec ez, meg ielŏnti iras maǵarazo meſtŏr ekkeppen, monduan Az rezŏgŏs torcoſocat, ŏrdŏg vǵan biria, mint embŏr ṽ barmat, vǵ hoǵ valaminemű binre akaria ṽket haytania, zabadon megteheti, mire Mert az xpūs ezŏkŏn ŏrdŏgnec zabadſagot haǵot, mint meg vaǵon iruan az ewanǵeliomba az eǵ embŏrrŏl, kibe vala hat zaz, es hatuanhat ŏrdŏg, kiket micoron vronc ṽ belŏle ki ṽze, mondanac Ha minket ennet ki vecz, kerŏnc tegŏd azon, hoǵ boćas be minket, ez diznogba, kik eth velŏnc vadnak, es legottan zabadda haǵa ṽket beleŏc mennie Es ez diznocat, ŏrzic vala az paztoroc az tengŏr mellet Es hoǵ beleŏc menenec az || ŏrdŏgŏc, legottan mind az 7 tengŏrben zŏgdŏſenec, es mind bele halanac Azert ez diznocon ertetnec mind az torcoſoc, es rezŏgŏſŏk, kikŏn az xpūs ŏrdŏgŏknec hatalmat adot, hoǵ ha az binbe vegig meg maradnac, mind az tengŏrbe, azaz, pocolba ṽ velŏc zŏgdŏſſenec, es mind bele ŏŀec ṽket Azert valaki ŏrdŏgnec zolgal, teſtenec kedue kereſeſeuel, ez ṽ neki ſolga, es fizeteſe De halgaſſad immar az zent doctorocat mit zolnac az torcoſſagrol Zent Agoſton doctor vǵ mond rola Az rezogſeg hizŏlkŏdŏ ŏrdŏg, edŏs merŏg, ǵeńerkŏdŏ bin, vetkŏzetŏknec ańńa, gonaſſagnac ǵŏkere, binŏknec kezdeti, fŏnec meg haboroytoia, elmenec elfordeytoia, es lelŏknec vezedelme Kit ha valaki val, ez vnmagat nem vaŀa, es ha valaki nem tezi, ez bint nem tezŏn. Seneca neṽ meſtŏr vǵ mond rola Vaŀon mi vtalatoſb rezŏg embŏr-

nel, kinec zaiabol dohoſſag zarmazic, zolaſaba bolondozic, titkot
nem tart, kinec elmeie el idegőnűl, eze el vez, zűne elvaltozic Iſ-
8 tennek lezon ǵűlőſe||gős, anǵaloknac vtalatos, es embőrőknec
mőuete, iozagoktul meg foztatic, őrdőgőctűl meg ǵalaztatic, es
mindőnőktűl meg ńomottatic, Zent Ambros doctores igőn zidal-
maʒ'a ez atkozot bint, monduan, Rezőgſeg meg ǵalaź'a az terme-
zetőt, ki vezti embőrből iſtennec malazťat, es elvezti ꝟ dičőſeget,
ala vetuen ꝟtet az melſegős tűzes verőmbe, mert embőrből tezőn
beſťet, az erőſből erőtelent, Jamborbol tezőn nem iambort, tiztabol
főrtelmeſt, es bőlč embőrből tezőn bolondot Azert kiki mind iol
veǵe ezebe, mert ez torcoſſag mindőn binnec vtat zerőz az lelőcbe
meneſre, mert valaki ez binnel meg ǵőzettetendic, ſemminemű
binnec ellene nem alhat Azert ez rezőgſeg ſemmi nem eǵeb hanem
čak binőknec coporſoia, ondokſagnac aztaga es ǵőyteueńe, főrtel-
meſſegnek kezdeti, ocadaſnac ańńa, tiztaſagnac ellenſege, es teſti
tűzńec ǵoytaſa Mind ezőket meg bizońoyťa az zent iras, monduan
9 bőlćnec miatta Bornac itala be meǵőn hizőlkőduen, es kedue||ſőn,
de az vtoſo napon meg mar mikeppen az zomac, es mikeppen az
regulos neꝟ mergős kiǵo, mergőt ont az lelőgbe Azert ime mind
ezőgbelől niluan meg teccic, meľ igőn nehez leǵőn őrdőgnec, es az
teſtnec zolgalnia Kiert őrdőg fizet neki awal ammie vaǵon Neki
kedeg eǵeb iozaga ſemmi ninč, hanemčak az pocolnac kińńa, Azert
ezt meg halloc, es meg bizońoytatec hoǵ őrdőgnec, es az pocolnac
kińńaert naǵǵal nehezeb zolgalnia hoǵ nem iſtennec Immar bizo-
noytaſſec azes meg, hoǵ naǵǵal kińńebb iſtennek zolgalnonc hoǵ
nem őrdőgnec, es naǵǵal kińńeb meńorzagot vennőnc, hoǵ nem az
pocolnac kińńat Ezt meg bizonoyťa ezőn iras maǵarazo meſtőr
monduan Az iſten zerető embőrnec lelke, es ꝟ zűue oľan mint az
zőnetlen valo vendegſeg, mikkeppen monǵa zent lelőc bőlćnec
miatta Mert mikeppen zocoth embőrnec ǵeńerkődni az io vendeg-
ſegbe, etelbe, italba, es vigaſagba, ezőnkeppen az iſten zerető lelőc,
ǵenerkődic, edőſkődic, es vigadoz az iſteni zent zeretedbe, es az lelki
10 iozagogba Iǵ ekkeppen, mert || ha fel tekint, laťa az iſtent lelki
zőmeiuel, kit ſohha meg nem bantot, es ha vetkőzőtte, rola peni-
tenciat tartot, es io remenſege vaǵon hoǵ az iſten, kit ꝟ zeret, binet
neki meg bočatta, es mind ezőc ꝟ neki teznec naǵ őrőmet, Es ha
tekint az iſten zerető «ede» ala, es latťa az pocclot, hoǵ houa ſemmi-
nemű iſten zerető, es bizoń penitencia tarto nem meǵőn, es iǵ abba

io remenſege vaǵon, hoǵ ꝟ oda nem vettetic, es ebbe neki vaǵon naǵ őrőme Es ha tekint hattra, őſmeri az el mult időt, hoǵ iſtennec zolgalattaba kőltőte el Es ha eleue tekint, vǵ őſmeri es vǵ «hizi» hoǵ az iőuendő időt iſtennec zolgalattaba acaria, es kiuańńa el kőltenie, mind addeg mig ez velagba el, kiből mind naǵ lelki vigaſag adatic ꝟ neki Ha kedeg tekint iog fele, tehat azt latta, hoǵ az anǵal, ki neki adattatott zolgalattra, es őrizettre, ꝟtet őrizi, es oltalmaz'a mind ꝟ halalaig, őrdőgnec hatalmatul, es ꝟ čalaradſagatul, es halalanac vtanna, vizi ꝟ lelket, az mеńńei bodogſagba, holoth az xpuſſal, es az bodog zűz mariaual, es mind az mеńńei || zamtalan zentőkkel, es angalokkal orzagolnac mind őrőkkul őrőkke **11** Azert ez iſten zeretőc, alazatoſoc, es engedelmeſőc, mindőncoron vadnac vigaſagba, es iduőſſegőkről naǵ batorſagba, es io remenſegbe, vǵ hoǵ ez eľeten nem fel halaltul, nem fel őrdőgtűl, es ſemminemű ellensegtűl, Kiről vǵ mond vers tőrleytő meſtőr Qui ſeruit deo, regnat vt leo, Valaki iſtennec zolgal, orzagl, vǵ mint orozlan Azert mind ezőgből ńiluan meg teccic, hoǵ iſtennek kińńeb zolgalni, hoǵ nem őrdognec, es az meńorzagba naǵǵal kińńeb mennie, hoǵ nem pocolba,

Meľ atkozot bin leǵőn az gonoz ragalmaſſageth kezdetic arrol valo tanulſag Elezteb laſſoc azt meg hoǵ hańkeppen lezőn az ragalmaſſag Mondatic hoǵ, eǵ keppen lezőn iǵ, micoron maſra valaki hamiſſan gonoz hirt kőlt Maſkeppen lezőn, micoron az hallot gonoſſagot maſnac mońǵa, feľeben annal, menere hallotta Harmadkeppen lezőn az halgato felől, mikoron az ragalmaſſagot valaki őrőmeſt halgatta || Neǵedkeppen lezőn, atťafianac titkon valo binet meg ielőnteni **12** Ötődkeppen lezőn, micoron valaki atťafianac titkon valo iouoltat meg tagaǵǵa Hatodkeppen lezőn, micoron az ńiluan valo iamborſagat meg kiſſebeyti Hetedkeppen lezőn, micoron atťafiaba valo ioth gonozra iteli Azert ehetkeppen lezőn,ez atkozot gonoz ragalmaſſag, kik mind őrdőgi binőc Immar halgas iol hoz'aia, meľ atkozot bin leǵőn, ez gonoz ragalmaſſag Mert doctoroc vǵ leltec meg, hoǵ az ragalmazonac, z'aia, ńelue, gonozb az pocolnal, oca ez, mert az pocol čac az gonozocat ńeli be, de az gonoz ragalmazonac z'aia, ńelue, nem enged, ſem az iocnac, ſem az gonozocnac, de mind pocolba veti, es iteli ꝟket, Ezt ezőnkeppen bizońoyťa az zent iras, monduan Haznalatosb az pocol, aharmad ńelvnel, ki ńelv, az ra-

galmazonac ńelue Mert irasba, eharom ńeluet leƚoc Elſő angali
ńelu, kiuel embőr z'ol iſtenről, es iduőſſegeről, mas ńelu vaǵon. em-
13 bőri ńelu, kiuel embőr || zocot zolni ez velagiakrol Harmad ńelu
vaǵon, őrdőgi ńelu, kiuel zocot zolni az ragalmazo gonoz embőr,
őrdőgi dolgot, es pocolba valo gonoſſagot Meƚ atkozot bin leǵőn,
ez gonoz ragalmaſſag, halgas iol hoz'aia, mert doctoroc vǵ irtac
meg, hoǵ az ragalmazo, őrdőgnec zozoloia, procatora, es gonǵat
viſelőie, mert ṽ mindőnkeppen arra iǵekőzic, es azocat zoƚa, hoǵ
az lelőc, ki iſtene volna, azt vǵ acaria, es azon tőrekődic, hoǵ ez
őrdőge leǵőn, es vele pocolba meńńőn Mert vaƚon minec itelned.
es mondanad ezt eǵebnec, micoron az ragalmazo ezt monǵa Imez
embőr parazna, rezőgős, ireǵ, fondorlo, es eǵeb bint hoz'aia mon-
dania, mit mond ebbe, ha nem čak azt, ez embőr őrdőge, es pocolba
valo, Azert ez eƚeten gonoz ragalmazoc, nem čak őrdőgnec zozoloi.
de meg ennec főlőtte, neki tőmienőzőe, mert őrdőgnec kepebe ol
meƚ tőmienőzőt viſel, kiben az kedues illatert, embőrőknec binenec
14 ondogſagos bűzet, eǵebeknec fiſtőlic Meƚ at||kozot bin leǵőn. ez
gonoz ragalmaſſag, meg ielőnti iras maǵarazo meſtőr, monduan. hoǵ
gonozbac az ragalmazoc az oruoknal, es az toluaioknal, kik embő-
rőknec ez velagi iozagocat el vroz'ac, es elragadoz'ak, Kit megbizo-
ńoyt zent Ambros doctor, monduan Incab el zenuethettőc az ol
oruocat, kik ez velagi iozagoncat el ragadoz'ac, hoǵ nem mint azo-
cat, kik nekőnc io hirőnket, neuőnket el zaggatſac, es megzidalma-
z'ac Ocat monǵa ennec az zent iras, holoth vǵ mond abbőlč Jobh
(igy) embőrnec az ṽ io neue, hoǵ nem az naǵ cazdagſaga, Azert
valaki maſnac az ṽ io hiret, neuet, elveztendi, incab, es naǵobban
art neki, hoǵ nem ha az ṽ naǵ cazdagſagat el vezteneie Es nem
čak annac art, az gonoz ragalmazo embőr, kinec io hiret neuet el
vezti, de meg ennec főlőtte, az ragalmazonac, naǵǵal naǵobban art
Mert ez atkozot binről, čak aleg, auaǵ ſohha eleget nem tehet.
kiről tőruenzerent, es igaſſag zerent, tartozic eleget tennie Ez eƚeten
15 eleg teterre vronc [vronc] ṽnőn maga igőn || erőſſen kőtelez, monduan.
az zent ewanǵeliomba Non exies inde, donec reddas nouiſſimum
quadrantem Addeg ennet ki nem meǵ, mig nem mind az vtolſo
fillerig eleget tez Mit acara mondani, ha nem čač *(igy)* ezt Addeg
abbinnec caladaiabol ki nem meǵ, mig nem mennel kiſſeb el veth
iozagrol eleget tez, Kit egez kereztenſeg conciliomba ekkeppen ve-
gezőt el, monduan Abbin addeg meg nem bočattatic, mig nem az el

veth iozag meg adattatic Azert ved iol ezôdbe, meľ vtalatos
leǵôn az ragalmazo embôr, ezt ńiluan meg ôſmerôd ebbôl, mert
ŵtet az zent iras haſohľa (*így*) kilômb kilômb beſťekhôz Haſonla-
tic zent iraſba az ragalmazo embôr, elezteb az ebhôz Kit ekkeppen
irt meg bôlč, monduan, Mikeppen az ebnec faraba lůt ńil, ezônkep-
pen vaǵon bolond embôrnec zaiaban abbezed, Az eb kinec faraba va-
ǵon az ńil, addeg ſemmikeppen meg nem zônic, mig nem onnat ki
ragia Ezônkeppen arragalmazo embôr, kit mond az iras bolondnac,
addeg ſemmikeppen || nem ńughatic, mig nem az gonoſſagot, kit hal- **16**
lot atťafiahoz, mig nem maſnac meg ielônti, Ez eľeten ebec nem čak
embôrnec huſat ezic, meg «de meg» az čonťates meg ragiac Mert nem
čac eleuen embôrôket, de meg, az meg holtakates meg ragiac Ez eľe-
ten ragalmazoc, ielôſſen, hasonlatoſoc az mezaros ebeihôz, kiknec ve-
rôs az aiakoc, es nem gondolnac, az eztroba vetôt zep huſſal, mert azt
nekik nem aǵǵac, de čak az verôn, es az čonton, es az ganeos belôn
ńalacodnac Ezônkeppen az gonoz ragalmazo ebec, nem gondolnac
embôrnec ſemmit ŵ iamborſagaual, es az ŵ bennevalo lelki iozag-
gal, de valami gonoſſagot, es binnec ganeat bennôc latťac, ezt vezic
ŵ zaiogba, es ezt ragiac, ezt zoľac, es ezt itelic, es ez eľeten ondok-
ſaggal fôrtôztetic, es vereſoytic meg ŵ aiacocat, zaiocat, es ńeluôket,
Igôn haſonlatos az ragalmazo embôr az ebhôz ebbees, mert mi-
keppen az eb vgat, es meg mar Ezônkeppen az ragalmazo, vgat
atťafiara az ragalmaſſagnac miatta, || es meg maria, ŵ io hiret neuet **17**
meg zaggatuan, es meg ǵalazuan Es ez eľeten ebnec mindôncoron
dohos az zaia, es igôn artando Dohos azert, mert eǵebeknec bine-
nec ganeat zaiaba viſeli, Kirôl vǵ mond az propheta ſoltar kôńbe Az ŵ
zaiok, bidôs dohos, mikeppen az meg ńilt coporſo Ez eľeten ragal-
mazo ebnec zaia, nem čac dohos, de meg igôn artandoes, azert,
mert az meg dihůt ebnec termezete zerent, az embôrbe, kit megragal-
maz, mergôt ont, Kirôl iǵ «mond» az propheta ſoltar kôńbe Kiǵonac
merge vaǵon ŵ aiacoknac alatta Haſonlatos ez ragalmazo embôr az
diznohozes, mert addizno nem kemeli az ŵ zaiat, es orrat az ondog
ganeual meg fôrtôztetni incab, mint igaz allabat, Ezônkeppen az
gonoz ragalmazo nem kemeli incab, az ŵ zaiat ńeluet, az atkozot
ragalmaſſagnac bineuel meg fôrtôztetni, mint igaz azt, akkit ragal-
maz Addizno micoron be menend akkerbe, es lataŋǵa oth azzep
veragot, es az bidôs ganet, || nem gondol ſemmit az zep veraggal, **18**
de az ganehoz ter, es azt ôrômeſt vezi zaiaba, es abba ǵeńer-

kődic, es ſemmit nem az zep veragnac edőſſegős illatťaba Ezőn-
keppen az gonoz ragalmazo, lat atťafiaba valaminemű lelki ioza-
got, es valaminemű binnec ǵarloſagat, nem gondol ſemmit atťa-
fianac lelki iozagaual, es ꝟ iamborſagaual, de meg incab banńa,
micoron hoz'a hala, es benne latťa, de incab, mikeppen addizno
tereyti magat atťafianac ǵarloſagara, es az ꝟ binenec ganeat vezi
zaiaba, es ezt ragia, z'ola, es ewel fŏrtŏzteti ꝟ zaiat ńeluet Miert
kedeg, igőn vtalatos bin leǵon ezatkozot ragalmaſſag, iſtennec,
es az zentőknec elŏtte, ezt ńiluan meg ŏſmerŏd ekkettŏbŏl Eǵ-
bŏl, meg ŏſmerŏd ebbŏl, mert zarmazic ńiluan az atkozot ireǵ-
ſegbŏl, es az ŏrdŏgi ǵűlŏſegbŏl Maſbol, ńiluabban meg ŏſmerŏd,
mel igőn naǵ bin leǵőn ez atkozot ragalmaſſag, vronk xpūs
ihuſnac ꝟnŏn mondaſabol, mert meg tiltotta ez atkozot ragal-
19 ma||zogtul mind az ꝟ zent teſtet, mind az ꝟ zent igeiet Holoth vǵ
mond zent mathe ewangeliomanac heted rezebe Ne aǵǵatoc az
zentſegŏt az ebecnec, es az ǵŏnǵŏt ne himŏetŏc el az diznok kŏzŏt,
netalantal meg ńomoggac ꝟtet, es az ebec reatoc ternec es meg zag-
gatnac titŏket Ime meltan zeǵŏnkŏthetnec ez atkozot ragalmazoc
ŏac ebbŏles, hoǵ vronc ꝟnŏn maga neuezte ꝟket ebeknec, es diznok-
nac, kiknec gonoſſagocat, es ꝟ kińńocat, meg ielŏntotte meg ezŏn
velagba, ńiluan valo peldaccales kikrŏl irattatnac rettenetŏs, es
ŏodalatos meg lŏth dolgoc, Elſŏ, ki ꝟ roloc irattatic ez Vǵ oluaſta-
tic amand nevű zentnec eletebe, hoǵ micoron predicallana az
nepnec naǵ buzgoſaggal, eǵ ez eleten ragalmazo ebek kŏzzűl hoz'a
tere, es meg mŏuete ꝟtet, meg ragalmazuan az ꝟ zent bezedet, Ime
legottan, iſtennec igaſſaga ŏrdŏgnec hatalmat ada rayta, es ez ŏrdŏg
tűzes vellamaſnac kepebe rea hertelenkŏdec, es naǵ rettenetŏs
20 kealtaſſal monda neki Jer velem mi zeretŏ aztal||noconk, miert az
mi dolgoncat hivŏn viſeled, raguan nekŏnk embŏr huſt Azert,
miert nekŏnk keduŏnc zerent zolgaltal, mies nem kedued zerent,
de igőn igazan fizetťŏc meg muhcadat Azert iŏuel, es meg ele-
geytŏnc matulfogua mind ŏrŏkke az pocolbeli ſebŏſſegős tűzzel be
ńeletuen, mert igőn zereted iocat, es gonozocat meg ragalmaznia
Ezŏket meg monduan, ragada ꝟtet, es be efec vele pocolba Ime
minemű izű ez atkozot gonoz ragalmaſſag, Halgaſſad, es ved iobban
ezŏdbe, mel igőn nehezen ǵŏttrŏtte iſtennec zent igaſſaga, ez atko-
zot ragalmazot, meg ezŏn velagba Iras tŏrleytŏ meſtŏr, vince neꝟ
doctor, eǵeb ſok iraſa kŏzŏt, ekkeppen irt, ez atkozot ragalmaſſag-

rol, es vg «mond» hoǵ anglis orzagba, voth neminemű zerzethős azzoń embőr vőte, ferfiu vote, nem mońga Es ez igőn meg zocta vala ez atkozot ragalmazaſt, es iuta halalara, es kezdet inteni arra, hoǵ meggońńek, es felele nekik, monda Awal engőm ne banćatoc, mert az en tűlem nem lehet Mondanac neki Mi oca an||nac hoǵ 21 nem lehet Monda Arra, mert nem tehetőm Es inteni kezdec arra, hoǵ kőńőrőgne xpuſnac, es az ✠ zent ańńanac Ki legottan ki vońa ✠ ńeluet zaiabol, es verni kezde vyaual, es monda Ez atkozot ńelv carhoztata engőmet, Kit meg monduan Ime legottan ez atkozot nelv, oĺ igen meg dagada, hoǵ touabba ſohha ✠tet zaiaba be nem vohhata (igy) Aduan az vr iſten ebben az vtanna valo gonoz ragalmazoknac peldat, hoǵ akkic laťac, haĺac, meg őſmeriec, meĺ atkozot bin leǵon ez gonoz ragalmaſſag, iſtennec, es ✠ zentinec előtte Ez főlűl mondot iraſocat tőrleytőtte es zerzőtte vilhelmos ne✠ doctor es vaǵon meg iruan binről zerzőt kőńuebe kit eǵhaz be veth «es megbizońoytot» mint erős bizonſagoth

Immar edeala zol mi aťanc zent bernardinus ez atkozot ragalmaſſagrol kit haſonlot nem ćac az vgato ebhőz de meg haſonlotta az megdihűt ebhőzes Kiről ekkeppen zol monduan, hoǵ az megdihűt ebnec, ielőſben, im e harom gonoz || tulaydonſaga vaǵon Elſő, mert az 22 ✠ zaiaba, es fogaiba merőg vaǵon, es az ✠ ńeluenec alatta fergećkek vadnac, kik az ✠ ńeluet fuldaĺac, es fuldaluan, az aǵa veleyet, neminemű ǵoytocańńal meg geryeztic, es ✠ ewel meg dihőzic, es micoron az fergeket ńeluenec alola ki veyendic, legottan az eb meg vigazic Azert mind ezőgben, igőn haſonlatos ez gonoz ragalmazo embőr az megdihűt ebhőz Mert mikeppen az dys ebnec zaiaba, es fogaba merőg vaǵon es kiket «meg» marand, azocat mind meg mergőſeyti, es ha hertelen nekik oruoſſagot nem teyendnec, mind meg kel vele halnioc Ezőnkeppen az ragalmazo embőrnec zaiaban, az atkozot ragalmaſſag merőg, kiuel eǵzőrſmind harom embőrt mar meg, eǵǵet ✠nőnmagat, maſt az halgatot, harmadicat azt akkit ragalmaz, es mind ezőknec lelkőket meg mergőſőyti, ez atkozot ragalmaſſagnac binenec mergeuel, es ha oruoſſag nekik nem tetetendic, az zent ǵonaſnac, es az || elegtetelnec miatta, meg kel vele halnioc, miert 23 leǵőn halalos bin Es mikeppen az dys (igy) ebnec ńeluenec alatta fergec vadnac, kik az ✠ ńeluet fuldaĺac, es ennec miatta ✠tet meg

dihôſôytic, Ezőnkeppen ez gonoz ragalmazo embôrnec ńeluenec
alatta, es az v̊ zůuebe igôn gonoz fergec vadnac, tudńamiert, az at-
kozot iregſeg, ǵůlôſeg, es haragoſſag, es ezôc az atkozot fergec, kik-
tůl tamad, es zůletic az atkozot ragalmaſſag, es ennec miatta, a:
ragalmazo vnôn magat, es v̊ atťafiait meg marya, es meg mergô-
ſeyti az ôrdôgi merôggel, kiuel megdihůth Es micoron az dys eb-
nec ńelue alol az fergeket ki veiendic, legottan az eb meg vigazic
Ezônkeppen az ragalmazo embôrnekes v̊ ziuebôl, az atkozot ireǵ-
ſegnec, ǵůlôſegnec, es haragoſſagnac fergei, ha ki vezendnec, leg-
ottan az embôr meg vigazic, de addeg ſohha nem Mas tulaydon-
ſaga az meg dihůth ebnec ez, mert v̊ ſohha nem ńughatic, de min-
dôncoron edeſtoua budoſic, es futos Ezônkeppen, valaki meg-
24 zocanǵa ez atkozot ragal‖maſſagot, addeg ez eľeten ſemmikeppen
nem ńughatic, de mind addeg budoſic, es iar kel, hoǵ azt ammit
hallot, auaǵ gondolt v̊ atťafiarol, azt maſnac meg monǵa, mert vǵ
tecċic neki, hoǵ ha ki nem monthatnaia, az oldalannis ki facadna
Azert ebbe haſonlatos az vipera nev̊ mergôs kiǵohoz, ki micoron
az v̊ fiait ki költi, v̊ket oľ igôn zereti, hoǵ zerettebe v̊ket mind el
ńeli, es v̊ haſaba fel neuekôdnec, es ekkeppen v̊ belôle magocat ki
ragiac, es iǵ v̊ ańńocat meg ôlic Ezônkeppen tôrtenic annac, ki
meg zocta az atkozot ragalmaſſagot, mert ezt v̊ oľ igôn zereti,
hoǵ valahol leli, es haľa ottan el ńeli, micoron v̊tet ziuebe fogia,
es elmeiebe vezi, es oth meg neuekôdic, mert addig gondolia, es
addic forgatťa v̊ elmeiebe, hoǵ ſemmikeppen nem tůrheti, de oztan
ki kel mondani, es ekkeppen magat ki ragia, es iǵ, nem čac az v̊
ańńat, de meg az ki halgatťa, es az kit ragalmaz, azocates niha meg
oli *(igy)* Mert vǵ mond az zent iras Mind az teuô, mind az neki
25 en‖gedô, iǵenlő kinnal kinzatnac Azert immar kerdi zent bernard
doctor ezt, hoǵ meľic tezőn naǵob bint ekkéttô kôzzůl, arragal-
mazoe, auaǵ arragalmaſſagot halgatoe, Vǵ mond hoǵ, meľic leǵôn
vezedelmeſb, es carhozatoſb, ezt kińńen el nem vegezheťôc, de čac
azt mondom, hoǵ mind ekkettônec ôrdôge vaǵon, az ragalmazonac
ńeluebe, es ahalgatonac filebe Miert ez, ekkeppen vaǵon, mene
ragalmaſſagot te halgacz, anne ôrdôgôt filedbe vezh *(igy)* Int azert
minket, es taneyt zent Agoſton doctor, monduan, Ne aǵǵatoc ti
filetôket, az ragalmazonac bezedenec halgataſara, hoǵ halalt ne
veǵetôc ti lelkôtôgbe Mert az ragalmazonac, es az halgatonac,
mind ekkettônec lelkenec ôrôc halal etke Ved iobban ezôdbe,

meĺ igőn nağ gonoz leğőn, ez atkozot harmad ńelnec gonoſſaga,
ki harmad ńelv, mondatic zent iraſba ördögi ńelvnec Kit az ara-
ńas bezedű zent Janos doctor haſonlot az fariſeoſoknac ńeluők-
hőz, kiknec || v̄ atkozot gonoz ńeluőc, ayo ieſot *(igy)*, mind hoz'a 26
tartozoual ózuen, gonoznac itelec, es az v̄ ćoda tetelet, ördögi ha-
talmnac mondac, es az eğeb lelki iozagot kit benne lattac mind
gonozra iteltec, es ennec főlőtte, ez atkozot ğűlőſegnec, es ireğſeg-
nec miatta, ez velagbol ki verec Mind ezőgbe haſonlatos arragal-
mazo embőr az fariſeoſokhoz Mert micoro*n* őſmernec, es latnac
alazatos embőrt, ahoz azt mo*n*ğac hoğ kepmutalo *(igy)* Ha kihőz azt
lattac, hoğ teſti zűkſeget meg vezi etelbe es italba, ahoz azt mo*n*-
ğac hoğ torcos Ha kibe lattac az nağ zentſegős ioth, tudna miert,
az haboruſagot bekeuel valo zenuedeſt, ahoz azt monğac, igőn
felekőń embőr, ne*m* mer ſenkinec ſe*m*mit zolni Ha kihőz igaſſag
tetelt latnac, ahoz azt monğac, igő*n* beketelen, ſe*m*mit el ne*m* tűr,
es el ne*m* zenued, Ha kibe eğigűſegőt latnac, ahoz azt monğac,
hoğ balgatag Ha kiben, ez'őt elmet, bölćeſegőt latnac, ahoz azt
mo*n*ğac hoğ || igőn alnoc Ha kibe latnac nağ ert elkőćőt, ahoz azt 27
mo*n*ğac, igón gőgős, es negedős Ha kibe latnac vidamſagot, ahoz
azt mo*n*gac, hoğ feſlőt elkőćő Ha kihőz latnac io zerzetőſſegőt,
ahoz azt mo*n*ğac, hog kiualt eletű, es ne*m* el vğan mint eğeb iambor
Ha kizőz *(igy)* latnac ńayaſſagot, ahoz azt mo*n*ğac, Igőn ez velagi
Ha kihőz azt lattac, hoğ attafiat bineről feğelmezi, ahoz azt mo*n*-
ğac Igőn vacmerő bator •tőbbet ert eğebnel• Ha kihőz azt lattac,
hoğ v̄ őrőmeſt viğas, bőytől, es őrőmeſt imatkozic, ahoz azt mon-
ğac, hoğ zertelen tézőn magaual, mayd el vezti feiet, Ha kihőz azt
lattac, hoğ v̄ őrőmeſt halgat predicaciot, es v̄nmaganac, es eğe-
becnec iduőſſegeről zorgalmazatos gondot viſel, ahoz azt mo*n*ğac,
hoğ tiztőſſeg kiuano Ha kinec vağon malazta embőrőkkel valo
ńayaſcodaſra, ahoz azt mo*n*ğac, hoğ hizőlkődő es dićeretnec
kiuanoia, ha kedeg magat ſenkinec ne*m* ağğa, es ez velagtul
tauul iar Ahoz azt || mo*n*ğac, hoğ keueĺ, es igőn mord embőr, Mind 28
ezőkről, ohaytaſt tezőn ez zent docto*r*, es vğ mond Oh vram men-
denhato iſten, vaĺon ki az, ki meg ohatta magat ez gonoz atkozot
harmad ńelvtűl, ki ez főlűl mondottaccal ſe*m*mit ne*m* gondol Mert
ez az atkozot ördögi ńelv Ki az zep igenős ſcittan ćomot lel, es ayo
illadba byzt lel, es az zeplőtelembe főrtelmeſſegőt lel, az keregded
alladba zegletőt lel, az velagoſſagba ſetetſegőt lel, Ez eĺeten at-

kozot gonoz nemzet, kepmutaloknac (*igy*) dőge, ſidoknac marasa, phariſeoſoknac keǵotlenſege, binnec őregeytoe, dičőſegnec kiſſebeytőe Azert mind ez oca, miert zent pal azt monǵa Az ragalmazoc iſtennec előtte ǵűlőſegbe vadnac Maǵaraz'a zent bernard doctor «ez» igeket, es vǵ mond, Nem čoda hoǵ iſten ǵűlőli az ragalmazocat, mert čak ezoke (*igy*) az atkozot harmad ńelv, kinel erőſben, es kememben, ſemmi allat nem viaſcodic az zeretetnec «olan igőn» ellene. ki
29 zeretet «čac» iſten vnőnmaga, mint ez atkozot har||mad ńelv Mert valaki tezi az ragalmaſſagot, ez eleten elezteb azt ielőnti, hoǵ ő benne ninčen az iſteni zent zeretet, es ennec vtanna arra iǵekőzic, hoǵ az, akkit ragalmaz meg vtaltaſſec, es meg ǵűlőlteſſec, Es ekkeppen azt acarna, hoǵ mindőn embőrőgből az iſteni, es aſafiuſagnac zereteti ki zaggattatnec, es ki vezne, ez atkozot harmad ńelvnec, ez ő tulaydonſaga Azert ved iobban eződbe, es ńomyad iol beziuedbe, mert az ocoſſagnac igaz itelete mind azt aǵǵa, es mind azt mutatťa ki iol meg gondolanǵa, hoǵ mind ez velagnac bine, mindőn eretnőkſeg, mind«őn» hittűl zacadas, es mindőn keǵőtlenſeg, ol mel, mind ez atkozot őrdőgi ńelvtűl veth maganac eredetőt O azert atkozot ńelv, az ragalmazonac harmad ńelue O pocolbeli keǵőtlenſeg, o ireǵſegnec, es ǵűlőſegnec keǵőtlen čimotaia, o atkozot halalos pocloſſag Te vaǵ ki haboruſagot zerőz, te vaǵ az ki iocat meg ńomocz, čak te vaǵ az atkozot őrdőgi ńelv, ki az igazak-
30 nac || hiret neuet el veztőd, čak te vaǵ az, ki hamiſhitőket, ſoc hazugſagot, keǵőtlen vadolaſocat nem zőnől meg ſocaſeytani, te vaǵ az gonoz ńelv, ki az artatlanocat ǵőttrőd, őzueǵőket z'idalmazh, z'űzeket hamiſoytaz, es hazaſokhoz gonoz bizt kőltez Te vaǵ az atkozot ńelv, ki az keǵős, es «az» zent zerzetőket meg ǵalazod, te vaǵ, ki az eǵiǵű lelkőt, es conſciénciat meg haboreytod, te vaǵ az gonoz ńelv, ki haragtartaſocat, haboruſagocat, vetekődeſőcet, haragoſſagocat, hozzoncodaſocat, eǵmaſtul elzacadaſocat, partolaſocat, es ozlaſokat, eyel nappal nem zőnől feltamaztanod, es fel geryeztenőd Te vaǵ az atkozot ńelv, ki arultataſocat, ǵilcoſſagocat, es eǵeb ſok keǵőtlenſegőket, nem zeǵőnlez zerzeni, čak te vaǵ az, ki eǵmaſba ualo io zőuetſegőt, es io baratſagot meg feytez, čak te vaǵ az, ki eǵbeualo gonoz tanacodaſba magadat foglalod Te vaǵ, ki ellenſeǵőket ſocaſeytaz, varaſocat elpuzteytaz, orzagocat eltőrz, es claſt-
31 romba ualocat meg || haboreytaz Te vaǵ az atkozot őrdőgi ńelv, ki az zeretetnec buzgoſagat meg oltod, es az igazacat meg ńomorey-

tod, az keǵǒtlenǒket fel magaztalod, az igaz hitǒt el tǒrǒd, es az zent remenſegǒt ſemmie tezǒd, es mind eǵeb lelki iozagocat naǵ keǵǒtlenſeggel haborgacz Mit monǵac tǒbbet te rolad, hanem čac azt, hoǵ meg az anǵalocates te ted ǒrdǒgge, es elſǒ zůleinket te mereyted lymboſnac melſegebe, es mind embǒri nemzetǒt te vetel ki paradičomnac ǵeṅerůſegebǒl, ez «velagnac» vezedelmere, es ǵarloſagara Te vaǵ az, ki meg az iſtennec fiates az magas acaztofara fel feieyted (*igy*) Azert meltan, es igazan zidalmaz'ac ez atkozot harmad ṅel'uet, mind az zent iras, mind az zent doctoroc, es mind az zentǒknec zenti mi vronc xpūs ihus, ki ꝟket neueze ebeknek, es diznoknac, es eṅnec fǒlǒtte ꝟ tůlǒc az ꝟ zent teſtet, es az ꝟ zent igeyet meg tilta, mint fǒlůl meg vaǵon monduan : ||

Vrnac neuebe kezdetnec neminemů ieǵǒc kigbǒl **32**
embǒr velheti es nemikeppen meg ǒſmerheti hoǵ ha «valaki leǵǒn« iduǒzůlendǒ, auaǵ ha el vezendǒ, es ha naǵ felſegǒs zentſegre melto Azert eṅnec meg ǒſmeretire, veǵǒnc bizonſagot meṅere lehet zent iraſnac ǵǒkerebǒl, holoth vǵ irattatic moyſes elſǒ kǒṅuenec neǵuenǒd rezebe, hoǵ pharaho keralnac tǒmlǒcebe harom fogl'ac tartatnac vala Eǵǵic vala az keṅerſitǒknec meſtǒre, maſic vala az poharnoc meſtǒr, a harmadic vala Jacob patriarchanac az kiſſebic fia Joſeph Mind ezǒknec meg ielǒnte vr iſten mire iutna ꝟ iǵǒc meg ezón velagba, es az ielǒntes ekkeppen len Mert az keṅer ſitǒ meſtǒr ezt lata almaba, hoǵ teccic vala neki, hoǵ ꝟ feien vinne harom tekenǒ teztat, es iǒuenec egi madarac, es az teztat feierǒl mind elzaggatac, es meg euec Az paharnoc meſtǒr kedeg ezt lata almaba, hoǵ ꝟ elǒtte harom vezzǒuel eǵ zǒlǒ tů neuekǒdec, es ez zǒlǒt terǒmte, es ezzǒlǒt ez paharnoc meſtǒr || eǵ ekǒs paharba fačara, es az keralnac iṅṅa ada belǒle **33**
Joſeph kedeg lata ket almat meg atťa hazanal, eǵǵet azt lata, hoǵ teccic vala neki, hoǵ ez Jacob patriarchanac mind ez tizǒnket fia ammezǒn aratnanac, es ez Joſephnec mind az ꝟ keuey fel allanac, es mind az ꝟ atťafiainac keuey mind kǒrůl allac, es imaduan naǵ tiztǒſſegǒt tenec ez Joſephnec keueynec, Mas almat ezt lata, hoǵ az nap, es ahod, es tizǒneǵ čillag imadac ez Joſephǒt, Es hoǵ ez almat lattac volna mind eǵ eyel az keṅer ſitǒ, es az paharnoc, rayta igǒn gondolcodnac vala, es igǒn velekǒdnec vala Kit latuan Joſeph, meg kerde ꝟket mid gondolcodnanac, es mi ṅaual'aioc tǒrtent volna Es az paharnoc mestǒr meg ielǒnte neki az ꝟ almat Joſeph kedeg

neki mind zereuel meg mağaraza ŷtet, monduan Az harom zőlő
vezző kit lattal, peldaz harom napot, kiknec vtanna ez tőmlőczből
ki vetetől, es hoğ az keralnac az ekős paharbol ińńa attal, ebből az
peldaztatic, es azt hiğğed, hoğ az eleztebi tiztőſſegőd meg adattatic
34 es «mind» ezonkeppen len, || Az keńerſitő meſtőr kedeg, hoğ halla
ezt, hoğ eĺen bőlćen meg mağarazta volna ez almat, ŷes meg ie-
lőnte neki az ŷ almat Joſeph kedeg ennekes meg mağaraza, mond-
uan Az harom tekenő teztan erćed az harom napot, ki napoknac
utanna ez tőmlőczből tes ki vetetől, es acaztofan halz meg, es mi-
keppen az teztat egi madarac feiedről el zaggattac, es meg ettec.
ezőn azt erćed, hoğ az te teſtődetes el zaggatťac, es meg ezic, ezes
mind ezőnkeppen len Joſephnek es az ŷ alma azonkeppen be teĺe-
ſődec, mikeppen meg latta vala, ki edeala meg mağaraztatic Azert
immar ved iol eződbe, mit ertnec iraſmağarazo meſtőrőc mind ez
lataſogbol, es mit adnac mi nekőnc ebből őſmernőnc, es ertenőnc
Azert ekkeppen mağaraz'ac, es ertic, hoğ mikeppen pharaho keralnac
tőmlőcebe harom fogĺac tartatnac vala, ezőc kőzzůl eğğic vetetec
ki az tőmlőczből acaztofara, maſik az eleztebi tiztőſſegere, harma-
dic kedec igőn nağ felſegre, es nağ vraſagra, Ezőnkeppen az meń-
35 ńei keralnac tőmlőce||be, azaz, ez velagba, ki tőmlőcbe vağonc be
vettetuen elő zůleinknec binőkert, Es ez tőmlőczbe tartatnac ha-
romalladbeli embőrőc foguan, kiknec kőzzůle micoron ki vetetnec
ez tőmlőczbelől, vitettetnec az pocolbeli acaztofara, kik peldaztatnac
az keńer ſitőn Nemeĺec kedeg micoron ki vetetnec ez velagnac tőm-
lőcebelől, vetetnec az eleztebi tiztőſſegere, kik peldaztatnac az pohar-
noc meſtőrőn Nemeĺec kedeg kik meg zabadulnac ez velagnac tőm-
lőceből, vetetnec nağ felsegős tiztőſſegre, kik peldaztatnac ez zent
Joſephőn, ki micoron meg zabadula az tőmlőczbelől, zerőztetec mind
egez eğiptomnac orzagan feiedelme Azert ezzent iraſnac es «ez»
peldazatoknac ğőkereből adatic ertenőnc neminemů ielős ieğőc, ki
ieğőkbelől embőr velheti, es nemikeppen meg őſmerheti, kik le-
ğenec el vezendőc, es kik leğenec iduőzůlendőc, es kik leğenec
igőn nağ zentſegre meltoc Jollehet ezőket tőkeletőſſeggel ſenkinec
az vr iſten meg nem atta őſmerni Kit meg bizońoyt az zent iras
36 bőlćnec kőńuebe || monduan Sunt iuſti, atque ſapientes, et opera
eorum in manu dei, et tamen neſcit homo vtrum amore vel odio
dignus ſit Vadnac igazac, es bőlćec, es az ŷ miuelkődetőc iſtennec
kezebe vağon, demaga nem tuğğa embőr ha zeretetre, auağ kedeg

gůlőſegre melto Immar ved iol eződbe az ieǵőket, meľ iegőgbelől
velheti embőr carhozatťat Azert vadnac harom allatbeli embőrőc,
kik micoron ki vetetnec ez velagnac tőmlőcebelől, legottan vitetet-
nec az pocolbeli acaztofara, kik peldaztatnac az keńerſitőnec harom
tekenő teztaian Azert ezőket embőr velheti, es nemikeppen meg-
ősmerheti harom ielős ieǵbelől Elſő ieǵe vezedelmnec, es carho-
zatnac ez, micoron embőr v̇nmagaba azt ősmeri, hoǵ az lelki
iozag «*k*inec miatta *i*duőzűlni kel*l*ene» neki ſemmire nemkel, de
meg ha maſba latťa aztes iredli, es bańa, ez eľeten meg ezőn ue-
lagba őrdőgge leth, mert ċak őrdőg az, ki az iduőſſegreualo ioth
nem zereti, es ez eľetennec ketſeg nekűlőn őrdőggel kel el vezni,
Kit meg bizońoyt zent gergőr doctor ekkeppe*n* mo*n*dua*n*, || Kiknec 37
lattatic neheznec vrnac igaia, ezőc immar carhoztac, auaǵ meg
carhozandoc, De mi leǵőn vrnak igaia, bizońaual nem eǵeb ha
ne*m* ċak regulanac hiuſeggel ualo meg tartaſa, iſteni zeretet, en-
gedelmeſſeg, alazatoſſag, haboruſagot bekeuel zenuedes efelen fel-
keles, veztegſeg tartas, diſciplina vetel, es mind ezőkhőz hasonlo
iozag, mind ezőket kik teľes ziuel nem zeretic, es nem tezic, veze-
delmnec, es carhozatnac igőn naǵ ieǵe Mas ielős ieǵe carhozatnac
ez, micoron embőr őſmeri magaba, hoǵ v̇ iambor embőrőket, es
eǵeb malaztbeli embőrőket ne*m* zeret, de v̇ket ǵűlőli, vtaľa, es vǵan
bintelen haborgatťa, ez eľeten őrdőgőt az v̇ atťat kőueti, ki őrdőg
abbinben el aggot, es meg vacult, ſonha *(igy)* meg ne*m* zőnic ayoc-
nac haborgataſatul Ezőnkeppe*n* az carhozandoc, mikeppe*n* őrdőg,
ǵűlőlic az igazacat, mikeppe*n* bizonſagot vettőnc belőle mind kez-
dettűl fogua, hoǵ iſten ez velagot terőmte Ame pelda nekőd bizon-
ſaggal Adamnac ket fia vala, cayn, es abel || cayn vala ireǵ, es car- 38
hozando Abel kedeg vala igaz, es iduőzűlendő, cayn az atkozot
ireǵſegnec miatta abelt atťafiat meg őle, Iſach patriarchanac ket
fia vala, eſau, es iacob Eſau iſtentűl vala meg vetőt, iacob kedeg
valaztatot, eſau ki vala meg vetőt, iacobot kit iſten zeret vala mind
halalaig haborgata, es ǵűlőle Saul keraľ kit iſten meg veti az enge-
detlenſegert, Dauidot kit v̇ heľebe valazta, ezt mind halalaig ǵűlőle,
es haborgata Jůyőnc immar edeb alab, ame criſtot *(igy)* v̇nőn magat,
es mind vtanna valo zent martirocat, az carhozandoc ǵűlőltec, es
haborgatuan naǵ kinnal meg őldőſtec, Harmad ielős ieǵe carhozat-
nac, az atcozot engedetlenſeg, ki lezőn keuelſegből, mert mindőn
engedetlenſegnec keuelſeg ǵőkere, ki ziuet embőrnec meg keme-

nŏyti, es ṽ lelket meg vakeyťa, vǵ hoǵ, ez eľeten atťafianac vetket
ŏrŏmeſt meg ne*m* bočaťa, miert ṽ meg ne*m* bočaťa, azert iſten ſem
39 bočaťa meg neki binet ſohha, kit vronc ṽnŏn || maga meg bizonoyt,
monduan Ha meg ne*m* bočatandotoc embŏrŏcnec, az ti meńńei
aťatokes ne*m* bočaťa meg ti nectŏc bintŏket, Azert valaki ez eľeten
kemenſegŏs ǵůlŏſegbe meg maradand, ennec ketſeg nekůlŏn el kel
vezni, mert az bizonſag monǵa Azert ved iol ezŏdbe, hoǵ mind ez
fŏlůl mondot harom allat beli embŏrŏc meltan mo*n*datnac meg
vettetecnec, es carhozandocnac, mert [incab] valaztottac magoknac
az gonoſſagot ayozagert, az ǵůlŏſegŏt az zeretetert, az cart az ńere-
ſegert, az kint az dičŏſegert, az poklot az [az] meńorzagert, az ŏrŏk
halalt az ŏrŏk eletert, es ŏrdŏgŏt az iſtenert Ez eľetenŏc, kik az
binben el vacultac, es abbint tezic mindŏn felelm nekůlŏn, ezŏc
naprol napra, hetrŏl hetre, idŏrŏl idŏre, abbinbe ṽ ziuŏk el keme-
nůl mikeppe*n* az criſtal ků, ki volt elezteb ieg, es az iegnec vtanna
miert ſocat allot, valtozic kůe, vǵ hoǵ immar meg nem oluathat,
Ezŏnkeppe*n* az carhozandoc, es az el vezendŏc, oľ igŏn meg keme-
40 nůlnec abbin||be, hoǵ ſemminemů p*re*dicaciora ṽ ziuŏk penitenciara
meg ne*m* laǵulhat Pelda nekŏd az gonoz Judaſrol, ki az binben
el vacula, es ṽ ziue meg kemenůle, annera, hoǵ ayo ieſot meg ǵů-
lŏle, es ṽ p*re*dicacioiat meg vtala, feńŏgeteſeuel ſemmit ne*m* gondola,
es ketſegben eſuen, magat fel acazta, acaztofarol alazacada, haſa
kette haſada, bele ki omla, es ekkeppe*n* ŏrŏc pocolba mene Ezŏn-
keppen mindŏn ki ioth ne*m* zeret, iamborocat ǵůlŏl, es mind eǵeb
bint gonoz zocaſbol, felem nekůlŏn el tezŏn, ŏſmerie magat az ke-
ńerſitŏuel pocolbeli acaztofara meltonac lennie Immar laſſoc, es
tanuľoc azt meg, hoǵ minemů ieǵbelŏl ŏſmerheti meg embŏr azt,
ha iduŏſſegre melto, es mibŏl ŏſmerheti meg embŏr azt, hoǵ ṽ igŏn
kińńen, es keues erdŏmmeles iduŏzůlheſſŏn, Ved iol ezŏdbe, mert
ennec eǵebec kŏzŏt harom ielŏs ieǵet leľŏc, hoǵ embŏr igŏn kińńen
iduŏzůlhet ha acaria, de maga keues erdŏmmel Elſŏ ielŏs ieǵe ez,
41 micoron || embŏr azt ŏſmeri magaba, hoǵ ṽ iocat, es ayoytatos
embŏrŏket zeret, es tiztŏl, mert ha valaki iamborocat, es iduŏ-
zůlendŏ embŏrŏket zeret, meg ha binnel teľes volnaes, az zent
zeretet, kinel az iambor embŏrŏket zereti meges iduoſſegnec vtara
hoz'a ṽtet, es ſemmikeppe*n* el nem haǵǵa vezni ṽtet Hoǵ ez ek-
keppe*n* leǵŏn az zent iras igŏn ńiluan, es igŏn erŏſſen meg bizo-
ńoyťa ezt, holoth vǵ mo*n*d zent petŏr apoſtol Aťamfiai mindŏn

dolgotocnac elŏtte, eǵmaſt zȏnetlen zereſſetŏc, mert az zeretet
binŏknec ſocaſſagat el fŏdŏzi Hoǵ ez ekkeppen leǵŏn vronc ꝟnŏn
maga meg bizońoyťa, monduan magdalombeli mariarol, ki naǵ bi-
nŏs azzońiallat vala Meg bočattattak neki ſok binei, mert igŏn ze-
rete engŏmet, Hoǵ kedeg mindŏn naǵ binŏs embŏrt meg oltal-
mazon vr iſten az ŏrŏc carhozattul az igaz iamboroknac zeretetiert,
Ez ńiluan meg bizonoytatic moyſeſnec elſŏ kŏńuebe, holoth vǵ
mondatic, hoǵ ha vr iſten lelt volna az ŏth keraĺi varaſogba ||
tiz igaz embŏrt, oĺ igŏn kedues vr iſtennec elŏtte az igaz embŏr- 42
nec iamborſaga, hoǵ az zamtalan binŏs embŏrŏket kik vala-
nac az ŏth keraĺi varaſogba, es mind az ꝟ tartomańogba, meg
tartotta volna, es el nem ſiĺeztŏtte volna «ꝟket» az tiz igaz em-
bŏrnec zeretetiert Azert ebbŏl adatic ŏſmernŏnc ńiluan valo bizon-
ſag, hoǵ ha vr iſten el nem veztŏtte volna az zamtalan binŏs em-
bŏrŏket, az atkozot ondog binert, ki mondatic meńbe caialto bin-
nec, tehat, naǵǵal incab az vr iſten meg tarťa az eǵh binŏs embŏrt,
kettŏt, auaǵ harmat, az iambor embŏrŏkert, kiket ꝟ zeretŏt, es ze-
ret «ez velagba.» Mert az oĺ embŏrnec, ki ayocat zereti, bator ielŏs
binŏs leǵŏn, ennec oĺ meĺ anǵali ziue vaǵon, ſŏmeg *(igy)* vǵ mondoc,
hoǵ iſteni ziv vaǵon benne, Mert valaki atťafiat zereti, ńiluan valo
ieǵŏt ad, hoǵ ꝟ az igazac kŏzzȗl valo, Kit megbizońoyt zent Janos
elſŏ leuelenec harmad rezebe, holoth vǵ mond Mi tuǵǵoc, hoǵ ez
halalbol elettre «meǵŏnc» mert zeretťŏc aťáncfiait Azert elſŏ ie || lŏs 43
ieǵe ez, kibŏl «mindŏn» meg ŏſmerheti ha iduŏzȗlendŏ auaǵ nem,
micoron ꝟ teĺes ziueuel iamborocat, es igaz embŏrŏkeet zeret, mert
az carhozando ſohha iduŏzȗlendŏket nem zerethet, de čak azokat
kik ꝟ hoz'a haſohloc, Maſod ielŏs ieǵe kibŏl embŏr meg ŏſmerheti
hoǵ ꝟ kińńen, es keues erdŏmmel iduŏzȗlŏn, ez, micoron embŏr
azt ŏſmeri magaba, hoǵ ꝟ az neki tŏt bozzuſagot kińńen meg bo-
čaťa atťafianac Mert ſemminemȗ lelki iozag iſtent oĺan igŏn hamar
meg nem engeztelheti, es ꝟ binet az vr iſten ſemmiert hamarab
meg nem bočaťa, mint azert, micoron ꝟ atťafianac vetket teĺes
ziuebŏl meg bočatťa, Kit vronc ꝟnŏnmaga meg bizońoyt, ekkeppen
monduan, Ha meg bočatandotoc ti aťatoc fiainac teĺes ziuetŏgbŏl,
ti aťatoces meg bočatťa nectŏc «ti» bintŏket Ezt ńiluaban oluaſod
tenŏn magad, holoth vǵ mondaz az imadſagba Es bočas nekŏnc,
mikeppen mies bočatonc mi nekŏnc vetŏtteknec Azert igŏn naǵ
ielŏs ieǵ ez, kiuel embŏr igŏn kińńen, es ke||ues erdŏmmel iduŏzȗl- 44

het, micoron kińńen meg bočat atťafianac Harmad ielős ieǵe, kiből embőr meg őſmerheti ha iduőzűlendő, ez, micoron embőr azt őſmeri magaba, hoǵ napprol nappra, iobba kiuanńa letet, es ǵacorta indultatic, es kezereytetic belől ziuebe hoǵ ioth teǵőn «es ammenere lehet rayta ragadoz» Erről bizonſag vronc ṽnőn maga, holoth vǵ mond Bodogoc, kik ehőzic, es zomehoz'ac az igaſſagot, mert ṽk meg elegődnec Doctoroc ez igeket ezőnkeppen maǵaraz'ac, monduan Ehőznie, es zomehoznia az igaſſagot ez, mindőncoron kiuancoznia iſteni iozagba, es malazdba incab, es feleb neuekőd«nie» es haznalnia Azert ez harom ielős ieǵőt, ha valaki magaba őſmerendi, tudńamiert, ha iamborocat, es iſtenfelő embőrőket zeret, es ha kińńen meg bočatťa az ellene valo vetkőt, es ha zőnetlen kiuańńa iobba letet. Ez eleten igőn kińńen iduőlűl *(igy)*, de maga keues erdőmmel, mert igőn kűni embőrnec ez zent harom iozagot meg tartani, mert muh-
45 cat benne ſemmit nem zenued, Ez || meg peldaztatec az keralnak fe poharnocan, ki harmad napnac vtanna az tőmlőczből ki vetetec es az eleztebi tiztőſſege meg adattatec, Ez harom napon peldaztatic ez harom zent iozag, tudńamiert, az zent tőredelmeſſeg, az zent ǵonas, es az keueſtőnne *(igy)* zent penitencia, kit az ǵonto *(igy)* pap haǵ az binős embőrnec Es ekkeppen ez zent harom iozagnac vtanna. meg adattatic neki az eleztebi tiztőſſege, kit elveztőt vala az binnec miatta «es iǵ ekkeppen iduőzűl az ihus xpūſnac kińńanac es halalanac erdőmeert» Immar laſſoc, es tanuloc azt meg, hoǵ minemű ieǵőgbelől őſmerhettőc azt meg, hoǵ ha valaki leǵőn melto az naǵ zentſegre, es dičőſegre, kit erdőmlöttec az naǵ felſegős zentőc Ennec ieǵet, es meg őſmeretit meg peldaza az vr iſten zent Josephnec nauala zenuedeſebe, es mind az ṽ alomlataſiba, ki meg vaǵon iruan moyſeſnec kőńuebe Mert mikeppen ez zent Joſephre, ki vala artatlan, es igaz iſſyu, es tizta zűz, az keǵelmes vr iſten ſokkeppen valo naualat reaia bočata Es azocat «ez artatlan» mind meg zenueduen, Ennec vtanna igőn naǵ tiztőſſegre ṽtet fel magaztala, es fel
46 veue ekkeppen, || Mert micoron vr iſtennec zent zeretőe volna. acara ṽtet haboruſagnac tűzeuel meg keſerteni, es meg bizonoytani. vǵ hoǵ ṽnőn atťafiait reaia tamazta, kik ṽtet meg ǵűlőlec, es meg vtalac, azert hoǵ az ṽ atťoc Jacob patriarcha mindőn fiainac főlőtte zereti vala ṽtet Kiert ṽ reaia ireǵkődni kezdenec, es tanačot rea tartuan, acarac ṽtet meg őlnie ammezőbe, holoth atťoknac čordaiat őrizic vala, es vetec be ṽtet eǵ o čatornaba hoǵ oth meg halon

Es ime ezônközbe latac azt, hoǵ az orzag vtan iu^ne nec aros embô-
rôc terhes teuekkel, es özuerôkkel, es gondolac azt, hoǵ az čatorna-
bol ki veǵec, es aǵǵac el ṽtet penzôn az aros embôrôcnec, es adac
ṽtet nekik harmicz penzôn Es viuec be ṽtet eǵiptomba, Es ṽtet
ottes el adac faraho keraľ oduarbiraianac futifarnac Es hoǵ ez
meg ôſmere ez zent ifiunac naǵ iamborſagat, es ṽ naǵ hiuſeget, es
bôlčeſeget hazanac mindôn tiztôſſeget reaia biza Es ime az ag
ellenſeg ki mindôn iozagnac ellenkôdöe, azzońanac zertelen valo
zeretetit rea tamazta es geriezte, es «eǵeb ſoc zo kôzôt» monda ||
neki, haľ velem Ffelele ez zent ifiu es monda, El az vr iſten, ki en- 47
gômet mind ez napeg zeplôtelen meg tartot, es meg'ôrizôt, te tu-
dod azt, hoǵ ez en vram, es te vrad mind ez ṽ hazanac tiztôſſeget
en ream bizta. čak te raytad nem adot en nekôm hatalmat, azert
ſemmikeppen nem tezôm azt mit te ebben acarnal Es hoǵ el igôn
kezereytene ṽtet, es ezzent ifiu semmikeppen nem engedne, ragada
palaſťat, es kezde megtartania, es ṽ ki vete ńacabol, es ekkeppen
kezebôl ki zalada Es ez hituan parazna magat meg zeǵônle, es
igôn meg bozzula, es haragiaba vranac ṽtet be vadola ekkeppen,
hoǵ ṽ rayta acart erôuel zômermôt tennie, es az ṽ palaſťat naǵob
bizonſagra neki megmutata, Es ez vr mind ezôket el hiue, es ṽtet
meg fogata, es az tômlôczbe vettete, holoth valanac tartatuan az
keralnac poharnoc meſtôre, es az kéńerſitôknec mestôre, kiknec
alomlataſocat igôn igazan, es hiuôn meg maǵaraza Törtenec, es len
vǵ, hoǵ ez keraľnakes vr iſten ielônte meg eǵ igôn naǵ iôuendô
tit||kot Es az titoknac ertelme ez vala, Hoǵ het eztendeg eǵiptomba, 48
es mind kôzônſegôs fôldôn lenne igôn naǵ beuſeg Eſmeg ennec
vtanna het eztendeg lenne igôn naǵ zükſeg, Es ez titkot senki nem
lelettetec hoǵ keralnac meg maǵaraz'a, es ertelmet meg monǵa, ha
nem čak ez zent Joſeph Es tanačot tartuan mind az orzagbeli iob-
baǵoc, vrac, es bôlček mit kellene tennioc *(igy)*, es ez dolokhoz lat-
nioc Es mind az egez tanalč ezt vegeze, hoǵ az het beuſegôs ez-
tendôbe ǵôytenéc eǵbe mindôn eleſegnec tizedet, hoǵ az iôuendô
zükſegnec het eztendôebe leǵôn miuel elniôc, mind embôrnec,
mind baromnac Es ehôz latot, es mind ezôknec meg «zerzeſere» az
keraľ mind az egez tanalčal zerze Joſeffôt, es ada neki hatalmat
mind az egez orzagon, hoǵ valamit acar mindônt meg teheſſôn
mint igaz akkeraľ ṽnôn maga, es ekkeppen az ſoc haboruſagnac
vtanna igôn naǵ tiztôſſegre fel vetetec vǵ hoǵ az keralnac vtanna

len mafod keraſ Azert mind ezőgbelől az vr isten ezt ielőnte. e-
49 ezt ada meg őſmer‖nőnc. hoǵ valakiket az vr isten zeret, mint ez
artatlan zent ifiut ioſeffőt, es kiket acar naǵ malaztra, es naǵ fel-
ſegős zentſegre fel vennie, azokkra mindőnikkre zocot boċatnia
naǵ haboruſagot, es ſoc nauaſat, hoǵ ennec vta*n*na v̊tet fel magaz-
taſa az me*n*ńei felſegős naǵ vraſagra Azert elſő ieǵe az naǵ zent-
ſegnec fel vetelere, az naǵ haboruſagnac zenuedeſe, kit ńiluan meg
peldaza, es meg ielőnte vr iſten ez zent Joſeffőn, mikeppen meg
mondatec Maskeppen megielőnte vr isten kik leǵenec meltoc az
naǵ tőkeletős zentſegre Joſefnec alomlataſinac miatta Mert mi-
keppen főlűl meg vaǵon mo*n*dua*n*, micoro*n* azt lata almaba hoǵ
az mezőn aratnanac ez tiző*n*ket aťafyu, es immar micoro*n* eǵeǵ ke-
uet arattac volna, ez zent ioſefnec keueie fel allapec, es az tizőn-
eǵy aťťafiainac kenei mind kőrűl alua*n*, imadac Joſefnec keueiet
Ez ioſefnec keueie peldaz'a mind az naǵ haboruſagba vetőt embe-
rőket Mert mikeppe*n* az keuet igőn ſockeppen ńomorgatťac, mert
50 elezteb az ſarroual le vagiac, ‖ es eǵbe zoreytac, es ennec vta*n*na
megċeplic, es meg hadariac, meg zoriac, es az kű kőzőt igőn
laǵan meg tőric, es e*n*nec vta*n*na meg ǵuriac, es az tűzes ke-
mincebe igőn meg ſitic, es mind enne ſoc ńomoruſagnac vta*n*na
lezőn (kellő) keńer belőle, es iǵ illic az felſegős keralnac aztalara
Ezőnkeppen valakiket az vr iſten valaztot az me*n*ńei vendegſegnec
vigaſagos, es naǵ cazdagſagos aztalara, ez velagba azocat igőn ſok-
keppe*n* valo nauaſaual meg ńomorgatťa, hoǵ ez ſoc haboruſagnac
zenuedeſenec vtanna, leǵenec meltoc az naǵ tőkeletős zentőcnec
diċőſegere, es erdőmere Hoǵ kedeg ez haboruſagnac zenuedeſenec
miatta iuſſonc az naǵ felſegős zentőknec diċőſegere, veǵőnc bizonſa-
got erről zent iraſnac bizonſagabol, holoth vǵ mo*n*d dauid propheta
az ſoltar kőńbe Kic vetnec kőńhullataſogba, vigaſagba aratnac
Jaruan el mendőgelnec vala, es ſirnac vala, vetuen, es himtuen
magot, meg teruen kedeg, iunec vala naǵ vigaſaggal, hozuan az ő
51 keueiőket Azt acaria ‖ mo*n*dania, hoǵ mig ez velagba elnec az
iduőzűlendőc, az ſoc haboruſagnac, es az ſoc ńauaſanac zenuede-
ſebe ſirnac, es keſerőgnec, es ennec miatta az iduőſſegnec, es az
naǵ erdőmnec maguat himtic, es vetic, hoǵ halaloknac ideien ezt
naǵ vigaſaggal meg araſſac, es magocat vele meg terheluen, es meg
ekőſeytuen, es iǵ ekkeppen naǵ diċőſeggel, es naǵ beuſegős cazdag-
ſaggal me*n*nec be az őrők hazaba Mikeppe*n* mind ezőkről ńiluan

valo peldanc vaǵon mind az zamtalan zent martiromocrol, kik
mind az ſok haboruſagnac zenuedeſenec vta*nn*a iutottac az meńńei
naǵ vigaſagra, es dićőſegre, Harmad keppen meg ielőnte vr iſten,
kik leǵenec meltoc az naǵ tőkeletős zentſegre, es dićőſegre Joſefnec
az maſod alomlataſanac miatta, micoro*n* azt lata, hoǵ az nap, es
a hod, es tizőneǵ ćillag imadac v̂tet Azert az hodon adatic ertenőnc
az tőkeletős zent alazatoſſag Tőkeletős alazatoſſag kedeg ez, mico-
ro*n* valaki mindőn ‖ embőrőknel magat aleyſa vtalatoſbnac, es go- **52**
nozbnac ziuenec tőkeletős bizonſagaual, mert mikeppe*n* az hold
mindőn ćillagnac alatta vaǵon, ezőnkeppe*n* az tőkeletős alazatos,
mindőn embőrnec labanac alatta fekzic, es mindőn embőrt maga-
nal iobnac itel, es iobnac aleyt, es vmmagat vtaľa, es «mindő*n*nel»
gonozbnac aleyſa Ez eľeten ſenkiuel nem haborog, de mindőn
bozzuſagot bekeuel zenue[d], de meg ki ennel naǵob, az haboruſa-
got maganac naǵ ńereſegge tarſa, Ez eľeten ſenkit nem vtal, ſenkit
ne*m* itel, ſenkit ne*m* ragalmaz, ſenkit ne*m* ǵűlől, de mindőnt
zeret, es mindőnt maganal iobnac itel, es iobnac aleyt, ziuenec
teľes tőkeletősſegeuel, Es mikeppe*n* az hold, mindőn ćillagnal
naǵobnac lattatic Ezőnkeppen az tőkeletős alazatos, mindőn
eǵeb zentőknec kőzőtte naǵob zent Ennec tőkeletős bizonſaga
vronc v̂nőn maga Kiről vǵ mond zent Lucać ewanǵeliomanac ki-
lenced rezebe Valaki ti kőzőttetőc kiſſeb, ez mindőntőknel naǵob,
Maſut meg vǵ mo*n*d, zent mathe irta meg kőńuenec huzad rezebe
Socan lez‖nec az elſőc vtolſoc, es az vtolſoc elſőc Azt acaria mo*n*- **53**
dani, hoǵ valaki aleyſa magat elſőnec, ez vtolſo lezőn az keuelſegnec
miatta, es valaki aleyſa magat vtolſonac, ez eľeten lezőn elſő az zent
alazatoſſagnac miatta, Pelda melle igőn ńiluan valo, mert ezt iol
laſoc, hoǵ az kerec, meneuel elől ala iar, anneual iar fel vtol Ezőn-
keppe*n* mindőn hiv kerezſen ez velagba, meneuel alab iar zent
alazatoſſagnac «miatta» az iőuendő velagba anneual meǵőn felieb
eǵebeknel Ezt meg bizońoyſa Iſidorus doctor mo*n*duan Acar meľ
igőn naǵ nőmős felſeg leǵ, alazatoſſagot «tarć» mert meneuel incab
alazatoſb leiendez, anneual incab kőuet teǵődet az felſeǵős naǵ
dićőſeg Neǵed keppen megielőnte vr iſten kik leǵenec meltoc az
naǵ tőkeletős zentſegre, es dićőſegre Joſephnec alo*m*lataſanac
miatta, micoron azt lata, hoǵ az tizőneǵ ćillag imadac v̂tet Ez
ćillagocon adatic ertenőnc az tőkeletős zentőc, mert mikeppe*n* az
ćillagoc nappal mind eleńeznec, es nem lattatnac, de eyel meg lat-

54 tatnac, es fenőſcődnec || Ezőnkeppen az tőkeletős zentőc, es mind
az naǵ malaztos embőrőc, nappal, azaz, mig ez velagba elnec mind
addeg el eneztic, es el titkoľac az ꝟ bennőc valo zentſegőt, es az
iſtennec zent malazſ́at, azert, hoǵ az heu dičőſegnec z'ele tůlőc e
ne fuya, es őrűlnec, vigadnac az haboruſagnac, es bozzuſagnac zeu-
uedeſebe Hoǵ ez bizon leǵőn meg irta zent Lucač apostoli eletnec
kőńuebe, holoth vǵ mondatic El mennec vala az apoſtoloc az eǵbe
ǵűlt tanalčnac előle naǵ vigaſaggal, es naǵ őrőmmel, mert meltoc
lenec xpoſnac neueiert bozzuſagot, es haboruſagot zenuedniőc Ezőn-
keppen oluaſſoc eǵeb zentőkrőles, hoǵ vigattac, es őrűltec az naǵ
kinnac zenuedeſebe Zent agota azzonrol vǵ oluaſtatic az ꝟ rola zerzőt
zoloſmaba, Hoǵ vigan, es dičekőduen meǵőn vala az tőmlőczbe, vǵ
mint ha hittac volna ꝟtet naǵ cazdagſagos, es generűſegős vendeg-
ſegbe, es az ꝟ kińńat, es keſalcodaſat imadſagaba vrnac ayanľa vala
Vǵ oluaſtatic zent vince martirroles az ꝟ zent zoloſmaiaba, hoǵ mi-
55 co||ron az keǵőttlen čazaroc attac volna ꝟtet dacianos new feiedelm-
nec kinzania, parančola hoǵ ꝟtet fel vonǵac az eztrora kin zoctac
vala kinzania az kerezſ́enőket, es eth az ꝟ teſtet mind el zaggaſſac.
es el ǵőtőriec az kinnac miatta Es micoron fel huztac volna, es meg
zegre vontac vólna, monda neki dacianos Vince, minemű heľőn
latod maſt az te bodoctalan teſtődet Ffelele neki vince, es monda.
Igőn naǵ felſegős heľőn muhcalodom en maſtan, es az te feiedel-
midet kik biznac ez velagi hatalmaſſagba, ezőket en mind meg
vtaltam, es mind ſemmie tartom Monda neki dacianos, Semminemű
kin nem lezőn kiuel az te bodogtalan teſtőd nem gőttrettetic, de
mindőn kint rayta be teľeſeytőc Ffelele neki vince, es monda Ez az
zentſegős dičőſeg, kit en mindőncoron kiuantam Senki en nekőm
naǵob zolgalatot nem teth, es nem tehet mint te, mert čac te vaǵ az, ki
az en acaratomat teződ, es en hoz'am eǵǵeſűltel, az en kiuanſagom
56 be teľeſeytuen Es nem čak ezőc, kik őrűltec || az haboruſagnac, es az
kinnac zenuedeſebe, de zamtalanocat lelőnc, es oluaſonc az zent
martiromoknac zoloſmaiaba, es az ꝟ eletőgbe Azert meltan peldaz-
tatnac az čillagocon «az tőkeletős zentőc» kik nappal el eńeznec, az
az, mig ez velagba elnec, addeg ꝟn magogba el eńeztuen vaǵon az
naǵ tőkeletős zentſeg, es az iſtennec naǵ malazſ́a mikeppen meg
mondatec, De eyel, azaz, micoron el ńugoznac, es el aloznac az
halalnac miatta, tehat annac vtanna az tőkeletős zentſeg, es az
iſtennec naǵ malazſ́a igőn fenlic, es meg teccic mind őrőkkűl őrőkke

ṽ bennőc Ótőd keppen meg ielőnte az vr iſten kik leǵenec meltoc
az naǵ tőkeletős zentſegre, es az naǵ felſegős dičőſegre ebben, hoǵ
Joſeph aztes lata almaba, hoǵ az fenőſſegős nap imada ṽtet az hod-
dal iǵetőmbe Az holdon peldaztatec az tőkeletős zent alazatoſſag,
es az fenőſſegős nap peldaz'a az naǵ buzgoſagos zent zeretetőt, ki-
nec miatta iutottac az iſtent zeretőc az naǵ tőkeletős zentſegre, es
az naǵ felſegős dičőſegre, ||

Azert ved iol eződbe, es veſſed iol rea az elmedet, mert mi- 57
keppen fen az egbe mind az zamtalan čillagnac kőzőtte, az hold,
es az nap fenőſbec, ielőſbec, es naǵobbac Ezőnkeppen az zent ala-
zatoſſag, es az zent zeretet, mindőn eǵeb iſteni iozagognac kőzőtte,
felebualoc, zentſegőſbec, es mindőn iozagra, es mindőn meńńei kinč-
nec ǵőyteſere, es iduőſſegre haznalatoſbac, mert valakibe ez zent ala-
zatoſſag, es az zent zeretet leyend, mindőn iſteni iozag, mi vaǵon fől-
dőn meńńőn, mind vele vala, es nala tarta «Ez zent igeket es
mind edeala meg irtacat mindőn iol vege ezebe es
ſohha el ne feleǵǵe ha iduőzűlni acar:» Kit meg bizo-
ńoyt az zent iras bőlčnec miatta az zent alazatoſſagrol, monduan Mert
ez zent alazatoſſag mindőn iozagnac ańńa, Riuiden zol, de igőn na-
ǵot, es igőn ſocat fog Mert mikeppen az ańatul fogattatic az embőr,
es ṽ tűle ziletic, es fel neueltetic, es tartatic Ezőnkeppen az zent
alazatoſſagtul zarmazic, es zűletic mindőn nemű zent iozag Kit
megbizońoyt ezőn bőlč, monduan, Jőuencc ennekőm mindőn ioc
ṽ vele iǵetőmbe, es zamtalan tiztőſſeg ṽ kezeinec miatta, | Azert 58
hiǵǵőnc meg az zent iraſnac, kibe ſemmi hamiſſag nem eſhetic,
mert mindőn lelki iozag kiuel kel embőrnec iduőzűlni mind ez
zent alazatoſſagba lelőd meg, Mert ennec iǵerte mindőn zent
iras, es mind az zentőc az zamtalan tiztőſſegőt, es az naǵ tőke-
letős zentſegős malaztot, Hallad hoǵ monda az zent iras az
bőlčnec miatta Jőuenec ennekőm mindőn iok az alazatoſſagnac
miatta, es zamtalan tiztőſſeg ṽ kezeinec miatta, eth az kezőn
erčed az alazatos dolgot Zent Jobes ennec iǵerte az naǵ felſegős
tiztőſſegőt, holot vǵ mond, Valaki alazatos leyend, ez dičőſegbe
lezőn Zent petőr apoſtoles ennec iǵerte : holot vg mond Alaz'atoc
magatocat az hatalmas istennec kezenec alaya, hoǵ titőket fel ma-
gaztalon az viſitacionac ideien Az vr iſtenſeg tezőn viſitaciot, ielőſ-
ben harom időn Elezteb zocta meg latogatnia ez velagba az zent
alazatoſocat, aduan nekik bevſegős malaztot Mas időbe latogatta

59 meg hala||loknac ideyen, ṽket fel viuen meńńeknec orzagaba erdő-
mőknec naǵ bevſegeuel, Harmadzor viſitaĺa meg az vr iſten az
ze*n*t alazatoſocat az vtolſo iteletnec napian, holoth annera magaz-
taltatnac fel mind ez zelős velag előt, menere votac alazatoſbac eǵe-
beknel «ez velagba» Zent dauid pr*o*phetaes ez ze*n*t alazatoſſagnac
iǵerte az naǵ felſegős tiztőſſegőt, kit meg irt az ſoltar kőńbe mo*n*d-
uan, Az vr iſten ki magaſſagba lacozic, alazatoſocat nez, főldőn. es
meńńőn, hoǵ ṽket helhőzteſſe az ṽ nepenec feiedelmiuel, azaz. az
felſegős ielős zentőknec kőzibe Ez zent alazatoſſagnac iedzőtte. es
tulaydonoytotta meg az bodog ańaes az naǵ felſegős tiztőſſegőt.
micoron azt mo*n*da zent erſebőt azzonnac előtte, lelkenec naǵ
edőſſegős vigaſagaual Mert tekinte az vr iſten ṽ zolgalo leańanac
alazatoſſagat, mert ime ebbelől engőmet bodognac mo*n*dnac min-
dőn nemzetőc Ennec iǵere. es ada az naǵ felſegős tiztőſſegőt meg
az zentőknec zenties mi vronc xpus ihus «ekkeppen mo*n*duan» Va-
60 laki tikőzőttetőc kiſ||ſeb, ez naǵob meńńeknec orzagaba Azert mind
az zent iraſoknac bizonſagabalol hiǵǵed erős hittel. hoǵ ez ze*n*t
alazatoſſagnac attac az naǵ felſegőſ tiztőſſegőt mind főldő*n* meńńő*n*
Azert čak ez az felſegős zent iozag ki embőrnec lelket tarťa, es
igazgatťa az őrők iduőſſegre Mas felſegős lelki iozagot lelőnc ze*n*t
iraſba ki ehőz haſonlo, es iǵenlő de maga «ennel» zebh, vigaſagoſb,
es feĺebualo. tudńamiert, az zent zeretet, ki oĺ igőn naǵ felſegős
iozag, hoǵ čak ṽnőnmaga tarťa, es biria az iſten neuet, Kiről vǵ
mond az zent iras Deus caritas eſt, et qui manet in caritate in deo
manet et deus in eo Az vr iſten zeretet, es ki lacozic zeretedben
iſtenbe lacozic, es iſten ṽ benne Ez zent zeretet oĺ igőn naǵ felſe-
gős iozag, hoǵ ha valakibe leiend, mindőnnemű iozagot nala tart
Es ha valakinel ne*m* leiend, eǵeb iozag valami benne vaǵon mind
heaba vaǵon. Kit ekkeppe*n* bizońoyt zent Agoſton doctor mo*n*dua*n*.
Leǵőn mindőn zentſeg eǵh embőrbe, meg ewel gonozza lehet. de
61 ha az zent zeretet benne leiend, ſohha gonozza || ne*m* lehet Mert
az zent zeretet oĺ igőn naǵ tőkeletős zent iozag Annera, hoǵ mi-
keppen az eǵh iſten ṽnőnmagaba eǵh igőn naǵ tőkeletőſſegős io.
kibe vaǵon, es kitűl zarmazic mindőn io Ezőnkeppe*n* az zent zere-
tedben vaǵon mindőn io, es ṽ tűle zarmazic, es lezőn mindőn io
Kit meg bizonoyt zent pal apoſtol mo*n*dua*n* huſhaǵo vaſar-
napi miſenec epiſtolaiaba Az zent zeretet haboruſagot bekeuel
zenued, az zeretet ne*m* ellenkődic, de mindő*n*nec keǵős, az zere-

tet ſenkiuel vizzat ne*m* vonzon, az zeretet ne*m* keuełkődic, es
«ez velagi» tiztőſſegőt ne*m* kiuan, az zeretet ne*m* kereſi azt ammi
atteſte, az zeretet ne*m* ingőrlő, es ſenki ellen, gonozt ne*m*
gondol, es ne*m* őrűl az keǵőtlenſegnec, de őruendőz az bizon-
ſagnac, Az zeretet iſtenert mindőn nauałat el viſel, mindőn ioth
hizőn, mindőn ellenſegőt meg ǵőz, mindőnt el zenued, az zeretet
sohha malazdbol ki nem eſic, Mind ezőket zent pal apoſtol mo*n*da,
ki mindőn bizonſagnac doctora, es mind ezőket tanula az zent
haromſagnac oſcolaiaba || Hallgaſſad az edős bezedű zent bernard **62**
doctortes meł igőn fel magaztała, es dičeri ez zent zeretetőt, mo*n*d-
uan, O zentſegős zeretet, te meg nőmőſſeytőd az ziuet, es az teſtőt,
te iſtenhőz fel emelőd, es fel viződ az elmet, o edőſſegős zent zere-
tet, te meg cazdageytod allelkőt, es ꝟtet mindőn iozagnac ruhaiaual
meg ǵőnǵőződ, es meg ekőſőytőd, o felſegős, es hatalmaſſagos zent
zeretet, te meg kőtőződ az naǵ hatalmas erőſſegőt, es meg «ǵőződ»
az iſtent, kit ſenki meg ne*m* ǵőzhet, o zentſegős zeretet, te vaǵ
mindőn iozagnac keralne azzońa, ki nekűl ſenkinec iduőſſeg ne*m*
adatic, Azert meltan peldaztatec az zent alazatoſſag az holdon, es
az zent zeretet az fenős napon, mert mikeppe*n* az meńńőn ez kettő,
mindőn čillagnal naǵobbac, haznalatoſbac, es fenőſbec, Ezőnkep-
pe*n* az zent alazatoſſag, es az zent zeretet, mindőn lelki zent ioza-
goknac kőzőtte naǵobbac, haznalatoſbac, es fenősbec Es valakibe
leyend ez ket zentſegős iozag, ez ełeten iſte*n*nec előtte igőn naǵ,
es čodakeppe*n* fenlic || meńorzagba az ſeraphin anǵaloknac kőzőtte, **63**
kik naǵ buzgoſaggal geriedőznec, es egnec az iſtennec zent zeretetibe
Kit meg bizonoyt az zent iras ekkeppe*n* mo*n*dua*n* Vr isten, valaki
tegődet zeret, fenlic mikeppe*n* annap ꝟ fel tamadaſaba, es ezőc lez-
nec čodalatoſoc meńńeknec orzaga *(igy)* Es mikeppe*n* ez hold, es az
fenős nap ſetetſegőt el tauoztatnac, ezőnkeppe*n* az zent alazatoſſag,
es az zent zeretet valakibe leiend, ez ełeten embőrtűl mindőn
binnec ſetetſeget el tauoztatťac, es ꝟtet iste*n*nec naǵ malazťaual
meg velagoſoyťac, es mindőn zentſegős iozaggal meg ekőſőytic Es
mikeppe*n* ha ez hold, es az fenős nap, ez velagot ne*m* velagosoyta-
nac, ez velagba valo elete embőrnec ſe*m*mit ne*m* haznalna, Ezőn-
keppe*n* ha valameł embőrbe ez zent alazatoſſag, es az zent zeretet
ne*m* leiend, ſe*m*mit eǵeb iozag ne*m* haznal neki őroc *(igy)* iduőſſe-
gere, mikeppe*n* főlűl meg vaǵon monduan, Meł igőn naǵ zentſegős
iozag leǵőn az zent alazatoſſag, es az zent zeretet, ezt tenőn || magad **64**

meg tanolhad ńiluan valo peldabalol, ha tekintez az naǵ binős zent
azzońi allattra magdalombeli mariara, ki micoron volna nem*m*el
igőn nő*m*mős, es termettel igőn naǵ zepſegős, vǵ mint keraĭi ne*m*-
zet, ame annera meg alaza magat, hoǵ micoron vronc xpūs ṽlne az
aztal mellet, hata möge kerűle, es mind ṽ nő*m*műſſegenec tiztőſſe-
get hatra haǵuan, az aztal ala buec, es az iduőzőytő ihūſnac zent
labait meg őlele, es az zent tőredelmeſſegnec kőńhullatasaual meg
őtőze, es meg moſa, es az ṽ tiztőlendő zep haiaual meg tőrle, es
meg zarrazta, es mind addeg ennet fel ne*m* kele, mig ne*m* azt
erdőmle hallania Meg bočattattac ṽ neki ſoc binei, mert engőmet ṽ
igőn zerete Ime mit erdőmle az zent alazatoſſag, es az zent zeretet
Es ennec főlőtte azt erdőmle, ki hallatlan dolog, hoǵ harmicz
eztendeig az kietlen puztaba penitencia tartuan, ne*m* embőri ele-
ſeggel, de anǵali elettel elt, vǵ hoǵ mindőn napon hetzőr vittec fel
65 ṽtet || az anǵaloc az egbe, es oth az iſteni edőſſeggel, es vigaſaggal
elegődőth, es ǵeńerkődőt, kit nem olvaſonc hoǵ tette volna xpūs
meg az ṽ edős ańńanakes Azert ezt erdőmle az aztal ala buaſnac
alazatoſſaga, es az naǵ buzgoſagos zent zeretet Ebből vettec az
ayoytatos zent zerzetőſőc, hoǵ imma az aztal alat zoctac kereſni az
iſte*n*nec beuſegős zent malazťat, micoro*n* nekik azt haǵǵac peni-
tenciaba, hoǵ az aťaĭiaknac labokhoz bekelkőǵǵec,
Vrnac neuebe kezdeſſec, mondaſſec, es ve-
gezteſſec mindőn io dolog Eth kerdetic, hoǵ ha vaǵon
valaminemű zent iozag, kiket ha valaki meg teyend, auaǵ, ha
valakibe lelettete*n*dic halalanac ideyen, legottan mindőn bantas
nekűlőn fel rőpűĭőn meńyorzagba? Ez kerdeſre ekkeppe*n* felelnec
doctoroc, hoǵ het szent iozag vaǵon, tudniamiert, artatlanſag,
eleg penitencia, teĭes buču vallas, meg bizońoytot zerzedbe menes,
bizoń tőredelmeſſeg, martiru*m*ſagot zenuedes, es ǵacortaualo ǵonas,
66 Ez het zent iozag kőzzűl, čak eǵǵic leheſſőn tőkeletőſſegel || valameĭ
embőrbe, ez eĭeten mint ez velagbol ki mulic, legottan mindőn
bantas nekűlőn meń orzagba fel rőpűl
Elſő zent iozag az artatla*n*ſag, ki adatic embőrnec az meg
kereztőleſbe, kibe ha valaki meg haland, legottan mindőn ketſeg
nekűlőn fel rőpűl az me*n*ńei hazaba
Maſod zent iozag az igaz, es eleg penitencia, mert embőr
acarmeĭ igőn naǵ binős leǵőn, anne penitenciat tarthat, hoǵ ne*m*

čak abin, de meg a binnec kińńaes mind meg bočattatic, es ekkeppen mint meg haland, legotta*n* fel rőpűl az me*n*ńei hazaba

Harmad zent iozag az teſes buču vallas, kit mondonc kintul bintűl valo oldozatnac, kit micoro*n* embőr meg valland teſeſſeggel, legotta*n* halalanac ideien fel vitetic meńorzagba, Eth immar ved iol eződbe, mert az bučunac neǵ ielős ellenſege vaǵon, kik ne*m* engedic hoǵ embőr az bučut meg valhaſſa Elſő, hitőtlenſeg, mas, halalos bin, harmad, meg nem ǵonas, neǵed, az dolognac el hagaſa *(igy)* kiert az bučut engettec Azert elſő ellenſege az bučunac, hitőtlenſeg, mert az ki igaz hidbe ninčen, ez eſeten, ſem ‖ ꝟ binenec meg 67 bočataſat, ſem az binnec kińńanac meg bočataſat ne*m* valhatťa Kit meg bizońoyt zent Agoſton doctor mo*n*dua*n* Kereztenőcnec taneytaſrol valo kőńuebe Xpüs atta zent eǵhaznac kuččat, hoǵ valaki hyendi bočanatot vaſon, es valaki ne*m* hizi, ennec bine meg ne*m* bočattatic Mas ellenſege az buču vallaſnac halalos bin, mert mindőn valaki iſte*n*nec malazťaba ninčen, ez eſeten bučut ne*m* valhat Ennec ez oca, mert mikeppe*n* az eleuen fetűl el zacadot tag meg hot, es az etel ital neki ſe*m*mit ne*m* haznal Ezőnkeppe*n* xpūſtul ki mindőn hivőcnec feie, valaki halalos binbe vaǵon, ez ꝟ tűle el zacadot tag, es eǵhaznac kinče ez eſete*n*nek ſemmit ne*m* haznal, es ꝟ benne ſemmi reze ninčen De te mondanad Mičoda az eǵhaznac kinče, es honnet vaǵon, es miből vaǵon, Ffelelet Az eghaznac kinče ne*m* eǵeb, hane*m* čak az bučn Az bučn kedeg ne*m* eǵeb, hanem čak az kinnac meg bočataſa, kit embőrnec kellene zenuednie abbinert purgatoriumba, auaǵ ezőn velagba De immar laſſoc azt | meg, hoǵ ez eǵhaznac kinče, kit mondonc bučunac, honnet vaǵon, 68 es miből iőth Ffelelet, Ez bučn, auaǵ, eǵhaznac kinče vaǵon, es iőth xpūſnac kińńanac, es halalanac erdőmeből, ki oſ igőn dragalatos, hoǵ čak eǵh cőppenet vere, eleg volt uona mind ez velag adoſſaganac meg fizeteſere, es eleg tetelere Es oſ igő*n* beuſegős len, hoǵ ne*m* čak eǵh cőppenet veret ada, de incab eǵh čőppenet veret drecaba *(igy)* ne*m* haǵa, de mind ki onta, Es ennec naǵ beuſegős erdőme vaǵon le teuen eǵhazi cučnac alatta, eſ ez cuč ne*m* eǵeb hanem čak papa hatalma, es ez az cuč kit vronc xpūs ada zent petőrnec, micoron azt mo*n*da Petőr, ime nekőd adom meńorzagnac cučat, valakit meg kőtőzh főldőn, meg kőtőzuen lezőn meńorzagbaes, es valakit főldőn megoldozandaz meg oldozua*n* lezőn meńorzagbaes Es imma mind ez velag vegeig ez eǵhaznac beuſegős kinčeből, az-

az, xpūſnac kińńanac zent erdőmebelől oztogatťa papa az bučut.
annera, menere igaz acarÿa Azert micoron teles bučut adand, es
69 «embőr meg» vallanǵa, ez || eleten mint ez velagbol ki mulic, leg-
ottan fel rőpűl meńorzagba mindőn bantas nekűl Azert ez eleten
nağ zentſegős ionac halalos bin eǵh ielős, es fő ellenſege, ki meg
banťa az bučn meg nem vallaſt, Harmad ellenſege az bučunac, rea-
ualo meg nem ǵonas Mert vǵ vaǵon, hoǵ vr isten az bint meg
bočatťa meg az ǵonaſnac elötte, ha micoron embőr az tőth bint
tőkeletőſſeggel meg bańńa, es acaria meg ǵonnia, mikeppen ezečiel
propheta monǵa De az bučut senki nem valhatťa, hanem ha az ǵo-
naſt meg teiendi, mert mindőn bullaba be vettetic, hoǵ az bučn
adattatic tőredelmeſőknec, es «erre» meg ǵonoknak Neǵed ellenſege
az bučunak ez, micoron valaki azt meg nem tezi miert az bučut
engettec, de ha ez főlűl mondottacat mind meg teyendi, tudnia-
miert, ha az bučut igaz hittel hizi, az tőth bint meg banta, az igaz
ǵonaſt meg tőtte, es miert az bučut engettec aztes hiuőn meg tar-
totta, ez eleten mindőn ketſeg nekűlőn az bučut teleſſeggel meg
vala, es ha ez velagbol ki mulandic, legottan mindőn bantas nekű-
lőn meńorzagba fel rőpűl
70 Neǵed zent iozag vaǵon, kiert || embőr erdőmli halalanac
ideien meńbe fel meneſet, meg bizońoytot zerzedbe menes Hoǵ ez
ekkeppen leǵőn, meg bizońoyťa zent thamas doctor, es az tőruen
kőńv, ezőnkeppen monduan, Hoǵ az zerzedbe meneſnec miatta.
meg bočattatic «embőrnec» mindőn bine Mert zerzedbe menes iſten-
nec igőn nağ felſegős zent aldozat, mert mindőnőſtűlfogua, aǵǵa
magat mind ṽ halalaig teſtőſtűl lelkőſtűl iſtennec zolgalatťara, az zer-
zedbe meneſnec miatta, ki zerzedbe be menes, es oth vegig meg ma-
radas, főlűl mul mindőnnemű aldozatocat, mikeppen mondatic az
tőruenkőńbe, Mert «az» ol embőr, ki be meǵőn zerzedbe, elezteb iſ-
tennec aǵǵa mindőn ez velagi iozagat, főmeg*(igy)* ennec főlőtte iſten-
ert mind ez velagot el haǵǵa, es az zegeń criſtoſt, zegenſegbe kőueti.
hoǵ az xpūſnak őrőc cazdagſagara iuthaſſon Maſodzor, ki be me-
ǵőn zerzedbe, iſtennec aǵǵa nem čak ez velagi iozagat, de meg
ṽnőn tulaydon teſtetes, es ezt az zent tiztaſag tartaſnak miatta, es
zenuedeſőknec, bőytőleſőknec, es mind eyel nappal ſoc io iſteni
71 zolgalatoknac mi || atta Harmadzor, zerzetős embőr iſtennec aǵǵa
nem čak teſtet, de meg lelket, es ṽnőn tulaydon acaratťates, micoron
ṽ feiedelmenec acaratťanac alaia veti az zent engedelmeſſenec *(igy)*

fogadaſanac miatta Azert «nem» čoda, ha ayo zerzetős hala«la»nac
ideyen, mindőn bantas nekűlőn fel rőpűl legottan meńorzagba, mi-
coron ꝟ ezőnkeppen iſtennec atta magat mind teſtőſtűl lelkőſtűl, es
mindőn iozagaual iǵetőmbe,

Ótőd zent iozag vaǵon, kinec miatta embőr halalanac ideien
mindőn bantas nekűlőn fel meǵőn meńorzagba, az zent, es bizon tő-
redelmeſſeg, Kiről vǵ mond zent irasbeli petőr doctor, hoǵ annera
lehet az tőredelmeſſeg, hoǵ meg bočattatic nem čak abbin, de meg
mind abbinnec ꝟ kinńaes, mikeppen ńiluan meg teccic az toluayrol
ki xpūs mellet fűgge, es magdalombeli mariarol, es eǵebekről
ſocakrol Es mind eǵebec kőzőt «az zent tőredelmeſſeg-
ről» ezt oluaſſoc, hoǵ anglis orzagba neminemű ielős binős em-
bőr, iőue ſenoniabeli erſőkhőz, es hoz'a meg ǵonec, es eǵeb bine
kőzőt ielős ǵonaſa ellen, hoǵ ꝟnőn tulaydon leańaual vetkőzőt
vola, es ꝟ || zűzeſſeget el veztőtte volna, es az erſőkőt, ziuenec 72
naǵ tőredelmeſſegeuel, es naǵ keſerűſegős kőńhullataſſal kerde
azon, hoǵ ha volna oſ penitencia kiert ꝟ iſtentűl erdőmleneie
eſen naǵ binnec megbočataſat, Kinec monda az erſőc naǵ keǵőſ-
ſeggel, Zerető fiam, abba ne leǵőn ketſegőd hoǵ az penitencia
nem volna, ha acarod magadat penitencianac alaia vetnie Monda
ez binős embőr naǵ caialtaſſal, es naǵ keſerűſeggel Acarom en
zerető aťam, ha meg ezor *(igy)* halalt kellene zenuednőm, es őrőmeſt
meg zenuedőm Az iambor piſpőc kedeg rayta kőńőrűluen, ꝟes
vele iǵetőm kőńueze, es haǵa neki het eztendeg valo penitenciat,
mikeppen tőruen aǵǵa Monda ez binős embőr Vram mičoda ez, hoǵ
čak ez keueſtőnne *(igy)* penitenciat en nekőm haǵod, mert nekőm
vǵ teccic, hoǵha mind ez velagot altal elnem, eſen naǵ binről zam-
talan ſoc kinnal nem volnec eleget rola tennőm Kit haluan ez
iambor piſpők, monda neki Meń el fiam, bőytőſ čak harom napot
vizzel keńerrel erőtte, Es ez zegeń binős kezde naǵobban naǵ keſe-
rűſegős ſiraſſal kőńőrge || nie, hoǵ haǵǵon neki meltan valo peni- 73
tenciat, ki leǵőn eleg eſen naǵ zőrńű binnec meg bočataſara Ez
iambor piſpőc kedeg čodalcodec ez ꝟ naǵ buzgoſagos tőredelmeſſe-
gen, es ꝟ lelkebe meg őrűle, es naǵ edoſſeggel monda neki Meń el
zerető fiam monǵ eǵ pater noſtert, es mindőn ketſeg nekűl hiǵǵed
hoǵ az io iſtennec ꝟ naǵ ergalmaſſaga meg bočatta mindőn binő-
det, Es ez zegen binős ezőket haluan naǵ readaſt ten, es az főldre
le eſuen, legottan meghala, Es ez iambor erſőc, ezt mind az varaſ-

nac meg predicalla naǵ ôrô*m*mel, mo*n*duan, hoǵ «latta» purgatoriumnac mindôn kińńa nekůl fel rôpůlt volna meńorzagba Azert ez tôredelmeʃʃeg len az ôtôd zent iozag, kinec miatta halalanac ideien «embôr» felrôpůl az ôrôc hazaba

Hatod zent iozag kinec miattaes, mindôn bantas nekůlôn embôr fel mehet meńorzagba, martirumʃagnac zenuedeʃe, micoron igaʃʃagert, es bizonʃagert, kint, auaǵ, naǵ bozzusagot zenued «valaki,» Kit meg bizońoyt vronc xpūs v̂nôn maga mo*n*duan, Bodogok kik
74 haboruʃagot zenuednec igaʃʃagert, mert ôuec meńńek || nec orzaga De ha mo*n*danaia valaki azt, miert i*m*mar ez may idôbe martiru*m*ʃagot ne*m* zenuethetô*n*c mikeppe*n* regônte zenuettec, azert mit keľôn tennônc hoǵ maʃtan valo idôbees martirra lehetne*n*c? Rea felelnec doctoroc, es vǵ mondnac, hoǵ meg lehet De mikeppe*n* leheʃʃôn ved iol ezôdbe Mert mikeppe*n* embôr teʃtbôl, es lelôgbôl vaǵon, ezô*n*keppe*n* az martiru*m*ʃag kettô, tudnia miert, teʃti, es lelki, kit mindôn embôr meg valhat valaki acaria Elʃô martiru*m*ʃag «lehet az teʃtbôl» kit veth zent berna*r*d doctor mo*n*dua*n* Verontas nekůl haru*m* martiru*m*ʃag vaǵon, tudniamiert, beuʃegbe mertecletôʃʃeg, zegenʃegbe beuôlkôdes, ifiuʃagba tiztaʃag tartas Elʃô martiru*m*ʃag ez, micoron eleg volna mit enni ʃińńa, es mertecletôʃʃegôt tart, zenued, es bôytôl Vaľon mi lehet ennel naǵob martiru*m*ʃag, mint az vendegʃegbe ehôznie, ʃoc ruhanac kôzôtte faznia, es cazdagʃagnac kôzôtte zegenʃegôt tartania? Ezônkeppe*n* tezón vala zent pal apoʃtal, ki vǵ mond v̂nmagarol, ǵôttrôm en teʃtômet, es iʃte*n*nec zolga[*la*]ttara
75 haytom Zent dauid keraľes iǵ mo*n*da az ʃoltar kôńbe v̂nma || garol Alazom vala en lelkômet bôytôleʃʃel, es zenuedeʃʃel, Zent cecilia azzones, iǵ ńomorgatťa vala az v̂ ǵenge artatlan teʃtet, hoǵ az arańas barʃonnac alatta ciliciomot viʃel vala, es az teʃtnec ekkeppe*n* valo ńomorgataʃaual kereʃic vala az martiru*m*ʃagnac coronaiat Mas teʃti martiru*m*ʃag vaǵon zegenʃegbe valo beuôlkôdes Ez eľen martiru*m*ʃagot valla amaz eǵ ôzueǵ azzoń, kinec čak ket fillere vala, aztes iʃte*n*ne *ue* be ada, kit vronc xpūs latuan ekkeppe*n* dičere mo*n*dua*n* Bizo*n* mo*n*dom hoǵ ez azzońiallat mindô*n*nel tôb alamiʃnat ten, Harmad teʃti martiru*m*ʃag vaǵon ifiuʃagnac ideien valo tiztaʃag tartas, Mert az zent tiztaʃag tartas, vr iʃte*n*nec oľ igôn kedues, es oľ igôn kellemetôs, hoǵ martiru*m*ʃagnac coronaiat erdômli, es ezt erdômli az teʃtnec erôs viadalaert, kit zenued az tiztaʃag tarto embôr, az teʃtbe valo tůznec, es kiuanʃagnac miatta Azert az

zent tiztaſag tartaſnac miatta embőröc, ne*m* čak martirra lehetnec, de meg anǵalokhozes haſonlatoſſa leznec, es ki ennel naǵob, anǵaloknal naǵob erdőmőt valhatnac Ocat veti zent Ambros doctor ‖ vǵ mond Az anǵaloc teſt nekůlőn elnec, de az zůzec 76
teſtbe viaſcodnac, kit az anǵaloc ne*m* tehetnec, mert nekik teſtők ninčen, azert naǵob az zůzeknec viadaloc hoǵ ne*m* anǵaloknac, miert kedeg naǵob viadaloc vaǵon ha teſtőkön ǵözedelmet vehetendnec, naǵob erdőmőkes, mert martiru*m*ſagnac erdőmet vezic, kit az anǵaloc ne*m* vehetnec Azert ehharu*m* len az teſtbe valo martirumſag, tudnia miert, beuſegbe mertecletőſſeg, zegenſegbe beuőlkődés, ifiuſagba tiztaſag tartas Ezönkeppe*n* az lelőgbees harumkeppe*n* valo martiru*m*ſag lehet, elſő, micoron embőr haboruſagot bekeuel zenued, mas, micoro*n* valaki meg ńomorultacon kőńőrül, harmad, micoro*n* embőr ellenſeget zereti, es imad erőtte Azert elſő martiru*m*ſag ki lehet, az lelőgből ez, micoro*n* embör haboruſagot bekeuel zenued Ezt meg bizońoyťa ezőn zent gergőr doctor monduan, Ver ontas nekůlőn martirra lehetőnc, ha bizonſaggal mi lelkőngbe haboruſagnac ideien bekeſegőt tartandonc Nem kiſded martiru*m*ſag az haboruſagnac zenuedese, de bizońaual igőn naǵ Mert kińńeb volna embőrnec eǵ ‖ zőr az tőr ala ńacat vetnie, hoǵ ne*m* 77
ha coronked haboruſagot zenuedne Azert ved iol eződbe, mert az haboruſagot bekeſeggel zenuednie, zentſegnec, es malaztnac naǵob ieǵe, hoǵ ne*m* ha valaki corocat vigaztana, es halottacat tamogatna Mert vǵ mond zent gergőr doctor, hoǵ az termezet azt ne*m* aǵǵa, hoǵ haboruſagba embőrnec bekeſege leǵőn, hane*m* čak iſte*n*nec zent malazťa, es embőrnec tőkeletős iamborſaga aǵǵa ezt Azert ez eľeten martiru*m*ſagot meg valhatťa mindőn embőr ez may időbees, ha bekeſegőt tart haboruſagba Mas martiru*m*ſag az lelőgbe ez, micoron valaki meg ńomorultaco*n* kőńőrůl, Kiről ekkeppe*n* zol zent gergőr doctor, mo*n*dua*n* Eǵebkeppe*n* az meg valtonac tagia ne*m* lehetőnc, hane*m*ha ꝟ rayta, es mi aťancfiain kőńőrůlendőnc Kit ez io ihũs ꝟnőnmagaes meg ten, micoro*n* mi raytonc oľ igőn naǵon kőńőrůle, hoǵ magat ne*m* kemele erőttőnc az keſerů kinnac, es az zőrnů halalnac alaia vetnie Ez eľeten martiru*m*ſagot valla, az bodog zůz ańa, kit meg bizońoyt az zent euanǵeliu*m* ekkeppe*n* mo*n*dua*n* Az te lelkődet, es az őuet, ki te tů ‖ led zůletőt, keſerůſegnec tőre 78
altal foľa Es ne*m* čak az bodog zůz maria vallotta ez eľen martiru*m*ſagot, de mindőn meg vallotta, es meg vaľa kik az criſtoſon, es mind

az meg ńomorult zegeńȍkȍn kȍńȍrȗltec, es kȍńȍrȗlnec Ez zent kȍńȍ-
rȗletȍſſegnec iozagarol ieſȍs peldat eǵebec kȍzȍt ezt oluaſſoc, Hoǵ
neminemȗ iambor azzoń, ki ne*m*mel nȍmȍs vala mind teſt zerent,
mi*n*d lelȍc zerent, ez iambor «azzoń» az corocon, legioncab az pocc-
loſocon igȍn kȍńȍrȗl vala, az keǵȍs criſtoſert, ki len meg vtalua*n*
erȍttȍnc mikeppe*n* pocclos, Miert kedeg mindȍn iozagnac ellen-
ſege vaǵo*n*, ez iambor azzonnac ez eleten iduȍſſegȍs, es zent-
ſegȍs malazťat az ꝟ vra igȍn ne*m* zereti vala, es ezert ꝟtet igȍn
haborgatťa vala, Es tȍrtenec, hoǵ nemicoro*n* ez iambor azzoń
talala eǵh igon zȍrńȗ vtalatos poccloſt, es acara neki alamiſ-
nat adnia Az pocclos kedeg mo*n*da neki Addeg en ſem ezȍm, ſem
izom, es ſemminemȗ ſegedelmet tȗled ne*m* vezȍc, mig ne*m* emgȍ-
met te hazadba vizh, Kinec felele ez azzońiallat, es mo*n*da, xpuſnac
79 io zegeńe, ezt en ne*m* merȍm tennie, hoǵ en tegȍdet ‖ en hazamba
viǵelec, mert ez eleten corocat az en vram igȍn ne*m* zereti,
es igȍn ǵȗlȍli Halua*n* ezt az zegeń cor, meg keſerȍdec, es az fȍldre
le eſec, ſirnia kezde Es ez iambor azzont az zent kȍńȍrȗletȍſſeg
meg ǵȍze, es az fȍldrȍl az zege*n*t fel foga, es ꝟ hazahoz viue Es ez
zegen chor, ſiruan, kezde ez iambor azzo*n*nac kȍńȍrȍgnie azo*n*,
hoǵ az ꝟnȍn tulaydon aǵara fekȍtneie ꝟtet, Ez iambor azzont, ebbe
es meg ǵȍze az zent kȍńȍrȗletȍſſeg, iollehet tuǵǵa vala hoǵ az ꝟ
vra hamar haza iȗne, de maga mind ezatal az ꝟ kereſet be teleſeyte,
es ꝟ aǵara fekȍte Es immar hoǵ ńugodnec ez pocclos az hazaſſagnac
aǵan, ezȍnkȍzbe az azzonnac vra haza jȍue, es mikeppen meg far-
radot, acara meg ńugodni, es hoǵ be menne aǵas hazaba, ez iambor
azzoń keſleli vala ꝟtet az be meneſrȍl, mert felti vala mind az pocc-
loſt, mind ꝟmmagat halaltul Es ez ne*m* vara ſe*m*mit, de naǵ harag-
gal az aytot be tazita, es be menuen lata ꝟ hazaſſaganac aǵat, naǵ
ekȍſſegȍs zepſeggel meg veragozua*n*, es mind ahazat erze naǵ čoda-
80 latos edȍſſegȍs illattal be teluen Es ennec ‖ kezde ocat kerdȍzni, es
tudacoznia, es vǵ lelec hoǵ az pocclosnac kepebe, vronc xpūs ꝟnȍn-
maga fekȗt az aǵon Azert ime mit erdȍmlȍt meg ezȍn velagba az
zegeńȍkȍn valo kȍńȍrȗletȍsſeg Azert ez zent kȍńȍrȗletnec martiru*m*-
ſagat mindȍn embȍr meg valhatťa, ha valaki zȗue zerent kȍńȍrȗl az
meg ńomorultacon, Harmad martiru*m*ſag az lelȍgben ez, micoron
valaki teles zȗueuel ellenſeget zereti Kit meg bizońoyt zent gergȍr
doctor mo*n*dua*n* Zenuednie bozzuſagot, zeretnie ellenſegȍt marti-
ru*m*ſag ez. Vronkes arra parančolta ezt, hoǵ ebbelȍl naǵ erdȍmȍt,

es martirumſagot valonc Zent mathe irta meg euangeliomanac ötöt rezebe, holot vǵ mond, Zereſſetöc ellenſectöket, es imaǵatoc az titöket haborgatokert, es ellentöc patuarcodokert, Zent Agoſton doctor meg feńöget, ha iǵ nem teiendönc, es vǵ mond Ha valaki ellenſeget nem zeretendi, iſtent v̂mmaganac, ſohha meg nem engeztelheti Mert iruan vaǵon Valaki atťafiat gülöli, ez ǵilcos Ezön zent Agoſton doctor, ad minekönc iduöſſegös tanačot ez elen zent io ‖ zagra, monduan En titöket aťamfiai, intlec ellenſectöknec 81
zereteſere, mert binöcnec ſebeinec meg vigaztaſara, ſemminemü oruoſſagot ennel iobbat en nem öſmertem, Mert ez ellenſegnec zereteſe, iſtennec ol igön kedues, es ol igön kellemetös, hoǵ ennec miatta az binös embör lezön iſtennec baratťa, es v̂ neki zeretö fia Ezt meg bizońoyta vronc v̂nönmaga, es vǵ mond zent lucač euangeliomanac hatot rezebe Zereſſetöc ti ellenſectöket, es ioth teǵetöc azoknac kik titöket ǵilöltec, es ti erdömtöc lezön igön ſok, es leztöc az felſegös iſtennec fiai Azert az ellenſegnec zer[e]teſe len az lelögböl harmad martirumſag, kit mindön embör meg valhat igön kińńen ki acaria, mert nem köuet ńac vagaſt Azert ez martirumſag len az hatod zent iozag, kinec miatta embör halalanac ideien mindön bantas nekülön fel röpül az öröc hazaba,

«Eth zol ez iras az zent ǵonaſrol»

Heted zent iozag ki vaǵon kereztenſegbe, az zent ǵonas, kit ha valaki, hiuön, tiztan, es igazan ǵacorland mind v̂ halalaig, ennec miatta embör ol igön meg tiztul, es ol artatlanna lezön, hoǵ halalanac ideien mindön bantas nekülön, ‖ fel röpül meńorzagba 82
Ocat vetic ennec zent doctoroc, es vǵ mondnac, hoǵ az ki ǵacorta ǵonic, ez eleten ǵacorta zeǵönködic az v̂ bineiert, miert kedeg ǵacorta zeǵönködic, ez eleten zeǵönködes az binröl elec tetelnec naǵob reze, Ezt meg bizońoyťa zent bernard doctor, es iǵ mond Vr iſten azert acaria hoǵ meg ǵońone, hoǵ az binnec kińńaert az ǵonaſba valo zeǵenködeſt valoc

«Kerdeſöc»

Eth az zent ǵonaſrol vettetic riuiden harom ielös kerdes, kiket nekönk ielöſben zükſeg meg tudnonc, Elſö kerdes ez, hoǵ mene haznalatťa leǵön az zent gonaſnac *(igy)*, Mas kerdes ez, mi tilt meg embört incab, es ielöſben az zent ǵonaſtul, Harmad kerdes ez, ha tartozic embör az eǵzör meg ǵont bint többe meg ǵonni, auaǵ nem. Elſö kerdes len ez, hoǵ mene haznalatťa va-

ǵo*n* az igaz zent ǵonaſnac, Es vǵ mo*n*dnac, hoǵ igŏn ſok, mert
az igaz ǵonaſnac miatta embŏrnec elmeie meg velagoſodic.
iduŏſſegnec vtat meg ŏſmerettre, Iſte*n*nec ergalmaſſagat ńeri, Ez
zent ǵonaſnac miatta az lelŏc binnec halalabol fel tamad, Ez zent
83 ǵonaſnac miatta az binŏs em||bŏr iſte*n*nel meg bekelic, ki annac
elŏtte ellenſege volt az binnec miatta, Ez zent ǵonaſnac miatta
ŏrdŏg meg ǵalaztatic, mert az igaz ǵonaſba az ṽ alnocſagos titkya
meg ielŏntetic, es ez keppen ṽ kŏzŏtte es az binŏs embŏr kŏzŏt valo
baratſag meg feſŏl, es el vez Kit meg bizońoyt az zent iras bŏlčnec
miatta ekkeppe*n* mo*n*dua*n* Valaki ṽ baratťanac titkyat ki nitťa, el
vezti ṽtet, vǵ hoǵ toabba ne*m* lezŏn baratťa Mert mikeppe*n* az
toluaynac, es az orv embŏrnec ṽ gonoſſagoc meg ielŏntetnec ebbŏl
ṽk igŏn meg ǵalaztatnac, es meg zeǵŏnǘltetnec, es ennec fŏlŏtte
naǵ zeǵŏn halallal meg (ŏ) ólettetnec, Ezŏnkeppe*n* az ŏrdŏges, mi-
coro*n* embŏr az igaz ǵonaſba ṽ gonoz alnocſagat meg mo*n*ǵa igŏn
meg ǵalaztatic, annera, hoǵ toabba neki baratſagat ne*m* tarťa Te-
kinč feſeben, es ved iol ezŏdbe ez zent ǵonaſnac ṽ naǵ haznalatťat,
mert iollehet hoǵ az vr iſten mi lelkŏnknec ſebein*e*c meg vigazta-
ſara ſok io oruoſſagot, es io miuelkŏdetŏket haǵot ez velagba, de maga
ennel haznalatoſbat, es iobbat ne*m* haǵot, mint ez zent ǵonaſt Kit
84 arańzaiu zent Janos ekkeppe*n* dičer mo*n*dua*n* O bodog||ſagos zent
ǵonas, te vaǵ az felſegŏs zent iozag, ki az iſte*n*nec ergalmaſſagabol
binŏket meg bočataz, paradičomot meg nitod, az el tŏrŏttet egezze
tezŏd, az zomoru «ziuet» meg vigaztalod, es az te benned bizocat
ŏrŏc aiandoccal meg aiandocozod O zentſegŏs iozag, ki az binnel
meg hoth lelkŏket meg eleueneytŏd, es az ŏrŏc halalt el tŏrŏd
O zentſegŏſ ǵonas, te vaǵ lelŏknec iduŏſſege, binŏcnec ki zaggatoia,
iozagoknac meg epeytŏe, ŏrdŏgnec meg ǵŏzŏe, fŏrtelmeſſegnec tiz-
toytoa Mit monǵac tŏbbet? pocolnac torcat be rekezti, es meńor-
zagnac capuat meg nitťa, Mert az tizta ǵonas binŏknec bočataſat
ńeri, az zivnec ŏſmeretit meg velagoſoyťa, es meg tiztoyťa, az ŏr-
dŏgŏt binŏs embŏrnec ziuebŏl ki ṽzi, es az lelkŏt kezebŏl ki zaba-
doyťa, es iduŏſſegnec remenſeget aǵǵa, Kirŏl ekkeppe*n* zol zent
Agoſton doctor mo*n*duan, Meg zŏnic az iſteni bozzu allas, holoth
leiend az tizta ǵonas, Kirŏl čodalcodic Caſſianos new doctor, mo*n*d-
ua*n*, Čodalatos fizetes, es el amelcodo kŏčŏnſeg, ṽ vranac mondani
tulaydon gonoſſagat, es ṽ tǘle ezert vennie iduŏſſegnec remenſeget.
85 ez eſen vadolaſ||ba ne*m* lezŏn az xpūs biro, de az binŏſnec lezŏn

zozoloia, ki ṽnőn magat karhoztatťa ṽnőn tulaydon binenec vado-
laſaba, Azert ime mikeppe*n* bizońoyta, es dičere az zent iras az
igaz ǵonaſnac ṽ naǵ haznalatťat Immar meg bizońoytatic meg lőth
čodalatos dologboles, meľ igőn naǵ haznalatťa leǵőn az igaz zent
ǵonaſnac, Az čodalatos meg lőth dolog ez, Kit meg irth ceſariabeli
piſpőc, es vǵ mo*n*d, Hoǵ vala neminemű ielős vitez, ki maganac
ven feleſegőt, es ṽ tűle zűle eǵ zep ſerfiu ǵermőkőc, es ez azzoń meg
hala, len vǵ ennec vtanna hoǵ mas feleſegőt hoza, es ez mendű *(igy)*
len, es az atkozot ireǵſeg ṽtet meg ǵőze, es az «ṽ vranac» ǵermőket
merőggel meg őle, miert neki ǵermőke ne*m* len Es nemicoro*n* mene
az zent predicaciora, es az iſte*n*nec zent igeie, es ṽ zent malazťa
ziuet meg hata, binet meg őſmere, tőredelmeſſegre remű le, es naǵ
keſerűſeggel ſirnia kezde, es az ṽ binet neminemű paphoz mind
egezlen, es igőn hiuőn meg ǵona, Es az pap haǵa neki penitenciat,
ez zere*n*t, hoǵ eztendeig micoro*n* az ṽ «vra» ahaztul ki tauoznec||min- 86
dőn zerdan vizzel keńerrel bőytőlne, es az napon ingőt ne viſelne,
es az ṽ mezeytele*n* teſtet vas lanczal altal őuedzeneie, es az napon
mind eſteg azt viſelne, es hoǵ mindon *(igy)* hetőn haromzor oſtorozna
magat vaſas oſtorral Ime hoǵ ez zent penitenciat hiuőn ǵacorlanaia,
őrdőg zerze azt, hogy ez azzoniallatnac atťafiaual az pap eǵbe veze,
es hoǵ iǵőn haborgatnaia ez pap az azzo*n*nac atťafiat, ez azzoń
ezt ne*m* zenuethete, es vranac meg panazola Ez vr kedeg, miert
hatalmas vala, az papot meg tilta, es igőn meg feńőgete, mo*n*dua*n*,
hoǵ az iambornac beket haǵǵon, es ne haborgaſſa Ezt kedeg ez
pap iǵőn meg bozzula, es igőn meg zeǵőnle, es acara bozzuiat meg
allani ez azzoni allaton, Es alcolmas időt veuen iarula ez ṽ vrahoz,
es az ṽ fianac merőggel meg eteteſet kit neki ez azzoń meg ǵont
vala, mind teľeſſeggel meg mo*n*da Es hoǵ ezőket halla ez ṽ ura ne*m*
hiue Es mo*n*da neki ez pap Vram, ezt en te nekőd meg bizonoytom
ńiluan valo bizońſagual, vǵ hoǵ tetteſſed el mentődet hazattul eǵ
hetig valo ideig, es zerda napon tery hazathoz, meľ||napon az peni- 87
tenciat kit en neki hattam az ṽ gonoz bineiert, az napon tarťa meg,
mikeppe*n* en hattam neki, Ez vr kedeg acara mind ezőkről bizon-
ſagot vennie, tettete magat hazatul el tauoznia ſok napeg, Es az
zerda napon, micoro*n* kel vala ṽ azzon feleſegenec penitenciaiat tar-
tani, be rekezkődec ṽ aǵas hazaba, es magat meg mezeyteleneyte,
es ṽ teſtet igőn oſtoroza, vǵ hoǵ magat verebe keuere, es az vas
lancal magat eſmeg altal őuedze, es ruhaiat rea veue, es az vetetlen

aztalhoz le ꝟle, hoǵ az zarraz keńeret vizzel meg enneie, mikeppen
neki haǵuan vala, Es ime ezȍnkȍzbe az ꝟ vra, micoron inǵen ſem
uarnaia, haza ióue, es ꝟ aǵas hazanac aytaiat meg zȍrdeyte, es ꝟ
azzon feleſege meg yede, keſedelmet tenni kezde, es ewitez naǵ harag-
gal az aytot rea zege, es be mene Es ime eth adatic ertenȍnc az
igaz ǵonaſnac, es azzent penitencianac naǵ haznalatťa Mert hoǵ
be ment volna ewitez ꝟ aǵas hazaba, lata azzon feleſeget igȍn
zepȍn vetȍt aztal fȍlȍt ꝟlnie naǵ tiztȍſſeggel, es elȍtte naǵ ǵeńerű-
ſegȍs etket, es venerekȍth, Es monda neki, vetkȍzeſ le Es ez iambor
88 azzoń fel‖uen, es iſtennec ergalmaſſagaba bizuan vranac parančo-
latťat be teſeſeite, es ime az ꝟ teſte lattatec igȍn zep feiernec, es
igȍn zep tiztanac, kit az oſtorozaſnac miatta verbe keuert vala, Es
az vas retez kiuel magat be ȍuedzȍtte vala, lattatec igȍn zep ara-
ńas barſoń felȍmnec lennie Es monda ez azzon vranac Vram, mit
acaral mind ebbe en velem tennȍd? Es meg ielȍnte neki az papnac
vadolaſat, kit az zent ǵonaſnac erdȍme mindȍnȍſtűl meg hamiſſeyta,
es ſemmie teue, iſtennec, es embȍrnec elȍtte Azert elſȍ kerdes ez
len, hoǵ mene haznalatťa leǵȍn az igaz ǵonaſnac, es ime riuiden
meg mondatec Mas kerdes ez, hoǵ mi tilt meg embȍrt incab,
es ielȍſben az igaz ǵonaſtul, Iǵ felelnec reaia iras maǵarazo meſ-
tȍrȍc, hoǵ «ſemmi» incab meg nem tilt az igaz ǵonaſtul mint az
zeǵȍnſeg, kit vallot «embȍr» az bin tetelbe, mert az ȍrdȍg ezȍr tu-
domańu, es mindȍn keppen tuǵǵa az binȍs embȍrt meg fognia, es
az binnec kȍteleuel meg kȍtȍzni, azert vǵ tezȍn «es ezȍnkeppen
čelekȍdic» hoǵ micoron embȍr az bint tezi, az zȍmermȍt ꝟ tűle el
vezi, es ád neki naǵ batorſagot hoǵ abbint meg teǵe, es meg lezȍn
89 De imar, ‖ micoron kellene meg ǵonni, az zȍmermȍt kit ꝟ tűle el
vet vala az bin tetelnec ideien, azt eſmeg mind orczaiara keni, hoǵ
meg ne merie ǵonnia, Ezȍnkeppen ten adamnac elſȍ aťancnac,
Kirȍl vǵ mond az zent iras moyſeſnec elſȍ kȍńuebe Adamot zȍme-
rȍmſeg meg ǵȍze, es elreyte magat, es ꝟ binet zeǵȍnle meg
ǵonnia, mert doctoroc vǵ tarťac, hoǵ ha adam magat binȍſnec
vaſa vala, iſten neki meg bočatta volna az tȍruentȍreſnec binet, es
imma nem volnac *(igy)* ez nauaſaba Azert ved iol ezodbe *(igy)* az zent
iraſt, es tanuſad meg ꝟ bizonſagat ha iduȍzűlni acarz, holoth vǵ
mond az bȍlč eǵǵic kȍńuenec neǵed rezebe Eſt confuſio addu-
cens ignominiam, et eſt confuſio adducens gloriam, Vaǵon egh
ǵalazat, ki hoz embȍrnec ȍrȍc zeǵȍnt, es vaǵon mas ǵalazat,

ki hoz embȍrnec ȍrȍc diċȍſegȍt Az elſȍ ǵalazat ez, micoro*n* embȍr az bin tetelnec miatta magat meg ǵalaz'a, es az maſik ǵalazat ez, micoro*n* abbinȍs magat meg ǵalaz'a az papnac elȍtte, zeǵȍnkȍdue*n* az binnec meg ǵonaſaba Az elſȍ ǵalazat igȍn gonoz, mert hoz embȍrnec ȍrȍc zeǵȍnt az binnec tetelenec miatta De az maſic ǵalazat || igȍn io, mert hoz embȍrnec mindȍn ketſegnekůl ȍrȍc tiztȍſſegȍt, 90 es diċȍſegȍt Azert ez eľeten zeǵȍnkȍdeſre inti az binȍſȍket az zent lelȍc bȍlċnec miatta mo*n*dua*n* Ffili no*n* confundaris pro anima tua dicere verum Eccj. x. Ffiam ne zeǵȍnľed az igaz mo*n*daſt te lelkȍdert, tudniamiert, az igaz zent ǵonaſba «mert doctoroc vǵ tarťac, hoǵ az vr iſten incab bozzuľa azt, hoǵ embȍr az tȍt bint meg ne*m* ǵońńa, hoǵ ne*m* mint azt, hoǵ abbint tȍtte» Azert valaki acar meg zabadulni az ȍrȍc ǵalazattul, tehat ez eľeten igȍn nez'ȍn ez edeala meg irt haro*m* occoſſagnac tikȍrebe Elſȍ tikȍr az termezet zerent valo ocoſſag Mert mindȍn ocoſſag azt aǵǵa, hoǵ az bint kit ne*m* zeǵȍnlȍt iſte*n*nec elȍtte meg tennie, ki volt igȍn naǵ rutſag, es igȍn naǵ zeǵȍnſeg, naǵǵal incab nem kel embȍrnec elȍtte zeǵȍnleni, meg mo*n*dania, ki lezȍn az binȍſnec ȍrȍc tiztȍſſegere, es iduȍſſegere, Mas tikȍr kibe kel az binȍſnec neznie ha iduȍzůlni acar az iſteni lataſnac oca, kinek ſemmi nemů dolog elȍtte el ne*m* eńezhetic, de mindȍnȍc ńiluan vadnac ꝟ zȍmeinec elȍtte Azert ha ezt meg gondolanǵa az binȍs embȍr, hoǵ az ꝟ bineit iſten ńiluan latťa, es iol tuǵǵa, ne*m* kezdi zeǵȍnleni az eǵh papnac tudaſara adnia, es «ꝟ neki» meg ǵonnia, hoǵ az vr iſten ȍrȍkke el feleǵǵe, es az ȍrȍc zenǵȍntůl *(igy)* meg zaba||doyċa, mert ſonha az ȍrȍc zeǵȍntůl meg ne*m* menekȍdic, ha 91 ne*m* ha igazan meg ǵonic Ez meg bizonoytatic ne*m* ċak zent iraſnac bizonſagabol, de meg ielȍs ċodalatos meg leth dologboles, Kirȍl vǵ oluaſtatic, hoǵ ket iambor frater iar vala ez velagba predicacionac, es eǵeb lelki iozagnac ocaert Es micoro*n* iuttac volna neminemů varhoz, kibe lacozik vala eǵh ielȍs binȍs azzońiallat, ki vetkȍzȍt vala neminemů roconſagaual, es ez eľen caczorſagnac binebe lacozec tizoneǵh eztendeg, kit zeǵȍnletibe mind enne ideig meg ne*m* mere ǵo*n*nia, Micoro*n* ez ket frater be mentec volna ez varba, az miſe mo*n*do miſet mo*n*da, Gondola az miſenec alatta ez binȍs azzońiallat ezt, mo*n*dua*n* ꝟmmagaba Ez baratoc engȍmet ne*m* ȍſmernec, es hizȍm hoǵ tȍbbe edeſem iunec, azert bizon meg ǵonom ehȍz en binȍmet Azert az zent miſet el vegezuen ez iambor, hoz'a iarula ez binȍs azzońiallat, es ǵonni kezde Es hoǵ az binȍ-

ket mo*n*dogatnaia, ime naǵ čodalatos dolog, ki len ez ǵonaſba, hoǵ mindôn binnec meg ielônteſere eǵh ondoc buffo zôkôllic vala ki az azzonnac zaiabol, es ez čodalatos dolgot ſem az ǵonto, (*igy*) ſem az ||
92 ǵono ne*m* latťac vala, ha ne*m* čak latťa vala az confeſſornac ṽ tarſa. Es ez azzoń mindôn binet hiuôn meg ǵona, de meges az zômermôſſegnec miatta ôrdôg oł igôn meg ǵôze, hoǵ az teſti binnec rutſagat meges zeǵônle meg mo*n*dania Es immar hoǵ az confeſſor rea oluaſta volna az oldozatot, ezt lata eſmeg az confeſſornac ṽ tarſa. hoǵ mind az zôrnû ondoc buffoc, kik ki zôgdôſtec vala az azzonnac zaiabol, mindônic maſod magaual, es naǵobbaccal az azzonnac zaiaba be menenec Es ime hoǵ ez ket frater e*n*nen el mentec volna, es az vton hoǵ mendogelnenec (*igy*) meg «ielônte» az čodalatos lataſt az akki latta vala az confeſſornac Es hoǵ halla, meg rettene, es mo*n*da, Bizonaual valamit ez azzoń az ǵonaſba ṽ binebe el reytôt, es meg ne*m* mondotta, de kerlec zeretô aťamfia hoǵ teryônc be, netalantal vr iſten meg aǵǵa, hoǵ igazan meg ǵonic, Es meg teruen, tehat lelec hoǵ meg hoth, kin igôn meg zomorodanac, es kezdenec rayta igôn bancodni Es kezdec vr iſte*n*nec ergalmaſſagat kernie bôytôleſſel, es aioytatos imadſaggal, hoǵ meltoltatnec nekic meg ielônteni hoǵ mit peldazna az naǵ zôrńû latas Ime vr iſten meg halgata
93 ṽket, || es harmad napon nekic ielônec az azoniallat, ṽluen eǵh naǵ zôrńû ondoc ſarcańon, es ket feketû zôrńû kiǵo, az ṽ ńacat altal tekertec, es eǵǵic, eǵǵic emlôet, es az maſic, maſic emlôet zopyac, es ket zôrńû buffo, az ṽ ket zômein ilnec, es az ṽ zaiabol kin kûuel valo tûz langaz ki, es ket feketû meg dihût ebec, az ṽ ket cariat, es ket kezet ragiac, es az ṽ ket filebe tûzes ńilacat lôuôdôznec vala, es az ṽ feien, ala čignec, es fignec vala zamtalan zôrńû ſar ǵicok, Kit hoǵ lattac volna ez frateroc, igôn meg rettenenec, es meg yedenec, es feltôkbe az fôldre le eſenec. Tehat az azzoniallat mo*n*da nekic, Iſte*n*nec barati nefełetôc, mert en vaǵoc az atkozot azzońiallat, ki ti hoz'atoc hazugſaggal meg ǵonam, merth eǵh ielôs binômet en el eńeztem, es az ǵonaſba meg ne*m* mo*n*dam, azert vaǵoc iteluen ez ełen kinra kit lattoc, mind ôrôkke, Es hoǵ ezt hallac, mo*n*da az confeſſor neki Zoreytlac, es kerdlec az ôrôc iſtenre ihus criſtoſra, es az ṽ ańiara mariara, hoǵ teǵ mi nekônc ielôs bizonſagot ez kettôrôl, Eǵh ez. hoǵ miert vaǵon adatuan te nekôd ez kinôc (*igy*), mełeket im latonc
94 hoǵ zenuecz Mas, kit acaronc tûled meg tanulnia ez, || hoǵ minemû

binnec miatta incab zalnac embo̊ro̊c pocolra Es ekkeppe*n* kezerey-
tetec ez carhozot azoniallat igaz felelettre, es az elſo̊ kerdeſre
ekkeppe*n* felele, mo*n*duan, Nezh iol ream, mert kezereytetȯm netto̊c
(igy) igazat mo*n*dano*m* Azert ez en feiemo̊n valo zo̊rńů ſoc beſťeket
kiket lattoc, ezo̊c adattac mind o̊ro̊kke zenuedno̊*m* en haiamnac, es
feiemnec o̊lto̊zetinec keuelſegeiert Ez ket zo̊rńů varas becat, kit lat-
toc en zo̊meimbe v̊lnio̊c, ezo̊c engo̊met kinoznac mind o̊ro̊kke en
gonoz fo̊rtelmes lataſom*n*ac bineiert, Ez tůzes ńilac kik en fůleimet
altal lo̊uo̊ldo̊zic, ez kin adatot en neko̊m az ſoc gonoz heuolcodo
zocnac, eno̊cleſo̊knek, ragalmaſſagoknac, es eǵeb ſoc fo̊rtelmes
parazna bezedo̊knek halgataſaert Es ez tůz, ki en zambol bido̊s
dohos kenkůuel ki langaz, adatot en nekem embo̊ro̊knec io hirenec,
neuenec, el vezteſeiert, es az atkozot gonoz ragalmaſſagnac miatta
meg ǵalazaſaert, Es ez ket mergo̊s kiǵo, kic en ńacamat atal teker-
tec, es ez en ket emlo̊met zopiac, ez eſeten zo̊rńů kin adatot en
neko̊m azert, hoǵ en magamat hattam en zereto̊imnec zertelen fog-
doſnia, es zorongatnia Ez ket fe||ketů ebeknec kedeg mardoſaſa, kik **95**
en ket caromat, es kezeimet ragiac, adatot en neko̊m az ſoc zertelen
valo o̊lelgeteſert, es illeteſert, Miert kedeg az iſtentůl adot iozago-
mat, en incab ko̊lte*m* en zertelen valo zereto̊imre, es teſto̊mnec
gonoz kiuanſagara, azert adatot en neko̊m ez ondoc zo̊rńů ſarcańon
valo v̊les, ki engo̊met monthatatlan naǵ kinnal ǵo̊to̊r mind o̊ro̊kke,
Es hoǵ ezo̊ket meg mondotta volna ez bodogtalan bino̊s, mo*n*da
neki az confeſſor Kerdlec, es zoreytlac azon xpūſnac ihuſnac hatal-
mara, hoǵ mond meg immar az maſicates, hoǵ minemů binnec
miatta zalnac incab embo̊ro̊c pocolra Ffelele nekic, es mo*n*da Meg
kel mo*n*dano*m*, mert eǵebet ſem tehetoc benne Azert feryfiu em-
bo̊ro̊c, kilo̊mb kilo̊mb ſoc gonoz binnec miatta eſnec pocolnac ver-
mebe, es az o̊ro̊c kinba De azzoniallatoc, ielo̊ſſen incab neǵ gonoz
binert carhoznac, tudnia miert, ńeluo̊knec bineiert, keueſſego̊s
o̊lto̊zetert, orczaioknac kendo̊zeſeiert, es az atkozot zo̊mermo̊ſko̊de-
ſert, kiert bino̊ket ne*m* meric meg ǵonnia, kiert enes el vezic *(igy)*,
mikeppe*n* ime ezt ńilua*n* tuǵǵatoc, es latťatoc, Es kezde kerdeni
az confeſſor || azon v̊tet, hoǵ ha volna valaminemů iſteni iozag, hoǵ **96**
kiuel neki haznalhatnanac valamit iduo̊ſſegere Es hoǵ ez ſoc o̊rdo̊g
ezt halla «*k*ik v̊tet go̊ttric vala» legottan elragadac v̊tet, es be eſenec
vele pocolba Azert mind ez eſeten čodalatos dologbol meg bizo-
ńoytatec az zent iras, holoth azt monǵa Per que quis peccat, per

hec et torquetur Valameľ tagianac miatta embőr vetkőzic. azon tagiaba gőttretic, miert kedeg ez binős mindőn tagiaba vetkőzőt «volt» azert mindőn tagiaba kinzatic mind őrőkke Azert ez len az mas kerdes, hoǵ mi tilt meg embőrt incab az igaz ǵonaſtul, rea feleltetec mind iraſnac bizonſagabol. mind ielős meg lőth dologbol. hoǵ ielőſben az zőmermőſkődes. mikeppen meg mondatec, Azert valaki zeǵőnli az ǵonaſba ꝟ binet meg mondania. tehat tekinčőn, es iol nezőn ez harmadic tikőrbe. tudnia miert. az iőuendő őrők zeǵőnſegre Kiről vg mond az vr iſten Naum prophetanac kőńuenec harmad rezebe Meg ielőntőm az te zeǵőnſegődet, es meg mutatom nemzetőknec te mezeytelenſegődet, es orzagoknak te zidalmaſſagodat, Jeremias prophetaes vǵ mond kőńuenec huzad rezebe. ||
97 Igőn meg ǵalaztaſſanac, mert nem őſmerec meg az őrők zeǵőnt, ki ſohha el nem moſattatic Azert valameľ binős embőr ez zent iraſnac ertelmet, es bizonſagat meg ertendi, es teľes hittel hiendi, nem kezdi zeǵőnlenie az eǵh embőr előt binet meg mondania, es pirongania. azert, hoǵ az őrőc zeǵőnhalaltul meg zabadoľon Harmad kerdes ezvala, hoǵ ha tartozic embőr az eǵzőr meg ǵont bint tőbbe meg ǵonni, auaǵ nem Iǵ felelnec rea, hoǵ tőruenzerent, es zűkſeg zerent nem tartozic reaia, ha az eǵzőr igazan, hiuőn, es tiztan meg ǵonta. De ha lelkenec őſmereti fuldalia, es benne velekődic ha igazan ǵonta auaǵ nem, auaǵ ha az papnac volt hatalma az binből megoldoznia auaǵ nem, tehat ez eľeten ketőlkődeſt kel embőrnec bizonſagra hoznia, es mindőn ketſeǵőt ziueből ki zaggatnia, maſzor valo ǵonaſnac miatta, hoǵ leǵőn mindőn ketſegnekűl bizońos ꝟ iduőſſegeről Azert kőzőnſeǵős kerezten hit ezt vaľa, hoǵ ha eǵzőr mindőn binet igazan meg ǵonta, eleg neki az binnec meg bočatatſara, es őrőc iduőſſegre De maga zent thamas doctor, es eǵeb doctoroc vǵ
98 tarťac bizonſag||gal, hoǵ menezőr embőr ꝟ binet tőbzőr ǵońa, anneual incab ꝟ binenec kińat, es adoſſagat meg kiſſebeyti az ǵonaſba valo zeǵőnkődeſeiert, es az papi oldozatnac hatalmanac iozagaert Azert annezor ǵonhatťa meg embőr ꝟ binet, hoǵ mindőn binenec kińa, es adoſſaga neki meg bočattatic, es ekkeppen meg zabaduluan mindőn adoſſagatul, zabadon fel rőpűl halalanac ideien mindőn bantas nekűlőn az ꝟ őrőc hazaiaba Ved ezedbe, hoǵ őrdőg ſemmit oľan igőn nem ǵűlől mint az igaz zent ǵonaſt, kiről vǵ olvaſſoc, hoǵ nemicoron zent thamas doctor fekzic «vala» pariſba corſagnac aǵaba, es eǵ őrdőg mene be az camaraba holoth fekzic

vala ez zent iambor, ki ŷ elôtte el ne*m* eńezhetec, es parančol neki hoǵ meg alon, es ez ôrdôg naǵ retteguen, es feluen az camaranac eǵh zegeletebe zorula, es mo*n*da naǵ caialtaſſal Bočas el engômet bizonſagnac zôuetnôke, mert az te zentſegôdet el ne*m* zenuethetôm, Es tehat parančola neki ez zent doctor azon, hoǵ ŷ neki igazan, es ńiluan meg mo*n*danaia azt, valamit egez kereztenſegbe incab ǵûlôlne, es ne*m* zeretne, es ŷ neki incab, es tôbbet artana Ffelele es mo*n*da Igazat mo*n*doc, mert ben||ne eǵebet ſem tehetôc, **99**
hoǵ ſemmit en incab ne*m* ǵûlôlôc mint az igaz ǵonaſt, mert ſemmi nekônc naǵobbat, es tôbbet ne*m* art, es naǵob cart ne*m* tezôn mint az igaz ǵonas Mert az halalos binnec miatta˙eyti magat embôr iſte*n*nec haragiaba, es meg foztatic mindôn iozactul «kinec» miatta neki iduôzûlni kellene, es tartatic ol naǵ erôs kôtelbe az binnec miatta, vǵ hoǵ ſohha belôle ki nem feſôlhet, hane*m* čak az igaz ǵonaſnac miatta Es ezôket ez ôrdôg mo*n*duan elôle el eńezec, es ez zent doctor ez čodalatos dolgot nekônc irua haǵa, hoǵ ez zent ǵonaſt, igazan, hiuôn, es teleſſeggel teǵôc, ha iduôzûlni acaronc Amen.

Vrnac neuebe kezdetic az zent imadſagnac dičere«te» es ŷ neki naǵ haznalatta Bizon bizon mo*n*dom ti nectôc, valamit kertôc en atamtul en neuembe, aǵǵa ti nectôc, zent Janus irta ewa*n*ǵeliomanac tizonhatod *(igy)* rezebe Az keǵôs xpûs, mi vronc ihus naǵ bizodalmat ad mi nekônc ebbe, holoth ime hitere fogatta, mo*n*dua*n*, bizon bizon mo*n*dom, az az, en iſtenſegômre, es en embôrſegômre fogadom ti nectôc, hoǵ valamit kertôc en atamtul en neuembe iduôſſegre valot, mind||meg aǵǵa ti nectôc **100**
Oh mel igôn naǵon ôrûlne amaz carhozot cazdag, ki lazartul eǵh čôppenet vizet ker vala, ha ŷ maſtan vronctul ez zent igeket hallanaia neki mo*n*dania, de ôrôkke ſohha nem erdômli hallania, ſem ŷ, ſem kedeg eǵeb carhozottac, de ez zentſegôs igeket, ez edôſſegôs ihus mi nekônc mo*n*dotta, ne*m* čak eǵǵût, de zent lucač ewanǵeliomabaes vǵ mo*n*d, Kerietôc, es vezitôc, kereſſetôc, es meg lelitôc. čergeſſetôc, es be bočattatoc, az keres az zent imadſag, az kereſes ayo miuelkôdet, az čergetes az tôkeletôs io acarat, es az zent kiuanſag, kiuel embô*r* igôn acaria iduôſſeget, es igôn kiuańńa iſte*n*nec zent malaztat, kiuel iſtent zeretheſſe, es hoǵ mindômbe ŷ zent acaratat teheſſe De minec elôtte zolna*n*c az imadſagnac dičeretirôl, es ŷ naǵ haznalattarol, annac elôtte laſſoc, es tanoloc azt meg hoǵ

mi legŏn az imadſag Az imadſagot doctoroc kilŏmb kilŏmb keppen
vegeztec el hoǵ mi legŏn Elezteb neuezŏm damaſcos beli Janos
doctort ki vǵ mo*n*d, hoǵ az imadſag ez Az elmenec iſtenhŏz fel
101 emeleſe, auaǵ alcolmaſoknac, es illendŏknec kereſe, || Hugo new
doctor kedeg iǵ mo*n*d, hoǵ az imadſag ez, hoǵ az elmenec nemi-
nemŭ aioytatoſſaga, ki zarmazic az tizta zivnec kiuanſagabol.
Caſſidoros new doctor kedeg iǵ mo*n*d, hoǵ az imadſag keǵŏs, es
alazatos elmenec iſtenhŏz valo iarulatťa, bizon hitnec, io remen-
ſegnec, es zent zeretetnec erŏſſegeuel Zent bernard doctor kedeg
mi legŏn az imadſag ez keppen vegezi el mo*n*dua*n* Az imadſag ez
Aioytatos ziuel iſtenhŏz valo iǵekŏzes, es kŏńŏrges, mindŏn gonoſ-
ſagnac el tauoztataſaert, es mindŏn ionac ńereſeiert Azert iǵ vegez-
tec el azzent doctoroc az zent imadſagnac mivoltat, es immar
zolonc ezŏn imadſagnac dičeretirŏl, es az ŧ naǵ haznalatťarol.
Azert az zent imadſagnac hasznalatťa ez, mert mindŏn valaki aioyta-
toſſaggal tezi, ezt mindŏn vezedelemtŭl meg zabadeyťa, teſtnec, es
lelŏknec corſagat meg vigazťa, embŏrnec eletet meg hoz'eyťa, hadba,
es viaſcodaſba diadalmat, es ǵŏzedelmet vezŏn, ŏrdŏgŏket el tauoz-
tat, embŏrnec ziuet, es elmeiet meg velagoſoyťa, iſte*n*nec zeretetire
fel geriezt, ellenſegnec ellene meg erŏſeyt, iſte*n*nel valo edŏſkŏdeſt
102 ad, iſte*n*nec haragiatul meg otalmaz, iſtent meg'engezteli, az || meń-
ńeket atal hatťa, az meńńei oduart ǵeńerkŏtteti, es az naǵ hatalmas
iſtent ŧ hatalmaba tarťa Azert elezteb mo*n*datec, hoǵ az zent imad-
ſagnac elſŏ haznalatťa ez, hoǵ teſtnec, es lelŏknec vezedelmebŏl
meg zabadeyt, Kit meg bizońoyt az zent iras Jonas p*ro*phetanac
kŏńuenec maſod rezebe, ekkeppe*n* mo*n*dua*n* Jonaſt el ńele az naǵ
ceth hal, imatkozec, es meg zabadula ǵomrabol Maſut meg vǵ mo*n*d
az zent iras, hoǵ ſuſa*n*nat az tiztaſag zeretŏ zent azzont, hamiſſan
be vadolac, hoǵ hazaſſaga ellen vetkŏzŏt volna, es micoron halarra
(*igy*) vitetneiec, fel fohazcodec caialtua*n* vr iſtenhŏz, es mo*n*da, Ŏrŏc
mendŏnhato iſten, ki vaǵ mindŏ*n* titoknac tudoia, te tudod azt,
hoǵ hamiſſan vaǵoc meg vadoluan, es ime meg haloc, micoro*n* en
mind ezŏgbe bintelen leǵec, es ime vr iſten meg halgata kŏńŏrge-
ſet, es meg zabadoyta ŧtet az iffiu ǵermŏknec, danielnec miatta
Es ne*m* čac halalnac vezedelmebŏl zabadoyt meg az zent imadſag,
de meg naǵ bozzuſagbol, es naǵ zeǵŏnbŏles meg zabadŏyt embŏrt,
mikeppe*n* amaz iambŏr zŭzet ſarat, raguelnec leańat, kit attac vala
103 het fernec, es mind az hetet || ŏrdŏg mara meg mellette, mert ne*m*

valanac rea meltoc Ez igȏn naǵ bozzuſagot zenued vala, ezert, hoǵ
mindȏn feriet halua lelic vala mellette, Ez iambor leań, nemicoro*n*
az zolgalo leant megfeǵelmeze bineiert, ez kedeg meg dagazkodec
rayta, es mo*n*da neki naǵ haraggal Ffȏldȏn ſohha ne laſſonc te
tůled fiat zűlnie, ki vaǵ mindȏn feriednec meg ȏlȏe, hizȏm engȏmetes
meg acazz (*igy*) ȏlnȏde? Es hoǵ ezt halla ez zȏmermȏs zůz, igȏn meg
zeǵȏnle, es igȏn meg buſula Es el fel mene az ſȏlſȏ hazba, es harom
napo*n*, ſem euec, ſem iuec, de v̄n magat vete az zent imadſagra,
es naǵ kȏńhullataſſal kere az vr iſtent azo*n*, hoǵ v̄tet meg zaba-
doyča, ez naǵ bozzuſagbol, ekkeppe*n* mo*n*dua*n*, Kerlek vram ergal-
mazo iſten, hoǵ ez bozzuſagnac kȏtelebȏl feyč meg engȏmet, auaǵ
kedeg zabadeyč meg ez velagtul, te tudot azt vram, hoǵ en ſohha
ferfiat ne*m* kiuanta*m*, de mindȏncoro*n* en lelkȏmet, es teſtȏmet
tiztan tartotta*m* mindȏn teſti kiuanſagtul, Es ime zent imadſagnac,
es zenuedeſnec naǵ erdȏme, legottan meg halgattatec az vr iſten-
tůl, es bočata hoz'aia raphael archanǵalt az kis thobiaſſal, es oth
hazaſſagra naǵ dičerettel neki zerze ez zent zůzet. || Maſod hazna- 104
latťa az zent imadſagnac ez, mert mind teſti corſagbol, mind lelki
corſagbol meg vigazt, Kit meg bizonoyt az zent iras bȏlčnec miatta
mo*n*dua*n*, Ffiam te corſagodba ne vtaľad meg magadat, de imaǵad
az vr iſtent, es tegȏd meg vigazt Es ne*m* čac teſti corſagbol vigazt
meg, de ki ennel naǵob, es iob, lelki corſagboles meg vigazt, mert
ez zent imadſagnac ereie, es iozaga oľ igȏn naǵ, hoǵ az bint, meg
az binnec kińńates erdȏmli iſtentůl ǵacorta meg bočatnia, mint am
erdȏmle magdalo*m*beli maria, az aioytatos imadſagert, es az kȏń-
hullataſert hallania az xpūſnak az v̄ zent edȏſſegȏs igeiet, mo*n*dua*n*
Meg bočatuan vadnac te nekȏd bineid, meń el bekeſeggel Harmad
haznalatťa az zent imadſagnac ez, mert embȏrnec eletet hozzeyťa,
Kirȏl yſaias *pro*ph*e*ta vǵ mo*n*d Meg corula ezečias (*igy*), ſidoſagnac
keraľa, es hoz'a mene yſaias *pro*ph*e*ta, es mo*n*da neki. Ezt mo*n*ǵa vr
iſten, Zerȏzed meg te hazadat, mert meg halz Es fordeyta orczaiat ez
keraľ az falhoz, es imatkozec vrhoz ekkeppe*n* mo*n*da Kerlek vram,
hoǵ emlekȏz'el meg arrol, mikeppe*n* iartam en te elȏtted, bizon-
ſagba, es tȏkeletȏs tizta ziuel, es ammi io || te zȏmeidnec elȏtte 105
mind azocat tettem, es ten keſerűſegȏs ſiraſt Es zola vr iſten yſaias
*pro*ph*e*tanac, mondua*n* Meń el, es mo*n*ǵad az keralnac Ezȏket mo*n*ǵa
vr Hallam az te imadſagodat, es lata*m* te kȏńhullataſodat, es ime
adoc te napidra tizȏnȏth eztendȏt, es ekkeppe*n* tizȏnȏth eztendeg

halada ṽ halala az zent imadſagnac miatta Neǵed haznalatťa az
zent imadſagnac ez, mert ŏrdŏgŏket embŏrtűl el tauoztat, Kirŏl
bizonſag vronc ṽnŏnmaga, mert micoron az zent apoſtoloc eǵh
embŏrbŏl az ŏrdŏgŏt ki nem izhettec volna, hozac ṽtet vronkhoz.
es legottan ki ṽze belŏle Es meg kerdec ṽtet hoǵ mire ṽk ki nem
izhettec volna belŏle, monda nekic Ez eľen fele ŏrdŏg, ſemmiuel
embŏrtűl el nem fut, es el nem tauozic, hanem čac imadſaggal, es
bŏytel Es oľ naǵ ereie vaǵon az aioytatos imadſagnac, hoǵ nem
čac el tauoztatťa az ŏrdŏgŏt, de meg ǵŏttries ṽket Ennec bizonſaga
az ŏrdŏg ṽnŏn maga, ki micoron volna eǵ embŏrbe, caialtani kezde
zent bertalamhoz, monduan Bertalam iſtennec apoſtola, igŏn
ǵŏtŏrnec, es igŏn egetnec engŏmet az te imadſagid Ŏtŏd haznalatťa
106 az zent imadſagnac ez, mert ziueket meg || velagoſoyt iſteniekne̅c
ŏſmeretire Kirŏl vǵ mond caſſiodoros doctor Az imadſag ziuet meg
vigaztal, fŏldiectűl meg vonz'a, binŏknec fŏrtelmeſſegebŏl meg tiz-
toyt, meńńeiekre fel emel, es lelki aiandocokra foghatoua, es mel-
toua tezŏn Zent Agoſton doctor kedeg vǵ mond, Hoǵ az imadſag-
nac miatta ketſegŏs dolgoc, hamarab, es iobban meg feytetnec, hoǵ
nem iraſoluaſaſnac miatta Hatod haznalatťa ez, mert iſtennec zere-
tetire fel geryezt, Ennec peldazaťara, eľes prophetanac imadſagara
meńbŏl tűz zalla ala, es meg egete az ŏtuenŏs vitezt, mind ṽ hoz'a
tartozoual ŏzue, mikeppen meg vaǵon iruan neǵed keraľi kŏńbe Es
ſoc heľŏn oluaſtatic, hoǵ az aioytatos embŏrŏc meg geriettec az zent
imadſagba, es fel emeltettec az egbe, mint magdalombeli maria, aťanc
zent ferencz, es zent lazlo keraľ, es eǵebec ſocac, Heted haznalatťa
ez, mert ellenſegnec ellene meg erŏſeyt, Ezt megbizońoyta az zent
iras Judit azzonba, ki vala ŏzueǵ, ǵenge, es termettel igŏn zep Ez
nŏmmŏs ǵenge zep azzoń, hoz'u imadſagnac vtanna meg erŏſŏdec.
es olofernesnec az naǵ hadacozo viteznec ńacat el vaga, kit valaztot
107 vala nabucodonozor || babilloniabeli keraľ hadnaǵǵa, es parančola
neki, hoǵ mindŏn orzagot, kic vadnac nap ńugat fele, ezŏket mind ṽ
hatalmaſſaganac alaia hayča, Es erŏſſen parančola, hoǵ ne keduez'ŏn
ſemminemű orzagnac, es mindŏn erŏs varaſocat le tŏryŏn, es engez-
teľe mind ṽ hatalmanac alaia, Es ez olofernes, mind az naǵ hatal-
mas orzagbalol zamlala, es valogata zaz, es huz' ezŏr ǵalogot, mind
viadalra valocat, es tizŏnket ezŏr feǵuerŏs louagocat, es iuŏſŏket
Es az kerali tarhazbol ven zamtalan kinčŏt, es baromnac ſocaſſa-
gaual, es zamtalan terhes teuekkel el indula, es mind az fŏldet be

foga annep mikeppen az ſaſca Es mikeppen keral parančolta vala,
az orzagocat mind el ǵőze, es mind meg ńomoreyta Es iuta ſido
orzagra, es meg zalla betuliat, holoth lacozic vala Judit azzoń, es
meg foga az varaſnac eleſeget, vizet, ki menetit, es be menetit, varia
vala azt, hoǵ viadal nekűl meg aǵǵac magocat Es hoǵ igőn meg
ńomorottac volna az varaſba, es mind az kőz nep kezde caialtani az
papi feiedelmekre, hoǵ az varaſt aǵǵac meg, hoǵ el ne vez'enec
ehſegnec, es tőrnec miatta Es zerzec azt, hoǵ ha, őtőd || napeg ꝟket **108**
iſten meg nem ſegellendi, tehat az varaſt meg aǵǵac, Es hoǵ ezt
halla Judit azzoń, hoǵ az varaſt őtőd napnac utanna meg aǵǵac,
ha ꝟket iſten addeg meg nem ſegellendi, igőn megbuſula, es iőue
legottan az feiedelmekhőz, es igőn meg dorgala ꝟket, monduan, Ti
iſten keſertőc vattoc incab hoǵ nem iſtennec haragiat meg engez-
telőc, miert az ꝟ naǵ ergalmaſſaganac hatart vettetőc, hoǵ ha őtőd
napeg meg nem ſegellend, tehat ellenſegnec aǵǵatoc ez varaſt Azert
intlec titőket, es kerlec, hoǵ magatocat megalaz'atoc, es imatkoz'a-
toc, kőńőrőguen az vr iſtennec, hoǵ veǵe el rolonc az ꝟ haragiat,
es riuiden monduan vnőn maga fel mene az ꝟ valaztot leańiual
főlſő hazaba, es őltőzec ciliciomba, es ǵaz ruhaba, es harmad napeg
zenuedeſbe, bőytőleſbe, ſiraſba, es zent imadſagba magat foglala,
Es mind ennec vtanna meg moſdeg, es magat igőn meg ekő-
ſőyte, az ꝟ zep haiat meg bočata, es feienec őltőzetit igőn naǵ
zepſeggel fel zerze, es vrnac zent neueuel, es ꝟ zent ſegődelmeuel
magat meg feǵuerkőztete, es meg erőſőyte, es az varaſbol čac eǵ
leańńal haynalba ki mene Es ki menuen, || eleibe kelenec az őr **109**
alloc, es meg tartac ꝟtet, es el amelcodanac az ꝟ naǵ zepſegen, es
riuiden monduan viuec ꝟtet vroknac eleibe, Es latuan holoferneſt
az naǵ arańas őltőzettel fenlenie, le eſec előtte az főldre, es az
vitezőc fel fogac ꝟtet vroknac parančolattara Es monda neki holo-
fernes Leǵ bator ziuedbe, es ſemmit ne fel, mert en azoknac ſohha
ſemmit nem artottam, kik nabucodonozor keralnac engettec, es ha
az te neped neki enged vala, en kezeimet ꝟ ellenőc fel nem eme-
lőm vala Azert imma monǵad meg ennekőm azt mi ocaert iűttel ki
ꝟ kőzzűlőc, Monda neki Judith Halgaſſad, es fogaǵǵad te zolgalo
leańodnac mondaſat, mert ha kőuetendőd az en bezedőmet, vr iſten
tezőn te veled tőkeletős dolgot, mert él nabucodonozor főldnec
kerala, es él az ꝟ naǵ ereie ki vaǵon te benned mindőn nemze-
tőknec feǵelmere, mert meg vaǵon tuduan ez, mindőn nemzetőc

kőzőt, mert čak te vaǵ io, es erős az ꝟ orzagaba, es az te feǵelmed
el hirhűt mind kőzőnſegős tartomańogba Es miert tuǵǵac azt az
iſr*ael* fiai, hoǵ az vr iſtent meg bantottac ꝟ binőknec miatta, naǵ
110 felelm eſőt reaoc, || annera, hoǵ immar magocat zamlaltac halottac
kőzibe, kit en te zolgalo leańod meg őſmeruen, ki futec ꝟ kőzzűlőc
te hoz'ad, arra, hoǵ en te nekőd ezőket meg mo*n*ǵam iſte*n*nec zent
acaratťabol, Es en te zolgalo leańod méǵ eth tenalades acarom az
en iſtenőmet tiztőlnőm, hoǵ en nekőm meg ielőnče azt, micoro*n*
az ꝟ binőket feiőkkre fordeyťa, es en te nekőd az napot meg ielőn-
tő*m*, es en tegőd vizlec Jeruſalemnec piacyara, es lezőn iſræl
nepe tied, vǵ mikeppen appro čorda, kinec ninčen paztora, es ne*m*
vgat éǵh ꝟ kőzzűlőc te ellenőd, mikeppen meg vaǵon mo*n*dua*n*
iſte*n*tűl en nekőm Es miert iſten reaioc haragut, engőmet bočatot
te hoz'ad arra, hoǵ en te nekőd mind ezőket meg mo*n*ǵam Es igőn
kedues len mind ebbezed oloferneſnéc előtte, es čodalcodnac vala
mind az ꝟ naǵ bőlčeſegen es az ꝟ naǵ zepſegen, Es éǵǵic ma-
ſiknac ezt mo*n*ǵa vala Ninčen eťen azzońiallat főldőn, lataſra,
zepſegre, es bezednec bőlčeſegebe Es mo*n*da neki olofernes Jol
tette iſte*n* hoǵ tegőd en hoz'am bočatot, hoǵ az nepet te miat-
111 tad en kezembe áǵǵa Miert kedeg io az te fogada||ſod, es az
te acaratod, ha ezőket az te iſtenőd en nekőm meg teiendi,
lezőn ꝟ en nekőmes iſtenő*m*, es te lezh nabucodonozor keralnac
hazaba igő*n* naǵ, es az te neued mind kőzőnſegős főldőn el
hirhőzic Es parančola holofernes hoǵ az ꝟ kinčős hazaba viteſ-
ſec, es oth lacozec, es haǵa, hoǵ az ꝟ aztalarol adaſſec neki etel
ital Es mo*n*da Judith, maſtan ne*m* illic en nekőm awal elnő*m*,
mit adnal az te aztalodrol, arra, hoǵ iſte*n*nec haragiaba ne eſ-
ſem, de ammit en velem hoztam en awal maſtan meg erőm, Es
mo*n*da olofernes, ha az el foǵand, meǵǵőnc az vtan nekőd? Es
mo*n*da Judit Vram, el az te lelkőd, hoǵ addeg el ne*m* foǵ te zolgalo
leańodnac eleſege, mig nem be teťeſeyti vr iſten en kezemnec miatta
azt ammit en meg gondolta*m*, es be viuec ꝟtet az kinčtarto ſatorba,
holoth parančolta vala ꝟtet lacoznia Es minec előtte be ment volna
az ſatorba, azon kere holoferneſt, hoǵ neki engedne zabadſagot
ſetet haynalba ki me*n*nie imadſagra, hoǵ vr iſtennec kőńőrőgne
azon, hoǵ az ꝟ io acaratťat be teťeſeytene, Es parančola az comor-
112 nicoknac, hoǵ || harmad napeg mindőn acaratťara haǵǵac, Es ki
meǵőn vala mindőn eyel betulianac vőlgére, es naǵ kőńhullataſſal

imadcozic vala az ifræl nepeiert, hoǵ vr iften zabadeyča meg v̊ ellenfegenec kezebo̊l, Es *el* iuta az neǵed nap, zero̊ztete holofernes naǵ vačorat zolgainac, es mo*n*da vagaonac az eǵǵic ofmefto̊rnec. meń el inčed az fydo leant, hoǵ engeǵǵo̊n acaratťa zerent en velem lacozni vačoran Es be mene vagao Judith azzonhoz, es mo*n*da neki Ne vtaľa io leań vramhoz be menefet, hoǵ tizto̊lteffec v̊ zůnenec elo̊tte, es eǵec, es iǵec v̊ vele Kinec felele Judith mo*n*da Ki vaǵoc en, hoǵ en vra*m*nac ellene mo*n*ǵac? Mindo̊n valami v̊ neki kellemeto̊s mind azt tezo̊m, Es legotta*n* magat igo̊n naǵon meg eko̊ſo̊yte, es be mene, elo̊tte meg allapec, Es mo*n*da neki holofernes, eǵel immar, es iǵal, es igo̊n vig leǵ, mert leltel malaztot en elo̊ttem Es mo*n*da Judith Izom vram mert ez napon fel vaǵon magaztalua*n* en lelko̊m, mind en eleto̊mnec ideienec fo̊lo̊tte, es euec, iuec v̊ elo̊tte azogbalol kit zerzo̊t vala neki az v̊ zolgalo leańa Es igo̊n o̊ro̊le rayta holofernes, es v̊ vigafagaba igo̊n fok || bort iuec, **113**
kinel to̊bbet fohha ne*m* ith vala mind v̊ eletenec ideiebe Hoǵ kedeg eftue leth volna, fietenec mind az legeńo̊c zallafoccra tacarodnia, es be rekezte vagao az aytot, es el mene hoǵ v̊es el aloǵec, mert mind el baǵǵattac vala az naǵ bor italnac miatta, Es marada Judith čac v̊no̊nmaga az haylogba, holofernes kedeg feczic vala az aǵon igo̊n el baǵǵadua az naǵ rezo̊gfectůl Es mo*n*da Judith az v̊ leańanac, aľ az ayto elo̊t, es viǵaz' ket fele Es v̊mmaga Judith meg alla az aǵ elo̊th, imadcozua*n* ko̊ńiulattaffal, aiacat ingatua*n* veztegfeggel, ekkepen mo*n*dua*n* Ifraelnec vra iftene, ero̊fo̊yč meg engo̊met, es tekinč ez horaba en kezemnec miuelko̊detire, hoǵ mikeppe*n* fogattad ierufalemnec te varaſodnac, igazeyč fel v̊tet, es azt, ammit gondoltam hiuen leheto̊nec meg lenni, to̊keľem meg, es iarula az agafhoz, es az v̊ čapoiat ki az «agafon» fůg vala, ki veue Es hoǵ ki vette volna, ifto̊ko̊n foga v̊tet, es mo*n*da Ero̊fo̊hed meg ez horaba vram iften en kezeimet Es ketzo̊r vaga v̊ ńacat, es v̊ «feie» el zacada Es ki mene adá holofernefnec feiet az zolgalo lea*n*nac, es parančola, hoǵ az ko̊nto̊s vyaba veffe Es ki menenec zocafoc zerent, mint ha az imad||fagra me*n*nenec Es iutanac az varafnac capuiara, es caialata **114**
Judith az ků falon alloknac, monda, Niffatoc meg az caput mert velo̊nc vaǵo*n* vr ifte*n*, ki teth naǵ hatalmat ifrael ko̊zo̊t Es hoǵ hallac az embo̊ro̊c Juditnac zauat, legottan hiuac az varafnac feiedelmit, es igo̊n hamar mind hoz'aia ǵůlenec, naǵtul fogua mind kifdedig, mert immar ne*m* vala benne remenfeg hoǵ meg terne, Es

zőuetnőkőket ǵoytanac, es kőrůl alla mind az kőſſeg V̊ kedeg fel alla
magaſbad *(igy)* «helre» es paranċola veztegſegőt, Es hoǵ vezteglőttec
volna, mo*n*da Judit, Diċerietőc az mi vronc iſtent, ki el ne*m* haǵǵa
az ꝟ benne bizocat, es en benne*m* ꝟ zolgalo leańaba be teſeſeytőtte
ꝟ ergalmaſſagat, kit meg iǵert iſrael hazanac, es meg őle en keze*m*-
nec miatta ez eyel ꝟ nepenec ellenſeget Es ki veue holoferneſnec
feiet, es nekic megmutata mo*n*dua*n* Ime laſſatoc aſſiria orzagnac feie-
delmenec holofernes viteznec feiet, Él kedeg vr iſteu, hoǵ engőmet
meg őrizőt ꝟ anǵala mind ennet kimeneſőmbe, mind az naǵ had
kőzőt lacoztomba, es mind onnet meg tereſőmbe, es ne*m* haǵot
115 engőmet vr ꝟ zolgalo leańat ‖ meg főrtőztetnie, de mindőn binnec
zeplőe nekůl meg hoza engőmet vr iſten ti nectőc, naǵ őrő*m*mel, es
ǵőzedelmnec diadalmaual, Es mind az kőzőnſegős nep, imadac, es
diċerec az vr iſtent mo*n*danac neki Tegőd meg aldot az vr iſten ꝟ
hatalmas ereiebe, ki te miattad meg tőrte, es ſe*m*mie tőtte az mi
ellenſegőnket Es mind el haǵua*n* naǵ ſoc voltaert, mikeppe*n* len mind
az tőb dolognac naǵ diċeretős vegezeti, es naǵ hatalmaſſagos ǵőze-
delme El iőue ieruſalemből *(igy)* Jouaċim neuů naǵ ſe pap, mind az
kőzőnſegős papoccal betuliaba, hoǵ meg laſſac Judith azzont kinec
miatta adot vala vr iſten eſen naǵ diadalmat iſrael nepenec, Es
hoǵ be mentec volna betuliaba, meg halla Judith azzoń, es eleigbe
ki mene, es hoǵ latac ez zent azzont, legottan mind eǵh zoual kez-
dec ꝟtet diċerni, fel magaztalni, es meg aldani, ekkeppe*n* mo*n*dua*n*
Te vaǵ ieruſale*m*nec diċőſege, te vaǵ iſraelnec vigaſaga, te vaǵ mi
nepőnknec tiztőſſege, ki miuelkőttel erős ferfiuſaggal, es az te zůued
meg volt erőſůluen, azert hoǵ tiztaſagot zerettel, es hoǵ te tőrueń
vradnac vta*n*na eǵeb ferfiat ne*m* őſmertel, es azert vrnac keze tegőd
116 meg erőſeytőt, ‖ es annac ocaert aldot lezh mind őrőkke, es mo*n*da
mind az kőzőnſegős nep naǵ fel zoual leǵőn, leǵőn, Es az naǵ
nereſőgőt, es az zamtalan ſoc predat, mo*n*datic hoǵ iſrael fiai harmicz
egez napeg neheze*n* tacarac zedeg be Es holoferneſnec valamene
kinċe volt, es mindőn ielős iozaga valamene volt, mind aranba, mind
eziſbe, ǵőnǵőgbe, nőmős kőuegbe, őltőző ruhagba, haz, es˙aǵ őltő-
zőgbe, mind egezle*n* Judith azzo*n*nac adac Es mind annep őrůl, es
vigad vala, azzońiallatoccal, es zůzekkel, iſiaccal, es venőkkel,
organazoual, kintornaual, es mind eǵeb vigaztalo allatoccal, diċerue*n*
az vr iſtent, ki ad erőt, es hatalmaſſagot az ꝟtet zeretőknec, es ꝟ
benne bizoknac, Azert ime mikeppe*n* erőſeyte meg az zent imadſag

ellenſegnec ellene az ǵengeſegős zent azzont N'oczad haznalatťa az zent imadſagnac ez, mert iſteni edőſſegős vigaſagot ád, es iſte*n*nec haragiatul meg zabadoyt, Kit az zent iras ekkeppen bizonoyt bőlčnec kőńuebe mo*n*dua*n* Ki az iſtent imaǵǵa, ez eľeten edőſſegős ǵeńerűſegbe vetetic, Kit meg erzőt vala zent bernard doctor, es rola ekkeppe*n* ira, mondua*n* Vaľon mi dragalatoſb az zent imadſag||nal, 117 ki zent imadſag az iſte*n*nec zent aldozat, anǵaloknac edőſ hangos orgona, az zentőknec io vendegſeg, az imatkozoknak zent ſegődelm, az tőredelmeſőcnec laǵeyto kenete, az binőſőcnec otalmazo verthe, ellenſegnec ellene lőuőldőző ńil, es mindőn keſertőcnec erőſſege Es hoǵ ez zent imadſag iſte*n*nec haragiatul oltalmazo leǵőn Caſſiodoros nevṽ doctor zepőn zol rola, ekkeppe*n* mo*n*dua*n* Az zent imadſag vaǵon zerőzuen arra, hoǵ ennec miatta iſte*n*nec haragia el veteſſec, bočanat adaſſec, kyn el tauoztaſſec, es erdőmőknec beuſege ńerettesſec, ez zent imadſag vr iſte*n*nel zol, az biroual bezellh, es ammit ne*m* lat, azt meg mutatťa Az zent imadſagnac miatta, az binős az itelő bironac eleibe bočattatic, es ſenki ennet ki ne*m* izettetic, hane*m* čac az, ki ṽ benne lancatnak lelettetic, Kilenced haznalatťa az zent imadſagnac ez, mert iſtent meg engezteli Maǵarazo meſtőr vǵ mo*n*d az zent ſara azzo*n*nac imadſagan Hoǵ ſara harom napon, es harom eyel, ſem euec, ſem iuec, de mind imadſagba marada Ez zent zűznek imadſaga az vr iſtent meg laǵeyta, es ṽ kőńhullataſa kezereyte, az imadſag engeztele, es az ſiras fuldala, || es valamit 118 iſtentűl kiuana, azt mind meg ńere, mert raphael anǵalt, kis thobiaſſal hoz'a bočata, es ṽ neki hazaſſagra zerze naǵ felſegős dičerettel, O meľ igőn bodog, es iduőſſegős viz az kőńhullatas, ki lezőn az zent imadſagba Kiről vǵ mo*n*d zent Agoſton doctor Hoǵ az teſti gondolatocat meg olťa, binőknec dőgletőſſeget el tauoztatťa, es vetkőzetnec merget ki ocaǵǵa, Azert ved iol eződbe, meľ igő*n* naǵ ereie vaǵon az zent kőńhullataſnac, ki lezőn az imadſagba Kit zent bernard doctor igőn dičer, mo*n*dua*n* Az kőńhullatas kőńőrűletős iozag, elmet, ziuet meg velagoſeyt, erőtelent iozagba meg erőſeyt, őrdőgőket meg ǵalaz, pocolnac torcat be rekezti, meńorzagnac capuiat meg ńitťa, es iſtennec előtte alh naǵ bizodalmal, Vǵ mo*n*d touabba ezőn zent bernard doctor O alazatos kőńhullatas, tied az meńorzag, tied az hatalmaſſag, te az itelő bironac eleibe nem zeǵőnlőd be mentődet, es micoron be menendez, valamit acarandaz, azt meg ńerőd Az vadolo ellenſegnec veztegſegőt vecz, es az ſentenciat

az bironac kezeből ki ragadod, es ki mind ezőknel nagob, meg gőződ
119 az meg gőzhetetlent, es meg kőtő||ződ az mendőnhatot Ime meſ
igőn nag az zent imadſagnac ereie, es haznalatťa Tized haznalatťa az
zent imadſagnac ez, mert az meńńeket altal hatťa, kit meg bizonoyt
az zent iras bőlčnec kőńuebe mo*n*dua*n*, Magat meg alazot embőrnec
imadſaga, kődőket altal hat Ezőnd *(igy)* bizońoyť azent bernard doctores mo*n*dua*n*, Az imadſag ha leiend hiuőn, alazatoſſaggal, es buzgoſaggal, mindőn ketſegnekűl az meńńet altal hatťa, es ennet heuon
meg ne*m* terhet, de valamit kiuan az imatkozo, ez*t* neki mind igőn
hiuőn meg hoz'a Azert ſenki az ỽ imadſagat kiſdednec ne aleyča, mert
mo*n*dom ti nectőc, hoġ az iſten, kit imadonc, kiſdedőn ne*m* vezi.
mert minec előtte mi zangbol ki zarmazic, meg annak előtte az ỽ
kőńuebe fel iratťa, Es ez kettőből ketſegnekűl eġġet hiġh, mert
auaġ azt aġġa ammit kerzh, auaġ kedeg annal iobbat ád, ki
nekőd naġob zűcſeg, es haznalatoſb Tizőneġġed haznalatťa az
zent imadſagnac ez, mert az meńńei oduart ġeńerkőtteti, Kiről vġ
mo*n*d effren nevỽ zent iambor Az tőkeletős iamboroknac imadſagoc,
120 naġ vigaſaggal meńorzagba fel mennec, az anġaloc, || es archanġaloc, naġ vigaſaggal eleibe iarulnac, es vezic, es naġ őrő*m*mel
vizic az vr iſte*n*nec zekinec eleibe Mert naġ dičekődes, es igőn naġ
vigaſag az zent anġaloknac, micoron fődről az zentőknec tiztaſagos
imadſagocat iſte*n*nec eleibe vizic, k e r d e s Ha te azt kerdened, mi
keppe*n* kel az imadſagnac lenni, hoġ iſte*n*nec előtte kedues leġőn.
es en erdőmet meg vaſam, Rea felelnec zent doctoroc, es vġ mo*n*d-
nac, hoġ az imadſagnac haro*m* keppe*n* kel lennie, tudnia miert.
ayoytatoſſagal, zent halaadaſſal, es reaualo iġekőzettel Mondatec
elezteb, hoġ az imadſagnac kel lenni aioytatoſſaggal, mire? mert
vġ mo*n*d zent gergőr doctor, hoġ valaki aioytatoſſag nekűl imatkozit *(igy)*, ez eſeten maganac iteletőt ker incab hoġ nem bočanatot
Iſidoros doctores vġ mo*n*d emmelle, Mit haznal embőrnec az imadſagba aiacait eġbe verni, holoth az ziv nema, mert mikeppe*n* az
enoclonec *(igy)* zaua hangoſſag nekűlőn, oſan mint az diznocnac
rőhőgeſe, ezőnkeppe*n* az imadſag aioytatoſſag nekűl, oſan mint az
tehennec bőmbőleſe Maskeppe*n* kel az imadſagnac lennie halaada-
121 ſoccal, || mert ſemmi embőrt oſ igőn meltoua ne*m* tezőn iſteni malaztnac, es eġeb zent aiandoknac vetelere, mint mindőncoro*n* valo
halaadas Azert valaki iſte*n*nec «naġ» malazťat kiua*n*ńa, es az őrőc
hazaba naġ erdő*m*mel acar me*n*nie, tehat ſohha ỽ zaiabol ki ne za-

caǵǵon az zent halaadas, mert ha iǵ nem leiend, tehat halgaſſad zent gergőr doctort «mit mond az halalatlanſagrol» Nem meltő *(igy)* az iſtennec iǵert aiandocara, ki nem ád halat az v̊ veth aiandocarol Harmad keppen kel az imadſagnac lenni reaualo iǵekőzettel, De țe kerdened azt, tartozike embőr mindőncoron az imadſagra iǵekőzni auaǵ nem? Rea felel zent thamas doctor, es vǵ mond Hoǵ az imadſagba harom keppen valo iǵekőzet vaǵon, Elſő ez, ki iǵekőzettel embőr az imadſagot, auaǵ az zoloſmat el kezdi, arra, hoǵ ammiuel tartozic iſtennec, azt meg fizeſſe, ez eľeten imadſagra nem zűgſeg coronked az reaualo iǵekőzet, mert az elſő iǵekőzetnec ereie, kiuel el kezdőtte az imadſagot, mindőnőſtűl erdőmőſſe tezi az imadſaoot, Pelda melle, Embőr el indul romaba iduőſſegeiert, nem gondoľa zőnetlen azt hoǵ houa meǵőn, auaǵ miert meǵőn, de az elſő iǵekőzet || mind erdőmőſſe tezi v̊ zarandoc- 122
ſag iaraſat, ezőnkeppen erčed az imadſagrol es Mas iǵekőzet az imadſagba ez, hoǵ az imadſagot iǵekőzic tenni, es el kezdeni azert, hoǵ valamit acar kerni iſtentűl, es ammit kiuan, azt acaria, hoǵ iſtentűl azt meg ńerie, Ez eľeten imadſagraes eleg az elſő iǵekőzet, kire nez az vr iſten főkeppen, es ielőſſen Harmad iǵekőzet az zent imadſagba ez, ki mindőnnel iob, es naǵob zűkſegőſb, tudnia miert az vr iſtenſegre v̊nőnmagara «iǵekőzni» ki az zent kiuanſagnac meg elegeytőe, es az lelőknec naǵ edőſſegős ǵeńerűſege, es v̊ naǵ kiuanſaga, ez eľeten iǵekőzet igőn naǵ zűkſeg az zent imadſagba, mert az aioytatos lelőc, čac az vr iſtenbe lel maganac mindőn ioth, kit kel kiuanni embőrnec mind főldőn meńńőn Azert immar ved iol eződbe, hoǵ ha az elſő, es az mas iǵekőzet az imadſaghoz nem leiend, tudniamiert, az iſteni zolgalatnac meg fizeteſenec iǵekőzeti, es az imadſagbaualo kereſnec iǵekőzeti, tehat ez eľeten imadſag ſem erdőmős, ſem kedeg ńereſegős, mer az oľ imadſagot iſten meg nem halgatťa, meľ imadſagra az imatcozo ſemmit nem iǵekőzic Mert vǵ mond zent baſilius || Embőr ſemminemű dolgat ből- 123
čen nem tezi, ammeľ dolgat nem erti Tizőnkettőd haznalaťa az zent imadſagnac ez, mert az erős iſtent, kit ſenki meg nem ǵőzhet, azt «az aioytatos imatkozo» v̊ hatalmaba taŕťa Kiről vǵ mond az moyſeſnec kőńuebe Haǵ el engőmet iſten monda moyſeſnec, hoǵ hertelenkőǵǵec en haragom annep ellen, es el veztőm v̊tet Iſtennec ez igeit zent gergőr doctor ekkeppen maǵaraz'a, monduan Mičoda ez, hoǵ az naǵ hatalmas vr iſten ezt monǵa az zolganac, hagh el

engőmet hoǵ haragoǵǵam an nepre, En nem eǵeb, ha ne*m* čac az hoǵ ád batorſagot az zolganac az kereſre, oľ meľ azt mo*n*dana, meried meg moyſes, es őſmeried meg, mene haznalaťa leǵőn az te imadſagodnac en előttem, mert valamit kerz az nepnec imadſagodba, az*t* mind meg ńerőd, Azert ime meľ igőn naǵ ereie vaǵon az aioytatos zent imadſagnac, mert mi vronc ih'uſnak mo*n*daſa zerent valamit kerőnc az aioytatos imadſagba io igaz hittel, az*t* mind meg ńeriőc ketſeg nekűlőn Zent mathe irta kőńuenec huzoneǵǵed rezebe Azert mene zamtalan haznalaťa leǵőn az zent imadſagnac, ved iol eződbe, es tanoľad meg Mert mindőn ioth valamit iſtentűl
124 kiuanz, azt az zent imadſag mind |' meg ńeri, es valaminemű gonozt el acarz tauoztatni, azt mind el tauoztaťa Kiről ekkeppe*n* zolnac zent doctoroc, mo*n*dua*n* Ha azt acarod hoǵ bekeſeggel zenueǵ haboruſagot, tehat leǵ imadſagos Ha azt acarod hoǵ vigan teǵed az iſteni zolgalatot, tehat leǵ imadſagos Ha azt acarod hoǵ heuſagos gondolatoknac leǵet el tauoztaſſad, tehat leǵ imadſagos Ha azt acarod hoǵ te lelkődet zent, es io gondolatokkal, lelki kiuanſaggal, es edőſſegős aioytatoſſaggal meg kőuereyčed, tehat leǵ imadſagos Ha acarz iſteni gondolatocra fel me*n*ni, tehat leǵ imadſagos Ha acarz az te zerető ieǵőſődnec őleletiuel ǵeńerkődni, es ỽ vele edőſcődni, tehat leǵ imadſagos Ha azt acarod hoǵ őrdőgnec alnocſagat meg őſmeried, es ỽ čalardſagat el tauoztaſſad, tehat leǵ imaſagos, *(íqy)*. Ha kiuanod azt hoǵ elmed meg velagoſuľon iſteni bőlčeſeggel, tehat leǵ imadſagos Ha kiuanod azt hoǵ iſte*n*nel zoľ bezeľ, es ỽ vele ńayaſcoǵǵal, tehat leǵ imadſagos Azert mind ezőgbelől eződbe vehed, meľ igőn naǵ ereie, es meľ igőn naǵ haznalaťa leǵőn az zent
125 imadſagnac De ved iobban || eződbe, meľ igőn fel magaztaľa, es meľ igőn dičeri zent Agoſton doctor az zent imadſagnac haznalatťat, es ỽ naǵ ereiet, ekkeppe*n* mo*n*dua*n* Az zent imadſag őrdőgőket el tauoztat, anǵalocat hiv, aioytatoſſagra geriezt, binnec bočataſat ńeri, ziunec őſmeretit meg velogoſoyťa Az imadſag imatkozonac ſegedelme, iſte*n*nec aldozat, őrdőgnec oſtor, aioytatos lelőknec otalmazoia, anǵaloknac vigaſaga, őrdőgőknec gőttrelme iſte*n*nec kedues zolgalat, zerzetőſnec iduőſſegős penitenciaia, mindőnőſtűl dičeret, tőkeletős dičőſeg, bizon remenſeg, egeſſegnec meg tartoia, zenuedőknec vendegſege, keme*n* ziunec laǵeytoia, neheſſegnec kűńeſege, es bőytőleſnec edőſſege Ime mikeppe*n* dičere ez zent Agoſto*n* doctor az zent imadſagot De ved iol eződbe, mit mo*n*d zent gergőr

doctores az zent imadſagrol, Az imadſag vǵmond, iſtenhőz ualo kőuet, az imadſag iſtent meg engezteli, az imadſag ellenſegnec ellene al, az imadſag kemenſegőt meglaǵeyt, az imadſag an nem acarot kezereyti, az imadſag bint embőrből ki tőr, az imadſag embőrnec erős feǵuer, az imadſag ellenſegőt meg ǵőz, az imadſag ſok io|| **126** ǵőmőčőt terőmt, az imadſag lelőknek egeſſege, az imadſag elmet meg velagoſoyt, az imadſag binnec halalabol fel tamazt, az imadſag erdőmőt erdőmre ǵőyt, az imadſag vezedemtůl *(igy)* megoltalmaz, az imadſag iſteni z'olaſra bezedőt el tereyt, az imadſag binnec kőtelet meg feyti, az imadſag pocolnac torcat az imatkozo előt be rekezti, az imadſag meńńeknec capuat meg nitťa, az imadſag meńńei «kinčőt» ſocaſeyt, az imadſag hamiſſacat igazeyt, az imadſag tudatlanocat taneyt, es az heytogbol bőlčeket tezőn, az imadſag naǵ eſettůl meg tart, az imadſag az io imatkozot bekeſegbe «tarťa» es az őrőc iduőſſegre meg batoreyťa Ki őrőc iduőſſegőt aǵǵon mi nekőnc, aťa, fiu, es zent lelőc mind őrőkke vallanonc, amen

V r n a c n e u e b e k e z d e t i c t a n o l ſ a g a z z e n t b e k e ſ e g r ő l k i t z e n t A g o ſ t o n d o c t o r i g ő n f e l m a g a z t a l e s i g ő n n a ǵ o n d i č e r i r u a n z e r z e t ő s e m b ő r ő k n e c e s e k k e p p e n m o n d u a n O dragalatos aťamfiai, ha tudnatoc azt, mene iozaga leǵőn az zent bekeſegnec, es meľ igőn naǵ zůkſeg leǵőn ti nectőc calaſtoromba lacozoknac, bizońaual zeretnetőc, es hoz'a||toc őlelnetőc Mert oľ igőn naǵ, az zent bekeſegnec iozaga, **127** hoǵ az ✠ naǵ felſegős meltoſagaert, zent pal apoſtol mindőn epiſtolaiat ewel ekeſeytiuala meg, monduan Bekeſeg ti nectőc, es malazt mi vronc xpūs ieſuſtul, Ez zent bekeſegőt xpūs teſtamentomba haǵa az zent apoſtoloknac, es mind ez zelős velagnac, vǵ mikeppen naǵ felſegős zent iozagot, ki nekůlőn ſenkinec iduőſſeg nem adatic Es nem čac ez velagnac haǵa vr iſten az zent bekeſegőt, de meg az meńńei oduarba es, vǵ zerze, es vǵ acara, hoǵ minec vtanna, az haboruſagot zerző anǵaloc onnet le vettetenec, annac vtanna, az zent anǵalocat vǵ zerze, hoǵ ſemminemů haboruſag őrőkke kőzőttőc ne leheſſőn Azert az vr iſtenſeg vǵ acaria, hoǵ mind főldőn meńńőn, čac az zent bekeſeg maranǵon *(igy)* meg, Vala meľ embőr bekeſegőt nem tart aťafiaual, ziuebe, zaiaba, es tetemeńebe, ez embőr magat kereztennec ne merie mondania, ocat veti ehhambor *(igy)* doctor, es vǵ mond Mert ha caymnac bekeſeg volt vona ziuebe, ſemmikeppen atťafiat meg nem őlte volna Ha abſolonnac dauid

keral fianac zaiaba bekeſeg volt vona, ſohha atſanac ellene nem
128 tamadot «volna» es v̇ zôrńů halallal meg nem || hal uala. Ha az gonoz
iudaſnac, ki vroncat el arula bekeſege volt vona miuelkôdetibe,
tehat v̇mmagat fel nem acazta vala O zent bekeſeg, te vaǵ az tôke-
letôs zent iozag, ki az lelkôt bintůl meg oltalmazod, es az conſcien-
cianac ferget meg ôlôd, O zent bekeſeg, te vaǵ puztaba lacozoknac
ańńa, te vaǵ mindôn zerzetôſſegnec atta, baratoknac huga, patriar-
chaknac kôtele, kiuel iſtent hoz'aioc kôtôztec, apoſtoloknac otalma-
zoia, martiromocnac erôſſege, es vigaſaga, confeſſoroknac fôrôdôie es
tiztoytoia, zůzegnec [vigasaga] «naǵ ôrôme», ôzuegôknec tikôre, es
io hazaſoknac zent zereteti O zent bekeſeg, te vaǵ az vr iſtennec
zentſegôs tereme, kiben v̇ zônetlen zokta lakoztat, o zent bekeſeg.
tegôd naǵ meń iteſnec čattanaſa el nem tôrhet, tegôd ôrdôgôknec
alnokſaga ſemmibe meg nem ſerthet, O zentſegôs bekeſeg, te min-
dôn zegent cazdagga tezh, te mindôn cazdagot nômôſſe tezh, te min-
dônnec eleg vaǵ, te mindônnel cazdab (*igy*) vaǵ, es ki mind ezôknel
naǵob es iobh, mert te embôrôket, kik te veled lacoznac, azokat
mind iſtennec fiaua tezôd, O zentſegôs bekeſeg, te nalad nekůlôn
129 keraloc || nem orzagolhatnac «es» te nalad nekůl mindôn orzag el
puztul, O zentſegôs bekeſeg, te nalad nekůlôn bôytôles, imadſag.
alamiſna, es eǵeb nemů ſoc iozag tetel. minekônc ſemmit nem haz-
nal. O azert ki iduôzůlni kiuanz, tarč bekeſegôt mindôn embôrôk-
kel, mert ha te atatfiahoz haragot tartandaz, es v̇tet ǵůlôlendôd,
tem magadra iſtennec haragiat kerôd, micoron az zent imadſagba
azt «mondod» bočaſſad meg mi binônket mikeppen mies meg boča-
tonc mi nekônc vetôtteknec O zerzetôs, minemů igaſſaggal. es mi-
nemů boriu orcaual kerz temmagadnac bočanatot, ha te haragot
tartaz te atatfianac ellene? O zerzetôs, ha te ioth, es vigaſagot
kiuanz, tehat kereſſed az zent bekeſegôt, es ha meg lelhetendôd.
mindôn ioth, es mindôn vigaſagot leltel mogadnac, mert pro-
pheta vǵ mond, hoǵ vr iſtennec az zent bekeſegbe vaǵon lacoldalma
(*igy*), O zent bekeſeg mit mońǵac te rolad, ha nem čac azt, hoǵ
te vaǵ az elmenec velagoſſaga, allelôknec ńugodalma, ziunec eǵiǵů-
ſege, es mind az embôrſegnec naǵ iamborſaga, atafiuſagos zeretet-
nec kôtele, es iſteni zent zeretetnec erôs lancz'a, ki minket kôtôz
130 iſtenhôz, es embôrôkhôz O zent be||keſeg, te vaǵ az felſegôs bodog-
ſag, ki mindôn kepmutalaſt (*igy*) el tôrz, hadacat meg ehńeytez.
haragoſſagot meg ńomoreytaz, keuelôket meg ńomocz, alazatoſocat

zerecz, fondorlocat meg vtalz, ellenſegőſőket meg engeztelz, mindő*n*nec kedues vaǵ, es mindőn ioknac zeretőie vaǵ, de čac az gonozoc, kic el vezendőc, tegőd el tauoztatnac, es ǵůlőlnec, O zent bekeſeg, bodog az ki tegődet tart, atkozot az mind, ki tegődet ǵůlől, es ki tegőd meg bant, Jay vezic mind azoknac, ki tegődet embőrőc kőzzůl ki zaggat, es ki vezt, mert ez eľeten ne*m* zinte embőr, de antixpūs, es őrőc vezedelmnec fia, es leańa, O zent bekeſeg, kinel te vaǵ igőn tarčon, kinel te ne*m* vaǵ, te «gőd az kiuańńon», es ki tegőd el veztőt meg kereſſőn, ha azt kiuańńa hoǵ iſte*n*nec fia, es meńorzagba őrőkős leheſſőn, O zentſegős bekeſeg, te oľ igőn naǵ felſegős iozag vaǵ, hoǵ terőmtőt allatoc kőzőt, ſemmi tenaladnal čodalatoſb, dičőſegőſb, es edőſſegőſb io ne*m* hallattatic embőrőc kőzőt mint te, es ſemmi ǵeńerůſegőſb, es vigaſagoſb ne*m* kiuantatic embőrőktůl mint te, es ſemmi haznalatoſb iozag ne*m* tartatic embőrőknel mint te, oca ez, mert mi||keppen allelőc, az teſtőt nem eleueneyti, hane*m*ha **181** az teſtbe leyend, es hoz'a eǵǵeſůlt leyend, ezőnkeppe*n* az zent lelőc, ſohha minket őrők elettre meg ne*m* eleueneyt, hanemha, az zent bekeſeg velőnc leyend, mert az vr iſten arra ǵőytőt minket zerzetőſőket eǵbe, hoǵ az iſte*n*nec zent zolgalatťaba, es az ⱴ zent acaratťaba mind eǵh lelkőnc, es eǵh acaratonc leǵőn, mert az iſte*n*nec hazaba lacozoknac, mind egh ziuőcnec, es eǵh lelkőknec kellenni iſtenbe Mert ſemmit ne*m* haznal mi nekőnc eǵh hazba lacoznonc, ha az beketelenſeg, es az kilőnb kilőnb vizza vońo gonoz acarat minket eǵmaſtul el zaggat Azert ig*ő*n naǵ zůkſeg az eǵůth lacozoc kőzőt az zent bekeſeg, es az zent eǵǵeſſeg, mert ha eǵh eǵǵet acar, az mas, maſt acar, es a harmad, harmat acar, es ebből lezőn az meg ozlas, kiből oztan tamad perpatuar, vetekődes, harag, es ǵůlőſeg, Valaki kedeg ezőket tezi, vǵ mo*n*d az zent apoſtal, hoǵ iſte*n*nec ⱴ zent orzagat ne*m* valhatťa, Vǵ mo*n*d kedeg zent bernard doctor*es* Aťamfia, hiǵh en nekőm, mert az vr iſte*n*nec ne*m* kel az mi bőytőnc, imadſagonc, es mi alamiſna*n*c, ha az zent bekeſeg, es az zent eǵǵeſſeg kőzőttőnc ne*m* || leiend Nemicoro*n* kerde zent bernardot az ⱴ **182** huga mo*n*dua*n* neki Zerető aťamfia, mo*n*ǵad meg en nekő*m* azt, hoǵ őrdőg mitůl fel mintůl incab Ffelele neki, es mo*n*da Zerető hugom, tuǵǵad, hoǵ őrdőg ſemmit incab ne*m* fel, mint az bekeſegőt, az eǵǵeſſegőt, es holoth vaǵon az zenth zeretet, mert ha mindőn iozagoncat oztogatnoc iſtenert zegeńőknec, őrdőg ezt ne*m* feli, mert ⱴ neki ſemmi iozaga ninčen Ha bőytőlőnc, őrdőg azt ne*m* feli,

mert ꝟ ſohha nem ezic Ha viǵazonc, ördög azt nem feli. mert ꝟ
ſohha nem alozic Ha tiztaſagot tartonc, ördög aztes nem feli, mert
ꝟ mindön coron züz, De valahol ime zent harom iozag leiend, tud-
nia miert, az zent bekeſeg, az zent zeretet, es az zent eǵǵeſſeg,
ördög ezöket igön feli Mire? Mert mi, földön azocat tarſoc, meľe-
ket ꝟk meńorzagba nem acaranac tartani Azert valaki azt acaria,
hoǵ ördögöt meg ǵöz'ön, es mind földön meńńön zente leheſſön,
tehat leǵön bekeſegös, iſtent zeretö, es atſafiaiual iǵenös Ha te azt
acarod, hoǵ ziuedbe bekeſegöt tarthas, tehat fogaǵǵad, nem čac ez
fölül mondot doctoroknac inteſöket, de edeala, hallgaſſad ǵerſon
133 ianos doctornakes mondaſat, es taneytaſat. || ki ekkeppen zol mond-
uan az zent bekeſegröl Hoz'a be xpūſnac mondaſat, holoth az zent
ewanǵeliomba vǵ mond, Iſtennec orzaga, belöl, bennetöc vaǵon
Eth az iſtennec orzaga embörbe, nem eǵeb, hanem čac az zent
bekeſeg, kibe iſten zocot lacoznia, mikeppen ꝟ zent orzagaba Azert
micoron magadat öſmeröd, es latod bekeſegbe, tuǵǵad, es hiǵǵed
ketſeg neküllön, hoǵ iſten veled vaǵon, naǵǵal incab accoron, mi-
coron haboruſagba leiend bekeſegöd, es haǵǵad el mind ez velagi
heuſagos gondolatocat, es tery be tenön magadba, es gondolcoǵǵal
az iſteni naǵ felſegröl menere felöled lehet, Ha kedeg nem tucz
gondolcodni igön naǵon, es igön meľen az iſtennec ꝟ naǵ felſege-
röl, es az ꝟ naǵ monthatatlan edöſſegeröl, ki čac az naǵ malazt beli
emböröke, tehat ńugoǵǵal etten alat ez földön, az xpūſnak zent
kińńaba, es lacoz'al az ꝟ zent ſebeibe, mert ha. az edös ihūſnac
dragalatos zent ſebeibe aioytatoſſaggal foľamandol, hiǵ en neköm,
hoǵ te haboruſagodba, naǵ meg batoreytaſt, es bekeſegöt erzez, es
ha, emböröctül meg vtaltatol, ewel čac keueset gondolz, es igön
134 kińńen, az ra||galmazoknac ńeluet el viſelöd, mert micoron magad-
hoz terz, azt latod, hoǵ az xpūſes emböröctül meg vtaltatec, es igön
naǵ züǩſegenec ideien mind az ꝟ öſmereitül, es mind az ꝟ io bara-
titul az naǵ bozzuſagnac zenuedeſebe el haǵattatec. Xpūs acara
zenuedni, es meg vtaltatni, te kedeg, mindön kis bozzuſagrol pana-
zolz Xpūſnac ſok ellenſege, es ellene mondo vot, te kedeg vǵ aca-
rod, hoǵ mindön tegöd zereſſön, es mindön io baratod leǵön Kerd-
lec tegöd. honnet, es miböl coronaztatic meg az te bekeſegöd, ha
ſemmi ellenöd valot nem zenuecz? Ha ſemmi nauaľat nem acarz
zenuedni, mikeppen lehecz xpūſnac baratſa, es az fönec tagia?
Zenueǵ az xpūſſal, es az xpūſert, ha acarz ez xpūſſal orzaglania

Mondom nekŏd, hoǵ ha, ćac eǵzŏr, tŏkeletŏſſeggel be mentel uolna xpūſnac belſŏibe, «az az ṽtet meg ŏſmeretibe» es az zeretŏ ihūſnac buzgoſagos zeretetibe, ćac eǵ kićindedŏt erzŏttel uolna, tehat az tenŏn tulaydon nauaładrol, es tiztŏſſegŏdrŏl ſemmit ne*m* gondolnal, de incab, az bozzuſagnac zenuedeſebe ŏrūlnel, mert az ihūſnac buzgoſagos zereteti azt tezi, hoǵ embŏrrel ṽnmagat meg vtaltatt'a. az kinec||*

---

* Itt megszakad és végződik a codex.

NÁDOR CODEX.

Kiről iǵ zol criſtus az Soltar kőńbe, monduan, Engőmet 1
megkőrńikőzenec ſoc ebek Monǵa ebeknec az zent iras mind
az ireǵőketh Azert ha az ireǵ embőr cristoſnac zent teſtet hoz'a
vezi, oľan naǵ bint val benne ha ꝟtet az ebnec vetneie, Azert
meltan tilťa xps ez zentſegnec vetelet az ireǵǵőctől, es a hara-
goſoctol monduan, Nem vennie fiaknac keńeret, es vetnei az
ebeknec, Harmad gonoſſag kitől embőrnek igőn kel || magat 2
otalmaznia, ha meltan akar comonicalnia, a teſti főrtelmeſſeg,
kynec zocot lennie keuanſagaba, Acaratťaba, Illeteſebe, es tete-
meńebe, mert valaki ez eľeten főrtelmeſſegnec magat aǵǵa, ez
tezi magat haſonlatoſſa addiznohoz, Mert diznanac ez termezetj,
hoǵ ő őrőmeſben lakozic aſſarnac főrtelmeſſegebe, honnem a
keralnac ekőſſegős palotaiaba. Ez iľeten embőr nem melto
criſtoſnac teſte vetelere mikeppen addizno. Es ha hozaia veiendi
|| monduan, Atyam bočaſſadmeg nekic, mert nem tuǵǵac mit 3
teznec Maskeppen megbizonittatic, hoǵ gonozbac az meltatlan
comonicaloc ammegfezitőknel zent iraſnac bizonſagaboles holot
vǵmond zent Pal apaſtal Eſmeg mazzor fezeitic meg az iſtennec
fiat ꝟnőmmagogba Ez igeket lirai Miclos doctor iǵ maǵarazya
mondvan Mert a meltatlań || comonicaloc menebe ꝟ raytoc al, 4
eſmeg az megfezeiteſnec okat tezic Az az, a bint, Kinec okaert
a criſtus megholt Es nem čak criſtoſt ez eľeten gonoz kerez-
ťenőc megfezittic, de meeg menebe ꝟ raytoc al az iſtent vǵan
megőlic Kiről zent Bernard doctor iǵ zol, monduan, Valaki
abbinbe lacozic, ez eľeten azt akarya hoǵ az ő byneiert megne
ǵőttreſſec Azert ebből ottan azth || nem meltatlan vennie Jol 5
tezic hoǵ nem vezic, mert vǵmond vronc Nem io a fiaknac
keńeret vennie es vetni az ebeknec, Demaga kel bancodnioc,
es zeǵőnkődniőc, mert ebec, kicnec kellene lennie iſten-
nec fiaynac Miert kedeg ebec őrőcke ordeitnak a pocolba ꝟ
vroknac ellene. Kicről vǵmond azzent Iras zent Ianoſnac lata-
ſarolvalo kőńbe. Es meg ragac ꝟ ńeluőket a naǵh kennac keſe-

6 rûſegeiert || es megkaromlac meńńeknec iſtenet az ŏ ſebŏknec
naǵ faydalmaert Mind eddig zol ez iras az meltatlan
comonicalonac keſerûſegŏs mergerŏl Immar kedeg
ede ala zol az meltan comonicalonac edŏſſegŏs
mezerŏl. es ṽ zentſegŏs naǵ haznalatťarol Mert
ez kegŏs criſtus mindŏnt ketſeg nekil hiuot ez
naǵ čodalatos vendegſegre, mondvan az zent
7 ewangeliomba || VEnite ad me omnes. Iŏuetŏc mind en
hoz'am kik mvnkalcottok. es meg vattoc terhelven. es en meg-
elegeitlec vr iſten monǵa Ez keńer kit en adoc en teſtŏm ez
velagnac eleteiert Veǵetŏc, es eǵetŏc ez az en teſtŏm, ki erŏt-
tetŏc el adattatic Ezt teǵetŏc en emlekŏzetŏmre, Mert ki en
teſtŏmet ezi es en verŏmet izya, ez en bennem. es en ṽ benne
lacozom Ez igeket meleket en nectŏk zoltam elet, es elevenſeg.
8 Vram criſtus miert || te zent igeid, Mert io kedvel. es naǵ hyw-
ſeggel kel fogadnonc, es vennŏnc Te igeid mert te mondottad,
eńemes mert en iduŏſſegŏmert mondottad, Azert igŏn ŏrŏmeſt
vezŏm te zent zadbalol, hoǵ erŏsben be oltaſſanac en zivembe
Engŏmet felſerkentnec elen naǵ keǵŏſſegnec igei, de meg rettent-
nec engŏmet en zamtalan bineim es megzeǵŏneit engŏmet en
fŏrtelmes conſcienciam elen naǵ zentſegnec vetelere, Kezerit
engŏmet ez te*) ||
9 nap'an mind octauaigh monduan O zentſegŏs vendegſeg.
kibe hiw kereztenŏc az edŏſſegŏs criſtoſt ezic es ṽ keńńa eth
emlekŏztetic, es allelŏc malaztal teleſŏdic, es ez zent vendegſegbe
minekŏnc az iŏuendŏ dičŏſegnec zalaga adattatic, Azert mind
ezŏgbelŏl adattatic meg eſmernŏnc minemû haznalatoſſag es
mel igŏn naǵ felſegŏſ iozag iŏyŏn minekŏnc ez oltari zentſegnec
meltanvalo vetelebŏl, Mert igaz hit ezt mutaťa, hoǵ ez oltari ||
10 zentſegbe neǵ allat vaǵon Tudńamint, teſt, veer, lelŏc, es iſten-
ſeg Azert mind ezŏketh az meltan comonicalo hoz'aia vezi igŏn
naǵ haznalattal, Mert mindŏnictŏl adatic neki kilŏmb kilŏmb
naǵ zentſegŏs ayandoc, es ſelſegŏs haznalatoſſag, Azert elſŏ
haznalatťa az meltan valo comonicalaſnac ez Mert micoron ez
zentſegŏs teſtŏt hoz'aia vezi embŏr mene ioth tŏth a criſtus ṽ
11 halando teſtebe, mindŏnbe az meltan comonicalonac || reze

*) Itt legalább egy, esetleg több levél hiányzik.

lezen, Mind ő bőytőleſebe, predicallaſaba, faradſagaba, Imadſa-
gaba, vigazaſaba, es mind ő keńnanac, es halalanac erdőmebe
Ezt megbizonitťa zenth Thamas doctor, monduan Mindőn hiw
kerezťen ki meltan comonical mindőn miſen azon haznalatoſſa-
got, es malaztot ńeri kit criſtus naǵ pentőkőn az kereztfan
embőri nemzetnec kereſe Es ennec főlőtte kerezťenſegbe mene
malaztbeli embőrőc vannak || es meńorzagba mene zentőc van- 12
nak mind ezőknec erdőmebe reze vaǵon Ezt megbizonitťa az
zenth kerezťen hith, holoth azt monǵoc a Credoba hizőm zen-
tőknec eǵǵeſſeget. Mas haznalatťa ez zentſegnec vetelenec ez,
mert ennec miatta, hoǵ az ő zent veret hoz'anc vez'őc. bintől
tiztultatonc meg, Kiről vǵmond az zent iras Criſtoſnac vere meg
tiztitťa mṽ lel- || kőnket ammeg holt mivelkődetőctől, Ammeg 13
holt mivelkődet ez, hoǵ micoron embőr malaztba vaǵon, es ſok
[iot] iot tezőn Ez io mivelkődet mind addeg eleuen mig halalos bint
tezőn, es e binnec miatta mind meg hal, de ha eſmeg tőredel-
meſſeggel megǵonic, es ayetatoſſaggal comonical Iǵ ekkeppen
tiztul meg allelőc ammeg hol (!) mivelkődettől, mert mind meg-
elednec ezőc őrőc iduőſſegre || De meeg nem ćak ezőctől tiztul 14
meg, de ennec főlőtte oſ ayetatoſſaggal es zeretettel vehetj
embőr hozzaia hoǵ mindőn boćanando bine, es elfeledőt halalos
bine megboćattatic, Kit megbizonit az zent iras monduan, Mert
ha o tőrvenbe coſoknac, es bikaknac vere az ſido nepet meg-
tiztitťa vala, Naǵǵal incab criſtoſnac zent vere ki mi bynőnkert
ki őttetec mi lelkőnket megtiztitťa || Erćed boćanando bynőkről, 15
es elfeledőt halalos bynőkről, Kiről arań zaiaiv (!) zent Ianos doctor
ekkeppen zol monduan Criſtoſnac tiztőlendő vere micoron io
acarattal vetetic, lelőknec mindőn corſagat megvigazťa Corſagat
monǵa es nem halalat, mert allelőc a boćanando binnel es az
elfeledőt halalos binnel megcorul, de meg nem hal, Azert a
corſagbol ezzent oruoſſaggal megvigazic || De ha ez zent oruoſ- 16
ſagot halalos binbe hozzaia veiendi, incab halalt halarra hoz
maganac, mikeppen felűl meg vaǵon mondvan. Harmad haz-
nalatia ezzentſegnec vetelenec ez, mert ebbe hoǵ ez vronc criſ-
toſnac lelket hozzanc vez'őc, adatic nekőnc az őrőc eletnec
zalaga, De ćak vǵ, hoǵ malazdba ez velagbol kimulandonc Ezt
Vronc ṽnőnmaga megbizonitťa, monduan Ki engőmet ezic ez en
erőt- || tem el, Az az, Mikeppen en őrőkke előc ṽes őrőcke el 17

Maſut meg vǵ mond En vaǵoc eletnec keńere ki meńbelől le-
zallottam Valaki e keńerből eiendic őrőc halalt nem laat Azert
valaki őrőc eletőt ezic, ennec zikſeg őrőcke elnie. Neǵed haz-
nalatťa ez zentſegnec vetelenec ez, mert micoron embőr meltan
comonical, hoz'aia vezi a teremtő iſtent ċodalatos naǵ hazna-
18 lattal, Mert az iſten naǵ hatalmaſſag, es őrők || bőlċeſeg, es
igőn naǵ felſegős io, Azert az ꝟ hatalmaſſagabol lezőn az meltan
comonicalo hatalmaſb io mivelkődetre, es keremeſőknec meg-
ńereſere, es az ꝟ bőlċeſegeből lezőn bőlċeb iduőſſegős iozagnac
valaztaſara, es gonoſſagnac eltavoztataſara, es az ꝟ io voltabol
lezőn keǵeſb mindőnőkhőz zeretetőſb iſtenhőz, es attyafiahoz,
19 es bekeſegősb haboruſagnac zenvedeſebe, es mindőn || iamborſagba
cazdacb, es iob Mert valaki meltan comonical, ennec ő lelke
betelic malaztal, es elegődic iſteni edőſſeggel, Mert micoron
embőr meltan comonical ennek lelke iſtembe valtozic Vǵ mi-
keppen az etel ital atteſtbe Es mikeppen a teſt el borral keńer-
rel, ezőnkeppen allelőc el ez zentſegnec veteleuel, Kit megbizo-
ńit Vronc ꝟnőmmaga, mondvan, Ki ez keńeret ezi, ez őrőcke
cel. Ötőd haznalatťa ez zentſegnec vetelenec ez, Mert a meltan
20 comonica- || lonac ziuet lelket zeretetre geryezti, Mert mikeppen
a tűznec előtte a hidecſeg eltauozic, ezőnkeppen ez zentſegnec
vetelenec miatta iſtentől elhidegűlt ziw megmelegűl, Kit meg-
bizonit zent bernard doctor mondvan, Valaki zeretettel ezi ez
zentſegős keńeret, zeretetnec őregűletit erzi Pelda nekőd, Micoron
a hew keńeret eződ, a hewſeget vele eződ, ezőnkeppen ki vrnac
zent teſtet vezi, Vezőn hoziaia tűzes zeretetőt, de iai mert
21 nemełec kik ez zent- || ſegőt hoz'aioc vezic, ołatanoc mint a
hideg corſagot zenvedőc, Kik iollehet az napnac heuſegen
fekőǵenec demaga a napnac heuſeget nem erzic, Ezőnkeppen
halalos binbeli embőr, Iollehet ez zentſegőt hoz'aia veǵe De-
maga az zeretetnec heuſegeth nem erzi ammegh zokot gonoſſag-
nac okaert Kiről vǵmond az zent iras Ieremias irta, Mikeppen
a čatorna a vizet meghidegeytj, ezőnkeppen a ⟨zokot⟩ gonoſſag
22 elhidegeyti allelkőt iſtentől. || Hatod haznalatťa az meltan como-
nicalaſnac ez Mert embőrnec elmeiet megvalagoſoiťa, es az el
eńezőt bynőket meg ielőnti Ennec meg erteſere tanit minket
arań zaiu zent Ianos mondvan Mikeppen az verőfeńbe ki az
ablacon be iő az rőg por meg tetzic, es meg laccic kit embőr

az verôſen nekil nem lathat, Ezónkeppen ez zentſegnec meltan
valo veteuel (!) meg eſmertetnec allelôknec fogatkozaſai, Kit || meg- 23
bizonit derec iraſnakes bizonſaga, Kirôl ekkeppen zol Yſaias
mondvan, Vaiat, es mezet ezic hoǵ el veſſe tôle aggonozt es
valazya maganac ayot Ez vayon erčed vronknac zent teſtet, es
ammezôn ṽ iſtenſeget. Es mikeppen ad velagoſſagot, es lataſt
embôrnec a teſti etel ital, ezônkeppen megvelaſitťa (!) allelôknec
zômet ez zentſegnec vetele abbinôknec megeſmeretire, hoǵ belôle
magat ki tiztoyča, Kit megbizońit || Vronc ṽnômmaga, mondvan 24
En vaǵoc ez velagnac velagoſſaga, valaki engômet kôuet, ez
nem iar ſetetſegbe Heted haznalatťa ez zentſegnec vetelenec ez,
mert ellenſegnec ellene igôn erôs feǵuer Tuǵǵoc kedeg azt hoǵ
embôri nemzetnec harom fô ellenſege vaǵon, Tudńamint, eǵ
ôrdôg, Mas ez velag, Harmadic ez minnôn teſtônc. Azert ha
órdôg ez velagnac, es teſtônknec keuanſagat reanc tamaztia,
ezôket ez zentſegnec vetele || meg ehńeitj, es mikeppen a viz 25
attůzet meg olťa, es nehezen vetkôzettôl megh oltalmaz Ezt
megbizońitťya zent Bernard doctor mondvan, Mi bennônc ket
ielôs ioth mivelkôdic ez oltari zentſeg, Eǵǵet ezt tezi mert az
ertelmet megkôrńekôzi malaztnac erôs kôfalaval, hoǵ erôs ellenſeg
hoz'anc ne ferheſſôn, Maſt azt tezi hoǵ az naǵ halalos bynôkre valo
engedetôt az akaratbol mindônôſtôl ki vezi, Ezt megbizońittya || 26
derec zent iraſes, Kirôl iǵ mond Dauid profeta az ſoltar kôńbe
Vram en elôttem aztalt vettel. azocnac ellene kik engômet
ńomorgatnac, Maſuth meg vǵmond, ha en ellenôm ſereg tama-
dant nem fel az en ziuem, Azert meg eſmere lelôgbe ez zent
profeta meeg criſtoſnac zůleteſenec elôtte mene zamtalan hazna-
latťa leǵôn ez meltan valo comonicalaſnac, es iǵ monda rola
Igôn io iſtenhôz eǵǵeſůlnônc || Az az, ez zent comonicalaſnac 27
miatta, mert ebbôl embôrnec igôn ſoc iozag adatic, kirôl iǵ zol
zent iraſbeli meſtôr monduan Criſtuſnac teſte coroknac oruoſſag,
zarandocoknac ńugodalm, Erôtelenôket erôſeit, egeſſegbelieket
ǵeńerkôttet, betegôket megvigazt Iamborokat malaztba tart, ennec
miatta lezôn embôr zeledbe, micoron megfeǵelmezic bekeſegôsb
haboruſagba, kezeb iduôſſegôs dologra, buzgo- || ſagoſb zeretetre 28
bôlčeb gonoſſagtol magat otalmaznia, kezeb lezen halaadaſra,
Alazatoſb engedelmeſſegre, Alcolmaſb malaztnec (!) vetelere, es
erôſb viaſcodaſra, ôregeit ayetatoſſagot iſtenhez, es zeretetôt atťa-

fiahoz, es ꝟnőmmagahoz Ez zentſegnec meltan valo veteleről
tőruenben iğ irattatic, Micoron ez zentſegnec vetelere alazatoſ-
29 ſaggal iarulandaz, erčed «zeretetit» criſtuſnac, őrőc eletnec ||
illatťat, lelki iozagoknac őregűletit, kőńhullataſocnac beuſeget,
zűnec tőredelmeſſeget, es bynőknec megeſmeretit, Mind ezőket
iol meg eſmerte vala zent Ieronimos doctor ki micoron hala-
lanac ideyen comonicalna, elien zentſegős dičerettel dičere ꝟtet,
monduan, Oőrők eletnec zentſeges keńere, kibe tartatic mindőn
io allatnac ize, es mindőn edőſſegnec illatia. Te benned vağon
30 min- || dőn geńerűſeg, es mindőn oruoſſag, mindőn ſegedſeg,
mindőn ńugodalm es mindőn io, Kit embőrnec kevannia. Mert
ez zent aztalon vağon mindőn malaztnac teľeſſege, es őrőc
dičőſegnec illatia Ith ielőntimeg az iduőzitő ꝟ keğelmeſſeget Ith
vannak le teven mindőn iozagoc Ith zol az criſtus ieſus az ő
31 zerető ieğőſenec, az az, az ayetatos lelőknec It vağon || criſtuſnac
kedves ielőn voltan. Ith vağon mindőn egeſſeg, es ğenerűſeg Sőt
meeg azt mondom hoğ mind ammeńńei zentőc, es anğaloc
nağob vigaſagot, es dičőſeget nem valhatnac mint az aldot
criſtuſnac comonicalaſaba Az az, hoz'a eğğeſűleſbe Es mind
effőldőn valo zentőc, es malaztos iamboroc erőznec teſtnec ğőtt-
32 relmebe nağ || kűnűſegőt, es edőſſegőt micoron comonicalnac
teſt zerent, Avağ lelőc zerent ez mondhatatlan nağ zentſeggel,
Azerth valaki őrőcke acar elni zűkſeg ennec hoğ ő gonoz elethet
iora valtoztaſſa, mert ha ezt nem teiendi, az őrők eletőth maga-
nac nem őrőc eletere, de incab őrőc halalara vezi, es iſtent
buzzu allaſra kezeriti. Kiről Ilarius neuű doctor ekkeppen zol,
33 monduan, || Iſtent a meltatlan comonicalo buzzu allaſra indoiťa
zentőknec ꝟnőmmagatol eltauoztatťa ellenſeget megvigaztala,
maganac eletet megriuideitj, ki criſtuſnac teſtet ragvan meltat-
lan zaggatia, Azert ez zent iraſnac bizonſagabol mindőn hiw
kerezťen megtanolhatťa mikeppen keľőn iarulnia ez nağ zent-
ſegős felſegős zentſegnec vetelere, kit nekőnc ağğon megtanul-
nonc aťa fiu, es zentlelőc Amen Immar lezőn tanuſag ||
34 arrol mikeppen eſmerhetimeg embőr azt ha mel-
tan iarul ezzenthſegnec vetelere auağ nem Iol-
lehet ezt ſenki ńilvan valo bizońſaggal meg ne eſmerheſſe hoğ
ha meltan iarul ezzentſegnec vetelere, auağ nem, Demaga
doctoroc vetnec neminęmꝟ ieğőket, kiből embőr velheti ha

magaba eyegőket lelendi, hoǵ bizvan iſtennec naǵ irgalmaſſagaba
io lelőkkel hoz'a iarulhat Elſő iege ez, micoron va- || laki 35
magaba azt eſmeri hoǵ aż el mult binen bancodic, es az
iőuendőctől akarya magat meg otalmaznia, es az neki haǵando
penitenciat kez leyend meg tartania, es ha io akaratťa vaǵon
iſtennec zolgalnia. Mas ieǵ kiből meg eſmerhed ha melto vaǵ
ezzentſegnec vetelere ez, micoron azt eſmerőd magadba, ha kez
vaǵ io mivelkődettre, es iſteni zolgalattra, mert ha ezt magadba
lelendőd, tahath || tuǵǵad azt, hoǵ iſteni zeretet vaǵon te 36
benned. Kit megbizonit zent gergőr monduan, Vallania iſtenṅec
zeretetit, es iſtennec eſmeretit, ennec tanoia ayo mivelkődet, ha
kedeg ez oth nem leyend, bizonſag nekőd, hoǵ ez eleten embőr
iſtent iǵen ſem eſmerte, v̈tet ſem zerette, mert a reſtőc, es azoc
kik ſokat aloznac, nem lelic v̈mmagogba azt, hoǵ v̈k kezőc
volnanac ayo mivelkődettre, es az iſteni zolgalatra. Azert ha
magadba azt || eſmerőd, es belől arra kevankozol, hoǵ ennec- 37
toua io mivelkődettre akarod magadat foglalnia, es iſtennec
akarz zolgalnia, ez igőn io ieǵ, mert iſtennec malaztťa mivel-
kődic benned es ekkeppen meltan iarulz azzentſegnec vetelere:
Harmadic ieǵ kiből meg eſmerőd ha melto vaǵ criſtuſnac teſte
vetelere, auaǵh nem ez, micoron magadba azt eſmerőd, hoǵ az
iſtennec igeiet őrőmeſt, es ǵőṅerkődeſſel halgatod, Mert em- || bőr 38
akkit zeret annac bezedet őrőmeſt halgatťa de ha azt eſmerőd
hoǵ kelletlen, es izetlen, tahat tuǵǵad hoǵ allelőc halalos cor-
ſagba vaǵon, kiről zent Bernard doctor ekkeppen zol monduan
Semmiből embőr hamarab megnem eſmeri teſtenec corſagat mint
ebből, micoron neki az etel ital kelletlen, Ezőnkeppen ſemmiből
kőṅṅeben lelkődnec corſagat meg || nem eſmerhőd, mint ha 39
nekőd az iſtennec igeienec halgataſa izőtlen, es kelletlen, kiuel
allelőc zokot elni, Kiről vǵmonda Vronc a keſertő őrdőgnec
Nem čak keṅerrel el embőr de mindőn igeueles el, ki zarmazic
iſtennec zaiabol Neǵedic ieǵ kiből megh eſmerőd ha melto vaǵ
ez zentſegnec vetelere ez micoron azt eſmerőd magadba, hoǵ az
ellenőd vetkőzőnec ellene ziuedbe || ſemminemů ǵůlőſegőt, es 40
haragot nem tartaz, de ha meeg ennel naǵobban vetkőzőt volna
ellenőd eztes kez volnal megbočatnod, Azert hoǵ a keǵelmes
iſten attennőn binődet bočaſſa meg. Őtődic es ṅilvabban valo
ieǵe ez zentſegnec meltan hoz'anc valo vetelere ez, micoron

valaki magaba azt eſmeri, hoǵ a keǵős criſtuſnac kennarol, es
41 halalarol őrőmeſt emlekőzic, Kinec oka- || ert hatta nekőnc
ezzentſegnec vetelet, monduan Ezt valamenezőr hoz'atoc vezitőc
en kenomnac es halalomnac emlekőzetire veǵetőc Azert
Vrnac Neuebe ielőntetic immar edeala mene
haznalatoſſagos gymőlče leǵen ez zentſegős
kennac gondolattyanac. Azert elſő haznalatta vronc
criſtuſnac kennanac halalanac gondolattanac ez, mert igőn
42 kinnen iſtenhőz teryt || Es binnel meg kemenűlt ziuet tőredel-
meſſegre, es ǵonaſra zerzi, Ennec peldazattara ez zentſegős ken-
nac ideien kőzikclac repedőzenec, főld meg indula, es coporſoc
nilanac, Az kőzicclanac repedőzeſen erčed a kemen zinek tőre-
delmeſſeget, A coporſonac nilaſan erčed a ǵonaſra valo zanac
meg nilaſat, es a főldnec meg indulaſan erčed az criſtuſnac
43 teſte vetelere valo indulaſt, es meltan valo || hoz'a iarulaſt.
Maſod haznalatta ez zentſegős kennac gondolattyanac ez, mert
a binős embőrből tezőn haznalatos iambort, es zent eletű
embőrt, Kit igőn kel kevanni mindőnnec, Mert vǵmond meeg
a pogan bőlčes, hoǵ bodog elet az iamborſagos elet. Azert ha
keuel' vaǵee, es alazatoſſagot keuanze, tahat gondoliad ez criſ-
tuſnac kennat, es ő melſegős alazatoſſagat, es ebből valami iot
44 keuanz || nekőd mind meg adatic. Azert valaki azt akarya hoǵ
a bintől megzabadulion, es lelki iozagba cazdag leǵőn, tahat
kel ez iletennec az criſtuſnac kennat ǵacorta gondolnia, ki
nekőnc hozta az őrőc eletnec bodogſagat. Harmad haznalatta.
es zentſegős ǵűmőlče ez zentſegős kennak gondolattanak ez.
mert az őrőc bekeſegőt, kit vronc criſtus zerze ez v kennanac
45 halalanac miatta embőri nemzet || kőzőt, es amindőnhato ata
iſten kőzőt, ezt embőrbe megtarta, es haboruſagot ǵűlőſegőt, es
ireǵſegőt embőrnec ziueből ki vz. es ő lelket megzentőli, kit
megbizonit zent Bonauentura monduan Semmi ol igőn embőrbe
kőzőnſegős megzentőleſt nem mivelkődic mint ez criſtus kenna-
nac gondolatta. Neǵed haznalatta ez zentſegős kennac gondo-
latanac ez, mert embőrrel a haboruſagot kinnen elzenvetteti.
46 Mert embőr va- || lamenezőr megzomorodic es meg emlekőzic
criſtuſnac kennarol, annezor criſtoſtol meg vigaztaltatic Kit meg-
bizonit vnőmmaga az ſoltar kőnbe, mond-van Vele vaǵoc a habo-
ruſagba, meg zabaditom vtet, es meg dičőytőm vtet. Azert igőn

ielős hyedelm haboruſagot zenvedő embőrnec ez xpus keńńanac zent emlekőzetj, Kiről iǵmond zent Bernard doctor, Nem lehet oĺ naǵ haboruſagot (!) embőrbe, hoǵ ki edőſſegre nem valtozic ‖ 47
ha az iduőzitőnec keſerűſeget ziuebe ǵőytendi, es rola iol meg emlekőzendic, Azert ha ziuedbe zomoru vaǵee, lelkődbe el-keſerőttel, izetlen, es ayetatlan vaǵee, gondoĺad a naǵ felſegős vrnac zomoruſagat, es ő naǵ keſeruſeget kiről ꝟnőnmaga vǵmonda. Zomoru en lelkőm, mind en halalomig. Es oĺ igőn naǵ len ez artatlan barannac ő zomoruſaga, es keſerűſege, hoǵ mind ez velagba mene embőr vaǵon es mene volt, es mene lezőn ‖ mind ezőknec zomoruſagat es keſerűſeget főlűl mula 48
Annera hoǵ vǵan verrel veritőzec beleie. Azert ha embőr ezt iol meg gondolanǵa, az ő zomoruſaga mind ſemmi lezőn ehőz kepőst. Ótőd haznalaťa, es gymőlče ez zentſegős kennac gondolatťanac ez, merth ez zentſegős gondolatnac oĺ igőn naǵ ereie vaǵon, hoǵ embőrnec iſtennec zent acaratťat meg ielőntj, es tehetſegőt aad, hoǵ az iſtennec meg eſmert acaratťat beteĺeſitheſſe, Kit embőr ez ‖ nekil nem tehetne, Kit Vronc ꝟnőmmaga 49
megbizońit monduan, En nalam (!) ſemmit nem tehettőc. Hatod gymőlče ez zentſegős kennac gondolatťanac ez Mert a keǵős criſtus ez iĺetőn embőrnec ő ziuet lelket ayetatoſſaggal megkőueriti, es bőlčeſeggel megekőſeitj, Vǵhoǵ ꝟmmagat es mind ꝟ atťafiait iduőſſegős iozagra tanitania tuǵǵa Es ennec főlőtte ymadſagat őrőmeſben, es hamarab meg halgatťa, Azert meltan, es igazan dičeric ‖ minekőnc mindőn zent doctoroc ez zentſe- 50
gős kennac gondolatťat, mert mindőn io kit adot, es ad minekőnc az felſegős vr iſten, mind ennec miatta atta, es aǵǵa. Heted gymőlče ez zentſegős kennac gondolatťanac ez, mert az edes ieſus ez iĺetenőknec kik az ő zent keńńaba gondolcodnac, es edőſkődnec az ő zent teſtenec harom rezebe irta fel, hoǵ őrőcke rola el ne feletkőzyec, Meg irta ez il- ‖ ietenőket az ő 51
ket kezen. Azert, hoǵ ꝟket mindőn ńaualyaiogba megſegeĺe, Megirta az ő ket labannes annac ieǵeie, hoǵ ő tőlőc ſoha el ne meheſſőn, Meg irta az ő ziuebees, arra, hoǵ ꝟket ſoha el ne feletheſſe. Mind ezőketh megbizonitťa ꝟnőnmaga Iſaias profetanac miatta, monduan, Minemde elfelethethie az ańa ꝟ kis ǵermőkete, hoǵ ne kőńőrűlne ő mehenec zűlőttenne, es ha az elfeledendi, en tegődet ‖ el nem feledlec. Mert en kezeimbe 52

meg irtalac tegődet. Nolczad gymőlče ez zentſegős kennac gon-
dolatťanac ez, Mert ez criſtusnac keńńanac ayetatos gondolatťa-
nac miatta naǵob malaztot, es erdőmőt ńer iſtentől, hoǵnem
ha mind egez kereztſenſeg imadna erőtte. Okat veti arańzaiu
zent Ianos monduan Semminemű allat eǵeb ninčen hoǵ mi
53 embőrőknec idueſſegőt zerzőt || volna, hanem čak ez criſtuſnac
keńńa halala. Kilenczed gymőlče ez zentſegős kennac gondolat-
yanac ez, Mert főlűl mul ez zentſegős gondolat mindőn eǵeb teſt
zerent valo io dolgocat, mert ſemmi iſtennec ennel kellemetőſb,
es embőrnec ennel erdőmőſb, mint ez criſtuſnac keńńanac gon-
dolatťa, Kit megbizonit naǵ Albert doctor, monduan, Criſtuſnac
keńńarol čak eǵ iǵűſeggel valo meg emlekőzet, tőbbet haznal
54 embőrnec hoǵnem || eztendeg valo viz keńer bőit Auaǵ ha
mindőn napon magat oſtorozna mind ő verenec ki ontaſaiglan.
Auaǵ ha mindőn napon eǵ egez ſoltarth oluaſna. Tized gymőlče
ez zentſegős kennac gondolatainac ez, mert ez criſtuſnac keń-
ńanac zőnetlen valo ayetatos gondolatťa incab iduőſſegőſb embőr-
nec honnem ha a bodog ziz maria mind ammeńńei zentőkkel.
es aṅgalokkal eſedőznenec előtte, es ezt erčed azzentſegős ken-
55 hoz kepőſt, kynec || haznalatťa mind őrőkkevalo, Mert főkeppen
azzenttőknec ymadſagaba nem al embőrnec iduőſſege, de az criſ-
tuſnac keńńaba, Kiről ꝟǵmond arańzaiu zenth Janos Embőrők-
nec mindőn iduőſſege a criſtuſnac halalaba vaǵon leteuen.
Tizeneǵged haznalatťa ez zentſegős kennac gondolatťanac ez.
mert ha valaki ez velagba mulatta volna ideiet igőn ſoc heu-
ſagba, es terne ez criſtus keńńanac ǵacortavalo ayetatos gon-
56 dolatťara ennec miatta oſ nań erdő- || mőt valhat, mint az oſ
embőr, ki mind ő ǵermőkſegetőlfogva iſtennec zolgalt, es iduőſſe-
get hiuőn kereſte, Demaga ez zentſegős kennac gondolatťara
ǵacorta, es ayetatoſſaggal nem iǵekőzőth De miert ez vtol iutot
ezzentſegős kenra igekőzic, es ǵacorta rola ayetatoſſaggal emle-
kőzic, haſonlatos lezőn, auaǵ felűlmuľa annac erdőmet ki mind
ő ǵermőkſegetőlfogva iſtennec zolgalt, demaga ez zentſegős
57 kennac gondolatiara ayetatos nem volt || Azert valaki eż velagba
ideiet heaba mulatta el, ez eľeten embőr az elhaǵot lelki ioza-
got igőn hamar, es naǵ beuőn meglelheti ez zentſegős kennac
ayetatoſſagos gondolatťaba. Kiről iǵmond zent Bernard doctor,
Tudom hoǵ az en erdőmőm nem eleg ennekőm, de ammi

foǵatkozas ebbe vaǵon, ezt en magamnac ki vezőm en vramnac
ſebeiből. Tizenkettőd ǵimőlče ez zentſegős kennac gondolatťanac
ez, mert a keǵős xpus ez eſeten embőrt || ki ǵakorta ayetatoſ- 58
ſaggal az ő keńńarol emlekőzic, ő halalanac ideien ezt meg-
vigaztaſa az őrőc vigaſarol (!) ȍtet bizońoſſa teuen, es ő halalanac
vtanna az őrők orzagot, es dičőſegőt neki advan. Azert ez
mindőn embőrnec igőn naǵ zűkſeg, hoǵ az criſtus embőrnec ȍ
halalanac ideien oth leǵen, mert accoron az halando embőrth
igőn ſoc keſertet haborgatťa Kitől az keǵős xpus igőn hiuőn
megotalmaz'a ha ez velagba az ő keńńanac gon- || dolatťanac 59
miatta vele megeſmerkődőt, es vele baratſagot zerzőt. Azert
mind ez főlűl mondot iraſbol adatec megeſmernőnk, miből
embőr veheti ha melto lezőn ez zentſegnec vetelere, auaǵ nem,
Kit vǵan riuiden meges meg ielőntőc, hoǵ embőrnec elmeie
kińńeben foghaſſa, Azert elſő ieǵe ez len, hoǵ ha embőr az el-
mult binen bancodic, es az iőuendőtől acaria magat otalmaznia.
Mas ieǵe ez, ha kez vaǵ io miuelkődettre, es iſteni zolgalattra
Harmad ieǵe ez, ha az iſten- || nec igeiet őrőmeſt halgatod. 60
Neǵed ieǵe ez, ha az ellenőd vetkőzőnec ellene ǵűlőſegőt, es
haragot nem tartaz. Ótőd ieǵe, es ielőſb ez ha az criſtuſnac
keńńarol őrőmeſt emlekőzől, Mert ez oſ naǵ felſegős iozag, hoǵ
čak ennec miatta embőr a criſtuſnac zent teſtet lelőc zerent
hoz'a vezi, Micoron ez zentſegős kenrol ayetatoſſaggal meg emle-
kőzic, Ki zentſegős emlekőzetnec elſő haznalatťa ez, mert embőrt
iſtenhőz te'rit, es bińtől || eltavoztat. Maſod haznalatia ez, mert 61
a bynős embőrből tezőn malaztos embőrt Harmad haznalaťta,
mert az őrőc bekeſegőt kit zerzőt criſtus az ő keńńanac miatta
embőr kőzőt, es iſten kőzőt, ezt embőrbe megtarťa Neǵed haz-
nalatťa, mert embőrrel a haboruſagot kińńen elzenvettetj. Ótőd
haznalatťa mert iſtennec zent akaratiat meg ielőntj. Hatod haz-
nalatťa, mert embőrnec ziuet lelket zent malazttal megkőueriti,
es bőlče- || ſeggel meg ekőſeiti. Heted haznalatťa, a xpūs ez 62
eſetenőket kik őrőmeſt gondolcodnac az ő keńńarol ő zent teſte-
nec harom rezebe fel irta. Nolczad haznalatia, mert embőr
ennec miatta mindőn iozag tetelnel naǵob malaztot, es erdemőt
ńer iſtentől. Kilenced haznalatťa ez, mert iſtennec ſemmi ennel
kellemetőſb. Tized haznalatťa, mert mindőn iozag tetelt főlűl
mul Tizeneǵǵed haznalatťa, mert az elhaǵot iozagot kit binnec ||

63 miatta el veztőt, ennec miatta hamar megleli. Tizőnkettőd haz-
nalatťa ez, mert ennec miatta embőr azt erdőmli, hoǵ a xpūs
halalanac ideien oth ielőnnen lezőn, vtet megvigaztalvan, es
ellenſegtől meg otalmazvan, es ⱴtet be viuen az őrőc hazaba,
Kit nekőnc kereſőt ez ⱴ zentſegős keńńaual, es halalaual, Kiről
aǵǵonc naǵ halat ⱴ felſegenec mind őrőckől őrőkke Amen.
Dičerteſſec vr Iſten, es ő zent ańńa ||
64 Binnec Solǵa
Vrnac Neuebe kezdetic zolas az pocolnac zőrńů.
es keſerů keńńarol, hoǵ a bynős hala es a bint
meg haǵǵa Malaztba valo embőr halya, es ő tőle
magat incab megotalmaz'a, Azert, iǵ mond rola
Dauid profeta a ſoltar kőńbe
Conuertantur peccatores in Infernum omnes gentes que
65 obliuiscuntur deum Teryenec a binőſőc po- || kolba, es mindőn
nemzetőc kic iſtent elfelettec Ved iol eződbe, hoǵ a pocol mon-
datic lennie bidős, es igőn főrtelmes helnec kiert neueztetic igőn
ondogſagos verőmnec, es a főldnec alſo rezenec, houa fol, es
takarodic mind ez velagnac ondogſagos genetſege. Vǵ mint ez
velagnac arńekzekibe, Es ol igőn naǵ melſegős verőm, hoǵ
valaki bele eſendic, őrőcke ſoha belőle ki nem kelhet mikeppen
66 a nehez kő a || tengőrnec fenekeről, ki megmutattathec anǵal-
nac miatta, Kit megirt zent Janos lataſanac kőńvebe ekkeppen
monduan Eǵ erős anǵal fel vőn eǵ malom kőveth, es be vete
a tengőrbe monduan Elen hertelen vettetic babillon a pokolba
holot vaǵon gonoſſagnac es keǵőtlenſegnec telyeſſege, Ez babil-
lonnac maǵarſaga ǵalazat, es ez ǵalazat nem eǵeb, hanem čak
67 a binnec rutſagos ondog- || ſaga, Azert ez ki vettetic a pocolba.
Kit megbizonit profeta az ſoltar kőńbe, monduan, Elmerittetenec
mikeppen a nehez on naǵ melſegős vizbe. Kiről čodalcodic iras
tőrleyte meſtőr, es iǵ mond O őrőkkevalo naǵ iayvezic, es
ńavalaſſagos ǵőttrelm, holoth ſoha megnem hal kit a pocolnac
tůze be ńelend, oth vannac ol kenzooc kik keǵocnal zorńůbec.
68 es ſarkannal mergőſbec, ondokoc, feketůc || es ǵőttreni ſerenőc
Soha megnem farradnac, de mindőncoron erre megvyiulnac.
Mindencoron zomoruc, es mindencoron megmarni kezők. Es ez
ilien keſerůſegos ken ſoha mind őrőcke nem iuth halalnac
hatarara, es ſoha nem tud vegezeſt, de mindencoron lattatic

elkezdetni Ezo̊n el amelcodic zent Ieronimos doctor, es v̊ǵmond
Zo̊rńůko̊do̊m az eleuen halalon, el amuloc a mardoſo fergeko̊n,
igo̊n felo̊c eſno̊m || az eleuen halalnac kezeben, Kiro̊l iǵmond 69
arań zaiu zent Ianoſes O o̊ro̊kkevalo halal, mondhatatlan
zo̊rńů keen, mit monǵac te rolad nem tudom Mert bezeddel
meg nem ielo̊nthhetȯl, megnem foghat en elmeem, ziuem meg-
ſem gondolhat, Azert ved iool ezo̊dben, hoǵ a pokolban poga-
noknac keńńoc igo̊n naǵ, es vegezhetetlen, demaga a kereztenȯk-
nec keńńoknal naǵǵal kiſſeb Miert v̊k iduo̊ſſegnec vtat || vǵan 70
nem eſmertec, es nem hallottac mikeppen a kereztén embo̊ro̊c,
Azert mindo̊n kereztén igazan erče, es iol ezebe veǵe, Mert
iollehet a pocolnac keńńa zamtalan, es megmondhatatlan leǵo̊n,
Demaga mind ez ſoc ko̊zzůl riuiden es ielo̊ſben tizenket keńńa-
rol lezo̊n maſt ide ala a bezed. Azert Elſo̊ keńńa a pocolnac
ez, mert abbenne valooc iſtento̊l annera eltauoznac, hoǵ o̊ro̊cke
v̊tet ſoha nem lattác || Maſod keńńa ez, mert oth vaǵon o̊ro̊c 71
tůz, ki ſoha megnem alozic. Harmad keńńa ez, mert oth vaǵon
elviſelhetetlen hidegſeg. Neǵed keńńa, es ǵo̊ttrelme ez, mert oth
vaǵon ńaualgo ehſeg, es kenzo zomyuſag. Ȯto̊d keńńa ez, mert
oth vaǵon hyedelm nekil valo halal Hatod keńńa ez, merth
oth vaǵon ondogſagos dohoſſag. Heted keńńa ez Mert oth
vaǵon naǵh keſerůſego̊s ſerelm, es fay- || dalm N'olczad keńńa 72
ez, Mert oth vaǵon zo̊ntelen valo iſteni karomlas. Kilenced
keńńa ez, mert oth vaǵon tapaztalhato ſetetſeg. Tized keńńa ez,
mert oth vaǵon, auaǵ vannac halaltalan fergec. Tizen eǵǵed
keńńa ez, mert oth vaǵon rettenetȯs zo̊rńůſeg. Tizenketto̊d keńńa
a pocolnac ez Mert o̊ benne oĺ ken vaǵon kynec ſoha vege
ninčen. Azert elſo̊ keńńa pocolnac ez, mert valaki oda vettetic
o̊ro̊kke iſtennec zynet ſoha || nem lattá, Ki mindo̊n kennal 73
naǵob, mert eleg naǵ ken az, hoǵ o̊rdo̊gnec hatalmanac alatta
vannac, De ennel naǵob hoǵ mindennemů kent o̊ velo̊c zen-
vednie (!), De naǵǵal naǵob az hoǵ o̊ velo̊c mind o̊ro̊kko̊l o̊ro̊kke
kenzodnac. De meeg mind ezo̊knel ſoccal naǵob ken az, hoǵ
iſtennec zynet nem lattyac. Mert ha azt latnac, Kent ſemmit
nem zenvednenec. Azert ez oka, hoǵ naǵob ken ninčen pocolba
mint iſtennec zynet || nem latnia. Kiro̊l v̊gmond arańas bezedů 74
zent Ianos Ha enneko̊m elo̊mbe ezo̊rkeppen valo kent vetendez,
es azokat oĺan naǵnac nem aleytom ſem itelo̊m mint ezt, hoǵ

a gonoz binôſôc kirekeztetnec a diċôſegôs. es vigaſagos tarſaſag
kôzzůl, es a terômtô iſtennec ôrôc ǵůleſegebe lennie. Mert ki
rekeztetnie az ôrôk iotol, es idegônne lennie azoctol meſeket az
75 vr iften az ṽtet zeretôknec zerzet. [Mert] annera nehe- || zitic a
kent, hoǵ ha eǵebkent ſemmit nem zenvedneuec, ċak ezônes igôn
ſoc volna. Es kińńeb volna ezôrzer valo tůzbe egnie honnem a
keǵôs criſtuſnac megharagut zynet latnia es ô tôle ôrôkke el-
tauoznia Es incab akarnac a ſetet pocolnac tômlôcebe, es az
naǵ zôrńůſegôs kenban lôttôket, honnem az iteletre ki iôtôket,
es mind ez egez velagnac az ô rutſagos ondogſagokcal meg
76 ielônteſôket, holot mindôn binôk- || nec zidalmaſſagos zeǵenſege
ńilvan meglattatic, es mindônôctôl meg eſmertetic, Kirôl čodal-
coduan, es elamelcoduan, zent bernard doctor, es iǵmond. Mit
aletaz minemů, es mene lezôn tahat ackoron a keſerůſeg, es az
ſiras, az ohaytas es az zomoruſag, micoron elvalaztatnac a
keǵôtlenôc az igazaknac tarſaſagatol es az iſtennec lataſatol, es
adattatnac erdôgôknec hatalmaſſaganac alaia, es mennec ô velôc
77 az ôrôc tůz- || be. Mas keńńa a pocolnac ez, mert ô benne
vaǵon eǵ meg ǵôytot ſebôſſegôs tůz ky ôrôcke ſoha megnem
alozic Es valakic ith ez velagba ǵeryedôztec gonoz kevanſagnac
tůzeuel veg vethes nekil, Kirôl uǵmond profeta a ſoltar kôńbe,
Vetôd vram iſten ṽket te zômôdnec elôtte vǵ mikeppen az egô
kemencebe. Vr iſten ô haragyaba meghaborgatťa ṽket, es tůz
ńeli be ṽket, es mikeppen ez velagi tůz addeg ſoha megnem
78 alozic, mig oſ allatoth leel kit ô zokot || meg egetnie, Ezôn-
keppen az ôrôc tůz miert neki halaltalan ſaya vaǵon, ſoha
ôrôcke megnem alozic, De mindôncoron eeg, es mind ôrôcke
eleuen, es abbele vetôtteket ſoha megnem emeztj Kit megbizonit
azzent iras monduan, Siratťa a keǵôtlen mind azokat meſeket
tôth, es megnem emeztetic Zent Bernard doctor ezônt bizonitťa,
monduan, Mert oth a pocolba a tůz ṽǵ emezt meg, hoǵ
79 mindôncoron megtart, es a ken vǵ neuekôdic || hoǵ minden-
koron megvyul Tudacoznac nemeſec azon hoǵ ha a pocolbeli
tůz leǵen vǵan teſtôs es velagos mikeppen ez velagi tůz, Auaǵ
nem, Erre zent Gergôr doctor rea felel, es vǵmond, A pocolnac
tůze teſtôs, es illethhetô es a bele vettetteket teſt zerent egetj,
es embôri zolgalattal nem ǵoytatic ſem kedeg faval nem eltetic,
De eǵzôr megvaǵon terômtven, es ôrôcke megnem alozik, es

nem zikſeg eleztefre, mert mindencorou eeg, es vaǵon neminemű
keues velagoſſaga ő benne || valo karhoztaknac naǵob keńokra, 80
es az ő langa olan mint a kenkőnec langa, ſirű ſokoru kőkőrű,
es igőn bidős es bizon velagoſſaga ninčen. Kit ezőn zent gergőr
megbizonit, monduan, A binőkőn bozzu allo tűznec egeteſe
vaǵon, de velagoſſaga ninčen, Mert a kiket a pokolnac tűze be
ńel, azokat a bizon velagoſſagtol megvakeyttá, hoǵ ṽket kiuűl
az egeteſnec ſerelme ǵőtőrye, es belől a kennac .vakſaga ſete-
tiče, hoǵ kik ő terőmtőiőknec ellene teſtőc- || kel es lelkőckel 81
vetkőztenec Ezőnkeppen eǵetőmbe teſtőgbe, es lelkőcbe kenzat-
taſſanac Es az ileten ken legincab azocnac adattatic, Kic ez
velagi telhetetlenſegnec kevanſagaual karhoztanac Harmad ielős
keńńa a pocolnac ez, merth oth vaǵon elviſelhetetlen hideſeeg(!),
hoǵ kik ith ez velagba az iſteni zeretettől elhidegűltec, es az ő
zolgalatťaba ellankattanac, es el reſtűltec oth a pocolba rezkeſ-
ſenec, es ſazyanac naǵ kenzo hidegſegbe, Kikről ṽǵmond az ||
zent iras Mennec honac hidegſegeről igőn naǵ hewſegre It 82
v e t t e t i c e ǵ k e r d e s Mikeppen mehetnec eǵǵűnnen maſua,
mert nam vǵmondnac, hoǵ a pocolba ol naǵ zoroſſag lezen,
mint az ſaytoba igőn megzoretoth zőlő tőrkől. Abba ninčen
ketſeg, hoǵ uǵ nem lezőn de az iteletnec vtanna, De kel ezt
keǵőſen ertenőnc, hoǵ ez ilen valtozas, es eǵh kenrol maſra
menes lezőn čak addig mig az vtolſo iteleth meg lezőn. Azert
ez mikeppen || leǵőn hidegſegről heuſegre menes Beda neuű 83
doctor vǵmond rola, Hoǵ az angliſoknac cornicaiogba vǵ olvaſta,
hoǵ kiſſeb conſtantinos čazarnac ideyen neminemű vitez meg-
hala, es ennec vtanna azon teſtbe feltamada elettre. Ki ol igőn
meg iyedőt vala a pocolnac keńńatol, melet ő meglatot vala,
hoǵ legottan e velag kőzzűl kifuta a kietlen puztaba, es oth
maganac čenala eǵ folyo viz mellet cellat es ő benne eǵ
kemenceet, es teli időn a kemenceeth || iol megfűtiuala, es 84
ennec vtanna mind ruhaſtol magat a vizbe martyavala, es ki
al vala a naǵh hidegre, es a vizes ruhat magahoz haǵǵa vala
faǵnia es hoǵ megfagvala(:) be meǵőn vala a naǵ heuſegben es
ez ilen dolgot micoron ő zőnetlen tenne, megtudac nemelec az
zent aťac kőzzűl, es kezdeg ṽtet feǵelmeznie, es rola tiltania.
Ő kedeg monda nekic, Vayha ti lattatoc volna, es hallottatoc
volna azt ammit en lattam, es hallottam, ne || talantan ennel 85

naǵobbat es tőbbet tennetőc tŭ mint en tezőc, es naǵ zorgal-
matoſſaggal megkerdec ṽtet mit latoth volna. Ṽ kedeg monda
En micoron e teſtből kimenec, eǵ fenőſſegős embőr vin engőmet
napkeletfele, es eǵ igőn naǵ zelős melſegős vőlǵbe, Kynec eǵǵic
oldala telyes vala tŭzzel, es ammaſic naǵ hidegſegős hauas
faǵǵal, es mind e ketfele telyes vala karhozot lelőckel, es mico-
ron eǵſelől meg vnńa vala valameľic zenvednie a tŭznec ege-
86 teſeet mennec vala mas fele a || naǵ hidegſegbe, es micoron
meg vnńac vala a naǵ hidegſegnec zenvedeſet, mennek vala
eſmeg a naǵ ſebőſſegős tŭzbe, es mind ezőnkeppen valtoztatťak
vala az ő keńńokat, Es ezeket megmonduan, Monda touabba,
es ezőket megh latvan, Vin engőmet ennec vtanna ezőn fenőſ-
ſegős embőr eǵ igőn naǵ ſŭrŭ ſetetſegős helre, es oth előlem
elenezec, es en latec oth eǵ naǵ zőrńŭſegős, es melſegős ver-
87 mőth || Kiből fellőuőldőznek vala zamtalan tŭzes oľ meľ goľo-
biſoc, es tŭzzel betőlt embőrőc, mikeppen ſebőſſegős tŭznec
zikraia felfutatnak vala eſmeg be hőrpentetnec vala, es naǵ
ondogſagos dohoſſagot bočatnac vala, Es oth en halleec zamta-
lan ſirocat, es ordetaſſal valo ohaytaſokat, es oľ meľ mind ertőm
vala ekkeppen monduan Jayvezic minekőnc hoǵ binnec attok
volt magonkat, Kiert ith őrőcke ezőnkeppen ǵőttretőnc, es lathec
88 igőn zőrńŭ || őrdőgőket, es akaruan engőmet el ragadnia, es
bevetni az egő kemencebe ⟨verőmbe⟩, es ielőnec oth fenőſſegnec
anǵala megtiltvan az őrdőgőket, hoǵh engőmet ne illeſſenec,
monduan, Mert az naǵ biro parančolth neki hoǵ teryőn be
teſtebe, es tarčon penitenciat ha elakarya tauoztatnia ez ilieten
zőrńŭ kenocat, es ezőketh megmonduan azoknac zaiokat euuel
bekőte kic ṽtet feǵelmezic vala a kemenſegős penitencia tartaſ-
89 rol. Neǵed ielős keńńa || a pocolnac, őrőc ehſeg, es zomehſag,
hoǵ kic ith ez velagba torcoſſagba eltenec, es neki veget nem
vettenec oth a pokolba őrőc ehſegőt es zomehſagot zenveǵǵenec
Mikeppen ńilvan megtetzic az ewangeliombeli cazdagrol, Kiről
Vronc ieſus vǵmond, Meg hala a kazdag, es pokolba temettethec,
ki az zegeń lazarnac nem ada a keńer morſalekot ő ſem erdőmle
ő tőle eǵ čőppenet vizet Ez iľeten torkoſokrol ṽǵmond az zent
90 iras Az eleſegőt mit ez iľeteńőc || meg őttenec valtozic ő gom-
rogba mergős keǵonac epeieue, es az ő boroc kiuel megrezőgil-
tenec, lezen ő nekic ſarkannac mergeue Azert kik ez velagba

torkoſſaggal rezôgôſkôdnec, halgaſſak az ô lecceiôket, es erčet(!)
egezlen az zent iraſt Kikrôl vǵmond Iſaias profeta iſtennec
kepebe Az en zolgaim eznec, tû kedeg ehôztôc, Az en zolgaim
iznac, tû kedeg zomeheztoc, Az en zolgaim ôrûlnec, tû kedeg
zidalmaztattoc, es zeǵôńkôttôc || Az en zolgaim vigadoznac ti **91**
kedeg ordeytotoc, es keſergôtôc Soltar kôńbe es vǵ irattatic
Ehſegôt zenvednec mikeppen az 'ebec, Ez iſeten keen leg incab
adattatic a torkoſoknac, es az rezôgôsôknec. Ótôd keńńa a
pokolnac ez, mert oth vaǵon halal, halal nekil, ki mondatic
elô halalnac, Mert az oth valoc vǵ halnac meg hoǵ coronked
elnec, es vǵ elnec, hoǵ koronked meghalnac. Ved iol azert
ezôdbe hoǵ ez velagba naǵob ken || ninčen a halalnal, mert **92**
mindôn embôr tauoztattá es igôn feel tôle, De las naǵ čodat,
hoǵ a pocolba oľ igôn rettenetôs, es oľ igôn felelmes az ôrôcke
valo keſerû ken hoǵ a karhoztac oth a pocolba incab keuannac
a halalt honnem eletôket, Oka ez, hoǵ az ôrôkkevalo keſerû
zôrńû kentol megzabadulhatnanac Hoǵ ez mind ekkeppen leǵôn
Zent Janos megbizonittá lataſarol valo kôńueben monduan,
A kennac ideien kereſnec embôrôc halalt, es megnem lelic,
Keuan- || nanac meghalnia, es el futh ô tôlôc a halal, Arra **93**
monǵa neminemû iambor doctor. O halal meľ igôn edôs volnal
maſt azoknac kiknec neha igôn keſerû voltal, čak tegôdet kevan-
nac, Kic tegôdet igôn nem zeretnec vala, es te tôled igôn felnec
vala. Errôl iǵ zool zent Gergôr mondvan, Kiknec ith ez velagba
adatot ôrôc eletôth kereſniôc es nem kereſtec, a pocolba kereſ-
nec halalt, es nem lelic Ezôn zent gergôr monǵa Zôrńû keppen
lezôn a pocolba || valoknac a halal, halal nekil Vegezet veg **94**
nekil, es a foǵatkozas ſoha nem tud megfoǵatkoznia, mert a
halal oth mindencoron eel es a vegezet mindencoron kezdetic,
A halal megh ôl de megnem holt a kennac keſerûſege ǵôter,
de ſoha a felelmet el nem tauoztatia, A tûz eget, De ſoha a
ſetetſegôt el nem ûzi, es ſoha velagoſſagot nem ad. Hatod
keńńa pocolnac ez Mert oth vaǵon igôn naǵ vndogſagos dohoſ-
ſag, Mert || valakic ith ez velagba a binben megbizhûttec, **95**
azoknac vǵ illic hoǵ oth az ondogſagos kenba ôrôkke bizhôǵ-
ǵenec, Kikrôl vǵmond az zent iras Iſaiaſnac kôńvebe, A pocol-
nac halattai kivetteſſenec, es az ô dôgôcbelôl mindencoron dohoſ-
ſag zarmazzec, es az ô verôc valtozec zurocca, es az ô nedueſ-

ſegőc kenkőue O meľ igőn naǵ bůz oth lezőn, holot enne zam-
96 talan bynőſőknec dőghi eǵǵut(!) zorultanac, Azert nem čoda, || ha
ez iľetenőknec ſenvedeke bidős dohos az iſtennec haraǵanac
vermebe, houa enne ſoc zőrňů vndogſag eǵbe ǵůlt. Azert ez
iľetenőcnec fůſtj meltan, es igazan bidős holot enne zamtalan
eretnekőc, paraznac rezőgőſec, torkoſoc, es eǵeb zamtalan bynő-
ſőc egettetnec, Mert meneuel a pocolba tőbben vannac, anneual
naǵob oth az ondogſag, es az zőrňůſeg, es a dohoſſag. Heted
97 keňňa a pokol- || nac ez, Mert oth vaǵon elviſelhetetnec(!) kennac
ſerelme mind őrőcke, Holot azon teſtben kibe ez velagra zůlet-
tec, es e velagban eltec zenvedic a keſerůſegős kent, Vǵhoǵ,
mindőn teſtbe tagba lezőn mindőnnemů corſagnac faydalma, es
keſerůſegnec neme. Kit ppheta az ſoltar kőňbe ekkeppen bizo-
nit, monduan, Megkernikezenec engőmet a halalnac keſerůſegős
98 ſerelmi es a keǵőtlenſegnec ſoc keň- || ňai meghaboretanac
engőmet. Es lezőn a karhozot embőrnec ő teſte oľ igőn ǵenge
a kennac zenvedeſere hoǵ eǵ kičinded zalmazalnac illeteſe inkab
ſertene ꝟtet, honnem az egez embőrt elős tőrrel valo vagas
Pelda melle Illetnie a koor embőrnec ſebeit eǵ kis calah zallal,
incab ſerzic honnem az egez embőrt naǵ bottal ůtnec. Zent
Anſelmos ꝟǵmond, hoǵ a karhozot embőr lezőn mindőn vndog-
99 ſagnal, es dőgnec(!) vtalatoſb || Es oľ igőn naǵ neheſſeggel homo-
rittatic meg, es mindőn cormos allatnal zőrňůſegőſb, hoǵ ő ſem
kezet labat ſem eǵeb teſtenec valaminemů rezet eǵ mak zőmne
megnem indithhatťa Ez kedeg nem čoda, mert vǵ parančol a
hatalmas biro, hoǵ kezet labat megkőtőzuen vetteſſec iǵ be az
őrőc ſetetſegbe, es oth valamit nem akarna, arra mindőnre
kezeritteſſec, es valamit akarna, attol mindőntől megtilttaſſec ||
100 Es mind ezőknec főlőtte mene naǵ kent zenveǵǵőn Peldat veth
melle ezőn zent doctor monduan, Ha valakynec maſt ez velag-
ban ő zőmeit, es mindőn tagyat be vernec zikrazo tizes vaſſal,
ez iľeten embőr igőn naǵ kent zenvedne, De a pokolbeli kar-
hoztac zamtalan ezőrzőr naǵobbat zenvednec ennel oth, a hova
kůldi ꝟket a haragos biro, monduan Meňňetőc el atkoztac az
őrőc tůzbe, Ki meg vaǵon zerezven őrdőǵnec, es ő anǵalinac.
101 Es || mind ezőknec főlőtte lezőn kőzőttőc naǵ haboruſagh, es
őrőc ǵůlőſeg, hoǵ kic ith e velagba ezt zeretthec es zerzőttec,
oth mind őrőcke zenveǵǵec. Vǵhoǵ, a teſt allelkőth ǵůlőlni

kezdi, azert hoǵ iooth nem akart, es allelőc a teſtőt ǵűlőli,
azert hoǵ a gonoz acaratoth, es a gonoz keuanſagot mivelkődettel
beteľeſittőtte. N'olczad keńńa a pocolnac ez, Mert oth vaǵon
zőntelen valo iſteni karomlas, ki meg vaǵon iruan zent Janoſ-
nac lataſarol valo kőńŷeben || holot ŷǵ mondatic, Meg karom- 102
lac am̄eńńeknec iſteneet a naǵ zőrńű keſerűſegős kenert, Mert
oth oľ igőn rettenetős, es faydalmas a keen, hoǵ annac miatta
a teremtő iſtent, es mind a zentőket, atťokat, ańńokat a napot,
az horat a keńeret, es abbort, es mind azokat mivel es kickel
ez velagba eltenec meg atkozzac. Es oth lezőn zőntelen valo
ſiras, es końhullathas, lezőn oľ mint a tiznec temerdőc zikraia,
Mert oth ninčen iľen kőńhullatas mint ith ez velagba. Mert ||
vǵmond zent Agoſton doctor hoǵ ha a karhoztaknac kőńhulla- 103
taſoc olyan volna mint volt ez velagba, čak eǵ karhozot embőr-
nec kőńuezeſe tőb lenne honnem mind a naǵ tengőrnec zamta-
lan vize, az őrőcſegnec vegezhetetlen voltaert, Mert oth mikeppen
monǵa zent Bernald doctor Semmi eǵeb nem hallattatic hanem
čak ſiras, es kőńhullathas, ohaytas, keſerges ſiuas reuas, es
fogaknac čicorgataſa. Es oth eǵeb ſemmj nem lattatic, hanem
čak zőrńűſeg, es mindőn ektelenſeg. || Kilenced keńńa a pocol- 104
nac ez, Mert oth vaǵon tapaztalhato ſetetſeg, hoǵ kik ith ez
velagba lakoztanac binnec ſetetſegős vakſagaba, ottes leǵenec a
pokolnac őrőc ſetetſegebe. Es ezt zenvedic igőn meltan, miert
ez velagba incab zerettec abbinnec ſetetſeget, honnem a iambor-
ſagnac velagoſſagat, Kicről panazol vronc ieſus ŷnőmmaga
azzent ewangeliomba, monduan. Velagoſſag iőue ez velagra, es
embőrőc incab zerethec a ſetetſeget, honnem a velagoſ- || ſagot 105
O meľ atkozot bolondſag ez embőrőknec hoǵ acarattyoc zerent
eltauoztatťac az eletőth, es a halalt valaztiac. Ayot megvtaľac,
es a gonozt tezic Iſtent hattra vetic, es az őrdőgnec engednec,
Kiről vǵmond zenth Agoſton doctor. Naǵ bolondſag őrdőgnec
zolgalnia es a terőmtő iſtent elhadnia, Mert az őrdőgnec ſenki
ſemminemű zolgalattal keduet nem leli, es valaki neki tőbbet
zolgal a binnec miatta, addig na- || ǵob, es tőb kennal fizet 106
neki. Vǵan ezen doctor kőńőrűlven a bynős embőrőn vǵmond
Zerető aťamfia. Mire hoǵ tennőn tőrőddel vagod el ńacadath.
Mire acarod magadat vas becoual megkőtőznőd. Mire teződ
őrdőgnec gonoz akaratťat. Mire acarz vele elveznőd, es atte őrőc

tiztőſſegődet elhadnod Vǵmond touabba. Čodaloc azon hoǵ
embőr mindőn terőmtőt allatoknal okoſſagoſb volna, es oſ meſ
107 ſemmibe nem kőuetj az okoſſagnac iteletit || Meg vtalvan az
iduőſſegős iozagot, kevanuan az vezedelmeſſegőket es artandocat
kereſven, es akaruan az halalos gonozokat O meſ igőn bodog-
talan valtſag valaztani az őrőc kent, es elhadni az őrők dičőſegőt.
Venni maganac az őrőc ſetetſegőt es el adni magatol az őrőc
naǵ velagoſſagot. Tized keńńa a pocolnac ez, Mert oth vannac
ǵőtrő fergek, kiről ekkeppen vaǵon meg irvan Iſayas profetanac
108 miatta Te alaad terittetic moſ, es || atte leppled leznec fergec
Ezőket ſiratťa vala zent Agoſton doctor, monduan. Jaẏ vezic
azoknac kiknec zerezven vaǵon fergeknec mardoſaſa, tűznec
egeteſe ehſeg, zomeſag, etel ital nekil zőnetlen valo ſiras es fog
čičorgatas (!), zőmőknec zikrazo kőńhullataſa, holot halal kevan-
tatic, es nem adattatic. Zent Bernard doctor el amelcodic ez
iſeten zőrńűſegős kenrol, es vǵmond O tűzzel telyes pocolnac
109 ektelen tartomańa, holot || azoc kic ǵőtőrnec ſoha megnem farrad-
nac, es azoc kiket ǵőtőrnec ſoha megnem halhatnac O azert
meſ igőn nem kellene ez iſen zőrńűſegős ſietnőnc, es abbinnec
miatta hozza kőzelgetnőnc, De incab ő tőle igőn kellene futnonc
es eltauoztatnonc, Holot vaǵon koronked egő tűz dedergő, es
rezkető hidegſeg, halaltalan ferőg, elviſelhetetlen dohoſſag, Aǵon
verő vas verőc, tapaztalhato ſetetſeg, es binők*) nec ǵalazatťa.
110 Ezők- || ről zola regőnte Ieremias profeta monduan, Igőn meg
ǵalaztaſſanac mind azoc, kik megnem eſmerec az őrőcke valo
ǵalazatoth ki ſoha elnem moſattatic Tizeneǵǵed keńńa a
pocolnac ez, Mert oth vaǵon igőn rettenetős zőrńűſeg Mert oth
lezőn őrdőgőknec zőrńűſegős lataſoc, hoǵ kic ith ez velagba
nem vtaltac őrdőgnec tarſaſagat, es ő hozzaiokvalo haſonlatoſ-
111 ſagot, otthes leǵenec velőc latvan ńilvan az ő zőrńű- || ſegős
zinőket mind őrőcke Kiről vǵmond Ieremias profeta Iőnec, es
mennec a karhozottakra őrdőgőknec naǵ zőrńűſege. Ved iol
eződbe, hoǵ igőn naǵ zőrńűſeg volna embőrnec latnia čak eǵ
őrdőgnec zőrńűſegethes. De mit aleytaz mene zőrńűſeg lezőn az
holot zőnetlen, es mindőncoron latťac az zamtalan őrdőgnec

*) Itt kezdődik a Guary-codexnek a Nádor-codexszel párhuzamos része.

zőrńűſeget, es az zamtalan bynőſőknec kik őrdőghőz mind haſon-
latoſoc. Kiről vǵmond zent Agoston doctor ‖ Ebben bizońos 112
leǵ, hoǵ ez iłeten zőrńű beſtyenec zynenec lataſa ez velagban
mene ken vaǵon mind felűl ·mulya. Vǵmond touabba ezőn
doctor Iay iay ha ełeten, es ełen naǵ ken leǵőn az vndog
ſathannac čak a zynenec lataſa, ki mind ez velagbeli kennal
naǵob, tahat vałon mit aleytaz mene naǵ iai vezic, es mene
naǵ zőrńűſegős ken lezőn az ő illeteſe fogdoſaſa, kőrme kőzőt
zorongataſa, es az ő naǵ mergős ‖ fogaual valo mardoſaſa. 113
Vałon mikeppen alhat az ő zőrńűſegős zynenec előtte, es az ő
zaianac el viſelhetetlen dohoſſaganac ellene, es az ő kenkőuel
langazo zőmeynec előtte. Valion ki az ki mind ezőket meg-
mondhaſſa. Tizenkettőd keńńa a pocolnac ez, mert oth vaǵon
oł igőn naǵ keſerűſegős, es zőrńűſegős ken, kynec őrőcke vage (!)
ſoha ninčen, Kit megbizonith zent Ianos lataſarol valo keńvebe,
monduan, G'őttrettetnec az tűzben, es kenkőbe

‖ Itt Immar vettetic eǵ kerdes a kennac 114
őrőcke valo voltarol ekeppen monduan. Vałon mire
vaǵon ez, hoǵ embőr abbint keues ideig tezi, es őrőcke valo
kent kel erőtte zenvedni, tecczic ennekőm hoǵ ezt igaſſag nem
adnaia, mert az iras vǵmond Mene merteckel te merőd anneval
meric nekődees Zent Thamas doctor e kerdeſre rea felel
ekkeppen, monduan, Igaſſag aǵǵa ezt, hoǵ ne maraǵǵon abbin-
nec ektelenſege igaſſag- ‖ nac ekőſſege nekil. Azert iollehet, hoǵ 115
abbin leǵőn keues ideiglen, Demaga a keńńa őrőcke megmarad
De čak az oł binnec, kynec ez velagban veg nem vettetőt Ennec
zent Thamas doctor neǵ okat veti, es zent Gergőr doctor el-
vegezi Első oka ez. Mert abbin lezőn annac ellene, kynec ſoha
vege ninčen. Azert abbinnec keńńanackes vǵ kel lenni, hoǵ
ſoha vege ne leǵőn, ez nem eǵeb hanem čac az vr iſten kynec
ſem kezdetj, ſem vegezetj ninčen. Maſod oka, mert embőr meg
őli ṽnmagaba ‖ az zent iozagot abbinnec miatta, kiuel neki 116
őrőkke kellőt volna elnie. Harmad oka, mert a karhozot embőr
ith ez velagba nem tartot penitenciat, Kit oth a pocolba mind
őrőcke ſem tarthat kiert iduőzűlni kellene. Neǵed oka, mert
abbin elvalazt embőrt az őrőc elettől Tudńamint az iſtentől,
Azert meltan, es igazan eſic az őrőc halalnac marcaba, Ötőd okat
vetj zent gergőr doctor ekkeppen monduan Miert a keǵőt- ‖ lenőc 117

őrőmeſt akartac volna ez velagba elniőc mind őrőcke, arra hoǵ
ammeg zocot binnec ǵeńerűſegebe mind őrőcke elhettec volna.
Azert az iſtennec igaſſagos iteletj azt aǵǵa, hoǵ ſoha ken nekil
ne leǵenec, kicnec acaratťoc mindőncoron ez velagba binben
gőńőrkődot, Azert mind ezőgbelől ńilvan megteczic, hoǵ e keues
ideig valo bin tetelert őrőcke valo kent zenveǵǵenec

It immar vetťetic mas kerdes arrol hoǵ ha a
118 pocolnac keńńa kereſtetic naǵob mvncaual || Auaǵ
kedeg a menorzage KIre ekeppen felel maǵarazo meſtőr, mond-
uan, hoǵ a gonozoc naǵǵal nehezeb mvnkaual kereſik magoc-
nac a pocolnac őrőc keńnat honnem ayoc az őrőc meńorzagot,
Kiről ekeppen zol holgot neuű meſtőr, mondvan Bynőſőknec
mvnkaioc naǵǵal nehezeb az őrőc kennac kereſeſebe, honnem
az zentőknec az őrőc meńorzagba meneſőkbe. Mert az zolga
119 meneuel tőb vrnac zolgal, anneual tőb mvnkat || kell tenni, Miert
kedeg abbinos zolgal őrdőgnec, ez velagnac, es ő teſtenec incab
honnem iſtennec, Azert valaki e harom vrnac zolgal ellenſegenec
zolgal, Azert elſő ellenſege embőrnec erdőg, Azert az őrdőg vrnac
miert ő igőn gonoz, igőn gonoz zolgalattal kel ő neki zolgalnia.
Tudnamint ſoc iriǵſeggel, ſoc ǵűlőſeggel, ſoc ragalmaſſaggal, es
ſoc hamis hittel. Elezteb mondateg, hoǵ ez őrdőg vrnac kel zol-
galnia ſoc iriǵǵſeggel, kynec haznalatťa ez, Mert az iriǵ embőr ||
120 mas embőrnec iamborſagabol gonozkodic. Mas embőrnec iozagba
valo haznalatťabol foǵatkozic, mas embőrnec bodogſagabol bodog-
talan, es geńette lezőn. Mas embőrnec zőldſegeből meg az. Mas
embőrnec lelki kőuerſegeből elfońńad, es meg őztőuerődic. Mas
embőrnec zepſegeből megfeketődic, es zőrńűe lezőn Mas embőr-
nec velagoſſagabol megvakul. Mas embőrnec eleuenſegeből meg-
121 hal || Azert mind ezőc az iriǵſegnec haznalatťa kiert az őrőc
pocolnac keńńat vezi. Mas zolgalatťa őrdőgnec az atkozot
ǵűlőſeg. Kynec haznalatťat zent Ianos ekkeppen irta meg mond-
uan, Mindőn ki attyafiat ǵűlőli, ez eŀeten embőr ǵilcos, es az
őrőc meńorzagot nem vezi, Mire, mert meg őlte ő lelket az
ǵűlőſegnec miatta, kiert meńorzagot elvezti, es maganac pocclot
122 ńeri, Harmad zolgalatťa az őrőc(!) vrnac, tor- || coſſag, es rezőgſeg.
Meŀ igőn naǵ nehez zolgalat leǵőn őrdőgnec ez, Megielőnti iras
maǵarazo meſtőr ekkeppen monduan, A rezőgős torkoſokat őrdőg
vgan biria mint embőr ő barmat Vǵhoǵ, valaminemű binre

akarya ṽket haytania, zabadon megteheti, Mire Mert a criſtus
ezȏkȏn ȏrdȏgnec zabadſagot hağot, Mint megvağon irvan az
ewangeliomba az embȏrrȏl, Kibe vala hath zaz, es hatvan hat
ȏrdȏg kiket micoron vronc ȏ belȏle || ki ŭze, Mondanac, ha 123
minket innet ki vetcz, keerȏnc tegȏd azon hoǵ bočas be minket
ez diznocba, Kik ith velȏnc vannac, es legottan zabadda haǵa
ṽket beleȏk mennie. Es e diznokat ȏrizik vala a paſtoroc a
tengȏr mellet. Es hoǵ beleȏc menenec az ȏrdȏgȏc legottan mind
a tengȏrbe zȏgdȏſenec, es mind bele halanac. Azert a diznokon
ertetnec mind a torcoſoc, es a rezȏgȏſȏc, Kikȏn a Criſtus ȏrdȏ-
gȏknec hatalmat adot || Hoǵ ha a binbe vegig megmaradnac, 124
mind a tengȏrbe, Az az, pocolba ȏ velȏc zȏgdȏſſenec, es mind
bele ȏlec ṽket. Azert valaki ȏrdȏgnec zolgal teſtenec keduenec
kereſeſeuel, ez ȏ neki zolgal, es fizeteſe, De halgaſſad immar
az zent doctorocat mit zolnac a torcoſſagrol Mert zent Agoſton
doctor vǵmond rola. Az rezȏgſeg hizȏlkȏdȏ ȏrdȏg, edȏs merȏg
ǵeńerkȏdȏ bin. Vetkezetȏknec ańńa, gonoſſagnac || ǵȏkere, 125
bynȏknec kezdeti ffȏnec meghaboritoya Elmenec elforditoya, es
lelȏcnec vezedelme, kit valaki val, ez ȏmmagat nem valia, es
valaki nem tezi, ez bint nem tezȏn. Seneca neṽ meſtȏr ṽǵmond
rola vaſon mi vtalatoſb rezȏg embȏrnel, Kynec zaiabol dohoſſag
zarmazic, zolaſaba bolondozic, titkoth nem tart, Kynec elmeye
elidegȏnŭlt, eze el veez Zyne elvaltozic Iſtennec || lezȏn ǵŭle- 126
ſegȏs, Anǵalocnac vtalatos, es embȏrȏcnec mȏuete Iozagoctol
megfoztatic, es mindȏnȏctȏl megńomottatic. Zent Ambrus doctor
es igȏn zidalmaz'a ez atkozot bint, monduan Rezȏgſeg meg-
ǵalaz'a a termezetȏth, Ki vezti embȏrbȏl iſtennec malaztťat,
es elvezti ȏ dičȏſeget Ala vetuen ṽtet a melſegȏs tŭzes verȏm-
ben Mert embȏrbȏl tezȏn beſtiet, Az erȏſbȏl erȏtelent Iamborbol
tezȏn nem iam- || bort Tiztabol fȏrtelmeſt, es bȏlč embȏrbȏl 127
tezȏn bolondot, Azert kiki mind iol veǵe ezebe, mert a torcoſ-
ſag mindȏn binnec vtat zerez allelȏkbe meneſre, mert valaki e bin-
nel megǵȏzetetendic ſemminemŭ binnec ellene nem alhat. A z e r t
ez rezȏgſeg ſemmi nem eǵeb, hanem [bi] čak bynȏknec copor-
ſoya vndogſagnac aztaga, es ǵȏyteueńe, fertelmeſſegnec kezdeti.
Ocadaſnac ańńa Tiztaſagnac ellenſege, es teſti || tŭznec ǵoytaſa. 128
Mind ezȏket megbizonitťa azzent iras monduan bȏlčnec miatta.
Bornac itala be meǵȏn hizȏlkȏduen, es kedueſȏn de az vtolſo

napon megmar mikeppen azzomac, es mikeppen a regulos neuű mergős keǵo mergőt őnt allelőcbe. Azert mind ezőgbelől meg teczic meĺ igőn nehez leǵőn ördőgnec, es a teſtnec zolgalnia. kiert ördőg fizet neki auual ammie vaǵon Neki kedeg eǵeb
129 iozaga ninč || hanem čak a pokolnac keńńa. Azert ezt meghallooc. es megbizonittathek, hoǵh ördőgnec. es a pocolnac keńńaert naǵǵal nehezeb zolgalnia honnem iſtennec Immar bizonitaſſec azes meg hoǵ naǵǵal kyńńeb iſtennec zolgalnonc honnem ördőgnec. es naǵǵal kińńeb meńorzagot vennőnc honnem a pocolnac keńńat. Ezt megbizonitťa ezőn iras maǵarazo meſtőr, monduan,
130 Az iſten zerető embőrnec lelke, es ő || ziue olan mint az zőntelen valo vendegſeg. Mikeppen monǵa zent lelőc bőlčnek miatta, Mert mikeppen zokot embőrnec(!) ǵőnerkődni ayo vendegſegbe etelbe italba, es vigaſagba ezőnkeppen az iſten zerető lelőc ǵeńerkődic edőſkődic, es vigadoz az iſteni zent zeretedbe. es a lelki iozagocba Iǵ ekkeppen, Mert ha feltekent, Latťa az
131 iſtent lelki zőmeymel(!), kit ſoha || megnem bantoth, es ha vetkőzőtthee rola penitenciat tartot, es io remenſege vaǵon hoǵ az iſten kit ő zeret, bynet neki megbočatta, es mind ezőc ő neki teznec naǵ őrőmet Es ha tekent az iſten zerető alaa, es latťa a pocclot hoǵ houa ſemminemű iſten zerető, es bizon penitencia tarto nem meǵőn es abba io remenſege vaǵon, Hoǵ ő oda nem
132 vettetic || es ebbe neki vaǵon naǵ órőme. Es ha tekent hattra őſmeri az elmult időt, hoǵ iſtennec zolgalatťaba kőltőtte el Es ha előue tekent, vǵ őſmeri, es vǵ hizi, hoǵ az ičendő időt iſtennec zolgalatťaba akarya, es kevańńa elkőltenie mind addig mig ez velagba el, Kiből mind naǵ lelki vigaſag adatic ő neki. Ha kedeg tekent iob fele, tahat azt latťa hoǵ az anǵal ki neki adattatoth zolgalattra, es őrizettre, őtet őrizi, es otalmazya
133 mind || ő halalaig ördőgnec hatalmatol, es ő čalardſagatol Es halalanac vtanna vizi ő lelket ammeńńei bodogſagba, holot a criſtoſſal, es a bodog ziz mariaual, es mind ammeńńei zamtalan zentőckel, es anǵalockal orzagolnac mind őrőckől őrőcke. Azert az iſten zeretőc alazatoſoc, es engedelmeſőc mindőncoron vannac vigaſagba, es iduőſſegőkről naǵ batorſagba, es io remenſegbe.
134 Vǵ hoǵ, Ez ileten nem fel halaltol || Nem fel ördőgtől, es ſemminemű ellenſegtől. Kiről vǵmond vers tőrleytő meſter Qui ſeruit deo, regnat vt leo. Valaki iſtennec zolgal orzagĺ vǵ mint

orozlan, Azert mind ezőgből ńilvan megteczic, hoǵ iſtennec
kyńńeb zolgalni honnem mint őrdőgnec, es a meńorzagba naǵ-
ǵal kińńeb mennie honnem pocolba.*) Io Ieſus otalmaz-
meg minket a pocolnac keńńatol**)

|| Paſſio domini noſtri ihū xpī 143

MI Vronknac ieſus criſtuſnac ő halala auaǵ keńńa kettőtől
tamadot Előzer Sido nepnec ireǵſegetől. Maſtol ő el aruloianak
feſvenſegetől. Ki meg peldazva vaǵon Sent moyſeſnec elw kőń-
veben Gonoz vad meg marta en fiamath Joſephet, hoǵ e bezedőc
leǵenec a ſiro atyanac ő fiarol. Azert a gonoz vad Sido nepnec
irigſege. Mert a ſoc čodat, Kit || tezen vala, es ielennen lazar- 144
nac feltamaztaſaert Tahat a nep meǵen vala vtanna, Kiert
remůlenec ireǵſegre Sent Ianos mondaſa zerent A ſido feyedel-
mek, es a zerzetős ſidoc ǵylekőzenec tanačba, es ezt monǵac
vala. Mith tezőnc, mert ez embőr ſoc čodat tezőn, ha ůtet
ekeppen elhaǵǵoc, mind ő benne hiznec. Es el iőnek a romayac,
es el vezic ammi helőnket, es ne- || pőnket. Demaga ő kőzzůlőc 145
kayfas neuů ki vala az eztendőbeli feyedelm Iőuendőth monda
mondvan Illic nectők hoǵ eǵ embőr haſon meg ioob, Honnem
mind a ſoc nep elvezzőn. Demaga azt ő tőle nem monǵa vala
de miert az eztendőbeli piſpec vala Iőuendő mondot vala,
es ezt mondotta vala, mert a nepert meg halando vala, es nem
čac a nepert, De embőrnec || fiai, kik el ozlottac vala eǵbe 146
ǵůttene Senth Mathe ewangeliſta mondaſa zerent, hetfen be mene
ieruſalemben, es az vton lele eǵ fige faath leveleuel őzue gymőlč
nekil meg ehőzven, megatkoza, Ki legottan meg aza. Mert ieǵő-
ziuala ſido nepeth čak bezeddel leueleſtől thetemeń nekil, es id-
veſſegnek gymőlče nekil. Azert atkoza meg Es iőve a templomba,
es «mind» napot estig predicalla, es ſoc ve- || tekődeſe vala a 147
ſido papi feyedelmekkel, es az zerzetős ſidokcal, es be mene
bethaniaba, Kedden reggel iſmeg ieruſalembe mene, es iővala
oliuetim heǵen Es monda a tanitvańoknac Tuǵǵatoc hoǵ e
keth nap vtan huſveth lezen es embőrnec fia el arultatic, hoǵ

*) Itt végződik a Guary-codexnek a Nádor-codexszel párhuzamos része.

**) Itt négy tiszta levél (135—142. l.) következik.

megfezitteſſec. Maga ǵakorta predicallotta vala meg nekik, De
ma el vegezven Neǵed napon, Az az Seredan nem mene ieru-
148 ſalembe, hoǵ ő nekic adna- ‖ ia halalra, es elarulaſanac helet
megmutata. Mert ha be iőtvolna, tahat ő vele naǵ vetekődeſek.
es ellenkődeſek voltac volna, es hoǵ űreſſegőth nem haǵot
volna ő nekic tanalcz ǵűtteni, Demaga micoron ṽtet megnem
lelic vala, tahat az ő tanačoknac ideie vala. Tahat őzve ǵűlenec
a papi feyedelmec, es az ſidoknac veeni az ſido feyedelmeknec
149 pitvaraba, Ki mondatic vala kayfaſnac, es ta- ‖ načoth tartanac.
hoǵ ieſoſt čalardſaggal megh tartanac, es meg őlneiek Es azt
monǵac vala, Ne ez innep napon, Az az huſveth nap'an, mert
ne talantan zendűles lenne a nep kőzőth, feltic vala a nepet.
mert igőn zeretic vala ieſoſt, Es Iudaſt feſvenſege ketelenetiuala
hoǵ ieſoſt el arulnaia az nepnec. Tahat ſathanas Az az Pocol-
beli őrdőg hizelkődeek iudaſnac Auaǵ yhle Tudvan kedeg, hogh
150 ‖ eǵben ǵűlekőztenek a ſido papi feyedelmek, es meggondolni
ieſuſnac halalat Es el mene Iudas a tanačba es monda nekic
Mith acartok nekőm adni, en ṽtet nectők adom, Kik halvan
igőn meg őrűlenec, es fogadanac neki harmicz penzt A vala
ſeredan, kit megbizońit zent eǵhaz, hoǵ az napon olvaſſa yſaias
profeciaiat Im ő iutalma előtte vala Mikeppen azt gondola
Iudas Vǵmond rola zent Ianos ewangeliſta, hoǵ verag vaſarnap
151 előt valo ‖ Zombaton iőue Ieſus betaniaba Holot lazart fel-
tamaztotta vala, mert megholtvala, Kit ieſus feltamazta, es oth
tőnek vačorat, es martha zolgal vala, es lazar eǵǵicvala az
evőknec, Maria vőn eǵh fonth nardoſban alkototh nőmős kene-
tőth es meg kene ieſuſnac labait vele, es az ő haiaval meg-
tőrle labait Es a haz be telec a nőmős kenethnec illatťaval.
Monda eǵ az ő tanittvańi kőzzűl Judas ki ṽtet elarulo vala.
152 Mire a keneth nem ‖ adatot el harom zaz penzőn, es zegeńők-
nec adatot volna, de azt nem monǵa vala a zegeńőkről, Demaga
vrŵ «lopo» vala, es erzeńe vala, es nekic mit adnac vala abban
viſeli vala. Azert Ieſus monda. Haddel ṽtet, A nőmős kenetőt
tartťa en temeteſőmnek nap'ara. Mert zegeńők mindőncoron
vannac veletőc, de en nem vaǵoc mindőncoron tűveletők Zent
153 Mark mondaſa ze- ‖ rent. Bizon mondom tinektők Valahol ez
ewangeliomoth predicallanǵac mind velagot mia mondatic Hoǵ
ez ezt tőtte hirdeti ő emlekőzetire, Zent Lucacz ewangeliſta

vǵmond, Hoǵ ez bynert ment volna Iudaſba ſathanas, Azaz
Pocolbeli ŏrdŏg, es ezŏnkeppen eǵeb nemŵ be iŏu-endŏbŏl tize-
dŏth el vroz vala Es a nŏmŏs kenetŏth kebzŏttevala harom zaz
penzŏn iutonac, mert iſtennec ŏ zŏmeľevel veǵŏn || igazat a 154
harmicz penzel maganac. Azert zent lucacz mondaſa zerent
zola a fŏ ſidoknac, es az iras tudocnac, hoǵ mikeppen v̂tet
nekic adnaia, es meg zegŏdek velŏk, kerven azth ammin a
kenetŏth el adhattac volna tizedeet ki tezŏnuala harmicz penzt.
Es keres vala ŭreſſegŏt mikeppen adnaia nekic v̂tet ſokaſſag
nekil, ez vala zeredan. Vǵmond neminemŵ e felŏl bodog azzon-
nak ŏ kepeben ith Iudas || Mire nem adaad auaǵ arulad el 155
aňňat fiaval ŏzve, hoǵ kiknec el valhatatlan, es feſŏlhetetlen
ŏrŏmŏk vala, az ſerelm iǵenlŏ lenne monno keňňanac O alnac,
es hitetlen Judas ki nem zeǵŏnled aňňanac eǵǵetlen eǵ fiat iľ
kemeń kenra el arulni. Azert nem tilovek (!) meg a vezedelmnec
fia, ŏ gonoz, es alnoc zandocarol Sŏth fia elhaǵvan, es eǵeb
apoſtolocat az ſido feiedelmekhŏz mene, es az el- || arulaſt, kit 156
zerzŏt vala megteľeſitteni. Zent Agoſton bodog azzon kepeben
vǵmond O Iudas alnoc meſtŏr, es tŏſeer O Iudas fŏſven gonoz
kerhettel volna ŏ aňňatol harmicz penzt, Es ha ŏ aytonkent iart
volna ees, nekŏd meglelte volna mi elŏth ŏ zent fiat iľ zerńen
el arultadvolna. Četerteken iŏue betaniabol oliuetim heǵere,
es elbočata petŏrt, es Ianoſt, mondvan Meňňetŏk el alkoſſatoc
nekŏnc ennŏnk, Hoǵ || eǵŏnc. Azok ottan felelenec Hol akarod 157
hoǵ alkoſſonc Monda ieſus ŏ nekic, Im be meneth a varoſban,
Leltŏk eǵ embŏrt ki eǵ corſo vizeth vizŏn kŏueſſetŏc v̂tet a
haziglan a meľben meǵen, es monǵatoc a haz vranac, Azt
monǵa nekŏd meſtŏr, Hol vaǵon a vačoralo haaz, es oth en
tanitvańimval meg ezŏm a huſveti barant. Es a megmutatťa
tynektŏc a naǵ vačoralo helth || es oth alkoſſatokmeg ennekŏm 158
a huſveti barant Es elmenven, azonkeppen leleek, mikeppen
ieſus mondotta vala nekic, es meghalkothak a vačorat. Večerńe
megleueen micoron ideie volna leůle es a tizenket apaſtaloc
vele ozveen Iesus veue a keńeret, meg zege, es meg alda, es
ada ŏ tanitvańinac, es monda Veǵetec, es meg eǵetek ez en
teſtŏm. Es veuen a kelhŏth, Halat ada, es || nekic ada, mond- 159
uan, Igiatok ebbŏl mind, mert ez en veerem ki tŭ ertetŏc es
ſokakert ki ŏthletic mindŏn bynŏknec bočanatťara. Demaga

mondom tynectőc, hoǵ matolfogva nem izom a vezzőnec gymől-
čeben a napiglan mignem azth izom veletőc őzue en atyamnac
orzagaban, es monda nekic, Kevanva kevanam veletők megenni
a vačorat mi előth megkenzatom. Azoc vačoralvan bancodec
160 a || Iudaſon, keſerűlteben monda, Bizoń mondom nektőc, hoǵ
eǵǵitők engőmet el arul Es az eǵebi bankodvan, iǵen kezdenec
mondani, Nemde en vaǵoke vram. Ieſus felele es monda, Ki
en velem a talba marťa a kyneret az ki engőm elarul. Embőr-
nec fia el meǵen mikeppen irvan vaǵon ő rola, De iai naǵ Oh
161 annak ki miath el adatic. De bizońaual iob voltvolna || annak
hoǵ e velagra ne ziletőth volna az embőr Felele Iudas ki el-
arulta vala v̋tet Meſtőr Nemde en vaǵoc ee. Felele Ieſus, es
monda neki, Te mondad Ith neminemv̋ alazatos doctor vǵ-
mond bodog azzonnac kepebe, O vezedelmnec fia Mire a bynőd-
nec neheſſeget nem neződ, es nem latod kenodath, binben vol-
todat ſemmikeppen nem zeǵenlőd. Mire nem felőd iľen naǵ
162 binnec kenńat || Mert tenekőd iob volt volna hoǵ e velagra ſe
zilettel volna. Mire acarod e penzt el vennőd kit bynnekil nem
valhacz. Mire hoǵ binben teleſſeggel lattatol, ki tegődet meg-
valtani iőth binben fogattal. O gonoz lelők, meľ keues nekőd
iduőſſegőd, hoǵ azt ki mindennec iduőzitőye iľ igőn keves, es
163 ńaualas iutalmert el attal Es v̋k kezdec kerdezni || ő kőzőttőc,
ki ezt akarnaia tenni, Es a tanitvańoc kőzzűl eǵ vala, ki ieſoſ-
nac őleben letőtte vala feyet, kit zeret vala ieſus. Zolala neki
petőr, es azt monda neki ky az kiről monda, Azkeppen hoǵ le-
fekűt volna zent Ianos ieſuſnac terdere Monda ieſuſnac Vram
ki az ki tegődet el arul. Felele Ieſus, A kinec maartoth kyńe-
164 ret adoc, v̋k vačoralvan || Veue Ieſus a kińeret, es meg martvam (!),
ada Iudas ſcariotnac, Es tuǵǵad hoǵ zent Ianos monda ſemmit
petőrnec az el arulaſrol Mert halvan, es lathvan micoron criſtus
veue a kyńeret, es megmaartha, es Iudas ſcariothnac ada. Mert
legottan ő naǵh banatťaban vrnac haǵaſa miat elaluek vronc
criſtoſnac ő meľen Mert ha ő megmondotta volna zent petőr-
165 nec, es az eǵeb tanitvaninac || ők ottan v̋tet meg őltecvolna,
es tagonkent el zaggattac volna, es a falath kińer vtan be
mene iudaſba ſathanas, nem eleb, De hoǵ tekelletőſben ǵőtt-
rene, es birnaia v̋tet, es a gondolth alnokſagot hamarban meg-
tőkelleneie. Es monda neki ieſus, Ted hamar ammit tez. Vǵ-

mond zent Anſelmos Vram ez mind te engedelmeſſegőd vala,
hoǵ ez keǵőtlent te tanitvańid kőzőt ielőnteni, es alaztatni nem
akartad, De ǵorſon ſietni hattad ammit tőre- || kődic vala, De- 166
maga ezt a leűltec nem tuǵǵacvala mire[rt] mondana[c] Vaǵ nem
erticvala. Nekic aleytac hoǵ erzeńe volna iudaſnac miert mon-
dotta volna neki ieſus, Ved azt ammi kel az innep napra, Auaǵ
zegeńőknec valamit adni Minth elveue a falatoth, Legottan ki-
kimene. Ez helen be teľeſedic a zent iras, Mert en bekeſegőm-
nec embőre ki en kyńeremet eziuala, Hoǵ ki menth volna
Monda || ieſus Immar meg dičőilt embőrnec (!), es iſten megfenőſil 167
őmbenne. Es tőn nekic oľ edős bezedőth, es zola nekic zere-
tettről valo barathſagert, es aťafiuſagrol, kit ſoha annac előtte
nem tőtvala minezőr tanitvańinac mondvan, Nemicoron fiainac,
Nemicoron baratinac eenek naǵ keſő ideiglen. Meg ielőntven
mind kith hallot vala ő zent aťťatol Es a bezed megvegezven
ki bezed edős, es hozzuvala Es iſtennec halat adanac Auaǵ
dičeretőth, es menenec || oliuetim heǵere. Tahat monda nekic 168
ieſus Ez eyel tű mi*n*d meg vetkőztők en bennem, Azert irvan
vaǵon, Megh verőm a paſtort, Auaǵ az őrizőth, es el ozolnac
az čordanac iuhai. De minec vtanna feltamadandoc elől vezlec
galyleaban Monda ieſus petőrnec Symon Im titőket ſathanas
pocolbeli ördőg megkeert hoǵ meg roſtaľon, mikeppen a buzat
gabonat, De en ymattam, es keertem te erted hoǵ megne fogat-
koz'ec atta hitőd, es micoron megfordulandaz erőſihedmeg atte ||
atyad fiait. Felele petőr, es monda Es ha mind tevőlgendnec te 169
benned en ſoha nem tevőlgők. Monda neki ieſus Bizoń mondom
nekőd hoǵ ma ez eyel miglen tyk ketzer zolna haromzor tagacz
meg engőmeth. Monda neki petőr Es ha ennekőm meg kellene
veled halnom megnem tagadlac Vǵmond zent gergőr, Hoǵ iſteni
zerzeſnec miatta tuǵǵa vala iſten hoǵ ő eǵhazanac iőuendő
paſtora lenne es kemeń lenne engedemre mikeppen nemicoron
mon- || dothvala vronc criſtoſnac Ha vetend ennekőm aťamfia 170
bočaſſacke ő neki hetzőr Es felelven neki ieſus monda Nem
mondom nekőd hetzőr de hetven hetzer Azert haǵa őtet eſni
hoǵ ő byneben tanolna mikeppen eǵebeknec megbočatna Es
iőue ő cedron vize altal gethſemani neuű faluba, holot vala
kerth, kibe be mene ő, es tanitvani vele őzue, demaga tuǵǵa
vala Iudas ki őtet el arulta vala a helt, mert ǵakorta ǵylekőzic-

171 vala ő tanitvańival oda E helen zenth || Iras betelic, mondvan,
kik en lelkőmet őrizicvala tanačoth tartanac eǵetőmbe Tahat
Ieſus Iſakcal hoǵ hamarab meg lelneiec kimene a kőz helre, es
monda nekic, ůlyetőc le ith, es viǵaziatoc miglen oda meǵőc es
ymadkoz'atoc, viuen vele petőrt, es Zebedeoſnac keth fiait
iacabot, es Ianoſth, es kezde bancodnia, es zomoru lenni. Es
monda nekic, Zomoru az en lelkőm mind halalig, leǵetőc ith,
es viǵaziatoc en velem, őmmaga kedeg eltavozek eǵ hagittaſne
172 fősdőn ő tőlőc, es orčaiara || eſek ymadkozvan, es mondvan,
Atyam ha lehethſegős menńőnel en rolam e ken Demaga nem
v̋ǵ mikeppen en akarom, de mikeppen te. Micoron ieſus criſtus
volna keſerůſegnec vonacodaſan, a keńves vernek vereeie, es
ziuenec banatiaba ő attyanac monda Zent aſam Artatlan vaǵoc
es te paranćolatodnac vtaat el nem multam. Leǵőn ottan dičő-
ſegős naǵſagodnac acarattya. Es bočata anǵalt, ki v̋tet meg ||
173 erőfittene, es monda az anǵal O vronc iſtennec fia te atyadnac
felől erőſůl meg mert iǵ kel lenni, hoǵ a kenth meg zenveǵǵed,
embőri nemzetnec iduőſſegeiert. Micoron vronc ieſus felkeltvolna
ymadſagarol v̋ tanitvańit mind aluvan lele banatnac miatta Es
monda petőrnec Ekeppen nem vigazhatale eǵ horaiglan en ve-
lem. Ith eǵ Neminemv̋ doctor iǵmond O petőr hol vaǵon atte
174 batorſagod, vaǵ engedelmed, ki ennec elötte keueſſe || meſtőrő-
det elől vőttedvala Immar elfeletted fogadaſodath. Viǵaz petőr
eǵeb keppen felyeb, hoǵ raytad keſerteth ne hatalmazzec, Viǵaz-
zatoc, es ymadkozzatoc, hoǵ keſertetbe ne eſſetők, Mert a lelők
keez volna, de a teſt koor. Maſodzor iſmeg elmene, Imadkozec
azon bezedőth, monduan En atyam ha lehet hoǵ e kennac el
nem kel en tőlem menni hanem azt meg zenveǵǵem leǵőn te
175 akaratod Iſmeg maſodzor el iőue az an- || ǵal, es monda O
Mindőn nepnec iduőzitőye, tegődet mind warnac hoǵ megh-
zabadulhatnanac ő halalocbol Adam, es ewa ſirnac, es kealtyac
te el iőuetődet hoǵ meg zabadohad v̋ket pocolnac keńńatol
Symeon ki tegődet regtől fogva kevant, Abraham Dauid es mind
kiſdedők, Ideſt Parui es naǵoc, ferfiak, es Azzońiallatoc, Zent
Ianos baptiſta ki tegődet megkereztőlt, es mindőnnec meg
176 velőntőtte te el iőuetődet, Minem ha- || ǵod v̋ket ſetetſegben de
aſad bočatot tegődet embőri nemzetnec valčagara, es fogatta
mindőn profetaknac. Ni nem hazug lezőn, es mindőn proſetac

minem hazugoc leznec ha embőri nemzet te miattad elhaǵot
lezen. Es ſoha meg nem zabadul Mind remenkődnec te benned
Embőri nemzetnec idvőzitőye, es ha te meg [nem] foǵatkozol,
mind őrőc kealtaſban leznec. Te kezdőd a haborut, es meg ǵőződ
ſathanaſt, Az az pokolbeli őrdőgőt Minem halalt felz, mindőn
|| zőmőc neznec te ſegedſegődre, es ha te megfoǵatkozol es 177
mind ez velag nez tegődeth. Ha megfoǵatkozol, es mind fogſag-
ban leznec, es ſiramban. Azert tiztős keraľ, es vralcodooknac
vra irgalmaz mindőnnec ala vetőtteknec Irgalmaz te nepednec
Es meg iőve az apaſtalokhoz, es lele v̈ket aluvan, mert az ő
zőmőc meg nehezűlteƀ vala, es nem tuǵǵac vala mit felelnenec
Es v̈ket elhaǵvan el mene es jmadcozeec harmadzor azon beze-
dőt. Jelőnec neki meńbelől anǵal meg- || erőſitven v̈tet. Es lőn 178
elhaǵǵadvan, es hozyab ymadkozic vala. Es lőn ő verey mikep-
pen főlde foľo ćőppeneth veer Ez helen criſtus jmadvala, es ő
el aruloya elkőzelitvala Criſtus felkele Iudas vigadvala Criſtus
tanitvani alom mia megh nehezűltek vala Sido nepec gonoſſag
mia megvacultanac vala Criſtus ſir vala Iudas azokval mőuet
alnokſagaual Criſtus verittőzic, es atťat ymadǵa Iudas el arul-
tataſt tezőn Cri- || ſtuſnac tanitvani aluznac Iudas kőteleth 179
zerez, hoǵ criſtoſt meg kőtőzzec Eben vala ő halalanac naǵ
feleſe, auaǵ rezketeſe, Hoǵ magat igaz embőrnec mutatnaia.
Es micoron ymadſagba a keent rola elvetni keriuala ymadſaga,
hoǵ engedelmeſſegeth ayanlana Veres verő kibočataſa hoǵ iő-
uendő mivelkődeteet mutatnaia meg ielőnt anǵalnac vra bizo-
nitanaia. Es e helen be telec a zent Iras mondvan Nappal, es
eyel kealteec előtted meńńőn || te elődbe en Imadčagom Mert 180
ſegetſeg nekil vaǵoc Ithes betelic a ieǵőzes Auaǵ a peldazas.
Mert criſtus imada zent heliaſſal, mikeppen meg vaǵon irua
keraľi keńben, Helyaſnac ymadčagara meńńekből eſők adatanac.
Criſtus ymadčagara teſte ada veernec leſoľaſat. Elyas heǵen
ymada, Criſtus főldőn el ńoytozvan Zent Lucas mondaſa zerent
le terdepőlven Elias Elyas tanitvańat fel hyva Criſtus tanitvańit
ymad- || kozni monǵavala Elyas ymadčaganac vtanna verittőzic 181
vala, Criſtus jmadčaga vtan kőtőzteticvala Harmadzor eſmeg
kere a fyv mindőn terőmtőnec kere atťat. Atyam zabadohmeg
minket, es teeǵ vegeth ammű puztaſagonknac, es keſerűſegőnk-
nec bočaſſad el a zabaditooth kit mi atyanknac fogattal. Es az

anǵaloc mondnac vala, zent iſtenſeg ńeried, es bočaſſad te
182 zekednec hyedelmet mindȏnnec iduȏſſegeyert, es || mind kealt-
nac vala irgalmat mennec, es fȏldnec ańńanat (!) banattyarol Es
az dičerendȏ, es tiztȏlendȏ atya iſten akarvan magat leven,
atyaſag zerent ȏ fiaual es mondvan. En edes fiam ieſus megkel
hadnod Azert veǵed te banatos halalodnac keńńat, es iǵadmeg
Es az anǵalocat hiuan, es mondvan nekic. Te veǵed a kerezt-
183 fath Maſiknac monda, Te veǵed a vas ze- || geket. Es ezȏn-
keppen monda az eǵebinec, Az eǵeb hozia valo zerekrȏl. Es
aǵǵatok en tȏlem az en fiamnac ieſuſnac, Hoǵ en parančola-
timba meg iǵa e kent, es mind terd haytvan mondanac, Leǵen
zent iſtenſegȏdnec zent akaratťa Es el iȏvenek mind eǵetȏmbe
eǵmas vtan ez keſſeggel ieſuſhoz Es monda az elſȏ, Veǵed e
184 kereztfath, kin megfezȗltetȏl te mindȏnhato atyadtul || A mas
anǵal monda, Veǵed e zegeket te kezeid, es labaid altal zegezni.
Es a harmad monda, Veǵed e tiuiſk coronat, ki miath te
feyedeth altal veric Es a neǵedic monda Veǵed ez epeth, es ez
ecetȏth. Ezȏnkeppen minden zerzaamat, es keſſeget neki adaac
ieſuſnac, leterdepȏlven ieſus ȏ zȏmeit, es kezeit meńbe fel
emelven Tahat lȏn mikeppen elhaǵǵadvan latvan e keſerȗ
185 halalt || Ieſus monda, leǵȏn atya iſtennec zent akarattya Tahat
kȏzelben lata iudaſt es a ieruſalem nepeeth felkeſȗlven, es
ǵorſon fegverȏckel. Iȏue tanitvańihoz, es lele ȏket el aluvan,
es monda nekic O petȏr, Mire haǵatok el engȏmet. O Ianos,
ezȏnkeppen az eǵebynekees monda Harmadzor iſmeg tanitvańi-
hoz iȏue, eſmeg lele ȗket el aluvan. Es monda nekic Aluǵatoc
186 immar, es ńvgodǵatoc, mert elkȏzelgeth || az idȏ, es embȏrnec
el arultatic bynȏſȏknec kezeibe keletȏc fel meńńȏnc eleibe
Ekeppen ieſus tudvan mindȏn iȏuendȏket ȏ reaia valokat, el
erede, es monda nekic, Kith kereſtȏk, Ȏk mondanac A nazareth-
beli ieſoſt. Monda nekic, En vaǵoc. Azert hoǵ ezt monda ȏ
nekik en vaǵoc, ottan hattra eſenec, es mind a fȏldre hullanac.
Es meg kerde ȗket kith kereſtȏk, Legottan azoc mondanac,
187 A nazaretbeli ieſoſt. Felele ieſus, Mondam || nektȏc mert en
vaǵoc. Azert ha engȏmet kereſtȏc bočaſſatoc el tanitvańimath
bekeſeggel, hoǵ a bezed kit mondot vala betelnek Kiket en-
nekȏm adal atiam, eǵǵet ſem veztȏttem el kȏzzȗlȏč Iudas meg-
kȏzelitte hoǵ ȗtet megapolna, Monda neki Ieſus Baratom mire

iőttel. Iudas legottan ieſoſhoz mene, es monda neki Iduőzleǵ
meſtőr Es meg apola ṽtet Ieſus monda neki O Iudas bekelkő-
deſſel, Auaǵ || Apalaſſal arulod el embőrnec fiat. Tahat el iő- 188
veen ragadac, es meghtartac ṽtet. Azt latvan zent Petőr kiueue
tőret Monda haath tőrrel vyionc, es nem vara criſtoſnac fele-
letith, hanem legottan a piſpec zolgaianac el vaga iob filet,
kinec neue vala malcus Monda neki ieſus Teǵed be tőrődet
hiueſebe, Mert mind azoc kik tőrt veiendnec tőr mia veznec,
Auaǵ || aleytod hoǵ nem kerhetnem en atyamat, es adna en- 189
nekőm tőbbet tizenketh ſereg anǵalnal. Oſha azth mondana,
Lehetőc az tizenket apoſtoknac (!) ſegedſege nekil, Ha igaz meg
otalmazhatnanac, Kinec a meńńei anǵali ſereg lehet Eǵ legio,
auaǵ ſereg reghi tőruenbe hat ezőr embőrt tezőn, Azert a tizen-
keth ſereg anǵal Hetven ezőr anǵalt tezőn, ki zamra embőri
ńelṽ velagot mia. Auaǵ velag zerte || ozloth. Arań zaiu zent 190
Ianos vǵmond, ha eǵ anǵal Hetven őth ezőr fegvezeſőket (!) meg
verth. Tizentket (!) ſereg anǵal tahat minith ǵőzne meg. Oſha azt
mondanaia Zent petőrnec, nem kel hoǵ engőmet ſegeſ, ſegeſed
magadat, mikeppen telnecbe az iraſoc. Mert ekeppen kel lenni.
E kent kit adot ennekőm az en atyam nem akarodee hoǵ meg
iǵam azt, Legottan hoǵ filet illete azon időben megvigazta ṽtet.
Monda ieſus az ſocaſſag- || nak, Iőttetők mikeppen tolvayra, 191
tőrőckel, es rudackal megfogni engőmeth Nam mindőn napon
veletőc voltam a templomba tanetvan, es engőmet nem tartot-
tatok meg, De ez attű időtők es ſetetſegnec hatalma. Ith nemi-
nemű doctor vǵmond bodog azzon kepeben O keǵőtlen Iudas
hoǵ en keǵős fiamnac, Ki tenekőd meſtőrődvala orčaiat zeǵőnlőd-
vala, lelkődben teven ſetetſegnec mivelkődetith nem velagoſſa-
ǵat, De ſetet- || ſegnec megtartottal. Tahat ő tanitvańi ṽtet el- 192
haǵvan mind elfutanac. Zent Bernald bodog azzoń kepebe vǵ-
mond O keǵős ieſus O keǵelmős ieſus O irgalmas ieſus O vigazto
ieſus, Hol vannac atte irgalmaſſagid ſenki ninčen ki tenekőd
irgalmazyon, Hol vannac az embőrőc, es az azzońiallatoc, kiket
az őth arpa kińervel meg elegitőttelvala. Ninčen ki teǵődeth || 193
meg eſmeryen. Hol vannac az tiztőſſeǵőc, kiket apaſtaloknac
attal. Ime bizońaval immar teǵődeth mind elhattanac, es incab
te ſiro ańaddal tarſolkodni kellőt volna zent iacab mondaſa
zerent En eſmerőm mikeppen idegőnek elmenenec en tőlem

Ieſuſnac megfogaſa coron meǵenvala čac eǵ ǵolč ymegben nemi-
nemŵ ifyv vtanna Es a ſidoc fogac ꝟtet. Az kedeg nekik haǵvan
194 a ǵolč ingőth, mezitelen elfuta ő || tőlőc. Nemeľ doctoroc
monǵac, hoǵ az embőr lőt leǵen kiſſeb zent Iacab apaſtal
Nekic ꝟǵmondnac hoǵ Zent Ianos ewangeliſta Es ꝟtet előzer
viuek Annas piſpőkhőz. Mert az annas piſpec vala Cayfaſnac
ipa, ki tanačoth adot vala a ſidoknac Hoǵ eǵ embőrnec iob
meghalni a ſoc nepert O zent atya te zent fiad kőtőzue vitetic
O anǵaloc attű keraltoc huztatic O meń, es egek, O čillagoc
195 O embőrőc || O lelkőſőc O zent atyac. Oztan fordohad a beze-
dőth ieſuſra e baranra, ki a farcaſoc kőzőt vala Es gondolyad
meg, Meľ naǵ ſebőſſeggel vizic volt ꝟteth kőtellel ńakon kőtven,
es űticvala ꝟtet kardfoccal valkőzbe, es ezőnkeppen ő ſoc keń-
ńarol gondoľ Es kőues vton mezitelen labbal vala, es a kőuec
ő neki eltőrikvala kőrmeith es ő labait cedron vize altala ber-
196 telenſeggel vonvan ꝟtet, arcel le eſeek, es ő orča- || iara min-
dőnőſtől megverőſűle. Es a piſpek ieſuſt kettőről kerde, Elő-
zer az ő tanitvańitvanirol (!), es az ő tudomańarol. Tanithvanirol
ſemmit nem felele. Mert ielőnvala hoǵ mind elhattac vala ꝟtet.
Es az ő tanoſagarol monda Es ńilvan nectőc. Mire engőmet
kerdez kerdǵed azokat kik hallottac, mert azoc tuǵǵac mith en
mondottam, Hoǵ ezt mondottavolna, eǵǵic az zolganac arčel
197 čapa ieſoſt, es monda neki || Ekeppen felelzee a piſpőknec, Es
mind ezők ellen ſemmi gonozt nem monda, hanem alazatos, es
edős bezedőket felelven monda, Ha en gonozt zoltam tanu
bizonſagot teǵ a gonozrol Ha kedeg iooth zoltam, mire veerz
arcel engőmeth Oľha azt mondanaia ha en bezedőmbe vetkőz-
tem, monǵad, auaǵh mutaſſad meľben, Ha kedeg valameľben
megnem iegzez mire veerz engőmet. Mert vǵmond zent Agoſton
198 doctor, Ki atta || ieſuſnac az arcel čapaſt nem̄ akarnadee hoǵ
ꝟtet meńńei tűz meg emeztene Auaǵ főld el ńelnie, vaǵ őrdőg-
gel be ńeletnec, Auaǵ eǵeb nemű kenokcal kenzatnec Es kűlde
ꝟtet annas Cayfas piſpőkhez, holot az zerzetős ſidoc, es a venők
meg ǵűlekőztenek vala. Meǵőn vala ieſuſſal, es kőuetivala ieſuſt
zent petőr, es mas tańitvańais kivala eſmerőie a piſpőknec, es
199 be mene vele a piſpőc pit- || varaba. Zent petőr al vala kiuil
az ayton. Ki mene a mas tanitvań, es monda az ayto tartonac,
es be bočattata zenth petőrt, Es monda zenth petőrnec az ayto

tarto leań, Nemde thees ez embőrnec tanitvańi kőzzűl valo
vaǵee. Monda zent petőr Nem vaǵoc Onnaton hoǵ ki mene
legottan tik zola Alnak vala a zolgac, es a zolgaloc a tűznel
mert hidek vala es magokat || melegittik vala, es vala zent 200
petőr ő kőztőc, es magat melegittiuala. Mondanac neki Nemde
thees ő tanitvańi kőzzűl valo vaǵe Eſmeg megtagada, es monda
Nem vaǵoc. Vǵmond zent Amburus, Azert tagada meg zent
petőr, mert octalan foga halalra, hoǵ nem tagadǵa meg nem
zenth eǵhazba, nem ő hazaba hanem a ſidoknoc pitvaraban
oth tagada, Hol ieſus kőtőzve vala, Holot || igaſſag ninčen Es 201
keues vartatva monda eǵ az zolgac kőzzűl, annac rokona kynec
zent petőr filet el vagta vala, Nemde latalake en tegődet ő vele
a kertben, es ő kőzzűlőcvalo vaǵ, ńelvedes azt mutatya hoǵ ő
kőzzűlőc valo leǵ. Es kezde megtagadni, es eſkődni hoǵ nem
eſmerte volna az embőrt a kith mondana. Eſmeg ottan tik
zola. Ittes be telec az iras, ki vǵmond, Mezze vetted eſmerőymet
en hozzam || Vetenek engőmet mikeppen vtalatoſt magoknac. 202
Ith megtelic a reghi ieǵzes, Mert tahat zent petőr ſalamonnal
tagadameg iſtent, Mert vǵ vaǵon az ő kőńveben megirvan
Salamon keraľ azzońoknac zauara, Zent Petőr leańoknac zauara
Salamon balvannac tiztőſſegere, Zent Petőr a leannac felelmere.
Demaga mindőniknec iooth tőth vala, Mert ſalamont keraľa
tette vala || ez velagnac orzagaban Zent Petőrt piſpőcke lelők- 203
nec orzagaban. Ieſus megfordula, es tekente zent petőrre teſti
zőmevel, es meg emlekőzec vronc ieſus mondaſarol, meľet mon-
dotvala neki hoǵ miglen tik zolna addig haromzor ṽtet meg-
tagadnaia. Es zent petőr elmene igőn keſerven ſira Es az ő
catrinčaiat viſeliuala kenteſe vyaban, Kiuel kőńuet megkeni vala,
es orčaiat zarraztyavala. A papi feyedelm || es mind eǵebec 204
hamiſtanoſagot kereſnecvala ő ellene, hoǵ ṽtet meg őlnec es
nem lelenec Soc hamis tanok előue iőuenec Előzer keth hamis
tano elő alla, es mondanac, Ez ezt monda hoǵ megtőrheti
iſtennec templomat, es harmad napon az vtan eſmeg fel allath-
hattſa Es azoknac nem vala illendṽ tanoſagoc Es felkele a ſido
papi feyedelm monda neki Semmit nem felelze erre mith ||
ezők te ellend tanulnac. Ieſus kedeg vezteg halgatvala. Es a 205
ſido papi ſeyedelm monda neki En kerdlek az elő iſtenre hoǵ
megmonǵad nekőnc ha te vaǵ a criſtus aldot iſtennec fia,

Monda neki ihs. Te mondad. Bizońaval mondom nektőc hoǵ
matolfogva latťatoc embőrnec fiat ůlni aſa iſtennec ioǵafelől,
Es iőni meńńeknec kődibe. Es megzaggata ruhaiat, mondvan ||
206 Megkaromla iſtent. Mith teeztőc meges a tanockal Im iol halla-
toc a caromlaſt, mi lattatic tů nectők legottan ők halalra
itelec ůtet es hagyapanac neki orčaiara, es be fedek ő neki
orčaiat, Zent Mathe minth monǵa, mert nem verheticvala ůtet.
Latvan neki orčaiat iſ kevanſagoſnac, Azert ůtet be fedec, es
207 mind etaltal, es etczaka a ńaualas || ſidoc ůtet verek ńakon
nekic palmakat orčaiahoz veruen, es mondnac vala, Criſtus
monǵ nekőnc iőuendőőt, Ki az a ki te tegődet ůte, Hoǵ betel-
nec Dauid profetalaſa. En hatamon faraganac a bynőſőc, meg-
hozzittac ő alnalſagokat, es befedec orčaiat. Ith betelic az iras.
Ki vǵmond En ellenőm gonoſſagot zolanac ayoert, es ǵůlőſeg-
208 nec bezedeuel megkőrńůkőze- || nek engőmet. Ittes megtelic
danielnec peldazaſa, mert tahat criſtus daniellel vadoltatik vala,
Daniel iriǵčegmiat, Criſtus azonkeppen, Daniel hamis feyedelm
miat, Criſtus hamis tanoc miat, Daniel darius előth xpūs a
ſido piſpőc előth Mert vǵmond zent Bernald doctor Io ieſus
atte kevanatos orčadat. Kire az anǵaloc kevannac [ze] nezni ńallal
209 megfertőzteteek, Kezőckel verec, es || ruhaval be fedeek Sőth
a keſerů ſebeknec ſem engedenec. Reggel az vton tanačot
tanačot tartanac mind a ſido papi feyedelnek(!), es a ſido nepek-
nec veeni, Ideſt ſeniores ieſoſra, hoǵ ůtet halalra adnac, Kőtőz-
ven elhozaak ůtet, es adac poncio pilatoſnac a feyedelmek.
Tahat latvan Iudas ki ieſoſt el arulta vala hoǵ karhozot volna.
210 meg ada a harmicz eziſt penzt a ſido papi feyedelmeknec || es
a venőknec, mondvan Binth vallottam, merth az igaz vert el
arultam Ith ůǵmond zent Amburus doctor, Latvan Iudas mert
karhozot volna, tahat megeſmeruen gonoſſagat legottan mon-
danac a ſidoc Mith gondolonc vele te laſſad, oſ ha azt monda-
nac Mi raytonc mi aal benne Ha igaz te mivelkődeſőd megh
ielőntetic. Nemeſ doctoroc vǵmondnac, Hoǵ vaſarnapon halvan
211 a feltamadaſt, kőtellel ma- || gat az napon akaztameg Tahat
latvan Iudas, mert ⟨ki⟩ ůtet el arulta hoǵh karhozoth volna,
Penitenciara remůlven meg ada a ſido papi feyedelmeknec a
harmicz penzt, es a ven ſidoknac monda, Vetkőztem mert az
igaz veerth el arultam, a templomba elhaǵ«it»van a penzt, es el-

mene kȯtellel magath meg akazta, Kire vǵ kealt zent Gergȯr
papa monduan O Iudas mindȯnnel bynȯſb, es bodog- || talamb 212
te voltal, Kit ielȯn volta nem vonth vr iſtenhȯz, De a ketſeg
vonth kȯtelbe, Mert vǵmond eǵ doctor az igaz bȯlčeſegrȯl, Elſȯ
iduȯſſeg meg banni a bint Maſod Nem ketȯlkȯdni bočanatoth,
mert magath ȯrȯcke meg ȯli ki igaz bironal penitenciara nem
fordul, Auaǵ nem theer O gonoz tȯſeer Iudas, hamis bynȯkben
leleteel. Vrſagot tȯttel, mert te meſtȯrȯdet arulas ze- || rent el 213
attad Nepeknec alamiſnaiat meg vrozuan, az fȯſvenſeg ki
tegȯdet keſceritȯth vala vrſagra, es elarulaſra, mert te meſtȯrȯ-
det arulas zerent el attad, eretnekſegȯt teuen, mert a kereztyen
hitȯth elhaǵvan, es alnakſagban magad tȯkelletȯſt vid Es embȯr
halalban leletel, mert az artatlan vert meg ȯlven, es megbant-
van, Mert a ver ȯtleſnec oka te voltal, legottan mint magat
meg akazta, kette zacada || es ȯ beli mind ki omla. Mert nem 214
illic vala hoǵ iſen binnel fȯrtȯzȯt lelȯcnec zaiarol ki ióne, hoǵ
en aldot fiamat vȯtte vala aldozatra, es hoǵ dragalatos zaiat
megbekeltevala, es megh čokolta vala. Ith be telic az iras ki
vǵmond, Allapanac a fȯldi keraſoc, es feyedelmec eǵbe ǵȗlekȯ-
zenec criſtus ellen. Ith betelic a peldazat. Mert tahat crriſtus
ſamſonnal ellenſegnec adatic, Ki megvaǵon Iudi[t]cum kȯńveben
irvan Samſon || iazoknac kezeben Criſtus ſido nepeknec, es 215
poganocnac kezeben Samſont megǵȯzven Criſtoſt megkȯtȯzven
Samſon dalida(!) neuȗ parazna miat Criſtus ſidoc ǵȗlekȯzeſenec
alnacſaga miat Samſont meg karomlac, Criſtoſt meg mȯveticvala
Samſont acaratťa nekil, Criſtoſt včankeent zerte viuek. A ſido
papi feyedelmec a penzt veuen mondanac Nem illic nekȯnc hoǵ
ezt az zelencebe, auaǵ pȯſſȯlben tegȯc, mert vernec iutal- || ma. 216
Azert tanačoth tartvan a penzen vȯnec zarandokoknac valo
temetȯ fȯldeth kynec vala neue ačeldemac gȯrȯgȗl, Magarul
mondatic vernek zanto fȯldenec mind ez napiglan. Reggel vala,
es ȯk nem menenec be a pitvarban, hoǵ megneſȯrtȯznenec
hanem tiztan enneiek meg a huſvethi barant. Ith vǵmond zent
Agoſton doctor, O ſidoknac keǵȯtlen vakſaga, hoǵ a pitvarban
be nem menenec hoǵ megneſȯrtȯznenek || felnec vala, De 217
attyok fianac artatlan veret ki ontani nem felicvala. Mas em-
bȯrtȯl felnec vala megfȯrtȯzni, De ȯnnȯn tulaydon bynȯctȯl
nem felnek vala Ieſus megh alla a feyedelm elȯth. Es hoǵ ȯ

vadoltatneiet(!) a ſido papi feyedelmeknec, es a ven ſidoknac,
ſemmit nem felele Monda neki pylatos, Nem hallodee mit
ellenőd mondnac tanoſagokath Es ſemmit neki nem felele, Hoǵ
218 igőn čodalkodneiec rayta a feyedelm. Ki mene || azert pylatos
a ſidokhoz, es monda, Mit mondotoc ez embőr ellen Es ők
felelenec es mondanac neki, Ha gonoz teuő nem volna Auaǵ
nem volt volna, ꝟtet nekőd nem attoc volna. Es kezdec ieſoſt
vadolni, mondvan Ezt tőrueńőknec elfordothoyanac leltőc es
čazarnac adoot adni tiltoyanac, es magat monǵa criſtoſnac, es
keralnac. Ez haromban vadoľac vala ieſoſt A kettőről pylatos
nem kerde ieſoſt, a nep elforditaſarol, mert ő elfordito volt- ||
219 volna, mikeppen eǵebeketh meg ǵőttrene, A maſikrol ſem kerde
a čazar adoya meg tiltaſarol, mert hallotta vala mikeppen a
ſidoknac felelt vala, De a harmadikrol kerde ieſoſt, Hoǵ mi-
keppen monǵavolt magat keralnac Azert monda neki pylatos
Veǵetoc tynmagatoc ꝟtet, es tů tőruentőc zerent iteľetőc meg.
Mondanac neki a ſido nepek. Nekőnc nem illic valakit meg-
őlnőnc ez huſvetban, es ez huſuetnec innepen Pylatos eſmeg
220 be mene a pitvarba, es hy- || va ieſoſt, monda neki, Te vaǵee
a ſidoknac keraľa. Felelę neki ieſus Ten tőled mondode ezt,
auaǵ eǵebec mondottac nekőd ezt en felőlem Felele pylatos,
es monda Ni nem ſido vaǵoc en Te nemzetid, es atte piſpekid
attanac tegődet en nekőm, Mith tőttel Felele ieſus En orzagom
ninčen ez velagbol, mert ha ez velagbol volna bizońaual en
221 zolgaym megotalmaznanac hoǵ nem || adatnam a ſidoknac, De
az en orzagom ninčen e velagbol. Monda pylatus Azert keraľ
vaǵe te. Felele ieſus Te mondod, merth keraľ vaǵoc en Ebben
zůlettem, es erre iőttem ez velagra hoǵ bizonſagot teǵec az
igaſſagrol. Azert valaki igaſſagtol valo, en zomath halgattya.
Monda neki pilatos. Mičoda az igaſſag kynec ertelmet nem
erdőmle, mert tőruent igazan ǵakorta nem tőth vala, De igaſ-
222 ſagba nem || vala. Azert hoǵ ezt mondotta volna, legottan ky-
mene a ſidokhoz, es monda nekic En ſemmi okot nem lelec
hozya, Legottan azok mondanac Meg haboritotta mind ſido or-
zagba a nepet galileatol fogvan mind eddiglen. Pylatus halvan
galileat, meg kerde ha galileai embőr volna, Megeſmere hoǵ
herodes hatalma ala valo embőr volna Legottan elkůlde ꝟtet
223 herodeshőz, mert ackoron ő es || ieruſalembe vala a napocba.

Latvan Herodes ieſoſt igőn meg őrűle, Ideſt gauiſus eſt valde,
Arra, mert ſoc čodakat hallotvala ő felőle Es war vala čoda
tetelőketh ő tőle, es ſoc bezeddel kerdőze v̊tet, Ieſus kedeg
ſemmit nem felelvala. Alnac vala a ſido papi feyedelmec, es a
valaztoth ſidoc zőnetlen vadolvan ieſoſt, Herodes megvtala v̊tet
mind ő ſocaſſagaual, es ſeregeuel, es || meg mőuete v̊tet, es 224
feyer ruhaba őltőztetven, es kűlde v̊tet eſmeg pilatoſhoz Es a
naptolfogva herodes, es pylatos baratoſoc lőnec őzue. Mert annak
előtte elleſegőſőc (!) valanac eǵben Annac kettő oka merth ő el-
lenſegeſek[e] voltac őzue Elő, mert pilatos akarya volt tyberius
čazartol herodes orzaganac eǵ[z] rezet ſoc penzőn megvenni. Azert
mind a napiglan ellenſegőſőc voltanac őzue. Maas oka az, hoǵ
teuen magat || iſtennec fianac, es ſok poganokat elhitetőt volna, 225
iőuen ſido orzagban. Azonkeppen acarvan meg čalni ſido nepe-
ket. Pylatus v̊tet meg itele ſocackal, mert ő hatalma alath valo
embőr vala Pylatus ellen megharagveek herodes es mind a
napiglan ellenſegőſőc lőnec őzue. Azert herodes, es pylatos
lőnec baratoſok eǵbe, Latvan herodes hoǵ pylatus ⟨ieſoſt⟩ kűldőtte
volna hozzaia, mert ackoron pogannac mondaticvala, Es ő
hatalma alat vala, Auaǵ || ő hatalma alath volna, es ő orzaga- 226
bol, Pylatos eǵben ǵűtte a ſido papi feyedelmeketh, es a ven
ſidokat, es a valaztottakat, es mind a ſokaſſagot. Ki mene, es
monda nekic, Ennekőm vǵ hozatoc ez embőrt mikeppen a
neep elforditoot, es en mind tű előttetőc megkerdőzven ſemmi-
nemű okot ez embőrt (!) nem lelőc, kicben v̊tet vadolyatoc Sőth
ſem herodes nem lelt, mert kűldőtte v̊tet eſmeg reanc. Azert ||
nem illic neki halal. Azert megveruen v̊tet elbočatom Mert 227
nektőc ſokaſtoc az hoǵ ez huſuetba kit akartoc eǵǵet elbočaſſak.
Akariatokee azert hoǵ az ſidoc keral'at elbočaſſam Azert monǵa
vala, mert tuǵǵa vala hoǵ v̊tet ireǵſegert arultac el. A ſido
papi feiedelmek hizelkedenec, es mondanac a nepnec, es a
venőknec hoǵ barrabaſt kerneiec meg, Ieſoſt kedeg el vezteniec.
Felele a feyedelm, es monda nekic, || Mel'et akartoc e kettő 228
kőzzűl elbočatni Barrabaſthe auaǵ ieſoſt, Ki mondatic criſtoſnac.
Mondanac mind a kőzőnſegős ſokaſſag ivőlte, es monda veǵed
el ezt es bočaſſad nekőnc barrabaſt el. A barrabas vala tolvai,
Kit neminemű oktalanſag theteyert a varoſban, es embőrt őle-
ſeert vetőttenec vala a tőmlőczbe. Monda nekic pilatos Mith

229 teǵec a ieſoſrol ki mondatic criſtoſnac || Mondanak mind nayan
Megfeziteſſec. Ith Neminemẘ alazatos doctor vǵmond bodog
azzonnac kepebe Ő alnak pylatos meľ lehetetlen a zoo kiuel
elezteb en fiamnak hizelkődeel, mo*n*dvan Aldoth leǵőn ki iőth
vrnak neuebe. Zent Anſelmos kealtván vǵmond O hamis valtſag
O alnak tőrueń, holot az vr meg vtaltatic, es a zolga meg
230 kerettetic Az igaz kenzatic, es a binős elzabadultatic, A ba- ||
rań meg őletic farkas kellemetős lezőn. Eleth elhaǵatic, halal
megtartatic. Esmeg Pylatos zola nekic akaruan ieſoſt elbočatni.
Monda nekiç Mi gonozt tőth, Azoc Inkab ivőltnec vala, mond-
van Megfezehed megfezehed v̊tet Harmadczor eſmeg monda
nekic Semmi halalra valo okot nem lelők ő benne Azert meg-
veretőm v̊tet, es elbočatom v̊tet a vereſeg vtan, Auaǵ az oſto-
231 rozas vtan Ith vǵmond aran' zaiu zent || Ianos, O pylatos iol
mondad hoǵ ſemminemű halalra valo okot nem lelz ő benne.
Mert mikeppen meńńec fel magaztattac főltől, Azonkeppen fel-
magaztatic criſtoſnac előtte mi eletőnk, Kettő annac oca hoǵ
pylatos mondaa meg oſtoroztatni ieſoſt. Elő oka ez, mert valaki
megfezittetic vala, előzer az megoſtoroztatic vala romay tőrveń
zerent. Mert pylatos romay tőrueń zerent iar vala. Mas oka
232 Akaruan v̊tet megzabaditani, es akarvan || az faytalan gonoz
nep acarattyoknac eleget tenni meg haǵa oſtorozni ieſoſt Hoǵ
az oſtorozas vtan hannaia v̊tet ammeg elegődőt nepnec. Mert
vǵmond zent Bernald Meg verőm v̊tet, es elbočatom, oľha azt
mondana Kemeń oſtorokkal miglen monǵatoc addig veretőm
miglen artatlan .vert ſem veret ki őttetni Es azoknac zaua hatal-
mazic vala, es naǵ fel zoual keric vala hoǵ megfezitteneie.
233 Ragada pilatus || Ieſoſt, es meg oſtorozthata Ith vǵmond zent
Gergőr hoǵ neǵen voltac a kith (!) ieſoſt oſtorozyak volt. Naǵh
vas retezzel, mert kettei megfarrad volt, es a kettei megńuguan
eſmeg verni kezdicvolt Es a vitezőc viuec v̊tet a pitvarban, es
hozza ǵőyteek mind a kőzőnſegős ſocaſſagot, es ki vonac ruha-
iabol es zederyes zynő palaſtal megkőrńikőzeek, es haytogatanac
coronat tiuiſkből es feyeben teuek, es eǵ naad zalat ő iob ke-
234 zebe, es terd hayt- || van v̊tet meg mőuetikvala monduan.
Iduőzleǵ ſidocnac keraľa, es v̊tet megh hagyapvan veueek a nad
zalat, es vericvala az ő feyet vele, Es adnac vala neki al iteſt,
es feyet tiuiſknec ǵakorſagaual furdaltatic vala Embőri allat

felőtvalo zep orčaia ſidoknac ńalaual befőrtőztetik vala Ith vǵ-
mond zent bernald Pylatos kymene, es monda nekic Im ki
hozom nectők ṽtet hoǵ meg eſmerietők, mert ſemminemw̃ || 235
okot en ő benne nem lelőc kymene ieſus hozvan a coronat, es
a barſon ruhat Monda a ſidoknac pylatos, Ime az embőr Ith
vǵmond zent Agoſton, Auaǵ zent Bernald ziz marianac Monǵad-
meg ennekőm en ańam ha ieruſalemben valaal, micoron te
fiad megfogatek, Auaǵ megfogatoth vala, es kőtőzve pylatoſhoz
vitethek Felele ziz maria, es monda, Ieruſalemben valeek mico-
ron ezt hallam mikeppen meheteek' hazamhoz ő alath ůtek latni
|| őkőllel verni, lteſőket neki adni, Arcel(!) haǵapni, tiuiſkel co- 236
ronazni, es embőrőknec ellenkődőket lenni. Meg haborola en
ionhom, es megfoǵatkozec az en lelkőm, es en bennem ſemmi-
nemw̃ erzekenſeg nem vala. Velem valanac en hugaim, es
eǵebec ſokak velem ſirook es engőmet tamogatook. Mi-ańńa
lata ṽtet ki iőni tiuiſkel ⟨hoǵ⟩ meg coronaztac, oſtoroztaak,
Legottan főldre eſeek mint latha ṽtet, Az piſpők, es a feyedelm
ivőltven || mondnacvala, Fezidmegh fezidmedh ṽtet. Monda 237
pilatos, Veǵetők tenmagatoc fezihetőkmeg ṽtet, mert en ſemmi-
nemů okot ő benne nem lelőc. Felelenec a ſidoc, es mondanac,
Nekőnc tőrveńőnc vaǵon, es mi tőrveńőnc zerent meg kel halni.
Mert iſten fia tőtte magat. Hoǵ hallotta volna pylatus e beze-
dőket, incab megfelelmek, bemene a pitvarba eſmeg, es monda
ieſuſnac Te vaǵee a ſidoc keraľa Ieſus ſemmit nem || felele 238
neki. Azert monda neki pylatos Ennekőm nem zolaz, nem
tudodee hoǵ hatalmam vaǵon elbočatnom tegődet, es hatalmam
vaǵon megfezitni tegődet. Felele Ieſus es monda Nem volna
ſemminemů hatalmad en raytam ha nekő(!) felůl nem adatot
volna. Azert ki engőmet nekőd adoth naǵob bine vaǵon. Azert
ilyen adoth hatalmal gonozul ne eeľ tőruen ellen valamit teven,
mert bint vallaz Ith Vǵmond Abakuk propheta || Iſtentől vőth 239
vala hatalmat embőr el enezőth iſtent itelne ielőn valo embőr,
mert oth eneſtetőtvolt az erőſſeg Es Innetőn kereſiuala pilatos
elbočatni ṽtet. Es a ſidok ivőltnek vala, es vǵ mondnacvala,
Ha ṽtet elbočatod nem lez čazarnac baratia, mert mindőn ki
őmmagat keraľa tezi, az ellene mond čazarnac, Hoǵ hallotta-
volna pylatos e bezedőketh, ki viue ieſuſt, es le ůle itelő zikibe
itelni. Ith vǵmond Arań zaiu zent Ianos, Hoǵ || kůńeben el- 240

hayol az igaſſagtol ki iǵekben incab feel embőrt honnem iſtent.
Naǵ penteken hatod idő koron a likoſtratos neuű helen űle
itelni zekiben, es monda a ſidoknac Ime attű keraltok. Azok
ivőltnekvala Vedfel vedfel fezihedmeg v̊teth. Monda nekic pylatos
Attű keraltokat feziheme megh Felelenec a ſido feyedelmec, es
mondanac, Nekőnc ninčen keraľonc hanem čazaronc vaǵon čak.
241 Es űl- || ven zekiben, Kűlde hozza feleſege, monduan Semmi
iǵed te nekőd ne leǵőn az igaz embőrhőz, mert en ez eyel
lathas miat ſokat zenvettem ő erte. Ith vǵmond Rabanus, Hoǵ
az őrdőg latvan criſtoſnac engedelmeſſegeet, azzońallat miaa
acara meg criſtus keńńanac zeret, mikeppen azzońnallat mia
zerze embőri nemzetnec karhozattſat. Azonkeppen akaryavala a
242 megvaltaſtes Eſmeg ki mene || hozzaioc, es monda nekic En
ſemminemẘ okot nem lelőc ez embőrben halarra valoot. Azok
ivőltven mondanac, Fog'ad fog'ad fezihedmeg v̊tet, es meg erő-
ſittek zauokat, mert ſocaſſag zaua iſten zaua, es iſten zaua
ſocaſſag zaua. Pylatos latvan hoǵ ſemmit nem haznalna De
incab naǵob zendűles lenne a nep kőzőt, Vizet veueen megmoſa
kezeeth a nep előth, monduan, Artatlan vaǵoc en ez igaznac
243 veretől, tű laſſatoc. Ffelele || a ſocaſſag, es monda, Az ő veere
mi raytonc es mi fionkon leǵőn. Ith vǵmond neminemű alaza-
tos doctor ziz marianac, O balgatacſagra adattac tű byntőket,
es tű gonoſſagtokat vtannatoc valokra kűldetők, eleg vala nectők
attű bintők De ith fiatokat akaryatoc rezeſitteni az artatlan
ieſus criſtoſnac ǵezedelmet kemenben kereſni akaryatoc tű fia-
tokon lenni. Azert vǵan lezen mikeppen lenni acariatoc, auaǵ
244 keertetők Meg || halgattatoth attű Imadſagtoc, es kereſtec binne
Pilatos akara a nepnec elegeth tenni, nekic elbočata barrabaſt,
Ki embőr halalert haboroſagert vettetőtvala a tőmlőczbe. Kit
kernecvala. Ieſoſt kedeg meg oſtorozvan ada ő acaratſoknac
hoǵ megfezitteneieek. Veuec v̊tet, es ki viuek Ith eſmeg a
ſidoknac hizelkődeſere eſmeg levonvan neki ruhaiat, es zederyes
palastot rea advan, tiuiſkbe coronat haytvan feyere theveen, es ||
245 nad zalat ő iob kezeben terd haytvan v̊tet meg mőueticvala, mik-
keppen orzaglani akart, es nem lehetőth, mondvan, Iduezleǵ
ſidoknac keraľa, es rea haǵapvan a nadat feyehőz vericvala Es
mind meg mőuetec, Auaǵ meg karomlac v̊tet, Le vonac rola
a zederyes palaſtoth, es őltőztetek őnnőn ruhaiaba, es elviuec

hoǵ meg fezittenec ṽtet Es veven ő vallara a kereztfat, es
viueek a helre, Ki mondatic copaz helnec Sidoul || golgata. 246
Harmad idő vtan ekeppen zerezteteek ſentenciara, es karhozattra.
Elezteb pylatos űle itelni, az vtan el viue a keǵőtlen čazar kőte-
len ńakan von von, es magat latatlannac tezi az itelő zek előth,
Harmadzor kőzel iőue [az] hozza a kereztfat Neǵedzőr iőuenek a
tolvaioc, harangoc harangoztatnac, kűrtők kűrtőltetenec reműle-
ſők mindőn felűl lőnec, es az ő ańńa vala haatmegűl mindőn-
nec vtanna. Latvan ezt megh- || haborult vala ő ionha, es 247
pylatos kezenec elteryeztefemiath vetuen veztegſegőt mindőnnec,
es fordula ieſuſhoz, mondvan En ieſoſt karhoztatom halarra
marianac fiath, ekeppen hoǵ eleſetől meg vaĺiec, es viteſſec az
heǵre, ki mondatic calvaria helnec, auaǵ copaz helnec a varos
capuianac kiuil, es ottogon megfezitteſſec, es legőn mind ő
ruhaytol megfoztatoth, es naǵ vas zegek ő labayban altal
veretteſſec, es monno || keze vas zeggel altal vereſſeek, es tiuiſk 248
coronaval meg coronaztaſſec, es őmmagaual a kereztfa kiviteſſeek,
es ſenki ő rayta ne kőńőrűĺen, es hozza ſenki ne hyvattaſſeek,
es ſenki neki ne zolyon Ezkeppen ṽtet itelőm, es karhoztatom
hog mindőnőſtőlfogva megvaĺek ettől. Ezt mondvan tekente
ieſuſt, es oĺ igőn kezde keǵőſt erőſſen ſirńa, es a nepnec ǵűle-
kőzeſe kezde lenni az indulaſra, es a zendűleſre, Monduan,
Meghal- || ion Es tahat monda ő ańńa zent Ianoſnac, es zent 249
maria magdalenanac Oh meĺ igőn megfoǵatkozec az en lelkőm,
es ő kezeuel vnokayanac vallara tamazcodeek. Es tahat a vitezőc
vallara teuek a kereztfath ieſuſnac, es forditac ṽteth a copazto
heǵ fele, es ő előtte louagos vitezők, es ǵaloǵoc feǵverőckel, es
kűrtőckel ekeppen zerezuen iőnek vala a hamiſſagnac heĺere.
Zent Janos ezth latvan, monda ziz marianac O banatos ańa,
te fiad meǵen immar || halalra. Kinek felele az ziz ańa, Ffiam 250
tarč engőmeth mert megfogatkozom, es vig oda hoǵ laſſam
minec előtte meghaloc, mert mindőnőſtőlfogvan erzőm magamat
meghalni Es el viue ṽtet eǵeb vton, es ő el előue futhamek,
es az ziz ańa maria fogvan fiath, es ńakon őlele ſoroſſan hoǵ
azok ſemmikeppen fel nem emelheticvala, meĺ ſorittaſſal meg
betegűltvala ieſus, es nem vihetiuala touabba a kereztfath, De
a tőr- || feyeuel itik vala ṽtet. Ieſus ielt tőn hoǵ touabba nem 251
mehetne hanem ha ṽtet vinneiek. Es ṽk ragadanac eǵ Symon

neuû embôrt zent Alexander, es zent Rufus atťat, es azt kete-
lenitec ieſuſnac, vtol vinni kereztfaiat. Ith vǵmond neminemû
alazatos doctor ziz maria nômôs azzońonc kepeben En kevanom
vala kereztfaiat el vinnôm hoǵ ô neki megkiſſebitenem keńńat.
252 De oſ kôzel nem meheteek hozya, hoǵ neki || zolhaſſac, Az ſoc
nepnec megkôrńûkôzeſôktôl. Annac fôlôtte vitetic vala ſoc nepnec
vtalatoſſagaval mint gonozul teuôth, es binbin(!) leletôth kevanvan
ô hozzaia zolnom eǵ ǵaloc vton elôl venni, Mint a helre V̂tet
a kin el menô vala. Az ô zent ańńa tekentven ô zent fianac
kepere tahat el valtozot, es ſemmikeppen neki nem zolhateek
en banatomtol, hanem a fôldre le eſeem mikeppen holt eleuen,
253 Ô kedeg latvan || engômet ekkeppen megbuſulvan, fiuy zerelmel
legottan meg kezde foǵatkozni, touabba nem akarvan magat
ſegethhetni Nimikoron eſmeg az en hugomtol mint tehetſegôm
vala kezdek velôc ôzue fiam vtan ſyetnôm, Ki immar banat
mia, es ńauaľa mia nem mehet vala el, Mint ô hozza kôzeliteek.
es az azzońallatoknac ſiraſath, es kealtaſath hallottavolna. Azoc-
254 hoz fordula, es ekeppen monda, Keſeriuvala V̂tet || ferfyvnac,
es azzońiállatoknac ſerege, es ô ańńa, es ô ańńanac hugay gali-
leatol fogvan zolgalvan ſiratťacvala V̂tet, Hozyaioc fordulvan
ieſus monda nekic Ieruſalemnec leańi ne ſiriatoc en raytam, De
ten magatokon ſiryatoc, es ty fiatocon, mert im iônec oſ napoc
hoǵ kikben monǵatoc Bodogoc az oſ mehôc kik nem ziltenec.
es bodogoc az emlôc kik nem emlettenec. Es tahat kezdnec
255 mondani a heǵeknec Eſſetôc mi- || reanc, es a vôlgeknec feǵǵe-
tôkbe, mert ha a ńers zôld fan ezt tezic ki mindôn malaztal
telyes vaǵoc iſ kemeń iteletôth teznec Mit teznec tahat az aziu
faan, Az az Tû raytatoc, Kic malaztnekil vattoc, es mindôn
gonoſſaggal teľes vattoc, Bizon nem egyeb hanem kemeń ken-
zaſtoc Vitetnek vala a keth bynôs embôrôc es ô vele, Hoǵ meg-
ôlettetnenec, Mint iutanak a helre, Ki mondatic copaz helnec, oth
256 megfezitek || ieſuſt ezônkeppen mikeppen ith meg ieǵezven
latiatoc mint iutottak volna a copaz heǵre, A porozloc kûrtôle-
nec, es a vitezôc vdvart ûtenek, A feǵverôſôc es mind az ſocaſſa-
goc eǵben ǵûlenec, Es ieſus kôzôttôk leeuen, Megfoztac mezite-
len mindônôſtôl verrel megverheztet, mert ô neki ackoron meg-
viytac ſerelmet Mert az oſtorozaſert ô neki ruhai teſtehôz, es a
257 ſebôkhôz faǵot- || vala, es ragadot vala Es el ńoytac V̂tet a

kereztfan, es a fŏldŏn fekven veuen eǵǵic kezet, es a naǵh
temerdŏc vas zeggel zeghezek a kereztfahoz. Es veuen maſic ke-
zec (!) vonzyac mint vonhatťac vala, es azonkeppen naǵ temerdŏc
kemeń vas zeggel zegezek a kereztfahoz. Mas felŏl annac vtanna
vonac az ŏ labait erŏſſen minth vonhatťac vala, es azonkeppen
huzac eǵbe a ma- || ſikra teueen termerdŏc (!), es hozzu vas zeg- 258
gel altal zegezeek Mind ezŏkben mikeppen engedelmes barań
nem panazola, hanem naǵ keǵŏs bezedŏt bočatvan, es monduan,
Atyam bočas nekic mert nem tuǵǵac mith teznec. Zent Bernald
vǵmond hoǵ a zegek nem voltac elŏſec hanem temerdŏkŏc vala-
nac neǵ zegů volt ſemmi elŏsſeghe nem volt, es nem čak a
huſt hatta vala meg De meeg a huſth a faba be || vizic vala 259
naǵob faydalmert. Ith vǵmond zent Gergŏr doctor hoǵ A ſidoc
elŏzer a kereztfat vetek a fŏldre Es mi vronc ieſus criſtus mezi-
telen kezei ki ńutvan rea fekůteek, es teſtenec merteke zerent
harom furaſth tŏnec a kereztfan, es a kereztfa igŏn kemeń
vala, es a vas zegeknec ſemmi ely nem vala hoǵ az artatlan
teſteet kemenben zaggathhatnec. Elŏzŏr ŏ kezenec felzegezeſeiert
mind ŏ zenth teſtet megzoritani, hoǵ az || bal kezet akarnaiat 260
zegezni, nem eriuala a furatoth, tahat huzyacvala zoretvan ke-
telvel ǵenge teſtet, es a naǵ huzas miath kezdenec ŏ teſte eǵ-
maſtol el ozlani, es elzakadozni, hoǵ ⟨meg⟩ lattatnac vala mind
ŏ tetemi. Azonkeppen labait huzvan a furattra kŏtellel, ezŏn-
keppen naǵ kemenſeggel altal zegezec. Nemeľec labbal ńomodvan,
Nekic kezzel ŏtet veruen, mert || a kereztfa zeltelen vala. Azert 261
eǵǵic labat maſic ala teuek, es kemeńŏn ŏzue zegezec, es a
zegek oľ temerdŏk valanac, hoǵ a ſebŏket mind betelicvala, es
veer ſemmi ki nem iŏhet vala Es az ŏ buus ańńa halvan a
verŏknec čergeſet, mert a ſocaſſag kŏzŏt vala, es a ſocaſſagtol
nem lathhatia vala ieſuſt, Micoron elezteb a verŏnec čergeſe be
mene a ziznec ziueben tahat meg zorolanac a ziznec teſtey, es
monda, O ennekŏm || zeretŏ fiam meghaloc. Es micoron halla 262
a vas verŏnec maſod čerdůleſet eſmeg azonkeppen monda, en
labaim, es kezeim, es [lab] az zokat kibočatvan a fŏldre eſeek mi-
keppen holt eleuen čak ziue aleg leheth vala. Es a vas vellackal
fel emelec a kereztfat Miglen a kereztfa a fŏldbe menth volna,
addiglan a teſtnec neheſſegeyert meg ńilanac a ſebŏk, es az ŏ
vere tahat ki iŏue. Azert gondoliatok criſtuſnak zerelmet || es 263

faydalmat, es añnanac Micoron lata az ŏ zent fiat ruhaiabol
megfoztani mezitelen a kereztfara felfezitteni, kezeit verŏ miat
zegekkel altal zegezni Es a . toluaiokat eǵǵiket iob felŏl, Maſicat
bal felŏl fezitven, kŏzebben ieſuſt. Ith betelic az iras Gonozokhoz
haſonlatoth, es be telic az iras, Ki vǵmond, Megſurac en kezeymet, es en labaymat, es megzamlalac mind en tetemeymet
Ieſus zola, es monda, Aťam bočas nekic mert nem tuǵǵac mit
264 teznec. Azert || kereztěn embŏr tanoľ legriſtoſtol (!) criſtoſtol bekeſegŏt Auaǵ zenvedeſŏket, mert palmakcal megveretŏth, oſtorokcal megh oſtoroztatoth Tiuisk coronaual coronaztatoth Vas
zegekkel zegeztetŏth, Nalakcal megſŏrtŏztetŏth, es meg karomlatoth, es halalra karhoztatot De maga mind ezŏketh el ſeledven, Monda, Aťam bočas nekic, mert nem tuǵǵac mith teznec.
Azert ne monǵa valaki kereztěn embŏrnec magat ha criſtoſt
265 ellenſegenec ze«rel»meben nem kŏuetendi. Es pylatos a kereztfara
neuet ekeppen ira. Nazarethbeli ieſuſ ſidoknac keraľa. Es vala
ez neŭ ſidoul, geregŭl, es deacul megirvan, mert a varoſhoz
kŏzel vala a hel holot megfezittŏttec vala. Mondanac a feyedelmec pylatoſnac, Ne ird ſidoc keraľanac Felele nekic pylatos,
Ammit meg irtam meg irtam, Hoǵ ez ielen valo iras betelneiec
266 E mith irtam meghiuatatlan irtam. A vitezŏc hoǵ meg || fezittŏttek volna ŷtet, veuek ŏ ruhaiat, és teuek neǵ felee, es a neǵ
viteznec iuta eǵ eǵ rez benne Azert mezitelen a kereztfan fŭgh
vala, es mind verrel megverŏſilth es megfeketŭlt. Azert Ieſuſ
harom zinŭ vala. Azert o alazatos lelŏk nezyed atte zeretŏdet
ieſuſt vereſegnec keňňaval, es laſſad ŷtet zarandocſagoddal harom
zinŏ zazſtoual, Auag a zaztooth, Mert ziz teſtenec feyerſegŭ, es
267 oſtoraknac feketŭ hele, es || a veres vérnec ki ŏtleſe ŷtet mutatyac harom zinŏnec. Es a kŏntŏs vala varratlan ſŏlŭl kŏtŏth
Azert mondanac eǵmaſnac Ne meteľiŏcmeg ŷtet, Hanem veſſŏnc
ňilat rayta kye leǵŏn, Hoǵ az iras betelneyek monduan, Meg
oztaak en ruhaymat, es rayta vetenec ňilat. Alvala a nep varuan
el mulvan ŷtet megh karomľacvala, feiŏket ingantvan(!) es mondnac vala, Wau ki megtŏrŏd iſten- || nec templomat, es harmad
268 napon eſmeg fel allatod ha iſtennec fia vaǵ zabadohadmeg tenmagadat, es zalle maſtan a kereztſarol es hyſŏnc nekŏd. Azonkeppen a papi ſido feyedelmek meg mŏuetic vala ŷtet A bŏlč es
ven ſidockal, mondvan, Eǵebeket megzabaditoth ŷmmagat nem

zabadithhatia meg, Ha ſidoknac keraľa zaľyon a kerezſarol. es
hyzőn ő neki Iſtembe hyt. Zabadohameg v̊tet maſtan ha akarya.
Monda Ieſus Mert || iſtennec fia vaǵoc. A tolvay eǵǵic bal felől 269
ki vala kinec geſtas vala neue, meg karomla ieſuſt, mondvan
Ha te vaǵ criſtus zabadohadmeg magadat, es minket Felele a
maſic ki iob felől felől vala, kinec diſmas vála neue, es feddi-
vala v̊tet monduan Te iſtent nem felőd ki azon karhozatba vaǵ,
mert mű igazan tetemenőnkert vaľoc ez kent, De ő ſemmi
gonozt nem tőth Es monda ieſuſnac, Vram emlekőzyel- || meg 270
en rolam micoron iutandaz atte orżagodba Vǵmond zent
Agoſton, Ki taneytťa volt v̊tet, čak az ki mellette ſűgh volt
Monda neki ieſus, Bizoń mondom tenekőd hoǵ ma velem lez
paradičomba A ſiramrol Vǵmond zent Bernald bodog azzon
kepeben. Latvan az ziz maria ő zent fiat hoǵ immar mindőnőſ-
től fogva megfoǵatkozicvala, es ſemmit nem mondvala neki
nehezelven hoǵ || a toluaynak zolna, igőn megkezde nehezulni(!), 271
es mondani En edős fiam hallatic atte zood en filemben, mire
nem kőńőrulz (!) en raytam ionhodnac keſerűſegeuel hyedemnekil
engőmet meg azni, es meghacz foǵatkozni Es ala ſőľvala a veer
neǵ felől az zaiarol, kezeyről, es labairol ki megzegeztetőt vala,
es ő orčaiabol mindőn zepſeg ki foǵotvala. Mert mindőn || em- 272
bőri allatnal dičoſb [nec] lattaticvala diztelembnec. Es latom vala
en magamat el valni től̈e, kith ziltem vala Mert eǵeb ſem vala
hanem nekőm čak eǵǵetlen eǵh vala, Azert fogotvala engőmet
banath, es nem vala honnan valami keues vigaſagot vennek O
en zerető fiam, te el meneſőd altal iara en lelkőmet, te zauid
megkeſeritnec engőmet, De mondom en fiam ki aǵǵa ennekőm,
hoǵ en meghaľac erted en zerető || edős fiam. O en ńauaľas 273
mit teǵec, mert meghal az en zerető fiam. Mire nem hal vele
őzue megh ith ő banatos ańńa en fiam O eǵ eǵőtlen eǵ edős
fiam, ne akar' engőmeth el hadni. Voŋǵ, auaǵ huz vtannad te
hozyad, hoǵ haliac veled őzue meg O halal ne akar' ennekőm
engedni, ten magad ennekőm mindőnnec ſőlőtte kellez zaggasd-
meg erőmeth, Auaǵ aǵ kennac, Auaǵ fiamval őzue eľec zerető
|| eǵǵetlen eǵ fiam, eǵǵetlen eǵ őrőmem, en lelkőmnec előtte 274
mindőn vigaſagom teǵed hoǵ en halyak megh maſtan ith, Nam
tegődet halalra zűltelec volt O en zerető fiam, eſmeryedmeg te
ńauaľas ańadat, halgaſdmeg en ymadſagomat. Illic hoǵ a ſyv

meghalgaſſa el haǵot ańńat. Kerlec halgasmeg engőmet, es
fogad' atte kereztſadra, hoǵ kik eǵteſtből elnec, es eǵ zerelmel
275 eǵmaſt zerettec, eǵ halallal halanac. Monda a ſidoc- || nak
O keǵőtlen ſidook, O ńaualyas ſidooc, Ne akariatoc ennekőm
engedni Mert eǵǵetlen eǵ fiamat meg fezittőttetők Ańńathes
megfezihetők, Auaǵ akar minemv̊ halallal megőlyetőc O enne-
kőm, mert eleth meghal es az iduőſſeg meg őletic, es főldből
ki vetetic ańńanac mindőn kenče, mire az ő ańńa vtanna ba-
natban eel. Veǵetők ańńat fiaual őzue O dragalatos fiam O ke-
276 ǵelmes zűlőttem, irgalmaz, es fogaǵǵad ańadnac || veled őzue
a kereztſan, hoǵ eleñ veled halalanac vtanna mindőncoron
Semmi edőſb ennekőm, hoǵ tegődet a kereztfan őlelven meg-
haliac Semmi nekőm keſerűb, mint halalod vtan valo eletőm.
O ennekőm zerető ieſus Im meghaloc hyedem nekil, es ſymeon-
nac tőre en ziuemet altal veri. Oh ennekőm meľ banatos atte
elmeneſőd en tőlem O en zerető fiam megfeketűle nekőm annap,
277 es || e velag megſoǵa O iay ennekőm, mert te nekőm atyam,
ieǵőſem fiam vram es mindőnőm. Immar előc atyam nekil,
ieǵőſőm nekil őzueǵűl, magzatomtol megpuztuloc, Vrtol el valaz-
tatom, mindőnt elveztőc O en edős fiam mindőn teheto. De
nem akarod hoǵ en veled őzue meghalyac Nekőm haǵ valameľ
keǵős tanačoth, Kynec felele ieſus zent Ianoſrol mondvan
278 Azzońembőr. Im te fiad. Es vala zent ianos zo- || moru orčaual
mindőncoron ſirvan Olha azth mondana O en edes ańam ki
laǵ vaǵ ſiraſra, te tudod hoǵ arra iőttem, es arra zűlettem, te
tőled embőri teſtőt arra fogattam hoǵ a kereztfan valtanam en
meg embőri nemzetőt Mikeppen telnecbe az iraſoc, A kent kit
adot nekőm en atyam, nem akarodee hoǵ meg zenveǵǵem azt
279 Harmad napon nekőd dičőűlven ielőnőm, halat- || taibol fel-
tamadoc. Azert ne akar' ſirńa Monda neki Im te fiad zent
Ianos, Es zent ianoſnac monda Im te ańad O Ianos en atiam
fia, v̊tet nekőd haǵom bańńal vele, es ſoha el ne haǵǵad, neki
zolgaľ. Azert őleľedmeg v̊tet, es vigaztaľadmeg v̊tet. Mert latom
v̊tet bankodni, Naǵ banat, es naǵ neheſſeg zalla en keſerű
ziuembe Im halalomhoz kőzel vaǵoc, es megfoǵatkoztam tőbbet
280 ſem elhetőc, zent || Ianos meg őlele v̊tet mondvan O banatos
ańa irgalmazz ennekőm, es veǵ valami keues erőſſegőth Criſtus
latvan, es gondolvan eǵmaſt megh őlelven a kereztfa alath

Sirvala az ô zent aňňa ziz maria a fôlden, es zent Ianos vele
ôzue oľ meľ valtſag nekôd maria a Ianos nekôd adatic ieſuſert,
Zolga az vrert, tanetvan a meſtôrert, Zebedeus fia az iſtennec
fiaert Tizta embôr az iſtenert. Mikeppen te ke- || vanatos, es 281
ayetatos lelkôdet altal nem menthe ez hallas mi ziuônket mint
kôuet vaǵ vaſath megh engeztel ez hallas. Ezt zent bernald
monǵa ziz marianac. Az idôtôl fogvan az taneytvan veue v̂tet
aňňaua Mert vǵmond zent Agoſton doctor, hoǵ bodog azzonnac
megheruatvolt banat mia orčaia es zaia megverűſilt volna criſ-
toſnac veretôl, Auaǵ zerelmmetôl, mert megh zop'avala ô fenôs
verenec || čôpegeſet. Tahat criſtus aňňanac mondhatta volna 282
Minem adatic ioert gonoz, mert vermôt aſanac en lelkômnec
Ime en dragalatos aňam mit valloc te nemzetidtôl. En adek te
nepednec keraľi coronat. V̈k kedeg nekôm adanac feyemben
tiuiſk coronat. En adek ô kezôkbe keraľi vezzôt, V̈k nekôm
adanac meg avolt nad zalath. En ruhazam te nepedeth neǵven
eztendeig, V̈k engômet megfoztanac || es en ruhamon ňilath 283
vetenec Es a kyetlemben mennaval (!) eltetem v̂keth, V̈k nekôm
az etôkert epet es ecetôth adanac En a kôziklabol vizet adeek
nekic v̂k engômet ecettel itatanac En ki zabaditam v̂ket egiptom
nepenec kezeibôl, V̈k engômet helhôztetenec keth tolvay kôzibe,
en ki zabaditam farahonac hatalmabol, V̈k kedeg engômeth
poncio pylatoſnac adanac. Ime en zent aňam meľeket ennekôm
io tetô- || meert adanak, Mert megh likaztaak en kezeymert 284
labaymat, es ruhamon ňilat vetenec. Vǵmond zent Agoſton
doctor, Hoǵ Criſtus a kereztfan fűgven teſtamentomoth tôth
volna mindônnec, Keǵôſegnec mivelkôdeſet oztvan, Az apoſtolok-
nac haboruſagot, Az ſidoknac teſteet, Attyanac lelkeeth, Aňnat
zent Ianoſnac, A tolvaynac paradičomot, Bynôſôknec pokloth,
Penitencia tarto ke- || reztenôknec a kereztfaath haǵ'a. Hatod 285
idôtôlfogva kilenced ideiglen megſetetűle a nap mind velagot
mia. Es kilenced idôn kealta ieſus naǵ zoual es monda, Heli
heli lamazabatani Ennec ez ertelme En iſtenôm en iſtenôm,
mire hattal el engômet. Vǵmond nemeľ doctor, Mert monǵa
v̂nmaga ieſus Mire aťam engômet elhattal en ſerelmemben,
Auaǵ en ňauaľamban mint zamkiuetôttet hyedem- || nekil, 286
mezitelen fôdôzet nekil iľ focaſſaghoz zerkôztet tanalč nekil
vadoltat iľ kemeň itelettel karhoztath en magamat ſetetſegnekil (!),

iſ iregſeggel binőſiltet Nekic az oth allokban halvan ieſus keal-
taſat vǵmondnacvala Ilyeſth hyia ez. Nekic mondnacvala, Vezteg
laſſoc ha iſes el iő megzabaditani ṽtet Annac vtanna tudvan
ieſus hoǵ mindőnőc megtőkellettek volna hoǵ az iras megtőkel-
287 letneiec, Monda | Zomihozom. Vǵmond zent bernald. Bizonnal
ha zomiozol nem vizet, ſem eǵebnemű venerekőth, hanem
bynőſőknec iduőſſeget. Kicnec iduőſſegekert magadat iſ kemeńőn
kenzataad. Az edenben vala eceth, es iſopval eǵ[e]be elegitec, es
adac zaiahoz, es adnac vala neki ińńa bort merőggel, es epeeth
elegitven, hoǵ betelneiec a profeta mondaſa. En itelőmre adanac
288 epeeth, es en zomyoſagomra ecetőth. Es hoǵ zayaba || vőtte
volna, nem akara meg ińńa. A vitezőc megmőueticvala eleiben
menven, es az ecetőth neki advan mondnac vala neki Ha te
vaǵ a criſtus ſidocnac valaztoth keraſa, zabadič meg magadat.
Es az eǵebi mondnac vala, Vezteg laſſoc ha el iő iſes, es meg-
zabaditťa ṽtet Azonkeppen a papi feyedelmec a ven ſidokcal
megmőuetic vala ṽtet monduan, Vau ki megtőrőd iſtennec
289 templo- || mat, es harmad napig eſmeg fel allatod, Ha iſtennec
fia vaǵ zalle maſtan a kereztfarol, es hizőnc nekőd. Hoǵ Ieſus
vőttevolna az ecetőth nem akara meg ińńa Monda, Betőlt a
profetaknac mondaſi. Tuǵǵa vala ieſus hoǵ az ő keńńarol min-
dőn iraſoc, mindőn peldazaſoc mindőn mondaſoc iſtennec min-
dőn mondaſa, es parančolatťa megtőkellettec volna ő teſten
mindőn neheſſegők mindőnnemű «teſtőc» mindőn vtalatoſſagoc, es
290 mindőn || zarandokſagoc, mindőn lankatſagoc, ehſegőc es zome-
ſagoc. Es hoǵ mindőn teſteuel kenzac, es neheſſegőt vallotvolna,
ńelve ſem marada artatlan, mert vtalatos venerekkel itathak
Ezőnkeppen meg emeztethek ő teſte Eſmeg kealta ieſus naǵ fel
zoual, es monda, Atyam te kezeidbe ayanlom en lelkőmet. Vǵ-
monda beda doctor, hoǵ criſtus az őrdőgőt a kereztfanac iob
291 agan lattavolna. Azert monda, Aťam || te kezeidbe ayanlom en
lelkőmet. Mert vǵmond zent Bernard, Magaſra haga, es erőſſen
kealta hoǵ mezzeb hallanec, es ſenki magath megne menthet-
neie, de a kealtaſhoz kőńhullataſt ada hoǵ embőr vele őzve
tűrne es a neheſſegnek zaua kiert mindőn ez velaghi allatoth
megfelelni lattatic. Főldec reműlenec, Coporſoc megńilanac,
A templomnac ſoporlaya (!) kette zacada, es meń egek ő vela-
292 goſſagocban megſetetűlenec, čak || embőr nem kűńűrűl, kiert a

criſtus meg őletic Es azt mondvan, es feye haytvan elbočata ő
zent lelket. Im templomnac ſoporlaha le zacada felil mind
főldic, es főld meg indula, es a kő ziklac mind le zacadozanac.
es coporſoc megh ńilanac es ſoc halattaknac teſtők kik meg
holtacvala feltamadanac, es az coporſobol ki iőuen ő feltama-
doknac vtanna iőuenek az zent || varoſba, es meg ielőnenec 293
ſokaknac Es Centurio, ki oth al vala, es kik ő vele oth valanac
őrizic vala ieſoſt latvan a főldnec indulaſath, es eǵeb čodakat,
Kik leznec vala, Es hoǵ ilyen kealtaſſal megholtvolna, Igőn
megfelemenec, es dičerec iſtent, mondvan, Bizoń iſten fia vala
ez, es igaz embőr. Es mind a ſokaſſagh kik valanac oth, es
varyacvala ⟨lattacvala⟩ a čodakat, kik leznecvala, Meľőket, Ideſt
pectora verik vala, es a varoſban || be ternek vala. Es ő eſme- 294
rői alnacvala mezze tőle, es az azzon nepek, kik ṽtet keſeertek
vala galileatol fogvan zolgalvan neki őzue eǵenbe menenec
mariaual ieruſalembe, mert az ſidoknac naǵ innepőc vala hoǵ
ne maradna az ő teſtők zombattra, mert naǵ innep vala az
zombath, Kerek pylatoſt hoǵ megtőrneiek zarokat, es eltemet- 295
neiek hoǵ az innepre ne maradnanak. Es el iőuenek || az vite-
zők, es a tolvaioknac meg tőrec zarokat, es hoǵ mentek volna
ieſoſhoz, es latvan hoǵ megholtvolna ne*m* tőrekmeg neki zarait,
hanem eǵǵik a vitezőknec Kynec Longinos vala neue oldalat
meg őklele čučaval, es zőnetlen iővala ki a ſebből veer, es viz,
es a viteznec vala vak zőme Hoǵ meg őklele ieſoſt. Az čučarol
čőppene eǵ čőp veer zőmere, Legottan meg ńilec zőmė. Es neki
vǵ teczic- || vala, hog oľan zőme lezen mint ǵermők voltaban, 296
es oľan iol latna, es azert benne hyn. Annac vtanna martirom-
ſagot vallot capadociaban Ceſarea neuũ varoſba. Ez naǵh čoda
hoǵ a holt teſtből veer, es viz iőyőn ki. Ezt ki latta bizonſagot
mondot rola, es igaz ő neki tanobizonſaga, Es ő tuǵǵa mert
bizon ammit mond hoǵ tyes hiǵǵetők. Ezők arra lőttec hoǵ az
iras || betelneieek Tetemeth ⟨os⟩ megne tőryetők. Es Mas iras 297
vǵmond, Meg lattac kit meg gyacdoſtac, hoǵ eſtve lőtvolna, mert
naǵ pentőcvala. El iőue neminemű kazdag embőr aromathiabeli,
Kynec Ioſeff vala neue ki vala io iambor embőr es igaz. Vala
Ieſoſnac titkon valo tanetvańa a ſidoknac felelmeyert, es iſten-
nec orzagat varando vala Nem engedveen o tanačoknac, es
mivelkődeſőknec || Es bemene pylatoſhoz, es bizvan meg kere 298

ꝟtet, Es kere ieſuſnac teſteet. Pylatos legottan neki ada. mert
tuǵǵa vala, hoǵ meg holt Ioſeff vőn ǵolčoth, es el iőve le venni
ieſuſnac zent teſtet, es iőue Nicodemos ki ieſoſhoz előzer evel
iőthvala, Hozvan nemős kenetőth, oꝉmint zaz fontvolna ki vőth
vala ieſus teſtenec, es betakarac tizta ǵolőba, es bekőtőzec nőmős
299 kenetőkkel, mikeppen ſidoknac ſokaſoc vaǵon temeteſre, || Es a
heꝉőn holot ieſuſt megfezittec kert vala, es a kertben vy coporſo,
Kiben ſenkit nem tőttenecvala. Azert oth a ſidoc innepeert el-
temetek ieſoſt Es Ioſeff teve ieſoſnac teſtet őn vy coporſoyaba,
Kith ki faractatothvala erős kőből. Es a temető helnec aytoiara
naǵ kőueth tamaztvan, es elmene. Valanac oth tauoꝉ nezven
kik kőzőt vala maria kiſſeb zent iacab aňňa, es Ioſeff aňňa, es
ſalomee ilven a coporſo ellenebe, es nezic vala holot ten- ||
300 neiek. A pentők el mulvan zombattra verradvan elmenenec, es
alkotanac kenetőket hoǵ minth a zombat elmulnec iőnenec
megkenni ieſoſt. es zombaton vezteglenec a parančolat zerent.
Maſod napon a papi feyedelmec, es az iras eſmerő ſidoc gilenec
pylatoſhoz, es mondanac neki. Vram megemlekőztőnc, mert a
301 hitető vǵmondvala elven es eleuen voltaba harmad || napon
feltamadoc. Azert őrizteſſed a coporſot harmad napiglan, mert
netalantan el iőnec ő tanitvaňi. es el vrozzac ꝟtet, es a nepnec
azt monǵac hoǵ feltamadot halottaibol. Es az vtolſo tevőlges
gonozb lezőn az elő binnel. Monda nekic pylatos Vaǵon őri-
zőtek, es minth iobban tuǵǵatoc vǵ őrizzetőc Azok elmenenec
meg őrizni a coporſot, es pečettel meg pečetlec a kő coporſot.
302 Lat- || van a ziz maria hoǵ elakarnaiac temetni az ő zent fiat
ieſuſt. Monda nekic micoron a kereztfarol le akaryacvala venni
laſſan teǵetőc iſtennec nevebe hoǵ maſzor ki ne őtꝉek en fiam-
nac vere. Mint levőttecvolna, Legottan veue ꝟtet ölebe a főldőn
ilven hol vele bekelicvala, Hol neki zol vala, Hol feyet, hol
orčaiat, hol kezeit. Hol labait, es ő derekat megkemeňeytven
303 čokolyavala || Es ezt monǵa vala O en zerető fiam mire nem
felelz ennekőm. Nemde ezee atte aldot zaád, Ki a ſidoknac
čodakat edeſen predical vala, kezeth eǵbe colčolvan, es mon-
duan O en edős fiam Nemde ezőkee atte kezeid kik a ſidoknac
čodakat teznecvala, es labait bekelven vǵmond vala Nemde
ezőkee a labac, kiket a ſidoc gyakorta ymadnacvala Nemde ezee
az oldal, es derekad. kit iꝉ igőn zeretnecvala. Es iꝉ kemeň ke- ||

nokat teveen eǵeb nemű teſtődőn, Es mindőn taghira kilőmb 304
kilőmb ſiralmakat tezőn vala, Es anni vala ő kőńvenec hullataſa, hoǵ mind ő teſtet megmoſſa vala, ki verrel megverűſűltvala Immar hoǵ v̇tet el akarnaiac temetni Nicodemos, es Ioſeff Semmikeppen az ő keǵős ańńa nem haǵǵa vala, hanem vǵmondvala, Meeg eǵ keueſſe haǵǵatoc ennekőm hoǵ ſiraſſam,
auaǵ ſirathhaſſam v̇tet Auaǵ ő orčaiat || ǵolčal be főǵǵem O en 305
baratim, Ne akaryatoc v̇tet eltemetni, Haǵǵatoc v̇tet ő ńaualas ańńanac hoǵ immar tarthhaſſam v̇tet meghalvan Es ha v̇tet el akaryatoc temetni, temeſſetőc ańńathes el fiaval. Es mind a kőrńűl allook ſirnakvala incab ańńanac banatyan, es keſerűſegőn honnem az ő zent fianac ſerelmen Iollehet aleg zolnacvala a banatert, es a ſiraſert akik oth alnacvala, Demaga v̇gmondnac
O azzoń e halotnac ańńa, Kerőnc tegődet || hoǵ haǵǵad el te- 306
metni v̇tet, Es el temetek completanac ideyen. Eltemetven immar ańńa keze elteritven vǵ mondvala, Aldot leǵ en zerető fiam, es aldot leǵőn az kit nekőd attam, es aldot az ǵymőlč, es a mvnka kit te beled, es erted [zer] zenvettem en zerető fiam Tahat zent Ianos keſerű ſiraſſal fel emele ańńat, es haza viue, es ſok azzoń nepec kőuetic vala v̇tet ſirvan Azert gondolyatoc mindmeg ezt
mikeppen az ziz maria puztulvan maradotvala || Hizőm hoǵ 307
micoron zent Ianos ańńanac hiya vala Tahat azzońonc ziz maria naǵ keſerű ſiraſokat tezőnvala, monduan Nem en fiam zava ez, Nem en eǵǵetlen eǵǵem zava ez. Azert es ańńat hoǵ bynőſőknec ayanlom, Ki vaǵon aldoth őrőckől őrőcke Amen.

Vrnac Neuebe kezdetic ez velagnac alhatatlanſagarol valo iras es a gonozoknac veződelmőkről eǵ čodalatos latas.

Ime ez velagi embőr meg hal bynőkbe eltemettetic || 308
pocolba vettetic, Mert az okoſſag nem birtatic. Allatoknac zeri el fordul Criſtus zolgalatta megzőnic. Az igaſſag el alozic, A bőlč meg bolondul Ez velag vezedelőmbe teert ez maſtani időben, Mert a kynec ſockeppen penze vaǵon, es marhaual beuős, ez tiztőltetic mikent iſten ſeregőckel meg kőrńikőztetven, Zent iraſi iozagoc nem gondoltattatnac, Hyth, remenſeg zent zeretet meg-
foytatnac čalarſag, es főſvenſeg incab || tiztőltet<ne>ic, Ha nem- 309
zetſeggel nőmős vaǵ vidam orčaiu ha keǵelmes alcolmas, es erkőlčel teſes, ezők nekőd ſemmit nem haznalnac, [es] ha zegeń

leyendez, Mert čak a penz ad zepſegôt, es nemzetſegôt, **Miert**
hoǵ leǵek maſtan io ruhakcal fenlô, es ekôs, es ſok **čaladval**
leǵec meg kôrńûkôztetôth, erôs vaǵoc, es bôlč, es io erkûlčû,
ſoc baratim vannac ezt a penz teven De ha a zerenče elfor-
310 duland čak «aleg» eǵes marad O čodalatos hiwſag O keſerû ||
merôg ſiralmas zerelm cazdagſagoknac bô'ſege Mire dôglečz
meg enne ɔmbôrôket teven kedueſſe kik hamarab el mulnac
honnem mint a čûpûnec langa, Ha a kazdagoknac a ſoc penzôc
ez harmat adhatnac zepôn veragozo yfyvſagot, es a halalt el-
tauoztathhatnac, zep es ſokaig elô magzatoth tahat meltan gû-
tenenec kenčôth a kazdagoc O ńaualas embôr gondoladmeg.
hoǵ a halal mindônôket le eytôth Valon ki volt mind kezdet- ||
311 tôlfogva, Ki a halalnac nem engedôt volna, A ki a halalrol gon-
dolcodit(!), čoda hoǵ vigadhat, mert embôrnec ketſege vaǵon rola
hova a halalnac vtanna meǵôn. Azert eǵbôlč ṽnômmagarol
vǵmond Micoron a halalrol gondolcodom ottan megzomorodom.
Azth tudom hoǵ meghaloc, de ideiet nem tudom, es kiknec tar-
ſaſagaba helhôztetôm Micoron az en hazam teteye az orromat
kezdi erni ez velaghi ôrômek mint gane vǵ kezdnec kelleni,
312 Merth oth || čak az igaſſag zol. Az čalardſag vezteghalgat Oth
az alnakſag nem alittatic bôlčeſegnec M i k e p p e n m o n ǵ a
z e n t I e r o n i m o s R e g ô n t e eǵ puztaba lacozo remôte vala,
kynec filbertus vala neue francia orzagbol valo vala, Kynec ilien
elete vala mig ez velagba ele, es magat ekeppen viſele, micoron
zol vala bôlčen eytiuala, es keral fiu vala, mind ô eletebe
313 magat gonoztol meg otal- || maza mig ez velagba lôn, es mico-
ron ereiebe volna Imilen lataſt lata, minth ômmaga monǵa
K e z d e t i c i m m a r i t h a l a t a s z û n e c v e z t e g ſ e g e b e n
t e l i i d ô n Olmint lelki alom ere latec eǵ holt teſtôt, kirôl en-
nekôm ilen latas ielônec el zuńadvan keueſſe az ertelmem vi[gad]-
ǵaz vala, es ime neminemû lelôc el iôue, ki ez megmondot teſtbôl
314 bynôkkel rakva ki ment vala naǵ ohaytaſſal, es zôpô- || geſſel
a teſtnec bineit ekkeppen ſiratťavala, A lelôc alla a teſt melle,
es imilen bezeddel kezde ṽtet kemeńôn feǵelmezni, es dorgalni
I t h z o l a l e l ô c a t e ſ t n e c, es v ǵ m o n d O N'aualaſſagos
teſt, ki eyte ekkeppen le tegôdet kit ez velag tegetlen megkaz-
dagittotvala naǵ hertelen, Nemde mind ez egez tartomań fel
vala te tôled, Nemde tegetlen te alad vettetôtvala, hova lôth

maſtan a naǵ čalad, ki || tegŏd kŏuetvala. Oľha atte farcad 315
immar mindŏnŏſtŏlfogva el zakath Nam nem vaǵ maſt a neǵ
zegů kŏ toromba, ſem a naǵ zelŏs palotaba, De fekŏz maſt a
keſerů coporſoba es a ſerbe vitetŏl a zoros verŏmbe. Mith haz-
nalnac a naǵ palotac, mit a naǵ hazac, micoron atte ſerŏd čak
aleg foglal heth lab ńomdekot, Innen toua hamiſſan itelven
valakit megnem bantaz. Te miat-||tad ńauaľas teſt pocolba vaǵon 316
zekŏd En ki naǵh nŏmŏſſen terŏmtŏttemvala [vala], es iſtennec
haſonlatoſſagara zerzettettem vala te miattad o ńauaľas teſt ime
mint feketůltem megh Bizonaual meltan mondhatom Iai en-
nekŏm hoǵ zůlettem volt, iob ańamnac mehebŏl a ſerbe vitettem
volna legottan, es ekkeppen megzabadultam volna ez zŏrńů ken-
tol, Kit immar zenvedŏc mig elel mindŏncoron binre || vonal. 317
Azert mindŏncoron lezŏnc naǵ keſerů kenban Mind ez velagh
ńelve ſem ielŏnthhetne meg čak mintůl kiſſeb keńńathes kit kel
zenvednŏm, De mind ennel incab ǵŏtŏr, hoǵ ſoha hyedelmeth
nem varoc. No hol vannac a naǵ telkŏc, kiket ǵŏytŏttel, A zeles
palotac, es a magas torńoc kiket rakatal, A ǵŏnǵŏc, A firiſŏk
A kŏſŏntŏc, A naſſac, A ǵůrůc kiket vyodba viſeltel A ſoc penz
incab zeretted honnem mint iſtent, A yo || izů fiues etkeket, es 318
kenetŏketh, Ayo zynů feyer eziſt edeneket, A zin valtoztato
kilŏmb kilŏmb io ruhacat houa lŏttec a naǵ ekŏs aǵh lepplŏc
lepŏdec. Ninčen immar vad, es madar huſod, ſem ielŏs vačorad
ſem io fiues boraid, De ten magad vaǵ fergeknec etke, ezt aǵǵa
iſtennec tŏrveńe, hoǵ a bynŏſec iuſſanac iľen vezŏdelŏmbe Atte
hazad mikeppen kel maſtan te nekŏd kynec ŏ kedves teteye az
orrodat eri || zŏmeid meg vaculthac, orrod meg dohoſult, vala- 319
mit ſok ideig ǵůtŏttel, eǵ horaba tŏle mind meg valtal. Nem
kŏrńůkŏztettel immar baratidnac ſereghivel, mert atte zepſegŏd-
nec veraga lehulluth (!) a halallal. Matolfogva atte zůleidbe ne
bizzal čak eǵ keues ideig ſiratiac atte halalod atte magzatid,
mert ŏ nekic maradot aſſok kencz a haaz. es az ŏrŏkſegh kiuel
banatťokat el mu- || latťac, nem hizŏm hoǵh atte baratid, es 320
mind te fiaid adnanac ꝟth zanto fŏldet, auaǵ retet, hoǵ minket
kik ꝟ kŏzzůlŏk el vitettŏnc, hoǵ meg valtananac a kenocbol,
kiket kel zenvednŏnc O te navaľaſſagos teſt, Vaǵ im maſtan
bizodalmas dragalatos ruhakban nem vaǵ ŏltŏztetven, Atte
palaſtod čak aleg erne ket garaſt, kičin lepŏdŏbe fekůz tacar-

321 tatvan, A zegeńek || maſtan nekőd adot nem fizetnec, mert a
zegeńőknec atťa nem voltal, De incab foztoya. Azert tegőd ragnac a ſerbe fergek, es rothhadatoſſag. Ith immar touabba nem
alhatoc de immar el meǵőc. Immar a teſt zol allelők
ellen Minec vtanna allelők ilieket mondotvolna, A teſt feyet fel
emele oľmint megeleuenűlt volna, es minec vtanna ſoc zepőgeſőketh tőth volna, es hoǵ ki ő vele zolt volna, es ki ő ellene
322 iľ || kemeńőn panazlotvolna ezt meg kérte volna Monda a
teſt allelőknec No en lelkőm vaǵe te ki iľ kemeńőn zolz
vala, nem mind igazak a kiketh mondal. Im ezt ńilvan valo
bizonſagokkal bizońetom, hoǵ felig igazac, es felig nem, ezt
vallom hoǵ ſokzor tevőlgettettelec tegőd, es io mivelkődetőctől
meg vontalac, de ha valamicoron a teſt allelőkkel bint thete-
323 tőth, ez nem || čoda. Halgaſza im megh mondom mire az
őrdőg, es a velag kiki mind ő zocaſa zerent vonza a teſtőt
mind ő tehetſege zerenth. De mikent immar megmondaad,
iſten tegőd zepőn terőmtőth volt, es iol, es neṃes ertelmvel
meg aiandekozot volt, es ő kepere zerzőt, hoǵ zolgalo leańod
lennec, engőm nekőd adoth. Azert ha te en azzońom voltal, es
324 ocoſſagod volt, engőm ez velagba || Mire nem birtal, es ennekőm
mire kedueztel alcolmatlan dolgogba, ellenőm mire nem allottal,
nem a teſt, de a lelők bynős. Mert a teſtnec a lelőknec miatta
kel meg enheytetni ha akar vralkodni. A teſt allelők nekiľ
ſemmit nem tezőn. Azert ha allelőknec miatta a teſt nem bir-
tatic ez velagnac hizőlkődeſenec miatta, legottan megbolondul-
tatic, Micoron a teſtnec meg ielőnic mit || kevan allelők. Abbin
325 illeti allelkőt, kit gondol a teſtnec miatta, A ǵarlo teſt eleuen,
valamit tezőn allelőknec miatta tezi. Azert mondom nekőd, hiǵ
ennekőm, hoǵ nagokba (!) vetkőztel, kőuetven a ǵarlo es dohos
teſtnec akaratťat raǵac en oldalamat fergek e ſerbe. Immar nem
zoloc touabba lelők meńńel innen Allelők felel a teſtnec
ellene. Kinec monda allelők, Megis ith akaroc maradni, es mig
326 időm || vaǵon veled vetekődni Mire zolz ennekőm te teſt iľ
kemeńőn, akarvan en ream abbint mindőnőſtőlfogva vetni O
ńaualas teſt, kitől tanultad ez kemeń igeket, kiket maſtan mondaz, es mondal. Iollehet ſokakba igazan felelel, ezt igaznac tudom lenni, hogh akaratodnac ellene kellőth volna allanom, De
atte ǵarloſagod, ki hiwſagra kyz, es ez velagra alaya vettetőt

nem akara ezt || zenvedni e velagi hizőlkődeſnec miatta, mindőn- 327
coron engőm vtannad vonal, es ez velagnac kutaba merittel,
tudom hoǵ bynős vaǵoc, mert ebben teuőlgőttem, hoǵ micoron
azzońod volnec, megnem enhetelec, de miert engőm meg čalal
edős bezeddel, hizőm hoǵ ennalam naǵobban vetkőztel, micoron
tenekőd tegetlen moſoľogvala ez velagi čalardſag, es hozzu ele-
tőth erőſſen fogadvala, nem aleytőd vala || hoǵ meg halnal, 328
De a halal tegőd le eyte micoron a palotabol a ſerbe bočata ez
velagnac hazug embőrőcvel eǵ erkőlče vaǵon, kiket incab hozaia
őlel, kiknec tiztőſſegőt ad, azokat hamarab meg čalya a halal-
nac ereiuel. Es a ǵeńerűſegőknec vtanna fergeket aad es dohoſ-
ſagot, Kik nekőd mig elel baratid valanac Immar a coporſoba
fekuen latni nem akarnac. A teſt ezeket meg ertven, Legottan
ſirńa kezde, es zomoru || igeuel ekkeppen felelni Ith felel a 329
teſt allelőknec ellene, monduan. Micoron elven ſokak-
nac parančolhattam, Arańat, ǵőnǵőt, telekőt, es kenčőth ǵűytőt-
tem, varakat rakattam Nepet itelhettem, Vaľon aleytode hoǵ
hittem hoǵh a ſerbe iőneek, De immar im latom, mert ennekőm
ńilvan vaǵon, hoǵ ſem erő, ſem hatalm, ſem nőmős [nem] a halal-
nac keſerues őztőnit elnem tavoztathhatťa, Azt mondom hoǵ mind
ketten binhőt- || tethhetőnc iſtentől te nekőd naǵob bin tulay- 330
donittatic Ez ſok okokcal bizonittatic ezt mindőn bőlč iol tuǵǵa
hoǵ iobban megh eſmeried iras bizońitťa, hoǵh valakinec ioza-
goknac naǵob malaztťa adatic, okoſſag azt aǵǵa, hoǵ naǵobban,
es tőbbel tartozic, eletőt emlekőzetőth, es ertelmeth, adoth vr
iſten tenekőd, es ezt te mind erdőmnekil el mulattad, es valami
ioth tuttal, ezt te mind el hattad Miert kediglen hoǵ enne || 331
ſok iozagokkal megh ekőſiltetven, es az en hizőlkődeſőmnec ſoha
ellenth nem tartottal, N'ilvan vaǵon mindőnnec, hoǵ naǵobban
vetkőztel. Monda eſmeg a teſt Naǵ keſerű zoual allelőknec
Mondmeg ennekőm ha ńilvan megtuttad a lelők ki menven mi
lezőn a teſtnec. Ingatťae őmmagat hamar ennec vtanna. Auaǵ
čak nemicoron tudode ha lattad, auaǵ ha zol valamicoron allelők
eltet A teſt keueſet haznal, ha allelők || iſtenet tőkelletőſőn 332
zeretne A teſt allelőknec ereit ſoha megnem gőzne mig eltel
iſtent ha zeretted volna, es zegeńőknec iǵet igazan itelted volna,
Ha gonoz embőrőknec vtat nem kővettedvolna, ez velagi hiwſag
engőm, ſem tegőd megnem čaltvolna. Azert a kiket maſtan lacz,

ezôc mi byneink, rothhadatoſſag, es e fergec, es ez zoros haaz,
kikvel zônetlen ǵôtretôm. Azert adattanac, tudom hoǵ az vtolſo
333 napon || feltamadando vaǵoc, es veled eǵetômbe kenzodom mind
ôrôcke. O kemenſegôs halal O vegezhetetlen zernû halal, mire
fogacz be engômet. *Ith allelôc zol a teſtnec ellene*
Meges kealt allelôk naǵh rekedôt zoual, monduan, O iai en-
nekôm iob inǵen ſe zûlettem volna. Mire hatta vr iſten hoǵ en
terômteſſem micoron ô meg eſmerte volt Hoǵ en el vezendô
volnec a ioknac ǵûlekôzetibôl, es iſtennec gonǵatol, mert iſten
334 a karhoztaccal nem gondol || O octalan allatoknac, es barmok-
nac bodog termezeti, mert azon ô teſtôkvel el veez az ô lelkôc.
Akar čak ilyen volna a gonozoknac vegezeti, es ekeppen meg-
menekôdnenec a naǵ ǵôttremtôl *A teſt zol meges allelôk-
nec mondvan,* Lelôk ha pokolnal voltal, kerlec tegôd mond-
meg ennekôm, mith oth lattal Ha vaǵon remenſegôknec (!) a ńa-
uaľaſoknac criſtoſnac irgalmaſſagarol, mondmeg, ha kedueznec
335 valamit a nômôs zômeľôknec, Kik mig elnec || vala zekôkben
ûlnec vala ha vaǵon valami keduezes es ha meg valtozhatnac
kenčel, Auaǵ ez velagi aiandekokcal. *Allelôc monda a teſt-
nec* Teſth ez okoſſag nekil valo kerdes, mert pocolba valameľ
zômeľec mennec, touabba ninčen ô nekic valtſagnac remenſege,
ſem alamiſnanac, ſem ymadčagoknac miatta, Ha mind kerez-
tyenſeg erte bôytôlne, es ha mind ez velag ô kenčet erôtte adna,
336 eǵh pocolbeli lelkôt megnem zabadithhatnanac. || Mert ezôk
iſtennec ergalmaſſaga nekil vannac. Arra hoǵ megzabadulnanac,
nem adna a fene, es keǵetlen ôrdôg eǵ lelkôt ki az ô fogſaga-
bol mind ez velaǵon eǵetômben ô kenče erthes, ſem kedeglen
hadna hoǵ valamicoron ken nekil lenne. Arra kedeglen a kit
kerdez, hoǵh ha valamit kedueznec a nômôſôknec, Annac imez
tôrueńe, hoǵ valaki menevel naǵobban ez velagban felmagazta-
337 tik, anneual || naǵobban eſic ha vetkôzendic. Minec vtanna
allelôc ilyen dolgocat mondotvolna. Ime keth ôrdôg coromnal
fetetibbek (!), Kiknec ektelenſegôket mind ez velagnac iro deaki
megnem irhatnac, ſem kep iroi megnem ieǵôzhetnec, Vas koſart
kezôkbe viſelven, kenkôues langat zayokon kibočatvan, kapahoz
haſonlatos fogok vala, es orrokbol keǵok ki zarmaznac vala,
338 zômôc vaſa mikent az zicrazo tôr, es a filôkôn geńetſeg || foľ
vala ki, homlokocon zarvok vala, es a zaruoc vegen merôg for

vala ki, ezők a vaſ gorſaual a lelkőt elragadac, Kit legottan
naǵ hertelenſeggel pokolba vonanac, Kiknec őrdőgi ſeregec
eleicbe iőuenec, es ez ilyen tarſrol naǵon őrűlenec, es vas lan-
čokval ṽtet megkőtőzec Nemeľec vas vezzőuel veric vala, Neme-
ľec homlocat foghval raǵǵac vala. Minec vtanna kedeglen az
őrdőgőc || megſarrattanac volna Imiľen bezeddel illetec ṽtet 339
monduan, Akkic minekőnc zolgalnac ekkeppen tiztőltetnec őrőcke
ekkeppen ǵőttrettetnec. Ezőketh halvan allelőc, igőn naǵon meg-
keſerődec, es ſiralmas zoual ekkeppen felkealta, Dauid keralnac
fia tekenč atte terőmtőth allatodra kit a kereztfan meg halvan
verőddel megmoſal, fel reazkodanac ez ellen az őrdőgők, es ||
mondanac neki, Igőn keſen hiuod atte iſtenődnec neuet Ne 340
monǵad innectoua valamicoron azt hoǵ irgalmaz ennekőm, mert
nem illic ide az, mert ninčen ſoha bočanatnac remenſege Innec-
toua nap fent ſoha nem lacz. Atte orczad[at]nac ekőſſege elvalto-
zic, es ammi kepőnkhőz haſonlattatic. Ime mikeppen vigaztaltatnac
a bynőſőc pocolba, Kitől minket zabadičmeg vram ieſus criſtus
elő iſtennec || zent fia. Ez zent iambor immar ṽmagarol zool 341
es vǵmond hoǵ alonnec micoron ilyeket latnec, Igőn meg ret-
tenec, es naǵon el čodalcodam, es hoǵ felſerkenec, Legottan
kezeymet iſtenhőz emelem ṽ zent felſeget ymadvan hoǵ engőm
megmenčen es ilyen naǵ kentol, ez velagot mind ő veragaval,
es ekőſſegeuel megvtalam. Arańat, ezűſtőt heuſagnac itelem, el-
mulando marhanac ellenec mondec, es en magamat || min- 342
dőnőſtől fogva criſtoſnac markaba aianlam Am*en*

Vrnac Neuebe kezdetic a bodog ziz anya marianac ſiralmarolvalo emlekőzet ekeppen

KIről emlekőznőnc gondolcodnonc, es zolnonc hoz ziuőnk-
be, es lelkőncbe naǵ edőſſegős ayetatoſſagot, es iſteni malaztnac
velagoſſagat. Mert ha az octalan allatoc megſirattac ő vroknac
halalat, Mith monǵonc a keſerues ańarol, es mind vtanna || 343
valo zent azzońokrol, mikeppen ſirattac leǵőn meg ez velagnac
vranac keńńat es halalat. Kiről zent bernardinos atyanc, es zent
Anſelmos doctor vǵmondnac, Keǵeſſeggel hizyőc, hoǵ micoron
halla e keſerues ańa a vas verőnec čengeſet Kiuel a vas zegeket
verec ő zent fianac kezeibe, es labaiba, az ő ǵengeſegős ziuet
ſymeonnac megh igert elős tőre altal hata, es nem zenvethhete.

344 De vǵ mikeppen holt eleuen || a földre magat leboćata De mi-
nec vtanna a fezitöc a kereztfanac alola eltavoztacvolna, e
keſerues ańa felemeltetec a földröl az ö hugaytol, es fel emele
ö zömeit es lata harom kereztfaat fel igazitvan, es közebbe lata
az ö zent fiat figven, es a ſidoctol mindönöſtöl meg vtalvan,
es immar halalra valtozuan, es hoǵ lata a verrel ki foſo neǵ
ſeböket, Iarula, es feiere kulćola az ö zent kezeit, monda, Iay
345 ennekörn || iſen nemi lataſrol. Mire ziltem volt en iſ fiat, Kit
ekkeppen latoc megzagatvan lennie Es terite magat az azzońi-
allatokhoz monda O mind tü fiu zilt azzońiallatoc Imaǵǵatoc a
terömtö iſtent, hoǵ attü fiatokert iſeten keſerüſegöt ne zenveǵ-
ǵetöc Es fogdoſſavala palaſtyaval az ala hullo zentſegös veert,
nem akaruan hoǵ a földet illetneie, es annera hoǵ nem keueſbe
346 vala meg vereſilven, mint a kereztfan az ö zent fia || Azert ſir
vala az ańa ö zent fiaual eǵetömbe, mert az ö fia nem ſegel-
hetiuala A fiu mert az ö attya ötet elhatta vala. Oth ſirnac
vala a bekeſegnec anǵali, Minth yſaias profeta monǵa, De ter-
mezetnec ellene. Kiröl zent Bernard doctor iǵmond Ki volna
vaſon a bekeſegnec anǵala ki termezet ellen nem ſirna, Holot
az iſtennec fia termezet ellen kenth zenved. Oth ſira a nap
ſetetſeggel, A hold verrel, es ſirvala mind föld meń Sirvala
347 magdalombeli maria || mind ö baratiual, de mind ezöknec
fölötte ſir vala az keſerues ziz ańa maria, Kinec keſerüſeget
meg ielönti Yſaias profeta mondvan, Keſerüſeg fogothmeg engö-
met mikeppen züle azzońiallatnac keſerüſege Mert mikeppen
nem tuǵǵa a zülö azzońiallat mit teǵen a naǵ keſerüſegert kezet
edeſtoua hańńa veti, kereſven maganac hyedelmet, ezönkeppen
tezen vala a bodog ziz ańa maria Mert niha vetiuala magat az
348 atya iſtenhöz || Niha az ö zent fiahoz, Niha a kereztfahoz, Niha
a halalhoz, Neha kedeg az azzońiallatokhoz. Mert oſ igön naǵ
vala az ö keſerüſege, Kiröl vǵmond vbertinos doctor, Hoǵ ćak
annera gondolhatťa embörnec elmeie mene eǵ kis hanǵanac
ńoma ez földnec mind ö zelöſſegen, Latvan kedeg a keſerues
ziz ańa maria hoǵ az ö zent fia immar mindönöſtölfogva el-
349 foǵatkozotvolna, Kezde leańi köńörgeſt || a mindönhato aťa
iſtenhez tenni, monduan En meńńei zent aťam, es vram te
valaztal engömet ielös zolgalo leańodda, en hoz'am anǵalt
küldven. Azert mire haczel engömet imma en zikſegömbe, es en

zikſegő*m*nec ideien. Aire ſegedelmet ennekőm nem tez, Te
hozzad kealtoc vram teles elmemmel, es teles ziuemmel, te
hozzad fohazcodom, Kerlec veddel az ańat a fiuval, ne zenveǵ-
ǵed vram meghalni a fiat ańńa nekil, Hoǵh kiknec eǵ volt
mindenco- || ron ez velagba eletőc Ezőnkeppen leǵőn halalokes **350**
monno felnec eǵh. Es latvan hoǵ amindenhato atyatol megnem
halgattatnec, teritte magat az ő zent fiahoz, monduan, O en-
nekőm zerető fiam, Hol vaǵon a vigaſag, Kit nekőm hirdete
gabriel, monduan Idvezleǵ malaztal teles, ez vigaſag telyeſſeggel
eltavozoth en tőlem, Merth nem malaztal, De keſerůſeggel telyes
az en lelkőm. Neziuala az ő tiuiskelt zentſegős feyet, es ſir vala || **351**
es ezt monǵa vala O őrők iſten, mikeppen ez, hogh a mindőn
zentőknec zentſegős feye, Ki meńbe dragalatos ǵőnǵel coronaz-
tatic es főldőn tiuiſkel [..] altal veruen coronaztatic O tů kemen-
ſegős tiuiſkec, nem arra valatoc terőmtven hoǵ attů vratoknac
feiet altal vernetőc. Mire hoǵ attů kemenſegtőket el nem hatta-
toc ti teremtetőknec felelmeiert. Nem latſatoke hoǵ a nap, es
a főld attj keǵőtlen kenzaſtocat elnem zenvethetic, es a kő- ||
ziklac kik nalatoknal termezet zerent kemembec, De az ő keſerů **352**
keńńan keńerůlven meg haſadoznac Es neziuala az ő zent
orčaiat ő ziuenec keſerůſegeuel, es ezt monǵavala O en zerető
fiam En tegődeth adalac mindőn embőr fiainac főlőtte zepſegőſ-
ben, Maſt kedeg latom te zent orczadat ki vala zep piros
zynnel megekeſilven halalos ſargaſaggal megheruatnac || lennie, **353**
es kivala mindőnőknel zeb; Imma latom mindőnőknel ektelemb-
nec lenni, Es az zentſegős zaad ki ennekőm adot ſoc apolgata-
ſocat, es bekelkődeſőket, imma latom hoǵ engőmet vigaztalnia
es nekőm zolnia megtagad Es ime a zentſegős kezek kik főldet
meńńet biryac latom hoǵ a vas zegekkel altal veruen tartatnac, es
ime az zentſegős ziu ⟨cor⟩, kiben az iſtennec mindőn || bőlčeſege- **354**
nec, es tudomańanac kenče el vaǵon reytven Immar eǵebet nem
tud hanem čak halalnac keſerůſeget. Es ime a zentſegős labac
kiknec a tenger rayta iarvan hataat vete Immar latom hoǵ ező-
kethes a kemeń vas zegek biryac Valyon mikeppen zenvethhet
ańai ziů eyne ſebőket ő fian latnia hoǵ ő zůue megnem haſad
Es ennec vtanna teritte magat a kereztſahoz, es ő ziuenec keſe-
růſegeuel || ekkeppen zol vala, mondvan, O kemenſegős kereztfa **355**
ki lőttel ez napon en fiamnac ańńa, mire vőtted el en tőlem

ỽtet. En ỽtet ôlelgetômvala en kariaimmal, te kedeg zoretottad
hozzad ỽtet a kemeń vas zegeckel. En ỽtet takargatam laǵ
ruhaban, te kedeg ôltôztetted ônnôn verenec ruhaiaban En ỽtet
eltetem en emlômnec teieuel, te kedeg itatad ỽtet ecettel es
epeuel O kemenſegôs kereztfa, Iudas bynôſnec valla magat,
356 monduan, || Vetkôztem el arulvan az artatlan vert, te kedeg
e verrel zenvedôd magadath meg verôſitteni O kemenſegôs
kereztfa Mith tôttel, bizoń naǵra batorkottal vr criſtoſt te read
elterittven, ki mindônôket terômtôth Ennec vtanna teritte magat
eſmeg az ô zent fiahoz, monda neki naǵ kôńôrûletôs ziuel
Immar en zeretô fiam latom hoǵ halalodnac vtolſo horaiban
357 ideien vertengez. Mońǵadmeg nekôm ki- || nec haǵod atte ańa-
dath Nemde iol latodee hoǵ ez napon mindôn remenſegtôl, es
mindôn vigaſagtol megfoztatom, Mońǵad meg azert zeretô fiam
mit teǵen immar atte ańad. Nekôm ſem atyam, ſem ańam, es
oĭ meĭ ſenki ninčen ki enentoua en gondomat viſeĭe Es ennec
fôlôtte iol latod hoǵ mind ez neptôl meg vaǵoc môuetven, es
vtalvan. Azert immar irgalmazo fiam mońǵad acar čak azt hoǵ
358 halaĭomegh || te veled, Mert nekôm nalad nekil halal, es te
veled meghalnom eleth. No zeretô fiam mith halgacz? mire
nekôm nem zolaz Nemde iol tudode, hoǵ en tegôdet en ziuem-
nec alatta hordoztalac, es naǵ zegeńſegben neueltelec, zorgal-
matoſſaggal ôriztelec, naǵ edôſdôn zolgaltalac, es en ziuem
zerent zerettelec. Imma kedeg a naǵ keſerûſeg en erômet el
359 vôtte, es en labamon immar allanom nem || haaǵ, Mert ſymeon-
nac elôs tôre en ziuemet mindônôſtel meg hatta, es ezôket
monduan, a fôldre magat lebočata. Eǵ kičinded ńvgodalmnak
vtanna eſmeg eǵ kičinded erôth velleythe Es latvan hoǵ az ô
fiatol megnem halgattatnec, Hertelenkôdec naǵ keſerû kôńhul-
lataſſal a halalhoz. es monda O zemerômtelen halal, Nam te
mind ez napeg oriaſokat, es naǵ erôs vitezeket meg ǵôztel, es
360 imma kelle tegôd meg- || ǵôzni eǵ erôtelen leannakee? Soc
ziueket te megtôrtel zeǵedmeg imma az en ziuemethes, ki
teĭes naǵ keſerûſeggel, Azert ezônkeppen ſirvan, es kônôrôgven,
es latvan hoǵ a halaltol megnem vigaztaltatnec Teritte magat
eſmeg az ô zent fiahoz, monda Immar en zeretô fiam en beze-
dômnec vege vaǵon hoǵ ſem tenekôd nem zolhatoc, ſem en-
nekôm te nem felelhecz O edeſſegôs ańa, Valÿon mith zolhat- ||

vala az edőſſegős fiad, ki immar ćak aleg vezőn vala lelőgze- 361
tőthes, Micoron kedeg e keǵős criſtus hallotta volna ő annat
sirvan, es neki kőnőrőgven, es Ianoſt mellette alvan Iollehet
telyeſſeggel nem lathhat vala, De maga ő zemeit kik a verrel, es
a ſiraſſal meg homaĺoſottakvala megnita es vyonnan ő edes
ańńaval ſira, Annera hoǵ megőtőze ő zent orczaiat, es meĺet a
kőńőrűletős kőńhullataſſal, es kőrńűl tekentven monda, Azzońial- ||
lath Ime nekőd fiu Ianos Ime nekőd ańa Ezt akara mondani, 362
Mint Ianos doctor magaraz'a En edes ańam e Ianoſt kit en nekőd
aianlec Peldazya mind e velagbeli embőrőket, mert ezők kikert
en imma meghaloc ezők mind te fiaid, es micoron az en meńńei
aſam ő igaſſaga zerent a bynőſőc ellen hertelenkődendic akarvan
őket el vezteni, te vǵ mekeppen keǵes ańńoc ańai őlelettel hoz-
zad zorehad, es atyamnak harag'anac ellene fiaydert maga- ||
dath veſſed, hoǵ ez en halalomnac erdőme ő bennőc heaba 363
ne eſſec, Micoron kedeg hallotta volna e keſerues ⟨ziz⟩ ańa maria
ő fiat zolnia es Ianoſt neki ayanlania monda ziuenec naǵ keſe-
rűſegeuel Iay ennekőm zerető fiam, minemű valtſagot től ez
napon, mert ime adatec nekőm zolga az vrert, taneytven a
meſtőrert, Zebedeus fia az iſtennec fiaert, embőr az iſtenert Iay
ennekőm, zerető fiam Mert ſoha nem akartalac en tegődet eǵeb
fion el val- || tanom, es eǵeb ańat en nalamnal nekőd adnom Iay 364
ennekőm, mert imma aruaia lezec en aſamtol, őzveǵǵe lezek en
ieǵősőmtől, Megpuztuloc en magzatomtol, es mindőnőſtől meg-
foztatom O en zerető fiam, mit teǵec, es houa meńńec, kihőz
foǵam feyemet edőſſegős fiam, ki tezen ennekőm ennectoua
ſegedelmet, es ki ad tanaćoth, es tanoſagot Es mind ezőknec
vtanna teritte magat az azzońiallatochoz, es monda neki O ti
tizlendő (!) || azzońoc veǵetőc ezőtőkbe es laſſatoc ha ez az en fiam 365
ki fűgh mikeppen a tolvai az akaztofan. Az en fiam dićőſegnek
keraĺa, mire hoǵ imma embőrőknec taknanal, es ńalaual vaǵon
megſőrtőzuen, es a tiuiskel coronazvan. Az en fiam anǵaloknac
zepſege, őrők velagoſſagnac fenőſſege, es zeplőtelen tikőr, mire
hoǵ imma meg ektelenűlt mikeppen a poklos. Az en fiam min-
dőn tiztaſagnak tőkelletőſſege, es ſoha ő zaiaban artandoſag
nem lelettetőt. || Mire vaǵon ez, hoǵ imma vǵ mint igőn geńet 366
lator fel akaztatoth Es mind ez iĺieten kerdeſőkre az azzońi-
allatoc semmit nem felelhetnekvala, mert keſerűſeggel teĺeſőc

valanac. Azert iol ezőngbe veǵőc, mene naǵ keſerűſeggel vala
telyes az anǵaloknac azzońa, es a dičőſegnec keraľa, ki fűghvala
a magas kereztfan Mert nem čak ṽtet nehezitiuala a kennac ǵőtt-
relme, De meeg az ő zileienecke**s** keſerűſege őregeytivala az ő
367 keńńat. Azert || a fiunac keńńa, vala az ańanac keſerűſege, es
az ańanac keſerűſege, vala a fiunac keńńa mind addeg miglen
ő zent lelket ki bočata. Es e keſerues ańaba marada meg
mind az fiunac mind őnmaganac keſerűſege mind addeg mig-
nem naǵ dičőſeggel feltamadvan zőmevel lata ṽtet. Ith kez-
detic a temetesnec ideienvalo epeſege. Mert
minec vtanna Ioſeph, es Nicodemos ez zent teſtőt a
kereztfarol ala veueec, es a ter helen le tevek, Es e ke-
368 ſerues ańa || legottan rea hertelenkődec, es ő zent fianac
teſtere le eſec es ṽtet meg őlelven naǵ keſerű ſiraſſal monda
O en zerető ziuem lelkőm, meľ dičőſeggel, es meľ keſeruen
megőleteel O en zerető fiam, en tegődet adalac e velagnac naǵ
vigaſſaggal, es nekőm ada meg ez velag naǵ keſerű zomoruſag-
gal O edőſſegős zilőttem, en tegődeth adalac ez velagnac naǵh
egeſſegben, es nekőm ada meg ez velag teſtődben mindőnőſtől
369 megſebőſilven O en || lelkőmnec, es mind ez velagnac iduőſſege,
en tegődet adalac embőrőknec elevenſegbe, es ṽk adanac tegőd
meg ennekőm megőlven O dičőſegnec felſegős keraľa, te zilete-
ſődnec ideien az eynec ſetetſege nap velagra valtozeec, es ma
the halalodnac ideien annap velag ſetetſegre fordula O en
feyemnec ekeſſegős coronaia, es anǵaloknac kerala, Kik te zile-
teſődnek ideien meńńei vigaſagot eneklenec, es főldre embőrőc-
370 || nek naǵ őremet hirdetenec, meeg ezőkes te halalodat keſerű-
ſeggel megſirataac Es mind ezőnkőzbe apolgatťavala ő zent
fianac teſten valo zent ſebőket Niha a tiuiſkel altal vert zent
feyet, kiből zedeghetiuala a bele tűth tiuiſkeket, es ezőnkeppen
apolgatťavala az ő keth kezein, es oldalan valo zent ſebőket ő
ziuenec naǵ keſerűsegevel Annera hoǵ mind a kőrńűl allooc
latvan e keſerues ańanac ő naǵ keſerűſeget, teznecvala oľ naǵ
371 || keſerűſeǵős ſiraſt hogh ſem a zent azzońok ſem Ianos ewan-
geliſta, ſem kedeg a ket ven iambor Ioſeff, es Nicodemos eǵ-
masnac nem zolhatnac vala Demaga miert Ianos vala a keſer-
ues ańanac gond viſelőye, zőmet, zaiat meg tőrle azzońonknac
eleibe alla, es monda, Azzońom tagohadmeǵ a ſirast, es haǵǵad

eltemetnőnc vroncnak zent teſteet, mert annap eſtvelere kőzel-
get, Legottan e zora mint tiztőſſeg eſmerő ziz nekic bočata ő
zenth fianac zent teſtet, kit be ta-||kagatanac (!) tiztaſagos ǵolčba 372
ziuőknec naǵ kőńőrűletős ſiraſaual. Es keezde (!) veuen viuec a
coporſohoz, es oth le teveen, A keſerues ańa magat rea bočata, es
orczaia orczaiara teue, es monda O en zerető fiam mikeppen haǵad
el magadat embőri nemzetert, Kit ilyen zeretettel acaral meg
valtanod O en edős fiam, Ime eǵmaſtol elvalonc, tegőd eltemet-
nec, es en keſerues ańa ez vtan houa menńec O ha megh hal-
hatnec, en te veleg (!) eǵetőmbe magamat eltemetteth-||nem, hoǵ 373
hol te volnal, enes teveled lennec. Es ezőket monduan, anne
kőńhullataſt tőőn, hoǵ incab megmoſa ő zent fianac orczaiat
vele, mint neha magdalombeli maria moſtavala meg ő zent labait
Ennec [vtaval] vtanna meg tőrle [es megtőrle] es meg apolgata mind
ő zőmeit, zaiat, es eǵ kezkőnővel ő zent feyet betacargata, es hozza
bekelkődven a coporſoba helhezteteec naǵ keſerű ſiraſſal Es mikep-
pen ez lőth leǵen haǵǵoc gondolnia az ayeta-||tos lelőknec Es 374
micoron a naǵ kőuet a coporſo zaiara, es aytoiara emelneiec,
ez keſerues ańa a főldre magat le erezte mikeppen holt eleven
Es hoǵ eltemettec volna, Monda zent ianos az zent azzońoknac,
Veǵetőc fel a keſerues ańat, es teryőncbe a varoſba, mert az
eynek ſetetſege elkőzelget, es felemelven a főldről az ő kőńves
zőmeit fel vethe menbe es monda O Gabriel Annac vaǵon har-
micz harom || eztendeie hoǵ ennekőm ezth mondad Iduőzleǵ 375
malazttal telyes vr vaǵon teveled Ime ez időben nem malaztal,
De mindőn naǵ keſerűſeggel en ziuem lelkőm telyes, es en
vramtol a halal engőmet megfozta es ő tőle a kő coporſo ki
rekezte Es az zent azzońoc e keſerues ańat keth felől fogvan
be indulanac a varosba Ioſeff, es Nicodemos elől menven, zent
Ianos vtannoc az azzońoknac előtte, Es ezőnkeppen e ǵazba
őltőzőt proceſſio laſſu lepeſ- || ſel mendegelnecvala a varos fele. 376
Ez keſerues ańa nem felethhetiuala el az ő zent fiat, De hatra
fordula, es monda O en zerető fiam hol haǵalac tegődet, es
nem mondadmeg ennekőm hol vaǵon az őrőkſeg hol az iozag
kit te ańadnac hattal, Kiből en eletőmnec zikſege megzolgaltaſ-
ſec, hol a haaz, es a heľ en zerető fiam, kiben en feyemet le-
hayčam, Hova menńec edőſſegős fiam nalad nekil, Kihőz foǵam
en arua fe- || iemet, es kihőz hayčam magamat, ime nem tudom. 377

Ezőket halvan a kičinded ſereg, teznec vala naǵ keſerű ſiraſt
Onneth eſmeg el indulanac, es hoǵ iutanac a kereztfanac elle-
nebe. Ottes e keſeruef ańa meg alla, es kezde nezni a kerezt-
fara, Kit latvan hoǵ az ő zent fianac vereuel mepverőſilt, leg-
ottan ő terdeet a fődre lehayta es, monda, Iduőzleǵ te draga-
latos zent kereztfa, ki mind eddiglen embőrőknec vtalatos ||
378 voltal, es immar ammegvalto teſtenec, es verenek illeteſevel fel-
yeben ekőſiltelmeg, mint ha nőmős ǵonǵel aranńal, es eziſtel
ekőſűltettel volna meg Es mikeppen az ő zent fiat e velagra
zilven mindőnnec előtte ymada, ezőnkeppen az zent kereztfat
mindőnnec előtte tiztőle, es ymada Es onnet felkelven menenec
a varosfele, es e keſerves ziz ańa maria ǵacorta hattra fordul
379 vala, es kőnves zőmmel a kereztfath || neziuala. Es hoǵ iutanac
a varoſnac capuyara, e keǵős ańa maria otthes meg alla, es ő
zőmeit a főldre figgezte, es kezde gondolcodnia, Kit Ioſeph
lathvan, es rola meg ertekőzven, monda, Tiztőlendw azzońom
ne gondol ſemmit mennőncbe, az en hazam te hazad, es ſem-
mibe tenekőd mig ez velagba elők megnem fogatcozic, es en
mind en hozzam tartozoval őzue zolgallac mint azzońomat.
380 Monda Nicodemos Atyam fya Ioſeff az || nem illic hoǵ atte
hazadnal megmaraǵǵon, miert e maſtani idő felelmes, es atte
hazad vendeg fogado haaz, es oda ſoc iőuő iaro vaǵon. De miert
en tőrvenbe doctor vaǵoc, es a nepnec biraia, Azerth engőmet
tiztőlnec, es tőlem felelmők vaǵon. Azert vǵ illic hoǵ en ha-
zamhoz iőiiőn Holot naǵob tiztőſſeggel, es batorſaggal marathath
meg. Azert azzońom ter' be, mert az en hazam te hazad es
381 nekőd ſemmibe megnem foǵatkozic. Ező- || keth hoǵ halla mag-
dalombeli maria, monda, En tiztőlendő vraim nectőc az vr iſten
meghalalya ez tű io acarattokat, De ennekőm vǵ teczic, hoǵ
incab illic az ő zokot zallaſara ternie az en hazamhoz, es mi-
keppen e coraig en neki zolgalo leańa voltam, es mindőmbe en
neki zeretettel, es tiztőſſeggel zolgaltam, ezőnkeppen matolfogva
incab erőkődőm en magamath mig előc neki zolgalattra adnom.
382 Azert en zerető azzońom ne vtalyadmegh || te zolgalo leańodat,
ter' be hazadhoz, mert az en hazam te hazad, es en tyed vaǵok,
es valahova kikelendez mindőnűt vtannad, es veled lezőc min-
dőn tiztőſſeggel, es zolgalattal. Es mind ezőkre a keſerues ańa
ſemmit nem felele, ſem kedeg Ioſephnec, es Nicodemoſnac

kereſôkre, De cak kôńves zômmel nez vala zent Ianoſra, Varvan
ô akaratťat e dologba, Janos kedeg monda, Iſtennec valaztottai,
Kel ennekôm mind attů io acara'toc, es mondaſtoc, De ennekôm
vǵ || teczic, es alkolmaſbnac vǵ lattatic, hoǵ meńńônk azon 383
helre, Holot vronc tegnap eſtve velônc a vačorat teve, és vǵan
oth varyoc vroncnac zent akaratťat, mith tovabba akar velônc
tennie E keſerues ańa mind addeg ſemmit nem felele, De Ianos-
nac ez akaratťara monda, Kel ennekôm zeretô fiam te io aka-
ratod, Es e mondvan el indula, es hoǵ a capura iutanac, Az ô
keſerůſeggel betôlt ziue vyonnan meghkeſeredeek, es monda
O Ieſus en edôſſegôs fiam, Ki vaǵh || ſetetſegben iaroknac vela- 384
goſſaga, ez mindônôknec bizoń vta, es mindôn teuôlgôknec bizoń
vezere, mico<ro>n en e capvn te vtannad ki mentem, es be iôttem,
iarvan minden teuôlges nekil batorſaggal, es ziuemnec mindôn
naǵ vigaſagaual. Miert kedeg immar nem latlac, es velem nem
vaǵ, Azert imma budoſom, es teuôlgôk, minth a mezôben a paſ-
tor nekil valo barań, ki feel a fene farcaſnac zaiatol. Azert
zeretô fiam hova meńńec nalad nekil, es kyhez fogyam || en 385
arua feyemet Ime nem tudom. Mind ezôket, es ezôkhez haſonlo
igeket oꝉ naǵ kôńôrůletôſſeggel, es oꝉ naǵ keſerůſegôs ſiraſſal
mongya vala, hoǵ az včanac kethfelen kik halyak vala, Neme-
lyec a palotanac ablakara Nemeꝉek a capura ki alnacvala, es
kiuůl kik latťacvala nem čak a kôńôrůletôs ziuů azzońiallatoc,
de meeg a kemeń ziuů ferfiakes hoz'a kepôſt teznecvala naǵ
keſerůſegôs ſiraſt. Es az ayetatos azzońiallatoc ragaǵǵa<k>vala
pa-|| laſtyokat, es hozya eǵǵeſůlnecvala, es ekkeppen naǵh ſereggel, 386
es keſerů ſiraſſal kôuetec ůtet mind a vačoralo haziglan, es be
menven a haazba, Kethfele tekente, es monda Ianos zeretô fiam,
meꝉyc az zeek kin ůle meſtôrôd az aztal mellet ez eſtve, Kit
neki megmutatvan, nem ůle reaia de altal eſec rayta, es lôn
minth holt eleuen, Kith zent Ianos latvan, eleibe alla, es monda
En tiztôlendô azzońom Ime nekôd vaǵoc advan fiu vizeth Ki ||
nem vaǵoc melto hiuattatnom zolgadnôc. Kerlec tagohadmeg 387
a keſerůſegôt, es zerezyônc valamith ennôd valoot, hoǵ mindô-
nôſtôl a keſerůſegbe el ne foǵatkozyal. Ezôkeppen mind az
ayetatos azzońiallatok vigaztalyacvala ůtet. De mind ezôkbe e
keſerues ziz ańa maria ſemmit ezebe nem vezôn vala, mert a
keſerůſegôs ſiraſba elbaǵǵadotvala, Hoǵ beteꝉeſôǵec az zent iras,

Kit Ieremias profeta iǵ irt, mondvan, Sirvan ſira mind etczaka
388 ‖ es az ő kőńve orčzaian ala folya, es nem lőn ki meghvigaz-
talhaſſa ṽtet mind ő rokonſagi kőzzűl, es ſirtaba iǵmondvala
O Ieſus ieſus kit főld, meń, eg, es a tengőr nem foghatvala, azt
ez napon a kő coporſo magaba rekezte O Ieſus ieſus, Kith a
mindőnhato atya vr iſten ada ennekőm, es en adam e velagnac,
ez velag ada a kennac, A ken ada a halalnac, es az ő halala
ada minekőnc embőrőknec őrők eletőth Amen Dičerteſſec
vr iſten őrőcke. ‖*

397 Vrnak Neuebe kezdetic ziz zent Eufroſina
azzonnak eleti Amen.

VAla alexandriaba Pafuncius neuű embőr, tiztőletős min-
deneknec, es iſtennek tőrueńenek őrizőie. Ez vőn maganac fele-
ſegőt ő nemzetihez alkolmaſt, es az azzon tiztőſſegős erkelčeckel
vala telies, De meddű vala, es ő neki magzatťa nem lezenvala.
Az ő vra kedeg igen banatos vala, hoǵ ő neki fia nem volna.
398 Kynek mi- ‖ dőn kazdagſagit hadna hoǵ ő halalanac vtanna
iol, es alkolmaſon az kazdagſagot birna, Az ő feleſege kedeg
nem zenik vala az zeǵenőknec zolgalni eyel, es nappal iſtennec
eǵhazahoz eǵǵeſilven ayetatos imadſagokval, kőńőrőgven, hoǵ
iſten neki fiat adna, Azert ielőſűl, mert latťa vala az ő vrat
igőn bankodni Naǵ ſok penzeket is zegeńőknec, es iſten yma-
399 doknac oztogatvan keri vala be teŕeſednj ‖ az ő kevanſagat <es
ezőnkeppen az ő vra, kőnőrőkven kereſ vala ol yſten felő em-
bőrt ky ő imadčagaval nerhetne az ő kevanſaganac be teleſſe-
deſed> Ezőnkeppen mene neminemű monoſtorba, Holot a feyedelm
iſten előt naǵ zent vala. Es oda be menven ſok penzt ada nekic.
Oth kedeg a feyedemtől(!), es a kőz baratoktol meg bizlaltateek.
Sok idő elmulvan megmonda az apatnac ő kevanſaganac okat
Az apat kedeg ő rayta keńerűlven, Kere iſtentől hoǵ neki adna
magzatoth Es mindeniknec meghalgatvan iſten ymadſagat ‖
400 es eǵ lean ǵermőkőt ada ő neki, Latvan kedeg Pafuncius az
apatnac io eleteet, ſoha a monoſtorbol el nem meǵen vala.
Azert be viue az ő feleſeget ys hoǵ az apattol, es az atyafiactol
meg aldatnec. El valaztvan kedeg a ǵermőkőt a čečtől, Auaǵ

* A 389—396 lapok üresek.

az emlőtől, es het eztendő corba meg kereztelkődec, es ewfroſi-
nanac neuezteteek, es ůrůlnek vala ő rayta az ő zilei, mert
kellemetősvala iſtennek. Es vala || orczaiaba zepſegős. Micoron 401
kedeg volna tiz⟨zenket⟩ eztendős koraban ő ańńa kimulec ez
velagbol Marada kedeg ő attya, tanithvan v̊tet iraſokra, es olva-
ſaſokra, es ez velaghi bőlčeſegőkre. Az leań kedeg olʼ naǵ ből-
čeſegőt vezőn vala, hoǵ čodalkodicvala ő rayta az ő atťa. Ő neki
kedeg hire neue, es bőlčeſege, es tudomańa elteritte mind a
varoſt, mert igőn zep vala, es orczaiaban igőn ekős Sokan ke-
|| rik vala, de ſenki a dolognac veget nem erhetivala Az vtan 402
monda az ő attya, Leǵen vrnac akarattya Eǵ kedeg felůl mulvan
mindeneket tiztőſſeggel, es marhaual, ⟨*gazdaghſaggal*⟩ Iarula ő atťa-
hoz, es a leant fianac kere hazas tarſul, es ő attia erre hayolvan
zokas zerent meg ieǵőze v̊tet. Nem ſok idő elmulvan fel veue v̊tet
Paſuncius micoron volna tizen nolcz eztendei embőr, es elmene
ő vele a monoſtorba a hova zokta vala menteth || Oth es meg 403
ſok penzt ada a baratoknac zikſegőkre es monda a feyedemnek (!)
Atte ymadſagodnac gymőlčet hoztam tenekőd, hogh ymaǵ erőtte,
mert immar v̊tet hazaſſagra akarom adni. Az apath kedeg Pa-
rančola v̊tet be vinni az vendeg fogado hazba, es zola vele, es
meg aldvan v̊tet inte tiztaſagra, es iſteni felemnec bekeſegere
Harmad napeg kedeg oth maradvan, mindőn napon az iſteni
dičeretőket halgatia vala. Es latvan minde- || niknec ńayaſko- 404
daſat, es lelki io zandokat, čodalia vala ő eletőket, mondvan,
Bodogoc ez embőrőc kic e velagon es haſonlatoſoc anǵalokhoz,
es ez vtan ők őrőck elettre mennec, es kezde az ő zyve buz-
gani az iſteni felemnec zeretetire, Harmad nap vtan kedeg
monda Paſuncius az apatnac, Atyam iőtte*m* hoǵ kőzeńőn nekőd
atte leańod, es imaǵ erőtte, mert el a varoſba acaroc mennie
Es micoron || el iőtvolna az apat, terdre eſec elette a lean, es 405
monda kerlec tegőd io atyam ymaǵ en ertem hoǵ ńerye megh
iſten az en lelkőmet, es ky ńoyta kezet, es meg alda v̊tet, mond-
van, Vram iſten ki eſmered az embőrt minek előtte ziletnec Te
ez leannac gonǵat viſelied, Hoǵ erdőmlyen rezth, es tarſaſagot
meńorzagban, es a vennec magokat ayanvan be menenec a va-
roſba. A leannac kedeg ő attya micoron va- || lamelʼ baratot 406
lel vala be viziuala hazaba, Kerven hoǵ ymadna a leańert. Ez-
tendőnec kedegh forgaſaba a nap el iőuen micoron az apatot

feyedelme tőttecvala, A baratoc kőzzűl eǵǵet elkűlde pafunci-
oſert, hoǵ ꝟtet hina az ő tiztőſſegere, ki elmenven ő hazahoz
megkereſe ꝟtet Az ő zolgai kedeg megmondac hoǵ hazol elment-
volna Meghalvan kedeg Euffroſina, es behiuan e baratot, kezde
407 tőle kerdez- || kődni, Monǵadmeg nekőm atyam zent zeretetert
hańan lakoztoc a monoſtorban Es monda a barat, Haromzazan,
es ꝟthven ketten. Monda neki a leań, A ki akar menni attű zent
eletőkre, be vezye ꝟtet attű feyedelmetőc Ffelele neki, es monda,
Őrőmeſt, es naǵ vigan, ieleſől vrnac bezedeiert, meľ bezedben
azt monǵa, Ki en hozyam iő, azt nem vetőmki. Monda neki
408 euffroſina, Mind eǵ zenth eǵhazban enekcletőke, es || mikeppen
bőytőltőc Monda neki a barat, Mind eǵenbe enecclőnc, Demaga
mindőn vǵ bőytől mint ő akaria, es menet tehet, hoǵ ne leǵen
az akaratnac dagaľos nayaſcodaſa, De tulaydon acarattanac za-
badſagabol. Azert a baratoknac minden eletőkrel megtudakozvan
Monda a fraternec, Enes akarocvala elmennem, es iutnom az
tiztőletős eletnec regulaiara, De felőc en atyamtol engedetlennec
409 lennőm, Mert ez velaghi || heuſagos, es elmulando marhaert
engem kervan(!) feernec adni. Monda neki a barat, Leańom ne
haǵǵad hoǵ ember megronča atte teſtődet, es hoǵ te haǵ ilen
zepſegnec zemermet vallani, De igeryed criſtoſnac magadat, ki
nekőd athhath mind ez elmulandokerth őrőcke valokat, es anǵali
tarſaſagot. Titkon kedeg meńńel a monoſtorban, ez velaghi ru-
hadat elvaltoztatvan, es őltőzyel capaba hoǵ megne eſmeryenec.
410 Ki || mikoron hallotta volna, Kelle ő neki, es monda Ki ńiri
el a hayamat, Mert nem akaryavala hoǵ parazt ńirne el ő
hayat, mert nem tart titkot Monda neki a barat Im atte aťad
el iő en velem a monoſtorba, es oth marad harmad Auaǵ neǵed
napig. Te kedeg a baratoc kőzzil hiuas eǵǵet te hozzad, es
mikeppen akarod naǵ őrőm*m*el hozzad iő. Micoron ezőket be-
zellene a barat euffroſinanac, Hozza iőue pafuncius, es latvan
411 a baratot || Monda neki, Vram <mire> munkalottal en hozyam
Es monda neki a barat, Az apatnac, es a monoſtornac tiztőſ-
ſege napia vaǵon, es elkűlde engőm te hozzad az apat hoǵ oda
iőy, es aldomaſt veeǵ. Megőrűle kedeg pafuncius az euffroſina-
nac atťa, es be ilven eǵ hayoba, elmenenec a monoſtorba Mi-
koron kedeg oth volna, elbočata eǵ hiw zolgaiat euffroſina,
mo*n*dvan, Meńńel teodoſioſnac monoſtoraba, es be menven az

zent eǵhazba, ammeĺ baratoth oth lelz, hozzad el te veled. ||
Iſtennec kedeg irgalmaſſagabol ime nemeĺ barat io̊ vala a mo- 412
noſtorbol elacarvan adni a marhath kit a varoſra, Auaǵ a
vaſarra zerzo̊t vala, es latvan v̊tet a zolga, Kere hoǵ io̊ne euf-
froſinahoz, Ki micoron el io̊tvolna, Lata v̊tet a lean ko̊zo̊ne
neki, es monda Atyam ymaǵ en ertem, es ymadkozvan meg
alda v̊tet es lė ůle. Monda kedeg neki eufroſina, Vram enneko̊m
kereztem (!) atyam vaǵon, es iſten zolgaia, es igo̊n || cazdag, es 413
vala neki feleſege, Kito̊l engo̊m zůle, ki elmulec ez velagbol.
Akar kedeg az en atyam mind az o̊ marhaiaert ez alnac velag-
nac adni, es en nem akaroc megfo̊rto̊ztetno̊m o̊ benne, Azert
nem tudom mit teǵec, mert mind ez euo̊t, Auaǵ eyelt alom
nekil multam [k] e l Kerven iſtent hoǵ megmutatna en zegeń lel-
ko̊mnec o̊ irgalmaſſagat Es holval leuen kelle neko̊m hoǵ el-
kůldenec az eǵhazban, es az atyafiac ko̊zzůl eǵǵet || hozzam 414
hiuatnec, auaǵ hivattatnec, hoǵ o̊ to̊le halgatnam iſtennec
igeyeeth, es mit keĺen tenno̊m. Kerlec kedeg atyam lelko̊dnec
iduo̊ſſegeiet, hoǵ tanič meg engo̊met azokra kik iſtene, mert
tego̊det iſten hozot ide. Monda neki a ven, Vr iſten monǵa
Valaki el nem haǵǵa atťat, es ańńat, es atyafiat meeg ennec
fo̊lo̊tte o̊ akarattyathes, nem lehet en tanitvańom, es nem tudom
to̊bbet mint monǵac || Demaga ha elhaǵhatod ez velagot, es ez 415
velagiacat es el viſelheto̊d teſtnec keſertetit haddel mind, es
fuſſel mert atte atyadnac cazdagſaghi ſok vrat lelnec Ime van-
nac zegeń monoſtoroc, o̊zveǵec, aruac, kooroc fogĺoc, es ha akarya
atte atyad, es neki kellend, hagia ezo̊knec. Te kedeg ne vezeſſed
el atte lelko̊deth. Monda neki a leań Bizom iſtemben, es te
ymadſagodban, hoǵ mvnkalodhatom en lelko̊mert iſten ſegedel-
mevel, Monda neki || a ven, Ez iĺen kevanſagoc az ero̊ſſegto̊l 416
el ne hayoĺanac Mert tud az ido̊ penitenciat tartani Monda neki
e<v>ffroſina, Azert hittalac ide hoǵ be to̊lčed en kevanſagomat Es
ymadſag teuen megalǵ engo̊met, el ńiryed en hayamat. Es fel-
kelven a barat ymadcozec, es elńire az o̊ hayat, es fel o̊lto̊ztete
v̊tet monoſtori ruhaba, es ymadvan o̊ erte, monda, Iſten ki mind
az zento̊ket meg zabadittottad, o̊ tego̊det o̊riz'en mindo̊n gonoztol,
es a ven ezo̊ket megmondvan, el me- || ne o̊ to̊le naǵ o̊ro̊mmel, 417
es iſteni dičerettel, Eufroſina kedeg o̊n bennette Ideſt intra ſe,
monda, Ha en menendo̊c az apaczhoz (!), az en aťam megleel

engőmet, es erőuel engőm onnat ki vezen az en ieǵeſőmert.
Azert el meǵek a ferfyaknac kalaſtromaba holot ſenki nem veel
engőmet lenni leannac. Es ezőket megmonduan el hagitta leańi
ruhaiat, es ferfiu ruhat vőn rea, es eſtve kymene ő hazabol,
Veuen ő vele őth zaz penzt, es el reyte őnmagat nemeſ heſen
418 mind az || eyel, Holval kedeg leven iuta ő attya a varoſba es
iſteni zerzeſből ottan az eǵhazhoz mene. Azert eufroſina iuta a
monoſtorba, Holot ő atťa eſmeretős vala, es az ayto tartotol
meg izene az apatnac monduan Iőth neminemű hof meſter eǵ
ſelſegnec palotaiabol, es al az ayto előth kevanuan zolni te
veled ki menven kedeg az apat, Le eſec ő előtte az ifyv*) ymad-
ſagot teven, le űlenec. Monda neki a ven, Mith iarz fiam,
419 Monda neki euffro- || ſina En valec naǵ nembeli, es igőn keva-
nom vala a baratoknac eletőket, es ammi varoſonkba ninćen ez
fele elet Meg ielőntetec kedeg nekőm attű io elettőc, Azert enes
kevanoc veletőc lacoznom ha kel tynectőc Vaǵon kedeg ennekőm
ſok őrőkſegőm Es ha iſten nekőm ńvgodalmat adand azokates
ide ictatom, Monda neki a ven Iſten meg alǵon fyam Ime a
monoſtor ha nekőd kel lakozyal mi velőnc Monda neki az
420 apat touab- || ba, Ki neued, Monda az apatnac Smaragdus ne-
ven, Monda neki a ven Iffyv vaǵ nem lakhatol ten magad,
Azert zikſeg hoǵ meſtőrőd leǵen ki tanohon tegőd a barati
regulara, es ńaiaſcodaſra, Monda az apatnac, Mikent paranćolod
atyam es vram iǵen tezec, es neki ada az őth zaz penzt, mond-
uan, Atyam veddel ezőket maſtan, ha kedeg latom hoǵ en ith
421 megh || alhatoc a tőbbitis ide hozom Hiua kedeg az apat eǵ
baratoth agapitus neuőt zent embőrt, es kőńőretőſt, es ada ő
kezebe a Smaragdoſt, es monda neki Ima (!) ma ez leǵen te fiad,
es the tanitvańod Ilenne teǵed ťtet hoǵ meg halaǵa meſteret,
es terdre eſven, es ymadſag teven hozza veue ťtet, es mind a
baratoc felelven mondanac, Amen, Es be viue ťtet agapitus ő
cellaiaba Miert kedeg Smaragdoſnac orćaia igőn zep Vala, mi-
422 coron || az eǵhazba iővala, hoǵ ő ymadcoznec iſtenhőz, a bara-
toc kőzzűl ſokacath őrdőg feltamaztvala ő zinenec zepſőge ellen
gonoz gondolatoc mia, vǵhoǵh mind nehezelnenec az apatra, Ki ilyen

---

*) Későbbi kézzel a lapszélen: konyoroghuen az Apáturnak hogy fogadná bé eötet az kalastromban.

zep ifyat hozot volna a monoſtorba Ezőket halvan az apath
zolayta Smaragdoſt, es monda neki, Ffiam igőn zep atte orczad,
azert en felőc hoǵ ne leǵen a garlo baratoknac romlaſokra,
Azert kel nekőnc hoǵ ten- || magad iſ a cellaba, es oth eǵel, 423
es ymadkozzal, es ſoha innen ki ne meń. Es paranćola agapi-
toſnac, hoǵ alcoſſon őnmaganac valo cellat hoǵ kiben ćak őn-
maga lacnec Smaragdus, megteve kedeg agapitus mind ezőket,
Kiket neki az apat paranćolt vala, es be viue ſmaragdoſt a
maganacvalo ćellaba, es oth ymadcozvan bőytőlvala, es viǵaz
vala eyel, es nappal, es zolgalvala vrnak ayetatoſſaggal Vǵhoǵ
ćodalcodicvala || a barat ki ő vele banicvala, es mindőn barat- 424
nac megmonda az ő alhatatoſſagat, es mind dićericvala iſtent,
Ki iſen coroban ezőket zerziuala Az ő attǐa kedeg Pafuncius
micoron megtert volna a monoſtorbol, es ő hazahoz ſietven be
mene a terőmbe hol a leań zokotvala lakni, Es megnem lelven,
megzomorodec, ez meg rettene, es kezde kerdőzni zol- || gait, es 425
zolgalo leańit houa lőtvolna az ő leańa eufroſina, Es mondanac
az zolgac, eyel latoc őtet*) mert azt alitooc hoǵ az ő ipa ieth
volna, es ő vittevolna el ŏtet. Boćata azert az ő naznaǵat ha-
zahoz, es nem lelekmeg ŏtet, Halvan kedeg ő ieǵőſe, es ő ipa,
igen megzomorodanac, es iőuen pafunciošhoz, lelec ŏtet igőn
meǵǵőttretven a főldőn fekőnni, es mondanac neki, Ne talantal
valaki meg- || ćalta ŏtet, es elfutot ő vele Es legottan louagokat 426
elboćatvan mind az egez alexandria, es egyptom zerte. Valanac
kedeg oth hayoc, es be menven azocba, kereſic vala vtakon es
apaććaknac monoſtoriba, puztacban, barlangocban baratinac, es
zomzedinac haziban, es ſohol megnem lelec Sirattacvala ŏtet
mikent megholtat az ő meńet mikent vőleǵeń iegőſet, es az ő
attǐa ſirattǐa vala leańat, mond- || van, Iay ⟨iai⟩ en edes leańom, 427
O ennekőm en zőmőmnec velaga, es en eletőmnec vigaſaga, ki
puztitotta el az en kazdagſagomat, ki thekozlotta el az en őrők-
ſegőmet Ki azalta meg en erőimeth Ki oltottameg az en vela-
gomat, ki ćaltameg en remenſegőmet, ki zepplőſitőtte meg en
leańomnac zepſegeth O minemű farkas martameg az en bara-
ńomat Minemű heſ reyti el iſen zep zint, Minemű melſeg ſogvan

*) Későbbi, de még XVI. századi írással a lap alján: holval kedeg nem lattoc őttet.

428 vizi a keraľi nőmős || orčat ő uala nemzetſegnec zerzőye, ő
vala zomorultaknac vigaztaloya ő vala mvnkalcodocnak ńvgo-
dalma, es fohazkodocnac partya. Ezőket, es ezőkhez haſonlato-
ſokat micoron mondana paſuncius, mind kik ielőn valanac, Fel
emelec zauokat, es ſirnac vala, Vǵhoǵ, mind a varos ſiratťa
vala ꝟtet Nem zenveduen kedeg Pafuncius, ſem lelven vigaſagot,
429 es elmene a || főlűl megmondot venhőz es le eſek ő labai előth
monduan, Kerlec ne zőnńel meg az ymadſagtol Hoǵ meg lelet-
teſſec te ymadſagodnac mvnkaia, mert nem tudom mi tőrtenec
atte leańodnac euffroſinanac. Halvan kedeg e tiztőletős ven,
igőn meg zomorodec, es parancola hoǵ a' baratoc mind beǵűl-
nenec, es monda nekic Atyamfiai mutaſſatokmeg az zeretetőt, es
430 ker- || ietők vr iſtentől, hoǵ meltoltaſſec megmutatni, mi lőth
leǵen ammi baratoncnac panſunciuſnak leańarol. Es mind a
baratoc bőytőlven, es ymadkozvan mind az egez hetőn ſemmi
nem ielőnec nekic eufroſinarol mint zokotvala lenni micoron
valahonnan ꝟtet keric, hoǵ eſedeznenec vrhoz, mert eufroſinanac
431 ymadſaga zőnet- || len meǵen vala vr iſtenhőz eyel, es nappal,
hoǵ ꝟtet megne ielőnče ő elteben Micoron kedeg ſem a vennec
ſem valameľ baratnac megnem ielőnt volna Kezde az apat ꝟtet
vigaztalni, monduan, Fiam ne akar' megzőnni vrnac zolgalatťa-
tol, mert iſten akkit zeret, azt meg feeǵ, es ezt tuǵǵad hoǵ
432 iſteni akarat nekil čak eǵ ve- || reb ſem eſic a főldre, menevel
incab ő akaratťanekil atte leańodnac ſemmi nem tőrtent. Azt
tudom hoǵ io rezt valaztot maganac, Azert nem ielőnec meg
nekőnc valami ő rola, mert ki tauoľ leǵen, ha valami gonoſſagba
ő eſőt volna, ſoha iſten a baratoknac iľ naǵh mvnkaiocat meg-
nem vtalta volna En meghis bizom vr iſtemben hoǵ eltődben
433 megmutattya ꝟtet tenekőd. Halvan ezt || Pafuncius megvigaz-
taltatec, es meg čokolvan a vent, es az atyafiakat, el hazahoz
mene, halat advan iſtennec, es ymadkozvan mindőn nap io
mivelkődetekhőz, es alamiſnalkodaſokhoz iǵekőzicvala Keues
napnac kedeg vtanna be mene iſmeg a monoſtorba
ayanlvan őmmagat a baratoknac ymadſagaban Eǵ napon kedeg
iŏuen az apathoz, es le eſec a labai előt, monduan, Aťam ||
434 Imaǵ ertem, mert el nem viſelhetőm az en leańomrol valo naǵ
banatoth, De naprol napra nő, es nevekődic, es buſkodic az en
lelkőm, Latvan kedeg a ven ꝟtet hoǵ igőn meg gőttretőt Monda

neki Akarze zolnod eǵ lelki fraterrel, Ki iőth theodoſioſnac
palotaiabol nem tudvan, hoǵ az volna az ő leańa eufroſina
Monda Paſuncius, Akaroc, es hiua agapitoſt a ven, es monda
neki, Meńńel pa- || funciuſſal, es viged ṽtet Smaragdoſnac cel- **435**
laiaba, es beviue ṽtet a cellaba, ſemmit ebbe előzer megnem
ielőntven. Micoron kedeg hertelen latta volna ő atťa⟨t⟩ es meg
eſmerven ṽtet, naǵ kőń hullataſſal, Paſuncius kedeg aleytťa vala
bineről keſergeni, Nem eſmere kedeg ṽtet paſuncius, mert ő
orčaianac zyne megheruatvala a naǵ bőytőleſtől. Eufroſina ke-
deg be fede ő orčaiat a kukclaual, hoǵ vala- || mikeppen ṽtet **436**
megne eſmerneye. Es imadſag teven le űlenec. Kezde kedeg
neki zolni a meńorzagnac iőuendő bodogſagarol, es az őrőc
dičőſegről mikeppen alamiſnanac miatta, es tizta eletnec miatta,
es io ńayaſcodaſnac, es alazatoſſagnac, es zeretetnec miatta
iuthhat kiki mind ezőcre, Es ez velagnac megvtalaſarol, es hoǵ
iſtennec főlőtte fionkat nem kel zeretnőnc aťancat ſem ő neki
főlőtte. Es kezde haſogatni || neki azzent Palnac mondaſat, mi- **437**
keppen a haboruſag bekeſegőt zerez A bekeſeg kedeg megbizo-
ńitaſt. Latvan kedeg az ő atťat naǵ keſerűſegben megńomorodni,
Kőńőrűl vala rayta, De felven, hoǵ megne eſmertetnec, es ő
atťa megne bantana ṽtet, Akarvan kedeg ṽtet meg vigaztalni,
monda Hig ennekőm, mert nem vtal tegődet meg iſten, es ha
vezedelembe volna atte |leańod meg ielőntene hoǵ ő őrdőgtől
tartatvan nekőd || őrők ſiraſt ne hozna. De hiǵ iſtembe, mert **438**
io tanačot valaztot, mint mondam az zent ewangeliom zerent,
hol vǵ mondatic Valaki zereti ő atťat, auaǵ ańńat en főlőttem,
nem melto en ream. Es ha ki el nem haǵand mindőnőket,
kiket byr, nem lehet en tanitvańom, Megmutathatťa ṽtet iſten
meeg ezőn velagon, zőnnyelmeg azert zenńel meg || mire veztőd **439**
el ten magadat banat mia. Aǵ halat iſtennec, Semmit nem ke-
tőlkődven, Mert az en meſtőrőmis agapitos ſokzor naǵ banattal
mondotta ennekőm, mert ide iőth neminemű embőr Paſuncius
neuű, es io ǵors, ki ſiratťa ő leanat mikent halottat, nem tud-
van mi tőrtent ő neki, es naǵ ſiras mia ǵőttretic, Ielőſben azert,
mert az eǵnel tőb nem volt, es naǵ || ſiraſſal le eſec az apatnac **440**
labaynal, hoǵ ő ymadčaganac, es a baratoknac erdőmőknec
miatta meglelhetne leańat, es ő rayta kőńőrűlven, Hoǵ enees
mikent a tőb baratoc iſtent ymadnac erőtte, es en mikent mel-

tatlan, es byneymnec tudoya ǵacorta kerőm vala vr iſtent, Hoǵ
meltoltatnec nekőd bekeſeg adni, es alhatatoſſagot, es ammi
441 tenekőd, es te leańodnac alcolmas || azt engedne. Annac okaert
gyacorta acartalac tegőd latnom, es veled zolnom hoǵ ne talam
valami vigaztalaſt en miattam lelhetnel, Hoǵ kedeg a ſok be-
zedből ꝟtet megne eſmerne, Monda paſunciuſnac, Vram mennel
immar, es micoron el akarna menni, a leannac lelke kőńőrůl
vala rayta, Ő orčaia kedeg megheruad vala, es zőmei kőńvel
betelnec vala Euffroſina kedeg a ſok bekeleſert, es minden- ||
442 napi ehezeſert vert pőcvala. Paſuncius kedeg az ő inteſeből
igőnmegh erőſilven el mene ő től, es iőuen az apathoz, monda.
Meg epůle en lelkőm a barat mia, es oꝛ vig vaǵoc iſtennec
malaztſ̃aba es ő vigaztalaſaban, mint ha meg leltem voltam en
leańomat, es ayanlvan őm magat az apatnac, es az atyafiaknac
imadčagaban, megtere ő hazahoz iſtent dičeruen Smaragdus
443 kedeg az cellaban || harmicz ńolcz eztendő be telven corſagban
eſec, Kiben megis hala Nemeꝛ napon kedeg paſuncius az ő
zocaſa zerent iőue a monoſtort meglatogatni, es ymadſagnac
vtanna, es a baratoknac kőzeneſeknec vtanna monda az apatnac.
Atyam ha akarod laſſammeg ſmaragdoſt mert igőn keuanńa ꝟtet
az en lelkőm Az apath kedeg hiua agapitoſt Es paranćola hoǵ
444 hozza vinne paſunciuſt. Be- || menven kedeg Pafuncius az cel-
laba, Hol a coor fekzicvala, es kezde ꝟteth čokolgatni naǵ ſiraſ-
ſal, monduan, Iai ennekőm hol vannac atte igeretid hol atte
edes bezedid, kickel en zemeimnec lataſara igerődvala az en
leańomat. Ime čak azt ſem latom. De ime theis elhacz engőmet
ki miat meg vigaztaltatom vala O ennekőm, Ki vigaztaꝛa meg
445 az en venſegőmet hova teryec, es kihőz for- || duꝛac. Immar
ki lezen nekőm ſegedelmem. Ketkeppen valo ńauaꝛan ſiroc en
ma. Harmicz ńolcz eztendeie vaǵon hoǵ elveztőttem leańomat.
es ſemmi rola nekőm nem ielőnec. Maga eyel, es nappal imad-
coꝛom vala erőtte, es a hoz haſonlatos naǵ banat tart engőmet.
Miben bizom touabba, Hol lelőc magamnac vigaſagot. Immar le
446 zalloc naǵ ſiraſſal pocolra. Lat- || van kedeg Smaragdus ő atſ̃at
igőn naǵon ſirni, es ſemmi vigaztalaſſal megnem zőnni Monda
neki, Mith haborogz. es mire őlőd meg magadat. Nemde erőt-
lene iſtennec keze, Auaǵ neheze iſtennec valamit ˌtenni. Ves
veget immar atte zomoruſagodnac, es emlekőz'el meg mikeppen

iſten iacob patriarchanac megielőnte az ő fiat Ioſeffeth kit mi-
kent holtat ſiratia vala, De kerlec tegőd || hoǵ harmad napig 447
engőm el ne haǵ, Velekődven kedeg pafuncius őnnőm magaban,
monda, Netalam iſten ielőntőth neki valamit en rolam Harmad
napon monda Smaragdoſnac, En vram es aťamfia megvram (!)
az harmad napot kire kerel engőmet, es attol fogvan ſoha nem
mentem. Megeſmeruen kedeg Smaragdus ki vala bizonnal eufro-
ſina hoǵ ielen volna az ő halalanac napya, hiva pafunciuſt, es
monda || neki, Miert ammindenhato iſten iol bira az en ǵarlo- 448
ſagomat, es betelieſitte ez kevanſagomat, es engőmet mind
vegiglen erőſſen viaſkodvan viſele nem en erőmmel de ő ſeged-
ſegevel, Ki engőmet őrizőt ellenſegnec čalardſagatol Immar en
eletőmnec foľaſa betelven ielőn vaǵon nekőm az igaſſagnac
coronaia Azert nem akarlac tegőd zorgalmaznod te leańodert
euffroſinaert, en vaǵoc || a ǵarlo leań, es te vaǵ az en atyam 449
Pafuncius Ime immar latal engőmet, es ez eleg tenekőd, De
ſenki ezt ne tuǵǵa, es ne haǵǵad maſnac az en teſtőmet meg-
foztani, es meg moſni, De tennőnmagad teǵed ezt, mondottam
vala kedeg az apatnac, Hoǵ ſoc marham vaǵon nekőm, es ide
hoznam azokat kik ha elhetecvala, beteliеſeyttec vala. Kerlec
azert zerető atyam, hoǵ tőlč be az igeretőmet, es tuǵǵad || hoǵ 450
zent hel ez, es ymaǵ erőttem, es ezőket megh monduan Iſtennec
meg ada az ő lelket Micoron hallottavolna Pafuncius ez igeket,
es latta volna hoǵ meg hala, megremůle az ő ziue, es le eſec
a főldre, es len mikent megholtvolna Smaragdus, es Pafuncius
a főlden fekzic holt eleuenil, meghimte vizzel ő orčaiat, es ſel
emele ṽtet monduan mi lele vram, Pafuncuis kedeg monda
neki, Haǵǵel engőmeth || hoǵ haľac meg ith, mert naǵ čodakat 451
latec ma Ffelkelven kedeg, es eſec a leannac orčaiara naǵ ſok-
ſagu kőńveket hullatvan, es felkialta, monduan. Iai en edes
leańom mire ezt nekem ennek előtte megnem ielőntőtted, hoǵ
enes veled őzue acaratom zerent meg halnec Iai ennekőm mi-
keppen eneztel el, es mikeppen mentel [el] altal ellenſegőknec
tőrit, es ez velagnac lelki alnokſagit, es be menel az őrőc eletbe ||
Ezőket halvan agapitus es meg eſmerven ő ſiraſanac naǵ čoda- 452
latos okat, el amelcodec, es el foľamvan, megmonda mind ező-
ket az apatnac El iőuen kedeg az apat eſec ő reaia, es ohaytvan
mondvala, Eufroſina criſtuſnac ieǵőſe, es zentőknec leańa ne

feledkôzyel el te zolgaidrol, es ez monoſtorrol, De ymaǵ mi
ertônc ieſus criſtoſt, hoǵ erôſſen viaſcodvan iuthhaſſonc az id- ||
453 veſſegnec partyara, es aǵǵon rezt ô vele, es mind azzentôkkel
Es parančola az apat, hoǵ mind a baratoc be ǵilnenec, es
alcolmas tiztôſſeggel az zent teſtôt eltemetnec. Micoron kedeg
oth ielen volnanac, es lattacvolna ez čodalatos dolgot, dičericvala
az vr iſtent az ǵarlo azzońiallaton, hoǵ iľ naǵ čodat tôtvolna.
454 Nemeľ baratnac kedeg čak eǵ zôme vala, es meg apola || naǵ
ſiraſſal ô orczaiat, es ottan hoǵ illete, megadatec ô zôme. Ideſt
Oculus ſuus. Es ezt latvan a baratoc, Dičerec iſtent Halat advan
neki kie minden ioc kic vannac, es ebbôl vaǵon (!) meg epûlven
eltemetec ꝟtet naǵ ayetatoſſaggal az atyaknac coporſoiaba. Az ô
atia kedeg mindôn iozagit eǵhazacba, es monoſtorocba ada, es
ômmaga be ôltôzek azon monoſtorba*)
455 || azzonnac atyahoz, naǵ igeretôket igere, Edôs bezedôt ſokat
fogada Uaǵ feńegeteſeketes izene ha az ꝟ kôueti hoz'aia io valaz
nekil megternenec, Az moroč keraľ ezen igôn megzomorodot
vala, mert ꝟ kereztien vala Criſtuſnac hitebe valo leańat baluań
ymadonac adnaia meltatlan lennie. Alaytya vala hoǵ az ꝟ leańa
456 eznec nem**) || engedne, de maga mind ezôc fôlôt a pogan keraľ
haraǵatol igôn fel vala Demaga vrſola iſtentôl ezen megtanitta-
tec, hoǵh e keralnac akarattyath megteľeſetene, Ilen zerzes alat,
hoǵ a keraľfia ꝟ atťaual neki tiz zûz leańokat kûldene, es ꝟ
maganac es, es ez zizeknec is ezôr zizeket zerzene, es ꝟ nekic
hayot venne, es az ꝟ zizeſegôknec vigaſagara harmad euig ||
457 valo zabadſagot adna Es a keraľ fia addig megkereztelkôdnec,
es a kereztien hitben megtanoytanac Bôlč tanalč zerent mivel-
kôdek ez dičôſegôs ziz, Vǵhoǵ, Auaǵ ez nehez zerzeſt az keraľfi
meg nem teľeſitteneie, auaǵ ewel az ô lelket zerelmetôl el
zakaztana, Auaǵ az zizeket criſtuſnac magaual ôzue adna De az
yſyv ez zerzeſt ôrômeſôn halla, es hoǵ mind ezôc meg zerez-
458 tetnenec || Atťat rea kere meeg ômmaga atťaual megkereztôl-

---

*) Itt megszakad a szöveg és utána későbbi kéz helytelenül ezt jegyezte meg: «It végezödik Szt Eufrosinanak élete.» A 455. lapon *Sz. Orsolya élete* következik, de ennek meg a kezdete hiányzik.

**) A lap alján későbbi, de még alighanem XVI. századi kéztől: mert azt es tudǵa vala.

kŏd[n]ec, es az ziz mikent parančoltvala mind meg zerzek, Vrſolanac atia mindŏnt, mivel ꝟ leańa, es ꝟ tarſaſagabeli vitezŏc zizekis zikkŏſŏk valanac meg zerze, foĺamanac ferfiac mindŏn fŏldnec zegeletibŏl, es azzońoc, zizec, es leańoc ez iĺen hallatlan čodara, Mert ſoc piſpŏkŏc ŏ hozzaioc iŏnecvala. Azert hoǵ ŏ velŏc elmenye akarnac vala, Zent garaſina ſiciliai keralne || azzoń, meĺ az ŏ vrat kemenſegŏs embŏrt oĺ meĺ mint az far- 459
kaſbol barant tŏtvala, Matriſius piſpŏcnec huga, es daria azzoń zent vrſűlazzonnac ańńa levelben e dolgot meghizente volna, es moroč keraĺ legottan ez zent garaſina azzoń iſteni ihlęſnec miatta neǵ leańaual kiknec neuŏc vala babilla, Iuliana, victoria, es aurea es eǵ kiſded fiačkaiaual kynec adoryan vala neue Meĺ ǵermŏčke ꝟ neńney zerelmeiert ańńat. es neńet || kŏuete, es 460
ꝟmmagat az zarandokſagra zabadon ada, Az orzagot a kiſſebic fianac kezeben haǵa, es hayon ez zent azzoń britaniaba iŏue, Meĺ zenth azzonnoc tanalčara ſoc orzag⟨oc⟩bol zizec iŏnecvala Melyeknec zent garaſina feyedelmŏk vala, Meĺyekvel az vtan martiromſagot is valla, Az parančolatoth azert minth vrſola hatta vala a keraĺ a hayokat az zizeknec mindŏn epűleſŏckel, es eledelŏckel meg alkottat- || ta vala, Az zent garaſina azzoń 461
a vitezŏknec, Kic vele valanac titkon akarattyat megmonda, es ꝟket mind vyonnan vy vitezſegre e⟨ſ⟩kŏte. Tahat akkoron mindŏn hadi ekŏſſegnec ielŏnſegit mutatyak vala, mert maſt futamaſt ielŏntnecvala, maſtan viadalhoz kezűlnec vala, Neha oĺ meĺ mint veretŏt had futaſt zereznec vala, es mindŏn vigſagot zereznec vala, es valami ꝟ || elmeyŏkben iŏ vala, ſemmit illet- 462
tetlen megnem hadnac vala Nemeĺ koron delben, neha kedig eſtve koron ternecvala hazokhoz, Iűnek vala naǵ vrac, es iobbaǵok ez čodalatos dologra, es ꝟk mind čodalkoznak vala es naǵ vigaſaggal be telieſŏdnecvala. Azert micoron zent vrſolazzoń az zizeket mind kereztẽn hittre fordittottavolna Eǵ napon micoron zep laſſu zel lengedŏzne francia || orzag 463
⟨revere⟩ Meĺ mondatic tilleanac Innen iŏuenec colońnara, Meĺ helen zent vrſolazzonnac vrna⟨k⟩ anǵala ielŏnec. es ꝟket mind menen valanac zamoc zerent mind meg ternenec, es vǵan ottan martiromſagnac coronaiaval coronaztatnanac. Innen azert az anǵalnac inteſere romaban indulanac Meĺ vton baſilea varoſban iŏuenec, es oth haioiokat el haǵac, es ro- || maban ǵalog me- 464

nenec kiknec io̊uetőkre ciriacus papa igo̊n meghůrůle, mert v̊ is britaniabol valo vala, es az zizek ko̊zo̊t ſok roconſagi valanac, Azert v̊ket naǵ tizto̊ſſeggel fogada Eyel papanac anǵal ielo̊nec, es hoǵ velo̊c el menne, es martiromſagot eǵeto̊mbe az zizekkel vallana. Ezt az zent papa v̊no̊n magaban tuǵǵa vala, De meeg
465 az zizek ko̊zzůl || nemeľec kereztſeno̊k nem valanac, Azokatis megkereztőlte vala, De micoron az idő be to̊l vala, a papaſagnac ellene monda zent peto̊r apaſtal vtan tizenkilenced papa vala, es romai zent eǵhazat eǵ eztendeg, es tizen eǵ hetiglen birta vala, Az cardinaloc ko̊zo̊t mindo̊n akarattyat megmonda, es o̊ a papaſagot tartania nem akarna, De micoron ez dolognac mind
466 ellene mondana- || nac, Mindo̊nnec fo̊lo̊tte az cardinalok meľek v̊tet bolondnac mongiak vala, Azert hoǵ az papai meltoſagot elhadna es nemyheth azzonallatok vtan indulńa akarna, De ez papa v̊ zauoknac ſemmi modon nem engede, Hanem eǵ zenth embo̊rt, mel a meltoſagnac neueztetit (!) vala papaia, es heleben zeto̊le De miert hoǵ ez papa az eǵhazi embo̊ro̊knec akarattyok
467 nekil a pa- || paſagot elhaǵa. Az o̊ neuet a to̊b papak ko̊zzůl ki vakarac, es attolfogvan vala mei̋ei malaztot romai eǵhaznal ez zent zizecnec ſerege vallotvala nem valhata. Azon ido̊ben ket alnok feyedelmec, Lo̊n azert micoron romaban volnanac ket alnoc feyedelmec. Maximus, es Affricanus romai vitezo̊knec hadnagi, Latak a zizeknac ſokaſſagit, es hoǵ naǵ ſokac v̊ hoz-
468 zaioc foľamna- || nac megfelemlenec, Hoǵ ez zizekto̊l kereztſen to̊ruen el ne ſokaſulna, v̊ket megkemlec, es meľ vton mennenec meg tudac, ko̊ueto̊t bočatanac eǵ attſok fiahoz kinec neue vala Iulianus A maǵaroknac feyedelmenec Izenenec neki, hoǵ hadat zerezne o̊ elleno̊k Es micoron colonyaban mennenec, v̊ket ottan levagatnac Micoron demaga Ciriacus papa a varoſbol, Az az,
469 romabol a zizekkel el mene, vele vince || pap cardinalis, es Iacab Meľ heth eztendeig tartotta vala anthiočiabeli erſo̊kſego̊t, es az ido̊ben papahoz io̊tvala, Halla az zizeknec io̊uetit, velo̊c elmene, es o̊ velo̊c keent zenvede, Maiurfiu, es lanicanai erzek (!) ki es britaniabol valo vala keth zizeknec attſafia babilianac, es Iuliananac, meľekkel eǵůt is temetko̊zek Formarius, es lucenſi
470 pipo̊k (!), Ki az ido̊ben romaba io̊tvala iſteni ielo̊- || neto̊t latotvala, az zizekkel elmene. es colonnyaba es velo̊c eǵenben martiromſagot zenvede. Iuto̊rius. es bodog zent vrſolazzonnac

ieǵőſe, lakozic vala britaniaban. es anǵali ielőnetőt lata hoǵ
ańńat inteneie, hoǵ meg kereztőlkődnec, mert attya a meľ
eztendőben kereztenne lőth vala, azon eztendőben megholtvala,
es v̊ vtanna fia kynec eutherius vala neve || vtanna az orzag- 471
ban keraľ vala, es ez is zent vrſulanac inteſere kereztenne lőt
vala. Az zizek micoron romabol megtertenec volna. Megtuda
kőuet altal es meg izenec neki hoǵ ő főldeből ki menne, es
zent vrſulazzonnac eleiben menne, es vele eǵenben martirom-
ſagnac palmaiat venne. Ki legottan az iſteni akaratnac engede,
ańńat megkereztelteťhe, es v̊ ańńaual, es hugaual melnec flo-
rencia || vala neue, meľet megkereztelteťőtvala, a zizeknec eleibe 472
mene, es velőc martiromſagot zenvede De az maculus is eǵ
gőrőg piſpők v̊ hugaual dorotheus keraľ leańaval, meľ a piſ-
peknec huga vala, meľ conſtantinapolban lakik vala firmidimei
keraľne azzonnac fianac tőrueń zerent adot vala, Demaga a
meńekőző teľeſſűleſenec előtte megholtvala, ez || ziz iſtennec 473
őrők tiztaſagot fogadotvala. Es e felűl megmondot piſpőckel az
zizeknec eleibe iőue iſteni ielőnetből velőc tarſolkodec, es mar-
tiromſagot zenvede eǵenbe mind ezők őzue tarſolkodvan terenec
colońńa fele az varoſokat a maǵaroctol kőrńől vetetőth vala.
Legottan a papanac (!) az zizeketh meg kemletec, es hertelenſeggel
reaioc rohananac nag kealtaſſal, es ivőlteſſel, mint a farkaſoc
az || iohokra fogoc cikorgatvan eſenec mind az zamtalan ſoc 474
zizeketh meg őľec. De micoron bodog zent vrſolazzonra vtolzor
iuttanac volna čodalnac vala neki mondhatatlan zepſegen, ke-
menſegőket, es kezőket tőle megtartyakvala. es az feyedelm meľ
vala a binnec kezdőie, az zizeknec zerelmeben meggeryedőtvala,
Aleyta hoǵ az zizet edőſgethnie, || es az zizeknec halalarol ba- 475
toretanaia fogada, es hoǵ v̊tet hozya venneie De micoron kedeg
bodog zent vrſolazzoń ez dolgot nem akarnaia, es v̊tet ńilva
megvtalnaia, az feyedelm őn vtalaſat el nem viſelneie. Akara
eǵ ńillal ziuet altal lőni, es ekkeppen v̊teth martiromma zentőle
Vala demaga kőzőttők eǵ ziz, meľnec cordula vala neue, meľ
az tőb || zizek <micoron> őlettetnecvala, feltebe magat el eneztette 476
vala a hayonac eǵ reytőkeben, es az eyet oth lappagotvala, De
reggel őnnőnmagat zabadon meg yelőnte, es a martiromſagra
ada, meľ annac vtanna ſok idő elmulvan eǵ zent azzońiallatnac
megielőnec, miert hoǵ az eǵh eyel megmaradoth vala neki az

to̊b zizeckel innepe nem illetik vala, Paranĉola, Hoǵ mint az
477 elſo̊ || napon azzizeknec napyok illetnec, vǵan azon zerrel
Holtakelve nekys tizto̊ſſeggel innep lenne, kenzatanac ezzent zizek
antheros papanac ideicbe, es maximianos ĉazar ideyeben Vrnak
ziletefenec vtanna keth zaz, es harmicz eztendo̊ben. Neminemů
apatur ko̊uetiuala az apaĉak ſeyedelmeth, meľek ez ziznec thete-
mit<oſſa>tartyak vala colonńaban hoǵ eǵǵet az zizeknec tetemi
478 ko̊zzůl nekye adna. || Fogada hoǵ ezth az o̊ eghazaban helhetneie.
es eziſt edenben zerzeneie. De ezth micoron eǵ eztendeig tartotta
volna az oltaron eǵ ſabol alkototh zekrenben Eǵzer hoǵ az apatur,
es mind a baratoc veterńen volnanac, es a veterńet eno̊klenec,
mindo̊nno̊knec lataſara az oltarrol le zalla, es nekik feyet hayta
es az eǵhazbol elkimene Meg remůle az apatur az oltarhoz futa,
479 es az || zekrent hiuon lele. El az apaĉa feyedelmho̊z mene,
es ez dolgot minth lo̊th vala neki megmonda, es az zizeknec
tetemit meľ coporſobol kiuettek vala, vǵan azonban meglelek,
es iſmeg azont megkere, hoǵ a fogadaſt beteľeſetteneie, fogada
hoǵ annal dragalatoſbat alkotna, ſoka kere, Demaga ſemmi ok
alat megnem ńerhete Eǵ neminemů zerzeto̊s ez zizeket naǵ
480 ayetatoſon tizto̊li vala, es || naǵ edo̊ſſeggel zeretiuala Eǵ napon
latha eǵ mondhatatlan naǵ zep zizet mert az ido̊ben betegvala
ielo̊nnen, Es ha v̊tet eſmerne kerdiuala e frater ĉodalyauala ez
ziznec o̊ naǵ diĉo̊ſeget, es azth monǵavala hoǵ v̊tet nem eſ-
merne, Monda. En vaǵok eǵ az zizek ko̊zzůl, melieket te iľen
igo̊n naǵh zeretettel tiztelz, Es hoǵ te neko̊d naǵ erdo̊m adaſſec,
481 neko̊d ielo̊nem, es ha mi tizto̊ſſego̊nkert napon- || keent tizen
eǵ ezo̊rzo̊r valo Iduezleǵ mariat, es Mi atyankat olvaſandaz, te
halalodnac ideyen minket vigaztalodnac, es ſego̊delmednec o̊ſ-
merz. Tahat az frater mivel hamarab ez ymadſagot beteľeſete,
ez izene az apatur vtan, hoǵ az ko̊zſego̊th o̊zue ǵo̊tene Ime
micoron az apatur v̊tet mend az conventhvel o̊zue zent kenettel
kenethnee A coor frater kealtanya foga, mondvan Ffuſſatoc el
482 inneto̊n, es az || zizeknec aǵǵatok helt. Ten zoth az apatur
kerdiuala mith zolna, Az frater megielo̊nte neki az dolognac
zeret. Es micoron o̊ neki az zizeknec igeretit megmonda, mind
elkitakarodanac, es eǵ keues elmulvan be io̊uenec, v̊tet vrban
el nyogotnac lelec. Ez iraſnac ez vege Diĉerteſſec vr
iſten es az ziz ańa maria

|| Zent Apalin azzonrol oluaſtatic ez pelda 483
BVrgondiaba vala eǵ kazdag nőmős embőr, Kinec ő feleſegeuel,
es hazabelieckel eǵetőmbe naǵh ayetatoſſaga vala a zent apalin
azzonhoz, Vǵ hoǵ mindőn eztendőben naǵ vendegſegőt tenne
az ő napyan Ez nőmős embőr feleſegenec micoron eliőtvolna
az ő zileſe Naǵ kent zenved vala, Vǵ hoǵ ket fogat neki ki
kel vala vontatni. Immar neǵed || vttal, No micoron immar 484
zűln[e]j kellene, el iőue az zent apalin azzoń napia, meľ napot
eſmeg naǵ ayetatoſſaggal iǵekőzikvala zolgalni, Hivogatvan ze-
geńőket iduőzitenc ieſus criſtoſnac, es az ő keǵőſſegős zileienec,
es zent apalin azzonnac zerelmeiert Micoron el iutotvolna a
vendegſegnec napya Az azzoń allat ṽnőnmaga zolgal vala a
zegeńőknec. Vala ő neki eǵh || űſte a tűz főlőt felfűggeztven 485
telyes huſſal. Tőrtenec hoǵ az ag' ellenſeg őrdőg eǵ zarandoc
kepebe eliőue, es be keredzec, Micoron be bočattacvolna a tűz-
hőz űle, oľ meľ magat melegittene, Demaga az azzońiallat miert
igőn zolgalmatos vala a zegeńőknec etelt zerezni, Feleytte ez-
tendős ǵermőkčeiet a tűznel őrizetnekil, hoǵ az őrdőg azt latta
volna ragada a ǵermőket, es az || űſtben vethe, holot legottan 486
apronked zakadoza, es elozla. Ańńa kedeglen a ſoc dolog kőzőt
elfeletkőzec a ǵermőkről, Annera hoǵ micoron a huſt fel adna
az űſtből, meglele a ǵermőkčenek ő tagait, Hol vyat, hol kezet,
hol labat, Ezt latvan meg rettene, es ezebe iutvan a ǵermők,
el valtozeek mint ſelholt Annac vtanna iſmeg erőt vőn, Ki ze-
degete a ǵermőknec tagait eǵ tizta ruhaba, es a miſe micoron 487
megh- || vegeztetőthvolna, felmene titoc hazaban naǵ ſirva kealt-
van vr iſtenhőz, es zent apalin azzonhoz, monduan, O őrők
iſten Immar latom, Hoǵ mind ammit tőttem atte zerelmedert
vtalatos tenekőd Maga ǵakorta hallottam predicacioba, Valamit
az eneim kőzzűl leg kiſſebnec tőttetőc nekőm tőttetőc Azert mire
nem latod az őn mivelkődetőmet, Kiket en tőttem atte tiztőſſe-
gődre es zent apalin azzońera O zent Appalin azzoń, Im || mar 488
latom] en ſok eztendőtőlfogva atte innepődet illőttem, zegeńőket
hittam, es nekik zolgaltam Nemde ezee az en iutalmam Mico-
ron ezt mondana az azzońiallat el alwek, es lata latas zerent.
zent Apalin azzont iőuen[.]anǵaloccal naǵ zepſeggel megh ekő-
ſűlven, monduan őneki Ne akar' ketſegbe eſnőd Mert ſemmi-
nemű io nem marad megfizetetlen Tugǵad hoǵ valamit tőttel

489 iſtennek bodog azzonnac, es || ennekőm zegeńőknec zolgalvan nekőm igen kellemetős, Azert valamit kevanz adua vaǵon, es a germőc meg lezen nekőd egeſſeggel. Az fog fereſt kit zenvettel ſileſedcoron fogat kivontatvan, touabba nem zenvedőd, ſem te, ſem eǵeb, ⟨ſem⟩ [es] azoc kik iſtennec zeretetiert, Áńńanac tiztőſſegeret (!) es en halalomnac emlekőzetiert en vigiliamat bőytőli, es en napomat v̇dlj Iſtent bodog azzont, es engőmet foga, Auaǵ
490 feye || fayaſaba hamarſaggal valo ſegedſegnec eſmeryen Ez meg leven fel ſerkene, es ő ǵermeket egeſſegbe lele es v̇nőmmagat mindőn faydalm nekil Meľ dolgot mindőnnec hirdetenec, es v̇ vraual hazabeliekkel eǵetőmbe ő innepet mig ele megv̇dle, Es kik acartac illeni meg ielőnte Azert zolgalyonc zent apalin azzonnac, hoǵ ő erdemenec miatta fog fereſtől, fő fereſtől, es
491 min- || dőn haboruſagtol teſtitől, es lelkitől megzabaduľonc es az őrők őrőmbe felmagaztaſſonc. Meľ bodogſagba minket viǵen atya fyv, es zentlelőc Amen Ith kezdetic zent Apalin azzonnac ő eleti Sent Apalin azzon vala čazari nemzetből, kynec attya mondaticvala Euſebioſnac, gőrőgőknec čazara Es birya vala čazari zekit Alexandria neẘ varoſba ki veue ieruſa-
492 lembeli keraľ leańat hozzoya, ky- || nec vala neue leonia. Kitől zûle zent apalin azzont, ki micoron zûletőtvolna Adatek eǵ kerezťen nőmős azzonnac, ki ő vele daycalkodnec, es ő vele bannec, ki v̇tet nem čak teſt zerent de meeg io erkőlčben, es kerezťen hitben v̇tet neueliuala. No micoron immar neuekődnec e zent azzon, Zepſeggel felûlmuliavala mind az orzagbeli zizeket. Latvan attya az ő zepſeget, hoǵ mindőn zőmőknec kelle-
493 metős, es || ǵeńerûſegős az ő leańanac tekentetj, es zepſege, Vegeze arra az ő gondolatťat, hoǵ v̇tet tartana eǵ magas toromban. No micoron ez meglőtvolna, Ada ő neki ki v̇tet őrizne eǵ vőn embőrt Collidrian neuůt, ki iamborſaggal, es bőlčeſeggel eǵebeket felûl mulvala, es kezde tanittani zent apalin azzont filoſofiara Azaz, bőlčeſegre, es level zerzeſre, Meľ tanoſagba ha-
494 mar időn annera haznala, Hoǵ gőrőg orzagba || nem vala hozzaia haſonlatos, Demaga ő iǵekőzik vala incab a hitre kit vőtvala a daycatol, ki nekil lehetetlen iſtennec kellemetős leni, Annac okaert, el haǵa a felûl mondot tudomańokat, Mert e velagj tudomanban čak hitſag leletic, Mikeppen Ieremias profeta tanit, monduan Ne akaryatoc a poganoknac vtait megtanulni

Mert az ő tőruenők hitſagoc Annac okaert ez velagj || tudoma- 495
ńokat meghaǵa Es kezde olvaſni a kereztieńőknec kőńuőket,
kikbelől a hitőt mindőn megtanulhatťa, Mert tuǵǵavala, hoǵ
iſtennec orzaga volna az igaz hitben, nem ez velagi tudoma-
n<oc>ba, ſem vetekődeſőkben leletnec. Mikeppen a tőrueń kőń
tartia. No azert micoron ő lelkeben felmagaztatot volna kerez-
ťen hitben, es iozagos mivelkődetnec miatta, Kiuűl teſt zerent,
es ńelveuel kőńőrge ő meſtő- || renek, hoǵ hadna ṽtet a kerez- 496
tyen hitben elni Meg engedven Ez bodogſagos ziz legottan ő
arańas aztalat, ki vala dragalatos kőueckel meg ekőſitven, Ara-
ńas ruhait Dragalatos ǵőngőckel fűzven Feyenec dragalatos co-
ronaiat, ő naǵ dragalatos őuit, es eǵeb dragalatos őltőzetit el
tőre, es zegeńőknec ozta, V̊nőmmaga kedeglen őltőzec ala valo
ruhaba, Mert olvaſtauala vronknac mondaſat || Ki vǵmond, Ne 497
akaryatoc kenčezni magatoknac kenčeth főldőn, Holot az vruoc
ki aſſaac, es el vrozzaac, De kenčezyetőc magatoknac kenčőt
meńorzagba Soc idő el mulvan meg hallac ő attyafiai hoǵ el-
hanta volna ruhait, es megmondac ő ańńoknac Ennec vtanna
akara ańńa meglatnj ṽtet, es vǵ lele ammith (!) hallottavala alazatos
ruhaba, Micoron erről a*n*ńa igőn feddene, monda ő ańńanac
Ammiről te en- || gőmet feddez io helre tőttem Azert hoǵ elyec 498
velőc micoron ideie lezőn, Annac vta*n*na monda ő ańńanac
Ańa, Ha az vr ieſus criſtoſban hyendez kynek nem enimet de
őuet attam az zegeńőknec, Kiben enes hizőc, meg heruattatlan
coronaval coronaztatol az őrők eletben, Hoǵ ezt hallotta volna
az ő ańńa, kimene ő tőle Annac vtanna az ő zolgai tiz nőmős
ziz, Kiket zerzőtvala neki ő atťa labaihoz eſenec, ſir- || van, es 499
keruen ṽtet hoǵ ez igeket eſmeg megmondana ő előttec. Mico-
ron megmondotta volna ő előttőc, Legottan mind criſtoſba
hűnec Es ez megleven hoǵ kiment volna ő ańńa, meg hozza
iőue hiuolkodo leańockal, es kilőmb kilőmb vi<c>ſag teuőckel,
Aleytvan hoǵ ezőckel meg engeztelne az ő leańat De azocat
mind megvtala zent Apalin azzon, es le terdepőlven, es meńbe
kezeit ſel emelven ymadſagot tezőn vala, monduan Vram || Ieſus 500
criſtus zabadič meg engőmet ez időben, kiben dičerőm atte zent
neuedeth en ziuemnec bodogſagaual, es zamnal (!) orgonala<sa>val,
hoǵ ezt latta volna az ő ańńa, eſmeg igőn kezde ṽtet feddeni
Es az ellen ezt monda ő neki Ańa heaba mvnkalkodol, mert

atte bezedőd nem haznalatoſb az zelnel, es feńeytekőd az eſő-
501 nel, De az en elmem meg vaǵon erőſűlven || az erős kő ziklan,
Ki a criſtus ieſus, es en iſtenőm Latvan áńńa az ő leańanac
kemenſeget, Atianac meg ielőnte, ki ellenſegiuel, Az az Erme-
ńőkkel tiz eztendeig hadakozotvala, es accoron iőt vala haza,
hozza mene, es hoǵ latta volna ő orčaiat meghervadvan, es
hitvan ruhaba őltőzuen, monda ő neki O en ziuemnec eǵǵetlen
502 eǵ vigaſaga, Auaǵ nem || tudod, hoǵ a ieſoſt kit te iſtennec
ymacz, a ſidoc ő gonoſſagaert megfezittőtteek Ez ellen monda
zent Apalin azzoń, Ha iſtennec malaztyat eſmerned, ſemmi-
keppen iſeth nem mernel mondanod, mert tudnad hoǵ a ieſus
iſtennec igaz fia, Ki nem az ő byneiert, De ammű bynőnkert
zenvede a kereztfan a kent, hoǵ ezt hallottavolna az ő attya
503 Haragra indultateek, es || leańat megtőmlőcz‹őz›tete Hoǵ v̄tet a
rettenetőſſeggel incab megterithhetne, De zent Apalin azzoń
criſtoſnac ieǵőſe a rettenetőſſegtől megnem felelmec, ſem hizől-
kődő bezed miath megnem čalateek, Holvalra iutvan kezőn
ragada v̄tet, es a hitvan ruhat ő rola le zaggata, es v̄tet araṅas
ruhaba őltőztethe, es feyere draga nőmős coronat tőn, es ekkep-
504 pen || fel őltőztetven Iouiſnac templom‹a›ba viue, Hol micoron
a templom kőzepőt volna, Iſtennec anǵala meg ielőnec ő neki
eǵ yſyvnac zőmeleben, Kinec iob kezeben vala zent kereztnec
ieǵe, es a bal kezeben eǵ zőld palma aag ki monda ő neki.
Bator leǵ es erős, mert tuǵǵad hoǵ e kereztnec ieǵe alat eke-
ſűltetőlmeg a martiromſagnac palmaiaval. De az anǵalt ſenki
505 nem lata hanem čak v̄nőmmaga || Annak vtanna monda attya
őneki, En ziuemnek eǵ vigaſaga aldoz'al az iſtenőknec. Ez
ellen felele, es monda, Elő aldozattal attam magamat iſtennek
en vram ieſus criſtoſnac kevanvan hoǵ thees megh zőnnel atte
balgatagſagodbol, es meg eſmerned az igaz iſtent, es az igaz
hitre ternel. No micoron ezt mondotta volna, A főldre le eſeek,
es ekkeppenvalo ymadſagot tőn, monduan, O en vram iſten, te
506 benned || hiuőknec iduőſſege, es remenſege, ted ſemmie e bal-
vant, hoǵ eſmeryekmeg kik azt ymadǵac, hoǵ tennőnmagad
vaǵ a bizoń iſten, es nalad nekil eǵeb ninčen, Meſ Imadſag
elvegezuen, meńbelől[l] vellamas zalla, es a balvant eltőre, Auaǵ
ſemmie teve es a kik kiűűl alnak vala hamua lőnec. Micoron
ezt latta volna az ő atťa, haragyaban haǵa, hoǵ ez zizet a

varos kŏzepŏt ozlophoz kŏtŏznec, es vezzŏkkel, es oſtorokkal
vernec. Tagyat || vas gerebennel zaggatnac Demaga micoron e 507
kenokat zenvedne, Vronc ieſus meg ielŏnec ŏ neki naǵ ſokſagu
anǵalokcal es zizekkel, mondvan, Eſmeryedmeg ziz atte terŏm-
tŏdet, Kiert viaſkodol, Alhatatos leǵ mert meeg tŏbbet kel en
nevembe zenvednŏd A hoherok ez zo halvan hoǵ ſenkit nem
latnanac, mind elfutanac. Az vtan iſtennec anǵalj iŏuenek ŏ
hozza, es meg vigaztac ṽtet, es meg oldozuan, zabadon elboča-
tac iarni. No hoǵ || ezt atťa hallottavolna, hozza hiuata a dol- 508
goſokat es parančola nekic, hoǵ ńelvet ki meſſec hoǵ criſtoſt
touabba ſemmikeppen ne valhaſſa, fůleth ſorro onnal be tŏlčeek
zŏmeit aǵabol ki vayaak foǵait verŏuel ki veryek No micoron
e kenokat zenvedne Iſteni zozat iŏueki ez ziznek zaiabol Mond-
van vram ieſus criſtus ez ayandekockal ayandecozom te felſe-
gŏdet. Zŏmeimmel, fogaimmal, es || fůleymmel, kit mind zerzŏt 509
en bennem atte zent iogod, Es kerlek hoǵ ha valaki en ken-
vallaſomrol meg emlekŏznec, ŏrvenǵenec en tagomban egeſſegnec
miatta Es zozat iŏue ŏ hoz'a, mondvan, Tuǵǵad en zeretŏm
hoǵ valamit kertel, megvaǵon advan, Ez zo betelieſŏdven.
Iŏuenec anǵaloc, es megvigaztac ṽtet Ez megleven az ŏ attya
eſmeg a ſetet tŏmlŏczbe vettete ṽtet Inčelkŏdven || minemṽ 510
keǵŏtlenſegŏckel megterithetne leańat No maſnapon monda neki,
Auaǵ az en iſtenŏmnec aǵ tŏmyent Auaǵ oſ naǵ kent zenveǵ,
Kith inǵen ſem velhetnel Ez ellen monda batorſaggal, es felem
nekil Az en vram ieſus criſtoſnac attam ennŏm magamat regŏn,
Hoǵ ezt hallottavolna az ŏ attya, mikeppen meg důhůt, Kezde
hayat zaggatni, es a || varos kŏzepŏt thetete naǵ tůzet, es az ŏ 511
leańat megkŏtŏzuen mind ruhaſtol a tůzbe vettethee Es a tůz
legottan meg alveek, honnan ſerelm nekil kiiŏue, Latvan ezt
az ŏ atťa vyonnan megkŏtŏztethe ṽtet es a varos zerte tanit-
tatlan lovackal hordoztatia vala, Paranǒolvan azoknac kik a
lovon valanac hoǵ ńomottatnac ṽtet, Demaga nem keſek az
iſteni bozzu allas Eǵ- || ǵik a louac kŏzzůl kik zent Apalin 512
azzont hordozyac vala vǵ ruga az ŏ a<t>ťat hoǵ ottan meghala
Demaga, az ŏ ańńa fiaual eǵetŏmben e zent ziznec eleibe mene,
es ſirua kerikvala, hoǵ atťanac feltamadasaert criſtoſnac ymad-
ſagot tenne. Es zent apalin azzoń afſŏldre le eſek, Le terdep-
pŏl[...]ven ymada vr iſtent, es az ŏ ymadſagaual az ŏ atťat

feltamazta, Ki legottan hirdetni kezde criſtoſnac ő hitit. Es ez
513 halvan || kik oth valanac, Legottan mind iſtenhőz terenec, Es
naǵ ſoc ezőr embőrőc zent leoninos paptol kereztſegőt vőnec.
Az lo kedeglen, ki zent Apalin azzonnac atťat meg őlte vala
embőri keppen zolvala monduan Bodog vaǵ Apalin, es bodogoc
mind azoc, Kik te miattad criſtoſba hittec. No micoron Decius
čazar meghallotta volna, hoǵ euſebius čazar kereztyenne letvol-
514 || na Iőue romabol alexandriaba, Kit micoron meg volna. euſe-
bioſon naǵ kenokat thetete es annac vtanna feiet vethethe.
Annac vtanna zent Apalin azzont keth kerek kőzze elős zegek-
kel rakva, kiket viz haytvala naǵ ſebőſſeggel vettethe, es igőn
ǵőttrete, Demaga e bodog ziz ſerelm nekil marada. Ezt latvan
515 mind azoc kic oth valanac criſtoſba hűnec || Decius(!) kedeglen
az ſoc zentők megőleſeiert ammeńgőrgő meg űte, es meghala
Az vtan a gőrőgőknec előttec iaro lőn talior, ki kereſivala zent
Apalin azzont. No micoron a varoſnac hoſtatťa előth alexan-
driaba elől talalta volna, Legottan megvacula mind ſeregeuel
őzue. Ez leven kealtani kezdenec az zizhez, kikert le terdepőlven
516 ymadſagot tőn vr iſtenhez, es legottan zőmőc || velaga meg
adateek. De ezőc elfeleyteek ayo tetelt halalatlanſagoknac miatta,
es az ő talpat elős vas zegekkel be verek, es az ŵ ńakara eǵ
naǵ ſaag főventh kőtenec, es a varos zerte ekkeppen haram
oraiglan tazigalac, es iartatac. No micoron immar neǵed horara
fordultvolna, A varos kőzepőth(!) meg nilec a főld, es talior čazar(!)
517 el ńele mind az ő || ſereghiuel. Annac vtanna iſtennec anǵala
iőue eǵ ifyv zemeſbe, megzabadita ŵtet a főuennec ő neheſſegetől,
es a vas zegeket ki zede ő talpaibol, es meg vigazta ő ſebeit Ezt
latvan a ſeregők mind criſtoſba hűnec. Touabba micoron talior
elſilyetvolna, vtanna az čazarſag zalla Numerarioſra, Ki akara
518 buzzut allani taliornac halala- || rol, ki vala ŵ neki atťafia auaǵ
rokonſaga, [erc'belől] harom tűzes őkrőt čenaltata, es zent Apalin
azzont bele vettete, De legottan mindőn hewſege el alveek, es
a harmad őkőr kibe vala ez zent ziz, čodakeppen ingani kezde,
es kette repedven ŵ neki capvth ada ki iőni Ez čoda latvan
tiz ezőr embőr hűn criſtoſba Annac vtanna Numerarios čazar
519 feye befaggat- || van(!) zőrńű halallal hala Az vtan emeltetheek
az čazarſagba Torquinos ki criſtoſnac ő ieǵőſet vas lanczokkal
megkőtőztethee es eǵ magas fara labbal felfűggeztethe, es ſővel

ala hoǵ tűznec miatta ŷtet el vegezne, De iſtennec anǵala
ezőkből ŷtet meghzabadita. Ezt latvan torquinos, mind nepevel
fel veue az igaz hitőt Micoron ezt hallottavolna Obſo- || nor 520
Perſay keraĺ, Oda iőue naǵ erővel, es Alexandriat meg zalla, es
megveue mind nepeuel eǵetőmbe, es megkőtőzven torquinoſt, es
a tőmlőczbe vettete, Parančolvan hoǵ ŷtet erőſſen tartanac Zent
Apalin azzont kedeglen micoron tűzzel vizzel vaſſal c'ohoccal
kőveckel, onnal, feǰő zvrokcal, fa eńőuel, Kenkőuel, Olayal. es
vas || gerebenńel igőn ǵőttrettevolna Iſtennec anǵala ezőcből 521
mind ki mente ŷtet Vǵhoǵ, ſemminemű ken vallaſnac miatta
megnem ǵőzteteek, Annac ocaert parančola hoǵ el vagiac ńakat,
Annac vtanna micoron iutotvolna ő ken vallaſanac helere, Kő-
uete eǵ keues időt, auaǵ haladekot, Es ekkeppen valo ymad-
ſaǵot tőn O zizeknec ekőſſege, es keǵőſſege || Vram ieſus criſtus, 522
ki engőmet meltataal, Iollehet meltatlant atte zent neuednec
eſmeretire hinod, hoǵ engőmet tennel tizta aldozatta, Ma nekőd
ayanlom en lelkőmet kőńőrőgven alazatoſſaggal, hoǵ valakic az
en kenomrol megh emlekőznec Azokat mindőnnemű teſti es
lelki vezedemtől (!) megh őrizzed. Bynőket keǵelmeſſeggel meg-
bočaſſad, buyaſagnac indulaſaath ő ben- || nőd (!) meg olčad, 523
Vtolſo zegenſegőt, es hertelen halalt nekiőc latni ne aǵ Azzońi-
allatokat, kik ǵermők zileſben ǵőttrődnenec a magzat advan
ŷket megvigaztalyad, es halaloknac ideyen keǵőſſeggel nekic
meg ielőńeel, es velőc leeǵ, Es halaloknac vtanna teǵ irgalmat
ő velőc, Hoǵ te veled vigadozzanak őrőcke. Ez ymadſag meg-
vegezuen, zozat iőue meńből ő hozzaia || Monduan Iőyel en 524
zeretőm veǵed a coronat ki tenekőd őrőcke megvaǵon zerezuen,
Tudvan bizonſaggal hoǵ te mindőn kereſődben meghalgattattaal,
Ez megleven a főldre le hayla, es a ńak vago fel veue az ő
tőret, es eǵ vagaſſal el vaga ńakath, Annac vtanna az ő teſte
oĺ nőmős illatu lőn hoǵ mindőncoron betegőc vakoc, es ſiketőc,
ſantac, es nemac mindőn ńaua- || Iaiocbol megzabadulnacvala. 525
Ez zent azzoń zenvede martiromſagoth őth zaz harom eztendőbe
Amen. It kezdetic zent Aduiga azzon elete HAduiga,
Vala Sleſianac Craconac, es mind lenǵel orzagnac hercegne az-
zońa Es oĺ keǵes es irgalmat azzoń vala hoǵ valahol iar vala
acar varoſba, akar faluba mindenűth betegőt, es koort kerdőz
vala, Leg || ottan mint halya vala zeretetőſt meglatogatſavala 526

es ṽtet meg vigaztalyavala, mikent ańa fiat, auaǵ leańat. Ennec
főlőtte mindenűt tőmlőczbe fekű ſogľocat naǵh zeretettel lato-
gatvala Minth ayo azzonrol iras olvaſtatic iǵ, hoǵ telős koń-
haiavala eleſegőt ruhazatot, ǵortyacat a tőmlőczbeliekhez zolgaltat
527 vala, Hoǵ hidegſeg- || től ṽket eltauoztatna Ennec vtanna, es
főlőtte halalra valokat kiket erőz vala micoron vra herczeg
miſeről, auaǵ veċerńeről ki iővala, terdre eſven ruhaiat meg-
fogyauala, es ő eſedőzeſenec miatta ṽket kizabadiťa vala, Vamok.
es adoc kik ṽtet illeticvala, naǵ haǵomaſt tezőn vala, Kit eǵǵic
528 Caplana latvan naǵ fel zoval ő neki azt || monda, Te azzońom
addeg, es engecz e poroknac hoǵ mi kic te zolgaid vaǵonc
ſemmi nem kezd lenni, Es ayo azzoń naǵ keǵőſen neki felele
es iǵ monda Oh vram meľet te mondaz Iſten ő iauival minket
meglatando lezen, Alamiſnachoz oľ igőn iǵekőzik vala Hoǵ
micoron eǵzer ielős oltara előth ki Camoraiaba vala rakvan.
529 Imad- || kozni kezdőtvolna, es az ymadſagoknac ayetatoſſagatol
naǵ ideig el nem tauozneec, Az alamiſnara zoctatot zegeńi kik
valanac, naǵ zoval kealthnak vala, mondvan ezt, Ammű azzo-
ńonc el eńezőt mi előttőnc, naǵ idő vaǵon, megſem adot ala-
miſnat, Ezt halvan eǵh Apaczya azzoń hoz'a bemene, Es mico-
ron az zegeńőcnec zauokat neki megmondotta volna, Legottan
530 || monda, ved fel a pohart ki neki zokot vala mindencoron
penzel telyes allani Viǵed ki, es ozyad a zegenőknec mikent
iſten malaztyat atta, Ezt teziuala micoron ayetatoſſagban fog-
laltaticvala, es őm maga ki nem mehetvala Micoron kedeglen
őmmaga ki meǵőn vala, őnnőn kezeuel naǵ bewſeǵős alamiſnac (!)
531 tezőn vala Es oľ naǵ keǵős azzoń vala hoǵ ha čak eǵ keńere
Auaǵ eǵ tik mońa volthes || ottan a zegeńőkkel kőzlivala, es a
meľ zegeńőket nala tart vala, tulaydon ő kezeyuel le terdepőlven
ededeld (!) nekik zolgaltathvala, es az ő labokath mind megmoſſa
vala, es oztan megbekelgetiuala Ennec főlőtte poccloſoknac
ſocaſſagat eztendőnckeenth eledellel ſegitiuala Ehſegnec ideyen
naǵ alamiſnat tezőn vala. Eǵ faluyaba neki naǵ ſoc zantaſa
532 vala, es mind az ſokſagu gabnat ze- || geńőknec oztťa vala. Vǵ
es mondatic hoǵ varoſokon megkealttatťa vala hoǵ valakynec
zikſege volna, oda menne, es maganac zikſege zerent eleſth
venne, Micoron a gabona megfoǵatkozotvolna huſth ſaytoth,
es hayt oztvala Ózueǵőknec es aruaknac ańnoc vala es herczeg

előt iǵeket viſeliuala. Soc zizeket ǵonǵa (!) ala vezőn vala, es
nemeľeket apač'aſagra, nemelyeket || hazaſſagra advala, Huſth es 533
halat ǵeńerűſeggel főzeth vala, es zegeńőknec kűldiuala Es a zege-
ńőc anńokkeppen tarttyakvala es ůtet kőuetic vala, Mert valaki től e
mit keer vala, Hiuon ſenkit nem bočatvala, Mind mene iőuedelme
neki vala claſtrombelieknec, es zegeńőcnec oztťa vala, čak ruha-
zattra, es eledelrę valoot nala benne megtartvala, Es iľ naǵ aye-
tatos az- || zoń vala, hoǵ hovaltolfogva deliglen az zent eǵhaztol 534
el nem tauozicvala A zent ayetatoſſaghoz oľ igőn zerkőzőt vala,
es vrat annera engezteltevala, Hoǵ harmicz eztendeiglen a
hazaſſagnac aǵatol valaztvan voltanac, Es ereſb eletőth viſel
vala mindőn clauſtrombelieknel, Előzer ebben, hoǵ mindőn
napon bőytől vala, ielős innepőctől megvalvan, Kikre || Cońfeſ- 535
ſori, es vra herceg inticvala kethzer ennie Iollehet huſth, es
halath ǵeńerűſeggel čenatakat aztalara zolgaltathnacvala, Demaga
azokat megnem eziuala hanem zegeńőknec kűldiuala es maganac
kőz halath, es kapoztath főzettetvala, Itala főth viz vala eſ ſeer,
Bort čac ielős innepeken izicvala, Vigiliakat nem čak apoſtolo-
keet, de mindőn || zentőknec kiknec főlden nap'oc illő vizzel, es 536
kinerrel bőytőliuala. Ezt teziuala mindőn cantorokon, Mindőn
aduentbe, es mindőn bőytben, Annac vtannac eǵeb ſoc napokon
es, Vǵhoǵh Mindőnők čadalcodnacvala rayta, Eleǵ keńeret
ezik vala, es a ſeyeret zegeńőknec kűldiuala Nem čak bőytők-
kel, De eǵeb ǵőttrelmekelees teſtet őzthőueritiuala. Lo zőrből
|| čenalt ciliciomot oľ ſokaig el viſel vala, hog ő rayta lőth 537
ſebőc vǵan meg eveſődnec vala, es evel ſolnacvala, Zolgalo lea-
ńaual magat annera oſtoroztatiavala, hoǵ a lean magat igőn
ſiratťavala Ieſus Adviga azzoń kerdiuala miert ő ſirna, es a
lean felelt vala, monduan, hoǵne ſiryac, Ha ennekőm annera
kel embőrt vernőm, hoǵ a veer teſteth kőrńűl folya, Miert az ||
hoǵ rayta tőbbet nem latoc őonthnal, es bőrnel, Veterne coron 538
capolnaiaban meǵen vala, es oľ erőſſen magat oſtorozya vala,
hoǵ az ő vere a főldre čorogvala, es a főlden megtettetic vala,
zőnetlen, es mezitelen labbal mind telben, mind ńarba, es min-
dőn erős időkben ekkeppen iar vala, Labi őltőzetőth čak accoron
vezőnvala fel, micoron piſpőkőknec, papoknac, es ba- || ratok- 539
nac eleycben meǵenvala, es a laba ńoma tőreſ mia verrel tet-
teticvala Soha ſubat, es eǵebnemű bőrrel čenalt ruhath nem

viſelt akar meľ naǵ hidegvolt, es čak eǵ zokńaba, es eǵh kőz
palaſtba iar vala, Es mind enne mvnkara teſtenec ſemmi ǵeńe-
rűſegőt nem tezőn vala, Iollehet ő aǵa nőműſſen meg čenaltatic-
540 vala, Demaga mezitelen dezkan ńugozicva- || la, Soha ſemmi
korſagaba pipparnara nem fekzicvala, Mindőn miſet vegig hal
vala, es azokat igőn zeretiuala, kik miſet halgatnac vala, Soha
az zent eǵhazba le nem ůlvala, Hanem mindencoron terdőn,
es labon ymadkozikvala, Sonha ſem hoba ſem eſőben, ſem
ſaarba megnem tarthhatťac vala, hoǵ mezit lab zenteǵhazhoz
541 eyel nappal nem foľamot volna, Oľ || naǵ ayetatos vala, Hoǵ
micoron zent miſet halgatvala, magat nem thůrhetiuala naǵ
ſiraſtol, es a ſiraſba valo zepegeſt, es fohazkodaſokat tezen vala,
Oltari zenthſeghez annera ſebhetic vala, Hoǵ micoron iſtennec
teſteuel eǵǵeſil vala, naǵ ſiraſſal megh őtletikvala Soha ymad-
ſagtol ſiramnekil el nem meǵen vala Oh ki naǵ bodog azzoń-
542 vala ez, Hoǵ eǵebeknekes || idueſſegőkről ielős gondot viſelvala,
Neki ielős zerzőth zolgaloya vala, hoǵ ki embőrőket ǵonaſra
intvala. Eǵ neminemů azzońallatoth ki ymadſagot nem tud
vala, tiz hetben naǵ zeretettel iſteni ymadſagra taneytha Embőri
allatnak erei főlőt viǵazvala, Mindőn eyel ńugomnekil ymad-
cozicvala Ammeľ azzońoc nala valanac valamicoron felkelnec-
543 vala mindencoron ymadkozuan || latťacvala, Veterne vtan ſoha
nem alozicvala, Hanem mind naddeligh ymadkozic vala, Vǵhoǵ,
Naǵ terdepleſenec miatta vőlgec leznec vala, es delnec vtanna
eledelt vezenvala, Ez az zent azzoń, hoǵ kynec zentſeget es
aytatoſſagat iſtenſeg halalanac ideyen meg ielőnte, Mert micoron
az zent zizek ő teſtenec mellette ſoltarth olvaſnanac, Oľ naǵ
544 ǵeńerůſegős illatlı őthletec oth || a helen, Kit ſoha nem erzőt-
volt embőri allat annac előtte Es ekkeppen criſtoſba ez nőmős
azzoń el ńugoueek, Ki maſth vralkodic őrőkkől őrőkke meńor-
zagnac bodogſagaban Amen. V r n a c N e v e b e k e z d e t i c
z e n t a d o r i a n m a r t i r n a c m a r t i r o m ſ a g a. ADoryan vr
iſtennec zerető zenti martiromſagot zenvede maximianos čazar
545 miat || Ezkeppen, micoron e főlil megmondot maximianos,
Nicomedia neuů varoſba balvańoknac aldoznec ő parančolatťabol
mindőnůt kereſtetnec vala a kereztťenőc Nikik ůket kereſic vala
kentol valo feltőgbe Nikic penznec valo őrůltőgben, Vǵhoǵ,
zomzed ő zomzeǵǵat Gazda hazabelieket a kenra vonz'a vala,

kik kőzőt || ezők miat harmicz harman megfogattanac es a 546
keral eleibe vitetenec, Kiknec a keraſ monda, Nem hallottatokee
minemů ken a kereztienők ellen zerzettetőt Kynec ꝟk mondanac
Hallottoc, De atte balgatagſagos paranċolatod megmőuettőc
Ezőn a keraſ igőn megharagveek, es paranċola hoǵ ꝟket ńers
inakkal vernec, es zaiokat || kőuekkel, es meghalgatvan mindő- 547
niknec mondaſat, ꝟket megvaſaztatha, es a tőmlőczbe rekez-
tethee, Kiknec adoryan alhatatoſſagokat ezebe veue ki vala a
vitezőc kőzőth naǵob, Monda nekic kezeritlec titőket attů iſten-
tőkre, hoǵ megmonǵatoc ennekőm mi leǵőn az erdőm meſet tů
az kenokert vartoc. Erre megfelelenec a zentőc Hoǵ zőm nem
latta, ſem || fůl nem hallotta, ſem embőrnec ziueben nem zallot 548
mit vr iſten megzerzőt az ő zeretőinec. Ezt halvan Adoryan
kőziobe mene, es monda az vtanna valoknac, zamlaſatoc engő-
methes ezőkhez, mert enes kerezſen vaǵoc, Hoǵ ezt hallotta
volna a ċazar, es latna hoǵ nem akarna aldozni a balvanoknac
Meg vaſaltata ꝟtet, es a tőmlőczbe vettete Ennec vtanna az ő
feleſege Na- || talia meg halla, Hoǵ vra megtőmlőcztetőtvolna 549
Meg zakazta ruhaiat ſirvan, es naǵ ohaytvan De micoron meg-
tutta volna hoǵ hiteiert tőmlőceztetőtvolna meg, Naǵh őrőmmel
a tőmlőczbe futa es az ő vranac vaſait, es a tőb zentőknec
ċokolgatťa vala, mert ꝟes kerezſen vala, De a haboruſagnac
okaert magat megnem ielőntiuala Annac vtanna monda || az ő 550
vranac Bodog vaǵ te en vram adoryan, Mert meglelted a kaz-
dagſagokat kiket atte zůleid elhattac kinekil vayonni kezdnec
azok kik maſt ſokat birnac Micoron nem lezen a kereſkődeſnec
ideie, ſem a kůlčen vetelnec, Micoron ſenki a kenalol maſt
megnem zabadithhat Sem atya fiat, ſem ańa leańat ſem zolga
vrat, ſem barat ő barattyat Sem a kazdagſag ő vrat Ennec
vtan- || na micoron ꝟtet intettevolna arra, Hoǵ mindennemů e 551
velagi diċőſegőt meg vtalna, baratit, es zůleit megvtalna, es
mindőnha ő ziueben meńben iǵekőznec, Monda őneki zent
Adoryan Ereǵǵel hugom, mert ammi kenvallaſonknac ideyen
elhylac tegődet, hoǵ laſſad ammů halalonkat Ez megmonduan
Natalia az ő vrat ayanla az zentőknec hoǵ ꝟtet erőſitteneс
Auag || biztatnac Es e megmondvan el hazahoz mene Annac 552
vtanna micoron zent Adoryan hallotta volna az ő ken valla-
ſoknac nap'at, el iőue, es ayandekot ada az őrizőknec, es az

zentőket kik ő vele valanac kezeſſegőn haǵa es v̊nom maga el-
mene hazahoz nataliat el hynia Mikeppen ő neki hit zerent
553 fogatta vala hoǵ ő kenvallaſoknac ideyen oth lenne, No || mi-
coron immar haza menne, Lata v̊tet eǵ zemeľ Ki legottan el-
futa, es natalianac meg izene monduan, Adoryan elzabadult,
es im hol iő, Hoǵ ezt Natalia hallotta volna Nem hiue mond-
uan, De ki zabaditotta volna v̊tet ki a fogſagbol, Ne aǵǵa iſten
ennekőm azt, Hoǵh ő a foǵſagbol kizabadulion, es a zentőktől
554 elzakaǵion, Micoron ezt mondana, Iőue eǵ ǵermők azon || haz-
tol valo, Ki monda neki, Bizoń im hol iő vram elbočattac,
Natalia azth aleytta, hoǵ a martiromſagtol valo felteben futot-
volna el, Igőn keſeruen ſira, Es micoron latta volna v̊tet felkele
hamar, es ő előtte az aytoot be zarla, es monda Eltauozzec en
tőlem akki iſtentől el eſőth, es ne tőrtenńec nekőm zolni ő
zaiaual, Kiuel ő vrat megtagatta, Ennec vtanna tekente ő vrara,
555 monduan O te iſtentelen ńaualyas || Ki kezerit[te]h tegődet meg-
fogni ammit el nem tekelhecz, Ki valazta el tegődet az zen-
tőctől, Auaǵ ki hitete el tegődet, hoǵ ki ternel a bekeſegnec
ǵűlekőzetiből Mondmeg ennekőm mire futtal el minec előtte a
viadal lenne, es minec előtte a kenth lathnad, Mikeppen ſebe-
ſeytettelmeg, Hoǵ meeg a ńil el ſem zalaztatot Im en čodal-
codom vala ha iſtentelen nemből, es e gonoz nemzetbelől valaki
556 iſtennec adatneec O ennekőm bodog- || talannac, es ńaualaſnac
Mit teǵec, Ki zerkőztem e gonoz nembelihőz, Nem lőn enged-
ven nekőm hoǵ <en> eǵ horaiglan valo ideben hiuattatnam martir
feleſegenec, De incab mondatom hite zegőt feleſegenec Eǵ
keueſſe lőn nekőm vigaſagom, De Ime immar holtig valo keſe-
rűſegőm es zeǵenſegőm vaǵon Ezt halgatvan zent Adoryan igőn
őrűl vala, Čodalcodvan ez nőmős zepſegős ifyu azzońiallatnac ő
557 beze- || den, Kit vőtvala ha[r]zaſſagra annac előtte čak tizen neǵ
houal, honnan tudna e keppen zolni Őrőmeſt halgatťa vala ő
bezedet, mert ebbelől geriedetős lezőn vala a martiromſagra,
De micoron latna v̊tet hoǵ igőn keſergene, monda ő neki Niſd-
meg nekőm azzońom natalia az aytot, Mert nem a martiromſag
elől futtam el, ammint te aleytod, De hoǵ tegődet ammikeppen
558 fogadam elhyalac || Natalia megſem hizenvala ő neki, monduan,
Laſſatoc mikeppen čalogath engőmet e hite zegőt Mikeppen
hazudoz ammas Iudas. Ffuſſel te ńavalyas en tőlem, mert en

magamat mayd meg őlőm, hoǵ meg eleǵőggel (!) immar, No micoron keſneek natalia neki meghnitni az aytoot, Monda Syes niſdmeg, mert el meǵőc, es touabba engőmet nem lacz, es annac vtanna ſirz, hoǵ engőmet || en vegezetőmnec előtte nem 559
lattal, Mert a zentőket hattam kezeſűl en ertem, Azert ha a zolgac kereſven engőmet megnem lelendnec, az ő kenńokat, es az enemeth eǵetőmbe kezdic zenvedni Ezt halvan Natalia Megnita, es eǵmas előth le eſenec a főldre Annac vtanna a tőmlőczben eǵetőmbe menenec Holot Natalia heth napeg a zentőknec ő ſebőket nőmős ǵolčval kenegetiuala Annac vtanna a zerzőt ||
napra a čazar ỽtet eleibe hozata, Kic micoron a kennac miatta 560
nem iarhatnanac vitetnec vala mint a barmoc, Kic zent Adoryan kezeit hata mege kőtven kőueti vala, Ennec vtanna zent Adoryan ezterűn vitetec a čazar eleibe. No micoron vitetnec Natalia e keppen zolvala ő neki, laſſad en zerető vram Hoǵ megne retteń micoron a kent latod, mert keues ammit maſt zenvecz, De a
lezőn naǵ vigaſag tenekőd || hoǵ legottan az zent anǵalokcal 561
kezdez őrvendenőd No micoron zent Adorian nem akarna aldozni Naǵ nehez vereſegőt zenvede, Ezt latvan Natalia naǵ őrőmmel elfuta az zentőkhez kik a tőmlőczben valanac, monduan Im az en vram elkezdőtte a martiromſagot, Kit micoron a čazar intene, hoǵ az ő iſtenit ne karomlana, es ő monda, Ha en ǵőttretőm mert azokat kic nem iſtenőc karomlom, mikep- ||
pen te ǵőttretől iőuendőre ki az igaz iſtent megkaromlod. 562
Monda neki a čazar Ez igekre tegődet a čalardoc tanittottanac, Zent Adoryan ez ellen monda Mire mondod ỽket čalardoknac ha az őrőc eletnec vtara tanitnac. Ez halvan megenth elfuta natalia, es az ỽ vranac feleletit az zentőknec naǵ őrőmmel megmonda Ennec vtanna a čazar naǵ erős embőrőkkel ỽtet
eſmeg igőn verethe Touabba natalia mind || a kenokat a ker- 563
deſőket es vranac feleletit a zent martiromoknac kic a tőmlőczbe valanac legottan meg ielőntiuala. No annera verec ỽtet, hoǵ a beli ki iő vala immar Annac vtanna meg vaſazac ỽtet, es a tőb zentőckel a tőmlőczbe vettetec Vala zent Adoryan ǵenge ifyv, es igőn zep abrazu huzon ńolcz eztendős, Natalia tekentven ő vrat hatra fekven a naǵ kennac, es taglaſnac miatta ||
feye ala teve ő kezeth, es monda, Bodog vaǵ te en zerelmes 564
vram, ki melto lőől a zentőc kőzibe zamlaltatnod, Bodog vaǵ

te en zo̊mo̊m velaga, hoǵ te zenvedel, Azert ki te erted zenvede,
ereggél, en edo̊ſo̊m ereggél, Laſſad annac dičo̊ſeget kynec zerelme-
iert e kent zenvetted. Meg halla a čazar Hoǵ ſok azzońiallatoc
zolgalnanac az zento̊knec a to̊mlo̊czbe, Parančola Hoǵ touabba be
565 ne bočat- || nak v̊ket, Meghalla ezth natalia, Hoǵ azzoń nepet oda
nem bočatnanac, el vethete hayat, es ferfyv ruhaban o̊lto̊zec, Vǵ
[hoǵ] zolgal vala a zento̊knec a to̊mlo̊czbe, eǵeb azzońiallatockales
ezt thetetiuala io pelda adaſanac miatta Ennec vtanna kere az
o̊ vrat, hoǵ micoron az o̊ro̊c dičo̊ſegbe lenne, ymadna o̊ ero̊tte,
Hoǵ vr iſten v̊tet e velagon meg o̊rizne zeplo̊telenſegben, es
566 hamar || v̊tet ez velagbol ki venne Ezt halvan a čazar, hoǵ az
azzońiallatoc ekeppen to̊ttec volna, Hozata ůlo̊ vaſath, kin min-
do̊niknec labait elto̊retne, es ekeppen v̊k meghalnanac. Ffel vala
zent natalia hoǵ az o̊ vra eǵebeknec keńńa latvan megrettenne,
De kere a dolgoſocat kik ezt zerzik vala, Hoǵ az o̊ vran kez-
denec el. No micoron immar o̊ neki labait elmetůttek volna, es
567 zarait || el to̊rtek volna, Kere v̊tet natalia, hoǵ az o̊ kezethes
elhanna methni, Miuel az v̊ zent tarſaſagihoz kik to̊bbet zen-
vettek vala eǵenlo̊ lenne Ez megleven zent Adoryan elbočata o̊
lelket vr iſtenho̊z, es a to̊b zento̊c v̊n kyeken az ůlo̊re tarſak
vala labocat, es ekkeppen mind vr iſtenho̊z menenec. Annac
vtanna Paranšola a čazar, hoǵ teſto̊ket mindmeg egetnec Natalia
568 addig o̊ vranac || kezet kebelebe elreyte. No micoron immar az
zento̊knec teſto̊c a tůzbe vettetnenec, akara nataliaes v̊no̊m-
magat a tůzbe vettetni, De hertelenſeggel naǵ harmath eſeek,
Ki a tůzet el olta, es az zent teſto̊ket bantaſ nekil meghaǵa
A kereztſeno̊c erro̊l tanačoth tartanac, es az zent teſto̊ket
conſtantinapolba viueek miglen ańa zent eǵhaznac bekeſeg
lenne, hoǵ az vtan eſmeg tizto̊ſſeggel megh hoznac. Ez zento̊c
569 zen- || vedenec martiromſagot vronc ieſuſnac ziletefe vtan huz
hean harom zaz eztendo̊be No azert Natalia marada hazaban,
es zent Adoryannac fel kezeet maganac megtarta, Meľ kezeth o̊
eletinec vigaztalaſara mindo̊ncoron tizto̊ſſeggel feyehez tezen
vala Ennec vtanna lata eǵ fo̊ tizt tarto, auaǵ ado zedo̊ hoǵ
Natalia igo̊n zep igo̊n kazdag, es igo̊n no̊mo̊s volna, A čazarnac
570 akaratſabol tizto̊ſ- || ſegbeli azzońiallatokat kůlde o̊ hozza, Hoǵ
ha hazaſſagra acaratos volna, kiknec natalia felele, Ki ńerhetne
neko̊m azt, Hoǵ en iľen embo̊rhez birnam, Demaga kero̊c harom

napi idŏth hoǵ magamat hozza zerezheſſem. Ezt monǵa vala
azert hoǵ el zalathatna. Annac vtanna ymada vr iſtent hoǵ ṽtet
tiztan megtartanaia. Ez megleven legottan el alvek. Ime hoǵ
el aluth volna, eǵ a martiromoc kŏzzŭl neki meg ielŏnec || es 571
ṽtet naǵ edŏſſeggel megvigaztala, Paranċolvan ŏ neki, hoǵ a
helre menne holot a martiromoknac, es az vranac teſtŏc volna.
No micoron felſerkenth volna, Veue ċak zent Adoryannac ke-
zeth, es naǵ ſoc kereztenŏckel hayora zalla, Hoǵ ezt meghal-
lotta volna a fŏ tizttarto ſoc vitezŏkkel hayon ṽket ŭzni kezde,
Demaga ellenŏcvalo zel tamada, ki ŏ bennŏc ſokacath elſiſeztven
kezerite ṽket megterni No micoron immar effel || volna, Pokol- 572
beli ŏrdŏg nekic meg ielŏnec egh hayon iaro embŏrnec kepeben,
tettetven hoǵ a hayoban volna, es azokat kickel natalia vala,
Monda ŏ nekic, honnan iŏtek es hova mentŏc, Mondanac Nico-
mediabol iŏuŏnc es conſtantinapolba meǵŏnc Monda nekic
Elteuettetŏc de balfele tarċatoc ha io helre akartoc menni Ezt
monǵa vala azert, hoǵ a tengŏrre mennenec, es ṽket elveztene,
es hoǵ meg- || halnanac Ez halvan micoron ŏ vitorlaiocat meg- 573
fordittanac, Legottan megielŏnec zent Adoryan ŏnekic eǵ kis
hayoba ŭlven, es monda nekic hoǵ azonkeppen mennenec minth
elŏzer Meg ielŏntven hoǵ akki elŏzŏr zoltvolna ŏrdŏg volt volna
Ez megmonduan a hayo elŏt meǵen vala, es vtath [mutat] mutath
vala ŏ nekic Natalia lathvan hoǵ zent Adoryan elŏttŏc menne || igŏn 574
naǵ ŏrŏmmel betelec Es e keppen minec elŏtte megvillamodnec
conſtantinapolba iutanac. No micoron oth natalia a hazba
mentvolna, holot zent Adoryannac teſte, es a tŏb martiromok-
nac, Es zent Adoryannac kezet ŏ teſtehŏz tŏtte volna, ŏ imad-
ſaga vtan el alvek, es megielŏnec ŏ neki zenth adorian, neki
kŏzŏnven paranċola hoǵ ŏ vele az ŏrŏc bekeſegbe menne Annac
vtanna micoron || almabol felſekentvolna (!), es aalmath megh 575
ielŏntŏtte volna azoknac kic oth valanac, Bŏlċut (!) von ŏ tŏlŏc,
es lelket legottan elboċatha, Kit az zent anǵaloc naǵ vigaſaggal
mennorzagban vinec. Legottan veveek a kereztenŏc ŏ teſtet, es
tevek az zent martiromoknac teſtŏchez Amen V r n a c N e u e b e
k e z d e t i c z e n t E l e k C o n f e ſ ſ o r n a c e l e t i SEnt elek, Ki
ez velagot vyonnan valo meſtŏrſegeuel megh ċala || es embŏri 576
nemzetnec ellenſeget meg ǵŏze, Vala nŏmŏs nembelŏl romaſagba
euffemianoſnac fia ki vala ċazar vduaraba elſŏ, Ki vtan iarvala

harom ezőr zolga, kic ⟨mind⟩ arańas őuel ővedőznecvala, es ől-
tőznecvala camvcaba Ennec főlőtte euffemianos vala igőn irgal-
mas, Vǵhoǵ, Naponked zegeńőket, aruakat, őzveǵőket, es zaran-
577 dokoknac harom aztalt advala ‖ Kiknec tiztőffeggel zolgalvala.
Es ennec vtanna ő kilenc horan etelt vezen vala zerzetős ne-
pekkel ifteni felelmel, kynec felefege Aglaes azzon es ez zerrel
iamborfaggal el vala, Micoron ő nekic magzatťoc nem volna.
Imadčagockal ńerenec vr iftentől eǵ fyat, es attolfogwa elenec
naǵ tiztafaggal No micoron immar a ǵermőc ezős volna, adac
578 ŷtet tanufaǵra, Annac vtanna micoron a tanufagban ‖ tudoma-
ńanac miatta veragoznec, es embőrfegőt ertvolna, Valaztanac
neki čazar vduarabol eǵ zizet, es neki adac felefegűl Annac
vtanna micoron a ńugodalomnac ideye el iőtvolna, Bemene az
zent ifiw az ő mathkaiaval agias hazaba, holot kezde ŷtet ta-
nithani ifteni felemre, es zizefegnec tartafara. Meľ tanufagnac
vtanna arań ǵűrűyet es vitezi őuenec čattyat, kiuel őuedőzicvala
579 neki ada tartani, mond- ‖ van, Ved hozzad ezőket, es tarć
nalad ammig vr iftennec kellemetős, es kőzőttőnc vr iften le-
ǵőn, Annac vtanna veuen ő iozagaba es a tengőrre mene, es
titkon be zalla eǵ hayoban Meľ hayon ŷtet vetec laodiciaba.
es onnan elmene ediffa neuű varofba firia orzagban, hol vala
mű Vronc iefus criftufnac kepe, ki nem embőri kez miath vala
alkotvan ǵolčba zerezven. No micoron oda iutoth volna, mind
580 valamit ‖ vele hozoth vala zegeńőknec ozta, es hitvan ruhaban
őltőzven a tőb zegeńőckel eǵetőmbe azzońonc marianac eǵhaza
előt kezde űlni, Holot alamifnaval el vala, es abban tőbbeth
megnem tartvala, hanem čak kiuel ő zegendőn megerne, es a
tőbbit a tőb zegenőknec oztyavala, Demaga az ő attya micoron
meghefmerte volna hoǵ az ő fia elment, ő rayta naǵ firaft tőn,
581 es zolgakat mindőn fele bočata, hoǵ az ő fiat ‖ megkerefnec
naǵ zorgalmatoffaggal, es zeretettel kik kőzzűl nekic iőuenec
ediffaba, Hoǵ latta volna zent elek az zolgacath ŷket meg
efmere, De ŷtet az zolgac femmikeppen megnem efmereec, es
oth a tőb zegeńőkkel eǵetőmben zolgai neki alamifnat adanac,
Meľ alamifnat vőn iftennec valo hala adaffal, monduan Halat
adoc tenekőd en vram iften, mert zolgaymtol alamifnat vetethel
582 ‖ en velem, Annac vtanna megterenec az zolgac, es megmondac
ő atťanac hoǵ fohol megnem leltecvolna ŷtet. Touabba az ő

ańna fianac elmeneſenec vtanna ô aǵas haza[ba]nac paǵimentomara
ſakot teritte, Holot naǵ ohaytaſſal, es ſiraſſal valo iaygataſokat
tezenvala, monduan, Ith ſiratom az en fiamat mind addiglan
mig ꝟtet meglelôm, es meglatom, Az ô || ieǵôſe kediglen vǵ- 583
mondvala ô napanac En addiglan migh az en edeſſegôs vram
felôl hirt nem halloc mikeppen a gerlice eǵedûl veletôc meg-
maradoc, es veletôk lakozom, No micoron zent elek a fôlûl
megmondot helen, Az az, Azzońonc ziz marianac eǵhaza elôth
tizenheth eztendeiglen lacozotvolna vr iſtennec zolgalatiaba,
Azzońonc marianac || kepe ki oth vala az eǵha(!) Monda az 584
eǵhaz ôrizônec, Hozd az eǵhazba iſtennec embôret, mert melto
meńorzagra, es iſtennec zent lelke ńugozic ô rayta Ime az ô
ymadſaga fel meǵen vr iſtennec eleibe mikeppen a tômyennec
ô fûſtj, Micoron az eǵhaz ôrizô nem tudna, Kirôl mondana,
Monda eſmeg ô neki, Akki az eǵhazhoz lato vala ottan ki mene
es ꝟtet az eǵhazba be hoza naǵ tiztôſſeggel. No || Hoǵ e dolgot 585
mindôn ember megtuttavolna, es mind tiztôlnec ꝟtet, nem akara
hoǵ e velagon tiztôltetnek annac okaert eſmeg elmene laodi-
ciaba, Holot be zalla eǵ hayoba, es micoron acarna menni
tarſiaba, Vr iſtennec akaratťa zerenth a hayo zel miat vette-
tecki romanal, Hoǵ ezt latta volna zent elec, monda ꝟnnôm-
benne Az en atyam hazanal eſmeretlen laco- || zom es nem 586
tezôc eǵebecnec neheſſegôt Ez leven el indula, es azonkôzben
tôrtenek, Hoǵ az ô attya čazar vduarabol ki iôven naǵ ſoc zol-
gackal meghkôrńikôzven, es ꝟtet kôvetven elôl talala, es ô vtan
kezde kealtani, mondvan, Iſtennec zolgaia kerlec tegôdet, hoǵ
fogaǵ engômet zegeń zarandocot hazadba, es elteſſel engômet
aztalodrol valo hulladekokcal, es maradekokcal, hoǵ az vr iſten
|| leǵen melto atte zarandekoddales irgalmaſſagoth tenni, Hoǵ 587
ezt hallottavolna az ô atťa, ô fianac zerelmeiert be haǵa ſogadni,
es ô neki kûlôn hazat zereztethe az ô aytoia elôth Hoǵ ꝟtet
ǵacortab latna es neki zolgalatot zerze, es ꝟnôn aztalarol valo
etket ad vala ô neki, De zenth elec incab gondol vala az lelki
etelre honnem a teſtire, Annac okaert ymadſagba foglalatos vala
ko- || ronked teſteet bôytel viǵazaſſal megh ôztôueriti vala, 588
Annac fôlôtte a hazbeliek miat naǵ ſoc ńomoruſagot, es bozzu-
ſagot zenved vala, Nekiktôl môuetſegôt, Nekiktôl tal moſadeccal
valo ôtôzeſt ô [f]eyere ǵakorlatoſt, Demaga zent elek ezôketh

mind bekeſeggel zenvedivala az ő erdemenec őregbűleſeyert, No
micoron immar tizenhet*) eztendeiglen lakozot volna atťanac
589 hazanal eſmeretlen || Megeſmere iſtennec malazttyabol hoǵ el-
kőzelgetne az ő eletinec vegezetj, Kere papiroſt, es tenthaat, es
az ő eletith mindőn zerent megira, Minec vtanna eǵvaſarnapon
miſe megleven a ſanctuariomba meńbelől zozat iőue, monduan,
Iőyetőc en hozzam mind kik mvnkalcottatoc, es megfarrattatoc,
es en meg ńvgotlac titőket, hoǵ ezt hallottac volna, iyettőkbe
590 arcel mind a főldre le eſenec, No megmaſodzor zozat || iőue,
monduan, Kereſſetők meg iſtennec embőret hoǵ ymaǵǵon roma-
ſagert Kereſni kezdec v̊tet legottan, de nem lelhetec ſemmi-
keppen Eſmeg monda az zozat, Euffemianos hazaba kereſſetők.
Euffemianoſth erről kerdőzni kezdek, es ő azt monda, hoǵ e
dologba ſemmit nem tudna. No legottan a čazaroc Archadius,
591 es Onorius Innocencius papaual eǵetőmben || el indulanac
euffemianoſnac hazahoz, es zent eleknec zolgaloya iőuala vra
eleibe, monduan laſdmeg vram talam ammű zarandokonc, mert
naǵ zenth eletű, es bekeſegős embervala Euffemianos ezt halvan,
elől el ſyethe, es v̊teth halva lele, kynec orčayat latha hoǵ
fenlenec minth iſtennec anǵala. Es akara a leveleth ki venni ő
592 kezeből, de nem vehete, No || micoron immar ki iőtvolna ő
tőle a čazaroknac, es a papanac meg ielőntőttevolna, v̊kes be-
menenec, es ezt mondac Iolleheth hoǵ bynőſőc vaǵonc Demaga
ez orzagnac terhet viſeľőc, es e papa kőzőnſegnec paſtorſagat
Azert aǵǵad nekőnc a leueleth, hoǵ tuǵǵoc mi vaǵon benne
megh irva Es a papa hozya mene es a levelet kezeből ki veue,
593 Kit legottan neki || bočata, es el olvaſtata mind az ſokſagu nep
előth. No hoǵ ezt hallottavolna euffemianos zent eleknec atťa,
ő naǵ keſerűſegeben ereie elzacadoza, es a főldre le eſeec, mint
holt eleven. Annac vtanna micoron keveſſe meg včodotvolna,
zaggatni kezde ruhaiat, es ńűni kezde az ő ven feyen valo ha-
yat huzni, kezde zakalat, es v̊nőmmagat gőttreni, es az ő fianac
594 teſtere eſedőzni, kealtvan, O ennekőm || en zerető fiam, Mire
hoǵ engőmet ez zerent megzomorittottal, es enne eztendeiglen
valo banatoth es ſiraſt ennekőm zerzel Iay ennekőm ńauaľaſnac
mert tegődet latlac en venſegőmnec iſtap'at, es az aǵan halva

*) A *h* betű alatt eredetileg *k* volt.

ſekven, es ennekőm nem zolvan Iay ennekőm minemű vigaſagom lezen immar Touabba az ő ańńaes hoǵ ezt meghallotta volna, Mikeppen a fyas orozlan a halot zaggattya micoron ‖ megh akad, Azonkeppen naǵ ſiraſſal ruhaiath zaggatťa ńűi hayat, 595
es zőmeit meńben felemeli Es micoron a naǵ ſocſagtol a teſthőz nem mehetne, Kealtvan vǵmondvala, Aǵǵatoc nekőm vtath, Hoǵ lathhaſſam az en fiamath az en lelkőmnec vigaſagat. Kit emlettem az en emleymvel, No micoron iutotvolna a teſthőz reaia eſec kealtvan Iay ennekőm en zerető fyam en zőmeymnec velaga, Mire minekőnc ekeppen ‖ es iǵ keǵőtlen tőttel, Latodvala atya- 596
dat, es engőmet naǵ keſerű ſiralomba, es tennőmmagadat megnem ielőntőtted, es atte zolgaid te raytad bozzuſagot tőttec, es el zenvetted. Ezőnkeppen ottan ottan eſedőzicvala a teſtre Niha kezei elteryeztven Niha kezeuel ő anǵali orćaiat illetven, es ćokolgatvan ivőltvala Siriatoc en velem mind kic ith vattoc, mert tizenhet eztendeiglen volt en ha- ‖ zamban, es nem eſ- 597
mertem hoǵ en eǵǵetlen eǵ fiam leǵen, Ki ő zolgaitol naǵ ſoc ńomoruſagot, es arcel vereſt tűrt Iay ennekőm, ki ad az en zőmeymnec ſiralmas kutſeieth, Hoǵ ſiraſſam eyel es nappal en lelkőmnec keſerűſeget. Az ő feleſegees ǵaz ruhaban őltőzven oda futa, es ſiratťa vala v̂tet monduan Iay ennekőm Mert ez may napon naǵ ǵazba, es őzveǵſegben ma- ‖ rattam, es immar nič 598
ennekőm kire neznőm, ſem zőmeymet kire vetnőm Immar el romlot en tőlem, en tűkőrőm es el vezőth nekőm remenſegőm Ez mai napon elkezdetic nekőm zomoruſagom, kinec veghe ſoha nem lezőn Halvan annep ezt, nagh ſiraſt teznec vala. Annac vtanna a papa, es a ćazaroc teuek v̂tet tiztős halot viſelőre, es viuec a varoſnac kőzepire, es annepnec megh izenec, Hoǵ meg- ‖ leltecvolna az iſtennec embőret, Kith mind az egez 599
varos keres vala, es mind eleibe iőuenec az zentnec Touabba vr iſten ćoda tetellel megh ielőnte ő zolgaianac zentſeget, mert valakic ő teſtet illeticvala legottan mindőn betegſegőcből, velagtalanſagocbol, es gonoz zellettől megzabadulnac vala. No e naǵ ćoda latvan a ćazaroc papaual v̂nőmmagoc Kezdec az zent teſtőt viſelni, Hoǵ v̂kes megzentőltet- ‖ nenec tőle, Annac vtanna 600
a ćazaroc haǵac, hoǵh bewſeggel arańat, es ezűſtőth himtenenec el a piaćon hoǵ az zent teſtőth vihetnec a zent eǵhazhoz De annep nem gondola a penzel, hanem inkab naǵobban naǵobban

ſietnec vala az zent teſtnec illeteſere, Vǵhoǵ, Naǵ dologgal viheteek zent bonifacius martirnac templomaba, Es oth iſteni dičerettel tartac heted napig miglen ő neki zerzenec coporſot ‖
601 aranbol, ǵenǵekből, es draga kőuecből, kiben az ő teſteet naǵ tiztőſſeggel helhőteec Es a coporſobol Auaǵ a ſerből iő vala ki oſ edőſſegős illat, Hoǵ ha rakvavolna nőmős tőmyennel. Ez velagbol mulecki zent elek criſtoſnac ziletefe vtan harom zaz harmicz ńolczad eztendőben, Ki mast vigadoz őrőckőn őrőcke vr iſtennec előtte a dičőſeges zentőckel, Amen Dičerteſſec az vr iſten ‖*)

607 Vrnac Neuebe ith kezdetic zent Sofia azzon elethi NAuffredo ʒent Sofia atťa. Vala perſarom beli keral. Ańńa neueztetic vala Srandalianac Az Nauffredus keraſ lacozik vala medorom ſew varoſba, Kiből maganac vőn het orzagot, Medorom, Affricat, zerečen orzagot Caldeoſokat, Arabiat, Alexandriat es egyptom főldet mind meg bira. Az időben pogan nep
608 kőzőt ſenki nem vala ő hozza foghato, Mert ‖ valahoua fog vala mindeneket ő meg ǵőzvala. Minth romayaknac tartia kornicaya, Az időben Anacletus neuŭ papa zentſegbe veragozec, Zent ſilueſter papa vtan huzon hatod eztendőben rom⟨a⟩ba Decius čazar ideiebe, Az időbe gőrőg orzag vala mindőnfelől naǵ io bekeſegben, mert Decius čazar kereztyenőket igőn haborgat vala Ez Anacletus papa ki futa romabol, es elmene gőrőg orzagba
609 Micoron ezt Dőmőtőr čazar latta, ‖ es hallotta volna, naǵh őrőmmel, es naǵ tiztőſſeggel fogada az Anacletus papat, es ő orzagabeli vrakat, Ielőnnen ieruſalembeli Ianos patriarchat kikvel tanačot erre vegeze hoǵ ő fianac Dőmőtőrnec miert a čazar őnőmmaga igőn venhőt vala Sophia azzont igőn dragalatos zep zizet Nauffredus keralnac leańat megkerne, De miert hoǵ eǵǵic vala kereztſen Maſic pogan Anacletus papa engede, Hoǵ Nauffredus keral dőmőtőr čazarral meg eǵǵeſŭlyen, es hoǵ deciuſnac ‖
610 ellene leheſſen, es megh gőzheſſe decioſt, Mert a Decius iſtennec zent eǵhazat igőn naǵon haborgatia vala, Ez meg leven meg ſoc idő el mulvan, meg hala ez ven dőmőtőr čazar, es az ő orzaga marada fiara dőmőtőrre Sofia azzontol lőn harom leańa

*) A 602—606. lapok üresek.

hith, remenſeg, es Iſteni zereteth naǵ zepſeggel, Kiket tanittata
zent iraſnac bőlčeſegere Sofia azzoń vala iſtembe igőn ayetatos,
es ő zolgalatia iſtennel igőn foganatos- || vala, ǵakorta valo 611
kiztethnec miatta ő vra dőmőtőr čazar Anacletus papaual őzue
romaba mene, A hith mellet vitezſegőt teni, nem tőrrel, ſem
fegverrel, Hanem čak hittel, es kenzenvedeſſel iſtennec orzagat
venni, es az ő leańit, hitőth, remenſegőth es iſteni zeretetőth
az ő ańńockal feleſegeuel haǵa orzagaban naǵ kenčel, es naǵ
kazdagſaggal, Annac vtanna dőmőtőr čazar Anacletus papaual
őzue Adrianus romai čazar mia kit Decius || čazar halala vtan 612
emelenec veuen martiromſagnac coronaiat, Azon időben micoron
zent dőmőtőrnec lelket anǵaloc vinnec menorzagba, Zent Sofia
azzoń halla az anǵali enekőth kinel az ő vrat iſtennec eleibe
vizicvala, mert imadſagnac helen vala, felkőlte az ő leańit, es
ő velőc őzue ymadkozec ammindőnhato iſtenhőz, Hoǵ meltolna
ő neki meg ielőnteni mi leǵőn az anǵali enek, es mit ie<d>zene,
mert nem tuǵǵava- || la, hanem čak az enekőt halya vala. 613
Tahat mind az harom leańa lata harom anǵalt, es ez harom
anǵal mindenic feye főlőt tartvala eǵ eǵ zepſegős coronat kezebe,
Zent ſofia azzoń feye főlőt heth anǵal tartvala heth coronat.
Az anǵaloc mondanac ez zizeknec, hallatoke emmű enekőnket,
attű atyatoc lelket kit Adrianus čazar meg őlete, ez enek zoval
viuőc iſten eleibe, es iſten ṽtet martiromſagnac coronaiaual
őrőcke megco- || ronaza. Tynectőkes alkothvan vaǵon az őrőc 614
corona riuid napocba vr iſten meg laath, Kynec erdőmet ve-
zitőc, De attű ańatoc titőketh zent Petőr es zenth Pal eǵhazahoz
vizőn bee romaba, Holot Adrianos čazar miat mind anatoccal
őzue dičőſegős coronanal (!) tiztőſſeget ńeritők, De attű ańatoc
hetczer halmeg, es mind hetczer iſten feltamaztťa, es heth
coronaual megcoronazya Azert criſtoſnac melto lea- || ńa Sofia 615
zerezdmeg zivednec hazat, kith hoǵ hallotvolna zent ſofia azzoń
vig, es tizta orčaual fogada ez naǵ iambort ieruſalembeli Ianos
patriarchat, Kit ṽtet kereztenſegre fordita, es meg kereztőle
mind ő leańival őzue hozza hiuata mizerrel orzagat haǵǵı ő
tőle tanačot kerde. Es ez Ianos patriarcha tanačoza hoǵ zent
eǵhazat rakatna, Azert zent ſofia azzoń eǵ igőn naǵ, es zep
eǵhazat rakata || bodog azzoń neuen, Kinel zebbet naǵobbat, 616
ſőth meg olant ſemminemű embőr zőme nem latoth. Es zent

eǵhazi zerrel mindőn nemüvel naǵ beuſeggel zerze arańal
ezüſtel kilőmb kilőmb nőmős kőueckel mondhatlan naǵ zent
eǵhazi zerrel, es a főlűl mondot Ianos patriarchat teve piſpőkke
Mert az iambor tanačaval bodog azzoń neuen rakatni kezdethe,
617 Holot ǵermőctől megvalvan ez || iambor megkereztele keth neǵ-
uen ezőr embőrt. Zent ſofiazzoń terquilioſnac ő vranac atťafia-
nac haǵa es valla az orzagot, es iſtennec ő igeiet akara kőuetni,
Holot ezt monǵa Hanemha valaki mind azokat kiket byr ellene
nem mondand, nem lehet en tanitvańom Es felveue az ő harom
leańat annac vtanna hoǵ ő vra meg holt volna ńolczad eztendő
vtan, es mene romaba ſocſagu arańat ezüſtőth vün ő vele, kiuel
618 roma- || ſagbeli zegeń kereztťenők<n>ek el oztvan meg vigaztala
huzon neǵ eǵhazat romaba rakata, Holot meeg ez napighes
iſten az ő zentiuel dičertetic, Az időben zent ſofiazzoń zent
zerzetnec zőmeľe alat lacozicvala romaba, Naǵ vraknac, es nő-
mőſőknec feleſegit criſtuſnac hitire fordittyavala, es sokſagu
nőmős azzońokat kereztťen hittre tanitťavala, Kik ő feryőctől
mindőmbe el kilen leznecvala ő feriőc aǵanac, ſem engednec-
619 || vala, Holot a varoſnac fő nepe kőzzül eǵ fő embőr Anthiocus
meg haragvec Adrianus čazarnac monda, Eǵ neminemü azzoń
allat harom leańival iőth e varoſba, feleſegőnket tőlőnc el
valaztotta, kit mondnac az eǵ iſtennec ieſus criſtuſnac a tőrue-
ńere, es hitire tanitťa, feľeb valo tanitaſa ez, Hoǵ mi hazaſſa-
gonknac zerelmetől mindőnőſtőlfogvan magokat megzenvetteſſec,
620 es ez zerent ő kizþethenec engedven van- || nac mü tőlőnc el-
kilőmlőttec, Annera hoǵ az aztalhoz ſem iőnec velőnc eǵbe enni
Tahat a čazar az uduarbironac parančola az azzont eleibe ő
palotaiaba vinnie. Ez megleven, es zent ſofia azzoń ő leańival
őzue Adrianus eleibe vitetnenec, ő meľőket, es homlokocat zent
ieǵeuel megerőſittikvala, ez leańoc, Mert igőn zepőc valanac,
Vǵhoǵ ezőn elčodalcoduan adrianos meg iyedőtvala, es iyettebe
621 ſoc ideig eǵ zoth || ſem zolhatotvala Eǵ keues ideiglen fel
včoduan (!) zolitta zent ſofiazzont, es megkerdven minemü melto-
ſagbeli embőr ǵermőke volna, ees honnen valo, auaǵ honneg
iőtvolna kerduen romai vraknac feleſegit ő vrocval mire habor-
gattatna eǵmaſtol el valaztvan, es ó iſtenőket kik ez velagot
terőmtőttec valamiokert ez azzońokcal megtagattatna, De előzer
hoǵ volna neue, Ezt halvan zent ſofiazzon, Felele, es monda

En neuem kereztěn. Monda || Adrianos, Neuedet kerdőm nem 622
hitődet kit tartaz Felele zent ſofiazzoń, Mi leǵőn tiztőſb, es
nemőſb minth a kereztěn, Maſod neuem ſofia perſarom beli ke-
ralnac zilőtte, es gőrőgorzag beli čazarne azzoń, Azert iőttem
be romaba leańimmal elő iſtennec aldozatoth adnom Tahat a
čazar ez azzont leańival őzue ada őrizni peladius fő tanač ha-
zaba, De micoron volna őrizeth alath zenth ſofia azzoń tanitťa
vala az ő leańit e velagot || megvtalni, es kenokat zenvednie, 623
monduan, Leańim vattoc zent iraſba tanulvan, es iol tuǵgatoc
hoǵ meg vaǵon iruan Hoǵ ez velaghi haboruſagnac ideien
viǵaz'atoc, ǵermőkſegtőctől fogva ki remenſegőt tanultatoc ha a
mellet ieſus criſtuſnac hitith vallanǵatoc kenokath zenveduen,
Vr iſten tů nectőc a koronakat meg aǵǵa, es en velem őzue
meg coronazvan meńorzagba helhőzteth Kynec ez leańoc felel-
ven || mondanac, Tiztőlendő azzononc, es zerető ańanc bočas 624
minket čazarnac keńńaba, es ez főldi feńiteknec haboruſaghiba,
meg eſmeről mi viadalonknac erős vallaſaath, Mi iduőzitenc
ieſus criſtus minket meg őriz, es meg otalmaz Ańńa zola eſmeg
azt monda, Vr iſten tůnectőc teǵőn ſegődelmet abba mit fogat-
toć, Meg maradni enes vigan titőket kőuetlec harmad nap be
iőuen A čazar vitethe ez zizeket eleibe zent ſofia azzoń az ő
an- || ńoc vtannoc menven Tahat Adrianos čazar latvan e zize- 625
ket, monda O iſyv leańoc keńerůlietőc attů iſyvſagtokon es attů
ańatoknac venſegen, Halgaſſatoc engőmeth Aldozyatoc romaſagon
vralkodo iſtenőknec, En zamlallac titőket lelki leańim kőziben,
es vduarombeli fő. tanač kellemes vitezim hazocban zerezlec,
A hith azzoń zent ſofia azzonnac őregb leańa felele, es monda,
hitnec ieǵeth kereſőm, kit ſemmikeppen nem lelhetőc, Hanem
čak awal, Hoǵ en criſtoſert || meghaloc, Adrianos criſtus hiui- 626
nec haborgatoya naǵ hamarſaggal vas roſtelt ſebős tůzbe meg
tůzeſittete, es ez ǵenge zizet reaia thetethe, De az zent hith
azzoń egetlen ő rayta ńvgoueek minth viznec hababa iaro kis
hayo Naǵ zoual kealta monduan, Vram ieſus criſtus tekenč en
ream te zolgalo leańodra. Criſtus legottan naǵ mondhatathlan naǵ
velagoſſaggal neki ielőnec, es ůtet megh erőſitven, es monduan
|| Leǵ alhatatos hith, mert en te hitődbe ielőnőm naǵ velagoſ- 627
ſaggal Ezt halvan Adrianos hitnec ńakat vagata, De minec
előtte az ńakvago helere vitetneiec az ő ańńa, es az ő hugai

előth ymadſagot tőn monduan vram ieſus xps ki vaǵ hitnec
kezdetj, es epittőye, tekenő te zolgalo leańodra, es ymadſagara
Es kerlec hoǵ mindőn aki en kenomnac nap'arol meg emlekő-
628 zendic, es te neuedert tiztőſſegőt tezőn || ez velagbol ki multanac
előtte igaz hitbe meltoltaſſec te miattad meg erőſűlni, Kynec
vr iſten felele, En valaztottam iőy en hozzam a ſetetſegőkbelől
az en naǵ codalatos velagoſſagomban, es ammit en tőlem kertel
az advan vaǵon te nekőd, feyet le haytvan a tőrnec illeteſe
feyet teſtetől el valazta. Tahat az ő teſteből naǵ illat őtlec ki
mint nőmős balſamommal be rekeztőth korſot megtőrtecvolna.
629 Es e naǵ edős illath mindőnőketh || meghata, hoǵ čodalcodvan
monǵacvala, Hoǵ minemű dolog lőn ez naǵ illat, Legottan
neminemű őrdőngős megzolala kealtvan, Ne acaryatoc čodalni
ezőn, Mert zent hith azzoń vitetic criſtuſnac eleibe, es meńńei
roſaknac veraghi kőzzőt helhőztetic, Ennec vtanna veuec a
remenſegőt, es be vetec ſeǵ egő tyzes hordoba ieltelenne meg
egnie, De ez hordonac lanǵa ki őtleec pogan nepnec ſocſagaral
630 ho- || loth a lang oth ezőr embőrt egete meg, Zent remenſeg
monda, En zűlem mith ymaǵǵac, Auaǵ mit keriec, Ha im latom
en ieǵőſőmet tartvan iraſt en zőmőm előth, ker' mit acarz mert
valamit keerzs(!) mi*n*d megvaǵon nekőd advan Kynec ańńa felele,
Leańom keryed azt, Hoǵ valaminemŵ embőr te ieǵőſődnec neve
dičeretiert te kenodrod(!) meg emlőkőzendic, igaz remenſegbe
631 őrőcke megmaradǵon, es micoron lel- || ke teſtetől elfog tavozni,
Tahat ackoron minemű binbe vetkőzőt embőr leǵőn, ſemmikep-
pen karhozattra ne vetteſſec. Ez zerrel tőn ymadſagot az zent
remenſeg, Kynec ſelele criſtus, En zerető hugom meghalvan
vaǵon atte ymadſagod. es ez zerrel ńakat vagac, es helheztetec
ő neńńe melle. Annac vtanna Ziz zent zeretet igőn naǵon oſto-
roztatec, Kynec keſerűſege ziuet altal iara, es el amula ő ańńa
632 erőſit- || ven bizlaſa vala, mondua*n* En io leańom batorſagoſt
mivelkőǵǵel, mert iſten iſenőknec otalma kik ő benne hiznec.
Ez vtan az ő keth kezet tőbe el metec Tahat zent zeretet
monda, En apaſtalom zent Pal Engőm tanitoth monduan Az
iſteni zerelm mindőn nauaſat, es vezedelmeth bekeſeggel elviſel
es el tűr Es hoǵ ez zenth zeretet naǵ viǵ(!) keduel allana Adria-
633 nos paranččo- || la ńakat vagni Imadcozec zent zeretet, es monda,
Vram ieſus criſtus ki vaǵ ez zent zeretetnec feye, es tűze, en-

gedǵed hoǵ valaminemű embőr te neved tiztőſſegeiert en ke-
nomrol meg emlekőzőndic, ayandocozvan leǵőn ő halalanac
előtte zent zeretetnec mivelkődetiuel, Kynec vr iſten meg halla
ymadſagat, es fel vitetec meńorzagban anǵaloc miat Es ő ziz
veraghi teſtet || temetec az ő keeth neńńe mellet, Mindenic 634
leańa etzőr ſ mind zent ſofiazzonnac ielőnenec, monduan
O zerető ańanc meńńecbe meľ naǵ diččőſeg tegődet war, De zent
ſofia azzonnac ez lathas miat nap zinbe valtozec ő orczaia,
Vǵhoǵ Adrianos, es mind az ő vele valo nepec vǵ alittyakvala
hoǵ azzon iſten volna, zolvan Adrianos kerdi vala edőſſeget hoǵ
mi volna ez latas, ki felele, monduan, Ez lathas meńńei || Mert 635
latam az en harom leańomnak erdőmit, Kiket te meg kenzatal,
Es innectova coronakcal varnac engőmet, Es a keraľoknac keraľat
onzolvan, Ki naǵǵal erőſb, es nőmőſb te tőled, es mind romai
vraſagnal hatalmaſb az keral Atte ſocſagu kenzaſodnac vtanna
engőm meg coronaz Tegődet kediglen őrőc karhozattra veeth,
Adrianos ezt hoǵ hallotta volna Igőn meg haragvec, Paranččola
az ő ruhaiabol mezitelen || foztania, es tizenket maroc vezzőuel 636
Ꝟtet verni miglen mind elzakadoznanac, es az ő teſte meg ha-
ſadozyon. Annac vtanna elős vaſocbol alcotot zert čenaltata, es
rayta iartata mind addig mignem az ő labaynac yna, es ere
elzakadoza, Annac főlőtte vas verőuel ő feyet verethee hoǵ az
ő aǵa velőie orrarol ki iarvala, De zenth Sofia azzoń enne naǵ
kennac keſerűſegeben indulatlan vezteg alla, Monda || Adria- 637
noſnac O te zegeń, ez kenoc engőmet en iſtenőmnec igőn kelle-
metőſſe teznec, Mert profeta mongia, Vram iſten akaratommal
aldozom tenekőd, es vallom te zent neuedeth Mert io vaǵ en
vram iſten ieſus Ez monduan a tőmlőczben rekeztetheec, holot
mi vronkat ieſuſt criſtuſt lata naǵ fenőſſegben meg erőſitven
Ꝟtet, es meg monda neki vronc ieſus hoǵ meeg naǵ ſoc kenokat,
es keſerűſegőket || ő neueiert kel zenvedni Az vtan micoron a 638
tőmlőcz tartoc a tőmlőczbe lattanak volna, tahat az ő teſtet
halva megleleec, es hoǵ Adrianos ezt hallottavolna be vettethe
az ańek zekben, Maſod napon hoǵ Adrianos zekiben iltvolna,
Zent Sofiazzoń anǵaloknac miatta feltamada es legottan elmene,
es allapec Adrianos čazarnac eleibe, es hoǵ latta volna Ꝟtet
megh iyede, es monda Minemű őrdőngős azzoń vaǵ || thee, hoǵ 639
meg holtal vala, Im eſmeg meg eleuenűlthel Zent ſofiazzoń

monda Az en feltamaztom idueſſeg es eleth ieſus criſtus kiben
en hizec, Tahat vettete v̇tet eǵ feńő viuzzal forro egő kemen-
cebe, es tűzet naǵh beuſeggel vettete alaya, De vrnac anǵala
le zalla, es a kemenče kőzepit meghiveſitte, mint az zel a
harmatoth ⟨le⟩ a főldre ſuya, Adrianos hoǵ halla v̇tet a kemen-
640 ceben vigadni, es Hoǵ a tűz neki nem artana ‖ Onnag ki
vetethe, es neǵe vagatha, es az ebeknec vettethe, De harom ziz
leań az ő teſtet eǵben ǵűyte, es őzue zerze, es anǵaloc iővenec,
es zent ſofiazzonnac teſtet feltamaztac, Legottan vr iſtennec
halath ada hoǵ mivel ő neki maſodczor eletőth ⟨adot⟩ volna Az
időben Adrianos iarvala, es mulatvala az olazkapu včaiaba zent
641 Ianos es zent pal martiromoc zent eǵhaza mellet Holot ‖ elől
lele Adrianoſt zenth eǵhaza mellet zent ſofia azzon, Kit hoǵ
lata, Vǵ iyede, hoǵ egez hath oraiglan eǵ zot ſem zolhatotvala
Olha holt eleuen voltvolna De hoǵ elmeie hoz'a iőtvolna Ad-
rianos v̇tet meg kereſtete, De minec előtte eſmeg megſoctac
volna ez criſtus hitire fordult azzońokat a hitnec alhatatos vol-
ta[e]rol meg erőſitte, es naǵ ſokacat meg bezelle minemű dolgokat
642 az anǵal meg ielőnte v̇teth ‖ megfogvan viuec adrianoſnac
eleiben, Holot a kenzoc mereggel mint halalra itatac, Zent ſofia
azzoń veue a mergőth mint nőmős venerekőt, es meg iva min-
dőn ſerelm nekil, es ſemmit neki nem arta Myg holvalra kel-
⟨n⟩enec tőmlőczbe vetek Holot iduőzitenc az eyel naǵ velagoſſaggal
neki ielőnec naǵ iſteni edős bezedőckel v̇tet meg vigaztala, es
643 megmonda neki, Hog ſokacat ő erte ‖ lezőn zenvedő, Holvalra
kelven vitetec adrianos eleiben, Kynec monda adrianos O bo-
dogtalan azzoń allat emmit te thez őrdőngőſſeggel teződ, mert
ez ninčen embőri allatnac advan, De iſteni hatalm Nem tudde
hoǵ atte elmednec vakſaga megfozt őrőc eletődből, O romai
vitezőc ez velagnac kellemetőſi, es iob reze, meľ naǵ zemerőm
644 tynectőc Hoǵ eǵ őrdőngős gőrőg azzońiallat tytőketh ‖ mind
meg ǵőz, es megzeǵenit, Halvan ezt palladius neuű fő embőr
adrianoſnac fő tanačozoya, ki zent ſofia azzont ő fogſagaba
hazanal tartotta vala, monda O čazar te, es atte tanachid vat-
toc mind elmetőc nekil, Ki tehetne mind ezőket kiket ez azzoń
predical Immar ſokan a romayac iol megeſmertec, Te kediglen
645 nem akarod hinnőd, tuǵǵad azt hoǵ valamit ſofia ‖ mond az
mind bizoń, es tekelletős, legottan a čazar fordulvan reaya naǵ

haraggal, es ő neki ńakat vagata, es zent ſofiazzont a tyberis
vizebe vettethe, es a holt teſt fel labadvan Ky vza a papanac,
es eǵebeknec ſokaknac lattara, De vrnac anǵala le zalla, es
zent ſofiazzonnac a iob kezet foga, es fel emelven monda. Sofia
zent haromſagnac neueben keI fel, Ki legottan zőmeit || fel 646
nita, es zentharomſagnac neueben mint előzer predical vala
criſtuſnac ő hitit, Latvan ezt a čazar vtan romaſagnac feyedelme
ſebellius neuŭ hoǵ zent ſofiazzon eſmeg eleven predical vala el
čodalkodvan monda O minemŭ iſten ez zent ſofianac iſtene,
meI igőn v̊tet zereti, hoǵ mivronc v̊teth ſemmikeppen megnem
őlheti, őzue ǵőyte ő nemzetit, Keruen v̊tet hoǵ megkereztelne,
Legottan pa- || paual megkereztelteтhe, es zamavala heth zaz 647
embőr ǵermők nekil, es azzonńallat nekil, Hoǵ adrianos ezt
hallotta volna, Kezde meIet verni, es naǵ fel zoual monda, Iai
iai minemŭ zegeń, es ńauaIas embőr en vaǵoc, hoǵ en eǵ gőrőg
azzonńallattol meg ǵőzetőm, Kŭldven hamar erte hozata eleibe
eǵ iſtbe, ki heu onnal telies forvala megkőtőzven be vettethe.
Es micoron ez iſtbe fekőnnec, Monda || zent Sofia azzoń Meńńei 648
keraI erőſič meg engőmet Kynec monda Adrianos Vaǵone eǵeb
keraI en tőlem. Ffelele zent ſofiazzoń Vaǵon, De nem olyan
mint the, Ammeńńei keraI orzaganac ninčen vegezetj, De te
tőled tizőn őtőd napig el veti<e>tic te keralſagod. Ffelele Adrianos,
En meg latom, es megfogata ſebellinoſt mind hoz'a tartozoual
ńakat vagatha Zent ſofia azzoń micoron volna enne naǵ kenba
|| kealta ſebellinoſnac, es hoz'a tartozoknac batorſagoſt mivel- 649
kődeǵetőc(!) megerőſilven ty ziuetőket, mert im el iőnec ty elő-
tőcben anǵaloc attŭ lelkőtőc venni Kynec felele a čazar, te
ńavaIas binben fekőz megſem zőnől meg eǵebeket megčalnod,
Es onnet ki vetethe, es labaynal fogva őztőrőre ſel akaztatha,
es az ő huſat čontyarol le faractatha, hoǵ az ynat megh olvaſ-
hattac volna, Holot harmad napig fŭgge, es || meghala, A čazar 650
paranǒola ő teſtet az ebeknec vetni, Neminemŭ azzońnepec,
Kiket ő criſtoſnac hitire tanitotvala, eyel felveueec, es eǵ iambor
hazahoz viuec, ki ő neki vtoliara tarſa lőn ő keńńaba De neǵed
nap ſoc iambor azzońoknac előtte, es holot zent Piſpőkőc vala-
nac vr iſten v̊tet feltamazta Iuta eſmeg Adrianos čazar eleibe.
Es monda Adrianos Soc bozzukat zenvettem el en iſtenőmert ez
|| gonoz erdőngős azzon ember miat, Azert veǵetőc ki fogait, es 651

ki teryeſtec kezeit ⟨elvagiatoc⟩, es el metec emleit, es az ô čontith
mind eltôryetôc Talam iǵes meghal. De hoǵ mind ezt meg
tôttecvolna, meghala, De vrnac anǵala eſmeg feltamazta Ezt
romayac hoǵ lattac volna, hoǵ menezer feltamadot volna, meg-
kerdec v̂tet kičoda v̂tet annizor feltamaztotta volna, Felele nekic,
Az iſten ki feltamadatnac, es ôrôc eletnec vra yľenôket, es eǵe-
652 beket ſoca- ‖ kat hoǵ meg mondotvolna, tôb honnem harmicz
keth ezôr embôr criſtoſhoz fordula. Annac vtanna Adrianos igôn
meg haragvec, es legottan tôrrel altal ûttethe, annac vtanna
ńakat vagatha, Ezt a kerezťenôc hoǵ latac, Legottan Adrianoſnac
tamadanac, De Adrianos elôttec elfutamec, es ô futtaba ôrdôg
ńakat zakazta, es meghala. Ffordulanac e kerezťenôc zent ſofia
653 azzonnac teſtehôz, theven ‖ naǵ ſiralmat. Tahat iôve het anǵal,
es v̂tet a fôldrôl fel emelec, monduan Immar te kenodnac vege
vaǵon, Azert elevenûľ meg, es vr iſtennec aldomaſt, es azoknac
kik tegôdet zeretnec Tahat azon anǵaloc kezebe meg eleuenûle,
Legottan ezt monda, Romai iamboroc alǵatoc az vr iſtent, es
velem˙ ôzue ôneki vallaſt teǵetôc, mert mû velônc ô thôn irgal-
maſſagot, hiyac hamar Mathyas papath ki a kerezťen hitnec
654 aťťa Ezt a papa halvan hamar el ‖ ivta, es monda zent ſofia
azzon Aťam aǵǵad nekôm ôrôc eletnec zentſeget, Legottan papa
naǵ tiztôſſeggel zent eǵhazi zernec zentſeget neki zolgaltata. Es
hoǵ vrnac aldot zent teſtet hozza vôttevolna, Vr iſtenhôz tôn
jmadſagot, es monda Vram ieſus criſtus ki en harom leańimat,
Hitôt, remenſegôt es zerelmet bodog vegezetre, es engômet io
vegezetre hozal, tegôdet lerlec(!) en vram terômtem meńńeknec,
655 es fôldieknec, es ten- ‖ gôrieknec vra, es keraľoknak keraľa,
hoǵ valaminemû embôr en halalomrol, es kenomrol, es leańim-
nac halalokrol meg emlôkôzendic, Auaǵ valami zolgalattal tiz-
tôſſegôt theiend es mû hozzanc ayetatoſſaggal leyend, es kôńôr-
gend te zent iſtenſegôdnec ô naǵ irgalmaſſaga miat meltoltaſſec
meg hallani Akar zegenſegben, akar fogſagba akar minemû
ńauaľaba es haboruſagban, es vezedembe(!) leǵôn, Te vram iſten
656 leǵ ‖ ſegedſegôs zabaditoya, Tahat vr iſten felele, Meǵ vaǵon
halvan te ymadſagot, Azoc kik nekôd tiztôſſegôt the⟨i⟩endnec
megleznec halgatvan Iôyel en valaztottam en hozzam Immar
eleg leǵôn atte kenod, tôbbet nem zenvecz Tahat naǵ ſocſagu
anǵaloc elkezdec a vigaſagos enekôt kit zent gergôr papa zer-

zőth, es meg vegezuen papa ő teſthet naǵ tiztőſſeggel mind
harom leańival őzue meg kanonizala Az vtan iőuenec conſtan-
tinapoliac, ſel veuen az ő zenth || teſtőket, es viuek be con- 657
ſtantinapolban bodog azzon nevőn rakot zent eǵhazban hel-
heztetenec, Holot mind addig mig nem a tőrőkők conſtantinapolt
meg veuec viadallal, es naǵ kilőmb ⟨kilőmb⟩ čodackal vr iſten
meg tiztőſithe, De gőrőgőknec, es eǵeb nemű gonoz kereztéńő-
kert, es fel kereztéńőknec ő bynőkert e zent teſtőket es eǵeb
zamtalan zentőknec teſtith a tőrőkőc ſaarba louoc laboccal
megńomodaac, Irtac ez kőńvet iſten- || nec ziletefe vtan, ezőr 658
kilencz zaz ńolcz eztendőbe Amen Dičerteſſec az vr iſten
es ő zent ańńa maria mindőnben. es őrőkkőn
őrőcke Amen 15° 8. Maria egypciaca elete.

Vala neminemű zent eletbeli zent apatur, Kynec vala
neve zent Zozimas Eǵ időben kelletec neki menni az erdőben,
lata neminemű mezitelen embőrt futhni ki a napnac hewſegetől
igőn meg feketődőthvala, Kit a zent futvan || kőuetvala, Akara 659
megtudni hoǵ ki volna, Ki felele neki, es azt monda, Keǵelmes
zent atyam Zozimas mire fucz en vtannam En vaǵoc eǵ mezi-
telen azzońallat, ki te hozzad nem merőc mennőm De aǵǵad
nekőm eǵǵic ruhadat kiuel fedǵem be magamat, es őrőmetőſt
veled bezellőc zent atyam Zozymas el čodalcodec rayta honnat
az ő neueth tudna, Az halvan neki vethe eǵǵic ruhaiat, es ||
az zent Zozimas terdre eſeek ő labanac előtte, Kerven ṽtet hoǵ 660
ő rea aldomaſt vethne, Zola az azzoń, es ezt monda zent atyam
az aldomas vetes te zent atyaſagodhoz illic, Azert alǵ meg
engőmet, mert te pap vaǵ. Azt halvan zent Zozymas, hoǵ ő
tudna az ő papſaga felől, naǵon čodalcodec rayta, Es kere ṽtet
iſtennec zeretetiert, hoǵmeg aldana ṽtet, Az zent azzoń fel
emelven kezet, zent zőmevel meńńecben tekente, es fohazkodvan
monda, Keǵel- || mes iſten alǵameg teſtőncket lelkőncket, Hoǵ 661
ő zent zolgalatťara ǵorſoc leheſſőnc Nezven zent Zozymas az
azzońiallatoth, tahat a főldről keth ſengel felyeb al. Azth latvan
zent Zozymas, gondola ő benne, hoǵ ő volna keſertet. Maria
egypciaca zent lelőc altal meg eſmere az ő gondolatťat, monda
neki, zent atyam Iſten nekőd megbočaſſa, hoǵ engőmet keſer-
tetnec alittaz Nem vaǵoc zent atyam keſertet De vaǵoc eǵ
rementelen bi- || nős azzońiallat, Halvan azt zent zozimas naǵ 662

ayetatoſſaggal felele neki. es kőńőrge neki iſtenert, hoǵ meg
mondana neki ki volna. Zola az zent azzon neki, es azt monda,
Zent atyam, en vaǵoc egyptombeli Micoron vronc criſtoſnac
halala vtan volnec tizenket eztendei leanzo Iőuec alexandriaba.
es oth valec eǵ parazna, Auaǵ eǵ bynős azzońiallat. Ez kar-
663 hoztaknac vta<a>n lakozam a bynbe tizőn őth ezten- ‖ deig, Eǵ
időnec coraban micoron ſoc kerezťen menne galakon ieruſa-
lembe. enes el menec velőc, Micoron akarnec be mennőm a
templomba a tőb kerezťenőckel Es alla eǵ teſt mellem kith en
nem latoc vala, es kitola az ayton, es nem akara engőm be-
bočatni, Azt haromzor teve ennekőm En azt latvan es meg-
gondolvan hoǵ az en bynőmnec ſocſagaert nem lőth melto be
mennőm az zent templomba Naǵ keſerűſeggel kezdec ſirnom, oth
664 ‖ latec eǵ marianac kepeth ki az ő zent, ki ő zent őleben fiat ieſoſt
tartyavala le theue ő zent őleből, es terdre eſec ő zent fianac előtte,
es ezt monǵavala, Keǵelmeſſegős fiam ieſus, nam kőzőnſegős ańa
zent eǵhaz mond engőmet irgalm ńerő bodog ańanac hoǵ az legec
Irgalmaz a binős azzońiallatnac, Latode meľ ziue zerent keer, es ſir
Ieſus azt halvan, zent ańńat ńakon őlele. es meg apola. es monda
neki, en edős ańam, Leǵőn vǵ mikeppen te irgalmaſſagod
665 akarya ‖ Es oth hallec eǵ neminemű zooth, ki meeg azt monda
Azzońiallat, meń iordan vize altal. es oth iduezűlz. es tarcz
penitenciat bynődről Es en ki iőuec a templomnac haylakabol,
es hoǵ meǵőcvala a pyaczon, talala eǵ embőr, Kit en nem
eſmerőcvala, es ada nekőm harom penzth, es a harom penzőn
vők harom kyneret, Onneth elmenec yordan vize altal, es iőuec
ez kyetlenben ith tartvan penitenciat neǵven heth eztendeig
666 čak ‖ a harom kenerrel e koraig eltem, es az vlta zent aťam
embőrt nem lattamvolt hanem čak tegődet maſt latlac, De ker-
lec tegődet zent aťam, hoǵ ymaǵ iſtent en ertem bynős azzońiallatert
es kerlec tegődet zent aťam hoǵ eztendŵ ez huſvet napian hozzad
nekőm ez helre criſtuſnac zent teſtet, Accoron te zent kezeidtől
hozzam vennem, El valanac eǵmaſtol, Be telven az eztendő
huſveth nap'a el viue neki criſtuſnac Zent teſtet a helre ‖
667 Latvan thahat az zent atiat, Lezalla, es terdre eſeec naǵ ſiraſ-
ſal. es ayetatoſſaggal veue hozzaia criſtoſnac zent teſtet. Eſmeg
kere v̂tet hoǵ hozza iőne eztendő meg az napon Es fogada
zenth Zozimas hoǵ el iőne, Be telven eztendő az nap, es el

iôue, es lata az zent azzonnac kezeit eǵbe fogvan, es zômeit
be hvńvan a fôltôl fel alvan harom ſengel, legottan le bočat-
kozec Latvan tahat megholt, es naǵon kezde azon ſirńa az zent
iambor, es nem meri vala az zent azzonnac || [a harom ke- 668
nerrel e koraig eltem. es az vlta ze] teſtet illetni, De ſirvan
a fôlden terdôn alvala. Tekente a fôldre tahat meg irtac
a fôlden Zozima, te temeſſed el ez maria egypciacanac ô zent
teſteth. Es kezde ſirńa, mert nem vala ſem keſi, Auaǵ valami
allat kiuel neki coporſoth auaǵ ſeert čenaltvolna, es naǵ ha-
marſaggal el iôue eǵ igôn haragos orozlan, Ki az ô kôrmôuel
hamar eǵ ſeert aſa legottan elmene naǵ hamarſaggal onnaten
zent zozimas naǵ ſiraſſal, es iſteni ôrômmel || terdôn alvan el- 669
temethe az zent azzonnac aldot zent teſteth. Amen

Forſeus piſpôc micoron iozagban, es keǵôſſegben fenlenec,
Vtolſo napyanac ideyere iutvan lelket elbočatha, Es latha keth
anǵalt hoǵ kik hozza kôzelgetnec vala Harmadicat lata hoǵ
elôtte fenôs tôrrel, es feyer vertel meǵenvala, Annac vtanna
halla az ôrdôgôknec reuaſit es yvôlteſôket, Elôl veǵôc es habo-
ruſagot, auaǵ hadat kezdenec vele. Micoron immar elhalattac-
volna, megfordulanac, es tizes ńillal || ŷtet, lôvôldôzni keztec- 670
volna, De az anǵal elôtte meǵônvala a vertel, es a tůzes ńilakat
megfog'avala, es legottan meg olttyavala Tahat az ôrdôgôc az an-
ǵal[oc]⟨nac⟩ ellene mondanac, Hywſagos bezedôket ǵakorta mondot
es azert kenzas nekil, es ſerelm nekil nem kel a bodogoknac
elôtte elni Monda az anǵal nekic, Ha thů bynôket ellene veten-
dôtôc kičin bynôkert el nem veez Tahat az ôrdôg monda || Ha 671
iſten igaz ez embôr nem iduôzůl, Mert irvan vaǵon, Ha meg-
nem fordulandotoc, es oĺanoc nem leztec mikent kičinkeek nem
mentôc meńorzagba kynec az anǵal meg môuetven felele Bo-
chanat ǵonhatovl vala, De embôrôknec zokaſat meg tarta, kynec
az ôrdôg felele Mikeppen vôth gonoſſagot zokaſabol Azonkeppen
veǵôn ǵôzôdelmet a felſegôs birotol A zent anǵal monda Itel-
teſſônc iſten elôth, Hoǵ az anǵal || haborkodnec, ellenſegi meg- 672
tôretenec, Tahat az ôrdôg monda A m[iy]el zolga tuǵia vranac
akarattyat, es nem tezi ſoc ſebôckel very Kynec az anǵal monda
Mith nem teĺeſitôth be ô vra akarattanac, Kynec az anǵal
monda Aleytom hoǵ mindônôkrôl penitenciat tartot volna, Az
ôrdôg monda Eleb kellôtvolna kereſni a penitenciat lakodalmat,

Es annac vtanna gymőlčet venni, Az anǵal felele, Itelteſſőnc ||
673 iſten előth, De az őrdőg eſmeg felkele a vyadalra es monda Eǵ
iſtent alittocvala igaznac, hoǵ mindőn nemi bynert ki főldőn el
nem moſatic őrőkke hatta azt kenzani Ez embőr kedeg nemi-
nemű ruhat eǵ vſuraſtol vőn, es arrol inǵen ſem kenzatoth,
Hol vaǵon azert iſtennec igaſſaga, Kynec az anǵal monda Vez-
teg'etőc, mert iſtennec titkon valo tőruenit nem tuǵǵatoc, mert
valamig a penitencia remenkőttetic iſtennec irgalmaſſaga kőuet
674 || embőrt, Az őrdőg felele De ith penetencenec ſemmi hele nin-
čen, Kynec az anǵal monda Iſteni tőruenőcnec melſeget nem
tuǵǵatoc micoron lezen Tahat az őrdőg a forſeus piſpőc lelket
oth oI igőn vére (!) hoǵ micoron eleiben vitetőt volna minden-
coron a vereſegnec iele meg tetőt, es a vereſegőth iſtennec en-
gedeti miath a ruhanac valtſagaert veue, Mas őrdőg monda
675 Meg vaǵon ńomoruſaga Vid oda holot őőt meg || ǵőzheſſőc,
Zereſſed rokonidath mikeppen ten magadat, Felele az anǵal
Ez embőr ő rokoni kőzőt ioth mivelkődőt Az ellenſeg felele
Nem eleg az hanem mikeppen őn magat zeretendi kynec az
anǵal felele, Az zerelmnec gymőlče nem eǵeb, hanem iol mi-
velkődni, Mert iſten ad mindőnnec ő mivelkődeti zerent Monda
az őrdőg Miert iſtennec bezedet őrőmeſt be nem telyeſſittőtte,
676 azert karhozando hoǵ ez alnocſagos ſereg vyna, az zent || an-
ǵaloc ǵőződelmeſőc lőnec Monda eſmeg az őrdőg, Ha iſten nem
alnoc, es ő bezedenec be nem telyeſittőſe vtalatos ez embőr
ken nekil nem lezen, Fogada hoǵ ez velagnac ellene mond,
Ő kedeg zerete e velagot az ellen meeg monduan vaǵon[e] Ne
akaryatoc zeretni ez velagot. ſem azocat kik e velagban vannac
Az zent anǵal felele, Nem zerette maganac azokat kik ez ve-
677 lage, De zerette || elſafarlani embőrőknec Az őrdőg felele Akar
mikeppen zeretteſſec ⟨ha⟩ iſtennec parančolatťa ellen vaǵon Az
zent anǵal az ellenſegőket meg ǵőzven Maſodzor az őrdőg
alnocſagos vadolaſocra fordula, mondvan Meg irvan vaǵon, ha
nem hyrdetenditőc [alno] azoknac ő[l] alnokſagat, ő veret te kezedből
kereſőm ki, ez nem hirdetőth a bynőſőknec igaz penitenciat
Zent anǵal felele Micoron a halgatoc vtalyac a bezedőt, a ta-
678 nittonac ńelve || ees meg bantatic micoron latťa hoǵ a predi-
cacio meg vtaltatic, Mert a bőlčnec e zokaſa, micoron ninč
ideye veztegleni tud őrdőgőknec mindőn nemű ellene monda-

ſocban igôn fôlôtte naǵ had, es vetekôdes lôn mind addiglan
mig vr iſtennec akarattya miat az anǵaloc ǵôzôdelmeſôc lônec,
es meg ǵôzven ellenſegôket, naǵ mondhatatlan fenôſſeggel ez
zent embôr meg kôrńûlkôztetec, Eǵǵic az anǵaloc kôzzûl mi-
kent || beda monǵa, Monda neki Tekenczedče ez velagot, Te- 679
kente, es lata eǵ ſetetſegôs vôlget, es neǵ tûzet az egbe kik
neminemû falca fôldôn valanac tôle, Monda neki az anǵal Ez
naǵ neǵ tûz kik ez velagot meg gyotiac, Eǵǵic hazugſagnac tûze
micoron embôrôc fogattac a kerezt viz fôlôt, Hoǵ ôrdôgnec, es
mindôn nemû kevelſegenec ellene mondnac Azt be nem teľe-
ſittic, Maas tûz kevanatoſſagnac tûze Micoron ez velagi kazdag-
ſagot incab zeretic honnem || a meńneyeket, Harmad tûz, en- 680
gedetlenſegnec tûze Micoron rokoninac lelket hiwſagos marhakban
ſertenyie meg felnec, Negyed tûz, Keǵôtlenſegnec tûze Micoron
alatta valo zegeńôket foztania, es ô nekic čalardſagot tenni
ſemmie alitnac, es velnec Annac vtanna a tûzek eǵben kôzel-
getven eǵǵe lônec, es hozza kôzelgetnecvala felven az anǵalnac
monda, Vram a tûz hozzam kôzelget Monda || az anǵal, kit 681
nem geryeztôttel nem eg te benned mert a tûz mindônt ô
mivelkôdeti zerent keſert Annac vtanna allelôc teſtebe bočat-
tatec, Rokoni kedeg a teſtôt ſiratiacvala, kit holtnac alitnacvala,
A forſeus piſpôc kedeg neminemû ideig ele, es io mivelkôdetben
ô eleteth dičeretôſt meg vegeze Amen

Iſten teſte fel emeleſe coron

IDuezleǵ ez velagnac velagoſſaga Atyanac igeye, bizon
hoſtya, elô teſth, telyes iſtenſeg Bizon embôr, Aue maria: || 682
Sent maria, iſtennec zep ańńa, mindônhato atyanac valaztoth
zeretô zep leańa Ieſuſnac ô fianac zepſegôs zileie, zentlelôknec
zep ieǵôſe, zentharomſagnac zep zôuetneke Anǵaloknac zep
azzońa, zentôknec zep vigaſaga, zizeknec zep ǵônǵe Meńorzag-
nac zep fenôſſege Meńńei vduarnac zep ekôſſege, Vigaſagnac
zep keralne azzońa, Bynôſôknec zep fenôſſege, es halattaknac
zep hyedelme Segeľ minket mindôn iora, es otalmazmeg min-
dôn gonoztol Amen ||

Vrnac Neuebe kezdetic az iras. es hyuat- 683
ta tic zizeknec coronaianac. es maǵaraztatic bo-
dogſagosſon ymaǵ erôttônc ziz maria

Aythatoſſag, es zyzeknec ǵőngenec hyvattatic ez iras, Annac okaert maǵaraztatic bodogſagoſon Annac okaert halgaſſatoc mind tů vr iſtennec zolgalo zizei, es leańi ha akaryatoc meg tanulnia, es megtunnya mikeppen. es mizerrel elth leǵőn az edős ieſuſnac ő edős zileye az ziz maria a templomba. Es
684 touabba mindőn v̊ || eletebe minth ő čelekődőt leǵőn. Es ime en titőketh meg tanitlac reaya, auaǵ kedeglen azokra, Annac ocaert micoron az vr mindőnhato iſten atya volna. Ez velagra ez edőſſegős ziz mariath, es daykalkottanac volna ő vele, az ő zůlei harom eztendeiglen, Ennec vtanna eǵetőmbe fel veuec v̊tet az ő zylei, Tudńa mint zenth iohačin, es zent annazzon
685 hoǵ v̊tet aldoznaiac, es zentőlneyek a templomba az || zizeknec kőziben vr iſtennec zolgalatťara, Annac okaert micoron vrnac templomanac eleibe iuttanac volna ő vele Tudńamint, A dičőſegős ziz mariaval, Ime iſtennec zolgalo zizei, es leańi čodalatos dolog meglen čak harom eztendős leanzo, A ziz maria es Ime mindőn emberi ſegedſeg nekil a templomnac ő tizen őth garadyčchan meľ garadičokon meglen az őreg embőrőkes naǵ dolog
686 vala ńugodas nekil fel mennye || Meľ dolgokat latvan A templomnac ő feyedelmi, Tudńamint, az ziz maria felől čodalkoznacvala ő rayta, Es touabba vala mindőnőctől čodalatos vala kik ez dičőſegős ziz mariat latiac vala, Es annac vtanna Tudńamint az aldozat meg leven, auaǵ elvegezuen meľeket zoktanak vala tennie az o tőruenben. es Ime mind ezők meg leven Adac, es zentőltetec v̊tet az zizeknec kőziben. es oth maradvan ez dičő-
687 ſegős. es ǵengeſegős ziz maria. Tudńa- || mint a templomba az zižeknec kőzőtte eyel. es nappal megmaradvala az iſteni dičeretőkben, Es touabba e dyčőſegős ziz maria ky čak harom eztendőz(!) leanzo meglen ollygőn heyertuul(!) iarvala, es eerth erkůlčůl v̊mmagat tartya vala, es oľ tekelletőſſeggel zol vala, es iſtennec dičeretibe megmarad vala, hoǵ vǵmond nem alittatneyec hoǵ ez dičőſegős ziz maria volna kiſded leanzu, de naǵ, es oľ minth harmicz eztendős az ő nagh
688 tekelletős zentſegős eletynek || okaert, es touabba ezőnkeppen maradvala meghys az zent ymadſagba. O annac okaert dičőſegős azzońom ziz Maria meľ igőn naǵ atte erdőmőd az vr mindenhato iſtennec előtte O annac okaert mint tů vr iſtennec hiw zolgalo zizey, es leańi iǵekőzietők kőuetni az ziz mariat ha

akartoc meg zentőltetnie es akartoc ő vele őrőcke vigadnia az őrők orzagban Meľet zerzőt vr iſten az v̊tet zeretőknec, Azert mongia zent Pal apaſtal eǵ leuele- || be, hoǵ embőr nem latta, 689 es fil nem hallotta, es čak embőrnec ziuebe ſem zallot minemű bodogſagot zerzőt vr iſten az v̊tet zeretőknec.

Zynec byne tizen ńolcz Elſő

Gonoz gondolat
Bynbe valo ǵeńerkődes
Gonoz kevanſag
Vizza valo akarat
Hitetlenſeegh
Ayetatlanſaag
Ketőlkődees
Zegeńőknec megvtalaſa
Nemzethőz valo kevanſag
Ektelen valo vigaſag || 690
Beketelenſeg
Iozagnac meg vtalaſa
Alhatatlanſag
Keep mutatas
Iozagnac zeǵenleſe
Maganac valo erthes
Vraſagnac kevanſaga
Hyw dyčőſeeg

Zolaſnac, auaǵ ńelnek ő byne huzon neeǵ

Karomlas
Zwgodas
Magamenthes
Hamis hith
Haragoſſag
Ragalmaſſag || 691
Hazugſag, Ruth bezed
Hizelkődes Igrecſeegh
Atkozodas

Zőmbe feńőgethes
Vetekődes
Iozagnac meg mőuetefe
Gonoz tanaćh
Haboruſag zerzes
Zo viſeles
Hyr zolas
Magas hanyas
Tytok meg ielőnthes
Zertelen valo veztegſegh
Zertelen valo igereth
Zertelen valo feńőgethes
Hevolkodo bezed
Sok zolas ||

692 Elhaǵaſnac ő byne huzon heet xxvij

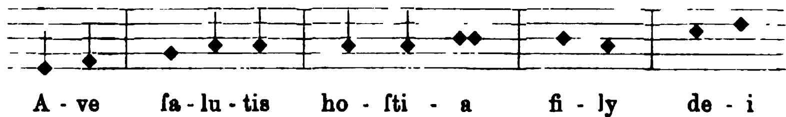
Iſtenről nem gondolkodny
Iſtent nem feelny es nem ⟨zeretny⟩
Iſtennek halat nem adni
Io mivelkődetőth iſtennec nem tulaydonitany
El mult bynről nem bancodni
Malazthra valo nem zerzes
Malazttal nem elni, es ṽtet megnem tartani
Iſteni hyhleſre magat megnem tartani, Auaǵ megnem teritenj
Tulaydon akaratťat iſteni akarathhoz nem eǵǵeſittenj
Zoloſmara, Auaǵ ymadſagra nem igekőzni
693 || Az ymadſagokat kikkel tartozic, Auaǵ felſogatta, Auaǵ iſteni parančolatbol kőteles reaia azokat elhanni es elmu⟨latnj⟩
Iſtennec teſtenec vethelet, es az zent ǵonaſt eǵ eztendőbe elhanny Magat megnem eſmerni, es bintől megnem feǵelmezni, lelőknec iſmeretivel.g] nem gondolni
Eǵhazakhoz, es predicaciora nem ſyethny
Keſertetnec ellene nem allani
Hagyot penitenciat el halogatni
Minth hamarab kellene megtartani, es touab halaztani
Baratodnac iauan nem őrűlni, es gonozarol nem bancodni

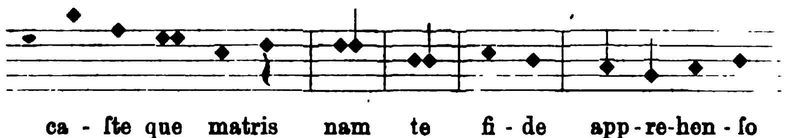
|| Bozzuſagot megnem bočatni Hitôth baratodnac megnem 694
tartani, Vethkôzôket megnem feddeni, Haboruſagokath megnem
laſſittany

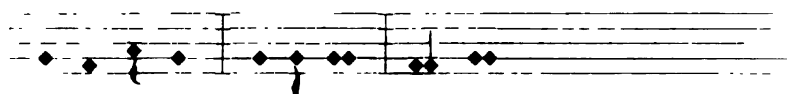
Tudatlanokat nem tanittani
Zomorukat nem vigaztalni
Es io Inteſôknec nem engedni

Ôth erzekônſegh Ez vtan kellene bûtû zerent
tyz parančolath Az vtan heth halalos byn
Az vtan kilencz yđegen byn Sent lelôknec
ellene valo hath byn Iſtenre ńeeg(!) kealto bynek
eyel, es nappal Teſty hath irgal- || maſſagok, Lelki 695
hath irgalmaſſagoc N'olcz bodogſagoc. Zent le-
lôknec heth ayandoka Eǵhazi heth zentſeghek
Hithnec tizeketh(!) agazathi

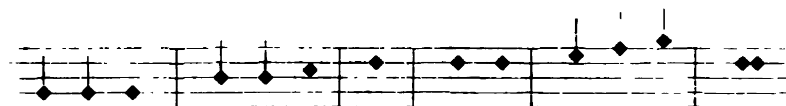
Aue ſalutis hoſtia fily dei caſtaq*uc*(!) matris Nam te fide
apprehenſo, ſinceriter plenequ*e* credo Iduôzleǵ iduôſſegôs hoſťa
iſtennec tiztha áńanak fya, Mert tegôdet hythben lathlak, tiztan
es telyeſſeggel hizlek Nam tu es meus ſaluator, tociuſq*ue* re-
demptor, qui es natus nimpha dei, qui in cruce expaſſum eſt
Mert te vaǵ en iduôzitôm mind ez velagnac megvaltoya, bizoń
|| iſtennec zent fia, ki a kereztfan fezûltethek Dum ſacerdos 696
verba finit, Nil de pane remanebit, ſed eſt verum corpus xpī,
quod incruce ymolatum eſt Mikor a pap az iget el vegezi nem
alhat kynernek alhattya hanem lezôn criſtus teſte, ky a kerezt-
fan aldoztathek. Deum meum te collaudo animo te magnifico,
trinitatj recommenſo, verbo iſto quo aſſero En iſtenôm tegôd
dičerlec, lelkômmel en fel magaztallak Zentharomſag dičerteſſec.
es || ez ige mia aldoztaſſec. 697

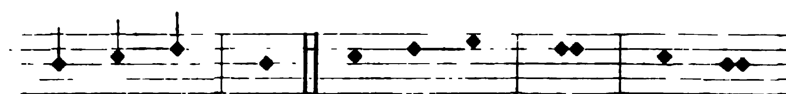

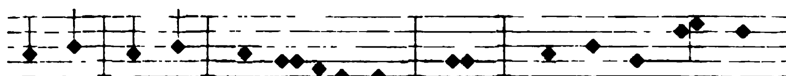
ſin - ce ri - ter pleneque cre - do.

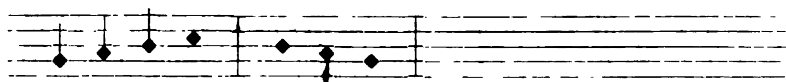
Idvős leǵ iſten - nek zent áń - ńa meńńei zent

698 a - yandok, es || eǵ - ǵet - len eǵ ma - lazt,

tekenć minket keǵő - ſen, hoǵ za - ba-dul haſſonc

az te - wől - gő vt - - tol.

Bodog ziz maria, iſtennec zent áńńa, taničh minket tar-
tania iſtennec parančolatith, es halalatoſt minket neki zolgalni
Meńńei malaztoth a felſegős orzagbol te ziz ⟨áńa⟩ maria ńer'
699 minekőnc || bočanatoth, es zent fyleideth haẏčad ala nekőnc
O m a r i a Nery minekőnc malaztoth mert áńńa vaǵ a malazt-
nac Ne ves minket el tőled, mert mű nekőd kőńőrgőnk, zent
iſtenneknec(!) valaztot zent áńńa Vr terőmte adamoth, ki oſ naǵon
vethkőzek a parančolatoth megzegee, mert az almat meg ewe
Az vtan tegődet terőmte áńadnac meheben zentlőlee Mẏattad
vilagot meg mert zamkivetőth wala, Pokol aythat meg thőree
bynőſőket onnat ki hoza, annac vtanna meńorzagba fel viuee.
700 || Aldoth the vaǵ maria az zentharomſagtol, kerőnc azert tegő-

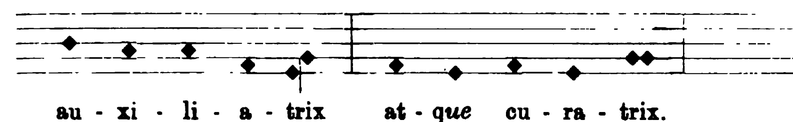
det tiztiċmeg minketh ammi bynôncbôl, Mert the vaǵ irgalm ńerô keǵôs ziz maria Azzońoknac kôzôtte az zenthôknec fôlôtte te vaǵ criſtoſnac zent aṅńa, mert viſeled iſtennec fiat, mert atte mehôdbôl teſtôt fogada vr iſten Segedſegôd miath atya fiw zent lelôc aǵǵon nekônc malaztoth, hoǵ iteletnec napyan minketh megne atkozyon, de minket iduôzihôn Amen Io dolog ez ||

701

|| Arcus meus male vexatur, morbo lupi venenoſi ſic 702
ſauciatur cruciatur no*n* eſt per quem medete⟨v⟩r ſeu leuetur, atq*ue* curetur Rogito te roſa virginum, que diceris gracioſa mater omnium flebiliu*m* Interpella pro languore tuo filio vt curar morbo Ipſe reum eſſe noſco, et hanc pena*m* condignam mihi vendico ſed ſupplico commenda me filio tuo vnico regi celico A reatu purget animam corporiſq*ue* conferat piam medelam det graciam, per || quam ex hoc adipiſcar indulgenciam vitam 703
eternam Maǵaſaga(!) ez

Blnőſőknec keǵős ſegedſeg, es mindőn ńomorultaknac vi-
gaztaloia meg vytoya, Leǵ ennekőm azzońom io ſegedſegőm, es
io vruoſom Mert en teſtőm naǵon kenzatik fene farkaſnac ſe-
beuel, ſepheſűltetic, es ǵőttretic, ninćen kitől ǵogittaſſek ſem
ſegelteſſek, es vigaztaſſec Kerlek tegőd zizeknec roſaya ki mon-
datol mindőnőknec malaztos ańńanak ſiralmaſoknac, eſedőzyel
704 corſagomert ‖ ieſus fiadnal ǵogyhon meg engőm*

* Itt végződik a codex e lap után még egy, Toldy kiadása idején azonban még négy üres levéllel, a három utolsót tehát azóta tépték ki, mint azt a levelek bennmaradt részei is mutatják.

LÁZÁR ZELMA CODEX.

Bodogazzonnak ti(z)tesſeghere valo Ima(r)chagh Valami- 1
nemő ember Bodogazzonnak kriſtoſnak zenth zwl(ey)enek ez
Megh irt kő(zőn)etet Mynden napon (myg) el [...] meg mongya
(. . .) Myelőtth az ő lelke (teſ)teből el valnek va(gy) (meg)halna
annak elő(tte) (har)minch Nappal (meghyele)nik zyz Maria (em-
bőri) teſtben Azt mongy(a neki) || (o) en zenth fyamnak vereuel 2
megh valtot fyam. kezől hozza halalodhoz mert ez ǵarloſagus
vilagbol ky kel Mulnod. es ſemmit ny (!) fely Merth en the ve-
ledh vagyok es teghedh ſegellek. (I)dwezlegh zenth Har(o)mſag-
nak Leyanya. (Idwe)zleg zenth leleknek (yeg)eſſhe. Idwezleg my
(u)runknak iesuſnak (kriſ)toſnak zenth Anya (Idwez)legh Ange-
loknak || Hvga. Idwezlegh pat(ri)arkaknak fogadaſa. Idwezleg 3
profetaknak ygerethy: Idwezlegh ewangeliſtaknak Meſthere. Id-
wezleg Apostoloknak tanytoya. Idwezleg(h) Martiroknak Bator(y-
toya) Idwezlegh confeſſorok(nak) viraga es zepſeghe. (Idwez)leg
zyzeknek tyzteſſe(ghe) Idwezlegh elevenek(nek) vigaſtaloya: Id-
wezle(gh) Halottaknak megh(jel) || entőye. Velem · Legh Mynden 4
my (!) nyomoroſagomba. es nagh banatomba Maria Ieſus Criſ-
toſnak zenth Anya En Ayettatoſ Azzonyom Irgalmaz nekem The
zenth Markodban (ay)anlom Az en lelkemeth (Id)wezleg en Azzo-
nyom (ir)galmassagnak Anya. Dychőſegnek anya. Zenth eghaznak
Anya. Kegeſsegnek Anya: es Bwchannatnak anya. Idwez || Id- 5
wezlegh en Azzonyom iſtennek reytet Ha<y>loka: Menyorſagnak
kapuya. zentleleknek zenſeghes Haylaka. Idwezlegh en Azzo-
nyom: Aranyas. aldot. edes. zentharomſagnak Lakohelye. Erek
kegelmesegnek Lakohelye: Idwezlegh en Azzonyom zyzeknek
tyzteſſeghe: Nepeknek zeretetes Azzonya. Angeloknak Azzonya
|| Idwezlegh en Azzonyom nyomoroltaknak Anya. Germekeknek 6
emleye. Nomoroltaknak vigaſaga. Idwezlegh en Azzonyom vir-
galomkertnek (!) kwth feye: Byneknek Bochyanatya, Lelkeknek
Hyedelmee Idwezlegh zyz zenth zyle Idwezlegh zyzeknek Artat-
lanſaga Ielennen alvan iſtennek zenth zynenek előtthe: Emle-

7 kezzel az en garloſagomrol: Idwezleg || Bodogſagus: Idwezlegh
edeſſeges. Idvezleg Irgalmaſſagus: es kegelmeſſeges zyz **Maria:**
Agy nekem eroſſeget (!) en ellenſegemnek ellene Nylwan es tyt-
konvaloknak ellene kønyørgøk Neked: O Bodogſagus: O edeſſe-
ges: O kegelmeſſeghes: O irgalmaſſagus zyz Anya maria Az
8 zentſeges zyleteteden kyben Myndennek terem- || teyet germek
kepeben zvledh Hogh leg Bwnøſøkøn kegyelmes yt es mydenøth:
Es az zenth kereſtfanak neuedicheretyerth kyn Az My vronk
iesus criſtus teged el ayanla Az hø zerethø tanoytwanyanat
zet (!) Ianoſnak Mondwan. Yme neked Anya. Kerlek teghed en
9 zenſeges Azzonyom. es edes zeph zyz: Az the zenth || ſyadnak
Neueyert my vronknak Ieſuſnak Kriſtoſnak Hogy eſedezyel my
erettønk Byneſekerth yelennen en ertem Myndennemø zykſe-
gemnek es navolamnak Ideyen: es teſthy wagh lelki nyomoros-
sagomnak zwkſegeben Amen

Bodogazzontol es zent Ianoſtol Ayetatus
10 Imarchag*) || O zepløtelen zyz maria es erekke Meg aldot Vr-
iſtennek felſeges zyleye es iſtennek kelemetes Temploma zent-
leleknek Tytokhaza. Menyorzagnak kapwya: kiuek Myatta. vr-
iſtennek vtana mynd ez vilag Megyen. Haychad le the kegelmeſ
11 fyleydet en meltatlanſagus || kønørgeſemre es Legh ennekem
mindennemø dolgomban kegelmeſ ſegetſegem: O Bodogſagus zent
Ianus Criſtoſnak kelemetes Baratya. Idwezleg ki azon Idwezetenk
kriſtos Ieſuſtol zyzzhee valaztatal es egebek køzøt Inkab zeret-
12 tetel es Menyey [tykt] tytkokval Myndeneknek felethee || Ayan-
dekoztatal: es vriſtennek dichøſeges Apoſtoloaia es ewangeliſtaia
valaſtatal: Thegedet kerlek idwezeyteknek zenth Anyaval ege-
tembe. Hog Melto leg⟨h⟩ ennekem ſegetſeget Adnod vele øzwen.
O Menyorzagnak dragalatos nemes køwey Maria es zent Ianus
13 O ket fenlø zowetnek || Vr iſtennek Eløtten Alvan ty fenyeſſeg-
teknek myatta Tawoztaſſatok en Byneymnek Homaloſſagat Tw
vattok Az keth nemeſ zyzek. Kykben mi menyey Atyank ø
zenth fyanak Mi vronk kriſtos ieſuſnak Myatta zerze Maganak
hazat. Kikben Atyaiſtennek eggetlen egfya. Tw Nagh zenthſeg-
14 teknek es zyzeſſegteknek erdemeyerth || Ó nagh zerelmenek

*) Nagyobb, de szintén csak fekete betűkkel.

meltoſagat meg eroſſeythe Az kereſtfan fywgwen vg Monda eggiteknek. Azzonyalat Ime the fyadh Annakvtana Maſtoknak Ime the Anyad. Azert Az nag zentſeges zeretetnek Myatta kivel Azkoron Az iſteni zeretet Anyaia es fywia zerze. ezzervel eghe zerkeztete Tvnektek en navolyas Bwnős || ez Napon Ayanlom 15
en Lelkemeth es teſtemeth, hog mynden oraban es Minden zempillantaſban Mind kiwol es Belolvalo eletemben erős őryzok es kegyes esedezők ertem: vriſtennek előthe meltoltaſſatok lennie. Mert eroſſen hyzem es ketſegnelkwl vallom Hogy Az thw Akarattok iſtennek Akaratya. es Az thw nem Akarattok || Isten- 16
nek Nem Akaratya Azert valamit tőlle kerendetek ketſegnelkwl megh nyeritek. Azert tw nagh meltoſagos Hatalmaſſagtoknak ereyevel nyeryetek ennekem mynd teſtemnek lelkemnek Idweſſeget es thw dwchőſeges nagſagtoknak myatta Az vigastalo zent lelket Latogaſſa meg en zywemet. es Meltoltaſsek la- || Lakozni*) 17
. . . . engemet . . . . en fertőzete . . . .
. . . . . . tyzteychon . . . . gval meg e . . . .
. . . ni es Atyafyvy zeretetben Thokelleteſſegvel (!) Alhatatoſſa tegyen. Es ez vilagbol ki Mvlasomnak vtanna Az ő valoztottinak [k] oromebe (!) vighen Az kegelmes v(igaz)tal o) || 18
. . . . aztozto . . . . tyaval . . . . es orzagol . . . . kkol orokke (!) . . . . . . amen

**) Ez ymachyagoth kel Akoron mondanya mikorth az oltary zenthſegőth fel mutathyak || Uram ie 19
menyorſ . . . . abol al . . . . nek kebe
. . . . be ees ah . . . . gaſſaghan . . . . .
. . . vallal ees a . . . . ſzenth veredet . . . .
ky ontadh tegődeth . . . . . tofon kerw(nk) hogy az . . . . . .
nek ő napyan allas . . . . jobudh felől es legywn(k) meltok ah 80
ſzot . . . . jőuethők el . . . . aldotty ky . . . .
. . . . || . . . . megh va- 20
vylagnak . . . . őrőke Amen . . . . maria

*) Az itt következő öt levél (17 26. l.) annyira meg van rongálódva, hogy a szövegnek több mint a fele, sőt néhol a háromnegyedénél is több hiányzik az egyes lapokról. A rajtok lévő szöveg egy része különben az előzővel együtt alább, a 210—228. lapokon úgy is ismétlődik. A veszteség tehát nem nagy.

**) Második kéz.

. . . . valo ani . . . . yagh Gaude . . . .
iſtennek annya . . . . . telen zyz maria . . . . ky . . angyaltol
. . . . teth fogadal . . . ol ky ſzwleth az ôrôk . . . .
fenyeſſegeth . . . . ôrwly iſten- . . . . ya
21 || the magad . . . . kwl ſz . . . .
. . Dycyer . . . . tôth . . . .
nak ſz . . . . my er . . . . erth
. . . . my vr . . . . criſtoſn . .
. . . .
[1]) Kôuethkô . . . . ah bodog . . . .
. . . otalma . . . . ayan . . .
22 [2]) O Aſz . . . . ah the || . . . .
n valo . . . . h the yr . . . .
kebe . . . . on na . . . . ak [nap
. . . . n the . . . . ees . . . . .
. . . . agyom . . . . ôn re . . . .
. . . es vgya . . . . endôn . . . .
ees . . . . elethô . . . . ek . .
23 . . . ek . . . . . . g the . . . . ôſſe- || ſôthnek
ee . . . . nek myat . . . . chyelekô-
deſ . . . . teſſenek ee . . . . ah the ees . . .
. . . . akarathya . . . . en ſzwkſegôm . . . .
Amen[3]) ||
24 [4]) . . . . zic az vriſ- . . . . ek es vere- . .
. . . . . nek hozza . . . . eſerôl va- . . . . atſagh
. . . . . . ſagos es ôrôk min- . . . . . . riſten: yme iaru- . . .
. . . getlen fiadnac . . . . . . iſtoſnak zent . . . . nek zent-
ſegere . . . . en kor eletnec . . . . . . elmes irgal- . . . .
25 . . . . . eyehôz || vak ôrôk feneſſegh . . . . . . goſſagahoz: ze-
geny . . . . . es fôldnec vrahoz . . . . . . dichôſegnec kiralia
. . . . . nak okaert kerem . . . . . meſſegedet hog' me . . . . .
meg giogyttanod az . . . . . ſagomat: meg mo . . . . . nod do-
hoſſagim . . . . . . velagoſſitanod az . . . . . gamot: meg kaz-
dagit . . . . az en zegenſege . . . . . . fedezne . . az en . . .

[1]) Cursiv írással.
[2]) Ismét az előbbi írással.
[3]) Itt végződik a lapnak körülbelül a közepén a második kéz írása.
[4]) Harmadik kéz.

. . . . gemet hog . . . . || . . . . tegedet kiraliocnac 26
. . . . . : es vralkodocnak . . . . . oly nag bechyulettel . . .
. . . ſegel: oly felemmel . . . . . . tettel: oly hittel es tiz . . .
. . . . es aitatoſſaggal . . . . . ekezettel es alazatoſſa . . . . . .
demlek tegedet hozzam . . . . . : mikeppen illethi . . . . felſe-
ges es nagſagos . . . nedet . . alkolmas es yd . . . . . ek gie-
riezd fel vram . . . . . . az zeretetet: az . . . . eg: es
iozagot . . . . alaztokat || ŏregbithed: lelkemnek es teſte- 27
met (!) ydueſſeget aggyad myd (!) meg vram az the orzagidat
es zaly le: hoǵ te hozzad egietemben eggieſſuluen(!)the veled
egietemben eǵ lelek legiek: O tizteletes zentſegh kerlec hog te
miattad mynd ellenſegym el tauoztaſſanac bynek meg bochataſ-
ſanak es minden gonozok te ielen voltodnak miatta ky rekezteſ-
ſenek io igiekŏzetŏt a . . az erkŏlcheket meg fe . . . . en
minden en chele(kedete) || met az the bekeſſegedben zerezzed 28
meg. Az en ertelmem vy velagoſſaggal meg velagoſitaſſek: ke-
uanſagom fel langagion remenſegem meg erŏſſiteſſek es en
elethem meg iobbitaſſek es ennek vtanna en halalom io kepen
leheſſen

Maſodic imatſagh En vram ieſus criſtus irgalmaſ-
ſagos attya: kerlek telies zyvel: hoǵ minden en by(nŏ)met meg
bochaſſad: ez (ielen)valo eletben aǵ kent || azokert: es az pur- 29
gatoriumra mas kenth ne tarch: o meg mondhatatlan keǵeſſegw
iſten: kinek erŏſſege veghetetlen: mert the naladnelkŭl bynek-
nek ellene nem alhatok oly igen meg erŏſych engemet: hoǵ
touabba halalos bynt ſoha ne tegiek: es ŏrdŏgnec minden ke-
ſyrtetit: matol fogua meg gyŏzem eletemet gondolatimat beze-
dimet es chelekŏdeſimet mindeneſtulfogua meg igazgaſſam || es 30
engemet eletemnek vegen meg ŏryz' hoǵ az ŏrdŏg nekem teuel-
geſth ne aggion: es ezenkeppen ketſegben ualo eſeſben ne vi-
teſſem: O kutſŏ zarmaztatuan zeretetŏth: tegied az en elmemet
zabadoſſa mynden teremtŏth allattol mely en elmemeth ŏ hozza
vohatnaya: es az the zeretetettel (!) meg banthanaya: hoǵ az the
zeretetedben haznalyak maſtan kegiek || es halalomnak ideien 31
meltan tegedet hozzam vegielek es ezenkeppen az en lelkemet
teſtnek ſakyabol ky foztattath vigied az mendenhato atyanak
ŏrŏkbe valo palotayaban az zent haromſagnak zynenek nyluan
valo lataſara Amen

O irgalmaſſagnac kuthfeye ky ſoha nem zȏnel fel forrany
yuel es (!) may napon es adyat az en kor lelkemnek az the
32 teſtedet ayta- || toſſagal hoziaya venny: es az the dragalatos
veredeth meg ynnya nem hoǵ igaz vagioc de maga bynes: mert
nem zykſeg az vruos az egeſſegbelieknek: de gonozvl theuȏk-
nec: O byzon zereteth kyben vagion ȏrȏk bodogſagh O en lel-
kemnek remenſege vegied el tȏlem: en alnacſagimat: hoǵ tizta
lelekel erdemtekbe mennem az ſenteknec zenthehȏz Tegedet var
az en zyvem teliesych be az en keuanſagomath mellet en ||
33 belem bochattal mikeppen the magad akartad tyed vagiok en
criſtus ne haǵ engemeth ydegennek: az the iogiod engemeth
myndenkoron elȏl vegien es mynden[ko] gonoztul meg oltal-
mazion: O en vram ieſos criſtus ywy el kinek ellene en nya-
ualias vetkeztem feled az en byneymet kykert ky ontottad az
the dragalatos zenth veredet: ywy el edeſſeges iſten aggiad ne-
34 kem ȏrȏk ǘduȏſſegnek etketh yȏy el || zeplȏttelen oſtya zabadych
meg engemeth az ȏrȏke ualo halaltol: yȏy el koroknak vruoſa:
yȏy el bȏytelȏknek etke: yȏy el vram latogaſd meg ez hazath
the neued zenteltetteth: yme en yȏuek hozzad kyt telyes zy-
vemmel keuanoc kyhez telies elmemnek igiekȏzetyuel fohazko-
dom kyt telies mynd belſȏymmel meg ȏlelek kynek zent teſtet
es veret keuanom hozzam vennem ennek okaert hoǵ menden-
kor en bennem lakozial es ȏrȏgbe engemeth el ne hagy: Amen ||
35 Az komunikalas vtan valo hala adaſokh Ha-
lakat adok en neked zent atyam ȏrȏk mendenhato iſten ky en-
gemet byneſt meltatlant the malaztodnak myatta: es nem er-
demymnek teteliert meltoltattal meg elegitened az my vronk
ieſuſnak dragalatos teſteuel es vereuel: kerlek tegedet hoǵ ez
zentſeg ne legien nekem [hitnek] karhozatomra de yduegegȏmre:
36 legien ne- || kem hitnek feguere: es yo akaratnak kotorgartya (!):
legien byneymnek meg hyulaſa: kyuanſagnak es torkoſſagnak
ky rekezteſe: touaba legien zeretetnek tiztaſagnak zegenſegnek:
bekeſegnek: alazatoſſagnak: engedelmeſſegnek es mynden ioza-
goknak es telies zentſegnek neuekȏdeſe: latando es lathatatlan
ellenſegymnek chalardſagymnac (!) ellene erȏs otalom: en yndu-
37 latymnak teſtieknek es lelkieknek tekelleteſſeggel va- || lo nyu-
godalma: es chak the magodba erȏs ragazkodas es en vegemnek
bodog el vegezeſe: es kerlek tegedet hog az meg mondhatatlan

lakodalomra engemeth meltathlan byneſt meltoltaſſal vynned: holot tennen magath vaǵ az the zentydel byzony velagoſſag telyes meg elegytes: tekelletes vigaſag: ŏrŏk bodogſag es ŏrŏke valo ŏrŏm AMEN ||

Ez imatſagot akor kel mondany mikor ember 38
fel kel agiabol regel Halakat adok neked vram ieſos criſtus ky engemeth meltoltattal ez eyel megŏrizned: kerem az the kegies kegielmeſſegedeth vram hoǵ engedied nekem ez yŏuendŏ napot ezkepen el kŏltenŏm az the zent zolgalatodban mynden alazatoſſagal es ertelmeſſegel hogy kellemetes zolgalatot teheſſek theneked Amen ||

Ez imatſag mondando mikor ember megien 39
agyaban Halakat adok neked vram ky meltoltattal engemet ez may napon meg ŏriznŏd kerem az the kegielmeſſegedet kegieſſeges vram hog engegied nekem ez eyeth: igh tizta lelekuel es teſtuel hog reguel fel keluen teheſſek neked kellemettes zolgalatoth AMEN || O kegieſſeges vram ieſus criſtus tekench ream 40
meltatlan zolgalo leanyadra az the irgalmas zemeyduel kikel tekented petert az tornaczban: maria magdalenat az lakodalomban az toluayt az kereztfan es engegied ennekem: hog peterrel az en byneymet meltan meg ſyrathaſſam: es maria magdalenaual tekelleteſſegvel tegedet zereſſelek es a toluayal az mennyey || paradychomban tegedeth ŏrŏke hathaſſalak (!) Amen 41

Ez es az komunykalas vtan ualo.: Halakat adok neked vram ieſus criſtus menden the yauaydrol kikel engemet byneſt zerettel: ſokakal nagyokal es meg mondhatatlanokal: O en edeſſeges vram ieſos ŏrŏmeſt halakat adnek neked ha tudnek es ha melto volnek es ha eleg vol- || nek eleg melto 42
reaya: ilien meg mondhatatlan yauaidert: de nem tudok melto ſem vagiok eleg ſem vagiok erre: mert ha zazzor es ezerzŏr az en teſtemeth halarra adnam ilien chodalatos iozagokert: vgy mynd ſemmit nem tennek: Annak okaert kerlek tegedet vram ieſus az the keſervſeges ken zenueddeſednek myatta es az the kemenſeges koronazaſoderth es az the kegietlen halalodert es az the nag irgalmaſ- || ſagodert: hoǵ irgalmaz az en lelkemnek az 43
ky meneſeben: es agiad nekem the kegies malaztodat: hoǵ tegedet meg eſmerheſſelek es zeretheſſelek: telies en zyvemmel: telies en lelkemmel es telies mynd belſŏymmel fele baratomat

mikepen magamat: vram ihs xps agy nekem: egienes hiteth
erös remenſeget: es tekelletes zeretetöth: alazatoſſagat: bekeſeget:
44 tiztaſagot: es engedel- || meſſegeth: es egyeb iozagokat: kikuel
kellemetes leheſſek az the felſegödnek elötte es az the kezeid-
ben aianlom az en lelkemet: ez zenſegnec (!) miatta: yobythaſ-
ſam eletömet yöuendöbe magamat bynectöl oltalmazhaſſam: el-
mulandokrul bankodhaſſam es annak vtanna agiad az the zent
orzagodat Amen ||

45 *) oluastatik ez iras az dy[chö]chössegös ziz
zent margit azzonnak eletiröl es ken zenvedes-
seröl mikepen vewe az martiromsagnak korona-
iat es valaki ö neki zolgal es tiztöly öteth aita-
tossaggalmindenkeetſſeegnecwlſegitſſeghlezön
öneky halalanak orayat (!) es miden (!) ö telyes
46 eletyben köwetközik || Dichösseghes zyz zent marghit
azzony: neueztetik neminemy dragalatos köröl mely kö hywat-
tatik: margaritanak: mely feyer zynel ekes iollehet kisded es
igen nagy iozagos: ekkeppen bodogh zent margit azzonyees vala
feyer tudniamint az zizesseghnek miatta: kysded az alazatossag-
nak miatta ez könek iozaga penegh: mondattatik lenni: vernek
47 || ky ontassanak ellene: az zywnek zenuedeſſenek ſanyarusaga-
nak ellene: es az leleknek meg erössitessere ekepen az bodog
zyz zenth margit azzonyes valla: az iozagot: az ö verenek ki
ontassanak ellene: az alhatatossagnak miatta: mert az ö mar-
tiromsagaban ken zenuedesseben lön alhatatos: az ö zyweben
48 valo zenuedeſnek ellene: tudniamint: az ördögnek keſerte | tith ||
tit az gyezodelömnek (!) miatta: mert az zent margit azzony:
meg gyöze az ördögöt: es az leleknek meg erössiteſſere batori-
tassara: az tudomannak miatta: mert az ö tudomanyanak miatta
sokaknak lelket megbatoritta es erössitte: es az criſtosnak hitire
teritte: kinek eletit āz teotinos newö embör meg ertwen meg
49 ira: ezön kepen: olwaſtatik vala az ziz zent margit || azzonyrol
mert vala az dichösseges zyz zent margit azony antiochia va-
rasabol valo teodosiosnak leanya ki vala az sidö (!) nemzetben
patriarcanak leanya: es ez ziz zent margit azzony adattateek

*) Negyedik kéz.

az daykanak es mikoron fel kezdet volna neuekődni: iutwan
ertelmessegre meg kereztőlkődeek: annakokaiert egy napon: mikor
imar volna tizzen őth eztendős: es mikoron: az tőb zizekkel
az iuhoknak chordaiat őrizneie: ez olibrius || feiedelőm kezdet 50
volna azon el menni: es ily zepseges leanzot meg zemlelwen:
leghottan az ő zeretetire fel geryede es az ő zolgait hamarſagal
ő hozza bochatta mondwan menyetőkel es fogiatok meg őtet:
es ha zabad embőr leyend: tudnia mint ha valakinek nem ie-
gyesse: őteth en hozzam vezem feleſegől es ha leany en ma-
gamnak bwyakepen vallom: annakokaiert mikoron zemelye ze-
rent elő hozattatot volna || kezde kerdezni ez olibrius feyedelőm 51
őtet az ő nemzetſegeről: es az ő neueről: es az ő alapatyarol
rendiről: az zent margit azzon penegh felele: monda őnőn:
magat nemes nemből valona (!) lenni es neuet monda margit-
nak es kereztyen nemből az az kereztyenek monda magat [le]
lenni: kinek olibrius monda bizonyawal ez keet elsők: igazan
iletnek tegődet: de mert nemesnek eſmertetől: es zepſe- || egős (!) 52
kőről margaritarol neueztetől margitnak: de az harmadik nem
illik te hozzad: hogy ily zeepsegős leanzo az megfezwltet valya
iſtenől: kinek zent margit azzony monda honnat tudod az criſ-
tuſt meg fezwltnek lenni: eſ monda: az olibrius az kereztyenők-
nek kőnywőkből tudom ezt: kynek zent margit azzony monda:
annakokaiert mikor oluaſtatik az criſtuſnak kennya es dichőſſege:
mely ty || zegyensegtőkre vagyon es gyalazatotokra: vgy hogy 53
egyet higyetők es az maſt meg tagagyatok: mikoron ez zent
margit bizonitana eſ erőſſiteneie: az criſtuſt megfezwltnek lenni
az valchagőnkert (!): de maga moſtan őrőkee elnee ezt erőſſi-
teneye meg haragwan az olibrius paranchola hogy őtet az tő-
lőtzben(!) vetteniek: kőuetkőzendő napon peneg: ő hozza || hiuat- 54
tata es monda ő neki te nyaualyas leanzo kőnyőryly az te
zepsegőđőn: es imagyad az mi iſteninket: hogy tenekőd iol
legyen: kinek monda az zent margit azzony: az imadyat (!) me-
lyet az főld es az tengőr rettőki es minden terőmtőth alatők (!)
felyk: kinek olibrius monda ha nem ha engedz ennekőm: de
az te teſtedet el zaggattatom: kinek zent mar- || git azzony 55
monda: az cristus őnőn magat halalra atta en erőttem: es
annakokaiert az criſtusert keuanok meg halni: az kegyetlen
olibrius paranchola őtet hayanal fogwa az őztőryre fel kőtni: es

oly kegyetlenől kezde elsőzőr veretni vezzőwel: ennekvtana vaſ
gherebennel meg foztani az ő teſtet vgy hogy az ő tetemeről
56 «tetemeről» az ő teſte lee || fozlot vala mint mondyak zent iras
beli doctorok hogy az ő oldala kőzzot (!) meg lattak az ő belső
rezet: az az tideie es maiat mind az ő belit es az ő vere az ő
teſteből akkepen folt ky mikeppen az ky folyo kwthfee: sirnak
vala penegh azok kyk oth ualanak es ezt mondyak vala: o zep-
segős margit azzony bizonyawal igen bankődőnk (!) es ſironk te
57 raytad hogy || az te teſtedet ily kegyetlenől meg győtőrwen lat-
ywk o mikepen: el vezted az te zepsegődet: az te hitetlense-
gednek miatta: de maga ahvagy chak moſtan hygy hogy towaba
ely: kiknek zent margit monda: o ty gonoz tanach adok ta-
uoziatok el en tőlem: mert ez teſtnek győttreſſe kenzassa az
leleknek idweſſegere vagyon: es monda az olibrius kegyetlen ||
58 feiedelőmnek o te orcatalan eb es telhetetlen orozlan: te az
teſten hatalmat vallaz: de az lelket az criſtus meg tartya ennek
vtanna őtet le vetete: es vettete az tőmlőczben: mert az ő or-
cayat bee fedezy vala sem nezheti lathatya vala ez ily nagy ver
ontaſt zemewel: es mikoron imar az tőmloczben (!) vettetőt volna:
chodalatos feneſſeg oth fenlek hol oth mikőron (!) volna zent ||
59 margit imatkozek vrhoz hogy az ellenssegőt ki ő vele viaskodit (!)
lathatando keppen meg mutatnaia: es ime ugyan oth jelőnek
egy kegyetlen rwth ſarkan ki mikoron őtet meg akarnaia marni:
zent kereztnek jegyet vette es legottan el enyezek: az őrdőgh
eſmeglen hogy őtet meg chalhatnaia embőri zemelyben jelőnek
60 eſ valtoztatta őnmagat melyet lattvan jmatſagra a- | ada || ada
őnőn magat es mikoron fel kőlt volna az imatſagrol: az őrdőg
jarula ő hozza es kezet meg fogwan monda elegek legyenek
imar tenekőd melyeket tőttel imar zynyel meg en rolam: zyz
zent margit azzony kegyeglen meg ragada az ő feyet es vette
az főldre: es az ő job valla felől az ő nyakara vette az ő labat
es monda neki vesd le magat te őrdőgh az azzony allatnak
61 laba: ala || ala: az őrdőg kegyeglen kyalt vala mondwan: o
bodogh margit: meg győzzettettem te miatad: ha valaminemy
ifyw meg győzőt volna ah val nem gondolnek de ime ez gyen-
geſſegős leanzo miat meg győzettetem ezt inkab banom: mert
az te atyad eſ az te anyad en baratim valanak [az] mert azok
62 poganok valanak: es az dichőſſegős zyz kenzeryte || őtet hogy

meg mondanaia miert jőth volna: es kichoda mondotta volna
neki hogy oda jőiőn: hogy őneki tanachot adna: hogy az feie-
delőmnek jnteſſere ő engedne: kenzerite touaba hogy meg mon-
danaia miert hogy az kereztyenőket: ily ſokzor keſerteneie: ki
felele mondwan őneky termezetzerent valo gylőſſegőt lemi (!)
vallani az jo kereztyenőknek ellene es hogy ő tőlők gyakorta ||
el őzettetik mert keuanom el hitetni en peneeg megh [ſ] nyo- 63
morodwan az alhatatlanſagnak miata: miert mert irely az em-
bőrnek [bo] bodogsagat melyet ő elveztet eſ ſoha meg nem
nyerheti: es az bodogſagot egyebekrőles inchőlkődik el vezteni:
eſ ezt monda az őrdőgh hogy az ſalamon az ő halalanak vtanna
veghetetlen ſok őrdőgőket rekeztőt volna egy neminemi hordo-
ban || es mikoron az edenből az őrdőgők tyzet bochatanak es 64
az embőrők vgyan: oth alitananak nagy ſok kinchet lenny az
hordot el tőrrek es az őrdőgők ki menven az eget mind bee től-
tek: ezőket az őrdőgh meg mondwan az bodogſſagos zyz az ő
labat fel emele es monda neky fus el te nyawalyas es az őrdőg
legottan el enyezek annakokaiert batorſſagos lez[őn]⟨lőn⟩n: mert
vala mely az feiede- | lmet || lmet megh győzte vala: minden keet- 65
ſegnekwl hizi vala hogy az zolgates: meg győzneie: kőuetkőzendő
napon kegyeglen egyben gyluen az nepeknek biray eleykben
vittetteteek az [y] bodogſagos zyz zent margit: es hogy aldoz-
neiek ő kegyeglen az iſtenőknek aldozni meg vtalawan (!): [ott]
es az ő teſtet egő jzőgekkel eghettetik vala: vgy hogy || min- 66
denek chodalkoznanak: hogy mikepen: ily gyengeſſegős leany
ily nagy kenokat el zenuedhetne ennek vtana egy nagy kadath
telyes vizzel: ah zyz zent margit azzont meg kőtőztetwen vet-
tete az vizben: hogy az keet ellenkődő kennak miatta az ő
kenya keetzer inkab nagyoban neuekődneiek: de az főld alat
meg haſſadwan || el ſylyede es mindenőknek lattara az bodogh 67
zyz [z] ferelőmnekwl meg marada es ky mene ez latwan akko-
ron őth ezőr fyrfiak hinek az criſtuſban: es az criſtusnak ne-
ueiert fee vagaſnak iteletit veuek es martiromſagnak coronai[at]iat
nyerreek az olibrius: feiedelem feluen ezőn hogy mind az ſok
nepek el ne terittetneienek ternenek || hamarsaggal paranchola 68
hogy az bodog zent margit azzonnak feiet venneiek: ez dychőſ-
ſegős zyz kegyeglen kerwen az hohert hogy adna valami keues
időt hogy imatkozneiek őn magaiert es az őtet haborgatokert:

meeg azokertes kyk az ŏ chelekŏdetierel meg emlekŏznek es
ŏnekyk kywalkepen valo ſegetſegh halaloknak oraian: ennek ||
69 vtanna lŏn zozat ŏneky az menyorzagbŏl (!) hogy meg halgattatoth
volna az ŏ kŏnyorgesse (!) mindenekert kik az ŏ kenzenvedeſſe-
rŏl meg emlekŏznek es ŏ neki aitatossaagal zolgalnak eſ minden
magzat zylŏ azzonialat ky ŏneki zolgal ſerelŏmnekwl zyly az
70 magzatot ennek vtanna fel kelwen bodogſagos zyz az || imat-
sagrol monda a hohernek atyamfy ved fel az te fegyverŏdet es
veddel az en feiemet: ky vagwan az ŏ feiet legottan egy vagaſ-
ſal el vaga es el eſſeek az bodogſſagos zyznek az ŏ feye es
ekepen vŏwe az martiromsagnak koronayat: zenvede kegyeglen
ez zent zyz kent zent iakab hawanak ŏtŏdik napyan: ekepen
71 vewe az || martiromsagnak koronaiat es az ŏrŏk bodogſagot kith
agyon minekwnkeſ atya fyw zent lelek mind ŏrŏkkwl ŏrŏkee
amen

oluaſtatik ith egy pelda az ziz marianak ky
ielŏnthetetlen nagy irgalmaſſagarol: vala egy nagy
nemes embŏr ky minden koron az ŏ hazas tarſſawal vallanak
72 igen zorgalmatoſſok || az zyz marianak tyzteletŏs zolgalatyara es
vala nekyk ilyen zokaſſok hogy minden innep napon az zyz
marianak tizteſſegere ſok zegenyŏket taplalnak vala mert min-
den innepnapon vgyan kohnyany (!) fŏzetnek vala az zegenyŏk-
nek: es mikoron kŏzelgetnenek egy ielŏs bodogh azzony nap-
73 iahoz: ime az || ŏrdŏgh ven emberi zemelt abrazatot fel es
mene az embŏrnek ky vala nagy nemes es nagy vr mene ŏ
hozza az ŏrdŏgh es monda ezt ŏneky hogy ŏ igen io zakach
volna: meg zegŏdeeg ŏ vele az nemes embŏr hogy [v] fŏzne az nap
az zegenyŏknek nagy ſokkat neky igerre es mikoron iutottanak
74 volna az ielŏs napra: holwal fel || keluen az ŏrdŏgh ky valtoz-
tatta valla ŏnŏnmagat embŏrry zemelben es nagy tyzzet rakka
az kohnyan: ſel kelle kegyeglen reggel az nemeſ embŏres az ŏ
hazzaſ tarſawal es menenek az zent egyhazhoz hogy az zyz
marianak tyzteſſegere aitatoſſaggal miſſet hallananak: vala ke-
gyeglen az nemes embŏrnek egyetlen egy fya ky meeg az agy-
75 ban alunneyek mikoron || az ŏrdŏg meg irrellŏtte volna az jot
kyt teznek valla az aitatoſ nemeſ embŏr az ŏ hazaſ tarſaval ez
okaiert valtoztatta valla embŏri kepben magat: eſ vgy ment vala
az embŏrhŏz mert az ŏrdŏgh minden ionak [ire] irellŏie: mikoron

az nemeſ embőr az ő hazaſ tarſawal volna az miſſen es az kyſ-
ded gyermők fel ſerkent volna kezde || nagyon ſyrnia eſ az dayka 76
veuen őtet fel őltőztete eſ futa az gyermők az kohnyara es ra-
gada őtet az zakach az őrdőg meg foyta őtet eſ vona egy nyaſra
(!) eſ meg ſyte es az ő ruhayat vette az tyzben ekkepen el
enyezte őnőnmagat es ot hagy (!) meg ſylwen az nyaſſon az
gyermőkőt: kezde az nemeſ azzony hazza ſyetni es hogy meg
latnaya || ha mindenek kezek volnanak az zegenyőknek etelőkre: 77
mikor hazza itot (!) volna ſiette az kohnyara: latta az ő egyet-
len egy fyat az tyznel az nyaſſon: legottan el keſſerődeek es
foga az ő fyat nagy ſiruan eſ zerze egy almariomban mikoron
mindeneket meg zerzet volna az zegenyoknek (!) hazza jőue az
ő vraeſ de maga ſenkynek ezt nem || ielőnty vala mit zyueben 78
keſergene es ſemmi zomoruſſagot nem mutat valla de az zyz
mariaert nagy őrőmeſ zolgal vala az zegenyoknek (!) eſ mikoron
meg elegőttenek volna el ozlanak eſ annak vtanna jőue harom
zegeny azzony allat: kernek vale az zyz marianak tyzteſſegere
ennik vallot: őrőmeſt fogada ezőketeſ az keſerueſ azzony || de 79
maga az zyz marianak tyzteſſegeyert ſemmi keſeryſſegőt nem
mutat vala ſem zyueben ſem orcayaban eſ őrőmeſt kezde azok-
nakeſ zolgalni eſ az egyk nem kezde ſemikepen enni de kerri
vala az nemeſ azzont hogy őneky ſylt hwft adna enni az peneg
menti vala magat hogy nem volna mert mert (!) meg őttek
volna az előt vallok de kenalya || vala őtet azt monduan ker- 80
lek edes hwgom egyel az kegyeglen nem ezyk vala de keri vala
hogy talam volna valahol almariomaban el tőth ſylt hwſ: az
kegyeglen igen menti vala magat hogy nem volna mert ahmit
(!) oda tőth vala az ő egyetlen egy fyat ſemmikeppen nem
akarya vala ky jelőnteni de chak akar vala az ő keſer- || ueſ 81
zyueuel az zyz marianak kőnyőrgeni: eſ mikoron ily ſokzor
kerte volna az zyz marianak tyzteſſegere nen (!) lőn mit tenni
el mene az ő fyaiert kyt az őrdők meg ſitőt vala hogy be hoz-
naya kezde nagyon ſirni eſ meg zolala az gyermők az alma-
riombol eſ monda mit akarz edeſ anyam meg nitwan az ő
zyleie az almariomot eſ meg latta tahat az || ő fya ekeſſen fel 82
őltőztetőt volna eſ elne ezt meg latuan az ő edeſ annya bee
ſyette hogy mondaia (!) ez nagy chodat: eſ nem tallala oth az
harom zegen azzonialatot kynek egyk val (!) az zeplőtelen zyz

maria ky meg ada eleuenőn az gyermőkőt az ő annyanak ez
azzonyeſ el chodalkozzek ezzon (!): hogy nem talala őket az
83 aztalnal eſ leghottan || hiue ezt hogy az zyz maria volt volna
az ky ah keppen ker vala ennie: eſ ezt ekkepen meg bezzelle az
ő vranak kyt meglen az nem tud vala eſ ezt niluan oluaſſwk
zent iraſſnak zeryben: mikepen irattatik az zyz mariarol irt
choda tetelnek kőnyweben eſ ennek vtanna keetzer nagyob
84 hiwſſeggel zolgalanak az zyz marianak eſ lőn őnekik || igen nagy
ſegetſegők ekepen bizzonſagal bihetywk hogy igen irgalmaſ az
zeplőtelen zyz maria: annak okaiert mieſ kőnyőrogyőnk (!) az
zyz marianak hogy eſſedezzek az ő zent fyanak előtte es nyerye
minekunkeſ (!) az őrők bodogſſagot mind őrőkwl őrőkke amen ||

85 oluaſtatik egy pelda az dichőſſegős zyz zent
kalara azzonyrol az ő eletiben Mikoron ez bodogh zyz
zenth kalara azzony kőzelgetne az ő lelkenek megh adaſſara
tudniaminth halalanak oraiara ah vagy ideiere vgy minth eynek
efelen zep ekes feier ruhaban őltőztetőt zyzeknek nagy zep ſe-
reghe bee menuen es arany coronat az ő feiőkben viſſeluen:
mely zizeknek kőzőtte egy ekeſb es zepſegőſb tudniaminth az
bodogh zyz maria: vala oly feneſ vgy hogy az eynek ſetetſeghet
86 terytte ah vagy tőwe mikeppen az fenes nap: eſ mely || bodogh
zyz maria iarulvan az zyz zent kalara azzonnak agyahoz: es
zeretetőſſőn őnnőn magat le haytwan: es edeſſegős apolaſſal
megh apolwan es megh őlelwen: es ime az bodogh zizek cho-
dalatos zepſegős paplannal az bodogh zent kalaranak teſtet bee
87 fedezek es az ő agyaſ [hal] || hazat megh ekeſſeytek es ezőn-
kepen az ő lelkee nagy őrőmmel es bodoghwl mene az criſtus-
nak eleiben: oo annakokaiert kereztyen lelek vedd eződben
mert ezőnkepen tőrtenhetyk te nekődes az te lelkődnek ky mu-
laſſanak ideien: lathatatlankeppen es annakokaiert kőnyőrőgyonk (!)
88 az mi edeſ vronk ieſus criſtusnak || hogy meltoltaſſek el bo-
chatni az bodogh zyz mariat az zent zyzekkel a halalonknak
oraian es ő velők egyetőmben veheſſwk az őrők bodoghſſagoth
őrőkkwl őrőkee amen oluaſtatik egy pelda az criſtus-
nal valo kellemetős zolgalatrol: vala egy neminemy
89 aitatos embőr ky || gyakorta kery vala ezzon (!) az iſtenth hogy
ő nekky meg jelőnteneie hogy minemy zolgalat volna ő neky

kellemetőſb eſ embőrnek haznalatoſb annakokaiert jelőnek ő
neki vronk ieſus viſſeluen egy igen nagy kerect (!) fath az ő
hatan es felele ő neki ſ ezt monda az en kereztőmet viſſelyed
es az monda ő neky: mikeppen || viſſelhetőm vram en az te 90
kereztődet: felele es monda ő neki vronk iesus ziuedbeň az te
zywedben viſſelyed zinetlen valo meg emlekőzetnek kőnyőrulet-
nek (!) miatta: zayadban kegyeglen viſſelyed az aitatos hala
adasnak es imatſagnak miatta: fyledben penegh viſſelyed iſten-
nek igeienek es ő ken zenuedeſſeről valo hallaſnak miatta tudnia
mint predikaciot hallany || alazatossaggal es iſteny zeretettel: 91
es teſtődben viſſelyed tudnia mint teſtnek ſanyargataſſa miat es
binnek el tauoztatassa miat ha ez felywl megh mondottakat
tekelletőſſon (!) embőr megh tartya melyeket ime vronk őnőn
magha ielőnte: tahat minden keetſegnekwl lehet nekwnk remen-
ſegőn (!) az iſtenben kerywk azert mi edes vronk ieſuſt agya
az ő malaztyat hogy viſſelheſſwk az ő zent kereztit az ő iſten-
ſegenek tiztőſſegere es minekwnk lelkw- || nknek idueſſegere 92
mind őrekwl őrőke amen *pater noster aue maria*

oluaſtatik egy pelda az dichőſſegőſ zent al-
bert piſpekről ky felete igen erőſſen eſ nagy iſteni
keuanſaggal akarya vala tudni minemy zolgalat
volna kellemettőſb eſ kedweſb az felſegős min-
denhato vr iſtennel || es az ő idweſſegere hazna- 93
latoſb egy neminemy napon iſteny hyleſből (!) es iſtennek
nagy kegyelmes voltabol: mikoron egy neminemy ňapon miſſet
zolgalna ah vagy mondana es mikoron ezt ſokzor kerte volna
hogy jſten meg jelőnteneye ő neky minemy zolgalat volna ő
nala kellemetőſb es őneky idweſſeg- || gőſb az miſſeben az oſ- 94
tyat megh zentőluen tartuan az ő kezeben az jſtennek zent
teſtet: monda ez igeket o en edes vram iesus criſtus en tegő-
det le nem tezlek az en kezeymből feleſ nem emellek hogy
tegődet imadyanak embőrők: hanemha előzőr megh mondandod:
minemy zolgalat kellemetőſb te nagy felſſeged- | nek || nek es az 95
en idueſſegőmre haznalatoſb: ky haluan zozatot monduan őneky
tudniamint az dichőſſegős zent albert piſpeknek hogy tyz jeloſ
(!) dolgok vannak albert: melyek ennekő*m* kellemetőſſők eſ te-
nekőd idweſſegődre haznalatoſſok: elſő ez hogyha ez te eletőd-

96 ben adandaz chak egy penzt az en zeretetőm- || ert ennekőm
kellemetőſb neked haznalatoſb honnem mint vallanal egy igen
nagy arany hegyet zeleſt es temerdekőt mikepen az fōld oly
magaſſat hogy az eghet erneye es azt zeghenyőknek oztogattat-
nad az en zeretetőmert az te halalodnak vtan*n*a maſodik az te
raytad loth (!) bozzwſſagot az en zeretőmert bekeſſeggel el zen-
97 wednőd en nalam kedweſb eſ tenekőd || idweſſegődr⟨e⟩ haznala-
toſb honnem mint minden ez fōldő*n* valo erdőnek vezzőyt te
teſtődőn mi*n*d el zagatnad harmad ez hogy vygyazny az imat-
ſagban eſ en bennem őrulni (!) vigadny es valami keueſſe[d]t
az al⟨o⟩mba*n* el zakaztani almot el tauoztatni az en zeretetőmert
nekőm kellemetőſb es tenekőd haznalatoſb: honnem mint bo-
98 chattanal tizenket || vitezőket az zerechőnoknek hitotlenoknek (!)
ellene hogy hadakoznanak mind ő velők mind ő eletőknek tel-
yes ideyben az az mind őrőke eſ venneyek az martiromſag⟨nak⟩-
nak coronayat: Negyedyk dologh ez latogatni korokat eſ ő velők
banni irgalmaſſagot velők tenny eſ zaradokokat (!) vton iarokat
99 hazadban haylekodban be fogadny az en zeretetőmert || ennekőm
kellemetőſb es tenekőd* haznalatoſb honnem mint bőytőlnel vy-
zel kenyerrel negywen eztendeigh: őtődyk ky vonny hozni felee
baratodat az tewelgeſből ez ennekőm kellemetőſb te nekőd haz-
nalatoſb honnem mint «ha» ez vilagnak nagy rezeth el jarnad
100 mezzit labbal || mind az te verődnek ky ontaſſayglan: hatod
dolog ez hogy tawoztas el minden idegőn ah vagy maſnak ite-
letit es idegőn iſten hittelt es valamit hallaz ah vagy latz nem
jonak lenni· forditchad terychéd jobra nekőm kellemetőſb: es
te nekőd haznalatoſb honnem mint az elmelkődeſnek miatta
101 fell mennel mind || hetedik eghiglen: heted jozagh tennen-
magadert kőnyőrgenőd hogy tenekőd meg bochaſſa*m*[d] az te
byneydet es tenekőd az en malaztomat ky ontſam eſ adyam:
ez en nalam kellemetőſb eſ tenekőd haznalatoſb: honnem
mint ha az en [a] anya*m* eſ mind az angyalok eſ mind az en
102 zentym kőnyőrgenenek te || erőtted Nyolcad jozagh ez hogy
minden koron valy remenſegőt es bizodalmat chak az egy iſ-
tenben ez ennekőm kellemetőſb es te nekőd haznalatoſb:
ho*n*nem mi*n*t ha egy ozlopot feell alatnak az fōldről vgy hogy
az eghet illetneye: minden felől eles fegyverőkkel es beretuak-
kal be kőrnikoztettet (!) es ő rayta az te teſtedet mezyt- |elen ||

telen mindeneſtől fogwa el zaggatnad es az te veredet ky on- 103
tanad Kylecedik (!) jozag ez hogy minden ez főldy zorgalma-
toſſagot el tauoztaſ eſ chak en bennem mindenkoron őrulny (!)
es en rolam zorgalmatoſſnak lenni ez ennekőm [h] kellemetőſb
eſ te nekőd haznalatoſb: honnem mint ez főldőn te tulayd-
|| on kezeyddel annit munkalkodnal hogy abbol mind ez vila- 104
gon valo zeghenyőket meg elegythetnel Tyzed es vtolſo jozagh
ez hogy ah vagy chak egy kőnyw hwllataſt ſiraſt tegy az en
kenzenduedeſſomnek (!) meg emlekőzetyert eſ az te byneydert
ky ontanal ez ennekőm kellemetőſb || keduesb: es te nekőd 105
haznalatoſb honnem mint ha annet ſirnal es annye kőnyuet
hwllatnal ez időzerent valokert mikepen az tenghőrnek vizze
ah vagy «ha» az te halalodnak vtanna valakik ſirnanak vgy
annera hogy az ő kőnyw hwllataſſokbol chenal- || nanak egy 106
igen nagy kaad főrődőt es ekkepen ſirnanak te eretted ezőknel
haznalatosb tenen magadnak chak egy kőnyw hullataſſod ſiraſ-
ſod az en kenzenuedeſſőmert es az te tulaydon byneydert ező-
ket monda edes vronk ieſus zent albert piſpeknek az zent miſ-
ſen || monduan ekkepen tegy es őrőkke elz amen 107

Kőuetkőzzyk ez iras az dichőſſegős zeplőte-
len zyz marianak kywaltkeppen valo keſerwſſe-
gyről jelőſben az őth keſſerwſſegyről melyek
keſeruesbek lőnek az tőbby kőzzőt Vala egy nemi-
nemy zent jambor ky lelekben halla az mi edeſ vronk ieſuſt || 108
zoluan az ő edes zyleyeuel es kerdezuen őtet arrol hogy melyek
voltanak volna ez vilagban őneky nagyob keſſeryſſeghy: es felele
ez bodoghſagos zyz maria monduan őth jelőſb kykben en na-
gyob keſeryſſeget zenuettem ez vilagban: nagyobbak mind az
tőb keſſeryſſegőknel kyk őnnekőm (!) voltanak keſer- || ueſbek 109
annakokaiert mondya vala ezt az edes zyz maria az ő edes fia-
nak criſtus ieſusnak: monduan en edes fyam ieſus elſő keſſe-
ryſſegőm nekőm ez lőn eh vilagon mert mikor ſimeon proffeta
az templomban proffetala es monda ezt hogy tegődet nagy ke-
gyetlen eſ zyrny halallal őlnek || megh az te valaztot nepeyd 110
tudnia mint az ſidők (!) eſ vgyan oth irta megh ezteſ mikor
monda hogy az en zyuemőt altal folya az banatnak keſſeryſ-
ſegnek faydalomnak tőrre fegywere Maſodik keſſeryſſegom (!) lőn

mikor tegődet el ueztelek es harmad napegh nagy keſſeryſſeggel
111 kereſ- | selek || [ha] Harmadik keſſerwſſegőm lőn mikort tegődet
hallalak meg fogotnak es kőtőztetőtnek lenny az kegyetlen ſi-
doktől (!): Negyedik keſſeryſſegőm lőn mikoron latalak en edes
ſyam az kerezt fara fel fezzytwen mezittelenől: Ótődik keſſe-
112 ryſſegőm || lőn mikoron tegődet az koporsoban latalak hogy
helyhőztetnek vala: ennek vtanna monda edes vronk iesus az
ő edes zyleyenek az zyz marianak mondwan: valaky tegődet az
113 elsõ keſſeryſſegődert idwezlend egy miatyankal es egy || idwez-
legy mariaual adom en őneky minden ő byneyről valo tőredel-
meſſegőth es meg eſmeretőth tudnia mint penitenciara valo te-
reſt az ő byneyert touaba ha az maſodik keſſeryſſegődert vgyan
114 ezzőnkepen tegődet ezőn imatſaggal || idwezlend adom en
őneky minden byneynek bochanatyat: az harmadik keſſeryſſe-
gődert ha ezonkepen (!) idwezlend egy pater noſterrel es egy
aue mariawal: adom en őneky az iozagokat dichőſſegőt koronat
115 melyet az bynnek miatta el veztőth | volt || touaba ha az negyedik
keſſeryſſegődről ezőn keppen idwezlend tahat adom en őneky az
malaztnak ayandekat es eltetőm ah vagy etetőm őtet az ő halalanak
előtte az en teſtőmel melyet ha valaky meltan hozzaya vezen
116 az az || tiztan mind lelekben es mind teſtben vezen őrők ele-
tőt maganak mint az zent pales ezt mondya az korintombeliek-
nek irt elſő leuelenek maſodik rezeben mondwan vegyetők es
egyetők mert ez az en teſtőm vizont ez ellen vgyan azon zent
117 pal ezt mondya || monduan ky kegyeglen ezzy es izya meltatlan
iteletőth őnőn maganak ezyk es izzyk: touaba ha az őtődyk
keſſeryſſegődert ezőnkepen az egy miatyankal es egy idwezlegy
mariawal idwezlend tegődet en edes zylem tahat megh jellőnőm
118 en őneky az ő || halalanak ideyen es fogadom őtet en hozzam
eſ vezőm őteth az őrők eletre hogy orzagolyon en velem es te
veled egyetőmben mind őrőkkwl őrőke amen ime mely igen
kedues az mi edeſ vronk ieſus criſtuſnal valaky tiztőly az ő
119 zyleyet az zyz | mariat || oluaſtatik ith ez iraſ az ha-
lalnak meg gondolaſſarol Igőn hamar lezőn te veled ez
dologh annakokaiert laſſad mikepen tenen magadon vallod:
mert ime ma embőr vagy es holnap jngenſem jelőnől mikoron
120 kegyeglen ez el vettetendig (!) az te zemeyd- || nek előle igen
hamar el mulik elmedbőles annakokaiert [ő] o te kemeny es

nehez embőry zyw ky chak ez [il] iellőnualokrol gondolkodik
es azt ah mi jőuendo (!) azt jnkab előzőr meg nem latya ah
vagy gondolya: ekkepen kellene tennen magadat tartan[a]nod
minden dolgaydban || chelekődetidben es gondolatidban mike- 121
pen ha mindiaraſ ezőnnel meg halnal: annak okaiert ha jo es
tizta lelky eſmeretőd volna nem igen felned az halalt: bizzo-
nyaual job volna el tauoztatni az bynőket honnem mint el
futni az halalt: annakokaiert ha ma nem vagy kez az halal[z]-
hoz mikepen lez holnapon keez melyet nem tudz ah vagy
tudod ha ered ah vagy nem mert az || holnapy nap igen biz- 122
zontalan azert mikepen tudod azt hogy ha valhatod az holnapy
napot vagy nem mit haznal ſok ideygh elni mikoron igeen ke-
neſſet jobbulok megh az az eletőnket meg nem jobitywk: az
hozzw elet nem: mindenkor jobbit meg de jnkab gyakorta bynt
zerez vayha chak egy napon volnank jol ah vagy io nyayaſko-
daſban ez vilagon annakoka- | iert || iert ſokak az meg tereſre 123
meeg jobbittaſra eztendőket zamlalnak: de maga gyakorta igen
kechin az meg iobbitaſnak iőuendő volta azert ha igen nehez-
nek lattatik meg halni netalam meeg annal veződelmeſb ſok
ideyglen elni: bodogh embőr az ky midenkoron viſſelne az ha-
lalnak ő oraiat az ő zemeinek előtte es az halalhoz őnnőn ma-
gat minden napon zerzy: annakokaiert ha lattal || valamikoron 124
meg halando embőrt: tahat gondolyad ezt mert tees vgyan azon
vton vagy menedő: es mikoron latod ezt holwal lenny alychad
tenen magadat eſtwet nem ernőd: es eſtwe leuen ne merez-
kődyel tenen magadnak az holwalt valaztani de maga igyekőz-
zel mindenkoron [kej] keznek lenny: eſ ekkepen ely hogy ſoha
tegődet az halal ne talalyon vgy mint keez nem volnal de min-
denkoron || legy kez az halaihoz: ſokak igen hamar es hertelen 125
meg halnak: mert az orat melyet nem alitanal ah vagy nem
alitatik embőrnek fya el jőuendő az az criſtus vronk es mikoron
az vtolso ora el iőuend ſokat maskepen ertez mind te telyes
el mult előtődről es igen bankodol hogy ily tunya reſt voltal
az időnek joban valo el kőlteſről (!) jelősben melyet heyaba es
gonozwl el kőltőttel: oo annakokaiert || mely igen bodogh es 126
bőlch az olyan embőr ky igyekőzyk olyannak lenni moſtan az
ő eletibe hogy mineminek kevan talaltatni halalanak oraian: ad
kegyeglen ez ilyen igyekőzet nagy bizodalmat es bodogwl megh

halni es ez vilagnak tekeletős megh vtalaſſat es buzgo keuan-
ſagot az jozagban valo haznalaſt fegyelőmnek zeretetit peniten-
127 cianak munkayat egez es gyors- ‖ es io erdemes engődelmessegőt:
maġanak tulaydon megh tagadaſt: es kynek kynek minden el-
lene valo el viſſeleſt es haborussagnak el zenuedeſſet az edes
vronk iesus criſtusnak zeretetiert byzzonyaual ſok iokat tehetz
miglen vagy egheſſegben de maga ha megh korulz ne*m* tudom
mit tehetz: azert keueſſek jobbitatnak meg az korſſagbol vgyan
128 ezonkepen (!) kyk ‖ ſok zarandokſagot iarna«k» ige*n* ritkan lez-
nek zenthe ne akard bizni jőuendőben az te idweſſegődet az te
bara<ti>dra es feele baratidra mert igen hamar el feletkőznek te-
rolad embőrok (!) honnem mint alittanad: job moſtan ide<ie>n
magadrol gondolnod eſ valami jot előted bochattanod ho*n*nem
mint egyebeknek ſegethſegőkben remenſegődet vetnőd azert ha te
129 nem vagy ‖ moſtan tennen magadert zorgalmatos kychoda lezőn
te [re] eretted jouendoben (!) zorgalmatos mert az moſtani idő
igen dragalatos: de jay ky vezedelmes haznalat<lan> [kepen] az
időt el kőlteny melben erdemlheted volna hogy őrőkke elnel:
jőuel [es] tudnia mint az halalra es mikoron egy napot ah
vagy egy orat eletődnek meg jobbitaſra (!) kewanz ezt nem tu-
130 dom ha meg ‖ nyerhetőd: annakokaiert mine nagy veződelőm-
ből tennen magadat meg zabadithatod es mely nagy felelőmből
meg zabadittathatol ha moſtan mindenkoron leyendez felelmes
es az halalrol ketſegős az az halalodnak [vtanna] ideyen es
előtte akarz kez lenni es teetſegben (!) ne*m* eſny annakokaiert
131 tanuly moſtan ekkepen elny hogy halalod- | nak orayan ‖ inkab
vallhas őrőmet vigaſſagot ah vagy vigadny honnem mint felni:
azert [tany] tanuly moſtan meg halny ez vilagnak hogy akkoron
kezgy[zdy] elni az criſtuſſal: tanuld meg moſtan mindeneket
meg vtalni hogy zabadon folyamial az criſtuſhoz ſanyargaſd meg
az te teſtedet moſtan az penitencianak miatta hogy valhaſ bi-
132 zonſaggal valo byzodalmat az criſtuſſal oh te ‖ [balgad] balga-
tag eztelen kaba embőr mitt gondolod tennen magadrol ezt
hogy ſok ideygh elny mikoro*n* egy napotes nem valhatz batorſ-
ſagoſſon: mely igen ſokkan megh chalattattanak eſ az ő teſtők-
ről rementelenſegwl ky vonattatanak eſ el veztenek minezer
hallottad ezt az mondok hirdetőktől mondwan: mert imez
133 fegyw[ez]ernek miatta el eſſőt: imez el ‖ meryttetőt viznek miatta

eſ jmez magaſ helrȏl ala eſſȏt es az ȏ nyaka ki zegȏt eſ imez etel-
nek miatta meg fuladot imez iategnak miatta eletyt el vegezte es
nemely tyznek miatta nemely [ſ] vaſſnak miatta nemely dogh (!)
halalnak miatta nemely toluaioknak miatta el vezzȏt eſ mindeneknek
ekkepen lȏth [al] halal az ȏ vegȏk es embȏroknek (!) eletȏk mikepen
|| az arnyek hamarſaggal el mulik ky emlekȏzyk megh te rolad 134
halalodnak vtanna es kychoda imad te erȏted halalodnak vtanna:
annakokaiert tarſ (!) tarch megh dragalatos atyam fya azt ahmit
moſtan meg tartando vagy es ah mi penitenciat moſtan meg
tardhatz: mert nem tudod mikoron meg [halhatz] halz es nem
tudod mi kȏuetkȏzyk tȏrtenik tenekȏd halalodnak | vtanna ||
annakokaiert miglen idȏd vagyon gyȏnch (!) kazdagſagokat me- 135
lyek meg nem halnak az az gyonch (!) tennen magadnak meg
halhatatlan kazdagſagokat mikepen mondya edes vronk az euan-
geliomban monduan gynchetȏk (!) kynchet magatoknak az meny-
orzagban holot [ſa] ſem az roſdameg ne*m* ezy eſ az orwok ky
ne*m* aſſak es el nem vrozyak || es az te idweſſegodrȏl (!) el val- 136
uan ſemmit ne gondoly ha ne*m* chak azt ah mi az vriſtenne
ezȏkrȏl chak gondolkodyal eſ zerezy baratokat tennen magad-
nak az iſtennek tiztȏletȏs zenty kȏzzwl eſ az ȏ chelekȏdetȏket
kȏuetven hogy mikoron meg fogyatkoza*n*dol ez jelȏn valo elet-
ben tahat azok tegȏdet fogadyanak vegyenek az || ȏrȏk haylek- 137
ban tarchad tennen magadat ez fȏldȏȏn mikepen zarandokot es
joueuent (!) melyre ſemmit ne*m* var ah vagy zykſegh ez vilagy
gondrol es tarchad zabadon az te zyuedet az iſtenhȏz es ȏhozza
feel egyengettwen [mert] mert ninchen it megh maradando va-
raſod oda kȏnyȏrȏgy eſ oda fohazkodyal naponged (!) || ſiraſnak 138
miatta egyengeſſed tennen magadat az iſtenhȏz: hogy az te
lelkȏd erdemletteſſek halalodnak vta*n*na az felſegȏs mindenhato
vr iſtenhȏz megh bodogulvan eſ zent kepen ȏ iſtenſeghe eleyben
batorſaggal iarulni kyt agyon nekȏnkes megh nyerhetnȏk az ȏrȏk
bodogſagot atya fyw zent lelek telyes zent haromſag mind ȏrokwl
ȏrokke (!) amen ||*)

*) A következő, eredetileg üres 139. lapon lévő későbbi befirkálásokról l. az Előszó XXXIII. és XXXV. lapját. Utána az ötödik kéz írása kezdődik.

140 It oluaſtatik igen zep aitatos imatczagh mi-
koron volna az aluerna hegye'n es zent mihalnak negy-
wen napiath bŏytŏlneye egy regel mikoron oth imatkozneek
czodalalos jſteni edeſſeget erze nagyoban hogymint annak elŏtte
es lata az menyorzagnak magaſſagabol le zallani ŏ hozza meg
141 tyzeſſylt ſera- || ffin angyalt tudnia illik feneſ zarnyat valuan
eſ az hegy lattatik vala geryedŏtnek lenni eſ azt lata el kŏzel-
getni az ſeraffin angyalnak zarnya alat latha angyaloknak ſok-
ſagoſ ſereget eſ azok kŏzŏt latha az meg fezylt criſtuſ ieſuſt eſ ezŏn
igen el chodalkozzek eſ kŏnyŏryletŏſſegnek keſſeryſſege meg jndita
142 ŏtet eſ az ŏ elme- || iet az ken zenuedŏt criſtoſon touaba ily ŏrŏmet
valla az ŏ malaztoſ lataſſarol eſ mikoron titok bezedeth jelŏntŏtte
volna ŏneky vegezetre monda ŏneky zerezd meg magadat fe-
rench mert czodalatoſ miuelkŏdetŏt zerzek en te benned eſ zent
ferench monda ŏneky te tudod vram mert keez vagyok minden
143 the paranczolatidra tahat az || mi edes vronk criſtuſ eſuſ(!) ky ter-
yezte az ŏ job kezeth eſ teue az ŏ job kezere zent ferenc
atyanknak kynek meg illeteſſere leghottan zent ferenc atyanknak
keze meg meg ſebheteek eſ az ŏ kezeben nagy faydalmat zen-
ueduen nagy zozattal fel kyalta monduan o en vram ieſuſ criſ-
tuſ ezt meg monduan le eſſeek az fŏldre eſ ekepen meg ſebhet
144 | -uen eſ el czo- || czodalkozuan nezy vala criſtoſ vronkat kinek
monda vronk ieſuſ kely fel ferenc teryezd ky az maſ kezedeteſ
eſ ezŏn kepen tŏn az bal kezeneſ meghent le eſſeek az fŏldre
eſ fel kyaltuan kynek monda eſmeeg vronk ieſuſ: kely fel fe-
renc zerezd meg magadat ŏ eſmeg monda en edeſ vram ieſuſ
keez vagyok eſ vronk ieſuſ tŏue az ŏ labat zent ferencnek ||
145 labaira eſ meg ſebhetuen hirtelenſeggel fel kyalta eſ legottan le
eſſeek az fŏldre vegezetre eſmeg monda vronk ieſuſ ŏneky fe-
renc kely fel hogy vegezyem el the benned az czodalatoſſagot
melyet zerzettem: eſ bodog zent ferenc monda vram ieſuſ ky
zenuedhet el ily nagy faydalmat kynek monda vronk ieſuſ mith
146 tŏttel volna akoron hogy ha || vereſſegŏket eſ twyſ coronazaſſo-
kat arceel vereſſeket pŏkdŏſſeſŏket eſ egyeb nagy kenokat me-
lyeket en embŏrŏkert zenuettem eſ mind fel vŏttem valyon el
zenuedhetted volnae te ezŏket annakokaiert fel kelle bodog
atyank monda: mit paranczolz vram ieſuſ jm kez vagyok criſ-
toſ vronk [gy] gegyeglen (!) meg ŏlele ŏtet eſ az ŏ oldalat

helyhȍztete eſ teue bodog || zent ferencnek oldalahoz eſ leghot- 147
tan reya nyoma es reya peczetle az ſebet az ȍ oldalara tahat
zent ferench fel kialta eſ monda o en edes kegyelmes ieſoſom eſ
leeſſeek ottan a fȍldre mikepen holt eleue (!) eſ criſtuſ vronk
el enyezeek onnetȍn eſ fel men az menyorzagban bodogh zent
ferenc atyank az fȍldȍn ſekywek mind kilenced orayglan tahat
az || frater leo oda jȍuen latuan ȍtet le eſſȍtnek lenni fel emele 148
ȍtet alituan hogy az nagy [zend] zenuedetȍſſegtȍl fogyatkozot
volna olyan igen el eſ az oratol fogua zent ferenc az zent ſe-
beket viſſele az ȍ teſten jollehet titkon minere tehete el viſſel-
uen titkolya vala o azert bodogſagoſ zent atyank o dyczeſſegȍſ
criſtuſnak zolgaya viſſeluen az the ſebeyd- | nek miatta || tegȍdet 149
kerȍnk annakokaiert tegȍdet dyczȍſſegȍs zent ferenc atyank hogy
eſſedȍzyel mi erȍttȍnk vrieſoſ criſtuſnak elȍtte hogy az te erde-
mednek miatta adyon minekȍnk malaztot eſ reuid idȍben az
ȍrȍk bodogſagot mind ȍrȍkwl ȍrȍkee amen

*) It kȍuetkȍzyk az zent Brigida azzonnak tizen ȍth imat-
ſaga kiket vr || -onk criſtuſnak ſezylety elȍt zokot vala mon- 150
dani aitatossaggal mely tartatik az zent pal egyhazaban: monda
az zent Brigida azzonnak valaky eztendeig ez imatſagokat aita-
tossagal meg mondangya az ȍ nemzetibȍl tizen ȍth lelkȍk za-
badwlnak ky eſ tizen ȍth bynȍs ter ky purgatoriombol meg
|| penitenciara: es tizen ȍth igazak alnak meg az igaz alapatban 151
ennek felete ȍ maga jut az tekeletȍſſegnek garadiczara eſ binei-
nek byzony meg eſmeretire eſ tȍredelmeſſegre eztes mondya ky
ez imatſagot meg mondangya halalanak elȍtte tizen ȍtȍd napon
adom neky az en zentſegȍs teſtemet hogy nehez'ek (!) ȍrȍke eſ
itatom az en zentſegȍſ verȍmel hogy ne || zomihozyek oroke (!) 152
eſ az en gyȍzȍdelmes [verȍmnek] kereztȍmnek (!): tezem ȍ
eleyben minden ellenſegynek ellene eſ halalanak ideyen az en
zent atyamal jȍuȍk ȍ hozza eſ vezem az ȍ lelket kegyeſſȍn eſ
vizȍm az ȍrȍk ȍrȍmbe eſ oth kywalt keppen valo italt adok ȍ
neky az en iſtenſegȍmnek borabol kit egyebekkel nem tezek ha
nem czak azokal kik ez imatſagot meg mondyak touaba meg

*) Innen egész az első imádság kezdetéig, a 144. l. végén, vörös betűs írás.

153 otalmaztatik gonoz keſertetől az őth erze- || kőnſegben eſ her-
telen halalal meg nem hal eſ minden byney meg boczattatnak
eſ valamit iſtentől kerend eſ az zyz mariatol meg nyery eſ az
felſő karban helyhőztetik eſ valakiket reya meg tanitand erdő-
mőt őrőke nyer eſ neuekődik: oracio

O ieſuſ [őrők] tegőd*) zeretőknek őrők edeſſeg:
ieſuſ vigaſſag ky minden ez vilagy őrőmet felywl mulod bynőſ-
154 ſők- || nek edeſſegők eſ zeretety mert tenekőd győnyőrwſſeg
embőrőknek ſyawal lenned ez vilagnak vegefele embőry allatnak
idweſſegeiert kőuetkőzik az elſő imatſagh

O vram ieſuſ ky embőrre lől emlekőzzel meg en edeſ
vram ieſuſ criſtuſ az te zent predikaciodrol eſ faradſagidrol eſ
155 epeſſe- || gydről kyt te zent teſtedben mi erőttőnk vallal jelőſ-
ben az te diczeſſegőſ kenodnak ideyen ky vala jſteni elmedben
őrőke meg zerezwen emlekőzzel vram ieſuſ az te zenagy (!)
keſſeryſſegőſ zomoruſagodrol melyet az te dragalatoſ eſ diczőſ-
156 ſegőſ te zen (!) mezzelő edeſ- || **) zent mezelő edes zadal valal
mikort azt mondad zomorw en lelkőm mid (!) halaliglan holot
te zent lelkődet valad keznek embőr idueſſegenek (?) valchagara
es a te zent teſtődet es veredet az vtoſo vachioran te tanitwa-
nidnak orztogatad (!) *es* ő labokat megmoſad es ede[d]ſen őket
megvigaztalad te dichőſſeges kenodnak keez voltat nekik meg
hirdeted emlekőzel meg vram ieſus te nag (!) rezketeſidről es
banatidrol kiket zenuedel a te gőniőrwſeges teſtődben a te zent
kereztődnek kinianak előtte mikor a harom rendel valo imatſa-
157 godnak vtana vereo | veritekőket || hwlatal a te tanituanidtol el
arultatal te valaztodtad ſydo nepeittől meg fogatatal hamis ta-
noknak miatta vadoltatal harom biroknak miatta hamiſſan ytel-
tetel a tenen «magadnak» valaztot varaſban ſydoknak nag ieles
inepen nag pentőkőn te ifiuſagodnak nemes viragaban Artatlan
itiltetel vala Meg fogatatal Zőrnen ees rettenetősſegel huzatta-
tol vala tazigaltatol vala őkleldeztetől vala Archol hagiapaltatol
158 vala tenen ruhatol megfoztta- | tal vala || Vala es idegőn ru-

*) Barna téntával az előbbi kitörült szó fölé írva.
**) Itt a hatodik kéz veszi át az írást.

had (!) öltőzttetel vala niakon veretől vala te zent zemedet es
orchadat be fedőzik vala holot keges ihūs archul verettetel
niakon verettetel iſteni mezelő zadat őkőlel verik vala Te an-
geldizw zent ziuedet ondokſagos es bidős nialakal pőkdőſik vala
te iſteni dichőſſegős zakaladat zagatiak vala te zeplőtelen Gen-
geſegős teſtődet kőozlophoz kőtőzwen kegetlenwl verik vala
Tywis koronaval koronazak vala te zent feiedet Nad eeſtapal
verik vala es kiwlőmb kylőmb zemermes kenokal zagatta | tol
vala || Azert kerlek en edeſegős vram Ieſus ki ez napon a te **159**
zentſegős fezwletődnek előtte főldre le eſtem eſedőz[őm]ven hog
ez dichőſeges felliwl meg mondot kenodnak emlekőzetert agiad
nekem edes vram Ihūs en halalomnak [ydeien] előtte bineim-
nek [bochanatiat] telleſſegős keſerwſegel valo meg banaſat Tizta
gwnaſt telles elegtetelt es minden bineimnek meg bochianatiat.*)
Amen Idwezleg edes vram ieſuſ xſtus Irgalmaz ennekőm bineſ-
nek, Pater noſter aue maria ||

Maſodik imatſag **160**

O Ihūs Angeloknak zabadſaga es genőrwſegnek paradichoma
emlekőzel meg edes vram ihus A rettenetosſegről(!) es zomoruſagrul
kyket zenuech vala mikor a te elleſegid (!) mikepen kegettlen oroz-
lanok tegőd kőrniől foganak ragadanak rantogatanak hagigalanak
kőrmőkel zagatanak es egeb nemő halalatlan kenokal tegődet
zomoritanak en edeſſegős vram Ihūs mid (!) a bozzuſagos beze-
dőkert kemen vereſegő- | kerth || kemenſegős gőtrelőmert kikel **161**
mind a te ellenſegid tegőd gitrenek (!) kerlek teged hogy ſaba-
dich meg engőmet minden lathato ees lathatatlan ellenſegimtől
es agiad nekem te zarniadnak Arnika alat őreők Iidweſegőmnek
otalmat Meglelnőm * Amen. Idwezlegh edeſſeges vram iehūs Criſ-
tus irgalmaz eneköm binesnek pater *noster* Auemaria.

Harmadik Imatſag

O Ihūs ez vilagnak teremtőie ky kerezt fanak ky | niatol
|| meg zeőrniő nem eiel (!) emlekezel meg edes vram Ihus ate **162**
keſeruſeges kinodrol es zerelmedről kit zenwech vala mikor a

*) Innen a lap végéig apróbb folyóírással. Ép így a következő imádságokban is a *-gal jelölt helytől kezdődő záradékok.

te dichoſegős (!) kezeidet tompa vaſzegekel előzer a kerezt fahoz
zegezek es ate diwchoſegős (!) labodnak zegezſere (!) mikor nem
volnal Alkolmas ő akaratiokra te zent kenodra nagiab kint ad-
nak es te zent ſebeidre nagiob ſebeket tőnek mikor nagh ke-
getlenſegel es kemeſegel (!) te zent tagaidat a kerezt fanak
163 altaliara | ees || hozwſagara annera el hwzak es [h] fezitek hog
te zent tagaidnak minden ize megzakadoznak keges es edes
vram Ihūs xptūs ebeli nagh keſerwſegős kinodnak emlekőzetieret
kerlek tegőd agiad en ziwembe te zent felelmődet es zer[elmő-
dőt]etetődet hogh tegődet zeplőtelen zolgalhaſa[nak]lak őrőke
amen * Idwőzleg edesſegős vram ieſus xptus irgalmaz enekőm bi-
nősnek pater *noster* Aue *maria* negedik imatſag O Ihus
menei vruo[?]s emlőkezel (!) meg a te nagh zerelmes kinodrol
164 kit zenuedel mikor kereztfanak magoſagara | főldről || fel emeltetel
mit (!) te tagaiban (!) megh zakadozal es te zent tagaidnak
helien egik ſem marathata megh vgh hogy te zent kenodhoz
ſem egh kin nem haſſonlothatnek mert talpatul fogua te zent
teſtődben edes Ihūs eph ſemi nem vala demaga en vram Ih*us*
ez il nogh (!) kenodrol meg nem emlekőzel mert te melh nagh
irgalmaſagodat mutatad holot te zent atiadat ellenſegődert ima-
dad monduan en zentſeges atiam bochaſd meg nekik mert nem
165 tugiak mith teznek es te nagh irgalmaſſagodert | ees || kenodnak
emlekőzetiert agiad nekőm keges Ihs hogh ez te keſerwſegős
kenodnak emlekőzeti legőn nekőm minden bineimnek bochia-
natia Amen * Idwezlegh [z] edeſſegős vram Ieſus xptūs Irgalmaz
enekőm binesnek Ötődik imatſag[k] kőwetkőzik

O Ihus őrők feneſſegnek tikőre emlekőzel meg a te nag
keſerwſegődrwl kit latal te ſelſegős iſtenſegőd[ne]nek tiukőreben
hogh te nagh dichőſegős kinod es halalod gonozoknak es kar-
166 hozandoknak | nagiok (!) || vezedelmőkre volna hala adatlanſagok-
nak miatta nagh binben kemenſeges lakozaſokert O mel nagh
a te irgalmaſagod en vram ihūs ki mi raitunk vezedelmes bi-
neſekőn kőniőrwlel kerlek teged en edes vram ieſus anagh ieleſ
irgalmaſagodert kit a kerezt fan figuen temagad vallad a tol-
uainak monduan neki eznap velem lez paradchomban (!) hog
tegőd keges Ihūs en halalomnak ideien [en halalomnak] e velem
irgalmaſſagot kine (!) miatta en te dichőſegős zent zinőd lat-
167 haſſam meg vigaſſagal | a menyey || paradichomban amen * Id-

wez leg edeſſegős vram ieſus criſtos Irgalmaz ennekem binesnek
pater n*oster* Aue maria hatodik imatſag O Ihus zerelmes
kiraly es keuanatos barat emlekőzel en edes vram Ihus ate nag
keſerwſegeről (!) kit zenvedel mikoron mezitelen a kereztfan
figel mid (!) te baratid es eſmerőid te ellenőd tamadanak ſen-
ki[k]t eő kőzzulők (!) vigaztalok (!) edesſegős ihūs nem lelz vala
hanem chak a te zerelmes ziwledet ziwz mariat | te nag || keſe- **168**
rwſegős epeſegődőn hiuſegost (!) te zent kereztſad alat aluan kit
te tanitwanidnak aianlad monduan azzonialat ime fiw te neked
a tanituanak kedek ime ania neked kerlek teged vram Ihūs ate
nag epeſegődert ki te zent zwlednek ziuet Teőrkepen nag keſe-
rwſegel meg folia hogh kőnerwl en raitam bineőſen es kerlek
tegőd edes Ihūs hog minden zomorwſagos niaualamban mit
teſt zerint es | lelők zerint || valoban legh enekőm vigaſagos **169**
hyedelmem őreke Amen * Idwezleg edeſſegős vram Ieſus xptūs
Irgalmaz ennekőm binőſnek pater n*oster* Aue Maria Am*en* He-
tedik Imatſag O Ihūs meg fokhatatlan es mertekletetlen (!)
kegelmeſeg ky mind[en] te ziwednek kewanatos zerelmeuel a
kerezt fan figuen mondad a zoth zomehozwan azaz embőri
alatnak idwőſſegeth kewanom kerlek tegőd en zerető vram Ihus
my | zywnknek || keuanſagat tekellied minden io miuelkődet[ő]re **170**
teſti keuanſagnak geried[ő]etős zomiuſagat ez wylagnak zerelmet
te zent malaztodnak hiwſegel (!) megolciad Amen * Idwőz legh
edeſſegős vram Ieſus xptus Irgalmaz en nekőm binesnek pater
n*oster* Aue maria Niolchad or*atio* O Ihūs ki vagh ir-
galmaſagnak melſeges kuth feie kerlek tegőd ate diuchőſegős
ſebeidnek melſegeert kinek melſege oly igen nag vala hogh te
zent ziue | det || Chiontotad velődet mind megh hatta vala en **171**
nagh bineimnek melſegeből zabadich meg keges Ihūs es te diw-
chőſegős ſebeidnek melſegeben el reiech miglen te zent orchad-
nak haragoſſaga el mulik hogy en vigaſſagos őromel (!) te zent
orchadnak zepſeget lathaſſam. Amen * Idwőzlegh edeſſeges
vram Ieſus xptūs irgalmaz nekőm binőſnek kilenchődik
imatſag

O Ihus ki vagh ziuőknek edeſſege es elmeknek nag | gő-
nőrű || rwſege echetnek et epenek eő nagh keſerwſeges kinaert **172**
kit mieretűnk halalodnak Ideien zenuedel el nielveen kerlek te-
gőd keges Ihūs ebeli kenodert hogy en halalomnak Ideien agiad

nekőm te diuchoſeges (!) zent teſtődnek meltan valo hoziam
vetelet hogh ki legőn en lelkőmnek vigaſagara es iduőſſegőmnek
haznalatiara Amen. * Idwőz legh edes vram ieſus xpūs irgalmaz
173 ennekőm b[.]inősnek *pater* | *noster* Aue *maria* ||

Tizedik Imatſag ez

O Ihus meniei kiral ki vag elmeknek vigaſaga es iozaga
emlőkőzel megh a nag keſerwſegős zomoruſagodrwl kit zenuedel
te zent halalodnak Ideien mikoron sido nepek tegedet kerezt
fan figőtted (!) bozwſagos karomlo bezedőkel illetnek vala de te
en edes vram Ihūs nag keſerw[ſe]kön hwlataſokat tyzvala hogh
174 te zent atiad | kiuel || egh valal iſtenſegődben tegődet el hagiot
vala mondwan ezzokat en iſtenőm mire hagal el engőmet mert
iolhet (!) vram Ihūs hog ſoha a te meniey zent atiad tegőd
el nem hagiot demaga a te nag kinodnak lattatiaert ez vilagi
nepőknek vg eſmertetik vala kerlek te[d]gőd keges Ihūs ebeli
nag keſerwſegős kenodert hog en halalomnak ideien engő[g]meth
el ne hag en vra*m* es en iſtenőm amen * Idwőzleg edes vra*m*
ieſus xpūs irgalmaz nekőm Bineſnek *pater* *noster* Aue *Maria* |

175 Tizenegedik imatſag

O Ihus kezdet es vegezet minden igben iozagos kenet
emlekőzel meg vram Ihūs xpūs mikent te zent embőſeget (!)
talpattul foguan te kediglen (!) nagh kemſeges (!) kinra bochatad
zinetlen kediegh (!) vram Ihūs a te ſokſagos ſebeidnek ſelőſe-
gert hog en bizonſagos zeretetőmel te nagh zeles poronchola-
todat őrizheſſem tellies ziuemel es minden erőmel es id | wőſe-
176 gőmet (!) || vallaſara amen * Idwőz leg edeſſegős vram Ihūs xps
Irgalmaz enekőm binősnek *pater* *noster* Aue *Maria*

Tizenkettődik imatſag

O Ihūs idwőſegős egeſegnek iege ⟨e⟩s zeretetnek kőtele
emlőkőzel vra*m* Ihūs ate zantalan (!) nag kinodrul ki oly igen
ſok vala hogh te teſtődben kegetlen ſidok ſemi nemw epet nem
hattanak vala tetedtől fogua mind talpiglan zagatanak vgh hogh
177 te dragalatos zent veredbe mind bee | vereſiwlel || eh te dicho-
ſeges (!) zamtalan kenodert kit mind te zeplőtelen teſtődbe[..]n
miertunk (!) zenuedel es a nagh montthatatlan (!) zeretetert

keges Ieſus mit kelet volna mieretwnk tennȏd es nem tȏtted
volna Byzon mindenben te nagh bȏſeges retetȏd (!) mwtatad
nekwnk azert kerlek keges Ihūs hog mind te dichȏſegȏs keno-
dat ate zep es dragalatos verȏdnek | Tintaiaual || en ziuemben **178**
meghirad te zent kenodat zeretetȏdet en mikepen kȏneeben en
kȏneeben (!) oluaſſam es ziwnetlen halalomnak Ideiglen mind
ȏrȏke nekȏd halat adhaſſak Amen * Idwȏz legh edeſſegȏs vra*m*
ieſus xpūs irgalmaz enekȏm Binesnek p*ate*r n*oste*r aue M*ar*ia

Tizen harmadik imatſag

O Ihus erȏs orozlan halhatatlan es giozhetetlen (!)
kiraly emlekȏzel meg vra*m* Ihūs a nag keſerwſegȏdrȏl kit te
halalodnak id | eien vallal || mikor tezent kenodnak ſokſagw nag ke- **179**
ſerwſege tegȏdeth megh tekelle holot mind teſtȏdnek lelkȏdnek
ereie te nag kenos korſagodert megh ſogiatkozek azert te keges
feiedet halalos keſerwſegȏdben le figezted mikor az zot mondat (!)
meg tekellȏtenek azaz embȏrialltnak (!) idwȏſſege ebeli keſerw-
ſegȏs zerelmȏdert kerlek tegȏd zerelmes Ihūs hog en halalom-
nak ideien es vegezetȏm mikoron leiend es mikort en lelkȏm
halalnak giorſa | ſagos || zomorwſago⟨ab⟩[b]an leend irgalmaſſa- **180**
godat velem teged hog elleſegȏnek (!) zȏrn⟨i⟩wſeget ne laſam
Remenſegȏmet tebenned veheſſem hogh ȏrȏke te veled es te
zentidel lakhaſſam amen * Idwez legh edeſſegȏs vram Ihs xpus
irgalmaz enekȏm bineſnek p*ate*r n*oste*r Aue Maria

Tizennegedik or*atio*

O Ihūs felſegȏs atianak abraza es eȏneki miuoltanak fel-
ſege emlȏkȏzel nemes vram Ihūs az aianlaſ[a]rol mert te zent
lel- | kȏdet[nek] || atiadnak aianlad mondwan atiam en lelkȏmet **181**
te kezedbe aianlom es el zakadoza a te zent teſtȏd nilwan valo
te nagh meel ſebeidnek keſerwſegel mi valchagwnert (!) te ir-
galmaſſagod nag kialtaſſal te zent lelkȏdet ki bochatad hog mel
kialtas vram Ihūs te zent iſteni hatalmadnak vala iege ez te
dichoſſeges (!) es dragalatos halalodert kerlek | zentȏknek || ke- **182**
ges kiralia hog batorich meg engemet erȏs angeloknak miatta
hog en ellenſegȏmnek ȏrdȏgnek ez vilagnak es teſtnek ellene
[h]alhaſſak ez vilagi biwnnek meg halyak tenekȏd elliek en
halalomnak ideien en lelkȏmnek ez zamkiwett⟨e⟩ȏt es zaran-

dokhelrol (!) fogadiad en edes vram Ihūs te zent lakodalmad-
nak bizonſagos es vigaſagos ŏromben (!) holoth munkanak terhe
183 vegezik es te dichoſegednek (!) zepſege faradat- | lan || kewan-
ſagban tekeletik ŏrekŏn ŏreke Amen * Idwŏz leg edeſſegos (!)
vram ieſus xpūs irgalmaz ennekŏm binŏsnek *pater noster* Aue
Maria [Tizedikŏtŏdik] tizenŏtŏdik ⟨*oratio*⟩ Tizenŏtŏ-
dik imatſag*)

O Iheſus bizon es gimmŏlchŏs zolŏ (!) wezzŏ emlŏkŏzel
vram Ihūs te zent werŏdnek hwlaſarol kit nag bŏſſegel mi ere-
twnk ki eŏttel mikoron kereztfanak ſaitoiaban tenen magad id-
uŏſſegnek bora[t]t te draglatos (!) zent werŏdet ky | facharad ||
184 es az sido vitezŏknek ŏ lanchaia te zent oldaladon nag melſegwŏ
ſebet nita honnan ez wilagnak biwnet hyedelŏmre forditad es
nagh bŏſegel mind te zent ziwed es derekadbali diwchŏſſegos (!)
zent werŏd wizel eleǵ mi idweſſegwnknek iegere nekwnk adad
vgh hog te zent verŏdben egh chep ſem marada te derekadban
185 kit mi idwŏſſegwnkert ne- | kwnk || ky nem ŏttŏtel volna az
idŏben vram Ihūs te dichŏſſegŏs genge teſted meg hirwada es
derekadnak zep vere minden erekben el apada te zent chon-
todnak veleie meghzaradan⟨a⟩k minden te zent embŏrſſegŏd a
magas kereztfan figwen zomorwſagos giazba ŏltŏzek hogh keges
iehus hog keges Ihūs olynak ielennel mit (!) mirafanak nialaba
186 azert nag keſer- | ſegŏs (!) || kenodert dragalatos zent verŏdnek
hwlaſaert kerlek edes Ihūs ſepheſſedmeg en ziwemnek te zent
zerelmŏdnek lanchaiaval hog te zent kenodon es halalodon valo
ſiralom eiel es na⟨p⟩pal leheſſŏn es legŏn nekwnk elŏ kinerwnk
es terich minket mindeneŏſtŏl fogwa te hozzad hog en ziwem (!)
mindenŏſtŏl fogwa te hozad hog en ziwem tenekŏd legŏn kelle-
187 metos (!) lakoda- | lom || niaſſagom legen iozagnak tekeleti eben
elete⟨m⟩nek vegezeti legŏn oly io oly diwchoſſeges (!) hog ŏrŏke
teged dichŏſſegben lathaſſalak es minden te ſok tetelidrŏl mind-
aha ſiralmas halat adhaſſak te hozad fohazkodw⟨i⟩am es nag
feretetnek ieget ŏrŏke ziwemben tarthaſſam hog en halalomnak
vegezetikoron te keges irgalmaſſagodal nekŏm ſegetſeeg | meg ||

---

*) E két szó a lap külső szélére, fölülről lefelé haladó sorban van írva.

fogatkozik kit te zent atiadal eelz es orzaglaz őrőkwl őrőke 188
amen *) Idwőz leg edeſſegős vram ieſus xpūs Irgalmaz en nekőm
Pater noster aue maria ez az imatſagnak elaianlaſa

Vram Ihūs xpūs elő iſtenek zent fia te rettenetős
kenodnak dichőſſegnek es dragalatos zent halalodnak tiztelendő
dichőſegere aianlom keges Ihūs ez tizeneőth pater nostert eſmeg
anne Aue mariatwal (!) ez fellwl | megh || mondot imatſagal 189
eőzző ⟨kyert⟩ kyrlek mindenhato atia iſtennek zent fia en edes
vram ieſus hog engemet te meltatlan biwnes zolgaloleianodat
katerinat meltoly meg odoznod es zabāditanod en biwnőmnek
kőteleből kikel en germekſegőmtől fogwa ez oraigh wetkőztem
volna te zent poroncholatodnak ellene ez may napon tach (!)
es wőriz (!) engőmet en vram Ihūs te zent zolgalatodban hogh
en tegődet vegig felelmes zeretetel zolgalialak es tek- | eletőſeg-
ben*) || Maradiak vegſő napomnak ioban vegezed es e zam- 192
kiwetőt garloſagos es niawalias vilagbol ha kymulom en edes
remenſegeőm Ihūs engőmet niaualias biwnőſt ne teg rezetlenne
awag idegőn fiw⟨i⟩a a t(!) meg monthatatlan dichőſſegődben es
a te bodogh zent zinednek latoi kőz⟨z⟩zwl ne rekez ky es a te
zent orzagodnak kapuiat ne ted be előttem en edes vram Ihūs
ne veſel engőmet [v]niaualiaſt te zent | zinődnek || előtte de te 193
nagh irgalmaſſagodal irgalmaz en nekőm mert tudom azt hog
a te nag irgalmaſſagod minden en miwelkődetimnek es bineim-
nek felette vagion Amen.

Ha e kőuetkőző kiuſdet imatſagot a fellwl
meg irt tizeneőt pater noſtert ez imatſagh vtan
igen dichiretős mert igen erdőmes es igen illik
hozzaia ozton az aianlaſat az vtan mondanak meg
de nem lehet mert nich (!) megirua || **) Oluaſtatik ith 194
az iraſſ es az jmatczag az aytatoſſagnak malaztyanak megnye-
reſſeről:

O Vram ieſus criſtus en iſtenőm minden en jowaim te

*) Itt egy eredetileg üresen hagyott levél következik, melyre később írással az előzők tartalomjegyzéke van rávezetve.

**) Innen végig ismét az ötödik kéz írása.

vagy eſ kiczoda vagyok en hogy merezkődyem tenekőd zolnom
en vagyok te zegenke zolgaczkad eſ megh vettetőt fergheczke
195 ſokkal || jnkab zegheny eſ vtalatoſb honnem mint tudnam eſ
merezkődnem mondanom de maga emlekőzyel megh vram mert
ſemmj vagyok eſ ſemmit nem vallok: eſ ſemminek jo nem va-
gyok czak the vagy vriſten az jo ighaz eſ zent: the mindeneket
tehetc: mindeneket adz: mindeneket be telyeſſittez: czak az
196 by- || nőſt őreſſőn eſ heyaba el hagywan: emlekőzyel meg vram
az the nagy irgalmaſſagodrol eſ tőlczed bee az en zyuemet az
the malaztoddal ky ne*m* akarod heyaba eſ ireſſőn lenny az the
miuedet eſ te czelekődetődet: ſmikepen viſſelhetőm el ennen-
197 magamat ez nyawalyaſſagoſ eletben hanem- || ha czak az the
irgalmaſſagod eſ az the malaztod engőmet meg erőſſitend o en
vram ieſuſ ne akaryad el teritteny az the orcadat en tőlem eſ
ne akaryad mezze halogatni az the meg latogataſſodat eſ ne
akaryad elvonny az the vigaztalaſſodat: hogy ne legyen az en
198 lelkőm tenalad mikepen az főld || viznekwl o en vram tanicz
meg engőmet tennőm az the zent akaratodat tanicz meg engő-
met te zynednek előtte meltan eſ alazatoſſon nyayaſkodnom
mert the vagy az en bőlczeſſegőm ky byzonſagba*n* engőmet meg
eſmerz eſ meg eſmertel minek előtte ez vilagh lenne: eſ minek
199 előtte en ez vilagra zylettetnem amen || oluaſtatik az zep-
lőtelen zyz marianak menyey őrőmeről ez iras
kőuetkőzyk zent tamas erseknek azzonyonk zyz
mariahoz valo nagy aytatossaga ky naponged az
zyz marianak ez főldőn valo őrőmeről valo koro-
nat meg mondya vala meg jelőnek azzonyonk
200 zyz || maria őnekymondvan ezt zerető fyam ezők
ennekőm igen kellemetőſſők melyel engőmet na-
ponged tyztelz de ha az en menyey őrőmeymről
meg emlekőz⟨e⟩n⟨d⟩el nekőm ez kedweſb eſ nekőd
idweſſegőſb monda zent tamaſ erſők azzonyom
zyz maria azt en megh nem tudhatom ha nem ha
201 en- || gőmet meg tanittaz reyaya es ekepen azzo-
nyonk zyz maria meg tanitta reyaya kőuetkőzyk
őryly en nemes azzonyom edes zep zyz maria az zyzeſſegnek
viragawal ky ielőss tizteſſegel felyől mulod angyaloknak fenyeſ-
ſegges feyedelőmſegyt es meltoſſagoddal az zentőknek ekeſſegős

zamit aue maria || maſodik imatsaagh ôryly en nemes 202
azzonyom maria vriſtennek dragalatos iegyeſſe mert mikeppen
fenyeſſeegh adatik ez vilagra az naptol vgyan ezônkepen teeſ
azzonyom zyz maria megh vilagoſſitod az bizzony bekeſſegnek
orzagat ah te fenyeſſegôdnek telyeſ voltaual eſ feneſſegeuel amen
aue maria || harmadik imatſagh ôrily en nemes azzonyom 203
maria jozagoknak fenyeſſeghôs edenye kinek akaratya kezôn va-
gyon: minden menyey vdwar mert tegôdet bodogſſagoſt eſ ke-
gyeſſegôſt vr ieſus criſtuſnak meltoſſagos zyleyet az diczôſſegben
tyztelnek eſ diczernek aue maria negyedik jmatſagh || 204
ôryly en nemes azzonyom maria vriſtennek dragaloſ zyz anya
mert czak te erdemlel anya lenny az nagy felſegôſnek eſ mel-
toſſagoſnak hogy az kegyes zent haromſaghnak zeky melle
mindennel kôzelb helyôzteſſel amen aue maria ôtôdik jmat-
ſag ôryly en nemeſ azzonyom maria || akaratnak es zeretetnek 205
egyeſſegeuel hogy legyen az te akaratod valamit kerendez az
edeſſeges ieſuſtol amen aue maria

hatodik jmatſagh

ôryly ennemeſ azzonyom maria zegeny nyavalyaſſoknak
anya mert ez vilagnak atya adot tegôdet tiztôlôknek ez vilagban
alkolmaſ iutalmat || eſ az menyeknek orzagaban az bodogſagnak 206
zekyt amen aue maria

hetedik imatſagh

ôryly edeſ zep zyz maria batorſagos legy eſ bizonſagoſ:
mert az te ôrômeyd meg nem zynnek eſ meg ſem keueſſôdnek
de ôrôke[e] meg maradnak eſ viragoznak mind ôrwkwl ôrôke
amen aue maria || 207

ez zentczegôs imatczagoknak el ayanlasa

En lelkômnek remenſeghe vriſtennek vtanna oh en edes
azzonyom zyz maria azon ayanlasban eſ azon hitben melyel
tegôdet az te zeretô edeſ fyad az mi edeſ vronk ieſuſ criſtuſ az
ônnôn valaztot tanitwanyanak zent janoſnak ayanla: en eſ te-
nekôd || ayanlom ma eſ minden napon az en lelkômet eſ az en 208
teſtemet eſ ez teſtbôl en lelkômnek ô ky mulaſſat: eſ ky mula-
ſanak orayat eſ ô fel tamadaſſat: en edeſ azzonyom zep zyz

maria kerlek eſſedőzyel en erőttem bineſſert az te zent fyadnak
előte eſ nyeryed byneymnek boczanatyat eſ az vigaztalo zent
leleknek malaztyat | amen ||

209 aytatos imatsag az zentſegős anna azzony-
rol·Iduezlegy maria malaztal telyes vr vagyon te veled
az te malaztod legyen en velem aldot vagy te azzony allatoknak
kőzőtte eſ aldot legyen az te anyad zent anna azzony kytől
210 eredetbynnek zeplőyenekyl ky zarmaztal o bodogſſagos || zyz
maria mert te tőled zyletetőt ieſus criſtus elő jſtennek fya ky
mindeneknek vre eſ terőmtőye amen aue maria *pater noster*

az zeplőtelen zyz marianak idwezletiről kyt
kell mondani az zyz marianak őrőmere mikor id-
wezle őtet zent gabriel eſ ez imatſag mondando
eſtwe eſ holwal czenditetkoron haromzor ||
211 első
O diczeſſegős irgalmaſſagnak kiralne azzonya idwezlek eſ
kőzőntlek tegődet az idwezlettel kywel idwezle tegődet zent
gabriel arkhangyal eſ idwezlőm az te tyzteletős eſ zentſegős
mehednek temploma (!) kyben nywgwek az en vram eſ iſtenőm:
eſ fogadyad az iget edeſ zyz maria mely tenekőd zent gabriel
212 ark- || hangyalnak miatta vriſtentől kyldettetőt eſ boczattatot aue
maria

masodik idwezlet
O diczessegős irgalmaſſagnak kiralne azzonya kőzőnőm az
te zyzeſſegős zywedet mely vala tyzta kebel minden bynnek zep-
lőyenekyl: fogadyad az iget edeſ zyz maria mely tenekőd bo-
213 czattatot vrtol zent gabri- || el arkhangyalnak miatta kywel
tegődet idwezle eſ kőzőne mondwan idwezlegy malaztal telyes
vr vagyon te veled aue maria

harmadik idwelet (!)
O diczessegős irgalmaſſagnak kiralne azzonya kőzőnőm az
te nemeſ lelkedet meg ekeſſittetet minden jozagoknak dragalatoſ
214 ayandekiwal eſ malaztokkal fogadyad edeſ zyz maria || az ighet
mely tenekőd kyldettetőt zent ghabriel arkhangyalnak miata
vristentől amen aue maria o diczőſſegős zyz maria [e] o edeſ-

ſegős zyz maria iſtennek zentſegőſ zyleye eſſedezyel az te zent
fyadnak előtte eſ nyeryed byneymnek boczanatyat eſ az őrők
bodogſagot amen

aitatos jmatsagh kit zerzet zent ghergőly es
engette minden penitencia tartonak eſ igazan
meg gyontnak eſ ez meg mondando terden || ter- 215
den alua őth pater nosterrel es őth aue maria-
ual az kegyes. criſtusnak kepenek előte es ennek
vagyon tizen negy ezőr eztendey bwczwya melyet
ha valaky aytatossagal meg mondangya kőuet-
kőzik

O en edes vram iesus criſtus imadlak tegődet az kereztfan
fygwen eſ tyſ koronat az te feyedben viſſeluen kerlek tegődet en
vram ieſuſ criſtuſ hogy az te kerezted zabadiczon || meg en- 216
gőmet az gonoz angyaltol tudniamint az őrdőgtől pater noſter
aue[.] maria

maſodik imatsag

O en vram iesus criſtus imadlak tegődet az kerezten meg
ſebhetwen ecettel eſ epeuel itattat kerlek tegődet hogy az te
ſebeyd legyenek az en lelkőmnek meg zabaditoy mind őrőkwl
őrőke amen pater noſter aue maria harmadik imatſag
O en vram ieſuſ criſtuſ kerlek tegedet az te nagy keſſerueſ || 217
kenodert melyet en erőttem nyaualyasert zenuedel az kerezt
fan nagyoban hogy mikoron az te draghalatos nemes lelked ky
mene az te zentsegős teſtődből kerlek irgalmaz az en lelkőmel
az ő ky meneſſenek ideyen ame*n* pater *n*os*t*e*r* aue m*aria*

negyedik imatsagh

O en vram iesus criſtus imadlak tegődet az koporsoban
helyőztetuen: es dra- || gha kenettel megh kenettetuen: kerlek 218
tegődet en vram iesus cristus hogy az te zentsegős halalod le-
gyen ennekőm őrők eletőmre ame*n* pater noſter aue maria

Őtődik imatsag

O en vram iesus cristus imadlak tegődet: le zaluan az
pokolra eſ ky zabadituan az fogſagbelieket linboſbol kerlek te-
gődet edeſ vram ieſuſ ne boczaſſ engő | met || oda bee menny 219

pater noſter aue maria hatodik imatſag O en vram iesus
criſtus jmadlak tegődet halottaybol fel tamadwan: eſ az meny-
orzagban fel menuen: eſ őluen atya iſtennek jogyan: kerlek
tegődet en vram ieſuſ irgalmazy en velem bynőſſel pater noſter:
aue maria

hetedik jmatſag

220 O en vram ieſuſ criſtuſ jo paztor az igazakat tarcz- || ad
meg: eſ az bynőſſőket igazyczad meg eſ minden hyw halottak-
nak legy irgalmas: eſ legy irgalmaſ ennekőm bynőſnek amen
pater noſter aue maria

*) Bodogh azzonnak tiztessegere valo ay-
⟨t⟩atos imatſag valamely embőr bodogh azzony
tizteſſegere ez meg irt imatſagot eſ kőzőnetőt
minden napon meg mongya mig el mihelt az ő
221 lelke teſtetől el v | alik || ah vagy megh hal annak
előtte harminc nappal az zyz maria ő neky meg
jelőnik embőry abrazatban eſ azt mondya ő neky
o en zent fyamnak vereuel meg valtot fyam ke-
zwly hozza [mert] halalodhoz mert ez gyarlo vi-
lagbol ky kell mulnod es semmit ne fely merten
te veled vagyok mindenkoron eſ tegődet meg
ſeghellek: kőwetkőzyk
222 Idwez legy zent haromſagnak leyanya: jdwez legy
zent leleknek iegyeſſe jdwez legy: mi vronk ieſuſ criſtuſnak
zentſegőſ anya jdwez legy: angyaloknak hwgha: jdwez legy
patriarkhaknak fogadaſſa jdwez legy profetaknak jgherety: jd-
wez legy ewangeliſtaknak meſtőre jdwez legy apoſtoloknak ta-
223 nitoya: jdwez legy martiromoknak batoritt- | oya || iduez legy
confeſſoroknak viragha es zepseghe: jdűez legy: zyzeknek tiz-
teſſeghe iduez legy eleuenőknek viaztaloya (!) jduez legy ha-
lotaknak meg jelőntőye velem legy minden nyomoruſſagomban
zyz maria ieſus criſtuſnak zent anya: en aytatos azzonyom
nyery irgalmat en nekőm binőſnek az te zent fyadtol mert az
224 te zent markodban ayalom az en || lelkőmet: iduez legy en
azzonyom iſtennek el reytőt hayleka: iduez legy en azzonyom

*) Az 1—9. lapon lévő imádsággal párhuzamos szöveg.

irgalmaſſagnak anya diczőſſegnek anya zent egyhaznak anya
kegyeſſegnek anya eſ boczanatnak anya: idwez legy: iduez
legy menyorzagnak kapuya zent leleknek zentſegőſ haylaka:
jdwez legy en azzonyom aranyaſ aldot edes zent haromſagnak
lakhelye (!) eſ őrők kegyelmeſſegnek || lako helye: jduez legy 225
en azzonyom zyzeknek tizteſſeghe nepeknek zeretetős azzonya:
jdwez legy en azzonyom nymorultaknak (!) anya gyermőkőknek
emleye: keſſerueſſőknek vigaſſaga iduez legy en azzonyom re-
menſegnek kwtſeye: bynőknek boczanatya lelkőknek hiedelme:
jduez legy zyz zent [l] zylle jduez legy zyzeknek artatlanſa-||ga 226
jellőnnen aluan jſtennek zent zynenek előtte emlekőzzel meg
az en gyarloſſagomrol: jduez legy bodogſagoſ iduez legy; edeſ-
ſegőſ: iduez legy irgalmaſſagoſ eſ kegyelmeſſegőſ zyz maria:
agy ennekőm erőſſegőt en ellenſegőmnek ellene nyluan eſ tit-
kőn (!) valoknak ellene kőnyőrgők te nekőd o bodogſagoſ o
edeſſegőſ o kegyelmeſſegős o irgalmaſſa | gos || zyz maria az te 227
zentczegős zyleteteden kiben mindeneknek terőmtőyet gyermők
kepben zyled hogy legy binőssőkőn kegyelmes ith eſ minden-
kőron (!) eſ mindenyt eſ az zent kereztfanak neuenek diczere-
tiert kyn az mi vronk iesus criſtus teghődet el ayanla az ő
zerető tanitwanyanak zent ianoſnak monduan jme nekőd anya
kerlek || teged en zentczegős azzonyom edeſ zep zyz maria az 228
te zent fyadnak neueiert az mi vronk ieſus criſtuſnak hogy
eſſedezzel mi erőttőnk binőſſőkert: jelőſben en erőttem minden
nemy zykſegőmben eſ nyomoruſſagamban eſ teſty ah vagy lelky
nyomoruſagomnak jdeyen mind őrőkwl őrőke amen

*) ez i[..] imatſag akkoron mondando mikoron
|| az iſtennek zent teſtet fel mutatya az pap O en 229
vram iesus cristus ky az menyorzagbol ala zallal atya iſtennek
kebeleből az zyznek meheben: eſ az kereztfanak magaſſagan
mely ſebeket vallal: es az te draghalatos zent veredet mi erőt-
tőnk ky ontad tegődet alazatoſſon kerőnk hogy az jteletnek ő
napyan allaſ az te jogodrol eſ legyőnk meltők (!) az zoth ||

*) A 18. lapon jelzett s a két következőn írt, de nagyobbrészt elpusztult imádsággal, tehát a második kéz írásának egy részével párhuzamos szöveg.

230 hallania: jŏuetŏk el en atyamnak aldotty az ŏrŏk orzagban ky
nektŏk meg vagyon zereztetuen vilagnak kezdetytŏl fogwa mind
ŏrŏkke amen: pater noſter aue maria

*) diczŏſſegŏs zyz mariarol eſ dyczŏſſegŏs
zent janoſ apaſtal eſ euangeliſtarol valo aytatoſ
231 jmatſſagh || O zeplŏtelen zyz maria es ŏrŏke meg aldot vr-
iſtennek felſegŏs zyleye: eſ vriſtennek felſegŏs eſ kellemetŏs
temploma zent leleknek titokhaza menyorzagnak kapuya kinek
miatta vriſtennek vtanna mind ez vilagh megyen: kerŏnk hay-
czad le az te kegyelmes fyleydet en meltatlan kŏnyŏrgeſſŏmre
232 eſ legy || ennekŏm mindennemy dolgaimban kegyelmes ſeghet-
ſegŏm: O bodogſagoſ zent janoſ criſtuſnak kellemetŏs baratya:
jdwez legy ky azon criſtuſ ieſuſtol zyze valaztattal eſ egyebek
kŏzŏt jnkab zeretettel: eſ menyey titkokwal mindeneknek felete
meg ayandekoztatal eſ vriſtennek diczeſſegŏſ apoſtolaya eſ euan-
233 geliſtava: valaztattal tegŏdet || kerlek iduezitŏknek (!) zent
anyawal egyetŏmben hogy melto legy ennekŏm ſegetſegŏt ad-
nod vele ŏzue: O menyorzagnak dragalatos nemes kŏnywey zyz
maria eſ zent janos O keet fenlŏ zŏuetnek vriſtennek elŏtte
aluan tauoztaſſatok el ⟨en⟩ byneymnek homalyoſſagat: ty vattok
az ket nemeſ zyzek kykben my menyey atyanknak ŏ zent fya-
234 ual eſ my || vronk iesuſ criſtuſnak myatta zerzee maganak hazat
kykben atyaiſtennek egyetlen egy fya jŏue: ty nagy zentſegtŏk-
nek eſ zyzeſſegtŏknŏk erdemeiert ŏ nagy zerelmenek meltoſſagat
meg erŏſſytte az kerezt fan fygwen vgy monda jme te fyad
azzoniallat: annak vtanna az maſtoknak ezt monda jme te
235 anyad azert az nagy zentſegŏſ zeretet- | nek || miatta kyuel
akoron az iſteny zeretet anyawa eſ fywa zerze ezŏnkeppen egybe
zerkŏztete tinektŏk ketten en nyaualyaſ binŏſ ez may napon
ayanlom az en lelkŏmet eſ teſtŏmet: hogy minden oraban mind
kywŏl belŏl valo eletŏmben erŏſ ŏryzŏk eſ kegyes eſſedŏzŏk
236 erŏttem legyetŏk vriſtennek elŏtte mert erŏ- || ſſen hizŏm eſ
ketczegnekwl vallom hogy az tÿ akaratotok jſtennek akaratya eſ
az ty ⟨nem⟩ akaratotok jſtennek nem akaratya azert valamit

*) A 9—16. lapon lévő s a nagyon megrongált következő levél túlsó (e kiadás 18.) lapján végződő imádsággal párhuzamos szöveg.

töle kerendőtők ketczegnekwl meg nyeritők azert ty nagy mel-
toſſagoſ hatalmaſſagtoknak ereieuel nyeryetők ennekőm teſtőm-
nek eſ lelkőmnek idweſſeghet eſ az ty diczőſſegőſ nagy- || ſſa- 237
gotoknak miatta az vigaztalo zent leleknek meg latogataſſat az
en zyuemnek eſ meltoltaſſek lakozny en bennem ky engőmet
bynnek minden fertelmeſſegheből meg tizticzon zentſegős jozag-
wal meg ekeſſiczőn jſteny eſ atyaſywy zeretetben tekelletősſegh-
wel alhatatoſſa tegyőn eſ ez vilagbol ky mulaſſomnak vtanna az
ő valaztotinak őrőmőkben vigyen || eſ az kegyelmeſ vigaztalo 238
beuſeggel malazt ozto zent lelek ky atyaual el ſywal orzagol
mind őrőkwl őrőke amen

oluastatik ith az iraſ az halalnak gyakorta meg gondolaſſarol eſ zynetlen embőrnek kell az halalnak orayat zyueben viſſelny*) ||

Igen hamar lezen te veled ez dologh ah vagy ez czelekő- 239
det annakokaiert laſſad mikepen annakokaiert valyad es tarczad
tennen magadat: mert ma ember vagyon eſ holnap ingyen ſem
jelőnyk: mikoron kegyeglen el vetetedendyk (!) az zemeknek
előle bizonyaual igen hamar el mulyk az elmebőles o embory (!)
zyw- || nek kemenſegős tompaſſaga: hogy czak ez ielőnvalokat 240
gondolya: eſ rola gyakorlatoſſaggal elmelkődyk: az jőuendőkre
kegyeglen jnkab nem i[g]gyekőzyk eſ előzőr azt meg latny eſ
őreya igyekőzny: ekkeppen kellene tennen magadat minden
gondolatidban eſ czelekődetidben tartanod mint hogy ha ezennel
volnal || meg halando bizonyaual ha jo lelky eſmeretőd volna 241
nem igen felned ah halalt: bizonyaual job volna az binőket el
tauoztatnod: honnem mint az halalt el futnod azert ha ma
nem vagy keez az halalhoz mikepen leez holnap kez mert az
holnapy nap bizontalan eſ mikepen tudod ha az holnapy napot
ered || eſ valhatod ſmit haznal ſok ideyglen elny mikor ily 242
keueſſet jobbitywk meg minen magokkat (!) eſ eletőnket az
hozzw elet nem mindenkoron jobbit meg de jnkab gyakorta
binth zerez eſ nemz: o bizonyawal czak egy napon iol meg
terhettőnk volna ez vilagban: ſok eztendők zamlaltatnak az meg
tereſre de gyakorta igen || keues az meg jobittaſnak gymőlcze: 243

*) A 119–138. lapokon lévővel párhuzamos szöveg.

azert izonyo es rettenetős meg halny netala (!) vezedelmeſ ſok
ideiglen elny bodog embőr az ky mindenkoron az ⟨ő⟩ halal⟨a⟩-
nak orayat mindenkoron valya az ő zemeinek előtte eſ az ha-
lalhoz őnnőn magat naponked zerzy: azert ha lattal valami-
244 koron embőrt meg halny gondolyad mert || teeſ vgyan azon
vton vagy el menendő: eſ azon kell nekődeſ el mennőd ez ha
leyend holual latandod holual: alyczad tennen magadat eſtuet
nem ernőd eſ ha latandod eſtue lenny: tahat ne merezkődyed
tennen magadnak az holualt tulaydonitani mert nem tudod ha
245 holualt erőd vannem annakokaiert mindenko- | ron legy || ron
legy keez: es ekkepen ely hogy ſoha tegőd az halal keeztelen
ne talalyon: igen ſokak hamar eſ hertelen halallal meg halnak:
mert mely oraban nem alityatok embőrnek fya el jőuendő:
temondanod (!) ſmikor tudniaillyk az vtolso oran mikor el jőuend
246 az halalnak miatta: ſokat maskepen kezdez erteny mind || te
telyes eletődnek el mulaſſirol eſ igen banod eſ keſſeryled hogy
ily tunyan eſ reſten el kőltőtted heyaba hazontalanwl az időth
mely időben czak egy napon oly penitenciat tarthattal volna
hogy jduezyltel volna o mely bodogh az olyan embőr ky moſ-
247 tan ez eletben igyekőzyk olyannak lenny mineminek || keuan
talaltatny halalanak orayan: bizonyaual ad kegyeglen nagy
bizodalmat bodogwl meg halny ez vilagnak tekelletőskepen valo
meg vtalaſſat jozagban valo haznalaſnak buzgoſſagos keuanſagat:
fegyelőmnek zeretety penitencia tartasnak munkaya enghődel-
248 meſſegnek keez eſ gyors volta őnőn- || maganak tulaydon aka-
ratyanak meg tagadassa es kinek kinek mind haborussaganak
el viſſelesse az criſtoſnak zeretetyert bizonyawal igen ſok jokat
tehetc miglen egheſſegben vagy de ha korſagban eſſendől nem
tudom minemi joth tehetc jgen keueſſen jobulnak meg az kor-
249 ſagbol vgyan ezőnkepen ky⟨k⟩ ſok || zarandoksagot iarnak igen
ritkan leznek zenthe towaba ne akary byzni az the jo baratid-
ban es az th (!) fele baratidban ſe veſſed az jőuendőkben az
the idueſſegődet mert igen hamar el feletkőznek te rolad embő-
250 rők honnem mint alittanad ah vagy gon- || dolnad job moſtan
idejen tennen magadhoz latnod eſ valami joth te előtted elől
el bo⟨c⟩zattanod honnem mint valakiknek ſeghetſegőkben re-
menſegődet vetnőd· annakokaiert ha nem vagy tennen magadert
251 moſtan zorgalmatos tahat kiczoda lezen jőue- || ndőben te

erőtted zorgalmatos moſtan az idő igen dragalatos de iay ki
igen vezedelmes hogy ez időt ily haznalatlan kőltőd es heyaba
el mulatod melyben erdemlhetne (!) hogy őrőke ely el jő hogy
egy napot ah vagy egy orat az || meg jobbittaſſert kerz eſ nem 252
tudom ha meg nyerhetőd annakokaiert draghalatoſ atyamfya
mely igen ſok eſ.nagy vezedelőmből meg zabadithatod tennen-
magadat eſ mely nagy felelőmből zabadithatod meg magadat
ha moſtan || mindenkoron leez ſelelmes eſ az halalrol ketczegős 253
tanuly annakokaiert moſtan oly modon elny hogy az halalnak
orayan inkab merezkődyel őrylnőd honnem mint felnőd : tanuly
moſtan meg halny ez vilagnak hogy akkoron || kezgy elny az 254
criſtuſſal : tanuly moſtan mindeneket meg vtalny hogy akoron
nagyob zabadon meheſſ az criſtoſhoz ſanyargaſſad meg moſtan
az the teſtedet az penitencianak miatta hog<y> y akoron valha (!)
bizonſaggal valo bizodalmat || oh the balgatagh kaba embőr 255
mith gondolod tennen magadat ſok ideygh előnek lenny miko-
ron czak egy napotes batorſſagoſſon ne valhaſ oh mely igen
ſokak meg czalattattanak eſ rementelenſegben az ő teſtekből ||
ky vonattattanak ſminezőr hallottad az mondoktol mert amaz 256
fegywernek miatta el eſſőt el vezzőt : amaz kegyeglen vizben el
merylt eſ nemely magaſſ helyről ala eſſőt az ő nyakat ky zeghte
eſ amaz etelben meg ſuladot eſ amaz || iacodwan el vegezte 257
eletyt nemely tyznek miatta nemely vaſnak miatta nemely dőgh
halal*n*ak miatta nemely tolvayoknak miatta el vezőt eſ ezőn-
keppen mindeneknek veghe halal eſ embőrőknek eletők mike- ||
pen az arnyek igen hamar el mulyk ſkyczoda emlekőzyk megh 258
te rolad halalodnak vtanna eſ kiczoda jmad the erőtted tarcz
tarcz ah vagy tegy tegy moſtan draghalatos atyamſya ah mit
tehetc mert nem tudod || mikor meg halz eſ nem tudod hogy 259
my kőuetkőzyek tenekőd halalodnak vtanna miglen időd vagyon
győtcz tennen magadnak meg halhatatlan kazdagſagokat az the
idweſſegődről el valwan ſemit ne gondoly hanem czak || ah me- 260
lyek az iſtene azokat gondolyad zerez moſtan temagadnak tiz-
teletőſ baratokat az iſtennek zenty kőzzwl eſ az ő czelekődetőket
kőwetuen hogy mikoron meg fogyatkozandol ez eletben tegődet
foga<d>gyanak eſ vegyenek az őrők haylek- | ban || ban tarczad 261
tennenmagadat mikepen zarandokot eſ jőue<ue>nt ez főldőn
melyekre ſemmit (!) nem var ez vilaghy dolgokrol tarcz zabad

zywet eſ az iſtenhőz fel egyengetet mert ninczen ith meg ma-
262 radando varaſſod oda kőnyőrőgy oda || fohazkodyal naponked
eſ ſiraſſal fel egyenghetteſſel hogy az te lelkőd erdemletteſſek az
te halalodnak vtanna az vriſtenhőz bodoghwl menny kit adyon
minekőnkeſ atya fyw zent lelek telyeſ zent haromſagh mind
őrőkwl őrőke amen ||

263 oluatatik (!) it az iras az iteletről es az (pi)
binnek kenyarol

Minden the dolghaidnak tekenczed meg az veghet eſ mi-
kepen allaz az zoroſ itelő bironak előtte kynel ſemmy eltitkol-
uan ninczen ky ayandekokal meg nem enghezteltetyk ſem magha-
264 || menthesseket bee nem vezőn de ah mi ighaz azt ithely o nya-
walyaſſagos es eztelen kaba binős mit felelz az iſtennek minden
the gonozſaghidnak tudoianak ki ezőn kőzben rettegőd moſtan
az megh haraghwt embőrnek zynet hogy mit előzőr meg nem
265 latz tennen- || maghadnak az iteletnek napyan mikoron ſenky
maſnak miatta megh nem mentethetyk ah vagy gyalaztathatyk
de. kykymind meg elegőduen lezen őnnőn maganak az ő terhe-
uel moſtan az the munkad gymőlczőſ az the ſiraſſod foganatoſ:
266 eſ fohazkodaſſod meg halgatan- || do te banatod eſ tőredelmeſ-
ſegőd elegh tetell eſ meg tiztulo az bekeſſegőſ embőr ky fogadya
az bozzuſſagokat ez vall nagyot eſ batorſagoſ meg tiztulaſt jn-
kab bankodyk egyebeknek gonozſagyn honnem mint az ő rayta
lőth bozzwſſagon ky az ő ellene valokert őrőmeſt jmatkozyk eſ
267 az ő zywe- || ből az bineket meg boczatya ky nem keſſyk egye-
bektől boczanatot kerny ky igen kynyen meg enghezteltetyk
honnem mint meg haragzyk ky őnnőnmaganak gyakorta erő-
zakot tezen eſ az ő teſtet vetty mindeneſtőlfogwa az ő lelke-
268 nek igaya ala eſ erre igyekőzyk naponged: azert job || moſtan
az byneket ky tiztittany eſ az vetkeket le vaghny honnemmint
az jőuendő tyztulaſra tartany: bizonyaual minnenmagonkat meg
czalywk <az> zertelen valo zerelőmnek miatta melyet az teſthőz
vallonk: mit eghet egyebet az tyz hanem czak ez te byneydet:
269 mineuel jnkab moſta<n> magadnak || nagyobban keduez eſ az
teſtet kőuetőd: annal nehezben ſirz eſ győtretől eſ nagyob
allatzeren valo egheteſt zenuedz: valaminemy tagyaban az em-
bőr vetkőzőt azon tagyaban nehezben győtretyk: oth az restők

tunyak eghő eztennőkkel jngattatnak eſ az torkoſſak ehſeggel
eſ zomywſſaggal győtrett- || etnek: oth az teſty buyaſſagban 270
elők eſ az teſty keuanſagnak zeretőy eghő zurkkal eſ bydeſ
kynkőwel meg őttettetnek eſ mikeppen az dyhőſ ebek az nagy
faydalomnak eſ kennak miatta az iregyők orditnak: oth ſemmy
bin nem lezőn mely az ő tulaydon kenyat nem valya: oth az
keuelyők mi- || nden gyalazattal be telyeſődnek eſ az főſuenyők 271
nyaualyaſſagoſ zeghenſeggel zykelkődnek: oth lezen egy ora ne-
hezeb az kenban honnem mint ith zaaz eztendők az keſſeryſſe-
gős penitenciaban oth ſemmit (!) nywgolom ninczen eſ ſemmi
vigaztalaſſok ninczen az karhoztaknak: de ith nemiko- || ron 272
meg zynyk az munka<k>tol eſ az ő baratihoz folyamik eſ valami
vigaztalaſt (!) vezen mert oth egy byneſ nynczen hogy ky kennekwl
volna: annakokaiert legy moſtan zorgalmatoſ eſ bankodwan az
the bineydről hogy az iteletnek napyan legy batorſagoſ az bo-
dogokkal mert akkoron az igazak || alnak nagy batorſaggal az 273
ő ellenſegőknek ellene: kyk őket keſſerghettek eſ haborgattak
ith ez főldőn: akkoron az iteletre al ky ith moſtan őnnőnma-
gat alazatoſſon vettőtte embőrőknek itelety alaa: akkoron nagy
bizodalmat vall az zegheny eſ az alazatoſ es rettegh minden-
felől az kewely: akkoron lattatyk || bőlcznek lőtt lenny ez vi- 274
lagban ky az criſtuſſert tanult [ez] balgatagnak eſ vtalatoſnak
lenny: akkoron meg kelletyk minden haboruſſagnak bekeſſeggel
valo zenuedeſſe eſ minden alnakſagh [meghd] bee fogya az ő
zayat: akkoron őryl minden aytatoſ eſ erdemlettetyk minden
zerzetőſ akkoron || inkab őril az megh győtrőt teſt: honnem 275
mint ha mindenkoron győnyőryſſegőkben taplaltatoth volna:
akoron fenlyk az alavalo őltőzet: eſ meg ſetetyl homalyoſſodik
az lagy ruha eſ lagy őltőzet <ak>koron jnkab diczertetik az ze-
genke haylek honnem mint az aranyas || palota: akoron jnkab 276
ſeghel az alhatatos bekeſſeegh honnem mint mind ez vilaghy
hatalmaſſaag: akoron nagyobban vigad az egy igy engődel-
meſſeeg honnem mint mind ez vilaghy pompaſſagh: akoron
jnkab őryl az tizta eſ jo lelky eſmeret: honnem mint az nagy
bőlczeſſ- || eghőſ tudomanyok: akoron nagyob mertekőth nyom 277
az kazdagſagoknak meg vtalaſſa: honnem mint mind ez főldy
ſok kyncz: akoron jnkab őrylz az aytatoſ jmatczagon honnem
mint az győnyőriſſegős meg elegődeſſen: akoron jnkab nagyoban

278 őrylz az veztegſſeguek meg tarta-‖ſſan honnem mint az hozyw
bezzelleſſőkőn: akoron jnkab jobbak leznek az zent mivelkődetők
honnem mint a ſok zep ighek akoron nagyobban kellemetőſ
lezőn az zoroſſ elet eſ az kemeny penitencia honnem mint mind
ez főldy győnyőryſſeghők tanuly moſtan keweſben zenuedny
279 hogy oztan ak- ‖ oron az nehezektől megzabaditatthaſſal: elő-
zőr ith bizonytczad megh hogy mit zenuedhetc annakvtanna
ha moſtan ily keueſſet el nem zenuedhetc ſmikeppen zenued-
hetőd el tahat az őrők kent: ha moſtan ily keczyn ken habo-
ruſſagh ily beketellenne tezőn mit tezőn tahat az őrők ; ken ‖
280 jme bizonyaual nem valhatc keet őrőmeket győnyőryſſegben
lenny it ez vilagon eſ annak vtanna orzagolny az menyorzag-
ban az criſtoſſal ha mind ez may napiglan mindenkoron tizteſ-
ſegőkben eſ kewanſagokban elte⟨e⟩l volnayſ mind azok ſmit
281 haz*n*altanak volna tenekőd ha jmmar ‖ alhatatlanſagban tőr-
tenneek tenekőd meg halnod annakokaiert mindenek hiwſſagoſ-
ſok az iſtennek zeretetinekyl: es czak őneky zolgalny: mert
valaky az iſtent telyes zyweuel zerety ez ilyen embőr ſem a
halalt: ſem ah kenth: ſem az iteletőt: ſem az poklot nem fely
282 mert az tekelletős zere- ‖ tet batorſagoſ jarulaſt tezen az iſten-
hőz: kyt kegyeglen megeſ bynth tenny gyonyorkődtet (!) nem
czoda ha a halalt eſ az iteletőth felye: de maga jo hogy ha
meeg mikor az zeretet tegődet vizza vonzon az gonoztol de ah
vagy czak az őrők kennak felelme meg rettenczőn ky kegyeglen
283 iſtennek ‖ felelmet hatra vetty ſok ideyglen az joba meg ne*m*
alhat eſ maradhat de az őrdőgnek tőryben hamarſaggal eſſyk
kytől az felſegőſ iſten mindőnt meg otalmazyon ſminketeſ amen

Olwaſtaty⟨k⟩ ith az ira (!) embőrnek őnnőn maganak ala-
zatoſſon meg erteſről eſ hogy maſt nem kell jtelny ſem ragal-
284 mazny | bezeddel ‖ Minden embőr termezetzerent kewan tudny
eſ bőlcz*n*ek lattatny de az tudomany iſtennek felelmenekyl mit
hoz embőrnek eſ mit haznal vgy mint azt mondan⟨a⟩ya ſem-
mit nem: byzonyaual job az alazatoſ parazt egy igy embőr ky
285 iſtennek zolgal honnem mint az kewely bőlcz ‖ doctor ky őnnőnmagat
el hagywan el tunnyaluan nezy ah vagy gondolya czak az egnek
forgaſſat vgyan ezőnkepen valaky magaban ſel fualkodot eſ kewely
erőkődyk ma⟨a⟩ſt haborgatny keſſergetny czelekődetywel eſ be-

zedywel vtalatoſ iſtenek előtte mert iſten azt mondya minden va-
la⟨ky⟩ fel magaz- || talandya őnnőn magat: meg alaztatyk mert 286
pokolra vettetyk ala az keuelſeghert annakokaiert mondya ith
az iraſ valaky jol őnnőnmagat megh eſmery őnőnmaganak vta-
latoſ lezőn eſ nem igyekőzyk ma⟨a⟩ſt megh bantany ſem be-
zedeuel ſem tetemenyewel mert őnnőn magat alytya mindenel
|| alab valonak eſ vtalatoſſnak lenny ſem győnyőrkőttety⟨k⟩ 287
[ed] eſ diczekődik embőrőknek diczeretyben miert mert ha tud-
nam mind azokat melyek ez vilagban vannak eſ zeretetben
nem volnek mikepen ſeghellenenek mind azok engőmet ⟨meg⟩
iſtennek előtte vgy mint azt mondanaya ſemit⟨kepen⟩ nem mert
ah ky engőmet meg ite- || lendő minden en czelekődetimről 288
mert minden en zolaſſim eſ czelekődetym ő előtte iellőn vannak
kynel: ſemmi el nem titkoltathatik: zynyel meg annakokaiert:
az felette valo tudomannak kewanſagatol: mert oth talaltatyk
nagy feſlőtczegh eſ czalarczagh: az bőlczek eſ tudoſſok őrőme-
tőſſen kewannak lattatny: eſ bőlczeknek || mondatny vgyan 289
ezőnkepen az keuel⟨y⟩őkeſ akarnak mindenektől tizteltetny es
egyebekőn hatalmat venny eſ vralkodny eſ egyebeket hamiſſan
nyomorgatny eſ őket haborgatny eſ ő reyayok iregykődni: eſ az
ő elő menteket irily⟨k⟩ kyert az olyanok vezyk az jſtennek
ſentenciayat mikoron ez mondatyk || ő nekyk menyetőkel en 290
atyamnak atkozty az őrők tyzre, ky zereztetőt őrdőghnek. eſ az
ő angyalynak. mert am azt mondya a az vriſten az euangeliom-
ban valaminemy mertekkel merőd atyadfyanak eſ fele baratod-
nak vgyan olyan mertekkel merettetyk tenekődeſ annakokaiert
ſokak || vannak melyeket tudny: azert igen keweſſet ah vagy 291
jngyen ſemmit nem haznalnak az leleknek idweſſegere: eſ igen
bolond kaba balgadagh(!) az ky egyebekre igyekőzyk honnem mint
azokra melyek az ő idweſſegenek zolgalnak az ſok ighek ſok
zolaſſok nem elegittik meg az lelkőt de || az tizta lelky eſmeret 292
nagy bizodalmat ad az iſtenhőz: eſ az jo elet hywőſſitty meg
az elmeth mineuel jnkab jobban tudz eſ többet tudz. annewal
jnkab nehezebben iteltetől belőle hannemha zentyl elendez vele
azert nem az maſnak haborgataſſa az zentyl valo elet de az
alazatoſſaggal || valo eſ zerettettel valo elet tezen embőrt kelle- 293
metőſſe: annakokaiert ne akary fel [v] magaztaltatny valamy-
nemy meſtőrſegből ahvagy tudoma⟨n⟩ybol: jo varro vagye ne

keuelkődyel vele: mert ne talam az tőth az vyo<d>ban őtőd eſ
towaba nem varhatz ah vagy jo deyak vagye eſ jo <iraſſ>oluaſſo
294 vagye || ne keuelkődyel vele mert ne talam az kewelſegert iſten
el vezy zemed vilagat: eſ minden egyeb tudomanyddal ne ke-
welkődyel mert embőrt czodakepen meg ver iſten: de inkab
fely az tenekőd adot eſmeretőkről eſ tudomanyokrol: eſ hogy
az tenekőd adot ayandekőt (!) eſ malaztot el ne vezeſſed:
295 eſ ha || lattatyk tenekőd hogy ſokakat tudz eſ ighen jol ertez
mindeneket: eztet tudyad mert bizonyaual ſokkal tőbbek vannak
melyeket the nem tudz eſ nem ertez: annakokaiert ne akary
magaſſan eſ nagyon erteny: de jnkab az the tudatlanſagodat
valyad: mi<er>t kewanz te valakynek eleyben vettetnőd mi- ||
296 koron naladnal tudoſbak talaltaſſanak eſ jnkab bőlczek az tőr-
uenben: annakokaiert ha akarz valamit haznalatoſ keppen tudny:
eſ tanulny: zereſſ nem tudny eſ ſemminek alyttatny mert az
kewelſegből akar embőr bőlcznek lattatny: azert zereſſ nem
tudny mert ez az felſegőſ eſ haznalatoſ lecke őnnőnmaganak
297 byzony || meg eſmerety eſ meg vtallaſſa: embőrnek őnnőn ma-
garol ſemmit nem tartany eſ alittany: eſ hogy egyebekről min-
denkoron jol eſ magaſſan erteny: byzonyawal ez nagy bőlczeſ-
ſegh eſ nagy tekelletőſſeegh: annakokaiert ha latandaz valakyt
298 nyluan vetkőzny ah vagy valaminemy nagy bynt eſ || nehezzet
tenny: demaga azert ne akaryad tennenmagadat annal jobnak
alittany mert nem tudod miglen alhatc az joban mind nyayan
gyarlok vagyonk: de the ſenkit naladnal gyarlobnak ne alycz:
annakokaiert mert minden valaky magaban byzyk hamar el
299 eſſyk azert mondya az derek iraſſ || egyt (!) monduan: ha ze-
gyent akarz vallany: hyddel magadat fualkodyal fel vond ky
azzonyallaty tőrődet nyelued el boczatwan: ma<a>ſt meg gya-
lazwan bezzeddedel nyeluedel eſ ottan keez zegyőn vallot embőr
vagy kynek bizonſaga az zent iraſſ

300 Oluaſtatyk ith az iraſ az zeplőtelen zyz marian- || ak
bwczw veteleről az ő zent fyatol mikor az ő zent fya mene fel
jeruſalemben hogy az hwſwety barant meg enneye eſ az vtan
zenwedne mert jmar el jőtt vala az ő zenuedeſſenek oraya

Nagy czőtőrtőkőn holwal leuen be mene az bodogh zyz
301 maria az ő zerető fyahoz az ieſuſhoz eſ le eſſek || az ő zent

fyanak elette eſ monda őneky nagy ſiraſſal: o en draghalatoſ
fyam eſ en zerelmeſ zywemnek vigaztaloya valami mondaſſom
vagyon ennekőm the nekőd: o en dragalatoſ fyam eſ en jſtenőm
ky engőmet terőmtőttel kerlek tegődet maragy meg en velem ah
<vagy czak> ma az en vigaztalaſſomert eſ az en zywemnek ||
vigaztalaſſaiert hogy egyetőmben legyőnk egyt az hwſſwetty ba- **302**
rannak meg eteleben: felele az edeſſegőſ fyw eſ monda: jol-
lehet en draghalatoſ anyam kellene ennekőm engednőm tenekőd
kyre [..] en tartoznameſ mert te tőled vallom az embőry teſ-
tőt: de maga jnkab kell az atya iſtenek engednőm kitől en
vallom eſ vőttem az iſtenſegőt || ky ekkeppen zerzette eſ el **303**
rendelte hogy oth zerezyem meg az hwſuetot hogy oth egyem
meg az hwſſuety barant mert el jőt az meg valtaſnak ideye
mert jmmar kőzzeel vagyon az ora melyben en te tőled el va-
lom O en dragalatoſ anyam te jol tudod kyczoda vagyok [m.]
mert jſtennek fya vagyok eſ te ennekőm minden || azzony ala- **304**
toknal nagyoban valaztattal anyawl the ennekőm mindenkoron
nagy [halatoſ voltal] halalatoſ voltal. O en zerető anyam hol-
napi napon oly halalt zenuedők hogy mind az angyalok el czo-
dalkoznak rayta o zeretetőſ anyam o draghalatoſ zylem laſſad
ez teſtet kyt ez vilagra zyltel eſ naponked [na] taplaltal az hol-
napy napon telyeſſeggel || mind el zaggattatik az en orcam **305**
dohoſ nyalakal el pőkdőſtetyk eſ zaggattatik eſ mind egyeb
jzonyo kent zenuedők eſ n<y>akon veretőm: eſ arceel veretőm
. . mely igheket ith halla . . zyz maria eſ bezedeket . . onta
az zyz maria eſ nagy kőnyw hwllataſſokat eſ ſiraſſokat: ky onta
eſ akepen bwczwt vőn ő tőle o embőr ez kegyeſ anyan- || ak **306**
banatyt eſ keſſeryſſegyt ez may napon az vton kyt zenuede kell
viſſelnőd tenekőd eſ az te zywedben hogy kőnyőrylyőn te ray-
tadeſ az zyz maria te eſ kőnyőryly zywedben ő rayta ez may
keſſeryſſegen az vton az te zywedben amen

BIRK CODEX.

El kezdetik zent agiſtan piſpek reg*u*laial igerôl igere: nemel zerzetes azzonallatn(ak) egǵ leueleben;

Ezek va*n*nak kikek (!) para*n*czolo[n]k hoǵ meg tarchatok: ti kik monoſtorban [lakozkok] lakozuan vattok ⟨lakoztok⟩. Elô(ſz ?) kiert eǵbe ǵvlekezuen vattok ⟨ǵvlekeztetek⟩: hoǵ [hazban] hazatokban eǵǵeſſegel lakozz'atok: es [eg] eǵ lelketek leǵen ſ eǵ ziuetek iſtenbe: Se mond'atok valamit tulaidon tieteknek: de menden kôz leǵen tinektek; Es oztaſſek feiedelm azzontol ⟨azaz prioriſſatol⟩ (mendeⁱnteknek elet es ruha nem egenent me*n*de*n*nek: mert ne*m* me(nd) eǵenlô⟨(eǵen)ent⟩ [hazonra vattok] egeſſegbe ⟨erôbe⟩ vattok: de me*n*de*n*nek, mi*n*t zvkſege [leiendi ⟨fuer*it*⟩ lezen;[1]) Mert vǵ oluaſſatok az apoſtolok tetemeńebe, hoǵ menden kôz vala ô nekik es oztatik vala me*n*deniknek, mi*n*t zvkſege adǵa vala; kiknek valamiek volt vilagiban, midôn bel iôttek az monoſtorba: [c]zabadon akariak azt kôzze le*n*ni; kiknek kedig nem volt [az monoſtorba azt] ne kereſſek azt a mo*n*ſtorban: kit meg kiuôl ſem lelhettenek; de maga ô [erôtelenſ] korſagoknak ⟨ǵarloſagoknak⟩ az mi zvkôs adǵak: meg ha ô zegenſegek micort kiuôl volta⟨n⟩k, xak az z u[ ]vkſegekre valot ſem lelhette volna; demaga azert ne alahak magokat bodo[ ]k goknak[2]) miert «oly» eletôt, es ôltôzetôt leltenek, meliet kiuôl nem lelhettenek «volna»,[3]) ſe emeliek fel [ad] aǵokak (!) miert tarſalkodnak azokual, kikhez kiuel vepni nem mertek volna: de fel iǵekezz'enek zvuôkkel. es ez fôldi hivſagot ne kereſſek, «hoǵ» ne kezǵenek mo*n*ſtorok kazdagoknak inkab haznoſſa le*n*ni hoǵnem zegeńeknek: ha kazdagok ott meg alaztatnak. zegenek kedig ott fel fualkodnak; de eſmeg azok kik

[1]) Előbb áthúzva, aztán alápontozva.

[2]) A *g* betű a *k*-ba bele van javítva.

[3]) A lap szélén.

valaminek lattatnak vala vilagiba ne utaliak meg ő sororit kik az zent tarſaſagban zegenſegből iőttenek, ſőt inkab zorgalmazanak <tanolianak> nem kazdag nemzete<k>nek melto voltarol: de zegen ſororoknak tarſaſagarok (!) dichekedni; fel ſe emelkőǵenek ha kőz elettre valamit ő iozagogbol attanak, «ſe» Ő kazdagſagokrol incab [ſe] keuelkeǵǵenek miert őket monoſtornak [rezeltett(ek)] rezeltettek: mint ha ő velek vilagiban elnenek: Alia quippe quecunque iniquitas. Eǵeb demik akar mel' keǵetlenſeg, gonoz mielkedetekben vaſlalodik hoǵ az gonoz mielkedetek «meg» leǵenek, de «az» keuelſeg meg io tetemeń vtan] tetemeńeket «es» leſel: hoǵ [elvezz'enek] az io tetemeńek el veſzenek. Et quid prodeſt diſpergendo. S mit haznal zegeńeknek oztani es zegenn'e lenni, ha nauaľas lelek keuelb lezen kazdakſagot meg vtaluan: hoǵ nem mint volt őtet biruan: Omnes ergo. Azert mend eǵ lelkent eǵ zvent elietek, es tiztelietek ti [bennetek] keztetők iſtent eǵmaſban: kinek templomi lettetek; Orationibus inſtate. Imadſagot teǵetek meg zerzett idekőn es orakon; In oratorio, Imado helien <az eǵhazba> ſenki eǵebet ne mielkeǵǵek hanem azt az merre alkottak, honnan nevet es vőtt, hoǵ ha valakik, meg zerzett hora kiuől, [le] midőn vreſſegek leiend imadkozni akarnak: ne leǵe-
2 nek [«nekik»] bolgataol . . . . nekik bantool*) || Psalmis et Impnis etc. Zſoltarral es [ene] egieb enecleſſel micort iſte(nt) imad'atok: az forogion ti ziuetekben mit mondotok zatokkal. Et nolite cantare. Se akariatok enecleni: [azt] ha nem mit oluaſtok hoǵ eneclő leǵen; (Amm)i kedigen nen (!) vǵ vagon(!)iruan hoǵ enekeliek: ne enekeli<te>ek; Ca(rnem) ve(s)tram Teſteteket zeledehetek [etelnek es italnak] bőitel, es etelnek italnak zenuedeteſſegeuel: menere (eg)eſſegtek engedi: Miden kedig valameli kőzzőletek[ek] nem bőitől(het) . . . . . ebednek horaia (kiuől) vala mi eleſeget ne veǵen; hanem mid(őnbeteg)leiend; Cum acced(itis a)d menſam Micort aztalhoz mentek mignem (on)nan fel keltők: az mit (ti) nektek zokas zerent oluaſnak (b)őgeſnekvl es vetőkedes**) nekul (h)al-

*) Itt a lap alsó széle ferdén úgy el van vágva, hogy az utolsó sornak csak e két végső szava olvasható.

**) A *k* helyett eredetileg *g* volt írva.

gaſſatok, hoǵ ne xak zatok (veǵ)en etket: de meg ſiletek es [be veǵe] ⟨halgaſſa⟩ iſtennek igeiet. Que in*fir*me (sunt) e p*riſ*ti*na con*ſuetudi*ne*. Kik erőtelenek eleztebi zokaſbol ha kvlőmben tartatnak elettel. nem kell eǵebeknek neheznek lenni: ſem hamiſnak tetni, azoknak kiket eǵeb zakas tőtt erőſbe; Nec illas etc. Se alahak az «erőſbe(k)»*) bodobgaknak (!) azokat, [mert] miert veznek eletekre [mi] nemit, kit nem veznek ők: de incab magoknak őrőlienek mert tehetik, [az] «am» mit amazok nem tehetnek; Et ſi eis q*ue* ve*nerunt* Es ha azoknak kik ǵengeb eletből iettenek az monoſtorba valami eleſeg, ruha, aǵ, lepel, adatik. ki erőſbeknek es azert bodogbaknak nem adatik, gondolni kell azoknak kiknek olian eleſeg ruha aǵ lepel ne*m* adatik, menere az ǵengebek es erőtelenek ő vilagi eletekről ez kemenb eletre le zallottanak: iol lehet meges [ő] az erőſbeknek mertecleteſſegere nem iuthattanak; Nec ille debent *con*turbarj. Se haborog'anak ⟨zomorolianak⟩ [meg] ő ziuekbe, hoǵ latt'ak őket [etelbe] «valamit» eletre tőbbet ve*n*ni, nem arra hoǵ tizteltetnenek de «hoǵ» tvredelmel zenuettetnek, [hoǵ] ne tőrte*n*niek zidalmas vizzaſag: hoǵ [m] az monoſtorban holott menere [lehet] tehetik leznek mu*n*cas kazdagok, [hoǵ] ott leǵenek ǵenge zegeńek; Sane q*uem*admod*um*. Bizonńal mikeppen betegek zvkőſek hoǵ keueſebe eleſeget veǵenek hoǵ meg ne nehezvlienek, vǵan az betegſeg utan vǵ tartaſſanak hoǵ hamarab meg ioǵolianak: meg ha ez [vigal] vilagi me*n*nel alabualo zegenſegből iőttenek leiend es, Igaz vǵan mi*n*t ha [regi] elebbeli genke zokas atta volna az [g] kazdagoknak azt, [az] «am» mit adott ez vi korſag ez zegeńeknek, de midőn az eleztebi ereieket meg eppeithe[ten]dik terienek az bodogb zokaſokra ⟨azaz mertecleteſſegre⟩, ki iſten zolgalo leanit ⟨leańokat⟩ attol incab ekeſeit[i] mi*n*t keueſebbel zvkőſők, hoǵ ne tarxa őket [i*m*mar eteknek ǵőnőrőſege i*m*mar meg [giogio] ioǵoluan, kiket «zvkſegek» (?) fel emele betegőluen; Azak(!)alahak magokat kazdagbaknak: ki (!) az keneſeb eleſnek tvreſebe leien(dne)k**) erőſbek; Mert iobb keueſbe

*) A lap szélén; az utolsó betű csak sejthető, de a hiány csak egy *k* betű lehet.

**) A (dne) ki van vakarva.

zv̀kvlni, hoṅnem tőbbet leṅni. Non ſit notabilis. Ne leǵen tettetes ⟨ieles⟩ őltezettők: ſe kiuaṅńatok ruhaual kelleni, hanem erkőlchel; Ne leǵen ti nektek oꝉ vekoń ſedelőtők hoǵ alol az czepeznek halozasa⟨tta⟩ meg teſſek; . . . .[1]) ‖ Quod ſi aliqua, Hoǵ valameꝉ ſoror neki adott marhat el eńeztend: vrozaſnak iteleteuel karhoztaſſek; Indumenta veſtra. Óltőzzetek apaczaſeiedelm akarata zerent meg moſtaſſanak, akar ti tőletek akar ruha moſoktol: hog(!)tizta ruhanak ⌊nag⌋ felőtte valo kiaṅſaga «belől» meg ne zenńeſőhe az lelket: lauacrum eciam corporum Teſteknek moſaſa es ⌊ſerdőnek⌋ feredeſnek ǵakor volta ne leǵen: de az idő kőzben. kibe zokas ferdő adaſſek; kit kedigen corſagnak zv⟨k⟩ſege ketheleneit ⌊me hozza ne⌋ rea hoǵ meg fereggiek: hozza ⟨mezze⟩ ne halazzak; Fiat sine murmure leǵen morgas nakvl, ⌊vr⌋ oruoſ tanalchaual, az mi egeſſegert ualo, vǵ hoǵ meg ha nem akarna «es» az ſoror. ſeiedelm azzon parancholattiaual meg teǵe: ammit teṅni kell egeſſegert; ha kedig az ſoror akarna de talam nem alkozik: Ó kiuanattianak ne engegǵenek; Mert nemicort meg ha artana es: hizi hoǵ haznalion ammi edeſkettet; Denique ſi latens eſt. ha kedig az ſerelm teſben(!)titkon vaǵon, iſten zolgalo leańanak ha moṅdaṅǵa [hoǵ] mie ſeri ſerzik ketſegnekvl higǵenek, de maga [ha] ammi edeſkettet ha haznal az ſerelm⌊nek[2]) meg vigaztani⌋ vigaztaſara, auaǵ nem, «ha nem bizońoſok benne»[3]) oruoſtol kerdezzek Neque eant ad balneas Se ferdőbe ne meṅńenek ſem eǵeb herre, haromnak keueſben Nec illa. Az ez kinek naualaia volna vala houa menni, ne azokual meṅńen kikuel ő akarna de kikuel feiedelm azzon [p] moṅdaṅǵa, tartozzek meṅnj Egrotantium cura ⌊koroknak gondia⌋ korokual «valo» banas, akar corſagnak vtaṅna eltetendőknek,[4]) akar meg hidegleles nekvl, vala mi erőtelen-

---

[1]) A lap külső szélén lent alulról fölfelé más kézzel írva: *iobb keueſſe alatta lenni, hon nem felette.* A következő levél hiányzik.

[2]) Előbb *ſerelmet* volt írva s az utolsó három betű fölé van javítva a *nek.*

[3]) E négy szó a lap belső szélére van írva s kereszt utal rá a szövegben.

[4]) Az utolsóelőtti betű fölé egy *l* van írva, de a szóvégi *k* nincs törölve.

ſegbe naualgoknak[1]) vala kinek haǵaſſek hoǵ ŏ kerie az pinczeből, kinek mire zvkſeget latand'a Siue aut*em* q*ue* cellario Akar kedig kik pinczen, akar ruhacon akar keńueken, tiztől «felvettetnek»[2]) zerzetteknek zugodaſnekik (!) zolgalianak atiokfiainak az ſororoknak Codices certa hora keńue⟨ket⟩ me*n*den napon eǵǵ bizon oraba kerienek, vdŏ kiuel kik kerendik [nekik] ne [adaſſek] veheſſek, Veſtimen*ta* v*er*o. Zuhakat (!) kegig (!) es ſarukat midŏn [ken] zvkeſeknek kelletendnek, Ne halazz'ak adni, kiknek ezŏk ŏrizeti alatt va*n*nak, lites aut*em* p*er*tek auaǵ ſem eǵǵ ne leǵen «kŏztetok»(!)auaǵ mi*n*t hamarabb meg vegezzetek, hoǵ az harag ǵulŏſegre ne nŏien(!)es gerendat tegien zalkabol es lelket [ǵolga] ǵelkoſſa teǵen, Neq*ue* en*i*m ad ſo*l*o*s*, Mert ne*m* chak ſerfiakat illet az iras, «ki» vǵmo*n*d, ki ǵvlŏli atťafiat, ǵolkos, de ferfiuban, kit iſten elŏzer tere*m*tet, azzo*n*allat es p*ar*ancholatot vett Quecu*n*q*ue* co*n*uicio valamel ſoror ŏzzŏ zitkozodaſſal, vaǵ atokkal, auaǵ meg bv*n*nek [zemb⟨r⟩e v]zemre veteſeuel maſt meg ſertend, emlekeziek elegtetellel mi*n*t hamarab meg vigaztani am mit tŏtt, es az ki meg ſeru⟨v⟩lt poroitas nekvl meg bochatnj, Si aut*em* inuic*em* ha kedigen eǵmaſt meg ſertendik, eǵmaſnak vetket tartozzanak meg enged*n*j, ti imadſagtokert, kiket bizo*n*ńal mi*n*t [ǵakortab teztek] incab ǵakorlotok attol incab zente tarchatok, Melior est aut*em* Iobb kedig az ſoror ki iollehet ǵakorta haragra keſertetik de maga ſiet meg kernj hoǵ meg bochaſſa neki az kinek ŏſmerj hoǵ vetett, hoǵ nem mi*n*t az, ki keſŏben haragozik, es bochanat kereſre nehezeben haiol; ki nem akar megbochatnj ſororanak ne remenľe, hoǵ imadſaganak haznat veǵe Que aut*em* nunq*uam* Az meľ ſoror kedig ſouha ne*m* akar kerni bochanatot, auaǵ nem lelkeient keri hoctalan (!) . . . .[3]) ||

Azert ogiatok magatokal(!)kemen bezedŏktŏl, kiket ha 4 zatokbol ki zalaztandotok, ne [z]rŏſtelietek azon zabol oruoſſagot mo*n*dani kibŏl ſebŏk lottenek (!) Qu*um* aut*em* nece*ſſ*itas diſciplin*e* Micort kedigen meg tanoitaſnak zvkſege erkŏlcheiknek fegieſebe, titeket ketheleneit kemen zokat mo*n*dani, ha

[1]) Itt is úgy, mint az előbbi jegyzetben.

[2]) A lap belső szélére írva, de a szövegben utalási jegy nélkül.

[3]) A kézirat alsó széle le van vágva s így egy sor hiányzik.

ŏſmeritek hoǵ azokba [menket] menteket el multatok, Nem vattok ketelenek, hoǵ alattatok valoktol bochanatot kerietok(!), [hoǵ arra, hoǵ] «ne» az alatt[ak] valo⟨c⟩nal midŏn ⟨micort⟩ naǵ ⟨felette⟩ alazatoſſak (!) tartatik, [azzal] birodalmnak [meg] hatalma meg [zegetik] ⟨ne⟩*) zegeſſek *Sed tamen* De maga bochanatot kell kerni iſtentŏl ki ŏſmeri azokat es kiket igaznak felette meg feǵtek mene io akaratual zeretitek *Non autem carnalis*, kedig nem teſti de lelki zeretetnek kell kŏzŏttetek lennj Mert ammit zemermtelen teznek, azońallatok azzonallatokon rutol pachkoluan es iaczoduan [de], nem chak ŏzveǵeknek es criſtoſnak illetlen zolgaloleańinak, kik zent zandegban vannak, de ſŏt meg hazas azzońallatoknak es hazaſolando zvzeknek [es] ſem kell tenni. *Preposite tamquam* feiedelm azzonnak mint ańatoknak engeǵetŏk tiſteſſeget tartuan hog ŏ benne iſtennek ne veſſetŏk, [z] ſokkal incab eǵhaz biro papnak ki mendenteknek gonǵat viſeli *Vt ergo cuncta* Azert hoǵ ezeket meg tarchatok, es ha mit benne meg nem tartandotok, hoǵ heiaban el ne muliatok, de hoǵ meg iogolion es meg fegieſſek, feiedelm azzont [igen]**) illeti igen ⟨felieb⟩ vg hoǵ az eǵhaz biro papnak mond'a ki veletek gondol, ammi ŏ modiat es ereiet felŏl mulia *Ipſa vero, que vobis preest*, Az azzon kedig ki nectek feiedelmetek ne alaba magat hatalmal vralkoduan, de zeretettel zolgaluan bodognak, Tiſteſſegeuel emberek elŏtt feidelmetek leǵen nectek, felelmel iſtennek elŏtte, labatok alatt leǵen «le» teriezkŏdue[n], *Circa omnes*. [Mendennek on(!) magat io tetemennek adǵa peldaiol], Mendenhez on(!) magat [io] peldaiol adǵa io tetemenbe, Meg feggen ńugalmatlańokat (!), megbatorohan [felŏ] felekŏńŏket, hozzaia veǵen corokat, tvrŏ leǵen mendenhez *Disciplinam libens*, Diſciplinat feǵelmet ŏrŏmeſt ⟨zabadon⟩ veǵen on(!)maga, maſnak, felelmeſe[n] adǵa, de ⟨es⟩ jol lehet monnaik zvkes leǵen, de maga inkab kiuanńa «azt» hoǵ zereſſetek hoǵ nem felietek, gondoluan mendencor hoǵ ocot adando lezen ti ertetek iſtennek, Azert inkab engeduen nem chak ti raitatok, de ſŏt ŏ raita es kŏnŏrŏltŏk ki kezŏttetek mig magaſb heĺŏn [ul] vl, addeg naǵobb vezedelmben forgodik.

*) Utóbb áthúzva.

**) A sor fölé írva s utóbb áthúzva.

Donet dominus Adǵa vr iſten hoǵ meg tarchatok mend ezeket zerelmel, mint lelki zepſegnek zeretői, es xcnak io illataual ⟨zagaual⟩, io ńaiaſſagbol illatozok, nem uǵ mint [zolgalok] vnők [tőruen] kemeń tőruen alatt de mint [ze] zabad fiak leańok malazt alatt eluen. Vt autem vos hoǵ kedig ez kőńuexkeben mikeppen egǵ tukőrbe magatokat meg lathaſſatok hoǵ feledekenſeg mia, valamit el ne muliatok, eǵczer hetbe nectet (!) meg oluaſtaſſek Et vbi Es hol magatakat lelenditek, am mi iruan vaǵon, hoǵ meg tőttetek,[1]) adǵatok halat vr iſtennek, ki menden ionak adoia oztoia, holott kedig valakitek latandia hoǵ nala [valami] ezekbe nem ⟨vetek⟩ leiend, bankoggek az elmul⟨t⟩rol,[2]) ogǵa magat iőuendőtől, iſtent . . . . .[3]) 5

Ad Canonicas horas Midőn az ſororok Orara es az graciaſra eǵhazba mennek, es ki iőnek, az eǵhaz aitaia elott(!) fekeǵek, Senki magat hozzaia tarſohtani ne merie vaǵ valamit paranxolni; Ez iſ valamig lezen ez penitenciaba vrat ne veǵen Bekeleſre ſe iőien, Se iriak vaǵ ieǵezzek otet(!)vala mi zolgalatra zent eǵhazba: ſe haǵǵanak neki vala mi obedienciat Prioriſſa vero, De hoǵ rementelenſegbe ne eſſek, prioriſſa ilien bvnben valohoz veneket «kvlgen» kik inxek őtet hoǵ bvnet meg zanńa izgaſſak őtet tvredelmeſſegre, kőnőhek foueant őtet raita kőnőroleſſel(!), onzoliak eleg tetelre, ſegeliek eſſ eſedezeſſel, kiknek segedől leǵen az egez conuent, ha ő benne ielenendik melto alazatoſſag, smeg ne tagadǵa az ki fő vele irgalmaſſag tetet, [de] «es»[4]) ha tetit (!) neki meg vionnan veſſek az felől mondott keppen Eodem modo penitere debeat Ezen keppen tarxon penitenciat ha ki kit iſten ne aǵǵon vaǵ kitől iſten veǵǵen teſti bvnben eſendik, kit nehezeb ǵőtrelmre itelőnk, es menden[nel] eǵebnel inkab [vtalo] vndoklonk Ez iliennek el vehetik velomat,[5]) mig ez penitenciaba leiend, ha kedig ez ilien bvn titok leiend, titok tudakozaſſal idő zerent es zemeſ zerent, melto penitenciat tarxon, ha kedig

[1]) A kéziratban levő jelzés szerint ez utóbbi három szó az előtte álló négygyel felcserélendő.

[2]) Az r alatt eredetileg z volt.

[3]) A következő sor a lap alján le van vágva.

[4]) A lap belső szélén.

[5]) Az o fölötti, m-et pótló vonalka törülve.

valakik egǵ gonoz zandekual, vaǵ eǵbe hitezettel, vag(!) gonoz eggeſſeguel, p*r*ioriſſa ellen vag(!)feiedelmi ellen «niluan» fel tamadandnak, felől mo*n*dotkent t[a]rxanak p*e*nitenciat, Es toabba mig elnek, ő zereknek vtolſo heliet tarxak, Es Capitulo*m*ba zauok ne leǵen hanem xak ӧnӧn magok vadolaſaba, Se ő neki*t*(!)valami obedie*n*ciat ne haggǵanak de maga ha nekik«nek» nem gonoz zandekual de bizo*n*ńal p*r*ioriſſa ellen vala mi panazźa leiend, ki*t* ne*m* illik ſem kell el zenuedni tvrni, elӧzor(!)ӧtet ӧnon(!) kӧztӧk me*n*den alazatoſſagual es iſteni zerelmel inxek hoǵ magat meg feggǵe: ki ha ǵakorta valo inteſſel magat megfedni el mulata*n*d'a, vag(!)vtaland'a, p*r*oui*n*cialiſnak vaǵ vicarioſanak meg ielenxek D e g *r a* u i ſ ſ *i m* a c u l p a, I g e n n e h e z b u *n* r ő l X X I c a p *i t u l u m* (G) r a u i ſ ſ *i m* a c u l p a Igen nehez bvn, annak [feǵelmetlenſege] «feǵhetetle*n*ſe[ǵ]ge».*) ki [nem fel] ſem bvnt ne*m* fel te*n*ni, ſem penaiat ne*m* akaria [ve] fel veni, Azert ha ki ilien leletendik, Az ſoror*o*k ruhaiat le veſſe es ő tarſaſagoktol meg valiek, es kvlӧn valo he*r*re be rekezteſſek es elien az etekkel kik az nehezeb bvnert fӧlӧl mo*n*dua*n* va*n*nak A d c o r r e c t i o n *e m* a u t *e m* *t a* l i u *m*, Ilieneknek «kedig» meg feǵeſere leǵenek [memi]⟨nemi⟩ a l c o l m a s kez heliek, kikben nem xak az mo*n*dott feǵelmetlenӧk ⟨feǵhetetle*n*nӧk⟩ de ſӧt az meg dӧgl[e]tӧk, es kikhӧz bizo*n*ńal ǵanoſag vagion, hoǵ el futnak, auaǵ artandok zemelbe vaǵ marhaba, Be rekezteſſenek, Bizon «hoǵ» ettӧl kiſſeb bvnekert, haǵhatſak nemicor nekiknek hoǵ azon «mo*n*dot» helen lacozzanak ideiglen [meg] el valua*n* [luan] az tӧbbitӧl, mi*n*t tetit (!) io⟨b⟩nak le*n*ni D e A p o ſ t a t *i s* e t f u g i t i u i s, Z e r z e t e h a ǵ o t t a k r o l e s b u d o ſ o k r o l X X I I c a p *i t u l u m* ||

6 (S)j a l i q u a a p o ſ t a(t a u e r i t) ha vala mel ſoror zerzetet el haǵanǵa azonnal atkozott leǵen, ki ſente*n*ciat ki mo*n*donk. ez [zerzeſſel]**) zerzeſbe, ki atokbol meg ne oldozhaſſek hane*m* xak zerzet meſteretӧl vaǵ [o] ӧn p*r*oui*n*cialiſatol, ha ki zerzete meg haǵaſaba vaǵ elfutamaſban meg fogatik, es akaratſa nekvl meg hozatik, az penat tvriő, kit az fegelmetlenӧkrő ⟨feǵhetlenӧkrӧl⟩ [ha] el vegeztӧnk ha ki kedig elfuto akarattaual

---

*) A lap külső szélén.

**) Törlés jeléül aláhúzva.

meg terend, irgalmaſſagot keruen ſemmikeppen be ne veteſſek mi*n*d ŏrŏkke, Iele*n*nen ha teſti bv*n*nek teteleről bizonńal ǵanoſagos leiend, hanem Meſtert vaǵ p*ro*uincialiſt ezen megkerduen, es az ⟨ez⟩ eſetŏt meg ielentuen, vala mi okert nemicor eǵebet itelendnek Cu*m* au*tem* fuer*it* Micort kedig be veiendŏ lezen, ŏuig mezitelen vezzekuel ieien az capitulo*m*ba es földre le eſuen veńat teǵen kerien, Es mend az felŏl mo*n*dott penaual kit mo*n*dottonk, az nehezebb bv*n*rŏl, es az teſti bu*n*rŏl es az gonoz zandekozaſrol, ǵŏtreſſek, de maga az ott meg entezött irgalmaſſagban «veǵen» tŏbbet uaǵ keueſebet hama*r*ban vaǵ keſŏben, az elebbi veteknek kŏueteſe zerent, es az bvnrol(!)valo banatnak iege (!) zerent, De Creacione p*r*i*o*riſſe, p*r*i*o*riſſa tetelrŏl XXIII Cap*itu*l*um*. (M)Agiſt*e*r v*e*l p*r*i*o*r p*r*o(uincialis). Meſter vaǵ p*ro*uincialis [hozza laſſon] aǵǵon p*r*ioriſſat holott eddeg ilien zokas volt, hanem tahat tudakozas zerent, vag (!) kŏz igeret zere*n*t, vaǵ kŏz ihlet vaǵ akarat zere*n*t valaztaſſek p*r*ioriſſa, tŏrue*n* «keńv»nek «Tŏrue*n*kŏnvnek»*) me*n*den elmesſeget vaǵ vilo*n*gaſat el haǵuan, Es meſter vaǵ p*ro*uincialis vaǵ vica*r*i*us* erre iele*n*nen zerzett, ha neki tetit (!) ŏtet meg *con*firmalia, Conue*n*t kedig ki keri az valaztott p*r*i*o*riſſanak *con*firmacio*i*at, az valaztoknak neuet es zamat meg iria, ha kedig eǵ honapig ne*m* valaztandnak, hat meſter vaǵ p*r*ouincialis zerezzen *con*ue*n*tnek p*r*i*o*ſſat, Az ſoror*o*k kedig p*ro*feſſioiok vtan ſnem elŏttŏ erezteſſenek p*r*i*o*riſſa valaztaſara De inſtitution*e* supp*r*i*o*riſſe, Supp*r*i*o*riſſa teteleről XXIIII capi*tulu*m (P)Rioriſſa Ezes ſoror*o*knak es p*ro*uincialiſnak vag(!)ŏ vicarioſanak tanalxaual, zerezen ſup*pr*ioriſſat, [ki] kinek tizte lezen hoǵ zereteteſt laſſon es gondolion az *con*ue*n*tel, Es [eb] egebekbe (!) menere p*r*i*o*riſſa meg ieǵzendi neki vaǵ ereztendi haǵanǵa, Menden napi capitulo*m*ba meg ne kealtaſſek hane*m* nemicor naǵob vetkert, mi*n*t p*r*i*o*riſſanak tetit (!), p*r*i*o*riſſa kedig meg halua vaǵ leteue, Azon Supp*r*i*o*riſſa, ŏ kepet tarxa ŏvizette telieſſeguel, mig nem p*r*i*o*riſſa valaztvan lezen es *con*firmalua es hon ⟨az⟩ hazba lezen, [auaǵ]**) ⟨hanem⟩ ha meſter vaǵ p*ro*uinciali*s* vaǵ vic*arius* kilŏmben zerzendi [De Curat*r*i-

*) A lap külső szélén.

**) Törlés jeléül aláhúzva.

cib*us* ſororokual gondolokrol vaǵ lanokrol XXV cap*itulum*] De circatricibus XXV cap*itulum* (P)Rioriſſa tanalxal iegezzen, ket ezes ſorort kik zerzet zeretők kik leǵenek iǵekőzők es zorgalmatoſok, ſoro(ro)knak [tetemeńehez tel] tetelehez es maga viſeleſehez, Es az *com*pleta vtan ſ nappal es ||

valami . . . .[1]
kiknek valami okert tőrtenik be me*n*ni, az kellendőkről reuiden es keues bezeddel. Ite*m* ſi op*or*teat Eſmeg ha kelletik ſoro*ro*knak foglalaſa belől valami zvkſeges mivnek le*n*ni, be mehetnek, az miueſek *prouin*cialiſnak vaǵ vicariuſnak aldomaſaual Es hat p*rio*riſſa es supp*rio*riſſa, es, p*ro*curator ſoror, vaǵ eǵeb ha*rom*[2]) az ideſbek kőzzől erre zerzettek, zolhatnak az mieſeknek, de vǵ hoǵ [k][3]) [az eǵǵik ketteitől meg hallaſſek, Eǵebek kedig ſe*m*mi moddal ne zolianak nekik, hozzaiok ſe me*n*ńenek, Eſmeg ha valakinek vǵ tőrtenik meg korolni hoǵ vr vetelnek zokott heſere ne*m* [mehet] iőhet, ha vrat kelletik neki adni, az pap Camſaba ſtolaual őzző «őltőzue*n*» criſt*us* teſtet tizteſſeguel [viuen] be viǵe, előtte me*n*ńen ket ſoror zőuetnekkel: harmad ſoror zentelt vizzel, neǵed harangal, Es keſeriek (őtet)[4]) az megeltek cőzzől nekik az infirma*r*iaba, ſott az beteg(ekne)k vrat aǵǵon mi*n*t az ordinariu*m*ba vaǵon meg iruan, ha k(edig) vala mel ſoror annera meg betegőlt hoǵ őtet kelletik (meg) kenetni, hat az pap fel őltőzue*n* mi*n*t az *com*mu*n*iora [vaǵon] m(ondottö)nk, zent kenetnek olaiat viǵe ket zolgaloual kinek eǵǵik eǵǵ kis kereztet viǵen az maſik zőuetneket, es az infirma*r*iaba me*n*ńen es az egezz *con*ue*n*t előttő p*ro*ceſſioual me*n*ńen, Bel me*n*uen kedig az pap infirma*r*iaba mond'a, Pax huic domuj, azaz bekeſeg ez haznak, Es az tőbbi leǵen mi*n*t vaǵon az ordinariu*m*ba meg ieǵezuen, de maga vǵ hoǵ az xőpőuel valo meg tőrles p*rio*riſſatol leǵen, vaǵ [attol] az ſorortol kinek ő haǵanǵa. Caue*n*d*um* eſt De maga meg oǵak hoǵ keńńen be meneſek meg

---

[1]) E lap felső széle egyenetlen vonalban el van szakítva, a mi által a kezdő sor tönkrement.

[2]) A latin *-rum* szótag szokásos rövidítőjelével.

[3]) A *k* betű nincs egészen befejezve.

[4]) A ( ) közöttiek vízfolt alatt halványan, de még olvashatólag tetszenek föl.

ne ſokaſolianak [immar holott][1]) vr vetelert hol keneteſ(ert) naǵ ok nekvl de monnaik őrző leǵen, Micor k(edig) communicalni es meg kenetni [őzző kelletik] «mend»[2]) kelletendik valaki(t), hat leǵen mint monduan vaǵon az bemeneſről, Mas zolgalo es lehet melleie ki az zent kenetet viǵe vaǵ viſeľe, Es először leǵen az communio ſaz vtan az meg kenes Es ez eſetben [mend] az conuent mendencor az infirmariaba «meg» maraǵǵon mignem el vegezik az keneſt De capitulo tenendo, Capitulom tartaſrol XXX capitulum. (F)Ini tis Matutinis, Veterne meg leuen tartaſſek Capitulum, vaǵ prima utan vaǵ tercia utan ſ miſe vtan, ha miſe [tercia vtan] prima vtan [d] mondatik, Nemicor kedig el es [haǵha] hadhatťak ha prioriſſanak teccik, Conuent Capitulomba hoǵ be meǵen, az lecce oluaſo mond'a meg az [holdot] holdnak [napal] nap'at es mit az kalen[daru-bol] dariumbol kel mondani, ſ az hetes mond'a vtanna az preciofat *etc.* annak vtanna ſororok le vluen az oluaſo mond'a el az leccet vaǵ az zerzeſből, vaǵ az idei ewangeliumbol, Először Iube dominet monduan es aldomaſt veuen ahheteſtől, vǵmond, Regularibus diſciplinis, vaǵ Di(uinum)[3]) auxilium, midőn ewangeliumbol oluas Es aldozat leuen halattak(ert) ||

(monda az ki)[4]) Capitulomot tarťa: Benedicite, es meg 8 feleluen, Dominus, mend le haiolianak, Deinde recitatis Az vtan alamiſnat vaǵ eǵeb io tetelt eleue monduan es imadſagba aiańlvan aianlokat mond'a az prioriſſa az Retribueret, oztan az conuent mond'a Ad te leuaui, [de profundis kirieleiſon] gloria, de profundis, requiem, kirieleiſon xpēeleison, kirieleison pater noster, Ez harom verſel, Oremus pro domino papa, Saluos fac ſeruos tuos *et* ancillas tuas, Requiescant in pace, kiket az hetes mond'on ez harom collectaual Omnipotens ſempiterne deus qui facis mirabilia, Pretende, fidelium deus omnium *etc.* Ez vtan vlienek le az [ap] ſororok Tahat az ki fő [mo] meg mondhatťa riuiden ha mit az ſororoknak tizteſſegere vaǵ meg feǵeſere latandia hoǵ alkozik, Annak vtanna mond'a az ki fő, Teǵenek veniat akkik bvneſnek alaiťak magokat, legottan kik

---

[1]) Törlés jeléül aláhúzva.
[2]) A lap külső szélén.
[3]) A levél alsó szöglete le van szakítva.
[4]) E szavaknak csak némi nyomai látszanak.

magokat bvnőſnek őſmerendik le teriezkőduen veńat [teǵenek] kerienek Az vtan, az Nouiciakat meg halgatua*n* ha az capitu*lom*ba leiendnek meghalgatandok, es Ők ki me*n*uen, Eǵebek fel [kelienek] keluen alazatoſſagual bvneket meg vadoliak, es meliknek bvne oſ leiend hoǵ melto meg feǵni kezehe magat meg vereſre kit tegen (!) capitulo*m* tarto vaǵ «az» kinek ő haǵanǵa Az Capitulo*m*ba kedig ſoror*o*k ne zolianak hane*m* xak ket okert, mi*n*t Őnőn bvnet vaǵ eǵebet mo*n*duan egǵ iǵőől, es [ſe feiedelmnek] feiedelmenek xak kerdeſere feleluen Egǵ kedig alua*n* es zolua*n*, mas ne zolion, Senki meg kealtaſt ne teǵen xak ǵanoſagert ǵanoſagbol, Eſmeg ſenki ne vadolion hallamaſbol hane*m* meg mo*n*d'a az zeme*i*t ki*t*ől hallotta. Azon keppen oǵa me*n*denik hoǵ gonozt kit mas felől hallott masnak meg ne mo*n*d'a hane*m* meg mo*n*d'a kitől hallotta, Bvnőket meg haluan mo*n*d'ak ez ps*almu*s*t* laudate d*ominum* *omnes*, ez verſel: O*ſt*ende no*bis* d*omi*ne, D*omi*ne exaudi, es Collec*t*aual Acciones no*ſt*ras, Capitulo*m*nak vegen mo*n*d'a p*ri*oriſſa Adiutoriu*m* noſ*trum* in no*mi*ne do*mini*, ſ iǵ meg ozol az Capitulu*m*, Micor bvnekről nem tartatik cap*itu*lu*m*, hat mond'ak el am mit kell mo*n*dani az kalendariu*m*bol, es az pr*e*c*io*ſat akar az karba akar az capitulo*m*ba, [e] ez felől mo*n*dott moddal, Az io tetelnek eleue mondaſatol meg valua, es az hozza ragaztott imadſagoktol meg valua, De *con*ceſſione domor*um*, hazaknak engedetiről. XXXI Cap*itulum* (I)Nhibemus ſ*u*b pena ex*com*m*u*nica*ti*o*nis* Meg tiltiuk atok alatt hoǵ senki [azon] ſoror azon ne tőrekegǵek titkon vaǵ nilua*n* tuduan hoǵ valamel haz ſoror*o*knak rakattaſſek, vaǵ rakatua pr*e*dicator«ok» zerzet[ben]«enek» [frateknek] haǵaſſek*) (h)ane*m* előzőr «azon» gen*er*ale capitulo*m*nak engedeti[uel] leǵen, Azon fenehtek alatt zerezvk hoǵ ſonha (') semmi nemő eſetbe valameſ haz zerzetnek (g)onǵa ala ne veteſſek, hanem ez vilagi iozagbol eleg iőuedelmel az ſoror*o*knak zvkſegere Senkinek ſe adaſſek ez kőnuexke meg irn*i*a**) vaǵ meg latni, meſternek vaǵ proui*n*cialiſnak aldomaſa nekvl, Amen Meg[vegezik] vegeznek zent damu*n*cus [ap] ſoror*i*nak zerzeſi. 1474.

*) Eredetileg *adaſſek* volt írva s ebből lett a *h* hozzáadásával és a *d*-nek *g*-re változtatásával *haǵaſſek*.

**) Csak *irna*, az *n* második lába fölötti ponttal.

PIRY HÁRTYA.

es monda. no artatlanſag ha fől uetted az en zent fiam- 1
nak prokatorſagat. hoǵ iol reiaia igekőzel (!). hoǵ el ne uezeſſed
iǵedet. előue hiua annak ocaert az anǵalokat monduan. No mit
mondotok az en zent fiamhoz. meg kelle halni auaǵ nem. kik
mind ńaian azt bizońiťak mert altaliaban meg kellene halni.
mert ha meg:, nem halna. hat ſoha meg ne*m* epűlhetne az
meńńei uduar:, Ennek utanna eſmeg eleue hiuata az embőri
nemzetőt limboſbol. előzőr alla előue adam aťank monduan.
O aťa:, mendenhato aldot wr iſten tudom mert ſemmi tanač ||
nem kellene te főlſegődnek. mert te nallad uaǵon mindőn tanač. 2
es bolčeſeg. annak okaert meg bočaſſa ennekőm az en edes
uram criſtoz (!) ieſus de maga bizoń meg keel altaliaba halni
ő főlſegenek es akertben keel meg fogattatni mert enes akertben
tőttem:, uala az tholuaiſagot es az wrſagot. annak ocaert faan
keel meg hala*n* mert eluegezte az wr iſtennek elualtoztathatalan(!)
akaraťabol hoǵ engőmet:, meg valčon mind az en magzatimal.
kik hittők es uartok az wr criſtoſnak embőrre letet es amikepen
en ky nyouitotta*m* (!) uala kezemet az almara uǵan ||
bizonitom mondaſſomat [. fe]lele erre az artatlanſag mond- 3
uan en es uallom hoǵ igaaz az en edeſ uram ieſus criſtoznak (!)
mondaſſa. demaga meeg ſem elegődőm meg ezeel. mert uǵ
uaǵon meg irua ezechiel profeta kőnuenek tizőn ńolčad rezeben.
hoǵ nem zenuedi affyw ő aťanak alnokſagat ſem az atya a
fywnak gonoſſaganak keńat. de:, ualameľ lelők uetkőzik azon.
haal meg annak okaert. En azt mondom az artatlan vr ieſuſ-
nak kepeben hoǵ ſoha ſemmikepen nem kőteles az halalra.
mert ő ſoha nem vetkőzőt. hanem adam. azert adam kőteles az
halalra mind w magzatiual. es az || edes xpūs meg maraǵon 4
Ennek ellene monda az zeretet. En kedeeg azt mondom. mind
egeez embőri nemzetnek kepeben hoǵ altaliaba meg keel halni.
s meg bizonitom mondaſſomat okoſſagaual. mert az edes ieſuſ-

ban uaǵon tȏkelletȏs zeretet. es atȏkelletes zer<e>tet az kȏueti hoǵ embȏr felebarataiert halalra veſſe lȏlket. mikeppen ezt ȏnnȏn magais meg monda Es meg uaǵon irua zent ianos euangeliomanak tizenȏtȏd rezeben. azert ſoha ſemmikeppen eǵeb nem lehet benne. hanem meg keel halni. O en edes vram aldot ieſus. O edes zyz marianak zilȏtte. lam mindȏnȏk čak atte hal-*)

---

*) Itt megszakad a szöveg.

Javítandók:

Az 5. l. a lapszélen 29 h. 20. A 6. l. 1. sorában ynelkṽl h. Ynelkṽl. A 18. sorban ydegen h. ydegeń. A 9. l. 25. sorában eros h. erȏs. A 16. l. a lapszélen 6 h. 69. A 24. l. 21. sorában ńvythody h. Ńvythody, a 22. s. azonnak h. Azzonnak, a 23. s. ńvythody h. Ńvythody és andras h. Andras. A 223. l. élőczímében ÁLHATATLANSÁGÁRÓL h. ÁLL... A 269. és 271. l. élőczíme h. SZ. ELEK ÉLETE olvasandó.

A M. Tud. Akadémia kiadásában megjelentek:

Gróf Kuun Géza. A kúnok nyelvéről és nemzetiségéről — — — — — — —.80
— A sémi mássalhangzókról — — — — — — — — — — — — —.20
— Adatok Krim történetéhez — — — — — — — — — — — — —.40
— Codex Cumanicus. Bibliothecae ad Templum Divi Marci Venetiarum primum ex integro edidit, prolegomenis notis et compluribus glossariis instruxit — — — 10.—
Lindenschmidt Mihály. A verbászi német nyelvjárás — — — — — — —.30
Lugossy József. Hangrendi párhuzam ezer példában — — — — — — —.
Mayr Aurél dr. A lágy aspiraták kiejtéséről a zendben — — — — — —.20
— Az úgynevezett lágy aspiraták phoneticus értékéről az ó-indben — — — 1.20
Melich János. A gyöngyösi latin-magyar szótár-töredék. Veress Ignácz másolata felhasználásával közrebocsátotta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta — — 3.—
— Melyik nyelvjárásból valók a magyar nyelv régi német jövevényszavai. (A középfrank nyelvjárás térképével) — — — — — — — — — — — — 1.20
— A brassói latin-magyar szótár-töredék — — — — — — — — — —.60
Molnár Albert. (Szenczi-) naplója, levelezése és irományai. Jegyzetekkel ellátta Dézsi Lajos. Hasonmással — — — — — — — — — — — — 9.—
Munkácsi Bernát. Árja- és kaukázusi elemek a finn-magyar nyelvekben. I. kötet: Magyar szójegyzék s bevezetésül: A kérdés története — — — — — — — 12.—
— Budenz József emlékezete — — — — — — — — — — — — — 1.20
— Vogul népköltési gyűjtemény I. kötet: Regék és énekek a világ teremtéséről. Első füzet. Vogul szövegek és fordításaik. Saját gyűjtése és Reguly Antal hagyományai alapján — — — — — — — — — — — — — — — — — 3.—
Kiegészítő füzet — — — — — — — — — — — — — — — — — 6.—
II. kötet: Istenek hősi énekei, regéi és idéző igéi. Első füzet. Vogul szövegek és fordításaik. Saját gyűjtése és Reguly Antal hagyományai alapján — — — 3.—
III. kötet: Medveénekek. Első füzet. Vogul szövegek és fordításaik. Saját gyűjtése és Reguly Antal hagyományai alapján — — — — — — — — — — 10.—
IV. kötet: Életképek, Sorsénekek, vitézi énekek, medveünnepi szinjátékok, állatmesék, mesék, találós mesék, néprajzi apróságok, földrajzi névjegyzék. Első füzet. Vogul szövegek és fordításaik. Saját gyűjtése és Reguly Antal hagyományai alapján 8.—
— Votják népköltészeti hagyományok — — — — — — — — — — — — 4.—
— Votják szótár. 4 füzet — — — — — — — — — — — — — — — 16.—
Nyelvemlékek. Régi magyar — Kiadta a M. T. Társaság IV. kötet. Első osztály: Guary-codex — — — — — — — — — — — — — — — — — — 2.—
Második osztály: Egyházi vegyes könyv. (Winkler-codex) — — — — — — 3.—
V. kötet: A Jordánszky-codex bibliafordítása. Sajtó alá rendezte és kinyomatta Toldy Ferencz. A kész nyomtatványt az eredetivel összevetette, a Csemez-töredék szövegével kiegészítette és előszóval ellátta Volf György — — — — — — — — 12.—
Nyelvemléktár. Régi magyar codexek és nyomtatványok. Szerkesztik: Budenz József, Szarvas Gábor és Szilády Áron. Közzéteszi Volf György. Tartalma:
I. kötet: Bécsi-codex. — Müncheni-codex — — — — — — — — — — 4.—
II. kötet: Veszprémi-codex. — Peer-codex. — Winkler-codex. — Sándor-codex. — Gyöngyösi-codex. — Thewrewk-codex. — Kriza-codex. — Bod-codex — — 4.—
III. kötet: Nagyszombati-codex. — Szent-Domokos-codex. — Virginia-codex. — Közzéteszik: Komáromi L. és Király Pál — — — — — — — — — — 4.—
IV. és V. kötet: Érdy-codex. Egy-egy kötet — — — — — — — — — 4.—
VI. kötet: Tihanyi-codex. — Kazinczy-codex. — Horvát-codex — — — — — 4.—
VII. kötet: Ehrenfeld-codex. — Simor-codex. — Cornides-codex. — Szent-Krisztina élete. — Vitkovics-codex. — Lányi-codex — — — — — — — — — 4.—
VIII. kötet: Szent Margit élete. — Példák könyve. — Könyvecske a szent apostoloknak méltóságáról. — Apor-codex. — Kulcsár-codex — — — — — — — — 4.—
IX. és X. kötet: Érsekújvári-codex. Egy-egy kötet — — — — — — — — 4.—
XI. kötet: Debreczeni-codex. — Gömöri-codex — — — — — — — — — 4.—
XII. kötet: Döbrentei-codex. — Teleki-codex — — — — — — — — — 4.—
XIII. kötet: Festetics-codex. — Pozsonyi-codex. — Keszthelyi-codex. Miskolczi-töredék — 4.—
XIV. kötet: Lobkovitz-codex. — Batthyányi-codex. — Ó-ch-codex — — — — 4.—

Megrendelhetők a M. Tud. Akadémia könyvkiadóhivatalában

Budapest, V., Akadémia-utcza 2. sz.

Franklin-Társulat nyomdája.

13
25

